Bundel - Raadsvergadering van 31 oktober 2023

1 Opening en vaststellen agenda
- Agenda_Raadsvergadering_31_oktober_2023 (3)

2 Rondvraag
Raadsleden kunnen tot uiterlijk de maandag voorafgaand aan de raadsvergadering voor 12.00 uur korte en duidelijke vragen stellen aan het college van burgemeester en wethouders. Indien er geen vragen zijn vervalt de rondvraag.

3.a BESPREEKSTUKKEN (waarover debat en besluitvorming plaatsvindt)

4 Duurzaamheidsagenda 2023-2026 (23.63)
- Raadsvoorstel Duurzaamheidsagenda 2023-2026 (23.63)
- Raadsbesluit 23.63
- Bijlage 1 Duurzaamheidsagenda 2023-2026 (23.63)
- Bijlage 2 Financieel overzicht Duurzaamheidsagenda 2023-2026 (23.63)
- Bijlage 3 Burgerakkoord (23.63)
- 101023 Inspraak klankbordgroep
- 231013 Punten voor raadsleden met betrekking tot duurzaamheidsagenda

5 Onderzoek rekenkamercommissie 'Samen werken voor Rheden' (23.64)
- Raadsvoorstel Onderzoek rekenkamercommissie Samen werken voor Rheden 23.64)
- Raadsbesluit 23.64
- Rapport samenspel (23.64)
- Presentatie rekenkamercommissie samenspel
- 2364 Aanvullende reactie college op rapport rekenkamercie
- Memo aanbevelingen rekenkameronderzoek samen werken voor Rheden

5.a Motie vreemd aan de orde van de dag Hospice Rozenheuvel

5.b HAMERSTUKKEN (waarover alleen besluitvorming plaatsvindt)

6 Bestemmingsplan Rheden-Centrum 2022 (23.58)
- Raadsvoorstel Vaststelling bestemmingsplan Rheden-Centrum 2022 (23.58)
- Raadsbesluit 23.58
- 2358 aangepast nav voorbereidende vergadering Rheden-Centrum 2022_vast te stellen bestemmingsplan
- Bijlage I Nota van zienswijzen bestemmingsplan Rheden-Centrum 2022 (23.58)
- Bijlage II Nota van wijzigingen bestemmingsplan Rheden-Centrum 2022 (23.58)
- NL.IMRO.0275.BPRC2019-VA01-verbeelding (23.58)
- Bp op pilot ruimtelijke plannen nl

7 Wijziging begroting ODRA 2023 (23.62)
- Raadsvoorstel Wijziging begroting ODRA 2023 (23.62)
- Raadsbesluit 23.62
- Aanbiedingsbrief gewijzigde begroting ODRA 2023 - Rheden (23.62)
- Gewijzigde begroting 2023 versie 1.1 (23.62)
- Brief aan ODRA met zienswijze - concept (23.62)

8 GMR regioarrangement (23.59)
- Raadsvoorstel Regioarrangement Groene Metropoolregio (23.59)
- Raadsbesluit 23.59
- Bijlage 1 Rapport Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
- Bijlage 2 Aanbiedingsbrief Regioarrangement GMR A-N (23.59)
- Bijlage 3 Overzicht ruimtelijke trajecten Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (23.59)
- Bijlage 4 Nieuwsbericht provincie Gelderland regioarrangementen (23.59)
- Bijlage 5 Tijdlijn Samenwerken aan Gelderland (23.59)
- Bijlage 6 kaarten regioarrangement GMR (highres)
- 01. LEEFBARE STEDEN EN DORPEN_A3
- 02. ORDENENDE NETWERKEN_A3
- 03. PERSPECTIEF LANDELIJK GEBIED_A3
- 04. KAART REGIOARRANGEMENT_A3
- 04.01 KAART REGIOARRANGEMENT LEGENDA LEEFBARE STEDEN EN DORPEN
- 04.02 KAART REGIOARRANGEMENT LEGENDA ORDENENDE NETWERKEN
- 04.03 KAART REGIOARRANGEMENT LEGENDA PERSPECTIEF LANDELIJK GEBIED
- 05. AGENDA UIT TE WERKEN GEBIEDEN_A3
- 06. KAART VERSTEDELIJKINGSPROGRAMMA_A3
- KAARTEN TOTAAL A3_2023.07.11

9 Verordening BI-zone Centrum Rheden 2024-2028 (23.57)

Raadsvoorstel Verordening BI-zone Centrum Rheden 2024-2028 (23.57)
Raadsbesluit 23.57

10 Besluitenlijst van de raadsvergadering van 26 september 2023
De raad wordt gevraagd de besluitenlijst vast te stellen.
09 Besluitenlijst Raadsvergadering 26 september 2023

11 Ingekomen brieven
Onderstaand de verzamellijst van ingekomen brieven van de afgelopen maand met een voorstel ter afhandeling. De raad wordt gevraagd deze afhandelvoorstellen vast te stellen.
Brievenlijst raad dinsdag 31 oktober 2023

12 Stukken ter kennisname
Onderstaand de stukken van het college van burgemeester en wethouders aan de raad. De raad wordt gevraagd kennis te nemen van deze stukken.

12.a Vaststellen Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030
Collegevoorstel Vaststellen Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030
Brief intentieverklaring Regio Deal Toekomstbestendig Bouwen - CCB
230609 Programma CCB 2023 - 2030 v1.06
Format Regiodeal - Toekomstbestendig Bouwen

12.b Buurtbemiddeling jaarverslag 2022
BBM RRD jaarverslag 2022 met percentages

12.c Gemeentelijke premiebijdrage collectieve aanvullende zorgverzekering 2024
20230911 collegevoorstel bijdragen gemeentepolis 2024 v2 DEF

12.d Ontwerpbestemmingsplan Rheden, locatie Groenestraat-Oranjeweg (uitbreiding supermarkt)
BW voorstel ontwerp BP Uitbreiding AH
1. Aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling
2.a Rheden, locatie Groenestraat-Oranjeweg (uitbreiding supermarkt)_Toelichting
2.b Rheden, locatie Groenestraat-Oranjeweg (uitbreiding supermarkt)_Regels
2.c Verbeelding uitbreiding supermarkt NL.IMRO.0275.BPRC02-0001
3. Concept Raadsbesluit Uitbreiding AH

12.e Plan van aanpak huisvesting statushouders 2023
230905 collegevoorstel plan van aanpak statushouders
230829 PvA huisvesting statushouders gemeente Rheden def

12.f Principeverzoek ontsluitingsweg Zutphensestraatweg 5 Velp (de Elzenhof)
B&W voorstel principebesluit ontsluiting De Elzenhof
GEANONIMISEERD. 1. Principebrief BP Zutphensestraatweg 5 Velp (ontsluiting De Elzenhof)_Redacted
GEANONIMISEERD. Planschadeverhaalsovereenkomst Zuthpensestraatweg 5_Redacted
3. Concept Verbeelding

12.g Raadsinformatiebrief wachttijden wonen, rollen en vervoer Wmo
b&w voorstel raadsinformatiebrief wachttijden WRV
Raadsinformatiebrief wachttijden bij aanvragen wonen rollen vervoer Wmo

12.h Raadsinformatiebrief Financiële afspraken Beschermd Wonen
Raadsinformatiebrief Financiële afspraken Beschermd Wonen

12.i Onderzoeksrapport Bestuurlijke toekomst gemeente Renkum
BW Memo nav Onderzoek Bestuurlijke toekomst Renkum 20230926 Def
Onderzoeksrapport Bestuurlijke toekomst Gemeente Renkum 20230908

12.j Samenwerking Rheden- Rozendaal
B en W-voorstel Samenwerking Rozendaal – Rheden

12.k Nadere regels toewijzing woonwagenstandplaatsen gemeente Rheden
Collegevoorstel nadere regels toewijzing woonwagenstandplaatsen
Nadere regels toewijzing woonwagenstandplaatsen (def)

12.l Raadsbrief sociaal domein, nr. 2
BW advies raadsbrief sociaal domein nr 2
raadsbrief 2023, versie 2
oplegger raadsbrief versie 2

12.m Raadsinformatiebrief 'Jaarstukken Scholengroep Veluwezoom'
BW voorstel Raadsinformatiebrief Jaarstukken Scholengroep Veluwezoom
raadsinformatiebrief jaarstukken scholengroep veluwezoom.docx
Begroting 2023 met meerjarenperspectief naar 2027 definitief
Jaarrekening 2022, Scholengroep Veluwezoom

12.n Raadsinformatiebrief stand van zaken energietoeslag 2023
20231005 BW voorstel raadsinfobrief energietoeslag 2023

20231003 vervolg raadsinformatiebrief energietoeslag 2023

12.o Voortgang Warmtenet Eerbeek, Loenen, Laag-Soeren
- 231010 Collegevoorstel RIB warmtenet ELL
- 231002 Raadsinformatiebrief voortgang warmtenet ELL.docx

12.p Bouwstenen voor bodemregels in het omgevingsplan
- collegevoorstel bodemregels in het omgevingsplan
- Bijlage 1 bij voorstel bodemregels in omgevingsplan - Instructieregels van het Rijk voor bodem in het Omgevingsplan
- Bijlage 2 bij voorstel bodemregels in omgevingsplan - Bestaand bodem beleid
- Bijlage 3 bij voorstel bodemregels in omgevingsplan - Verklarende woordenlijst
- Bijlage 4 bij voorstel bodemregels in omgevingsplan - Voorbereidingsbesluit bescherming grondwater Gelderland
- Bijlage 5 bij voorstel bodemregels in omgevingsplan - bouwstenen voor bodemregels voor in het Omgevingsplan
- Bijlage 6 bij voorstel bodemregels in omgevingsplan - Onderbouwing aanvulling landelijke regels

12.q Reglement draagvlakmeting BIZ Centrum Rheden 2024-2028.
- B&W voorstel reglement draagvlakmeting BIZ Rheden 2024-2028
- Reglement draagvlakmeting BIZ centrum Rheden 2024-2028

12.r Voorontwerp bestemmingsplan 'Velp-Centrum 2023'
- collegevoorstel vrijgeven voor inspraak en vooroverleg Velp - Centrum
- bijlage Nl.IMRO.0275.BPVC2017-VO01-verbeelding
- bijlage Velp-Centrum 2023_concept_2

12.s Wijkuitvoeringsplan Dieren-West
- Collegevoorstel ter inzagelegging WUP Dieren-West
- RIB consultatieronde WUP def
- WUP_ naar def concept aangepast (1) 04-10-2023 (002)

13 Sluiting

gemeente Rheden

Agenda Raadsvergadering

Datum	31-10-2023
Tijd	19:30 - 22:30
Locatie	Raadzaal, Stadhuis Arnhem
Voorzitter	C. van Eert
Griffier	C. Knipping

1	**Opening en vaststellen agenda**
2	**Rondvraag**
	BESPREEKSTUKKEN (waarover debat en besluitvorming plaatsvindt)
4	**Duurzaamheidsagenda 2023-2026 (23.63)**
5	**Onderzoek rekenkamercommissie 'Samen werken voor Rheden' (23.64)**
	HAMERSTUKKEN (waarover alleen besluitvorming plaatsvindt)
6	**Bestemmingsplan Rheden-Centrum 2022 (23.58)**
7	**Wijziging begroting ODRA 2023 (23.62)**
8	**GMR regioarrangement (23.59)**
9	**Verordening BI-zone Centrum Rheden 2024-2028 (23.57)**
10	**Besluitenlijst van de raadsvergadering van 26 september 2023**
11	**Ingekomen brieven**
12	**Stukken ter kennisname**
12.a	**Vaststellen Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030**
12.b	**Buurtbemiddeling jaarverslag 2022**
12.c	**Gemeentelijke premiebijdrage collectieve aanvullende zorgverzekering 2024**
12.d	**Ontwerpbestemmingsplan Rheden, locatie Groenestraat-Oranjeweg (uitbreiding supermarkt)**
12.e	**Plan van aanpak huisvesting statushouders 2023**
12.f	**Principeverzoek ontsluitingsweg Zutphensestraatweg 5 Velp (de Elzenhof)**
12.g	**raadsinformatiebrief wachttijden wonen, rollen en vervoer Wmo**

12.h **Raadsinformatiebrief Financiële afspraken Beschermd Wonen**

12.i **Onderzoeksrapport Bestuurlijke toekomst gemeente Renkum**

12.j **Samenwerking Rheden- Rozendaal**

12.k **Nadere regels toewijzing woonwagenstandplaatsen gemeente Rheden**

12.l **Raadsbrief sociaal domein, nr. 2**

12.m **Raadsinformatiebrief 'Jaarstukken Scholengroep Veluwezoom'**

12.n **Raadsinformatiebrief stand van zaken energietoeslag 2023**

12.o **Voortgang Warmtenet Eerbeek, Loenen, Laag-Soeren**

12.p **Bouwstenen voor bodemregels in het omgevingsplan**

12.q **Reglement draagvlakmeting BIZ Centrum Rheden 2024-2028.**

12.r **Voorontwerp bestemmingsplan 'Velp-Centrum 2023'**

12.s **Wijkuitvoeringsplan Dieren-West**

13 **Sluiting**

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
Paul Hofman	1 Samenleving 2 Leefomgeving 3 Bestuur en Organisatie	7 Betaalbare en duurzame energie 12 Verantwoorde consumptie en productie 13 Klimaatactie 17 Partnerschappen
b en w-vergadering	**agendapunt**	**bijlage(n) ter inzage**
19 september 2023	3	1 Duurzaamheidagenda 2023-2026 d.d. 20-09-2023; 2 Financieel overzicht Duurzaamheidsagenda 2023-2026 d.d. 21-09-2023; 3 Burgerakkoord d.d. 12-11-2022
rol raad	**soort document**	
Ter besluitvorming	Raadsvoorstel en -besluit	
voorbereidende vergadering	**agendapunt**	
10 oktober 2023		
raadsvergadering	**agendapunt**	
31 oktober 2023		

onderwerp
Duurzaamheidsagenda 2023-2026.

INHOUD VOORSTEL

1 Instemmen met de Duurzaamheidsagenda 2023-2026 waarin het Burgerakkoord onder de volgende thema's is uitgewerkt:
   a Thema 1 'Bewustwording en Consuminderen'.
   b Thema 2 'Groen en Voedsel'.
   c Thema 3 'Verduurzamen Woningen'.
   d Thema 3 'Lokale Energie'.
   e Communicatie, promotie en procesbegeleiding.
2 Het college opdracht te geven om de activiteiten in de Duurzaamheidsagenda 2023-2026 uit te voeren en te actualiseren binnen het door de gemeenteraad vastgestelde overkoepelende doel (Rheden CO_2-neutraal in 2040) en de aangegeven financiële kaders.
3 Instemmen met het betrekken van de geraamde ontbrekende middelen bij het begrotingsvoorstel 2024-2027 zodat de raad een integrale afweging kan maken.

1 Waartoe is het voorstel gedaan?

Onze aarde warmt op. Dit heeft grote gevolgen voor mens, dier en natuur. Een groep internationale wetenschappers heeft onlangs op basis van een analyse van nieuwe klimaatgegevens geconcludeerd dat de opwarming van de aarde veel sneller gaat dan eerder verwacht. Een belangrijke conclusie die het belang van ons doel 'Rheden CO_2-neutraal in 2040' nogmaals onderstreept. Wij, gemeente, inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) instellingen, staan 'middenin' in de opgave. De komende jaren kunnen wij met de Duurzaamheidsagenda 2023-2026, als uitwerking van het Burgerakkoord, mooie stappen zetten richting een CO_2-neutrale gemeente dichtbij de behoefte van onze inwoners en (voor een deel) ook samen met onze inwoners.

Wat is de aanleiding?

Op 29 november 2022 heeft de gemeenteraad het 'Burgerakkoord Rheden CO_2' neutraal' (d.d. 12 november 2022) besproken en één op één overgenomen. Met de motie 'Uitkomsten Burgerberaad' heeft de gemeenteraad het college onder meer gevraagd om:

'Aan te geven in hoeverre de uitkomsten van het burgerberaad in de vigerende visies en plannen passen, dan wel waar herijking van het beleid en of financiering nodig is'.
'

'De (overige) uitkomsten van het burgerberaad uit te werken tot een Duurzaamheidsagenda en hierbij aan te geven wat globaal de CO_2-effecten zijn per voorstel uit het burgerberaad'.

In maart 2023 is de gemeenteraad door middel van een raadsinformatiebrief (d.d. 28-02-2023) geïnformeerd over de tussenstand van de Duurzaamheidsagenda en op 4 oktober 2023 heeft er een informele kennismaking tussen raadsleden en de klankbordgroep en werkgroepen plaatsgevonden.

Voor u ligt de Duurzaamheidsagenda 2023-2026 met de titel 'Samen in Transitie naar een CO_2-neutraal Rheden in 2040'. De agenda is in samenspraak met de klankbordgroep en de werkgroepen van het burgerberaad tot stand gekomen.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Burgerakkoord 'Rheden CO_2-neutraal' (2022).
- Nationaal Klimaatakkoord (2019).
- Beleidskader 'Aan de slag voor een duurzaam klimaat' (2019-2022).

Voor de vier thema's uit de Duurzaamheidsagenda zijn verschillende (beleids)kaders van kracht. Dit overzicht vindt u in bijlage 2.

3 Wat willen wij bereiken?

De Duurzaamheidsagenda 2023-2026 levert een bijdrage aan de opgave om CO_2-neutraal te worden. Hiermee zijn wij er echter nog niet. Naast de voorgestelde activiteiten uit de agenda zal de gemeente in de komende jaren vanuit de RES, de provinciale Energievisie, de Transitievisie Warmte, het Biodiversiteitplan, de Woonvisie, de Mobiliteitsvisie, het Watertakenplan enzovoorts, verschillende ontwikkelingen en activiteiten in gang zetten om de CO_2-uitstoot fors te verminderen en onze omgeving aan te passen aan het veranderende klimaat.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

In de Duurzaamheidsagenda 2023-2026 staat per thema uitgewerkt aan welke doelen wij de komende jaren werken, welke activiteiten hierbij horen en wat de beoogde resultaten zijn. Vrijwel alle beleidsvelden leveren een bijdrage aan de uitvoering: wonen, landbouw, natuur, economie, mobiliteit, energie, armoede, adaptatie, communicatie en onderwijs.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

Het college zal de raad bij de Begroting 2024-2027 een voorstel doen voor de dekking van de middelen die nodig zijn voor de uitvoering van de Duurzaamheidsagenda ter hoogte van € 500.000,00. Eerder dit jaar is, in de Kadernota 2024 die overigens niet is vastgesteld, al een voorzichtige prognose gemaakt van die middelen. Voor het bepalen van de hoogte van het totale benodigde budget richten wij ons op wat er in de voorliggende Duurzaamheidsagenda wordt opgevoerd. Daarbij nemen wij ook de ruimte om de onvoorziene kansen die zich voordoen te kunnen benutten.

Voor de inleg van het 'revolving fund' (voorstel 9.3 uit het Burgerakkoord) volgt op termijn een apart raadsvoorstel. In de bijlage staat het budget uitgesplitst per voorstel uit het Burgerakkoord.

Inzicht verloop beschikbaar budget:	*Struct./ Inc.*	*2024*	*2025*	*2026*
Budget (zoals voorgesteld bij de begroting 2024):		500.000	500.000	500.000
Af: aangegane verplichtingen:		-	-	-
Bij: inkomsten:		-	-	-
Beschikbaar:		500.000	500.000	500.000
Gevraagd budget:				
a Bewustwording en Consuminderen	S	- 215.000	- 215.000	- 215.000
	I	- 20.000	-	-
b Groen en Voedsel	-	-	-	-
c Verduurzamen woningen	S	- 20.000	- 20.000	- 20.000
d Lokale Energie	S	- 170.000	- 170.000	- 170.000
e Communicatie, promotie en procesbegeleiding	S	- 65.000	- 65.000	- 65.000
Beschikbaar voor onvoorzien:		10.000	30.000	30.000

6 Wat zijn de risico's?

De urgentie en omvang van de opgave 'Rheden CO_2-neutraal in 2040' vraagt ons om nieuwe wegen te bewandelen. In de Duurzaamheidsagenda staan verschillende activiteiten die voor zowel gemeente als inwoners nieuw zijn. Uit de praktijk moet blijken of de beoogde resultaten haalbaar zijn, passen binnen de gestelde (financiële) kaders en het gewenste effect hebben. Dit alles vraagt ruimte om samen te leren en te groeien in een aanpak die past bij Rheden.

Risico voorstel Energiecoaches

Vooralsnog zijn er geen middelen opgenomen voor voorstel 9.2 Uitbreiding energiecoaches, daar staat € 150.000,00 voor geraamd. Vanaf 2024 mag iedereen met een inkomen tot 150% van het wettelijke minimumloon gebruikmaken van de energiecoaches. Op basis van een tweetal rijkssubsidies kunnen wij alle huurders en alle inwoners met een woning tot WOZ-waarde van € 350.000,00 ondersteuning bieden.
De groep die hier niet onder valt maar wel een inkomen tot 150% van het minimumloon heeft zullen wij in eerste instantie bekostigen vanuit de bestaande middelen voor energie coaching. Als er grote belangstelling bestaat is er een kans dat er in de loop van 2024 onvoldoende middelen beschikbaar zijn. Zodra het financiële plafond in zicht is zullen wij om aanvullende middelen vragen of zoeken naar een andere financiering. Deze post beschouwen wij dan ook als een financieel risico.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

De Duurzaamheidsagenda is in samenspraak met de klankbordgroep, kerngroep en de werkgroepen van het Burgerberaad tot stand gekomen. Hiervoor hebben in de afgelopen periode verschillende overleggen plaatsgevonden. Deze overleggen hadden een constructief karakter waarin op een transparante wijze de ontwikkelingen en uitdagingen t.a.v. proces en de inhoud van de Duurzaamheidsagenda zijn besproken. Wij zijn ontzettend blij met de inzet en betrokkenheid van deze inwoners.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Gemeentebrede communicatie

De reeds in gang gezette communicatie over de Duurzaamheidsagenda krijgt in de uitvoeringsfase een vervolg zodat onze inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) instellingen op de hoogte blijven van alle ontwikkelingen rondom de agenda. Wij zetten hiervoor verschillende analoge en digitale communicatiemiddelen in.

Deelnemers Burgerberaad (incl. partners)
De oorspronkelijke deelnemers van het Burgerberaad worden persoonlijk per e-mail over het besluit van de raad geïnformeerd.

Klankbordgroep
De klankbordgroep wordt per e-mail en telefonisch over het besluit van de raad geïnformeerd. Op 6 november 2023 gaan wij met de klankbordgroep in gesprek over het besluit en over de volgende fase.

Gemeenteraad
De gemeenteraad wordt jaarlijks via een raadsinformatiebrief geïnformeerd over de stand van zaken van de Duurzaamheidsagenda. Bij fundamentele wijzigingen over de doelen en de (financiële) kaders wordt dit gemeld via de P&C-cyclus.

10 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Omgang wijzigingen
De gemeenteraad wordt, indien van toepassing, via de P&C-cyclus op de hoogte gebracht van fundamentele wijzigingen over de doelen en de (financiële) kaders.

Duurzaamheidsmonitor
In de motie heeft de gemeenteraad het college opgedragen om globaal de CO_2-effecten per voorstel uit het Burgerakkoord inzichtelijk te maken. In 2024 ontwikkelen wij een brede duurzaamheidsmonitor waarin onder andere onderwerpen uit de Duurzaamheidsagenda worden gevolgd om de voortgang te meten. Op basis daarvan vindt er jaarlijks een evaluatie plaats. Daarnaast ontwikkelen wij een interactieve dashboard(s) voor het volgen en monitoren van de resultaten. Voor zover dat binnen de wettelijke begrenzingen valt, zullen de monitor en de dashboards (grotendeels) openbaar zijn, zodat inwoners de voortgang zelf kunnen volgen.

Velp, 19 september 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Martin Rommers,
waarnemend secretaris.

23.63

gemeente Rheden

Raadsvergadering
31 oktober 2023

Agendapunt 4
DR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 19 september 2023;

b e s l u i t :

1 In te stemmen met de Duurzaamheidsagenda 2023-2026 waarin het Burgerakkoord onder de volgende thema's is uitgewerkt:
   a Thema 1 'Bewustwording en Consuminderen'.
   b Thema 2 'Groen en Voedsel'.
   c Thema 3 'Verduurzamen Woningen'.
   d Thema 3 'Lokale Energie'.
   e Communicatie, promotie en procesbegeleiding.
2 Het college opdracht te geven om de activiteiten in de Duurzaamheidsagenda 2023-2026 uit te voeren en te actualiseren binnen het door de gemeenteraad vastgestelde overkoepelende doel (Rheden CO2-neutraal in 2040) en de nog aan te geven financiële kaders.
3 In te stemmen met het betrekken van de ontbrekende geraamde middelen bij het begrotingsvoorstel 2024-2027 zodat de raad een integrale afweging kan maken.

Arnhem, 31 oktober 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

Duurzaamheidsagenda 2023-2026

Samen in transitie
naar een
CO_2-neutraal Rheden in 2040






Rheden, 20 september 2023

Voorwoord

Dagelijks zetten onze inwoners, ondernemers, (maatschappelijke) organisaties én de gemeente zelf, stappen richting een CO_2-neutraal Rheden in 2040. Een inwoner die de fiets pakt, een ondernemer die zonnepanelen plaatst, de school die klimaatlessen verzorgt, de gemeente die natuurvriendelijk maait en ga zo maar door. Mooie voorbeelden van hoe de klimaatopgave begint door te dringen in ons dagelijkse leven en we bewust en soms onbewust bijdragen aan één van de grootse maatschappelijke opgave van deze tijd. Met een indrukwekkend Burgerakkoord 'Rheden CO_2-neutraal' (12 november 2022) in onze handen hebben we de afgelopen periode gewerkt aan voorliggende Duurzaamheidsagenda 2023-2026 met de titel 'Samen in transitie naar een CO_2-neutraal Rheden in 2040' . Alleen samen kunnen we Rheden CO_2-neutraal maken. Ook deze agenda is in afstemming met de klankbord-, kern- en werkgroepen van het G1000 Burgerberaad tot stand gekomen. Wij maken graag van de gelegenheid gebruik om hen te bedanken voor hun inzet, betrokkenheid en enthousiasme gedurende het proces.

"Het maakt mij trots dat het Burgerakkoord en daarmee onze inwoners dé inspiratiebron zijn geweest voor de Duurzaamheidsagenda 2023-2026. Ik kijk er naar uit om samen met onze inwoners een zichtbaar vervolg te geven aan het Burgerberaad"



Dorus Klomberg

Wethouder
Inwonersparticipatie
Klimaatadaptatie en Groen

"Het tegengaan van klimaatverandering is urgenter dan ooit. Het klimaat is al aan het veranderen en dat zien we in extreem weer wereldwijd: hitte, droogte en extreme regenval. Met het tegengaan van klimaatverandering werken we bovendien ook aan een mooiere en schonere leefomgeving. Maar dit kunnen we alleen samen laten slagen! Het Burgerakkoord en de Duurzaamheidsagenda 2023-2026 zijn onze routekaart om samen met elkaar actie te gaan ondernemen. Maar bovendien is het de basis om met elkaar over in gesprek te blijven. Elkaar blijven inspireren, uitdagen en helpen. Zo doen we dat in Rheden!"



Paul Hofman

Wethouder
Natuur, Landschap en Biodiversiteit
Milieu en Klimaatmitigatie

Rheden, 20 september 2023

Inhoudsopgave

Voorwoord **3**

1 Inleiding **5**

1.1 Aanleiding 5

1.2 De klimaatopgave 5

1.3 Samenwerking inwoners en partners 6

1.4 De Duurzaamheidsagenda 2023-2026 6

1.5 Burgerakkoord in samenhang met klimaatopgave 6

1.6 Leeswijzer 6

2 Bewustwording en Consuminderen **8**

2.1 Bewustwording 8

2.2 Agenda Bewustwording 8

2.3 Consuminderen 12

2.4 Agenda Consuminderen 12

3 Groen en Voedsel **14**

4 Verduurzamen woningen **18**

5 Lokale energie **21**

6 Communicatie **23**

7 Duurzaamheidsagenda in één oogopslag **24**

8 Financiën **25**

9 Vooruitblik **26**

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Op 29 november 2022 heeft de gemeenteraad van Rheden het ***'Burgerakkoord Rheden CO2-neutraal'1*** (d.d. 12 november 2022) behandeld en de motie 'Uitkomsten Burgerberaad' aangenomen. De gemeenteraad heeft het college gevraagd om:

1) *"Aan te geven in hoeverre de uitkomsten van het burgerberaad in de vigerende visies en plannen passen, dan wel waar herijking van het beleid en of financiering nodig is"*

2) *"De (overige) uitkomsten van het burgerberaad uit te werken tot een duurzaamheidsagenda en hierbij aan te geven wat globaal de CO2-effecten zijn per voorstel uit het burgerberaad"*

Voor u ligt de Duurzaamheidsagenda 2023-2026 met de titel **'Samen in Transitie naar een CO_2-neutraal Rheden in 2040'**. De agenda is in samenspraak met de klankbordgroep en de werkgroepen van het burgerberaad tot stand gekomen.



Afbeelding 1: Impressie G1000Burgerberaad Rheden

*[1] **Het Burgerberaad G1000Rheden***
In 2022 heeft de onafhankelijke stichting G1000 in opdracht van de gemeente Rheden een G1000Burgerberaad over het thema klimaat georganiseerd. Ruim 400 ingelote inwoners en mensen vanuit de overheid, werkgevers en vrijdenkers hebben zich gebogen over de vraag "Hoe wordt Rheden in 2040 CO_2-neutraal?" en gewerkt aan concrete voorstellen. De voorstellen die een meerderheid van stemmen heeft behaald zijn verwerkt in het 'Burgerakkoord Rheden CO_2-neutraal'. Het Burgerakkoord is overhandigd aan alle partners van de G1000Rheden waaronder de gemeente Rheden. De klankbordgroep (bestaande uit deelnemers van het burgerberaad), monitort de opvolging van het burgerakkoord. De voorliggende Duurzaamheidsagenda is in afstemming met de klankbordgroep en werkgroepen tot stand gekomen.

1.2 De klimaatopgave

Ons klimaat verandert. In de afgelopen eeuw is de temperatuur wereldwijd gestegen. Een groep internationale wetenschappers heeft onlangs, na analyse van nieuwe klimaatgegevens, geconcludeerd dat de opwarming van de aarde ongekend snel gaat, veel sneller dan verwacht. Nederland warmt sinds 1951 twee keer zo snel op als het wereldgemiddelde (bron: KNMI). Het tempo van de temperatuurstijging gaat zo snel dat het ecosysteem op aarde niet goed mee kan evolueren. Steeds vaker krijgen we te maken met extreme weersomstandigheden, zoals hevige regenval, zware stormen, maar ook langere perioden van droogte en hitte. Als de uitstoot van broeikasgassen in hetzelfde tempo doorgaat, wordt het steeds warmer op aarde. Dit heeft grote gevolgen voor mens, natuur en milieu, zoals het uitsterven van planten- en dierensoorten, tekorten aan drinkwater en voedsel, gebieden die onbewoonbaar worden en een toename van infectieziekten. Dit alles maakt dat we voor een enorme opgave staan om de uitstoot van CO_2 en andere broeikasgassen te verlagen om de verdere opwarming van de aarde tegen te gaan (mitigatie) en tegelijkertijd onze leefomgeving aan te passen aan het veranderende klimaat (adaptatie). In 2050 moet onze leefomgeving klimaatbestendig en waterrobuust zijn ingericht (Deltaplan Ruimtelijk Adaptatie (DPRA).

Vanuit het doel ‘Rheden CO_2-neutraal in 2040’ zijn we op lokaal niveau al voortvarend aan de slag met de klimaatopgave. Het doel ‘Rheden CO2-neutraal in 2040’ en de daarbij horende lokale klimaatdoelen komen voort uit het ‘Beleidskader voor de klimaataanpak 2019-2022’. In lijn met de nieuwe Omgevingswet worden de doelen voor het klimaat geïntegreerd in de nieuwe instrumenten van de Omgevingswet zoals de Omgevingsvisie, Omgevingsprogramma’s en Omgevingsplannen. Deze instrumenten zijn nog volop in ontwikkeling. In afwachting hiervan blijven de klimaatdoelen uit het beleidskader 2019-2022 van kracht.

1.3 Samenwerking inwoners en partners

De Duurzaamheidsagenda is in samenspraak met de klankbordgroep[1] van het Burgerberaad tot stand gekomen. De klankbordgroep bestaat uit deelnemers van het Burgerberaad die op vrijwillige basis namens de Burgerraad de opvolging van het Burgerakkoord bewaakt en als klankbordgroep voor de gemeente en andere partners optreedt bij het uitvoeren van het Burgerakkoord. Naast de klankbordgroep zijn er inhoudelijke werkgroepen actief die zich buigen over de thema’s lokale energie, de natuur onze bondgenoot, openbaar groen, verduurzaming woningen en bewustwording en consuminderen.

[1] De klankbordgroep telt circa 35 deelnemers. Het dagelijkse contact van de gemeente met de klankbordgroep loopt via de kerngroep. Deze kerngroep bestaat uit een afvaardiging van de klankbordgroep.

1.4 De Duurzaamheidsagenda 2023-2026

De Duurzaamheidsagenda is een uitwerking van het Burgerakkoord conform de opdracht van de raad. Zoals de term ‘agenda’ al doet vermoeden, bevat de agenda een overzicht van doelen, activiteiten en beoogde resultaten, uitgezet in tijd en geld. In welke mate deze beoogde resultaten worden behaald, hangt af van verschillende factoren. Voor de uitvoering van de Duurzaamheidsagenda worden ‘nieuwe’ wegen bewandeld, waarbij we in sommige gevallen afhankelijk zijn van instemming van derden. We weten op voorhand niet voor welke uitdagingen we komen te staan en of onze eerste inschatting over de planning, personele inzet, financiën enzovoorts in de praktijk juist is.

De agenda gaat over de periode 2023-2026. Het ligt in de planning om op termijn ook een doorkijk te geven naar de lange termijn (2030-2040). Eventuele bijstellingen van de activiteiten gedurende de looptijd van de agenda worden via de Planning- en Controlcyclus gerapporteerd. De verantwoording over de doelen, beoogde resultaten en financiële middelen van de verschillende onderwerpen vindt plaats binnen het begrotingsprogramma van het betreffende thema. De (bijgestelde) agenda is na besluitvorming online te raadplegen op het platform www.watisjouwrheden.nl en op verzoek voor inwoners ook analoog te raadplegen.

1.5 Burgerakkoord in samenhang met klimaatopgave

We staan voor een grote opgave ‘Rheden CO_2-neutraal in 2040’. In het Burgerakkoord zijn ideeën opgenomen die bijdragen aan dit doel en nauw verwant zijn aan de leefwereld van onze inwoners. Dit is een prachtige opbrengst van het Burgerberaad want voor de transitie naar een CO_2-neutrale gemeente hebben we onze inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties ontzettend hard nodig. De Duurzaamheidsagenda is een uitwerking van het Burgerakkoord in doelen, acties en beoogde resultaten waarvoor de gemeente zichzelf verantwoordelijk stelt. Daar waar we afwijken van het akkoord of kiezen voor een andere invulling vindt u zoals afgesproken een zwaarwegende motivatie waarom we moeten afwijken.

De Duurzaamheidsagenda levert een mooie bijdrage aan de opgave om CO_2-neutraal te worden. Hiermee zijn we er echter nog niet. Naast de voorgestelde activiteiten uit de agenda zal de gemeente in de komende jaren in het kader van o.a. de Regionale Energiestrategie (RES), de regionale of provinciale Energievisie, de Transitievisie Warmte, de Woonvisie en het Beleidskader Energie en Landschap nog verschillende ontwikkelingen en activiteiten in gang zetten om onze CO_2-uitstoot fors te verminderen. Indien deze ontwikkelingen en activiteiten de Duurzaamheidsagenda versterken en/of aanvullen, zullen wij hier naar verwijzen. Zo houden onze inwoners zicht op wat we doen, wanneer, waarmee en waarom op weg naar Rheden CO_2-neutraal in 2040. We werken daarbij zowel aan mitigatiekant, het verlagen van de CO_2-uitstoot als de adaptatiekant, het aanpassen van onze omgeving aan het veranderende klimaat.

1.6 Leeswijzer

Na deze inleiding volgen er vier hoofdstukken waarin de onderwerpen uit het Burgerakkoord zijn verdeeld over de thema’s ‘Bewustwording en Consuminderen’, ‘Groen en Voedsel’, ’Verduurzaming Woningen’ en ‘Lokale Energie’. Elk voorstel uit het Burgerakkoord (de cijfers refereren aan het Burgerakkoord) is inhoudelijk uitgewerkt. Hierbij is onderscheid gemaakt:

- voorstellen die al zijn opgepakt;
- voorstellen die aansluiten bij bestaand beleid of een aanvulling vragen;
- voorstellen die om nieuw beleid vragen. Daar waar het om nieuw beleid gaat is een voorstel gedaan voor het doel, de activiteiten, het beoogde resultaat, benodigde financiën/Fte e.d.

Hierna volgen de hoofdstukken communicatie (6), financiën (7 en 8) en geven we knopte vooruitblik naar de periode na vaststelling van de Duurzaamheidsagenda (9).

2. Bewustwording en Consuminderen

2.1 Bewustwording

We zijn in transitie naar een CO_2-neutraal Rheden in 2040. Inwoners, ondernemers, (maatschappelijke) organisaties én de gemeente, ieder op zijn of haar eigen manier en tempo. Om ons doel te bereiken is veel meer nodig om gedragsverandering en beweging op gang te brengen, zowel intern als extern. In de afgelopen jaren werkte de gemeente aan de bewustwording van de verschillende doelgroepen over de opgave. Zo is er bijvoorbeeld een specifieke website over de klimaatopgave ontwikkeld, zijn er klimaatspecials in de Regiobode verschenen en hebben verschillende inwoners een energiecoach op bezoek gehad. In de komende jaren blijven we aandacht besteden aan bewustwording en communicatie, maar gaan we onder de noemer 'Activatie' inwoners ook stimuleren om in beweging te komen. Hiervoor ontwikkelen we apart beleid.

In het Burgerakkoord wordt het belang van een goede communicatie voor de verschillende doelgroepen onderstreept. Zo wordt er voorgesteld om een gedragsdeskundige (2.1) bij de communicatie richting de burger te betrekken, het platform www.watisjouwrheden.nl (2.2 en 2.4) verder uit te breiden en daarnaast een duurzaamheidsplatform op te richten (3.1 t/m 3.3). In dit hoofdstuk leest u wat we de komende jaren gaan doen.

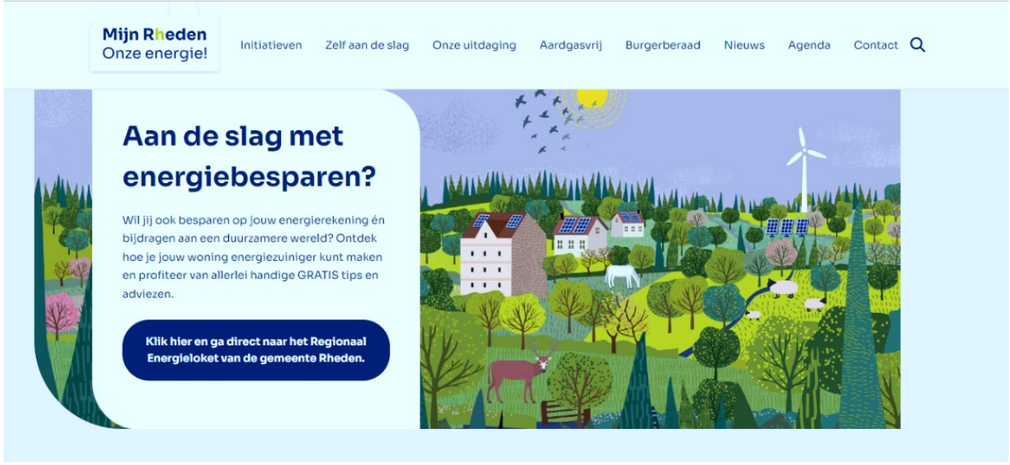

Afbeelding 2: Impressie digitaal platform www.watisjouwrheden.nl

2.2 Agenda Bewustwording

Doorontwikkeling www.watisjouwrheden.nl (voorstellen 2.1 en 2.4)

In de afgelopen periode is de website www.watisjouwrheden.nl aangevuld met voorbeelden van (kleine) CO_2-besparingen en een CO_2-voetafdruk van Milieucentraal. We gaan dit verder uitbouwen, zodat de website meer taakgericht wordt en snel handelingsperspectieven biedt voor de belangrijkste vragen van inwoners, bijvoorbeeld 'de 5 tips als ik mijn jaren-30 woning wil verduurzamen'. Dit doen we samen met de werkgroep Consuminderen en Bewustwording. We vinden het belangrijk dat we vindbaar en zichtbaar zijn voor alle inwoners. Dit gaan we stap voor stap in samenspraak met inwoners verbeteren. Door steeds beter te monitoren, meten we de effecten hiervan en passen we dit continu aan. Om bewustwording binnen de gemeente te vergroten doen we mee met landelijke gedragsveranderingscampagnes die bij onze doelen aansluiten. Verder breiden we de website www.watisjouwrheden.nl uit met de thema's klimaatadaptatie en biodiversiteit.
Daarnaast zijn op de website van het Energieloket Rheden verschillende tips en kleine maatregelen te vinden die gerelateerd zijn aan de verduurzaming van een woning.

☑	Reeds opgepakt.

Gedrags- en communicatiedeskundige en beleidsplan activatie (voorstel 2.1)

Juni 2023 zijn er twee beleidsmedewerkers activatie en bewustwording met gedragskennis bij de gemeente begonnen. Zij gaan aan de slag met het ontwikkelen van beleid voor de activatie van inwoners, ondernemers en medewerkers van de gemeente binnen de opgave Rheden CO_2-neutraal in 2040. Dit beleid is naar verwachting eind 2024 gereed. We willen hiermee meer mensen bewust maken van de impact van hun eigen gedrag en hen makkelijk bereikbare stappen onder aandacht brengen om hen te verleiden om duurzamere keuzes te maken. Ondertussen experimenteren we al om ervaring op te doen en samen met inwoners te zien wat goed werkt om in nieuw beleid over te nemen. We werken nu veel in Dieren-West dat als eerste aardgasvrij moet worden. We gaan daarbij actief op zoek naar aanknopingspunten in de verschillende kernen van de gemeente.

De eerste drie maanden zijn we aan de slag met:

- Inloopbijeenkomst Energie in Wijk 30 juni 23 in Dieren-West als mini-festival;
- Opzetten van een Energiewinkel in Dieren, waar we ervaringen meenemen voor andere kernen;

- We onderzoeken in samenwerking met RIQQ hoe we een wijkgerichte campagne ontwikkelen om de cohesie in de wijk te ondersteunen;
- Schrijven we mee aan een gemeentebrede campagne voor isolatiemaatregelen van Winst uit je Woning en monitoren het effect hiervan.

Doel:	Activatie van inwoners, ondernemers, (maatschappelijke) instellingen en de gemeente ter ondersteuning van de klimaatopgave.
Activiteiten:	• 2023-2024: het ontwikkelen van beleid voor de activatie van bewoners; • 2023: het organiseren van activiteiten bij dorpsfeesten in Velp en Rheden om aandacht te vraag voor de impact van eigen gedrag (i.s.m. klankbordgroep); • 2024: het adviseren van de interne organisatie over het beïnvloeden van gedrag; • 2023-2024: het ontwikkelen van een campagne met culturele insteek voor het activeren en betrekken van inwoners bij de opgave; • 2024-2026: uitvoering en evaluatie beleid (samen leren en ervaring op doen).
Beoogd resultaat:	• Eind 2024: het beleidsplan activatie is vastgesteld door de gemeenteraad; • 2024: de gemeentelijke organisatie weet adviseurs met kennis van gedragsverandering binnen de klimaatopgave te vinden; • 2024-2026: de eerste activiteiten zijn uitgevoerd.
Beleid (lokaal):	Klimaatbeleid 2019-2022 (4e doel)
Budget:	n.v.t.
Programma:	Bestuur en Organisatie[1] [1] Deze opgave is van invloed op alle domeinen. In aansluiting op het 'Burgerberaad' kiezen we ervoor om dit onderdeel hier onder te brengen.

CO_2-voetafdruk en CO_2-doelen per wijk (competitie) (2.4)

"De CO2-voetafdruk berekening" van Milieu Centraal is reeds geplaatst op watisjouwrheden.nl. Via de online CO2-voetafdruk tool van Milieu Centraal kunnen mensen hun eigen voetafdruk laten berekenen. De uitslag laat zien hoeveel 'aardes' jouw leefstijl kost en in de uitslag lezen zij direct suggesties waar zij de eigen voetafdruk kunnen verkleinen. Zo worden inwoners bewust van de impact van hun eigen gedrag.
In 2023 bekijken we hoe we de voetafdruk verder onder de aandacht kunnen brengen en mogelijk kunnen uitbreiden. In het kader van 'Rheden 450 jaar' heeft de werkgroep bewustwording en consuminderen het initiatief genomen voor het organiseren van een 'Duurzaamheidsstraatje' tijdens de dorpsfeesten in Velp en Rheden. Deze momenten gebruiken we om het platform 'watisjouwrheden.nl' en de 'CO_2-voetafdruk' onder de aandacht te brengen.

In 2021 en 2023 is een gemeentebrede Klimaatmonitor uitgevoerd die meet waar we staan met onze CO_2-doelen en met de doelen voor de opwek en het besparen van energie. We breiden deze monitor uit naar wijkniveau om zo gerichter te bepalen wat er in een wijk nodig is om de doelen te behalen. Verder onderzoeken we met onze inwoners op welke manier wij het verduurzamen van een wijk kunnen stimuleren en of we mogelijk een spelelement kunnen inbrengen.

Doel:	Duurzame gedragsverandering in wijken ter bevordering van de klimaatopgave.
Activiteiten:	• 2023-2024: CO2-voetafdruk van Milieu Centraal onder de aandacht brengen en mogelijk uitbreiden; • 2024: het onderzoeken en ontwikkelen van een voorstel voor het stimuleren van wijken/inbrengen van een spelelement ('competitie'). Waarna in 2025 de uitvoering volgt.
Beoogd resultaat:	• 2025: - 50% van de inwoners heeft wel eens gehoord van de CO2-voetafdruk; - 25% van de inwoners heeft er ook daadwerkelijk iets mee gedaan. • 2025: Wijken worden gestimuleerd om te verduurzamen en/of zijn op een inspirerende wijze met elkaar in 'competitie'
Beleid (lokaal):	Klimaatbeleid 2019-2022 (4e doel)
Budget:	€ 25.000,- structureel van 2024 t/m 2026 Fte: n.v.t.
Programma:	Leefomgeving

Duurzaamheidsplatform (voorstellen 3.1, 3.2 en 3.3)

De website 'watisjouwrheden.nl' is ontwikkeld met als doel om een digitaal platform te worden voor inwoners, ondernemers, (maatschappelijke) instellingen en de gemeente. We willen een duurzame beweging op gang brengen waar steeds meer mensen aan gaan bijdragen. De website watisjouwrheden.nl is hiervan een onderdeel. Daarnaast ontwikkelen we een brede community waarop we fysiek en digitaal mensen willen samenbrengen om elkaar te helpen en inspireren. Dit ontwikkelen we samen met de werkgroep Consuminderen en Bewustwording.

De voorstellen uit het Burgerakkoord over een 'Duurzaamheidsplatform' sluiten hierop aan en onderstrepen de behoeften aan het samenbrengen van partijen (3.1), het centraal stellen van een communicatiekanaal voor het Burgerakkoord (3.2) en het genereren van bekendheid onder inwoners over het platform (3.3).
Om hierop te anticiperen, starten we in 2023 met het oprichten van een 'kernteam CO_2-neutraal Rheden in 2040'. Het kernteam buigt zich over de doorontwikkeling van het platform in de geest van het Burgerakkoord. De werkgroep bewustwording en

consuminderen wordt gevraagd of zij (of leden van de werkgroep) hierin actief willen meedenken.

Doel:	Een stevige digitale fundering voor de bewustwordings- en communicatieopgave ‘Rheden CO_2-neutraal in 2040’.
Activiteiten	• 2023: het oprichten van een kernteam ‘CO_2-neutraal Rheden in 2040’; • 2024: verkenning, planvorming en uitvoering platform (incl. promotie); • Structureel: promotie platform.
Beoogd resultaat:	• 2024: het digitale platform is operationeel; • 2026: - 75% van de inwoners heeft wel eens van het platform gehoord; - 25% van de inwoners heeft er ook actief gebruik van gemaakt.
Beleid (lokaal):	Klimaatbeleid 2019-2022 (doel 4)
Budget:	€40.000,- (structureel van 2024 t/m 2026) Fte: 0,75 (incl. faciliteren van het ‘platform’, de ‘keukentafel’ gesprekken en de faciliterende ondersteuning bij activiteiten vanuit de samenleving)
Programma:	Bestuur en Organisatie[1] [1] Deze opgave is van invloed op alle domeinen. In aansluiting op het ‘Burgerberaad’ kiezen we ervoor om dit onderdeel hier onder te brengen.

Advies tot aan de keukentafel (2.3)

Het ‘Advies tot aan de keukentafel’ is een belangrijk onderdeel van het beïnvloeden van gedrag en we zullen als gemeente een faciliterende rol nemen om de gesprekken tot stand te laten komen. Op dit moment voeren de energiecoaches op aanvraag al gesprekken met inwoners thuis. De Energiebank wil de ‘keukentafelgesprekken’ uitbreiden met de mogelijkheid van groepsgesprekken. We stellen capaciteit beschikbaar om hierover met elkaar na te denken.

Informeren, communiceren en committeren (7.7)

Het breed informeren van onze inwoners is een noodzakelijke basis, maar dan begint het pas. Mensen moeten in gesprek en in beweging komen. Op allerlei manieren gaan we het gesprek met inwoners en tussen inwoners faciliteren. Met partnerorganisaties of wijkbewoners organiseren we kennissessies over bijvoorbeeld warmtepompen of klimaatadaptatie in de wijk. Het thema duurzaamheid zichtbaar op jaarlijks 1 groter evenement in elke kern waar veel mensen op af komen, zoals met het duurzame laantje dat in 2023 reist langs Velp, Dieren en Rheden. Hiervoor hebben we ook enthousiaste inwoners nodig die dit willen organiseren en met andere inwoners in gesprek gaan. In klein verband zoeken we naar manieren op dialoog op gang te brengen, ook tussen inwoners onderling, zoals bijvoorbeeld in een energiecafé of buurthuis.

Uiteindelijk hebben we nodig dat wijken meer cohesie krijgen en weer meer zelforganiserend worden. We zoeken naar koppelkansen om een beweging in de wijk te vergemakkelijken. Dit kunnen we bijvoorbeeld bereiken via projecten op gebied van leefbaarheid en biodiversiteit, waar mensen samenwerken om hun eigen leefomgeving te vergroenen. Het mooie resultaat is direct zichtbaar, anders dan met de energietransitie die toch vrij technisch en abstract is. Via de verbindingen die zo tussen inwoners onderling ontstaan, kunnen inwoners vervolgens ook makkelijker samenwerken in bijvoorbeeld het samen kopen van een buurtbatterij, elkaar helpen met klussen of het regelen van zonnepanelen op alle huizen in hun eigen straat.



Afbeelding 3: Rhedense animatiefilm over de klimaatopgave (klik op de afbeelding)

Duurzaamheidsbudget vergroten (5.2)

Wij willen de betrokkenheid en energie van onze inwoners graag vasthouden en versterken. Voor (georganiseerde) inwonersgroepen die graag zelf iets willen doen, ontwikkelen we een laagdrempelige subsidieregeling in aanvulling op bestaande budgetten en/of regelingen (van bijv. het Rijk, provincie, gemeente of waterschap) zodat we initiatieven in de komende jaren kunnen ondersteunen. Hiermee hopen we jaarlijks 5 á 7 initiatieven te ondersteunen.

Doel:	Stimulering inwonersinitiatieven[1] op het gebied van lokale energie, groen, natuur, bewustwording, consuminderen en verduurzamen woningen[2] [1] hieronder worden initiatieven van (georganiseerde) inwonersgroepen verstaan [2] indien er geen andere subsidieregeling voor beschikbaar is.
Activiteiten:	• 2023-2024: ontwikkeling, implementatie en promotie subsidieregeling; • 2024-2026: uitvoering subsidieregeling.
Beoogd resultaat:	• De regeling treedt uiterlijk 1 april 2024 in werking; • We ondersteunen jaarlijks vijf á zeven inwonersinitiatieven.
Beleid (lokaal):	-
Budget:	• € 35.000,- structureel (2024 t/m 2026) • 0,4 fte structureel voor projectondersteuner (2024 t/m 2026)
Programma:	Bestuur en Organisatie[1] [1] Deze opgave is van invloed op alle domeinen. In aansluiting op het 'Burgerberaad' kiezen we ervoor om dit onderdeel hier onder te brengen.

2.3 Consuminderen

De klimaatopgave vraagt van ons allemaal om duurzamer te gaan leven. Minder spullen kopen, spullen delen, kapotte spullen repareren en/of dingen zelf maken. We staan voor een enorme uitdaging om samen minder te consumeren, ofwel consuminderen.

*Het Burgerakkoord vraagt onder de titel **'Minder=Meer'** aandacht voor het thema 'consuminderen'. De gemeente wordt daarin gevraagd een meerjarenprogramma consuminderen op te stellen (6.1), alle beleidsplannen en voorstellen te toetsen op de CO_2 -uitstoot (6.2) en voorlichting te geven over de impact van consumeren (6.3 en 6.5).*

Consuminderen is een nieuw onderwerp voor de gemeente. In dit hoofdstuk leest u wat dit voor de komende jaren betekent.

2.4 Agenda Consuminderen

Op dit moment spelen er kleinschalige initiatieven in de gemeente die onder het thema 'Consuminderen' kunnen worden geschaard. Een voorbeeld zijn de Repaircafés waar apparaten, speelgoed, kleding en andere gebruiksvoorwerpen worden gerepareerd. Een ander voorbeeld is de Ketting Kledingruil, een duurzaam alternatief voor kleding kopen. Naast deze initiatieven is er op dit moment geen gemeentelijk beleid voor Consuminderen. Bij Consuminderen denken we snel aan spullen, maar ook ons verbruik van water vraagt aandacht. De drinkwatervoorraden staan onder grote druk door klimaatverandering en economische groei. De doelstelling van de provincie Gelderland en Vitens is 20% waterbesparing.

Meerjarenprogramma Consuminderen, voorlichting en verkeer (6.1, 6.3 en 6.5)

Meerjarenprogramma Consuminderen (6.1, 6.3 en 6.5)

Onze ecologische voetafdruk is groot. We blijven (te) veel spullen kopen. Het is bij uitstek een thema dat op heel veel verschillende niveaus aangepakt moet worden. Van Europese en landelijke regelgeving tot onze individuele keuzes als we boodschappen doen. Hierop heeft de gemeente alleen lang niet altijd invloed. Uit onderzoek blijkt dat het ratio zelden een echte rol speelt bij het doen van aankopen. Ons onbewuste brein is gevoelig voor allerlei claims van buitenaf. Om dit te kunnen beïnvloeden, is uiterst complex. Het thema 'Voedselverspilling' wordt opgenomen in het Grondstoffenplan.

Daarnaast zullen we de landelijke 'Menukaart afvalpreventie VANG Huishoudelijk afval' en de landelijke campagne 'De knop moet om' van de Rijksoverheid) en (mogelijk) Europese ontwikkelingen op dit gebied volgen en hier in de toekomst lokaal op aanhaken. Vanzelfsprekend zullen, waar mogelijk, kansen in het reguliere werkproces worden benut. In het kader hiervan zal in 2024 samen met inwoners en ondernemers onderzocht worden op welke wijze lokaal impact gemaakt kan worden. De komende periode verkennen we de mogelijkheden hiervoor in relatie tot de afvalstoffenheffing. In afwachting van deze verkenning hebben wij vooralsnog geen (extra) middelen in de begroting vrijgemaakt.

☑ We verkennen de mogelijkheden om vanuit de gemeentelijke afvaltaak hierin stappen te zetten.



Afbeelding 4: voorlichting op scholen (de Klimaatweek)

Verkeersbeleid i.r.m. autoluwe wijken en deelauto's (6.1 en 6.5)
Wij werken momenteel aan een gemeentelijke Mobiliteitsvisie met bijbehorend uitvoeringsprogramma. In de visie komen thema's als leefbaarheid en verkeersveiligheid aan bod. De invulling van deze onderwerpen is nog niet bekend. De Mobiliteitsvisie wordt halverwege 2024 verwacht.

De gemeente heeft een faciliterende rol op het gebied van deelmobiliteit. In de Visie Laadinfrastructuur (2022) is vastgesteld dat we voor deelauto-initiatieven indien wenselijk gereserveerde parkeerplaatsen aanbieden, met optioneel een oplaadpunt. Verder zijn in deze visie de keuzes en afwegingen in laadpalen opgenomen. We zijn positief over het gebruik van (met name elektrische) deelauto's en dit is ook verankerd in het bestuurlijke speerpunt 'Verdere verduurzaming mobiliteit' van het werkprogramma college 2022-2026. De gemeente neemt geen exploiterende rol aan voor deelauto's. Voor tweewielers kijken we ook naar mogelijke uitrol van deelmobiliteit in de gemeente. In de gemeentelijke Mobiliteitsvisie wordt nader ingegaan op het onderwerp deelmobiliteit.

Toetsing beleid op CO_2-uitstoot (6.2)
In 2024 gaan we een verkennend onderzoek doen naar een geschikte methodiek voor het meten en begroten van de CO_2-impact van beleidsplannen. Hierbij kijken we o.a. naar het draagvlak voor en de objectiviteit van een methodiek, maar ook naar de beleidsvelden waar we de toetsing op willen loslaten. In het onderzoek wordt naast CO_2-uitstoot ook aandacht besteed aan CO_2-binding en CO_2-vermijding.

Doel:	CO_2-impact als volwaardig afwegingsfactor
Activiteiten:	• 2024: verkennend onderzoek naar een geschikte methodiek incl. besluitvorming, instructie gebruikers en implementatie methodiek; • 2025-2026: uitvoering.
Beoogd resultaat:	Alle beleidsplannen met enigszins effect op de CO_2-uitstoot worden getoetst
Beleid (lokaal):	Klimaatbeleid 2019-2022
Budget:	• 2024: €30.000,- (incidenteel voor onderzoek en implementatie); • 2025-2026: €10.000,- (structureel voor uitvoering).
Programma:	Leefomgeving

3. Groen en Voedsel

De biodiversiteit staat wereldwijd enorm onder druk. Op dit moment is, ten opzichte van 1900, nog maar vijftien procent van de inheemse planten- en diersoorten in Nederland over. In het Burgerakkoord wordt uitdrukkelijk aandacht gevraagd voor groen en voedsel. Enkele voorbeelden zijn: het stimuleren van natuurinclusieve landbouw (7.1), vergroening als leidend uitgangspunt bij ruimtelijke ontwikkelingen (8.1) en het omvormen van agrarische gronden naar nieuwe natuur (8.4).

In 2022 heeft de gemeenteraad het Biodiversiteitsplan 2022-2032 vastgesteld. In dit plan staat uitgewerkt wat de gemeente doet aan het behoud en herstel van de biodiversiteit. Hiervoor is een gebiedsgerichte aanpak ontwikkeld op basis van de zogeheten zes V's (Variatie in omstandigheden, Voedsel, Vocht, Voortplantingsmogelijkheden, Verbinding en Veilige plekken). Door de zes V's aan te bieden zorgen we voor een rijkdom aan ecosystemen.

Graag nemen wij u in dit hoofdstuk mee wat er momenteel speelt en of en hoe dit zich verhoudt tot de voorstellen uit het Burgerakkoord.

Ondersteuning initiatieven natuurinclusieve voedselproductie en biodiversiteit (7.2)

In het kader van het Biodiversiteitsplan (paragraaf 3.2) kunnen inwoners ideeën aandragen om de biodiversiteit in tuinen of openbaar groen te verhogen. De gemeente draagt bij met advies en ondersteuning, bijvoorbeeld in de vorm van nestkastvoorzieningen en inheems plantgoed. In 2023 heeft de gemeente 150 'Nectarkroegen' voor haar inwoners beschikbaar gesteld. Een nectarkroeg bestaat uit bloeiende plantensoorten op één vierkante meter tuin, waar bijen, hommels, vlinders en andere insecten in het gehele bloeiseizoen nectar en stuifmeel kunnen vinden.

Voor inwoners die samen met buurtgenoten hun tuin willen vergroenen en het hemelwater willen afkoppelen is er Operatie Steenbreek. Voor inwoners die individueel of als groepje graag een stukje openbaar groen vrijwillig willen onderhouden zijn er adoptiemogelijkheden. Op dit moment zijn er 300 locaties openbaar groen geadopteerd.

☑ Staat opgenomen in bestaand beleid.

Centrale coördinatie van vrijwilligers (7.3)

Het Vrijwilligerspunt Rheden is er voor alle inwoners die vrijwilligerswerk (willen) doen, als voor organisaties, die met vrijwilligers werken of nieuwe vrijwilligers zoeken. Het Vrijwilligerspunt heeft een online vacaturebank en vrijwilligerspool. In 2024 wordt in samenwerking met leden van de werkgroep verkend wat de mogelijkheden van dit Vrijwilligerspunt zijn in relatie met dit voorstel.

In het kader van het Biodiversiteitsplan werkt de gemeente samen met vrijwilligers om het belang van biodiversiteit onder de aandacht te brengen. Dit gebeurt o.a. tijdens markten, bewonersavonden en in lesprogramma's van scholen. Daarnaast zijn er in de openbare ruimte vrijwilligers actief. De gemeente faciliteert dit vrijwilligerswerk, maar coördineert de inzet van vrijwilligers niet. In de komende jaren wordt een centrale coördinatie van 'groene' vrijwilligers overwogen.

Doel:	Coördinatie vrijwilligers in natuur en groen
Activiteiten:	2024: verkennend gesprek met Vrijwilligerspunt Rheden over coördinatierol vrijwilligers 2024-2025: overweging oprichting centrale coördinatie 'groene' vrijwilligers
Beoogd resultaat:	• Inzicht in de (on-)mogelijkheden van Vrijwilligerspunt Rheden • Advies centrale coördinatie 'groene' vrijwilligers
Beleid (lokaal):	Onbekend
Budget:	-
Programma:	Onbekend

Minder gras en verharding (7.4)

In het kader het veranderende klimaat waarbij vaker extremen voorkomen zoals hittegolven, langere perioden van droogte maar ook intensere regenbuien, zijn in de afgelopen jaren verschillende stappen gezet in de vermindering van de oppervlakten gras en verharding in de openbare ruimte en particuliere tuinen (Biodiversiteitsplan en het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte). Jaarlijks worden er meerdere inwonersinitiatieven voor de 'Operatie Steenbreek' ondersteunt en enkele projecten in de openbare ruimte gerealiseerd. Bij projecten in de openbare ruimte brengen we 10% minder verharding terug. Dit staat opgenomen in het Watertakenplan Olburgen 2023-2027. Deze aanpak wordt in de komende jaren gecontinueerd.

In de gesprekken met de werkgroep is extra aandacht gevraagd voor het opstellen van regels over het percentage verhard oppervlak van tuinen. Tot nu toe heeft de gemeente

zich vooral gericht op het stimuleren en faciliteren van inwoners voor de vergroening van tuinen. In de komende jaren willen we de mogelijkheid/wenselijkheid van regels voor particuliere tuinen en het draagvlak voor een stimuleringsregeling om versteende tuinen om te vormen naar groen (Watertakenplan Olburgen 2023-2027) nader onderzoeken.

☑	Staat opgenomen in bestaand beleid en onderzoek uitbreiding bestaand beleid m.b.t. particuliere tuinen.

Verduurzamen maai- en zaaibeleid (7.5)

In het kader van het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte en het Biodiversiteitsplan worden verschillende gazons en bermen in de gemeente minder en anders gemaaid. Sinds 2023 wordt 16 hectare verdeeld over 40 locaties binnen de gemeente als bloemrijk gras beheerd. Bij elke maaibeurt blijft circa dertig procent van het gras staan. Zo kunnen kleine dieren en insecten zich schuilen en voedsel blijven vinden. De locaties bloemrijk gras en bermen worden volgens de Kleurkeur gemaaid. Kleurkeur is ontwikkeld door de Vlinderstichting en Stichting Groenkeur. Verder wordt in het najaar van 2023 gestart met een pilot om in gemeentelijk projecten waarbij straten opnieuw ingericht worden, de gazons te vervangen door bloemen(zaad)mengsels, te beginnen in de Koninginnebuurt in Dieren.

In 2025 loopt het huidige maaicontract af. Op dat moment wordt bekeken of het contract wordt verlengd, de opdracht opnieuw wordt aanbesteed of dat de gemeente meer zelf gaat doen. Dit natuurlijke moment van overwegingen grijpen we aan om ook te kijken naar de verduurzaming van het maaibeheer, zoals bijvoorbeeld elektrisch maaien.

☑	Staat opgenomen in bestaand beleid.

Groenbeheer: van mono naar permacultuur (5.1)

Het groenbeleid en -beheer van de gemeente Rheden is al vele jaren gericht op het vergroten van de diversiteit zoals bijvoorbeeld meerdere boomsoorten in een straat en natuurvriendelijk groenbeheer. In voorstel 5.1 uit het Burgerakkoord wordt specifiek gesproken over ‘permacultuur’. Wij staan open voor nieuwe ideeën en bespreken graag met de werkgroep wat zij onder ‘permacultuur’ verstaan en welke kansen zij hierin zien voor de gemeente.

☑	Staat (deels) opgenomen in bestaand beleid.



Afbeelding 5: Eén van de 40 locaties ‘bloemrijk gras’

Vergroening als leidend uitgangspunt (8.1)

In het kader van klimaatadaptatie en biodiversiteit is er steeds meer aandacht voor de vergroening van onze leefomgeving. Groen werkt verkoelend, groen vermindert wateroverlast, groen verhoogt de infiltratiecapaciteit en groen zorgt voor een rijke biodiversiteit. Wij zijn ons er van bewust dat onze gemeente bevoorrecht is met haar groene omgeving en willen dit graag behouden en versterken. Dit betekent niet dat wij vergroening als leidend uitgangspunt gaan hanteren, maar als volwaardig thema zodat we bij elke situatie de verschillende belangen goed tegen elkaar kunnen afwegen. Elke situatie is anders en dat vraagt maatwerk. Waar mogelijk proberen we koppelkansen te benutten. Bij projecten in de openbare ruimte werken we aan een toekomstbestendige inrichting met ruimte voor biodiversiteit, klimaatadaptatie, recreatie en ontmoeting. Verder werken we aan een ‘puntensysteem’ dat biodiversiteit in ruimtelijke ontwikkelingen juridisch afdwingbaar maakt (zie ook punt 8.6). Naar verwachting wordt het puntensysteem in 2024 geïmplementeerd. Daarnaast is er met personele uitbreiding de mogelijkheid ontstaan dat één van de ecologen al in een vroeg stadium van

planvorming en aanvragen betrokken wordt. Zo kan ecologie/biodiversiteit als één van de leidende principes bij ontwikkelingen worden meegenomen.

☑ Staat opgenomen in bestaand beleid.

Voortgang groenbeheer en ondersteuning inwonersinitiatieven (8.2)

De werkgroep Groen en Voedsel heeft in een overleg met de gemeente aangegeven tevreden te zijn met de beschreven ambitie voor duurzaamheid in het Beheerplan Groen 2021-2025 (paragraaf 4.2) en kijkt uit naar de uitvoering. Een aantal duurzaamheidsambities uit het Beheerplan Groen waar al volop aan wordt gewerkt:

- Vergroten van de biodiversiteit door bijvoorbeeld een ander maaibeheer, variatie in (boom)sortiment en meer aandacht voor gelaagd groen;
- Bomen spelen een belangrijke rol in het matigen van de klimaatverandering. We blijven op zoek naar locaties voor de aanplant van extra bomen, o.a. 65 extra bomen in Velp zuid;
- In het onderhoud wordt zoveel mogelijk duurzaam gewerkt met elektrisch gereedschap zoals heggenscharen, bosmaaiers en bladblazers. Bij vervanging van het oude materieel wordt gekozen voor elektrisch;
- Bij herinrichting wordt overbodige (niet functionele) verharding weggehaald en plaats gemaakt voor groen.

Onder kopje ‘Ondersteuning initiatieven natuurinclusieve voedselproductie en biodiversiteit (7.2)’ staat toegelicht welke ondersteuning er momenteel voor inwonersinitiatieven is. In de dorpskern Dieren spelen twee integrale projecten waarbij inwoners worden ondersteund bij het afkoppelen van hemelwater en het klimaatbestendig maken van tuinen.

☑ Staat opgenomen in bestaand beleid.

Opiniepanel voor het ontwikkelen en evalueren van vergroeningsmaatregelen (8.3)

In de huidige werkwijze worden inwoners betrokken bij (inrichtings-)plannen in hun directe woonomgeving. Bij het opstellen van beleidsmatige gemeentebrede vraagstukken zoals het Biodiversiteitsplan of de Beleidsnota Bomen betrekken we naast betrokken individuele inwoners ook belangenverenigingen en natuurorganisaties. Deze werkwijze willen we zeker voortzetten en we zien geen aanleiding om een extra ‘opiniepanel’ in het leven te roepen.

☒ We wijken gemotiveerd af van het Burgerakkoord.

Natuurinclusieve woningbouw en de vuistregel ‘3-30-300’ (8.6)

In het Biodiversiteitsplan staat een ‘puntensysteem’ voor natuurinclusief bouwen en ontwerpen beschreven (Biodiversiteitsplan, paragraaf 3.3). De gemeente vraagt initiatiefnemers met dit puntensysteem actief een (bovenwettelijke) bijdrage te leveren in de biodiversiteit, bijvoorbeeld door de inpassing van inheems plantmateriaal. In de komende jaren wordt de juridische borging van het puntensysteem in het omgevingsbeleid nog verkend. Op dit moment is dit nog niet afdwingbaar.

In 2023 brengen we in beeld of de gebouwde omgeving voldoet aan de vuistregel 3-30-300. De resultaten hiervan worden in het najaar van 2023 verwacht. De vuistregel staat als meekoppelkans opgenomen in het vastgestelde Watertakenplan Olburgen 2023-2027. De gemeente is voornemens om de vuistregel als uitgangspunt te hanteren voor projecten en beleid.

☑ Staat opgenomen in bestaand beleid.



Afbeelding 6: agrarisch natuurbeheer in de gemeente Rheden

Duurzame lunch voor basisscholen (9.5)

Op 8 november 2022 heeft de gemeenteraad de motie ‘Een ontbijt voor ieder kind’ unaniem aangenomen. Deze motie raakt het voorstel 9.5, het introduceren van een duurzaam samengestelde lunch voor alle leerlingen van de basisscholen, van het Burgerakkoord. In het kader van de motie heeft er begin 2023 een verkenning onder scholen plaatsgevonden. De uitkomsten van dit onderzoek en het daarbij horende advies staan beschreven in de raadsinformatiebrief ‘Motie ‘Een ontbijt voor ieder kind’ met de datum 18 april 2023. In het verlengde van de inhoud van deze brief stellen wij voor om in de komende jaren geen verdere actie op het voorstel 9.5 te ondernemen.

☒ We wijken gemotiveerd af van het Burgerakkoord.

Lokale, natuurinclusieve landbouw (7.1)

Er spelen grote, integrale projecten die bij elkaar het hele grondgebied van de gemeente dekken. Hierin komen opgaven als de transitie van de landbouw, het watersysteem, natuurwaarden, cultuurhistorie, recreatie en landschap bij elkaar. De agrariërs, provincie, rijk, landgoedeigenaren, waterschap en gemeente zijn hierbij allemaal betrokken.

In het Rivierklimaatpark loopt een pilotproject voor natuurinclusieve landbouw. In het project voor de Havikerwaard wordt door de boeren, samen met de provincie en de landgoedeigenaren onderzoek gedaan naar het toekomstperspectief voor de boeren in het gebied. Als gemeente nemen we daaraan deel en kunnen we inspelen op wat er vanuit de gemeente nodig is. Ook vanuit de Omgevingsvisie in wording wordt de ambitie voor landbouw in de gemeente opgenomen.

Aanbod lokaal en regionaal voedsel (9.6)

In de economische visie van de gemeente Rheden (nov. ‘22 vastgesteld door de gemeenteraad) is opgenomen dat we aan de slag gaan met het thema ‘lokale voedselketens’. Onder het kopje ‘onze aanpak’ (paragraaf 4.2) staan hierover de volgende punten opgenomen:

“We stimuleren netwerkvorming omtrent lokale voedselketens door lokale voedselketens door lokale voedselproducenten op weg te helpen richting het regionale netwerk en te koppelen aan al bestaande initiatieven”

“Samen met het bedrijfsleven, de Rhedense landbouwbedrijven en het onderwijs willen wij lokale voedselproducten in beeld brengen (bijvoorbeeld door een evenement te organiseren) en stimuleren dat Rhedense inwoners meer gebruik maken van lokale producten. Waar mogelijk zoeken we de samenwerking met bestaande initiatieven. Dit alles met het doel om voedselverspilling tegen te gaan en minder CO_2 uitstoot te realiseren”

Het staat op de planning om hiermee in 2024 aan de slag te gaan.

☑ Staat opgenomen in bestaand beleid.

Inzet agrarische gronden (9.7)

De gemeente Rheden heeft circa 40 ha (agrarische) grond in eigendom. Deze gronden liggen verspreid in een aantal clusters. In gebiedsgerichte projecten worden alle ruimteclaims die er zijn afgewogen. Daar waar de gronden worden ingezet voor agrarisch gebruik geldt vanuit de Omgevingsvisie Buitengebied de doelstelling voor een duurzame en natuurinclusieve landbouw. Per cluster kijken we hoe we met onze gronden hier het best aan kunnen bijdragen. Dit proces loopt nog.

4. Verduurzamen woningen

In 2040 moet alle woningen in de gemeente Rheden aardgasvrij zijn. De gemeente heeft in 2021, net als alle andere gemeenten in Nederland, de Transitievisie Warmte vastgesteld. Dit beleidsdocument geeft een eerste richting aan de aanpak van het isoleren en aardgasvrij maken van woningen.

Ook in het Burgerakkoord wordt aandacht gevraag voor het verduurzamen van woningen. Belangrijke aandachtsvelden hierbij zijn de verduurzaming van de sociale huurwoningen (9.1), de ondersteuning van inwoners (9.2) en de financieringsmogelijkheden (9.3). In dit hoofdstuk leest u onze reactie.

Ontzorging inwoners bij verduurzamen woningen (1.3)

Rheden moet, net als heel Nederland, verduurzamen. Deze opgave is groot. Inwoners, ondernemers en de gemeente zelf willen ontzorgd worden. Om deze ontzorging te regelen heeft de gemeente in samenwerking met het Klimaatverbond Nederland in 2022 een verkennend onderzoek gedaan naar een Maatschappelijke EnergieDienstenOrganisatie (MEDO) In 2023 wordt een kwartiermaker aangesteld voor een vervolgonderzoek naar het ontwikkelen van een MEDO in onze gemeente of een andere ontzorgingsstructuur.

Doel:	Versnelling verduurzaming woningen
Activiteiten:	2023: aanstellen kwartiermaker MEDO; 2024: go/no go beslissing oprichting MEDO of andere ontzorgingsstructuur; 2024-2026: bij een 'go' periode van uitvoering.
Beoogd resultaat:	Een lokale en deskundige ontzorgingsstructuur voor woningeigenaren
Beleid (lokaal):	Transitievisie Warmte (2021)
Budget:	n.v.t, benodigde middelen worden meegenomen in de meerjarenbegroting van de energietransitie
Programma:	Leefomgeving

Alle woningen CO_2-neutraal voor 2050 (4.4)

Of het gaat lukken om in 2040, danwel 2050 CO2-neutraal te zijn als gemeente Rheden is nog niet zeker. Daarvoor zijn we ook in grote mate afhankelijk van andere, veelal landelijke ontwikkelingen. De voortschrijdende techniek gaat ons helpen, maar ook wet- en regelgeving zal (kunnen) bijdragen aan het sneller kunnen behalen van het doel om CO_2-neutraal te worden. In de tussentijd stimuleert en faciliteert de gemeente Rheden waar mogelijk activiteiten en werkzaamheden die bijdragen aan de CO_2-neutraliteit.



Afbeelding 7: Voorbeeld verduurzaming woning

Energieverbruik sociale huurwoningen (9.1)

In de Nationale prestatieafspraken van het Rijk met de VNG, Woonbond en Aedes zijn afspraken gemaakt over de uitfasering van de E, F en G-labels in de corporatiesector. De woningcorporaties moeten uiterlijk in 2028 alle woningen met een E, F en G-labels hebben verduurzaamd met uitzondering van gemeentelijke, provinciale en Rijks-monumenten en voor sloop aangemerkte woningen. Na de uitfasering van de E, F en G-labels volgt nog de verduurzaming naar de zogeheten 'Standaard'. De 'Standaard' voor woningisolatie geeft aan wanneer de woning goed genoeg is geïsoleerd om aardgasvrij te worden. Het voorstel 9.1 uit het Burgerakkoord gaat verder dan de nationale Prestatieafspraken. Wij houden graag vast aan de Nationale afspraken omdat zij gebaseerd zijn op een versnelling van de verduurzaming van woningen rekening houdend dat de woningen na verduurzaming betaalbaar blijven voor de doelgroep.

Als gemeente hebben we via de jaarlijkse prestatieafspraken met woningcorporaties (met name Vivare) mogelijkheden om de verduurzaming van de huurwoningen verder te brengen. Daarnaast hebben we met de landelijke gelden ter bestrijding energiearmoede een aanpak ontwikkeld die zich voornamelijk richt op huurders. Zo bieden we al geruime

tijd energiecoaching aan voor huishoudens en zijn er witgoedvouchers voor mensen in energiearmoede.

Volgende stappen voor huurders die we nu gaan zetten zijn:

- Huurders de mogelijkheid bieden om gebruik te maken van de gemeentelijke duurzaamheidslening (Toekomstbestendig Wonenregeling);
- Van start gaan met een gemeentebrede Fixbrigade voor huurders en woningeigenaren. De Fixbrigade doet relatief kleine klussen gericht op snelle energiebesparing;
- In het kader van het Wijkuitvoeringsplan Dieren-West gaan we van start met het BuurtKlusbedrijf. Dat is een organisatie voor en door buurtbewoners die zich ook richt op kleine energiebesparingsmaatregelen.

☒	We wijken gemotiveerd af van het Burgerakkoord.

Uitbreiding energiecoaches (9.2)

In het kader van het project Energiearmoede worden er momenteel energiecoaches van de Energiebank ingezet. De Energiebank helpt huishoudens met een laag inkomen (maximaal 130% van het sociaal minimum) en/of inwoners in bezit van een Gelrepas/ schuldhulpverlening. De coaches, bestaande uit vrijwilligers en ZZP-ers, komen drie tot vijf keer bij een huishouden langs. Een uitbreiding van de inkomensgrens naar modaal betekent een forse uitbreiding van de werkzaamheden van de Energiebank en/of het Rhedense Energieloket met de daarbij horende kosten.

Doel:	Bewustwording energieverbruik en stimulering energiebesparing voor huishoudens tot modaal inkomen
Activiteiten:	• 2023: afstemming uitbreiding energiecoaches met de Energiebank en het Regionaal Energieloket (herziening contractafspraken) • 2024-2026: implementatie uitvoering energiecoaches tot modaal inkomen
Beoogd resultaat:	• 2023 t/m 2026: jaarlijks worden 500 extra huishoudens geholpen met energiecoaching.
Beleid (lokaal):	Klimaatbeleid 2019-2022 en Armoedebeleid
Budget:	€150.000,- (structureel vanaf 2024 t/m 2026)
Programma:	Leefomgeving en Samenleving

Revolving fund voor verduurzamen woningen (9.3)

De gemeente Rheden heeft een soort van ‘Revolving Fund’ dat bekend staat onder de naam ‘Toekomstbestendig Wonen Regeling’. Dit zijn leningen die worden verstrekt op grond van de door de raad vastgestelde Verordening Toekomstbestendig Wonen Gelderland, gemeente Rheden. Wegens het grote succes van deze regeling is het uitvoeringsbudget op dit moment op en kunnen er (voorlopig) geen nieuwe aanvragen worden ingediend. In het najaar 2023 bekijken we of het vastgestelde budget voor de regeling kan worden verhoogd of dat er iets anders voor in de plaats komt. Daarbij onderzoeken we of naast de bestaande landelijke regelingen zoals de Energiebespaarlening van het Nationaal Warmtefonds een complementaire regeling kunnen aanbieden gericht op inwoners die om diverse redenen (BKR-registratie, starter op de woningmarkt, huurder etc.) niet in aanmerking kunnen komen voor een lening. Verder kijken we naar praktische oplossingen voor inwoners die hulp wensen bij het indienen van een aanvraag.

Doel:	Versnelling verduurzaming woningen (ontzorging en financiering) **Let op: voor dit onderwerp volgt binnenkort een apart raadsvoorstel.**
Activiteiten:	• 2023-2024: voorstel maken over omgang TBW-regeling (of alternatief); • 2024: contractafspraken maken met samenwerkingspartner(s) voor ondersteuning inwoners bij aanvragen (bijv. energiecoaches of -adviseurs).
Beoogd resultaat:	• 2024: het budget voor de Toekomstbestendig Wonen Regeling (of alternatief) is verhoogd (indien mogelijk met een versoepeling in de verplichte kredietwaardigheid); • 2024: inwoners kunnen bij instanties aankloppen voor hulp bij een aanvraag.
Beleid (lokaal):	Klimaatbeleid 2019-2022
Budget:	• Ondersteuning inwoners: €20.000,- (structureel van 2024 t/m 2026); • Inleg Revolving Fund: €750.000,- (structureel van 2024 t/m 2033). Dit is exclusief rente. Als uitgangspunt is een aflossingstermijn van 10 jaar gehanteerd. Na 10 jaar kan de Revolving Fund volledig revolverend zijn.
Programma:	Leefomgeving



Afbeelding 8: Hulp voor inwoners bij een aanvraag

5. Lokale Energie

De energietransitie is in volle gang. Steeds vaker is onze energie afkomstig van natuurlijke energiebronnen als wind, zon, lucht enzovoorts. De gemeente Rheden heeft in 2021 de beleidskaders Energie en Landschap en Samen Energie Opwekken vastgesteld. De voorstellen 7.6, 8.4 en 8.5 uit het Burgerakkoord raken dit beleid.

In het Burgerakkoord wordt naast de opwek van duurzame energie in het buitengebied ook aandacht gevraagd voor de energietransitie in de bestaande gebouwde omgeving. De voorstellen 9.4, 10.1 tot en met 10.3 spelen in op een wijkgerichte aanpak met lokale energiecorporaties.

Zonneladder en zon op daken (7.6)

Het gebruik van de zonneladder is geborgd in het gemeentelijk **beleidskader Energie en Landschap**. Hierin staat de zonneladder van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) opgenomen. De zonneladder kent een voorkeursvolgende[1] voor het opwekken van zonne-energie:

1. Op daken en gevels;
2. Op onbenutte terreinen in bebouw gebied;
3. In landelijk gebied (bermen van spoor- en autowegen);
4. Op landbouw- en natuurgrond.

[1] *De eerste stap hoeft niet volledig gezet te zijn voordat de tweede stap gezet kan worden.*

Wat betreft zon op daken ligt de focus momenteel op het benutten van grote daken. In het kader van de Regionale Energiestrategie (RES 1.0) ligt er voor Rheden, net als voor de andere gemeenten in de Groene Metropoolregio, een belangrijke opgave om de grote daken te benutten. Na een pilotproject Rinaldostraat in Dieren zijn we momenteel aan de slag met het stimuleren van bedrijven op bedrijventerrein de Beemd in Velp om zonnepanelen op hun daken aan te brengen. In september 2023 wordt duidelijk of er extra geld beschikbaar komt vanuit de Regiodeal, die de regio Arnhem Nijmegen sluit met het Rijk. Hiermee kunnen maatregelen voor duurzame energie-opwek en energiebesparing op de Beemd verder worden gestimuleerd.

Voor het stimuleren van zon op particuliere daken hebben we onze inwoners in de afgelopen jaren ondersteund met collectieve inkoopacties (inkoop), de regeling toekomstbestendig wonen (financiering), het Rhedense Energieloket (advies) en het Welstandsbeleid voor Rijksbeschermde Dorpsgezichten. In de klimaatmonitor zien we dat het aantal zonnepanelen op daken gestaag groeien (2022: ca. 17% van alle woningen, bron Klimaatmonitor 2023), maar dit is niet genoeg om te groeien naar een CO_2-neutrale gemeente. We willen daarom binnenkort aan de slag met het ontwikkelen van een planmatige en meerjarige aanpak voor zon op daken. Onderdeel daarvan is hoe we om willen gaan met de netcongestie.

Doel:	Vrijwel alle geschikte Rhedense daken benutten als duurzame energiebron
Activiteiten:	• 2023-2024: ontwikkeling programma Zon op dak in Rheden • 2023-2026: Uitvoering Regiodeal verduurzaming bedrijventerrein de Beemd (onder voorbehoud dat het doorgaat en uitvoerbaar is)
Beoogd resultaat:	• Zonnepanelen op grote daken: minimaal 25,5 MWp vermogen in 2030; • Zonnepanelen op particuliere daken: nog nader te bepalen.
Beleid (lokaal):	• Klimaatbeleid 2019-2022 • Beleidskader Energie en Landschap (2021) • Welstandsbeleid zonnepanelen in Rijksbeschermde dorpsgezichten (2019) • Woonvisie 2020-2026
Budget:	Uitvoeringsgeld: minimaal €20.000,- (structureel vanaf 2024) Fte: n.v.t.
Programma:	Leefomgeving

Zonnevelden en natuur (8.4)

Het genoemde percentage uit voorstel 8.4 wijkt af van het beleidskader Energie en Landschap:

“Vorm door de overheid opgekocht agrarisch landbouwgebied, en eigen grondposities van de gemeente, om in nieuwe natuur. Indien er besloten wordt dat deze gebieden ook plaats moeten bieden voor zonnevelden dan dient bij vergunningverlening 50% van de oppervlakte van de zonnevelden te bestaan uit natuur”

In het beleidskader staat onder het kopje algemene randvoorwaarden vermeld dat een initiatief minimaal 30% van het grondoppervlak voor landschappelijk inpassing en multifunctioneel ruimtegebruik (het ‘groen’) moet benutten. We willen in de komende jaren minimaal 30% als uitgangspunt blijven hanteren, omdat een verhoging naar 50% de financiële haalbaarheid van een zonneveld naar verwachting te veel onder druk zet.

Indien het gaat om de ontwikkeling van een zonneveld op een grondpositie van de gemeente, zal het streven zijn om 50% van het oppervlak voor natuurontwikkeling te benutten. Onderzocht zal worden of met een verticale opstelling van zonnepanelen een hoger percentage natuur ingepast kan worden bij de te ontwikkelen zonnevelden.

☑	Staat niet opgenomen in bestaand beleid (Beleidskader Energie en Landschap (2021)). Het streven om bij de ontwikkeling van zonnevelden op gemeentelijke gronden 50% van het oppervlak te benutten voor natuurontwikkeling wordt bij de vernieuwing van het beleid t.a.v. de opwek van zonne-energie in 2024 meegenomen.

Windmolens en vogels (8.5)

Er komen voor alsnog geen windmolens in de gemeente Rheden. Mocht er op termijn toch sprake zijn van de komst van windmolens dan gaan we zorgvuldig bekijken wat de laatste (technologische) ontwikkelingen zijn op het gebied van windmolens en vogels. Op basis daarvan kunnen we specifieke randvoorwaarden stellen.

✋	We ‘parkeren’ dit onderwerp tijdelijk.

Wijkgerichte energietransitie (9.4 en 10.1 t/m 10.3)

De energietransitie in de gebouwde omgeving is volop in beweging en zal in de komende jaren versnellen. We doen ervaring op in diverse wijken met een wijkgerichte aanpak. We faciliteren wijken, kernen en buurten in de beweging van onderop door ondersteunende maatregelen en samenwerking. Een deel van het faciliteren en ondersteunen zal zich richten op de gehele Rhedense samenleving. Denk daarbij aan eerder genoemde subsidies voor eigenaren, de Fixbrigade (speciaal ook voor de huurders) en de diverse activiteiten voor bewustwording. Een ander deel is meer wijkgericht en gaat over het ondersteunen en faciliteren van lokale initiatieven. Denk daarbij aan het buurtklusbedrijf en de energiewinkel.

Al deze activiteiten zijn complementair aan de primaire aandacht voor kleinschalige en grootschalige collectieve (warmte)oplossingen. Wij stellen voor om dit in de komende periode met de werkgroep Lokale Energie verder te onderzoeken en nemen onder voorbehoud structurele middelen op in de begroting, zodat de gemeente een nog nader te bepalen rol kan spelen bij een mogelijk inwonersinitiatief voor een wijkgerichte aanpak en/of warmte- of energieoplossing.

Doel:	Ontwikkeling wijkgerichte aanpak energietransitie door en voor inwoners (pilot)
Activiteiten:	PM, in een later stadium uitwerken
Beoogd resultaat:	Wijkgerichte aanpak en/of warmte- of energieoplossing
Beleid (lokaal):	Klimaatbeleid 2019-2022 Transitievisie Warmte (2021)
Budget:	€60.000 (structureel van 2024 t/m 2026) 1 fte (structureel van 2024 t/m 2026)
Programma:	Leefomgeving



Afbeelding 9: Educatie over duurzaamheid

6. Communicatie

In de uitvoeringsfase van de Duurzaamheidsagenda wordt de reeds in gang gezette communicatie over de agenda (proces, inhoud en uitvoering) vervolgd. We informeren de gemeentelijke organisatie en de Rhedense samenleving op structurele basis over de uitvoering van de agenda.

Communicatiemiddelen
Om de Duurzaamheidsagenda en de ontwikkelingen hieromtrent blijvend onder de aandacht te houden zetten we analoge en digitale communicatiemiddelen en -kanalen in, zoals bijvoorbeeld een pagina in de Regiobode, een Duurzaamheidsdasboard op www.watisjouwrheden.nl en/of bijeenkomsten met inwonersgroepen.

Beoogd resultaat/effect
Zoveel mogelijk inwoners, ondernemers en partners zijn op de hoogte van de Duurzaamheidsagenda en de ontwikkelingen hieromtrent. Zij laten zich hierdoor inspireren en doen, indien gewenst, actief mee.

Financiën en personeel
In de looptijd van de Duurzaamheidsagenda is voor de communicatieactiviteiten 0,22 FTE (8 uur per week) nodig. Deze personele capaciteit is geborgd binnen de reguliere begroting. Voor de uitvoering van de communicatieactiviteiten (bijv. de opmaak van communicatie-middelen of filmopname) is jaarlijks € 25.000,- nodig.

7. Duurzaamheidsagenda 2023-2026 in één oogopslag

In de bijlage van deze agenda vindt u het overzicht als apart document.

Nr.	Onderwerp	Themanr. Duurzaamheids-agenda	Categorie	Gemeentelijk Beleid	Uitvoeringsjaren				Financiën					Extra FTE	Programma	Thema
					2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026	Regulier budget			
1.3	Ontzorging inwoners bij verduurzamen woningen	Verduurzamen Woningen	Aanvulling bestaand beleid	Transitievisie Warmte (2021)					nvt	nvt	nvt	nvt	ja	reguller	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie
2.1	Gedrags- en communicatiedeskundige	Bewustwording en Consumenideren	Nieuw beleid	Nog te ontwikkelen					nvt	nvt	nvt	nvt	ja	reguller	Bestuur en Organisatie	Inwonersparticipatie (burgerberaad)
2.2	Doorontwikkeling www.wattisjouwrheden.nl	Bewustwording en Consumenideren	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022					nvt	nvt	nvt	nvt	ja	reguller	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie
2.3	Advies tot aan de keukentafel	Bewustwording en Consumenideren	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022					zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie
2.4	CO_2-voetafdruk en CO_2-doelen per wijk	Bewustwording en Consumenideren	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022					nvt	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	nee	reguller	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie
3.1	Duurzaamheidsplatform - oprichting	Bewustwording en Consumenideren	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022					nvt	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	nee	0,75	Bestuur en Organisatie	Inwonersparticipatie (burgerberaad)
3.2	Duurzaamheidsplatform - communicatiekanaal (zie 3.1)	Bewustwording en Consumenideren	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022					zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	Bestuur en Organisatie	Inwonersparticipatie (burgerberaad)
3.3	Duurzaamheidsplatform - promotieteam (zie 3.1)	Bewustwording en Consumenideren	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022					zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	Bestuur en Organisatie	Inwonersparticipatie (burgerberaad)
4.4	Alle woningen CO2-neutraal voor 2050	Verduurzamen Woningen	Bestaand beleid	Woonvisie 2020-2026 Transitievisie Warmte (2021)					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	reguller	Leefomgeving	Volkshuisvesting Energie- en warmtetransitie
5.1	Groenbeheer: van mono naar permacultuur	Groen en Voedsel	Aanvulling bestaand beleid	IBOR en Biodiversiteitsplan					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	reguller	Leefomgeving	Biodiversiteit, erfgoed en landschap Inrichting en Beheer Openbare Ruimte
5.2	Duurzaamheidsbudget vergroten	Bewustwording en Consumenideren	Aanvulling bestaand beleid	Diverse beleidsplannen					nvt	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000	nee	0,4	Bestuur en Organisatie	Inwonersparticipatie (burgerberaad)
6.1	Meerjarenprogramma Consumenideren	Bewustwording en Consumenideren	Nieuw beleid	nvt					nvt	nvt	nvt	nvt	PM	PM	Leefomgeving	Nieuw thema
6.2	Toetsing beleid op CO2-uitstoot	Bewustwording en Consumenideren	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022					nvt	€ 30.000	€ 10.000	€ 10.000	nee	reguller	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie
6.3	Voorlichting vlees- en zuivelconsumptie	Bewustwording en Consumenideren	Nieuw beleid	nvt					PM	PM	PM	PM	PM	PM	Samenleving	Nieuw thema
6.5	Voorlichting consumenideren en pakketbezorging	Bewustwording en Consumenideren	Nieuw beleid	nvt					PM	PM	PM	PM	PM	PM	Leefomgeving	Nieuw thema en Mobiliteit en Infra
7.1	Lokale natuurinclusieve landbouw	Groen en Voedsel	Bestaand beleid	Omgevingsvisie Buitengebied (2019)					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	reguller	Leefomgeving	Vernieuwing omgevingsbeleid
7.2	Ondersteuning initiatieven voedselproductie en biodiversiteit	Groen en Voedsel	Bestaand beleid	Biodiversiteitsplan 2022-2032					nvt	nvt	nvt	nvt	ja	reguller	Leefomgeving	Biodiversiteit, erfgoed en landschap Inrichting en Beheer Openbare Ruimte
7.3	Centrale coördinatie van vrijwilligers	Groen en Voedsel	Bestaand beleid	nvt					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	reguller	Samenleving	Onbekend
7.4	Minder gras en verharding	Groen en Voedsel	Aanvulling bestaand beleid	IBOR en Biodiversiteitsplan					nvt	nvt	nvt	nvt	ja	reguller	Leefomgeving	Biodiversiteit, erfgoed en landschap Inrichting en Beheer Openbare Ruimte
7.5	Verduurzamen maai- en zaalbeleid	Groen en Voedsel	Bestaand beleid	IBOR en Biodiversiteitsplan					nvt	nvt	nvt	nvt	ja	reguller	Leefomgeving	Inrichting en Beheer Openbare Ruimte
7.6	Zonneladder en zon op daken	Lokale Energie	Bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022 Beleidskader Energie en Landschap (2021) Welstandsbeleid zonnepanelen in Rijksbeschermde dorpsgezichten (2019) Woonvisie 2020-2026					nvt	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	nee	reguller	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie Volkshuisvesting
7.7	Informeren, communiceren en commiteren	Bewustwording en Consumenideren	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022					nvt	nvt	nvt	nvt	ja	reguller	Bestuur en Organisatie	Inwonersparticipatie (burgerberaad)
8.1	Vergroening als leidend uitgangspunt	Groen en Voedsel	Bestaand beleid	Biodiversiteitsplan 2022-2032					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	reguller	Leefomgeving	Alle thema's binnen leefomgeving
8.2	Voortgang groenbeheer en ondersteuning inwonersinitiatieven	Groen en Voedsel	Bestaand beleid	Beheerplan Groen 2021-2025					nvt	nvt	nvt	nvt	ja	reguller	Leefomgeving	Inrichting en Beheer Openbare Ruimte
8.3	Opinipanel ontwikkelen en evalueren vergroeningsmaatregelen	Groen en Voedsel	Gemotiveerd afgeweken	nvt					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	Leefomgeving	Biodiversiteit, erfgoed en landschap Inrichting en Beheer Openbare Ruimte
8.4	Zonnevelden en natuur	Lokale Energie	Aanvulling bestaand beleid	Beleidskader Energie en Landschap en Samen Energie Opwekken (2021)					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	reguller	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie Biodiversiteit, erfgoed en landschap
8.5	Windmolens en vogels	Lokale Energie	Tijdelijk geparkeerd	Beleidskader Energie en Landschap en Samen Energie Opwekken (2021)					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie Biodiversiteit, erfgoed en landschap
8.6	Natuurinclusieve woningbouw en 3-30-300	Groen en Voedsel	Bestaand beleid	Woonvisie 2020-2026 Biodiversiteitsplan 2022-2032					nvt	nvt	nvt	nvt	ja	reguller	Leefomgeving	Biodiversiteit, erfgoed en landschap Inrichting en Beheer Openbare Ruimte Volkshuisvesting
9.1	Energieverbruik sociale huurwoningen	Verduurzamen Woningen	Gemotiveerd afgeweken	Nationale en lokale prestatieafspraken					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	Leefomgeving	Volkshuisvesting Energie- en warmtetransitie
9.2	Uitbreiding energiecoaches	Verduurzamen Woningen	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022					nvt	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	nee	reguller	Welzijn en Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie Financiële bestaanszekerheid
9.3	Revolving fund voor verduurzamen woningen - ondersteuning inwoners (excl. inleg revolving fund)	Verduurzamen Woningen	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022					nvt	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	nee	reguller	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie
9.4	Wijkgerichte energietransitie - collectieve oplossingen (zie 10.1)	Lokale Energie	Aanvulling bestaand beleid	Transitievisie Warmte (2021)					zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie
9.5	Duurzame lunch voor basisscholen	Groen en Voedsel	Gemotiveerd afgeweken	Onbekend					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	Samenleving	Onbekend
9.6	Aanbod lokaal en regionaal voedsel	Groen en Voedsel	Bestaand beleid	Economische Visie (2022)					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	reguller	Leefomgeving	Economische ontwikkeling Biodiversiteit, erfgoed en landschap vernieuwing omgevingsbeleid
9.7	Inzet agrarische gronden	Groen en Voedsel	Bestaand beleid	Omgevingsvisie Buitengebied (2019)					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	reguller	Bestuur en organisatie	Vastgoedportefeuille
10.1	Wijkgerichte energietransitie - wijkgerichte energieoplossingen	Lokale Energie	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022 Transitievisie Warmte (2021)					nvt	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000	nee	1	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie
10.2	Wijkgerichte energietransitie - wijkgerichte aanpak (zie 10.1)	Lokale Energie	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022 Transitievisie Warmte (2021)					zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie
10.3	Wijkgerichte energietransitie - lokale energiecooperatie (zie 10.1)	Lokale Energie	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022 Transitievisie Warmte (2021)					zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie
nvt	Communicatie, promotie en procesbegeleiding		Algemeen DZ-agenda						nvt	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	nee	0,4	Bestuur en organisatie	Inwonersparticipatie (burgerberaad)
	TOTAAL (excl. inleg revolving fund)									€ 405.000	€ 385.000	€ 385.000		2,55		
9.3	Inleg Revolving Fund									€ 750.000	€ 750.000	€ 750.000				

Dit is een bijlage van de Duurzaamheidsagenda 2023-2026 waarin de onderwerpen verder zijn uitgewerkt.
Laatste actualisatie: 18 september 2023

8. Financiën

Om de uitvoering van de Duurzaamheidsagenda 2023-2024 in de organisatie te borgen is tijdelijk extra capaciteit nodig. De extra kosten voor de procesbegeleiding en -ondersteuning zijn geraamd op €40.000,- op jaarbasis (0,4 fte).

In het bijbehorende raadsvoorstel ‘Duurzaamheidsagenda 2023-2026’ vindt u een toelichting op de totale kosten van de agenda.

9. Vooruitblik

Wij hopen dat de agenda u inzicht heeft gegeven in de aansluiting van de voorstellen uit het Burgerakkoord op vigerende (beleids-)plannen en visies (punt 1 uit de motie ‘Uitkomsten Burgerberaad’ (29 november 2022)). Voor enkele voorstellen is de aansluiting nog niet optimaal, maar kan een (kleine) aanpassing of aanvulling van vigerend beleid al voldoende zijn. In de periode 2023-2026 gaan we samen met onze inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) instellingen zichtbaar aan de slag om de genoemde punten tot uitvoering te brengen.

Zoals u heeft kunnen lezen, sluiten niet alle voorstellen uit het Burgerakkoord naadloos aan bij het huidige beleid. Voor enkele onderwerpen hebben we in deze Duurzaamheids-agenda een concreet voorstel gedaan, maar niet voor alles omdat de uitwerking hiervan meer tijd en onderzoek vraagt. Hiermee gaan we de komende jaren, parallel aan de uitvoering zichtbaar aan de slag!

Nr.	Onderwerp	Themanr. Duurzaamheids-agenda	Categorie	Gemeentelijk Beleid	Uitvoeringsjaren				Financiën					Extra FTE	Programma	Thema
					2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026	Regulier budget			
1.3	**Ontzorging inwoners bij verduurzamen woningen**	**Verduurzamen Woningen**	Aanvulling bestaand beleid	Transitievisie Warmte (2021)					nvt	nvt	nvt	nvt	ja	regulier	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie
2.1	**Gedrags- en communicatiedeskundige**	**Bewustwording en Consuminderen**	Nieuw beleid	Nog te ontwikkelen					nvt	nvt	nvt	nvt	ja	regulier	Bestuur en Organisatie	Inwonersparticipatie (burgerberaad)
2.2	**Doorontwikkeling www.watisjouwrheden.nl**	**Bewustwording en Consuminderen**	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022					nvt	nvt	nvt	nvt	ja	regulier	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie
2.3	**Advies tot aan de keukentafel**	**Bewustwording en Consuminderen**	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022					zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie
2.4	**CO_2-voetafdruk en CO_2-doelen per wijk**	**Bewustwording en Consuminderen**	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022					nvt	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	nee	regulier	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie
3.1	**Duurzaamheidsplatform - oprichting**	**Bewustwording en Consuminderen**	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022					nvt	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	nee	0,75	Bestuur en Organisatie	Inwonersparticipatie (burgerberaad)
3.2	**Duurzaamheidsplatform - communicatiekanaal (zie 3.1)**	**Bewustwording en Consuminderen**	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022					zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	Bestuur en Organisatie	Inwonersparticipatie (burgerberaad)
3.3	**Duurzaamheidsplatform - promotieteam (zie 3.1)**	**Bewustwording en Consuminderen**	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022					zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	zie 3.1	Bestuur en Organisatie	Inwonersparticipatie (burgerberaad)
4.4	**Alle woningen CO2-neutraal voor 2050**	**Verduurzamen Woningen**	Bestaand beleid	Woonvisie 2020-2026 Transitievisie Warmte (2021)					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	regulier	Leefomgeving	Volkshuisvesting Energie- en warmtetransitie
5.1	**Groenbeheer: van mono naar permacultuur**	**Groen en Voedsel**	Aanvulling bestaand beleid	IBOR en Biodiversiteitsplan					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	regulier	Leefomgeving	Biodiversiteit, erfgoed en landschap Inrichting en Beheer Openbare Ruimte
5.2	**Duurzaamheidsbudget vergroten**	**Bewustwording en Consuminderen**	Aanvulling bestaand beleid	Diverse beleidsplannen					nvt	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000	nee	0,4	Bestuur en Organisatie	Inwonersparticipatie (burgerberaad)
6.1	**Meerjarenprogramma Consuminderen**	**Bewustwording en Consuminderen**	Nieuw beleid	nvt					nvt	nvt	nvt	nvt	PM	PM	Leefomgeving	Nieuw thema
6.2	**Toetsing beleid op CO2-uitstoot**	**Bewustwording en Consuminderen**	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022					nvt	€ 30.000	€ 10.000	€ 10.000	nee	regulier	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie
6.3	**Voorlichting vlees- en zuivelconsumptie**	**Bewustwording en Consuminderen**	Nieuw beleid	nvt					PM	PM	PM	PM	PM	PM	Samenleving	Nieuw thema
6.5	**Voorlichting consuminderen en pakketbezorging**	**Bewustwording en Consuminderen**	Nieuw beleid	nvt					PM	PM	PM	PM	PM	PM	Leefomgeving	Nieuw thema en Mobiliteit en Infra
7.1	**Lokale natuurinclusieve landbouw**	**Groen en Voedsel**	Bestaand beleid	Omgevingsvisie Buitengebied (2019)					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	regulier	Leefomgeving	Vernieuwing omgevingsbeleid
7.2	**Ondersteuning initiatieven voedselproductie en biodiversiteit**	**Groen en Voedsel**	Bestaand beleid	Biodiversiteitsplan 2022-2032					nvt	nvt	nvt	nvt	ja	regulier	Leefomgeving	Biodiversiteit, erfgoed en landschap Inrichting en Beheer Openbare Ruimte
7.3	**Centrale coördinatie van vrijwilligers**	**Groen en Voedsel**	Bestaand beleid	nvt					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	regulier	Samenleving	Onbekend
7.4	**Minder gras en verharding**	**Groen en Voedsel**	Aanvulling bestaand beleid	IBOR en Biodiversiteitsplan					nvt	nvt	nvt	nvt	ja	regulier	Leefomgeving	Biodiversiteit, erfgoed en landschap Inrichting en Beheer Openbare Ruimte
7.5	**Verduurzamen maai- en zaaibeleid**	**Groen en Voedsel**	Bestaand beleid	IBOR en Biodiversiteitsplan					nvt	nvt	nvt	nvt	ja	regulier	Leefomgeving	Inrichting en Beheer Openbare Ruimte
7.6	**Zonneladder en zon op daken**	**Lokale Energie**	Bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022 Beleidskader Energie en Landschap (2021) Welstandsbeleid zonnepanelen in Rijksbeschermde dorpsgezichten (2019) Woonvisie 2020-2026					nvt	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	nee	regulier	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie Volkshuisvesting
7.7	**Informeren, communiceren en commiteren**	**Bewustwording en Consuminderen**	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022					nvt	nvt	nvt	nvt	ja	regulier	Bestuur en Organisatie	Inwonersparticipatie (burgerberaad)
8.1	**Vergroening als leidend uitgangspunt**	**Groen en Voedsel**	Bestaand beleid	Biodiversiteitsplan 2022-2032					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	regulier	Leefomgeving	Alle thema's binnen leefomgeving
8.2	**Voortgang groenbeheer en ondersteuning inwonersinitiatieven**	**Groen en Voedsel**	Bestaand beleid	Beheerplan Groen 2021-2025					nvt	nvt	nvt	nvt	ja	regulier	Leefomgeving	Inrichting en Beheer Openbare Ruimte
8.3	**Opiniepanel ontwikkelen en evalueren vergroeningsmaatregelen**	**Groen en Voedsel**	Gemotiveerd afgeweken	nvt					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	Leefomgeving	Biodiversiteit, erfgoed en landschap Inrichting en Beheer Openbare Ruimte
8.4	**Zonnevelden en natuur**	**Lokale Energie**	Aanvulling bestaand beleid	Beleidskader Energie en Landschap en Samen Energie Opwekken (2021)					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	regulier	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie Biodiversiteit, erfgoed en landschap
8.5	**Windmolens en vogels**	**Lokale Energie**	Tijdelijk geparkeerd	Beleidskader Energie en Landschap en Samen Energie Opwekken (2021)					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie Biodiversiteit, erfgoed en landschap
8.6	**Natuurinclusieve woningbouw en 3-30-300**	**Groen en Voedsel**	Bestaand beleid	Woonvisie 2020-2026 Biodiversiteitsplan 2022-2032					nvt	nvt	nvt	nvt	ja	regulier	Leefomgeving	Biodiversiteit, erfgoed en landschap Inrichting en Beheer Openbare Ruimte Volkshuisvesting
9.1	**Energieverbruik sociale huurwoningen**	**Verduurzamen Woningen**	Gemotiveerd afgeweken	Nationale en lokale prestatieafspraken					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	Leefomgeving	Volkshuisvesting Energie- en warmtetransitie
9.2	**Uitbereiding energiecoaches**	**Verduurzamen Woningen**	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022					nvt	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	nee	regulier	Welzijn en Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie Financiële bestaanszekerheid
9.3	**Revolving fund voor verduurzamen woningen - ondersteuning inwoners (excl. inleg revolving fund)**	**Verduurzamen Woningen**	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022					nvt	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	nee	regulier	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie
9.4	**Wijkgerichte energietransitie - collectieve oplossingen (zie 10.1)**	**Lokale Energie**	Aanvulling bestaand beleid	Transitievisie Warmte (2021)					zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie
9.5	**Duurzame lunch voor basisscholen**	**Groen en Voedsel**	Gemotiveerd afgeweken	Onbekend					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	Samenleving	Onbekend
9.6	**Aanbod lokaal en regionaal voedsel**	**Groen en Voedsel**	Bestaand beleid	Economische Visie (2022)					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	regulier	Leefomgeving	Economische ontwikkeling Biodiversiteit, erfgoed en landschap vernieuwing omgevingsbeleid
9.7	**Inzet agrarische gronden**	**Groen en Voedsel**	Bestaand beleid	Omgevingsvisie Buitengebied (2019)					nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	regulier	Bestuur en organisatie	Vastgoedportefeuille
10.1	**Wijkgerichte energietransitie - wijkgerichte energieoplossingen**	**Lokale Energie**	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022 Transitievisie Warmte (2021)					nvt	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000	nee	1	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie
10.2	**Wijkgerichte energietransitie - wijkgerichte aanpak (zie 10.1)**	**Lokale Energie**	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022 Transitievisie Warmte (2021)					zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie
10.3	**Wijkgerichte energietransitie - lokale energiecooperatie (zie 10.1)**	**Lokale Energie**	Aanvulling bestaand beleid	Klimaatbeleid 2019-2022 Transitievisie Warmte (2021)					zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	zie 10.1	Leefomgeving	Energie- en warmtetransitie
nvt	**Communicatie, promotie en procesbegeleiding**		Algemeen DZ-agenda						nvt	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	nee	0,4	Bestuur en organisatie	Inwonersparticipatie (burgerberaad)
	TOTAAL (excl. inleg revolving fund)									**€ 405.000**	**€ 385.000**	**€ 385.000**		**2,55**		
9.3	**Inleg Revolving Fund**									**€ 750.000**	**€ 750.000**	**€ 750.000**				

Dit is een bijlage van de Duurzaamheidsagenda 2023-2026 waarin de onderwerpen verder zijn uitgewerkt.
Laatste actualisatie: 18 september 2023

Burgerakkoord Rheden CO_2-neutraal

12 november 2022



Scan de QR code om de uitgebreide voorstellen te bekijken.

Toelichting:
Dit document bevat Het volledige Burgerakkoord Rheden CO_2-neutraal, zoals dat op 12 november 2022 tot stand is gekomen. Je vindt hierin dus alleen de aangenomen beslispunten terug.

BURGERAKKOORD Rheden CO_2-neutraal

12 november 2022

Wij, Burgers van Rheden, in vergadering bijeen op 12 november 2022 in de Ontmoetingskerk in Dieren besluiten als volgt:

1. Aan de Bak!

Titel: Topprioriteit maken: 100% productie en opslag van energie op lokaal niveau!

1.3 Burgers en de gemeente Rheden gaan een team vormen dat als doel heeft: organiseren dat bewoners worden ontzorgd t.b.v. verduurzaming woning.

2. Hoe verklein ik mijn CO2-footprint?

Titel: Hoe verklein ik mijn CO2 voetafdruk? Ga met actieve burgers de wijk in, om mensen te informeren over hoe men kan bijdragen aan een oplossing.

2.1 Betrek een gedragswetenschapper en communicatiedeskundige bij de communicatie richting de burger, zodat het iedereen duidelijk wordt, dat CO2 reductie een noodzaak is en voordelen met zich meebrengt.

2.2 De website watisjouwrheden.nl uitbreiden met CO2 besparingen door kleine tot grote gedragsveranderingen, van gordijnen voor de ramen tot minder vlees/zuivel.

2.3 Advies tot aan de keukentafel: De gemeente faciliteert actieve burgers die doelgroepgericht de wijk in gaan, om de burgers te informeren over de noodzaak van CO2 reductie, inzicht te geven in hun persoonlijke verander mogelijkheden en te motiveren tot actie.

2.4 Een online CO2 voetafdruk berekening wordt toegevoegd aan de website: watisjouwrheden.nl, zodat inzicht wordt geven in de persoonlijke verander mogelijkheden. Met het invullen van persoonlijke CO2 doelen per wijk, kan een competitie worden opgezet, om zo de hele gemeente te motiveren en in beweging te brengen.

3. Duurzaamheidsplatform

Titel: Duurzaamheidsplatform

3.1 Het oprichten van een Kernteam CO2-neutraal Rheden in 2040 als aanvulling op en verbetering van de website www.watisjouwrheden.nl. Met als doel hier een duurzaamheidsplatform van te maken waar we de inwoners en betrokkenen van de gemeente Rheden niet alleen informeren, bewustmaken, motiveren en adviseren op het gebied van energiebesparende maatregelen en duurzaam leven, maar waar we ze ook samenbrengen.

3.2 Het communicatiekanaal zijn voor het communiceren van alle uitkomsten van het Burgerberaad en de voortgang van de realisatie van de initiatieven en van andere wensen en behoeften vanuit de inwoners.

3.3 Het opzetten van een promotieteam met vrijwilligers dat actief ervoor zorgt dat het duurzaamheidsplatform grote bekendheid krijgt in de gemeente Rheden.

4. Gemeentelijk Energiebedrijf

Titel: Een perspectief, een Gemeentelijk Energiebedrijf (GEB)

4.4 Vóór 2050 worden alle woningen in de gemeente Rheden energie (CO2) neutraal.
Titel: Vergroening en Betrokkenheid

5. Lokale Zelfvoorziening

Titel: Vergroening en Betrokkenheid

5.1 In aansluiting op het huidige biodiversiteits- en groen plan speelt de gemeente een sturende rol in uitbesteden Groenbeheer zodat het huidige openbare groen van mono naar Permacultuur transformeert

5.2 Duurzaamheidsbudget vergroten en actiever het gebruik hiervan bevorderen d.m.v. uitgave praktische nieuwsbrief en één loket voor informatie en aanvragen

6. Minder = meer

Titel: Rheden consuminderend op weg naar CO2-neutraal in 2040!

6.1 De gemeente Rheden stelt samen met bedrijven en burgerraad een meerjaren-programma ‘consuminderen op het gebied van voeding, mobiliteit en wonen’ op, waarmee burgers, bedrijven en de gemeente worden gestimuleerd te consuminderen op het vlak waar zij kunnen bijdragen.

6.2 Alle beleidsdocumenten en voorstellen die de thema’s voeding, mobiliteit en wonen raken worden getoetst op CO2 uitstoot inclusief de verborgen impact alvorens goedgekeurd dan wel aangenomen te worden in de gemeenteraad;

6.3 De gemeente gaat in de periode 2023 – 2027 actief voorlichting geven over de impact van vlees- en zuivelconsumptie op het milieu op alle scholen en in de fysieke en online media;

6.5 De gemeente gaat voorlichting geven over de CO2-impact van het kopen van (te veel) “spullen” zoals kleding maar ook huishoudelijke artikelen; tegelijk gaat zij actief het “aan huis bezorgen” terugdringen door verkeersmaatregelen (autoluw) en burgers stimuleren om de pakketjes af te halen bij een distributiepunt.

7. Natuur, onze bondgenoot

Titel: Samen onze omgeving en ons voedsel vernatuurzamen

7.1 Lekker gezond van eigen grond: Lokale, natuurinclusieve landbouw stimuleren door investeringszekerheden voor agrariërs te vergroten en afzetmogelijkheden voor lokale producten vergroten.

7.2 Ondersteun bewonersinitiatieven: Bewonersinitiatieven voor lokale natuurinclusieve voedselproductie en flora-verrijking van de ruimte ondersteunen in zowel om aanloopkosten als inschakeling van deskundige begeleiding in ontwerp en uitvoering.

7.3 Coördineer inzet van vrijwilligers: Organiseer een centrale coördinatie van vrijwilligers op het gebied van de natuurinclusieve landbouw als het vergroenen.

7.4 Van het gras af: Verminder het oppervlak aan grasvelden en verharde oppervlakken, incl muren, daken en bedrijfsterreinen. Deze niet-klimaatbestendige oppervlakten vervangen door biodiversere (inheemse) begroeiing en landschapselementen.

7.5 Verduurzaam maai- en zaaibeleid: Maak het openbaar groen en onderhoud ervan bioiverser en duurzamer door een meer klimaatbestendige en fauna-vriendelijke keuze aan flora en pas frequentie en wijze van maaien en onderhoud hierop aan.

7.6 Hanteer de zonneladder: Op weg naar een natuurinclusieve energietransitie. Gebruik groene ruimte zuinig en indien mogelijk dubbel, zoals wateropslag en gevarieerde ondergroei en randen. Start uitrol opwekking van zonne-energie op daken.

7.7 Informeer, communiceer en committeer: Informeer niet alleen via digitale en papieren media, maar ook door persoonlijk contact in wijk of straat. Neem betrokkenen mee in het waarom en gewenste effect van activiteiten in hun buurt of werkgebied. Zorg voor opvolging. Sluit aan bij gelijksoortige projecten en initiatieven.

8. Groen beleid

Titel: Gemeente, focus op Vergroening - benut de vriendelijke uitstraling van de natuur om het maatschappelijk draagvlak naar CO2-neutraliteit te vergroten

8.1 Gebruik vergroening als leidend uitgangspunt in alle ruimtelijk beleidsterreinen. Omdat natuur en biodiversiteit als sympathiek worden ervarn vergroten we het draagvlak op alle beleidsterreinen ten gunste van het klimaat.

8.2 Vergroen: 1, Versnel de uitvoering van ‘Gemeentelijk Beheerplan Groen 2020-2025’; 2, vergroot de directe hulp aan burgerinitiatieven die vergroenen zoals subsidieregelingen. Dit om minder CO2 uit te stoten en meer CO2 op te vangen, en de effecten van droogte, stortregens en hitte te verminderen.

8.3 Ondersteun een representatief, permanent opiniepanel bestaande uit burgers en organisaties om maatregelen ter vergroening van Rheden zowel te ontwikkelen als te toetsen.

8.4 Vorm door de overheid opgekocht agrarisch landbouwgebied, en eigen grondposities van de gemeente, om in nieuwe natuur. Indien er besloten wordt dat deze gebieden ook plaats moeten bieden voor zonnevelden dan dient bij vergunningverlening 50% van de oppervlakte van de zonnevelden te bestaan uit natuur.

8.5 Installeer vogelvriendelijke windmolens indien er besloten wordt dat die er toch moeten komen. Randvoorwaarden, bijvoorbeeld: één rode of zwarte wiek, een detectiesysteem met stilstandvoorziening voor vogels, niet boven bos of in vogelrijke gebieden en geen linten van windmolens want dan kunnen vogels er niet voorbij.

8.6 Rheden zet in op natuurinclusieve woningbouw. ‘3-30-300’ wordt de norm: minstens 3 bomen zichtbaar uit elke woning, minstens 30% bladerdek in elke wijk en maximaal 300 meter van het dichtstbijzijnde park of stadsbosje.

9. Solidair duurzaam

Titel: Solidair verduurzamen, CO2-reductie en welzijn gaan hand in hand

9.1 Alle sociale huurwoningen hebben in 2028 een lager energieverbruik dan 75 kWh/m2 per jaar voor het verwarmen van de woning. De gemeente maakt daarvoor samen met de Huurders Vereniging Rheden prestatieafspraken met Vivare.

9.2 Fors intensiveren van energiecoaching waarbij de gratis toegang tot energiecoaches wordt uitgebreid tot inwoners met een modaal inkomen. Hiervoor maakt de gemeente voldoende structurele middelen vrij in de begroting.

9.3 Instellen van een 'revolving fund' _voor verduurzamingsmaatregelen aan woningen van eigenaren die in aanmerking komen voor energiecoaching. Te beheren door een onafhankelijke stichting. Gemeente Rheden stelt een startbedrag ter beschikking van twee miljoen euro.

9.4 De gemeente neemt het initiatief tot het aanjagen van de realisatie van collectieve wijkgerichte energieneutrale oplossingen. Zij doet dat in wijken waarin meer dan 30% van de woningen uit sociale huur en/of middenhuurwoningen bestaan.

9.5 Introductie van een (duurzaam samengestelde) lunch voor alle leerlingen van de basisscholen in de gemeente Rheden voor het schooljaar 2023 – 2024, in samenspraak met lokale producenten, schoolbesturen en gemeente.

9.6 Creëren van economische bloei door in winkelcentra en op de weekmarkt het aanbod aan lokaal en regionaal geproduceerd voedsel met een kleine CO2-voetafdruk toegankelijker voor iedere Rhedenaar te maken, samen met agrariërs, ondernemers en gemeente.

9.7 Agrarische gronden in eigendom van de gemeente alleen inzetten voor projecten die bijdragen aan de CO2 doelstelling.

10. Wijkgerichte energievoorziening

Titel: Naar een wijkgerichte energievoorziening – CO2 neutraal maar wel lekker warm!

10.1 We ontwikkelen in Rheden wijkgerichte energie-oplossingen: lokale oplossingen van de energievraag waar je samen meerdere energiebronnen combineert afhankelijk van wat er voorhanden en/of logisch is zoals zon, wind, warmte, batterijopslag.

10.2 We werken in Rheden met een wijkgerichte aanpak om de energietransitie vorm te geven waarbij de gemeente en de wijkbewoners samenwerken met een heldere rolverdeling. De gemeente zorgt voor expertise, ervaring uit andere projecten en coördinatie.

10.3 Een lokaal op te richten energie-coöperatie wordt eigenaar van het wijkenergiesysteem. In de coöperatie participeren de wijk en de gemeente in een door de wijk gekozen verhouding. Door, voor en van de burgers.

Aldus vastgesteld en besloten te Dieren, gemeente Rheden, d.d. 12 november 2022

de leden: *De ondertekende versie is op verzoek in te zien.*

Inleiding (Corinne Daemen)

Goedenavond raadsleden van de gemeente Rheden

Een aantal van jullie heeft aan de wieg gestaan van de burgerraad die in de gemeente Rheden is gehouden. Duizenden burgers zijn benaderd om mee te denken over de wijze waarop Rheden in 2040 CO2-neutraal zou kunnen worden. Vierhondervijftig mensen waren enthousiast en verzamelden zich in sporthal Theothorne. Ze gingen met elkaar in gesprek over thema's die belangrijk zijn. Zo'n tweehonderd burgers kregen de smaak te pakken en werkten deze thema's met elkaar verder uit naar concrete voorstellen. Een groot deel werd door een meerderheid als beslispunt aangenomen. Zo ontstond vorig jaar het burgerakkoord.

Op voorstel van een grote meerderheid van deze gemeenteraad is op 29 november het burgerakkoord overgenomen waarbij de beslispunten bouwstenen zouden moeten vormen van een duurzaamheidsagenda. Een agenda waarin beleid en projecten wordt samengebracht en die de weg uitstippelt naar een CO2-neutraal Rheden.

Wij, Corrie, Rik, David en ik zijn leden van de klankbordgroep die uit de burgerraad is gevormd om de gemeente Rheden te volgen bij het maken van de duurzaamheidsagenda. We willen dit inspraakmoment gebruiken om onze indruk te geven en daarnaast nog een aantal extra concrete aanvullende voorstellen te doen. Dit doen we aan de hand van de 4 gehanteerde thema's in de duurzaamheidsagenda.

Maar allereerst onze algemene indruk.

Wij zijn super blij dat er nu een duurzaamheidsagenda ligt die in een cocreatieproces tussen ambtenaren en leden van de klankbordgroep tot stand is gekomen. Blij dat de gemeente onze voorstellen serieus heeft genomen want het is echt nodig om een tandje bij te zetten. Met elkaar als burgers, ambtenaren, raadsleden aan de slag te gaan en daarbij ook bedrijven en maatschappelijke organisaties weten te bereiken.

Daarbij ben ik er inmiddels van overtuigd dat wij als klankbordgroep een grote groep Rhedense burgers vertegenwoordigd die ervan doordrongen is dat we zelf in actie moeten komen om onze eigen CO2-voetafdruk te verkleinen en onze eigen leefomgeving natuurbewust in te richten zodat we de aarde minder belasten. Een bevestiging daarvan kreeg ik van Karin de Gelder, schrijver van de duurzaamheidsagenda, die vertelde dat 335 deelnemers aan de burgerraad de ontwikkelingen hiervan nog steeds willen volgen.

Wij zijn dan ook nog niet klaar. We willen deze burgers bereiken, hun ideeën en activiteiten ondersteunen en in samenwerking met de gemeente de duurzaamheidsagenda uitvoeren. Vorige week spraken we al af om ook met u als raadsleden contact te houden.

Dan de inhoudelijke aandachtspunten.

Thema Verduurzamen woningen (Corinne Daemen)

We vinden met name dat de communicatie richting burgers beter kan. De burger heeft behoefte aan duidelijkheid over de gevolgen van de energietransitie bij hen in de wijk. Dit in relatie tot de verduurzaming van zijn eigen woning. Zowel de generieke als wijkgerichte aanpak moet op een heldere manier worden uitgelegd zodat elke burger, en niet alleen degenen die in Dieren-west wonen,

mogelijkheden ziet en handvatten krijgt om zelf, met anderen in de buurt, met hulp van een energiecoach aan de slag kan. Het is belangrijk dat er beweging ontstaat. Elk type woning heeft daarbij specifieke aandachtspunten wat wellicht vraagt om maatwerk bij vergunningverlening.

Ten slotte stellen we voor om met verhuurders, zoals Vivare en andere woningcorperaties concrete prestatieafspraken te maken met betrekking tot het verduurzamen van woningen en wijze van invulling van de energietransitie bij huurwoningen. Daarbij vinden wij ook dat het aanbrengen van zonnepanelen op daken van huurwoningen qua regels en uitvoering soepeler moet kunnen verlopen.

Lokale Energie (Corry Lassche)

Ik spreek namens de werkgroep Lokale Energie.

Wat ons betreft begint de energie transitie met het verduurzamen van de woningen, zoals net door de vorige spreker al aangehaald.

We zien, horen en begrijpen hoe complex deze materie is. We onderkennen de tegengestelde belangen van de diverse partijen.

Als werkgroep hebben we een aantal concrete punten uit de duurzaamheidsagenda die we willen benadrukken en SMART willen maken.

Hoe zien we dat?

- Maak de diverse deelprojecten uit de duurzaamheidsagenda meetbaar. Maak nu een 0-meting en toets deze elke 2-3 maanden op behaalde resultaten en deel deze informatie met de burgers. Het geeft de Gemeente meer grip op (bij)sturing en creëert betrokken burgers.
- Blijf met de werkgroepen in gesprek over de nu nog onvoldoende of niet uitgewerkte punten. Zoek daarin, hoe klein soms ook, de ruimte voor een volgende stap in concreet maken of onderzoeken van een deelonderwerp.
- Ga en blijf in gesprek met de diverse partijen bij gemeente overstijgende knelpunten. Ze als gezegd, een mijnenveld van regels, wetgeving en belangen. Zoek ook hier de ruimte voor en met elkaar om de complexiteit te ontwarren.

Laten we vooral elkaar blijven opzoeken en spreken. Een volgende stap naar een blijvende samenwerking en Nieuwe Democratie 😉.

Groen en Voedsel (David Dilrosun)

Ik spreek in namens de werkgroep Groen & Voedsel. Over het samenwerkingsverband met de gemeente verwijs ik naar eerdere sprekers. Wij zien de duurzaamheidsagenda als een goed begin maar desalniettemin denken wij dat er ruimte is voor verbetering. Enkele voorbeelden:

Het punt over de schoollunch is omgevormd tot een schoolontbijt op 2 scholen in zwakkere wijken. Als reden voor afwijken werd gegeven dat schoolbesturen teveel obstakels zagen. Maar, er zijn voorbeelden (in bijvoorbeeld Landgraaf, geen rijke gemeente), dat dit initiatief bijzonder goed werkt. De originele drijfveer was gezondheid, door betere voeding kunnen kinderen beter concentreren, waardoor ze betere cijfers halen. Het BMI gaat omlaag, en de kinderen leren goede gewoontes aan. Hier wordt bijvoorbeeld een financiële bijdrage gevraagd van ouders die in lijn is met wat ze anders zouden uitgeven. In Rheden

zouden bijvoorbeeld kinderen die in aanmerking zouden komen voor een schoolontbijt, niet hoeven te betalen. In onze gemeente zou deze schoollunch goed combineerbaar kunnen worden met duurzaamheidsdoelen. Wij vermoeden dat de schoolbesturen te vroeg zijn gecontacteerd; een dergelijk initiatief vergt een grondige voorbereiding.

Ook bij de uitvoering van het punt over de lokale afzet van voedselproducten hebben we enkele kanttekeningen. De gemeente zou dit proces kunnen faciliteren door middel van bijvoorbeeld vergunningverlening of het beschikbaar stellen van panden. We kunnen inspiratie halen bij appeltje eitje in Arnhem of bij Pantry (een onbemande winkel) in Wilp. Een dergelijk initiatief past perfect binnen het beleidsplan "Economische Bloei" van gemeente Rheden. Het gebiedsperspectief natuur inclusieve landbouw Veluwezoom-IJssel wordt ook het belang van lokale verkoop benadrukt.

Met betrekking tot de coördinatie van vrijwilligers; de gemeente zou groepen vrijwilligers kunnen faciliteren door middel van bijvoorbeeld een platform waar verschillende groepen vrijwilligers met elkaar in contact kunnen komen, zowel in het fysieke als het sociale domein.

We zouden graag meer ambitie zien en we werken graag mee aan een concretere uitvoering!

Consuminderen en Bewustwording (Rik Bokhorst)

Ik spreek in mede namens de werkgroep bewustwording en consuminderen.

Over de totstandkoming van de duurzaamheidsagenda en onze algemene indruk verwijs ik naar de voorgaande sprekers

De duurzaamheidsagenda zien wij als een goed begin, maar we zijn wel van mening dat de agenda het absolute minimum is, gelet op de klimaatveranderingen en waar Rheden nu staat, zoals o.a. uit de klimaatmonitor '23 blijkt. Wij zijn van mening dat er (veel) meer nodig is.

Kijk alleen maar naar de 4 nieuwe klimaatscenario's die het KNMI gisteren uitgebracht heeft; in alle scenario's wordt het in alle seizoenen warmer: 's winters minder vorst en meer regen, 's zomers met meer tropische dagen en droger, maar met zwaardere buien. En dit is niet iets dat aan het eind van deze eeuw komt, maar nu al bezig is zoals we allen deze zomer ervaren hebben.

Vandaar ook onze uitspraak: de duurzaamheidsagenda zou (veel) ambitieuzer moeten zijn.

Concreet zou ik als voorbeeld voor de vlgd. punten uit de duurzaamheidsagenda verbeteringen willen noemen:

Ptn 2.1 "activatie inwoners, ondernemers instellingen en de gemeente": het beoogd resultaat: eind 2024 beleidsplan is vastgesteld door de gemeenteraad. Moet veel ambitieuzer maak er ½ 2024 van.

Ptn. 2.4 "CO_2 Voetafdruk.." Beoogd resultaat 2025 50% van de inwoners heeft wel een gehoord van de CO_2 voetafdruk 25% heeft er ook daadwerkelijk iets mee gedaan. Moet veel ambitieuzer maak er 2024 van.

Bij de punten voor consuminderen lijkt de opstelling erg afwachtend; het is inderdaad een complex onderwerp en aanhaken bij landelijke of Europese ontwikkelingen is prima, maar wacht niet af, en maak parallel ruimte om plaatselijke initiatieven te ondersteunen (budget!)

Ptn 6.3 Voorlichting vlees-en zuivelconsumptie lijkt onder tafel verdwenen.

Gezien de tijd zal ik niet alle punten noemen; maar ik denk dat het duidelijk is wat wij met ambitieuzer bedoelen. Een complete lijst met voorstellen wordt apart in een mail naar de raadsleden gestuurd.

Het is duidelijk dat er veel geld nodig is, maar ik ben er van overtuigd dat hoe langer je wacht met het nemen van maatregelen hoe duurder het wordt.

De klimaatveranderingen zullen een grote impact hebben en terecht wordt in de duurzaamheidsagenda genoemd dat we - burgers en gemeente – het samen moeten doen.

Daarom: neem het extra stimuleren van samenwerking met vrijwilligers duidelijker op in de agenda; het kan bovendien mogelijk helpen kosten te beperken.

Samenvattend zou ik willen afsluiten met een oproep aan de gemeenteraadsleden om in ieder geval de duurzaamheidsagenda aan te nemen, maar het liefst natuurlijk met meerdere amendementen/ moties waarin een aanscherping / verbetering van een aantal punten wordt meegenomen.

Ik dank U voor uw aandacht.

Geachte raadsleden bijgaand – als aanvulling op onze inspreekronde – een lijstje met de punten van de duurzaamheidsagenda, waarop wij commentaar hebben.

Bewustwording en consuminderen.

- Beoogde doelen zouden veel ambitieuzer moeten:
- Blz. 9. Ptn 2.1 " Activatie…" **vervroeg** beoogd resultaat van eind 2024 naar ½ 2024.
- Blz. 9 Ptn 2.4 "CO2 voetafdruk…" **vervroeg** beoogd resultaat van 2025 naar 2024
- Blz. 10 Ptn 3.1; 3.2; 3.3 "digitaalplatform…" **vervroeg** beoogd resultaat van 2026 naar 2025
- Blz. 10 Ptn. 2.3) "Advies tot aan de keukentafel' wel erg **afwachtend** geformuleerd, Stel op zijn minst een termijn (bv. ½ 2024) waarop er een voorstel voor aanpak moet liggen
- Blz. 10 Ptn. 7.7; "Informeren .." mooi zoals het beschreven is maar is er ook budgettaire ruimte om dit te bewerkstelligen?
- Blz. 12 Consuminderen. Bij de punten voor consuminderen lijkt de opstelling erg **afwachtend,** het is inderdaad een complex onderwerp en aanhaken bij landelijke of Europese ontwikkelingen is prima, maar maak parallel ruimte om plaatselijke initiatieven te ondersteunen (budget!)
- Blz. 12 Ptn 6.3 lijkt onder tafel verdwenen.
- Blz. 13 Ptn 6.2 "toetsing beleid.." kijk eerst of je met bestaande regelingen (MER) uit de voeten kan.

Verder:

- Inzetten op verbetering communicatie met burgers, werven enthousiasmeren burgers

Groen en Voedsel

- Blz 14 ptn 7.3. Met betrekking tot de coördinatie van vrijwilligers; de gemeente zou groepen vrijwilligers kunnen faciliteren door middel van bijvoorbeeld een platform waar verschillende groepen vrijwilligers met elkaar in contact kunnen komen, zowel in het fysieke als het sociale domein.
- Blz 17. Ptn 9.5. Het punt over de schoollunch is – naar onze mening onterecht – afgezwakt tot een schoolontbijt op 2 scholen in zwakkere wijken
- Blz 17. Ptn 9.6 . lokale afzet van voedselproducten, de gemeente kan dit faciliteren door vergunningverlening of het beschikbaar stellen van panden.

Verduurzamen woningen.

- de communicatie richting burgers kan beter. De burger heeft behoefte aan duidelijkheid over de gevolgen van de energietransitie bij hen in de wijk. Dit in relatie tot deverduurzaming van zijn eigen woning. Zowel de generieke als wijkgerichte aanpak moet op een heldere manier worden uitgelegd zodat elke burger mogelijkheden ziet en

handvatten krijgt om zelf, met anderen in de buurt, met hulp van een energiecoach aan de slag kan. Het is belangrijk dat er beweging ontstaat.

- Communicatie kan in de vorm van een pagina in de Regiobode, berichten op social media waarbij projecten en activiteiten specifieke aandacht krijgen maar ook specifiek richting wijken en buurten in briefvorm of door het organiseren of ondersteunen van bijeenkomsten en aktiviteiten.
- Elk type woning heeft specifieke aandachtspunten. Onderzoek de mogelijkheden van het toepassen van maatwerk voor actviteiten waarbij woningen en gebouwen verduurzaamd worden.
- Kom tot concrete afspraken met woning/gebouwverhuurders, zoals Vivare en andere woningcorperaties met betrekking tot het verduurzamen van woningen en wijze van invulling van de energietransitie bij huurwoningen.
- Zorg dat het aanbrengen van zonnepanelen op daken van huurwoningen qua regels en uitvoering soepel kan verlopen.

Lokale Energie

- Maak de diverse deelprojecten uit de duurzaamheidsagenda meetbaar. Maak nu een 0-meting en toets deze elke 2-3 maanden op behaalde resultaten en deel deze informatie met de burgers. Het geeft de Gemeente meer grip op (bij)sturing en creëert betrokken burgers.
- Blijf met de werkgroepen in gesprek over de nu nog onvoldoende of niet uitgewerkte punten. Zoek daarin, hoe klein soms ook, de ruimte voor een volgende stap in concreet maken of onderzoeken van een deelonderwerp.
- Ga en blijf in gesprek met de diverse partijen bij gemeente overstijgende knelpunten. Ze als gezegd, een mijnenveld van regels, wetgeving en belangen. Zoek ook hier de ruimte voor en met elkaar om de complexiteit te ontwarren.

Tot slot willen wij nog een link naar de klimaatscenario's van het KNMI toevoegen welke deze week gepubliceerd werden.

https://www.knmi.nl/over-het-knmi/nieuws/knmi23klimaatscenario-s

T.a.v. het punt van de schoollunches volgt er nog een extra toelichting.

Zo nodig staan wij klaar om eventuele verdere vragen te beantwoorden of extra toelichting te geven.

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder
N.v.t.

begrotingsprogramma
3. Bestuur en Organisatie

griffievoorstel

bijlage(n) ter inzage
1

rol raad
Ter besluitvorming

soort document
Raadsvoorstel en -besluit

Voorbereidende vergadering
10 oktober 2023

agendapunt

raadsvergadering
31 oktober 2023

agendapunt

onderwerp
Onderzoek rekenkamercommissie 'Samen werken voor Rheden'.

INHOUD VOORSTEL
De aanbevelingen in het rapport 'Samen werken voor Rheden' overnemen.

1 Wat is de aanleiding?
Zowel vanuit de gemeenteraad als vanuit de ambtelijke organisatie is aangegeven dat er een behoefte bestaat aan een onderzoek naar de samenwerking binnen en het functioneren van de driehoek tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie. Het is belangrijk dat de gemeenteraad en het college duidelijk opereren vanuit hun eigen rol, dat deze rollen herkend en gerespecteerd worden en dat het informatieverkeer tussen de gemeenteraad, het college en ambtelijke organisatie daarop is afgestemd.

Dit was voor de rekenkamercommissie aanleiding om onderzoek te doen naar de samenwerking tussen de gemeenteraad, het college en de organisatie.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Verordening Rekenkamercommissie.

3 Wat willen wij bereiken?
Het doel van het onderzoek was om:
- Inzicht te krijgen in het huidige functioneren van het samenspel tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie en binnen de gemeenteraad. Met specifieke aandacht voor elkaars rollen.
- Bouwstenen aan te reiken voor de verbetering in de interactie tussen de gemeenteraad, het college en ambtelijke organisatie en binnen de gemeenteraad.

De centrale onderzoeksvraag luidde: Hoe effectief is het samenspel tussen de gemeenteraad en het college (en de ambtelijke organisatie)?

De centrale onderzoeksvraag is uitgewerkt in de volgende deelvragen:
1 Welke spelregels zijn vastgelegd voor de interactie tussen de gemeenteraad, het college en ambtelijke organisatie?
2 Hoe wordt hiermee in de praktijk omgegaan en hoe wordt dat beleefd?
3 Hoe is de rolverdeling tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie?
4 Wordt er ook volgens die rolverdeling gehandeld en hoe wordt dat ervaren?
5 Hoe verloopt de informatievoorziening tussen de gemeenteraad en het college?
6 Hoe is de ondersteuning vanuit de ambtelijke organisatie, qua kwaliteit en capaciteit, en hoe wordt deze ervaren?
7 Welke raadsinstrumenten worden wel en welke niet gebruikt?
8 Hoe wordt de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol van de gemeenteraad beoordeeld?
9 Hoe wordt de praktijk van het vergaderen beoordeeld?
10 Hoe wordt de externe oriëntatie van de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie beoordeeld?

4 Wat gaan wij ervoor doen?

Naar aanleiding van het onderzoek van de rekenkamercommissie worden de volgende conclusies getrokken:
1 Gemeenteraad, college en organisatie willen van voldoende naar goed.
2 De spelregels zijn beschreven en oriëntatie op de samenleving heeft aandacht.
3 Op de relatie tussen gemeenteraad en ambtelijke organisatie staat spanning.
4 Elke partner (gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie) heeft zijn eigen aandachtspunten.
5 De raadsvoorstellen zijn niet goed afgestemd op de behoefte en rol van de gemeenteraad.
6 De sfeer in de gemeenteraad is goed, het debat kan beter.

Op basis van deze conclusies doet de rekenkamercommissie een aantal aanbevelingen die zij in 3 categorieën heeft verdeeld, te weten:
I Neem de inwoners van Rheden als vertrekpunt.
II Stimuleer een cultuur van samenwerken.
III Versterk het eigen functioneren.

De aanbevelingen zijn veelal van toepassing op zowel de raad, het college als de ambtelijke organisatie, maar soms alleen op 1 of 2 partners en kunnen als volgt worden samengevat:

Ad I: Neem de inwoners van Rheden als vertrekpunt
Raad, college en ambtelijke organisatie:
1 Blijf inzetten op het verkleinen van de afstand tot de inwoner.

Ad II: Stimuleer een cultuur van samenwerken
Raad, college en ambtelijke organisatie:
2 Leg afspraken vast in het Rhedens Manifest en bespreek de voortgang jaarlijks.
3 Organiseer een pilot Mondeling vragen stellen.
4 Besluit tot het opstellen van een toekomstagenda.

Ad III: Versterk het eigen functioneren
Raad, college en ambtelijke organisatie:
5 Verbeter format en kwaliteitsbewaking van raadsvoorstellen.

Raad:
6 Organiseer een training over de meer proactieve raadsinstrumenten.
7 Maak met elkaar afspraken om tot een effectiever debat te komen.

College:
8 Betrek de gemeenteraad eerder bij belangrijke dossiers en maak meer gebruik van een startnotitie.

Ambtelijke organisatie:
9 Faciliteer dat medewerkers een politieke antenne ontwikkelen en het afdoen van verzoeken van de gemeenteraad.

Voor een toelichting op de aanbevelingen wordt verwezen naar het bijgaande onderzoeksrapport van de rekenkamercommissie.

5 Wat gaat het kosten?
Aan het voorstel zijn geen kosten verbonden.

6 Wat zijn de risico's?
Niet van toepassing.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Het onderzoeksrapport is voor bestuurlijk wederhoor voorgelegd aan het college van burgemeester en wethouders. Deze bestuurlijke reactie is integraal opgenomen in het onderzoeksrapport. Blijkens deze reactie kan worden vastgesteld dat het college zich herkent in de aanbevelingen van de rekenkamercommissie.
In het nawoord van dit rapport spreekt de rekenkamercommissie uit dat zij het jammer vindt dat het college geen inhoudelijke bestuurlijke reactie op de aanbevelingen heeft gegeven. Dit ondanks de eerdere toezegging om dit bij toekomstige rapporten aan te geven, zodat hierover in de raad een goede discussie kan worden gevoerd.

Dit nawoord van de rekenkamercommissie is eveneens integraal opgenomen in het onderzoeksrapport.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Niet van toepassing.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Niet van toepassing.

Velp, 26 september 2023

Namens de rekenkamercommissie Rheden,

Sjaak Leenders,
secretaris.

23.64

gemeente Rheden

Raadsvergadering
31 oktober 2023

Agendapunt 5
GR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van de rekenkamercommissie d.d. 26 september 2023;

b e s l u i t :

de aanbevelingen in het rapport 'Samen werken voor Rheden' over te nemen.

Arnhem, 31 oktober 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

Samen Werken voor Rheden

Onderzoek naar het samenspel tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie



Rekenkamercommissie Rheden

Versie: Definitief rapport
Datum: 27 september 2023

gemeente Rheden

Inhoud

1 Inleiding 3

2 Opzet onderzoek 4

2.1 Onderzoeksvragen 4

2.2 Aard en vorm van het onderzoek 4

3 Uitkomsten van het onderzoek 6

3.1 Inleiding 6

3.2 De spelregels voor de interactie en rolverdeling 7

3.3 De informatievoorziening tussen de gemeenteraad en het college 15

3.4 De ondersteuning vanuit de ambtelijke organisatie 17

3.5 De vergaderpraktijk 19

3.6 Oriëntatie op de samenleving 21

4 Een aantal thema's nader bekeken 23

4.1 De hoeveelheid raadsvragen 23

4.2 Sturen op hoofdlijnen 26

4.3 Kwaliteit van de raadsvoorstellen 27

4.4 Capaciteit van de ambtelijke organisatie 29

4.5 Participatie met de samenleving 30

5 Conclusies 32

6 Aanbevelingen 35

BIJLAGEN 40

1 Reactie van het College van Burgemeester en Wethouders 41

2 Nawoord rekenkamercommissie 44

3 Geraadpleegde documenten 45

4 Voorbeeld Manifest 46

1 Inleiding

Zowel vanuit de gemeenteraad als vanuit de ambtelijke organisatie van de gemeente Rheden is aangegeven dat er behoefte bestaat aan een onderzoek naar de samenwerking binnen en het functioneren van de driehoek tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie. Het is belangrijk dat de gemeenteraad en het college duidelijk opereren vanuit hun eigen rol, dat deze rollen herkend en gerespecteerd worden en dat het informatieverkeer tussen de gemeenteraad, het college en ambtelijke organisatie daarop is afgestemd.

Daarnaast wordt lopende dit onderzoek het huidige vergadermodel door een extern bureau geëvalueerd, als gevolg waarvan mogelijk aanpassingen aan het vergadermodel zouden kunnen plaatsvinden. Om in de toekomst te kunnen vaststellen in welke mate een aangepast vergadermodel een bijdrage levert aan de interactie tussen gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie is het belangrijk te beschikken over de inzichten die het onderzoek zal bieden. Tijdens het onderzoek is, via de griffie, afstemming gezocht met het proces van de ontwikkeling van het vergadermodel zodat beide trajecten elkaar zo mogelijk kunnen versterken en dat de raadsleden effectief en efficiënt worden bevraagd.

Leeswijzer
Deze notitie is als volgt opgebouwd. Gestart wordt met een beschrijving van de opzet van het onderzoek (hoofdstuk 2), waarna u in hoofdstuk 3 de uitkomsten van het onderzoek aantreft. In hoofdstuk 4 hebben wij een aantal opvallende thema's nader onderzocht, waarna u in hoofdstuk 5 en 6 respectievelijk de conclusies en aanbevelingen aantreft. De bestuurlijke reactie van het college en het nawoord van de rekenkamercommissie zijn opgenomen in bijlage 1 en 2.

2 Opzet onderzoek

Het doel van het onderzoek is om:

- Inzicht te krijgen in het huidige functioneren van het samenspel tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie. Met specifieke aandacht voor elkaars rollen.
- Bouwstenen aan te reiken voor de verbetering in de interactie tussen de gemeenteraad, het college en ambtelijke organisatie en binnen de gemeenteraad.

2.1 Onderzoeksvragen

De centrale onderzoeksvraag is:

Hoe effectief is het samenspel tussen de gemeenteraad en het college (en de ambtelijke organisatie)?

De centrale onderzoeksvraag is uitgewerkt in de volgende deelvragen:

1. Welke spelregels zijn vastgelegd voor de interactie tussen de gemeenteraad, het college en ambtelijke organisatie?
2. Hoe wordt hiermee in de praktijk omgegaan en hoe wordt dat beleefd?
3. Hoe is de rolverdeling tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie?
4. Wordt er ook volgens die rolverdeling gehandeld en hoe wordt dat ervaren?
5. Hoe verloopt de informatievoorziening tussen de gemeenteraad en het college?
6. Hoe is de ondersteuning vanuit de ambtelijke organisatie, qua kwaliteit en capaciteit, en hoe wordt deze ervaren?
7. Welke raadsinstrumenten worden wel en welke niet gebruikt?
8. Hoe wordt de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol van de gemeenteraad beoordeeld?
9. Hoe wordt de praktijk van het vergaderen beoordeeld?
10. Hoe wordt de oriëntatie op de samenleving van de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie beoordeeld?

De rekenkamercommissie houdt er rekening mee dat op sommige vragen een meer diepgaande beantwoording kan worden gegeven, terwijl op andere vragen minder uitgebreid wordt ingegaan. Tijdens het onderzoek wordt dieper ingegaan op een aantal thema's, mede op basis van de resultaten uit de eerste fases van het onderzoek.

2.2 Aard en vorm van het onderzoek

Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de periode van maart 2023 tot en met mei 2023 en is uitgevoerd in eigen beheer door de externe leden van de Rekenkamercommissie Rheden.

Het onderzoek geeft een beschrijving van de bestaande situatie op dusdanige wijze dat deze desgewenst kan dienen als nulmeting in de toekomst.

Beknopt weergegeven zijn tijdens het onderzoek de volgende stappen doorlopen:

Stap 1: Quick Scan Lokaal Bestuur

Het onderzoek is van start gegaan met de uitvoering van de Quick Scan Lokaal Bestuur, zoals die is ontwikkeld in het kader van het Actieprogramma Lokaal Bestuur van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Met behulp van de vragenlijst is een algemeen beeld

verkregen van hoe bevraagden aankijken tegen de verhouding tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie.

De respons was hoog, namelijk 91%, waardoor betrouwbare uitspraken kunnen worden gedaan voor het geheel. De uitkomsten van de Quick Scan Lokaal Bestuur treft u aan in hoofdstuk 3 van dit rapport. Wij willen u er hierbij op wijzen dat alleen vermeld wordt hoeveel procent het eens dan wel oneens is met de stelling. Daarbij wordt altijd de hoogste van de twee percentages vermeld. Het percentage geen antwoord/weet niet wordt niet weergegeven.[1]

Stap 2: Werkbijeenkomst

Op 18 april 2023 heeft een interactieve werkbijeenkomst met vertegenwoordigers van gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie plaatsgevonden. Hierin zijn de belangrijkste resultaten van de enquête gepresenteerd en is gediscussieerd over mogelijke verbeteringen in het samenspel tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie. Ook is deze bijeenkomst gebruikt om een verdere focus aan te brengen en in beeld te krijgen waar de grootste uitdagingen en kansen liggen om tot verbeteringen te komen.

Stap 3: Analyse fase

De bevindingen uit de voorafgaande fases, die voortkomen uit oordelen en ervaringen van de betrokken stakeholders, zijn vervolgens 'getoetst' aan de hand van een beknopte documentenanalyse en interviews. Daarbij is verkend wat vanuit de literatuur en andere onderzoeken over deze onderwerpen kan worden geleerd. Voorts is gekeken naar wat er lokaal is vastgelegd. Belangrijkste documenten daarbij zijn het Handboek gemeenteraad 2022", het reglement van orde, het bestuurlijke deel van de gemeentelijke website en een aantal raadsvoorstellen van de afgelopen twee jaar. Daarnaast is het gehanteerde format voor het opstellen van raadsvoorstellen beoordeeld alsook de wijze waarop die concreet wordt ingevuld.

Vervolgens zijn 7 (groeps)interviews gehouden om de verkregen inzichten nog eens terug te leggen maar vooral ook om inzicht te krijgen in de haalbaarheid van verschillende oplossingsrichtingen en te bezien welke voornemens voor verbetering er al bestaan. Gesproken is met een tweetal gemeenteraadsleden, de burgemeester, 5 beleidsmedewerkers, alle leden van het directieteam, de griffier en de gemeentesecretaris.

Stap 4: Rapportage

De resultaten van de enquête en de werkbijeenkomst vormen samen met een documentenanalyse en de interviews de basis voor de beantwoording van de onderzoeksvragen. Het onderzoek geeft een beschrijving van de bestaande situatie op dusdanige wijze dat deze desgewenst kan dienen als nulmeting in de toekomst.

De bevindingen zijn ter correctie op feitelijke onjuistheden voorgelegd aan de ambtelijke organisatie en de griffier. Daarna is het rapport aangevuld met conclusies en aanbevelingen en voor een bestuurlijke reactie aangeboden aan het college. De bestuurlijke reactie en het nawoord van de rekenkamercommissie zijn opgenomen in bijlage 1 en 2.

Het volledige rapport wordt aan de gemeenteraad van Rheden aangeboden en gepresenteerd tijdens een voorbereidende of oriënterende vergadering.

[1] Hier volgt een voorbeeld: 56% vindt dat de raad en het college elkaars positie versterken. Hieruit kan niet worden afgeleid dat dus 44% vindt dat de raad en het college elkaars positie niet versterken. Want tot deze 44% behoren ook respondenten die op deze vraag hebben geantwoord met weet niet/geen mening.

3 Uitkomsten van het onderzoek

De rekenkamercommissie wil met het rekenkameronderzoek inzicht krijgen in de effectiviteit van het samenspel tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie in de gemeente Rheden. Dit inzicht is nodig om uiteindelijk (in hoofdstukken 5 en 6) bouwstenen aan te kunnen reiken om de interactie tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie te versterken.

3.1 Inleiding

Aan de hand van het onderzoeken van een aantal deelvragen wordt een antwoord gezocht op de hoofdvraag van dit onderzoek: *"Hoe effectief is het samenspel tussen gemeenteraad en het college (en de ambtelijke organisatie)?"*

Wanneer is het samenspel effectief?

Een goed samenspel tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie leidt tot een gemeente die als geheel effectief is in haar werk voor de samenleving van Rheden. In navolgende afbeelding zijn de politieke, bestuurlijke en uitvoeringscyclus als drie 'raderen' geschetst die op elkaar ingrijpen.

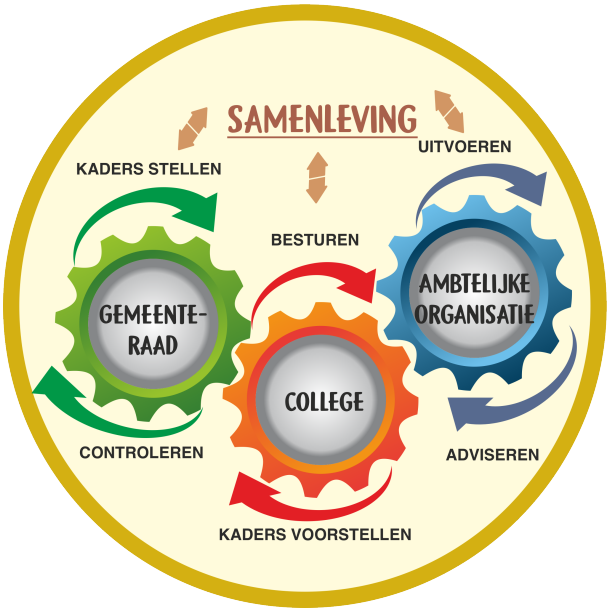

Alle drie de raderen moeten soepel draaien, om tot zichtbare resultaten te komen die gedragen worden door de inwoners van de gemeente Rheden. Niet alleen de raderen zelf moeten daarvoor soepel draaien, maar ook daar waar de raderen in elkaar grijpen is een goed samenspel belangrijk. Het samenspel is effectief als de drie organen elkaars rol kennen en respecteren.

De gemeenteraad stelt in ons dualistisch stelsel op basis van politiek mandaat de kaders en controleert daarop, het college vertaalt deze kaders naar uitvoering en stelt kaders voor aan de raad, de ambtelijke organisatie adviseert over de kaders en voert deze uit. Alle drie de organen ontvangen input uit de samenleving, die wordt vertaald in kaders en beleid.

Deelvragen

De rekenkamercommissie wil met het rekenkameronderzoek duidelijkheid krijgen over effectiviteit van het samenspel tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie in Rheden aan de hand van de volgende deelvragen:

Spelregels voor interactie en rolverdeling (paragraaf 3.2)	
1.	Welke spelregels zijn vastgelegd voor de interactie tussen de gemeenteraad, het college en ambtelijke organisatie?
2.	Hoe wordt met de spelregels in de praktijk omgegaan en hoe wordt dat beleefd?
3.	Hoe is de rolverdeling tussen gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie?
4.	Wordt er ook volgens die rolverdeling gehandeld en hoe wordt dat ervaren?
5.	Hoe wordt de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol van de gemeenteraad beoordeeld?
Informatievoorziening (paragraaf 3.3)	
6.	Hoe verloopt de informatievoorziening tussen de gemeenteraad en het college?
Ondersteuning vanuit de organisatie (paragraaf 3.4)	
7.	Hoe is de ondersteuning vanuit de ambtelijke organisatie en hoe wordt dat ervaren?
De vergaderpraktijk (paragraaf 3.5)	
8.	Welke raadsinstrumenten worden wel en welke niet gebruikt?
9.	Hoe wordt de praktijk van het vergaderen beoordeeld?
Oriëntatie op de samenleving (paragraaf 3.6)	
10.	Hoe wordt de oriëntatie op de samenleving van de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie beoordeeld?

In de navolgende paragrafen treft u onze bevindingen per thema aan.

3.2 De spelregels voor de interactie en rolverdeling

In deze paragraaf geven we antwoord op de eerste vijf deelvragen.

1. Welke spelregels zijn vastgelegd voor de interactie tussen de gemeenteraad, het college en ambtelijke organisatie?

Met name in het reglement van orde zijn de spelregels opgenomen voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad. De spelregels betreffen vooral de werkwijze binnen de gemeenteraad. Daarnaast wordt op onderdelen verwezen naar het college en wethouders. Gedrags- en omgangsvormen tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie zijn niet opgenomen in het reglement van orde.

Verder is er een verordening op de ambtelijke bijstand en fractieondersteuning die dateert uit 2003 en is in het handboek voor de gemeenteraad de werkwijze van de Technische Agenda Commissie (TAC) opgenomen. De Technische Agenda Commissie stelt de agenda vast voor de voorbereidende- en oriënterende vergaderingen. Deelnemers aan de TAC zijn de fractievoorzitters en de gemeentesecretaris. [2]

Tijdens het introductieprogramma van de huidige gemeenteraad in 2022 heeft een algemene introductie plaatsgevonden maar is geen specifieke aandacht besteed aan de rollen van de gemeentelijke

[2] In het reglement van orde is opgenomen dat de agendacommissie bestaat uit de wisselende voorzitters van de voorbereidende- en oriënterende vergadering en de voorzitter. Het voornemen bestaat om dit document binnen afzienbare termijn te actualiseren.

bestuursorganen, de werkwijze en informatievoorziening. Wel heeft in januari 2023 een bijeenkomst plaatsgevonden over raadsinstrumenten en de informatievoorziening via iBabs, het raadsinformatiesysteem. Het introductieprogramma is vooral ingestoken op inhoudelijke thema's. In het verleden is beperkt aandacht besteed aan de 'zachte' kant van het werk in de vorm van wensen en afspraken over houding en gedrag. Inmiddels is hier, lopende het onderzoek, verandering in gekomen en is tijdens een bijeenkomst over integriteit en goed bestuur op 20 april 2023 aandacht besteed aan houding en gedrag tijdens het debat.

Door geïnterviewden wordt de sfeer in de gemeenteraad over het algemeen als goed beoordeeld. De spelregels zijn vastgelegd in:

- Het Handboek Gemeenteraad van 2022 -2026
- Reglement van orde (2018)
- Gedragscode bestuurlijke integriteit (2020 en 2022)
- Verordening op de ambtelijke bijstand en de fractieondersteuning Rheden (2003)
- Memo raadsvragen (2022)
- Memo behandeling van moties vreemd aan de orde (2023)

Belangrijkste onderdeel hiervan is het Handboek Gemeenteraad. Het reglement van orde en de gedragscode leggen de formele zaken vast conform de wet. De basis hiervoor is de Gemeentewet.

<u>Handboek Gemeenteraad van 2022 – 2026</u>
Hierin worden onder meer de verschillende taken van een gemeenteraadslid omschreven (kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende), de raadsinstrumenten en het vergadermodel.

<u>Het Reglement van orde</u>
In het reglement van orde is vastgelegd wie binnen de gemeenteraad met welke taken is belast (voorzitter, griffier, bestuurlijk coördinatieoverleg, seniorenconvent en agendacommissie), hoe de voorbereiding en de orde van de vergaderingen eruitziet, wat de procedure is bij stemmingen en welke instrumenten raadsleden kunnen inzetten (moties, e.d.). Ook wordt hierin uitleg gegeven van de verschillende vergaderingen (voorbereidende, oriënterende en raadsvergadering) en de benoeming en installatie van raadsleden, wethouders en raadsvolgers. Daarnaast het aanwijzen van een zitplaats aan niet raadsleden/raadsvolgers onderdeel uit van het reglement van orde, evenals de mogelijkheid tot correctie van conceptverslag door wethouders en het informeren van het college bij een initiatiefvoorstel, schriftelijke vragen of een verzoek tot interpellatie of inlichtingen.

<u>Gedragscode bestuurlijke integriteit</u>
In de gedragscode bestuurlijke integriteit zijn afspraken vastgelegd voor raadsleden over het voorkomen van (de schijn van) belangenverstrengeling, het veilig bewaren van vertrouwelijk/geheime informatie, geschenken en uitnodigingen en het gebruik van voorzieningen van de gemeente.
De gedragscode voor burgemeester en wethouders is in 2022 vastgesteld en kent dezelfde opzet als die van de raadsleden.

<u>Verordening op de ambtelijke bijstand en de fractieondersteuning Rheden (2003)</u>
De verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning regelt de wijze waarop raadsleden een beroep kunnen doen op ambtelijke bijstand en fractieondersteuning. Hierin is onder meer opgenomen dat een raadslid een verzoek kan doen om feitelijke informatie van geringe omvang, inzage in documenten die openbaar zijn, bijstand bij het opstellen van voorstellen, amendementen en moties of andere bijstand. Het raadslid wendt zich met dit verzoek tot de griffier. In de verordening zijn spelregels opgenomen inzake wie (ambtenaar of griffie) welk verzoek op pakt, de voorwaarden waaraan een verzoek dient te voldoen en hoe gehandeld wordt bij het weigeren van een verzoek of wanneer een raadslid niet tevreden is over de verleende bijstand. In deze verordening zijn tevens regels opgenomen over de financiële bijdrage die fracties ontvangen als tegemoetkoming in de kosten voor het functioneren van de fractie.

Memo raadsvragen (2022)
Het Memo raadsvragen (vastgesteld op 31 oktober 2022) voorziet in een nadere set van afspraken en regels voor alle raadsvragen. Daarin wordt onderscheid gemaakt tussen schriftelijke vragen, rondvraag vragen en technische vragen.

Memo behandeling vreemd aan de orde (2023)
In het Memo behandeling vreemd aan de orde (vastgesteld op 27 februari 2023) is de ruimte die het reglement van orde biedt om in de behandelwijze van moties vreemd aan de orde nader ingevuld.

2. Hoe is de rolverdeling tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie?

Gemeenteraad en het college hebben ieder een eigen wettelijk bepaalde positie. Beide organen functioneren nevengeschikt (het college ontleent haar bevoegdheden dus niet aan de gemeenteraad en vice versa).

Rol van de gemeenteraad

De raad is het hoogste orgaan van de gemeente. De gemeenteraad heeft de volgende rollen:

- Volksvertegenwoordiger;
- Kadersteller;
- Controleur van het college.

Volksvertegenwoordigende rol
De gemeenteraad heeft het mandaat van de kiezers. De rol van volksvertegenwoordiging vormt de basis voor de kaderstellende en controlerende rol. Daarbij hoort het benoemen en ontslaan van bestuurders.

Kaderstellende rol
De gemeenteraad geeft de hoofdrichting aan waar de gemeente op verschillende terreinen naartoe wil. Daarbij hoort tevens het budgetrecht en verordenend recht. De gemeenteraad geeft daarmee de opdracht aan het college om dit beleid uit te voeren binnen de gestelde kaders, als 'opdrachtnemer'. Voor het stellen van kaders maakt de raad gebruik van instrumenten, zoals de meerjarenprogramma-begroting, de kadernota, het initiatiefrecht en het vaststellen van hoofdlijnen van beleid.

Controlerende rol
De gemeenteraad controleert of het college het beleid heeft uitgevoerd binnen de door hem gestelde kaders. Voor deze rol maakt de gemeenteraad gebruik van instrumenten om die controle uit te voeren, zoals de vaststelling van de jaarrekening en het jaarverslag, de rekenkamer, de afgesproken evaluatiemomenten en het stellen van vragen.

Samenspel raad en griffie
De manier waarop de gemeenteraad en de griffie werken, stelt de gemeenteraad zelf vast. De griffie is een zelfstandige eenheid en staat los van de ambtelijke organisatie.

Rol van het college en de burgemeester

Het college is het dagelijks bestuur van de gemeente (art. 160 Gemeentewet) en heeft de volgende rollen:

- Uitvoeren van beleid;
- Ondersteunen raad bij kaders en wetgeving;
- Informeren van de gemeenteraad;
- 'Eigenaar' van de ambtelijke organisatie.

Uitvoeren van beleid
Als dagelijks bestuur geeft het college uitvoering aan de doelen die de gemeenteraad heeft geformuleerd, binnen de kaders die ze hebben gesteld. Onder het dagelijks bestuur vallen daarnaast ook:

- Uitvoering van medebewindstaken, voor zover aan het college toebedeeld; inclusief het stellen van beleidsregels over de uitvoering van medebewindstaken;
- Verrichten van privaatrechtelijke handelingen;
- Vertegenwoordigen van de gemeente.

Ondersteunen gemeenteraad bij kaders en wetgeving
Het college ondersteunt de gemeenteraad bij het ontwerpen en uitwerken van beleidskaders en bereidt de besluiten van de gemeenteraad voor door:

- Voorbereiding van de begroting, jaarrekening en kadernota (budgetrecht gemeenteraad);
- Voorbereiding van verordeningen die burgers binden (verordenend recht gemeenteraad);
- Ontwikkelen van door de gemeenteraad vast te stellen hoofdlijnen van beleid (kaderstellende rol gemeenteraad).

Informeren van de gemeenteraad
Het college verschaft de gemeenteraad alle informatie die hij nodig heeft voor de invulling van zijn rol, zowel in de kaderstelling als in de controle. Het college en de gemeenteraad maken systematisch afspraken over de informatie die de gemeenteraad wil hebben, wanneer, op welk detailniveau en in welke vorm, zodat de gemeenteraad wordt 'meegenomen' op een wijze die past bij de aard van het dossier. Het college reikt suggesties aan voor effectieve vormen van informatie-uitwisseling.

'Eigenaar' van de ambtelijke organisatie
Het college is verantwoordelijk voor het functioneren van de ambtelijke organisatie en is daarop aanspreekbaar door de gemeenteraad. Binnen het college is het de voorzitter, de burgemeester, die zorgdraagt namens het college voor goed werkgeverschap richting de gemeentesecretaris, waaronder een deugdelijke beoordelingscyclus.

Burgemeester
De burgemeester is een zelfstandig bestuursorgaan met eigen taken. Als voorzitter van de gemeenteraad en het college bewaakt de burgemeester de rollen en de rolinvulling van de gemeenteraad en college en de eenheid van het collegebeleid. De burgemeester is verantwoordelijk voor de coördinatie en de kwaliteit van de bestuurlijke besluitvorming.

Samenspel binnen het college
Het college oefent deze bevoegdheden uit volgens het principe van collegiaal bestuur. Dit houdt in dat het college gezamenlijk en elk collegelid afzonderlijk verantwoordelijk is voor het gevoerde beleid. Er wordt een portefeuilleverdeling gemaakt binnen het college. Het college neemt als collectief beslissingen en is gezamenlijk verantwoordelijk voor de uitvoering.

Rol van de ambtelijke organisatie

De ambtelijke organisatie heeft de volgende rollen:

- Adviseren en ondersteunen College van Burgemeester en Wethouders;
- Opdrachtnemer College van Burgemeester en Wethouders;
- Dienstverlener aan de inwoners.

Adviseren en ondersteunen bestuur
De ambtelijke organisatie ondersteunt het college bij de beleidsontwikkeling door het, vanuit de eigen deskundigheid, geven van professionele en onafhankelijke adviezen. De ambtelijke organisatie functioneert als "denktank" van het bestuur. Zij maakt afspraken met het college over de wijze waarop

informatie geleverd moet worden, in lijn met de rol die het college heeft richting gemeenteraad.
Als adviseur van het college zorgt de gemeentesecretaris voor de kwaliteit van de agenda van het college.

Opdrachtnemer bestuur
Ambtenaren zijn verantwoordelijk als opdrachtnemer van het bestuur voor de daadwerkelijke uitvoering van het beleid. Hieraan geven ze invulling met gevoel voor de politiek-bestuurlijke dynamiek. Om als professional effectief te kunnen werken in een gemeentelijke organisatie, is het van belang dat een ambtenaar zich kan verplaatsen in politieke bestuurders. Politiek-bestuurlijke sensitiviteit is dan ook een onmisbare competentie.

Dienstverlener aan inwoners
Daarnaast is de ambtelijke organisatie vanzelfsprekend verantwoordelijk voor het leveren van diensten aan inwoners, volgens het afgesproken kwaliteitsniveau, met in achtneming van de kaders die hiervoor zijn vastgesteld.

Relatie gemeenteraad en ambtelijke organisatie
Het functioneren van de ambtelijke organisatie is de verantwoordelijkheid van het college. Het college en/of de portefeuillehouder is aanspreekbaar op het doen en laten van de ambtelijke organisatie. Raadsleden kunnen technische en feitelijke vragen stellen aan de ambtelijke organisatie. De griffie houdt hier de regie op door afspraken te maken over de wijze waarop vragen gesteld kunnen worden en de termijn voor beantwoording.

Samenspel binnen de ambtelijke organisatie
De ambtelijke organisatie werkt vanuit een organisatiefilosofie die aansluit bij de bestuurlijke wensen en de ontwikkelingen in de maatschappij.

3. en 4. Hoe wordt in de praktijk met de spelregels en rolverdeling omgegaan en hoe wordt dat beleefd?

In het kader van het inwerkprogramma van de gemeenteraad is opdracht verleend aan een extern bureau. Het bureau is in maart 2023 gestart met de werkzaamheden en gaat de gemeenteraad begeleiden bij het herijken van het vergadermodel en trainen in debatvaardigheden en voorzittersvaardigheden. In april heeft een bijeenkomst over integriteit plaats gevonden.

Samenwerking tussen de gemeenteraad en het college

Samenwerking raad en college	
Huidige score	6,7
Gewenste score	8,2

De samenwerking tussen de gemeenteraad en het college scoort op dit moment gemiddeld een 6,7 en de invullers van de Quick Scan Lokaal Bestuur willen naar een gewenste samenwerking toe met een gemiddeld rapportcijfer 8,2.

Uit de Quick Scan Lokaal Bestuur Samenspel tussen de gemeenteraad en het college blijkt dat:
• 71% vindt dat de taakverdeling tussen de gemeenteraad en het college helder is.
• 55 % van mening is dat de gemeenteraad en het college erop letten dat ze de afgesproken taakverdeling nakomen.
• 89 % vindt dat de gemeenteraad zich onafhankelijk en kritisch opstelt bij de beoordeling van de uitvoering door het college.
• 55 % vindt dat de gemeenteraad en het college elkaars positie versterken.

In de Quick Scan Lokaal Bestuur, tijdens de werkconferentie en de interviews wordt de rolvastheid van de gemeenteraad vaker als aandachtspunt benoemd. Daarbij wordt vooral gewezen op het grote aantal detailvragen, waardoor het debat niet over de hoofdlijnen en kaders gaat maar over details en de uitvoering.

Een deelnemer aan de enquête verwoordt dit als volgt:

" De gemeenteraad kan groeien in zijn kaderstellende rol en gezamenlijk expliciet maken wat daarbij aan abstractieniveau past voor onze gemeente. En vervolgens het college vertrouwen te geven in de uitvoering. Vooral het aantal gedetailleerde raadsvragen roept deze opmerking op. Vaak is een krantenartikel of een vraag van een inwoner aanleiding voor formele raadsvragen."

Gegeven suggesties voor verbetering

De woorden 'Rolvastheid', 'Vertrouwen' en 'Transparantie' worden vaak genoemd als suggesties voor mogelijke verbetering. De oplossing wordt vooral gezocht in de onderlinge communicatie: kwaliteit van de stukken, meer informeel overleg, korte lijnen, bellen in plaats van gelijk schriftelijke vragen stellen, inzet van andere overlegvormen, politieke sensitiviteit.

Als mogelijke suggesties ter verbetering wordt onder meer aangegeven:

Suggesties voor verbetering:[3]
Wat ik merk is dat er regelmatig discussie is over wat de gemeenteraad doet of moet doen en het college. Het is belangrijk hierin meer duidelijkheid en verwachtingen naar elkaar uit te spreken.
Sturen op hoofdlijnen en uitvoering ligt bij het college.
Investeer in de raadsleden en blijf rolvast.
De Raad kan nog veel strakker in zijn rol als controlerend, kaderstellend en volksvertegenwoordigd orgaan komen. Ik denk dan met name aan dualer werken, maar ook raadsbreed werken op proces en diversiteit laten zien op de inhoud. Daarmee bedoel ik: in gezamenlijkheid bepalen hoe vaak we geïnformeerd willen worden, waarop gerapporteerd wordt, hoe vaak we kunnen bijsturen. En laat de diversiteit in standpunten dan maar blijken in de vergaderingen. Daardoor komt het college meer in zijn rol als uitvoerend orgaan en is er meer mogelijkheid voor partijen om volksvertegenwoordigend op te treden.
Het college zou de gemeenteraad meer in positie kunnen brengen door meer politieke keuzes te maken en deze uit te leggen aan de inwoners. De gemeenteraad zou de uitvoering meer aan het college moeten geven. Goede monitoring van de resultaten kan de raad meer vertrouwen geven.
Nog beter naar elkaar luisteren.
Meer (in)formeel overleg. Samen verantwoordelijk delen.

[3] De suggesties voor verbetering in dit rapport zijn een letterlijke weergave van de suggesties voor verbetering die door raads-, collegeleden en ambtenaren zijn gegeven in de Quick scan Lokaal Bestuur.

Relatie tussen de gemeenteraad en de ambtelijke organisatie

Zoals eerder aangegeven is het functioneren van de ambtelijke organisatie de verantwoordelijkheid van het college. Toch is tijdens het onderzoek vooral op deze relatie enige wrijving geconstateerd. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de gemiddelde score die vanuit de organisatie aan het functioneren van de gemeenteraad op dit moment wordt toegekend en vice versa.

	Raad/volgers	College	Organisatie
Functioneren van de raad	6,5	6,3	5,7
Functioneren van het college	7,0	7,3	7,2
Ondersteuning aan raad en college	6,2	7,5	6,9

De gemeenteraad is een lekenbestuur dat besluiten moet nemen op basis van informatie die door de ambtelijke organisatie via het college aan hem wordt aangereikt. Daarnaast kunnen besluiten van de gemeenteraad alleen tot uitvoering worden gebracht als daarvoor voldoende ambtelijke capaciteit beschikbaar is. Op beide punten worden door raadsleden en raadsvolgers knelpunten ervaren. Vanuit de kant van de organisatie wordt vooral gewezen op het hoge aantal vragen dat door de gemeenteraad wordt gesteld en de gedetailleerdheid ervan. De beantwoording hiervan kost veel tijd die niet besteed kan worden aan andere zaken. Ook wordt dit soms ervaren als wantrouwen naar de medewerker toe. Naast een algemene beschrijving van de ervaringen in het vervolg van dit hoofdstuk zal in hoofdstuk 4 dieper worden ingegaan op het aantal raadsvragen, de kwaliteit van de raadsvoorstellen en de ambtelijke capaciteit.

4. Hoe wordt de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol van de gemeenteraad beoordeeld?

Functioneren gemeenteraad	
Huidige score	6,3
Gewenste score	8,2

Het functioneren van de gemeenteraad scoort op dit moment gemiddeld een 6,3 en men wil naar een gewenste score toe van een gemiddeld rapportcijfer 8,2. Onderstaand treft u de belangrijkste uitkomsten uit de Quick scan aan.

Ten aanzien van kaderstelling:

Uit de Quick Scan Lokaal Bestuur Kaderstellende rol van de gemeenteraad blijkt dat:
• 69% vindt dat de gemeenteraad eerst zorgt voor een goed beeld van het vraagstuk waarover het besluit gaat.
• 79% vindt dat de gemeenteraad weet welke belangen er met het besluit gemoeid zijn.
• 54% van mening is dat de gemeenteraad de voor- en nadelen van mogelijke oplossingen en scenario's voldoende kent.
• 82% vindt dat de raad het college voldoende mandaat geeft voor de uitvoering van beleid.
• 56% van mening is dat de gemeenteraad onvoldoende weet of het besluit uitvoerbaar is.
• 79% de besluiten resultaatgericht vindt.
• 54% de besluiten onvoldoende evalueerbaar vindt.

Ten aanzien van controle:

Uit de Quick Scan Lokaal Bestuur Controlerende rol van de gemeenteraad blijkt dat:
• 77% van oordeel is dat de gemeenteraad controleert of het college het beleid juist uitvoert.
• 72% vindt dat de gemeenteraad bij belangrijke onderwerpen afspreekt met het college wanneer en hoe verantwoording door het college plaatsvindt.
• 51% van mening is dat de gemeenteraad niet weet of de gewenste effecten van gemeentelijk beleid worden gerealiseerd.
• 44% vindt dat de gemeenteraad niet tijdig bijstuurt als dat nodig is.
• 56% vindt dat de gemeenteraad geen goed zicht heeft op de resultaten die door gemeenschappelijke regelingen worden geboekt.

Ten aanzien van volksvertegenwoordiging:

Uit de Quick Scan Lokaal Bestuur Volksvertegenwoordigende rol van de gemeenteraad blijkt dat:
• 59% van mening is dat gemeenteraadsleden zich verdiepen in wat burgers, organisaties en bedrijven belangrijk vinden.
• 67% vindt dat raadsleden niet alleen afgaan op informatie van het college maar zich ook zelfstandig informeren over wat er leeft in de samenleving.
• 51% de belangenafweging door de gemeenteraad onvoldoende vindt.
• 41% van mening is dat raadsleden onvoldoende uitleggen aan de samenleving waarom een bepaalde belangenafweging is gemaakt.

Meest opvallende punten ten aanzien van de rol van de gemeenteraad:

In de Quick Scan Lokaal Bestuur, tijdens de werkconferentie en de interviews komt naar voren dat de gemeenteraad in de regel veel aandacht heeft voor details en onvoldoende op hoofdlijnen stuurt. Aangegeven wordt dat de dialoog in bijeenkomsten van de gemeenteraad gaat vaak niet over de hoofdlijnen uit het raadsvoorstel maar over details. In hoofdstuk 4 gaan we nader in op het thema Sturen op hoofdlijnen.

Gegeven suggesties voor verbetering

Als mogelijke suggesties ter verbetering wordt, richting gemeenteraad, onder meer aangegeven:

Suggesties voor verbetering:
Houd de goede punten vast: we hebben een zeer gemotiveerde en nieuwsgierige raad die respectvol en oprecht geïnteresseerd met elkaar, het college en de ambtelijke organisatie om kan gaan.
De gemeenteraad kan groeien in zijn kaderstellende rol en het gezamenlijk maken van afspraken over waar de rol van de raad stopt en die van het college begint. Dit geeft veel duidelijkheid en geeft de raad gelegenheid zich meer te richten op de kaderstellende en controlerende rol. Daarnaast wordt dan ook de organisatie niet continue overbelast door bijvoorbeeld de hoeveelheid raadsvragen en hoge mate van verwacht detail in de beleidsstukken en verantwoording daarover. Dit kan ook voor de volheid in de agenda van de gemeenteraad een oplossing bieden.
Bewustwording van rol en mogelijkheden van de gemeenteraad (instrumenten), aandacht voor en invulling van controleerbare doelen (smart maken).
Controle in het verlengde van sturing op hoofdlijnen - niet op uitgevoerde activiteiten maar op het doelbereik.
Regelmatig evalueren met elkaar, het college en met name met de inwoners.
Gebruik raadsvergaderingen meer om met elkaar in discussie te gaan om deze doelen/kaders expliciet te maken en leg daarmee minder accent tot verantwoording roepen van het college.

Het Griffieplan 2023

Ten aanzien van de rol van de gemeenteraad is het belangrijk om het Griffieplan 2023 dat in januari van dit jaar is vastgesteld te vermelden. Dit plan beschrijft de verwachtingen tussen de gemeenteraad (werkgeverscommissie) en de griffie op basis van de ambities voor de raadsperiode 2022 - 2026.

Voor de gemeenteraad:

- Is toegerust in de rollen;
- Kent een vergadermodel dat daarbij past;
- Vergadert in een nieuw gebouw met de laatste techniek.

En de griffie:

- Heeft en houdt de basis op orde;
- Ondersteunt de raad proactief in de rollen;
- Voldoet aan de wettelijke en gebruikerseisen (raadsleden en inwoners) op het gebied van informatievoorziening en digitalisering.

Om deze ambities waar te kunnen maken is besloten tot een doorontwikkeling van de griffie door de uitbreiding van de griffie met een raadsadviseur.

Ten aanzien van de gemeenteraad constateert de griffie[4] dat de gemeenteraad sterk lijkt te hechten aan de controlerende rol, maar dat om inhoudelijk richting te geven aan de toekomst van de gemeente en dichterbij de inwoner te staan de inzet op kaderstelling en volksvertegenwoordiging noodzakelijk is.

In het raadsvoorstel Griffieplan is opgenomen dat in 2023 extra ingezet wordt op:

- Raadscommunicatie;
- De afstand naar de inwoner verkleinen door de inwoner in de dorpen op te zoeken;
- Actief burgerschap bij jongeren te vergroten (de motie jeugdraad of jongerenpanel)
- Het actualiseren van de verordeningen;
- De toetsing op de kwaliteit van stukken;
- De actieve monitoring van moties, toezeggingen en raadsvragen;
- De doorontwikkeling van het raadsinformatiesysteem en digitalisering.

3.3 De informatievoorziening tussen de gemeenteraad en het college

In deze paragraaf geven we antwoord op de deelvraag 6.

6. Hoe verloopt de informatievoorziening tussen de gemeenteraad en het college?

Functioneren College	
Huidige score	7,1
Gewenste score	8,2

[4] Zo blijkt uit het Griffieplan en interviews.

Het functioneren van het college scoort op dit moment gemiddeld een 7,1 en men wil naar een gewenste score toe van een gemiddeld rapportcijfer 8,2.

Uit de enquête, werkbijeenkomst en interviews blijkt dat men het college een belangrijke rol toedicht om de gemeenteraad beter in positie te krijgen en te helpen om op hoofdlijnen te sturen. Door op belangrijke politieke onderwerpen nog meer de dialoog met de gemeenteraad op te zoeken en scherpere keuzes aan de raad voor te leggen.

Zoals invullers van de enquête het zelf verwoorden:

"Het college heeft m.i. ook een rol om de gemeenteraad beter in positie te krijgen. Dualer werken komt van twee kanten. Daarnaast zou ik er waarde in zien als het college de gemeenteraad nog meer dan nu aan de voorkant van het proces betrekt om te filosoferen over de hoofdlijnen, zonder direct een besluit voor optie A of B te nemen."

"Help de gemeenteraad in het juiste abstractieniveau door in raadsvergaderingen meer weg te blijven van de inhoud. Hier zijn andere instrumenten meer geschikt voor."

Maar ook in de relatie naar de organisatie toe en als verbinder van de gemeenteraad met de ambtelijke organisatie, zou het college een belangrijke rol kunnen vervullen:

"Het college heeft een functie bij het creëren van een positief werkklimaat, helemaal in deze arbeidsmarkt is dat van essentieel belang."

Uit de Quick Scan Lokaal Bestuur Functioneren college blijkt dat:
• 97% van oordeel is dat het college als eenheid naar buiten treedt.
• 82% vindt dat het college zorgt voor continuïteit en een stabiele koers vaart.
• 47% van mening is dat het college de ontwerpen niet vanuit één portefeuille maar integraal benadert.
• 53% vindt dat het college onuitvoerbare wensen of besluiten van de raad teruglegt bij de raad.
• 32% van oordeel is dat het college de ambtelijke organisatie heldere en eenduidige opdrachten geeft.
• 76% het college als slagvaardig beoordeelt
• 76% vindt dat het college durf en besluitvaardigheid toont, ook in lastige situaties die om snelle actie vragen.

Actieve informatieplicht; van het college aan de gemeenteraad

In de Gemeentewet artikel 169 en 180 is opgenomen dat het college en de burgemeester verplicht zijn om open te handelen om de gemeenteraad in de gelegenheid te stellen zijn kaderstellende en controlerende rol waar te maken. Het college en de burgemeester dienen alle informatie te verschaffen die de gemeenteraad voor de uitoefening van zijn taken nodig heeft. Dit betekent dat zij de afweging moeten maken wat voor de gemeenteraad interessante en noodzakelijke informatie is. Er wordt in deze paragraaf onderscheid gemaakt in de wijze waarop het college de gemeenteraad informeert – de actieve informatieplicht - en de wijze waarop de gemeenteraad van het college informatie kan verkrijgen, de passieve informatieplicht.

Voor de invulling van de actieve informatieplicht worden in Rheden – naast de reguliere raadsvoorstellen - verschillende instrumenten ingezet zoals de raadsinformatiebrief, formele publicaties, nieuwsbrieven, oriënterende vergaderingen, memo, mail of telefonisch contact en persberichten. Uit de resultaten van de

Quick Scan Lokaal Bestuur blijkt dat 68% tevreden is over de invulling van de actieve informatieplicht door het college.

Passieve informatieplicht; van de gemeenteraad aan het college

De passieve informatieplicht behelst het op verzoek van een raadslid tot het verstrekken van inlichtingen. Het Handboek gemeenteraad Rheden noemt de volgende raadsinstrumenten: interpellatie, schriftelijke vragen, vragen buiten de orde van de vergaderingen, mondelinge vragen tijdens de raadsvergadering. Daarnaast bestaan de mogelijkheden van amendementen, moties, en initiatiefvoorstel.

Uit de resultaten van de Quick Scan Lokaal Bestuur blijkt dat 82% tevreden is over de invulling van de passieve informatieplicht door het college. In de enquête, werkbijeenkomst en interviews, wordt sturing geven op de uitvoerbaarheid van wensen ook als belangrijk aandachtpunt voor het college genoemd.

Gegeven suggesties voor verbetering

Als mogelijke suggesties ter verbetering wordt, richting college, onder meer aangegeven:

Suggesties voor verbetering:
Heldere raadsvoorstellen aanleveren, inleven in de gemeenteraad en de samenleving, intern soms beter op elkaar afstemmen.
Het college zou de raad explicieter de politieke keuzes voor kunnen leggen en de raad meer stimuleren de uitvoering los te laten.
Meer lijn en consistentie in lange beleidslijnen
Meer integrale insteek en betere, feitelijke, open en volledige informatieverstrekking, gevraagd en ongevraagd.
Het college zou nog meer op belangrijke politieke onderwerpen de dialoog met de Raad op kunnen zoeken.
Pak meer ruimte om voorwaarden aan te geven waaronder nieuwe wensen uitvoerbaar zijn.
Meer sturing op de uitvoerbaarheid en ook richting de Raad en samenleving de verwachtingen beter managen (niet alles kan tegelijkertijd of zit in onze invloedssfeer)

3.4 De ondersteuning vanuit de ambtelijke organisatie

In deze paragraaf geven we antwoord op de deelvraag 7.

7. Hoe is de ondersteuning vanuit de ambtelijke organisatie en hoe wordt dat ervaren?

Ondersteuning aan raad en college	
Huidige score	6,6
Gewenste score	8,1

De ondersteuning door de organisatie scoort op dit moment gemiddeld een 6,6 en men wil naar een gewenste score toe van een gemiddeld rapportcijfer 8,1.

De ondersteuning van het samenspel tussen het college en de gemeenteraad vraagt om een heldere rolverdeling (wie doet wat), politiek-bestuurlijke sensitiviteit, goede ambtelijke afstemming en samenwerking.

Uit de Quick Scan Lokaal Bestuur Ondersteuning vanuit de organisatie blijkt dat:
• 66% van oordeel is dat de ambtelijke organisatie de deskundigheid heeft om de uitvoerbaarheid van politieke besluiten te beoordelen.
• 61% vindt dat de organisatie voldoende oog heeft voor het politieke spel.
• 58% vindt dat de ambtenaren weten welke onderwerpen naar de gemeenteraad moeten en welke door het college afgehandeld kunnen worden.
• 53% van mening is dat de ambtelijke organisatie er niet goed in slaagt om opdrachten van het college binnen de afgesproken tijd en middelen uit te voeren.
• 37% vindt dat de ambtenaren politieke dilemma's kunnen benoemen waar gemeenteraad en college een besluit over moeten nemen.
• 39% van oordeel is dat de ambtelijke organisatie bij het college duidelijk aangeeft als wensen niet uitvoerbaar zijn.

Informatievoorziening is verantwoordelijkheid van college en gemeenteraad

De gemeenteraad en het college zijn zelf aan zet en aanspreekbaar op het tijdig vragen dan wel aanbieden van die informatie die nodig is om als gemeenteraad te kunnen (bij)sturen. Het college dient alert te zijn op het volledig informeren en tijdig betrekken van de gemeenteraad. De gemeenteraad moet om informatie vragen als deze achterwege blijft en kan zelf aangeven wanneer en op welke wijze hij betrokken wil zijn bij de kaderstelling.

Maar de ambtelijke organisatie geeft ondersteuning

Naast dat wat formeel is vastgelegd en afgesproken, is het nodig dat er goede voeding en ondersteuning is vanuit de ambtelijke organisatie. De gemeentesecretaris en de griffier zijn hierin belangrijke actoren. De griffier is vanaf 1 september 2022 in zijn functie en de gemeentesecretaris vanaf 1 maart 2020. Zij hebben overleg met elkaar over de wijze waarop de kwaliteit van de raadsvoorstellen en de kwaliteit van de raadsvragen kan worden verbeterd. Daarnaast wordt de agenda voor de voorbereidende- en oriënterende avonden in gezamenlijkheid vastgesteld door de fractievoorzitters, de gemeentesecretaris en de burgemeester in de Technische Agenda Commissie (zie ook paragraaf 3.5).

Zoals eerder aangegeven is het functioneren van de ambtelijke organisatie de verantwoordelijkheid van het college, terwijl in het onderzoek juist met name aandacht wordt gevraagd voor de relatie tussen gemeenteraad en ambtelijke organisatie. Door meerdere geïnterviewden is aangegeven dat de afstand tussen de gemeenteraad en de ambtelijke organisatie groot is en de gemeenteraad vaak niet weet waar de organisatie mee bezig is. Dat de gemeenteraad meer aandacht zou mogen hebben voor hoofdlijnen in plaats van voor details en meer vertrouwen zou mogen tonen in de ambtelijke organisatie. Aan de andere kant wordt van de ambtelijke organisatie vaker politiek inlevingsvermogen en betrokkenheid gemist. Daarnaast wordt in de interviews aangegeven dat het nog aan duidelijkheid ontbreekt in de ambtelijke organisatie over afdoening van toezeggingen en moties, bijvoorbeeld in de vorm (per mail, per memo of raadsinformatiebrief) en het proces (kan een medewerker die zelf afdoen of gaat het via de portefeuillehouder/college).

Aangezien uit zowel de enquête, werkbijeenkomst als uit de interviews blijkt dat de kwaliteit van raadsvoorstellen en de ambtelijke capaciteit als belangrijke knelpunten worden benoemd, gaan we hier nader in op dit thema in hoofdstuk 4.

Gegeven suggesties voor verbetering

Als mogelijke suggesties ter verbetering aan de ambtelijke organisatie wordt onder meer aangegeven:

Suggesties voor verbetering:
Ambtenaren zouden nog intensiever het politieke discours moeten volgen.
Ambtelijke organisatie heeft de neiging zich af te schermen van de raad. Functioneren van de ambtelijke organisatie moet inzichtelijker.
Door het aanbrengen van richting en focus op kaderstellende opgaven, kan de ambtelijke organisatie ook met diezelfde focus de uitvoering ter hand nemen.
Kwaliteit van de ambtelijke stukken op volledigheid en transparantie verbeteren.
Raadsbesluiten bevatten expliciet de kaders, niet slechts een verwijzing naar een document.
Duidelijke opdrachtformulering. Focus op de ambities. Dillema's sneller bestuurlijk voorleggen.
Betere communicatie
Stukken korter, punctueler en leesbaarder maken.
Ik vind het mooi als een vergadering samen met de ambtelijke organisatie kan worden voorbereid. Hieruit spreekt een gedeelde verantwoordelijkheid. Dit is nog te weinig aan de orde.

3.5 De vergaderpraktijk

In deze paragraaf geven we antwoord op de deelvragen 8 en 9.

8. Welke raadsinstrumenten worden wel en welke niet gebruikt?

Uit de resultaten van de Quick Scan Lokaal Bestuur blijkt dat mondelinge en schriftelijke vragen in Rheden vaak worden ingezet en het beleggen van een extra raadsvergadering, een initiatiefvoorstel, interpellatie, raadsonderzoek of raadsenquête en verzoek om ambtelijke bijstand weinig of nooit.

- Vaak worden toegepast:
  - Mondelinge vragen;
  - Schriftelijke vragen;
- Met enige regelmaat worden toegepast:
  - Punten agenderen;
  - Amendement;
  - Moties.
- (Vrijwel) nooit worden toegepast:
  - Het beleggen van een extra raadsvergadering;
  - Raadsonderzoek of raadsenquête;
  - Interpellatie;
  - Initiatiefvoorstel;
  - Een verzoek om ambtelijke bijstand. [5]

[5] Vanuit de griffie wordt aangegeven dat in de praktijk regelmatig een beroep op de griffier of medewerkers wordt gedaan met een verzoek om bijvoorbeeld inzage in of afschrift van documenten die openbaar zijn. Dat bevraagden aangeven dit instrument vrijwel nooit toe te passen kan het gevolg zijn van het feit dat raadsleden niet bekend zijn met het begrip ambtelijke bijstand, omdat dit nooit zo genoemd wordt.

9. Hoe wordt de praktijk van het vergaderen beoordeeld?

Uit de resultaten van de Quick Scan Lokaal Bestuur blijkt dat het merendeel van de raadsleden en raadsvolgers de werkdruk als hoog maar niet te hoog ervaren; ruim een derde ervaart de werkdruk als te hoog.

Uit de Quick Scan Lokaal bestuur Vergaderpraktijk blijkt dat:
• 67% het aantal vergaderingen voldoende vindt.
• 93% tevreden is over de manier waarop de verschillende vergaderingen worden voorgezeten.
• 67% de vergaderingen niet effectief vindt.
• 56% niet tevreden is over het politieke debat in de gemeenteraad.
• 70% van mening is dat er voor burgers voldoende mogelijkheden zijn om inbreng te hebben in de vergaderingen van de raad.
• 73% tevreden is over de ondersteuning door het presidium.
• 100% tevreden is over de ondersteuning door de griffier.
• 100% tevreden is over de ondersteuning door de griffie als geheel.

De Technische Agendacommissie

In de Technische Agenda Commissie (TAC) stellen de fractievoorzitters samen met de gemeentesecretaris en onder voorzitterschap van de burgemeester de agenda vast voor de voorbereidende- en oriënterende vergaderingen. Naast de TAC is er een agendacommissie waarin de voorzitters van de voorbereidende- en oriënterende vergaderingen deelnemen. In deze vergadering, die eens per kwartaal plaatsvindt, evalueren de voorzitters hun ervaringen en worden er afspraken gemaakt over de vergaderorde. In de gesprekken wordt aangeven dat de indruk bestaat dat de fractievoorzitters steeds beter sturen op het nakomen van afspraken, maar dat de rol die zij vervullen als bewaker van afspraken per fractie heel verschillend wordt ingevuld.

Het gevoerde debat

Zowel uit de enquête, als uit de werkbijeenkomst en de interviews blijkt dat men tevreden is over de samenwerking en sfeer in de gemeenteraad, maar dat men minder tevreden is over het gevoerde debat. Door bevraagden wordt aangegeven dat het debat voorafgaand aan de besluitvorming vooral een opsomming is van de verschillende standpunten van de fracties; het debat tijdens de oriënterende vergadering vooral een debat tussen de gemeenteraad en het college. Het zou volgens hen beter zijn als men als raadsleden meer naar elkaar zou luisteren en met elkaar zou discussiëren in plaats van met het college. Ook wordt geconstateerd dat woordvoerders vaak herhalen wat een andere fractie voorafgaand aan hen inbreng al heeft gezegd. Dat is niet alleen inefficiënt maar ook voor de toeschouwer minder interessant. De vergaderingen duren onnodig lang en de behandeling van de laatste agendapunten komt in het gedrang. Men zou willen dat hier meer op gestuurd wordt. Bijvoorbeeld door sturing van de voorzitter, afspreken elkaar niet te herhalen of het maximeren van de spreektijd per fractie. Of zoals een geïnterviewden het zelf formuleert:

"Vergaderingen duren nu te lang, bijdragen (m.n. interrupties) duren soms 5-10 minuten, terwijl volstaan kan worden met een korte vraag."

"Opvallend is dat thema's/besluiten waar bij stemming grote consensus is (unaniem aangenomen) soms voorafgegaan worden gegaan door lange discussies over het gelopen proces."

"Evenwichtige spreektijd en voorkomen dat discussies in cirkels gaan kunnen hierin helpen. Op zo'n moment meer accepteren dat je het niet eens bent met elkaar. Dat is logisch in een politieke arena."

"Voorzitter kan/moet bij herhaling van zetten sneller ingrijpen."

Ten aanzien van de vergaderpraktijk is men niet eensgezind. Sommigen zijn van mening dat de vergaderingen te veel in elkaar overlopen en vragen om een heldere scheiding; terwijl anderen beraadslaging en besluitvorming op één dag zouden toejuichen. Tevens vragen enkelen in de werkbijeenkomst en interviews zich hardop af of een commissiemodel geen betere keuze zou zijn.

"Als gemeente volgen we het BOB-model (red: Beeldvorming, Oordeelsvorming, Besluitvorming) maar te vaak lopen deze fasen in een vergadering in elkaar over. Dat maakt het niet eenvoudig. Het is te adviseren om over te gaan tot aparte vergaderingen voor besluitvorming."

"Persoonlijk voel ik veel voor beraadslaging en besluitvorming op 1 raadsdag."

Gegeven suggesties voor verbetering

Als mogelijke suggesties ter verbetering van de vergaderpraktijk wordt onder meer aangegeven:

Suggesties voor verbetering:
Neem in debatten ook meer de aspecten van brede welvaart mee. Een louter cijfermatige benadering van vraagstukken (debat over alleen indicatoren en resultaten) geeft geen beeld van de werkelijkheid.
Meer participeren met de samenleving door ook eens te vragen wat inwoners van hun raadsbehandeling vinden.
In Raadsvergaderingen de gemeenteraad steviger aan eigen regels houden.
Kortere bijdragen, meer to the point. Door strak debatteren en strak voorzitten kan de kwaliteit van het debat verbeteren én kan de vergadering korter en effectiever worden.
Beperking van spreektijd.
Zoek meer het onderlinge debat, ipv de gemeenteraad vs het college.
Niet in stokpaardjes of details die niet ter zake zijn, blijven hangen.
Meer samenwerken en niet alleen je menig als enige goede zien.
Beter naar elkaar luisteren.
Een minder starre opstelling.
Werkdruk op piekmomenten vermijden door beter inzicht en meer overleg over de LTA (red: Lange Termijn Agenda).
Heldere scheiding tussen beeldvorming in technisch blok met deskundigen; oordeelsvorming (debat in voorbereidende raad) en besluitvorming (debat in de raad over moties, amendementen en besluiten). Nu komen vaak laat in het proces nog veel technische vragen en sluipt er soms herhaling in de laatste fase van wat eerder al gedeeld is.
Vaste dag in de week waarop de verschillende vergaderingen, voorbereidend, oriënterend en besluitvormend, een plaats hebben.
Vertrouw op extern adviseurs (accountant, rekenkamer, etc.), geef ze een duidelijke opdracht en monitor verbetering.

Een debattraining en herijking van het vergadermodel maakt onderdeel uit van het traject dat op dit moment met een extern bureau wordt doorlopen. Met het oog hierop is ervoor gekozen om dit thema niet nader uit te diepen in hoofdstuk 4.

3.6 Oriëntatie op de samenleving

In deze paragraaf geven we antwoord op de deelvraag 10.

10. Hoe wordt de externe oriëntatie van de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie beoordeeld?

Oriëntatie op de samenleving	
Huidige score	6,6
Gewenste score	8,2

De oriëntatie op de samenleving scoort op dit moment gemiddeld een 6,6 en men wil naar een gewenste score toe van een gemiddeld rapportcijfer 8,2.

"Participatie moet veel actiever aan de voorkant. ... Maar vooraf met inwoners en andere stakeholders om tafel om de doelen te bepalen .. en wat binnen het financiële plaatje past, realistisch en haalbaar en vooral smart geformuleerd en begrijpbaar voor iedere inwoner. Dat mis ik nog. Veel ambtenaren komen van buiten de gemeente en missen de feeling met de gemeente Rheden is mijn indruk."

In de Quick Scan Lokaal Bestuur, de werkbijeenkomst en de interviews komt de oriëntatie van de gemeente op de samenleving als belangrijk aandachtspunt naar voren. Vandaar dat dit thema eruit is gelicht en onderdeel uitmaakt van hoofdstuk 4.

4 Een aantal thema's nader bekeken

In dit hoofdstuk gaan we dieper in op een aantal thema's die als belangrijke aandachtpunten zijn benoemd in het samenspel tussen gemeenteraad, college en organisatie in de gemeente Rheden. Het betreft de volgende thema's:

- De hoeveelheid raadsvragen;
- Sturen op hoofdlijnen;
- De kwaliteit van de raadsvoorstellen;
- De capaciteit van de ambtelijke organisatie
- Participatie met de samenleving.

De kwaliteit van het debat en het vergadermodel zijn ook als belangrijk thema genoemd, maar wordt niet nader uitgediept omdat dit onderdeel uitmaakt van het traject dat op dit moment met een extern bureau wordt doorlopen (zoals al eerder is vermeld).

4.1 De hoeveelheid raadsvragen

Het aantal raadsvragen wordt in de enquête, de werkbijeenkomst en interviews als belangrijk knelpunt benoemd in de huidige samenwerking. Daarnaast roepen de vragen en antwoorden aan beide zijden soms ergernis op.

Volgens medewerkers uit de ambtelijke organisatie worden er veel raadsvragen gesteld, moeten deze vaak heel snel beantwoord worden en kost dit heel veel tijd. Tijd die, gezien de personele krapte, zeer schaars is en die men liever zou willen inzetten voor andere zaken.

Als reden voor het hoge aantal raadsvragen wordt meermaals gewezen op de grote betrokkenheid van de gemeenteraad bij de samenleving en daarmee bij de dagelijkse praktijk van leven. Daarnaast wordt gewezen op het feit dat raadsleden geen superambtenaren zijn en een goede ondersteuning daarom essentieel is. Ook wordt opgemerkt dat een detail soms heel belangrijk kan zijn om beleid op hoofdlijnen te kunnen vaststellen. Daarnaast wordt erop gewezen dat men soms meer zou moeten zoeken naar 'de vraag achter de vraag'.

Zoals invullers van de enquête het zelf verwoorden:

"We hebben een inhoudelijk zeer gemotiveerde en nieuwsgierige gemeenteraad, die ook de zorgen van de samenleving goed wil verwoorden. De zorgen van de samenleving zitten vaak dicht bij de dagelijkse praktijk van het leven. De rol van een gemeenteraad is meer kaderstellend en controlerend op een hoger abstractieniveau. Hier zit een natuurlijke spanning."

"Raadsleden krijgen heel veel dossiers op hun bordje en weinig/geen ondersteuning daarbij. Ondanks de inzet van raadsleden, blijft de kaderstellende en controlerende rol daardoor in het geding komen."

"Raadsleden zijn geen superambtenaren".

Verschillende typen raadsvragen

In een memo van eind 2022[6] is de werkwijze ten aanzien van het stellen van vragen uitgewerkt. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen schriftelijke vragen, rondvraagvragen en technische vragen:

- Schriftelijke vragen worden via een format gesteld en het college zorgt voor een zo spoedig mogelijke schriftelijke beantwoording, maar in ieder geval binnen dertig dagen;
- De rondvraag is bedoeld om informatie of een uitspraak te krijgen van het college over een actueel onderwerp. Deze vragen dienen maandag voorafgaand aan de raadsvergadering voor 12.00 uur gesteld te zijn;
- Buiten het reglement van orde is er in het kader van ambtelijke bijstand de mogelijkheid om technische vragen te stellen. Bijvoorbeeld naar aanleiding van een raadsvoorstel of komend agendapunt, maar soms kan het ook gaan om andere technische "weetjes". Indien dit een agendapunt betreft is hiervan afgesproken dat als deze voor maandag 09.00 uur zijn gesteld, de ambtelijke organisatie zorgt voor een antwoord uiterlijk op dinsdag 15.00 uur voor de oriënterende of voorbereidende vergadering waarin dat agendapunt geagendeerd staat. Op alle andere vragen (dus buiten een agendapunt om) komt de ambtelijke organisatie zo spoedig mogelijk terug, maar uiterlijk binnen 30 dagen.

Het aantal raadsvragen door de jaren heen.

Uit overzichten van de griffie volgt het volgende verloop van het aantal raadsvragen[7]. In werkelijkheid zijn het er aanzienlijk meer, omdat raadsvragen gesteld tijdens de behandeling van de programmabegroting, de jaarstukken en de kadernota apart worden geregistreerd en daarom niet zijn opgenomen in onderstaand overzicht. In onderstaande tabel is onderscheid gemaakt tussen het aantal formulieren met raadsvragen en het totaal aantal vragen. Dit omdat een vragenformulier meerdere vragen kan omvatten. In 2022 varieerde het aantal vragen tussen de 1 en 30 vragen (plus 60 subvragen) per formulier.

Aantal Raadsvragen per jaar excl. P&C cyclus		
Jaar	**Aantal formulieren**	**Aantal vragen (subvragen niet meegerekend)**
2016	176	onb
2017	304	onb
2018	239	onb
2019	249	onb
2020	368	1108
2021	230	977
2022	**306**	**1475**
t/m april 2023	66	244

Uit het overzichten van de griffie blijkt dat in 2022 meer vragen zijn gesteld dan in ieder geval in de twee jaar daarvoor. In totaal zijn 306 formulieren ingediend met in totaal 1475 raadsvragen (artikel 36, vragen divers en vragen naar aanleiding van agendastukken); sub vragen niet meegerekend. In 2023 zijn gedurende de eerste vier maanden 66 formulieren ingediend met 244 vragen. Het hoge aantal in 2022 kan

[6] Memo raadsvragen behandeld in het Bestuurlijk Coördinatie Overleg (BCO) van 13 december 2022.

[7] De vragen worden in IBABS niet geregistreerd, overeenkomstig de handelswijze inzake raadsvragen uit december 2022, als technische vragen, rondvraagvragen of schriftelijke vragen. Zij worden geregistreerd als art. 36 vragen, vragen divers en vragen n.a.v. de vergaderstukken.

mogelijk voor een deel samenhangen met de verkiezingen en het aantreden van veel nieuwe raadsleden (17 van de 27). In ieder geval zijn in de eerste 4 maanden van 2023 substantieel minder vragen gesteld dan in dezelfde periode vorig jaar (244 vragen ten opzichte van 563 vragen in 2022). Daarnaast zijn in 2022 veel vragen gesteld over het Masterplan en uitvoeringsprogramma Veluwezoom

Zoals eerder aangegeven zijn de antwoorden op de technische vragen naar aanleiding van de programmabegroting, jaarstukken en kadernota in bovenstaand overzicht niet opgenomen. In 2022 waren dit er meer dan alle overige vragen in hetzelfde jaar.

Aantal Raadsvragen					
Jaar	**Aantal raadsvragen niet zijnde P&C cyclus[8]**	**Jaarstukken**	**Programma-begroting**	**Kadernota**	**Totaal**
2022	1445	112	170	64	**1791**

Het totaal aantal vragen in 2022 komt, inclusief de vragen gesteld in de P&C cyclus uit op 1791 vragen. Uit analyse vanuit de ambtelijke organisatie blijkt dat thema Financiën met stip op één staat met het aantal te beantwoorden vragen.

De benodigde tijdsinvestering in de beantwoording

Op basis van een tijdsanalyse is door de ambtelijke organisatie in 2020 berekend dat het beantwoorden van een raadsvraag (vanaf het noteren van de vraag tot en met de bespreking in het Directieteam) gemiddeld 135 minuten kost (ongeveer 2 uur per vraag). Uitgaande van de tijdsinvestering van 2 uur per vraag zou dit betekenen dat het beantwoorden van raadsvragen in 2022 minimaal 3.582 uur aan ambtelijke capaciteit heeft gevraagd. Dit zou neerkomen op 2,2 fte op jaarbasis[9].

De kwaliteit van de raadsvragen

Om een beeld te krijgen van de inhoud van deze raadsvragen, hebben onderzoekers een 15-tal raadsformulieren willekeurig uit het bestuurlijk informatiesysteem geselecteerd en bekeken (3 uit 2022 en 12 uit 2023). Gezien het relatief beperkt aantal raadsformulieren dat is bekeken, ontstaat een beeld maar kunnen hierop geen harde conclusies worden getrokken. Op basis van deze analyse kan niet worden geconcludeerd dat een groot deel van de vragen de uitvoeringspraktijk betreffen of anderszins vraagtekens oproepen. Over het algemeen worden de vragen gesteld naar aanleiding van agendapunten en de aan de gemeenteraad hierin verstrekte informatie. Andere vragen die gesteld worden, hebben vooral betrekking op (het uitblijven van) beleid, financiële ontwikkelingen of ontwikkelingen in een kern van de gemeente. Wat opvalt is dat in meerdere van de bekeken raadsvragen gevraagd wordt naar de betekenis van bepaalde zinsneden en vragen gesteld worden die betrekking hebben op risicobeheersing.

Gegeven suggesties voor verbetering

Er heerst er een brede overeenstemming binnen de drie geledingen dat het fijn zou zijn als een raadslid een ambtenaar zou kunnen bellen bij technische vragen; uiteraard met respect voor elkaars rol en verantwoordelijkheid. Dit zou volgens betrokkenen veel werk kunnen voorkomen en het onderling begrip bevorderen. Een enkele medewerker wijst daarbij op het gevaar om politieke vragen te krijgen voorgelegd. In reactie daarop wordt door anderen aangegeven dat van een ambtelijke deskundige mag worden verwacht dat deze de portefeuillehouder informeert over de vragen die hij heeft beantwoord en bij

[8] Exclusief 30 vragen die betrekking hadden op de kadernota om dubbeltelling te voorkomen.

[9] Uitgaande van 1650 werkbare uren op jaarbasis per fte (bij 36 uur per week).

vragen met een politiek karakter aangeeft dat deze zich niet lenen voor een mondelinge beantwoording. Daarnaast is men zeer te spreken over meer informele informatie-uitwisseling zoals bij een themabijeenkomst of in de oriënterende vergadering over een bepaald onderwerp. Ook worden korte lijnen genoemd en het op werkbezoek gaan bij de ambtelijke organisatie.

4.2 Sturen op hoofdlijnen

Tijdens de werkbijeenkomst, maar ook in de enquête en de interviews is door de aanwezigen geconstateerd dat de gemeenteraad meer op hoofdlijnen zou moeten sturen in plaats van zich te verliezen in details. De dialoog in bijeenkomsten van de gemeenteraad gaat vaak niet over de hoofdlijnen uit het raadsvoorstel maar over details. Een deelnemer aan de enquête legt dit als volgt uit:

"De gemeenteraad pakt haar rol als volksvertegenwoordiger goed op en lijkt nauw betrokken bij de samenleving. Dat is heel positief. De kaderstellende en controlerende verantwoordelijkheid vraagt (veel) minder detail. Dit wordt geïllustreerd door onder andere het detailniveau en enorme aantal raadsvragen."

Door meerdere geïnterviewden wordt als een mogelijke reden gegeven dat het raadsvoorstel naar hun mening te veel op een collegevoorstel lijkt en daarmee te veel details bevat, waardoor het stellen van detailvragen en een debat op details in plaats van op hoofdlijnen wordt gestimuleerd (zie ook paragraaf 4.3). In de enquête en de werkbijeenkomst geven betrokkenen zelf aan dat zij verwachten dat een strategische visie helpt bij het op hoofdlijnen blijven, zonder te verzanden in details. Tevens wordt aangegeven dat dit ook vraagt om en verbetering van de kwaliteit van raadsvoorstellen en een college dat hierop stuurt.

"We zouden ons meer op politieke keuzes, de hoofdlijnen moeten richten. De voorstellen zouden ons daarbij kunnen helpen. We zouden elkaar eropaan kunnen spreken."

Suggesties voor verbetering:
Meer focus op de lange termijn en op de visie/doel. Daarbij doen we er goed aan dit ook meer expliciet te maken. Dit vraagt een dialoog die minder op uitvoering en incidenten (de zogenaamde, "waan van de dag") is gericht. Vertaal daarbij, al dan niet samen met het college, de behoefte van de inwoner in een visie op langere termijn. De behoefte van de inwoner zal doorgaans op resultaten, en dus een ander abstractieniveau, gericht zijn.
Vertaal de behoefte van de inwoners (resultaatgericht) naar de bedoeling en help de raad om hierop een visie te formuleren.
Met een raadsakkoord, zou er beter gestuurd kunnen worden.

Strategische visie

Gemeente Rheden kent geen strategische visie; een meerjarig strategisch kader waarin de gemeenteraad zijn ambities voor de komende jaren heeft vastgelegd. Een strategische visie is voor een gemeenteraad bij uitstek een document om te kunnen sturen op hoofdlijnen. Ook is er geen raadsprogramma. Een raadsprogramma is een eerste aanzet om tot uitvoering te komen en is opgesteld door de gemeenteraad of een groot deel van de gemeenteraad. De provincie adviseert in 2019, gezien de zorgelijke financiële situatie, de gemeenteraad om strategische keuzes te maken voor de toekomst en zichzelf de vraag te stellen "Wie c.q. wat wil je als gemeente Rheden zijn?"[10]. Ook de rekeningcommissie heeft dit in haar adviezen over de jaarstukken vanaf 2019 opgenomen.

[10] Brief van 22 november 2019; betreffende Financieel toezicht 2020, van de Provincie Gelderland.

Er is een coalitieprogramma, een kadernota, een programmabegroting en er wordt gewerkt met een lange termijnagenda. Het is op basis van het (format van het) raadsvoorstel mogelijk om aan te geven aan welk begrotingsprogramma het voorstel bijdraagt en aan welke Global Goal(s). In de lange termijnplanning is het onderwerp opgenomen, een toelichting en legitimatie. In het overzicht heeft het college opgenomen welke onderwerpen, op welk moment en met welk doel aan de gemeenteraad ter besluitvorming worden aangeboden. De gemeenteraad geeft voor het overige geen opdrachten aan het college zoals dat bijvoorbeeld kan in de vorm van bestuursopdrachten. Zowel in de quick scan als in de interviews geven meerdere personen aan dat de lange termijn agenda belangrijk is en nog verder verbetert dient te worden.

4.3 Kwaliteit van de raadsvoorstellen

In de Quick Scan Lokaal Bestuur, werkbijeenkomst en interviews zijn zaken genoemd, die van groot belang worden geacht om tot goede besluitvormingsprocessen te komen. In de voorstellen aan de gemeenteraad moeten deze dan ook worden aangetroffen, zo wordt gesteld. Daarnaast wordt aangegeven dat raadsvoorstellen qua inhoud te veel lijken op collegevoorstellen, met te veel detailinformatie wat een debat over de uitvoering uitlokt. Overigens betekent dat volgens geïnterviewden niet dat bij een raadsvoorstel geen bijlagen met meer detailinformatie meer zou moeten worden gevoegd. Of zoals iemand het formuleert:

"Een raadsvoorstel zou 'Need to know' informatie moeten bevatten, met alleen de informatie die nodig is om een gedegen besluit te nemen. De bijlagen bij het raadsvoorstel 'Want to know' informatie."

Uit de Quick Scan Lokaal Bestuur Kwaliteit van de stukken blijkt dat:
• 63% vindt dat de bestuurlijke voorstellen begrijpelijk en inzichtelijk zijn.
• 74% vindt dat de voorstellen bruikbaar zijn.
• 47% is van mening dat de stukken doorgaans geen evalueerbare doelstellingen omvatten.
• 45% vindt dat de voorstellen aan gemeenteraad en college geen keuzemogelijkheden laten zien.
• 45% vindt dat de voorstellen niet laten zien wat er in de samenleving leeft over het onderwerp.
• 55% is van mening dat de voorstellen aangeven welke financiële middelen en ambtelijke capaciteit met een vraagstuk gemoeid zijn.
• 66% vindt dat de voorstellen tijdig worden aangeleverd.

Raadsvoorstellen zouden volgens betrokkenen kunnen worden verbeterd met meer:

- Een duidelijke inleiding met duidelijke beslispunten;
- Gerichtheid op hoofdlijnen maar toch volledig en transparant;
- Integraliteit en afstemming tussen elkaar rakende beleidssectoren;
- Keuzemogelijkheden op raadsniveau;
- Expliciete en meetbaar/evalueerbare doelstellingen;
- Inzicht in de effecten ervan;
- Inzicht in benodigde ambtelijke capaciteit, financiën en risico's;
- Leesbaarheid.

Of zoals een deelnemer aan de enquête het formuleert:

"Raadsvoorstellen beter aansluiten op het wenselijke abstractieniveau van de raad. Ik denk dat een andere opzet van de raadsvoorstellen, en brede acceptatie daarvan, hierbij kan helpen."

Criteria goede raadsvoorstellen

Deze elementen zijn voor het grootste deel ook terug te vinden in criteria voor goede raadsvoorstellen, zoals in eerdere onderzoeken in andere vergelijkbare gemeenten zijn gehanteerd. Daarbij wordt vaak gesproken over overzichtelijkheid en volledigheid. In onderstaande tabel zijn de criteria hiervoor opgenomen:

CRITERIA GOEDE RAADSVOORSTELLEN UIT DE LITERATUUR	
Overzichtelijkheid	**Volledigheid**
○ Onderscheid in hoofdzaken en bijzaken ○ Overzicht van effecten en consequenties ○ Overzicht van financiële middelen ○ Overzicht tijdsplanning ○ Duidelijke beslispunten	○ De context van het voorstel is aangegeven ○ Alternatieve beleidskeuzes en bijbehorende effecten zijn opgenomen ○ Aandacht voor verdere procedure ○ De gevolgen en effecten van het voorstel zijn benoemd ○ Beslispunten zijn met argumenten omgeven in verband met het maken van een afgewogen keuze ○ Aangegeven is hoe is en wordt omgegaan met burgers en betrokkenen.

Wat in deze criteria niet specifiek is opgenomen is inzicht in de benodigde ambtelijke capaciteit; maar deze zou onderdeel uit kunnen maken van het overzicht van effecten en consequenties.

Format raadsvoorstel in de gemeente Rheden

De gemeente Rheden hanteert, zoals andere gemeenten, een vast format voor de raadsvoorstellen. Het huidige format voor raadsvoorstellen kent de volgende opbouw:

- Inhoud voorstel
- Waartoe is het voorstel gedaan?
- Wat is de aanleiding?
- Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we ervoor doen?
- Wat zijn de financiële consequenties
- Wat zijn de risico’s?
- Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
- Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
- Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Daarnaast dient in een voorstel, naast het begrotingsprogramma ook te worden aangegeven aan welke Global Goal(s) het voorstel een bijdrage levert.

Analyse van diverse raadsvoorstellen in Rheden

Uit een analyse van een tiental raadsvoorstellen blijkt dat dit format consequent wordt toegepast. De wijze waarop de onderdelen worden gevuld laat een wisselend beeld zien; dit komt naar voren wanneer wordt gekeken naar een tiental voorstellen uit 2022/2023. Het wisselende beeld betreft vooral: een summiere versus uitgebreide invulling van de verschillende onderdelen, de mate waarin en de wijze waarop beslispunten worden belicht. Binnen de ambtelijke organisatie is de medewerker in eerste instantie verantwoordelijk voor de kwaliteit van het raadsvoorstel. Het raadsvoorstel gaat vervolgens via de

afdelingsmanager en het DirectieTeam naar het college. Voor die tijd vindt er een financiële en juridische toetsing plaats.

De beslispunten zijn over het algemeen duidelijk geformuleerd en ook wordt in de meeste voorstellen aangegeven hoe burgers en anderen bij het voorstel zijn betrokken. In de raadsvoorstellen wordt vaak diep ingegaan op de context en minder diep op de onderbouwing van de te nemen beslispunten met argumenten. Zonder dat daarbij overigens duidelijk wordt weergegeven op welke momenten de gemeenteraad in het voortraject betrokken is. Risico's, financiële en consequenties voor de uitvoeringspraktijk worden meestal zeer summier omschreven. Ook wordt niet altijd helder wat de kern van het beslispunt is. In geen van de raadsvoorstellen zijn alternatieve beleidskeuzes opgenomen en in slechts enkele een tijdsplanning. Daarnaast is een raadsvoorstel niet altijd zelfstandig leesbaar, maar wordt vaker verwezen naar de bijlage. De helderheid en de compleetheid van de probleemanalyse is soms matig.

In het merendeel van de bekeken raadsvoorstellen lijkt de opbouw van het format eerder belemmerend dan helpend te zijn. Dit wordt ondersteund door de inbreng vanuit de werkbijeenkomst en de interviews en de resultaten van de Quick Scan Lokaal Bestuur.

Het bewust inzetten op hoofdlijnen is temeer van belang, gelet op de beoogde rolverdeling gemeenteraad – college (zie ook paragraaf 4.2). Een aanhaking van het voorstel bij een strategische visie voor Rheden kan daarbij een hulpmiddel vormen. Dat is op dit moment niet mogelijk aangezien de gemeente Rheden niet beschikt over een strategische visie. Aanhaken bij de Global Goal(s) kan, maar deze zijn van een hoog abstractieniveau en niet door vertaald naar de lokale situatie.

Kwaliteit heeft de aandacht

De ambtelijke organisatie en de griffie zijn bezig met het verder verbeteren van de informatievoorziening richting gemeenteraad, met specifieke aandacht voor de raadsvoorstellen. Dit maakt onder andere onderdeel uit van het Griffieplan 2023 dat in januari van dit jaar is vastgesteld.

4.4 Capaciteit van de ambtelijke organisatie

Door raadsleden wordt meermaals aangegeven dat zij graag aandacht willen voor de ambtelijke capaciteit:

"De worsteling rondom capaciteit in relatie tot de wensen van de raad moet eigenlijk altijd inzichtelijk zijn. Het woord capaciteit mag geen stoplap worden voor van alles en nog wat."

Dat onvoldoende personele capaciteit soms een probleem is, blijkt ook uit de 15 bestudeerde formulieren met raadsvragen, waarbij in een tweetal formulieren dit specifiek wordt benoemd.

Organisatieontwikkeling

Op dit moment vindt er een organisatieontwikkeling plaats. Doel hiervan is te komen tot een professionele lerende organisatie waar aandacht is voor mensen, waar resultaten en successen gevierd worden[11]. Met een goede balans in werkbelasting en draagkracht, zodat ongezonde werkdruk verdwijnt. Er is sprake van

[11] Zo blijkt uit de concept Jaarstukken 2022; Hoofdstuk Bedrijfsvoering.

een hoog verloop en de arbeidsmarkt kent steeds meer krapte. Ook in Rheden zijn vacatures al enige tijd niet makkelijk in te vullen. Daarnaast is het ziekteverzuim met 8% gemiddeld in 2022 hoog.[12]

Personele capaciteit heeft de aandacht. Zo is in de begroting de taakstellende bezuiniging van € 2 miljoen geschrapt en is inzichtelijk gemaakt voor welke functies geen structurele dekking was. Externe inhuur is nog nodig omdat vacatures niet vervuld kunnen worden of omdat het tijdelijke opdrachten betreffen. De verwachting is dat personele capaciteit ook in de toekomst een aandachtspunt blijft. Bijvoorbeeld omdat een groot deel van de ambtelijke organisatie binnen afzienbare tijd met pensioen zal gaan en de krapte op de arbeidsmarkt die het gemakkelijker voor medewerkers maakt om de overstap naar een andere, beter betalende gemeente te maken.

Gegeven suggesties voor verbetering

Als mogelijke suggesties ter verbetering aan de ambtelijke organisatie wordt onder meer aangegeven:

Suggesties voor verbetering:
Informeer vooraf naar de haalbaarheid en welke keuzes nieuw beleid vraagt. Geef hierbij urgentie mee om teleurstelling achteraf te voorkomen. De middelen (uren en euro's) kunnen helaas maar één keer worden ingezet.
Beter aangeven welke ambtelijke capaciteit en financiën er met een voorstel gemoeid zijn en wat we als gevolg daarvan beter niet meer kunnen. We hebben samen (raad, college en organisatie) het risico dat we gaan stapelen terwijl de ruimte beperkt is.

4.5 Participatie met de samenleving

In de Quick Scan Lokaal Bestuur komt de oriëntatie van de gemeente op de samenleving als belangrijk aandachtspunt naar voren. Vooral wordt daarbij gedoeld op de externe oriëntatie van de ambtelijke organisatie. Volgens de deelnemers aan het onderzoek, werkbijeenkomst en interviews kan de kennis en het organiserend vermogen in de samenleving veel beter worden benut en de kans op draagvlak voor te nemen besluiten daarmee worden vergroot. In de woorden van een deelnemer aan de enquête:

"Dit is een blijvend punt van aandacht. Doen we nog werkelijk wat voor onze inwoners belangrijk is, ook op lange termijn? We werken eraan en moeten blijven zoeken naar een aanpak die passend is voor het moment en het thema."

Uit de Quick Scan Lokaal Bestuur Oriëntatie op de samenleving blijkt dat:
• 59% vindt dat de gemeenteraad ervoor zorgt dat burgers, bedrijven en organisaties betrokken worden bij het gemeentelijk beleid.
• 76% van mening is dat raadsleden toegankelijk en aanspreekbaar zijn voor burgers.
• 86% vindt dat het college weet wat er leeft in de samenleving.
• 57% vindt dat het college duidelijk naar de samenleving communiceert over de bestuurlijke koers en belangrijke besluiten.
• 68% vindt dat het college goed zicht heeft op initiatieven in de samenleving.
• 40% van oordeel is dat ambtenaren niet weten wat er leeft in de samenleving
• 40% van mening is dat geen goed zicht hebben op de initiatieven uit de samenleving

[12] Volgens de Personeelsmonitor 2022 bedroeg het verzuim in 2022 bij gemeenten gemiddeld 6,7%. Een jaar eerder was dit nog 5,8%.

Er is al aandacht voor burgerparticipatie

Door geïnterviewden wordt aangegeven dat structureel wordt nagedacht over hoe inwoners kunnen worden betrokken bij de vorming van beleid en de uitvoering en dat de raad in zijn controlerende rol tegenwoordig standaard vraagt hoe en op welke wijze participatie is vormgegeven. Als voorbeeld wordt gewezen op het Burgerakkoord Rheden CO2-neutraal dat op 12 november 2022 tijdens de burgertop het burgerakkoord "Rheden C02-neutraal" is gesloten. De gemeenteraad heeft daarna op 29 november 2022 aangegeven de uitkomsten van het burgerberaad over te willen nemen en daarmee als een van de uitgangspunten te gebruiken voor het beleid en de uitvoeringsplannen. De meningen hierover zijn verdeeld. Zo worden bijvoorbeeld vraagtekens geplaatst bij de representativiteit hiervan, maar is men tevens positief over het feit dat de gemeente dit experiment aandurft.

Beleidsplan Burgerparticipatie

Er is geen nota Burgerparticipatie (ook wel overheidsparticipatie genoemd). Deze is wel voorzien in het kader van het project “Implementatie van de Omgevingswet”. Met een dergelijke nota kan een beleidsmatige basis worden gelegd om ook daadwerkelijk ruimte te bieden aan initiatieven en opvattingen van burgers, organisaties en bedrijven. Met de in de nota opgenomen checkvragen kan de gemeenteraad de voorstellen toetsen of aan de uitgangspunten voor burgerparticipatie is voldaan. Daarmee kan op systematische wijze inhoud worden gegeven aan de burgerparticipatie. Dit past ook goed binnen het griffieplan dat in 2023 wil inzetten op de afstand naar de inwoner te verkleinen door de inwoner in de dorpen op te zoeken.

Gegeven suggesties voor verbetering

Als mogelijke suggesties ter verbetering wordt onder meer aangegeven:

Suggesties voor verbetering:
De interactie met de samenleving kan versterkt worden door meer tijd hiervoor te plannen.
Participatie moet diverser. Een deel van de samenleving wordt gemist.
Oriëntatie op de samenleving vraagt een afweging wat wel of niet op te pakken. Een krantenartikel of een vraag van inwoners vraagt vaak gelijk tot formele raadsvragen. Raad, college en organisatie mogen m.i. meer filteren op wat formeel op te pakken en wat niet.

5 Conclusies

In dit hoofdstuk geven we antwoord op hoofdvraag:

"Hoe effectief is het samenspel tussen de gemeenteraad en het college (en de ambtelijke organisatie)?"

De conclusies en aanbevelingen zijn gebaseerd op de bevindingen uit de Quick scan Lokaal bestuur, de werkbijeenkomst, interviews en documentenstudie (zie hoofdstuk 3 en 4).

1. Gemeenteraad, college en organisatie willen van voldoende naar goed

Onderwerpen	Gemiddelde score huidige situatie	Gemiddelde score gewenste situatie
(1) Functioneren van de raad	6,3	8,2
(2) Functioneren van het college	7,1	8,2
(3) Samenspel tussen raad en college	6,7	8,3
(4) Ondersteuning aan raad en college	6,6	8,1
(5) Oriëntatie op de samenleving	6,6	8,2

Uit de Quick Scan Lokaal Bestuur blijkt dat het huidige functioneren van de partners een score krijgt van tussen de 6,3 en 7,1. De oriëntatie op de samenleving scoort een 6,6 en het samenspel tussen gemeenteraad en het college en 6,7. In alle gevallen willen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie naar een score van een dikke 8.

2. De spelregels zijn beschreven en oriëntatie op de samenleving heeft aandacht

De spelregels voor het samenspel tussen de gemeenteraad en het college zijn beschreven, waarbij de focus vooral op de werkzaamheden van de gemeenteraad ligt. Gedrags- en omgangsvormen zijn hier niet in opgenomen. Ook zijn de taken van de gemeenteraad beschreven. Vooral vanaf eind 2022 is veel aandacht voor het vastleggen en uitleggen van de verschillende spelregels en het actualiseren ervan.

De gemeenteraad vraagt in zijn controlerende rol tegenwoordig standaard hoe en op welke wijze participatie is vormgegeven en stimuleert deze participatie. Als voorbeeld wordt gewezen op het Burgerakkoord Rheden CO2-neutraal. In het griffieplan wordt geconstateerd dat om inhoudelijk richting te geven aan de toekomst van de gemeente en dichterbij de inwoner te staan de inzet op kaderstelling en volksvertegenwoordiging vanuit de gemeenteraad noodzakelijk is. Een van de acties die daarvoor wordt ingezet is de afstand naar de inwoner verkleinen door de inwoner in de dorpen op te zoeken. Er is nog geen nota Burgerparticipatie (ook wel overheidsparticipatie genoemd). Deze is wel voorzien in het kader van het project "Implementatie van de Omgevingswet" en wordt in september 2023 verwacht.

3. Op de relatie tussen gemeenteraad en ambtelijke organisatie staat spanning

Het functioneren van de ambtelijke organisatie is de verantwoordelijkheid van het college. Toch is tijdens het onderzoek vooral op de relatie tussen de gemeenteraad en de ambtelijke organisatie enige wrijving geconstateerd. De ambtelijke organisatie wijst daarbij vooral op het hoge aantal raadsvragen op detailniveau in relatie tot de beperkte ambtelijke capaciteit. De gemeenteraad vraagt vooral aandacht voor de kwaliteit van de informatievoorziening.

4. Elke partner heeft zijn eigen aandachtspunten

GEMEENTERAAD: ROLVASTHEID

Voor de gemeenteraad is vooral de rolvastheid een aandachtspunt. Er vinden regelmatig discussies plaats over de taakverdeling tussen de gemeenteraad en het college. Daarbij wordt vooral gewezen op het grote aantal detailvragen, waardoor het debat niet over de hoofdlijnen en kaders gaat maar over details en de uitvoering. Als oorzaken hiervan wordt gewezen op:

- De tekortschietende kwaliteit van de informatievoorziening (zie verder conclusie 5);
- Het ontbreken van een strategisch kader;
- Het beperkt gebruik van raadsinstrumenten.

Strategisch kader en lange termijn agenda
De gemeente Rheden kent (nog) geen toekomstvisie. Ook is er geen raadsprogramma. Er is een coalitieprogramma, een kadernota, een programmabegroting en er wordt gewerkt met een lange termijnagenda, die nog verder verbeterd dient te worden. Ook is op dit moment een Omgevingsvisie in voorbereiding waarbij de inwoners uit Rheden actief worden betrokken.

Gebruik van raadsinstrumenten
Door raadsleden wordt vooral gebruik gemaakt van de instrumenten van mondelinge en schriftelijke vragen. Dit zijn vooral reactieve instrumenten. Weinig of nooit wordt gebruik gemaakt van de meer proactieve instrumenten zoals het beleggen van een extra raadsvergadering, een initiatiefvoorstel, interpellatie, raadsonderzoek of raadsenquête. Instrumenten die de gemeenteraad kunnen helpen om aan de voorkant van processen die hij belangrijk vindt betrokken te worden en daarmee zijn sturingsmogelijkheden vergroten[13].

COLLEGE: STURING

Het college vervult een sleutelrol tussen gemeenteraad en ambtelijke organisatie en tussen de gemeente en de inwoners van Rheden. Van het college wordt vooral meer sturing gewenst, door:

- De gemeenteraad meer aan de voorkant van het proces te betrekken en te filosoferen over de hoofdlijnen, zonder direct een besluit te nemen voor optie A of B;
- Bij belangrijke politieke onderwerpen nog meer de dialoog met de gemeenteraad op te zoeken en scherpere keuzes aan de gemeenteraad voor te leggen;

[13] Wellicht dat de bijeenkomst in januari 2023 over raadsinstrumenten en de informatievoorziening via iBabs ging, ertoe leidt dat raadsleden ook de meer proactieve instrumenten in te zetten, maar het is nog te vroeg om hier nu al een uitspraak over te kunnen doen.

- Als 'eigenaar' van de ambtelijke organisatie meer te sturen op de kwaliteit van de informatie aan de gemeenteraad en te kijken wat binnen de beschikbare ambtelijke capaciteit wél kan.

AMBTELIJKE ORGANISATIE: POLITIEK BESTUURLIJKE SENSITIVITEIT

Ten aanzien van de ambtelijke organisatie wordt vooral aandacht gevraagd voor het versterken van de politiek bestuurlijke sensitiviteit (beseffen voor wie je schrijft) en oriëntatie op de samenleving (weten voor wie je het doet).

Weten voor wie je schrijft
De afstand tussen gemeenteraad en ambtelijke organisatie wordt als groot ervaren. Gewezen wordt op het feit dat raadsleden geen superambtenaren zijn en een goede ondersteuning daarom essentieel is. Medewerkers vanuit de ambtelijke organisatie zouden soms meer moeten zoeken naar 'de vraag achter de vraag'.

Weten voor wie je het doet
De oriëntatie van de gemeente op de samenleving is erg belangrijk in de gemeente Rheden. Medewerkers zouden moeten weten wat er speelt en goed zicht hebben op de initiatieven uit de samenleving. Participatie zou meer divers moeten zijn; een deel van de samenleving wordt nu gemist.

Een detail kan soms heel belangrijk zijn om beleid op hoofdlijnen te kunnen vaststellen. Ook is het niet voor elke medewerker duidelijk hoe toezeggingen en moties dienen te worden afgedaan.

5. De raadsvoorstellen zijn niet goed afgestemd op de behoefte en rol van de gemeenteraad

Een raadsvoorstel dient zo te zijn opgebouwd en geschreven dat het voldoende basis biedt voor zorgvuldige besluitvorming zonder dat raadsleden de noodzaak voelen om details in de bijlagen te raadplegen. Of gedetailleerde raadsvragen te stellen. De informatievoorziening en de kwaliteit van raadsvoorstellen dienen beter te worden toegesneden op de behoefte en de rollen van de gemeenteraad. Dat vraagt om een goed format en kwaliteitsbewaking. Bij kwaliteitsbewaking is bijvoorbeeld van belang dat klare taal wordt gebruikt. In het format voor raadsvoorstellen dat op dit moment wordt gebruikt, worden niet alle elementen die belangrijk worden geacht voor een goede besluitvorming (zoals opgenomen in paragraaf 4.3) expliciet benoemd.

De ambtelijke organisatie en de griffie zijn al stappen aan het zetten om de informatievoorziening richting de gemeenteraad, met specifieke aandacht voor de raadsvoorstellen te verbeteren. Dit maakt onder andere onderdeel uit van het Griffieplan 2023 dat in januari van dit jaar is vastgesteld.

6. De sfeer in de gemeenteraad is goed, het debat kan beter

Zowel uit de Quick Scan Lokaal Bestuur, als uit de werkbijeenkomst c.q. interviews blijkt dat men tevreden is over de samenwerking en sfeer in de gemeenteraad, maar dat men minder tevreden is over het gevoerde debat. Het debat voorafgaand aan de besluitvorming is vooral een opsomming van de verschillende standpunten van de fracties; het debat tijdens de oriënterende vergadering vooral een debat tussen de gemeenteraad en het college. Het zou beter zijn als men als raadsleden meer naar elkaar zou luisteren en met elkaar zou discussiëren in plaats van met het college. Ook effectiever vergaderen staat hoog op de wensenlijst. De vergaderingen duren onnodig lang en de behandeling van de laatste agendapunten komt in het gedrang. Meer sturing hierop is nodig; bijvoorbeeld door de voorzitter, af te spreken elkaar niet te herhalen of het maximeren van de spreektijd per fractie.

6 Aanbevelingen

De drie partners in gemeente Rheden (gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie) hebben de ambitie uitgesproken om de effectiviteit van hun werk voor de samenleving te willen verbeteren naar een dikke 8. Om dat te kunnen bereiken zijn in grote lijnen 3 dingen nodig:

1. Neem de inwoners van Rheden als vertrekpunt;
2. Stimuleer een cultuur van samenwerken;
3. Versterk het eigen functioneren.

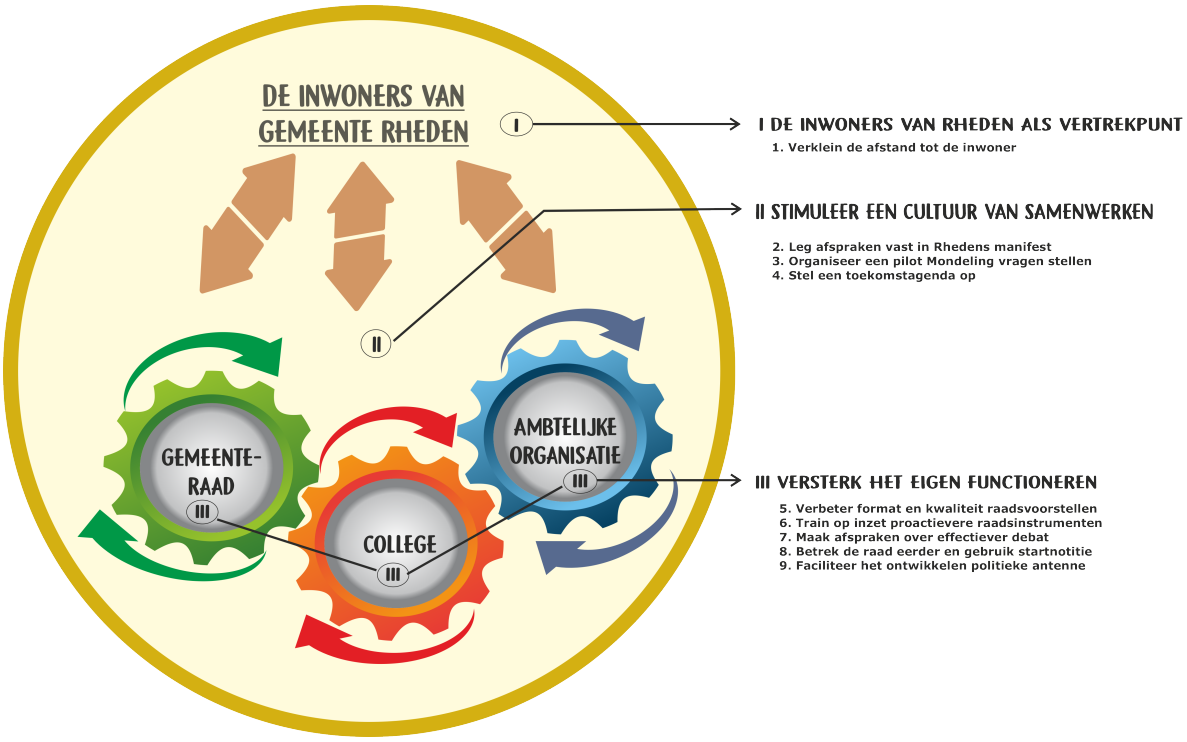

I NEEM DE INWONERS VAN RHEDEN ALS VERTREKPUNT

De belangrijkste stap in het verbeteren van het onderlinge samenspel is te beseffen dat het werk van zowel de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie is gericht op 1 gezamenlijke doelgroep: de inwoners van de gemeente Rheden. Het is belangrijk dit als verbindend element te benoemen en te (blijven) investeren in de relatie met die inwoners. Betere betrokkenheid vanuit de samenleving zorgt ervoor dat het organiserend vermogen in de samenleving beter wordt benut en de kans op draagvlak voor te nemen besluiten wordt vergroot.

1. Blijf inzetten op het verkleinen van de afstand tot de inwoner

Gemeenteraad
De griffie vragen om, in lijn met het griffieplan, voor 1 januari 2024 een voorstel uit te werken gericht op het bezoeken van dorpen of excursies door de gemeenteraad en een vervolg te geven aan het burgerberaad.

College

Besteed in de participatienota, of in aanvulling hierop, aandacht aan:
- Zowel het fysieke domein als het sociale domein;
- Hoe wordt geanticipeerd op het wetsvoorstel Wet versterking participatie op decentraal niveau[14];
- Wat dit vraagt van de ambtelijke organisatie en hoe deze hierin wordt gefaciliteerd.

Ambtelijke organisatie

- Informeer uzelf als ambtelijke organisatie over wat er speelt in de samenleving op de diverse beleidsterreinen;
- Betrek inwoners en andere stakeholders bij de totstandkoming van beleid en de evaluatie ervan en communiceer als ambtelijke organisatie over wat wel/niet wordt gedaan met de inbreng van inwoners;
- Heb daarbij oog voor diversiteit; probeer ook in gesprek te komen met mensen die niet zelf de vinger opsteken.

II STIMULEER EEN CULTUUR VAN SAMENWERKEN

2. Leg afspraken vast in het Rhedens Manifest en bespreek de voortgang jaarlijks

Gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie

Verzoek de Technische Agenda Commissie (TAC) om voor 1 december 2023 een proces in gang te zetten waarin wordt gewerkt aan een Rhedens Manifest waarin de 3 partners afspraken vastleggen over:
- Centrale waarden voor het samenspel;
- De rolopvatting;
- Informatievoorziening en verantwoording;
- Mogelijkheden voor inwoners om te participeren.

Een voorbeeld van een manifest is opgenomen in bijlage 4.

Voer jaarlijks het gesprek met elkaar over de uitwerking en voortgang. Zorg ervoor dat hieraan vanuit de organisatie ook beleidsmedewerkers en projectleiders deelnemen. Ook is het goed om in het programma tijd vrij te maken voor de 'zachte kant' zoals het elkaar beter leren kennen.

[14] Deze wet ligt op dit moment ter besluitvorming bij de Tweede kamer en regelt dat het decentraal bestuur inwoners in staat stelt te participeren bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid. Daarvoor wordt de regeling over inspraak in de Gemeentewet uitgebreid naar participatie en wordt het uitdaagrecht wettelijk verankerd.

3. Organiseer een pilot Mondeling vragen stellen

Gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie

Start na het zomerreces met een pilot Mondeling vragen stellen met een looptijd van in eerst instantie een half jaar. Maak het gedurende die periode mogelijk voor raadsleden en raadsvolgers, via de leden van het directieteam, om ambtenaren rechtstreeks per telefoon te benaderen met vragen die van technische aard zijn. Medewerkers informeren de portefeuillehouders over de gestelde vragen. Organiseer na een half jaar een evaluatie, bijvoorbeeld in de Technische Agenda Commissie (TAC), waarbij aandacht wordt besteed aan:

- De ervaringen van gemeenteraad en ambtelijke organisatie;
- De ontwikkeling van het aantal en de kwaliteit van schriftelijke vragen en antwoorden in deze periode;
- De vraag of voortzetting van deze werkwijze gewenst is; en zo ja onder welke condities.

4. Besluit tot het opstellen van een toekomstagenda.

Gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie

Besluit om, als vervolg en in aanvulling op de Omgevingsvisie, het college opdracht te geven om gezamenlijk met inwoners te komen tot een toekomstagenda.[15]

Een toekomstagenda helpt bij het sturen op hoofdlijnen, doordat een gemeenteraad individuele beleidsplannen en raadsvoorstellen kan toetsen aan het gewenste toekomstperspectief. [16]

III VERSTERK HET EIGEN FUNCTIONEREN

5. Verbeter format en kwaliteitsbewaking van raadsvoorstellen

Gemeenteraad

Laat de ambtelijke organisatie en griffie voor 1 december 2023 een plan van aanpak maken gericht op de kwaliteitsbewaking van raadsvoorstellen en het dusdanig aanpassen van het format dat de elementen bevat:

- Een duidelijke inleiding met duidelijke beslispunten;
- Gerichtheid op hoofdlijnen maar toch volledig en transparant;
- Integraliteit en afstemming tussen elkaar rakende beleidssectoren;

[15] Een voorbeeld van een toekomstagenda van de gemeente Asten die samen met inwoners in een relatieve korte tijdsperiode is opgesteld vindt u hier.

[16] Dit is overigens in lijn met het advies van de provincie (en sindsdien van de rekeningcommissie) die in 2019, gezien de zorgelijke financiële situatie, de gemeenteraad heeft geadviseerd om strategische keuzes te maken voor de toekomst.

- Keuzemogelijkheden op raadsniveau;
- Expliciete en meetbaar/evalueerbare doelstellingen;
- Inzicht in de effecten ervan;
- Inzicht in benodigde ambtelijke capaciteit, financiën en risico's;
- Leesbaarheid.

College

De verantwoordelijkheid voor adequate informatievoorziening ligt primair niet bij de griffie, maar bij het college. Bewaak actief dat de informatievoorziening richting gemeenteraad voldoende is afgestemd op diens behoefte en dat uit voorstellen tevens duidelijk wordt wat de consequenties hiervan zijn voor de ambtelijke capaciteit, de uitvoering van andere beleidsdoelstellingen en mogelijke alternatieven.

Ambtelijke organisatie

Kom samen met de griffie voor 1 oktober 2023 met een voorstel om te komen tot een aangepast format raadsvoorstel en een betere kwaliteitsbewaking. Neem in de planning tevens een evaluatie moment op met het TAC.

Zorg voor adequate sturing op de kwaliteit van de informatie aan de raad: Is de inhoud van een raadsvoorstel van dien aard dat het alle informatie bevat die raadsleden nodig hebben om tot een gedegen besluitvorming te komen? Is het zo kort en begrijpelijk mogelijk geschreven zodat het de gemeenteraad helpt om op hoofdlijnen te sturen?

6. Organiseer een training over de meer proactieve raadsinstrumenten

Gemeenteraad

Vraag de griffie om, als vervolg van de training in januari 2023, voor het einde van het jaar een training de organiseren die erop is gericht om raadsleden en fractievolgers meer kennis te laten opdoen van de inzet van meer proactieve raadsinstrumenten. Denk daarbij aan het beleggen van een extra raadsvergadering, een initiatiefvoorstel, interpellatie, raadsonderzoek en raadsenquête. In de training wordt naast uitleg over deze instrumenten ook specifiek aandacht besteedt wanneer zulke instrumenten kunnen worden toegepast, wat nodig is om de inzet effectief te laten zijn, de voor- en nadelen van de verschillende instrumenten en hoe deze in de praktijk zouden worden toegepast; bijvoorbeeld door deze in een veilige setting uit te proberen.

7. Maak met elkaar afspraken om tot een effectiever debat te komen

Gemeenteraad

Wij hebben deze aanbeveling niet uitgewerkt omdat wij ervan uitgaan dat dit onderdeel uitmaakt van het traject dat op dit moment met een extern bureau wordt doorlopen.

8. Betrek de gemeenteraad eerder bij belangrijke dossiers en maak meer gebruik van een startnotitie

College

Neem de gemeenteraad eerder mee in het proces door in een vroeg stadium een belangrijk onderwerp te agenderen voor de oriënterende vergadering en daarin met elkaar over de hoofdlijnen te discussiëren, die richting geven aan de nadere uitwerking in beleid en/of mogelijke opties.
Informeer de gemeenteraad bij alle grotere projecten/belangrijke dossiers door gebruik te maken van de startnotitie. Herijk het bestaande format en werkwijze in overleg met de gemeenteraad voor 1 april 2024. Neem daarin in ieder geval de volgende aspecten op:

a) Het doel van het traject/project;
b) De werkwijze;
c) Het tijdpad;
d) Hoe belanghebbenden/inwoners bij het project worden betrokken;
e) De rol van de gemeenteraad en contactmomenten tijdens het proces;
f) De verwachte kosten, risico's en ambtelijke capaciteit.

9. Faciliteer dat medewerkers een politieke antenne ontwikkelen en het afdoen van verzoeken van de gemeenteraad

Ambtelijke organisatie

Zorg voor 1 april 2024 voor een trainingsplan voor de ambtelijke organisatie in het ontwikkelen van een politieke antenne, zodat zij beter in staat zijn zich in te leven in de behoefte en de rol van raadsleden en daar de informatieverstrekking op kunnen aanpassen. Start voor het einde van 2024 met de uitvoering ervan. Maak meer gebruik van de mogelijkheid om raadsleden in een vroeg stadium en in een meer informele setting te informeren en te bevragen bijvoorbeeld in een themabijeenkomst of oriënterende vergadering.

Zorg voor 1 januari 2024 voor een duidelijke instructie hoe toezeggingen en moties dienen te worden afgedaan, in de vorm (per mail, per memo of raadsinformatiebrief) en het proces (kan een medewerker die zelf afdoen of gaat het via de portefeuillehouder/college).

BIJLAGEN

1 Reactie van het College van Burgemeester en Wethouders

Betreft: Collegereactie rekenkameronderzoek Samen Werken voor Rheden

Geachte leden van de raad,

Het college heeft met belangstelling kennis genomen van het rekenkamerrapport “Samen Werken voor Rheden”. Het thema bestuurlijk ambtelijk samenspel tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie is een actueel onderwerp. Zeker nu er in gemeenteland het nodige aan het veranderen is. Van een gemeente die veel regelt, financiert en ondersteunt, naar een gemeente die stuurt op zelfregie van inwoners met ondersteuning voor de kwetsbaren. Daarnaast vragen de verschillende crises om de nodige wendbaarheid. Te noemen zijn onder andere de energiecrisis, de vluchtelingencrisis en het stikstofvraagstuk. Dit vraagt om een herbezinning op het samenspel tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie.

Het college kiest ervoor niet op elk onderdeel uit het rapport in detail te reageren. Op dit moment volstaat het college met een hoofdlijnenreactie. De meer inhoudelijke discussie met betrekking tot de conclusies en aanbevelingen en welke acties moeten worden ingezet, zal worden gevoerd met de Raad bij het bespreken van het Rekenkamerrapport.

Ten aanzien van de conclusies en aanbevelingen zijn wij verheugd vast te stellen dat de drie hoofdconclusies en aanbevelingen een aantal reeds ingezette trajecten ondersteunen. Hieronder gaan wij kort in op de drie belangrijkste aanbevelingen die de Rekenkamer voorstelt.

Neem de inwoners van Rheden als vertrekpunt. Het werk van zowel college, raad als ambtelijk apparaat zou zich continu moeten richten op één gezamenlijke doelgroep: de inwoners van de gemeente Rheden. Het college ondersteunt dit uitgangspunt volledig. Bij alle majeure opgaven, maar ook de reguliere dienstverlening worden inwoners zoveel mogelijk betrokken. Zo heeft er in 2022 een burgerberaad plaatsgevonden rond het thema CO_2 neutraal worden van de gemeente. Ook rond het opstellen van de Omgevingsvisie zijn er dorpsgesprekken gevoerd om de wensen van onze inwoners op te halen. De komende periode zullen wij in gesprek gaan met alle belanghebbenden rond het stikstofvraagstuk. Op welke wijze kunnen wij als gemeente omgaan met deze crisis. De collegeleden gaan ook periodiek in gesprek met inwoners. Het college zal daar waar mogelijk sturen op inwonerbetrokkenheid, ook betreffende de reguliere dienstverlening. Dit laatste is van belang vanwege de landelijke ontwikkeling naar meer digitale dienstverlening. Wij zullen daartoe ook een evaluatietool inbouwen in de digitale dienstverleningsprocessen.

Stimuleer een cultuur van samenwerken. Ook hier stelt het college vast dat er reeds initiatieven zijn in lijn met de aanbevelingen. Een voorbeeld is het Perikles-traject. De raad heeft het Periklesinstituut gevraagd raadsleden te trainen in de gewenste vergadercultuur, vergaderstructuur en de vergadervaardigheden. Door immers goed op de inhoud in te gaan en respectvol met elkaars mening en persoon om te gaan, geeft de raad immers het goede voorbeeld van hoe democratie werkt. Met een respectvol en inhoudelijk debat investeert hij ook in gezag als hoogste orgaan van de gemeente. Daarnaast is het van belang op debatten op hoofdlijnen te houden en niet te verzanden in discussies over minder relevante details. Wij hopen dat de basis legt voor een Rhedens Manifest.

Inzake de toekomstagenda wordt op dit moment gewerkt aan een Omgevingsvisie. De gemeente Rheden is de afgelopen maanden in alle zeven dorpen in gesprek gegaan met inwoners. Hoe zien zij hun dorp over twintig jaar? Naast de dorpsgesprekken konden inwoners ook een online enquête invullen. De resultaten heeft de gemeente verwerkt en zijn vanaf nu in te zien op www.meedenkeninrheden.nl. Meedenken in Rheden is het platform voor de gemeente Rheden

waarop inwoners mee kunnen denken en praten, over allerlei onderwerpen die spelen binnen de gemeente. De gesprekken zijn per dorp verwerkt. U, Raad, kunt daar lezen wat inwoners belangrijk vinden. Het college kijkt terug op zeer waardevolle gesprekken. Er is gesproken over waar er nieuwe woningen voor onze inwoners gebouwd kunnen worden in onze mooie groene omgeving. Mensen wonen graag in deze gemeente om het mooie landschap en het groen dat altijd dicht bij de woonomgeving ligt. Daarnaast is er ook ruimte nodig voor bijvoorbeeld de opvang van water, energie, natuur en landbouw. Dat het maken van de keuzes over wat we waar kunnen doen best lastig is beseffen de inwoners goed. In de gesprekken is hierover vaak van gedachten gewisseld.

De gemeente gebruikt de resultaten van de dorpsgesprekken bij het opstellen van een omgevingsvisie. In de omgevingsvisie staan de plannen voor de leefomgeving op de lange termijn en welke strategische keuzes we daarbij maken. De leefomgeving is de ruimte waarin we wonen, werken, elkaar ontmoeten en ontspannen. De omgevingsvisie gaat ook over cultuurhistorie, natuur, landschap, verkeer en vervoer. In de omgevingsvisie staat wat we willen ontwikkelen en verbeteren, maar ook wat we willen behouden of beschermen. De omgevingsvisie vervangt straks de bestaande beleidsdocumenten zoals de structuurvisies voor de kernen.

Parallel, maar verbonden aan het omgevingsvisie-traject wordt er een koersdocument voor het sociaal domein opgesteld. Beide opdrachtnemers stemmen maandelijks voortgang, aanpak en inhoud met elkaar af. Het koersdocument biedt een stevige basis voor beleid, uitvoering en financiële keuzes voor de komende jaren. Partners, inwoners en de gemeente (ambtelijk en bestuurlijk) herkennen zich in de koers en voelen zich mede-eigenaar van de opgaven. Inzicht in de effecten van interventies door het dashboard maakt ons beter in staat om bij te sturen (wendbaar) en te verantwoorden (aan inwoners, partners en de raad). De leidende principes van het koersdocument zijn daarmee de vuistregels die richting geven aan het beleid en de uitvoering in het sociaal domein. Leidende principes zijn vooral zinvol wanneer ze worden doorvertaald in visie, beleid, inrichting en uitvoering. Om het werken met leidende principes te verduurzamen, blijven we hierover met elkaar in gesprek. 'Het gesprek blijven aangaan over de leidende principes zorgt ervoor dat we steeds beter worden in het toepassen ervan en dat het uiteindelijke doel, de maatschappelijke resultaten voor inwoners, worden behaald.

Versterk het eigen functioneren. Naast het bovenstaande ziet het college hier een belangrijke rol voor het traject ‘Kwaliteit raads- en collegevoorstellen’. De kwaliteit van raads- en collegevoorstellen is van essentieel belang voor de besluitvorming binnen de gemeente. Mede op basis van de informatie in de voorstellen vormt het college en/of de gemeenteraad zich immers een beeld van het gevraagde besluit. Een goed voorstel schrijven is echter niet eenvoudig. Het gaat om de opbouw, om taalgebruik, om inzicht in de afwegingen en eventuele alternatieven. Een sterk voorstel maakt na lezing van het onderwerp en voorgenomen besluit meteen duidelijk wat er van een collegelid of raadslid gevraagd wordt.

In Rheden is de kwaliteit van de voorstellen regelmatig onderdeel van discussie. De ene keer vanuit verwachting dat als voorstellen leesbaarder zijn, er minder technische vragen door de raad worden gesteld, de andere keer om een heldere relatie te kunnen leggen tussen de programmabegroting en raadsvoorstellen en weer een andere keer als informatie ontbreekt. Vandaar ook dat het college een aantoonbaar verbeterde college- en raadsvoorstellen in de programmabegroting 2023 tot doel heeft gesteld. Inmiddels is er een plan van aanpak en wordt dit gerealiseerd. De eerste stappen worden op dit moment gezet. In dit traject worden ook de politieke antenne van medewerkers meegenomen.

Tot slot zullen wij de aanbeveling om bij belangrijke dossiers de raad eerder te betrekken en gebruik te maken van startnotities ter harte nemen.

Vervolg

Wij volgen de behandeling van het Rekenkameronderzoek in uw raad dan ook met grote belangstelling en zullen eventueel aanvullende meenemen in de uitwerking en de voorgenomen activiteiten zoals hierboven genoemd.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben aangegeven, dat wij de verdere uitwerking en het oppakken van de aanbevelingen ondersteunen,

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden,

De waarnemend secretaris,	De burgemeester,
Martin Rommers	Carol van Eert

2 Nawoord rekenkamercommissie

In dit nawoord wil de Rekenkamercommissie Rheden kort ingaan op de bestuurlijke reactie.

Wij danken het college voor haar zienswijze en wij stellen vast dat het college zich herkent in het rapport. Wij vinden het jammer dat wij geen inhoudelijke bestuurlijke reactie op onze aanbevelingen hebben ontvangen, ondanks uw toezegging in uw bestuurlijke reactie naar aanleiding van ons rapport over de effectiviteit van de rekenkamerrapporten. Hierin heeft het college in haar reactie aangegeven dat deze in haar reactie op toekomstige rapporten aan zal geven welke aanbevelingen het college wel of niet ondersteunt, inclusief een toelichting daarop. Gezien het feit dat de gemeenteraad zijn kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rollen zo goed mogelijk dient te kunnen uitoefenen is het van belang dat het college (liefst nog voor het politieke debat plaatsvindt) deze toezegging gestand doet. Zodat de gemeenteraad deze reactie in zijn overwegingen mee kan nemen.

Verder geeft het college in de bestuurlijke reactie aan dat ze met de implementatie van de aanbevelingen al is gestart. Wij willen u echter attenderen op het feit dat onderstaande aanbevelingen niet aan de orde zijn gekomen in uw reactie en dat deze wel degelijk van belang zijn:

- Start een pilot Mondeling vragen stellen met een looptijd van in eerst instantie een half jaar. Maak het gedurende die periode mogelijk voor raadsleden en raadsvolgers, via de leden van het directieteam, om ambtenaren rechtstreeks per telefoon te benaderen met vragen die van technische aard zijn. Medewerkers informeren de portefeuillehouders over de gestelde vragen. Organiseer na een half jaar een evaluatie, bijvoorbeeld in de Technische Agenda Commissie (TAC), waarbij aandacht wordt besteed aan de ervaringen van gemeenteraad en ambtelijke organisatie, de ontwikkeling van het aantal en de kwaliteit van schriftelijke vragen en antwoorden in deze periode en de vraag of voortzetting van deze werkwijze gewenst is; en zo ja onder welke condities.
- Verzoek de TAC om voor 1 december 2023 een proces in gang te zetten waarin wordt gewerkt aan een Rhedens Manifest waarin de 3 partners afspraken vastleggen over: centrale waarden voor het samenspel, de rolopvatting, de informatievoorziening en verantwoording en demogelijkheden voor inwoners om te participeren. Voer jaarlijks het gesprek met elkaar over de uitwerking en voortgang
- Voorts achten wij het raadzaam om samen in aanvulling op de Omgevingsvisie een toekomstagenda op te stellen. Deze helpt bij het sturen op hoofdlijnen, doordat de gemeenteraad individuele beleidsplannen en raadsvoorstellen kan toetsen aan het gewenste toekomstperspectief.
- Neem als college de gemeenteraad eerder mee in het proces door in een vroeg stadium een belangrijk onderwerp te agenderen voor de oriënterende vergadering en daarin met elkaar over de hoofdlijnen te discussiëren, die richting geven aan de nadere uitwerking in beleid en/of mogelijke opties. Informeer de gemeenteraad bij alle grotere projecten/belangrijke dossiers door gebruik te maken van de startnotitie. Herijk het bestaande format en werkwijze in overleg met de gemeenteraad voor 1 april 2024.

Het college geeft voorts aan dat met het traject dat momenteel met het Periklesinstituut wordt doorlopen deels invulling wordt gegeven aan onze aanbevelingen. Een nuancering is hierbij op zijn plaats. Het traject met dit bureau heeft parallel aan het rekenkameronderzoek plaatsgevonden waarbij, via de griffie, afstemming is gezocht om overlap in werkzaamheden en bevraging van raadsleden te voorkomen. Met het oog hierop is er bijvoorbeeld in het onderzoek voor gekozen om het thema Vergaderpraktijk niet nader uit te diepen en zijn in dit kader ook geen aanbevelingen geformuleerd (zie onder aanbeveling 7).

De rekenkamercommissie ziet verder uit naar de behandeling van het rapport in de gemeenteraad.
Tot slot willen wij alle betrokken medewerkers van de ambtelijke organisatie en andere stakeholders bedanken voor de medewerking aan het rekenkameronderzoek.

3 Geraadpleegde documenten

- Gedragscode 'Bestuurlijke integriteit gemeente Rheden 2020'.
- 'Handboek Gemeenteraad Rheden 2022-2026
- Reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente rheden (november 2018)
- Reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente rheden
- Format raadsvoorstel gemeente Rheden.
- Overzicht vragen raadsleden over kadernota 2023 – 2026.
- Data-analyse Raadsvragen (maart 2020).
- Overzicht technische vragen werkgroep jaarrekening over concept jaarstukken 2021.
- Programmabegroting gemeente Rheden 2020.
- Lange termijn planning 2023 en verder,
- Griffieplan 2023 (december 2022); gemeente Rheden inclusief raadsvoorstel en raadsbesluit.
- Memo Behandeling moties vreemd aan de orde (februari 2023); Technische Agenda Commissie gemeente Rheden.
- Memo over raadsvragen (december 2022); Bestuurlijk Coördinatie Overleg gemeente Rheden.
- Overzichten raadsvragen van de griffie van 2016 tot 1 juni 2023.
- Advies bij de jaarstukken 2019 (juni 2020); rekeningcommissie gemeente Rheden.
- Besluit betreffende het Financieel toezicht 2020 (november 2019); provincie Gelderland.
- Een willekeurige selectie van een tiental raadsvoorstellen (7 uit 2022 en 3 uit 2023); gemeente Rheden.
- Een willekeurige selectie van vijftien formulieren met raadsvragen uit 2022 en 2023.
- Astens Manifest: Zo blijft onze democratie vitaal (januari 2023; gemeente Asten.
- ASTEN2030 Toekomstagenda Gemeente Asten; Veerkrachtig Bestuur Noord-Brabant (juni 2017), gemeente Asten.
- Burgerakkoord Rheden CO2-neutraal (november 2022) inclusief raadsstukken.
- Naar een soepel samenspel (april 2014), Onderzoek naar de interactie tussen gemeenteraad en college in Boxtel, Rekenkamercommissie Boxtel.
- Besturingsfilosofie Heemskerk (januari 2018), gemeente Heemskerk.

4 Voorbeeld Manifest

Astens Manifest: Zo blijft onze democratie vitaal

Versie voor gemeenteraad 24-01-2023

In alles wat we doen staat de inwoner centraal. Het realiseren van dit ideaal stelt eisen aan de samenwerking binnen en tussen onze gemeenteraad, college van B&W, de ambtelijke organisatie en onze inwoners. Dit manifest bevat de uitgangspunten en afspraken die wij hierin hanteren én waarop wij aanspreekbaar zijn.

A. Centrale waarden voor het samenspel

Om goed te kunnen samenwerken is er een basis nodig van gemeenschappelijke waarden. Door naar elkaar uit te spreken op welke wijze wij dagelijks werken en welke waarden wij belangrijk vinden in het samenspel, verbeteren wij het bestuur van onze gemeente.

We spreken af en zijn aanspreekbaar op:

- Goed bestuur. Dit valt of staat met integriteit. We spreken elkaar daarop aan.
- We gaan respectvol met elkaar om.
- Dilemma's leggen wij op tafel en we zijn bereid om onze eigen opvattingen bij te stellen.
- We willen leren van en met elkaar en we geven elkaar feedback.

B. Rolopvatting van gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie

In een vitale democratie vervullen gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie ieder een eigen rol. De gemeenteraad controleert, stelt kaders en vertegenwoordigt de inwoners van Asten. Het college van B&W voert uit en zet de raad in positie om zijn taken uit te kunnen voeren. De ambtelijke organisatie ondersteunt en staat buiten het politieke proces. Deze rollen nemen wij in met een basishouding van vertrouwen.

We spreken af en zijn aanspreekbaar op:

- De raad toont lef en is betrokken aan de voorkant van beleidsvorming. We hebben een goed beeld van hoe we ons als raad willen positioneren en stellen de griffie in staat om ons daarbij te ondersteunen.
- Als college betrekken we de raad en inwoners vroegtijdig zodat er voldoende draagvlak is voor beleidskeuzes.
- Als raad nemen we meer eigen initiatief en zijn we zichtbaar voor inwoners.
- We scheiden als raad hoofd- bijzaken zodat wij onze taak zo goed mogelijk uit kunnen voeren.
- We formuleren kaders zo mogelijk in gezamenlijkheid met andere fracties/raadsleden zodat we met elkaar tot goede en breed gedragen besluiten komen.

C. Informatievoorziening en verantwoording

Om als gemeenteraad onze taak goed uit te voeren, is het belangrijk dat de informatievoorziening en verantwoording vanuit het college zoveel mogelijk is toegesneden op de behoeften van de raad.

We spreken af en zijn aanspreekbaar op:

- We nemen besluiten op basis van volledige informatie, inclusief alternatieve scenario's en de gevolgen van het niet-aannemen van het voorstel.
- Als college informeren we de raad actief en periodiek op thema's met grote maatschappelijke en financiële impact.
- De raad staat midden in de samenleving en haalt zelf informatie op bij inwoners.

D. Mogelijkheden voor inwoners om te participeren

Wij besturen onze gemeente samen met onze inwoners. Zowel als politieke partijen of fracties én als gehele gemeenteraad. We willen, naast groepen die zelf het gemeentehuis weten te vinden, ook andere groepen bereiken. In participatietrajecten is het belangrijk dat de raad vooraf kaders meegeeft, hierdoor zijn de verwachtingen helder en wordt teleurstelling voorkomen. Dat vraagt scherpte bij raadsbesluiten en plannen. Onze inwoners willen op verschillende manieren betrokken worden bij het bestuur van de gemeente. We bieden ruimte voor eigen initiatief van inwoners en vragen hen om actief mee te denken en te doen.

We spreken af en zijn aanspreekbaar op:

- We zijn als raad toegankelijk en zichtbaar voor inwoners.
- We betrekken inwoners en doelgroepen in een vroeg stadium en communiceren op verschillende, creatieve manieren.

REKENKAMERCOMMISSIE RHEDEN

Samen Werken voor Rheden



Voorbereidende vergadering gemeenteraad 10 oktober 2023

PRESENTATIE

01 DE VRAAG
De onderzoeksvragen

02 DE AANPAK
Methode van onderzoek

03 CONCLUSIES
Op basis van het onderzoek

04 AANBEVELINGEN
Met focus op de gemeenteraad

HOOFDVRAA

HOE EFFECTIEF IS HET SAMENSPEL TUSSEN DE GEMEENTERAAD, HET COLLEGE EN DE AMBTELIJKE ORGANISATIE?

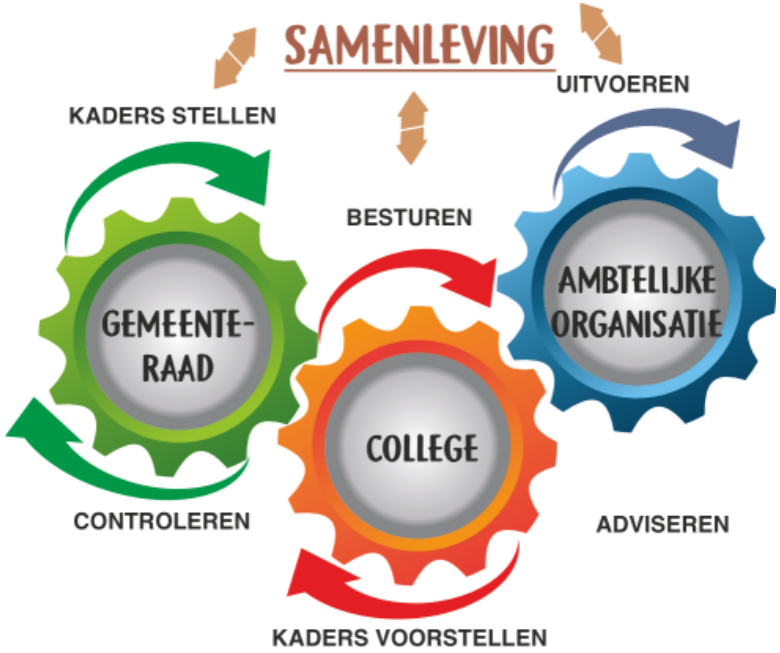

EFFECTIEF SAMENSPEL =

1. Ieder opereert vanuit eigen rol
2. Rollen worden herkend en gerespecteerd
3. Informatieverkeer is hierop afgestemd

KORTOM: DE RADEREN DRAAIEN SOEPEL TBV DE INWONERS VAN RHEDEN

10 DEELVRAGEN

- Theorie en praktijk van:
  - Spelregels samenwerking
  - Rolverdeling
- Informatievoorziening aan raad:
  - College
  - Ambtelijke organisatie
- Inzet van raadsinstrumenten
- Wat vindt men van:
  - Rollen van de gemeenteraad
  - Praktijk van vergaderen
  - Samenspel met de samenleving



DE AANPAK

1. **Startgesprek**

2. **Analyse**
   - Documenten onderzoek;
   - Quick scan lokaal bestuur;
   - Een werkbijeenkomst met de gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie;
   - Interviews

3. **Rapportage**
   - Rapportage van bevindingen
   - Uitdieping 5 thema’s
   - Rapportage met conclusies en aanbevelingen
   - Bestuurlijke reactie

4. **Presentatie aan de gemeenteraad**

HOOFDCONCLUSIE: WIJ WILLEN VERDER VERBETEREN

Onderwerpen	Gemiddelde score huidige situatie	Gemiddelde score gewenste situatie
(1) Functioneren van de raad	6,3	8,2
(2) Functioneren van het college	7,1	8,2
(3) Samenspel tussen raad en college	6,7	8,3
(4) Ondersteuning aan raad en college	6,6	8,1
(5) Oriëntatie op de samenleving	6,6	8,2

CONCLUSIES



- Alle partners willen verbeteren
- Spelregels zijn beschreven
- Relatie samenleving heeft aandacht
- Sfeer en samenwerking in raad is goed



- Ruimte voor verbetering
- Spanning raad en ambtelijke organisatie
- Elke partner eigen aandachtspunten
- Info niet afgestemd op de raad
- Debat kan beter

Aandachtspunten

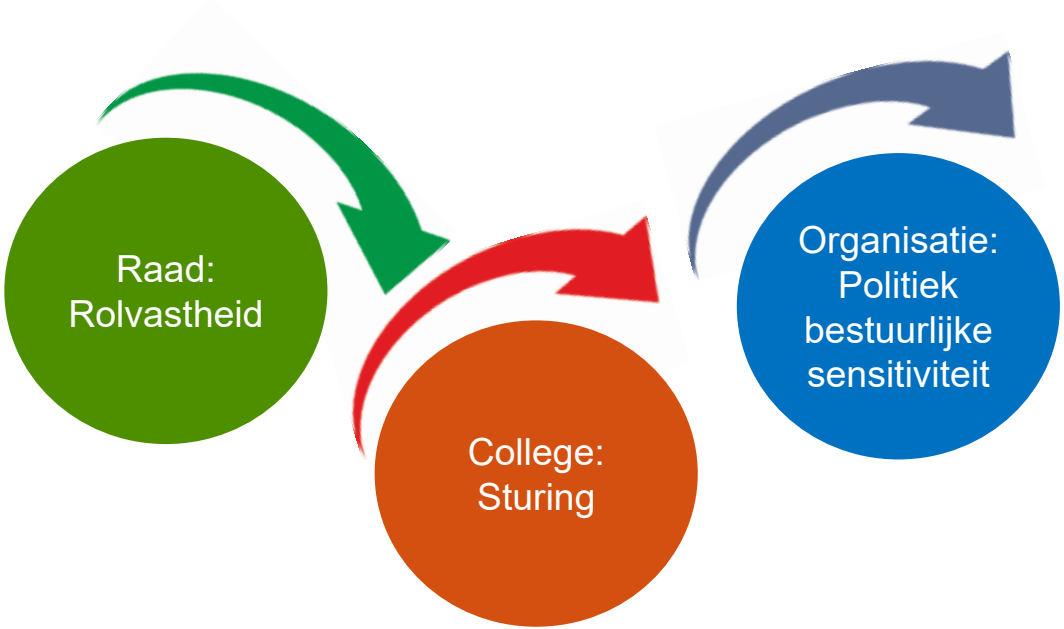

AANDACHTSPUNT RAAD: ROLVASTHEID

- Op stoel van het college zitten:
  - Detailvragen
  - Debat over uitvoering i.p.v. op hoofdlijnen

- Oorzaken:
  - Kwaliteit informatievoorziening
  - Ontbreken strategisch kader
  - Beperkte inzet raadsinstrumenten

AANBEVELINGEN

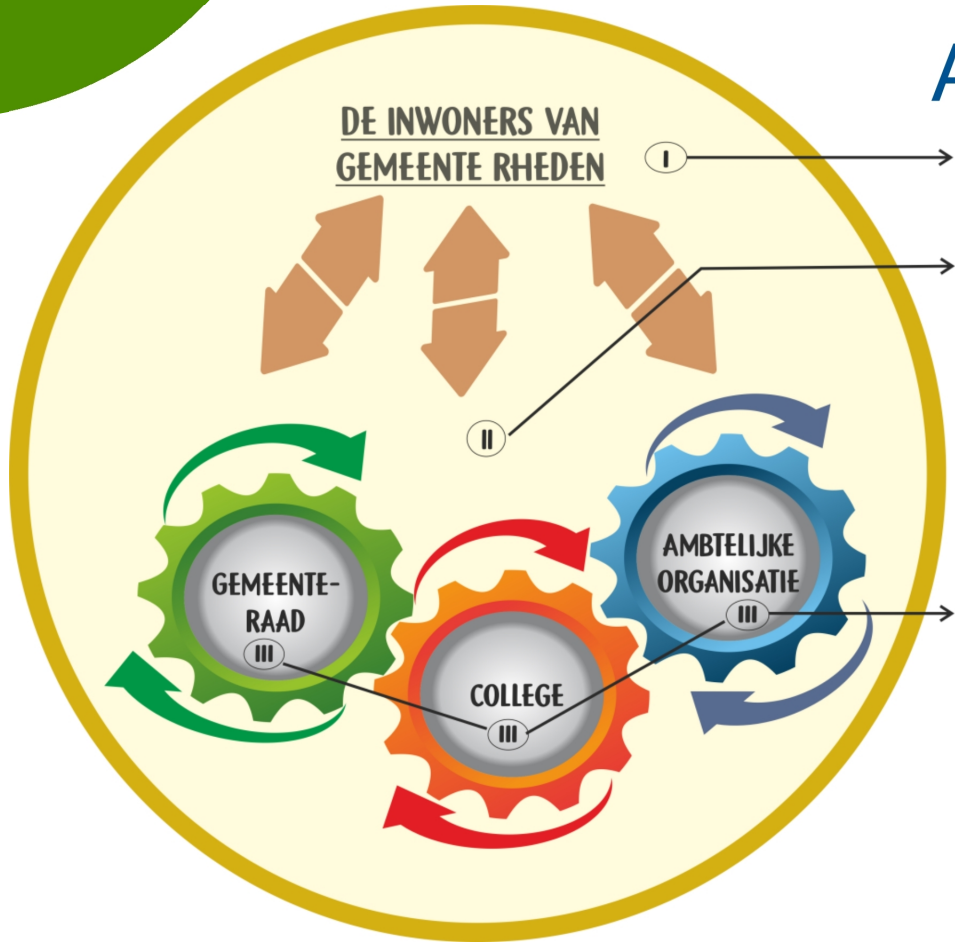

I DE INWONERS VAN RHEDEN ALS VERTREKPUNT

1. Verklein de afstand tot de inwoner

II STIMULEER EEN CULTUUR VAN SAMENWERKEN

2. Leg afspraken vast in Rhedens manifest
3. Organiseer een pilot Mondeling vragen stellen
4. Stel een toekomstagenda op

III VERSTERK HET EIGEN FUNCTIONEREN

5. Verbeter format en kwaliteit raadsvoorstellen
6. Train op inzet proactievere raadsinstrumenten
7. Maak afspraken over effectiever debat
8. Betrek de raad eerder en gebruik startnotitie
9. Faciliteer het ontwikkelen politieke antenne

VOOR DE RAAD

SAMEN MET COLLEGE/ORGANISATIE

1. Verklein afstand tot inwoner
   Vraag griffie voorstel:
   - Bezoek aan dorpen
   - Vervolg op burgerberaad
2. Afspraken in Rhedens manifest
3. Pilot mondeling vragen stellen
4. Opstellen toekomstagenda

SPECIFIEK VOOR DE RAAD

5. Verbeteren kwaliteit raadsvoorstellen
   Vraag griffie & organisatie om plan van aanpak
6. Training proactieve raadsinstrumenten
7. Maak afspraken voor effectiever debat

Vragen



AANBEVELING	REACTIE COLLEGE B&W	REACTIE GEMEENTERAAD	REACTIE ORGANISATIE
NEEM INWONERS ALS VERTREKPUNT	Het college doet dit in het proces rondom de omgevingsvisie en het koersdocument sociaal domein. Tevens werkt het college aan de participatienota.		
Blijf inzetten op het verkleinen van de afstand tot de inwoner	Het college zit hierop in. Hierbij is er altijd een zorg, want participatie is niet hetzelfde als instemmen. De raad heeft hiervoor inmiddels haar eigen communicatieplan opgesteld. Aan deze aanbeveling is dus inmiddels al voldaan.		
STIMULEER EEN CULTUUR VAN SAMENWERKEN	Vanuit de verschillende rollen geven we hier invulling aan dmv Perikles		
Leg afspraken vast in het Rhedens Manifest en bespreek de voortgang jaarlijks	Het college is van mening dat dit een rol voor de raad is en zij hier zelf invulling aan zou moeten geven.		
Organiseer een pilot Mondeling vragen stellen	Het college ziet hierin verschillende meningen binnen de raad. Indien de raad hierover een besluit heeft genomen, dan staat het college hier welwillend tegenover.		
Besluit tot het opstellen van een toekomstagenda	Het college zet in op een omgevingsvisie en koersdocument in nauwe samenspraak met de inwoners. De koersnota krijgt een vertaling in een uitvoeringsagenda. Dit alles moet passend zijn binnen de financiële mogelijkheden van de gemeente.		
VERSTERK HET EIGEN FUNCTIONEREN			

Verbeter format en kwaliteitsbewaking van raadsvoorstellen	Dit proces loopt i.s.m. de griffie.		
Organiseer een training over de meer proactieve raadsinstrumenten	Dit is inmiddels ingezet met Perikles.		
Maak met elkaar afspraken om tot een effectiever debat te komen	Dit is inmiddels ingezet met Perikles.		
Betrek de gemeenteraad eerder bij belangrijke dossiers en maak meer gebruik van een startnotitie	Het college ziet hierbij een worsteling bij de raad. Het college wil de raad graag meenemen ter voorbereiding in oriënterende vergaderingen. De raadsfracties willen hierover graag vooraf instemming van de fracties. Het college ziet dit anders. Het college ziet een startnotitie niet altijd als het geeigende instrument. Het gehele proces is ook onderdeel van het gesprek met Perikles en de zoektocht naar een goede vergaderstructuur.		
Faciliteer dat medewerkers een politieke antenne ontwikkelen en het afdoen van verzoeken van de gemeenteraad	De organisatie ontwikkelt zich continue, dit is onderdeel van een langjarig proces, waarbij er ook aandacht is voor de politieke antenne bij medewerkrs. Dit geldt overigens niet voor alle medewerkers binnen de organisatie. De koers is al ingezet, maar cultuurverandering heeft altijd langere tijd nodig.		

gemeente Rheden

Memo

datum	voor	Afdeling/cluster
31 oktober 2023	TAC	Griffie

Onderwerp
Aanbevelingen rekenkamerzoek samen werken voor Rheden

Tijdens de voorbereidende vergadering heeft het college toegezegd om een korte reactie te sturen op alle punten uit het rekenkamerrapport. Dit overzicht is bijgevoegd bij de stukken van de raadsvergadering van 31 oktober. Tevens zou het college een suggestie doen richting de TAC om hier een vervolg aan te geven. Carol kan dit voorstel toelichten in de TAC.

Het voorstel vanuit het college aan het TAC is:

Organiseer een ronde tafelgesprek met raad, college en gemeentesecretaris, waarin de raad haar standpunt op de diverse onderdelen bepaalt. Dit past in het reguliere schema van oriënterende vergaderingen, mits het niet op zeer korte termijn wordt gepland en waartoe ook geen dringende noodzaak is.
Het gesprek zou ook kunnen worden ingepland in het proces dat nu met Perikles wordt gelopen. Er is immers veel verwevenheid met dit traject.

Wanneer wordt gekozen voor een rond de tafel gesprek in een oriënterende vergadering, stelt de griffie voor de **oriënterende vergadering van 20 februari** te benutten. Hier staat namelijk ook het jaarlijkse gesprek met de rekenkamercommissie geagendeerd over het jaarverslag en de stand van zaken van alle aanbevelingen zoals afgesproken in het BCO van juni.

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder
P. Hofman

begrotingsprogramma
3 Gebiedsontwikkeling

draagt bij aan Global Goal(s)
11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering
12 september 2023

agendapunt
4

bijlage(n) ter inzage
1 Nota van zienswijzen
2 Nota van wijzigingen
3 Bestemmingsplan 'Rheden-Centrum 2022'

rol raad
Ter besluitvorming

soort document
Raadsvoorstel en -besluit

voorbereidende vergadering
10 oktober 2023

agendapunt

raadsvergadering
31 oktober 2023

agendapunt

onderwerp
Vaststelling bestemmingsplan 'Rheden-Centrum 2022'.

INHOUD VOORSTEL
- Vaststellen Nota van zienswijzen, behorende bij het besluit tot vaststelling bestemmingsplan 'Rheden-Centrum 2022';
- vaststellen Nota van wijzigingen, behorende bij het besluit tot vaststelling bestemmingsplan 'Rheden-Centrum 2022';
- gewijzigd vaststellen van bestemmingsplan 'Rheden-Centrum 2022', conform bijgevoegd ontwerpraadsbesluit;
- geen exploitatieplan vaststellen.

1 Waartoe is het voorstel gedaan?
Het gewijzigd vaststellen van een bestemmingsplan voor het centrum van Rheden.

2 Wat is de aanleiding?
2.1 Inhoudelijk algemeen

Het bestemmingsplan is een actualiseringsplan, en geeft daarmee een geactualiseerde regeling voor het plangebied, het centrum van Rheden, waarbij bestaande mogelijkheden in het geldende bestemmingsplan in principe het uitgangspunt zijn.

Het centrumgebied van Rheden valt grotendeels onder de werking van het bestemmingsplan 'Rheden-Oost', dat op 31 maart 2009 is vastgesteld. Voor het centrumgebied is in het kader van de actualisaties van het bestemmingsplan afgesproken dat daarvoor een apart bestemmingsplan wordt opgesteld. Dit vanwege het specifieke thema (centrumvoorzieningen) van het gebied.

Na de inwerkingtreding van de Omgevingswet maken geldende bestemmingsplannen (tijdelijk) onderdeel uit van het omgevingsplan van rechtswege van de gemeente. Via het Digitaal Stelsel Omgevingswet zijn deze dan raadpleegbaar.

2.2 Procedureel
Het voorontwerpbestemmingsplan heeft in het voorjaar van 2022 ter inzage gelegen met de mogelijkheid om hierop te reageren. Dat is door een aantal bewoners en bedrijven gedaan. De reacties zijn vervat en beantwoord in een inspraaknota. Ook is er met andere overheden overlegd over het bestemmingsplan, het zogenaamde vooroverleg.
Het vooroverleg is weergegeven in de plantoelichting. Naar aanleiding van inspraak is het bestemmingsplan aangepast.

Van 1 december 2022 tot en met 11 januari 2023 heeft het bestemmingsplan als ontwerp ter inzage gelegen. Er zijn 2 zienswijzen ingediend. De zienswijzen zijn samengevat en voorzien van een antwoord in de Nota van zienswijzen, die bij het raadsvoorstel is gevoegd. Naar aanleiding van zienswijzen en vanwege ambtshalve overwegingen is het gewenst het bestemmingsplan gewijzigd vast te stellen.

2.3 Gewijzigde vaststelling voorgesteld
Het is op een aantal onderdelen gewenst om het bestemmingsplan zoals dat als ontwerp ter inzage heeft gelegen aan te passen. Deels is dat naar aanleiding van de ingediende zienswijzen.
Over de zienswijzen kort het volgende; zie verder de Nota van zienswijzen. Een eigenaar van verschillende panden in het plangebied wil dat maximale bouwhoogtes worden verruimd. Voorgesteld wordt om het bestemmingsplan aan te passen, maar slechts gedeeltelijk aan de zienswijze tegemoet te komen. Een andere eigenaar van een pand in het plangebied wil meer mogelijkheden dan in het ontwerpbestemmingsplan, om wonen op de begane grond, zoals ook al mogelijk in het daar geldende plan, toe te laten. Daarnaast om hier geen maximumaantal wooneenheden op te nemen of hiervoor een aantal van 12 aan te houden. Voorgesteld wordt hieraan (groten)deels tegemoet te komen.
In de Nota van zienswijzen, een bijlage bij het ontwerpraadsbesluit, zijn de zienswijzen samengevat en voorzien van een antwoord. De exacte aanpassingen ten opzichte van het ontwerpplan, inclusief de ambtshalve aanpassingen, zijn opgenomen in de Nota van wijzigingen die eveneens als bijlage bij het ontwerpraadsbesluit is gevoegd.

Voor het overige betreft de voorgestelde gewijzigde vaststelling ambtshalve aanpassingen. In de Nota van wijzigingen staan alle voorgestelde wijzigingen exact omschreven. Daarbij staat aangegeven of een wijziging naar aanleiding van een zienswijze is of dat het een ambtshalve wijziging betreft. Een ambtshalve wijziging is hierin kort toegelicht. De motivering van wijzigingen naar aanleiding van de zienswijzen staat in de Nota van zienswijzen.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
- Wet ruimtelijke ordening, Besluit ruimtelijke ordening.
- Besluit algemene regels ruimtelijke ordening en Omgevingsverordening Gelderland.
- Bestemmingsplan 'Rheden-Oost'.
- Zie hieronder en tevens de Nota standaard planmethodiek bestemmingsplannen dorpen Rheden 2015.

Overwegingen ten aanzien van het gemeentelijk beleid
Detailhandelsstructuurvisie
De gemeenteraad heeft in 2017 de Detailhandelsstructuurvisie Dieren, Rheden en Velp 'Kiezen voor eigen Kwaliteit', vastgesteld. Het plangebied is in de Detailhandels-structuurvisie in drie gebieden onderverdeeld: kernwinkelgebied, secundair winkelgebied, overig winkelgebied. Behoud van het kernwinkelgebied staat centraal. Deze driedeling is ook in het ontwerpbestemmingsplan terug te vinden. Terwijl in het grootste deel van het plangebied in het geldende bestemmingsplan de bestemming Voorzieningen heeft, is dit in het nieuw opgestelde bestemmingsplan onderverdeeld in Centrum - 1 (kernwinkel-gebied), Centrum - 2 (secundair winkelgebied), Gemengd - 1.
Deze onderverdeling is ook bij het bestemmingsplan voor Dieren-Noord aangehouden.

In deze bestemmingen is (op de begane grond) ruimte voor detailhandel, dienstverlening, daghoreca en, in beperkte mate, namelijk voor zover vermeld op een bijlage in de regels, maatschappelijke voorzieningen.

Het verschil tussen Centrum - 1 en Centrum - 2 zit in de afwijkingsregels. In Centrum - 2 is een afwijkingsmogelijkheid opgenomen voor het toestaan van woningen op de begane grond. In het kernwinkelgebied (Centrum - 1) wordt dat niet toegestaan. Dit ten behoeve van het behoud van de centrale functie als kernwinkelgebied. Daarnaast is in het kernwinkelgebied (Centrum - 1) de afwijkingsmogelijkheid voor een andere horecacategorie iets ruimer dan in het secundair winkelgebied (Centrum - 2). Bij het kernwinkelgebied moet worden getoetst of het passend is in de omgeving, terwijl in het secundair winkelgebied de ruimtelijke effecten vergelijkbaar moeten zijn met daghoreca. Bij de Groenestraat 75-77, onderdeel van het kernwinkelgebied, zijn de horecamogelijkheden uit het daar geldende bestemmingsplan (‘Rheden, witte vlekken’, vastgesteld door de raad in 2014) overgenomen. Deze mogelijkheden zijn al ruimer dan daghoreca.

Het verschil tussen de bovengenoemde centrumbestemmingen en de bestemming Gemengd - 1 is met name dat wonen bij de laatste ook op de begane grond bij recht is toegestaan en dat er in centrumbestemmingen iets meer mogelijkheden bij recht zijn voor (bepaalde) maatschappelijke voorzieningen en dienstverlening.

De Detailhandelsstructuurvisie is uiteraard ook (zolang die geldt) het beleidskader als er initiatieven zijn die niet binnen dit bestemmingsplan passen.

Structuurvisie Rheden, mijn dorp van morgen
De Detailhandelsstructuurvisie (zie voorgaande) sluit aan op de structuurvisie.

De BIZ Rheden zou graag een toeristisch-recreatieve voorziening zien bij de toegang van het centrumgebied vanaf de zuidkant/A348. Doel is om de bezoeker te wijzen op wat er in de gemeente te zien en te bezoeken is. BIZ Rheden zal hiervoor dan initiatiefnemer zijn. In het vast te stellen bestemmingsplan is hiervoor een afwijkingsbevoegdheid opgenomen. Hierbij wordt opgemerkt dat hiermee door de gemeente nog geen uitspraak wordt gedaan over het al dan niet wenselijk zijn van een dergelijke voorziening op de plek. Dit zal nog vanuit verschillende invalshoeken moeten worden beoordeeld.
Het enkele doel van de afwijkingsbevoegdheid is om een latere procedure om eventueel medewerking te verlenen, te vergemakkelijken.

Economische visie 2023-2025
Op 1 november 2022 is een nieuwe economische visie en uitvoeringsprogramma voor de gemeente Rheden vastgesteld. Met de nieuwe economische visie en uitvoerings-programma willen wij bereiken dat de economische ontwikkeling in de gemeente Rheden zich positief ontwikkelt. Belangrijk hierbij is dat dit op een duurzame, circulaire en inclusieve manier gaat plaatsvinden.
Op basis van de nieuwe economische visie wordt het vigerende detailhandelsbeleid geactualiseerd. De uitwerking hiervan zal in 2023 en 2024 plaatsvinden.

Huisvesting arbeidsmigranten en bijzondere woonvormen
Op 28 september 2021 heeft de gemeenteraad het bestemmingsplan 'Parapluplan huisvesting arbeidsmigranten en bijzondere woonvormen' vastgesteld. Inmiddels wordt gewerkt aan een regionaal afwegingskader (raadsinformatiebrief maart 2022).
Het onderhavige bestemmingsplan vervangt het paraplubestemmingsplan binnen het plangebied van dit bestemmingsplan. In het onderhavige bestemmingsplan zijn geen mogelijkheden voor logies/huisvesting van arbeidsmigranten. Ook zijn er geen mogelijkheden voor bijzondere woonvormen. In het onderhavige bestemmingsplan is voor beide zaken ook geen binnenplanse afwijkingsmogelijkheid opgenomen, omdat deze vormen van ruimtegebruik in het centrumgebied niet passend worden geacht.

4 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Door een bestemmingsplanherziening een actuele regeling treffen voor het plangebied.

5 Wat gaan wij ervoor doen?
Om het bestemmingsplan te kunnen vaststellen is in ieder geval uw oordeel noodzakelijk over de voorgestelde Nota van zienswijzen en Nota van wijzigingen. Het vastgestelde bestemmingsplan zal op de gebruikelijke wijze ter inzage worden gelegd en bekendgemaakt en nog wat breder worden gecommuniceerd (zie verder de paragraaf over communicatie). Nadat uw raad heeft besloten omtrent de vaststelling, leggen wij het vastgestelde bestemmingsplan ter inzage, waarbij er mogelijkheid is tot beroep.

6 Wat zijn de financiële consequenties?
Aan het vaststellen van dit bestemmingsplan zijn geen kosten verbonden in verband met realisatie van een initiatief.

7 Wat zijn de risico's?
Er worden op dit moment geen concrete risico's verwacht. Een bestemmingsplan kan altijd in beroep worden voorgelegd aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State door een belanghebbende die tijdig een zienswijze heeft ingediend. Indien een bestemmingsplan gewijzigd wordt vastgesteld, staat deze mogelijkheid open voor belanghebbenden ten aanzien van deze wijzigingen.
Na het vaststellen van het bestemmingsplan komt eventuele planschade voor rekening van de gemeente.

8 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
In het voortraject is gesproken met de Dorpsraad van Rheden, de BIZ Rheden en de ondernemervereniging ORDS.
Voor de start van de formele procedure is een voorontwerpbestemmingsplan (van 31 maart tot en met 11 mei 2022) ter inzage gelegd. Ook is een inspraak-bijeenkomst gehouden (4 april 2022). Van de inspraak is een verslag gemaakt.
De inspraaknota is opgenomen als bijlage bij de plantoelichting. Het bestemmingsplan is op punten aangepast naar aanleiding van de inspraak. Naar aanleiding van zienswijzen kan het standpunt van de gemeente gewijzigd zijn.
Voordat het ontwerpbestemmingsplan ter visie is gelegd, is het wettelijk verplichte vooroverleg gevoerd over het voorontwerp met andere overheden en instanties.
De resultaten daarvan zijn opgenomen in de plantoelichting.
Over het ontwerpbestemmingsplan zijn binnen de termijn van tervisielegging 2 zienswijzen naar voren gebracht. Aan de zienswijzen wordt deels tegemoetgekomen.
Ondanks de participatie in het voortraject en het indienen van zienswijzen tijdens de formele procedure en de beantwoording daarvan kan het zijn dat er verschil van inzicht blijft.

9 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Na vaststelling van het bestemmingsplan zal het vastgestelde plan worden bekendgemaakt en ter inzage worden gelegd conform het bepaalde in de Wet ruimtelijke ordening. Ook wordt een brief gestuurd naar indieners van zienswijzen. Daarnaast zullen de Dorpsraad Rheden, de BIZ Rheden en de ORDS worden geïnformeerd.

10 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Nee.

Velp, 12 september 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Martin Rommers,
secretaris.

23.58

gemeente Rheden

Raadsvergadering
31 oktober 2023

Agendapunt 6
DR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 12 september 2023;

gelet op de bepalingen van de Wet ruimtelijke ordening en de Algemene wet bestuursrecht;

gelet op het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening inzake de doorwerking van nationale belangen en voorts de Omgevingsverordening Gelderland;

overwegende:

dat het gewenst is het planologisch kader te actualiseren voor het centrum van Rheden en hier een nieuw bestemmingsplan vast te stellen;

dat het bestemmingsplan aanvaardbaar is bezien vanuit de Omgevingsverordening Gelderland;

dat het ontwerpbestemmingsplan 'Rheden-Centrum 2022', als vervat in de bestandenset met de planidentificatie NL.IMRO.0275.BPRC2019-ON01 met de daarbij behorende stukken met ingang van 1 december 2022 tot en met 11 januari 2023 gedurende zes weken voor eenieder in digitale en analoge vorm ter inzage heeft gelegen en raadpleegbaar was;

dat binnen die termijn 2 zienswijzen naar voren zijn gebracht;

dat in bijlage I, de Nota van zienswijzen bij dit besluit de ingebrachte zienswijzen zijn samengevat en voorzien van een antwoord, welke overwegingen geacht moeten worden deel uit te maken van dit besluit;

dat de zienswijzen aanleiding zijn het bestemmingsplan aan te passen;

dat voor zover de overwegingen in de Nota van zienswijzen nopen tot wijzigingen ten opzichte van het ontwerp van het plan, deze wijzigingen zijn opgenomen in bijlage II behorende bij dit besluit, de Nota van wijzigingen;

dat geen enkele wijziging voortvloeit uit een zienswijze van Gedeputeerde Staten of de rijksdiensten belast met de directe belangen van het Rijk;

dat ambtshalve overwegingen nopen tot een wijziging in de regels ten opzichte van het ontwerp van het plan, zoals opgenomen in bijlage II bij dit besluit, de Nota van wijzigingen;

dat op grond van het Besluit ruimtelijke ordening geen exploitatieplan is opgesteld omdat er geen bouwplan is waarvoor kostenverhaal moet worden gedaan, op grond van dat Besluit;

dat bij de vaststelling gebruik wordt gemaakt van de ondergrond met de bestandsnaam o_NL.IMRO.0275.BPRC2019;

gemeente Rheden

Raadsvergadering
31 oktober 2023

Agendapunt 6
DR

b e s l u i t :

1 vast te stellen bijlage I bij dit besluit, de Nota van zienswijzen, en de zienswijzen deels tegemoet te komen door gewijzigde vaststelling zoals aangegeven in deze nota en bijlage II Nota van wijzigingen;
2 de zienswijzen voor het overige ongegrond te verklaren, een en ander zoals is vermeld in de bij dit besluit behorende bijlage I;
3 vast te stellen bijlage II bij dit besluit, de Nota van wijzigingen;
4 aan te geven dat bij de vaststelling gebruik is gemaakt van de ondergrond met de bestandsnaam o_NLIMR0.0275.BPRC2019.dgn;
5 langs elektronische weg, en met een volledige verbeelding daarvan op papier, gewijzigd vast te stellen het bij dit besluit behorende bestemmingsplan 'Rheden-Centrum 2022', met de daarbij behorende toelichting, als vervat in de bestandenset met de planidentificatie NL.IMRO.0275.BPRC2019-VA01;
6 geen exploitatieplan vast te stellen.

Arnhem, 31 oktober 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

Rheden-Centrum 2022

Deze versie is aangepast zoals aangegeven in schriftelijke beantwoording van de mondelinge vragen die op 10 oktober 2023 zijn gesteld tijdens de voorbereidende vergadering. Bij de blauwe markeringen zijn aanpassingen gedaan. Correctie straatnamen in 1.6 en 2.7, correctie aantal monumenten in 2.2 en 4.1.

Inhoudsopgave

Toelichting **5**

Hoofdstuk 1 Inleiding **6**
1.1 Leeswijzer 6
1.2 Algemeen 6
1.3 Aanleiding bestemmingsplan 7
1.4 Doelstelling 7
1.5 Aanpak 7
1.6 Ligging plangebied 8
1.7 Geldende bestemmingsplannen 10

Hoofdstuk 2 Beschrijving van het plangebied **11**
2.1 Ontstaansgeschiedenis en ontwikkeling 11
2.2 Cultuurhistorische waarden 11
2.3 Stedenbouwkundige karakteristiek 12
2.4 Bodemaspecten 12
2.5 Openbare ruimte 17
2.6 Wonen 19
2.7 Economische activiteiten 19
2.8 Nieuwe ontwikkelingen 19

Hoofdstuk 3 Beleidskaders **20**
3.1 Rijk 20
3.2 Provincie 20
3.3 Regio 22
3.4 Waterschap 22
3.5 Gemeente 22

Hoofdstuk 4 Beschrijving bestemmingsplan **34**
4.1 Systematiek 34
4.2 Toedeling bestemmingen 36

Hoofdstuk 5 Haalbaarheid en afweging **40**
5.1 Het rijksbelang 40
5.2 Het provinciale belang 40
5.3 Het waterschapsbelang 40
5.4 Onderzoek 40

Hoofdstuk 6 Juridische aspecten **54**
6.1 Algemeen 54
6.2 Procedure bestemmingsplan 54
6.3 Verbeelding en regels 54
6.4 Vergelijking met geldende bestemmingsplan 62
6.5 Reikwijdte bestemmingsplan 63
6.6 Handhaving 63

Hoofdstuk 7 Economische uitvoerbaarheid **64**

Hoofdstuk 8 Maatschappelijke uitvoerbaarheid **65**
8.1 Inspraak 65
8.2 Vooroverleg 65
8.3 Zienswijzen 65

Bijlagen bij de toelichting **67**
Bijlage 1 Nota Inspraak en vooroverleg 68

Bijlage 2	Nota van wijzigingen inspraak	74
Regels		**77**
Hoofdstuk 1	**Inleidende regels**	**78**
Artikel 1	Begrippen	78
Artikel 2	Wijze van meten	85
Hoofdstuk 2	**Bestemmingsregels**	**86**
Artikel 3	Bedrijf	86
Artikel 4	Centrum - 1	88
Artikel 5	Centrum - 2	91
Artikel 6	Gemengd - 1	94
Artikel 7	Groen	97
Artikel 8	Tuin	98
Artikel 9	Verkeer	99
Artikel 10	Wonen	100
Artikel 11	Waarde - Archeologie 1	103
Artikel 12	Waarde - Archeologie 2	105
Hoofdstuk 3	**Algemene regels**	**107**
Artikel 13	Anti-dubbeltelregel	107
Artikel 14	Algemene bouwregels	108
Artikel 15	Algemene gebruiksregels	109
Artikel 16	Algemene aanduidingsregels	111
Artikel 17	Algemene afwijkingsregels	112
Artikel 18	Algemene wijzigingsregels	113
Artikel 19	Algemene procedureregels	114
Hoofdstuk 4	**Overgangs- en slotregels**	**115**
Artikel 20	Overgangsrecht	115
Artikel 21	Slotregel	116
Bijlagen		**117**
Bijlage 1	Nota Parkeernormen	118
Bijlage 2	Lijst maatschappelijke voorzieningen	129
Bijlage 3	Lijst gemengde activiteiten	131
Bijlage 4	Lijst bedrijfsactiviteiten gemengd gebied	133
Bijlage 5	Lijst horeca-activiteiten	135
Bijlage 6	Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis	137

Toelichting

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Leeswijzer

De toelichting op een bestemmingsplan wordt binnen de gemeente volgens een vast stramien opgebouwd, en wel als volgt.

hoofdstuk	**inhoud**
1 Inleiding	Kort wordt ingegaan op de aanleiding en de besluitvorming die vooraf ging aan de start van de actualisering van de bestemmingsplannen voor de dorpen
2 Beschrijving van het plangebied	Hier wordt het plangebied aan de hand van diverse aspecten de huidige stand van zaken beschreven
3 Beleidskaders	Aangegeven wordt binnen welke beleidskaders en regels van het rijk, provincie, waterschap en de gemeente het bestemmingsplan is opgesteld
4 Beschrijving bestemmingsplan	Toegelicht wordt hoe is omgegaan met de geldende waarden en wanneer een bepaalde bestemming is gebruikt
5 Haalbaarheid en afweging	Hier vindt de toets plaats aan beleid en regelgeving
6 Juridische aspecten	Beschreven wordt de procedure die een bestemmingsplan doorloopt en wordt een toelichting gegeven op de regels van het bestemmingsplan, een aantal verschillen ten opzichte van het geldende bestemmingsplan komen aan bod
7 Economische uitvoerbaarheid	Toegelicht wordt of uitvoering van het bestemmingsplan voor de gemeente haalbaar is
8 Maatschappelijke uitvoerbaarheid	Hier wordt beschreven hoe de procedure is verlopen tot de vaststelling van het bestemmingsplan

1.2 Algemeen

In een bestemmingsplan worden de gebruiks- en bouwmogelijkheden van gronden en opstallen vastgelegd. Een bestemmingsplan bestaat uit een digitale verbeelding (de kaart) en regels. Uit het samenspel van de verbeelding en de regels blijkt wat het bestemmingsplan juridisch toelaat.

Door het perceel op te zoeken waarover informatie wordt gewenst, kan worden afgelezen welke bestemming het heeft en wat de mogelijkheden zijn.

Het digitale plan is bij een verschil ten opzichte van de papieren versie leidend.

Een bestemmingsplan gaat vergezeld van een toelichting. De toelichting heeft geen juridische status, echter is deze wel relevant voor de onderbouwing van de gemaakte keuzes en de interpretatie van het bestemmingsplan.

1.3 Aanleiding bestemmingsplan

Gemeenten zijn volgens de *Wet ruimtelijke ordening* verplicht om voor hun hele grondgebied bestemmingsplannen vast te stellen. Het bestemmingsplan is bindend voor zowel overheid als burgers en bedrijven. Gemeenten waren tot 2017 verplicht ingevolge de *Wet ruimtelijke ordening* oudere, niet-digitale bestemmingsplannen te vervangen door actuele, digitaal raadpleegbare bestemmingsplannen. Die verplichting tot actualisering is met het oog op de komst van de komen te vervallen. De gemeente Rheden wil echter ook voor het centrum van Rheden een actueel ruimtelijk kader hebben.

Na de inwerking van de Omgevingswet is een bestemmingsplan dat in werking is getreden, overigens onderdeel van het 'tijdelijk' omgevingsplan, totdat het (voor dat deel) wordt vervangen door een omgevingsplan-nieuwe-stijl.

1.4 Doelstelling

Dit bestemmingsplan wil een actueel juridisch-planologische kader bieden voor de mogelijkheden die in de geldende bestemmingsplannen werden geboden. Voor het plangebied geldt het bestemmingsplan Rheden-Oost. Dit plan kan niet één op één kan worden overgezet in een hedendaags, digitaal bestemmingsplan. Ook daardoor kunnen op perceelsniveau verschillen optreden.

Verschillen kunnen ook optreden vanwege de doelstelling om wijzigingen die zich sinds de vaststelling van het geldende bestemmingsplan hebben voorgedaan in wet- en regelgeving en het beleid van de verschillende overheden, op die gebieden die van belang zijn voor dit bestemmingsplan, te verwerken. Uitgangspunt blijft een flexibel bestemmingsplan waarin de bouwmogelijkheden zijn afgestemd op de stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarden zoals die in het geldende bestemmingsplan zijn vastgelegd. Daarbij is rekening gehouden met de wijzigingen die zijn opgetreden sinds het van rechtskracht worden van de geldende plannen.

1.5 Aanpak

werkwijze

Hoe de tienjaarse actualisering van de bestemmingsplannen wordt opgepakt, is door burgemeester en wethouders vastgelegd. Deze werkwijze is ter kennis gebracht van de gemeenteraad en daarna op 11 maart 2015 gepubliceerd. Hierin is onder andere vastgelegd hoe om te gaan met bestaand en nog vast te stellen beleid. Zo nodig wordt later een herziening van het bestemmingsplan in procedure gebracht ter implementatie van nieuw of aanvullend beleid. Daarnaast zal in een standaard-planmethodiek worden beschreven hoe gehandeld wordt bij het vervaardigen van bestemmingsplannen en is een gebiedsindeling vastgelegd.

De gemeenteraad heeft op 26 mei 2015 de *Nota Standaardplanmethodiek bestemmingsplannen dorpen Rheden 2015* vastgesteld.

Daarin is onder andere beschreven:

- hoe de omzetting van de geldende bestemmingen naar de nieuwe bestemmingen plaatsvindt, waarbij ook is ingegaan op de 'vertaling' van de *Beschrijving-in-Hoofdlijnen* in de regels van de nieuwe bestemmingsplannen;
- welke wijzigingen plaatsvinden vanwege regelgeving, beleid, nieuwe inzichten;
- hoe de bestemmingsplannen vorm krijgen;
- dat de geldende mogelijkheden uitgangspunt zijn doch op perceelsniveau opnieuw een ruimtelijke afweging wordt gemaakt en dat het aantal woningen gefixeerd wordt;
- dat bij diverse onderwerpen te verwachten is dat vastgesteld beleid kan leiden tot een aanpassing in de methodiek;

- hoe wordt omgegaan met particuliere verzoeken.

In hoofdstuk 4 worden de mogelijkheden die in het bestemmingsplan worden geboden kort beschreven waarbij een vergelijk wordt gemaakt met de geldende mogelijkheden.

Tegelijk met het besluit aangaande de *Nota Standaardplanmethodiek bestemmingsplannen dorpen Rheden 2015* stelde de gemeenteraad de *Nota Milieuzonering Rheden 2015* alsmede de *Nota Parkeernormen Rheden 2015* vast zodat ook op die gebieden een actuele basis beschikbaar was voor het vervaardigen van onderhavig bestemmingsplan.

Deze drie nota's zijn op 10 juni 2015 bekendgemaakt en (ook digitaal) ter inzage gelegd.

het plangebied

Het uitgangspunt is om te komen tot één bestemmingsplan voor het centrum van Rheden. Daarom worden in dit bestemmingsplan ook herzieningen en bestemmingsplannen meegenomen die jonger zijn dan 10 jaar, als dat aan de orde is.

1.6 Ligging plangebied

Het plangebied Rheden-Centrum 2022 heeft betrekking op het centrale deel van het dorp en ligt globaal ten zuiden van de spoorlijn Arnhem - Zutphen en ten noorden van A348/De IJssel. De centrale as van het centrumgebied wordt grotendeels gevormd door de Groenestraat tot bijna aan de straat Koningsland in het noorden en de Dorpsstraat in het zuiden.

De Dorpsstraat, Steenbakkersweg, de Schoolweg, Veerweg en Arnhemseweg zijn verbonden met de Groenestraat. Deze straten met aan weerszijden bebouwing liggen deels in het plangebied.

De ligging van het dorp (inclusief het centrum rood omlijnd) is op de volgende afbeelding weergegeven.



Afbeelding: ligging van het plangebied binnen Rheden

De begrenzing van het nieuwe plangebied is op de volgende afbeelding weergegeven. Het betreft de gronden binnen de bolletjeslijnen.

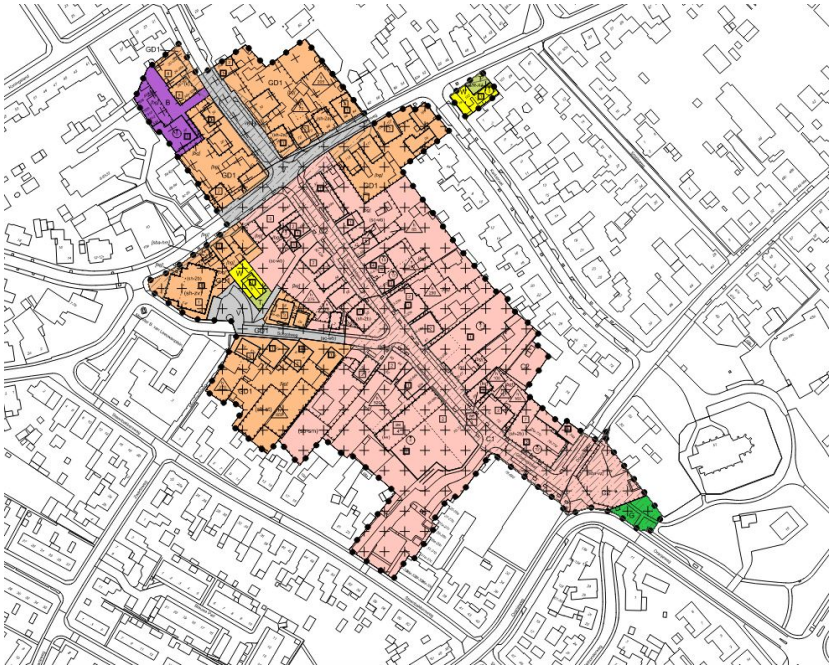

Afbeelding: indicatie begrenzing plangebied.

Het plangebied bestaat uit 2 delen: het centrumgebied en het perceel bij Veerweg 103 en Kerkstraat 1a. Het perceel van Veerweg 103 maakte in eerste instantie deel uit van het plangebied van bestemmingsplan 'Rheden 2016, woongebieden'. Bij vaststelling van dat bestemmingsplan is dat perceel uit dat plangebied gehaald omdat er op dat moment voor een beoogde uitbreiding nog overleg nodig was. Inmiddels is er omgevingsvergunning verleend voor die uitbreiding. Door dit perceel nu mee te nemen in het voorliggende bestemmingsplan,komt er ook voor dit perceel een actueel bestemmingsplan. Omdat de woningen van Veerweg 103 en Kerkstraat 1a aan elkaar gebouwd zijn, wordt Kerkstraat 1a ook meegenomen in dit bestemmingsplan, ook al was het ook al opgenomen in het bestemmingsplan 'Rheden 2016, woongebieden'.

1.7 Geldende bestemmingsplannen

Voor het plangebied gelden de volgende bestemmingsplannen;

- het bestemmingsplan 'Rheden-Oost', vaststelling 31-03-2009;
- het bestemmingsplan 'Rheden, witte vlekken', vaststelling 24 -09-2014. Dit bestemmingsplan heeft betrekking op meerdere percelen binnen de kern Rheden waarvan de locatie Groenestraat 75-77 binnen het nieuwe plangebied Rheden-Centrum ligt;
- het bestemmingsplan 'Parapluplan Archeologie Rheden 2013 en aanpassing regeling Buitenplaatsen', vaststelling 15-4-2014;
- het bestemmingsplan 'Parapluplan huisvesting arbeidsmigranten en bijzondere woonvormen, vastgesteld 28-09-2021.

Hoofdstuk 2 Beschrijving van het plangebied

2.1 Ontstaansgeschiedenis en ontwikkeling

Bij een eerste bezoek aan Rheden valt direct de landschappelijke geleding op: de hoge beboste stuwwal die via de bewoonde overgangszone overgaat in het grotendeels open rivierdal. Op verschillende plaatsen worden de drie zones doorsneden door de kenmerkende beken, gevoed door sprengen. Deze ondergrond maakt dat de gemeente van oudsher een aantrekkelijke vestigingsplek was: met droge voeten aan het water.

Rheden ligt al meer dan duizend jaar ingeklemd tussen de IJssel en de stuwwallen van de Veluwezoom. Van een van oorsprong agrarische nederzetting, heeft Rheden zich in de 20ste eeuw ontwikkeld tot een dorp met zware industrie, waarvan de betonfabriek De Meteoor en machinefabriek Thomassen belangrijke voorbeelden zijn.

Vanaf circa 960 wordt het dorp Rheden (Rheton) voor het eerst genoemd. In de 11e en 12e eeuw, als er steeds meer grond wordt ontgonnen, komt de naam Rhedhem steeds meer voor ('woonplaats bij het riet'). De dorpskerk in Rheden is de eerste in tufsteen opgetrokken kerk en dateert van voor 1200. In de eerste helft van de 12e eeuw wordt de toren bijgebouwd.

De architectuur en stedenbouw uit de wederopbouwjaren bepalen in grote mate het aanzien van Rheden. Niet de schade van de oorlog, maar een tekort aan woningen zorgt voor veel bouwactiviteit en meer dan een verdubbeling van de omvang van het dorp.

2.2 Cultuurhistorische waarden

Algemeen

Rheden is ontstaan aan een kruising van wegen nabij de huidige protestantse kerk aan de Dorpsstraat. Deze omgeving heeft nu een parkachtig karakter en is van cultuurhistorische waarde door de aanwezigheid van enkele monumentale gebouwen, de nog aanwezige hoofdstructuur en open ruimte. Vanuit de historische kern groeide het dorp perceelsgewijs langs veldwegen en schaapsdriften verder uit. De diversiteit van de soorten bebouwing in het historisch dorpsgebied is groot.

Het historisch dorpsgebied heeft voornamelijk een woonfunctie, maar her en der zijn ook van oudsher gevestigde bedrijfjes te vinden. Nabij het dorpscentrum is de nodige detailhandel aanwezig. Het gebied heeft een kleinschalig en intiem karakter met een rustige uitstraling.

De waardering voor aanwezige cultuurhistorische waarden komt tot uitdrukking in de aanwijzing van beschermde gebouwde monumenten. Binnen het plangebied Rheden-Centrum liggen twee beschermde gemeentelijke monumenten, te weten: het Verenigingsgebouw Ons Huis aan de Meester B. van Leeuwenplein 7 en het (naastgelegen) trafohuisje uit 1926 op het perceel Arnhemseweg 5.

Niet zichtbaar zijn de archeologische waarden in het plangebied. Gezien de voor het gemeentelijk grondgebied gemaakte archeologische verwachtingskaart bevinden zich in het plangebied terreinen met een hoge verwachtingsgraad. In het plangebied zijn geen archeologische monumenten aanwezig. In paragraaf 2.4 Bodemaspecten wordt hier verder op ingegaan.

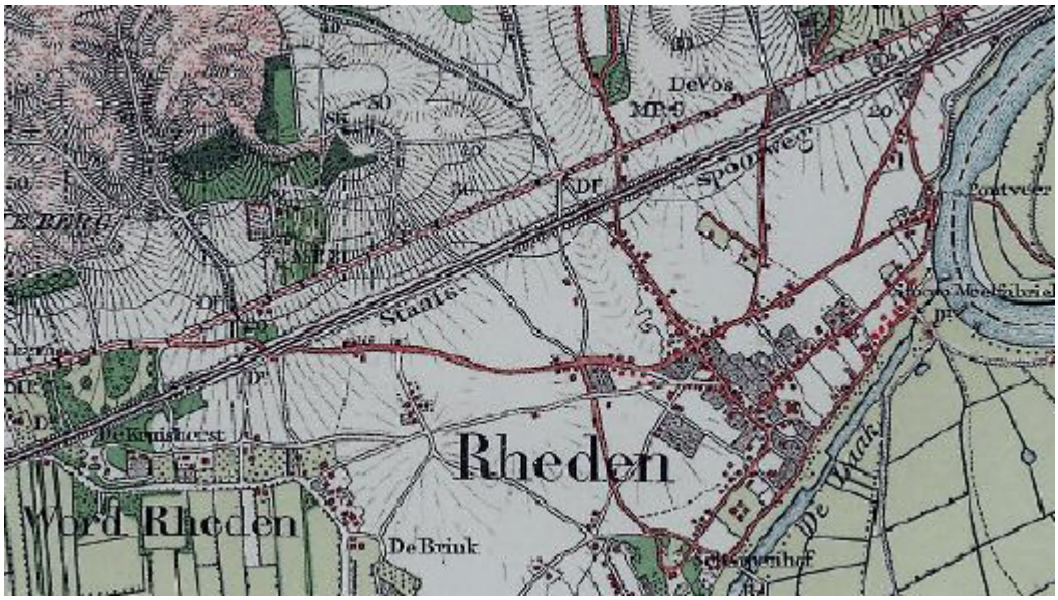

Afbeelding topografische Militaire Kaart 1898 (bron:www.watwaswaar.nl)

2.3 Stedenbouwkundige karakteristiek

Het dorp Rheden kenmerkt zich hoofdzakelijk als een woon- en werkdorp tussen de glooiende agrarische gronden richting de Veluwe in noordelijke richting en het uiterwaarden landschap nabij de IJssel aan de zuidzijde. Het dorp wordt vanaf de noordzijde ontsloten op de dorpenroute; de Arnhemsestraatweg en het spoor tussen Arnhem en Zutphen met een eigen station. Aan de zuidzijde heeft het dorp een aansluiting op de provinciale weg A348. In de woongebieden kan een scheiding worden aangebracht tussen het historisch dorpsgebied, dat langzaam is gegroeid langs historische assen zoals de Arnhemseweg, Groenestraat en Dorpsstraat, en het meer grootschalige en planmatige woongebied, dat in de periode na de Tweede Wereldoorlog is ontstaan aan de westzijde van het dorp. Aan de oostzijde van het dorp bevinden zich de grotere industriële bedrijven op het bedrijventerrein Haveland. Centraal in het historische woongebied is onderhavig plangebied gelegen; Rheden-Centrum. Dit gebied, ruwweg gelegen tussen het dorpspleintje voor de monumentale dorpskerk en de kruising van de Groenestraat met de Veerweg, heeft zich perceelsgewijs ontwikkeld langs de Groenestraat. Het wordt functioneel bepaald door de aanwezigheid voorzieningen. De bebouwing is over het algemeen kleinschalig en gevarieerd en is overwegend opgebouwd uit 1 à 2 bouwlagen met een kap. Met name aan de zuidzijde van het plangebied zijn wat grotere volumes gesitueerd. In de plinten zijn detailhandel, voorzieningen en (dag)horeca ondergebracht met op de verdiepingen veelal woningen. Het gebied is behoorlijk dicht bebouwd met als gevolg dat er weinig beleving is van (particulier) groen. De openbare ruimte bij het centrum passende inrichting en uitstraling met enkele begeleidende leilindes. Rondom de kruising met de Schoolweg staan op het terras van de daar gevestigde horeca-inrichting twee imposante kastanjebomen.

2.4 Bodemaspecten

In deze paragraaf wordt ingegaan op een aantal van toepassing zijnde aspecten die een relatie hebben met de ondergrond. Het aspect water komt ook aan de orde in paragraaf 2.6. waarin de openbare ruimte wordt beschreven.

In het kader van het bestemmingsplan Rheden-Centrum 2022 is onderzocht wat de invloed van de huidige bodemkwaliteit is op de beoogde planontwikkeling.

Daartoe worden de volgende stappen doorlopen:

- Bodem ambitie

- Bodemkwaliteit
- Toekomstige functie
- Afweging kwaliteit, functie en ambitie

2.4.1 Bodemambitie

Ten gevolge van de te verwachten klimaatveranderingen is het gewenst in Rheden-centrum aandacht te besteden aan hitte, wateroverlast en watertekort. Rheden-centrum is deels versteend, hierdoor zal in dit deel van Rheden relatief snel overlast van hitte kan worden ondervonden. Daarnaast kan, van de helling, afstromend hemelwater snel voor (kortdurende) overlast leiden (verkeer, overlopende riolen). In Rheden-centrum zal de mogelijkheid geschapen kunnen worden om er voor te zorgen dat het kan profiteren van verkoelende windstromen van af de Veluwe. Een zogenaamde groenblauwe structuur zou hiervoor de ruimte kunnen bieden.

In het voorliggende bestemmingsplan voor het centrum is (vertaling in planregels van) de groenblauwe structuur niet aan de orde.

2.4.2 Bodemkwaliteit

Globale bodemopbouw

Kenmerkend voor de gemeente zijn de stuwwallen van de Veluwe. Deze zijn ontstaan door opschuivende ijsmassa's in de een na laatste ijstijd. De zuidelijke Veluwe is een gebied waarin op relatief korte afstand grote hoogteverschillen aanwezig zijn. Het stuwwallengebied gaat in zuidoostelijke richting over in de uiterwaarden van de IJsselvallei. De bodem van dit stuwwallengebied bestaat uit matig grof tot grof zand en grind, met plaatselijk klei- of keileemlagen en aan de randen overgaand in dekzanden. In de uiterwaarden wordt hoofdzakelijk rivierklei aangetroffen. Het gebied kan grofweg worden verdeeld in een inzijgingsgebied (het gebied gelegen op de stuwwal) en een gebied waar plaatselijk kwel voorkomt. Kwel wordt met name in de uiterwaarden en de komkleigebieden aangetroffen.

Onderstaand kaartje geeft globaal de grondlaag (leemarm fijn zand) weer van de gronden binnen het centrum gebied.

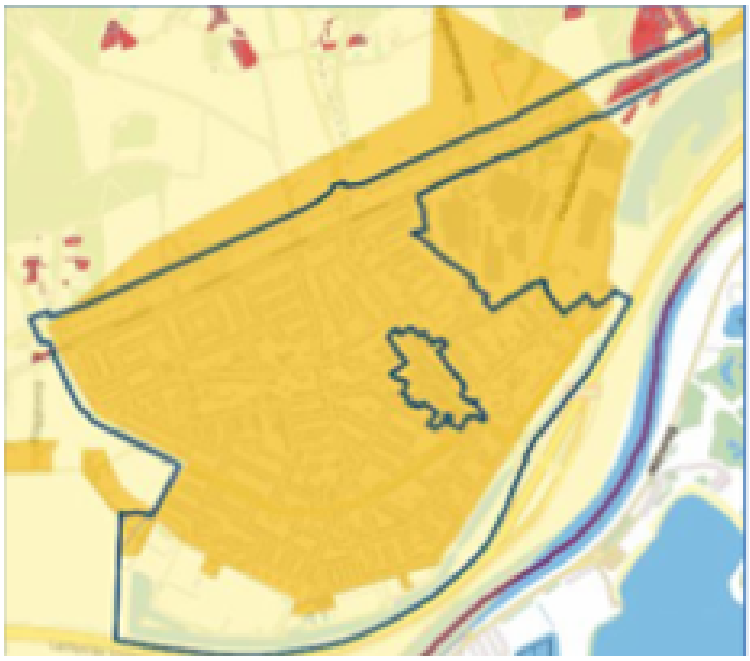

Afbeelding bodemtype, de grondlaag van het centrum bestaant uit leemarm fijn zand (bron:Atlas Leefomgeving)

Achtergrondverontreiniging

In al lang bewoonde gebieden is bijna altijd een vorm van bodemverontreiniging aanwezig. Een duidelijke oorzaak van deze achtergrondverontreiniging is niet aan te wijzen. Uit onderzoek naar de mate van achtergrondverontreiniging is gebleken dat binnen de gemeente Rheden een aantal gebieden zijn met een onderling verschillende achtergrondverontreiniging. De mate van verontreiniging is als volgt ingedeeld:

- voldoet aan de achtergrondwaarde
- voldoet aan de maximale waarde wonen
- voldoet aan de maximale waarde industrie
- is sterker verontreinigd dan de maximale waarde industrie

Een aantal gebieden is niet gezoneerd. Hierop is de nota bodembeheer niet van toepassing.

Het plangebied voldoet wat betreft de bovengrond (van maaiveld tot 1 meter diep) binnen het op de kaart hieronder oranje gekleurde gedeelte aan de maximale waarde wonen. Het groen gekleurde gedeelte voldoet wat betreft de bovengrond aan de achtergrondwaarde.



Bron: Nota Bodembeheer gemeente Rheden, 31 mei 2011

Activiteiten die de bodem bedreigen

Op het volgende linker kaartje staan de locaties in groen weergegeven waar op basis van globaal historische onderzoek van de in het verleden verleende Hinderwet- en bouwvergunningen van verwacht wordt dat de bodem verontreinigd is of waar al bodemonderzoek is uitgevoerd. In rood staan de locaties weergegeven waar op basis van globaal historisch onderzoek verwacht wordt dat de bodem sterk verontreinigd is.

Of er op de rode locaties daadwerkelijk sprake is van bodemverontreiniging, is, tenminste bij de gemeente, niet bekend.

Verontreinigde locaties

Van de locaties waar bodemonderzoek is uitgevoerd zijn de meeste onderzoeken afgerond. In het plangebied zijn 3 locaties gelegen waar op enig moment nog vervolg onderzoek nodig is. Deze locaties staan weergegeven op het rechter kaartje. Overigens is steeds de gehele locatie aangegeven. Het kan echter goed zijn dat slechts op een klein deel van de locatie vervolgacties moeten plaatsvinden.

De overgenomen bouwmogelijkheden zijn in het kader van het geldende bestemmingsplan beoordeeld, sindsdien hebben zich geen ontwikkelingen voorgedaan die aanleiding geven om een bodemonderzoek te vragen.



Bron: Gemeentelijk bodeminformatiesysteem

Grondwater

Tijdens de stuwing in de ijstijd zijn grondlagen dakpansgewijs over elkaar geschoven. Sommige lagen zijn kleihoudend. Deze kleischotten houden het grondwater tegen.

Aan de randen van de Veluwe kunnen boven grotere aaneengesloten slecht doorlatende lagen schijngrondwaterspiegels ontstaan, waarvan het water niet in direct contact staat met het eigenlijke grondwater. Verreweg de meeste beken op de Zuid-Veluwe worden gevoed vanuit die schijngrondwaterspiegels.

Voor het plangebied geldt dat bij de gemeente geen schijngrondwaterspiegels bekend zijn, maar de aanwezigheid ervan kan ook niet worden uitgesloten. In de zuidelijke rand kan af en toe grondwater bovengronds uittreden (omgeving Laakweg). Dit wordt vermoedelijk veroorzaakt door de sterke terreinhelling ter plaatse en het fluctuerende grondwaterstand in de helling van de achterliggende Veluwezoom meestal in combinatie met hoge waterstanden in de IJssel. De rand van Rheden dorp ligt in de zogenaamde grondwaterfluctuatiezone. Deze zone is door de provincie in kaart gebracht en staat onder invloed van de Veluwe. In deze zone kan de grondwaterstand fluctueren tussen bijna aan maaiveld tot enkele meters onder maaiveld. Klimaatverandering zal de kans op hoge grondwaterstanden in deze zone verhogen.

Bodembeschermingsgebied

Het centrum van Rheden ligt niet in een bodembeschermingsgebied bedoeld voor de winning van grondwater.

2.4.3 Archeologie

In het plangebied zijn enkele archeologische vondsten gedaan en diverse locaties bekend waar in de bodem archeologische relicten kunnen worden verwacht (zie de met een catalogusnummer aangeduide plaatsen op onderstaande uitsnede van de archeologische vindplaatsen- en verwachtingskaart behorende bij RAAP-rapport 2534). Rondom deze locaties wordt aangenomen dat de kans op (verdere) vondsten groter is. Voor het hele gemeentelijke grondgebied is de verwachting op archeologische relicten reeds in kaart gebracht en is de bescherming geregeld in een geldend bestemmingsplan. Deze bescherming is ongewijzigd overgenomen in dit plan.

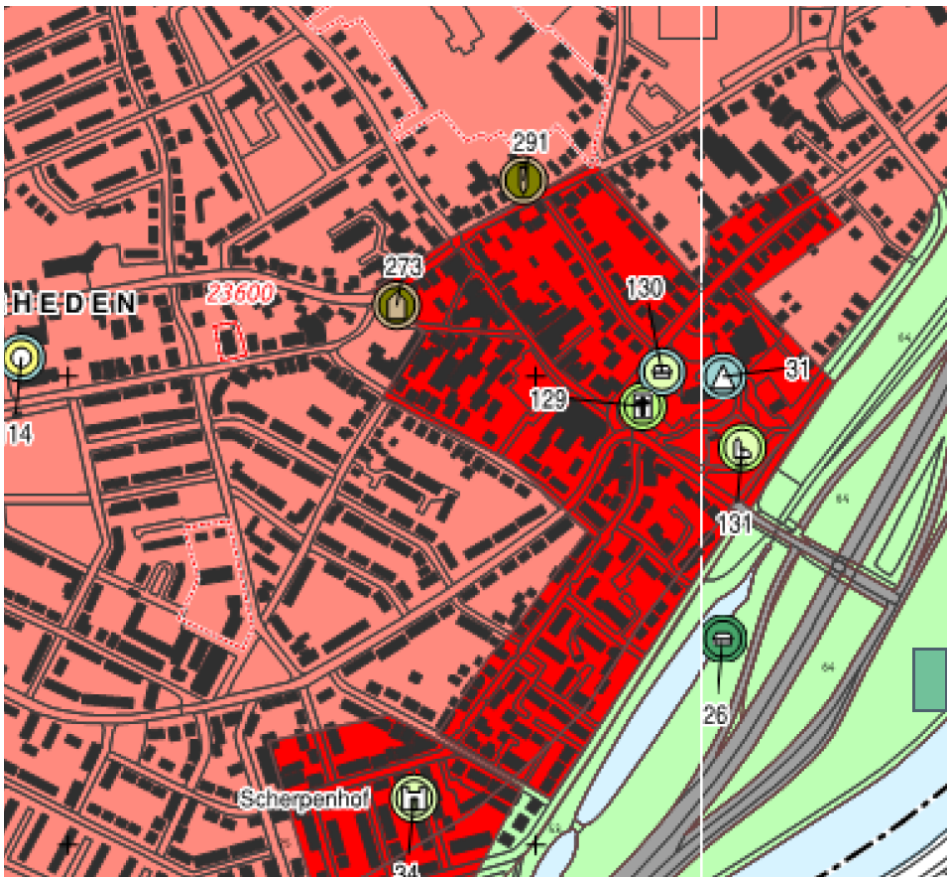



2.4.4 Niet-gesprongen explosieven

Uit het in 2017 opgestelde 'Vooronderzoek conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog' blijkt dat er in de gemeente Rheden een aantal verdachte gebieden voorkomen waar het mogelijk is dat nog niet gesprongen explosieven uit de Tweede Wereldoorlog aanwezig zijn. Er ligt geen verdacht gebied binnen het plangebied van dit bestemmingsplan.

2.4.5 Leidingen

Binnen het plangebied ligt geen hogedruk-gasleiding of andere relevante leiding waarvoor in het bestemmingsplan een regeling moet worden opgenomen.

Conclusie

Uit vorenstaande volgt dat het aspect bodem (en explosieven) geen belemmering vormt voor het vaststellen van onderhavig bestemmingsplan

2.5 Openbare ruimte

In de beleving van het plangebied overheerst het dorpse karakter tot uitdrukking komende in rustige woonstraten met een groen karakter. Het omringende landschap is sterk bepalend voor het karakter van zowel de gemeente als ook het dorp Rheden. In hoofdstuk 4 wordt nadere aandacht besteed aan de gemaakte keuzes op dit gebied en de onderbouwing daarvan.

2.5.1 Verkeer

In het Verkeersveiligheidsplan zijn de Oranjeweg, Havelandseweg, Apollostraat, Laakweg en Arnhemsestraatweg aangewezen als hoofdwegen. Het openbaar vervoer maakt gebruik van deze hoofdstructuur. Later is de functie van de Arnhemsestraatweg teruggebracht tot erftoegangsweg (60km/uur zone).

De Oranjeweg, Havelandseweg, Apollostraat, Laakweg en Arnhemsestraatweg, aangevuld met de

Groenestraat en het fietspad langs de IJssel vormen de hoofdroutes voor fietsverkeer. De hoofdontsluitingen voor het autoverkeer gaan geheel om de historische kern van Rheden heen.

De trein heeft ten noorden van het plangebied nabij de Groenestraat een station aan de spoorlijn Arnhem-Zutphen. Het betreft geen intercity-station, maar een station waar alleen sprinters stoppen.

2.5.2 Groen

Rheden heeft in zijn algemeen een groen karakter, gevormd door het particuliere groen in de woonwijken, het zicht op de Veluwe en het vele groen in het buitengebied, dat het dorp omringt. Echter in het dorp zelf is sprake van een beperkt aantal grotere groenplekken. Mede als gevolg van zijn centrumfunctie kenmerkt Rheden-Centrum zich door een meer stenige omgeving. Het aanwezige groen bestaat uit groenaccenten, bomen en particulieren tuinen.

2.5.3 Water en riolering

In het plangebied zijn geen beken of ander oppervlaktewater aanwezig.

Voor het bebouwde gebied van Rheden geldt dat de waterhuishouding in eerste instantie gericht is op het voorkómen van (grond)wateroverlast. Overtollig hemelwater, dat niet kan worden geinfiltreerd, wordt via straatkolken en leidingen afgevoerd.

Het ingezamelde afvalwater in het plangebied voert af naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie van het waterschap die het effluent uiteindelijk loost op de IJssel. Zware regenval in Rheden leidt soms tot ondergelopen wegen in het zuidelijke deel van het dorp (omgeving IJsselsingel-Laakweg). Door de klimaatverandering kan deze situatie zich vaker gaan voordoen.

2.5.4 Spelen

Begin 2022 heeft de raad de Beleidsnota 'Buitenspelen 2022-2026' vastgesteld. Waar vorige nota's over Spelen zich vooral richten op de hoeveelheid en kwaliteit van speelvoorzieningen (speelplekken, toestellen e.d.), is de focus van het nieuwe beleid breder: niet de hoeveelheid speelplekken is een doel, maar kinderen zoveel mogelijk buiten laten spelen en jongeren buiten in beweging brengen is het doel. Het creëren, behouden en vernieuwen van speelruimtes is nog steeds een belangrijk onderdeel van het beleid. Daarbij wil de gemeente zoveel mogelijk aansluiten bij de behoeften van verschillende doelgroepen (3-23 jaar). De doelgroepen kunnen worden onderverdeeld in: - de groep 3-12 jaar; hiervoor zijn de speelplaatsen bedoeld; - de groep 13-23 jaar; hiervoor zijn de trapvelden, basketbalvelden, skatevoorzieningen en de jongerenontmoetingsplaatsen (jop`s) bedoeld. Voor beide doelgroepen moeten in de dorpen voorzieningen aanwezig zijn. De aanleg hiervan gebeurt in overleg met belanghebbenden (wijkraden, SWR, politie, inwoners). Naast deze meer traditionele speelplekken zien we ook dat kinderen en jongeren op steeds creatievere manieren buiten spelen en bewegen. Zo kunnen allerlei plekken in de openbare ruimte aanmoedigen om te spelen. Denk aan skaten over obstakels of een jachtspel in de openbare ruimte zoals 'Jachtseizoen'. Om dit te stimuleren is ruimte (bijvoorbeeld brede trottoirs) en een veilige omgeving (o.a. verkeer, sociale veiligheid, verlichting) belangrijk. Voor de doelgroep jongeren 12-23 jaar zijn Urban Sports in de buitenruimte erg in trek. Denk aan sporten zoals 3x3 basketbal of calisthenics.
Door de centrumfunctie en de beperkte openbare ruimte zijn gronden binnen het plangebied over het algemeen minder geschikt voor de aanleg van speelvoorzieningen.

2.5.5 Natuur

Rheden (en Rheden-Centrum) ligt op een korte overgangszone van het dichte bosgebied van de Veluwe en de uiterwaarden van de IJssel. Zowel de Veluwe als de uiterwaarden van de IJssel zijn aangewezen als Natura 2000-gebieden in verband met het voorkomen van internationaal belangrijke habitats en soorten.

Doordat het plangebied omgeven wordt door waardevol natuurgebied, of agrarisch gebied met landschappelijke- en natuurwaarde, is het aannemelijk dat beschermde soorten voorkomen in het gebied. Bij nieuwe ontwikkelingen dient onderzocht te worden welke significante gevolgen dit heeft voor de aanwezige beschermde soorten en/of hun leefomgeving.

Binnen het plangebied is overigens relatief weinig groen aanwezig.

2.6 Wonen

In algemene zin zal in Rheden rekening moeten worden gehouden met een:

- Stabilisatie van het aantal inwoners;
- Lichte groei van het aantal huishoudens;
- Vergrijzende bevolking;
- Afname van grotere huishoudens;
- Groei van eenpersoonshuishoudens.

Er wordt niet voorzien in een verruiming van de woning-/bouwcapaciteit in het plangebied.

2.7 Economische activiteiten

Het plangebied omvat het winkelgebied in het centrum van Rheden waar veel economische activiteiten worden ondernomen. Het winkelgebied strekt zich met name uit langs de Groenestraat tussen de Dorpsstraat in het zuiden en tot bijna aan de straat Koningsland in het noorden. De winkelfunctie strekt zich enigszins uit in de aangrenzende straten, waaronder Dorpsstraat, Steenbakkersweg, de Schoolweg, Veerweg en Arnhemseweg.

In het centrum vindt men winkels, horecagelegenheden waaronder restaurants, eetcafé's, cafetaria's, kantoren, persoonlijke dienstverlening zijn gevestigd in het winkelgebied van het centrum van Rheden. De weekmarkt vindt plaats aan Dorpsstraat op zaterdagochtend.

Ook aan huis worden bedrijven en beroepen uitgeoefend, maar de omvang hiervan is beperkt vanwege het lage aantal grondgebonden woningen in het gebied.

2.8 Nieuwe ontwikkelingen

Niet geëffectueerde bouwrechten worden gerespecteerd en overgenomen in het voorliggende plan, zij zijn ruimtelijk passend. Het zijn geen nieuwe ontwikkelingen als bedoeld in deze paragraaf.

De mogelijkheden uit de geldende bestemmingsplannen zijn overgenomen waarbij een actualisering heeft plaatsgevonden naar nieuwe (digitale) standaarden en eerdere afwijkingen zijn verwerkt in het nieuwe planologische kader. In dit bestemmingsplan zijn geen nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen opgenomen.

Om later eventuele ontwikkelingen mogelijk te maken, die niet met dit bestemmingsplan worden meegenomen, zou te zijner tijd nog een afzonderlijke planologische procedure kunnen worden gevolgd.

De eigenaren van de Albert Heijn willen deze uitbreiden. Hiervoor wordt een aparte procedure gevolgd. Dit gebied is uit het plangebied gelaten.

Hoofdstuk 3 Beleidskaders

In dit hoofdstuk komt vooral het ruimtelijke beleid aan de orde. Bij de beoordeling van de haalbaarheid in Haalbaarheid en afweging wordt ingegaan op specifiek beleid.

3.1 Rijk

Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

Op 11 september 2020 is de structuurvisie 'Nationale Omgevingsvisie (NOVI)' vastgesteld. De NOVI biedt een langetermijnperspectief op de ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland tot 2050. Met de NOVI geeft het kabinet richting aan de grote opgaven die het aanzien van Nederland de komende dertig jaar ingrijpend zullen veranderen. Denk aan het bouwen van nieuwe woningen, ruimte voor opwekking van duurzame energie, aanpassing aan een veranderend klimaat, ontwikkeling van een circulaire economie en omschakeling naar kringlooplandbouw. Alles met zorg voor een gezonde bodem, schoon water, behoud van biodiversiteit en een aantrekkelijke leefomgeving. Met de NOVI benoemt het Rijk nationale belangen, geeft het richting op de vier prioriteiten en helpt keuzes maken waar dat moet.

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

Het Besluit algemene regels ruimtelije ordening (Barro) voorziet in de juridische borging van het nationaal ruimtelijk beleid. Het bevat regels die de beleidsruimte van andere overheden ten aanzien van de inhoud van ruimtelijke plannen inperken, daar waar nationale belangen dat noodzakelijk maken. Het plangebied bevat geen onderdelen die in het kader van het Barro relevant zijn, met uitzondering van een deel van het plangebied dat valt onder de Beleidslijn Grote Rivieren en dat in het Barro is aangeduid als gebied met bergend regime. Voor de bescherming van de waterhuishoudkundige functie is een dubbelbestemming opgenomen in het bestemmingsplan. Het ruimtelijke beleid is op rijksniveau verwoord in de *Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte* (*SVIR*) die op 13 maart 2012 in werking is getreden. In de *SVIR* zijn diverse beleidsnota's geactualiseerd en geïntegreerd, waaronder de *nota Ruimte* uit 2006 en de *nota Mobiliteit*. In de *SVIR* schetst het rijk de ambities voor concurrentiekracht, bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid tot 2040 (lange termijn) en doelen, belangen en opgaven tot 2028 (middellange termijn).

De uitwerking van de *Ecologische hoofdstructuur*, welke in onderhavig verband van belang zou kunnen zijn, vindt plaats via de provincies. Dit aspect komt in hoofdstuk Haalbaarheid en afweging aan de orde.

Ladder duurzame verstedelijking

Door het Rijk is de ladder voor duurzame verstedelijking geïntroduceerd. Doel van de ladder is een goede ruimtelijke ordening door een optimale benutting van de ruimte in stedelijke gebieden. De ladder beoogt een zorgvuldige afweging en transparante besluitvorming bij ruimtelijke en infrastructurele besluiten. Op 1 oktober 2012 is het *Besluit ruimtelijke ordening* gewijzigd en is de ladder voor duurzame verstedelijking daarin als procesvereiste opgenomen. Op 1 juli 2017 is het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) gewijzigd, waarbij een nieuwe laddersystematiek geldt. De toelichting bij een bestemmingsplan dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, bevat een beschrijving van de behoefte aan die ontwikkeling, en, indien het bestemmingsplan die ontwikkeling mogelijk maakt buiten het bestaand stedelijk gebied, een motivering waarom niet binnen het bestaand stedelijk gebied in die behoefte kan worden voorzien. Dit aspect komt aan de orde in hoofdstuk 5 Haalbaarheid en afweging.

3.2 Provincie

De Omgevingsvisie Gaaf Gelderland en de hierop gebaseerde Omgevingsverordening is vastgesteld door Provinciale Staten op 19 december 2018 en is in werking getreden op 1 maart 2019.

In de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland staat een gezond, veilig, schoon en welvarend Gelderland

centraal. Voor een zestal thema's zijn ambitities geformuleerd:

1. energietransitie
2. klimaatadaptatie
3. circulaire economie
4. biodiversiteit
5. bereikbaarheid
6. vestigingsklimaat
7. woon- en leefomgeving.

In de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland is daarnaast aangegeven welke zaken vanuit de Omgevingsvisie 2014 worden gecontinueerd.

In de Omgevingsverordening Gelderland is het ruimtelijke beleid zoals dat in de omgevingsvisie van de provincie is verwoord, deels verankerd. De inzet van de verordening als juridisch instrument om de doorwerking van het provinciaal beleid af te dwingen is beperkt tot die onderdelen van het beleid waarvoor de inzet van algemene regels noodzakelijk is om provinciale belangen veilig te stellen of om uitvoering te geven aan wettelijke verplichtingen.

Deze verordening is bindend voor de gemeente.De omgevingsverordening wordt regelmatig geactualiseerd. Voor onderhavig plan is gebruik gemaakt van de op (tot en met) 5 juli 2022 vastgestelde versie.

Over detailhandel wordt gesteld dat een bestemmingsplan detailhandel op een perifere locatie alleen mogelijk mag maken als dit past binnen het vigerende Regionaal programma werklocaties. Als een ontwikkeling niet past binnen het vigerende Regionaal programma werklocaties, kan een bestemmingsplan vooruitlopend op de eerstvolgende actualisatie detailhandel op een perifere locatie toch mogelijk maken onder enkele voorwaarden, zoals dat er aantoonbaar regionale afstemming heeft plaatsgevonden over deze ontwikkeling. Verder is een specifieke vestiging van een detailhandelsvoorziening op een perifere locatie alleen mogelijk als deze voorziening vanwege specifieke ruimtelijke eisen - of veiligheidseisen binnenstedelijk moeilijk inpasbaar is.

Dit is onderdeel van het verstedelijkingsbeleid, zoals aangegeven in de Omgevingsvisie. Het doel van het beleid is het behoud van een evenwichtige en toekomstbestendige detailhandelsstructuur in Gelderland die bijdraagt aan de vitaliteit van steden en dorpen. De positie van de bestaande winkelgebieden staat centraal. Het vernieuwen en aanpassen van bestaande winkelgebieden aan een afnemende vraag naar winkels en nieuwe marktontwikkelingen heeft prioriteit.

De vestiging van een supermarkt is slechts toegestaan binnen of aansluitend aan een winkelcentrum. Afwijken kan in bijzondere gevallen indien onderbouwd wordt dat vestiging in een winkelcentrum redelijkerwijs niet mogelijk is.

Het doel van de regel is het vitaal houden van bestaande winkelcentra en de beschikbaarheid en bereikbaarheid van detailhandelsvoorzieningen te garanderen. In de meeste gevallen zijn supermarkten ruimtelijk goed in te passen in winkelcentra. Er zijn echter gevallen denkbaar waar redelijkerwijs geen ruimte geschikt of geschikt te maken is voor de vestiging van een supermarkt in een winkelcentrum. In die gevallen wordt een vestiging van een supermarkt toegestaan op een locatie net buiten een centrum of op een goed ontsloten plek (ook voor langzaam verkeer) in een dorp of woonwijk.

Dit sluit aan bij het beleid van de gemeente voor het centrum Rheden. Een nieuwe supermarkt is overigens niet aan de orde.

Over 'kantoren' wordt in de omgevingsverordening gesteld dat nieuwe zelfstandige kantoorvestigingen alleen mogelijk worden gemaakt voor zover die past binnen het Regionaal Programma Werklocaties. Regionale afstemming is niet verplicht als het gaat om zelfstandige kantoren met een lokaal vestigingsgebied.

Milieu

Het onderdeel milieu van de Omgevingsverordening geeft geen aanleiding voor opmerkingen ten aanzien van deze locatie.

3.3 Regio

Woonagenda subregio Arnhem 2021-2023

In de subregio Arnhem e.o. werken de gemeenten Arnhem, Lingewaard, Overbetuwe, Rheden, Renkum en Rozendaal op een praktische manier samen aan het thema wonen. Dat doen we op basis van vraagstukken die lokaal spelen en vraagstukken die bovenlokaal belangrijk zijn. Maar uiteraard doen we dat ook met het oog op afspraken met de provincie over afstemming van woningbouwplannen. Samen zoeken we meerwaarde op bovengemeentelijk niveau en informeren en inspireren we elkaar op thema's die er toe doen. Met de woonagenda geven we verdere invulling aan de Groene Metropoolregio en de Woondeal. Daar zijn immers de belangrijkste opgaven en richtingen benoemd.

In onze aanpak sluiten we aan bij de kaders uit de Woondeal en formuleren wij onze bijdrage daaraan:

- harde plannen realiseren
- zachte plannen hard maken
- versnellen
- adaptief programmeren
- monitoring
- 50% van de zachte plannen worden gerealiseerd in de betaalbare categorie, iedere gemeente neemt eigen verantwoordelijkheid;
- betaalbare verduurzaming;
- kwalitatieve mismatch (doorstroming ouderen, kleine huishoudens, inclusieve wijken).

In het plangebied is de bouw van woningen niet aan de orde.

3.4 Waterschap

Het waterschap heeft de zorg voor de waterkeringen, is verantwoordelijk voor het grond- en oppervlaktewater in het landelijke gebied en in het stedelijk gebied voor het oppervlaktewater. Daarnaast heeft het waterschap als taak het zuiveren van het afvalwater.

Het plangebied is gelegen binnen het beheergebied van waterschap Rijn en IJssel.

Waterschap Rijn en IJssel beschrijft in het Waterbeheerprogramma voor de periode 2022-2027 het beleid voor alle taakgebieden van het waterschap. Het beleid geeft aan welke doelen het waterschap nastreeft en met welke aanpak het waterschap deze doelen wil bereiken. Het waterschap bepleit om het hemelwater zoveel mogelijk te verwerken op de plaats waar het valt. Afvoer van hemelwater via de riolering naar de rioolwaterzuivering (RWZI) is namelijk belastend en minder gewenst.

3.5 Gemeente

Voor onderhavig plangebied is het volgende gemeentelijke beleid van belang.

Structuurvisie

De structuurvisie voor Rheden, met als titel 'Mijn dorp van morgen', is vastgesteld door de gemeenteraad op 23 september 2014. De structuurvisie maakt ruimtelijke keuzes voor de toekomst en geeft een koers aan richting 2030. De structuurvisie is ontwikkeld met inbreng van het Rhedens

Dorpsbelang, ondernemers, maatschappelijke organisaties en individuele inwoners. De visie zal uiteindelijk, samen met de structuurvisies voor de rest van de gemeente worden gebundeld in een overkoepelende visie.

De gemeente streeft ernaar dat het in Rheden prettig wonen is voor iedereen en dat het aantrekkelijker wordt voor toeristen om Rheden te bezoeken. Voor het centrumgebied is de ambitie vooral het behoud van karakteristieke bebouwing en behoud van functies. Hiervoor is het gewenst de dynamiek in het gebied te vergroten. Dit wil de gemeente bereiken door in het centrumgebied voorzieningen te concentreren die een bepaalde dynamiek genereren, en door het mogelijk maken van evenementen en verblijfsrecreatie.

Daarnaast is beperking van sluip/vrachtverkeer in het centrumgebied gewenst om rust te brengen in de verkeerssituatie.

De entrees van het centrumgebied zouden meer moeten uitnodigen om het gebied te bezoeken. Met name de entree bij de kruising Groenestraat-Veerweg vraagt in dat opzicht om een impuls. Daarnaast zou bij de locatie Groenestraat 75/77 een nieuwe ontwikkeling welkom zijn met hoofdfunctie horeca, in relatie met het nabijgelegen plein, of voorzieningen of detailhandel.

Aan de Schoolweg bevinden zich twee transportbedrijven. Bij een eventuele herontwikkeling streeft de gemeente naar een bestemming die recht doet aan de centrumfunctie van het gebied.Het is niet zo dat de bedrijven, qua milieu en verkeersbewegingen en dergelijke, als onaanvaardbaar op deze locatie worden beoordeeld.

In het voorliggende bestemmingsplan is in de centrumbestemmingen een regeling voor evenementen opgenomen. Aansluitend op de structuurvisie is verder de Detailhandelsstructuurvisie vertaald, zie hiervoor de volgende paragraaf. Het voorliggende bestemmingsplan is een actualiseringsplan. Voor nieuwe ontwikkelingen zal een aparte procedure gevolgd moeten worden.

Detailhandel

De gemeenteraad heeft in 2017 de Detailhandelsstructuurvisie Dieren, Rheden en Velp "Kiezen voor eigen Kwaliteit", vastgesteld. Deze wordt hieronder beschreven.

Binnen de detailhandel is de afgelopen pakweg 10 jaar sprake van een sterke dynamiek. Veranderingen van consumentengedrag hebben geleid tot grote winkelvestigingen in de periferie. Internet heeft als aankoopkanaal een fors marktaandeel op de fysieke winkels veroverd. Daarnaast zijn, mede als gevolg van de afgelopen economische recessie, prijzen gedaald en marges gezakt. Consumenten hebben zich meer gericht op lage prijzen waardoor nieuwe formules voet aan de grond hebben gekregen. Een aantal winkelformules en zelfstandige ondernemers hebben bovenstaande transformatie niet kunnen bijbenen met leegstand als gevolg.

Door de nog steeds toenemende mobiliteit schromen consumenten niet naar andere soms verafgelegen winkelgebieden te trekken om daar te winkelen. Consumenten zoeken niet alleen een aankoopplaats (dat kunnen ze voor veel producten ook op internet vinden), maar zoeken ook een aangename omgeving. Parkeervoorzieningen, de aanwezigheid van (dag)horeca en de omgevingskwaliteit spelen hierin, naast het aanbod van winkels zelf, een belangrijke rol. Winkelgebieden worden hierdoor meer dan vroeger elkaars concurrent.

Met name winkelgebieden in kleine en middelgrote plaatsen dienen zich te onderscheiden om consumenten aan zich te blijven binden. Dit kan onder anderen door meer beleving te bieden (bijvoorbeeld in de vorm van aanwezige horeca of Leisure, een historische omgeving of een onderscheidend aanbod). Bij de keuze voor het doen van de dagelijkse boodschappen is het bieden van gemak en snelheid meer dan ooit van belang. trekken consumenten uit de regio.

Rheden is qua grootte de derde kern binnen de gelijknamige gemeente. Het centrum van Rheden strekt zich uit langs de Groenestraat en directe omgeving. In dit gebied zijn de meeste detailhandelsvoorzieningen en overige voorzieningen gevestigd. De historische kerk ligt enigszins afzijdig van dit gebied. Ook het station ligt excentrisch ten opzichte van het centrum. De trekkers in het centrum zijn twee supermarkten, Albert Heijn en Supercoop. Buiten het centrumgebied ligt enige

verspreide detailhandel, waaronder de derde supermarkt (Dekamarkt) aan de Arnhemseweg. De horeca ligt verspreid over het dorp met enkele terrasjes in het centrum.

Ten tijde van vaststelling van de Detailhandelsstructuurvisie beschikte Rheden over 57 winkel- en horecavestigingen met circa 7.500 m² vloeroppervlak (wvo), waarvan circa 5.000 m² in het centrumgebied (Bron: Locatus 2016, en stonden 8 verkooppunten leeg met een totale oppervlakte van circa 855 m².

Winkels op gebied van dagelijkse artikelen (food & persoonlijke verzorging) zijn goed vertegenwoordigd in het centrum. Uitgezonderd de doe-het-zelf branche en media kent iedere andere branche in vergeleken met referentieplaatsen een ondervertegenwoordiging. De leegstand in Rheden ligt qua winkelvloer met circa 15% ver boven het gemiddelde van in omvang vergelijkbare plaatsen (10%).

De kern Rheden, met een authentiek dorps karakter, beschikt over het kleinste winkelgebied van de drie kernen en is voornamelijk gericht op de eigen inwoners. De winkelstraat wordt gedomineerd door de aanwezige supermarkten. Ondanks de herbestrating van de Groenestraat oogt het winkelgebied sleets. Dit wordt met name veroorzaakt door achterblijvend onderhoud aan de panden. Door het beperkte verzorgingsgebied en een incompleet aanbod, hebben buiten de supermarkten de winkels het economisch gezien, net als in vele andere kernen van deze omvang, zichtbaar moeilijk. Het kernwinkelgebied van Rheden bevindt zich voornamelijk langs de Groenestraat en directe omgeving.

Voor behoud van koopkracht op langere termijn wordt versterking van de eigen kwaliteit en bovenstaand onderscheidend vermogen per kern noodzakelijk geacht. Voor een groot deel is dit een zaak van de (collectieve) ondernemers en pandeigenaren. Het effect van het toerisme op de omzetmogelijkheden voor de reguliere detailhandel slechts beperkt van omvang. Wel biedt het toerisme mogelijk kansen voor leegstaande winkelpanden om met een specifiek daarop afgestemde invulling tot een rendabele exploitatie te kunnen komen. Dit vraagt om winkelgebieden, die voldoende kwaliteit en beleving bieden om de toerist te kunnen trekken en vast te houden.

Als uitgangspunt voor toekomstig detailhandelsbeleid voor Rheden moet gestreefd worden naar een meer compact, aaneengesloten en meer attractief winkelgebied. Gelet op de ontwikkelingen binnen de detailhandel en de verwachte verdere druk op exploitatiemogelijkheden van de bestaande detailhandel wordt voorgesteld het kernwinkelgebied van het centrum te beperken tot de Groenestraat (van de kruising met de Dorpsstraat tot aan de splitsing).

Het deel van de Groenestraat vanaf de splitsing tot de kruising met de Arnhemseweg/Veerweg wordt aangewezen secundair winkelgebied. Winkels dienen zich in principe binnen het kernwinkelgebied te vestigen. Functiewijziging van winkels naar wonen of niet op consumenten gerichte dienstverlening in het kernwinkelgebied wordt niet voorgestaan, terwijl dit in het secundair winkelgebied wel tot de mogelijkheid zou moeten behoren.

Zie volgende afbeelding voor de ligging winkelgebied, kernwinkelgebied en secundair winkelgebied van Rheden.



Bij een eventuele nieuwe of uit te breiden winkellokaties buiten het kernwinkelgebied moet een 'effectenrapportage worden opgesteld. In die effectenrapportage moet worden aangetoond dat deze niet binnen het kernwinkelgebied (of in tweede instantie binnen het secundaire winkelgebied) gerealiseerd kunnen worden en dat vestiging hiervan buiten deze gebieden niet leidt tot een duurzame ontwrichting van de detailhandelsstructuur. Dergelijke nieuwe locaties kunnen alleen worden gerealiseerd in het secundaire winkelgebied als hieraan wordt voldaan.

Momenteel is binnen het winkelgebied van Rheden de horeca slechts marginaal aanwezig. Bestaande terrassen worden overdag niet/nauwelijks gebruikt. Voor de beleving van het centrum van Rheden te versterken en de verblijfsduur te verlengen is verbreding en verdieping van de daghoreca in of direct nabij (met zicht op de kerk) het kernwinkelgebied aan te bevelen. Ook op het aantrekken en vasthouden van toeristen heeft dit een positieve invloed. Hierbij wordt met name gedacht aan (dag)horeca in de vorm van bijvoorbeeld een grand-café, lunchroom of brasserie.

Middels versterking van de horeca, aanpakken van de leegstand en een kwalitatieve opwaardering van de panden/luifels etc., krijgt de beleving van het centrum een forse impuls. Rheden wordt daarmee ook voor de toerist aantrekkelijker om te verblijven.

Gelet op de Detailhandelsstructuurvisie worden de bestemmingen in het plangebied aangesloten op de indeling in kernwinkelgebied, secundair winkelgebied en overige winkelgebied. Ook wordt een binnenplanse afwijkingsmogelijkheid voor horeca opgenomen in de regels. Zie 4.2 Toedeling bestemmingen.

Economische visie 2023-2025

Op 1 november 2022 is een nieuwe economische visie en uitvoeringsprogramma voor de gemeente Rheden vastgesteld. Met de nieuwe economische visie en uitvoeringsprogramma willen wij bereiken dat de economische ontwikkeling in de gemeente Rheden zich positief ontwikkelt. Belangrijk hierbij is dat dit op een duurzame, circulaire en inclusieve manier gaat plaatsvinden. Daarnaast worden de volgende doelstellingen nagestreefd:

- De nieuwe economische visie is passend voor de actuele opgaven zoals bijvoorbeeld het verbeteren van de sociaal economische positie van inwoners
- De economische samenhang tussen belangrijke beleidsvelden (toerisme en recreatie en circulaire economie) borgen in een geactualiseerde economische visie

- De economische visie dient ook als input voor ruimtelijke vraagstukken (bijvoorbeeld bestemmingsplannen/visies (bijvoorbeeld structuurvisies)).
- Circulaire economie onderdeel laten uitmaken van de lokale economie.
- Vestigingsklimaat verbeteren voor de ondernemers in de gemeente Rheden (dichterbij).
- Faciliteren van de lokale bedrijven.
- Flexibiliteit vergroten op een aantal bedrijventerreinen en andere locaties zonder aantasting van de centrumfuncties.

Beleidsnotitie Bouwen op achterreinen in de gemeente Rheden

Op 30 maart 2021 heeft de gemeenteraad de beleidsnotitie 'Bouwen op achterterreinen in de gemeente Rheden' vastgesteld. Dit biedt een afwegingskader voor het bouwen van woningen op achterterreinen. Dit geeft aan wanneer de gemeente in beginsel mee wil werken hieraan.

Het onderhavige bestemmingsplan betreft een actualiseringsplan waarin geen nieuwe ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt. De beleidsnotitie is wel het kader bij initiatieven die niet in het bestemmingsplan passen.

Cultuurhistorisch erfgoed

Erfgoed gaat over menselijke sporen uit het verleden die zichtbaar en tastbaar zijn in het heden. Dat kunnen voorwerpen zijn, archeologische vondsten, archieven, en gebouwde en groene monumenten zoals landgoederen, begraafplaatsen en landschappen. Maar ook bepaalde gebruiken, verhalen en gewoonten horen erbij.

De gemeenteraad heeft op 30 mei 2017 de Erfgoednota 'Verbindend Verleden' vastgesteld. Daarin is het erfgoedbeleid over de jaren 2012-2016 geëvalueerd en is het beleid voor de periode 2017-2021 geformuleerd. Omdat de evaluatie geen aanleiding gaf om het eerder ingezette beleid fundamenteel te wijzigen, is besloten om het beleid te actualiseren: dezelfde visie dus, maar met nieuwe plannen in de nieuwe uitvoeringsagenda. Daarin zijn zoveel mogelijk erfgoedwensen verwerkt die in het kader van de totstandkoming van de nota zijn verzameld.

In de nota is bepaald dat het cultuurhistorische erfgoed van cruciaal belang is voor de ruimtelijke en sociale karakteristiek van de gemeente Rheden. Allereerst gaat het om het in goede staat doorgeven van cultuurhistorisch erfgoed aan volgende generaties. Daarnaast willen wij ons erfgoed inzetten als (hulp-)motor om de economische, sociale en klimatologische doelen te bereiken en te dienen als verbindende schakel tussen gemeente-brede beleidsdoelstellingen. Met een proactieve houding wordt geprobeerd het voor eigenaren aantrekkelijk(er) te maken om hun erfgoed te behouden. De visie is voor de verschillende delen van het erfgoed (landschap, archeologie, bouwkunst en de verhalen) uitgewerkt in de volgende thema's:

- behoud en ontwikkeling
- kennis vermeerderen en delen
- promotie en beleving

De gemeenteraad heeft in 2008 de archeologienota 'Uitgediept' vastgesteld. Hierin is een aantal beleidsvoornemens ten aanzien van archeologie verwoord. Archeologie wordt op grond van deze nota voortaan beschermd via de bestemmingsplannen. In 2013 heeft de gemeenteraad de geactualiseerde archeologische verwachtings- en beleidskaarten met toelichting die bij de nota horen vastgesteld. Deze kaarten dienden als basis voor het geldende bestemmingsplan 'Parapluplan Archeologie Rheden 2013 en aanpassing regeling Buitenplaatsen'. De archeologische bepalingen uit dat bestemmingsplan zijn in onderhavig bestemmingsplan verwerkt. Of een vondst van archeologische resten uiteindelijk moet leiden tot behoud van deze resten of een opgraving wordt door burgemeester en wethouders bepaald op basis van het advies van de regioarcheoloog die zijn advies opstelt aan de hand van de in de archeologienota uitgewerkte selectiemethode.

De regeling via het bestemmingsplan laat onverlet dat mogelijke (toevals-)vondsten bij het verrichten van werkzaamheden in de bodem altijd zijn beschermd. Er geldt een (onmiddellijke) meldingsplicht bij het vinden van (mogelijke) waardevolle zaken.

Milieuzonering

In de *Nota Milieuzonering Rheden 2015* die op 26 mei 2015 door de gemeenteraad is vastgesteld, is vastgelegd hoe de gemeente omgaat met milieuzonering. De hoofdlijn is als volgt. Ten aanzien van dit aspect wordt de VNG-uitgave *Bedrijven en Milieuzonering* gehanteerd. In nieuwe situaties wordt getoetst aan de richtafstanden. Afwijken van die afstanden is mogelijk mits gemotiveerd (met een onderzoek). In het kader van een goede ruimtelijke ordening worden ook bestaande situaties beoordeeld. Bestaande bedrijven worden in principe zo bestemd dat zij ten minste kunnen blijven functioneren. Tenzij sprake is van een milieuknelpunt en bedrijfsbeëindiging is gewaarborgd.

Bodemkwaliteit

De *nota Bodembeheer* en de achterliggende *bodemkwaliteitskaart* zijn op 31 mei 2011 door de gemeenteraad vastgesteld. Op de *bodemkwaliteitskaart* is de mate van diffuse bodemverontreiniging aangegeven. Deze diffuse bodemverontreiniging is niet toe te wijzen aan een specifieke bron zoals een tankstation of een smederij. In de *nota Bodembeheer* is vastgelegd hoe met deze diffuse bodemverontreiniging dient te worden omgegaan. Inmiddels is de nota en bodemkwaliteitskaart geactualiseerd (6 juni 2017).

De wijze waarop met bodemverontreiniging wordt omgegaan bij het opstellen van bestemmingsplannen is door de gemeenteraad op 26 mei 2015, vastgelegd in de *Nota standaardplanmethodiek dorpen Rheden 2015*. Deze werkwijze is gebruikt bij de beoordeling van de aanvaardbaarheid van de gegeven bestemmingen.

Ontplofbare oorlogsresten

In opdracht van de gemeente is in 2014 een historisch vooronderzoek uitgevoerd naar de mogelijke aanwezigheid van explosieven afkomstig uit de *Tweede Wereldoorlog*. Dit onderzoek is in februari 2016 verfijnd. De wijze waarop met de mogelijke aanwezigheid van niet-gesprongen explosieven / ontplofbare oorlogsresten wordt omgegaan is vastgelegd in de *Nota Standaardplanmethodiek dorpen Rheden 2015*.

In het plangebied zijn geen ontplofbare oorlogsresten explosieven bekend.

Geluidhinder

De *Wet geluidhinder* stelt regels aan de geluidsbelasting die wordt veroorzaakt door gezoneerde wegen, spoorwegen en industrieterreinen op geluidgevoelige functies in nieuwe situaties. Hoe burgemeester en wethouders in verschillende omstandigheden invulling geven aan hun bevoegdheid om hogere waarden vast te stellen dan de voorkeurswaarde, heeft het college op 27 april 2015 vastgelegd in de *Nota Hogere waarden wet geluidhinder Rheden 2015*. Een benodigde hogere waarde moet zijn verleend voordat een bestemmingsplan wordt vastgesteld.

In het bestemmingsplan worden geen nieuwe geluidsgevoelige bestemmingen toegekend.

Verkeer

In het gemeentelijke *Verkeersveiligheidsplan* uit 2000 wordt een wegcategorisering beschreven voor de kern Rheden bestaande uit stroomwegen, gebiedsontsluitingswegen en verblijfsgebieden. Deze wegcategorisering is nog steeds van toepassing.

Verblijfsgebieden zijn of worden ingericht als 30 km/u of 60 km/u zone. Gebiedsontsluitingswegen zijn de wegen binnen de bebouwde kom die hoofdzakelijk een doorstroomkarakter hebben en waar een snelheidslimiet van 50 km geldt. In het plangebied zijn de wegen ingericht als 30 km/u zone.

Voor het parkeren vormen de bepalingen uit de *Nota Parkeernormen Rheden 2015* de huidige grondslag. Het beleid is vastgelegd bij de vaststelling door de gemeenteraad op 26 mei 2015. In het

bestemmingsplan is opgenomen dat voor de parkeernormen getoetst wordt aan de op dat moment geldende parkeernormen. De nu geldende Nota Parkeernormen zijn opgenomen als bijlage bij de plantoelichting.

Groen

In het gemeentelijke *Groenstructuurplan* uit 2002 en de *Beleidsnota Bomen* uit 2005 is de leidraad dat de groene kenmerken en karakteristieken in de dorpen en deelgebieden worden versterkt. De dorpenroute tussen Velp en Dieren is een belangrijke verbindingsas die zich kenmerkt door een ligging tussen bossen en open landbouwgebieden. Markant zijn de boomlinten die haaks op de dorpenroute zijn gesitueerd. Bomenlanen die vanaf de Veluwe richting IJssel voeren, vormen het bindende element -het raamwerk- in het geheel. Om deze karakteristiek optimaal in stand te houden geldt als uitgangspunt dat langs deze dorpenroute geen rijen laanbomen worden geplant.

In het plangebied is de groeiruimte voor de bomen door de aanwezigheid van verharding beperkt .

De bomen die in centrum aanwezig zijn staan vooral in particuliere tuinen.

Natuur

Op 28 juni 2022 is de gemeentelijke beleidsnota Biodiversiteitsplan 2022-2032 vastgesteld. Het college en de gemeenteraad van de gemeente Rheden hebben besloten om hoog in te zetten op de biodiversiteit. Een ontwikkeling vanuit dit beleid is het behouden en herstellen van de biodiversiteit en het natuurinclusief ontwerpen en inrichten van projecten aan de hand van een puntensysteem.

Momenteel wordt gewerkt aan het puntensysteem, deze is nog niet gereed.

Spelen

Begin 2022 is de Beleidsnota 'Buitenspelen 2022-2026' vastgesteld. Het doel van de nota is om meer kinderen en jongeren meer te laten buitenspelen en bewegen. Het creëren, behouden en vernieuwen van speelplaatsen is daar een belangrijk middel voor. Het streven hierbij is 3% (per hectare uitgegeven gebied) speelruimte te creëren en te behouden voor verschillende doelgroepen (4 - 17 jaar). Daarbij wordt het volgende onderscheid gemaakt:

- 4 - 14 jaar, hiervoor zijn de speelterreinen en speelvelden bedoeld;
- 10 - 17 jaar, hiervoor zijn openbare sport/speelplekken, zoals trapvelden, basketbalvelden, skatevoorzieningen en de jongerenontmoetingsplaatsen (jop) bedoeld. Voor alle groepen moeten in de dorpen voorzieningen aanwezig zijn. Afhankelijk van de voorziening (jop of speelplek) wordt overleg gevoerd met diverse belanghebbenden. Door de aanwezigheid van verharding en de beperkte ruimte in het winkelgebied van Velp zijn er geen speelvoorzieningen voor jeugd en jongeren.

Voor de speelplaatsen geeft het beleid aan: kwaliteit boven kwantiteit. Dat houdt in dat een goede, gevarieerde en uitdagende inrichting van speelplaatsen voorrang heeft boven veel kleinere speelplaatsen met weinig variatie en uitdaging.

Naast deze meer traditionele speelplekken spelen kinderen en bewegen jongeren tegenwoordig op steeds creatievere manieren buiten. Zo kan de hele buitenruimte, en dus ook het centrumgebied dienen als één grote speelplaats. Denk aan skaten over obstakels, een rondje fietsen, een hardloopbaantje in de openbare ruimte, toepassing van gekleurde tegels of een jachtspel in de openbare ruimte zoals 'Jachtseizoen'. Om dit te stimuleren is ruimte (bijvoorbeeld brede trottoirs) en een veilige omgeving (o.a. verkeer, sociale veiligheid, verlichting) belangrijk. Voor de doelgroep jongeren 12-23 jaar zijn Urban Sports in de buitenruimte erg in trek. Denk aan sporten zoals 3x3 basketbal of calisthenics. Met deze ontwikkelingen dient bij (her)inrichtingsplannen rekenen te worden gehouden.

Door de aanwezigheid van verharding en de beperkte ruimte in het winkelcentrum van Rheden zijn er niet of nauwelijks speelvoorzieningen voor jeugd en jongeren.

Toegankelijkheid

In 2020 is de Toegankelijkheidsagenda vastgesteld door de raad. Deze nota heeft tot doel om onze maatschappij inclusief in te richten, zodat iedereen zonder drempels mee kan doen aan de samenleving. Zo ook inwoners met een beperking (visueel, lichamelijk, geestelijk). De nota gaat in op verschillende onderdelen van toegankelijkheid, waaronder communicatie, wonen, werk als ook de visuele- en fysieke toegankelijkheid van gebouwen en de openbare ruimte. Een aantal relevante richtlijnen hieruit zijn:

- In de aanlegfase van de openbare ruimte (bijvoorbeeld wegen) zorgen we ervoor dat er maximaal 2% afschot (afloop) is van de stoep naar de autoweg.
- In de aanlegfase bij nieuwe projecten voor voetgangersoversteken werken we in alle gevallen met een verlaging, zodat rolstoel- of rollator gebonden inwoners veilig kunnen oversteken.
- Daar waar gebruik kan worden gemaakt van natuurlijke gids lijnen voor visuele toegankelijkheid in plaats van geleide lijnen moet dit zoveel mogelijk worden gedaan. Behalve bij bushaltes; daar worden altijd geleide lijnen toegepast. Publieke (zoals gemeentehuis, theater of bibliotheek) of speciale (bijvoorbeeld een zorginstelling) voorzieningen kunnen door routegeleiding veilig worden ontsloten vanaf de dichtstbijzijnde bushalte.
- We brengen alleen geleide lijnen aan om openbare gebieden (bijvoorbeeld winkelcentrum) en openbare gebouwen (zoals gemeentehuis, museum of ziekenhuis) bereikbaar te maken vanaf de dichtstbijzijnde OV-halteplaatsen. Deze gebieden en gebouwen kunnen, indien gewenst, ook onderling bereikbaar worden gemaakt door middel van (een combinatie van gidslijnen en) geleide lijnen.
- In winkelgebieden bepalen we één hoofdloopstroomroute, die door het centrum loopt en aantakt op de verschillende publieke voorzieningen.
- In de Toegankelijkheidsagenda staan de richtlijnen verder uitgewerkt.

Gezondheid

In 2017 is de meeste recente Lokale Nota Publieke Gezondheid vastgesteld. Deze heeft tot doel de vitaliteit en ervaren gezondheid van inwoners te verbeteren. De inrichtingen van de openbare ruimte en gebouwen speelt hierbij een steeds grotere rol. Belangrijke onderdelen daarvan zijn:

- De aanwezigheid van voldoende groen in de omgeving draagt bij aan gezondheid. Een groene omgeving vermindert stress en verbetert concentratie. Daarnaast zorgt groen voor verkoeling. Meer groen en daarmee koelteplekken in een versteende omgeving als het centrum van Velp wordt de komende decennia enorm belangrijk in verband met de steeds warmer worden de zomers. Voldoende groen en koelteplekken kunnen hittestress bij kwetsbare groepen (zoals ouderen of kinderen) voorkomen. Hier moet ruimte voor gemaakt worden in de bestemming.

Ook een beweegvriendelijke omgeving is belangrijk voor de gezondheid van inwoners. Een omgeving die veilig voelt en voldoende ruimte biedt om bijvoorbeeld te fietsen, te wandelen of te hardlopen nodigt uit tot bewegen. Ook zorgt het ervoor dat kwetsbare inwoners zoals ouderen zo lang mogelijk zelfstandig op pad blijven gaan en meedoen in de maatschappij. Bij de bestemming van het centrumgebied en herinrichtingsplannen moet hier volop aandacht voor zijn. Voorbeelden hiervan zijn brede stoepen, brede fietspaden, verlaagde oversteekplaatsen, hardloopbaantjes, of autoluwe zones.

Wonen

Op 29 september 2020 heeft de raad de Woonvisie 2020-2026 “Samen wonen in Rheden” vastgesteld. Deze visie laat een toekomstbeeld zien hoe inwoners kunnen wonen en leven in de gemeente Rheden en hoe dit bereikt wordt. De focus ligt op drie speerpunten:

- leefbare wijken voor alle inwoners;
- de bestaande woningvoorraad duurzaam en toekomstbestendig maken;
- het toevoegen van de juiste kwaliteit woningen.

De woningbouwopgave voor Rheden is om 550 woningen tot 2027 te realiseren. In de planningslijst zijn voldoende woningen opgenomen om aan dit aantal te voldoen. Er is echter nog ruimte voor nieuwe initiatieven, aangezien overcapaciteit doorgaans noodzakelijk is om het gewenste aantal woningen te

realiseren.

Studentenhuisvesting

In de nota *Studentenhuisvesting*, die op 14 maart 2016 door burgemeester en wethouders is vastgesteld, staat de kwantitatieve en kwalitatieve woningbehoefte van studenten van de *Hogeschool Van Hall Larenstein* (HVHL) in Velp en de *Hogeschool Arnhem-Nijmegen* in Arnhem centraal. Geconcludeerd wordt dat de vraag naar studentenhuisvesting zich vooral zal richten op Arnhem en in kwalitatieve zin vooral op kamers met voorzieningen. Voor de komende jaren wordt geen aanleiding gezien om binnen de gemeente Rheden mee te werken aan initiatieven die zich richten op reguliere studenten. Voor buitenlandse studenten van *HVHL* wil de gemeente Rheden ruimte bieden aan een initiatief dat zich richt op de realisatie van een kleinschalig complex met gemeubileerde kamers.

Kamerverhuur

Het kunnen gebruiken van een pand voor kamerverhuur is in de *APV* gekoppeld aan een exploitatievergunning als het meer dan 2 kamers betreft. Op 29 augustus 2017 is de *Beleidsnota Exploitatie Kamerverhuur Panden, vergunningverlening, toezicht en handhaving* vastgesteld. Hierin is vastgelegd onder welke voorwaarden de gemeente vergunning zal verlenen.

Grondgebonden woningen komen niet in aanmerking voor een vergunning als deze in het geheel voor kamerverhuur worden aangewend. Wordt kamerverhuur gecombineerd met een zelfstandig huishouden of in het geval dat geen sprake van een grondgebonden woning, dan wordt een onderscheid gemaakt tussen overwegend monofunctionele woonwijk en een functioneel gemengde wijk.

Dit onderscheid vloeit voort uit de constatering dat in zijn algemeenheid kan gesteld worden dat aan het bewonen van kamers een andere ruimtelijke uitstraling is verbonden dan de bewoning door een huishouden. Gezien de leeftijdssamenstelling en het levensritme van de bewoners en een mogelijke toename van de parkeerdruk wordt gekozen voor een zeer restrictieve benadering voor nieuwe kamerverhuur in een rustige woonwijk. Kamerverhuur kan daar slechts worden toegestaan indien dit op zo'n ondergeschikte schaal is, dat de ruimtelijke uitstraling van de woonbuurt hierdoor niet wijzigt. Incidenteel bestaat ruimte voor enige kamerverhuur.

Ter invulling van het ondergeschikte, incidentele karakter is gekozen voor een norm van 1% van het aantal woningen in een rustige woonwijk. Om ongewenste klontering van deze 1% te voorkomen is het gewenst om een afstandsmaat te hanteren tussen de panden waar kamerverhuur plaatsvindt. Een onderlinge afstand van 50 m wordt daarbij acceptabel geacht.

In de nota wordt voorts geconstateerd dat in functioneel gemengde wijken de komst van kamerbewoners met hun eigen ruimtelijke uitstraling minder impact heeft. Dit blijkt ook uit het gegeven dat thans geen overlast wordt gemeld ten gevolge van kamerbewoning die met name in deze wijken is geconstateerd. Kamerbewoning kan in deze wijken zelfs bijdragen aan de levendigheid en dynamiek die dergelijke gebieden eigen zijn. Dit leidt derhalve tot de conclusie dat thans geen behoefte bestaat aan beheermaatregelen in functioneel gemengde wijken. Zodat in die gemengde gebieden (nog steeds met uitzondering van het in zijn geheel gebruiken van grondgebonden woningen voor kamerverhuur) een ruimer beleid is geformuleerd. Gesteld is dat in het bestemmingsplan wordt aangewezen in welk gebied sprake is van een gemengde wijk. In dit bestemmingsplan wordt het ruimtelijk relevante onderscheid tussen een rustige woonwijk en een functioneel gemengde woonwijk vastgelegd.

Onderstaande tabel geeft een weergave van het gemeentelijk beleid zoals vermeld in de Beleidsnota.

Functie wijk	**Pand grondgebonden ja/nee**			
	ja, bestaand	ja nieuw	nee = meergezinshuis	nee = boven andere functie
Gemengd (centrum)	100% toegestaan	100% mits in combi met zelfstandig huishouden	100% toegestaan	100 % toegestaan
Monofunctioneel (woonwijk)	100 % toegestaan	• beslag op wijk niet meer dan 1% • onderlinge afstand tussen kamerverhuurpanden minimaal 50 m • mits in combinatie met zelfstandig huishouden		

In hoofdstuk 4 wordt aangegeven hoe hier in het bestemmingsplan mee is omgegaan.

Visie Wonen Welzijn Zorg

Op 29 november 2016 heeft de gemeenteraad de *Visie Wonen Welzijn Zorg* vastgesteld. De visie heeft als hoofdlijn 'een passende woning in een passende woonomgeving'. Dit betekent dat planologische flexibiliteit gewenst is om snel in te kunnen spelen op maatschappelijke ontwikkelingen rond wonen, welzijn en zorg. Geconstateerd wordt dat het aantal intramurale verzorgingsplaatsen in de gemeente ongeveer constant moet blijven. Wel is sprake van een tijdelijke mindere behoefte aan intramurale plaatsen. Extramuralisering (minder intramurale plaatsen) en vergrijzing (meer intramurale plaatsen nodig) houden elkaar min of meer in evenwicht.

Voor nieuwe initiatieven zijn criteria opgenomen op basis waarvan de gemeente mee wil werken aan bestemmingswijzigingen.

Verder wordt aandacht gevraagd voor de kwaliteit van het openbare gebied, met name waar het gaat om routes voor mensen met een beperking. Ook de relatie met voorzieningen en dorpshuizen is hierbij belangrijk.

Beleidsregels huisvesting arbeidsmigranten

In de "Beleidsregels afwegingkader voor huisvesting van arbeidsmigranten in de gemeente Rheden", vastgesteld door Burgemeester en Wethouders op 9 maart 2021, zijn beleidsregels opgenomen die in acht genomen moeten worden bij besluiten over het toelaten van de huisvesting van arbeidsmigranten. Op 28 september 2021 heeft de gemeenteraad het bestemmingsplan 'Parapluplan huisvesting arbeidsmigranten en bijzondere woonvormen' vastgesteld. De beleidsregels maken onderdeel deel uit van het toetsingskader voor huisvesting van arbeidsmigranten. Inmiddels wordt gewerkt aan een regionaal afwegingskader. Het onderhavige bestemmingsplan vervangt het paraplubestemmingsplan. Bij buitenplanse initiatieven zal getoetst worden aan (onder meer) de dan geldende beleidsregels.

Afwegingskader bijzondere woonvormen

In het "Afwegingskader initiatieven woonzorgcombinaties", vastgesteld door Burgemeester en Wethouders op 30 juni 2020, zijn stappen opgenomen die bij de besluitvorming over woonzorgcombinaties in acht moeten worden genomen. Het afwegingskader gaat onder meer over de behoefte aan woonzorgcombinaties en de leefbaarheid/draagkracht van dorpen. Op 28 september 2021 heeft de gemeenteraad het bestemmingsplan 'Parapluplan huisvesting arbeidsmigranten en bijzondere woonvormen' vastgesteld. Het afwegingskader maakt onderdeel deel uit van het toetsingskader voor bijzondere woonvormen. Inmiddels wordt gewerkt aan een regionaal afwegingskader. Het onderhavige bestemmingsplan vervangt het paraplubestemmingsplan. Bij buitenplanse initiatieven zal getoetst worden aan (onder meer) het dan geldende afwegingskader.

Toerisme

De verbinding van het dorp met zijn buitengebied en de inrichting hiervan is ook vanuit toeristisch oogpunt van belang. Het toeristisch-recreatief beleid is erop gericht meer aanbod te genereren voor toeristen en bezoekers aan de gemeente Rheden. Het Toeristisch Recreatief OntwikkelingsPlan (TROP) ‘Rheden op z'n best; tussen IJssel en Veluwezoom’ stelt zich onder meer als doel het bevorderen van de werkgelegenheid in Rheden en het behouden van natuurwaarden. Vanuit toeristisch-recreatief oogpunt is de verbinding met de gemeente Zevenaar via een veer over het water van de IJssel van groot belang. In het TROP wordt verder aangegeven dat een verbetering van de fietsverbindingen gewenst is, evenals een versterking van het winkelaanbod, en wordt een sterke nadruk gelegd op de cultuurhistorische geschiedenis en natuurwaarden van het gebied.

Terzijde wordt hier nog opgemerkt dat het bestemmingsplan ook voorziet in de mogelijkheid in de woningen onder voorwaarden bed&breakfast te verstrekken, in die gevallen is uit brandveiligheidsoogpunt vergunning (voor een logiesfunctie) vereist als nachtverblijf wordt verstrekt aan meer dan 4 personen.

De daadwerkelijke uitbreiding van het recreatief-toeristisch aanbod is afhankelijk van ondernemers en hun plannen voor nieuwe bedrijvigheid en de inzet van particulieren/inwoners.

Inmiddels is op dit beleidsterrein door de gemeenteraad in september 2016 het *Masterplan Recreatie en Toerisme Veluwezoom* vastgesteld.

Economische activiteiten, algemeen

In de visie *Een actuele economische beleidsnota van en voor de gemeente Rheden* (vastgesteld door de gemeenteraad in maart 2016) wordt aangegeven dat het voor de gemeente van groot belang is dat de economie vitaal blijft voor haar inwoners en het bedrijfsleven.

De visie geeft onder andere aan dat ingezet moet worden het behouden en versterken van de bedrijvigheid en daarmee de werkgelegenheid. De Rhedense bedrijventerreinen zijn voor de werkgelegenheid belangrijke gebieden. Om de kwaliteit van de bestaande bedrijventerreinen te verhogen en knelpunten in de toekomst zoveel mogelijk te voorkomen is revitalisering noodzakelijk.

Evenementen

In de *Beleidsnota Evenementenbeleid Rheden 2017*, vastgesteld in de raadsvergadering van januari 2017, wordt een gemeentebreed algemeen beleid geformuleerd over evenementen. De nota wordt gevolgd door een uitvoeringsnota op basis waarvan een ruimtelijk kader op bestemmingsplanniveau kan worden vastgesteld. Op 28 november 2017 heeft het college het *Handboek evenementen Rheden* vastgesteld. Hierin staat onder meer dat het nodig is om terreinen aan te wijzen voor evenementen, daar waar het niet alleen gaat om kortdurende en incidentele evenementen. Dat kan met een omgevingsvergunning voor afwijkend gebruik van het bestemmingsplan of door een locatie aan te wijzen in het bestemmingsplan als locatie voor evenementen. In bestemmingsplannen kunnen evenemententerreinen worden aangewezen, maar er zal ook worden gewerkt aan een paraplu-bestemmingsplan, dat wil zeggen een overkoepelend bestemmingsplan voor het gemeentelijk grondgebied.

Het onderhavige bestemmingsplan biedt met name in de centrumbestemmingen ruimte aan evenementen.

Welstandsnota

De welstandsnota vormt samen met het bestemmingsplan het (juridische) kader waaraan een omgevingsvergunning wordt getoetst ten aanzien van de ruimtelijke aanpassing van de gebouwde omgeving. Op 30 mei 2017 heeft de raad de welstandsnota geactualiseerd. Met deze welstandsnota zijn de gemeente, ondernemers en inwoners gezamenlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit van de leefomgeving. De nota is alleen daar van toepassing waar het algemeen belang van de leefomgeving groot is. Daar waar het niet nodig is, geeft de nota ruimte voor de eigen verantwoordelijkheid van de ondernemer en inwoner voor de verschijningsvorm van een bouwwerk. Hiermee wordt de regelgeving ten aanzien van welstand beperkt tot de hoogstnodige welstandscriteria zonder dat de kwaliteit van de bebouwde omgeving achteruit gaat. De nota is digitaal beschikbaar via de website www.welstandsnotas.nl/rheden. Hier kan iedereen de nota op adres raadplegen.

Water

Bij raadsbesluit van 31 mei 2022 is de “*Verordening afvoer hemelwater en grondwater Rheden*” gewijzigd. De waterbergingseis voor nieuwe bouwwerken en ingrijpende verbouwingen is verhoogd naar

60 mm. Dit geldt in de gebieden waar het water in de bodem kan en mag zakken (infiltreren). Tenminste 60 mm hemelwater per m2 nieuw verhard oppervlak en nieuw bouwwerk moet op eigen terrein worden verwerkt. Dit geldt voor nieuwbouw en ingrijpende verbouwingen met een verhard oppervlak van meer dan 60 m2 (daken + terreinverharding / bestrating). Hiervoor kan de volgende berekening worden gehanteerd: benodigde waterberging (in m^3) = verhard oppervlak (in m^2) * 0,06 m. De factor 0,06 m vertegenwoordigt een maatgevende bui van 60 mm per uur.

Op 20 december 2022 is het *Watertakenplan Olburgen 2023-2027* vastgesteld.
Met dit WTPO voldoet de gemeente Rheden aan de planverplichting voor de rioleringszorg die rechtstreeks voortkomt uit de Wet milieubeheer. In dit plan heeft de gemeente samen met o.a. de Waterschappen 'Rijn en IJssel' en 'Vallei en Veluwe' het water- en rioleringsbeleid vastgelegd. De strategie bij de inzameling van afvalwater is afgestemd op rijks- en provinciaal beleid.

Hoofdstuk 4 Beschrijving bestemmingsplan

Zoals in hoofdstuk 1 al is aangehaald, kent onderhavig bestemmingsplan dat volgens de huidige digitale vereisten is opgezet, andere bestemmingen ten opzichte van het voorheen geldende bestemmingsplan. Ook zijn de laatste wijzigingen in regelgeving en beleid hierin verwerkt. Niet gewijzigd is het uitgangspunt van flexibele bestemmingsplannen. Het geldende bestemmingsplan is hiervoor als uitgangspunt gebruikt. Ook zijn enige beperkingen aangebracht (bijvoorbeeld ten aanzien van aantallen, goothoogte en bouwlagen) zoals hieronder wordt beschreven.

4.1 Systematiek

Bouwmogelijkheden

De bestaande bouwvlakken zijn overgenomen tenzij een bouwvlak niet meer actueel is, dan is dit aangepast aan een verleende vergunning. Eventueel kan aan een voorheen als bijgebouw aangemerkte gebouw een bouwvlak worden toegekend. Aanpassingen kunnen ook voortvloeien een (gewijzigde) eigendomssituatie.

Maatvoering

Verder geldt dat de regeling voor wat de maatvoering betreft generiek wijzigt ten opzichte van het voorheen geldende plan. In plaats van alleen een bouwhoogte zoals in de voorheen geldende bestemming *Werken* of *Voorzieningen*, wordt in de dorpen thans ook het maximale aantal bouwlagen geregeld. Dit voorkomt dat in de woonomgeving hoge plat afgedekte gebouwen worden gerealiseerd, hetgeen niet passend wordt gevonden binnen de stedenbouwkundige structuur ter plekke. Het huidig aantal bouwlagen van de bebouwing vormt hierbij het uitgangspunt.

Daarnaast gelden er verschillende actuele beleidsdocumenten die aanleiding vormen voor het nader duiden van bouwmogelijkheden van panden in het winkelgebied. Hieronder wordt op de meest relevante ingegaan:

- Structuurvisie Rheden mijn dorp van morgen 2014: het centrum gebied heeft met de recente herinrichting van de Groenestraat een flinke kwaliteitsimpuls gekregen. Onze verdere ambitie voor het gebied is vooral gericht op behoud van het bestaande: behoud van karakteristieke bebouwing en behoud van functies.
- Bouwstenen gevelfonds 2018: de historische kwaliteiten van winkelpanden is zeer bepalend voor de beleving van de winkelgebieden en van grote invloed op het economische perspectief ervan. Met het invoeren van een gevelfonds (subsidieregeling met doel herstel van winkelgevels) wil de gemeente een bijdrage leveren aan het verbeteren van de uitstraling van de gevels en de panden.
- Welstandsnota 2017: het welstandsbeleid is gericht op het behoud van het specifieke karakter van de historische dorpskern. Die gekenmerkt wordt door een nadrukkelijk kleinschalig en intiem dorps karakter. In het patroon van wegen en kleinschalige bebouwing is de historie van Rheden nog duidelijk afleesbaar. Delen met grote samenhang in bebouwing wisselen af met gevarieerd bebouwde dorpslinten. De kern van Rheden wordt aangeduid als potentieel cultuurhistorisch gevoelig gebied. Het kleinschalige en individuele karakter dient behouden te blijven.

Gebruik

Geconstateerd kan worden dat niet alle gegeven gebruiksmogelijkheden uit het geldende bestemmingsplan zijn benut. Het betreft vooral de functies die door middel van aanduidingen in een woonbestemming waren toegelaten. Panden zijn ook in zijn geheel als woonruimte in gebruik genomen. De panden waarin wonen en andere functies aan elkaar gelijk waren gesteld, worden in dit plan bestemd als *Gemengd*. Aan de hand van de actuele situatie is gekeken naar de toedeling van toegelaten ander gebruik binnen de bestemming *Gemengd*.

Waar in de loop der jaren zich een ander gebruik heeft ontwikkeld, is dit beoordeeld. Niet alleen op de

stedenbouwkundige aanvaardbaarheid maar ook op vanuit andere beleidsvelden en regelgeving.

Stedenbouwkundige waarden

De stedenbouwkundige waarden die voorheen in een *Beschrijving-in-Hoofdlijnen* waren verwoord, krijgen thans waar zij als juridisch bindend zijn te beschouwen, rechtstreeks een plaats op de verbeelding en in de regels. Het instrument *Beschrijving-in-Hoofdlijnen* is namelijk niet meer opgenomen in de *Wet ruimtelijke ordening* en kan daarom niet meer worden toegepast.

goot- en bouwhoogtes

Het stedenbouwkundige beeld wordt in zijn algemeenheid zoals hierboven al onder maatvoering is gesteld, beter geborgd door in elke bestemming te werken met bouwlagen. Zo nodig kan ook bij hoofdgebouwen gewerkt worden met goot- en bouwhoogtes als hiertoe stedenbouwkundig aanleiding toe is. Denk aan gebieden met een stedenbouwkundig waardevolle uitstraling. In die gevallen is de doelstelling het bewerkstelligen dat bij ver- of nieuwbouw optimaal wordt aangesloten op de bestaande, waardevol bevonden ruimtelijke uitstraling van een gebied. Buiten de gebieden met deze stedenbouwkundig waardevolle uitstraling blijft uitgangspunt de systematiek van bouwlagen en bouwhoogtes. Deze systematiek biedt meer architectonische variatiemogelijkheden.

In onderhavig plangebied zijn binnen de stedenbouwkundig waardevolle zone alleen de bestaande goot- en bouwhoogtes uitgangspunt bij 2 monumenten. Voor het overige wordt gebruik gemaakt van de opbouw van bouwvolumes uit bouwlagen met een bovenbouw en een maximale nokhoogte om meer recht te doen aan de stedenbouwkundige karakteristiek ter plaatse

- onbebouwde gronden aan de openbare weg

De openheid van die onbebouwde gronden wordt in zijn algemeenheid bij woningen geborgd door de toekenning van de bestemming *Tuin*. Daarnaast is het genoemde in de volgende alinea van belang.

- overige zone - stedenbouwkundig waardevol

Aan straten met een stedenbouwkundig waardevolle uitstraling is de aanduiding *overige zone - stedenbouwkundig waardevol* toegekend. Deze aanduiding betreft gronden langs wegen die bepalend zijn voor de stedenbouwkundige hoofdstructuur en waarbij een belangrijke mate van ruimtelijke representativiteit wordt nagestreefd. Het toekennen van deze aanduiding heeft tot doel het representatieve beeld in stand te houden en te versterken. In deze zone wordt geen gebouwen en overkappingen toegestaan, ook niet vergunningsvrij, teneinde een verdichting/samenklontering van het straat- en/of bebouwingsbeeld te voorkomen. Daarom worden ook restricties vastgelegd ten aanzien van het bouwen van erf- en perceelafscheidingen. Die mogen net zoals in de bestemming *Tuin* maar 1 meter hoog zijn. In het geval dat uit veiligheidsoverwegingen bij bedrijfsmatige en maatschappelijke functies een hoger hekwerk noodzakelijk is, kan hieraan worden meegewerkt. Ten aanzien van alle bouwwerken in deze zone kunnen nadere eisen worden gesteld.

Cultuurhistorische waarden

Vanuit cultuurhistorisch oogpunt is het herkenbaar houden van de ontwikkelingsgeschiedenis van belang. Op stedenbouwkundig schaalniveau kan dat door de hoofdstructuur, gevormd door de oude linten en later geheel nieuw aangelegde of doorgetrokken ontsluitingswegen te behouden evenals de watergangen. Het bestemmingsplan voorziet hierin. Het bestemmingsplan legt voorts het bestaande bebouwingspatroon vast in bouwvlakken en maatvoeringen.

- monumenten

Ter bescherming van de cultuurhistorische waarden zijn ook de maatvoeringen van de beschermde monumenten nader bezien. Ook hier wordt een conserverende regeling voor goothoogte en bouwhoogte geïntroduceerd om in het bestemmingsplan meer aansluiting te zoeken bij de regelgeving ten aanzien

van monumenten. Monumenten zijn op de verbeelding te herkennen door de aanduiding *specifieke aanduiding – hoogtemaatvoering (sba-hm).* In het plangebied zijn twee monumenten. Hierbij is de voornoemde aanduiding is toegepast.

- *archeologie*

Het plangebied valt binnen de werkingssfeer van het bestemmingsplan *'Parapluplan Rheden Archeologie 2013 en aanpassing regeling Buitenplaatsen*'. De krachtens dat plan geldende dubbelbestemmingen voor archeologie zijn overgenomen in het voorliggende plan, met bijbehorend beschermingsregime. Opgemerkt wordt dat de begrenzing van de verschillende types van archeologische waarden op een aantal plekken cirkelvormig is.Het voorliggende plan heeft geen zelfstandige, nieuwe ambities ten aanzien van de bescherming van de aanwezige waarden.

Milieuzonering

Bij de totstandkoming van de planregeling is het uitgangspunt geweest dat geen hoger niveau van potentiële overlast mag ontstaan. Om dit te bewerkstelligen, zijn de toegestane activiteiten gekoppeld aan diverse lijsten. Deze zijn zodanig van opzet dat deze activiteiten binnen het gebiedstype acceptabel worden geacht. In het bestemmingsplan wordt nu direct aangeduid tot welke milieucategorie een functie is toegelaten, er hoeft anders dan voorheen het geval was geen berekening per locatie meer te worden verricht. Dit biedt meer duidelijkheid vooraf.

Reeds aanwezige/toegelaten functies die niet passen binnen de algemene bestemmingsregeling, worden gerespecteerd door middel van een specifieke aanduiding. Er bestaat geen aanleiding tot het 'wegbestemmen' van deze functies.

Voorts geldt dat voor alle activiteiten de parkeernormen van toepassing zijn. Dit kan gevolgen hebben voor de toelaatbaarheid van activiteiten.

Parkeernormen

Gezien de regelgeving met betrekking tot het vervallen van de stedenbouwkundige bepalingen in de *Bouwverordening*, zijn de parkeernormen thans vastgelegd in het bestemmingsplan. Binnen de relevante bestemmingen is het gebruik gekoppeld aan parkeernormen. De regels verwijzen naar de parkeernormen zoals die gelden op het moment van toetsing. Als de parkeernormen worden aangepast, gelden de nieuwe parkeernormen als toetsingskader.

Algemene wijzigingsbevoegdheid bij functieaanduidingen

Nieuw is dat het plan een algemene wijzigingsbevoegdheid kent. Burgemeester en wethouders zijn bevoegd een wijzigingsplan vast te stellen waarin een gegeven functieaanduiding wordt geschrapt als het gebruik langer dan 1 jaar is beëindigd. Maar zij kunnen met het oog op flexibiliteit en voorkomen van leegstand ook een gegeven functieaanduiding wijzigen.

4.2 Toedeling bestemmingen

Bestemmingen Bedrijf

Binnen het centrum is één bedrijfsperceel aangeduid. Dit is opgenomen in de bestemming *Bedrijf.*

Voor zover bedrijven niet zijn opgenomen in deze bestemming zijn zij door middel van een aanduiding toegelaten in de bestemming 'Centrum -2' als het perceel ook in zijn geheel voor deze bestemming mag worden gebruikt.

Centrum - 1

Deze bestemming is gegeven aan het kernwinkelgebied van Rheden en omvat voornamelijk de percelen grenzend aan het zuidelijk deel van de Groenestraat. In dit gebied is detailhandel, dienstverlening en lichte horeca (categorie 1a) toegelaten. Welke horeca-activiteiten dat zijn, is vastgelegd in Bijlage 5 Lijst horeca-activiteiten. Andere horecafuncties zijn specifiek aangeduid en gekoppeld aan een vlak, en voorzien van een aanduiding waaruit blijkt welke horeca-activiteiten toegestaan zijn. Door concentratie wordt het behoud en de versterking van deze voorzieningen voor het dorp nagestreefd. Boven deze vestigingen zijn woningen toegelaten.

In het (openbare) gebied zijn ook standplaatsen toegelaten, evenals onder voorwaarden terrassen alsmede evenementen.

In deze bestemming wordt gewerkt met bouwlagen en een maximale bouwhoogte die is overgenomen uit het geldende bestemmingsplan. Gebouwd moet worden binnen het bouwvlak.

Centrum - 2

Deze bestemming wordt voor het secundaire winkelgebied gebruikt voornamelijk voor de percelen gelegen aan de noordzijde van de Groenestraat tot bijna aan de kruising Koningsland/Siersteen. In dit gebied is detailhandel, dienstverlening en lichte horeca (categorie 1a) toegelaten.

Er is, net als bij de bestemming Centrum - 1 een binnenplanse afwijkingsbevoegdheid in de regels bij deze bestemming voor andere horeca (onder Afwijken van de gebruiksregels). In Centrum -2 is, anders dan bij Centrum - 1, bepaald dat een andere horecacategorie ook is toegestaan als die gelet op aard en invloed maar passend is in de omgeving; bij Centrum -1 moet een ander horecategorie hetzelfde zijn qua aard en invloed ten opzichte van de lichte horeca.

Boven deze vestigingen zijn woningen toegelaten. Andere aanwezige functies zijn specifiek aangeduid en gekoppeld aan een vlak. In het (openbare) gebied zijn ook standplaatsen toegelaten, evenals onder voorwaarden terrassen alsmede evenementen en een weekmarkt.

In deze bestemming wordt gewerkt met bouwlagen en een maximale bouwhoogte die is overgenomen uit het geldende bestemmingsplan. Gebouwd moet worden binnen het bouwvlak.

Voor een eventuele toeristisch-recreatieve voorziening is een afwijkingsbevoegdheid opgenomen. Hiervoor is een vlak opgenomen op de verbeelding genaamd 'specifieke bouwaanduiding - voorziening'. De afwijkingsbevoegdheid betreft het bouwen buiten een bouwvlak voor een dergelijke voorziening. Doel is dat als hiervoor een initiatief wordt ingediend dat door de gemeente passend wordt gevonden - en ook op die plek wenselijk vindt-, hier met een relatief eenvoudige procedure aan meegewerkt kan worden.

Bestemming Gemengd

Op diverse plekken in de gemeente is sprake van een combinatie van verschillende, gelijkwaardige functies. In de geldende (thans te herziene) bestemmingsplannen is gewerkt met aanduidingen waaruit blijkt dat tevens die andere gelijkwaardige functie is toegelaten. In het overgrote deel van de gevallen gaat het om woningen die ook in zijn geheel voor andere functies mogen worden aangewend. De mate waarin andere functies werden toegelaten was per pand verschillend. Ook vallen in de thans te herziene bestemmingsplannen de geldende bestemmingen uiteen in meer bestemmingen.

- *het plangebied*

De bestemming *Gemengd - 1* wordt gebruikt als sprake is van de aanwezigheid of toelaatbaarheid van verschillende functies in een nagenoeg aaneengesloten gebied maar niet op zo'n schaal dat gesproken kan worden van een centrumgebied. In een dergelijke omgeving is een grotere verscheidenheid aan functies ruimtelijk aanvaardbaar.

Bestemming Groen

Daar waar sprake is van structureel groen wordt deze functie in het voorliggende plan afzonderlijk bestemd. Hierdoor wordt het behoud beter geborgd.

Overigens zijn doorsnijdende paden rechtstreeks mogelijk.

Bestemming Verkeer

Wegen zijn ondergebracht in de bestemming Verkeer, voor zover de wegen niet liggen in het kernwinkelgebied of secundair winkelgebied. Daarmee is de aanwezige verkeersstructuur uitgangspunt. Binnen deze bestemming mag worden geparkeerd.

Ook binnen deze bestemming is groen en water mogelijk, echter hier vindt geen borging plaats van deze functies.

Bestemming Wonen

De bestemming *Wonen* is gegeven aan panden waar wordt gewoond en geen andere activiteit (meer) wordt ontplooid. Dat wil zeggen geen andere activiteit dan die niet onder een beroep aan huis of een toegelaten bedrijfsmatige activiteit aan huis begrepen kan worden. Binnen de bestemming *Wonen* blijven bestaande ondergeschikte andere functies toegelaten uit het geldende bestemmingsplan. Bed and breaktfast is toegestaan als ondergeschikte functie bij de woning. Met betrekking tot het uitoefenen van een beroep of bedrijf aan huis is de regeling geactualiseerd.

- aantal woningen

In de bestemming *Wonen* is het aantal toegelaten woningen in een bouwvlak gefixeerd op het bestaande aantal. Aldus ligt de ruimte die geboden wordt om nieuwe woningen te bouwen in het bestemmingsplan vast en kan op een goede wijze invulling worden gegeven aan de toets aan de ladder voor duurzame verstedelijking die op grond van het *Bro* moet worden gedaan als -in een op te stellen bestemmingsplan- nieuwe stedelijke ontwikkelingen aan de orde zijn.

Als er op de verbeelding geen maximum aantal is gegeven, is het maximum aantal woningen in dat bouwvlak 1.

Bestemming Tuin

De bestemming *Tuin* is toegekend aan perceelsgedeelten (bij woningen) waarvoor bebouwing met gebouwen/overkappingen vanwege de ruimtelijke uitstraling aldaar uitdrukkelijk niet gewenst wordt gevonden. Die perceelsgedeelten hebben in de geldende bestemmingsplannen de bestemming *Wonen* waarbij geen bijgebouwen zijn toegelaten. Door de bestemming *Tuin* wordt nadrukkelijker dan voorheen in beeld gebracht dat de betreffende gronden vrij van gebouwen dienen te blijven. Opgemerkt wordt dat inherent aan het gebruik als tuin is dat daarin mag worden geparkeerd.

Gezien de doelstelling van de bestemming *Tuin* wordt deze niet gebruikt om bij diepe achtertuinen op binnenterreinen de gronden aan te wijzen waarop in de geldende bestemmingsplannen geen bijgebouwen worden toegelaten. Daar is namelijk onvoldoende ruimtelijk belang aan de orde. Om die reden zijn die diepe achtertuinen thans volledig voorzien een bestemming die bijgebouwen (en daarmee ook vergunningvrije bouwwerken) toelaten.

Zoals hierboven aangegeven, is op diverse als *Tuin* bestemde gronden de aanduiding *overige zone - stedenbouwkundig waardevol* toegekend. Deze aanduiding betreft een verhoogde bescherming van de ruimtelijke uitstraling vanwege de stedenbouwkundige waarden ter plekke.

Kamerverhuur

Nieuw is een regeling met betrekking tot kamerbewoning. Dit wordt in beperkte mate toegelaten. Met

deze regeling krijgt het bepaalde in de *APV* ook ruimtelijk zijn beslag en wordt dit voorzien van een duidelijk kader.

Standaard kan een huishouden in de woning aan 2 personen kamers verhuren.

In de beleidsnota ter zake van verdergaande kamerverhuur wordt een onderscheid gemaakt tussen rustige woonwijken en functioneel gemengde wijken. Dit onderscheid tussen de aanvaardbaarheid van kamerbewoning in een rustige woonwijk en in een functioneel gemengde wijk biedt voldoende handvatten voor een indeling van het plangebied en daarmee voor een ruimtelijke afweging.

In de rustige woonwijken biedt het plan daarom conform het kamerverhuurbeleid in beperkte mate de gelegenheid tot het realiseren van meer dan 2 kamers in een woning. Het verhuren moet altijd geschieden in combinatie met de bewoning door de eigenaar of huurder. Vervolgens geldt dat maximaal 1% van de woningen in de rustige woonwijken hiervoor mag worden aangewend waarbij de onderlinge afstand tussen de kamerverhuurpanden ten minste 50 m moet bedragen.

Voor het multifunctionele gebied geldt alleen de restrictie dat de kamers in een woning worden gerealiseerd en de verhuur geschiedt in combinatie met de bewoning door de eigenaar of huurder.

Zoals ook zal worden geconstateerd in hoofdstuk 5.4.1, als het gaat om gemengde gebieden bij milieuzonering, gaat het in het centrum van Rheden, dus het plangebied van dit bestemmingsplan, om gemengd gebied en niet om een rustige woonwijk. Daarom wordt in dit bestemmingsplan niet de eis gesteld dat maximaal 1% van de woningen in de wijk hiervoor mag worden aangewend en ook niet dat de onderlinge afstand tussen de kamerverhuurpanden ten minste 50 meter moet bedragen, zoals dat in veel andere gebieden in de kernen wordt gedaan. Wel moet het verhuren van kamers dus altijd geschieden in combinatie met de bewoning door de eigenaar of huurder.

Vóór het beleid ten aanzien van kamerbewoning, kan meegewerkt zijn aan het volledig gebruiken van een pand voor kamerbewoning. Dus zonder dat een relatie bestaat met een aanwezige woning. Deze panden zijn specifiek aangeduid op de verbeelding door middel van de aanduiding *kamerverhuur*, daarbij is ook het vergunde aantal kamers als maximum aantal aangeduid.

Omdat in het verleden ook op basis van een bouwvergunning of een omgevingsvergunning kan zijn meegewerkt aan het volledig gebruiken van een pand voor kamerbewoning, is zekerheidshalve in de regels opgenomen dat dit gebruik in bestaande legale situaties is toegelaten.

Horeca

Bestaande horeca-activiteiten zijn positief bestemd. Dit is geschied door deze ondernemingen aan te duiden binnen een gegeven bestemming. Daarbij zijn activiteiten ingedeeld op basis van de *Lijst horeca-activiteiten* die bij de regels hoort.

Parkeren

Tenslotte zijn vanwege de regelgeving met betrekking tot het vervallen van de stedenbouwkundige bepalingen in de *Bouwverordening*, de parkeernormen thans vastgelegd in het bestemmingsplan. Binnen de relevante bestemmingen is het gebruik gekoppeld aan parkeernormen. De regels zijn zodanig geformuleerd dat getoetst wordt aan de op dat moment geldende parkeernormen. Als de parkeernormen worden aangepast, moet er worden getoetst aan de actuele parkeernormen.

Hoofdstuk 5 Haalbaarheid en afweging

Wanneer een bestemmingsplan wordt vervaardigd, dient dit plan binnen de planperiode uitvoerbaar te zijn. De uitvoerbaarheid wordt mede onderzocht door het te toetsen aan regelgeving, aan beleid van andere overheden en aan de uitkomsten van onderzoeken. In dit hoofdstuk worden de (nieuwe) mogelijkheden die onderhavig bestemmingsplan bevat, daaraan getoetst.

Ten aanzien van nieuwe stedelijke ontwikkelingen wordt verantwoording afgelegd volgens het bepaalde in artikel 3.1.6 *Bro* inzake de onderbouwing van de behoefte.

5.1 Het rijksbelang

Geconcludeerd kan worden dat in onderhavig bestemmingsplan geen onderwerpen aan de orde zijn zoals bedoeld in het *Barro*. De mogelijkheden die het plan bevat, betreffen geen nieuwe stedelijke ontwikkelingen als bedoeld in het *Besluit ruimtelijke ordening.*

5.2 Het provinciale belang

Geconcludeerd kan worden dat de aard van het bestemmingsplan zodanig is dat het provinciale beleid, anders dan vastgelegd in de *Omgevingsverordening Gelderland*, niet aan de orde is. Gelezen de omgevingsverordening gaat het om de volgende onderwerpen.

Woningbouw

Het voorliggende bestemmingsplan voorziet niet in de bouw van nieuwe woningen. De woonfunctie binnen de bestemming *Centrum - 1* en *Centrum - 2* is toegestaan op de verdiepingen. In *Centrum - 2* zijn ook woningen toegestaan op de begane grond daar waar dat specifiek is aangegeven. Bij de bestemming *Wonen* gaat het om al bestaande woningen. De bestaande mogelijkheden uit het geldende bestemmingsplan zijn overgenomen.

In subregionaal verband worden de gemeentelijke woningbouwprogramma's op elkaar afgestemd. Daartoe wordt gebruik gemaakt van de planningslijsten woningbouw. Geconstateerd is dat tot 2060 nog een behoefte bestaat aan 13.500 woningen (subregionaal).

In het plangebied is ontwikkeling van woningen niet aan de orde.

Ladder duurzame verstedelijking

Het plangebied ligt binnen bestaand stedelijk gebied. Het plan maakt geen nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk zoals bedoeld in het *Besluit ruimtelijke ordening.*

5.3 Het waterschapsbelang

In *het Waterbeheerplann* van het waterschap *Rijn en IJssel* zijn geen projecten beschreven die nopen tot een regeling in onderhavig plangebied.

De belangen van het waterschap zijn binnen het watertoetsproces mee gewogen.

5.4 Onderzoek

Hier wordt de afweging beschreven die gemaakt is bij het leggen van de toepasselijke bestemmingen. Indien noodzakelijk bij nieuwe ontwikkelingen, wordt ingegaan op het opgestelde rapport.

5.4.1 Milieuzonering

kader

Zowel de ruimtelijke ordening als het milieubeleid stellen zich ten doel een goede kwaliteit van het leefmilieu te handhaven en te bevorderen. Dit gebeurt onder andere door middel van milieuzonering. Onder milieuzonering wordt verstaan het aanbrengen van een voldoende ruimtelijke scheiding tussen milieubelastende bedrijven of inrichtingen enerzijds en milieugevoelige functies als wonen en recreëren anderzijds. De ruimtelijke scheiding bestaat doorgaans uit het aanhouden van een bepaalde afstand tussen milieubelastende en milieugevoelige functies. Die onderlinge afstand moet groter zijn naarmate de milieubelastende functie het milieu sterker belast.

Milieuzonering heeft twee doelen:

- het voorkomen of zoveel mogelijk beperken van hinder en gevaar bij woningen en andere gevoelige functies;
- het bieden van voldoende zekerheid aan bedrijven dat zij hun activiteiten duurzaam onder aanvaardbare voorwaarden kunnen uitoefenen.

Voor het bepalen van de aan te houden afstanden wordt gebruik gemaakt van de *VNG*-uitgave *Bedrijven en Milieuzonering* uit 2009. Deze uitgave bevat een lijst, waarin voor een hele reeks van milieubelastende activiteiten (naar *SBI*-code gerangschikt) richtafstanden zijn gegeven ten opzichte van milieugevoelige functies. De lijst geeft richtafstanden voor de ruimtelijk relevante milieuaspecten geur, stof, geluid en gevaar. De grootste van de vier richtafstanden is bepalend voor de indeling van een milieubelastende activiteit in een milieucategorie en daarmee ook voor de uiteindelijke richtafstand.

Hoe gevoelig een gebied is voor milieubelastende activiteiten, is mede afhankelijk van het omgevingstype. De richtafstanden van de richtafstandenlijst gelden ten opzichte van het omgevingstype rustige woonwijk. Een rustige woonwijk is ingericht volgens het principe van de functiescheiding: afgezien van wijkgebonden voorzieningen komen vrijwel geen andere functies voor; langs de randen is weinig verstoring door verkeer. Vergelijkbaar met de rustige woonwijk zijn rustig buitengebied, stiltegebied en natuurgebied. Daarvoor gelden dan ook dezelfde richtafstanden. Van het omgevingstype gemengd gebied is sprake in een gebied met een variatie aan functies. In de directe nabijheid zijn bijvoorbeeld winkels, horeca en bedrijven aanwezig. Ook gebieden die direct liggen langs de hoofdinfrastructuur behoren tot het omgevingstype gemengd gebied. In een dergelijk gebied bestaat al een hogere milieubelasting zodat de richtafstanden voor een rustige woonwijk daarvoor niet gebruikt hoeven te worden. Zij worden met één afstandsstap verlaagd.

In de *Nota Milieuzonering Rheden 2015* is vastgelegd hoe de gemeente omgaat met milieuzonering. Deze nota is gebruikt bij de beoordeling van de aanvaardbaarheid van inrichtingen in onderhavig plangebied en bij de indeling van de lijsten met toe te laten functies binnen de gegeven bestemmingen

beoordeling

Het plangebied kan worden gekarakteriseerd als een gebied waar sprake is van functiemenging. Aan alle straten in het plangebied zijn centrumfuncties aanwezig. Er is sprake van een verhoogd achtergrondniveau door de aanwezigheid van verkeer op deze wegen, winkelend publiek, horeca, parkeren en een grote verscheidenheid aan activiteiten.

Vanwege de gebiedstypering gebied met functiemenging is het mogelijk om voor één of meer milieuaspecten een kleinere afstand aan te houden dan voor een rustige woonwijk wordt geadviseerd.

In het bestemmingsplan zijn een aantal bestemmingen opgenomen die relevant zijn voor de milieuzonering. Over die bestemmingen wordt opgemerkt dat zij activiteiten toelaten die vallen onder categorie 1 of onder categorie 1 en 2. In die gevallen zijn die activiteiten passend.

Valt een bestaande activiteit onder een hogere categorie dan standaard is toegelaten binnen een bestemming, dan is deze activiteit op die plek specifiek aangeduid. Het bestaande hinderniveau is

uitgangspunt en ook bij nieuwvestiging qua milieuzonering aanvaardbaar.

De bestaande inrichtingen in het plangebied vallen onder de toegelaten bestemmingen en categorieën.

conclusie

Het aspect milieuzonering vormt geen belemmering voor het vaststellen van onderhavig bestemmingsplan.

5.4.2 Bodemverontreiniging

kader

Daar waar het nieuwe bestemmingsplan directe mogelijkheden voor functiewijziging of uitbreidingsmogelijkheden die uitstijgen boven de standaardmogelijkheden biedt en die verdacht wordt van de aanwezigheid van een ernstige bodemverontreiniging, dient bodemonderzoek te worden uitgevoerd.

beoordeling

Er zijn geen locaties opgenomen in het voorliggende bestemmingsplan waar een bodemonderzoek moet worden uitgevoerd.

De overgenomen bouwmogelijkheden zijn in het kader van het geldende bestemmingsplan al beoordeeld, sindsdien hebben zich geen ontwikkelingen voorgedaan die aanleiding geven om een bodemonderzoek te vragen.

conclusie

Het aspect bodemverontreiniging vormt geen belemmering voor het vaststellen van onderhavig bestemmingsplan.

5.4.3 Geluid

kader

De *Wet geluidhinder* (*Wgh*) heeft betrekking op nieuwe ontwikkelingen. De wet noemt geluidsbronnen die in de ruimtelijke ordening van belang zijn. Binnen de gemeente zijn dit: wegverkeer, railverkeer en gezoneerde industrieterreinen. Deze bronnen hoeven niet binnen het plangebied te liggen. Nieuwe geprojecteerde geluidgevoelige functies binnen de zone van een bron moeten op het aspect geluidbelasting getoetst worden. Wegen die deel uitmaken van een woonerf of van een 30 km-gebied zijn hiervan uitgezonderd.

De *Wgh* benoemt functies die gevoelig zijn voor geluidsbelasting van deze bronnen. Zo zijn bijvoorbeeld woningen en scholen 'geluidsgevoelige bestemmingen'.

De *Wgh* kent voorkeursgrenswaarden waarbinnen een geluidsgevoelige bestemming altijd kan worden gerealiseerd. Onder voorwaarden kan een ontheffing van de voorkeursgrenswaarde worden verleend ('hogere waarde'). Maatregelen om de geluidsbelasting aan de gevel terug te dringen moeten dan onvoldoende doeltreffend zijn of overwegende bezwaren ontmoeten van landschappelijke, stedenbouwkundige, verkeerskundige, vervoerskundige of financiële aard.

Bij een geluidsbelasting boven de maximale ontheffingswaarde zijn geluidsgevoelige bestemmingen niet toegestaan. Hierop kan een uitzondering worden gemaakt indien er gebruik wordt gemaakt van 'dove gevels'.

De grenswaarden zijn voor wegverkeer 48 dB tot en met 53 dB in buitenstedelijk gebied en in stedelijk gebied van 48 dB tot 63 dB en voor spoorweglawaai 55 dB tot en met 68 dB.

Bij een geluidsbelasting tussen de voorkeursgrenswaarde en de maximale ontheffingswaarde dient akoestisch onderzoek uitsluitsel te geven over de te verwachten geluidsbelasting en de doeltreffendheid

van maatregelen om een overschrijding van grenswaarden te voorkomen.

In de op 27 april 2015 vastgestelde *Nota Hogere Waarden Wet geluidhinder Rheden 2015* hebben burgemeester en wethouders vastgelegd hoe zij omgaan met het verlenen van hogere grenswaarden.

beoordeling

Railverkeer

In de onderstaande figuur staan de geluidscontouren aangegeven van de spoorlijn in Rheden.



Wegverkeer

In de onderstaande figuur staan de geluidscontouren (Lden, situatie 2024) aangegeven van het wegverkeer in Rheden. (Bron: *Icinity gemeente Rheden*).

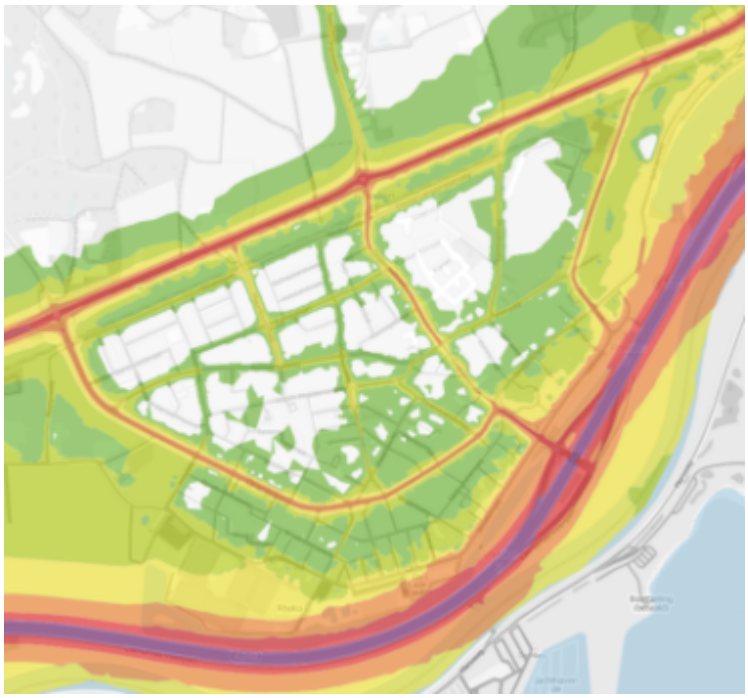

legenda:



In het onderstaande schema staat een overzicht van gebouwen in Rheden onder de spoorlijn) per classificatie.

Gebouwen	Classificatie
1458	0 - 45 Lden
657	45,0 - 50,0 Lden
384	50,0 - 55,0 Lden
309	55,0 - 60,0 Lden
20	60,0 - 65 Lden

In de bovenstaande gegevens is rekening gehouden met de geluidscorrectie volgens artikel 110 *Wgh*. Hierbij worden de wegen met een wettelijk toegestane snelheid van 70 km/h en hoger gecorrigeerd met 2 dB en alle wegen met een wettelijk toegestane snelheid onder de 70 km/h gecorrigeerd met 5 dB.

Daar waar op basis van een geldende bestemmingsplan een dove gevel is voorgeschreven, is dit in de planregels meegenomen.

Binnen de zones van de spoorlijn en van de betreffende wegen zijn géén nieuwe geluidgevoelige

ontwikkelingen voorzien.

Om te beoordelen of deze ontwikkelingen mogelijk is, moet ingevolge de *Wet geluidhinder* een akoestisch onderzoek worden verricht.

conclusie

Binnen de zones van de spoorlijn en wegen zijn geen nieuwe geluidgevoelige ontwikkelingen voorzien. Het aspect geluid vormt geen belemmering voor het vaststellen van dit bestemmingsplan.

5.4.4 Externe veiligheid

kader

Externe veiligheid gaat over het beperken van de blootstelling van mensen aan een verhoogd gevaar als gevolg van activiteiten met gevaarlijke stoffen. Denk aan de productie, het behandelen of het transport van gevaarlijke stoffen. De daaraan verbonden risico's moeten aanvaardbaar blijven. Dat kan door voldoende afstand aan te houden tussen deze activiteiten en kwetsbare objecten. Dat zijn woningen, scholen, gezondheidscentra en dagverblijven. Beperkt kwetsbare objecten zijn gebouwen/voorzieningen zoals kantoren, winkels en bedrijven.

Voor transportassen, dat wil zeggen verkeerswegen, spoorwegen en vaarwegen, zijn de regels vastgelegd in het *Besluit externe veiligheid transportroutes*, voor buisleidingen in het *Besluit externe veiligheid buisleidingen* (*Bevb*) en voor bedrijven in het *Besluit externe veiligheid inrichtingen* (*Bevi*).

In de *Regeling Basisnet* staat waar risicoplafonds liggen langs transportroutes en welke regels er gelden voor ruimtelijke ontwikkeling.

Al die besluiten hanteren dezelfde risicobenadering. Daarbij worden twee soorten risico beschouwd. Het gaat in de eerste plaats over de persoonlijke veiligheid van de individuele burger, oftewel het plaatsgebonden risico. Het plaatsgebonden risico (*PR*) is de berekende kans per jaar dat een persoon overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongeval bij een risicobron, aangenomen dat hij op die plaats permanent en onbeschermd verblijft. De veiligheidszone wordt gebruikt bij de toetsing of een risicovolle activiteit op een bepaalde plek mag plaatsvinden, en of in de directe omgeving mag worden gebouwd.

In de tweede plaats gaat het om het groepsrisico (*GR*). Het *GR* is een maat om de kans weer te geven op een ongeval met een bepaald aantal dodelijke slachtoffers. Tevens wordt het *GR* als maat voor de maatschappelijke ontwrichting beschouwd die kan ontstaan ten gevolge van een ongeval.

Daarnaast kan er bij het vervoer van gevaarlijke stoffen sprake zijn van een plasbrandaandachtsgebied. Dit is het gebied waarin bij het realiseren van kwetsbare objecten rekening gehouden dient te worden met de effecten van een zogenaamde plasbrand. Deze plasbrand kan ontstaan door de ontsteking van uitgestroomde brandbare vloeistof uit een schip of tankwagen. Het plasbrandaandachtsgebied wordt gemeten vanaf de rechterrijstrook in het geval van een weg of de oeverlijn in het geval van een rivier.

beoordeling externe veiligheid

Aan de orde is vaststellen van een bestemmingsplan voor het centrumgebied van het dorp Rheden. In het plan zijn geen nieuwe, grote ontwikkelingen voorzien. Op de overige locaties in het plangebied betreft het bestaande woningbouw.

Risico veroorzakende activiteiten

In en direct rond het plangebied is een inventarisatie gedaan naar risico veroorzakende activiteiten. Dit heeft het volgende overzicht opgeleverd:

a. Vervoer van gevaarlijke stoffen over weg en spoorweg

In het plangebied zijn geen wegen aangewezen voor het vervoer van gevaarlijke stoffen.

In de omgeving van het plangebied liggen:
- Spoorlijn Arnhem-Zutphen op ongeveer 350 meter van het plangebied;
- De A348 op ongeveer 250 meter van het plangebied.

b. Vervoer van gevaarlijke stoffen door buisleidingen

Ten noordwesten van het plangebied - evenwijdig aan de Arnhemsestraatweg - ligt een hogedruk aardgastransportleiding. De afstand is meer dan 400 meter. Gezien de afstand tot het plangebied is er geen verantwoording van het groepsrisico nodig.

c. Bedrijven die vallen onder het Bevi

Binnen en de directe omgeving van het plangebied bevindt zich geen *Bevi*-bedrijf die een veiligheidsrisico kan vormen voor bewoners in het plangebied.

ad a. Vervoer van gevaarlijke stoffen over wegen, spoorwegen en water

Over de A348 en de IJssellijn kan vervoer van gevaarlijke stoffen plaatsvinden. Het basisnet Spoor is bepalend voor het vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor. In het basisnet is een risicoplafond vastgelegd, dit mag niet worden overschreden.

Aangezien de afstand tot het plangebied meer is dan 200 meter kan volstaan worden met een beperkte verantwoordingsplicht voor vervoer van gevaarlijke stoffen per weg en spoor.

Uit de brief van de Omgevingsdienst Regio Arnhem van 22 februari 2016 blijkt dat de spoorlijn geen veiligheidszone heeft en ook geen plasbrandaandachtsgebied. De hoogste oriëntatiewaarde bedraagt 0,126 maal de oriëntatiewaarde ter hoogte van de Parallelweg en de Haverweg. Het plan is overwegend conserverend van aard.

Uit het Onderzoeksrapport externe veiligheidsrisico's op provinciale wegen in Gelderland; januari 2011 blijkt dat de A348 geen PR^{-6} contour heeft en dat de oriëntatiewaarde voor het groepsrisico lager is dan 0,1.

Ten aanzien van het vervoer van gevaarlijke stoffen is sprake van een beperkte verantwoordingsplicht omdat het groepsrisico
- lager is dan 0,1 keer de oriëntatiewaarde
- hoger is dan 0,1 keer de oriëntatiewaarde en de toename van de het GR minder is dan 10%.

Verantwoordingsplicht
Hieronder staat per risicobron de beperkte verantwoordingsplicht.

Risicobron	Beperkte en uitgebreide verantwoording?	Onderdelen verantwoordingsplicht	Verantwoording

Rail	Beperkte verantwoordingsplicht: De hoogste oriëntatiewaarde bedraagt 0,126 maal de oriëntatiewaarde en de toename van de het GR minder is dan 10%.	Mogelijkheden rampenbestrijding Mogelijkheden zelfredzaamheid	Het bestemmingsplan is conserverend. Er zijn geen grote nieuwe ontwikkelingen in het plangebied.
Weg	Beperkte verantwoordingsplicht Provinciale wegen (A348): De oriëntatie-waarde voor het groepsrisico is lager dan 0,1.	Mogelijkheden rampenbestrijding Mogelijkheden zelfredzaamheid	Het bestemmingsplan is conserverend. Er zijn geen grote nieuwe ontwikkelingen in het plangebied

conclusie externe veiligheid

Gelet op het voorgaande wordt het groepsrisico als aanvaardbaar beschouwd Vanuit het aspect externe veiligheid bestaan geen belemmeringen voor het vaststellen van dit bestemmingsplan.

5.4.5 Natuurwaarden

kader

De bescherming van gebieden is vastgelegd de *Wet natuurbescherming* en de *Omgevingsverordening Gelderland* (*Gelders Natuurnetwerk*, *Groene ontwikkelingszone, Waardevol open gebied*, *Nationaal landschap*). Voor de bescherming van soorten geldt ook de *Wet natuurbescherming*.

Gebiedsbescherming

Op grond van de *Europese Vogelrichtlijn* en *Habitatrichtlijn* zijn speciale beschermings- zones aangewezen. Samen vormen zij *Natura 2000*, een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. De bescherming van de *Natura 2000*-gebieden is geregeld in de *Wet natuurbescherming*. De *Veluwe* en de *Rijntakken* zijn aangewezen als *Natura 2000*-gebieden. Binnen deze gebied mag de kwaliteit van de natuurlijke habitats en leefgebieden van aangewezen soorten niet verslechteren en mogen er geen storende factoren optreden die een significant negatief effect hebben. Dit geldt niet alleen voor de activiteiten en ingrepen in het gebied zelf, maar ook voor activiteiten en ingrepen daar buiten die invloed kunnen hebben op het gebied.

Het landelijke *Natuurnetwerk Nederland*, voorheen de *Ecologische Hoofdstructuur* (*EHS*) is binnen de provincie beschermd. Veel natuurgebieden en voor planten en dieren waardevolle cultuurlandschappen maken onderdeel uit van het *Gelders Natuurnetwerk* en de *Groene Ontwikkelingszone*. Het *Gelders Natuurnetwerk* wordt gevormd door de bestaande natuurgebieden uit de voormalige *Ecologische Hoofdstructuur*. De gebieden in de *Groene Ontwikkelingszone* zijn waardevol voor de natuur maar hebben daarnaast tevens een andere functie. Veel kleinschalige cultuurlandschappen met landschapselementen zijn aangewezen als *Groene ontwikkelingszone*.

Het plangebied grenst niet aan het Gelders Natuurnetwerk en de Groene Ontwikkelingszone. Het bestemmingsplan maakt geen nieuwe functies mogelijk waardoor de kernkwaliteiten van het Gelders Natuurnetwerk en de Groene Ontwikkelingszone kunnen worden aangetast.



Ligging ten opzichte van Gelders Natuurnetwerk (donkergroen) en Groene Ontwikkelingszone (lichtgroen)

Daarnaast wordt worden in de *Omgevingsverordening* beschermd het *Waardevol open gebied* en het *Nationaal landschap*.

Soortenbescherming

Ook de bescherming van soorten is geregeld in de *Wet natuurbescherming* (*Wnb*). Bij nieuwe ontwikkelingen moet onderzocht worden welke gevolgen dit heeft voor de aanwezige beschermde soorten en/of hun leefomgeving. Als een plan (in)direct kan leiden tot de verstoring van een beschermde soort of vernietiging van het leefgebied, een vaste rust- of verblijfplaats, kan het project strijdig zijn met de *Wnb*.

Deze wet kent drie verschillende beschermingsregimes:

- alle van nature in het wild levende vogels: de bescherming is gebaseerd op de bepalingen uit de Vogelrichtlijn;
- soorten opgenomen in bijlage IV van de *Habitatrichtlijn*, bijlage I en II van het *Verdrag van Bern* en bijlage II van het *Verdrag van Bonn*: de bescherming is gebaseerd op de bepalingen uit de *Habitatrichtlijn*;
- ander soorten genoemd in bijlage A van de *Wnb*: de bescherming van deze soorten, die veelal op de rode lijst staan, is iets minder stringent dan die van de *Vogel- en Habitatrichtlijn*.

De provincie heeft in de *Omgevingsverordening* aangegeven voor welke algemeen voorkomende soorten een vrijstelling geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen.

beoordeling

Gebiedsbescherming

Het plangebied ligt buiten het *Natura 2000*-gebied *Veluwe* en *Rijntakken*. Het bestemmingsplan maakt geen nieuwe ontwikkelingen mogelijk die een mogelijk effect hebben op de beschermde habitattypen en

leefgebieden van soorten binnen deze *Natura 2000*-gebieden. De *Natura 2000*-gebieden zijn met een groene arcering aangeduid op onderstaande afbeelding.

Het plangebied omvat geen gebieden die zijn aangeduid als *Gelders Natuurnetwerk* of *Groene Ontwikkelingszone*. Het plan maakt ook geen nieuwe functies mogelijk een effect zouden kunnen zijn op de kernkwaliteiten van het *GNN* of *GO*.

Soortenbescherming

In het plangebied worden geen nieuwe ontwikkelingen mogelijk gemaakt. Een nadere toetsing aan de Wet natuurbescherming kan in dit kader achterwege blijven.

Volledigheidshalve wordt hier nog opgemerkt dat ten allen tijde rekening moet worden gehouden met de zorgplicht die voortvloeit uit de *Wet natuurbescherming*.

conclusie

Het aspect natuurwaarden is geen belemmering voor het vaststellen van het bestemmingsplan.

5.4.6 Cultuurhistorie

kader

Vanaf 2007 geldt de verplichting om bij vaststelling van een bestemmingsplan rekening te houden met de in de grond aanwezige, dan wel te verwachten monumenten.

Op 1 juli 2016 is de *Erfgoedwet* in werking getreden die onder andere de *Monumentenwet 1988* vervangt.

Ten aanzien van archeologie blijven belangrijke punten:

- nadruk op 'behoud in situ'; archeologische resten moeten zoveel mogelijk in de bodem zelf bewaard blijven;
- toepassing van het principe dat de verstoorder betaalt. De initiatiefnemer/ projectontwikkelaar betaalt de kosten voor het noodzakelijk archeologisch onderzoek;
- maar is het vergunningenstelsel voor opgravingen vervangen door een certificeringstelsel. Alleen conform de bepalingen van de *Erfgoedwet* gecertificeerde bedrijven en overheidsdiensten mogen een opgraving verrichten. In de wet is voorzien in een overgangsbepaling.

Daarnaast dient in deze toelichting beschreven te worden de wijze waarop met de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden rekening is gehouden.

beoordeling

De mate waarin een verwachting op het aantreffen van relicten bestaat, is vastgelegd in een paraplubestemmingsplan. Dat recente bestemmingsplan is in onderhavig bestemmingsplan geïncorporeerd.

Volledigheidshalve wordt hier nog opgemerkt dat (toevals)vondsten bij het verrichten van werkzaamheden in de bodem altijd beschermd zijn. Er geldt een meldingsplicht bij het vinden van (mogelijk) waardevolle relicten. Dat melden dient terstond te gebeuren bij de *Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed* (vondstmelding via *ARCHIS*).

conclusie

Vanuit het aspect cultuurhistorie bestaat geen belemmering om tot vaststelling van onderhavig plan over te gaan.

5.4.7 Water

kader

Aan de hand van de *Handreiking Watertoets* is het aspect water in onderhavig plan meegenomen. Doel van het watertoetsproces is te waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze meewegen bij alle ruimtelijke plannen en besluiten die relevant zijn voor de waterhuishouding. Hierbij wordt opgemerkt dat het in dit geval het actualiseren van bestemmingsplannen betreft.

beoordeling

Dit betekent dat bestemmingen worden gelegd op bestaande bebouwing en nagenoeg altijd volgens bestaand gebruik. Bij dit plan is het omgaan met hemelwater aan de orde. In dat verband zou worden gehanteerd de volgorde: water zoveel mogelijk vasthouden, vervolgens het overtollig water tijdelijk bergen en in de laatste plaats het afvoeren van water.

Het realiseren van nieuwe watergangen is niet aan de orde, binnen het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig.

In de onderstaande tabel wordt aangegeven welke waterhuishoudkundige aspecten voor onderhavig bestemmingsplan relevant zijn.

	waterhuishoudkundig aspect	relevant	omschrijving
1	veiligheid	nee	In het plangebied liggen geen gronden die behoren tot zomer- en/of winterbed van de IJssel.
2	wateroverlast	nee	In het plangebied bevinden zich geen natte en laag gelegen gebieden, beekdalen en/of overstromingsvlaktes.
3	riolering	ja	Voorkomen dient te worden dat schoon regenwater wordt afgevoerd via het riool (vasthouden-bergen-afvoeren). Zie verder de toelichting.
4	watervoorziening	nee	Het plan ligt niet in een beschermingsgebied voor drinkwaterwinning of een Drinkwaterreserveringsgebied. Het plangebied is ongeschikt voor regionale seizoensberging.
5	volksgezondheid	nee	Binnen het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig en bevinden zich geen gemengde riooloverstorten
6	bodemdaling	nee	In het plangebied gaat het hoofdzakelijk om zandige ondergrond. Eventuele zettingen zijn niet relevant.
7	grondwateroverlast	ja	In het plangebied is mogelijk sprake van slecht doorlatende lagen in de ondergrond. Hierdoor kunnen schijngrondwaterstanden aanwezig zijn.
8	oppervlaktewater-kwaliteit	nee	Goede kwaliteit van het oppervlaktewater is het uitgangspunt. In het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig.

9	grondwaterkwaliteit	nee	Binnen het plangebied ligt geen grondwaterbeschermingsgebied voor een drinkwatervoorziening of infiltratiegebied voor een (kwelafhankelijk) natuurgebied.
10	verdroging	nee	Het plangebied is grotendeels bestaand bebouwd gebied en verdroging speelt daarom geen rol.
11	natte natuur	nee	Het plangebied is grotendeels bestaand bebouwd gebied en bevat geen hydrologische beïnvloedingszones rond natuurgebieden of ecologische wateren.
12	inrichting en beheer	nee	Binnen het plangebied bevinden zich oppervlaktewateren die in beheer zijn van het waterschap. Rioleringswerken zijn in beheer bij de gemeente.

De uitkomsten van de tabel geeft aanleiding voor de volgende toelichting.

Ad 3 Riolering

Met hemelwater moet worden omgegaan overeenkomstig de geactualiseerde “Verordening afvoer hemelwater en grondwater Rheden”. De verordening is in 2022 aangepast. De waterbergingseis voor nieuwe bouwwerken en ingrijpende verbouwingen is tenminste 60 mm hemelwater per m2 nieuw verhard oppervlak.

Aangezien het onderhavige plan betreft het actualiseren van bestemmingsplannen voor een reeds bebouwd gebied, zal alleen in het voorkomende geval uit onderzoek moeten blijken welke maatregelen mogelijk zijn.

Ad 7 Grondwateroverlast

Het laaggelegen zuiden van het gebied is aangemerkt als kwelgevoelig (*stone- onderzoek Alterra*). Hoge waterstanden in de IJssel kunnen de grondwaterstand beïnvloeden. Door de verwachte klimaatverandering kunnen de (tijdelijke) waterstanden in de IJssel hoger worden en kunnen de grondwaterstanden stijgen.

In het plangebied is sprake van slecht doorlatende lagen in de ondergrond. Hierdoor kunnen schijngrondwaterstanden aanwezig zijn.

conclusie

Vanuit het aspect water bestaan geen belemmeringen voor het vaststellen van dit bestemmingsplan.

5.4.8 Luchtkwaliteit

kader

De eisen voor de kwaliteit van de buitenlucht zijn vastgelegd in de *Wet milieubeheer* (*Wm*). Deze wet kent grenswaarden en voor enkele stoffen ook plandrempels. De *Wm* heeft tot doel het beschermen van mens en milieu tegen de negatieve effecten van luchtverontreiniging, onder andere als gevolg van het verkeer. Indien het uitoefenen van bevoegdheden, zoals het vaststellen van bestemmingsplannen, gevolgen kan hebben voor de luchtkwaliteit, kunnen bestuursorganen die bevoegdheden uitoefenen wanneer aannemelijk is gemaakt dat sprake is van één van onderstaande gevallen (artikel 5.16 *Wm*):

- het bestemmingsplan leidt niet tot het overschrijden van de in de wet genoemde grenswaarden;
- de luchtkwaliteit verbetert per saldo als gevolg van het bestemmingsplan blijft ten minste gelijk;
- het bestemmingsplan draagt niet in betekenende mate bij aan de concentratie van een stof waarvoor in de wet grenswaarden zijn opgenomen;
- de ontwikkeling is opgenomen in een vastgesteld programma, zoals het *Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit* (*NSL*)
- Bij ministeriële regeling (de *Regeling niet in betekenende mate bijdragen*) zijn categorieën van gevallen aangewezen, waarin (o.a.) het vaststellen van een bestemmingsplan dan wel het verlenen van een omgevingsvergunning voor een projectafwijking in ieder geval niet in betekenende mate bijdraagt aan de luchtverontreiniging. Wanneer een ontwikkeling valt onder de categorieën van gevallen is het niet nodig luchtkwaliteitsonderzoek uit te voeren. Voor onder meer woningbouwlocaties en kantoorlocaties zijn categorieën van gevallen aangewezen.

beoordeling

Dit bestemmingsplan is conserverend van aard: het legt de bestaande situatie vast en maakt geen nieuwe ontwikkelingen mogelijk anders dan al was toegelaten in de geldende bestemmingsplannen. Dit conserverend bestemmingsplan draagt niet in betekende mate bij aan de luchtkwaliteit. Dit betekent dat de luchtkwaliteit niet zal verslechteren als gevolg van het vaststellen van het bestemmingsplan. Op grond van de *Wet milieubeheer* is het daarom niet nodig de luchtkwaliteit te onderzoeken. Er wordt immers voldaan aan artikel 5.16 lid b *Wm*: de luchtkwaliteit blijft ten minste gelijk ten gevolge van de vaststelling van het bestemmingsplan.

conclusie

Het aspect luchtkwaliteit vormt geen belemmering voor het vaststellen van onderhavig bestemmingsplan.

5.4.9 Milieueffectrapportage

kader

Bepaalde activiteiten kunnen belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu hebben. Welke activiteiten dat zijn is vastgelegd in het *Besluit milieueffectrapportage* (*Besluit m.e.r.*). De activiteiten zijn onderverdeeld in:

- activiteiten die belangrijke nadelige gevolgen kunnen hebben voor het milieu (onderdeel *C* van de *bijlage* bij *Besluit m.e.r.*);
- activiteiten ten aanzien waarvan het bevoegd gezag moet beoordelen of zij belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kunnen hebben milieu (onderdeel *D* van de *bijlage* bij *Besluit m.e.r.*).

Aan het merendeel van de activiteiten zijn drempelwaarden gekoppeld.

Wanneer het bestemmingsplan een activiteit mogelijk maakt die is opgenomen in onderdeel *C* van de *bijlage* bij het *Besluit m.e.r.* en de activiteit de drempelwaarde overschrijdt, geldt een m.e.r.-plicht. Wanneer het bestemmingsplan een activiteit mogelijk maakt die is opgenomen in onderdeel *D* van de *bijlage* bij het *Besluit m.e.r.* geldt een m.e.r.-beoordelingsplicht. Een m.e.r.-beoordeling is in ieder geval verplicht als de drempelwaarde wordt overschreden. De verplichting geldt (sinds 1 april 2011) ook als de drempelwaarde niet wordt overschreden maar toch niet kan worden uitgesloten dat de activiteit belangrijke nadelige gevolgen kan hebben voor het milieu.

Gevolg van dat laatste is dat in een bestemmingsplan voor een activiteit die voorkomt in onderdeel *D* maar waarbij de omvang onder de drempelwaarde ligt, gemotiveerd moet worden of een m.e.r.-beoordeling nodig is. Deze motivering moet zijn gebaseerd op een toets die qua inhoud aansluit bij de verplichte m.e.r.-beoordeling. Voor deze toets gelden geen vormvereisten en daarom wordt de term vormvrije m.e.r.-beoordeling gehanteerd.

beoordeling

Het bestemmingsplan maakt geen activiteit mogelijk die is opgenomen in onderdeel *C* of *D* van de *bijlage* bij het *Besluit m.e.r.* De conclusie is dat het kan worden uitgesloten dat het bestemmingsplan belangrijke nadelige gevolgen kan hebben voor het milieu. Er geldt daarom geen m.e.r-plicht, geen m.e.r.-beoordelingsplicht en ook is het niet noodzakelijk een vormvrije m.e.r.-beoordeling uit te voeren.

conclusie

Het aspect milieueffectrapportage vormt geen belemmering voor het vaststellen van onderhavig bestemmingsplan.

Hoofdstuk 6 Juridische aspecten

6.1 Algemeen

Een bestemmingsplan is een juridisch instrument en bestaat uit een verbeelding en regels en gaat vergezeld van een toelichting. De verbeelding en regels leggen de bouw- en gebruiksmogelijkheden vast van de grond en de opstallen. Het plan is voor iedereen juridisch bindend: burger, bedrijf of overheid.

In de digitale omgeving zijn de bestemming en de daarbij geldende regels reeds gekoppeld. Daarnaast kan gebruik worden gemaakt van een verbeelding op papier. Nadat op de verbeelding de locatie is opgezocht waarover informatie wordt gewenst, kan in de regels worden nagelezen welke mogelijkheden zijn vastgelegd. Uit het samenstel van de verbeelding en de regels blijkt wat wordt toegelaten. De digitale versie is bindend bij een verschil met de papieren versie.

De toelichting is een beschrijving van de keuzes die in het bestemmingsplan zijn gemaakt en vervat de resultaten van het overleg met gemeenten, waterschappen en diensten van de provincie en rijk wiens belangen in het plan in geding zijn.

Per 1 januari 2010 geldt de verplichting dat bestemmingsplannen volgens een landelijke digitale opzet (digitale standaarden) worden opgesteld. De *Wet ruimtelijke ordening* geeft voorts een aantal verplichtingen, die bij de totstandkoming van een bestemmingsplan gevolgd moeten worden. Daarmee wijkt onderhavig bestemmingsplan in de (benaming van) bestemmingen, gebruikte symbolen en de (opbouw) van regels af van de systematiek zoals die is gehanteerd bij de vaststelling van het bestemmingsplan *Rheden-Oost*.

6.2 Procedure bestemmingsplan

De tervisielegging van het ontwerpbestemmingsplan met de daarbij behorende stukken en het ontwerpbesluit, moet worden gepubliceerd waarbij de gelegenheid wordt geboden om zienswijzen in te dienen bij de gemeenteraad. Nadat de gemeenteraad een besluit over de vaststelling van dit bestemmingsplan heeft genomen, ligt het plan wederom ter inzage. Belanghebbenden die een zienswijze hebben ingediend, evenals belanghebbenden die niet kunnen worden verweten geen zienswijze te hebben ingediend, kunnen dan in beroep gaan bij de *Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.* Tegen de wijzigingen die bij de vaststelling in het bestemmingsplan zijn aangebracht, kan iedere belanghebbende beroep instellen.

De herziening treedt vervolgens daags na afloop van de tervisielegging in werking als geen beroep is ingesteld.

Is wel beroep ingesteld dan treedt de herziening ook in werking, tenzij naast het indienen van een beroepschrift ook om een voorlopige voorziening is gevraagd. De schorsing van de inwerkingtreding eindigt indien de voorlopige voorziening wordt afgewezen. De procedure eindigt met het besluit van de *Afdeling bestuursrechtspraak* op het beroepschrift.

6.3 Verbeelding en regels

De verbeelding en de planregels vormen tezamen het juridisch bindend deel van het bestemmingsplan. Ze moeten in samenhang worden bezien en toegepast. De wijze waarop een bestemmingsplan vorm krijgt, is vastgelegd in landelijke standaarden.

6.3.1 Verbeelding

Op de verbeelding wordt aangegeven welke bestemmingen de gronden hebben. Dit gebeurt via een bestemmingsvlak. Ter nadere invulling c.q. verbijzondering van deze bestemmingen is de verbeelding voorzien van aanduidingen. Op basis van de aanduidingen worden functies aan de bestemming toegevoegd of verwijderd, of worden aanwijzingen gegeven ten aanzien van aantallen of maatvoeringen. De verbeelding moet worden bezien in samenhang met de regels. Voor de verdere uitleg hiervan wordt verwezen naar onderstaande uitleg onder paragraaf 6.3.2.

Voor de beschrijving van het bestemmingsplan wordt verwezen naar Hoofdstuk 4 Beschrijving bestemmingsplan.

6.3.2 Regels

De planregels zijn verdeeld over vier hoofdstukken. Deze worden kort beschreven. Daarna volgt een toelichting op enige planregels.

Inleidende regels

In dit hoofdstuk worden begrippen verklaard die in de planregels worden gebruikt (artikel 1). Dit gebeurt om een eenduidige uitleg en toepassing van de planregels te waarborgen. Ook is de wijze waarop gemeten moet worden bij het toepassen van de regels bepaald (artikel 2).

Bestemmingsregels

In dit tweede hoofdstuk zijn de bepalingen van de bestemmingen opgenomen. Dit gebeurt in alfabetische volgorde. Eerst de bestemmingsregels en vervolgens de dubbelbestemmingen.

Ieder artikel kent een vaste opzet. Eerst wordt het toegestane gebruik geformuleerd in de bestemmingsomschrijving. Vervolgens zijn bouwregels opgenomen. Aansluitend worden de (eventuele) afwijkingsmogelijkheden ten aanzien van het bouwen en het gebruik omschreven. Daarna de specifieke gebruiksregels en de vergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde (aanlegvergunningenstelsel), voor zover dit aan de orde is.

Belangrijk om te vermelden is dat naast de bestemmingsregels ook in andere regels relevante informatie staat die mede gelezen en geïnterpreteerd moeten worden. Alleen zo ontstaat een volledig beeld van hetgeen is geregeld.

Algemene regels

In dit hoofdstuk zijn regels opgenomen met een algemeen karakter. Ze gelden dus voor het hele plan. Denk aan de anti-dubbeltelregel en de regels met betrekking tot mogelijke binnenplanse afwijkingen. Een binnenplanse afwijkingsmogelijkheid is, zoals het woord het al zegt, een mogelijkheid in het bestemmingsplan zelf om af te wijken van de regels uit datzelfde bestemmingsplan. Dit in tegenstelling tot 'buitenplanse' afwijkingsmogelijkheden.

De (bestemmings)regels moeten altijd in samenhang met de algemene regels worden gelezen vóórdat op basis van de bestemmingregels interpretaties worden verricht.

In dit hoofdstuk worden ook regels gegeven over het ondergronds bouwen. Daarbij zal in voorkomende gevallen door middel van een geohydrologisch onderzoek aangetoond moeten worden dat grondwaterstromen niet worden verstoord.

De oppervlakte van een ondergrondse ruimte wordt niet meegeteld indien een maximum is gesteld.

Ten aanzien van de vereiste parkeergelegenheid op het bijbehorende terrein, wordt verwezen naar de parkeernomen van de gemeente. Wat voldoende is, wordt op basis van de normen van niet alleen bepaald bij de beoordeling van een bouwaanvraag, maar ook bij een wijziging in het gebruik.

Overgangs- en slotregels

In het laatste hoofdstuk wordt het overgangsrecht geregeld en wordt bepaald hoe het bestemmingsplan heet (de slotregel).

Voor zover relevant worden de planregels hierna nog artikelsgewijs nader toegelicht.

Begrippen

Voor een goede uitleg van de regels moeten de begripsbepalingen correct worden toegepast. Zij bieden uitsluitsel over de gebruikte termen en zijn doorslaggevend bij de interpretatie van de regels.

Ten aanzien van het begrip *bijgebouw* (artikel 1.18) kan nog worden opgemerkt dat expliciet niet is gekozen voor de term *bijbehorend bouwwerk* waar in de *Wet algemene bepalingen omgevingsrecht* (*Wabo*) van wordt gesproken. Dit vloeit voort uit de keuze om in beginsel geen functieonderscheid voor te schrijven tussen hoofd- en bijgebouw.

Opgemerkt wordt dat een carport onder het begrip overkapping valt.

Wijze van meten

Dit artikel geeft aan hoe dient te worden gemeten. Bij het toepassen van de betreffende regels (zoals opgenomen in de algemene aanduidingsregels van dit plan) dient dus te worden gemeten conform de aangegeven meetmethodiek.

Bedrijf

Binnen deze bestemming zijn rechtstreeks bedrijven toegestaan die zijn genoemd in Bijlage 4 Lijst bedrijfsactiviteiten gemengd gebied. Dit betreft diverse geselecteerde bedrijfsactiviteiten uit de categorieën 1 en 2 van de *VNG*-bedrijvenlijst. Binnen het plangebied geldt deze bestemming voor één perceel. Omdat de in de bedrijvenlijst opgenomen indeling voortvloeit uit activiteiten van het gemiddelde bedrijf in de betreffende sector, moge duidelijk zijn dat (aanzienlijke) afwijkingen ten opzichte van het gemiddelde bedrijf mogelijk zijn. Ter ondervanging van eventuele onvolkomenheden van de gekozen systematiek en om op eenvoudige wijze te kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen, is hieromtrent een afwijkingsbevoegdheid voor burgemeester en wethouders opgenomen. Hierdoor kunnen bedrijven worden toegelaten die naar de aard van de bedrijvigheid alsmede qua bedrijfsomvang vergelijkbaar zijn met de bedrijven, die in de betreffende categorieën zijn genoemd. Voorwaarde is wel dat deze bedrijven qua hinder en/of gevaar geen onevenredige afbreuk doen aan het woon-/leefmilieu. Raadpleging van een milieudeskundige wordt hierbij aanbevolen.

Centrum - 1

Deze bestemming is gegeven aan het kernwinkelgebied van Rheden voornamelijk gelegen aan de zuidzijde van de Groenestraat en daar waar deze weg aantakt op de Schoolweg. In dit gebied is detailhandel, dienstverlening en lichte horeca (categorie 1a) toegelaten. Welke horeca-activiteiten dat zijn, is vastgelegd in Bijlage Lijst horeca-activiteiten. Door een concentratie wordt het behoud en de versterking van deze voorzieningen voor het dorp nagestreefd.

Boven deze vestigingen zijn woningen toegelaten. Andere aanwezige functies zijn specifiek aangeduid en gekoppeld aan een vlak. In het (openbare) gebied zijn ook standplaatsen toegelaten evenals onder

voorwaarden terrassen alsmede evenementen en een weekmarkt.

In deze bestemming wordt gewerkt met bouwlagen, naast de maximale bouwhoogte. Gebouwd moet worden binnen het bouwvlak.

Het bestemmingsplan bevatten ook regels voor bijgebouwen en overkappingen. Nieuwe bijgebouwen en overkappingen dienen bijvoorbeeld binnen een bouwvlak of binnen het aanduidingsvlak 'bijgebouwen' te worden gebouwd.

Centrum - 2

Deze bestemming wordt voor het secundaire winkelgebied gebruikt grotendeels gelegen ten noorden van de kruising Schoolweg - Groenestraat. In dit gebied is detailhandel, dienstverlening en lichte horeca (categorie 1a) toegelaten. H

Boven deze vestigingen zijn woningen toegelaten. Op de begane grond zijn woningen toegestaan als dat nader is aangegeven. Andere aanwezige functies zijn specifiek aangeduid en gekoppeld aan een vlak. Binnen de bestemming zijn ook standplaatsen toegestaan, onder voorwaarden terrassen alsmede evenementen zijn mogelijk.

In deze bestemming wordt gewerkt met bouwlagen, naast de maximale bouwhoogte. Gebouwd moet worden binnen het bouwvlak.

Het bestemmingsplan bevatten ook regels voor bijgebouwen en overkappingen. Nieuwe bijgebouwen en overkappingen dienen bijvoorbeeld binnen een bouwvlak of binnen het aanduidingsvlak 'bijgebouwen' te worden gebouwd.

Het verschil tussen Centrum - 1 en Centrum - 2 zit in de afwijkingsregels. In Centrum - 2 is een afwijkingsmogelijkheid opgenomen voor het toestaan van woningen op de begange grond. In het kernwinkelgebied (Centrum -1) wordt dat niet wenselijk geacht. Daarnaast is in het kernwinkelgebied (Centrum - 1) de afwijkingsmogelijkheid voor een andere horecacategorie iets ruimer dan in het secundair winkelgebied (Centrum - 2). Bij het kernwinkelgebied moet worden getoetst of het passend is in de omgeving, terwijl in het secundair winkelgebied de ruimtelijke effecten vergelijkbaar moeten zijn met daghoreca.

Gemengd - 1

Deze bestemming ziet op het gebied dat buiten het kernwinkelgebied en het secundarir winkelgebied ligt. Naast het wonen zijn er ook andere gebruiksmogelijkheden. Naast wonen dat ook op de begane grond mag plaatsvinden, is in dit gebied detailhandel op de begane grond toelaten. Ook hier geldt dat de ondernemer invulling geeft aan de locatie en de omvang van zijn winkel binnen de bestemmingsplanmogelijkheden. Daghoreca (categorie 1a) is altijd binnen deze bestemming toegelaten. Alsmede diverse functies op de gebieden maatschappelijk, dienstverlening en cultuur en ontspanning die zijn opgenomen in Bijlage 1 Lijst gemengde activiteiten. Activiteiten die niet op de lijst zijn vermeld maar naar aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar zijn met de genoemde activiteiten, kunnen via een afwijkingsbevoegdheid worden toegestaan. Daarbij moet het wel gaan om functies op de gebieden maatschappelijk, dienstverlening en cultuur en ontspanning; de afwijkingsbevoegdheid voorziet nadrukkelijk niet in een ander type functies. Voor de omkadering van deze functies wordt verwezen naar de definities in artikel 1. Verder zijn bedrijven toegestaan welke zijn opgenomen in Bijlage 2 Lijst bedrijfsactiviteiten gemengd gebied mits zij vallen onder categorie 1. Gelet op de beoogde uitstraling van de verspreid gelegen locaties die als Gemengd - 1 zijn bestemd (een lichte dynamiek, weinig overlast, makkelijk inwisselbare activiteiten), is een hogere categorie hier niet gewenst.

Verder is het toegelaten dat een bewoner aan huis een beroep of bedrijf uitoefent. Hiervoor gelden voorwaarden. De aan huis gebonden beroepen zijn krachtens jurisprudentie standaard toegestaan; in de begripsbepalingen is aangegeven om welke beroepen het gaat (artikel 1.14). De bedrijfsactiviteiten aan huis vormen een aanvulling hierop. In Bijlage 8 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis bij de regels van dit plan is na te lezen welke bedrijven dit betreft. Als een beroep niet past binnen de begripsbepaling dan wel een bedrijf niet voorkomt op deze lijst is afwijking eventueel mogelijk mits voldaan wordt aan de aangegeven criteria.

Voor wat betreft gebruik zit het verschil met de centrumbestemmingen onder andere met het toestaan van wonen op de begane grond in Gemengd - 1, en ruimere mogelijkheden voor dienstverlening in de centrumbestemmingen. Dit is ingegeven door de wens tot concentratie in/rondom het kernwinkelgebied.

Er is een onderscheid gemaakt tussen hoofdgebouwen en bijgebouwen. De hoofdgebouwen zijn uitsluitend toegestaan binnen het bouwvlak, de bijgebouwen (en overkappingen) mogen daarnaast ook gebouwd worden op de gronden die met 'bijgebouw' zijn aangeduid. Van belang is dat het verschil met het hoofdgebouw bestaat uit een bouwkundige/architectonische ondergeschiktheid. Functionele ondergeschiktheid is op basis van het bestemmingsplan uitdrukkelijk niet aan de orde. Dit volgt uit de begripsbepaling van bijgebouw zoals neergelegd in artikel 1.18.

Ten aanzien van de maatvoering van de hoofdgebouwen geldt hetzij de redelijk globale benadering van aantal bouwlagen, hetzij de meer specifieke benadering van handhaving van bestaande goothoogtes en bouwhoogtes. De globaliteit van de bouwlagen benadering maakt dat men vrij is zelf te kiezen voor de hoogte en de vorm van het dak.

Ten aanzien van bestaande afwijkingen in percentages, oppervlaktes, hoogtes en eventuele andere maten kan nog het volgende worden vermeld. Legale afwijkingen van percentages en oppervlaktes worden gerespecteerd én worden als maximale maat aangemerkt. Bij vervanging kan dus een kleiner percentage/een kleinere oppervlakte worden teruggebouwd, waarbij niettemin het generiek toegestane percentage/de generiek toegestane oppervlakte nog wordt overschreden. Dit om te voorkomen dat voor een groot gebouw geen kleiner gebouw kan worden teruggebouwd. Voor andere maten zoals hoogtematen geldt een striktere regeling. Bij vervanging kan óf de bestaande hoogte worden teruggebouwd óf moet worden voldaan aan de generieke hoogteregeling.

Groen

Binnen deze bestemming mogen geen gebouwen worden opgericht, wel bouwwerken geen gebouw zijnde. Hiervoor zijn bouwregels opgenomen.

Tuin

Deze bestemming ziet op gronden die als tuin in gebruik zijn en die in beginsel vrij van gebouwen dienen te blijven. Voor erf- en terreinafscheidingen geldt, dat de toegestane hoogte afhankelijk is van de situering. Als het gaat om de bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen die worden geplaatst op hoekpercelen die grenzen aan openbaar groen of wel aan de openbare weg, geldt dat de een hoogte van 2 m is toegestaan mits de afscheidingen zijn geplaatst achter de oorspronkelijke achtergevel van het hoofdgebouw en het verlengde daarvan. Door uit te gaan van de oorspronkelijke achtergevel wordt aangesloten bij het *Besluit omgevingsrecht*. In andere gevallen mogen de afscheidingen maximaal 1 m hoog zijn. Een uitzondering geldt voor afscheidingen binnen de aanduiding *overige zone - stedenbouwkundig waardevol,* alwaar in alle gevallen een maximale hoogte van 1 m geldt. Voor de duidelijkheid verwijst dit artikel door naar de betreffende bepaling.

Hierbij wordt opgemerkt dat burgemeester en wethouders een beleid hebben vastgesteld over de wijze waarop zij omgaan met hun wettelijke bevoegdheid om omgevingsvergunningen te verlenen buiten de bepalingen van het bestemmingsplan om. Deze bevoegdheid op grond van het *Besluit omgevingsrecht* is bedoeld voor zogenaamde 'kruimelgevallen'. In hun beleid hebben burgemeester en wethouders voorzien in een mogelijkheid om in bepaalde gevallen mee te werken aan hekwerken en toegangspoorten die qua maatvoering afwijken van het bestemmingsplan.

Wonen

Deze bestemming betreft de bestaande woningen.

Ten aanzien van kamerverhuur kan worden opgemerkt, dat bij iedere woning -maar niet in een vrijstaand bijgebouw- maximaal aan 2 personen kamers mogen worden verhuurd aan personen die niet tot het huishouden behoren (waaronder niet begrepen wordt bed en breakfast, dit valt onder de regeling van aan

huis gebonden beroepen/bedrijven). Dit volgt uit de begripsbepaling van *woning* (artikel 1.72). Kamerverhuur aan meerdere personen is slechts mogelijk in zoverre de planregeling hierin voorziet.

Ingevolge de begripsbepaling van het begrip *woning* moet sprake zijn van een huishouden. Bij het begrip *huishouden* gaat het om zelfstandige bewoning waar ook verbondenheid is tussen de bewoners.

Verder is nog sprake van een bedrijf en van een kantoor, die beide niet vallen onder de aan huis gebonden beroepen-/bedrijvenregeling (zie hierna). Vandaar dat deze specifiek zijn genoemd.

Per bouwvlak is in beginsel 1 woning is toegestaan, tenzij anders op de verbeelding is aangegeven. De aantallen zijn afgestemd op de aanwezige woningen dan wel op de bestaande planologische rechten. De benaming van de aanduiding *maximum aantal wooneenheden* vloeit voort uit de keuze die in de landelijke standaard is gemaakt. De term 'wooneenheden' heeft in deze geen op zichzelf staande betekenis, gedoeld wordt op het aantal woningen.

Verder is het ook hier toegelaten dat een bewoner aan huis een beroep of bedrijf uitoefent. Hiervoor gelden voorwaarden. De aan huis gebonden beroepen zijn krachtens jurisprudentie standaard toegestaan; in de begripsbepalingen is aangegeven om welke beroepen het gaat (artikel 1.14). De bedrijfsactiviteiten aan huis vormen een aanvulling hierop. In de Lijst van toegelaten bedrijfsactiviteiten aan huis -opgenomen als Bijlage 6 bij de regels van dit plan- is na te lezen welke bedrijven dit betreft. Als een beoogd bedrijf aan huis niet voorkomt op deze lijst is afwijking eventueel mogelijk mits voldaan wordt aan de aangegeven criteria.

Opgemerkt wordt dat ten aanzien van de vereiste parkeergelegenheid op het bijbehorende terrein, derhalve ook bij de uitoefening van een bedrijf of beroep aan huis, in de Parkeernormen zijn gesteld. In de Parkeernormen zijn onder andere bruikbaarheidsvereisten en de normen per functie vastgelegd. Wat voldoende is, wordt op basis van deze bijlage bepaald bij de beoordeling van een bouwaanvraag dan wel bij een functiewijziging.

Er is een onderscheid gemaakt tussen hoofdgebouwen en bijgebouwen. De hoofdgebouwen zijn uitsluitend toegestaan binnen het bouwvlak, de bijgebouwen (en overkappingen) mogen daarnaast ook gebouwd worden op de gronden buiten het bouwvlak. Van belang is dat het verschil met het hoofdgebouw bestaat uit een bouwkundige/architectonische ondergeschiktheid. Functionele ondergeschiktheid is op basis van het bestemmingsplan uitdrukkelijk niet aan de orde. Dit volgt uit de begripsbepaling van *bijgebouw* zoals neergelegd in artikel 1.18.

Ten aanzien van de maatvoering van de hoofdgebouwen geldt hetzij de redelijk globale benadering uitgedrukt in aantal bouwlagen, hetzij de meer specifieke benadering van handhaving van bestaande goothoogtes en bouwhoogtes. De globaliteit van de bouwlagen benadering maakt dat men vrij is zelf te kiezen voor de hoogte en de vorm van het dak. Bij handhaving van goothoogte/bouwhoogte is dit niet het geval. Deze laatste benadering is toegepast op panden waar dit vanuit het behoud van de (stedenbouwkundige) karakteristiek gewenst is. Ook voor monumenten geldt dit voor alle duidelijkheid. Om deze panden niet volledig 'op slot' te zetten kan hiervan met 5% worden afgeweken.

Voor de bijgebouwen en overkappingen geldt een maximaal bebouwingspecentage van het bouwperceel en een maximale goot- en bouwhoogte. Daar waar sprake is van een afwijkende maatvoering is dit specifiek geregeld.

Ten aanzien van bestaande afwijkingen in percentages, oppervlaktes, hoogtes en eventuele andere maten kan nog het volgende worden vermeld. Legale afwijkingen van percentages en oppervlaktes worden gerespecteerd én worden als maximale maat aangemerkt. Bij vervanging kan dus een kleiner percentage/een kleinere oppervlakte worden teruggebouwd, waarbij niettemin het generiek toegestane percentage/de generiek toegestane oppervlakte nog wordt overschreden. Dit om te voorkomen dat voor een groot gebouw geen kleiner gebouw kan worden teruggebouwd, dat evenwel groter is dan generiek is toegestaan. Voor andere maten zoals hoogtematen geldt een striktere regeling. Bij vervanging kan óf de bestaande hoogte worden teruggebouwd óf moet worden voldaan aan de generieke hoogteregeling.

Waarde - archeologie 1 en 2

Deze dubbelbestemmingen zijn gebaseerd op het archeologiebeleid in de gemeente Rheden.

In de regels van de verschillende dubbelbestemmingen wordt de bescherming van de archeologische waarden geregeld via een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden (voorheen de aanlegvergunning). Zonder een dergelijke vergunning mag niet zomaar de grond worden geroerd, en daardoor blijven de (mogelijke) archeologische waarden in de grond onaangeroerd. De vergunningsplicht ziet er op toe dat éérst inzicht ontstaat in de mogelijke waarde van de bodem waarna, op basis van een afweging, alsnog een vergunning afgegeven kan worden voor het roeren van de bodem. Om inzicht in de mogelijke waarde van de bodem op het gebied van archeologie te verkrijgen is onderzoek nodig. Dit onderzoek zal vaak een archeologisch bureauonderzoek zijn gevolgd door een archeologisch booronderzoek. Deze dienen uitgevoerd te worden door deskundige onderzoekers die voldoen aan de benodigde certificeringen. Op basis van die eerste onderzoeken kan vervolgonderzoek nodig zijn (proefsleuvenonderzoek en eventueel opgraven). Indien aangetoond kan worden dat binnen (bepaalde delen van) het te onderzoeken gebied geen archeologische waarden meer aanwezig kunnen zijn, kan (met betrekking tot deze delen) worden afgezien van archeologisch onderzoek.

Voor de verschillende te onderscheiden gebieden geldt dat een omgevingsvergunning nodig is voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden (voorheen aanlegvergunning genaamd). Waarbij de oppervlakte van de bodemingreep en de diepte ervan bepalen of een omgevingsvergunning nodig is of niet. Er moet dus aan beide criteria worden voldaan voordat een omgevings- vergunning nodig is. De diepte is daarbij maatgevend op het diepste punt (dus een ingreep boven de maatgevende oppervlakte en op één punt dieper dan de maatgevende diepte is vergunningplichtig).

De volgende gebieden worden in de gemeente onderscheiden waarbij per gebied het maatgevend minimale oppervlakte (in vierkante meters) wordt aangegeven als ook de maatgevende diepte (in strekkende centimeters).

Verwachtingswaarde	**categorie-indeling volgens archeologische beleidskaart**	**onderzoek noodzakelijk bij bodemingrepen**	**Dubbelbestemming**
terrein van cultuurhistorische waarde, opgehoogd erf, buitenplaats, kasteelterrein, kern historische nederzetting	aandachtsgebied	groter dan 100 m^2 en dieper dan 30 cm	*Waarde - Archeologie 1*
hoge verwachting, waarschijnlijk goede conservering	aandachtsgebied	groter dan 100 m^2 en dieper dan 30 cm	*Waarde - Archeologie 1*
hoge verwachting, mogelijk goede conservering	aandachtsgebied	groter dan 100 m^2 en dieper dan 30 cm	*Waarde - Archeologie 1*
middelhoge verwachting	onderzoeksgebied	groter dan 250 m^2 en dieper dan 30 cm	*Waarde - Archeologie 2*
lage verwachting	archeologisch gebied met lage verwachting	groter dan 2500 m^2 en dieper dan 30 cm	*Waarde - Archeologie 3*

water	waterbodems	groter dan 2500 m^2 en dieper dan 30 cm	*Waarde - Archeologie 3*
bekende archeologische vindplaatsen en een straal van 25 m daaromheen		groter dan 100 m^2 en dieper dan 30 cm	*Waarde - archeologie 1*

Anti-dubbeltelregel

Deze regel is opgenomen om een ongewenste verdichting van de bebouwing te voorkomen. Deze zou zich kunnen voordoen indien een deel van een bouwperceel dat al bij de berekening van een maximaal bebouwingspercentage was betrokken wederom bij een dergelijke berekening, doch nu ten behoeve van een ander bouwperceel wordt betrokken. De tekst van de regeling volgt uit het *Bro*.

Algemene bouwregels

Voor diverse geringe bouwonderdelen geldt, dat deze bij de toets aan de planregels als zodanig buiten beschouwing worden gelaten. Daarnaast is een regeling voor ondergronds bouwen opgenomen. Hoofdregel is, dat hetgeen bovengronds is toegestaan, ook ondergronds kan worden toegestaan. Daarnaast zijn enkele verbijzonderingen opgenomen.

Algemene gebruiksregels

Voor de redactie van dit artikel is de algemene formulering aangehouden. Deze gaat uit van de gedachte dat het gebruik uitsluitend mag plaatsvinden in overeenstemming met de bestemming. In beginsel is de bestemmingsomschrijving van de betreffende bestemming bepalend.

In verband met het schrappen van het bordeelverbod is expliciet opgenomen dat onder strijdig gebruik als bedoeld in artikel 7.10 van de *Wet ruimtelijke ordening* in ieder geval wordt verstaan het (laten) gebruiken van gebouwen ten behoeve van een seksinrichting. Om discussie te voorkomen is dit expliciet opgenomen. Met deze regeling wordt aangesloten bij het beleid van de gemeente Rheden om dit niet toe te laten in onderhavige kern.

Aan nieuwe situaties kan worden meegewerkt door het toepassen van een afwijkingsbevoegdheid, waarbij moet worden getoetst aan de aangegeven criteria. Dit laat onverlet dat daarnaast ook moet worden voldaan aan de *APV*.

Verder wordt nog voorzien in een regeling ten aanzien van het parkeren en de parkeernormen. De parkeernormen zijn voor alle bestemmingen van toepassing. De regels zijn zo geformuleerd dat getoetst wordt aan de op dat moment geldende parkeernomen.

Algemene aanduidingsregels

Het plan kent de aanduiding *overige zone - stedenbouwkundig waardevol*. Van belang is dat de tuinen welke zich binnen deze zone bevinden niet worden gezien als erf bij woning of bijvoorbeeld het kantoor. Daarom kunnen hier geen vergunningvrije bouwwerken worden geplaatst. Overige bouwwerken zijn op deze gronden wél toegestaan, omdat het verbieden hiervan als te beperkend wordt gezien. Om het waardevolle karakter te kunnen borgen, kunnen aan de overige bouwwerken nadere eisen worden gesteld, waarbij onder meer gedacht moet worden aan de mate van transparantie van een bouwwerk, zodat geen gesloten zicht ontstaat en het mogelijk blijft de aanwezige openheid te ervaren.

Algemene afwijkingsregels

Aan burgemeester en wethouders wordt hier de bevoegdheid gegeven om af te wijken van de bestemmingsregels. Evident is dat niet alle afwijkingsregels op alle bestemmingen van toepassing zijn.

Voorts is van belang dat het bestaan van de bevoegdheid niet mag leiden tot een automatisme in het afwijken: conform de *Algemene wet bestuursrecht* (*Awb*) moeten burgemeester en wethouders de rechtstreeks bij het besluit betrokken belangen afwegen. Overigens is de bevoegdheid beperkt in die zin dat geen omgevingsvergunning voor afwijken mag worden verleend indien onevenredige afbreuk wordt gedaan aan een aantal met name genoemde belangen.

Algemene wijzigingsbevoegdheid

In de algemene wijzigingsbevoegdheid wordt aan burgemeester en wethouders de bevoegdheid gegeven om aanduidingen binnen de bestemming *Gemengd - 1* te verwijderen en te wijzigen. Als burgemeester en wethouders gebruik willen maken van hun bevoegdheid dan verbindt het bestemmingsplan hieraan voorwaarden.

Burgemeester en wethouders zijn niet verplicht om gebruik te maken van hun bevoegdheid.

Algemene procedureregels

Op het stellen van nadere eisen zijn de algemene procedureregels van toepassing. Het is nodig deze in het bestemmingsplan te regelen omdat de *Awb* hierin niet voorziet.

Overgangsrecht

De redactie van dit recht volgt uit het *Besluit ruimtelijke ordening*. Bij het overgangsrecht wordt onderscheid gemaakt naar bouwwerken en gebruik.

Bij bouwwerken gaat het er om of ze op de peildatum in enigerlei opzicht afwijken van het plan. Doorgaans betreffen die afwijkingen de bouwregels. Ze mogen gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd of na een calamiteit worden herbouwd, mits de bestaande afwijkingen naar hun aard niet worden vergroot. Bij de vraag of de afwijking wordt vergroot kan ook het gebruik relevant zijn. Van de mogelijkheid tot gedeeltelijke vernieuwing of verandering zijn uitgesloten de illegale bouwwerken. Daaronder worden verstaan de bouwwerken die zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning -voor zover vereist- zijn gebouwd in strijd met het toen geldende bestemmingsplan.

Voor een vergroting van de inhoud van een bouwwerk met niet meer dan 5% kan met een omgevingsvergunning eenmalig worden afgeweken. Peildatum voor bouwwerken is het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan.

Ten aanzien van het gebruik is bepaald dat bestaand, met het plan strijdig gebruik mag worden voortgezet. Een uitsluitingsclausule is opgenomen voor gebruik dat al in strijd was met het voorheen geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan. Deze regel laat de wrakingsjurisprudentie onverlet.

6.4 Vergelijking met geldende bestemmingsplan

Er is gestreefd naar om binnen de nieuwe digitale systematiek dezelfde mogelijkheden te bieden als in het geldende bestemmingsplan. Wel met, zoals hiervoor al is aangegeven, een toets aan hedendaagse inzichten.

Los van de wijzigingen die voortvloeien uit de nieuwe landelijke digitale systematiek en de hiervoor opgesomde nieuwe woningbouwlocaties, is in onderhavig bestemmingsplan rekening gehouden met de (ruimere) mogelijkheden om aan huis een beroep of bedrijf uit te oefenen. Om die reden zijn veel activiteiten zonder nadere aanduidingen binnen de bestemming *Wonen* mogelijk.

Voor een meer uitgebreide beschrijving van de mogelijkheden van het nu voorliggende plan kan hoofdstuk 4 geraadpleegd worden.

6.5 Reikwijdte bestemmingsplan

Om te beoordelen of een ontwikkeling kan worden gerealiseerd, is het soms niet voldoende om alleen af te gaan op de inhoud van het bestemmingsplan. Ook indien het bestemmingsplan een ontwikkeling toestaat, kan het voorkomen dat andere regelgeving of dat gesloten verdragen de daadwerkelijke uitvoering verhinderen of pas na bijvoorbeeld vergunningverlening of onderzoek mogelijk maken.

De kaders die het bestemmingsplan biedt ten aanzien van nieuwe bouwmogelijkheden/bouwplan-initiatieven, bieden geen garantie voor de te verlenen omgevingsvergunning voor het bouwen. Bouwplannen zullen naast de toets aan onderhavig bestemmingsplan tevens worden getoetst aan, en dienen te voldoen aan, zowel het landelijke *Bouwbesluit* als de bouwverordening (vastgesteld door de gemeenteraad). Waarbij de (onafhankelijke) welstandscommissie adviseert of het bouwplan op basis van de *Welstandsnota* (vastgesteld door de gemeenteraad) voldoet aan redelijke eisen van welstand.

6.6 Handhaving

Het bestemmingsplan maakt op een eenvoudige wijze duidelijk wat is toegelaten en is daarmee goed handhaafbaar.

Burgemeester en wethouders kunnen bestuursrechtelijk optreden tegen activiteiten die strijdig zijn met het bestemmingsplan. Daartoe is beleid vastgesteld.

Daarnaast kan ook via de strafrechtelijke weg worden opgetreden. Een overtreding van de regels is een strafbaar feit waarop de *Wet op de Economische Delicten* van toepassing is.

Hoofdstuk 7 Economische uitvoerbaarheid

kader

Op grond van het *Besluit ruimtelijke ordening* dient de economische uitvoerbaarheid te worden onderzocht in het kader van het bestemmingsplan. De *Wet ruimtelijke ordening* verplicht de gemeente tot het verhaal van kosten die tot de grondexploitatie behoren op basis van een exploitatieplan.

De gemeente kan hiervan afzien indien:

a. het verhaal van de kosten van de grondexploitatie anderszins is verzekerd, en
b. het bepalen van een tijdvak of fasering niet noodzakelijk is, en
c. het stellen van eisen, regels of een uitwerking van regels aan het bouwrijp maken, de aanleg van nutsvoorzieningen, en het inrichten van de openbare ruimte en woningbouwcategorieën niet noodzakelijk is, of
d. één van de bij algemene maatregel van bestuur aangewezen gevallen van toepassing is, te weten:
    - het totaal der wettelijk te verhalen exploitatiebijdragen bedraagt minder dan € 10.000,00, of
    - er geen verhaalbare kosten in de zin van het *Besluit ruimtelijke ordening* aan de orde zijn, of
    - de verhaalbare kosten in de zin van het Besluit ruimtelijke ordening uitsluitend de aansluiting van een bouwperceel op de openbare ruimte of de aansluiting op de nutsvoorzieningen betreffen.

De *Wet ruimtelijke ordening* kent voorts een regeling welke voorziet in een tegemoetkoming in schade indien deze boven het normale maatschappelijke risico uitstijgt. Burgemeester en wethouders hebben ter zake van planschade een verordening vastgesteld.

beoordeling

Onderhavig bestemmingsplan betreft een actualisatie van de geldende bestemmingsplannen. In beginsel worden bestaande rechten uit deze plannen, het bestaande legale gebruik van gronden en gebouwen gerespecteerd.

conclusie

Het verhaal van kosten is voldoende verzekerd, een exploitatieplan hoeft niet te worden vastgesteld. In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat gezien de beperktheid van de aanpassingen in de regels en verbeelding en de voorbereiding van onderhavig bestemmingsplan geen zodanige waardeveranderingen worden voorzien dat zij niet gedragen kunnen worden.

Gelet op het vorenstaande is de economische uitvoerbaarheid verzekerd.

Hoofdstuk 8 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

8.1 Inspraak

kader

De gemeente kent op grond van de *Gemeentewet* een inspraakverordening. Deze verordening verplicht niet tot het geven van inspraak bij de voorbereiding van bestemmingsplannen.

Gezien de gewenste participatie van inwoners, ondernemers en organisaties is het plan bekendgemaakt en terinzage gelegd en is een inloopavond georganiseerd.

Het voorontwerp bestemmingsplan Rheden-Centrum 2022 heeft van 31 maart tot en met 11 mei 2022 gedurende zes weken ter inzage gelegen. Op 4 april 2022 is er een inloopbijeenkomst geweest in het Dorpshuis Rheden. Gedurende de tervisielegging zijn er 7 inspraakreacties binnengekomen.

In de bijgevoegde Inspraak- en vooroverlegnota (zie Bijlage 1 Nota Inspraak en vooroverleg) is te zien hoe met de inspraakreacties is omgegaan en of het aanleiding vormt om het plan aan te passen. Enkel waar dit in de Inspraak- en vooroverlegnota specifiek is gemeld, leidt een onderdeel van de inspraakreactie tot aanpassing van het plan. Een overzicht hiervan is opgenomen in de Nota van wijzigingen (zie Bijlage 2 Nota van wijzigingen inspraak).

8.2 Vooroverleg

Op grond van het *Besluit ruimtelijke ordening* wordt vooroverleg gepleegd met de besturen van de betrokken gemeenten, waterschappen en met diensten van provincie en rijk die betrokken zijn bij de zorg voor een goede ruimtelijke ordening of belast zijn met de behartiging van belangen welke in het plan in geding zijn.

Van de kant van de provincie Gelderland en het rijk is bericht in welke gevallen zij vooroverleg nodig vinden.

Het vooroverleg vindt gelijktijdig met de inspraak plaats.

In het kader van het vooroverleg worden de volgende instanties in de gelegenheid gesteld om een reactie te geven op het voorontwerpbestemmingsplan:

a. het waterschap *Rijn en IJssel*;

b. de *Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden.*

Beiden hebben aangegeven geen inhoudelijke reactie te hebben, zoals ook aangegeven in de Nota Inspraak en vooroverleg.

8.3 Zienswijzen

Het *Besluit ruimtelijke ordening* voorziet erin dat, voordat de formele procedure wordt gestart met de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan, kennis wordt gegeven van het voornemen om een bestemmingsplan te vervaardigen.

Gedurende de termijn van terinzagelegging van 1 december 2022 tot en met 11 januari 2023 heeft een ieder de mogelijkheid gehad zienswijzen omtrent het ontwerpbestemmingsplan bij de gemeenteraad naar voren te brengen.

In deze periode was het bestemmingsplan met het ontwerpbesluit via www.ruimtelijkeplannen.nl digitaal te raadplegen. De analoge versie lag ter inzage bij de gemeente.

In de Nota van Zienswijzen zoals die behoort bij het raadsbesluit omtrent de vaststelling van het bestemmingsplan, worden de zienswijzen samengevat en voorzien van een antwoord door de gemeenteraad. Hieruit blijkt of aanleiding is gevonden voor een gewijzigde vaststelling van het bestemmingsplan.

De wijzigen ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan worden vastgelegd in de Nota van Wijzigingen zoals die bij het raadsbesluit omtrent de vaststelling hoort.

Bijlagen bij de toelichting

Bijlage 1 Nota Inspraak en vooroverleg

Nr.	Samenvatting reactie	Overwegingen burgemeester en wethouders
	Inspraak	
1	De eigenaar van Bruco Transport wil dat de bestemming van het transportbedrijf op Schoolweg 5-7-9 wordt overgenomen uit het oude bestemmingsplan	Op de verbeelding (plankaart) van het nieuwe plan was al een aanduiding opgenomen. Een bijbehorende regeling in de regels ontbrak nog. Het plan wordt aangepast op dit punt.
2	Er wordt informatie verzocht over een ontwikkeling buiten het plangebied.	Er is contact opgenomen met de inspreker
3	Er wordt informatie verzocht over een ontwikkeling buiten het plangebied en over of er plannen zijn voor nieuwbouw bij/achter Groenestraat 60 (naast de Coöp)	Er is contact opgenomen met de inspreker. Voor wat betreft eventuele nieuwbouw bij/achter Groenestraat 60: de eigenaar is hierover in gesprek met de gemeente. Het is geen onderdeel van het voorliggende bestemmingsplan. Hiervoor wordt, als hiervoor daadwerkelijke planvorming plaatsvindt, een afzonderlijke ruimtelijke procedure gevoerd. Inspreker is bijgepraat over de ontwikkeling buiten het plangebied.
4	Er is een informatieverzoek over 2 ontwikkelingen buiten het plangebied en de vraag of er meer communicatie kan komen over de wijzigingen met dit bestemmingsplan.	Er is contact opgenomen met de inspreker.
5	De eigenaar van de woning aan de Dorpsstraat 74a te Rheden vertelt dat het pand met vergunning is omgebouwd en in gebruik genomen tot woonhuis. In het voorontwerp wordt de bestemming Centrum-1 toegekend, hier is wonen op de begane grond niet toegestaan. Graag wijziging in bestemming "wonen" of "Centrum-2" zodat het huidig gebruik toegestaan blijft.	Op 19 december 2017 is op grond van de artikelen 2.1 lid 1 onder c in combinatie met 2.12 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) een omgevingsvergunning verleend voor het wijzigen van het gebruik van een drukkerij tot woning op het perceel Dorpsstraat 74a te Rheden. Het bestemmingsplan wordt aangepast door een aanduiding op de verbeelding op te nemen en in de regels een regeling op te nemen die voor dit pand wonen op de begane grond mogelijk maakt.
6a	De eigenaar van Groenestraat 75 en 77 wil graag gebruik kunnen blijven maken van de verleende vergunning om aan de kant van Groenestraat 73 een woning te kunnen bouwen. Een deel van het bouwplan is destijds gerealiseerd met uitzondering van de woning. Het betreft een vergunning van 14 oktober 2008 met kenmerk BVB/20080467.	Deze vergunning is op 3 oktober 2013 ingetrokken. Er kan derhalve geen gebruik meer van gemaakt worden.
6b	In het geldende bestemmingsplan ‘Rheden, witte vlekken’ is geen maximum aantal wooneenheden opgenomen. In het voorontwerp bestemmingsplan ‘Rheden-Centrum, 2022’ is wel een maximum aantal	Uit onze administratie blijkt niet dat er vergunning is verleend voor 8 wooneenheden. Wel is op 12 december 2012 vergunning verleend voor het

Nr.	Samenvatting reactie	Overwegingen burgemeester en wethouders
	wooneenheden opgenomen. Inspreker vraagt om voor het perceel geen maximum aantal wooneenheden geldt. Anders wordt gevraagd om het maximum aantal wooneenheden aan te passen. Op dit moment zijn er al 8 wooneenheden, terwijl er in het voorontwerp bestemmingsplan uitgegaan wordt van een maximum van 7 wooneenheden.	verbouwen van een woon-winkelpand naar zes woningen (2012-0717). Er is geen reden om het plan op dit punt aan te passen.
6c	De begane grond van het hoofdgebouw wordt nu gebruikt door een fietsenmaker. De locatie zou in de toekomst gebruikt kunnen worden voor een horecavoorziening, bijvoorbeeld een restaurant of een cafetaria. Gevraagd wordt wat daar allemaal voor nodig is (ook naast het bestemmingsplan) om snel te kunnen schakelen als een eventuele gegadigde zich meldt.	Horeca is toegestaan indien dit valt onder categorie 1a van de lijst horeca-activiteiten die als bijlage 5 bij de regels van het voorontwerp bestemmingsplan is opgenomen. Hier valt uitsluitend lichte horeca onder zoals een broodjeszaak of lunchroom. Het pand is tevens aangeduid als 'specifieke vorm van horeca - 2b'. Deze planregels treden in werking als het bestemmingsplan op deze wijze worden vastgesteld en na terinzagelegging van het vastgestelde bestemmingsplan geen voorlopige voorziening wordt aangevraagd. In het vigerende bestemmingsplan is eveneens een ruimere horecafunctie toegestaan. Een restaurant en een cafetaria valt onder categorie 1b en is hier toegestaan. Zodra zich een gegadigde hiervoor meldt, zijn diverse vergunningen/toetsingen nodig. Denk aan: alcoholvergunning, exploitatievergunning, toets wet BIBOB, melding brandveilig gebruik, gebruiksvergunning, melding Wet milieubeheer, melding activiteitenbesluit. Het moet voldoen aan het bouwbesluit en inrichtingseisen Alcoholwet. Daarnaast is diploma Sociale Hygiëne nodig, toets justitie en politie, goed levensgedrag etc.
6d	Inspreker vindt de parkeernorm voor horeca te hoog, met name voor restaurant (10 parkeerplaatsen per 100 m2) en cafetaria (5 parkeerplaatsen per 100 m2). Inspreker vraagt zich af hoe ondernemers daar in een centrumgebied aan kunnen voldoen. Inspreker constateert dat andere horecavestigingen ook niet of nauwelijks eigen parkeergelegenheid hebben. Inspreker geeft aan op dit moment aan de parkeernorm te kunnen voldoen, echter als de bouwplannen worden verwezenlijkt zou er op die locatie nooit een horecavoorziening kunnen worden gevestigd en moet inspreker kijken naar een andere bestemming.	De parkeernorm voor restaurant en cafetaria komen voort uit de parkeerkencijfers van het CROW. Deze instantie geeft een inschatting van de parkeervraag bij een bepaalt aantal m2 restaurant of cafetaria. De parkeernorm voor specifiek deze functies verdient inderdaad zoals inspreker aangeeft een specifieke toelichting. De gemeente kijkt met name in centrumgebieden naar de situatie en de mogelijkheden die de ondernemer heeft om op eigen terrein in de parkeervraag te kunnen voldoen. De gemeente zal bijvoorbeeld in dit soort gevallen niet eisen dat het terras wordt omgevormd tot parkeren, immers een terras hoort bij een horecafunctie. Ook zal vaak niet geëist worden in de belangenafweging dat al het groen rondom het pand dient te vervallen voor parkeren. De norm is echter wel de parkeervraag die een goed lopend restaurant heeft, maar lijkt in sommige gevallen als dit niet zo is, soms aan de hoge kant, zoals inspreker aangeeft. De Nota Parkeernormen Rheden 2015 kent een aantal mogelijkheden die ingezet kunnen worden zodat niet altijd het berekende aantal parkeerplaatsen op basis van de norm hoeft te worden gerealiseerd. De praktijk laat zien dat

Nr.	Samenvatting reactie	Overwegingen burgemeester en wethouders
		regelmatig gebruik gemaakt wordt van deze bevoegdheid van het college om bij restaurants en cafetaria's af te wijken van de parkeereis om alle benodigde parkeerplaatsen op eigen terrein te realiseren, omdat dit vaak niet kan, niet gewenst is of niet nodig is. Iedere aanvraag kent hierin zijn eigen afweging.
6e	Inspreker wil graag dat er aan de zijkant ook de mogelijkheid voor terras komt.	In artikel 4.4 sub c. van het voorontwerp bestemmingsplan is bepaald dat terrassen moeten zijn gesitueerd voor het hoofdgebouw dan wel voor het verlengde van de achterzijde van het hoofdgebouw. Dat betekent dat ook aan de zijkant, mits gelegen voor het verlengde van de achterzijde van het hoofdgebouw, mogelijkheden zijn voor een terras.
6f	Het in het voorontwerp bestemmingsplan opgenomen maximum oppervlakte voor terras (30 m2) vindt inspreker te klein. Zeker ook in verhouding tot de bestaande bebouwing en de beschikbare ruimte. Dit is van belang zodat een horeca-ondernemer voldoende inkomsten kan genereren.	Er zijn terrassen groter dan 30 m2. De maat van 30 m2 voor terrassen voor lichte horeca (horeca-activiteiten van categorie 1a genoemd in bijlage 5 Lijst horeca-activiteiten op de begane grond) wordt uit de regels gehaald en wordt vrij gelaten. De impact op de omgeving van deze vorm van horeca en van de terrassen is beperkt. Dat geldt niet voor hogere horeca categorieën. Voor horeca-activiteiten van categorie 1b en hoger geldt dat de bestaande aanwezige maat van terrassen is toegestaan. Het college kan hiervan afwijken met toepassing van een procedure. De regels worden hier op aangepast.
7a	BIZ Rheden en ORDS verzoeken om de maximum bouwhoogte voor hoofdgebouwen aan de winkelstraten te verruimen en wel waar dat 10 meter is, te veranderen in 12. Dit, met name voor de winkelverdiepingen, en om ervoor te zorgen dat bouwtechnische installaties inpandig kunnen aangelegd.	In het bestemmingsplan wordt een standaard bouwhoogte in acht genomen van 10 meter. Deze bouwhoogte past bij de dorpse schaal, is in lijn met de hoogte van de aanwezige bebouwing en is overgenomen uit het vigerende bestemmingsplan. In de looptijd van het vigerende bestemmingsplan is niet de indruk ontstaan dat deze bouwhoogte specifiek voor het centrumgebied van Rheden ontoereikend is gebleken. Er is wat dat betreft op dit moment geen technisch of ruimtelijk motief om de standaard bouwhoogte voor het centrumgebied in algemene zin te heroverwegen. Daarbij is het wenselijk om daar waar een verhoging van de bebouwing op basis van een concrete aanleiding nodig blijkt te zijn een integrale afweging te kunnen maken. In dat geval zal onder andere het effect op het straatbeeld en de direct aangrenzende gronden worden beoordeeld. In artikel 14.1 sub e van het voorontwerp bestemmingsplan is overigens bepaald dat bij het bepaalde ten aanzien van de bouwhoogte buiten beschouwing worden gelaten: liftschachten, trappenhuizen, balustrades, balkonhekken en opbouwen voor technische installaties en dergelijke. Voor bouwtechnische installaties op het pand biedt het voorliggende voorontwerp bestemmingsplan ruimte.

Nr.	Samenvatting reactie	Overwegingen burgemeester en wethouders
7b	Ook bij de bouwmogelijkheden voor hoofdgebouwen verder van de winkelstraten gelegen, verzoeken BIZ Rheden en ORDS om de bouwhoogte te verruimen naar bijvoorbeeld 12 meter. Mede gelet op het gewijzigde gemeentelijke beleid voor het bouwen op achterterreinen, zou daarvoor ruimte gecreëerd moeten worden in het bestemmingsplan. Dit zou latere procedures wellicht kunnen voorkomen of makkelijker maken, ook als er qua functie wellicht later nog een afwijkingsprocedure gevolgd moet worden.	De beleidsnotitie bouwen op achterterreinen waarnaar wordt verwezen, biedt een afwegingskader om in specifieke situaties medewerking te kunnen verlenen aan woningbouw initiatieven op achterterreinen. Er zijn verschillende criteria waaraan een initiatief dient te voldoen. Het is niet gewenst om op voorhand generiek te voorzien in deze mogelijkheid. Het betreft in alle gevallen maatwerk waarbij in het kader van een goede ruimtelijke ordening een zorgvuldige ruimtelijke en functionele afweging aan de orde is.
7c	De BIZ Rheden (Bedrijveninvesteringszone) en de ORDS (Ondernemend Rheden de Steeg) verzoeken om in het winkelgebied van het bestemmingsplan geen mogelijkheden voor kamerverhuurbedrijven op te nemen. Onzelfstandige kamerverhuur past niet in een winkelstraat in het centrumgebied van Rheden.	Op 29 februari 2016 heeft het college van burgemeester en wethouders de beleidsnota Exploitatie kamerverhuur panden vastgesteld. Hierin is een onderscheid gemaakt tussen gemengde wijken en monofunctionele wijken. Net als kern Dieren is kern Rheden aangemerkt als monofunctionele wijk. In gemengde wijken kan rechtstreeks makkelijker kamerverhuur plaatsvinden. Kern Velp wordt gezien als gemengde wijk. Voor kern Rheden blijft de regeling gehandhaafd zoals die nu in het (voorontwerp)bestemmingsplan is opgenomen.

Nr.	Samenvatting reactie	Overwegingen burgemeester en wethouders

Vooroverleg

A Provincie Gelderland heeft niet gereageerd omdat er geen provinciale belangen in het geding zijn.

B Waterschap Rijn en IJssel geeft aan geen opmerkingen te hebben en dat de conclusie uit de watertoets juist is.

Ambtshalve wijzigingen

A In artikel 4 en artikel 5 is verwezen naar bijlage 2 Lijst maatschappelijke voorzieningen. In die lijst zijn onder meer scholen, al dan niet in combinatie met kinderopvang, opgenomen. Het is wenselijk om buitenschoolse opvang en kinderdagverblijven toe te staan, zonder dat er een school bij gevestigd is. De lijst wordt hier op aangepast.

B Het perceel gelegen aan Veerweg 58-60 ligt tegen de plangrens en wordt in het plangebied meegenomen. In het vigerend bestemmingsplan Rheden 2016 heeft dit een woonbestemming en het bijgebouw een aanduiding voor kantoor. In het vorige bestemmingsplan had het bijgebouw echter een aanduiding voor inrichting, waardoor er ook bedrijven in mogelijk waren. Sinds lange tijd zit hier een timmerwerkplaats t.b.v. interieurontwerp. Dat ligt ook schriftelijk in bezoekrapporten van ODRA vast en is er milieumelding geweest.
Deze omissie wordt hersteld door het perceel Veerweg 58-60 mee te nemen en op het bijgebouw een aanduiding te leggen om de bedrijfsfunctie planologisch mogelijk te maken.

Bijlage 2 Nota van wijzigingen inspraak

Nr.	Aanleiding	Waar	Hoe
1	Inspraakreactie 1	Regels	In artikel 6 Gemengd-1 wordt in lid 6.1.b opgenomen dat de gronden met de aanduiding "specifieke vorm van bedrijf-stalling transportbedrijf" tevens bestemd zijn voor stalling van maximaal 2 vrachtwagens.
2	Inspraakreactie 5	Verbeelding en regels	Op de verbeelding wordt een aanduiding opgenomen voor wonen op de begane grond. In de regels wordt in artikel 4 lid 4.1.b een regeling opgenomen dat ter plaatse van deze aanduiding wonen op de begane grond is toegestaan.
3	Inspraakreactie 6f	Regels	De maat van 30 m2 voor terrassen komt te vervallen. Artikel 4 lid 4 sub c.2, artikel 5 lid 4 sub c.2 en artikel 6 lid 4 sub d.2 worden hier op aangepast en er wordt een artikellid toegevoegd voor de maximale maat van terrassen voor horeca van categorie 1b en hoger (bestaand is maximaal) en een afwijkingsbevoegdheid om die terrassen te vergroten.
4	Ambtshalve	Regels	In de artikelen 3, 4 en 5 is verwezen naar bijlage 2 Lijst maatschappelijke voorzieningen. In die lijst zijn onder meer scholen, al dan niet in combinatie met kinderopvang, opgenomen. Het is wenselijk om buitenschoolse opvang en kinderdagverblijven toe te staan, zonder dat er een school bij gevestigd is. De lijst wordt hier op aangepast.
5	Ambtshalve	Verbeelding en regels	Het plangebied wordt uitgebreid door het perceel Veerweg 58-60 mee te nemen en het te bestemmen als 'Wonen'. Het bijgebouw op het achterperceel krijgt een aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf – timmerwerkplaats' waarbij timmerwerkplaats en kantoor mogelijk is.

Regels

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

In deze regels wordt verstaan onder:

1.1 plan

het bestemmingsplan Rheden-Centrum 2022 van de gemeente Rheden;

1.2 bestemmingsplan

de geometrisch bepaalde planobjecten als vervat in het GML-bestand NL.IMRO.0275.BPRC2019-VA01 met de bijbehorende regels en de daarbij behorende bijlagen;

1.3 aanduiding

een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels, regels worden gesteld ten aanzien van het gebruik en/of het bebouwen van deze gronden;

1.4 aanduidingsgrens

de grens van de aanduiding indien het een vlak betreft;

1.5 aanduidingsvlak

een vlak, door aanduidingsgrenzen van andere vlakken gescheiden;

1.6 achtergevel

de gevel van een gebouw, die is gesitueerd tegenover de voorgevel van het betreffende gebouw;

1.7 bebouwing

één of meer gebouwen en/of bouwwerken, geen gebouw zijnde;

1.8 bed and breakfast

het tegen betaling bieden van kortstondig toeristisch verblijf en ontbijt aan huis;

1.9 bedrijf

een onderneming waarbij het accent ligt op het vervaardigen, bewerken, installeren,

inzamelen en verhandelen van goederen, waarbij eventueel detailhandel uitsluitend plaatsvindt als ondergeschikt onderdeel van de onderneming in de vorm van verkoop dan wel levering van ter plaatse vervaardigde, bewerkte of herstelde goederen dan wel goederen die in rechtstreeks verband staan met de uitgeoefende handelingen, en waarbij de bijbehorende kantoorfunctie niet meer dan 30% van het bedrijfsvloeroppervlak in beslag neemt;

1.10 bedrijfsgebouw

een gebouw dat dient voor de uitoefening van een bedrijf;

1.11 bedrijfsvloeroppervlak

de gezamenlijke vloeroppervlakte van verkoopruimten, magazijnen, bergingen, kantoren en verblijfsruimten en de overige voor de bedrijfsvoering benodigde vloeroppervlakte. Dit wordt gemeten in het pand, op de vloer van de ruimten die (kunnen) worden gebruikt voor bedrijfsmatige activiteiten;

1.12 bedrijfswoning

een woning in of bij een gebouw op een terrein kennelijk slechts bedoeld voor (het huishouden van) een persoon, wiens huisvesting daar gelet op de bestemming van het gebouw of het terrein noodzakelijk is;

1.13 begeleid wonen

24-uurs zorg, begeleiding en ondersteuning (inclusief toezicht) welke in hetzelfde gebouw wordt gecombineerd met bijbehorende woon- en verblijfsvormen, bestemd voor personen waarvoor 24-uurs zorg, begeleiding en ondersteuning als bedoeld in de Jeugdwet, is vastgelegd in een besluit (Awb) afgegeven door de gemeente; bij het vervallen van de genoemde wet en regelgeving, treedt hiervoor in de plaats de wet- of regelgeving welke dient ter opvolging van deze wet en regelgeving op dit onderdeel;

1.14 beroep aan huis

een juridisch, administratief, verzorgend, ontwerptechnisch, kunstzinnig, therapeutisch of (para)medisch beroep, alternatieve geneeswijzen daaronder begrepen, of daarmee gelijk te stellen activiteiten die in een woning dan wel (vrijstaand) bijgebouw worden uitgeoefend, inclusief ondergeschikte detailhandel;

1.15 bestaand

zoals legaal aanwezig ten tijde van de terinzagelegging van het ontwerp van het bestemmingsplan;

1.16 bestemmingsgrens

de grens van een bestemmingsvlak;

1.17 bestemmingsvlak

een geometrisch bepaald vlak met eenzelfde bestemming;

1.18 bijgebouw

uitbreiding van een hoofdgebouw dan wel functioneel met een zich op hetzelfde perceel bevindend hoofdgebouw verbonden, daar al dan niet tegen aangebouwd gebouw, of ander bouwwerk, met een dak; functionele ondergeschiktheid is niet vereist;

1.19 bijzondere maatschappelijke voorzieningen

voorzieningen al dan niet op non-profit basis op het gebied van welzijn, gezondheidszorg en buurtfuncties zoals (para)medische voorzieningen, kinderopvang, bibliotheek, een (deels) zorggerelateerd restaurant, zorggerelateerde kleinschalige detailhandel en zorggerelateerde activiteiten gericht op uiterlijke verzorging dan wel een postagentschap;

1.20 bouwen

het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk, alsmede het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen van een standplaats;

1.21 bouwgrens

de grens van een bouwvlak;

1.22 bouwlaag

een doorlopend gedeelte van een gebouw dat door op gelijke of bij benadering gelijke hoogte liggende vloeren is begrensd;

1.23 bouwperceel

een aaneengesloten stuk grond, waarop ingevolge de regels een zelfstandige, bij elkaar behorende bebouwing is toegelaten;

1.24 bouwperceelsgrens

de grens van een bouwperceel;

1.25 bouwvlak

een geometrisch bepaald vlak, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels bepaalde gebouwen en bouwwerken geen gebouwen zijnde zijn toegelaten;

1.26 bouwwerk

elke constructie van enige omvang van hout, steen metaal of ander materiaal die (in)direct met de grond is verbonden hetzij (in)direct steun vindt in of op de grond en bedoeld is om ter plaatse te functioneren;

1.27 bovenbouw

een gedeelte van een hoofdgebouw dat moet passen binnen de contour die ontstaat door:

a. een verticale verlenging van twee zijden van het op de verbeelding aangegeven bouwvlak met 1,20 meter, gerekend vanaf de bovenkant van de onderliggende bouwlaag, gevolgd door een schuin vlak met een binnenhoek van 60 graden, en
b. een verticale verlenging van de overige zijden;

en welke contour slechts mag worden doorbroken door dakkapellen.
(Binnen deze contour kunnen zich mogelijk één of meer bouwlagen bevinden die niet worden meegeteld bij het aantal bouwlagen bedoeld in de artikelen in hoofdstuk 2 van deze regels);

1.28 cultuur en ontspanning

het bedrijfsmatig verrichten van activiteiten gericht op spel, vermaak en ontspanning;

1.29 daghoreca

een type horecabedrijf dat is gericht op het hoofdzakelijk overdag verstrekken van kleinere maaltijden, broodjes, hapjes, ijs, gebak, koffie, thee, niet-alcoholische dranken en zwak alcoholische dranken en ondersteunend is aan en wat openingstijden betreft in het algemeen vergelijkbaar is met winkels, zoals een ijssalon, koffiehuis of tearoom;

1.30 detailhandel

het bedrijfsmatig te koop aanbieden, waaronder begrepen het uitstallen ten verkoop, het verkopen of bewaren van goederen aan diegenen die deze goederen kopen voor gebruik, verbruik of aanwending anders dan in de uitoefening van een beroeps- of bedrijfsactiviteit; dienstverlening door een horecabedrijf wordt hieronder niet begrepen, al dan niet in combinatie met ondergeschikte daghoreca welke direct gerelateerd is aan de ter plaatse aanwezige detailhandel; hieronder wordt eveneens niet begrepen een niet voor particulieren toegankelijk detailhandelsbedrijf dat zich uitsluitend toelegt op postorderactiviteiten en/of verkoop via Internet;

1.31 detailhandel in weggebonden artikelen

detailhandel in een assortiment goederen dat is gebaseerd op de behoeftes van een automobilist of diens passagiers;

1.32 deskundig archeoloog

de door burgemeester en wethouders aangewezen regioarcheoloog, alsmede bedrijven die zijn gecertificeerd overeenkomstig de bepalingen van de Erfgoedwet;

1.33 dienstverlening

het bedrijfsmatig verlenen van diensten, waarbij het publiek rechtstreeks (al dan niet via een balie) te woord wordt gestaan en geholpen, zoals bankfilialen, reisbureaus, stomerij; detailhandel wordt hieronder niet begrepen;

1.34 diepwortelende beplanting

beplanting met een wortelstelsel dat meer dan 0,5 m onder het maaiveld reikt of dat naar verwachting in de toekomst zal doen;

1.35 dove gevel

een bouwkundige constructie waarin geen te openen delen aanwezig zijn en met een in NEN 5077 bedoelde karakteristieke geluidwering die ten minste gelijk is aan het verschil tussen de geluidsbelasting van die constructie en 33 dB onderscheidenlijk 35 dB(A), alsmede een bouwkundige constructie waarin alleen bij uitzondering te openen delen aanwezig zijn, mits de delen niet direct grenzen aan een geluidsgevoelige ruimte;

1.36 evenement

een publieke activiteit met een tijdelijk, plaatsgebonden en van het reguliere gebruik afwijkend karakter, plaatsvindend in de open lucht of in tijdelijke onderkomens en in het algemeen bedoeld ter ontspanning en/of vermaak, waaronder begrepen commerciële, culturele, religieuze en/of sportieve, of daarmee gelijk te stellen activiteiten zoals markten, braderieën, beurzen, kermissen, festiviteiten, wedstrijden, bijeenkomsten en festival;

1.37 gebouw

elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt;

1.38 hogere waarde

een bij een bestemmingsplan in acht te nemen maximale waarde voor de geluidsbelasting van geluidsgevoelige ruimten of geluidsgevoelige terreinen, die hoger is dan de voorkeursgrenswaarde en die in een concreet geval kan worden vastgesteld op grond van de Wet geluidhinder en/of het Besluit geluidhinder;

1.39 hoofdgebouw

een gebouw, of een gedeelte daarvan, dat noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de geldende of toekomstige bestemming van een perceel en, indien meer gebouwen op het perceel aanwezig zijn, gelet op die bestemming het belangrijkst is;

1.40 huishouden

een alleenstaande dan wel twee of meer personen die een duurzame gemeenschappelijke huishouding voeren waarbij sprake is van continuïteit is in samenstelling en onderlinge verbondenheid;

1.41 horecabedrijf

een bedrijf gericht op het verstrekken van logies, maaltijden, spijzen of van dranken, met daaraan ondergeschikt het exploiteren van zaalruimten inclusief de daarbij behorende terrassen, zoals een hotel, restaurant, afhaalcentrum, cafetaria of café;

1.42 hotel

een accommodatie met slaapplaatsen voor logiesverstrekking in overwegend één- en tweepersoonskamers tegen boeking per nacht, waar afzonderlijke maaltijden, kleine etenswaren en dranken kunnen worden verstrekt aan gasten en passanten. Ook appartementen met hoteldienstverlening worden hieronder begrepen;

1.43 instellingswonen

24-uurs zorg, begeleiding en ondersteuning (inclusief toezicht) welke in hetzelfde gebouw wordt gecombineerd met bijbehorende woon- en verblijfsvormen bestemd voor personen waarvoor 24-uurs zorg, begeleiding en ondersteuning in een instelling als bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet langdurige zorg is vastgesteld in een indicatiebesluit van het Centrum indicatiestelling zorg, of de rechtsopvolger daarvan, dan wel in een daartoe strekkend gemeentelijk besluit voortvloeiende uit de Wet maatschappelijke ondersteuning, en waar naast (eventuele) privéruimten ook gemeenschappelijke ruimten en zorgruimten aanwezig zijn; bij het vervallen van de genoemde wet en regelgeving, treedt hiervoor in de plaats de wet- of regelgeving welke dient ter opvolging van deze wet en regelgeving op dit onderdeel;

1.44 internetdetailhandel

detailhandel waarbij het te koop aanbieden van goederen plaatsvindt via het internet;

1.45 kamerverhuur

het geheel of gedeeltelijk verhuren van een woning of woongebouw -niet zijnde een ruimte in een vrijstaand bijgebouw- via kameruitgifte, waarbij kamers geen zelfstandige woonruimte vormen door het ontbreken in deze kamers van de al dan niet gedeeltelijke combinatie van een kookgelegenheid, een wasgelegenheid (sanitair en/of witgoedvoorzieningen) en een toilet, en waarbij geen sprake is van voorzieningen voor verzorging en begeleiding;

1.46 kantoor

een ruimte, of bij elkaar horende ruimten, die bestemd zijn om voornamelijk te worden gebruikt voor administratieve werkzaamheden of dienstverlening zoals een accountantskantoor, adviesbureau of een ontwerpbureau;

1.47 kap

een geheel of gedeeltelijke niet horizontale dakconstructie gevormd door ten minste twee schuin hellende dakschilden;

1.48 kleinschalig ambachtelijk bedrijf

bedrijf waarbij niet meer dan drie mensen individuele goederen voor een belangrijk deel in handwerk vervaardigen, bewerken of herstellen geheel naar de specifieke wensen van de opdrachtgever tevens eindgebruiker. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van toestellen of machinaal gereedschap, echter de productie vindt niet gestandaardiseerd plaats, er is geen massa- of serieproductie en de goederen worden niet geproduceerd voor verdere toepassing in een ander bedrijf;

1.49 maaiveld

de bovenkant van het aansluitende afgewerkte terrein dat een bouwwerk omgeeft, met dien verstande dat in geaccidenteerd terrein het gemiddelde van die bovenkanten wordt aangehouden;

1.50 maximum aantal wooneenheden

op de verbeelding weergegeven aanduiding welke bepalend is voor het maximum toegestane aantal woningen;

1.51 nadere eis

een nadere eis als bedoeld in artikel 3.6 lid 1 onder d van de Wet ruimtelijke ordening;

1.52 natuurwaarde

de aan een gebied toegekende waarde, gekenmerkt door onderlinge samenhang en beïnvloeding van de levende en niet-levende natuur, zoals geologische, geomorfologische, bodemkundige en/of biologische elementen;

1.53 nutsvoorziening

een voorziening ten behoeve van de telecommunicatie en de gas-, water- en electriciteitsdistributie alsmede soortgelijke voorzieningen van openbaar nut, waaronder in ieder geval worden begrepen transformatorhuisjes, pompstations, gemalen, telefooncellen en zendmasten;

1.54 onderbouw

een gedeelte van een gebouw dat wordt afgedekt door een vloer waarvan de bovenkant minder dan 1,20 meter boven maaiveld is gelegen (en waarbinnen zich één of meer bouwlagen kunnen bevinden die niet worden meegeteld bij het aantal bouwlagen zoals bedoeld in de artikelen in hoofdstuk 2 van deze regels);

1.55 ondergeschikte dakkapel

dakkapel welke door zijn maatvoering als ondergeschikt deel van een gebouw kan worden aangemerkt, zijnde een dakkapel welke niet breder is dan 50% van de breedte van het betreffende gebouw tot een maximale breedte van 3 m, en met een fronthoogte van niet meer dan 1,75 m gemeten vanaf de voet dakkapel tot aan het hoogste punt van de dakkapel;

1.56 ondergeschikte detailhandel

detailhandel die voortvloeit uit een andere ter plaatse toegelaten bedrijfs- of beroepsactiviteit en daarmee een directe relatie heeft bijvoorbeeld omdat de producten ter plaatse worden vervaardigd of gebruikt, waarbij de detailhandel in ruimtelijk, functioneel en inkomensverwervend opzicht duidelijk ondergeschikt is aan de bedrijfs- of beroepsactiviteit die qua aard, omvang en verschijningsvorm overwegend of nagenoeg geheel als zodanig herkenbaar blijft;

1.57 oorspronkelijke achtergevel van een hoofdgebouw

de achtergevel van het hoofdgebouw zoals deze ten tijde van de afronding van de bouwwerkzaamheden, overeenkomstig de voor het hoofdgebouw verleende vergunning, is opgeleverd met uitzondering van in bouwkundige zin van het hoofdgebouw te onderscheiden aangebouwde bouwwerken waarin slechts ondergeschikte functies plaatsvinden;

1.58 opslag

het opbergen van goederen - inclusief (vloei)stoffen en materialen - met de bedoeling en op een dergelijke wijze, dat men later weer over de goederen kan beschikken;

1.59 overkapping

een bouwwerk, geen gebouw zijnde, dat een overdekte ruimte vormt zonder dan wel met ten hoogste één wand;

1.60 overige bouwwerken

bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

1.61 permanente bewoning

gebruik van (een deel van) een gebouw als hoofdverblijf;

1.62 productiegebonden detailhandel

detailhandel in goederen die ter plaatse worden vervaardigd, gerepareerd en/of toegepast in het productieproces, waarbij de detailhandelsfunctie ondergeschikt is aan de productiefunctie;

1.63 seksinrichting

een inrichting, bestaande uit een of meer voor publiek toegankelijke besloten ruimten, waarin bedrijfsmatig of op een daarmee vergelijkbare wijze, seksuele handelingen worden verricht of vertoningen van erotisch-pornografische aard plaatsvinden; onder een hiervoor bedoelde inrichting worden in elk geval verstaan: een bordeel, seksbioscoop, seksautomatenhal, sekstheater, parenclub en erotische massagesalon, al of niet in combinatie met elkaar;

1.64 speelveld

een openbaar terrein zoals een trapveld, basketbalterrein of skatevoorziening dan wel een terrein van vergelijkbare omvang waarop diverse speelvoorzieningen aanwezig zijn;

1.65 standplaats

het vanaf een vaste plaats op een openbare en in de openlucht gelegen plaats te koop aanbieden, verkopen of afleveren van goederen of het anderszins aanbieden van goederen en diensten, gebruikmakend van fysieke middelen zoals een kraam, een wagen of een tafel;

1.66 straatmeubiliair

hieronder wordt mede verstaan: (ondergrondse) inzamelbakken voor huishoudafval, - papier, glas-, kleding en andere afvalbakken, toegangsconstructies voor ondergrondse voorzieningen, werken van beeldende kunst, speeltoestellen en draagconstructies voor reclame, alsmede abri's en kleinschalige bouwwerken ten behoeve van (openbare) nutsvoorzieningen;

1.67 terras

een voor het publiek toegankelijk onbebouwd, onoverdekt buitenterrein dat onderdeel uitmaakt van een (horeca)bedrijf;

1.68 verkoopvloeroppervlakte

de voor het publiek zichtbare en toegankelijke (besloten) winkelruimte ten behoeve van de detailhandel;

1.69 voorgevel

de naar de weg gekeerde gevel van een gebouw of, indien een perceel met meerdere zijden aan een weg grenst, de als zodanig door burgemeester en wethouders aan te wijzen gevel;

1.70 voorgevelrooilijn

a. langs een wegzijde met een regelmatige of nagenoeg regelmatige ligging van de voorgevels van de bestaande bebouwing:
    1. de evenwijdig aan de as van de weg gelegen lijn, welke, zoveel mogelijk aansluitend aan de ligging van de voorgevels van de bestaande bebouwing, een zoveel mogelijk gelijkmatig beloop van de rooilijn overeenkomstig de richting van de weg geeft;
b. langs een wegzijde waarlangs geen bebouwing als onder a bedoeld aanwezig is en waarlangs mag worden gebouwd:
    1. bij een wegbreedte van ten minste 10 meter, de lijn gelegen op 15 meter uit de as van de weg;
    2. bij een wegbreedte geringer dan 10 meter, de lijn gelegen op 10 meter uit de as van de weg;

1.71 wijziging

een wijziging als bedoeld in artikel 3.6 lid 1 onder a van de Wet ruimtelijke ordening;

1.72 woning

een complex van ruimten bedoeld voor de huisvesting van één huishouden, in combinatie daarmee de verhuur van kamers aan maximaal twee personen welke niet tot het huishouden behoren en welke geen duurzame huishouding voeren, en niet zijnde een woonwagen;

1.73 zakelijke dienstverlening

kantoor met baliefunctie ten behoeve van publiekrechtelijke commerciële en/of maatschappelijke dienstverlening;

Artikel 2 Wijze van meten

Bij toepassing van deze regels wordt als volgt gemeten:

2.1 de dakhelling

langs het dakvlak ten opzichte van het horizontale vlak;

2.2 de goothoogte van een bouwwerk

vanaf het maaiveld tot aan de bovenkant van de goot, c.q. de druiplijn, het boeibord, of een daarmee gelijk te stellen constructiedeel, tenzij in deze regels anders is bepaald, waarbij de goot ter plaatse van een dakafronding in de zin van een wolfseindendak niet wordt meegerekend en met uitzondering van ondergeschikte dakkapellen;

2.3 de inhoud van een bouwwerk

tussen de onderzijde van de begane grondvloer, de buitenzijde van de gevels (en/of het hart van de scheidingsmuren) en de buitenzijde van daken en dakkapellen;

2.4 de bouwhoogte van een bouwwerk

vanaf het maaiveld tot aan het hoogste punt van een gebouw of van een bouwwerk, geen gebouw zijnde, tenzij in deze regels anders is bepaald, met uitzondering van:

a. ondergeschikte bouwonderdelen, zoals schoorstenen, antennes, en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwonderdelen;
b. ondergeschikte dakkapellen;

2.5 de oppervlakte van een bouwwerk

tussen de buitenwerkse gevelvlakken en/of het hart van de scheidingsmuren, neerwaarts geprojecteerd op het maaiveld ter plaatse van het bouwwerk, tenzij in deze regels anders is bepaald;

2.6 het bebouwingspercentage

de in procenten uitgedrukte verhouding van de oppervlakte van de bebouwing in een bouwvlak dan wel aanduidingsvlak tot de oppervlakte van dat bouwvlak dan wel aanduidingsvlak, per bouwperceel.

2.7 het verlengde van de achtergevel van een gebouw

de evenwijdig aan de achtergevel doorgetrokken lijn van de feitelijke achtergevel van een gebouw tot aan de perceelsgrens van het perceel waarop het gebouw is geplaatst.

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 3 Bedrijf

3.1 Bestemmingsomschrijving

a. De voor 'Bedrijf' aangewezen gronden zijn bestemd voor:
   1. bedrijfsactiviteiten van categorie 1 en 2 van Bijlage 4 Lijst bedrijfsactiviteiten gemengd gebied;
b. Tevens zijn op de voor 'Bedrijf' bestemde gronden bestemd voor: dienstverlening, en maatschappelijke voorzieningen als genoemd in Bijlage 2 Lijst maatschappelijke voorzieningen en behorend tot categorie 1.
c. De gronden zijn tevens bestemd voor parkeer- en groenvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, voorzieningen voor hemelwaterinfiltratie en -berging, rioleringswerken, watergangen en waterpartijen, straatmeubiliair en andere bijbehorende voorzieningen, alsmede voor de ontsluiting van direct aangrenzende percelen.

3.2 Bouwregels

Op de voor 'Bedrijf' aangewezen gronden mogen gebouwen en overige bouwwerken worden gebouwd.

3.2.1 Hoofdgebouwen

Voor hoofdgebouwen gelden de volgende regels:

a. Een gebouw dient binnen een bouwvlak te worden gebouwd.
b. De bouwhoogte mag niet meer dan 10 m bedragen.
c. Een hoofdgebouw mag bestaan uit:
   1. een onderbouw;
   2. niet meer dan 2 bouwlagen, tenzij ter plaatse van de aanduiding '**maximum aantal bouwlagen**' een ander maximum is aangegeven;
   3. een bovenbouw.
d. Afwijkingen in maten, aantallen en oppervlaktes zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan gelden als maximale maat/aantal/oppervlakte.

3.2.2 Bijgebouwen en overkappingen

Voor bijgebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

a. Bijgebouwen en overkappingen dienen binnen het bouwvlak dan wel ter plaatse van de aanduiding '**bijgebouwen**' te worden gebouwd.
b. Het bebouwingspercentage van de bijgebouwen en overkappingen ter plaatse van de aanduiding '**bijgebouwen**' mag per bouwperceel niet meer dan 40 bedragen.
c. De goothoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 3,50 m bedragen.
d. De bouwhoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 5 m bedragen.
e. De bouwhoogte van overkappingen mag niet meer dan 3,50 m bedragen.
f. Afwijkingen in percentages, maten en afmetingen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan mogen:
   1. voor zover het betreft grotere percentages en oppervlaktes gehandhaafd worden waarbij tevens geldt dat het bestaande percentage/de bestaande oppervlakte geldt als maximale maat;
   2. voor zover het betreft overige gevallen, gehandhaafd worden.

3.2.3 Overige bouwwerken

Voor overige bouwwerken - niet zijnde overkappingen - gelden de volgende regels:

a. De bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen mag niet meer dan 2,50 m bedragen.
b. De bouwhoogte van vrijstaande reclame-uitingen mag niet meer dan 3,50 m bedragen.
c. In overige gevallen mag de bouwhoogte niet meer dan 6 m bedragen.

3.3 Afwijken van de bouwregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in:
   1. lid 3.2.2 onder d ten behoeve van een vermeerdering van de bouwhoogte tot 6 m ten behoeve van een kapconstructie.

b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:
   1. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek van het straat- en bebouwingsbeeld;
   2. geen onevenredige aantasting plaats vindt ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
   3. de vermeerdering dan wel vermindering bijdraagt aan een substantiële verbetering van de architectonische dan wel technische situatie dan wel aan de ruimtelijke aansluiting op de belendende percelen.

3.4 Specifieke gebruiksregels

Tot een gebruik in strijd met het bestemmingsplan wordt in elk geval gerekend:

a. Het gebruiken of laten gebruiken van de gronden en bouwwerken voor detailhandel anders dan in de vorm van productiegebonden detailhandel dan wel in de vorm van ondergeschikte detailhandel.
b. Het (doen of laten) gebruiken van de gebouwen voor kantoren, anders dan ter plekke bedrijfsgebonden kantoorfuncties tot een maximum van 30% van het bedrijfsvloeroppervlak.
c. Het gebruik van bijgebouwen voor zover gelegen buiten het bouwvlak en niet behorende bij woningen, anders dan als stallings- of opslagruimte.
d. Het gebruik van niet bebouwde grond vóór de bebouwing aan de wegzijde als opslagterrein.

3.5 Afwijken van de gebruiksregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 3.1 onder a en toestaan dat tevens bedrijfsactiviteiten worden toegelaten die niet zijn genoemd in Bijlage 4 Lijst bedrijfsactiviteiten gemengd gebied of die volgens die bijlage van een hogere categorie zijn, voor zover het betrokken bedrijf naar aard en invloed op de omgeving geacht kan worden te behoren tot de reeds toegelaten categorie.
b. De onder a opgenomen bevoegdheid kan niet worden toegepast ten behoeve van:
   1. bedrijfsactiviteiten van zelfstandige kantoren, horecabedrijven en detailhandelsbedrijven.
c. Een omgevingsvergunning als bedoeld onder a kan slechts worden verleend indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:
   1. het straat- en bebouwingsbeeld;
   2. de milieusituatie;
   3. de verkeersveiligheid;
   4. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
   5. de sociale veiligheid;
   6. de externe veiligheid.

Artikel 4 Centrum - 1

4.1 Bestemmingsomschrijving

a. De voor 'Centrum - 1' aangewezen gronden zijn bestemd voor:
   1. detailhandel en dienstverlening op de begane grond;
   2. horeca-activiteiten van categorie 1a genoemd in Bijlage 5 Lijst horeca-activiteiten op de begane grond;
   3. maatschappelijke voorzieningen als genoemd in Bijlage 2 Lijst maatschappelijke voorzieningen en behorend tot categorie 1;
   4. woningen op de verdiepingen;
   5. gebruik van de openbare ruimte voor standplaatsen, terrassen en evenementen;
   6. een beroep aan huis als genoemd in artikel 1.14 of een bedrijfsactiviteit genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis;
   7. kamerverhuur aan meer dan twee personen, met dien verstande dat kamerverhuur uitsluitend is toegestaan in aanvulling op het gebruik als woning als bedoeld in artikel 1.72 tenzij de regels dit middels de aanduiding '**kamerverhuur**' toestaan;
      - kamerverhuur uitsluitend is toegestaan in aanvulling op het gebruik als woning als bedoeld in artikel 1.72 tenzij de regels dit middels de aanduiding '**kamerverhuur**' toestaan;
      - niet meer dan 1% van de woningen in het plan mag worden aangewend voor kamerverhuur;
      - de onderlinge afstand tussen de kamerverhuurpanden niet minder dan 50 m mag bedragen.

b. In aanvulling op het bepaalde in lid a zijn de gronden tevens bestemd voor:
   1. horeca-activiteiten van categorie 1b, 2a en 2b genoemd in Bijlage 5 Lijst horeca-activiteiten op de begane grond ter plaatse van de aanduiding '**specifieke vorm van horeca - 2b**', waarbij geldt dat:
      - een hotel of pension niet is toegelaten;
      - per aanduidingsvlak niet meer dan 1 horecabedrijf is toegelaten;
   2. (para)medische praktijkruimten, medische klinieken en ruimte voor dagbehandeling op de begane grond ter plaatse van de aanduiding '**gezondheidszorg**';
   3. kamergewijze verhuur zonder een relatie met het gebruik als woning, ter plaatse van de aanduiding '**kamerverhuur**' tot maximaal het aantal kamers aangeduid op de verbeelding, dan wel voor zover legaal bestaand op het tijdstip van de vaststelling van dit plan;
   4. een stratenmakersbedrijf met buitenopslag en stalling van maximaal 2 vrachtwagens ter plaatse van de aanduiding '**specifieke vorm van bedrijf - stratenmaker**'.
   5. wonen op de begane grond, ter plaatse van de aanduiding '**specifieke vorm van wonen-wonen op begane grond**'.

c. De gronden zijn tevens bestemd voor wegen, verkeers- en parkeervoorzieningen, groenvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, voorzieningen voor hemelwaterinfiltratie en -berging, rioleringswerken, watergangen en waterpartijen, straatmeubiliair en andere bijbehorende voorzieningen.

4.2 Bouwregels

Op de voor 'Centrum - 1' aangewezen gronden mogen gebouwen en overige bouwwerken worden gebouwd.

4.2.1 Hoofdgebouwen

Voor hoofdgebouwen gelden de volgende regels:

a. Een hoofdgebouw dient binnen een bouwvlak te worden gebouwd.
b. Het aantal woningen per bouwvlak mag niet meer dan 1 bedragen, dan wel het aangegeven aantal ter plaatse van de aanduiding '**maximum aantal wooneenheden**'.
c. De bouwhoogte mag niet meer bedragen dan 10 m.
d. In afwijking van het bepaalde onder lid c mag de bouwhoogte ter plaatse van de aanduiding '**maximum bouwhoogte (m)**' niet meer bedragen dan de aangegeven bouwhoogte;
e. Een hoofdgebouw mag bestaan uit:
   1. een onderbouw;
   2. niet meer dan 2 bouwlagen, tenzij ter plaatse van de aanduiding '**maximum aantal**

bouwlagen' een ander maximum is aangegeven;
3. een bovenbouw.

f. Afwijkingen in maten en aantallen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan gelden als maximale maat/aantal.

4.2.2 Bijgebouwen en overkappingen

Voor bijgebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

a. Bijgebouwen en overkappingen dienen binnen een bouwvlak dan wel ter plaatse van de aanduiding '**bijgebouwen**' te worden gebouwd.
b. Het bebouwingspercentage van de bijgebouwen en overkappingen ter plaatse van de aanduiding '**bijgebouwen**' mag per bouwperceel niet meer dan 40 bedragen.
c. In afwijking van het bepaalde onder b geldt ter plaatse van de aanduiding '**maximum bebouwd oppervlak (m²)**' geldt dat de oppervlakte van bijgebouwen en overkappingen niet meer mag bedragen dan de aangegeven oppervlakte.
d. De goothoogte van een bijgebouw mag niet meer dan 3,5 m.
e. De bouwhoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 5 m bedragen.
f. De bouwhoogte van overkappingen mag niet meer dan 3,5 m bedragen.
g. Afwijkingen in maten en aantallen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan gelden als maximale maat/aantal.

4.2.3 Overige bouwwerken

a. Voor overige bouwwerken -niet zijnde overkappingen- gelden de volgende regels:
   1. Vrijstaande reclame-uitingen zijn niet toegelaten.
   2. De bouwhoogte van erf- en perceelsafscheidingen mag niet meer dan 2,50 m bedragen.
b. Luifels in het openbare gebied zijn toegelaten voor zover bestaand en tot de bestaande bouwhoogte.
c. In overige gevallen mag de bouwhoogte niet meer dan 6 m bedragen.

4.3 Afwijken van de bouwregels

4.3.1 Afwijking hoogtemaatvoering

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in:
   1. lid 4.2.1 onder c en lid 4.2.2 onder d en f ten behoeve van een vermeerdering van de aangegeven hoogtemaatvoering met niet meer dan 5%;
   2. lid 4.2.2 onder e ten behoeve van een vermeerdering van de aangegeven hoogtemaatvoering tot maximaal 6 m, ten behoeve van een kapconstructie.
b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:
   1. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek van het straat- en bebouwingsbeeld;
   2. geen onevenredige aantasting plaats vindt ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
   3. de vermeerdering dan wel vermindering bijdraagt aan een substantiële verbetering van de architectonische dan wel technische situatie dan wel aan de ruimtelijke aansluiting op de belendende percelen.

4.4 Specifieke gebruiksregels

a. Gebruik van ruimten binnen de woning dan wel een (vrijstaand) bijgebouw ten behoeve van de uitoefening van een beroep aan huis of een bedrijfsactiviteit als genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis is toegestaan mits;
   1. de activiteit wordt uitgeoefend door in ieder geval de bewoner van de woning, en naast de bewoner is tegelijkertijd niet meer dan 1 persoon werkzaam;
   2. de ruimte(n) waar de activiteiten plaatsvinden niet groter is dan 50 m², gemeten vanaf de binnenzijde van (scheidings)muren;
   3. buiten de ruimte als bedoeld onder 2 geen opslag plaatsvindt en geen beroeps- of bedrijfsactiviteiten worden uitgeoefend, met uitzondering van activiteiten die verband houden met het uitoefenen van een bed and breakfast of van gastouderschap;
   4. de uiterlijke verschijningsvorm van de woning behouden blijft waarbij reclame uitingen zich

beperken tot een onverlichte oppervlakte van niet meer dan 0,50 m^2 en deze niet hoger worden aangebracht dan tot 1,5 m boven het maaiveld;
5. het gebruik geen nadelige gevolgen voor het woon- en leefmilieu heeft;
6. ten behoeve van de activiteit wordt voldaan aan het gestelde in artikel 15.2 Parkeren;
7. het gebruik geen nadelige invloed heeft op de normale afwikkeling van het verkeer.

b. Behoudens het gestelde onder a is het verboden vrijstaande bijgebouwen ten dienste van functies als bedoeld in lid 4.1 onder a en b, voor zover gelegen buiten het bouwvlak en niet behorende bij woningen, anders te gebruiken dan als stallings- of opslagruimte.
c. Voor het gebruik van de buitenruimte voor terrassen bij horeca van categorie 1a geldt dat:
   1. de terrassen moeten zijn gesitueerd voor het hoofdgebouw dan wel voor het verlengde van de achterzijde van het hoofdgebouw;
   2. het bepaalde in artikel 15.2 Parkeren onverkort van toepassing is.
d. Voor het gebruik van de buitenruimte voor terrassen bij horeca van categorie 1b en hoger geldt dat:
   1. de terrassen moeten zijn gesitueerd voor het hoofdgebouw dan wel voor het verlengde van de achterzijde van het hoofdgebouw;
   2. de oppervlakte van het terras is maximaal zoals bestaand;
   3. het bepaalde in artikel 15.2 Parkeren onverkort van toepassing is.
e. Tot een gebruik strijdig met deze bestemming wordt in ieder geval gerekend het gebruik van niet bebouwde grond vóór de bebouwing aan de wegzijde als opslagterrein.

4.5 Afwijken van de gebruiksregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in;
   1. lid 4.1 om een vorm van horeca toe te staan die niet is genoemd in de Bijlage 5 Lijst horeca-activiteiten of die volgens die lijst van een hogere categorie is, voor zover de betrokken horeca-activiteit naar aard en invloed op de omgeving geacht kunnen worden te behoren tot de reeds toegelaten categorie;
   2. lid 4.1 en een activiteit toestaan die niet is genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis en die naar aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar is met de bedrijfsactiviteiten die wel in die lijst zijn opgenomen, waarbij het gestelde in lid 4.4 onder a sub 1 tot en met 7 van overeenkomstige toepassing is.
   3. lid 4.4 lid d. voor het vergroten van een terras bij horeca van categorie 1b en hoger mits uit onderzoek blijkt dat dit geen onevenredig negatieve effecten heeft op het woon- en leefklimaat van de omgeving.
b. Afwijkingen als bedoeld onder a kunnen alleen worden verleend voor zover geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:
   1. het straat- en bebouwingsbeeld;
   2. de milieusituatie;
   3. de verkeersveiligheid;
   4. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
   5. de sociale veiligheid;
   6. de externe veiligheid.

Artikel 5 Centrum - 2

5.1 Bestemmingsomschrijving

a. De voor 'Centrum - 2' aangewezen gronden zijn bestemd voor:
   1. detailhandel op de begane grond;
   2. dienstverlening op de begane grond;
   3. horeca-activiteiten van categorie 1a genoemd in Bijlage 5 Lijst horeca-activiteiten op de begane grond;
   4. maatschappelijke voorzieningen als genoemd in Bijlage 2 Lijst maatschappelijke voorzieningen en behorend tot categorie 1;
   5. woningen op de verdiepingen;
   6. gebruik van de openbare ruimte voor standplaatsen, terrassen, evenementen en een weekmarkt;
   7. een beroep aan huis als genoemd in artikel 1.14 of een bedrijfsactiviteit genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis ;
   8. kamerverhuur aan meer dan twee personen, met dien verstande dat:
      - kamerverhuur uitsluitend is toegestaan in aanvulling op het gebruik als woning als bedoeld in artikel 1.72;
      - niet meer dan 1% van de woningen in het plan mag worden aangewend voor kamerverhuur;
      - de onderlinge afstand tussen de kamerverhuurpanden niet minder dan 50 m mag bedragen.
b. In aanvulling op het bepaalde in lid a zijn de gronden tevens bestemd voor:
   1. horeca-activiteiten van categorie 1b genoemd in Bijlage 5 Lijst horeca-activiteiten op de begane grond ter plaatse van de aanduiding '**specifieke vorm van horeca - 1b**', waarbij geldt dat:
      - per aanduidingsvlak niet meer dan 1 horecabedrijf is toegelaten;
   2. een woning op de begane grond ter plaatse van de aanduiding '**specifieke vorm van centrum - wonen beganegrond**';
   3. transportbedrijf met stalling van maximaal 2 vrachtwagens ter plaatse van de aanduiding '**specifieke vorm van bedrijf - stalling transportbedrijf**';
   4. een kantoor op de begane grond ter plaatse van de aanduiding '**kantoor**';
   5. kamergewijze verhuur zonder een relatie met het gebruik als woning, voor zover legaal bestaand op het tijdstip van de vaststelling van dit plan.
c. De gronden zijn tevens bestemd voor wegen, verkeers- en parkeervoorzieningen, groenvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, voorzieningen voor hemelwaterinfiltratie en -berging, rioleringswerken, watergangen en waterpartijen, straatmeubiliair en andere bijbehorende voorzieningen.

5.2 Bouwregels

Op de voor 'Centrum - 2' aangewezen gronden mogen gebouwen en overige bouwwerken worden gebouwd.

5.2.1 Hoofdgebouwen

Voor hoofdgebouwen gelden de volgende regels:

a. Een hoofdgebouw dient binnen een bouwvlak te worden gebouwd.
b. Het aantal woningen per bouwvlak mag niet meer dan 1 bedragen, dan wel het aangegeven aantal ter plaatse van de aanduiding '**maximum aantal wooneenheden**'.
c. De bouwhoogte mag niet meer bedragen dan 10 m.
d. In afwijking van het bepaalde onder lid c mag de bouwhoogte ter plaatse van de aanduiding '**maximum bouwhoogte (m)**' niet meer bedragen dan de aangegeven bouwhoogte;
e. Een hoofdgebouw mag bestaan uit:
   1. een onderbouw;
   2. niet meer dan 2 bouwlagen, tenzij ter plaatse van de aanduiding '**maximum aantal bouwlagen**' een ander maximum is aangegeven;
   3. een bovenbouw.

f. Afwijkingen in maten en aantallen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan gelden als maximale maat/aantal.

5.2.2 Bijgebouwen en overkappingen

Voor bijgebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

a. Bijgebouwen en overkappingen dienen binnen een bouwvlak dan wel ter plaatse van de aanduiding '**bijgebouwen**' te worden gebouwd.
b. Het bebouwingspercentage van de bijgebouwen en overkappingen ter plaatse van de aanduiding '**bijgebouwen**' mag per bouwperceel niet meer dan 40 bedragen.
c. In afwijking van het bepaalde onder b geldt ter plaatse van de aanduiding '**maximum bebouwd oppervlak (m²)**' geldt dat de oppervlakte van bijgebouwen en overkappingen niet meer mag bedragen dan de aangegeven oppervlakte.
d. De goothoogte van een bijgebouw mag niet meer dan 3,5 m.
e. De bouwhoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 5 m bedragen.
f. De bouwhoogte van overkappingen mag niet meer dan 3,5 m bedragen.
g. Afwijkingen in maten en aantallen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan gelden als maximale maat/aantal.

5.2.3 Overige bouwwerken

Voor overige bouwwerken gelden de volgende regels:

a. Voor overige bouwwerken -niet zijnde overkappingen- gelden de volgende regels:
   1. Vrijstaande reclame-uitingen zijn niet toegelaten.
   2. De bouwhoogte van erf- en perceelsafscheidingen mag niet meer dan 2,50 m bedragen.
b. Luifels in het openbare gebied zijn toegelaten voor zover bestaand en tot de bestaande bouwhoogte.
c. In overige gevallen mag de bouwhoogte niet meer dan 6 m bedragen.

5.3 Afwijken van de bouwregels

5.3.1 Afwijking hoogtemaatvoering

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in:
   1. lid 5.2.1 onder c en lid 5.2.2 onder d en f ten behoeve van een vermeerdering van de aangegeven hoogtemaatvoering met niet meer dan 5%.
   2. lid 5.2.1 onder a ten behoeve van de een toeristisch-recreatieve voorziening ter plaatse van de aanduiding **'specifieke bouwaanduiding - voorziening'** met een maximale bouwhoogte van 3,5 m en een maximale oppervlakte van 4 m^2.
   3. lid 5.2.2 onder e ten behoeve van een vermeerdering van de aangegeven hoogtemaatvoering tot maximaal 6 m, ten behoeve van een kapconstructie.
b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:
   1. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek van het straat- en bebouwingsbeeld;
   2. geen onevenredige aantasting plaats vindt ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
   3. de vermeerdering dan wel vermindering bijdraagt aan een substantiële verbetering van de architectonische dan wel technische situatie dan wel aan de ruimtelijke aansluiting op de belendende percelen.

5.4 Specifieke gebruiksregels

a. Gebruik van ruimten binnen de woning dan wel een (vrijstaand) bijgebouw ten behoeve van de uitoefening van een beroep aan huis of een bedrijfsactiviteit als genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis is toegestaan mits;
   1. de activiteit wordt uitgeoefend door in ieder geval de bewoner van de woning, en naast de bewoner is tegelijkertijd niet meer dan 1 persoon werkzaam;
   2. de ruimte(n) waar de activiteiten plaatsvinden niet groter is dan 50 m², gemeten vanaf de binnenzijde van (scheidings)muren;
   3. buiten de ruimte als bedoeld onder 2 geen opslag plaatsvindt en geen beroeps- of bedrijfsactiviteiten worden uitgeoefend, met uitzondering van activiteiten die verband houden met

het uitoefenen van een bed and breakfast of van gastouderschap;
4. de uiterlijke verschijningsvorm van de woning behouden blijft waarbij reclame uitingen zich beperken tot een onverlichte oppervlakte van niet meer dan 0,50 m^2 en deze niet hoger worden aangebracht dan tot 1,5 m boven het maaiveld;
5. het gebruik geen nadelige gevolgen voor het woon- en leefmilieu heeft;
6. ten behoeve van de activiteit wordt voldaan aan het gestelde in artikel 15.2 Parkeren;
7. het gebruik geen nadelige invloed heeft op de normale afwikkeling van het verkeer.

b. Behoudens het gestelde onder a is het verboden vrijstaande bijgebouwen ten dienste van functies als bedoeld in lid 5.1 sub a onder 1, 2 en 3 en sub b onder 1 en 3, voor zover gelegen buiten het bouwvlak en niet behorende bij woningen, anders te gebruiken dan als stallings- of opslagruimte.
c. Voor het gebruik van de buitenruimte voor terrassen geldt dat:
   1. de terrassen moeten zijn gesitueerd voor het hoofdgebouw dan wel voor het verlengde van de achterzijde van het hoofdgebouw;
   2. het bepaalde in artikel 15.2 Parkeren onverkort van toepassing is.
d. Voor het gebruik van de buitenruimte voor terrassen bij horeca van categorie 1b en hoger geldt dat:
   1. de terrassen moeten zijn gesitueerd voor het hoofdgebouw dan wel voor het verlengde van de achterzijde van het hoofdgebouw;
   2. de oppervlakte van het terras is maximaal zoals bestaand;
   3. het bepaalde in artikel 15.2 Parkeren onverkort van toepassing is.
e. Tot een gebruik strijdig met deze bestemming wordt in ieder geval gerekend het gebruik van niet bebouwde grond vóór de bebouwing aan de wegzijde als opslagterrein.

5.5 Afwijken van de gebruiksregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in;
   1. lid 5.1 om een vorm van horeca toe te staan die niet is genoemd in de Bijlage 5 Lijst horeca-activiteiten of die volgens die lijst van een hogere categorie is, voor zover de betrokken horeca-activiteit naar aard en invloed op de omgeving geacht kunnen worden te behoren tot de reeds toegelaten categorie, dan wel gelet op aard en invloed passend is in de omgeving;
   2. lid 5.1 en een activiteit toestaan die niet is genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis en die naar aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar is met de bedrijfsactiviteiten die wel in die lijst zijn opgenomen, waarbij het gestelde in lid 5.4 sub a onder 1 tot en met 7 van overeenkomstige toepassing is.
   3. lid 5.1 voor het toestaan van een woning op de begane grond indien er een aanvaardbaar woon- en leefmilieu is (waaronder inbegrepen de bodemkwaliteit).
   4. lid 5.4 lid d. voor het vergroten van een terras bij horeca van categorie 1b en hoger mits uit onderzoek blijkt dat dit geen onevenredig negatieve effecten heeft op het woon- en leefklimaat van de omgeving.
b. Afwijkingen als bedoeld onder a kunnen alleen worden verleend voor zover geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:
   1. het straat- en bebouwingsbeeld;
   2. de milieusituatie;
   3. de verkeersveiligheid;
   4. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
   5. de sociale veiligheid;
   6. de externe veiligheid.

Artikel 6 Gemengd - 1

6.1 Bestemmingsomschrijving

a. De voor 'Gemengd - 1' aangewezen gronden zijn bestemd voor:
   1. wonen;
   2. detailhandel op de begane grond;
   3. horeca-activiteiten categorie 1a genoemd in Bijlage 5 Lijst horeca-activiteiten op de begane grond;
   4. maatschappelijke activiteiten, dienstverlenende activiteiten en activiteiten op het gebied van cultuur en ontspanning genoemd in Bijlage 3 Lijst gemengde activiteiten, met dien verstande dat het uitoefenen van de baliefunctie uitsluitend op de beganegrond van het hoofdgebouw is toegestaan;
   5. een beroep aan huis als genoemd in artikel 1.14 of een bedrijfsactiviteit genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis;
   6. kamerverhuur aan meer dan twee personen, met dien verstande dat:
      - kamerverhuur uitsluitend is toegestaan in aanvulling op het gebruik als woning als bedoeld in artikel 1.72;
      - niet meer dan 1% van de woningen in het plan mag worden aangewend voor kamerverhuur;
      - de onderlinge afstand tussen de kamerverhuurpanden niet minder dan 50 m mag bedragen.

b. In aanvulling op het bepaalde onder a zijn de gronden tevens bestemd voor:
   1. zaalverhuur, niet zijnde een partycentrum, ter plaatse van de aanduiding '**specifieke vorm van horeca-zaalverhuur**';
   2. horeca-activiteiten van categorie 2a genoemd in Bijlage 5 Lijst horeca-activiteiten op de begane grond ter plaatse van de aanduiding '**specifieke vorm van horeca - 2a**', waarbij geldt dat:
      - per aanduidingsvlak niet meer dan 1 horecabedrijf is toegelaten;
   3. horeca-activiteiten van categorie 2b genoemd in Bijlage 5 Lijst horeca-activiteiten op de begane grond ter plaatse van de aanduiding '**specifieke vorm van horeca - 2b**', waarbij geldt dat:
      - een hotel of pension niet is toegelaten;
      - per aanduidingsvlak niet meer dan 1 horecabedrijf is toegelaten; '
      - het gestelde in artikel 15.2 Parkeren onverminderd van toepassing is.
   4. stalling van maximaal 2 vrachtwagens, ter plaatse van de aanduiding **'specifieke vorm van bedrijf-stalling transportbedrijf'**;

c. De gronden zijn tevens bestemd voor parkeer- en groenvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, voorzieningen voor hemelwaterinfiltratie en -berging, rioleringswerken, watergangen en waterpartijen, straatmeubiliair en andere bijbehorende voorzieningen, alsmede voor de ontsluiting van direct aangrenzende percelen.

6.2 Bouwregels

Op de voor 'Gemengd - 1' aangewezen gronden mogen gebouwen en overige bouwwerken worden gebouwd.

6.2.1 Hoofdgebouwen

Voor hoofdgebouwen gelden de volgende regels:

a. Een hoofdgebouw dient binnen een bouwvlak te worden gebouwd.
b. Het aantal woningen per bouwvlak mag niet meer dan 1 bedragen, dan wel het aangegeven aantal ter plaatse van de aanduiding '**maximum aantal wooneenheden**'.
c. De bouwhoogte mag niet meer dan 10 m bedragen.
d. In afwijking van het bepaalde onder c mag de bouwhoogte ter plaatse van de aanduiding '**maximum bouwhoogte (m)**' niet meer bedragen dan de aangegeven bouwhoogte.
e. Ter plaatse van de aanduiding '**specifieke bouwaanduiding - hoogtemaatvoering**' geldt in afwijking van het gestelde onder c dat de bestaande goothoogte en de bestaande bouwhoogte moet worden gehandhaafd.
f. Een hoofdgebouw mag bestaan uit:

1. een onderbouw;
2. niet meer dan 2 bouwlagen, tenzij ter plaatse van de aanduiding '**maximum aantal bouwlagen**' een ander maximum is aangegeven;
3. een bovenbouw.

g. Afwijkingen in maten en aantallen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan gelden als maximale maat/aantal.

6.2.2 Bijgebouwen en overkappingen

Voor bijgebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

a. Bijgebouwen en overkappingen dienen binnen het bouwvlak dan wel ter plaatse van de aanduiding '**bijgebouwen**' te worden gebouwd.
b. Het bebouwingspercentage van de bijgebouwen en overkappingen ter plaatse van de aanduiding '**bijgebouwen**' mag per bouwperceel niet meer dan 40 bedragen.
c. De goothoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 3,50 m bedragen.
d. De bouwhoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 5 m bedragen.
e. De bouwhoogte van overkappingen mag niet meer dan 3,50 m bedragen.
f. Afwijkingen in percentages, maten en afmetingen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp mogen:
   1. voor zover het betreft grotere percentages en oppervlaktes gehandhaafd worden waarbij tevens geldt dat het bestaande percentage/de bestaande oppervlakte geldt als maximale maat;
   2. voor zover het betreft overige gevallen, gehandhaafd worden.

6.2.3 Overige bouwwerken

Voor overige bouwwerken - niet zijnde overkappingen - gelden de volgende regels:

a. De bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen mag niet meer dan 1 m bedragen.
b. In afwijking van het bepaalde onder a mag de bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen ter plaatse van de aanduiding '**bijgebouwen**' dan wel indien gesitueerd binnen een bouwvlak dan wel zijn gesitueerd achter de oorspronkelijke achtergevel van het hoofdgebouw en het verlengde daarvan niet meer dan 2 m bedragen.
c. De bouwhoogte van vrijstaande reclame-uitingen mag niet meer dan 1,50 m bedragen en de breedte van vrijstaande-reclame uitingen mag niet meer dan 1 m bedragen.
d. In overige gevallen mag de bouwhoogte niet meer dan 6 m bedragen.
e. Afwijkingen in afmetingen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan mogen gehandhaafd worden.

6.3 Afwijken van de bouwregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in:
   1. lid 6.2.1 onder c ten behoeve van een vermeerdering of vermindering van de aangegeven hoogtemaatvoering met niet meer dan 5%;
   2. lid 6.2.2 onder d ten behoeve van een vermeerdering van de bouwhoogte tot 6 m ten behoeve van een kapconstructie.
b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:
   1. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek van het straat- en bebouwingsbeeld;
   2. geen onevenredige aantasting plaats vindt ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
   3. de vermeerdering dan wel vermindering bijdraagt aan een substantiële verbetering van de architectonische dan wel technische situatie dan wel aan de ruimtelijke aansluiting op de belendende percelen.

6.4 Specifieke gebruiksregels

a. Gebruik van ruimten binnen de woning dan wel een (vrijstaand) bijgebouw ten behoeve van de uitoefening van een beroep aan huis of een bedrijfsactiviteit als genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis is toegestaan mits:
   1. de activiteit wordt uitgeoefend door in ieder geval de bewoner van de woning, en naast de

bewoner is tegelijkertijd niet meer dan 1 persoon werkzaam;
2. de ruimte(n) waar de activiteiten plaatsvinden niet groter is dan 50 m², gemeten vanaf de binnenzijde van (scheidings)muren;
3. buiten de ruimte als bedoeld onder 2 geen opslag plaatsvindt en geen beroeps- of bedrijfsactiviteiten worden uitgeoefend, met uitzondering van activiteiten die verband houden met het uitoefenen van een bed and breakfast of van gastouderschap;
4. de uiterlijke verschijningsvorm van de woning behouden blijft waarbij reclame uitingen zich beperken tot een onverlichte oppervlakte van niet meer dan 0,50 m^2 en deze niet hoger worden aangebracht dan tot 1,5 m boven het maaiveld;
5. het gebruik geen nadelige gevolgen voor het woon- en leefmilieu heeft;
6. ten behoeve van de activiteit wordt voldaan aan het gestelde in artikel 15.2 Parkeren;
7. het gebruik geen nadelige invloed heeft op de normale afwikkeling van het verkeer.

b. Behoudens het gestelde onder a, is het verboden bijgebouwen, gelegen buiten het bouwvlak, anders te gebruiken dan ten dienste van het hoofdgebouw.
c. Behoudens het gestelde onder a is het verboden vrijstaande bijgebouwen ten dienste van functies als bedoeld in lid 6.1 onder a sub 2 tot en met 4 en onder b voor zover gelegen buiten het bouwvlak en niet behorende bij woningen, anders te gebruiken dan als stallings- of opslagruimte.
d. Voor het gebruik van de buitenruimte voor terrassen geldt dat:
   1. de terrassen moeten zijn gesitueerd voor het hoofdgebouw dan wel voor het verlengde van de achterzijde van het hoofdgebouw;
   2. het bepaalde in artikel 15.2 Parkeren onverkort van toepassing is.
e. Voor het gebruik van de buitenruimte voor terrassen bij horeca van categorie 1b en hoger geldt dat:
   1. de terrassen moeten zijn gesitueerd voor het hoofdgebouw dan wel voor het verlengde van de achterzijde van het hoofdgebouw;
   2. de oppervlakte van het terras is maximaal zoals bestaand;
   3. het bepaalde in artikel 15.2 Parkeren onverkort van toepassing is.

6.5 Afwijken van de gebruiksregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in:
   1. lid 6.1 sub a onder 4 en activiteiten toestaan die niet zijn genoemd in Bijlage 3 Lijst gemengde activiteiten met dien verstande dat:
      - de activiteiten betrekking hebben op een maatschappelijke voorziening, een dienstverlenende voorziening dan wel op een voorziening op het gebied van cultuur en ontspanning;
      - de activiteiten naar aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar zijn met activiteiten die wel zijn opgenomen in Bijlage 3 Lijst gemengde activiteiten;
   2. lid 6.1 sub a onder 3 en activiteiten toestaan die niet zijn genoemd in Bijlage 5 Lijst horeca-activiteiten of die volgens die volgens die bijlage van een hogere categorie zijn, voor zover de betrokken horeca-activiteiten naar aard en invloed op de omgeving geacht kunnen worden te behoren tot de reeds toegelaten categorie;
   3. lid 6.4 lid e. voor het vergroten van een terras bij horeca van categorie 1b en hoger mits uit onderzoek blijkt dat dit geen onevenredig negatieve effecten heeft op het woon- en leefklimaat van de omgeving
b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:
   1. het straat- en bebouwingsbeeld;
   2. de milieusituatie;
   3. de verkeersveiligheid;
   4. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
   5. de sociale veiligheid;
   6. de externe veiligheid.

Artikel 7 Groen

7.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Groen' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. groenvoorzieningen, speelvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, voorzieningen voor hemelwaterinfiltratie en -berging, rioleringswerken alsmede in ondergeschikte mate voor verkeersdoeleinden;
b. doorsnijdende fiets- en voetpaden, hondenuitlaatplaatsen;
c. watergangen en waterpartijen;
d. doorsnijdende wegen ter ontsluiting van de direct aanliggende percelen;
e. bruggen en andere civieltechnische werken;
f. straatmeubilair en andere bijbehorende voorzieningen.

7.2 Bouwregels

Op de voor 'Groen' aangewezen gronden mogen uitsluitend overige bouwwerken worden gebouwd.

7.2.1 Overige bouwwerken

Voor overige bouwwerken gelden de volgende regels:

g. De bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen mag niet meer dan 1 m bedragen;
h. In overige gevallen mag de bouwhoogte niet meer dan 6 m bedragen.
i. Afwijkingen in afmetingen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan mogen gehandhaafd worden.

7.3 Specifieke gebruiksregels

Een bestemmingsvlak mag beperkt worden ingericht voor verkeersdoeleinden en wel tot niet meer dan 1 m gemeten vanaf de bestemmingsgrens van de bestemming 'Groen'.

7.4 Afwijken van de gebruiksregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 7.3 ten behoeve van een verdergaande inrichting voor verkeersdoeleinden.
b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:
    1. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek van het straatbeeld;
    2. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de cultuurhistorische karakteristiek van het straatbeeld;
    3. geen onevenredige aantasting plaats vindt ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Artikel 8 Tuin

8.1 Bestemmingsomschrijving

a. De voor 'Tuin' aangewezen gronden zijn bestemd voor tuinen en parkeervoorzieningen bij de bijbehorende woningen.
b. De gronden zijn tevens bestemd voor waterhuishoudkundige voorzieningen, voorzieningen voor hemelwaterinfiltratie en -berging, rioleringswerken, watergangen en waterpartijen, straatmeubilair en andere bijbehorende voorzieningen, alsmede voor de ontsluiting van direct aangrenzende percelen.

8.2 Bouwregels

Op de voor 'Tuin' aangewezen gronden mogen uitsluitend overige bouwwerken worden gebouwd evenwel met uitzondering van overkappingen.

8.2.1 Overige bouwwerken

Voor overige bouwwerken - niet zijnde overkappingen - gelden de volgende regels:

a. De bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen mag niet meer dan 1 m bedragen.
b. De bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen voor zover gesitueerd op hoekpercelen welke grenzen aan openbaar groen dan wel aan de openbare weg mag niet meer dan 2 m bedragen indien deze zijn geplaatst achter de oorspronkelijke achtergevel van het hoofdgebouw en het verlengde daarvan.
c. De bouwhoogte van vrijstaande reclame-uitingen mag niet meer dan 1,50 m bedragen en de breedte van vrijstaande reclame-uitingen mag niet meer dan 1 m bedragen.
d. In overige gevallen mag de bouwhoogte van overige bouwwerken niet meer dan 6 m bedragen.
e. Afwijkingen in afmetingen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan mogen gehandhaafd worden.

Artikel 9 Verkeer

9.1 Bestemmingsomschrijving

a. De voor 'Verkeer' aangewezen gronden zijn bestemd voor:
   1. wegen met de daarbij behorende technische voorzieningen, bouwwerken en gebouwen;
   2. (on)gelijkvloerse kruisingen;
   3. geluidwerende voorzieningen;
   4. passages ten behoeve van faunaverkeer (ecoducten en dergelijke).
b. De gronden zijn tevens bestemd voor groen- en parkeervoorzieningen, fiets- en voetpaden, speelvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, voorzieningen voor hemelwaterinfiltratie en -berging, rioleringswerken, straatmeubilair en andere bijbehorende voorzieningen.

9.2 Bouwregels

Op de in lid 9.1 bedoelde gronden zijn toegestaan bouwwerken geen gebouw zijnde tot een bouwhoogte van maximaal 10 meter met dien verstande dat:

a. voor vrijstaande reclame-uitingen de bouwhoogte maximaal 3,5 meter bedraagt;
b. voor erf- en perceelafscheidingen de bouwhoogte maximaal 2,5 meter bedraagt.

Artikel 10 Wonen

10.1 Bestemmingsomschrijving

a. De voor 'Wonen' aangewezen gronden zijn bestemd voor:
   1. woningen;
   2. een beroep aan huis als genoemd in artikel 1.14 of een bedrijfsactiviteit genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis;
   3. kamerverhuur aan meer dan twee personen, met dien verstande dat:
      - kamerverhuur uitsluitend is toegestaan in aanvulling op het gebruik als woning als bedoeld in artikel 1.72;
      - de onderlinge afstand tussen de kamerverhuurpanden niet minder dan 50 m mag bedragen;
b. In aanvulling op het bepaalde in lid a zijn de gronden tevens bestemd voor:
   1. kantoor en timmerwerkplaats ter plaatse van de aanduiding '**specifieke vorm van bedrijf - timmerkwerkplaats**'.
c. De gronden zijn tevens bestemd voor parkeer- en groenvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, voorzieningen voor hemelwaterinfiltratie en -berging , rioleringswerken, watergangen en waterpartijen, straatmeubiliair en andere bijbehorende voorzieningen, alsmede voor de ontsluiting van direct aangrenzende percelen.

10.2 Bouwregels

Op de voor 'Wonen' aangewezen gronden mogen gebouwen en overige bouwwerken worden gebouwd.

10.2.1 Hoofdgebouwen

Voor hoofdgebouwen gelden de volgende regels:

a. Een hoofdgebouw dient binnen een bouwvlak te worden gebouwd.
b. Het aantal woningen per bouwvlak mag niet meer dan 1 bedragen, dan wel het aangegeven aantal ter plaatse van de aanduiding '**maximum aantal wooneenheden**'.
c. De bouwhoogte mag niet meer dan 10 m bedragen.
d. In afwijking van het bepaalde onder c mag de bouwhoogte ter plaatse van de aanduiding '**maximum bouwhoogte (m)**' niet meer bedragen dan de aangegeven bouwhoogte.
e. Een hoofdgebouw mag bestaan uit:
   1. een onderbouw;
   2. niet meer dan 2 bouwlagen, tenzij ter plaatse van de aanduiding '**maximum aantal bouwlagen**' een ander maximum is aangegeven;
   3. een bovenbouw.
f. Afwijkingen in maten en aantallen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan gelden als maximale maat/aantal.

10.2.2 Bijgebouwen en overkappingen

Voor bijgebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

a. Bijgebouwen en overkappingen mogen binnen en buiten het bouwvlak worden gebouwd.
b. De gezamenlijke oppervlakte van bijgebouwen en overkappingen buiten het bouwvlak mag per bouwperceel niet meer dan 75 m^2 bedragen.
c. Het bebouwingspercentage van de bijgebouwen en overkappingen buiten het bouwvlak mag per bouwperceel niet meer dan 40 bedragen.
d. De goothoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 3,50 m bedragen.
e. De bouwhoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 5 m bedragen.
f. De bouwhoogte van overkappingen mag niet meer dan 3,50 m bedragen;
g. Afwijkingen in percentages, maten en afmetingen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp mogen:
   1. voor zover het betreft grotere percentages en oppervlaktes gehandhaafd worden waarbij tevens geldt dat het bestaande percentage/de bestaande oppervlakte geldt als maximale maat;
   2. voor zover het betreft overige gevallen, gehandhaafd worden.

10.2.3 Overige bouwwerken

Voor overige bouwwerken - niet zijnde overkappingen - gelden de volgende regels:

a. De bouwhoogte van erf- en perceelscheidingen mag niet meer dan 2 m bedragen.
b. De bouwhoogte van vrijstaande reclame-uitingen mag niet meer dan 1,50 m bedragen en de breedte van vrijstaande reclame-uitingen mag niet meer dan 1 m bedragen.
c. In overige gevallen mag de bouwhoogte niet meer dan 6 m bedragen.
d. Afwijkingen in afmetingen en situering zoals die legaal bestaan op het tijdstip van terinzagelegging van het ontwerp van dit plan mogen gehandhaafd worden.

10.3 Afwijken van de bouwregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in:
   1. lid 10.2.1 onder c ten behoeve van een vermeerdering dan wel een vermindering van de aangegeven hoogtemaatvoering met niet meer dan 5%;
   2. lid 10.2.2 onder e en behoeve van een vermeerdering van de bouwhoogte tot 6 m.
b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:
   1. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek van het straat- en bebouwingsbeeld;
   2. geen onevenredige aantasting plaats vindt ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
   3. de vermeerdering dan wel vermindering bijdraagt aan een substantiële verbetering van de architectonische dan wel technische situatie dan wel aan de ruimtelijke aansluiting op de belendende percelen.

10.4 Specifieke gebruiksregels

a. Gebruik van ruimten binnen de woning dan wel een (vrijstaand) bijbehorend bouwwerk ten behoeve van de uitoefening van een beroep aan huis of een bedrijfsactiviteit als genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis is toegestaan mits:
   1. de activiteit wordt uitgeoefend door in ieder geval de bewoner van de woning, en naast de bewoner is tegelijkertijd niet meer dan 1 persoon werkzaam;
   2. de ruimte(n) waar de activiteiten plaatsvinden niet groter is dan 50 m², gemeten vanaf de binnenzijde van (scheidings)muren;
   3. buiten de ruimte als bedoeld onder 2 geen opslag plaatsvindt en geen beroeps- of bedrijfsactiviteiten worden uitgeoefend, met uitzondering van activiteiten die verband houden met het uitoefenen van een bed and breakfast of van gastouderschap;
   4. de uiterlijke verschijningsvorm van de woning behouden wordt, waarbij reclame uitingen zich beperken tot een onverlichte oppervlakte van niet meer dan 0,50 m^2 en deze niet hoger worden aangebracht dan tot 1,5 m boven maaiveld;
   5. het gebruik geen nadelige gevolgen voor het woon- en leefmilieu heeft;
   6. ten behoeve van de activiteit wordt voldaan aan het gestelde in artikel 15.2 Parkeren;
   7. het gebruik geen nadelige invloed heeft op de normale afwikkeling van het verkeer.
b. Behoudens het gestelde onder a, is het verboden bijbehorende bouwwerken, gelegen buiten het bouwvlak, anders te gebruiken dan ten dienste van het hoofdgebouw, tenzij het gebouw is voorzien van een aanduiding als bedoeld in lid 10.1 onder b in welk geval het aangeduide gebruik is toegestaan.

10.5 Afwijken van de gebruiksregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 10.1 onder a sub 2 en bedrijfsactiviteiten toestaan die niet zijn genoemd in Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis en die naar aard en invloed vergelijkbaar zijn met bedrijfsactiviteiten die wel in die lijst zijn opgenomen, waarbij het gestelde in lid 10.4 onder a sub 1 tot en met 7 van overeenkomstige toepassing is;
b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:
   1. het straat- en bebouwingsbeeld;
   2. de milieusituatie;
   3. de verkeersveiligheid;

4. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
5. de sociale veiligheid;
6. de externe veiligheid.

Artikel 11 Waarde - Archeologie 1

11.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie 1' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor gronden met een hoge archeologische verwachtingswaarde en voor gronden met een bekende archeologische vindplaats.

11.2 Bouwregels

Ten aanzien van het oprichten van bebouwing gelden de volgende regels:

a. Behoudens het onder c bepaalde dient, bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het oprichten van een bouwwerk, de aanvrager een rapport te overleggen, waarin de archeologische waarden van de gronden waarop de aanvraag betrekking heeft naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.
b. Indien uit het onder a genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het oprichten van het vergunde bouwwerk zullen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de omgevingsvergunning:
    1. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen waardoor de archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
    2. de verplichting tot het doen van opgravingen;
    3. de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring te laten begeleiden door een deskundig archeoloog;
    4. de verplichting om na beëindiging van de werken en werkzaamheden een verslag uit te brengen waaruit blijkt op welke wijze met de archeologische waarden is omgegaan.
c. Het overleggen van een rapport is niet nodig indien naar het oordeel van burgemeester en wethouders de archeologische waarde van de gronden in andere beschikbare informatie afdoende is vastgesteld. Het onder b bepaalde is van overeenkomstige toepassing.

11.3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Ter plaatse van de aangewezen gronden is het verboden om zonder of in afwijking van een door burgemeester en wethouders verleende vergunning de volgende werken en werkzaamheden groter dan 100 m² en waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm, uit te (laten) voeren:
    1. het verlagen van de bodem of het afgraven van gronden;
    2. het ophogen van de gronden met meer dan 100 cm (waarbij het in de aanhef genoemde dieper graven dan 30 cm niet geldt), tenzij die werkzaamheden voortvloeien uit een verleende omgevingsvergunning;
    3. het uitvoeren van grondbewerkingen, waartoe ook gerekend wordt woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, aanleggen van sleufdrainage, ontginnen, frezen en aanbrengen van heipalen;
    4. het aanbrengen van diepwortelende beplanting alsmede het verwijderen van stobben;
    5. het graven, verdiepen of verbreden van greppels, sloten, vijvers, beken en andere watergangen;
    6. het verlagen van het grondwaterpeil of het veranderen van de samenstelling van het grondwater;
    7. het aanbrengen of vervangen van riolering en ondergrondse transport-, energie- of telecommunicatie- of andere leidingen dan de daarmee verband houdende constructies;
    8. alle overige werkzaamheden die de archeologische waarden van het terrein kunnen aantasten en die niet worden gerekend tot het normale gebruik;
    9. het slopen van ondergrondse gebouwen of een gedeelte daarvan;
    10. het afdekken en/of overbouwen van archeologische vindplaatsen.
b. Het onder a opgenomen verbod geldt niet voor werken of werkzaamheden:
    1. welke op het tijdstip waarop het plan van kracht is, in uitvoering zijn, of mogen worden uitgevoerd krachtens een verleende vergunning;
    2. waarvoor op grond van meer specifieke regelgeving vergunning of afwijking noodzakelijk is;
    3. die van geringe omvang zijn dan wel het normale onderhoud betreffen.
c. De vergunning wordt niet verleend:
    1. indien werken of werkzaamheden geen verband houden met het toegestane gebruik in de

gegeven bestemming;
2. indien hierdoor, dan wel door de daarvan direct of indirect te verwachten gevolgen, de archeologische waarden van de gronden onevenredig worden of kunnen worden aangetast;
3. dan nadat een advies is ontvangen van een deskundig archeoloog of een deskundig bureau over het door de aanvrager aan burgemeester en wethouders over te leggen rapport, waarin de archeologische waarden van de gronden naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

d. In afwijking van het bepaalde in c kan de vergunning om zwaarwichtige redenen, voor een deel van de werken of werkzaamheden, alsnog worden verleend onder de voorwaarde dat voorafgaande aan de uitvoering van de vergunning adequaat archeologisch onderzoek plaatsvindt.

Artikel 12 Waarde - Archeologie 2

12.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie 2' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor gronden met een middelhoge archeologische verwachtingswaarde.

12.2 Bouwregels

Ten aanzien van het oprichten van bebouwing gelden de volgende regels:

a. Behoudens het onder c bepaalde dient, bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het oprichten van een bouwwerk groter dan 250 m² en waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm, de aanvrager een rapport te overleggen, waarin de archeologische waarden van de gronden waarop de aanvraag betrekking heeft naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.
b. Indien uit het onder a genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het oprichten van het vergunde bouwwerk zullen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de omgevingsvergunning:
    1. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen waardoor de archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
    2. de verplichting tot het doen van opgravingen;
    3. de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring te laten begeleiden door een deskundig archeoloog;
    4. de verplichting om na beëindiging van de werken en werkzaamheden een verslag uit te brengen waaruit blijkt op welke wijze met de archeologische waarden is omgegaan.
c. Het overleggen van een rapport is niet nodig indien naar het oordeel van burgemeester en wethouders de archeologische waarde van de gronden in andere beschikbare informatie afdoende is vastgesteld. Het onder b bepaalde is van overeenkomstige toepassing.

12.3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Ter plaatse van de aangewezen gronden is het verboden om zonder of in afwijking van een door burgemeester en wethouders verleende vergunning de volgende werken en werkzaamheden groter dan 250 m² en waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm, uit te (laten) voeren:
    1. het verlagen van de bodem of het afgraven van gronden;
    2. het ophogen van de gronden met meer dan 100 cm (waarbij het in de aanhef genoemde dieper graven dan 30 cm niet geldt), tenzij die werkzaamheden voortvloeien uit een verleende omgevingsvergunning;
    3. het uitvoeren van grondbewerkingen, waartoe ook gerekend wordt woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, aanleggen van sleufdrainage, ontginnen, frezen en aanbrengen van heipalen;
    4. het aanbrengen van diepwortelende beplanting alsmede het verwijderen van stobben;
    5. het graven, verdiepen of verbreden van greppels, sloten, vijvers, beken en andere watergangen;
    6. het verlagen van het grondwaterpeil of het veranderen van de samenstelling van het grondwater;
    7. het aanbrengen of vervangen van riolering en ondergrondse transport-, energie- of telecommunicatie- of andere leidingen dan de daarmee verband houdende constructies;
    8. alle overige werkzaamheden die de archeologische waarden van het terrein kunnen aantasten en die niet worden gerekend tot het normale gebruik;
    9. het slopen van ondergrondse gebouwen of een gedeelte daarvan;
    10. het afdekken en/of overbouwen van archeologische vindplaatsen.
b. Het onder a opgenomen verbod geldt niet voor werken of werkzaamheden:
    1. welke op het tijdstip waarop het plan van kracht is, in uitvoering zijn, of mogen worden uitgevoerd krachtens een verleende vergunning;
    2. waarvoor op grond van meer specifieke regelgeving vergunning of afwijking noodzakelijk is;
    3. die van geringe omvang zijn dan wel het normale onderhoud betreffen.
c. De vergunning wordt niet verleend:
    1. indien werken of werkzaamheden geen verband houden met het toegestane gebruik in de

gegeven bestemming;
2. indien hierdoor, dan wel door de daarvan direct of indirect te verwachten gevolgen, de archeologische waarden van de gronden onevenredig worden of kunnen worden aangetast;
3. dan nadat een advies is ontvangen van een deskundig archeoloog of een deskundig bureau over het door de aanvrager aan burgemeester en wethouders over te leggen rapport, waarin de archeologische waarden van de gronden naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

d. In afwijking van het bepaalde in c kan de vergunning om zwaarwichtige redenen, voor een deel van de werken of werkzaamheden, alsnog worden verleend onder de voorwaarde dat voorafgaande aan de uitvoering van de vergunning adequaat archeologisch onderzoek plaatsvindt.

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 13 Anti-dubbeltelregel

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Artikel 14 Algemene bouwregels

14.1 Algemene regels

a. Gebouwen mogen uitsluitend worden opgericht binnen bouwvlakken, tenzij in deze regels anders is bepaald.
b. Bij het bepaalde ten aanzien van het bouwen binnen een bouwvlak worden buiten beschouwing gelaten:
    1. ondergeschikte bouwdelen als funderingen, plinten, pilasters, kozijnen, gevelversieringen, dakoverstekken, ventilatiekanalen, schoorstenen, gevel- en kroonlijsten en goten mits het bouwvlak met niet meer dan 0,5 meter wordt overschreden;
    2. erkers, luifels, balkons en brandtrappen voor zover zij ondergeschikt zijn aan de gevel van het hoofdgebouw, mits het bouwvlak met niet meer dan 1,5 meter wordt overschreden;
    3. entreepartijen op de begane grond, voor zover zij ondergeschikt zijn aan de gevel van het hoofdgebouw mits het bouwvlak met niet meer dan 1,5 meter wordt overschreden.
c. Het bepaalde onder b geldt tevens in situaties waarbij hierdoor een bestemmingsgrens wordt overschreden.
d. Een bouwvlak mag volledig worden bebouwd tenzij daaraan een maximum is gesteld.
e. Bij het bepaalde ten aanzien van de bouwhoogte worden buiten beschouwing gelaten: liftschachten, trappenhuizen, balustrades, balkonhekken en opbouwen voor technische installaties en dergelijke.

14.2 Nutsvoorzieningen

Binnen de bestemmingen als gegeven in Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels zijn toegestaan gebouwen ten behoeve van (openbare) nutsvoorzieningen met een goothoogte van maximaal 3,5 meter en een bouwhoogte van maximaal 5 meter en maximale oppervlakte van 10 m².

14.3 Ondergronds bouwen

a. Binnen de bestemmingen als gegeven in Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels is het ondergronds bouwen toegestaan, voor zover uit geohydrologisch onderzoek blijkt dat geen negatieve gevolgen optreden voor het grondwatersysteem, voor:
    1. ruimten die een functionele eenheid vormen met en/of dienstbaar zijn aan de toegestane functies, tot een diepte van maximaal 4 meter;
    2. voorzieningen voor het ter plaatse bergen of infiltreren van hemelwater en/of huishoudelijk afvalwater, tot een diepte van maximaal 6 meter.
b. Constructies ten behoeve van de ontsluiting van de ondergrondse ruimte zijn slechts toegestaan binnen het betreffende bouwperceel.
c. Ondergrondse bouwwerken als bedoeld onder a en onder b worden bij het toepassen van deze regels niet betrokken bij de in de regels aangegeven maten en afmetingen, voor zover het betreft de bouwgedeeltes welke zijn gelegen onder het maaiveld, tenzij hierover in deze regels expliciet iets anders is bepaald.

Artikel 15 Algemene gebruiksregels

15.1 Strijdig gebruik

a. Als strijdig met de bestemming of het plan wordt in ieder geval aangemerkt het (doen of laten) gebruiken van gronden en bouwwerken ten behoeve van:
   1. het opslaan, lozen of storten, al dan niet ten verkoop, van onbruikbare dan wel aan hun oorspronkelijke gebruik onttrokken voorwerpen, materialen, stoffen, voer- of vaartuigen of machines;
   2. het (doen of laten) gebruiken van gebouwen ten behoeve van een seksinrichting;
   3. het gebruiken of laten gebruiken ten behoeve van kortstondige, incidentele evenementen, festiviteiten en manifestaties dan wel als markt of standplaats.
b. Gebruik dat afwijkt van het bepaalde onder a sub 3 echter waarvoor ingevolge een wettelijk voorschrift vergunning, ontheffing of vrijstelling is verleend, dan wel waarvoor een melding is gedaan, mag worden gehandhaafd.
c. Als strijdig met de bestemming of het bestemmingsplan wordt niet aangemerkt:
   1. het gebruiken of het laten gebruiken van gronden ten behoeve van kortstondige, incidentele evenementen, festiviteiten en manifestaties, indien en voor zover daarvoor ingevolge een wettelijk voorschrift vergunning, ontheffing of vrijstelling vereist is en deze is verleend, dan wel een melding is gedaan;
   2. het aanleggen of het laten aanleggen van kabels en leidingen ten behoeve van de drinkwatervoorziening, de riolering, de waterhuishouding, de energievoorziening en de datacommunicatie, met uitzondering van:
      - buisleidingen waarop het Besluit externe veiligheid buisleidingen van toepassing is, tenzij deze in het bestemmingsplan als zodanig zijn bestemd;
      - hoogspanningsleidingen, tenzij deze in het bestemmingsplan als zodanig zijn bestemd.

15.2 Parkeren

15.2.1 Terreininrichting

Onverminderd het bepaalde in de overige artikelen in deze regels mogen de gronden uitsluitend worden gebruikt overeenkomstig de bestemming indien de betreffende bouwpercelen zodanig zijn ingericht dat voldoende ruimte aanwezig is om zowel het parkeren of stallen van auto's, vrachtauto's en fietsen als ook het eventuele laden en lossen van goederen op het bijbehorende terrein te kunnen afwikkelen. Indien ten behoeve van het stallen of parkeren van auto's in, op of onder een gebouw ruimte wordt aangebracht zoals hierboven is beschreven, moet worden voldaan aan het gestelde in de Bijlage 1 Nota Parkeernormen van de gemeente Rheden.

Indien de bestemming van een bouwwerk of een terrein aanleiding geeft tot een te verwachten behoefte aan ruimte voor het laden of lossen van goederen van enige omvang en frequentie, moet zijn verzekerd, dat op eigen terrein wordt voorzien in voldoende ruimte voor laden en lossen, zoals neergelegd in de CROW Kennisbank in ASVV 2021.

15.2.2 Parkeergelegenheid

1. De gronden mogen enkel worden gebruikt onder voorwaarde dat ten behoeve van het parkeren of stallen van (motor)voertuigen in, op of onder het gebouw dan wel op het onbebouwde terrein dat bij het gebouw hoort, in voldoende mate parkeergelegenheid aanwezig is, zoals neergelegd in de op 26 mei 2015 door de raad vastgestelde nota 'Nota parkeernormen Rheden 2015' zoals opgenomen in Bijlage 1 Nota Parkeernormen.
2. het bevoegd gezag kan slechts een omgevingsvergunning verlenen voor de activiteiten bouwen en/of gebruiken van gronden en/of de activiteit handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening, indien bij aanvraag wordt aangetoond dat wordt voorzien in voldoende parkeergelegenheid, zoals neergelegd in de Bijlage 1 Nota Parkeernormen. Indien deze parkeernota gedurende de planperiode wordt gewijzigd dient te worden voldaan aan de gewijzigde parkeernormen en rekenmethode.
3. De onder 1. bedoelde plaatsen voor het stallen van voertuigen moeten afmetingen hebben die afgestemd zijn op gangbare (motor)voertuigen, zoals neergelegd in de 'Nota parkeernormen Rheden

2015'. Indien deze parkeernota gedurende de planperiode wordt gewijzigd dient te worden voldaan aan de desbetreffende wijzigingen.

15.3 Afwijken van de gebruiksregels

Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van:

a. Het (doen of laten) gebruiken van gebouwen ten behoeve van een seksinrichting mits:
   1. het totaal aantal seksinrichtingen op het grondgebied van de gemeente niet meer dan 1 bedraagt;
   2. de totale maximale oppervlakte van de inrichting niet meer dan 250 m² bedraagt;
   3. geen onevenredige negatieve gevolgen ontstaan voor aangrenzende percelen betreffende privacy en gebruiksmogelijkheden van die percelen;
   4. de activiteiten binnen de inrichting daarbuiten niet zintuigelijk waarneembaar zijn;
   5. in de omgeving van de betreffende inrichting geen onevenredige vergroting van de verkeers- en parkeerdruk optreedt, met dien verstande dat:
      - het parkeren op eigen terrein plaatsvindt;
      - behoudens in- en uitladen, geen bedrijfsmatige activiteit in de openbare ruimte rond de inrichting mogen plaatsvinden;
   6. de activiteiten van de inrichting dor hun aard en visuele aspecten zoals reclame-uitingen en technische of andere installaties, het woon- en leefmilieu niet onevenredig aantasten;
   7. de vestiging niet plaatsvindt :
      - in een gebied waar het wonen de hoofdfunctie is;
      - binnen een straal van 200 rondom scholen, kerken en moskeeën.

b. het bepaalde in 15.1 lid a onder 3 indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:
   1. het straat- en bebouwingsbeeld;
   2. de milieusituatie;
   3. de verkeersveiligheid;
   4. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
   5. de sociale veiligheid;
   6. de externe veiligheid.

c. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van de gestelde parkeernormen voor zover in die afwijkingsmogelijkheid wordt voorzien in de Parkeernormen van de gemeente Rheden. Indien gedurende de planperiode de Parkeernormen wijzigen, gelden de gewijzigde normen.

Artikel 16 Algemene aanduidingsregels

16.1 overige zone - stedenbouwkundig waardevol

16.1.1 Omschrijving aanduiding

Ter plaatse van de aanduiding '**overige zone - stedenbouwkundig waardevol**' geldt dat die gronden -naast de andere aangewezen bestemming(en)- tevens bestemd zijn voor de instandhouding en bevordering van het open stedenbouwkundige karakter van de gronden en van het representatieve straatbeeld. De gronden worden aldus voor wat betreft het vergunningvrij bouwen geacht geen deel uit te maken van het erf bij het hoofdgebouw.

16.1.2 Bouwregels

Ten aanzien van het oprichten van bebouwing gelden -in afwijking van het hierover gestelde in de overige bestemmingsregels- de volgende regels:

a. De gronden dienen vrij van gebouwen en overkappingen te blijven.
b. De bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen mag niet meer dan 1 m bedragen.
c. De bouwhoogte van vrijstaande reclame uitingen mag niet meer dan 1,50 m bedragen en de breedte van vrijstaande reclame uitingen mag niet meer dan 1 m bedragen.
d. In overige gevallen mag de bouwhoogte van andere bouwwerken niet meer dan 6 m bedragen.
e. Afwijkingen in afmetingen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan mogen gehandhaafd worden.

16.1.3 Nadere eisen

a. Burgemeester en wethouders kunnen nadere eisen stellen aan de plaats, afmeting en uitvoering (mate van transparantie) van de overige bouwwerken ten behoeve van de instandhouding en bevordering van het open stedenbouwkundig karakter van de gronden en van het representatieve straatbeeld.
b. Voor het stellen van een nadere eis geldt de in artikel 19 vermelde voorbereidingsprocedure.

16.1.4 Afwijken van de bouwregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 16.1.2 onder b ten behoeve van een vermeerdering van de bouwhoogte tot 2 m, voor zover het niet betreft de bestemming 'Tuin'.
b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:
    1. dit noodzakelijk is uit oogpunt van beveiliging;
    2. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek en de representativiteit van het straat- en bebouwingsbeeld.

16.1.5 Specifieke gebruiksregels

In geval van strijdigheid van bepalingen gaan de bepalingen van dit artikel voor op de bepalingen die op grond van andere artikelen op de desbetreffende gronden van toepassing zijn.

Artikel 17 Algemene afwijkingsregels

Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van:

a. Een bestemmingsgrens en toestaan dat het beloop of profiel van wegen of de aansluiting van wegen onderling in geringe mate wordt aangepast, indien de verkeersveiligheid en/of verkeersintensiteit daartoe aanleiding geeft.
b. De bestemmingsregels en toestaan dat een bouwvlak wordt verschoven indien dit noodzakelijk is in verband met de werkelijke toestand van het terrein, of in het belang is van een technisch of ruimtelijk dan wel cultuurhistorisch beter verantwoorde plaatsing van bouwwerken, met dien verstande dat de afwijking maximaal 3 meter mag bedragen en dat de ten hoogst toelaatbare geluidbelasting als bedoeld in de Wet geluidhinder niet wordt overschreden.
c. De bestemmingsregels en toestaan dat geluidwerende voorzieningen worden gerealiseerd tot een hoogte van 3 meter.
d. De bestemmingsregels en toestaan dat schotelantennes worden geplaatst, waarbij aan de zijde van het openbare gebied de afwijking slechts gegeven kan worden voorzover de antenne wordt geplaatst binnen het horizontale en verticale vlak van een balkon.
e. Een omgevingsvergunning als bedoeld onder a tot en met d kan slechts worden verleend indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:
    1. het straat- en bebouwingsbeeld;
    2. de milieusituatie;
    3. de verkeersveiligheid;
    4. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
    5. de sociale veiligheid;
    6. de externe veiligheid.

Artikel 18 Algemene wijzigingsregels

a. Burgemeester en wethouders zijn bevoegd nadere aanduidingen met betrekking tot de functie van de verbeelding te verwijderen, indien het betreffende gebruik gedurende ten minste 1 jaar is beëindigd.
b. Burgemeester en wethouders zijn bevoegd nadere aanduidingen met betrekking tot de functie van/op de verbeelding geheel te wijzigen, met dien verstande dat:
    1. deze bevoegdheid uitsluitend van toepassing is op gronden met de bestemming 'Gemengd - 1";
    2. deze strekt ter gehele vervanging van een aanduiding;
    3. de nadere aanduiding betrekking heeft op dienstverlenende activiteiten, activiteiten op het gebied van cultuur en ontspanning en maatschappelijke activiteiten exclusief de volgende maatschappelijke voorzieningen :
        - begeleid wonen;
        - instellingswonen;
        - wonen indien dit plaatsvindt ter voortzetting van een duurzaam samenleven met de voor instellingswonen geïndiceerde partner;
        - het wonen in zorgwoningen;
    4. de toe te laten activiteiten naar aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar zijn met reeds toegestane activiteiten waarvan de aanduiding wordt vervangen;
    5. voorzien wordt in voldoende parkeerplaatsen overeenkomstig het bepaalde in artikel 15.2 Parkeren;
c. De wijzigingsbevoegdheid wordt uitsluitend toegepast onder de voorwaarde dat geen onevenredige aantasting plaats vindt van:
    1. de woonsituatie;
    2. het straat- en bebouwingsbeeld;
    3. de verkeersveiligheid;
    4. de sociale veiligheid;
    5. de milieusituatie;
    6. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.
d. Een wijzigingsplan wordt niet eerder vastgesteld dan nadat is aangetoond dat het plan uitvoerbaar is, waaronder wordt begrepen de milieutechnische-, de waterhuishoudkundige-, de archeologische-, de cultuurhistorische, de ecologische-, de verkeerstechnische toelaatbaarheid en de stedenbouwkundige inpasbaarheid.

Artikel 19 Algemene procedureregels

Voor een besluit tot het stellen van een nadere eis geldt de volgende voorbereidingsprocedure:

a. Het voornemen ligt, met bijhorende stukken, gedurende twee weken ter inzage.
b. De terinzagelegging wordt vooraf bekend gemaakt in één of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen of op een andere geschikte wijze.
c. De bekendmaking houdt mededeling in van de bevoegdheid voor belanghebbenden tot het naar voren brengen van zienswijzen gedurende de onder a genoemde termijn.
d. Burgemeester en wethouders delen aan hen die zienswijzen naar voren hebben gebracht de beslissing daaromtrent mede.

Hoofdstuk 4 Overgangs-en slotregels

Artikel 20 Overgangsrecht

20.1 Bouwwerken

20.1.1 Algemeen

Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet worden vergroot:

a. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;
b. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.

20.1.2 Afwijken bij omgevingsvergunning

Burgemeester en wethouders kunnen eenmalig in afwijking van het eerste lid een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in het eerste lid met maximaal 5%.

20.1.3 Uitzondering

Het bepaalde onder 20.1.1 is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

20.2 Gebruik

20.2.1 Algemeen

Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.

20.2.2 Strijdig gebruik

Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld onder 20.2.1, te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.

20.2.3 Uitzondering

Het bepaalde onder 20.2.1 is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

20.2.4 Onderbroken gebruik

Indien het gebruik, bedoeld onder 20.2.1, na het tijdstip van inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.

Artikel 21 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als:

Regels van het bestemmingsplan Rheden-Centrum 2022.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 2023.

Bijlagen

Bijlage 1 Nota Parkeernormen

Parkeernormen

A Auto's

1 Parkeernormen per functie

1.1 Bepalen parkeerbehoefte

Burgemeester en wethouders bepalen de behoefte volgens onderstaande tabellen.

Hoofdfunctie Wonen	**Eenheid**	**Norm**	**Aandeel bezoekers**
Vrijstaande woning, 2 onder 1 kapwoning	woning	1,60	0,40
Eengezinswoning, rijwoning, appartement	woning	1,40	0,40
Studio (max. 1 slaapkamer), woning voor alleenstaande	woning	0,90	
Service appartement voor zorgbehoevende	woning	0,80	
Studentenwoning	woning	0,25	
Verzorgingshuis	woning	0,50	
Verpleeginrichting	100 m² bvo	0,33	
Gezinsvervangend tehuis	100 m² bvo	0,33	

Hoofdfunctie Winkel	**Eenheid**	**Norm**	**Aandeel bezoekers**
Streekverzorgende winkel(centra)	100 m² bvo	3,50	
Dorp-, wijk-, buurtverzorgende winkel(centra)	100 m² bvo	2,50	
Fullservice supermarkt	100 m² bvo	3,00	
Discountsupermarkt	100 m² bvo	4,00	

Hoofdfunctie Bedrijven	**Eenheid**	**Norm**	**Aandeel bezoekers**
Arbeidsintensief / bezoekers extensief (industrie, werkplaats etc.)	100 m² bvo	1,70	
Arbeidsextensief / bezoekers intensief (loods, opslagruimte etc.)	100 m² bvo	0,70	
Garage servicestation	100 m² bvo	2,50	
Showroom	100 m² bvo	1,20	
Commerciële dienstverlening (kantoor met baliefunctie)	100 m² bvo	2,80	
Kantoor zonder baliefunctie	100 m² bvo	1,90	

Hoofdfunctie Horeca en (verblijfs)recreatie	**Eenheid**	**Norm**	**Aandeel bezoekers**
Restaurant	100 m² bvo	10,00	
Cafe, cafetaria	100 m² bvo	5,00	
Hotel, motel	kamer	1,10	
Discotheek	100 m² bvo	1,90	

Hoofdfunctie Maatschappelijke instellingen	Eenheid	Norm	Aandeel bezoekers
Medische en maatschappelijke diensten (arts, groene kruis, apotheek, fysiotherapie, schoonheidssalon, tandarts etc.)	100 m² bvo	2,70	
Ziekenhuis	bed	1,50	
Religiegebouw	zitplaats	0,20	
Religiegebouw (alternatieve berekeningswijze)	100 m² bvo	10,00	
Vereniging, clubgebouw	100 m² bvo	2,00	
Bioscoop, schouwburg, concertzaal, theater	zitplaats	0,30	
Museum, bibliotheek	100 m² bvo	0,70	
Begraafplaats, crematorium	begrafenis, crematie	30,00	

Hoofdfunctie Onderwijs	Eenheid	Norm	Aandeel bezoekers
Dagverblijf, creche, sociale werkplaats	Maximaal gelijktijdig aanwezig personeel (excl. kiss and ride)	0,70	
basisonderwijs	leslokaal	0,80	
Voortgezet onderwijs	leslokaal	0,80	
MBO, hoger onderwijs	leslokaal	6,00 + 20 per collegezaal	
Avondonderwijs	student	0,80	

Hoofdfunctie Recreatie	Eenheid	Norm	Aandeel bezoekers
Sporthal	100 m² bvo	2,50	
Sportveld, exclusief kantine en kleedruimtes	hectare netto terrein	20,00 +0,2 per zitplaats bij wedstrijd-functie	
Zwembad	100 m² bassin	10,00	
Sportschool, -studio, dansstudio	100 m² bvo	3,00	
Squashbaan	baan	1,50	
Tennisbaan	baan	3,00	
Manege	box	0,50	
Volkstuin	perceel	0,30	
Jachthaven	ligplaats	0,50	

1.2 Afronding

Het volgens deze tabellen berekende aantal parkeerplaatsen wordt naar boven afgerond op hele aantallen.

1.3 Toegankelijkheid aandeel bezoekers

Het bezoekersgedeelte dat onderdeel uitmaakt van de parkeernorm dient openbaar toegankelijk te zijn.

2 Parkeerplaatsverplichting

2.1 Beoordeling parkeerplaatsverplichting

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd, nadat het benodigde aantal parkeerplaatsen volgens de norm is bepaald, om de aanleg van een ander aantal parkeerplaatsen te verplichten.
Daarbij wordt gelet op de mogelijkheid om:

- parkeerplaatsen dubbel te gebruiken;
- de wijze waarop bij woningen het gebruik van de parkeerplaatsen op het bijbehorende terrein in de praktijk zal plaatsvinden.

2.2 Tabel aanwezigheidspercentages

Bij de berekening van de parkeerplaatsverplichting wordt bij het realiseren van meerdere (verschillende) functies gebruik gemaakt van onderstaande aanwezigheidspercentages.

Functies	Werkdag ochtend	Werkdag middag	Werkdag avond	Koop-avond	Werkdag nacht	Zaterdag middag	Zaterdag avond	Zondag middag
Woonruimte	50%	60%	100%	90%	100%	60%	70%	70%
Seniorenwoning	80%	80%	100%	90%	100%	80%	80%	90%
Kantoor, bedrijven	100%	100%	5%	10%	0%	5%	0%	0%
Commerciële dienstverlening	100%	100%	5%	75%	0%	5%	0%	0%
Detailhandel	30%	70%	20%	100%	0%	100%	0%	0%
Sociaal-culturele voorzieningen	10%	40%	100%	100%	5%	60%	90%	25%
Sportfuncties	30%	50%	100%	90%	0%	100%	90%	85%
Bioscoop, theater, podium	5%	25%	90%	90%	0%	50%	100%	50%
Sociaal-medische voorzieningen	100%	100%	30%	15%	0%	15%	5%	5%
Dagonderwijs	100%	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Avondonderwijs	0%	0%	100%	100%	0%	0%	0%	0%
Bibliotheek	30%	70%	100%	70%	0%	75%	0%	0%
Horeca, vermaak	30%	40%	90%	95%	5%	75%	100%	45

2.3 Reductiefactor parkeerplaatsen op bijbehorend terrein

2.3.1 De mate waarop het aanbod aan parkeerplaatsen op eigen terrein bij de hoofdfunctie 'Wonen' wordt bepaald is afhankelijk van de vraag of een garage, oprit of carport als volwaardige of gedeeltelijke parkeerplaats meetelt.

2.3.2 Burgemeester en wethouders gebruiken voor het bepalen van het aanbod op eigen terrein het berekeningsaantal behorende bij de privé parkeervoorziening zoals genoemd in onderstaande tabel.

Parkeervoorziening	Theoretisch aantal	Berekeningsaantal
Enkele oprit zonder garage	1	0,8
Lange oprit zonder garage	2	1,0
Dubbele oprit zonder garage	2	1,7
Garage zonder oprit	1	0,4
Garagebox (niet bij woning)	1	0,5
Garage met enkele oprit	2	1,0
Garage met lange oprit	3	1,3
Garage met dubbele oprit	3	1,8

2.4 Maatvoering parkeervoorziening

Een parkeervoorziening op bijbehorend terrein moet voldoen aan de volgende fysieke maatvoering:

- een enkele oprit is minimaal 5 m lang en 3,5 m breed;
- een lange oprit is minimaal 10 m lang en 3,5 m breed;
- een dubbele oprit is minimaal 5,5 meter breed (en eveneens minimaal 5 m lang);
- een garage is minimaal 5 m lang en 2,5 m breed (binnenwerks);
- een dubbele garage is minimaal 5 m lang en 4,5 m breed (binnenwerks);
- een zodanige situering dat het veilig in- en uitrijden is gewaarborgd;
- voor maatvoeringen van parkeergarages en parkeerterreinen op het bijbehorende terrein toetst de gemeente aan de publicatie ontwerpwijzer gebouwde parkeervoorzieningen (CROW publicatie 293 ontwerpwijzer parkeergarages en ASVV2012);
- bij haaks parkeren: een verhard vak van ten minste 5,00 m bij 2,50 m;
- bij langs parkeren: een verhard vak van ten minste 5,50 m bij 2,00 m.

2.5 Afronding naar volledige parkeerplaatsen

Bij de berekening van de parkeerverplichting wordt gebruikt gemaakt van de tabellen 2.1 en 2.2. Het volgens deze parkeernormen benodigde aantal parkeerplaatsen wordt naar boven afgerond op een hele parkeerplaats.

3 Aanvullende eisen

3.1 Bevoegdheid stellen aanvullende eisen

Burgemeester en wethouders beoordelen, indien de functie van een gebouw aanleiding geeft tot een te verwachten aanvullende behoefte anders dan in de parkeernormen beschreven, de onderstaande bruikbaarheidvereisten.

3.2 Aanvullende eis voor laden en lossen

3.2.1 Indien de functie van een gebouw aanleiding geeft tot een te verwachten behoefte aan ruimte voor het laden en lossen van goederen, moet in deze behoefte in voldoende mate zijn voorzien aan, in of onder dat gebouw, dan wel op of onder het onbebouwde gedeelte dat bij dat gebouw behoort.

3.2.2 Op basis van rijcurves wordt de bruikbaarheid van de laad en los mogelijkheid getoetst. Voor maatvoeringen wordt getoetst aan het gestelde in de ASVV2012.

3.3 Aanvullende eis voor scholen, kinderdagverblijven en BSO locaties

3.3.1 Naast de eis dat in de parkeerruimte voor het personeel op het bijbehorende terrein wordt voorzien, wordt ook bepaald in hoeverre het nodig is voorzieningen op te nemen voor het met de auto halen en brengen van kinderen. De hiervoor te gebruiken kiss and ride stroken zijn bedoeld voor het onmiddellijk in en uit laten stappen van passagiers. Het is niet toegestaan daarop te parkeren.

3.3.2 Het aantal kiss and ride plaatsen wordt volgens de berekeningen in onderstaande tabellen bepaald.

Benodigde aantal kiss and ride plaatsen	**Formule**
Basisschool	
- onderbouw (groep 1 tot met 3)	aantal leerlingen x % leerlingen auto halen en brengen x reductiefactor parkeerduur x reductiefactor aantal kinderen
- bovenbouw (groep 4 tot en met 8)	aantal leerlingen x % leerlingen auto halen en brengen x reductiefactor parkeerduur x reductiefactor aantal kinderen
Kinderdagverblijf en Buitenschoolse Opvang	aantal leerlingen x % leerlingen auto halen en brengen x reductiefactor parkeerduur x reductiefactor aantal kinderen

Voor de input van de formule wordt gebruik gemaakt van de volgende tabel.

Doelgroep	**% halen en brengen met de auto**	**Reductiefactor parkeerduur**	**Reductiefactor aantal kinderen per auto**
Groep 1 t/m 3	30 – 60 %	0,50	0,75
Groep 4 t/m 8	5 – 40 %	0, 25	0,85
Kinderdagverblijf en BSO	50 – 80 %	0,25	0,75

3.4 Aanvullende eis gehandicapten parkeerplaatsen

3.4.1 De gehandicaptenparkeerplaatsen maken onderdeel uit van het aantal parkeerplaatsen behorend bij de parkeerplaatsverplichting en komen dus niet boven op de berekende verplichting.

3.4.2 Bij de realisatie van de gehandicaptenparkeerplaats dient deze parkeerplaats zo dicht mogelijk bij de ingang van het gebouw te liggen. De afstand bedraagt waar mogelijk minder dan 25 meter.

3.4.3 De voor gehandicapten gereserveerde plaats bij haaks parkeren heeft een verhard oppervlak van ten minste 3,50 bij 5,00 meter.

3.4.4 Bij openbare voorzieningen wordt er naar gestreefd om 2% van de openbare parkeerplaatsen in te richten als gehandicaptenparkeerplaats.

3.5 Aanvullende eis voor kleinschalig beroep/bedrijf aan huis

3.5.1 Voor het door de bewoner aan huis uitoefenen van een beroeps- of bedrijfsactiviteit als bedoeld in het bestemmingsplan, wordt geen parkeereis gesteld.

3.5.2 Voor een personeelslid dient het op het bijbehorende terrein 1 parkeerplaats gerealiseerd te worden.

3.5.3 Burgemeester en wethouders kunnen, wanneer op het bijbehorende terrein niet voorzien kan worden in de benodigde parkeervoorziening, bij omgevingsvergunning afwijken van het

bepaalde onder 3.5.2 voor het parkeren in het openbare gebied indien aangetoond wordt dat geen sprake is van een onevenredige toename van de parkeerdruk op de omgeving.

4 Uitvoering parkeerplaatsverplichting

4.1 Voldoen aan parkeernormen

4.4.1 In, op of onder een bouwwerk dan wel op of onder het bijbehorende terrein dient blijvend voorzien te zijn in voldoende parkeergelegenheid volgens de parkeernormen.

4.1.2 De aanvrager dient ten behoeve van de berekening aan te leveren uit welke functies en bijbehorende oppervlakten zijn plan is opgebouwd.

4.1.3 Bij nieuwbouwplannen en bij algehele functiewijziging wordt de parkeerplaatsverplichting berekend aan de hand van het gestelde onder de hoofdstukken 2 en 3.

4.1.4 Bij verbouwplannen, waaronder ook uitbreidingsplannen worden begrepen, en bij gedeeltelijke functiewijzigingen wordt bij de berekening van de parkeereis ervan uitgegaan dat de huidige parkeersituatie een feit is. Een reeds aanwezig tekort komt niet voor rekening van de initiatiefnemer. Indien op een locatie een uitbreiding plaatsvindt of een functie wordt toegevoegd, zal slechts voor die extra oppervlakte of die toegevoegde functie voorzien moeten worden in de parkeernorm. Uiteraard moeten opgeheven parkeerplaatsen wel gecompenseerd worden.

4.1.5 Wanneer het totale gebouw, inclusief de uitbreiding, als geheel voldoende parkeerplaatsen heeft, voldoet het (bouw)plan eveneens aan de parkeerplaatsverplichting conform deze bijlage.

4.2 Stappenplan bepalen parkeerplaatsverplichting

4.2.1 Burgemeester en wethouders bepalen de parkeerplaatsverplichting en de invulling van deze verplichting op basis van onderstaande vier stappen.

Stap 1: bepalen parkeerbehoefte
De parkeerbehoefte wordt bepaald volgens de tabellen in hoofdstuk 2.

Stap 2: aantonen parkeren op bijbehorend terrein
Een aanvraag omgevingsvergunning dient in beginsel op het bijbehorend terrein aan de parkeerplaatsverplichting te voldoen. Met het begrip “bijbehorend terrein” in deze bijlage wordt bedoeld: de ruimte voor parkeren of stallen van auto's in, op of onder het gebouw, dan wel op of onder het onbebouwde terrein dat bij dat gebouw hoort, passend binnen het vigerende bestemmingsplan en de vigerende bestemming.

Stap 3: controle parkeren op bijbehorend terrein door gemeente
Burgemeester en wethouders controleren de bij de aanvraag ingediende parkeerbehoefte-berekening, zowel op de juiste toepassing van de parkeernormen en aanwezigheids-percentages als op de afwijkingsgronden van parkeren op eigen terrein.
(Luidt de conclusie dat voldaan kan worden aan de parkeerplaatsverplichting, dan vormt het aspect parkeren geen belemmering voor de ontwikkeling.)

Burgemeester en wethouder kunnen meewerken aan de ontwikkeling en toepassing geven aan hun afwijkingsbevoegdheid, indien uit hun controle blijkt dat:
niet kan worden voldaan aan de parkeerplaatsverplichting en de aanvraag niet zodanig aanpasbaar is dat de parkeereis in, op of onder het gebouw, dan wel op of onder het onbebouwde terrein dat bij het gebouw hoort, kan worden gerealiseerd zonder dat dit het functioneren buitensporig belemmerd.

Stap 4: onderzoek realiseren parkeerbehoefte in de openbare ruimte
Burgemeester en wethouders onderzoeken, al dan niet op verzoek van de aanvrager, indien het realiseren van parkeren op eigen terrein (deels) onmogelijk is, of het mogelijk is om in de openbare ruimte te zoeken naar een oplossing. Hierbij worden drie mogelijkheden onderzocht.

a. Parkeermogelijkheden in de directe omgeving
Wanneer is aangetoond dat er geen parkeermogelijkheden zijn op bijbehorend terrein, is parkeren op bestaande plaatsen (in de openbare ruimte) mogelijk een optie. Indien parkeercapaciteit in de openbare ruimte beschikbaar is, heeft dit gevolgen voor de inspanningsverplichting om alternatieven te zoeken. Wanneer op een andere wijze in de parkeerbehoefte wordt voorzien, door het toewijzen van parkeerplaatsen uit de openbare ruimte, dient onderzocht te worden in hoeverre er restcapaciteit van parkeergelegenheid in de openbare ruimte aanwezig is. Dit kan op twee manieren:
1. door middel van tellingen, of
2. door middel van een berekening van de theoretische parkeerbehoefte van andere functies in de directe omgeving.

Tellingen worden op verschillende tijdstippen en verschillende dagen verricht, zodat onderscheid gemaakt kan worden in het parkeren door verschillende groepen. Het doel is de maximale bezettingsgraad te bepalen. Als indicatie van de grens van de beschikbare parkeercapaciteit wordt in de verkeerskunde een bezettingspercentage van 85% gehanteerd. Ofwel: 85% van de beschikbare parkeercapaciteit mag bezet zijn. De overige 15% is nodig voor het opvangen van "zoekverkeer" en groei van het autobezit.
De maximale parkeerbezetting is richtinggevend voor de maximaal aanwezige beschikbare parkeerplaatsen voor het kunnen toewijzen als afwijking van de parkeerplaatsverplichting op bijbehorend terrein. Ook hierbij spelen loopafstanden een rol (zie tabel hieronder).
Wanneer een ingrijpende maatregel (bijvoorbeeld grootschalige nieuwbouw) plaatsvindt, kan niet altijd worden volstaan met tellingen. Dit omdat in de huidige situatie geparkeerd wordt door bewoners of gebruikers van de sloopbouw. Daarbij zijn (recente) tellingen niet altijd voorhanden. Voor nieuwbouwplannen worden in principe vanuit de gemeente geen tellingen verricht in verband met de bijkomende kosten. Voor de bestaande situatie bij deze grootschalige nieuwbouw worden daarom tellingen uitgevoerd en voor de nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen wordt de parkeervraag bepaald door middel van de normen in deze bijlage.

b. Centrale parkeervoorziening
Burgemeester en wethouders onderzoeken de mogelijkheden van het toerekenen van de parkeerplaatsverplichting van de nieuwe functie(s) aan een toekomstige openbare parkeergarage of parkeerterrein, die in de nabije omgeving wordt gerealiseerd.

c. Aanleg nieuwe parkeerplaatsen
Burgemeester en wethouders onderzoeken de mogelijkheden van het aanleggen van nieuwe parkeerplaatsen op loopafstand van de ontwikkellocatie op kosten van de aanvrager. Wat een acceptabele loopafstand is, wordt beoordeeld bij de aanvraag omgevingsvergunning en is afhankelijk van de functie, het specifieke gebied waar het bouwplan gerealiseerd wordt en een aantal ruimtelijke aspecten aan een looproute zoals sociale veiligheid en aantrekkelijkheid.

De richtlijnen van het CROW voor acceptabele loopafstanden worden de mogelijkheden onder a tot en met c als uitgangspunt gebruikt. Daarbij wordt uitgegaan van een gemiddelde loopsnelheid van 5 kilometer per uur.
Deze zijn weergegeven de volgende tabel.

Hoofdfunctie	Acceptabele loopafstanden	
Wonen	100 meter	(1,0 tot 1,5 minuten)
Winkelen supermarkt	100 meter	(1,0 tot 1,5 minuten)
Winkelen funshoppen	200 – 600 meter	(2,5 tot 7,5 minuten)
Werken	200 – 800 meter	(2,5 tot 9,5 minuten)
Ontspanning	100 meter	(1,0 tot 1,5 minuten)
Gezondheidszorg	100 meter	(1,0 tot 1,5 minuten)
Onderwijs	100 meter	(1,0 tot 1,5 minuten)

Wanneer de burgemeester en wethouders de mogelijkheid zien om parkeerplaatsen in de openbare ruimte op acceptabele loopafstand te realiseren gelden voor de aanleg van deze nieuwe parkeerplaatsen in de openbare ruimte de volgende ontwerpeisen:

- bij haaks parkeren: een verhard vak van ten minste 5,00 m bij 2,50 m;
- bij langs parkeren: een verhard vak van ten minste 5,50 m bij 2,00 m;
- bij een voor gehandicapte gereserveerde plaats bij haaks parkeren: een verhard vak van ten minst 5,00 m bij 3,50 m;
- voor maatvoeringen van grootschalige parkeergarages en parkeerterreinen toetsen burgemeester en wethouders aan de publicatie ontwerpwijzer gebouwde parkeervoorzieningen (CROW publicatie 293 ontwerpwijzer parkeergarages, ASVV2012).

4.3 Afwijkingsbevoegdheid

Burgemeester en wethouders maken gebruik van hun afwijkingsbevoegdheid indien volgens de onder stap 4 beschreven wijze de benodigde parkeerplaatsen in het openbare gebied kunnen worden aangelegd.

4.4 Hardheidsclausule

Burgemeester en wethouders kunnen, wanneer geen fysieke mogelijkheden aanwezig zijn om de parkeereis op bijbehorend terrein te realiseren of op acceptabele loopafstand in de openbare ruimte op te vangen of te realiseren conform de gestelde ontwerpeisen, de ontwikkeling toetsen aan de hardheidsclausule om mee te kunnen werken aan de voorgenomen ontwikkeling.

Stap 5: eindafweging

Het verlenen van medewerking zonder dat aan de parkeerbehoefte wordt voldaan en zonder vervangende parkeerruimte, is voorbehouden voor zeer bijzondere omstandigheden.
Van deze bevoegdheid wordt slechts gebruik gemaakt indien het voldoen aan die bepalingen door bijzondere omstandigheden op overwegende bezwaren stuit.

B Fietsen

1 Parkeernormen per functie

1.1 Bepalen parkeerbehoefte

Burgemeester en wethouders bepalen de behoefte volgens onderstaande tabel.

Functie	Eenheid	Norm
Winkels en dienstverlenende bedrijven		
- streekverzorgende winkel (centra)	100 m² bvo	2,7
- dorp-, wijk-, buurtverzorgende winkel(centra)	100 m² bvo	2,9
Kantoren		
- zonder baliefunctie	100 m² bvo	1,2
- met baliefunctie	100 m² bvo	5,0
Onderwijsinstellingen		
- basisschool	10 leerlingen	5,4
- voortgezet onderwijs	100 m² bvo	14,4
- hoger onderwijs	100 m² bvo	12,9
Sportcomplexen		
- sporthal	100 m² bvo	2,5
- sportveld met tribune	100 bezoekerscapaciteit	30
- sportveld	wedstrijdveld	30
- zwembad	100 m² bassin	20
Uitgaansgelegenheden		
- theater	100 zitplaatsen	18
- concertzaal	100 zitplaatsen	18
- bioscoop	100 m² bvo	1,4
- discotheek	100 (zit)plaatsen	18
Zorginstelling		
- ziekenhuis	100 m² bvo	0,7
- verpleeg-, verzorgingshuis	100 m² bvo	0,7

1.2 Afronding

Het volgens deze fietsparkeernormen berekende benodigde aantal parkeerplaatsen wordt naar boven afgerond tot een hele parkeerplaats.

2 Aanvullende eisen

2.1 Maatvoering

De maatvoering van een fietsparkeerplaats moet voldoende zijn om een fiets te parkeren/stallen. Ook voor het plaatsen van de fiets is voldoende (manoeuvreer)ruimte nodig.
Omtrent voorzieningen voor het parkeren en stallen van fietsen is de publicatie 230 'Ontwerpwijzer Fietsverkeer' van het CROW (2006) van toepassing.

2.2 Ligging fietsparkeervoorzieningen

De fietsparkeervoorzieningen moeten aantrekkelijk zijn gelegen. Bij solitaire bestemmingen waar men kort hoeft te zijn zoals bijvoorbeeld een supermarkt of een bank moet de afstand tussen parkeerplaats en bestemming een beperkt aantal meters zijn.
Als de verblijftijd langer is (bijvoorbeeld voor centrumbezoek – meerdere voorzieningen) dan worden langere loopafstanden eerder geaccepteerd. De fietsparkeervoorzieningen dienen in dat geval geconcentreerd op de (drukst bereden) aanrijroutes te worden gerealiseerd.

C Slotbepaling

Daar waar deze bijlage niet in voorziet, is de ASVV 2012 of publicatie 317 van het CROW (Kencijfers parkeren en verkeersgeneratie) van toepassing, dan wel een latere uitgave.
Hierbij dient als basis de stedelijkheidsgraad 'matig stedelijk' te worden aangehouden en dient uitgegaan te worden van de 'gemiddelde parkeerkencijfers' voor de stedelijke zone 'rest bebouwde kom' voor het totale grondgebied van de gemeente Rheden.

Bijlage 2 Lijst maatschappelijke voorzieningen

LIJST MAATSCHAPPELIJKE VOORZIENINGEN		
Omschrijving	**Grootste afstand**	**Categorie**
Artsenpraktijk, klinieken	10	1
Apotheken	10	1
Bibliotheek	10	1
Uitvaartcentrum	10	1
Kerkgebouw e.d.	30	2
Buurt- en clubhuizen	30	2
Scholen voor basis- en algemeen voortgezet onderwijs al dan niet in combinatie met kinderopvang, brede scholen	30	2
Scholen voor beroeps- hoger en overig onderwijs	30	2
Buitenschoolse opvang en kinderdagverblijven	30	2

Bijlage 3 Lijst gemengde activiteiten

LIJST GEMENGDE ACTIVITEITEN			
maatschappelijk **M**	M,D,C		
dienstverlening **D**			
cultuur en ontspanning **C**			
		grootste afstand	categorie
Apotheken	M	10	1
Artsenpraktijken, klinieken en dagverblijven	M	10	1
Banken, verzekeringsbedrijven, beurzen	D	10	1
Bibliotheken, musea, ateliers, e.d.	M-C	10	1
Consultatiebureaus	M	10	1
Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	D	10	1
Kleinschalige persoonlijke dienstverlening	D	10	1
Reisorganisaties	D	10	1

Bijlage 4 Lijst bedrijfsactiviteiten gemengd gebied

LIJST BEDRIJFSACTIVITEITEN GEMENGD GEBIED	grootste afstand	categorie
Ateliers	10	1
Autobeklederijen	10	1
Computerservice- en informatietechnologie-bureau's e.d.	10	1
Grafische afwerking	10	1
Overige kleinschalige ambachtelijke bedrijven	10	1
Reproduktiebedrijven opgenomen media	10	1
Reparatie t.b.v. particulieren (excl. auto's en motorfietsen)	10	1
Showroom tot 50 M2	10	1
Veilingen voor huisraad, kunst e.d.	10	1
Wasserettes, wassalons	10	1
Webwinkel	10	1
Aannemersbedrijven met werkplaats: b.o.< 1000 m²	30	2
Autowasserijen	30	2
Binderijen	30	2
Cacao- en chocoladefabrieken vervaardigen van chocoladewerken met p.o. <= 200 m²	30	2
Cateringbedrijven	30	2
Consumptie-ijsfabrieken: p.o. <= 200 m²	30	2
Electrotechnische industrie (sbi code 293)	30	2
Fabrieken voor medische en optische apparaten en instrumenten e.d. incl. reparatie	30	2
Foto- en filmontwikkelcentrales	30	2
Grafische reproduktie en zetten	30	2
Handel in auto's en motorfietsen met reparatie- en servicebedrijven	30	2
Kleine drukkerijen en kopieerinrichtingen	30	2
Meubelstoffeerderijen b.o. < 200 m2	30	2
Natuurwetenschappelijk speur- en ontwikkelingswerk	30	2
Opslaggebouwen (verhuur opslagruimte)	30	2
Kleinschalige grafische aktiviteiten	30	2
Post- en koeriersdiensten	30	2
Suikerwerkfabrieken zonder suiker branden: p.o. <= 200 m²	30	2
Studio's (film, TV, radio, geluid)	30	2
Vervaardiging van kleding en -toebehoren (excl. van leer)	30	2
Vervaardiging van wijn, cider e.d.	30	2

Bijlage 5 Lijst horeca-activiteiten

LIJST HORECA- ACTIVITETEN		
Omschrijving	**grootste afstand**	**categorie**
Lichte horeca		
broodjeszaak	10	1a
croissanterie	10	1a
koffiebar	10	1a
lunchroom	10	1a
ijssalon	10	1a
tearoom	10	1a
traiteur	10	1a
Overige lichte horeca		
restaurant (zonder bezorg- en/of afhaalservice)	10	1b
hotel of pension	10	1b
cafetaria	10	1b
automatiek	10	1b
Middelzware horeca		
cafetaria met bezorgservice	30	2a
restaurant met bezorg- en/of afhaalservice	30	2a
shoarma/grillroom	30	2a
bar	30	2b
bierhuis	30	2b
biljartcentrum	30	2b
café	30	2b
proeflokaal	30	2b
zalenverhuur		
-zonder regulier gebruik ten behoeve van feesten en muziek-/dansevenementen	30	2b
3 zware horeca		
discotheek, muziekcafé	50	3
partycentrum		
-regulier gebruik ten behoeve van feesten en muziek-/dansevenementen	50	3

Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis

Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis

Activiteit	**Randvoorwaarde**
Kantoor	Alleen op afspraak
Reparatie van computers en consumenten artikelen, inclusief ondergeschikte detailhandel	Geen auto's, motorfietsen, bromfietsen, caravans en boten
Haar- en schoonheids-verzorging, inclusief ondergeschikte detailhandel	Alleen op afspraak. Een pedicure of manicure valt hieronder. Sauna's, solaria enz. vallen hier niet onder net zo min als een hondentrimsalon
webwinkels	Alleen opslag en verzending. Een showroom, afgiftepunt en verkoop ter plekke is uitgesloten
Bieden van bed and breakfast	
Gastouder	Maximaal 6 kinderen. Voldaan moet worden aan de kwaliteitseisen van de Wet kinderopvang. Op de aanmelding als gastouder moet positief zijn beslist
Autorijschool	Lesvoertuigen of aanhangwagens moeten op het bijbehorende terrein worden geparkeerd
Huiswerkbegeleiding	
Het geven van cursussen	

Aangepast per 1 november 2014

Bijlage I

Nota van Zienswijzen bestemmingsplan Rheden-Centrum 2022

Inleiding

Het ontwerp van bestemmingsplan Rheden-Centrum 2022 heeft gedurende 6 weken ter inzage gelegen. De periode van terinzagelegging was van 1 december 2022 tot en met 11 januari 2023. Van de terinzagelegging is een kennisgeving gepubliceerd in het Gemeenteblad en in de Regiobode. Gedurende deze periode was er de gelegenheid om zienswijzen in te dienen.

Tijdens de termijn zijn 2 brieven met schriftelijke zienswijzen binnengekomen. Er zijn geen mondelinge zienswijzen ingediend. Deze nota doet verslag van de zienswijzen. De zienswijzen worden daarbij kort samengevat weergegeven. Ernaast staat een reactie die bij vaststelling van de nota geldt als reactie van de gemeenteraad. De nota van zienswijzen wordt samen met het bestemmingsplan aangeboden aan de gemeenteraad ter vaststelling.

Volg nr	Korte weergave zienswijze	Beantwoording door de gemeente
1	De indiener is eigenaar van diverse woningen en bedrijfspanden in het kernwinkelgebied (Centrum-1). a. In artikel 4.2.1/5.2.1/6.2.1 wordt voor hoofdgebouwen gesproken voor over een goothoogte van 10 m. De indiener verzoekt dit te veranderen in 12 m. In de huidige normen die voor bouwen van verdiepingen worden gehanteerd wordt een hoogte van 2,6 m per verdieping gehanteerd conform Bouwbesluit 2012, daarnaast moeten de technische voorzieningen nog worden verwerkt wat een bouwhoogte van 3m per verdieping zal vragen. b. In artikel 4.2.2/5.2.2/6.2.2 is voor bijgebouwen een maximale goothoogte van 5m opgenomen. Indiener verzoekt dat te wijzigen in 6m, omdat een hoogte per verdieping 3m zal vragen. c. In artikel 4.2.3/5.2.3/6.2.3 is voor overige bouwwerken een maximale goothoogte van 2,5m opgenomen. Indiener verzoekt dat te wijzigen in 3m, omdat een hoogte per verdieping 3m zal vragen.	Vooraf genomen richt deze zienswijze zich op de bouwhoogte van hoofdgebouwen, bijgebouwen en overige bouwwerken binnen de bestemmingen Centrum 1, Centrum 2 en Gemengd. Indiener gebruikt hiervoor het begrip goothoogte, maar genoemde artikelen gaat over de maximale bouwhoogte. De maximale bouwhoogte is wat anders dan een goothoogte. De goothoogte is een term die duiding geeft aan de hoogte van de gevel tot waar deze overgaat in het schuine vlak van de zich al dan niet daarboven bevindende kap. In dit bestemmingsplan wordt in plaats daarvan, naast het gebruik van maximale bouwhoogte, gebruik gemaakt van het begrip bouwlagen. De maximale bouwhoogte beschrijft in de basis de maat van de hoogte van de bebouwing vanaf het maaiveld tot het hoogste punt van de bebouwing. Dit bestemmingsplan heeft een conserverend karakter. Dat wil zeggen: de toegepaste maatvoering per bouwvlak is afgestemd op de aanwezige bebouwing. Alle (legaal)aanwezige bebouwing past binnen de regels van het bestemmingsplan. Bij toekomstige nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, strijdig met de bestemmingsplanbepalingen, wordt wenselijkheid/haalbaarheid van het initiatief specifiek beoordeeld. a. In het bestemmingsplan zijn in principe (zie verder hieronder) standaard bouwmaten van toepassing bij hoofdgebouwen wetende maximaal twee bouwlagen (met daarboven de mogelijkheid tot een bovenbouw) en een bouwhoogte van maximaal 10 meter ter behoud van de dorpse schaal. Op de verbeelding kan voorts per bouwvlak (voor hoofdgebouwen) een nadere specificatie van het maximum aantal bouwlagen of de bouwhoogte zijn opgenomen in afwijking van de standaard. Dit is ingegeven door bestaande rechten hieromtrent, met name bestemmingsplan ‘Rheden-Oost’, of de feitelijk aanwezige situatie. Met deze nadere specificatie wordt recht gedaan aan de ter plaatse aanwezige diversiteit in het

Volg nr	Korte weergave zienswijze	Beantwoording door de gemeente
		straat- en bebouwingsbeeld. In de inspraaknota is bij punt 7a hier ook op ingegaan. Overigens is niet altijd een hoogte per verdieping van 2,6 m nodig op grond van het Bouwbesluit, zoals gesteld in de zienswijze. De benodigde hoogte per verdieping op basis van het Bouwbesluit hangt echter onder meer af van een aantal factoren zoals de functie, of het gaat om bestaand of nieuw, of er projectmatig ontwikkeld wordt of niet. Los daarvan zal het bij een maximale bouwhoogte van 10 m in de regel geen probleem zijn om 2 bouwlagen te realiseren met daarboven nog een bouwlaag in de bovenbouw, ook niet als de onderste bouwlaag wordt gebruikt door een winkel of dienstverlenend bedrijf. Deze zienswijze is geen aanleiding het bestemmingsplan aan te passen. b. Bijgebouwen zijn ondergeschikte gebouwen die in dienst staan van de op hetzelfde perceel aanwezige hoofdgebouw. Bijgebouwen bevatten geen zelfstandige (hoofd)functies zoals een winkel of woning. Wel kan bijvoorbeeld een in het hoofdgebouw aanwezige winkel zijn uitgebreid binnen bebouwing die valt onder de regeling voor bijgebouwen. Het is niet het primaire doel van de desbetreffende bestemmingsregels om 2 verdiepingen mogelijk te maken bij een bijgebouwen, maar om te regelen wat ruimtelijk passend is. In het geldende plan 'Rheden-Oost' geldt een maximale bouwhoogte van 3,5 meter dan wel 5 meter ten behoeve van een kapconstructie. Een maximale bouwhoogte van 5 meter voor een bijgebouw is al heel hoog. Bij de bestemming Gemengd-1 is het nieuwe bestemmingsplan een afwijkingsmogelijkheid opgenomen waarmee een bijgebouw van 6 meter kan worden gebouwd als er voldaan wordt aan de daarbij

Volg nr	Korte weergave zienswijze	Beantwoording door de gemeente
		genoemde ruimtelijke criteria. Bij de centrumbestemmingen was in het ontwerp van het bestemmingsplan een afwijkingsmogelijkheid van slechts 5% opgenomen voor de maximale bouwhoogte van bijgebouwen. Bij nader inzien is een afwijkingsmogelijkheid tot 6m aanvaardbaar, met de beperking dat dit (enkel) ten behoeve van een kapconstructie mag zijn, en dus geen extra bouwlaag mag worden gebouwd. Dit laatste zal ook worden toegevoegd aan andere relevante bestemmingen. Dit sluit aan bij de regeling in 'Rheden-Oost' dat ten behoeve van een kapconstructie een grotere maximale bouwhoogte mogelijk is bij bijgebouwen. Het bestemmingsplan wordt op dit punt aangepast, zij het niet om 2 verdiepingen mogelijk te maken zoals indiener ter motivering aanvoert. c. Er zijn verschillende categorieën overige bouwwerken waarvoor verschillende maximale bouwhoogtes gelden. Het gaat hier echter niet om gebouwen dus een hoogte per verdieping is niet relevant. **Conclusie**: aan de zienswijze wordt niet geheel tegemoet gekomen, maar wel is het aanleiding om het bestemmingsplan aan te passen om in de centrumbestemmingsplannen een afwijkingsmogelijkheid voor bijgebouwen tot 6 m mogelijk te maken, in plaats van een vermeerdering met maximaal 5% zoals opgenomen in het ontwerp van het bestemmingsplan. Hier wordt wel de beperking opgenomen dat dit ten behoeve van een kapconstructie moet zijn. Deze beperking wordt toegevoegd aan vergelijkbare regels in de andere relevante bestemmingen.
2	a. De indiener is eigenaar van perceel aan de Groenestraat 75/77 en subnummers, kad. nr. Rheden Sectie C Perceel 497. De indiener pleit ervoor het maximum aantal wooneenheden niet te beperken, of anders dit te beperken tot maximaal 12 wooneenheden.	De indiener heeft ook een inspraakreactie ingediend op het voorontwerpbestemmingsplan, nr. 6 in de inspraak- en vooroverlegnota.

Volg nr	Korte weergave zienswijze	Beantwoording door de gemeente
	Reden daarvoor is dat indiener in de toekomst een plan wil ontwikkelen dat lijkt op een eerder afgegeven bouwvergunning om een of meerdere appartementen toe te voegen, natuurlijk rekening houdende met de huidig geldende bouw- en parkeernormen. Indiener vertelt dat de aanvraag om de bouwvergunning in het verleden niet soepel verliep en dat na het verlenen van de bouwvergunning hem is gevraagd het bouwplan niet te realiseren. De gemeente wilde een appartementencomplex bouwen maar dit bleek moeilijk haalbaar. In 2013 is hij onder druk gezet om een bouwvergunning aan te passen of anders de al afgegeven bouwvergunning inleveren. In de huidige situatie gaat het al om 8 appartementen en een bedrijfsruimte. Naar aanleiding van het antwoord op de inspraakreactie over het aantal woningen merkt indiener op dat in 2019 een splitsing van woning Groenestraat 77 heeft plaatsgevonden (zaaknummer 660587, Groenestraat 77d). Geen enkel eerder bestemmingsplan heeft het aantal wooneenheden beperkt voor deze locatie. Zelfs is door de gemeente aangespoord er meer te bouwen. Met de huidige tekorten aan woningen is het beperken van wooneenheden dan ook niet wenselijk. Hiervoor wordt in het bestemmingsplan ook geen enkele goede reden aangegeven. Indiener kan voldoende aantonen dat er in de toekomst kleinschalige ontwikkeling op deze locatie kan plaatsvinden en daarin is het ruim inzetten van het aantal wooneenheden cruciaal. b. Indiener merkt terzijde op geen brief te hebben ontvangen zoals in eerdere correspondentie aangegeven en ook geen antwoord op mail hierover van 6 december 2022.	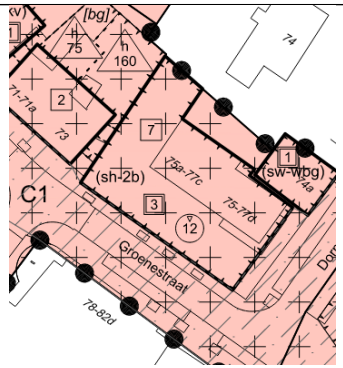 *Afbeelding: <u>ontwerp</u> bestemmingsplan* a. Het hier geldende bestemmingsplan is 'Rheden, witte vlekken', vastgesteld door de gemeenteraad op 16 december 2014. In het bestemmingsplan zijn op de begane grond detailhandel, dienstverlening en bepaalde vormen van horeca mogelijk. Ook zijn (zelfstandige) woningen toegestaan, ook op de begane grond. In het (ontwerp)bestemmingsplan 'Rheden-Centrum 2022' is het bouwvlak, de bouwmogelijkheden qua bouwlagen en bouwhoogte overgenomen uit dat bestemmingsplan en tevens de toegestane functies, waarbij bij het wonen het aantal wooneenheden wel is begrensd. De mogelijkheid van wonen op de begane grond was op deze locatie níet overgenomen in het ontwerpbestemmingsplan. Gelet op de ligging bij de entree van het dorp en de ligging in het kernwinkelgebied is het wenselijk dat er een centrumfunctie (terug)komt in het gedeelte van het pand dat niet in gebruik is als woning, te meer daar dit al is ingericht als winkelpand en dit de kant van de entree van het centrum is. Daarom is ervoor gekozen hier alleen een centrumfunctie toe te staan op de begane grond komt.

Volg nr	Korte weergave zienswijze	Beantwoording door de gemeente
		Om het bestaande gebruik als wonen op de begane grond in het overige deel van het gebouw te respecteren en nieuwbouw in het gedeelte van het perceel aan de zijde van Groenestraat 73 niet te veel te belemmeren, wordt dit middels een aanduiding bij de huidige studio's op de begane grond en in het verlengde van de huidige gevel expliciet toegestaan. Voor wat betreft het maximum aantal wooneenheden het volgende. Inmiddels is gebleken dat er niet 7 maar 8 wooneenheden ter plaatse aanwezig zijn in het huidige gebouw, zoals ook aangegeven door indiener. Met het huidige gebruik van 8 wooneenheden (studio's) en 96 m2 winkelruimte, zijn 9 parkeerplaatsen nodig. Op het perceel zijn 12 parkeerplaatsen aanwezig. Gelet hierop is het vanuit oogpunt van parkeren niet direct bezwaarlijk om het aantal wooneenheden te vergroten. Het maximum aantal wooneenheden zal daarom worden verhoogd naar 12. Het is wenselijk en raadzaam dat indiener bij een bouwplan tijdig contact opneemt met de gemeente. Conclusie: het bestemmingsplan wordt aangepast naar aanleiding van deze zienswijze door (1) wonen op de begane grond toe te staan, zoals hierboven omschreven, en (2) het maximum aantal wooneenheden te vergroten naar 12. b. Een brief is verzonden na het collegebesluit over terinzagelegging van het ontwerp. Indiener was het blijkbaar niet helder dat de brief pas na het collegebesluit zou worden verzonden. In een mail van 31 augustus 2022 is echter wel gezegd dat een brief zou worden verzonden na het collegebesluit. Na de mail van 6 december 2022 is er nog telefonisch contact geweest.

Nr.nr

Raadsvergadering
Datum 31 oktober 2023

Agendapunt nr

1

Bijlage II Nota van Wijzingen bij raadsbesluit van 31 oktober 2023 tot vaststelling van het bestemmingsplan ‘Rheden-Centrum 2022’

Nr.	Aanleiding	Waar	Hoe
1	Zienswijze nr. 1	Regels	De afwijkingsmogelijkheid voor bijgebouwen als volgt wordt gewijzigd n.a.v. zienswijze 1b. Bij 4.3.1 onder a sub 1 wordt de verwijzing naar 4.2.2 onder e verwijderd. Als 4.3.1 onder a sub 2 wordt ingevoegd: “2. lid 4.2.2 onder e voor een vermeerdering van de bouwhoogte tot 6m ten behoeve van een kapconstructie mits het bijgebouw ondergeschikt blijft aan het hoofdgebouw .” Bij 5.3.1 onder a sub 1 wordt de verwijzing naar 5.2.2 onder e verwijderd. Als 5.3.1 onder a sub 3 wordt ingevoegd: “2. lid 5.2.2 onder e voor een vermeerdering van de bouwhoogte tot 6m ten behoeve van een kapconstructie mits het bijgebouw ondergeschikt blijft aan het hoofdgebouw.” Bij 6.3 onder a sub 2 en 10.3 onder a sub 2 wordt toegevoegd: “ ten behoeve van een kapconstructie mits het bijgebouw ondergeschikt blijft aan het hoofdgebouw.”
2	Zienswijze nr. 2	Verbeelding	Het ‘maximum aantal wooneenheden’ bij de locatie Groenestraat 75/77 wordt veranderd van 7 naar 12
2	Zienswijze nr. 2	Verbeelding	De aanduiding ‘specifieke vorm van wonen - wonen op de begane grond’ wordt gegeven aan de locatie zoals hieronder aangegeven: pm

Nr.nr

Raadsvergadering
Datum 31 oktober 2023

Agendapunt nr

2

Bijlage II Nota van Wijzingen bij raadsbesluit van 31 oktober 2023 tot vaststelling van het bestemmingsplan ‘Rheden-Centrum 2022’

Nr.	Aanleiding	Waar	Hoe
3	Ambtshalve	Verbeelding	De plangrens aan de zuidkant van het plangebied wordt afgestemd op de plangrens van het beoogde bestemmingsplan voor de uitbreiding van de Albert Heijn, zoals hieronder aangegeven. 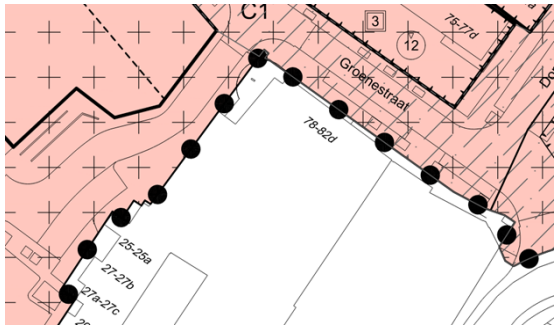
4	Ambtshalve	Toelichting	Het beleid is op punten geactualiseerd, de beschrijving van de stedenbouwkundige karakteristiek is meer toegespitst op het plangebied, de toelichting is op een enkele plek verduidelijkt, en een paar verschrijvingen zijn gecorrigeerd.

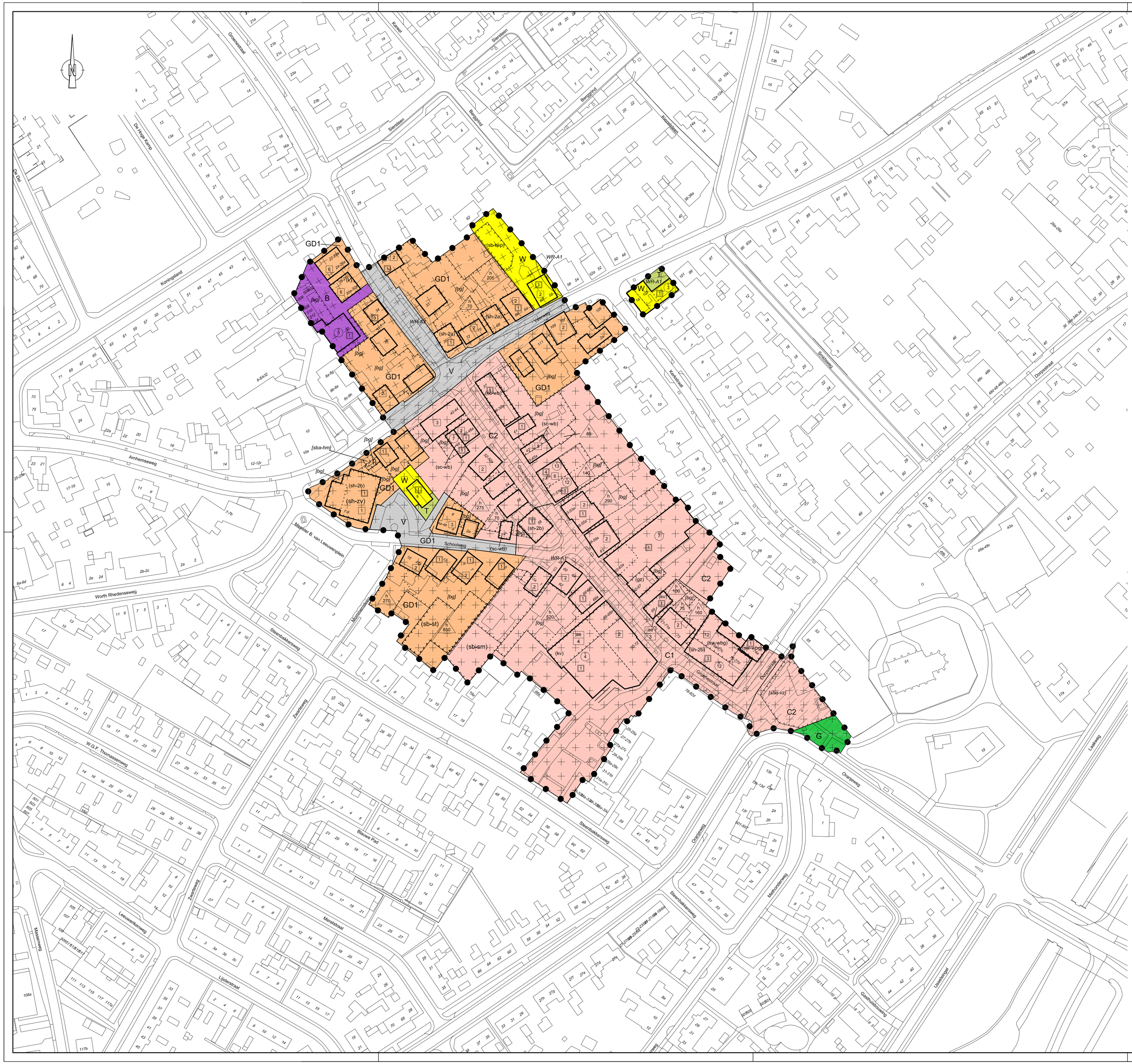

Plangebied

Plangrens

Enkelbestemmingen

- B — Bedrijf
- C1 — Centrum - 1
- C2 — Centrum - 2
- GD1 — Gemengd - 1
- G — Groen
- T — Tuin
- V — Verkeer
- W — Wonen

Dubbelbestemmingen

- WR-A1 — Waarde - Archeologie 1
- WR-A2 — Waarde - Archeologie 2

Gebiedsaanduidingen

- overige zone - stedenbouwkundig waardevol

Functieaanduidingen

- (gz) — gezondheidszorg
- (kv) — kamerverhuur
- (k) — kantoor
- (sb-st) — specifieke vorm van bedrijf - stalling transportbedrijf
- (sb-sm) — specifieke vorm van bedrijf - stratenmaker
- (sb-twp) — specifieke vorm van bedrijf - timmerwerkplaats
- (sc-wb) — specifieke vorm van centrum - wonen begane grond
- (sh-2a) — specifieke vorm van horeca - 2a
- (sh-2b) — specifieke vorm van horeca - 2b
- (sh-zv) — specifieke vorm van horeca - zaalverhuur
- (sw-wbg) — specifieke vorm van wonen - wonen op de begane grond

Bouwaanduidingen

- [bg] — bijgebouwen
- [sba-hm] — specifieke bouwaanduiding - hoogtemaatvoering
- [sba-vz] — specifieke bouwaanduiding - voorziening

Maatvoeringen

- 4 — maximum aantal bouwlagen
- ae 3 — maximum aantal kamers
- 2 — maximum aantal wooneenheden
- h 70 — maximum bebouwd oppervlak (m2)
- 3 — maximum bouwhoogte (m)

Aanduidingen

- bestemmingsvlak
- bouwvlak
- ondergrond ontleend aan BGT

BESTEMMINGSPLAN RHEDEN-CENTRUM, 2022

IDENTIFICATIE NL.IMRO.0275.BPRC2019-VA01

schaal 1 : 1000 datum 13 - 09 - 2023

gemeente Rheden

Domein Ruimte
Hoofdstraat 3, 6994 AB De Steeg. Postbus 9110, 6994 ZJ De Steeg
Telefoon (026) 49 76 911, Telefax (026) 49 76 518. E-mail: gemeente@rheden.nl. Website: www.rheden.nl

Griffie

Onderwerp: bestemmingsplan 'Rheden-Centrum 2022' staat op pilot.ruimtelijkeplannen.nl

Beste griffie,

Het vast te stellen bestemmingsplan voor ‘Rheden-Centrum, 2022’ is geagendeerd voor oktober. Kunnen jullie de raadsleden erop attenderen dat dit op de pilot-site van ruimtelijkeplannen.nl staat? Hier is een rechtstreekse link: https://pilot.ruimtelijkeplannen.nl/view?planidn=NL.IMRO.0275.BPRC2019-VA01 .
Alvast bedankt.

Met vriendelijke groeten,

| Juridisch medewerker ruimtelijke ordening
Gemeente Rheden | Team Omgevingsrecht

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder P. Hofman	**begrotingsprogramma** 4 Duurzaamheid	**draagt bij aan Global Goal(s)** 12 Verantwoorde consumptie en productie
b en w-vergadering 19 september 2023	**agendapunt** 7	**bijlage(n) ter inzage** 3
rol raad Ter besluitvorming	**soort document** Raadsvoorstel en -besluit	
voorbereidende vergadering 10 oktober 2023	**agendapunt**	
raadsvergadering 31 oktober 2023	**agendapunt**	

onderwerp
Wijziging begroting ODRA 2023.

INHOUD VOORSTEL
Het college op te dragen het Dagelijks Bestuur van ODRA te berichten via bijgevoegde conceptbrief met zienswijze op de ontwerpwijzigingsbegroting 2023, waarin een partner-bijdrage voor de gemeente Rheden van € 615.000,00 is geraamd. De gewijzigde begroting geeft geen aanleiding tot opmerkingen.

1 Waartoe is het voorstel gedaan?
Het voorstel is ter beantwoording van een brief van ODRA.

2 Wat is de aanleiding?
Het Algemeen Bestuur van ODRA heeft de ontwerpwijzigingsbegroting ODRA 2023 op 6 september jl. vastgesteld. De raad kan haar zienswijze geven op deze ontwerpbegroting.

De initiële begroting ODRA 2023 is opgesteld in maart 2022. Wijziging van de begroting is vereist vanwege een significante verhoging van de omzet naar € 24,6 miljoen (was € 20,5 miljoen). Deze verhoging wordt met name veroorzaakt door projecten (€ 3,4 miljoen) en in mindere mate (€ 0,7 miljoen) door 3,3% tariefsverhoging vanwege inflatie en CAO.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
In de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Arnhem is de begrotingsprocedure vastgelegd.

4 Wat willen wij bereiken?
Wij willen een schone en gezonde leefomgeving en zetten daartoe milieuvergunning-, toezicht- en handhaving in. Met samenwerken in de regio met en via ODRA werken we aan een kwalitatief goede uitvoering van de vergunning-, toezicht- en handhavingstaken (vth-taken) voor milieu voor een reële prijs.

5 Wat gaan wij ervoor doen?
Wij maken de zienswijze van de raad kenbaar aan ODRA. Het vaststellen van de begroting is de verantwoordelijkheid van het Algemeen Bestuur van ODRA.

6 Wat zijn de financiële consequenties?

Begroting ODRA 2023

De omvang van de gewijzigde begroting ODRA voor 2024 is geraamd op € 24,6 miljoen. Het uurtarief van ODRA zal in 2023 stijgen naar € 95,00 vanwege structurele, extra kosten door inflatie en CAO in 2023 gelijk (was € 92,00; in 2024 € 99,00).

Bijdrage Rheden

De gewijzigde geraamde bijdrage van Rheden aan ODRA voor 2023 is € 615.000,00 (i.p.v. initieel € 538.000,00). In de begroting van 2023 was de verwachte verhoging van de bijdrage vanwege de projecten en nieuwe taken al verwerkt; de tariefsverhoging echter nog niet. Vanwege uitstel van de Omgevingswet zijn kosten weggevallen, waardoor de verhoogde bijdrage voor 2023 toch past binnen het beschikbare budget.

Ook in de begroting 2024 is het budget vooralsnog niet verhoogd vanwege de tariefs-verhoging. De verwachting is dat de bijdrage past binnen het beschikbare budget doordat er minder budget nodig is voor extra milieuadvisering (geluid, lucht, EV) door een andere opzet van de pilot milieuadvisering en meer regionale milieusamenwerking.

Inzicht verloop beschikbaar budget	*2020*	*2021*	*2022*	*2023*	*2024*
Budget	€ 554.000,-	€ 540.000,-	€ 540.000,-	€ 675.564,-	€ 635.564,-
Geraamde bijdrage Rheden aan ODRA	€ 545.200,-	€ 523.000,-	€ 536.000,-	€ 615.000,-	€ 635.000,-
Feitelijke bijdrage	€ 474.662,-	€ 536.707,-	€ 558.000,-	N.v.t..	N.v.t.

Noot:

- In 2023 is het ODRA-budget vanuit het klimaatbudget incidenteel verhoogd met € 40.000,00 ten behoeve van de handhaving op de energielabel C-verplichting voor kantoren per 1 januari 2023.

7 Wat zijn de risico's?

De wijziging van de begroting geeft geen andere risico's dan genoemd bij de initiële begroting.

8 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

Het Algemeen Bestuur van ODRA, waarin alle partners van ODRA zijn vertegenwoordigd, heeft op 6 september jl. de ontwerpwijzigingsbegroting 2023 vastgesteld en ingestemd met voorleggen aan de raden en staten.

9 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Wij leggen de begrotingstukken via de website van ODRA ter inzage en geven daarvan kennis in de Regiobode.

10 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Evaluatie is een structureel onderdeel van de P&C-cyclus.

Velp, 19 september 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Martin Rommers,
secretaris.

23.62

gemeente Rheden

Raadsvergadering
31 oktober 2023

Agendapunt 7
DR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 19 september 2023;

b e s l u i t :

het college op te dragen het Dagelijks Bestuur van ODRA te berichten via bijgevoegde conceptbrief met zienswijze op de gewijzigde begroting 2023, waarin een partnerbijdrage voor de gemeente Rheden van € 615.000,00 is geraamd.

Arnhem, 31 oktober 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

Aan de Raden en Staten van de deelnemende partners
van de Gemeenschappelijke Regeling ODRA

Datum	: 12 september 2023
Uw kenmerk	:
Ons kenmerk	: 20230912.08
Contactpersoon	: Fred Mossink
Telefoon	: 06 5019 4015

Onderwerp : Gewijzigde Begroting Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) 2023

Bijlagen: gewijzigde begroting 2023

Geachte dames en heren,

Met deze brief bieden wij u de gewijzigde begroting 2023 van de ODRA aan.

De wijziging op de begroting 2023 is in de vergadering van het Algemeen Bestuur ODRA van 6 september 2023 behandeld. Het Algemeen bestuur heeft de begroting vastgesteld en besloten deze aan te bieden aan de Raden en Staten van de partners met het verzoek om hier kennis van te nemen en indien van toepassing, zienswijzen op in te dienen.

Totstandkoming en inhoud gewijzigde begroting 2023
De initiële begroting 2023 is opgesteld in maart 2022. De wereld zag er toen anders uit, dan nu. De omgevingswet had toen nog een implementatiedatum van 1 juli 2023 en de oorlog in Oekraïne was net gestart. Er was op dat moment geen zicht op de effecten hiervan, en de economische veranderingen die daar mede uit voortkwamen. Een ongekende hoge inflatie en grote aanpassingen in de CAO waren nog niet bekend en dus niet in de begroting 2023 opgenomen.
Sinds vorig jaar maart zijn vanuit het Rijk projecten gestart ter versterking van de omgevingsdiensten (IBP) en energietransitie. Dit heeft geleid tot een tweetal grote (zgn. SPUK) projecten die ODRA vanaf begin 2023 uitvoert. Ook hebben partners tal van projecten en aanvullend werk bij ODRA neergelegd. Allen resulterende in een grote groei in het werk en organisatie.

Samenvatting gewijzigde begroting 2023
In de gewijzigde begroting 2023 wordt uitgegaan van een omzet van € 24,6 miljoen. Dit is een stijging van € 4,1 miljoen t.o.v. de initiële begroting. Een groot deel € 3,4 miljoen) heeft betrekking op aanvullend werk en bovenal de projecten (SPUK-energie & IBP, pilot-WNB en Theseus).
We stellen aan de partners een prijsverhoging voor van 3,3%, zijnde een tariefsverhoging van € 92,- naar € 95,- per uur. Totaal gaat het om € 0,7 miljoen. Deze verhoging geldt voor alle diensten, producten en gezamenlijke diensten aan partners, en gaat in met terugwerkende kracht per 1 januari 2023.

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9200 • 6800 HA Arnhem
Telefoon 026 - 3771600 • info@odra.nl

De kostenkant van de begroting wordt eveneens met € 4,1 miljoen opgehoogd. Uitgangspunt blijft een sluitende begroting. Het merendeel van de kostenverhoging betreft personele kosten. De gewijzigde omvang leidt tot een hogere bezetting van 29 fte en € 3,3 miljoen hogere kosten. Er is uitgegaan van de in februari geaccordeerde CAO voor 2023.
Totaal stijgen de kosten met circa 10%. Nagenoeg gelijk aan de CBS-index voor de prijsindexatie. Dat we in de tarieven maar met 3,3% stijgen heeft grotendeels te maken met toename van volume. Hierdoor ontstaat een betere dekking van de (vaste) overheadkosten.

Toename kosten voor de gemeente Rheden
Voor de gemeente Rheden geldt dat het begrote budget voor 2023 stijgt met € 80.000 naar afgerond € 615.000. De stijging bestaat voor € 17.500 uit de aanpassing van de tarieven op het reguliere werkpakket. Ook zijn in de begrotingswijziging de controles Label-C, de inzet van beleidsmedewerkers en bijdrage aan onderzoek archieffunctie en extra middelen omgevingswet opgenomen.

Procedure
Uw Raad cq Staten kan/kunnen zienswijzen indienen op de begroting.
Deze zienswijze stuurt u binnen 12 weken na dagtekening van deze brief (dus vóor 4 dec) aan het Dagelijks Bestuur van ODRA, die de begroting met de ingediende zienswijzen agendeert voor het Algemeen bestuur van 14 dec. 2023 die de (aangepaste) begroting vaststelt.

ODRA wil de gewijzigde begroting 2023 voor het eind van dit boekjaar aan het ministerie van BZK sturen. Met de regisseurs van de partners is het tijdspad verder afgestemd.

Met vriendelijke groet,



Ruben Vlaander
Directeur ODRA

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

Op weg naar een robuuste en wendbare organisatie

Wijziging begroting 2023



Versie 1.1 dd. 7 september 2023

Inhoud

ODRA ligt op koers 3
Inleiding 4
Leeswijzer 4
Hoofdstuk 1 Wijzigingen exploitatie 2023 5
1.1 Begroting 2023 op hoofdlijnen (productie-begroting) 5
Trends in de begroting 5
Productie doelstellingen 5
1.2 Programmabegroting 7
1.3 Exploitatie begroting 8
1.4 Overhead. 11
Hoofdstuk 2: Balans wijzigingen 12
2.1 Balans 2023 12
2.2 Vermogen, bestemmingsfondsen en voorzieningen 12
Bijlagen 15
Bijlage 1; Begrote omzet per klant 16
Bijlage 2; Producten en Diensten overzicht 17
Bijlage 3; Gezamenlijke diensten en projecten en materiele baten 18
Bijlage 4; Specificatie overige kosten 19
Bijlage 5; Kengetallen 20

ODRA ligt op koers

Het is voor het management van ODRA prettig om te kunnen vaststellen dat we het goed doen. We schrijven 'zwarte cijfers' en zien ons werkpakket groeien. Onze opdrachtgevers zijn te spreken over onze prestaties en de kwaliteit. We hebben de wind in de rug, maar dat is geen reden voor genoegzaamheid en achteroverleunen. Het past ook niet bij ons. We willen vooruit en met kennis en kunde bijdragen aan een gezonde, veilige en duurzamere leefomgeving en via programma's en projecten anticiperen op de maatschappelijke uitdagingen, zoals energie en circulaire economie.

De ontwikkelingen binnen de eigen organisatie, en de regionale en landelijke ontwikkelingen in het VTH-stelsel, geven geen aanleiding voor achterover leunen. We zullen scherp moeten blijven op de uitdagingen en opdrachten die we nu in beeld hebben en hebben opgepakt, en die nog op ons afkomen als landelijk en in Gelderland meer duidelijkheid is over het VTH-stelsel. Ook de introductie van de Omgevingswet 1 januari 2024 heeft impact op onze organisatie. Hoe en wat, dat zal in de loop van volgend jaar duidelijk worden. Het is vooralsnog een vergadertafel-werkelijkheid.

Een van de belangrijkste interne uitdagingen vatten we samen in vier woorden: de basis op orde! Dan doelen we met name op de ondersteuning van het primaire proces. We hebben in najaar 2022 met onze data en applicaties de overstap gemaakt naar the cloud. En die transitie is nog niet afgerond. We gaan dit najaar Office 365 anders inrichten, en we brengen het informatiemanagement op het niveau dat je van een veelbelovende omgevingsdienst mag verwachten. Een actueel inzicht in data vergemakkelijkt in alle opzichten het toezicht op onze eigen prestaties en het toezicht op bedrijven in onze regio.

Een tweede interne uitdaging is in dienst houden van vaste medewerkers en werven van nieuwe medewerkers. We willen het percentage inhuur niet laten oplopen en ZZP'ers het liefst alleen inzetten voor tijdelijke en specialistische klussen. Vinden, binden en boeien is een stevige klus.

Om de groei van ons werkpakket en de opdrachten die voor ons liggen mogelijk te maken, moeten we de Begroting 2023 bijstellen. Ons tarief verhogen we van € 92 per uur naar € 95 per uur. Dat is nodig omdat de papieren werkelijkheid van de oude begroting uit maart 2022 is ingehaald door de actualiteit. We doen een bijstelling van in totaal 4,1 miljoen euro, omdat we extra werk verrichten voor een aantal partners, grote projecten gaan lopen die gefinancierd worden uit de zogenoemde SPUK-gelden en om de gestegen prijzen te kunnen bekostigen.

Ruben Vlaander
Directeur Omgevingsdienst Regio Arnhem

Inleiding

Voor u ligt een voorstel om de begroting 2023 te wijzigen. De, door de gemeenteraden en staten van Provincie goedgekeurde begroting 2023, is opgesteld in de eerste maanden van 2022 en door tal van ontwikkelingen niet meer actueel.

Sinds april 2022 is er in de maatschappij, politiek en in onze organisatie veel veranderd. Afgelopen jaar waren er ontwikkelingen die we op het moment van het opstellen van de begroting 2023 niet, of maar ten dele konden overzien.

In februari 2022 waren we als organisatie volop bezig met het met de voorbereidingen voor de omgevingswet, die op dat moment nog een geplande ingangsdatum van 1 juli 2023 zou hebben. Het ministerie van I&W was samen met OD-NL gestart met het opzetten van het IBP-programma, dat in het najaar 2022 heeft geleid tot een omvangrijk programma voor de omgevingsdiensten onder meer ter versterking van de robuustheid van de omgevingsdiensten. Ook zijn in het najaar 2022 tal van andere projecten opgestart en verlengd, zoals programma energie, Theseus, pilot WNB; projecten met substantiële omvang, die nog niet in de begroting 2023 waren meegenomen.

Naast de bovengenoemde inhoudelijke veranderingen zijn er twee financieel-economische ontwikkelingen die nopen tot bijstelling van de begroting.
Op 1 september 2023 hebben we als ODRA onze nieuwe kantoor in gebruik genomen. Dit ging gepaard met een andere wijze van werken (flexibel, mobiel, 'in the cloud'), waarbij tevens het beheer van ICT en huisvesting volledig door ODRA wordt gedaan. Die overstap heeft geleidt tot een structurele besparing de kosten. Deze waren al wel in de begroting 2023 opgenomen op hoofdlijnen, gebaseerd op de business-case voor de transitie, maar nog niet op alle detail-aspecten.
De tweede financieel ontwikkeling betreft de, toch redelijk onverwachte, hoge inflatie en loonontwikkeling, mede als gevolg van de oorlog in Oekraïne. De reguliere indexatie die ODRA toepast in haar begrotingen (2%) bleek in het najaar 2022 / begin 2023 verre van voldoende om de inflatie en de kosten van de nieuwe CAO (7% stijging) te dekken.

In deze begrotingswijziging zijn de bovengenoemde inhoudelijke – en financiële ontwikkelingen meegenomen. Dit resulteert in een gewijzigde begroting, die stijgt van € 20,6 miljoen naar € 24,7 miljoen. De € 4,1 miljoen ophoging bestaat uit € 0,7 miljoen prijs- en loonindexering, en € 3,3 miljoen stijging door de uitvoering van aanvullende opdrachten en projecten.
Het tarief van ODRA stijgt van € 92,- per uur, naar € 95,- per uur. Een stijging van 3,3%.

Leeswijzer

In deze wijziging van de begroting wordt met name ingegaan op de wijzigingen. De reguliere activiteiten en reeds bekende ontwikkelingen in het voorjaar 2022, zijn in de initiële begroting beschreven en verwerkt in de begroting. Voor deze kwalitatief-inhoudelijke toelichting blijft onverkort de initiële begroting van kracht, en vormt samen met deze wijziging het geheel voor 2023.

In onderstaande hoofdstukken zijn de kerntabellen voor de begroting opgenomen; achtereenvolgens de productie-begroting vanuit het perspectief van de programma's en taakvelden. Gevolgd door de categoriale begroting met toelichtingen op de personele -en materiele kant van de begroting. Ook de balans is in deze wijziging opgenomen.
In de bijlagen zijn de financiële consequenties voor de partners zichtbaar, evenals specificaties op productniveau.

Hoofdstuk 1 Wijzigingen exploitatie 2023

1.1 Begroting 2023 op hoofdlijnen (productie-begroting)

Trends in de begroting

De afgelopen jaren hebben we een forse groei in het takenpakket en dito omzet en bezetting doorgemaakt. Op langere termijn verwachten we dat de trend zich doorzet.
Hieronder is de omzetgroei weergegeven per programma en per taakveld. Daaruit wordt duidelijk dat de omzetgroei zich het meest heeft ontwikkeld bij de projecten. Vergunningen en Advies kennen een regelmatigere groei. Bij Toezicht en handhaving is door het programma 'complexe handhaving' in 2021 al een aanzienlijke verhoging geweest.

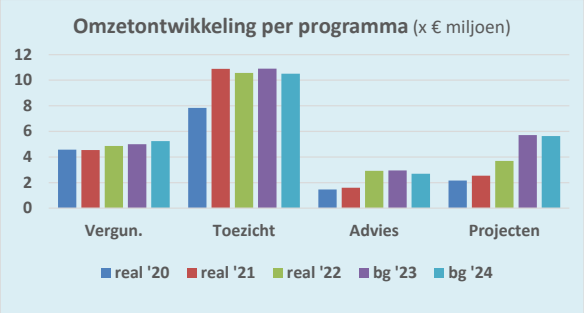

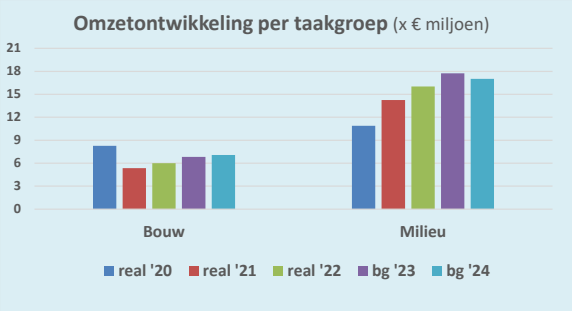

De omzet wordt ook bepaald door wijzigingen in de tarieven. In 2021 en 2022 hebben we het uurtarief kunnen stabiliseren op € 92 per uur. (in 2020 € 91). Een stijging van 1% in drie jaar. Met het nu voorgestelde tarief van € 95 per uur stijgen we 4,4% t.o.v. 2020. De inflatie in die zelfde periode (cpi-index) was 12,9%.
De begroting 2024 gaat uit van een tarief van € 99 per uur. De omzet is begroot op € 24,1 miljoen. Dus lager dan deze begroting 2023. Het verschil wordt verklaard doordat in de begroting 2024 'conservatief' is begroot met betrekking tot aanvullende opdrachten en projecten.

De bezetting is in de afgelopen jaren gegroeid van 167 fte (2020) tot nu 218 fte begroot voor 2023. Onze overhead is in diezelfde periode gedaald van 28 naar 26% van de begroting (circa € 0,5 miljoen).

Productie doelstellingen

Hieronder lichten wij de gewijzigde begroting 2023 toe. Dat doen we aan de hand van de productiedoelstellingen en ons systeem van 'beheerste' output-financiering. Daarin wordt onderscheid gemaakt in de levering van producten (met productprijzen), diensten (obv uurtarief) en gezamenlijke diensten (vaste prijzen).
Deze financieringswijze geldt alleen voor dienstverlening aan partners en omgevingsdiensten voor reguliere werkpakketten. Voor de provinciale programma's, Complexe handhaving en Aandachtsbedrijven, geldt dat begroting en financiering geheel is gebaseerd op diensten, en afgerekend worden op werkelijke tijdsbesteding en het uurtarief.

Nieuw in deze begrotingswijziging is een omvangrijk aandeel van projecten, die incidenteel worden gefinancierd grotendeels met subsidies (geldt met name voor de zgn. SPUK-projecten). Voor deze projecten geldt dat ze zijn begroot op uurbasis met specifieke tarieven die in het project zijn voorgeschreven. In onze methodiek zijn deze ondergebracht onder diensten.

De basis in het systeem van 'beheerste – output financiering' is de producten- en dienstencatalogus (PDC). In het najaar 2021 was deze al grotendeels aangepast ten behoeve

van de omgevingswet. Dat de omgevingswet nu een halfjaar later ingaat (per 1 jan 2024) leidt ertoe dat we in de begrotingswijziging geen wijzigingen in de PDC hebben. Per 1 januari 2024 worden er wel enkele modificaties / actualisaties doorgevoerd.

Er heeft nog geen evaluatie plaatsgevonden van de kengetallen voor de producten aan de hand van de resultaten in de jaarrekening 2022. Die evaluatie loopt nog. In deze begrotingswijziging zijn alle kengetallen gelijk aan de kengetallen in de initiële begroting 2023.

Tabel 1; productie begroting

Begroting 2023 op hoofdlijnen x € 1.000	realisatie 2022			init. begr. 2023			benod.cap. in uren	act. begr. 2023		Verschil volume effect	Verschil prijs-effect
	aantallen			aantallen			aantallen				
Baten											
Producten (obv aantallen)	11.364	7.438	38%	10.314	7.352	36%	11.124	8.237	33%	626	259
Diensten (obv uren)	132.563	12.307	63%	119.473	10.992	53%	146.743	13.871	56%	2.509	371
Gezamenlijke diensten		1.526	8%		1.708	8%		1.648	7%	-118	58
Overige baten		592	3%		527	3%		813	3%	286	
Vrijval balansposten		161						95		95	
Totaal baten		22.024			20.577		252.929	24.663		3.398	688
Lasten	aantal fte	€		aantal fte	€		aantal fte	€		aantal fte	
Lasten programma's	7,2	16.085		152,5	15.264	74%	179,2	18.300	74%	26,7	3.036
Lasten overhead	0,0	5.885	27%	36,5	5.314	26%	39,3	6.363	26%	2,8	1.050
Totaal lasten	7,2	21.971		189,0	20.577		218,5	24.663		29,5	4.086
gemid. kengetal producten	7,1			7,7			7,8				
tarief per uur	€ 92,00			€ 92,00			€ 95,00				€ 3,00
Saldo		**53**			**0**			**0**			

Toelichting Producten: (zie ook bijlage "producten")

- Het aantal producten stijgt met 810 stuks, zijnde 8%. De toename vindt met name plaats bij de bouwproducten, zoals vergunningen Briks cat1, en het aantal klachten. Klachten nemen al jaren gestaag toe. De burger wordt 'mondiger' en weten steeds beter de weg te vinden naar ODRA.
- Financieel neemt de omzet vanuit de product-levering met € 0,88 miljoen toe. € 0,63 miljoen is gerelateerd aan toename van het aantal producten, merendeel betrekking hebbende op de Briks scat. 1. Het prijseffect is € 0,26 miljoen

Toelichting Diensten: (zie ook bijlage "diensten")

- Er is een toename van 27.000 uur dienstverlening. Dit is 23% . De toename betreft voornamelijk de projecten die in het najaar 2022 zijn opgestart, en dus niet in de begroting waren opgenomen. Het gaat onder meer om "Spuk-energie", Spuk-IBP, en de pilot op de WNB (wet natuur beheer).
- In het reguliere werk is ook een volume toename; deze betreft aanvullende opdrachten van partners, onder andere op gebied van projectcontroles (energie), begeleiding bij initiatieven Briks, en advisering leefomgeving en bodemsaneringen.
- Financieel neemt de omzet op diensten met € 2,9 miljoen toe.

De gezamenlijke diensten zijn lager begroot dan in de initiële begroting. Dit betreft een technische aanpassing. Activiteiten strafrecht en keten/data gedreven werken tbv de provinciale programma's zijn aldaar onder gebracht.

Een aanvullende post in de geactualiseerde begroting betreft de 'vrijval' van middelen uit de balans. Dit betreffen voorzieningen en bestemmingsreserves die dit jaar door ons zullen worden aangewend. Het gaat om resterende budgetten voor de omzetting naar MBA's (milieu belastende activiteiten) in het kader van de omgevingswet, innovatie-gelden en fonds voor milieumetingen. De oorsprong en omvang zijn verantwoord in de Jaarrekening 2022.

Door de wijzigingen in het aantal begrote producten en toename van aantal diensten, neemt de verhouding tussen deze twee categorieën af. 33% (was 36%) van de omzet is product gerelateerd. De dalende trend van het aandeel producten met vaste productprijs is er al sinds 2020. We betrekken deze trend bij de onderzoeken die vanuit het IBP voor toekomstige andere financieringswijze van omgevingsdiensten.

In tabel 1 zijn ook de lasten weergegeven op basis van de directe- versus indirecte overhead - activiteiten. Een belangrijk kengetal voor onze bedrijfsvoering is het overhead percentage. Met ons meerjarig financieel beleid willen we vanaf 2024 een overhead percentage van maximaal 25% bereiken. In de initiële begroting kwamen we uit op 26%. In de gewijzigde begroting blijven we dit percentage als uitgangspunt hanteren. De overhead groeit evenredig mee met de groei van de omzet. In het voorstel voor actualisatie zullen we rond 26% uitkomen.

1.2 Programmabegroting

De begroting van ODRA presenteren we in een programmabegroting met een extra specificatie naar de taakvelden bouw en milieu. De indeling van programma's en taakvelden volgt de structuur die we hebben afgesproken met onze partners en de omgevingsdiensten in Gelderland.

Tabel 2; baten per programma en taakveld

Baten x € 1.000	realisatie 2022	ini begr. 2023	act begr. 2023	Specificatie taakveld '23 bouw	milieu	algemeen
1. Vergunningverlening	4.860	4.564	4.996	3.498	1.279	220
2. Toezicht en Handhavin	10.568	9.376	10.900	2.533	6.752	1.616
3. Advies	2.911	3.156	2.954	797	2.094	64
4. Stelseltaken						
5. Algemeen en Projecten	3.685	3.481	5.813		495	5.318
Baten	**22.024**	**20.577**	**24.663**	**6.828**	**10.619**	**7.217**
- verhouding				28%	43%	29%
Lasten x € 1.000	**realisatie 2022**	**ini begr. 2023**	**act begr. 2023**	**Specificatie taakveld '23 bouw**	**milieu**	**algemeen**
1. Vergunningverlening	4.780	4.402	4.773	3.342	1.222	210
2. Toezicht en Handhavin	10.428	9.699	10.911	2.535	6.759	1.617
3. Advies	2.766	2.856	2.876	776	2.038	62
4. Stelseltaken	308	400	400			400
5. Algemeen en Projecten	3.689	3.220	5.702		485	5.217
Lasten	**21.971**	**20.577**	**24.663**	**6.653**	**10.504**	**7.506**
- verhouding				27%	43%	30%
Saldo	**53**		**0**	**174**	**115**	**-289**

De actuele begroting gaat uit van een omzet stijging van € 3,9 miljoen. Deze stijging zit voornamelijk in het programma 'projecten'. De reeds genoemde 'spuk' projecten energie en IBP leveren het grootste aandeel.
In alle programma's is de tariefstijging van € 92,- naar € 95,- euro doorgevoerd. Voor een aantal projecten geldt echter dat er een vaste prijs geldt, die al vast ligt in de subsidie voorwaarden. Daar blijft € 92,- gelden voor dit jaar.

Bij de baten is er geen toerekening aan onze stelseltaken in Gelderland. Wij hebben daar geen inkomsten uit. De provinciale programma's, op zich een Gelderland-brede activiteit, is toegerekend aan de programma's Toezicht en handhaving en Algemeen en projecten, op basis van de inhoud van de activiteit. Qua kosten zijn de stelseltaken enkel de kosten die in

rekening worden gebracht Gelderland brede stelseltaak, zoals portaal, HR, communicatie en Bestuurlijke Strafbeschikking Milieu (BSbM).

De toerekening aan de taakvelden geschiedt aan de hand van onze PDC. Omdat er geen wijzigingen worden doorgevoerd in de PDC is de toerekening aan de taakvelden verhoudingsgewijs gelijk.

In de initiële begroting 2023 hebben we per programma ook de beoogde resultaten vermeld, onder meer in de vorm van KPI's, zoals tijdigheid, klanttevredenheid en kwaliteit. Deze doelen zijn niet gewijzigd en gelden dus eveneens voor deze gewijzigde begroting 2023.

Nieuwe categorisering

Vanuit het IBP-programma worden omgevingsdiensten beoordeeld op hun robuustheid. Naast een aantal kwalitatieve criteria zijn er kwantitatieve criteria met betrekking tot de omvang van de basistaken en milieu gerelateerde plustaken, aantal externe fte's en opleidingskosten en innovatie.. Dat levert een extra categorisering op in de begroting. Vooralsnog lijken we voor wat betreft het eerste criterium, boven de gestelde norm van € 16,5 miljoen aan omzet uit te komen. In de jaarrekening over 2023 zal hierop, en op de andere criteria, specifieker worden gerapporteerd.

1.3 Exploitatie begroting

Tabel 3; Baten per klantgroep

Baten x € 1.000	realisatie 2022	init. begr. 2023	act. begr. 2023	Specificatie taakveld '23 bouw	milieu	algemeen
Partners	15.009	14.554	17.504	6.668	7.178	3.657
Provinciale programma's	4.848	4.711	4.861	49	2.395	2.417
Omgevingsdiensten	391	472	537	110	308	118
Derden	734	366	312		183	129
Projecten			983		183	800
Overig / balans			95			95
- doorberekende kosten	671	475	372		372	
- overig	370					
Baten	**22.024**	**20.577**	**24.663**	**6.828**	**10.619**	**7.217**
- verhouding				28%	43%	29%

In bovenstaande tabel zijn de baten gecategoriseerd per klantgroep. Ten opzicht van de initiële begroting is er een nieuwe klantgroep "projecten". Hierin zijn de gesubsidieerde of met doeluitkering bekostigde projecten (niet zijnde van partners) opgenomen.

Naast de projecten zien we de grootste volume toename bij de partners. Het betreft de aanvullende opdrachten van partners én de afspraken die in de werkpakketten 2023 zijn gemaakt. Die laatsten wijken op sommige onderdelen af van de raming in de initiële begroting.

De post 'balans' (en in 2022 'overig') betreft de middelen die ODRA in haar bestemmingsfondsen heeft en dit jaar benut. Het gaat om restanten van innovatiegelden 2022 (€ 46K), geld voor omzetting MBA's (€ 11K) en het bestemmingsfonds 'milieu metingen' De middelen worden gebruikt ter dekking van de investering -en afschrijflasten van nieuwe apparatuur meetdienst.

De post doorberekende kosten betreft materiële kosten die rechtstreeks aan diensten of projecten hangen. Voorbeelden daarvan zijn de kosten voor ons team Meten en advies,

welstandsonderzoeken (Wabo), piket ('opruimkosten') en kosten die ODRN (Nijmegen) bij ons in rekening brengt voor complexe vergunningverlening.

Tabel 4: kosten begroting per kostencategorie

Begroting baten en lasten (categoriaal) x € 1.000	realisatie 2022	ini begrotin g 2023	act begr. 2023	% tov ini bg' 2023
Baten	**22.024**	**20.577**	**24.663**	20%
Lasten				
Personeel loonkosten				
Medewerkers ODRA	13.172	13.287	16.023	21%
Inhuur externe capaciteit	4.654	3.505	4.112	17%
Personeel overige kosten				
Opleidingen	275	294	481	64%
Algemene personeelskost	556	534	673	26%
Dotatie personeelsvoorzi	-111	60	200	232%
Harmonisatie/detacherin	-66	-100	-80	-20%
Totaal personeel	18.480	17.580	21.408	22%
Huisvesting en facilitair	716	742	824	11%
ICT	804	822	889	8%
Stelselkosten	308	364	400	10%
Advieskosten	490	206	280	36%
Onvoorzien	101	92	99	7%
Programmakosten	748	772	669	-13%
Vrijval balansposten	325		95	
Totaal lasten	**21.971**	**20.577**	**24.663**	20%
Saldo	**53**	**0**	**0**	

Toelichting Personele kosten:

- Loonkosten ODRA-medewerkers
  De initiële begroting is opgesteld voordat de CAO 2022-2023 bekend was. Het was gebaseerd op de feitelijke loonkosten 2021 en een aanname over de gemiddelde loonkosten en cao-verhoging van ca 2%. De CAO voor dit jaar is in maart 2023 vastgesteld en heeft een effect van 7% op de lonen. Daarnaast is het wettelijk verlof met drie dagen toegenomen. Dit heeft een effect op de productiviteit. Die daalt van 1.400 naar 1.374 declarabele uren per fte.
- Personeelskosten stijgen ook door de toegenomen bezetting.
  We hebben meer menskracht nodig om de aanvullende opdrachten en projecten te kunnen uitvoeren. Ons beleid richt zich op structureel werk en (interne) mensen voor aan te nemen. Dat is lastig in de huidige arbeidsmarkt. Ook vinden van externe medewerkers is voor sommige functies lastig en kosten verhogend.
- We verwachten dat we dit jaar een totale bezetting van 218,5 fte nodig hebben. (189 fte initieel begroot). Dit is een toename van 29 fte, hetgeen een toename van de kosten met zich meebrengt van € 3,3 miljoen.
- Het aantal indirecte medewerkers (overhead).
  In absolute zin neemt het aantal medewerkers (overhead) toe met 2,8 fte. Deze toename is nodig voor de uitbreiding bij bedrijfsvoering vanwege meer opdrachten (grotere administratie) en facilitaire zaken en ICT. In 2023 wordt het vooral tijdelijk opgelost met externen, vanwege de krapte op de arbeidsmarkt.
  Procentueel gezien neemt de omvang van de personele overhead iets af.

Tabel 5: Formatie en bezetting

Formatie bezetting en personele kengetallen	realisatie 2022 intern	extern	totaal		init. begroting 2023 intern	extern	totaal		act. begroting 2023 intern	extern	totaal	
Formatie bezetting												
Productief	130,4	36,2	166,6	82%	125,9	26,6	152,5	81%	149,5	29,7	179,2	82%
Niet productief	32,4	5,2	37,6	18%	36,5		36,5	19%	35,3	4,0	39,3	18%
Totaal bezetting en formatie	162,8	41,4	204,1		162,4	26,6	189,0		184,8	33,7	218,5	
Loonkosten x € 1.000	13.172	4.654	17.826		13.287	3.505	16.792		16.023	4.112	20.134	
Gemiddelde kosten / fte (in €)	**80.929**	**112.448**	**87.319**		**81.824**	**131.780**	**88.856**		**86.697**	**122.150**	**92.159**	
% van de loonsom	84%	26%			79%	21%			80%	20%		
% stijging gemid loonkosten tov jaar eerder					1%	17%	1,8%		7,1%	8,6%	5,5%	
Bezettingsverschil in euro's									1.835	930	2.765	
Prijsverschil in euro's									901	-324	576	
Ten opzichte van init. begroting 2023									2.736	606	3.342	

Toelichting externe inhuur:

- We hebben, evenals veel branches, last van de krapte op de arbeidsmarkt. Dat uit zich onder meer in de mix van interne bezetting versus externe bezetting. Ons lange termijn doel is een flexibele schil van externen te hebben van 15%. Daar zitten we met deze begroting nog relatief ver van af. Op de keeper beschouwd is aantrekken van externen nog iets makkelijker dan specialisten werven voor een dienstverband. Alle omgevingsdiensten in Gelderland hebben hier last van. We voeren samen een campagne, maar vissen ook in dezelfde vijver met het risico dat we elkaars concurrenten zijn.
- Voor de begroting goed nieuws: we kunnen de inhuurkosten dit jaar realiseren onder het gemiddelde begrote bedrag van de initiële begroting. Deze lagere begroting voor inhuur dekken een klein stukje de meerkosten die we kwijt zijn vanwege een nieuwe CAO. Hierdoor is het mede mogelijk gebleken om in deze geactualiseerde begroting het tarief met 3% te laten stijgen, i.p.v. de gemiddelde cao stijging van 7%.

Toelichting op de overige personeelskosten:

- De opleidingskosten hebben we in deze begroting herijkt op de criteria vanuit het IBP-programma over robuustheid. We hanteren een norm van 3%. (2% in de initiële begroting).
- De algemene personeelskosten zijn 4% van de loonsom, conform de initiële begroting.
- Dotatie personeelsvoorziening. We verwachten éénmalig hoge kosten dit jaar door helaas gelijktijdig optredende casussen. Het betreft voornamelijk transitievergoedingen voor medewerkers. Normaliter is dit meer gespreid over de jaren. Ons structurele begrotingsbedrag ligt normaliter tussen de € 50 en € 100K per jaar.

Toelichting op de kosten bedrijfsvoering: Huisvesting, ICT, advieskosten en onvoorzien.

Op 30 december 2021 heeft het bestuur fiat gegeven voor verhuizing naar de Airborne Tower. Het besluit is gebaseerd op een positieve businesscase. Deze verhuizing is per 1 september gerealiseerd 2022.
Onze initiële begroting (opgesteld maart 2022) was nog gebaseerd op de businesscase voor de transitie. De bijstellingen in deze gewijzigde begroting zijn tweeërlei: we hebben een reëler beeld van alle contractuele afspraken over huisvesting, facilitair -en ict, én we hebben nu beter zicht op de kostenstijgingen (inflatie) op deze kosten. Vele indexaties op de contracten die leveranciers hebben doorgevoerd in 2023, zijn pas begin dit jaar bekend geworden en nu in de wijzigingen opgenomen.

Specifiek:

- Bij de post huisvesting en facilitair (stijging met 11% t.o.v. de initiële begroting) geldt ook dat er een budget is opgenomen voor duurzame mobiliteit. In het najaar 2023 starten we met elektrificeren van het wagenpark, en zullen voor medewerkers een fietsplan (e-bike - lease) worden geïntroduceerd.

- Bij ICT geldt aanvullend dat er hogere kosten zijn te verwachten vanwege de verdere inrichting en professionalisering (lees beveiliging, structurering, archivering) van de office omgeving. Ook is er een stijging vanwege de toename van het aantal medewerkers; meer licenties en meer apparatuur.
- Stelselkosten: Deze is gebaseerd op de afspraken in het Gelders stelsel en de begrotingen van de afzonderlijke omgevingsdiensten die de taken uitvoeren. Nieuw t.o.v. de vorige begroting en 2022 is de contributie aan OD-NL.
- Advieskosten: Deze stijgt vooral mee met de inflatie; tarieven van externe bureaus zijn inmiddels ook hoger dan voorheen.
- Onvoorzien; betreft een stelpost. Nu begroot op 0,4% van de begroting. De post onvoorzien heeft relatie met het weerstandsvermogen. (zie hoofdstuk 'balans'). Indien er voldoende eigen vermogen is om risico's in de bedrijfsvoering op te vangen, zou deze begrotingspost lager kunnen zijn. Bij ODRA is op dit moment de eigen reserve 2,3%, lager dan de risico's. (Deze zijn beschreven in de initiële begroting 2023). In het bestuur is afgesproken dat in het najaar van 2023 een analyse wordt opgesteld voor een structurele omvang van het vermogen.
- Programmakosten: Deze bestaan uit materiële kosten voor de 'meetdienst' (€ 230K), complexe vergunningen (inkoop van ODRN ad € 64K), inschakelen van bedrijven na piketoproepen (€ 72K), materiele kosten voor projecten (€ 122K), en kosten voor programmatuur t.b.v. de gezamenlijke dienst "beheer data, kaarten".
  Een deel van de kosten wordt 1 op 1 doorbelast aan de afnemers (zie toelichting op de baten).

1.4 Overhead.

In de geactualiseerde begroting zal het percentage overhead gelijk blijven op 26%. In absolute zin stijgt de overhead met ruim € 1 miljoen. Voornamelijk door de toename van de kosten voor indirect personeel (CAO en hogere bezetting), en de indexeringen op de materiele kosten.

Tabel 6: Overhead

Overhead specificatie (indirecte kosten) x € 1.000	realisatie overhead 2022	directe kosten 2022	totaal kosten 2022	init. begr. overhead 2023	directe kosten 2023	totaal kosten 2023	act. begr. overhead 2023	directe kosten 2023	totaal kosten 2023
Subtotaal personeel	3.319	15.160	18.480	3.204	14.376	17.580	4.062	17.345	21.408
Overige overhead									
Huisvesting en facilitair	716		716	742		742	824		824
ICT	804		804	822		822	889		889
Advieskosten	427	63	490	206		206	205	75	280
Stelselkosten	192	115	307	248	116	364	284	116	400
Onvoorzien en overig	102	748	850	92	772	864	99	669	768
Vrijval balansposten	325		325					95	95
Subtotaal overige overhead	**2.566**	**926**	**3.492**	**2.109**	**888**	**2.997**	**2.301**	**955**	**3.256**
Totaal	**5.885**	**16.086**	**21.972**	**5.313**	**15.264**	**20.577**	**6.363**	**18.300**	**24.663**
totale kosten	21.971			20.577			24.663		
% van de totale kosten	26,8%	73,2%		25,8%	74,2%		25,8%	74,2%	

Hoofdstuk 2: Balans wijzigingen

Er zijn twee aanleidingen voor wijzigingen in de balans in deze geactualiseerde begroting.
De eerste betreft de Jaarrekening 2022, die in april 2023 is vastgesteld. De effecten die we nu meenemen zijn met name de resultaatbestemming, reserves en voorzieningen die in de Jaarrekening zijn gevormd.
Tweede reden zijn de investeringen die in 2022 hebben plaatsgevonden, en die vanaf 2023 leiden tot afschrijvingen.

Omdat vergelijking met de geprognosticeerde Balans 2023 in de initiële begroting van weinig toegevoegde waarde is, wordt hieronder alleen de nieuwe geprognosticeerde Balans ultimo 2023 weergegeven in relatie tot de eindbalans 2022 (= Beginbalans '23).

2.1 Balans 2023

De wijzigingen in de begroting hebben effect op de geprognosticeerde balans ultimo 2023.
In paragraaf 2.2 zijn de afzonderlijke mutaties toegelicht met betrekking tot de vaste activa en passiva. Die kennen min of meer een voorspelbaar karakter en/of zijn gepland.
De vlottende activa en passiva zijn over het algemeen stelposten, gebaseerd op ervaringscijfers.

Tabel 7; Balans 2023

Activa x € 1.000	realisatie 31-12-2022	prognose 31-12-2023
Vaste activa		
Immateriële vaste activa		
Materiële vaste activa	1.387	1.130
Financiële vaste activa		
Vaste activa	1.387	1.130
Vlottende activa		
Voorraden		
Uitzettingen met looptijd < 1 jaar	5.301	5.000
Liquide middelen		100
Onderhanden werk		
Vlottende activa	5.301	5.100
Totaal activa	**6.688**	**6.230**

Passiva x € 1.000	realisatie 31-12-2022	prognose 31-12-2023
Vaste passiva		
Algemene reserve	470	500
Te bestemmen batig saldo		-
Bestemmingsreserves	340	245
Resultaat boekjaar	53	0
Voorzieningen	896	747
Schulden > 1 jaar	625	583
	2.384	2.075
Vlottende passiva		
Vlottende schulden < 1 jaar	4.116	4.055
Overlopende passiva		
Overige schulden	189	100
Vlottende passiva	4.305	4.155
Totaal passiva	**6.688**	**6.230**

2.2 Vermogen, bestemmingsfondsen en voorzieningen

Reserves en bestemming batig saldo 2022

In 2022 is er een batig saldo gerealiseerd van € 53.300. Het algemeen bestuur heeft aangegeven dat dit gebruikt kan worden ter aanvulling van de algemene reserve tot het maximum dat in de GR is vastgesteld, nl € 0,5 miljoen. Er is besloten dat het restant van € 23.500 kan worden gebruikt naar een onderzoek naar het eigen vermogen. Een aantal partners geven in hun zienswijzen op begroting en jaarrekening aan dat zij om principiële redenen het bedrag terug willen ontvangen.

Over de zienswijzen moet nog besloten worden; voor bovenstaande tabel over de reserves zullen beide scenario's leiden tot onttrekking van de €53.000 uit de post "te bestemmen batig saldo". Vanwege uitstel van Omgevingswet zijn ook opleidingsinspanningen doorgeschoven van deels 2020 naar 2022. Onze partners hebben in 2020 een geoormerkt budget ter beschikking gesteld, dat dit jaar zal worden besteed.

Tabel 8: Verloop reserves

Reserves x € 1.000	stand 31-12-2022	toevoeging '23	onttrekking '23	saldo 31-12-2023
Algemene reserve	470,2	29,8		500,0
Te bestemmen batig saldo	53,3		53,3	
BR opleidingen Omgevingswet				
BR innovatie	45,6		45,6	
BR Provincietaken	91,8			91,8
BR Bureau milieumetingen	191,1		38,2	152,9
BR mba's	11,0		11,0	
Totaal reserves	**863,0**	**29,8**	**148,1**	**744,7**

Toelichting op de het verloop reserves

- Met betrekking tot de innovatiegelden, resterend uit 2022, is vooralsnog een besteding van € 45.600 begroot voor het traject Rijker verantwoorden en circulaire economie. In de reguliere begroting is structureel € 100.000 beschikbaar. De bestedingsruimte is met deze wijziging in begroting € 145.600.
- De € 11.000 MBA's is het restant van de middelen die hiervoor in al 2021 zijn gereserveerd. Door uitstel van de omgevingswet was nog niet alles besteed; dit jaar zal dat wel het geval zijn.
- De reserve Provincie taken heeft nog geen concrete besteding. De reserve voor Bureau milieumetingen is bedoeld voor de kosten van de (vervanging)investeringen van apparatuur.

Voorzieningen

We hebben drie voorzieningen op de balans opgenomen en in de tabel weergegeven:

- De voorziening Harmonisatie is een langlopende voorziening, ontstaan bij de oprichting van ODRA, ruim 10 jaar geleden. Het dekt de meerkosten in de salarissen van medewerkers die toen zijn overgekomen van de provincie Gelderland.
- Geprognosticeerd is een gedeeltelijke vrijval van bovenmatig verlof. Er wordt vanuit het management gestuurd op de 'verlof stuwmeren' en geplande opname van de opgebouwde rechten.
- De post Personeel betreft kosten voor individuele trajecten met voormalige ODRA-medewerkers. Daarvoor was een voorziening getroffen die geheel zal worden besteed.

Tabel 9; verloop voorzieningen

Voorzieningen x € 1.000	stand 31-12-2022	toevoeging '23	onttrekking '23	saldo 31-12-2023
Harmonisatie Prov. Gelderland	381,4		36,7	344,7
Verlofsparen	483,1		80,5	402,6
Personele kosten	31,0		31,0	-
Totaal voorzieningen	**895,5**		**148,2**	**747,3**

Investeringen en materiele activa

De investeringen zijn dit jaar gering:

- Er is nieuwe (vervanging) apparatuur nodig voor de meetdienst.
- We maken een start met het elektrificeren van het wagenpark in het kader van de duurzame mobiliteit.
- De organisatie groeit; dit houdt in dat we mobiele ict-apparatuur aanschaffen.
- Investeringen in de huisvesting en meubilair is niet nodig; onze nieuwe kantoorruimte is vooralsnog voldoende ingericht voor de huisvesting van deze extra medewerkers.

Langlopende lening

Ter dekking van de investeringen in de huisvesting hebben we in 2022 een 15-jarige lening afgesloten bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) van € 625.000. De aflossing loopt parallel met de afschrijvingen.

Tabel 10; materiele vaste activa

Materiële vaste activa x € 1.000	stand 31-12-2022	toevoeging '23	afschrijving '23	saldo 31-12-2023
Apparatuur en voertuigen	131,2	5,0	34,7	101,5
Infrastructuur kantoor	455,0		31,4	423,6
Kantoormeubilair	368,9		52,2	316,7
ICT-apparatuur	333,4	15,0	116,2	232,2
ICT-software	98,1		42,3	55,8
	1.386,6	**20,0**	**276,8**	**1.129,9**

Bijlagen

In de navolgende bijlagen hebben we de specificaties opgenomen van de geactualiseerde begroting.

Bijlage 1: Betreft de begrote omzet voor ODRA per klant. Dit zijn de kosten voor de partners. Deze komen overeen met de afgesproken werkpakketten voor 2023 + aanvullende opdrachten.
Bijlage 2 en 3: geven de geactualiseerde aantallen producten en diensten weer.
Bijlage 4: geeft de actualisatie van de gezamenlijke diensten, de projecten en materiele kosten.
En in Bijlage 5 zijn kengetallen opgenomen

Detail toelichtingen zijn in dit document achterwege gelaten. Deze zijn bij klanten bekend via de afspraken over de werkpakketten. De algemene lijn is in hoofdstuk 1 en 2 gegeven.

Bijlage 1; Begrote omzet per klant

Baten per klant x € 1.000	Bouw producten x tarief	Milieu producten x tarief	Totaal producten x tarief	Bouw diensten x € 95	Milieu diensten x € 95	Algemeen diensten x € 95	Totaal diensten x € 95	Gezamenlijke diensten Alle partners *)	Deel partners **)	Alge meen ***)	Totaal	Overige baten ****)	Totaal baten act. begr. 2023	aandeel bouw	aandeel mil. & alg.	%	Aantal producten	Uren diensten	Totaal baten init. begr. 2023	Totaal baten realisatie 2022	% tov ini bg 23
Arnhem	2.666	989	3.656	544	597	858	1.999	199	257	150	606	141	6.401	*3.466*	*2.935*	28%	4.834	21.038	5.668	6.248	13%
Doesburg	332	70	402	19	33	53	105	17	17	13	47	13	568	*381*	*186*	2%	472	1.107	145	238	292%
Duiven	10	217	228	5	91	28	124	29		14	43	20	415	*35*	*380*	2%	291	1.304	390	340	6%
Lingewaard	1.111	433	1.544	285	425	644	1.354	83	74	63	220	80	3.198	*1.469*	*1.729*	14%	2.017	14.251	3.257	2.792	-2%
Overbetuwe	19	480	499	29	292	111	432	63		48	110	58	1.099	*105*	*993*	5%	681	4.545	992	925	11%
Provincie regulier		330	330		599	1.122	1.720	80		28	107	249	2.406	*249*	*2.158*	11%	325	18.263	1.239	1.255	94%
Provincie Bodemtaken				333	423		755						755	*333*	*423*	3%		7.950	550	780	37%
Provincie Complexe Handl				49	2.395	1.157	3.601					45	3.646	*94*	*3.552*	16%		37.909	3.533	3.602	3%
Provincie Aandachtsbedrij						1.173	1.173					42	1.215	*42*	*1.173*	5%		12.348	1.178	1.254	3%
Renkum	672	182	854	72	94	275	441	59	49	45	154	41	1.489	*834*	*655*	7%	1.163	4.641	1.385	1.517	8%
Rheden	52	239	291	11	86	76	173	59		44	103	48	615	*110*	*505*	3%	707	1.822	536	558	15%
Rozendaal	3	7	9	1	3	3	7	10		7	17	7	40	*10*	*30*	0%	18	78	31	29	31%
Westervoort	2	45	47	1	19	11	31	21		10	31	14	123	*17*	*106*	1%	67	328	109	96	13%
Zevenaar	20	334	354	20	205	44	269	59		28	87	55	765	*95*	*670*	3%	495	2.832	728	849	5%
Subtotaal partners	4.886	3.327	8.213	1.367	5.262	5.556	12.185	679	397	450	1.526	813	22.737	*7.241*	*15.495*	100%	11.070	128.416	19.740	20.483	15%
% van de omzet			36%				54%				7%	4%									
Subtotaal OD's		24	24	110	170	118	399	114			114	0	537		*537*		54	3.955	471	391	14%
Subtotaal derden					175	129	304	8			8	0	312		*312*			3.306	267	1.148	-77%
Subtotaal projecten					183	800	983						983					10.685	100		
Subtotaal balans													95		*95*						
Totaal klanten	4.886	3.351	8.237	1.478	5.790	6.603	13.871	801	397	450	1.648	813	24.663	7.241	16.439	1	11.124	146.362	20.577	22.022	20%
% van de omzet			33%				56%				7%	3%									

*) *betreft beheer zones, kaarten en data, data- en ketengedreven toezicht, strafrecht, klantadvies milieu en piketdienst*

**) *betreft klantadvies bouw*

***) *betreft projectmanagement/meewerken project Omgevingswet, energie, GUOV, circulariteit en innovatiebudget*

****) *zie specificatie tabel overige baten*

Bijlage 2; Producten en Diensten overzicht

Omschrijving product	Taakveld	Kengetal 2023	Kostprijs 2023	Aantal producten act. begr. 2023	Baten 2023 per product x 1.000	%	Aantal producten init. begr. 2023	Aantal producten realisatie 2022
Programma 1. Vergunningverlening								
Aanpassingen omgevingsvergunning mba	Milieu	13	€ 1.235	8	€ 10	0%	8	6
Intrekkingsbesluit BRIKS	Bouw	4	€ 380	40	€ 15	1%	40	26
Maatwerk milieu	Milieu	14	€ 1.330	61	€ 81	1%	60	56
Meldingen behandelen Besluit bouwen en leefomgeving	Bouw	1	€ 95	1.388	€ 132	31%	1.383	1.469
Meldingen mba	Milieu	10	€ 950	464	€ 441	10%	453	394
Omgevingsvergunning BRIKS cat 1 /gevolgklasse 1	Bouw	9	€ 855	1.778	€ 1.520	40%	1.368	1.490
Omgevingsvergunning BRIKS cat 2 /gevolgklasse 2	Bouw	23	€ 2.185	513	€ 1.121	11%	484	492
Omgevingsvergunningen milieubelastende activiteiten	Milieu	22	€ 2.090	51	€ 107	1%	56	33
Vergunning vuurwerkontbrandingen	Milieu	11	€ 1.045	175	€ 183	4%	172	183
Totaal (+ gemiddelden)		**8,8**	**€ 806**	**4.478**	**€ 3.609**	100%	**4.024**	**4.149**
		aandeel bouw		3.719	2.788	83%	3.275	3.477
		aandeel milieu/alg		759	821	17%	749	672
Programma 2. Toezicht en Handhaving								
Controle Alcoholwet	Milieu	5	€ 475	30	€ 14	1%		
Controle asbest/sloop	Bouw	9	€ 855	229	€ 196	5%	229	230
Controle BRIKS / gevolgklasse 2 Bbl	Bouw	23	€ 2.185	244	€ 533	5%	229	202
Controle BRIKS / gevolgklasse 3 Bbl	Bouw	48	€ 4.560	89	€ 406	2%	93	64
Controle BRIKS categorie 1	Bouw	8	€ 760	1.267	€ 963	28%	1.107	1.391
Handhavingscontrole	Milieu	10	€ 950	109	€ 103	2%	99	116
Hercontrole milieu	Milieu	6	€ 570	642	€ 366	14%	611	432
Klachtbehandeling	Milieu	2	€ 190	2.006	€ 381	45%	1.882	2.907
Preventief milieutoezicht	Milieu	9	€ 855	1.691	€ 1.446	38%	1.635	1.552
Projectcontrole - WNB	Milieu							45
Rapportageverplichting overig	Milieu	4	€ 380	219	€ 83	5%	290	176
Toezicht vuurwerkevenementen	Milieu	12	€ 1.140	120	€ 137	3%	115	100
Totaal (+ gemiddelden)		**7,6**	**€ 696**	**6.646**	**€ 4.628**	100%	**6.290**	**7.215**
		aandeel bouw		1.829	2.098	28%	1.658	1.887
		aandeel milieu/alg		4.787	2.516	72%	4.632	5.328
Totaal producten		**7,8**	**€ 740**	**11.124**	**€ 8.237**		**10.314**	**11.364**
		aandeel bouw		8.506	**€ 4.886**	59%	7.907	8.805
		aandeel milieu/alg		2.588	**€ 3.337**	41%	2.407	2.559

Omschrijving dienst	Taakveld	Aantal uren act. begr. 2023	Baten 2023 per dienst x 1.000	%	Aantal uren init. begr. 2023	Aantal uren realisatie 2022
Programma 1. Vergunningverlening						
Advies omgevingskwaliteit	Bouw	1.671	€ 159	12%		
Advies omgevingsvergunningen en meldingen mba	Milieu	607	€ 58	4%	292	681
Begeleiden initiatief BRIKS	Bouw	3.137	€ 298	22%	2.633	645
Begeleiden initiatief milieu	Milieu	1.022	€ 97	7%	1.315	4.456
Beoordelingen Bbl	Bouw	2.040	€ 190	15%	2.240	1.499
Juridische expertise vergunningen	Algemeen	2.312	€ 220	17%	2.522	5.180
Omgevingsvergunning BRIKS cat 3 /gevolgklasse 3	Bouw	660	€ 63	5%	2.320	1.945
Omgevingsvergunning complexe bedrijven ODRA	Milieu	2.509	€ 238	18%	2.684	2.051
Subtotaal		**13.958**	**€ 1.322**	100%	**14.006**	**16.457**
	aandeel bouw	5.837	€ 551	42%	7.193	4.089
	aandeel milieu/alg	8.121	€ 771	58%	6.813	12.368
Programma 2. Toezicht en Handhaving						
Bestuursdwang uitvoeren	Algemeen	250	€ 24	2%	250	32
Controle activiteiten in of op de bodem	Milieu	666	€ 63	5%		
Controle bestaande bouw en RO	Bouw	4.581	€ 435	33%	4.312	4.194
Controle bodemsanering	Milieu	5.818	€ 551	42%	6.608	6.210
Controle complex bedrijf	Milieu	9.399	€ 892	67%	9.649	11.631
Controle graven in de bodem onder de IW	Milieu	2.790	€ 263	20%	2.619	4.744
Handhavingsbesluit nemen	Algemeen	10.694	€ 1.016	77%	10.323	10.776
Handhavingscontrole - PCH	Milieu	670	€ 64	5%	670	
Hercontrole milieu - PCH	Milieu	1.410	€ 134	10%	1.410	
Juridische expertise handhaving	Algemeen	4.782	€ 454	34%	5.256	5.479
Keten- en data gedreven toezicht - PCH	Milieu	795	€ 76	6%		
Klachtbehandeling - PCH	Milieu	2.028	€ 193	15%	2.028	
Preventief milieutoezicht - PCH	Milieu	657	€ 62	5%	657	
Projectcontrole	Milieu	8.379	€ 790	60%	2.504	3.454
Rapportageverplichting EPRTR	Algemeen	1.289	€ 122	9%	1.101	
Rapportageverplichting overig - PCH	Milieu	1.572	€ 149	11%	1.572	602
Rapportbehandeling bedrijfsmelding en melding ong	Milieu	1.524	€ 145	11%	1.464	1.205
Strafrecht - PCH	Milieu	600	€ 57	4%		191
Transportcontrole	Milieu				250	
Toezicht milieu	Milieu					8.351
Subtotaal		**57.904**	**€ 5.490**	100%	**50.673**	**56.869**
	aandeel bouw	4.581	€ 435	8%	4.312	4.194
	aandeel milieu/alg	53.323	€ 5.055	92%	46.361	52.675
Programma 3. Advies						
Adviesrapport leefomgeving	Milieu	10.073	€ 956	72%	9.636	12.016
Afhandeling Woo-verzoeken	Algemeen	670	€ 64	5%	465	
Beoordeling saneringsevaluatie	Bouw	3.505	€ 333	25%	2.980	3.950
Meetadviesrapport leefomgeving	Milieu	8.373	€ 790	60%	9.994	8.595
Meetadviesrapport luchtkwaliteit langs wegen	Milieu	1.765	€ 168	13%		
Advies milieu	Milieu					119
Subtotaal		**24.386**	**€ 2.310**	100%	**23.075**	**24.680**
	aandeel bouw	3.505	€ 333	14%	2.980	3.950
	aandeel milieu/alg	20.881	€ 1.977	86%	20.095	20.730
Programma 5. Algemeen en Projecten						
Beleids- en bestuursondersteuning	Algemeen	3.614	€ 343	7%	2.745	2.234
Detachering	Algemeen	3.096	€ 288	6%	768	1.829
Faciliteren participatietraject	Milieu	470	€ 45	1%	1.785	593
Meewerken aan programma of project	Algemeen	15.750	€ 1.478	31%	9.666	14.823
Partnerspecifieke werkafspraken	Algemeen	977	€ 93	2%	1.000	373
Programma- en projectmanagement	Algemeen	16.834	€ 1.594	33%	15.755	14.705
*) Overige diensten	Algemeen	9.754	€ 909	19%		
Subtotaal		**50.495**	**€ 4.749**	100%	**31.719**	**34.557**
	aandeel milieu/alg	50.495	€ 4.749	100%	31.719	34.557
Totaal uren		**146.743**	**€ 13.871**		**119.473**	**132.563**
	aandeel bouw	13.923	€ 1.319	10%	14.485	12.233
	aandeel milieu/alg	132.820	€ 12.552	90%	104.988	120.330

Bijlage 3; Gezamenlijke diensten en projecten en materiele baten

Omschrijving gezamenlijke dienst x € 1.000	Thema	act. begr. 2023	init. begr. 2023	realisatie 2022	toelichting
Piketdienst	milieu	110,4	106,9	93,8	alle partners
Strafrecht	milieu	152,0	202,4	254,0	alle partners
Keten- en data gedreven toezicht	milieu	176,5	244,0	176,7	alle partners
Keten- en data gedreven toezicht	milieu	114,0	110,4	55,2	alle omgevingsdiensten
Beheer zones, kaarten en data	milieu	172,8	167,3	147,4	alle partners
Beheer zones, kaarten en data	milieu	7,7	7,5	8	Montferland
Klantadvisering	milieu	67,5	65,3	5,4	alle partners
Klantadvisering	bouw	396,7	368,0	425,4	alle bouwpartners
Gezamenlijke dienst innovatiebudget	algemee	103,3	100,0	147,9	alle partners
Gezamenlijke dienst voor algemeen deel van de projecten	GUOV	23,7	22,9	20,4	gemeentelijke partners
Omzetting MBA's	milieu			53,3	
Subtotaal reguliere gezamenlijke diensten		1.324,5	1.394,7	1.387,5	
Programma Duurzaamheid:	Energie	142,5	138,0	203,5	gemeentelijke partners
	Circulari	47,5	46,0	31,2	gemeentelijke partners
Programma Omgevingswet:	Omgevir	133,1	128,8	276,2	alle partners
Subtotaal gezamenlijke programma's en projecten		323,1	312,8	510,9	
Totaal gezamenlijke diensten		**1.648**	**1.708**	**1.898**	

klant	inwoners		stemverhouding		sleutel 60% inwoners - 40% stemverhouding	sleutel Briks
Arnhem	163.108	34%	22	22%	29%	68%
Doesburg	11.082	2%	3	3%	3%	
Duiven	24.986	5%	3	3%	4%	
Lingewaard	46.938	10%	16	16%	12%	19%
Overbetuwe	48.267	10%	8	8%	9%	
Provincie Gelderland	43.032 *)	9%	16	16%	12%	
Renkum	31.403	7%	12	12%	9%	13%
Rheden	43.444	9%	8	8%	9%	
Rozendaal	1.737	0%	3	3%	1%	
Westervoort	14.965	3%	3	3%	3%	
Zevenaar	44.392	9%	8	8%	9%	
Totaal	473.354	100%	102	100%	100%	100%
*) gemiddelde van 10 gemeentelijke partners						

De kosten voor de gezamenlijke diensten nemen af. Oorzaak is een technische overheveling van activiteiten strafrecht en keten- data gedreven werken naar het programma complexe handhaving.

De kosten voor de gezamenlijke diensten worden via de vastgestelde verdeelsleutel (60% inwoners en 40% stemverhouding) in werkprogramma's opgenomen. De aantallen inwoners worden jaarlijks herijkt, hetgeen kleine verschuivingen met zich meebrengt.

Bijlage 4; Specificatie overige baten

Baten per klant x € 1.000	Uitbesteed complexe VV	Omgevings-wet	Archief	Beleids-advisering uitvoering	Out of pocket	Meetdienst provincie	Totaal overige baten	bouw	milieu	algemeen
Arnhem	5	27	46	63			141		*5*	*137*
Doesburg		3	4	6			13			*13*
Duiven		4	7	9			20			*20*
Lingewaard	22	12	19	26			80		*22*	*58*
Overbetuwe	15	8	15	20			58		*15*	*43*
Provincie Regulier			19			230	249		*230*	*19*
Provincie Complexe Handhaving					45		45			*45*
Provincie Aandachtsbedrijven					42		42			*42*
Renkum		9	14	19			41			*41*
Rheden	7	8	14	19			48		*7*	*40*
Rozendaal		1	2	3			7			*7*
Westervoort		3	5	7			14			*14*
Zevenaar	15	8	14	19			55		*15*	*41*
Dummy partners										
Subtotaal partners	64	84	158	190	87	230	813	-	*294*	*519*
Subtotaal OD's						0	0			*0*
Subtotaal derden						0	0			*0*
Totaal klanten	64	84	158	190	87	230	813	-	*294*	*519*

Naast -en in de werkprogramma's zijn materiele kosten opgenomen.

- De posten "archief" (t.b.v. kwartier-maken) en "beleidsadvisering" zijn niet in de werkprogramma's opgenomen; hiervoor zijn afzonderlijke plannen in partneroverleg en bestuur gepresenteerd en geaccordeerd.
- De overige posten zijn opgenomen in de werkprogramma's
- De materiele post voor Wabo kosten is niet meer opgenomen. We gaan ervanuit dat de kosten door Lingewaard en Arnhem zelf worden betaald. Ook is een deel van hetgeen eerst werd uitbesteed, nu opgenomen als te leveren dienst door ODRA.

Bijlage 5; Kengetallen

Weerstandsvermogen x € 1.000	stand 31-12-2022	stand 31-12-2023	
Algemene Reserve	470	500	2,4%
Resultaat boekjaar	53	0	
Bestemmingsreserves			
BR opleidingen Omgevingswet			
BR innovatie	46		
BR Provincietaken	92	92	
BR Bureau milieumetingen	191	153	
BR mba's	11		
totaal bestemmingsreserves	340	245	
Totaal	**863**	**745**	
Omzet	19.457	20.584	
- percentage omzet	4,4%	3,6%	

Financierings kengetallen	realisatie 2022	act. begr. 2023
Netto schuldquote	-1,9%	-1,6%
Netto schuldquote (verstrekte	-1,9%	-1,6%
Solvabiliteit	12,9%	11,7%
Structurele exploitatieruimte	0%	0%
Liquiditeit (current ratio)	123,2%	122,7%
Grondexploitatie	nvt	nvt
Belastingcapaciteit	nvt	nvt

Tariefopbouw in euro	realisatie 2022	init. begr. 2023	act. begr. 2023	benchmark 2023
Personeelskosten direct	€ 66	€ 67	€ 67	€ 58
Personeelskosten indirect	€ 15	€ 15	€ 16	€ 18
Materieel				
- huisvesting & facilitair	*€ 3*	*€ 4*	*€ 3*	*€ 9*
- ict	*€ 4*	*€ 4*	*€ 3*	*€ 4*
- overige kosten	*€ 3*	*€ 2*	*€ 6*	*€ 5*
Overhead	€ 10	€ 10	€ 13	€ 18
Beleidsruimte *)	€ 1			€ 2
Totaal	**€ 92**	**€ 92**	**€ 95**	**€ 95**
Aantal productieve uren	1.412	1.400	1.374	1.374

* in 2022 betrof dit het batig saldo

Toelichting:

- Vanuit de CAO is bepaald dat het bovenwettelijk verlof tot drie dagen per fte kan stijgen, afhankelijk van oude regelingen over aanvullende verlof afspraken. Deze worden geharmoniseerd. Effect voor ODRA is dat het normatieve aantal productieve uren daalt tot 1374.
  Dit is gelijk aan de benchmark die ODRA hanteert, nl de “handleiding overheidstarieven”.
- De verdeelsleutel wordt jaarlijks herijkt op de inwoner aantallen. Dat is in deze tabel opgenomen. Dit heeft (geringe) invloed op de verdeling van de kosten voor gezamenlijke diensten.

gemeente Rheden

ODRA
T.a.v. de heer R. Vlaander

Postbus 9200
6800 HA ARNHEM

Datum	**zaaknummer**	**uw brief/kenmerk**
november 2023		
behandeld door	**doorkiesnummer**	**bijlage(n)**
D.L. Veenstra (mw.)	(026) 49 76 429	-

Onderwerp
Zienswijze gewijzigde begroting ODRA 2023

Geachte heer Vlaander,

Op 7 september 2023 heeft onze raad uw brief met bovenstaand kenmerk ontvangen, waarin u de raad conform de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem de mogelijkheid biedt haar zienswijze te geven op de gewijzigde begroting 2023 van ODRA.

De gewijzigde begroting 2023 van ODRA geeft geen aanleiding tot opmerkingen.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Rheden,

burgemeester.

secretaris.

Datum van verzending:

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder
C. van Eert

begrotingsprogramma
5 Partnerschap en Veiligheid

draagt bij aan Global Goal(s)
- 4 Kwaliteitsonderwijs
- 8 Eerlijk werk en economische groei
- 9 Industrie innovatie en infrastructuur
- 11 Duurzame steden en gemeenschappen
- 17 Partnerschappen om doelstellingen te bereiken
- 18 Deel en geef door

b en w-vergadering
12 september 2023

agendapunt
6

bijlage(n) ter inzage
5

rol raad
Ter besluitvorming

soort document
Raadsvoorstel en -besluit

voorbereidende vergadering
10 oktober 2023

agendapunt

raadsvergadering
31 oktober 2023

agendapunt

onderwerp
Regioarrangement Groene Metropoolregio.

INHOUD VOORSTEL
1 Het regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen vast te stellen.
2 Het regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen te gebruiken als leidraad voor gesprekken met andere overheden (Rijk, regio, provincie en waterschappen) over de grote ruimtelijke opgaven zoals wonen, bereikbaarheid, energie, (circulaire) economie, landbouw en natuur en als inbreng voor het NOVEX ontwikkelperspectief.
3 De uitgangspunten van het regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen door te vertalen naar de gebiedsprogramma's waar de gemeenten in de Groene Metropoolregio samen met provincie, waterschappen en andere betrokkenen in deelgebieden aan werken.

1 Waartoe is het voorstel gedaan?

Het Rijk wil eind 2023 met alle provincies afspraken maken over hoe zij, in gezamenlijkheid met andere overheden, opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur, ruimtelijk kunnen inpassen. Het Rijk vraagt provincies hiervoor een Ruimtelijk Voorstel te doen.
De provincie Gelderland heeft besloten haar Ruimtelijk Voorstel vanuit haar zeven regio's op te bouwen via regioarrangementen. Eén van deze zeven regioarrangementen is het regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Namens en in samenwerking met alle achttien gemeenten, de provincie en de waterschappen heeft de Groene Metropoolregio deze uitvraag uitgevoerd in de eerste helft 2023.
Provincie Gelderland besluit in december over haar Ruimtelijk Voorstel aan het Rijk.

De inzet van het regioarrangement is dat provincie, regio's, gemeenten en waterschappen een langjarige samenwerking aangaan. Uitvoering en participatie door maatschappelijke organisaties vindt daarna plaats met het opstellen van gebiedsprogramma's en via gebiedsprocessen.

2 Wat is de aanleiding

Aanleiding voor dit regioarrangement is dat de provincie Gelderland de Groene Metropoolregio en de waterschappen heeft gevraagd dit arrangement samen te maken.
Het regioarrangement Groene Metropoolregio beschrijft de ambities, doelen en opgaven voor de fysieke leefomgeving.
De Groene Metropoolregio heeft daarbij als belangrijke basis de verstedelijkingsstrategie gebruikt, die zij samen met de regio Foodvalley, de provincies Gelderland en Utrecht, de waterschappen en het Rijk heeft opgesteld en die in 2022 door alle gemeenteraden in onze regio is vastgesteld.

De verstedelijkingsstrategie gaat over de ruimtelijke opgaven wonen, mobiliteit, economie en leefomgeving richting 2030 en verder. Het regioarrangement is een aanvulling hierop en kent drie belangrijke uitbreidingen, te weten:

1 landelijk gebied (o.a. VLGG, Gelderse Maatregelen Stikstof, landbouw-transitie);
2 circulaire economie (o.a. economie van de Toekomst en Regionaal Programma Werklocaties);
3 energie (o.a. Regionale Energie Strategie (RES) en Gelderse Energie Infra-Structuur (GEIS)).

Deze thema's waren nog onvoldoende uitgewerkt in de verstedelijkingsstrategie en zijn onderdeel van de uitvraag van het Rijk aan de provincies.
De transitie van het landelijk gebied, inclusief de landbouw en voedselproductie, is in de Regionale Agenda 2023-2024 slechts beperkt, versnipperd en impliciet belegd. Bij veel gemeenten ontbreekt het aan een actuele visie op hun landelijk gebied. Dat gaat steeds meer knellen nu Rijk en provincie met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en het Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG) een visie en voorstellen op dat vlak vragen. Dit is extra belangrijk, omdat er vanuit het Rijk een transitiefonds (24 miljard) in het leven is geroepen voor het NPLG met doelen op het gebied van natuur, landbouw, water en klimaat.
Het algemeen bestuur van de GMR heeft vanuit deze urgentie in haar vergadering op 5 juli jl. besloten om aan de Groene Metropoolregio een aanvullende rol te geven in de transitie van het landelijke gebied. Dit voorstel heeft geen directe financiële gevolgen voor gemeenten, omdat deze werkzaamheden binnen de begroting van de Groene Metropoolregio opgevangen kunnen worden.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Coalitieakkoord 2022-2026 'Groener, Socialer, Dichterbij'.
- Rhedens ruimtelijk beleid.
- GMR Regionale Agenda 2022-2026.
- GMR Verstedelijkingsstrategie.

4 Wat willen wij bereiken?

Met het regioarrangement wordt een samenhangende aanpak van de ruimtelijke opgaven verder versterkt.
De Groene Metropoolregio heeft het regioarrangement benut als kans om alle ruimtelijke opgaven in beeld te brengen. Voor de ene opgave is dit al verder uitgewerkt, dan voor een andere opgave. Het regioarrangement helpt om als samenwerkende overheden ruimtelijke keuzes voor te bereiden en (versnelt) uitvoering mogelijk te maken. Het brengt in beeld wat onze gezamenlijke ambities zijn, waar deze elkaar raken en waar het schuurt. Zo kunnen wij, ieder vanuit onze eigen rol, betere afwegingen en keuzes maken over het gebruik van en de investeringen in de beperkte ruimte die wij hebben. Het doel is om te komen tot een gedragen samenhangend beleid, waarmee wij als regio, ondanks de schaarste van de ruimte en de grootte van de opgave, groeien in balans.

Doordat wij al enkele jaren samenwerken in de verstedelijkingsstrategie (maar ook bijvoorbeeld via de RES, de Woondeal en de gebiedsuitwerkingen in deelgebieden) hebben wij inmiddels een gedeeld toekomstbeeld van de regio in 2030 en verder. Wij weten steeds beter welke investeringen en randvoorwaarden daarvoor nodig zijn. Dit heeft geleid tot betere bekendheid bij met name de Rijksoverheid en daarmee tot investeringen in gemeenten binnen de Groene Metropoolregio (optellend tot ca. 450 miljoen) in de afgelopen drie jaar.

Met het regio-arrangement (en NOVEX ontwikkelperspectief) zijn wij goed voorbereid voor aansluiting op (actuele en toekomstige) programma's van het Rijk en provincie, omdat wij steeds scherper onze behoeften in beeld hebben en daarmee een betere gesprekspartner zijn voor andere overheden. Het regionale en bovenlokale beeld van de ruimtelijke opgaven helpt gemeenten bovendien bij het invulling geven aan hun lokale omgevingsbeleid.

5 Ruimtelijke trajecten in samenhang

Het regioarrangement is één van de sporen waar de Groene Metropoolregio samen met andere betrokkenen aan ruimtelijke plannen werkt. Een ander spoor is NOVEX. De Groene Metropoolregio en de regio Foodvalley zijn door het Rijk aangewezen als NOVEX-gebied en maken daarmee rechtstreeks afspraken met diverse ministeries over de grote ruimtelijke opgaven. Bij NOVEX ligt ook de focus op de brede verstedelijkingsopgaven en de opgaven in het landelijke gebied. De verstedelijkingsstrategie is in aanpak en werkwijze een voorloper van het NOVEX ontwikkelperspectief. Het regioarrangement vormt voor de Groene Metropoolregio de inbreng voor het gezamenlijke NOVEX ontwikkelperspectief.

Afbeelding 1: ruimtelijke trajecten en hun samenhang

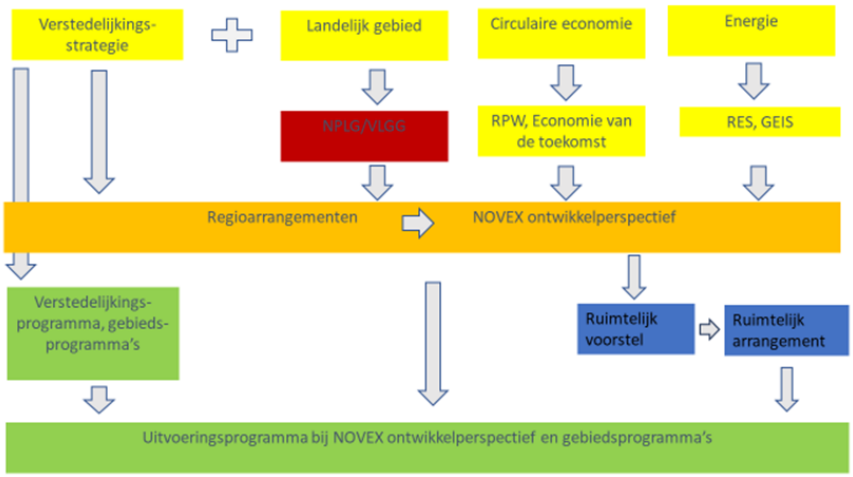

6 Wat gaan wij ervoor doen?

Het regioarrangement (en het NOVEX ontwikkelperspectief) gaat helpen om onze regio in balans te laten groeien: 'meer landschap, meer stad'. Dat kan alleen als wij creatief omgaan met de schaarse ruimte, keuzes maken, slim clusteren en middelen organiseren.
Het regioarrangement agendeert deze keuzes en benodigde middelen bij onze partners.
De verstedelijkingsstrategie is gebaseerd op de vier opgaven wonen, mobiliteit, economie en leefomgeving. Over de urgente opgaven als natuur- en landschapsontwikkeling, transitie landelijk gebied, klimaat, energie-infrastructuur en -transitie en circulaire economie zijn met de provincie en het Rijk geen afspraken gemaakt. Dit zijn wel belangrijke opgaven voor onze regio om in balans te groeien. Het regioarrangement is een belangrijk stap naar de integratie en realisatie van deze opgaven.

De Groene Metropoolregio kampt met een aantal zeer grote uitdagingen en transitieopgaven. In het zoeken naar ruimtelijke oplossingen proberen wij zoveel mogelijk te combineren: natuurontwikkeling met waterberging of energietransitie, wonen met recreatief uitloopgebied etc. Maar soms is het nodig om keuzes te maken. Bij het maken van de keuzes is het belangrijk dat wij dat samendoen en dat gemeenten, regio, provincie, waterschappen en Rijk toewijding tonen op de doelen en de realisatie daarvan. Het regioarrangement geeft een gezamenlijke inhoudelijk basis om de benodigde keuzes op te baseren.

7 Vervolgproces

De provincie Gelderland gebruikt de zeven regioarrangementen als inbreng voor het Ruimtelijk Voorstel dat zij aan het Rijk doet. De besluitvorming in Provinciale Staten hierover zal in december 2023 plaatsvinden. Daarna volgt een periode waarin Rijk en provincie afspraken maken over de uitvoering.
Omdat onze regio al een verstedelijkingsstrategie heeft gemaakt (met bijbehorende afspraken), zijn wij al bezig om deze uitvoering te agenderen in een zogenaamd verstedelijkings-programma. Deze zal eind 2023 gereed zijn. Het GMR-verstedelijkingsprogramma zal vervolgens cyclisch (jaarlijks) worden aangevuld tot een NOVEX uitvoeringsagenda.
Zoals aangegeven vormt voor de Groene Metropoolregio het regioarrangement hier de inbreng voor.

8 Wat zijn de financiële consequenties?

Er worden in dit regioarrangement geen afspraken gemaakt over concrete financiële bijdragen van gemeenten en de provincie aan projecten. Het regioarrangement is inbreng voor het NOVEX ontwikkelperspectief en de uitvoeringsagenda die daarbij hoort. Daarin kunnen deze afspraken met het Rijk en de provincie wel gemaakt worden. Voor het realiseren van de regionale ruimtelijke opgaven is namelijk extra financiële inzet nodig.
Gemeenteraden besluiten over de daadwerkelijke doorvertaling in lokaal omgevingsbeleid en de daarvoor benodigde investeringen.

9 Wat zijn de risico's?

Wij kunnen alleen groeien volgens onze visie 'meer landschap, meer stad' wanneer de randvoorwaarden daarvoor ingevuld worden. Wij kunnen deze randvoorwaarden alleen realiseren als alle betrokkenen bereid zijn te investeren.

10 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

Het GMR regioarrangement is tot stand gekomen met de inzet en bijdragen van alle 18 gemeenten, de waterschappen en provincie.

11 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

De gemeenteraden zijn via een raadsinformatiebrief over de ontwikkeling van het GMR regioarrangement geïnformeerd. Ook zijn diverse bijeenkomsten voor raadsleden georganiseerd.

12 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Aan dit besluit is geen evaluatie verbonden.

Velp, 12 september 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Martin Rommers,
secretaris.

BIJLAGEN

1 Rapport Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.
2 Aanbiedingsbrief Regioarrangement GMR A-N.
3 Overzicht ruimtelijke trajecten Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.
4 Nieuwsbericht provincie Gelderland regioarrangementen.
5 Tijdlijn Samenwerken aan Gelderland.

23.59

gemeente Rheden

Raadsvergadering
31 oktober 2023

Agendapunt 8
DR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 12 september 2023;

b e s l u i t :

1 Het regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen vast te stellen.
2 Het regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen te gebruiken als leidraad voor gesprekken met andere overheden (Rijk, regio, provincie en waterschappen) over de grote ruimtelijke opgaven zoals wonen, bereikbaarheid, energie, (circulaire) economie, landbouw en natuur en als inbreng voor het NOVEX ontwikkelperspectief.
3 De uitgangspunten van het regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen door te vertalen naar de gebiedsprogramma's waar de gemeenten in de Groene Metropoolregio samen met provincie, waterschappen en andere betrokkenen in deelgebieden aan werken.

Arnhem, 31 oktober 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

Meer landschap, meer stad

Regioarrangement
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen



Regioarrangement

Inhoudsopgave

Samenvatting **3**

1. Wat is een Regioarrangement en waarom maken we het? **9**

2. Wat voor regio zijn we? **12**

3. Sturende principes **13**
3.1. Ruimtelijke kwaliteit als doelstelling 13
3.2 Bodem en water sturend 14
3.3 Brede welvaart 15

4.Ruimtelijke samenhang: drie verhaallijnen **17**
4.1 Eerste verhaallijn: Perspectief natuur en landbouw 17
4.1.1 Elf denklijnen Groene Metropoolregio 17
4.1.2 Klimaatadaptatie 25
4.2 Tweede verhaallijn:
Ordenende netwerken voor klimaat, energie en (circulaire) economie 28
4.2.1 Klimaat 28
4.2.2 Energienetwerk 31
4.2.3 (Circulaire) economie 32
4.3 Derde verhaallijn: Leefbare dorpen en steden 37
4.3.1 Wonen 37
4.3.2 Mobiliteit 40
4.3.3 Recreatie en toerisme 42
4.3.4 Veiligheid, gezondheid en overige voorzieningen 43
4.3.5 Erfgoed 44

5. De afwegingen met elkaar **47**
5.1. Welke leidende principes zijn er? 47
5.2. Hoe wegen we ruimteclaims tegen elkaar af 47

6. De regio in 2030 met doorkijk naar 2050 en verder **51**
6.1 Regionaal perspectief 51
6.2 Onze regio in Gelderland 52

7. Hoe worden we deze regio? **53**
7.1 Hoe bereiken we onze doelen? 53
7.2 Mijlpalen en planning 53
7.3 Inzet van instrumenten 53

8. Hoe werken we samen? **55**
8.1 Samen werken aan het regioarrangement 55
8.2 Samen werken met andere regio's 55
8.3 Wat is daarvoor nodig? 56
8.4 Samenwerking en overleg met betrokkenen in gebied 56

Bijlagen **57**
Bijlage 1 Kaarten gebiedsuitwerkingen 58
Bijlage 2 Link naar rapporten 61
Bijlage 3 Woningbouw en bovenlokale mobiliteitsmaatregelen 62

Samenvatting

Inleiding

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (hierna: Groene Metropoolregio) ontwikkelde zich de afgelopen jaren tot een goed samenwerkende stedelijke regio in een groene omgeving. Vanaf 2021 is de hernieuwde samenwerking in de regio opgebouwd. Noodzakelijk, door de groei van de verstedelijking. De onderlinge relaties tussen steden, groeikernen, dorpen en buurtschappen zijn sindsdien sterk toegenomen. Inmiddels is onze regio een van de grotere stedelijke regio's van het land met goede verbindingen naar de economische gebieden om ons heen, een bruisende cultuur, levendige centra, goede voorzieningen, hoogwaardige kennisinstellingen en innovatieve werklocaties. Ook heeft de Groene Metropoolregio aantrekkelijke dorpen en steden, een fijn woonklimaat en mooie, bijzondere landschappen, natuurgebieden en agrarische gebieden. Al die elementen zijn van belang, want juist de slimme combinatie van functies bepaalt de kracht van een stedelijk netwerk.

De Groene Metropoolregio krijgt de komende jaren te maken met een forse groei van het aantal inwoners. Tussen 2020 en 2040 zijn er naar verwachting 60.000 extra woningen nodig. Tegelijkertijd willen we onze regio goed bereikbaar houden, de economie nog sterker maken, de meest circulaire regio van Europa zijn, een bijdrage leveren aan nationale klimaatdoelstellingen en de kwaliteit van onze leefomgeving, cultuur(historie), natuur en landschappen behouden. Dat vraagt om een nauwe samenwerking en gezamenlijke voorbereiding voor het maken van ruimtelijke keuzes. Ook moeten we onze investeringen goed op elkaar afstemmen en in balans brengen. Meer woningen en meer inwoners kan alleen als we óók investeren in bereikbaarheid, economie, natuur, landschap, recreatie en toerisme. Het een kan niet zonder het ander.

Wat is een regioarrangement?

Het Rijk wil eind 2023 met alle provincies afspraken maken over hoe wij opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur, goed ruimtelijk kunnen inpassen. Het Rijk vraagt hiervoor een ruimtelijk voorstel van de provincie. De provincie Gelderland heeft besloten haar ruimtelijk voorstel vanuit haar zeven regio's op te bouwen via regioarrangementen.
Het regioarrangement Groene Metropoolregio beschrijft de ambities, doelen en opgaven voor de fysieke leefomgeving rondom de hoofdopgaven energie/economie, verstedelijking/wonen (incl. mobiliteit) en landelijk gebied.

Drie verhaallijnen

We werken dit regioarrangement uit langs drie perspectieven, omdat deze ook als indeling zijn gebruikt in de Nationale Omgevingsvisie. In deze perspectieven agenderen we bepaalde keuzes, prioriteiten en benodigde investeringen.

1. Landbouw en natuur

We gaan voor aantrekkelijke landschappen die bewoners een mooi uitloopgebied bieden, waarin ruimte is voor agrariërs, biodiversiteit en waterberging en waarin we kwetsbare natuurgebieden ontzien. Er ligt een opgave om de landbouw te verduurzamen en te zoeken naar aanvullende verdienmodellen. Ook gaan we voor een toekomstbestendig rivierengebied dat als systeem goed functioneert en meervoudig bruikbaar is. We zoeken hierbij naar een optimale balans tussen de verschillende functies van het rivierengebied en willen een riviersysteem dat duurzaam te beheren is. Door het natuurlijk systeem robuuster te maken, kunnen we de negatieve effecten van klimaatverandering verminderen.
De opgaven 'meer landschap' en 'meer stad' zijn gelijkwaardig en even belangrijk.

In het groen-blauw raamwerk staan de kansen en dilemma's voor versterking van groen en blauw beschreven, verrijkt met de uitgangspunten en doelstellingen van het programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG). Dit heeft elf

denklijnen opgeleverd voor de verdere ontwikkeling van natuur en landschap in de Groene Metropoolregio. Deze denklijnen krijgen een concrete vertaling naar een maatregelenpakket waarmee de denklijnen gerealiseerd kunnen worden in de landelijke gebieden. Het maatregelenpakket is ook bedoeld om bekostiging te organiseren om onze doelen te bereiken.

Wat is hiervoor nodig?

- We brengen de effecten van de realisatie van de doelstellingen van het VLGG, waaronder die om te komen tot een reductie in stikstofdepositie, in beeld.
- Aan de hand van de elf denklijnen werken we toe naar gebiedsprojecten met aandacht voor ruimtelijke effecten, draagvlak, (financiële) mogelijkheden en financiële bekostiging. We kijken hierbij ook naar de binnenstedelijke groene opgave in samenhang met de klimaatopgave.
- Gezien de integraliteit van de opgaven kijken we voor de bekostiging uitdrukkelijk naar het combineren met andere Rijks- en provinciale programma's.
- Afspraken over regionale ruimtelijke doorwerking van maatregelen verlopen via gebiedsprocessen, met de betrokken partijen, waaronder vertegenwoordigers van de landbouw en de natuur. Deze opgaven vragen ruimte en 'niet alles kan overal'. We gaan op zoek naar 'wat wel kan', en we faciliteren het keuzeproces.
- We starten gebiedsprocessen op (of versterken deze). Onder andere in vier gebieden waar we als eerste starten:
  a. Programmatische Aanpak Grote Wateren en Gelderse Poort.
  b. Beekherstel en de omliggende beekdalen in de Veluwezoom.
  c. Landschap Berg en Dal/Heumen-Ooijpolder-stuwwal-Heumen.
  d. Versterking landschap Overbetuwe en Lingewaard - doorontwikkeling Lingezegen.

  In een volgende fase komen daar andere gebiedsprocessen bij.
- We stellen een catalogus op over klimaatadaptatie; met maatregelen voor gezonde, circulaire, biodiverse en klimaatadaptieve verstedelijking. De kosten voor de uitvoering schatten we op 150 miljoen euro.
- De inzichten en gemaakte analyses uit het onderzoek van het programma Aanpak droogte Achterhoek & Liemers gebruiken we voor de gebiedsprocessen, om te komen tot uitvoeringsplannen.
- Om te komen tot verkleining en/of verdere invulling van de drinkwaterreserveringsgebieden (locatiekeuze, ontwerp en inpassing van de uiteindelijke drinkwaterwinning) maken we een integrale afweging met andere gebruiksfuncties en kijken we naar mogelijkheden van functiecombinaties.
- We controleren of de potentiële verstedelijkingslocaties (wonen en werken) uit de Verstedelijkingsstrategie niet schuren met de ruimtevraag voor dijkversterking en waterberging en of we ze -gezien de ligging in het landschap- in de toekomst wel veilig en droog kunnen houden.

2. Klimaat, energie en (circulaire) economie

Er speelt momenteel veel op het gebied van klimaat, energie en (circulaire) economie. Al deze ontwikkelingen hebben impact op de ruimte en het ruimtegebruik. De Groene Metropoolregio levert op verschillende manieren een bijdrage aan deze opgaven, onder andere via de Regionale Energie Strategie (RES). De geringe capaciteit op het elektriciteitsnet is een beperkende factor voor ruimtelijke ontwikkelingen en vormt een ernstige bedreiging voor het behalen van onze doelen.
We hebben een stedelijk netwerk met een ondernemend en innovatief ecosysteem voor het midden- en kleinbedrijf (mkb) en willen ons verder ontwikkelen als Groene Metropoolregio van nationale én internationale betekenis. Om dat te bereiken werken we aan toekomstbestendige en duurzame werklocaties (herstructurering, circulariteit en logistiek), investeren we in campussen en gaan we een nieuw, toekomstbestendig Regionaal Programma Werklocaties (RPW) maken.

Wat is hiervoor nodig?

- We herijken de RES om een betere verhouding te krijgen in de opwek van windenergie en zonne-energie, waardoor het energienet minder belast wordt.
- We zorgen voor structurele financiering van RES-taken.
- We verankeren de RES in omgevingsbeleid en nemen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor het realiseren van de RES-doelen.
- We werken aan een regionale programmering van de energie-infrastructuur, in samenhang met de programmering op Gelderse schaal. Dat vormt de input voor het programma GEIS, waarin de verbinding wordt gelegd met de programmering van het landelijk netwerk.
- We versnellen ruimtelijke procedures om de aanleg van energie-infrastructuur mogelijk te maken.
- Samen met de netbeheerder verkennen we de kansen voor het gebruik van waterstof in industrie die niet makkelijk kan elektrificeren (cluster 6). Ook brengen we in kaart wat met de bestaande restcapaciteit van de onder–stations mogelijk is en hoe zich dat verhoudt tot onze plannen tot 2030. Op basis hiervan maken we lokale maatwerkoplossingen en financieringsafspraken.
- We zorgen voor afwegingsruimte voor de provincie en netbeheerder, om te kunnen prioriteren bij aansluitingen op het energienet.
- We vertalen de uitgangspunten voor de 'Economie van de toekomst' in een nieuw RPW.
- We sturen op slimme combinaties van regionale en landelijke logistiek.
- We ontwikkelen een visie op onze circulaire economie, passend bij onze regionale kracht en behoefte. Dit doen we in het kader van het nieuwe RPW-onderzoek naar de vestigingseisen voor circulaire bedrijvigheid in onder andere de hoge milieucategorieën en de mogelijkheden om deze te huisvesten.
- We brengen de ruimtevraag voor onze circulaire economie in kaart.

3. Leefbare dorpen en steden

De woonopgave tot 2030 ligt vast in de Woondeals. Voor de periode na 2030 is de opgave in de Verstedelijkingsstrategie benoemd, zonder dat al definitief locatiekeuzes zijn vastgelegd. Wel zijn de randvoorwaarden benoemd, zoals voldoende netcapaciteit op het elektriciteitsnet, voldoende stikstofruimte en goede voorzieningen voor o.a. zorg en onderwijs. Een belangrijke voorwaarde om bij te dragen aan het oplossen van het woningtekort is verbetering van de bereikbaarheid met slimme en schone mobiliteit. We willen mensen in de Groene Metropool op de slimste en schoonste manier laten reizen. Dit is nodig om te anticiperen op de groei van mobiliteit (mede door de woningbouw en de groei van de economie) en te werken aan de klimaatopgave, stikstofopgave en het verbeteren van de luchtkwaliteit. Zonder extra investeringen in bereikbaarheid zijn nieuwe woningen niet haalbaar.
Voor de leefbaarheid in steden en dorpen is het belangrijk dat er voldoende ruimte is voor recreatie, zeker als er meer woningen en inwoners bij komen. Daarom is het belangrijk om goed te kijken waar we welke recreatiemogelijkheden willen versterken en creëren. En hoe we deze mogelijkheden goed over de regio kunnen spreiden. De Groene Metropoolregio heeft een bloeiende culturele sector die we willen behouden en versterken. We willen onze culture instellingen toegankelijk houden voor iedereen en koesteren ons erfgoed. Daarom koppelen we erfgoedopgaven in gebiedsontwikkelingen aan ruimtelijke opgaven.

Wat is hiervoor nodig?

- Afdekken van onrendabele toppen woningbouw, ongeveer €350 miljoen tot 2040.
- Verbeteren van de ov-fietsverbindingen voor een bereikbare regio:
  - €100 miljoen voor de prioritaire mobiliteitsprojecten < 2030;
  - €600 miljoen voor het totale mobiliteitspakket > 2030.
- Uitwerken van een ondersteunend mobiliteitspakket voor de A15/A12.
- Starten van het proces voor een netwerkanalyse 2030-2040.
- Uitvoeren van eerder gemaakte afspraken uit:
  - Aanpak A15/A12 en de A50;
  - RegioExpres van en naar de Achterhoek;

  - MIRT-onderzoek naar de corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens (A12 en spoor);
  - MIRT-onderzoek naar de inpassing van de vrije kruising Spoorzone Arnhem-Oost (is gestart);
  - Het nut en noodzaak-onderzoek voor GNOE in Oost-Nederland.
- We investeren in de recreatieve infrastructuur, in aanvulling op de investeringen voor natuur- en landschapsontwikkeling (o.a beleving toevoegen met verhaallijnen en routestructuren). Wat hiervoor nodig is en hoeveel dat kost, brengen we in kaart. We (blijven) investeren in de bovenregionale infrastructuur via de culturele basisinfrastructuur (BIS) en fondsen.
- We investeren in innovatie, cultuureducatie en de opleiding van professionals en amateurkunst.
- In gebiedsontwikkelingen koppelen we erfgoedopgaven aan ruimtelijke opgaven.

Uitdagingen

De Groene Metropoolregio kampt met een aantal zeer grote uitdagingen en transitieopgaven. In het zoeken naar ruimtelijke oplossingen proberen we zoveel mogelijk functies te integreren en te combineren. Soms is het echter nodig om bepaalde functies uit te sluiten en een duidelijke keuze te maken. Want voor een toekomstbestendige ruimtelijke structuur moeten we keuzes maken.

Het afwegen van ruimteclaims is een cyclisch proces, waarin we de bouwstenen steeds verder uitwerken, verdiepen en op de kaart zetten. Ook werken we vanuit de verschillende deelgebieden binnen de regio. Hiervoor zijn inmiddels gebieds–programma's opgesteld.
Doordat we al enkele jaren samenwerken in de Verstedelijkingsstrategie (maar ook bijvoorbeeld via de Woondeal en de gebiedsuitwerkingen) hebben we inmiddels een behoorlijk goed beeld van de toekomstige opgaven in regio tot 2040 en verder. Onze woningbouwlocaties (zeker tot 2030) zijn grotendeels in beeld, als ook de benodigde infrastructuur en ons beeld om het landschap te versterken (groen-blauw raamwerk). Onze energiebehoefte hebben we ook steeds scherper in beeld, evenals onze economische ambities.

In 2023 hebben we dit samen met provincie Gelderland op de kaart gezet.
Als we de drie eerdergenoemde verhaallijnen op elkaar leggen, zien we dat er gebieden zijn waar de ruimte(druk) gaat knellen. Deze gebieden vragen een aanpak (gebiedsproces) om met belanghebbenden/partners keuzes en of combinaties van opgaven in beeld te brengen. De verschillende ruimteclaims leggen we op elkaar en we kijken waar kunnen combineren en waar we moeten kiezen. Om vervolgens met elkaar deze keuzes weloverwogen te maken. En deze door te vertalen naar lokaal of provinciaal omgevingsbeleid én begrotingen.

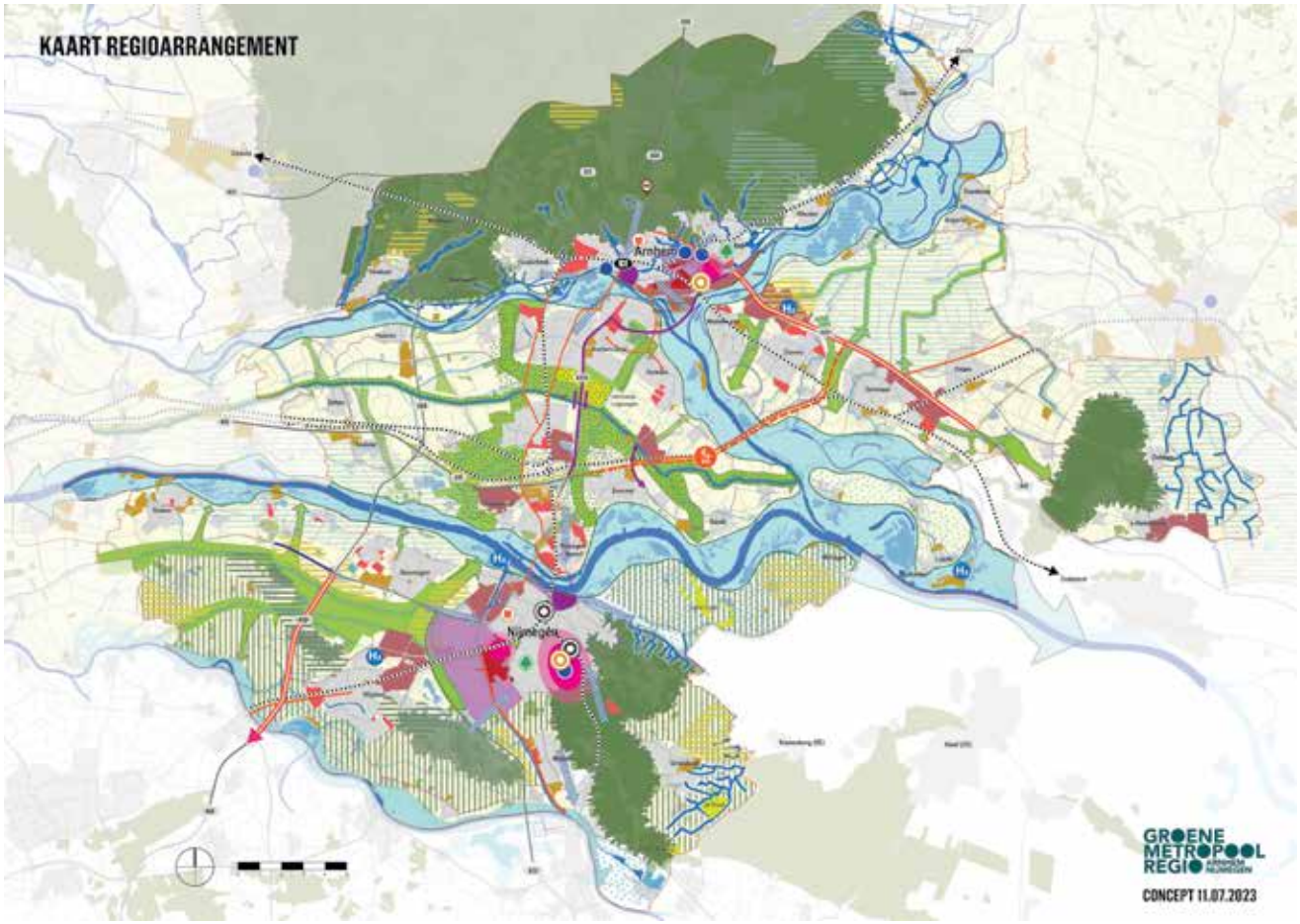

Drie verhaallijnen op elkaar

De gebieden waar we een gebiedsproces voor willen starten zijn (zie ook de afbeelding):

- Ring rondom Nijmegen, in het bijzonder het gebied tussen Nijmegen-West, Beuningen en Wijchen;
- Het Duivense Broek, inclusief Arnhem-Oost;
- Veluwezoom (valt samen met het gebiedsprogramma Veluwezoom);
- Landbouwgebieden in Overbetuwe, Druten, Land van Maas en Waal, als ook ten zuiden van Duiven/Zevenaar;
- De A15-zone.

Een volgende stap is om per gebied een plan van aanpak te ontwikkelen en uit te voeren. We bepalen samen wie de trekker is binnen de gebiedsprocessen. De gebieden waar we de ruimteclaims prima kunnen combineren en waar zich geen conflicterende ruimtevragen voordoen, brengen we onder in het verstedelijkings-/NOVEX uitvoeringsprogramma.

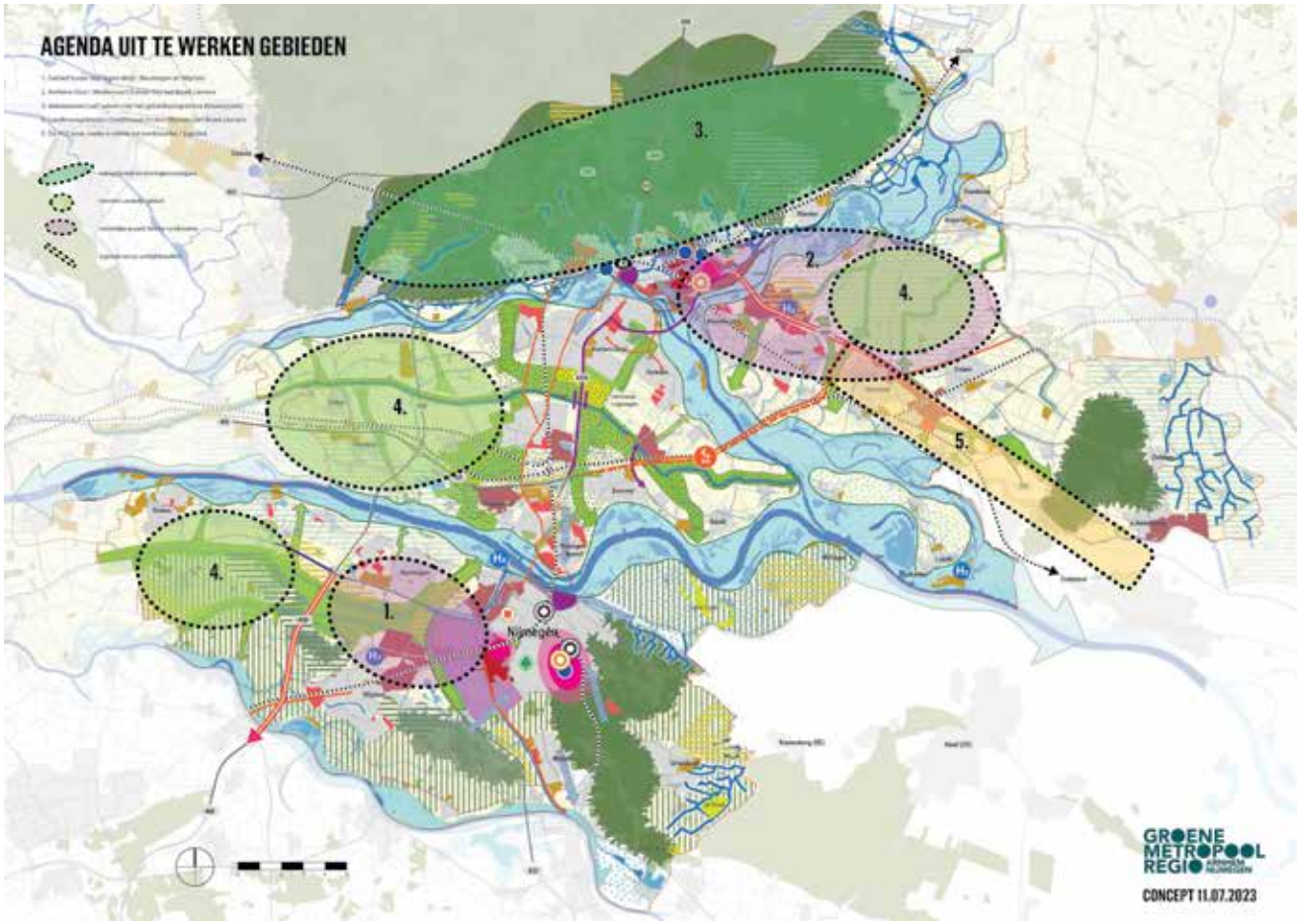

Voorgestelde gebieden voor een gebiedsproces

1. Wat is een regioarrangement en waarom maken we het?

Wat is een regioarrangement?
Het Rijk wil eind 2023 met alle provincies afspraken maken over hoe zij opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur, goed ruimtelijk kunnen inpassen. Het Rijk vraagt hiervoor een ruimtelijk voorstel van de provincie. De provincie Gelderland heeft besloten het ruimtelijk voorstel vanuit de zeven regio's op te bouwen op basis van een regioarrangement per regio. Eén van de regio's is onze Groene Metropoolregio. In het regio-arrangement geven we als provincie, regio's, gemeenten en waterschappen ons gezamenlijke perspectief op hoe wij al deze opgaven de komende 20 tot 30 jaar in samenhang gaan aanpakken. Waar in dit document "we" en "wij" staat, gaat het dan ook over provincie, regio en de 18 regiogemeenten van de Groene Metropoolregio en de 3 waterschappen die hierin actief zijn (voor de onderdelen die de waterschappen raken).

In het regioarrangement werken we horizontaal samen in de geest van de omgevingswet. De bedoeling is dat de overheden een overeenkomst aangaan voor een langjarige samenwerking en dat via een cyclisch proces de regioarrangementen worden geactualiseerd en nader uitgewerkt. Hoe dat proces er precies uit ziet, is afhankelijk van ontwikkelingen in de regio, de provincie en heel Nederland. We bekijken dit ook in samenhang met alle andere ruimtelijke trajecten die er lopen en werken zo toe naar een uitvoeringsprogramma.

Waarom maken we het regioarrangement?
Groei in balans: meer landschap, meer stad. Dát is de kern van de visie van de Groene Metropoolregio. We groeien niet alleen in woningen, inwoners, economie en bereikbaarheid, maar zorgen ook dat onze leefkwaliteit en leefomgeving meegroeit en dat we die versterken.

In de Groene Metropoolregio en de Regio Foodvalley neemt het aantal inwoners de komende jaren fors toe: tussen 2020 en 2040 zijn er naar verwachting 100.000 extra woningen nodig, waarvan 60.000 in de Groene Metropoolregio. Tegelijkertijd willen we onze regio goed bereikbaar houden, de economie nog sterker maken, de meest circulaire regio van Europa zijn, een bijdrage leveren aan nationale klimaatdoelstellingen, onze leefomgeving gezond en kwalitatief goed houden en de kwaliteit van onze cultuur, cultuurhistorie, natuur en landschap behouden. Onze opgave is daarom groei in balans: hoe kunnen we als regio het hybride karakter van landschap en stad op een kwalitatieve manier in stand houden en verbeteren als de behoefte aan ruimte verder toeneemt? Met andere woorden: hoe zorgen we voor een goede 'brede welvaart'?

Dat vraagt nauwe samenwerking en een gezamenlijke voorbereiding van ruimtelijke keuzes. We moeten onze gezamenlijke investeringen goed op elkaar afstemmen en in balans brengen. Meer woningen en meer inwoners kan alleen als we ook investeren in bereikbaarheid, economie, natuur, landschap, recreatie en toerisme. Het een kan niet zonder het ander. Dit regioarrangement is een van de instrumenten om die ruimtelijke keuzes als provincie en als Groene Metropoolregio gezamenlijk voor te bereiden.

Relatie tussen het regioarrangement en andere ruimtelijke trajecten
Bij het maken van dit regioarrangement gaan we uit van wat we over ruimtelijke opgaven al met elkaar hebben afgesproken en gezamenlijk uitvoeren. Om te beginnen vormen de Verstedelijkings¬strategie met bijbehorende afspraken een belangrijke basis voor dit regioarrangement. Het regioarrangement kent drie belangrijke verdiepingen op de Verstedelijkingsstrategie. Te weten: Natuur en

landbouw, dat wordt opgenomen in het programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG), energie-infrastructuur en -transitie en circulaire economie. Hieronder lichten we een aantal ruimtelijke trajecten en het verband tussen deze trajecten en het regioarrangement toe.

Sinds 2019 werken we aan een gezamenlijke strategie voor de verstedelijking in de periode tot 2040. We doen dit samen met de Regio Foodvalley. Onze strategie hebben we uitgewerkt in de Verstedelijkings¬strategie “Meer landschap. Meer stad.” Deze is in 2022 vastgesteld door alle gemeenteraden in onze regio en met het Rijk in het BO MIRT vastgesteld onder de noemer Verstedelijkingsafspraken.

De Verstedelijkingsstrategie gaat uit van een integrale benadering van de regio’s op basis van kwalitatief hoogwaardige ontwerpprincipes (zie hoofdstuk 5), die zijn uitgewerkt voor de bouwstenen Leefomgeving, Economie, Mobiliteit en Wonen. Daarnaast hebben de provincies, gemeenten en waterschappen per deelgebied de opgaven uitgewerkt en een onderzoeksagenda vastgesteld.

In het verlengde van de Verstedelijkingsstrategie hebben we, vanuit de gedachte ‘groei in balans’, met elkaar gewerkt aan het inzichtelijk maken van kansen voor de versterking natuur, landschap en cultuurhistorie. Daarnaast hebben we nagedacht over onze economie en een mobiliteitsagenda gemaakt. We willen op een duurzame wijze in onze energiebehoefte voorzien. Hoe we dit doen hebben we uitgewerkt in onze Regionale Energiestrategie (RES). We werken aan de herijking van onze RES naar een RES 2.0. Daarvoor hebben we een milieueffect–rapportage gemaakt, waarmee we nog beter in staat zijn om ruimtelijke afwegingen te maken. Het huidige elektriciteitsnetwerk heeft onvoldoende capaciteit (netcongestie) om aan de toekomstige vraag naar elektriciteit te voldoen, of om alle zonne- en windenergieparken aan te sluiten. Daarmee is netcongestie een beperkende factor geworden voor ruimtelijke ontwikkelingen. We werken samen aan een Gelderse energie-infrastructuur (GEIS) van de toekomst. Daarvoor maakt de provincie een Energievisie in nauwe samenwerking met gemeenten in de Groene Metropoolregio en netbeheerders. Hierin staat hoe en waar de regio’s energie kunnen besparen, duurzame energie kunnen opwekken en de infrastructuur kunnen aanpassen.

In de Groene Metropoolregio en Regio Foodvalley stapelen de vele ruimtelijke opgaven zich op. Daarom is een gebiedsgerichte ordening en prioritering noodzakelijk. Ook het Rijk ziet deze opgaven en heeft daarom de Groene Metropoolregio en Regio Foodvalley aangewezen als een van de NOVEX-gebieden. In deze gebieden werken de vier overheden (Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen) samen om de executiekracht te vergroten, zodat de opgaven ook daadwerkelijk uitgevoerd worden. Onze Verstedelijkingsstrategie vormt de basis voor het ontwikkelperspectief en is daarmee - aangevuld met de opgaven in het landelijk gebied, energie en circulaire economie - de basis voor strategische samenwerking en besluiten in dit gebied.

Daarnaast heeft het kabinet Nijmegen Stationsgebied, Nijmegen Kanaalzone en Spoorzone Arnhem-Oost als grootschalige woningbouwlocaties aangewezen. In deze zogenaamde NOVEX-locaties kunnen tot 2040 met name woningen worden toegevoegd in bestaand stedelijk gebied dat goed per openbaar vervoer te bereiken is. Voor deze grootschalige woningbouwlocaties zijn ruimtelijke plannen uitgewerkt.

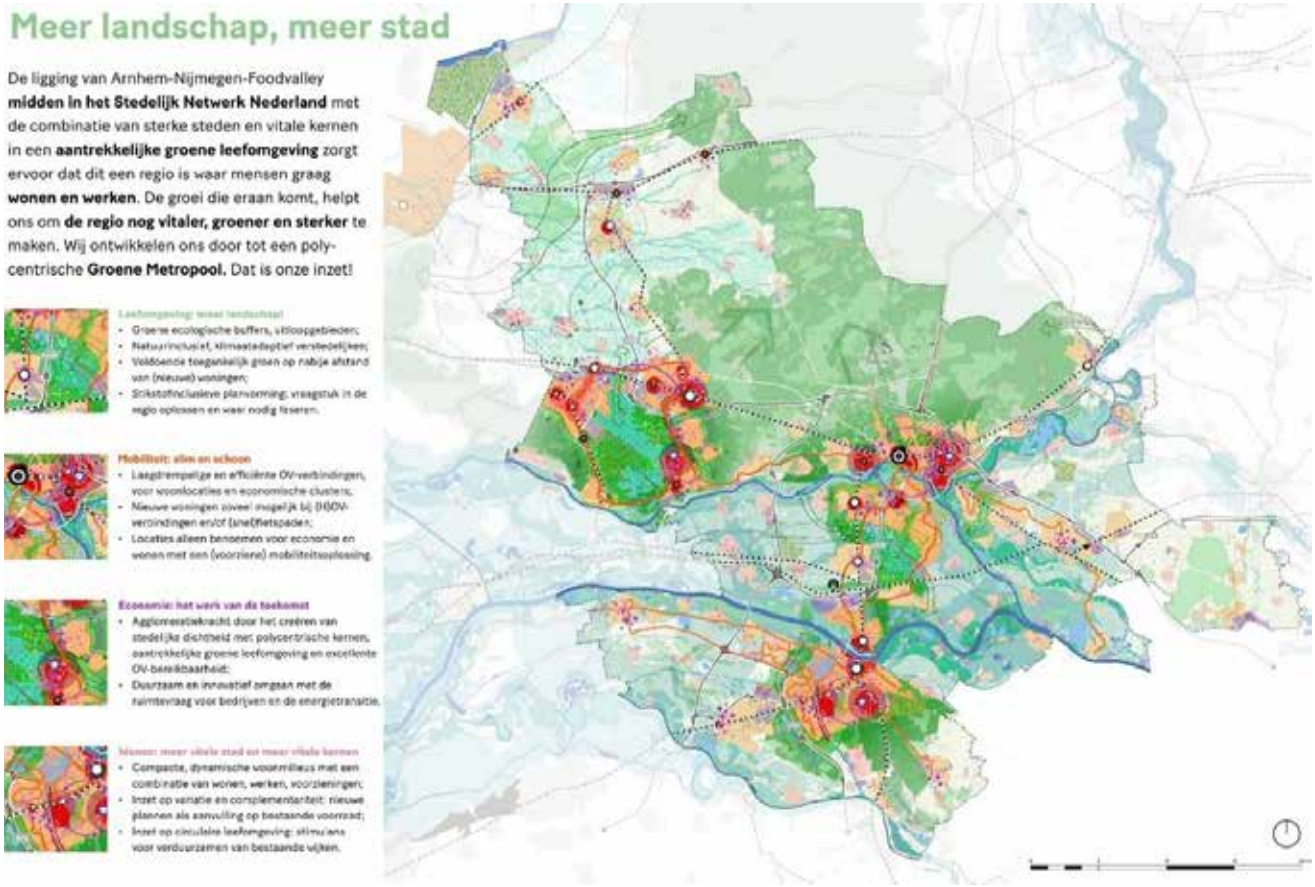

Afbeelding 1: Kaart Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley

2. Wat voor regio zijn we?

De Groene Metropoolregio heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een samenhangende stedelijke regio in een groene omgeving. Vanaf 2021 is de hernieuwde samenwerking in de regio opgebouwd. Noodzakelijk, gezien de groei van de verstedelijking. De onderlinge relaties tussen steden, groeikernen, dorpen en buurtschappen zijn sindsdien sterk toegenomen.

Inmiddels is onze regio een van de grotere stedelijke regio's van het land. We zijn een volwassen stedelijk netwerk met alle relaties en kwaliteiten die we daar tegenwoordig van verwachten. Zo zijn we een verstedelijkte regio met contrastrijke natuurlijke landschappen, natuurgebieden en agrarische gebieden die zorgen voor ruimte, voedsel en recreatie. Goede verbindingen leiden naar de economische gebieden om ons heen en goede voorzieningen zoals levendige centra, hoogwaardige kennisinstellingen en innovatieve werklocaties. Daarnaast hebben we aantrekkelijke dorpen en kleine kernen met mooie woonmilieus. Voor het functioneren van ons stedelijk netwerk zijn al die elementen van belang. Er is geen rangorde, want juist de slimme combinatie van kwaliteiten bepaalt de kracht van het stedelijk netwerk.

In de regio wordt ook goed samengewerkt binnen de zogenaamde subregio's. Bijvoorbeeld de gemeenten in de Liemers, het Rijk van Nijmegen en het Middengebied. De gemeenten in de Veluwezoom werken samen met de gemeente Arnhem, bijvoorbeeld als werkorganisatie. Deze samenwerkingsverbanden vormen een belangrijke kracht in de regio.

3. Sturende principes

We onderscheiden drie algemene sturende principes die ons helpen bij het maken van keuzes in de opgaven waar we voor staan. Ruimtelijke kwaliteit en bodem en water zijn vanuit het Rijk aangedragen als sturende principes. Vanuit de provincie is daar 'brede welvaart' aan toegevoegd. Deze principes liggen in lijn met de principes uit onze Verstedelijkingsstrategie (zie hoofdstuk 5).

3.1. Ruimtelijke kwaliteit als doelstelling

Onze Verstedelijkingsstrategie "Meer landschap. Meer stad.", past goed bij de ruimtelijke kwaliteitsinclusieve benadering van de provincie: bij alle ruimtelijke ontwikkelingen moet aandacht zijn voor de kwaliteit van de ruimte, het landschap en het erfgoed. Dit betekent niet dat het bestaande landschap altijd onveranderd moet blijven. Het betekent wel dat we ruimtelijke kwaliteit in alle afwegingen meenemen en dat verandering van het landschap samengaat met een kwaliteitsimpuls. Of een project nu een doelstelling heeft voor water, natuur of verstedelijking; het heeft altijd de dubbele doelstelling om de ruimtelijke kwaliteit te versterken. Om dit te bereiken is integraal, gebiedsgericht werken van belang. Daarbij worden zowel het water- en bodemsysteem als de historisch gegroeide landschappelijke identiteit als onderlegger voor ruimtelijke ordening en inrichting gebruikt.

Zoals in hoofdstuk 2 naar voren kwam, is de Groene Metropoolregio een verstedelijkte regio in een groene omgeving. De twee grote steden, Arnhem en Nijmegen, ontwikkelen zich. Ieder met hun eigen karakter. Datzelfde geldt voor de dorpskernen. Het landelijk gebied van de Groene Metropoolregio heeft veel variatie in het landschap en waardevolle natuurgebieden, zoals Nationaal Landschap Gelderse Poort en het Nationaal Park Veluwezoom. Het landschap bestaat uit de hoge droge stuwwallen van de Veluwe, Montferland en het Rijk van Nijmegen, de grote rivieren met dijken en uiterwaarden en het binnendijks rivierengebied met karakteristieke oeverwallen, kommen, rivierduinen en weteringen. Daarbij kent de Groene Metropoolregio een rijke cultuurhistorie, die zich ook in het landschap laat zien. Denk aan Gelders Arcadië, de militaire verdedigingslinies uit verschillende perioden die door het gebied lopen (de Romeinse Limes, de Mauritslinie uit de Tachtigjarige Oorlog, het 19e-eeuwse fort Pannerden de vooruitgeschoven post van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de IJssellinie), de overblijfselen van de Tweede Wereldoorlog, het water- en industrieel erfgoed langs de grote rivieren en de archeologie.

In het groen-blauw raamwerk, dat is verbeeld en verwoord in het rapport 'Vervlochten regio', hebben we de kansen om natuur, landschap en cultuurhistorie te versterken in kaart gebracht. Door te investeren in de 'dynamische rivieren', 'gradiëntbossen' en 'water- en broeklanden' kan er een robuust landschappelijk raamwerk komen in een stedelijke omgeving. Dat maakt niet alleen de regio aantrekkelijker voor bewoners en bezoekers, maar versterkt ook de biodiversiteit. In het groen-blauw raamwerk worden nog geen keuzes gemaakt. We gebruiken het wel om keuzes voor te leggen en te maken: we werken het groen-blauw raamwerk samen uit in concrete voorstellen voor versterking van de ruimtelijke kwaliteit in de leefomgeving (zie paragraaf 4.2).

3.2 Water en bodem sturend

In de Kamerbrief “Water en bodem sturend” (november 2022) introduceert het Rijk de toetsing van ruimtelijke keuzes op de invloed op natuur, waterveiligheid, klimaatadaptatie (droogte, hitte en wateroverlast) en waterbeschikbaarheid.

De Groene Metropoolregio heeft door de grote diversiteit van de ondergrond veel verschillende water- en bodemsystemen. De regio bestaat uit stuwwalcomplexen (zuidelijke Veluwezoom, Montferland en Rijk van Nijmegen), grote rivieren (Bovenrijn, Waal, Pannerdensch Kanaal en Nederrijn) en het binnendijks rivierengebied (Betuwe, Land van Maas en Waal en de lage delen van de Liemers). Het sturende principe ‘water en bodem sturend’ bestaat door de diverse landschappelijke opbouw van de regio uit veel aspecten. Al deze aspecten werken op een eigen manier door in de ruimtelijke keuzes die er in het gebied te maken zijn.

Voor de stuwwallen betekent inzetten op een duurzaam water- en bodemsysteem: werken aan het verminderen van verdamping, het beperken van grondwateronttrekkingen en het vasthouden en laten infiltreren van water om het waterreservoir in de stuwwal te blijven vullen en kwelsystemen te voeden. In het binnendijks gebied liggen kansen voor het vastenhouden en zuiveren van water en voor waterberging, vooral in de komgronden. In de Betuwe biedt herinrichting van de Boven-Linge met brede oeverzones en overstromingsvlakten kansen voor een duurzamer waterbeheer. In de Liemers is versterking van de weteringen tussen de kernen van belang, samen met het benutten van de lage ligging van het Duivense Broek.
Ook in het Land van Maas en Waal is vernatting van de weteringen en broeklanden een belangrijke strategie voor een duurzaam systeem. De gradiënten naar de rivierduinen zijn een specifieke kwaliteit van het Land van Maas en Waal.

Het gebied van de Rijnstrangen neemt een bijzondere positie in.
Het heeft een Barro-reservering voor waterberging voor de grote rivieren. Daarnaast heeft de landbouw afgelopen jaren met de streek gewerkt aan een duurzaam watersysteem en de natuur. Dit zal zich doorontwikkelen voor de Natura 2000-opgave.

In de Gelderse Poort gaat de Programmatische Aanpak Grote Wateren de natuurwaarden verhogen, aansluitend op de bodem- en watersysteemkenmerken. De Kaderrichtlijn Water gaat met diverse projecten zorgen voor verbetering van de waterkwaliteit. De grote rivieren bieden ook kansen voor oeverwaterwinning.

In het buitendijks rivierengebied vraagt de delfstoffenwinning om een zorgvuldige aanpak. Afgravingen in de uiterwaarden die zijn afgestemd op de patronen van de ondergrond, kunnen nieuwe natuur en ruimtelijke kwaliteit opleveren. Delfstoffenwinning in het zomerbed van de rivier moet worden voorkomen; de rivierbodemerosieproblematiek vraagt juist om ophoging van de bodem. In het Panorama Gelderse Rivieren is het integraal provinciaal handelingsperspectief voor de grote rivieren verder uitgewerkt.

Ook het behoud van waardevol bodemarchief met aardkundige waarden en archeologische sites, zoals grafheuvels en celtic fields, is belangrijk.

Door water en bodem sturend te laten zijn, kunnen we in de Groene Metropoolregio ook in de toekomst met een ander en grillig klimaat blijven leven, wonen en werken. In een veilige omgeving, een gezonde bodem, voldoende en schoon drinkwater.

In het groen-blauw raamwerk hebben we deze verschillende aspecten van het principe ‘water en bodem sturend’ zo goed mogelijk in beeld gebracht en als onderlegger gebruikt. Wij brengen voor de ruimtelijke keuzes binnen de drie verhaallijnen in beeld of deze samengaan of schuren met de structurerende keuzes en uitgangspunten van ‘water en bodem sturend’.



Afbeelding 2: Groen-blauw raamwerk uit rapport Vervlochten regio

3.3 Brede welvaart

Onze opgave is 'groei in balans': hoe kan de regio het hybride karakter van landschap en stad op een kwalitatieve manier in standhouden en verbeteren als de ruimtebehoefte verder toeneemt? Met andere woorden: hoe zorgen we voor een goede 'brede welvaart'?

Brede welvaart gaat over het welzijn van mensen en omvat alles wat mensen van waarde vinden. Naast materiële welvaart gaat het ook om zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid. Het Nationale Programma Arnhem Oost is hier een voorbeeld van. Bovendien gaat het niet alleen om de kwaliteit van leven in het hier en nu. Maar ook om de effecten van onze manier van leven op het welzijn van mensen buiten de regio en toekomstige generaties (later). Omdat het leven van mensen zich in belangrijke mate op regionaal niveau afspeelt, zijn de omstandigheden binnen de regio van grote invloed op hun welzijn.

Brede welvaart hier en nu
Uit studies blijkt dat de Groene Metropoolregio, net als meer stedelijke regio's, lager scoort op brede welvaart. Net als andere stedelijke regio's kent de Groene Metropoolregio (groot) stedelijke problematiek. Dit soort regio's zijn gemiddeld genomen minder veilig, scoren slechter op milieukwaliteit en ervaren gezondheid. Vaak zijn werk en privé ook minder goed in balans en is de woontevredenheid lager. Deze effecten komen het meest duidelijk naar voren in de steden.

In de laatste uitgebrachte Brede Welvaartsindicator (BWI) uit 2019 van de Universiteit Utrecht en de Rabobank scoort de Groene Metropoolregio onder het nationaal gemiddelde. Dit wordt nogmaals bevestigd in het essay "Brede Welvaart in Oost-Nederland" (als onderdeel van de Kracht van Oost 2.0.). Ook een recente rapportage (maart 2023, provincie Gelderland), over de brede welvaart in de Gelderse regio's, bevestigt het beeld van de Groene Metropoolregio.

Verstedelijking heeft ook positieve effecten op de brede welvaart: meer banen, draagvlak voor voorzieningen, cultuur en (H)OV, toegang tot een betaalbare woning. Het zorgt bovendien voor extra ontplooiingskansen voor inwoners en we gaan zuinig om met onze ruimte/toegang tot groen en landschap.

In vergelijking met andere regio's scoort Arnhem-Nijmegen bovengemiddeld op het gebied van sociale contacten, privé-werkbalans en onderwijs. De score voor sociale contacten met vrienden en familie behoort zelfs tot een van de hoogste van Nederland. Wat betreft de ontwikkeling tussen 2013 en 2020 is de woonsituatie verslechterd. De regio telt het hoogste percentage bebouwd terrein per inwoner. En het aantal vierkante meters groen-blauwe ruimte per inwoner is verder afgenomen en scoort het laagst van de Gelderse regio's. De materiële welvaart en de balans tussen arbeid en vrije tijd zijn verbeterd. De regio heeft het hoogste aandeel hoogopgeleiden van de Gelderse regio's maar scoort ook het hoogst op werkloosheid.

Deze resultaten uit de provinciale rapportage betekenen niet dat er binnen de regio geen grote verschillen bestaan in brede welvaart tussen verschillende bevolkingsgroepen. Een aantal (delen van) wijken in de twee stedelijke gemeenten Arnhem en Nijmegen scoort het laagst; de verschillen binnen deze gemeenten zijn groot. Leefbaarheid scoort op buurt- en wijkniveau wisselend: van zeer onvoldoende tot zeer goed. In Nijmegen staat in de stadsdelen Dukenburg en Lindenholt en de wijken Neerbosch-Oost en Hatert de leefbaarheid onder druk. Ditzelfde geldt in Arnhem voor de wijken Geitenkamp, Klarendal, Presikhaaf, het Broek en Malburgen (Nationaal Programma Arnhem-Oost). De lage score op het gebied van leefbaarheid in deze wijken komt voornamelijk door een grote negatieve bijdrage van een gevoel van overlast en onveiligheid. Een grote negatieve bijdrage komt daarnaast door gebrek aan sociale samenhang en beschikbaarheid van woningen.

Denken in termen van 'brede welvaart' vraagt telkens om het maken van beleidskeuzes. De regio zal de komende tijd nog verder groeien; in inwoners, werkgelegenheid en mobiliteit. We zien dat het nodig is om te sturen op de groei die op ons afkomt. We werken aan een goede balans tussen stedelijke ontwikkeling en ontspannen leefkwaliteit in de regio. Aan voldoende groen en voorzieningen in onze dorpen en steden. We gaan de komende tijd met elkaar in gesprek over wat het betekent als we onze acties langs de lat van de brede welvaart leggen.

4. Ruimtelijke samenhang: drie verhaallijnen

We werken de ruimtelijke samenhang uit langs drie verhaallijnen, omdat deze ook als indeling zijn gebruikt in de Nationale Omgevingsvisie. In elke verhaallijn benoemen we ambities, keuzes en prioriteiten als die al gemaakt zijn, denkrichtingen en (benodigde) investeringen.

Aan het einde van elke verhaallijn hebben we een kader opgenomen. Daarin staat een samenvatting en wat we nodig hebben om onze ambities waar te maken. Daar waar we onze inspanningen kunnen onderbouwen met cijfers, hebben we dit in de kaders opgenomen. We kunnen samen met onze partners investeren in het realiseren van onze ambities, ieder vanuit zijn eigen rol. In het verstedelijkings-programma, de gebiedsprogramma's, het NOVEX ontwikkelperspectief en het bijbehorende uitvoeringsprogramma werken we dit verder uit en maken we hierover afspraken. Ook met het Rijk.

4.1 Eerste verhaallijn: Perspectief natuur en landbouw

We gaan de steden en dorpen zoveel mogelijk verdichten en het ruimtegebruik intensiveren. De kwaliteit van natuur, water en landschap wordt hierdoor steeds belangrijker voor bewoners. Tegelijk zien we dat er een opgave ligt om landbouw te verduurzamen en te zoeken naar aanvullende verdienmodellen. Samenwerking moet leiden tot aantrekkelijke landschappen voor bewoners, die ecologisch waardevol en biodivers zijn. En waarin voldoende ruimte is voor agrariërs en waterberging. Door het natuurlijke systeem robuuster te maken, kunnen we de negatieve effecten van klimaatverandering verminderen.

We zetten daarom in op het versterken van de groene en blauwe kwaliteiten van de regio. We gaan de verschillende gebieden met elkaar verbinden. Met als doel een goede verspreiding van recreatie, robuuste groene buffers, aandacht voor verduurzaming van landbouw en ruimte voor klimaatadaptatie en de energietransitie.

In Gelderland wordt het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) uitgewerkt in het VLGG. Daarin staat een brede doelstelling over water, natuur, klimaat en landbouw centraal. De provincie Gelderland geeft dit vorm via het VLGG in 2 stappen. Stap 1 is het wettelijk bepaalde gebiedsplan (Wet stikstof en natuur) als verplicht onderdeel in juli 2023. Stap 2 is het integrale programma VLGG met doelstellingen voor natuur en stikstof, water, klimaat en landbouw in het najaar van 2023.

Zo ontwikkelen we samen een perspectief voor natuur en landbouw, dat bijdraagt aan doelstellingen voor natuur, water, klimaat en de transitie van de landbouw. In gebiedsprocessen werken we verder uit wat hiervoor nodig is. Door dit te doen, kunnen we ervoor zorgen dat instrumenten en middelen beschikbaar komen, die nodig zijn om onze ambities waar te maken.

4.1.1 Elf denklijnen Groene Metropoolregio

Zoals eerder aangegeven, hebben we een groen-blauw raamwerk ontwikkeld waarin de kansen en de dilemma's voor versterking van groen en blauw zijn vastgelegd. Dit is verbeeld en verwoord in het rapport "Vervlochten regio". Daarbij gaan we uit van een innige vervlechting van de stad en het landelijk gebied. Deze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De verschillende ecosystemen versterken elkaar. Daarmee neemt de biodiversiteit toe en kunnen mens en dier zich gemakkelijk bewegen door het groen en blauw. We hebben het rapport "Vervlochten regio" verder uitgewerkt en verrijkt met de uitgangspunten en

doelstellingen van het VLGG. Dit heeft elf denklijnen opgeleverd voor verdere ontwikkeling van natuur en landschap in de Groene Metropoolregio.

De denklijnen vormen samen een aanzet tot een maatregelenpakket, waarmee via het VLGG en het regioarrangement het landelijke gebied in de Groene Metropoolregio verder verbonden en versterkt kan worden. We hebben daarbij gekeken hoe deze toekomstige maatregelen een bijdrage kunnen leveren aan de brede doelstellingen van het VLGG: groen-blauwe dooradering, klimaatadaptatie, landbouwtransitie en stikstofreductie.

Stikstofreductie is overigens niet alleen belangrijk in het licht van ontwikkeling en versterking van het groen en blauw. Uit onderzoek blijkt dat in bepaalde kritieke gebieden in de Groene Metropool¬regio de woningbouwopgave zeer waarschijnlijk gaat botsen met benodigde stikstofruimte, in verband met vergunningverlening. Dit speelt met name in de Veluwezoom (gemeenten Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal), omdat dit naast Natura 2000-gebied Veluwe ligt.

Hieronder staan de elf denklijnen met een toelichting. In het kader van het provinciale programma VLGG onderzoeken we waar de Groene Metropoolregio kan bijdragen. Ook vastgesteld beleid - waarvan de uitvoering nog doorloopt - betrekken we hierbij, zoals het Natuurpact, het Programma Natuur, de Natura 2000-beheerplannen en het Waterprogramma Gelderland. Daarnaast werken we verder aan de uitvoeringsagenda Gelderse Maatregelen Stikstof.



1. Omvorming en extensivering landbouwgebieden in Natura 2000-gebied Rijntakken
In de Groene Metropoolregio bevinden zich een aantal Natura 2000-gebieden, waaronder De Bruuk, de Sint Jansberg (gedeeltelijk), de Veluwe en de Rijntakken. In dit laatste omvangrijke rivierengebied is er een grote wateropgave die we samen met het Rijk oppakken. Hierbij zien wij kansen voor meer natuurinclusieve, en eventueel extensivering van de landbouw. Dit past bij het principe ‘water- en bodem sturend’ en kan bijdragen aan de doelen van de Vogel- en Habitatrichtlijn voor de Rijntakken en aan de VLGG-doelen voor areaaluitbreiding, hydrologie en stikstofreductie. Dat laatste is van extra van belang voor de kwetsbare Natura 2000-gebieden.

Deze denklijn sluit aan bij de doelen van het Integraal Rivier Management (IRM). In dit nationale programma wordt ingezet op een toekomstbestendig rivierengebied wat als systeem goed functioneert en meervoudig bruikbaar is. Binnen het IRM is de Rijntakken aangewezen tot een prioritair gebied. Ook bestaat er een verband met het Programma Aanpak Grote Wateren (PAGW) vanuit Rijkswaterstaat.

2. Ontwikkeling Ecologische Verbindingszones (EVZ's)
Op meerdere plekken in de regio liggen kansen voor de ontwikkeling van EVZ's. Het maakt het natuurnetwerk robuuster en versterkt de biodiversiteit. Want door de verbindingszones vindt er meer uitwisseling van flora en fauna tussen de natuurgebieden plaats. Deze zones staan al langer op beleidskaarten en op een aantal plekken hebben de waterschappen, gemeenten en provincie hier al veel werk in verzet. Maar we kunnen de EVZ's' nog actiever oppakken en verder realiseren. Het uiteindelijke doel is het landschappelijk verbinden van grotere natuurgebieden om het algemene natuur-, water- en bodemsysteem in Nederland robuuster te maken. De EVZ's' waar we met het VLGG in de regio op in willen zetten zijn onder andere:

- de verbindingszone tussen Heumen en Horssen, langs de Hatertse en Overasseltse Vennen (Heumen-Horssen/Overasseltse Vennen-Hernen-Noord-Brabant) en Malden-Noord (Teerse Sluispolder);
- de verbindingszone tussen Park Lingezegen en de Drielse Rijndijk (Overbetuwe-KAN/uiterwaarden Rijn-Waal);
- de verbindingszones tussen de Veluwe en de IIssel, de voormalige poorten: het Soerens Beekdal, de verbinding tussen Veluwezoom en het Bergherbos in de Liemers en Duitsland (Montferland Noord/ Montferland-Slangenburg) en de verbinding Veluwezoom-IJssel langs Velp en Rheden;
- de verbindingszone tussen Malden en Nijmegen die de bossen van Berg en Dal verbindt met de Hatertse vennen;
- de verbindingszone de Bekken van Groesbeek. Deze loopt langs de Leigraaf en verbindt onder andere De Bruuk met Duitsland.

Een EVZ die nog niet formeel op de kaart staat, maar wel gewenst is en dus wordt meegenomen in het plan, is de verbinding van de Duivelsberg via het Wylerbergmeer naar de Millingerwaard en de uiterwaardennatuur langs de Waal.

Per verbindingszone kijken we naar de gewenste invulling van de investering: nat en/of droog, wat past er binnen het landschap en in het water- en bodemsysteem en voor welke dier- en plantensoorten is het bedoeld? Met de landschappelijk inrichting van de EVZ's' dragen we bij aan de doelstelling van 10% groen-blauwe dooradering in het landelijk gebied. Ook zijn er meerdere koppelkansen met de invulling van de bossenstrategie binnen en buiten het Gelders Natuurnetwerk (GNN), het verbeteren van de zoetwaterkwaliteit via blauwe dooradering en het tegengaan van droogte (bijvoorbeeld in de EVZ door het Broek in de Liemers).

3. Ontwikkeling Groene Ontwikkelingszones (GO)
Aangrenzend aan Natura 2000-gebieden, zoals de Veluwe, ligt een GO. Er is onderscheid gemaakt tussen de EVZ's' en de GO's' omdat ze een verschillende rol en status hebben in het provinciale natuurnetwerk. De EVZ's' zijn op een grotere schaal bedoeld als landschappelijke verbinders tussen natuurgebieden, de GO's vormen een schil om deze natuurgebieden heen.

In de GO's zien we mogelijkheden voor een groen-blauw dooraderd landschap, ten minste deels gefinancierd vanuit het VLGG. Dit geeft de terreinbeheerders een perspectief op de natuurgebieden en een schil om de kwetsbare natuurwaarden te beschermen. Zo kan het vergroten van het aantal landschapselementen een ecologische impuls geven aan de landgoederen in het Gelders Arcadië aan de zuidkant van de Veluwe, terwijl hun halfopen cultuurhistorische karakter behouden blijft Rondom het weteringenstelsel bij Wijchen, in de Ooijpolder en in de Veluwezoom liggen grote zones van het GO, waar een groen-blauwe dooradering een waardevolle invulling kan bieden aan het klimaatadaptieve vermogen en de biodiversiteit in het landschap. Bovendien kan een recreatieve ontsluiting gekoppeld aan de groen-blauwe dooradering (bijvoorbeeld wandel- en fietspaden of toeristenknooppunten) helpen met de spreiding van de recreatiedruk en zo het ontlasten van de kwetsbare Natura 2000-gebieden.

Een groen-blauwe dooradering in de GO's draagt bij aan de VLGG-doelen van 10% groen-blauwe dooradering, overgangsgebieden en extra natuur en landschap

voor systeemherstel. Ook biedt het een mogelijk perspectief aan agrariërs in de overgangsgebieden met een ander, maar dekkend en langjarig verdienmodel.

4. Strategie herstel natuur en hydrologie beekdalen Veluwezoom en Berg en Dal
Als provincie, waterschappen en gemeenten willen we de verdroging van de beekdalen structureel aanpakken aan de zuidkant van de Veluwe en bij de stuwwal van Berg en Dal. Als we het landgebruik in het stroomgebied op basis van de ondergrond en hydrologie slim indelen, kunnen we het beekdalensysteem meer klimaatadaptief en toekomstbestendig maken. Dit sluit aan bij de beheerplannen voor de delen van de beken in het Natura 2000-gebied van de Veluwe. Met gebiedsprocessen en een generiek maatregelenpakket, waarbij we ook de bedrijfslocaties en hun milieu-impacts meenemen, kunnen we dit via het VLGG cyclisch oppakken.

De beekdalenstrategie draagt bij aan de VLGG-doelen voor waterberging, een goede toestand van de grondwaterlichamen, toekomstbestendige landbouw die past in het natuurlijke systeem en eventueel de natuurdoelen in en grenzend aan Natura 2000-gebieden, het GNN en de GO's. Beekdalen lopen langs en door stedelijk gebied en maken hier verbinding met de parken en stadsbossen. Hiermee verbinden we mens, dier en leefomgeving op alle schaalniveaus, zoals bijvoorbeeld de Groene Wig Spoorpark Arnhem Oost.

5. Klimaatadaptatie op de hoge zandgronden en in de komgronden
Als breder thema is klimaatadaptatie van belang voor de gehele Groene Metropoolregio. In het landelijke gebied is het voornamelijk urgent op de stuwwallen en in de laaggelegen komgronden in het rivierengebied.

Op de hogere zandgronden bij Nijmegen en de Veluwezoom speelt de problematiek van verdroging en de bijkomende natuurbrandrisico's, wateroverlast en -veiligheid bij piekbuien en grondwater-onttrekking en bodemkwaliteit en beeksystemen van de Veluwe. Hier kunnen we inzetten op verloving van de begroeiing in de bossen (zie ook denklijn 6), het verminderen van grondwater¬onttrekkingen en het vergroten van de waterberging. Onttrekking van het grondwater voor drinkwater, landbouw of industrie, zorgt voor een (lokale) daling van de grondwaterstand en zou op de stuwwallen zoveel mogelijk beperkt moeten worden (zie denklijn 4). Ook moeten we goed kijken welke onttrekkingen we voorrang willen geven op de stuwwallen.

In de komgebieden van de Groene Metropoolregio, zoals bijvoorbeeld het Broek in de Liemers en de weteringenstelsels bij de Boven-Linge en tussen Wijchen en Beuningen, kijken we naar maatregelen om het (grond)water langer in het gebied te houden. Daarbij zoeken we naar verbetering van de bodemkwaliteit in de komgronden om zo het waterbergende vermogen, de sponswerking, van de bodem te vergroten. Ook het vergroten van de waterberging in de weteringen door bijvoorbeeld aanpassing van het profiel of aanleg van natuurvriendelijke oevers draagt daar aan bij. Zo werken we aan de kwantiteit, maar ook aan de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater.

Door het bergen en vasthouden van water en bodemverbetering dragen we bij aan een klimaat-bestendig landelijk gebied. Het watersysteem is dan ook beter in staat periodes van extreme droogte en wateroverlast op te vangen en de zoetwaterbeschikbaarheid op peil te houden.

Deze denklijn kan bijdragen aan de VLGG-doelen voor koolstofvastlegging, de Kader Richtlijn Water (KRW) en andere hydrologische doelen. Ook wordt het landelijk gebied, inclusief de landbouw en de bosgebieden op de stuwwallen, ingericht volgens het principe 'water en bodem sturend'.



6. Realisatie bossenstrategie
Met de bossenstrategie kunnen we in samenwerking met de terreinbeherende organisaties de bossen op de stuwwallen revitaliseren met meer structuur, biodiversiteit en meer loofhout in plaats van naaldhout. Naaldbossen dragen namelijk bij aan extra verdroging van de zandgronden. Ook zien we kansen om rondom en in de kernen en steden nieuwe bossen aan te leggen en bestaande bossen en parken vitaler te maken en om te vormen, voor de doelrealisatie van 3.000 hectare recreatief uitloopgebied in de Groene Metropoolregio (zie ook denklijn 9). De Groene corridor in Nijmegen en het programma Radicaal Vergroenen Arnhem bieden hier kansen voor. Kansrijke gebieden hiervoor liggen verder tussen de kernen van Westervoort, Duiven en Zevenaar. Ook de Danenberg bij Slijk-Ewijk en landschapszone Knoop 38 zijn kansrijk om het groen te behouden en uit te breiden rondom de verstedelijkte gebieden. Op andere plekken in het landelijk gebied (binnen en buiten het Gelders Natuur Netwerk) kunnen we landschapselementen, zoals bosjes en lijnvormige groenblauwe dooradering, aanleggen. De doelstelling voor de bossenstrategie is om in de Groene Metropoolregio binnen het Gelders Natuurnetwerk 155 hectare bos toe te voegen.

De revitalisatie en de aanleg van bossen en landschapselementen dragen onder andere bij aan de VLGG-doelen van natuuruitbreiding en aan hydrologische doelen. Ook zorgt het voor CO_2-opslag en stikstofreductie omdat delen van het landbouwareaal uit productie worden gehaald.

7. Beschouwing specifieke bedrijfslocaties met impact op het milieu
Een aantal bedrijven in de regio heeft door hun ligging, uitstoot en wateronttrekking een negatieve impact op het omliggende natuurlijke systeem. Hier kunnen we kijken naar de mogelijkheden voor een aanpassing in de bedrijfsvoering of een meer passende locatie voor deze bedrijven om de impact tegen te gaan. Dit is nodig om te komen tot een duurzame grondwaterbalans die het mogelijk maakt te voldoen aan de verplichtingen vanuit de Europese regelgeving. Deze regelgeving sluit aan bij de uitgangspunten van water en bodem sturend.

Denklijn 7 draagt bijvoorbeeld bij aan de KRW- en Vogel- en Habitat Richtlijn (VHR)-doelen. Omdat het helpt de emissies van schadelijke stoffen en de onttrekking uit het grondwatersysteem bij de bron tegen te gaan. Daarmee worden de blokkades op het natuurlijke en ruimtelijke systeem opgeheven.

8. Gedifferentieerde aanpak verduurzaming landbouw
De transitie van het landelijke gebied en de rol van alle betrokkenen, waaronder die van de Groene Metropoolregio, zal de komende periode onderwerp van gesprek zijn.

De transitie van het landelijke gebied in de Groene Metropoolregio is volop gaande. De omvang van de landbouw en het grondgebruik zijn de afgelopen decennia flink veranderd. Dit zal in de toekomst niet anders zijn. De regio heeft unieke landschappelijke kwaliteiten onder andere door de variatie. Tegelijkertijd is het ook een uitdaging deze variatie te behouden; de verstedelijking drukt zijn stempel op de regio. Ook heeft het landelijk gebied in de regio grote maatschappelijke opgaven, zoals verdroging van de Liemers en het Middengebied, en herstel van de natuurkwaliteit van de grote rivieren en de Veluwe.

In de regio bestaan veel initiatieven voor duurzame kringlooplandbouw, bijvoorbeeld in Malden-Noord en in de landbouwenclaves in de Veluwezoom. Daarnaast bestaan er enkele gebieden waar meer intensieve landbouw bedreven wordt. Deze 'landbouwhubs' liggen in het Broek in de Liemers, het westelijke komgebied in de Betuwe en in het Rijk van Nijmegen bij Wijchen. We zien hier 2 mogelijke aanvliegroutes die elkaar kunnen aanvullen. Enerzijds kunnen we de kringlooplandbouw ondersteunen op de plekken waar daar energie voor is. Anderzijds zien we kansen om gebiedsprocessen te faciliteren in de landbouwhubs. Dit helpt agrariërs en andere betrokkenen hier korte ketens en groen-blauwe dooradering te realiseren via een dekkend en langdurig verdienmodel. De kwaliteit van het landschap is hierbij een belangrijk aandachtspunt. We zoeken naar verbreding van de agrarische bedrijfsvoering en alternatieve verdienmodellen waarbij de ecologische en landschappelijke kwaliteiten op die plekken worden versterkt en/of behouden.

Grenzend aan de Natura 2000-gebieden Veluwe, De Bruuk en de St. Jansberg (bevoegdheid Limburg) liggen zogenaamde overgangsgebieden, waarin het overwegend agrarisch grondgebruik en het watersysteem invloed heeft op de natuurwaarden binnen de Natura 2000-gebieden. Voor de Rijntakken, zie denklijn 1.

De provincie laat onderzoeken welke maatregelen het meest bijdragen aan natuurherstel. In die focusgebieden kunnen we met de betrokken partijen uitzoeken welke maatregelen en/of veranderingen in de bedrijfsvoering hieraan kunnen bijdragen.

Denklijn 8 draagt bij aan een toekomstbestendig perspectief voor de land- en tuinbouw. Daarnaast helpt het bij de doelstellingen voor groen-blauwe dooradering en het water- en bodemsturende principe. Met een passende stimulering van een meer natuurinclusieve landbouw kan ook de verdere uitspoeling van nutriënten en de uitstoot van schadelijke stoffen worden tegengegaan.

9. Uitbreiden van het stedelijk uitloopgebied
In de Verstedelijkingsstrategie staat dat verstedelijking samen moet gaan met een ontwikkeling van het omliggende landschap om zo een gezonde leefomgeving voor de inwoners te creëren. Het doel is 5.000 hectare aan recreatieve uitloopgebieden te realiseren in de Groene Metropoolregio en de Regio Foodvalley. Dit kan gekoppeld worden aan doelen voor klimaatadaptatie, natuurinclusieve (stads)landbouw, de bossenstrategie en 10% groen-blauwe dooradering. Voorbeelden van kansrijke gebieden hiervoor zijn de mantels rondom Nijmegen en Arnhem, maar ook de gebieden rondom de snelgroeiende kernen zoals Duiven, Westervoort en Zevenaar. Via bijvoorbeeld snelfietspaden en toeristische overstappunten kan het stedelijk uitloopgebied verder worden uitgestrekt, voorbij de direct aangrenzende omgeving.



In de Veluwezoom speelt het Gelders Arcadië een belangrijke rol. De landgoederen zijn in dit gebied de primaire locaties voor recreatie en de verschillende VLGG-doelen, zoals waterberging en duurzame landbouw. Lettend op de gevolgen van recreatie op natuurwaarden, moet het creëren van uitloopgebieden via een genuanceerde aanpak verlopen. We moeten vragen stellen als: waar stellen we het landschap open voor onze inwoners? Waar geven we juist dieren de ruimte? Zo kunnen we echt groeien in balans.

Het doel voor de uitbreiding van uitloopgebieden sluit aan bij de ambities uit de Verstedelijkings-strategie. De vervlechting van steden en het omliggende landschap moet hierbij realiteit worden. De stad wordt als ecosysteem gezien, dat in verbinding moet staan met de omgeving voor een robuust natuursysteem.

De ontwikkeling van het stedelijk uitloopgebied draagt bij aan verschillende natuurdoelen, CO2-opslag, groen-blauwe dooradering (ook een maatregel) en klimaatadaptatie (bijvoorbeeld voor waterberging en tegen hittestress en natuurbrandrisico's).

10. Impuls geven aan lopende projecten
In de regio zijn er meerdere projecten, waarvan de planvorming al is uitgewerkt en die richting uitvoering gaan, maar daarbij nog (financiële) hobbels kennen. Enkele voorbeelden zijn:

- Park Lingezegen, een icoonproject en een belangrijke regionale Noord-Zuidverbinding met een functie voor VHR-doelsoorten (Rijntakken Natura 2000). De basisuitrusting hiervan is gereed. Maar er is een kans dit verder te ontwikkelen langs de Bovenlinge en via de EVZ richting de Drielse Rijndijk en de uiterwaarden van de Nederrijn.
- Renkums en Heelsums Beekdal, waar - in een gebiedsproces met verschillende grondeigenaren, inwoners en overheden - ontwikkelingen met elkaar worden verbonden. Daardoor kunnen natuur, landschap, water, recreatie en lokale economie versterkt worden. Er zijn kansen voor natuurontwikkeling, verbetering van het watersysteem, transities in de landbouw en klimaatmitigatie.
- Daarnaast ligt er een MIRT-onderzoek voor de IJsseluiterwaarden Havikerwaard, Bemmelerwaard, Fraterwaard en Olburgerwaard. Waarbij natuur, landbouwtransitie en duurzame delfstoffenwinning samen kunnen worden opgepakt mits er financiële ondersteuning wordt geleverd. Ook het rivierklimaatpark IJssel is hier een voorbeeld van.
- De stuwwal van Berg en Dal, waar een kans ligt voor de Blauwe Motor. Hier ligt een wens om de verdroging van de stuwwal tegen te gaan en de kwelstromen richting de Ooijpolder en Millingerwaard te herstellen. Het project vindt grotendeels plaats in het GO en het GNN. En het draagt daarnaast bij aan de ecologische verbinding tussen de stuwwal en de uiterwaarden van de Waal (zie ook denklijn 2).

Gezien de uiteenlopende thema's binnen deze projecten, draagt hun ondersteuning bij aan een reeks verschillende VLGG-doelen voor onder andere groen-blauwe dooradering, natuurherstel, duurzame landbouw, en hydrologische doelen.

11. Areaaluitbreiding Natuur in de Gelderse Poort
In het kader van de PAGW ligt er een ambitie voor natuurherstel, -versterking en -uitbreiding in de Gelderse Poort, waardoor ook de waterkwaliteit wordt verbeterd. Hierbij wordt uitgegaan van een zgn. systeembenadering, waardoor natuurlijke processen weer op gang komen. Op de lange termijn (2050) gaat het om een areaal van ca. 7.500 hectare, voornamelijk buitendijks maar deels ook binnendijks te realiseren. Het Rijnstrangengebied is hier onderdeel van. In de PAGW wordt ingezet op een optimaal samengaan van doelen voor natuur, in samenhang met een krachtige economie. Aspecten van waterveiligheid (hoog- en laagwater), natuurinclusieve landbouw, natuur en duurzame delfstofwinning met maatschappelijke meerwaarde komen hier samen.

Via de 3e tranche PAGW zijn recent Rijksmiddelen voor de Gelderse Poort gereserveerd ter waarde van €20 miljoen. De middelen gaan over de uitvoeringsperiode 2030-2033. Het doel is om een vliegwiel op gang te brengen voor de grote systeemingrepen die nodig zijn voor de uiteindelijke PAGW-ambitie. Deze geplande uitvoering loopt gelijk met de lopende projecten in de Groene Metropoolregio. De bedoeling is dat deze uitvoering de projecten versterkt, waarmee de korte termijn (Natura 2000, GNN) als groeikristal dient voor de lange termijn (PAGW). De financiën vanuit PAGW kunnen we dan koppelen aan middelen uit de andere kaders.

In de Groene Metropoolregio kan de areaaluitbreiding in samenhang met Natura 2000, het GNN, het PAGW en het IRM bijdragen aan de VLGG-doelen van areaaluitbreiding van: natuur, landbouw passend bij het water- en bodemsysteem, de realisatie van de bossenstrategie en doelen voor hydrologie. Een koppeling met landbouw en de scheepvaart is daarbij ook van belang.

Vier mogelijke koplopers
Vanuit de elf denklijnen, de criteria vanuit het VLGG en de gebiedsprocessen die lopen in de regio bij de provincie, gemeenten en waterschappen, zien wij een aantal gebieden als kansrijk voor programmering in het VLGG. Deze gebieden of delen daarvan, zijn in een dermate fase van ontwikkeling dat ze mogelijk als eerste koplopers kunnen fungeren binnen het VLGG. Het gaat om de volgende gebieden of gebiedsontwikkelingen:
- Projecten in de Gelderse Poort (waaraan de zgn. derde tranche middelen vanuit PAGW kunnen worden gekoppeld);
- Beekherstel en de omliggende beekdalen in de Veluwezoom;
- Landschap Berg en Dal/Heumen – Ooijpolder-stuwwal-Heumen;
- Versterking landschap Overbetuwe en Lingewaard - doorontwikkeling Lingezegen.

Met elkaar bekijken we de komende maanden of dit inderdaad de koploper–gebieden zijn en of deze ook daadwerkelijk in het VLGG kunnen worden geprogrammeerd. Dit betekent niet dat de andere denklijnen en de andere kansen en ontwikkelingen die we in het groen-blauw raamwerk zien, niet of minder belangrijk zijn. Het betekent ook niet dat deze koplopergebieden in beton gegoten zijn; er kunnen gebieden afgaan en erbij komen. Het betekent alleen dat we ons de komende maanden focussen op deze gebieden, omdat deze het verst ontwikkeld lijken te zijn en daarmee meest kansrijk om op korte termijn te realiseren.

4.1.2 Klimaatadaptatie

Door klimaatverandering valt er in de winter steeds meer regen en zijn er vaker en langere periodes van droogte. Het drainerende effect van de uitgesleten rivierbeddingen telt daar nog bij op. De opgaven zijn gericht op: water beter vasthouden, grondwaterstanden verhogen, verbeteren van de waterkwaliteit, beekherstel en waterberging. Verdergaande klimaatverandering vraagt de komende decennia om meer ruimte voor waterberging en meer sponswerking van het bodem- en watersysteem.

In lijn met de nationale aanpak richten we ons op de vier belangrijke gevolgen van klimaat-verandering:

- Waterveiligheid, zeespiegelstijging en hoog water
- Droogte, inclusief laag water in de rivieren en de gevolgen voor de waterkwaliteit
- Wateroverlast door extreme of langdurige regenval
- Hitte door langdurige hittegolven



Waterveiligheid

Het water- en bodemsysteem van de grote rivieren bevat opgaven voor hoogwaterveiligheid, waterkwaliteit en een duurzame rivierbodemligging. Het Hoogwaterbeschermingsprogramma heeft een grote opgave voor dijkversterkingen in deze regio. De versterking van de noordelijke Waaldijk is in uitvoering en zal komende periode worden doorgezet van Nijmegen tot aan het Pannerdensch Kanaal. Ook de dijken op de zuidoever van de Waal, de noordoever van de Maas, langs het Pannerdensch Kanaal, de Bovenrijn en de Nederrijn moeten voor 2050 worden versterkt.

Droogte

Op veel plekken ondervinden we de consequenties van droogte, de risico's van extreme buien en extremere waterstanden in de grote rivieren. Voor de Achterhoek en de Liemers is een analyse gemaakt van het probleem, de opgave en de handelingsperspectieven. Daaruit blijkt dat ongeveer 100 mm extra watervoorraad nodig is om 10% van de droogste jaren te overbruggen en voorbereid te zijn op de gemiddelde zomers in 2050. Met deze verdiepende analyses hebben we zicht op een mogelijk handelingsperspectief en inzicht in de mogelijke kosten van deze opgave en eventueel de transitieopgave. In gebiedsprocessen zullen we dit in verkenningen en planuitwerkingen in samenhang met andere opgaven en mede gebaseerd op de Regionale Adaptatie Strategieën (RAS) verder uit moeten werken tot concrete uitvoeringsplannen.

Vergroening: wateroverlast en hitte tegengaan
Vanuit de Verstedelijkingsstrategie werken we bovendien aan een catalogus op het gebied van klimaatadaptatie met maatregelen voor gezonde, circulaire, biodiverse en klimaatadaptieve verstedelijking, inclusief normen. Uitgangspunt is de nationale Maatlat Klimaatadaptief Bouwen. De kernopgave bestaat uit het uitbreiden van groen in de bebouwde omgeving. Met deze opgave worden, naast het uitbreiden van het groen, ook de ingrepen voor klimaatadaptatie in de bestaande steden en dorpskernen bedoeld. Het gaat om ingrepen voor het toevoegen en verbeteren van groen in de openbare ruimte, het tegengaan van hittestress, het realiseren van waterberging en het realiseren van groene daken. Denk bijvoorbeeld aan de Arnhemse aanpak klimaat en vergroenen met programma Radicaal Vergroenen en de Nijmeegse aanpak klimaatadaptatie en biodiversteitsplan.

Wat kosten voor het vergroenen van bestaande steden en dorpen betreft, gaan we uit van €40 per m² bebouwde omgeving. Deze kostprijs is een gemiddelde tussen kosten voor het aanleggen en verbeteren van groen in de openbare ruimte, ingrepen om hittestress tegen te gaan, ingrepen voor waterberging en het realiseren van groene daken. Voor de Groene Metropoolregio en Regio Foodvalley komt dit uit op een totaal bedrag van €250 miljoen euro. Op basis van een 60/40-verdeling zal het grofweg om een bedrag van €150 miljoen gaan voor de Groene Metropoolregio. Daarnaast staan gemeenten gesteld voor hogere onderhouds–kosten de komende jaren voor de groene en klimaatadaptieve leefomgeving.

Tot slot benoemen we in dit kader de drinkwatervoorziening. Niet alleen verandert het klimaat en gebruiken we de bodem steeds intensiever; door bevolkingsgroei en economische groei stijgt de komende jaren de vraag naar drinkwater. Het veiligstellen van de drinkwatervoorziening is een provinciale taak. Door (inter)nationale afspraken met betrekking tot water en natuurherstel zijn de uitbreidingsmogelijkheden van grondwateronttrekkingen beperkt. Met het aanwijzen van Aanvullende Strategische Voorraden voor drinkwater, probeert de provincie de grondwatervoorraden, die in de toekomst mogelijk nodig zijn voor drinkwaterwinning, te beschermen. Daarnaast is het ook nodig om in te zetten op het beperken van het (grond)water¬verbruik en de inzet van alternatieve bronnen voor drinkwater.

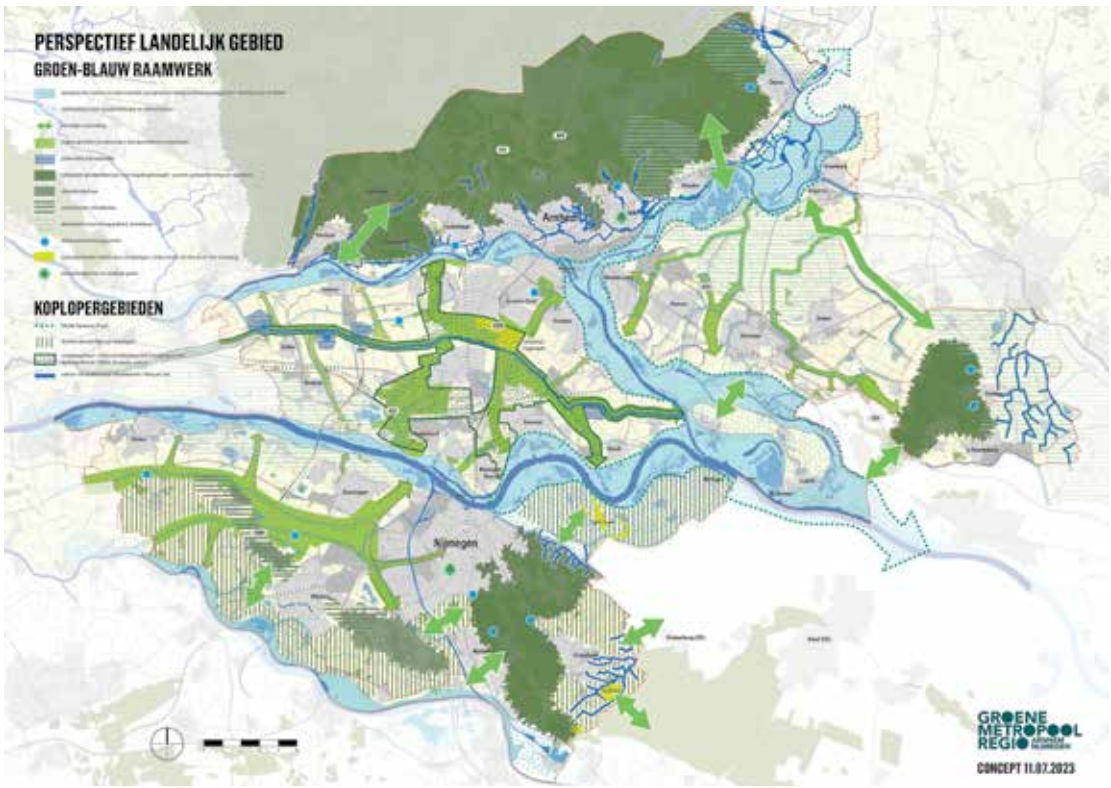

Afbeelding 4: Verhaallijn 1; perspectief landelijk gebied

Samenvatting
Meer landschap, meer stad. Tegelijkertijd met de ontwikkeling van nieuwe woningen, bereikbaarheid en economie, zorgen we ervoor dat we onze waardevolle natuur, landschap en cultuurhistorie behouden en versterken. Op hetzelfde moment zien we dat er een opgave ligt om landbouw te verduurzamen en te zoeken naar aanvullende verdienmodellen. We gaan voor aantrekkelijke landschappen die bewoners een aantrekkelijk uitloopgebied bieden, waarin ruimte is voor agrariërs, biodiversiteit en waterberging en waarbij we kwetsbare natuurgebieden ontzien. Ook gaan we voor een toekomstbestendig rivierengebied dat als systeem goed functioneert en meervoudig bruikbaar is. We zoeken hierbij naar een optimale balans tussen de verschillende functies van het rivierengebied en streven naar een aantrekkelijk riviersysteem dat duurzaam te beheren is. Door het natuurlijk systeem robuuster te maken, kunnen we de negatieve effecten van klimaatverandering minimaliseren.

In het groen-blauw raamwerk staan de kansen en de dilemma's voor versterking van groen en blauw beschreven en verrijkt met de uitgangspunten en doelstellingen van het programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG). Dit heeft elf denklijnen opgeleverd, voor verdere ontwikkeling van natuur en landschap in de Groene Metropoolregio. De denklijnen vormen samen een opmaat voor onder andere een maatregelpakket waarmee via het VLGG en het regioarrangement het landelijke gebied in de Groene Metropoolregio verder verbonden en versterkt kan worden.
Maar hiervoor kijken we ook naar andere (financiële) mogelijkheden om onze doelen te realiseren.

Wat is hiervoor nodig?
- We brengen de effecten van de realisatie van de doelstellingen van het VLGG, waaronder die om te komen tot een reductie in stikstofdepositie, (ruimtelijk) in beeld (provincie, regio, waterschap en sector).
- Aan de hand van de elf denklijnen werken we toe naar gebiedsprojecten met aandacht voor ruimtelijke effecten, draagvlak en (financiële) mogelijkheden en financiële bekostiging voor realisatie (voor 2024 en verder). Dit wordt nader berekend. We kijken hierbij ook naar de binnenstedelijke groene opgave in samenhang met de Klimaatopgave.
- Gezien de integraliteit van de opgave kijken we voor de financiering uitdrukkelijk naar het combineren van andere Rijks- en provinciale programma's. Programma's hebben verschillende tijdshorizons. Integrale gebiedsfinanciering is zeer wenselijk.
- Afspraken over regionale ruimtelijke doorwerking van maatregelen voor natuur inclusief stikstof, water, klimaat en landbouw maken we via gebiedsprocessen. Dit doen we samen met de partners, waaronder vertegenwoordigers van de landbouw en de natuur en in samenhang met het ruimtelijk voorstel. Alle opgaven vragen ruimte en niet alles kan overal. We gaan op zoek naar wat wel kan, we zoeken slimme combinaties en we maken keuzes.
- We starten gebiedsprocessen op of versterken deze voor de initiatieven van de vier mogelijke koplopersgebieden: PAGW en Gelderse Poort, beekherstel en de omliggende beekdalen in de Veluwezoom, landschap Berg en Dal/Heumen - Ooijpolder-stuwwal-Heumen, landschap Overbetuwe en Lingewaard - doorontwikkeling Lingezegen. In een volgende fase komen daar andere gebiedsprocessen bij.
- We stellen een catalogus over klimaatadaptatie op met maatregelen voor gezonde, circulaire, biodiverse en klimaatadaptieve verstedelijking. Kosten voor uitvoering worden geschat op €150 miljoen.
- De inzichten uit het feitenonderzoek en de gemaakte analyses van het handelingsperspectief in het programma Aanpak droogte Achterhoek & Liemers gebruiken we in gebiedsprocessen om te komen tot uitvoeringsplannen.
- In het proces om te komen tot een verkleining en/of verdere invulling van de drinkwater¬reserverings-gebieden (locatiekeuze, ontwerp en inpassing van de drinkwaterwinning) maken we een integrale afweging met andere gebruiksfuncties.
- We doen een check op alle potentiële keuzes uit de drie verhaallijnen. We willen weten of deze schuren met ruimtevraag voor dijkversterking en waterberging, en of we ze in de toekomst zelf wel veilig en droog kunnen houden, gezien het structurerende principe van water en bodem sturend. We realiseren ons dat we met name voor de zachte plancapaciteit (en waar de exacte locatie nog niet bepaald is) ruimte hebben om op basis van dit inzicht keuzes te maken.

4.2 Tweede verhaallijn: Ordenende netwerken voor klimaat, energie en (circulaire) economie

We werken samen om de energietransitie in de regio vorm te geven. We doen dit door
- Zonne- en windenergieprojecten te realiseren.
- Het versnellen van de warmtetransitie in de regio. Hiermee dragen we bij aan het verminderen van de CO2 uitstoot en (inter-) nationale klimaatafspraken.
- Uitbreidingen van het elektriciteitsnet in beeld brengen en deze 'programmeren' met andere ontwikkelingen.

Daarmee dragen we bij aan het verkleinen van de netcongestie-problematiek en het versterken van het energienetwerk.

4.2.1 Klimaat

Het nationale Klimaatakkoord is een belangrijk pakket van maatregelen om de stijging van de gemiddelde wereldtemperatuur te beperken tot ruim onder de 2 graden Celsius. Hiermee geeft een groot aantal partijen invulling aan het Klimaatverdrag van Parijs. De Groene Metropoolregio levert op diverse manieren een bijdrage aan het terugdringen van de CO2-uitstoot. Vaak hebben deze maatregelen een stevige impact op ons ruimtegebruik. Hieronder beschrijven we hoe we binnen de regio werken aan de RES, warmte en waterstof.

Regionale Energie Strategie

In de Groene Metropoolregio werken 16 gemeenten, provincie Gelderland, 3 waterschappen en netbeheerder Liander samen aan de RES. In de RES werken we toe naar de volgende doelen:
- We realiseren de RES 1.0-afspraak van 1,62 TWh in 2030 en streven naar een betere verdeling tussen zon en wind.
- We verankeren de RES in omgevingsbeleid. Daarbij streven we naar minimaal 50% lokaal eigendom.
- We stellen een voorstel op voor het prioriteren en faseren van opwek- en warmteprojecten en -ontwikkelingen in de regio, in samenhang met de beschikbare en geplande netcapaciteit.
- We geven inzicht in de voortgang en bereikte resultaten via monitoring en verantwoording.

In de RES 1.0 is nog sprake van een flinke onbalans tussen de opwek van zonne- en windenergie: 89% zon en 11% wind. Gezien de beperkte capaciteit op het elektriciteitsnet, streven we in een herijking van de RES-afspraken naar een 50%-50% verhouding tussen zonne- en windenergie.

<u>Afspraken voor de toekomst uit de RES 1.0</u>

In de RES zijn 6 richtinggevende ruimtelijke afspraken gemaakt over de ruimtelijke kwaliteit. Hiervan worden er 3 uitgelicht:
- Ruimtelijke kwaliteit: we combineren de ontwikkeling van windturbines en zonnevelden altijd met de ruimtelijke kwaliteit en samenhang van het totale gebied. We houden daarbij rekening met het gebruik van de ruimte door lokale partijen, stakeholders en inwoners.
- Voorkeursvolgorde zon: grootschalige zonnevelden worden mede beoordeeld op: (1) De mate van aantasting van karakteristieke kenmerken van het landschap; (2) De samenhang met andere functies in het gebied, (zoals landbouw, biodiversiteit, cultuurhistorie); (3) De landschappelijke samenhang en (4) Dubbel ruimtegebruik. Er wordt daarbij zoveel mogelijk ingezet op de plaatsing van zonnepanelen op daken van gebouwen.
- Combineer zon/wind: we combineren windturbines zoveel mogelijk met zonnevelden en vice versa. Dit zorgt voor een betere inpassing in de elektriciteitsinfrastructuur. We streven naar een 50%-50% verhouding tussen zon en wind. Zowel regiobreed, als per elektriciteitsstation.

In de RES zijn ook afspraken gemaakt over het doorwerken van het omgevings-instrumentarium en de MER:

- In het afgelopen jaar is een milieueffectonderzoek (planMER) uitgevoerd naar de geschikte en geschikt te maken gebieden voor de ontwikkeling van ten minste 1,62 TWh duurzame elektriciteit. Deze planMER is belangrijke input voor het herijken van de RES 1.0 naar een RES 2.0. We gaan in gesprek met de gemeenten over mogelijkheden voor windenergie en over het vervolgproces.
- In december 2022 hebben Gedeputeerde Staten besloten windturbines op de Veluwe +1 km daaromheen uit te sluiten om de wespendief te beschermen. In de zone van 1-8 km is er beperkt ruimte voor nieuwe windparken onder voorwaarden. De provincie legt dit besluit vast in haar beleidslijn windenergie en de omgevingsverordening. Daarvoor stelt de provincie een planMER windenergie Veluwe-wespendief op.

In de RES zijn ook afspraken gemaakt voor een optimaal warmtesysteem:

- Vanuit regionaal perspectief maakt het verschil welke bron wordt gebruikt op welke plek; we willen voorkomen dat een bron al door de ene gemeente is ingezet, terwijl hij voor een andere gemeente van vitaal belang zou zijn geweest. In de RES is beschreven hoe we gezamenlijk kijken waar welke bovenlokale bron wordt ingezet.
- Binnen de relevante warmteclusters waar dit verdelingsvraagstuk aan de orde is, is een structureel overleg ingericht om daarover in gesprek te zijn en te blijven.
- Gemeenten zetten daarbij verschillende instrumenten in, die binnen de kaders van de Warmtewet, de Omgevingswet en andere beleidsruimten passen om de bovenlokale warmte afspraken te borgen.
- Als regio doen we een gezamenlijke oproep aan het Rijk om de benodigde regie te voeren op de warmtetransitie. Dat kan door te zorgen voor beter aansluitende wet- en regelgeving voor het uitrollen van warmtenetten, hogere en structurele financiële ondersteuning voor alternatieve warmtevarianten (waaronder warmtenetten) via subsidies of Rijksbijdragen en een structurele Rijksbijdrage voor het ambtenarenapparaat om de warmtetransitie ook daadwerkelijk in goede banen te leiden.



Programma Opwek Energie op Rijksgronden (OER)
Om de energietransitie te versnellen en de RES-ambities van regio's te ondersteunen, stelt het Rijk een deel van haar gronden en kunstwerken beschikbaar voor de opwek van duurzame elektriciteit met wind-, water- en zonne-energie. Via het programma Opwek van Energie op Rijksgronden (OER) geeft het Ministerie van Economische Zaken (EZK) hier uitvoering aan.
De ontwikkeling van zonne-energie langs de A15/Betuwelijn is een OER-project binnen onze regio. De betrokken gemeenten hebben de provincie verzocht een inpassingsplan te maken voor de inpassing van duurzame energie langs de A15. De provincie is daartoe bereid en heeft de intentie uitgesproken dit op te pakken als het zover is. Er loopt binnen de regio een uitvraag aan de gemeenten voor nieuwe projecten binnen het OER-programma.

Regionaal Expertiseteam Energie (REE)
In 2023 is het REE van start gegaan. Het expertiseteam ondersteunt bedrijven bij het verlagen van hun CO2-footprint en kan bijdragen aan de RES-doelstelling om zon op dak te realiseren. Vanuit de regio monitoren we op welke locaties er veel potentieel is voor zon op dak en ruimte op het net, zodat het REE gericht bedrijven kan benaderen. Daarnaast delen we informatie en kennis over onder andere wet- en regelgeving en nationale subsidies.

Waterstof
De toekomstige waterstof backbone van Gasunie loopt door de regio heen. Onder andere de keramische industrie in de regio (Brick Valley) kan met een aftakking van de waterstof backbone van het aardgas af komen. Een regionale aftakking is mogelijk ook kansrijk voor woonkernen en andere functies in de nabijheid van een aftakking.

Hoewel er nog weinig informatie beschikbaar is, kan worden aangenomen dat ook de aanleg van waterstof-infrastructuur een onrendabele top zal hebben. Dat betreft zowel de waterstofbelevering van bedrijven op industrieterreinen als het gebruik van waterstof voor verwarming van woningen. Dat laatste kan incidenteel wenselijk zijn. Ook hier zal een verkenning nodig zijn, die dezelfde stappen volgt als die bij warmtenetten. In de loop van 2023 wordt ook van de waterstofinfra een globale verkenning gemaakt van de onrendabele top en voor welke specifieke situaties waterstof¬infrastructuur een optie is.



4.2.2 Energienetwerk

Netwerkcongestie is inmiddels een beperkende factor geworden voor ruimtelijke ontwikkelingen. Aansluiting op de bestaande energie-infrastructuur is niet meer vanzelfsprekend bij de ontwikkeling van projecten en moet vroegtijdig meegenomen worden als randvoorwaarde in ruimtelijke ontwikkeling.
Wij moeten verder vooruitkijken naar de energievraag en het energieaanbod na 2030 en de benodigde energie-infrastructuur. Hiermee worden knelpunten voorkomen en kunnen we slimme keuzes maken om woningbouw, werklocaties en mobiliteit slim te combineren in het energiesysteem van de toekomst.

Voorlopig houden we rekening met het 'first come, first serve'-principe.
Met de aankomende aanpassing van de ACM-regulering, verwachten we dat er afgeweken kan en gaat worden van dit principe. Maatschappelijke afwegingen gaan bepalender worden in de volgorde van aansluiten. De netbeheerder verwacht daarbij een sturende rol en een helder afwegingskader van overheden.

Op kortere termijn, tot 2030, zijn de meeste uitbreidingen in het elektriciteits–netwerk al gepland. Voor alle grote verstedelijkingslocaties (wonen, werken en mobiliteit) maken wij daarom een risicoanalyse:
- of die woningbouw- of werklocatie op het gewenste moment aangesloten kan worden op het netwerk onder twee verschillende scenario's: 'all electric' en 'warmtenet';
- hoe groot risico's zijn van mogelijke andere ontwikkelingen die de aansluiting alsnog in gevaar zouden kunnen brengen; en
- hoe de mobiliteitstransitie past in deze verstedelijkingslocaties.

Daarna volgt een verkenning van mogelijke oplossingsrichtingen.
Voor werklocaties kunnen tot 2030 aansluitingen op het elektriciteitsnet alleen gerealiseerd worden als er lokale oplossingen met een 0-netcapaciteit gerealiseerd worden (energievragers en aanbieders bij elkaar te clusteren) of door een lokale energieopslag te realiseren.

<u>GEIS-samenwerking in de provincie.</u>
Binnen de samenwerking GEIS biedt de provincie een platform om de opgaven rondom het energiesysteem te bespreken (zie beleidskader provincie voor een onderbouwing van GEIS). Binnen GEIS zijn drie sporen te onderscheiden die parallel lopen aan de gezamenlijke ambitie "Een toekomstbestendig energiesysteem in 2050":
1 Versnellen van realisatie
2 Prioriteren & programmeren
3 Beter benutten & slimme oplossingen

In de periode tot 2030 is er veel schaarste in het energiesysteem en is er weinig ruimte voor nieuwe initiatieven. De infrastructuuruitbreidingen zijn al concreet gepland en opgenomen in het investeringsplan van de netbeheerders en worden zo snel mogelijk uitgevoerd. In spoor 1 worden deze projecten gemonitord en worden acties ondernomen om zo nodig ruimtelijke procedures te versnellen (vertraging voorkomen) of barrières weg te nemen. Daarnaast worden in spoor 3 alle mogelijke slimme oplossingen geïnventariseerd voor het beter benutten van de huidige capaciteit.

In de periode na 2030 is er meer ruimte om vooruit te plannen en projecten in de tijd te programmeren (faseren). En ook de ruimtelijke puzzel te leggen voor de benodigde energie-infrastructuur. We moeten nu al keuzes maken over deze toekomstige periode, zodat er op tijd voldoende capaciteit gerealiseerd kan worden om alle ontwikkelingen mogelijk te maken. In spoor 2 wordt gewerkt aan het proces Integraal Programmeren, met onder andere de volgende vragen:
- Hoe zien de wijken van de toekomst eruit?
- Waar willen we inzetten op warmtenetten, geothermie, hydrothermie en waterstof?
- Waar moeten de nieuwe onderstations komen?

- Waar komen de mobiliteitsknooppunten en hoe combineren we deze met werklocaties, duurzame opwek en laadvoorzieningen (ook voor industrieel verkeer)?
- Hoe ziet de typologie van onze bedrijven eruit; hoeveel energie vragen en leveren zij en hoe kunnen we dit in kaart brengen?
- Waar en hoe kunnen we ruimte reserveren op (indien mogelijk) bestaande en nieuwe werklocaties voor collectieve laadvoorzieningen?
- Welke rol kunnen Smart Energy Hubs (SEH's) vervullen bij deze ontwikkelingen?

Dit proces levert een energievisie op het energiesysteem 2040-2050, inzicht in de energievraag en het energieaanbod van alle sectoren en opgaven gecombineerd met de benodigde energie-infrastructuur (capaciteit en ruimteclaim). En een prioriteitenlijst met belangrijke energie-infrastructuurprojecten (provinciaal MIEK). Het provinciaal MIEK komt tot stand door een brede maatschappelijke afweging en wordt door de netbeheerders opgenomen in hun investeringsplannen.

4.2.3 (Circulaire) economie

De Groene Metropoolregio is een stedelijk knooppunt met een ondernemend en innovatief ecosysteem voor het mkb. De ambitie van de regio is zich nog verder te ontwikkelen als Groene Metropoolregio van nationale én internationale betekenis, als circulaire topregio van ons land en Europa. Alleen is er momenteel in de regio sprake van een enorme krapte op de arbeidsmarkt, met name in onze innovatieve topsectoren energy, health en hightech. Hiervoor hebben we een breed gedragen Human Capital Akkoord opgesteld en werken we nu aan de lange termijn borging en de uitvoering hiervan.

De topsectoren zijn momenteel, samen met logistiek, goed voor ongeveer 30% van de bedrijven en 50% van de banen. Onze regio kent ook een meer dan gemiddelde werkgelegenheid in de zorg en overheidssector. Met name in de zorg is de arbeidsmarkt krap; innovaties binnen deze sector moeten helpen om op termijn de krapte op te lossen. Deze sectoren zijn belangrijk en leggen niet altijd een ruimtelijke claim op werklocaties.
De Groene Metropoolregio heeft een groeiende bevolking. We zetten in op het meer in balans brengen van wonen en werken (wat op een positieve manier ook bijdraagt aan onze mobiliteits¬opgave) en meer ruimte voor economische activiteiten en arbeidsplaatsen. Concreet: de ruimtevraag van werken moeten we ook meenemen bij de ruimtevraag van onze groeiende bevolking.
Dit zorgt voor een betere balans tussen wonen en werken en hierdoor kunnen de huidige en toekomstige bewoners ook werken binnen de eigen regio.
Om zo ook de pendel naar andere regio's te verminderen.

Goede, toekomstbestendige werklocaties zijn belangrijk voor de economie in de Groene Metropoolregio. Het is daarom belangrijk dat werklocaties zo zijn ingericht dat bedrijven er goed kunnen ondernemen, nu en in de toekomst. Daarnaast zien we dat werklocaties een belangrijke rol spelen in het behalen van onze doelstellingen ten aanzien van de energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie en biodiversiteit.

De Groene Metropoolregio heeft onlangs – op basis van onderzoek - bouwstenen verzameld voor een nieuwe economische koers, die moeten leiden tot een toekomstbestendige economie in 2040 (Economie van de Toekomst). We doen daarin een voorstel voor 5 à 6 thema's, die samen invulling geven aan de gewenste ontwikkelingsrichting van de economie, binnen de ambities en contouren van de huidige Regionale Agenda. Zie daarvoor onderstaand figuur. Aanvullend op het thema Netcongestie (zie paragraaf 4.3.2) lichten we de 6 thema's in deze paragraaf toe.

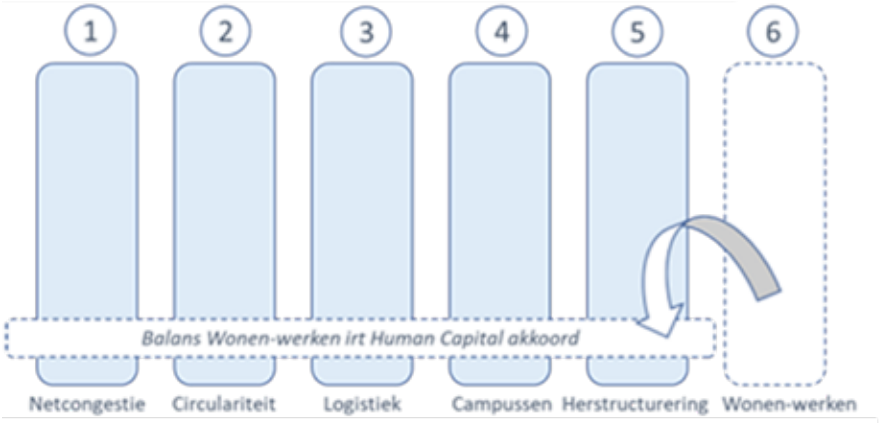

Afbeelding 5: Zes thema's binnen Economie van de Toekomst

Algemene uitgangspunten Economie van de Toekomst
In onze economische koers is een aantal uitgangspunten van belang:

1 Economische ontwikkeling concentreert zich met name op onze topsectoren health (zorg), hightech, energy en het brede mkb. Logistiek is randvoorwaardelijk voor alle sectoren en we blijven daarop inzetten.
2 Economische ontwikkeling is zoveel mogelijk circulair.
3 De ontwikkeling van de regionale economie is gebaseerd op de principes van 'brede welvaart'.
4 De Groene Metropoolregio gaat voor gebalanceerde economische groei. Regionaal inkomen (materiële welvaart) is hierbij niet meer dominant, maar onderdeel van een breder geheel. Ook de impact op mens (welzijn van inwoners) en omgeving (milieu) worden meegewogen en afgewogen in de ontwikkeling van de economie.
5 Economische ontwikkeling vraagt om ruimte. Het gebruik hiervan is slim en duurzaam. Dat betekent: eerst kijken naar bestaande ruimte; en dan pas naar nieuwe ruimte. Waar mogelijk is het ruimtegebruik zoveel mogelijk meervoudig.
6 Ruimtelijke kwaliteit staat voorop in de (door- of her)ontwikkeling van werklocaties.

Op basis van deze uitgangspunten hebben wij de economische koers uitgewerkt in onderstaande thema's.

<u>Herstructurering en verdichting</u>
Zorgvuldig ruimtegebruik ligt aan de basis van de groene groei-ambities van de Groene Metropoolregio. Behoud van de werklocatiefunctie en optimalisatie van het ruimtegebruik van onze bestaande werklocaties is hierbij belangrijk.
Zo zorgen we ervoor dat het juiste bedrijf zich op de juiste plek kan vestigen en ontwikkelen we nieuwe locaties alleen als dat echt nodig is. Het heeft de voorkeur dat toekomstige ruimtevraag eerst op bestaande terreinen wordt gefaciliteerd en pas als dat niet mogelijk is, er nieuwe (uitleg)locaties in beeld komen.
Voor herstructurering is schuifruimte nodig om bestaande bedrijven naar andere terreinen te verplaatsen om de achtergebleven locaties te kunnen herstructureren en intensiveren. Herstructurering en intensivering moeten daarom gelijktijdig worden opgepakt. Integraal onderdeel van deze opgave is een kwaliteitsverbetering van de werklocaties.

Samengevat willen we inzetten op:

- Behoud en groei van het aantal banen passend bij de bevolking in de regio. Dit vraagt niet per direct om compensatie van meters op werklocaties, omdat de doelstelling is bestaande terreinen te intensiveren.
- Regionale afspraken over herstructurering van bestaande voorraad, zodat niet alle ruimtevraag bij nieuwbouw terechtkomt.
- Ruimtewinst behalen op nieuw aan te leggen terreinen en herstructurering van werklocaties door gezamenlijke faciliteiten en planologische sturing.

- De juiste bedrijven naar de juiste plaats brengen; strijdig gebruik op werklocaties tegen gaan om zo ruimte voor bedrijven te creëren en informele werklocaties inzetten om schuifruimte te creëren.
- Herstructurering van bestaande voorraad opnemen in een nieuw RPW.

Circulariteit
Ruimte voor circulaire activiteiten is belangrijk en nodig om onze ambities als circulaire topregio waar te kunnen maken en optimaal te kunnen bijdragen aan deze maatschappelijke opgave. Een deel van de circulaire activiteiten zijn al onderdeel van de reguliere bedrijvigheid in de regio.
Ruimte voor hogere milieucategorieën (hmc: milieucategorie 4.1 en hoger) is nodig om bedrijven die hinder veroorzaken voor hun omgeving, te kunnen huisvesten of te verplaatsen. Omdat de ruimte voor hmc-activiteiten beperkt is, is selectiviteit in type bedrijf en locatie noodzakelijk.

Rijk, provincies en enkele gemeenten werken aan het opstellen van een beleidslijn voor grote ruimtevragers, onder de noemer, Grip op grote bedrijfsvestigingen (GRIP). Provincies hebben van het Rijk de opdracht gekregen om zoekgebieden te identificeren voor grootschalige ruimtevragers vanaf vijf hectare, waaronder logistiek en hoge milieucategorie bedrijvigheid. In het kader van Economie van de Toekomst zijn lijnen uitgezet ten aanzien van transformatie van werklocaties (naast grote ruimtevragers gaan we in op hoge milieucategorie en watergebonden bedrijvigheid). Deze zullen nader worden uitgewerkt in het RPW.

Samengevat willen we inzetten op:
- Koesteren en behouden van hmc-locaties. Hiervoor maken wij regionale afspraken in het volgende RPW. Inzet is een inspanningsplicht voor gemeenten om hmc-locaties te behouden bij transformatie.
- Meer inzicht in de ruimtevraag circulair: welke bedrijven zijn hier gevestigd, welke locatie-eigenschappen hebben zij en welke toekomstige ruimtebehoefte valt er hierbij te verwachten?
- Prioritering van de circulaire opgave; welke type circulaire activiteiten willen we faciliteren in de regio?

Logistiek
Logistiek is een basisvoorwaarde voor een economisch vitale en leefbare regio. De logistieke sector is tenslotte noodzakelijk om alle sectoren effectief en efficiënt te laten functioneren en ervoor te zorgen dat bedrijven en consumenten hun producten en diensten ontvangen. Een feit is dat de logistieke opgave groeit en daarnaast speelt logistiek een belangrijke randvoorwaardelijke rol bij andere opgaven in de regio zoals de energietransitie, verstedelijking, groene groei en bewuster gebruik van ruimte. Ruimte voor logistiek is dus noodzakelijk, maar dit moet echt slimmer en duurzamer en daar waar mogelijk bijdragen aan verbetering van de ruimtelijke kwaliteit.

Samengevat willen we inzetten op:
- Lokale logistiek; wij zetten in op de ontwikkeling van stadsdistributiehubs (cityhubs) aan de rand van de stad.
- Lokale en regionale logistiek; wij creëren ruimte voor regionaal gevestigde logistieke bedrijven, waardoor schuifruimte ontstaat op bestaande werklocaties voor onder andere cityhubs. Voor de uitbreidingsruimte kijken we naar locaties geclusterd rondom bestaande werklocaties en nabij de snelwegen.
- Bovenregionale logistiek; wij blijven ruimte bieden voor de activiteiten van bestaande logistieke ondernemers. Voor ondernemers buiten de regio bieden we alleen ruimte als zij aantoonbare ondersteunende (logistieke) opgaven vervullen ten behoeve van de topsectoren health, hightech en energy. Nieuwe uitbreiding voor bovenregionale logistiek positioneren we binnen de bestaande logistieke knooppunten (Knoop EMZ en Knoop 38). Hoeveel ruimte daarvoor nodig is, onderzoeken we in het traject rondom het nieuwe RPW. Het Rijk vraag provincies ook om ruimte voor grootschalige ruimtevragers (GRIP).
- Uitgifte logistieke kavels vraagt ook om voorzieningen.

- Nieuwe ruimte zetten we zo efficiënt mogelijk in (ruimtewinst in de uitgifte van nieuwe logistieke kavels).
- Bovenstaande punten worden verder uitgewerkt en hier worden regionale afspraken over gemaakt in een nieuw RPW.

Investeren in ruimte voor campussen en innovatiemilieus
De campussen in de Groene Metropoolregio zijn een magneet voor talent, ondernemerschap en investeerders. Dit zorgt voor innovatieve bedrijvigheid op deze bijzondere werklocaties. Het zijn ook dé plekken waar (jong) talent wordt opgeleid en waar onderzoek en valorisatie leidt tot innovaties met maatschappelijke impact. Voor een duurzame economische ontwikkeling en het innovatieve vermogen van de regio is het van belang dat de positie van de campussen verder wordt versterkt in zowel economisch als ruimtelijk opzicht. Dat betekent dat er regionaal aandacht nodig is voor het faciliteren van voldoende ruimte voor innovatieve bedrijvigheid in onze health-, hightech- en energy-ecosystemen én dat er op de bestaande campussen samen met het Rijk en de provincie (meer) geïnvesteerd moet worden.

Samengevat willen we inzetten op:
- Ruimte voor ontwikkeling is cruciaal voor de verder groei van het innovatieve ecosysteem op en rond de bestaande campussen en op innovatieve werklocaties in de regio. Daarom moeten we bestaande ruimte op campussen en werklocaties slim benutten en waar mogelijk uitbreiden.
- Een optimale en duurzame bereikbaarheid van de campussen op fiets en met openbaar vervoer is noodzakelijk.
- Voorzieningen zijn nodig om de levendigheid en aantrekkelijkheid van de campussen en de ruimte daaromheen te versterken.

Tot slot: Naar een nieuw RPW
De uitgangspunten uit het onderzoek Economie van de Toekomst vertalen we door in een nieuw RPW. In een integrale afweging maken we eerst een opdracht voor de nieuwe RPW. Op 1 januari 2025 moet er een nieuw RPW liggen.

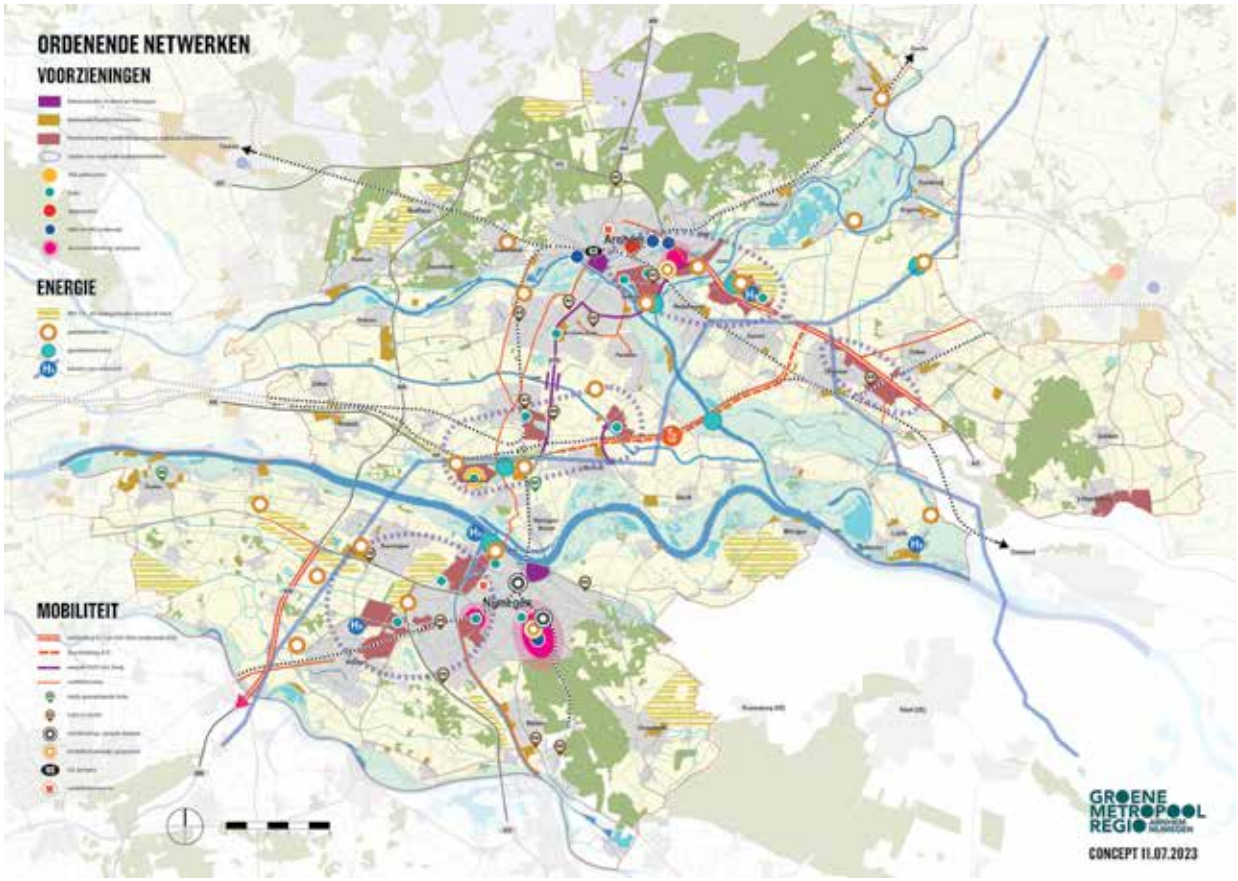

Afbeelding 6: Verhaallijn 2; Ordenende netwerken voor klimaat, energie en (circulaire) economie

Samenvatting
Rond de thema's klimaat, energie en (circulaire) economie is op dit moment veel in beweging. En alle ontwikkelingen hebben een impact op de ruimte en het ruimtegebruik. Wat betreft klimaat levert de Groene Metropoolregio op diverse manieren een bijdrage aan het terugdringen van de CO_2-uitstoot. Vaak hebben deze maatregelen een stevige impact op het ruimtegebruik. We werken hier onder meer aan via de RES. De geringe capaciteit op het elektriciteitsnet (Netwerkcongestie) is inmiddels een beperkende factor geworden voor ruimtelijke ontwikkelingen en vormt een ernstige bedreiging voor het behalen van onze doelen.

We hebben als stedelijk knooppunt een mooie uitgangspositie met een ondernemend en innovatief ecosysteem voor het mkb. De ambitie van de regio is zich nog verder te ontwikkelen als Groene Metropoolregio van nationale én internationale betekenis, als circulaire topregio van ons land en Europa. Om dat te bereiken werken we aan toekomstbestendige en duurzame werklocaties (herstructurering, circulariteit en logistiek), investeren we in campussen en gaan we een nieuw, toekomstbestendig RPW maken.

Wat is hiervoor nodig?
Klimaat/energie
- Herijking van de RES met als doel een betere verhouding in de opwek van energie door zon en wind waardoor het energienet minder belast wordt.
- Structurele financiering van RES-taken.
- Verankering van de RES in het omgevingsbeleid en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het realiseren van de RES-doelen.
- We werken aan een regionale programmering van de energie-infrastructuur. De programmering doen we in samenhang met de programmering op Gelderse schaal en vormt daarmee de input voor het programma GEIS. Vanuit dit programma wordt ook de verbinding gelegd met de programmering van het landelijk netwerk.
- Versnellen van ruimtelijke procedures om aanleg van energie-infrastructuur mogelijk te maken.
- Samen met de netbeheerder worden de kansen voor het gebruik van waterstof in de industrie die niet makkelijk kan elektrificeren (cluster 6) verkend. We brengen in beeld wat er nog wel aan ontwikkelingen mogelijk is met de bestaande restcapaciteit van de onderstations en hoe zich dat verhoudt tot onze plannen tot 2030. Op basis hiervan gaan we lokale maatwerkoplossingen ontwerpen, financieringsafspraken maken, programmeren en uitvoeren.
- Afwegingsruimte voor de provincie en netbeheerder is nodig om te kunnen prioriteren bij aansluitingen op het energienet.

(Circulaire) economie
- We vertalen de uitgangspunten voor de Economie van de Toekomst in een nieuw RPW. In het nieuwe RPW zullen net als in het huidige RPW afspraken worden opgenomen over de ontwikkeling van kantoren en detailhandel.
- Bij de realisatie van terreinen voor logistieke activiteiten onderzoeken we de mogelijkheden om daarbij lokale, regionale en bovenregionale logistiek slim te combineren.
- We ontwikkelen een visie op onze circulaire economie, passend bij onze regionale kracht en behoefte. We doen in het kader van het nieuwe RPW onderzoek naar de vestigingseisen voor circulaire bedrijvigheid in onder andere de hoge milieucategorieën en naar mogelijkheden om deze te huisvesten.

4.3 Derde verhaallijn: Leefbare dorpen en steden

Zorgvuldig ruimtegebruik ligt aan de basis van de groene groei-ambities van de Groene Metropoolregio. In dit perspectief gaan we in op:
1 Woonopgave
2 Mobiliteitsopgave
3 Recreatie en toerisme
4 Voorzieningen zoals scholen, zorg en cultuur
5 Erfgoed

4.3.1 Wonen

De woonopgave tot 2030 ligt vast in de Woondeals. De opgave voor de periode daarna hebben we in de Verstedelijkingsstrategie ook al benoemd, zonder al definitief locatiekeuzes vast te leggen. Dit geeft ons de gelegenheid om de zoekgebieden nog goed af te wegen, bijvoorbeeld op de effecten voor water en bodem.

Woondeal 2.0

In 2020 zijn gemeenten binnen de Groene Metropoolregio, provincie Gelderland en het Rijk een langjarig partnerschap aangegaan voor een beter werkende woningmarkt. Aanleiding was het feit dat de Groene Metropoolregio in de top 3 van regio's in Nederland stond met het hoogste woningtekort, de woonopgaven bovengemiddeld waren en de uitvoering onder druk stond.
Concrete resultaten van Woondeal 1.0 zijn: een regionale woningmarktmonitor, uitbreiding van plancapaciteit, toevoeging van nieuwe locaties en gebieden, ombuiging naar meer betaalbare programma's, een circulaire impactladder, extra handen en expertise via flexpools en aanjagers. Alle partijen hebben extra middelen beschikbaar gesteld voor toevoeging van nieuwe woningen en gebiedsontwikkelingen. De Rijksbijdragen aan woningbouw in deze regio tellen in afgelopen drie jaar op naar ongeveer €400 miljoen. Dit betreft cofinanciering voor gebiedsontwikkelingen en de bouw van 19.320 woningen. Lokale en regionale overheden, marktpartijen en corporaties investeren een veelvoud.

We zijn er nog niet. Het in 2022 uitgevoerde regionale woningbehoefteonderzoek herbevestigt dat de woonopgave het lokale niveau overstijgt; versterkte samenwerking tussen regio(gemeenten), provincie en Rijk is nodig voor een passende bijdrage van iedere gemeente aan deze opgave.
Voor het langjarig toevoegen van voldoende woningen, ruimtelijk goed ingepast binnen het concept 'meer landschap, meer stad' blijft ieders inzet en betrokkenheid noodzakelijk.
Rijk, provincie en gemeenten hebben in de Woondeal 2.0 onder andere afgesproken dat we gaan voor:

- Realisatie van de woningbouwopgave als bouwsteen en binnen de kaders van de Verstedelijkingsstrategie.
- Een woningtekort van 2% wordt door overheden als gezond beschouwd. Daarom zetten we in op de bouw van zo'n 55.000 woningen richting 2040. Conform de Woondeal moeten er minimaal 33.000 woningen tot en met 2030 gerealiseerd worden. We sturen daarbij echter op 38.000 woningen tot en met 2030. Zo vullen we de behoefte van 42.000 woningen grotendeels in, die blijkt uit recent woonbehoefteonderzoek. We zetten waar mogelijk in op realisatie en versnelling. Daarvoor is invulling van bredere randvoorwaarden voor gebiedsontwikkeling noodzakelijk. Als dit niet gebeurt zal het woningtekort op een (te) hoog niveau blijven.
- Realisatie van ongeveer 20.000 van deze woningen in drie grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties: Nijmegen Stationsgebied, Nijmegen Kanaalzone en Spoorzone Arnhem-Oost en 17.000 woningen in de zeventien andere focusgebieden.
- Ophoging van de woningproductie van 3.300 naar zo'n 3.700 woningen per jaar, onder andere door inzet op flexwoningen en ruimte voor alternatieve woonvormen.

- In lijn met de nationale doelstelling (vergroting van de beschikbaarheid van woningen voor mensen met lage en middeninkomens, waaronder veel starters) zorgen voor voldoende betaalbare woningen voor aandachtsgroepen en een evenwichtige spreiding daarvan over de gemeenten (bron: Woondeal 2.0 Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen); 30% sociale huur, 2/3 betaalbaar.
- Realisatie van circulaire ambities: 50% circulair bouwen in 2030, 100% in 2050. Daarnaast voldoen aan de klimaatambities van het Parijsakkoord.

Momenteel telt de Groene Metropoolregio tot en met 2030 een voldoende omvangrijke harde en zachte planvoorraad. Op grond hiervan is het realiseren van 33.000 woningen tot en met 2030 haalbaar. Het vraagt een blijvende intensieve samenwerking van Rijk, provincie en gemeenten, samen met corporaties en marktpartijen. Per opgave zijn de hoofdactiviteiten voor de uitvoering door Rijk, provincie en gemeenten aangegeven. In lijn met de Verstedelijkingsstrategie is het overgrote deel van de planvoorraad binnen steden of dorpen voorzien.

Totale inzet is randvoorwaardelijk voor slagen Woondeal
Bij de Woondeal zien partijen in dat het realiseren van de doelstellingen ambitieus is, afhankelijk is van veel factoren en in het huidige tijdsgewricht onder druk staat. In de Verstedelijkingsstrategie en bijbehorende bestuurlijke afspraken (van november 2022) zijn bij de ambities randvoorwaarden benoemd over het toevoegen van 100.000 woningen in beide regio's tot 2040. Ook in het provinciale bod (per brief aan de minister) zijn randvoorwaarden benoemd, als voorloper op de afspraken met het Rijk. Deze randvoorwaarden gelden ook voor de realisatie van deze Woondeal (en breder):
- Investeringen in bereikbaarheid
- Financiering van onrendabele toppen
- Voldoende ambtelijke capaciteit
- Voldoende stikstofruimte
- Voldoende netcapaciteit op het elektriciteitsnet

Met de Woondeal 2.0 zien de partijen het belang in van het invullen van deze randvoorwaarden voor het effectief uitvoeren van de afspraken. Daarbij is continuïteit en versterking van de uitvoeringsorganisatie essentieel om de gewenste ontwikkelingen uit deze Woondeal te realiseren.

Onderzoek naar onrendabele toppen
De realisatie van de woonambitie kan alleen als we (Rijk, provincie, gemeenten) gezamenlijk de onrendabele top financieren. De ontwikkeling van betaalbare woningen is namelijk complex door de verschillende ambities die samenkomen, uitdagingen op het vlak van infrastructuur en parkeren etc. Bovendien hebben we met elkaar een aantal ambities afgesproken: betaalbaar, groen, duurzaam met aandacht voor leefbaarheid.

We hebben aan Fakton gevraagd om een eerste beeld van de investeringskosten op te stellen die gemoeid zijn met het integraal realiseren van de Verstedelijkings-strategie. Op basis van referentieprojecten en kengetallen is een inschatting gemaakt van verwachte investeringskosten.

De kosten voor het realiseren van woningen drukken wij uit als een tekort per woning. Dit tekort per woning omvat de kosten voor de realisatie van de gebiedsontwikkeling en nadrukkelijk niet de kosten voor bijvoorbeeld een schaalsprong in de infrastructuur op provinciaal niveau (onderdeel van bouwsteen Mobiliteit).

Voor het bepalen van de gemiddelde onrendabele top per woning beschouwen wij de kosten en opbrengsten die optreden bij de gebiedsontwikkeling. Hierbij wordt voornamelijk binnen het plangebied gekeken en spelen de traditionele grond-exploitatiekosten voor de gebiedsontwikkeling een belangrijke rol als het gaat om de te maken kosten.

Om te komen tot een gemiddelde onrendabele top per woning zijn diverse bronnen meegenomen, waarbij rekening is gehouden met toerekenbaarheid. Op basis van deze aannames komt het totale tekort op ongeveer €700 miljoen bij 60.000 woningen. Een deel is hiervan recentelijk door het Rijk gefinancierd (onder andere Woningbouwimpuls (WBI) en investeringen in grootschalige woningbouwgebieden).

Investering ambtelijke capaciteit woningbouw en gebiedsontwikkeling
Een groter bouwvolume betekent dat gemeenten meer plannen moeten ontwikkelen. Dit kost ambtelijke capaciteit waaraan het in veel gemeenten ontbreekt. De Groene Metropoolregio heeft in april 2023 een eerste inventarisatie uitgevoerd onder de 18 gemeenten. Daaruit blijkt een behoefte aan ongeveer 50-60 fte extra. Als je dit kapitaliseert, betekent dit een financiële behoefte van ongeveer €4-5 miljoen aan extra capaciteit om bouwplannen verder te ontwikkelen. Het gaat dan om diverse vacatures, zoals planeconomen, projectleiders, verkeerskundigen en stedenbouwkundigen.

De Woondeal 2.0 voor de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is op 8 maart 2023 ondertekend. Hiermee bestendigen Rijk, provincie en regio(gemeenten) de samenwerking voor een gezondere woningmarkt. Met deze afspraken draagt de regio bij aan een derde deel van de Gelderlandse woningbouwopgave. Uniek aan de Woondeal in Arnhem-Nijmegen is dat deze niet alleen gaat over woningen bouwen. Het gaat ook over het beter benutten van bestaande woningen, circulariteit en wonen met welzijn en zorg.

33.000 woningen toevoegen
Tot en met 2030 komen er in de regio minimaal 33.000 woningen bij. Een belangrijk deel van deze woningen komt op de grootschalige woningbouwlocaties Arnhem Spoorknoop-Oost, Stationsgebied Nijmegen en Kanaalzone-Zuid in Nijmegen. Ook in de andere gemeenten komt er extra inzet voor verschillende woningbouwlocaties. Met corporaties en marktpartijen onderzoekt de regio kansen in de bestaande woningvoorraad om snel meer woningen te krijgen.

30% sociale huur in elke gemeente
Belangrijk in de nieuwe Woondeal-afspraken is de overeenkomst tussen de gemeenten dat elke gemeente een gelijke bijdrage levert aan de huisvesting van aandachtsgroepen. Dan gaat het bijvoorbeeld om mensen met een zorgvraag of mensen die dakloos dreigen te worden. Iedere gemeente zet zich daarom in voor 30% sociale huur bij nieuwbouw. Ook is de regio landelijke koploperregio ‘Een thuis voor iedereen’. Dit houdt in dat wordt gewerkt aan wijken en buurten waar ook mensen met een zorg- of ondersteuningsvraag lang zelfstandig kunnen wonen.

Bovengemiddelde inzet nodig
De bouw van meer woningen en van meer betaalbare woningen vraagt een stevige inzet van alle partijen. Er zijn voldoende bouwmogelijkheden. Maar; de bouwkosten stijgen, stikstof belemmert bouwmogelijkheden, personeelstekorten spelen op veel plaatsen. Rijk, provincie en gemeenten bundelen hun krachten om deze problemen op te lossen. De Woondeal helpt om dan belemmerende regelgeving op te lossen.

Ondersteuning van corporaties en bouwbedrijven
De woningcorporaties en bouwers in de regio ondersteunen de ambities zoals vastgelegd in de Woondeal.

4.3.2 Mobiliteit

De regio heeft de keuze gemaakt om mensen in de Groene Metropool te laten reizen op de slimste en schoonste manier. Dit is nodig om te anticiperen op de groei van mobiliteit (mede door de woningbouw en de groei van de economie) en te werken aan de klimaatopgave, stikstofopgave en het verbeteren van de luchtkwaliteit. In november 2022 maakten het Rijk, de provincies Gelderland en Utrecht, 3 waterschappen en de Groene Metropoolregio en Regio Foodvalley bij het BO MIRT verstedelijkingsafspraken voor de bouw van 100.000 woningen tot 2040.

Wij benutten en versterken bij het bouwen van nieuwe woningen de groene kwaliteiten van de regio's, bijvoorbeeld door vooral binnenstedelijk en bij OV-knooppunten te bouwen. Meer woningen, meer inwoners én meer bedrijvigheid betekent ook een (forse) groei van de mobiliteit. Een belangrijke voorwaarde om bij te dragen aan het oplossen van het woningtekort is verbetering van de bereikbaarheid, met focus op slimme en schone mobiliteit. Zonder extra investeringen zijn de nieuwe woningen letterlijk en figuurlijk onbereikbaar. Dat blijkt ook uit de Mobiliteitsanalyse Verstedelijkings¬strategie die in opdracht van het Rijk, de provincies Gelderland en Utrecht en beide regio's is uitgevoerd.



De conclusies zijn:

- De woningbouwopgave heeft grote gevolgen voor de bereikbaarheid van de Groene Metropoolregio en Regio Foodvalley.
- De huidige infrastructuur staat nú al onder druk en kan deze woningbouwopgave (en toename van bedrijvigheid) niet aan.
- De wegen lopen vast en de huidige capaciteit voor fietsverbindingen en openbaar vervoer is (ook) niet toereikend.
- Voor deze woningbouwopgave is een forse bereikbaarheidsambitie nodig, die is te vergelijken met die in de Randstad of Brainport Eindhoven.
- Om de groei van het aantal verplaatsingen aan te kunnen, is op vele fronten een schaalsprong nodig voor openbaar vervoer, fiets en in sommige gevallen voor weg. Hierbij gaat het om verbindingen tussen stedelijke netwerken, internationaal met Arnhem Centraal en om ontsluiting van deze stedelijke netwerken op regionale schaal. Uit de analyses blijkt dat het stedelijke wegennet vastloopt door de toevoeging van nieuwe woningen en de autonome groei van het verkeer. Om dit te voorkomen, zijn investeringen nodig in met name openbaar vervoer, fiets en hubs en flankerend beleid van lagere overheden. Een belangrijk punt is dat openbaar vervoer, fiets en hubs ook moeten worden versterkt, in termen van capaciteit en kwaliteit. Er is een forse investering in de infrastructuur voor het openbaar vervoer nodig. Daarnaast kan slechts van

hoogwaardig openbaar vervoer – gericht op ontsluiting van bestaande en nieuwe woongebieden – sprake zijn als de frequentie van het openbaar vervoer op stedelijke corridors wordt vergroot door te investeren in duurzame modaliteiten. Dit kan uitvoering krijgen via het stimuleren en investeren in lopen, de fiets (SFR), hoogwaardig openbaar vervoer, (regionaal) spoor én door in te zetten op aanvullende (flankerende) mobiliteitsopgaven. Door bijvoorbeeld de realisatie van (stadsrand)hubs, deelmobiliteit, strenger parkeerbeleid, verlagen snelheid en verminderen van rijstroken, belasten we het wegennet minder en verminderen we het ruimtebeslag in steden en dorpen.
Zo zijn en blijven bestaande en nieuwe woningen bereikbaar. Een belangrijk aandachtspunt is dat het afschalen van het autogebruik alleen kan als er alternatieven zijn gerealiseerd.
- Aandachtspunt zijn de specifieke OV-maatregelen en fietsverbindingen die nodig zijn. Wij willen meer inzetten op goede fietsverbindingen (SFR) in onze regio, goede openbaar vervoersverbindingen en goede (inter)nationale en regionale spoorverbindingen (personen) en stadsrandhubs. Samen met de gemeenten willen we vooral inzetten op aanvullende mobiliteitsmaatregelen zoals parkeerbeleid, aanpassen snelheid en verminderen rijstroken, realisatie van (stadsrand)hubs, deelmobiliteit, fietsvoorzieningen (parkeren) en loopbeleid.

De consequenties voor het mobiliteitsnetwerk zijn nog niet volledig in beeld voor wat betreft bedrijvigheid, werklocaties en bedrijfsverplaatsingen. Dit moet in samenhang met de bouwsteen Economie nader worden uitgewerkt.
Hierbij leggen wij de verbinding met het RPW.

Investeringen nodig
In het BO MIRT 2022 maakten wij al een aantal goede afspraken over bereikbaarheidsinvesteringen voor met name de ontsluiting van de grootschalige woningbouwlocaties. Maar er is meer nodig. De afgelopen jaren hebben we op basis van de Mobiliteitsanalyse Verstedelijkingsstrategie een scherp beeld gekregen wat daarvoor nodig is, inclusief bijbehorende investeringen.
De volgende prioritaire mobiliteitsmaatregelen komen naar voren:
- Aanleg doorfietsroute VeluweWaalpad tussen Arnhem, Elst en Nijmegen; een hoogwaardige doorgaande fietsroute noord-zuid stedelijk gebied Arnhem-Elst-Nijmegen, inclusief extra fietsbrug over de Rijn.
- Aanleg doorfietsroute Arnhem-Huissen; doorfietsroutes tussen Arnhem en Huissen en tussen Huissen en Kronenburg.
- Verbetering van de hoogwaardig openbaar vervoersverbinding tussen Nijmegen en Druten, onder andere door kwaliteitsimpulsen van openbaar vervoersknooppunten en het verbeteren van openbaar vervoershaltes.
- Een uitgewerkt pakket aan regionale mobiliteitsmaatregelen, die nodig zijn voor het realiseren van ruimtelijke plannen en om de regio bereikbaar te houden. In de komende periode hopen we verregaande afspraken te kunnen maken over het pakket aan overige noodzakelijke maatregelen.
- Wij houden vast aan eerder gemaakte Verstedelijkingsafspraken:
  - A15/A12: doortrekking van de A15 en verbreding A12. Hierbij is ook een bijbehorend mobiliteitspakket essentieel. Een mobiliteitspakket om meer inzicht te krijgen in de mogelijke mobiliteitsmaatregelen rondom de A15/A12, met name als deze niet doorgaat of als er forse vertraging in de realisatie ontstaat. Een aantal projecten/processen gaan door, los van het project VIA15. De primaire vraag is welke extra projecten er nodig zijn of welke projecten we sneller kunnen realiseren. In overleg met Rijk en provincie willen we zoeken naar een nadere (extra) invulling van mogelijke maatregelen die bijdragen aan een betere bereikbaarheid van het gebied.
  - A50: aanpassen/verbreden Paalgraven-Bankhoef-Ewijk en een strategische agenda met gebiedsgerichte mobiliteitsaanpak voor de corridor A50 Nijmegen-Eindhoven.
  - RegioExpres van en naar de Achterhoek.
  - MIRT-onderzoek naar de corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens (A12).
  - MIRT-onderzoek naar de inpassing van de vrije kruising Spoorzone Arnhem-Oost (is in voorbereiding).

– Goederen Routering Noord Oost Europa. Het Nut en Noodzaak-onderzoek voor GNOE in Oost-Nederland start medio mei 2023 (afspraak met staatssecretaris 14 november 2022).

Vanuit de verstedelijkingsopgave is een samenhang te zien tussen wonen, werken en het mobiliteitsnetwerk (Rijk-provincie-gemeenten/regio). De Integrale Mobiliteitsanalyse (IMA) van het Rijk heeft duidelijk gemaakt dat er nog gezamenlijke uitdagingen liggen in de regio. Hierbij spelen de mobiliteitstransitie en verduurzaming een belangrijke rol. Rijk en regio spreken af om samen het proces te starten om te komen tot een netwerkanalyse 2030-2040 voor de Groene Metropoolregio en Regio Foodvalley. De analyse kan plaatsvinden na de afronding van een of meer onderzoeken van Rijk en regio naar emplacement, vrije spoorkruising in Arnhem-Oost en spoorcorridor Utrecht-Arnhem. Tussen Rijk en regio vindt in 2023 alvast afstemming plaats over het bereik en de methode, waarbij in ieder geval wordt meegenomen:

- de brede, multimodale bereikbaarheidsopgave;
- de verstedelijkingsopgave van de Groene Metropoolregio en Regio Foodvalley;
- de effecten van de groei van het aantal woningen en de economie op de bereikbaarheid van de regio en de samenhang met regionale en nationale mobiliteitsnetwerken.



4.3.3 Recreatie en toerisme

Voor de leefbaarheid in steden en dorpen is het belangrijk dat inwoners op een duurzame manier recreëren, zeker als er meer woningen en meer inwoners bij komen. Een goede recreatieve infrastructuur trekt toeristen van buiten wat de vitaliteit van de toeristische sector en de economie van en voorzieningen in steden en dorpen ten goede komt. Het versterken van natuur en landschap, zoals beschreven in hoofdstuk 3, draagt bij aan de recreatiemogelijkheden. Dit gaat niet vanzelf. Recreatie en vooral intensieve recreatie en natuur(herstel) staan soms op gespannen voet met elkaar. Een belangrijke randvoorwaarde voor groei in balans is daarom dat we goed kijken waar we welke recreatiemogelijkheden willen versterken en creëren, en hoe we deze mogelijkheden goed over de regio kunnen spreiden.

We willen daarom het huidige recreatieve gebruik in de Groene Metropoolregio in beeld brengen en dit vergelijken met de behoefte in de toekomst, ook in combinatie met nieuwe woningen en meer inwoners. Dan wordt helder welke (combinatie) kansen er zijn om recreatie te versterken. Daarbij denken we concreet aan het versterken en verbinden van recreatieve routestructuren en verhaallijnen. Vooral voor de verhaallijnen Romeinen, Tweede Wereldoorlog en

Leven met het water zien we kansen om deze op regionaal en provinciaal niveau verder te brengen. Daarnaast hebben we in de Groene Metropoolregio relatief veel korte (voedsel)ketens. Dat is ook vanuit recreatief oogpunt interessant: streekproducten en fiets- en wandelroutes langs allerlei soorten voedselproductie. We willen deze korte ketens in kaart brengen en kijken hoe we dit als recreatief product beter in de markt kunnen zetten.

Dit vraagt, boven op de investeringen die nodig zijn voor de versterking van natuur en landschap, om een extra investering. Ten eerste om in beeld te brengen waar wat nodig en handig is. Ten tweede om natuur en landschap ook daadwerkelijk zo in te richten dat inwoners en bezoekers op een passende manier kunnen recreëren, met respect voor natuur en landschap en herstel daarvan.

4.3.4 Veiligheid, gezondheid en overige voorzieningen

Bij een groeiende bevolking is het belangrijk dat er genoeg ruimte is voor meegroeien van voorzieningen die onze steden en dorpen leefbaar houden. Ook veiligheid en een gezonde leefomgeving zijn een continu aandachtspunt. Een goed leefmilieu, met onder andere de aspecten geluid en luchtkwaliteit, is dan ook een belangrijke afweging bij het maken van ruimtelijke keuzes. Provincie en gemeenten pakken deze opgave, op verschillende manieren, gezamenlijk op. Deels doen we dat onder de vlag 'Bruisende binnensteden, krachtige kernen' dat bij verschillende opgaven van de Groene Metropoolregio, in samenwerking met de provincie is belegd. Op het gebied van voorzieningen op cultureel gebied hebben we inmiddels ook een stevige samenwerking opgezet tussen regio en provincie.

Cultuur

In de Groene Metropoolregio hebben we een bloeiende culturele keten. Cultuurregio 025 is een sterk en hecht netwerk van opleiding, productie en presentatie voor alle kunstvormen: theater, muziek, dans, film, letteren, beeldende kunst, vormgeving en mode. Iedere keten is zo sterk als de zwakste schakel; zonder (cultuur)educatie, geen cultuurminnend publiek en geen kweekvijver voor talent. Zonder talent, geen aansprekende, vernieuwende culturele uitingen. En zonder dit alles geen excellentie. Wij willen dat amateurgezelschappen onze dorpskernen en steden leefbaar en levendig houden. We vinden het belangrijk dat elk Gelders kind zich kan ontplooien. We willen dat makers kunst kunnen blijven maken en cultuur, ons erfgoed en onze culture instellingen toegankelijk houden voor iedereen.

Op dit moment zetten we met de uitvoering van het Transformatievoorstel Cultuur, samen in op:

- Investeren in de lokale, bovenlokale en regionale infrastructuur
  De 18 gemeenten investeren elk in hun culturele infrastructuur. Bijvoorbeeld als het gaat om cultuureducatie en amateurkunst als belangrijke voedingsbodem voor het topsegment. De gemeenten Arnhem en Nijmegen hebben hierin een bijzondere rol: zij investeren fors in de grote culturele voorzieningen die een regionale en bovenregionale uitstraling hebben. Denk daarbij aan investeringen in de rijksgezelschappen Phion, Introdans en Oostpool en de grote theaters en concertzalen. Waar onze 'eigen' makers, waar we trots op zijn, zich kunnen presenteren en waar ook het landelijk aanbod aan voorstellingen, tentoonstellingen en presentaties te zien is.
- Stimuleren innovatie
  We ondersteunen initiatieven die de culturele sector wezenlijk transformeren en ervoor zorgen dat oud en nieuw publiek van cultuur kan blijven genieten.
- Opleiden van professionals
  We zorgen dat het opleidingsaanbod voor professionals in de kunst up-to-date blijft en afgestemd is op de vraag die de professionals hebben.
- Versterken cultuureducatie
  We hebben de ambitie dat ieder kind in Cultuurregio 025 in aanraking komt met het brede en hoogwaardige kunst- en cultuuraanbod in onze regio. Voldoende, goed opgeleide kunstvakdocenten zijn daarbij essentieel.

Om dat te realiseren, versterken we de regionale cultuurknooppunten en zetten we in op meer en beter geschoolde kunstvakdocenten.
- Ondersteunen amateurkunst
  We gaan de amateurkunstverenigingen ondersteunen. Dat doen we gericht, met een steunpunt dat voorziet in waar zij behoefte aan hebben.

Vanuit cultureel perspectief zetten we ons ook in voor de eerder genoemde verhaallijnen: Romeinen, Tweede wereldoorlog en Leven met het Water. In de komende periode blijven we samenwerken, stemmen we onze ambities op elkaar af en maken we afspraken over waar we, ieder vanuit onze eigen rol, in (blijven) investeren. Daarnaast is het ook belangrijk ruimte te bieden voor betaalbare werkruimtes en culturele broedplaatsen.



4.3.5 Erfgoed

Binnen de Groene Metropoolregio zijn de ruimtelijke aspecten van erfgoed een belangrijk onderdeel van het groen-blauw raamwerk en de elf denklijnen.

Belangrijke uitgangspunten daarbij zijn:
- Behoud, koesteren en versterken van de cultuurhistorische landgoederen en andere waarden.
- Verankering en versterking van de landschappelijke context van de cultuurhistorische elementen.
- Ontwikkeling, zichtbaar en beleefbaar maken van de verschillende cultuurhistorische lagen uit het verleden om de identiteit van het gebied (beter) beleefbaar en leesbaar te maken.

Samen zetten we in op het koppelen van erfgoedopgaven aan ruimtelijke opgaven in gebiedsontwikkelingen. Denk hierbij aan de kansen die de landgoederenzones met hun rijke uitstraling bieden voor klimaatadaptatie, natuur-, water-, en recreatieopgaven. Bij de linies en het militair erfgoed, zoals IJssel linie, kazerneterreinen en restanten WO2, liggen kansen op het gebied van transformatie, toerisme en beleving. De rivieren vormen belangrijke recreatieve dragers.

Het watererfgoed zoals steenfabrieken en het verhaal van water als grens, bieden handvaten voor verbinding met onder andere de water- en recreatieve opgave. De historische steden en dorpen en historische structuren, zoals oude wegen, zijn relevant voor de verstedelijkingopgave, afgestemd op de historisch gegroeide identiteit. De historisch gegroeide landschappelijke patronen en structuren zijn ook van belang om te gebruiken bij transities in het landelijk

gebied, zoals realisatie van natuur- en bosgebieden, wateropgaven en de landbouwtransitie. De Romeinse limes, UNESCO werelderfgoed, biedt kansen voor toeristische en recreatieve versterking.

Daarnaast werken we, zoals bij 4.3 Recreatie en toerisme en 4.3.4 onder cultuur al aangegeven, aan het versterken van onze verhaallijnen.

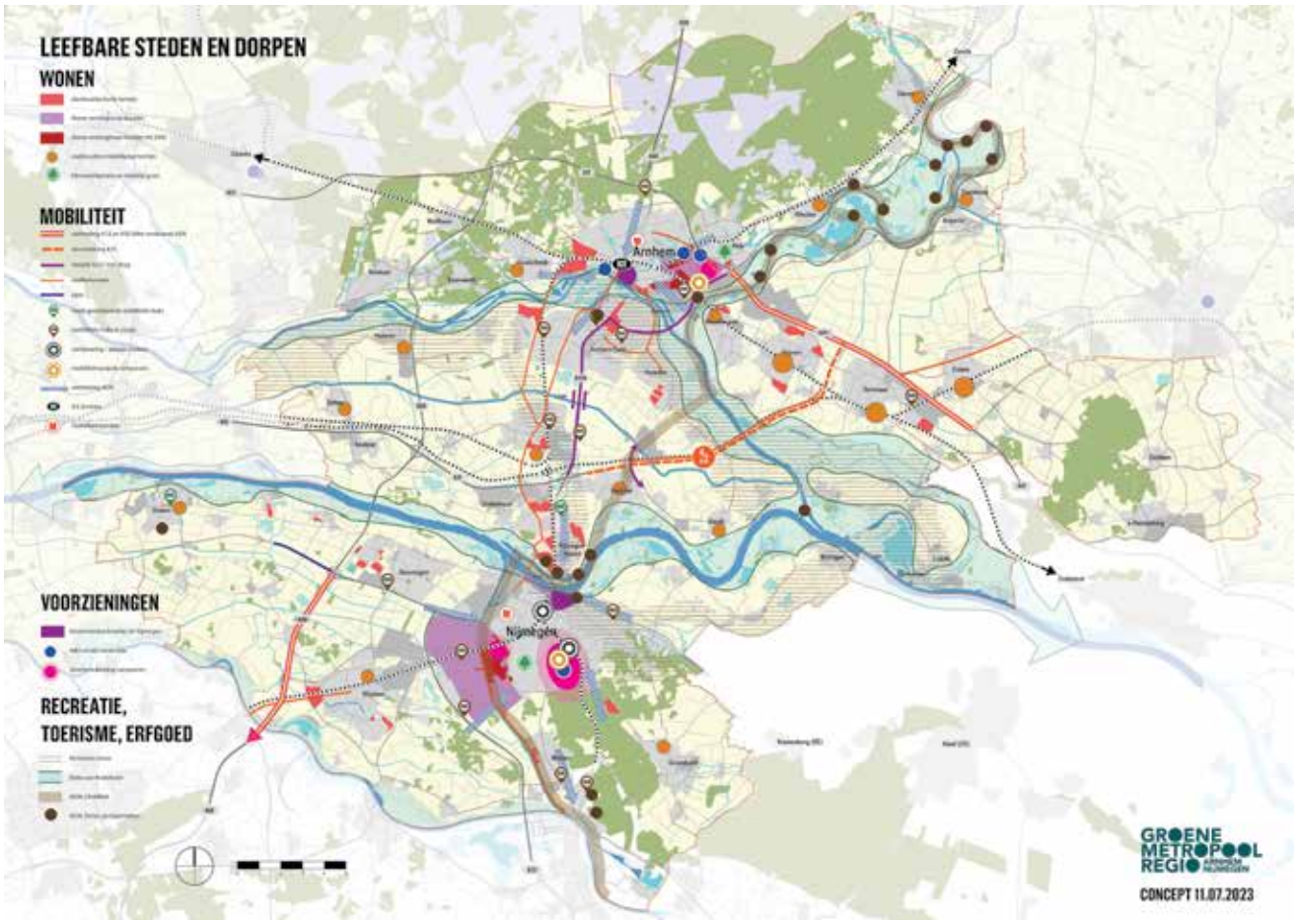

Afbeelding 7: Verhaallijn 3; leefbare steden en dorpen

Samenvatting
De groene groei-ambities van de Groene Metropoolregio zijn groot en hebben allen een ruimtelijke impact. Dit perspectief gaat in op de woonopgave, de mobiliteitsopgave, recreatie en toerisme, en voorzieningen zoals cultuur en erfgoed.
De woonopgave tot 2030 ligt vast in de Woondeal. De opgave voor de periode daarna staat in de Verstedelijkings¬strategie, zonder al definitief locatiekeuzes vast te leggen. Wel zijn randvoorwaarden benoemd voor het toevoegen van de woningen. Dit zijn investeringen in bereikbaarheid, financiering van onrendabele toppen, voldoende goede ambtelijke capaciteit, voldoende netcapaciteit op het elektriciteitsnet en voldoende stikstofruimte.

Een belangrijke voorwaarde om bij te dragen aan het oplossen van het woningtekort is verbetering van de bereikbaarheid, met focus op slimme en schone mobiliteit. De regio heeft de keuze gemaakt om mensen in de Groene Metropool te laten reizen op de slimste en schoonste manier. Dit is nodig om te anticiperen op de groei van mobiliteit (mede door de woningbouw en de groei van de economie) en te werken aan de klimaatopgave, stikstofopgave en het verbeteren van de luchtkwaliteit. Zonder extra investeringen zijn de nieuwe woningen letterlijk en figuurlijk onbereikbaar.

Voor de leefbaarheid in steden en dorpen is het belangrijk er voldoende ruimte is voor recreatie. Zeker als er meer woningen en meer inwoners bijkomen. Een belangrijke randvoorwaarde voor groei in balans is daarom dat we goed kijken waar we welke recreatiemogelijkheden willen versterken en creëren, en hoe we deze mogelijkheden goed over de regio kunnen spreiden.
Een goed voorzieningenniveau, zoals zorg, scholen en culturele voorzieningen, is een andere belangrijke randvoorwaarde voor groei van het aantal woningen en inwoners.

In de Groene Metropoolregio is er een bloeiende culturele keten en deze willen we behouden en versterken. We willen dat makers kunst kunnen blijven maken en cultuur en ons erfgoed en onze culture instellingen toegankelijk houden voor iedereen. Ons erfgoed koesteren we en daarom gaan we voor het koppelen van erfgoedopgaven aan ruimtelijke opgaven in gebiedsontwikkelingen.

Wat hebben wij nodig?
Wonen
- Afdekken onrendabele toppen: ongeveer €350 miljoen tot 2040.

Mobiliteit
- Verbeteren openbaar vervoer-fiets verbindingen voor een bereikbare regio:
  - €100 miljoen voor de prioritaire mobiliteitsprojecten < 2030.
  - €600 miljoen voor het totale mobiliteitspakket > 2030.
- Uitwerken ondersteunend mobiliteitspakket rondom de A15/A12.
- Starten van het proces om te komen tot een netwerkanalyse 2030-2040.
- Uitvoeren van eerder gemaakte afspraken:
  - A15/A12 en de A50.
  - RegioExpres van en naar de Achterhoek.
  - MIRT-onderzoek naar de corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens (A12 en spoor).
  - MIRT-onderzoek naar de inpassing van de vrije kruising Spoorzone Arnhem-Oost (is gestart).
  - Het Nut en Noodzaak-onderzoek voor GNOE in Oost-Nederland.

Recreatie en toerisme
- Aanvullend op de investeringen voor natuur- en landschapsontwikkeling is investeren in de recreatieve infrastructuur noodzakelijk, waaronder beleving toevoegen met verhaallijnen, routestructuren en korte ketens. Wat hiervoor nodig is en hoeveel dat kost, brengen we gezamenlijk (Rijk, provincie, waterschappen) in kaart in het verstedelijkings-/NOVEX programma.

Cultuur en erfgoed
- Blijven) investeren in bovenregionale infrastructuur via BIS en fondsen.
- Als provincie en regio de samenwerking en investeringen in middensegment, innovatie, cultuureducatie, opleiding professionals en amateurkunst voortzetten en borgen.
- Koppelen van erfgoedopgaven aan ruimtelijke opgaven in gebiedsontwikkelingen.

5. De afwegingen met elkaar

De Groene Metropoolregio kampt met een aantal zeer grote uitdagingen en transitieopgaven. Keuzes zijn nodig voor een toekomstbestendige ruimtelijke structuur voor onze regio. Keuzes die zorgen voor aanpassing waar dat moet en die ons zoveel mogelijk behoeden voor doodlopende paden.

In het zoeken naar ruimtelijke oplossingen proberen we zoveel mogelijk functies te integreren en te combineren. Soms zal het ook nodig zijn bepaalde functies uit te sluiten en een duidelijke keuze te maken tussen functie(combinaties) in de ruimte. Bij het maken van de keuzes is het van belang dat gemeenten, regio, provincie, waterschappen en Rijk toewijding tonen op de doelen en de realisatie daarvan, maar ook gezamenlijk de noodzakelijke keuzes maken.

5.1. Welke leidende principes zijn er?

De afwegingen die we maken, baseren we op:
- De lokale omgevingsvisies en de mede daarop gebaseerde visie 'groei in balans' en het uitgangspunt van de Verstedelijkingsstrategie "Meer landschap. Meer stad."
- De bouwstenen en ontwerpprincipes van de Verstedelijkingsstrategie.
- De uitgangspunten zoals vastgesteld in het VLGG. Deze zijn leidend, waaronder 'water en bodem sturend'.
- De afspraken voor de toekomst zoals vastgelegd in de RES 1.0.
- De studie van de WUR naar onze regio in 2120 op basis van het veranderende klimaat.
- Diverse onderzoeken die we komende tijd met elkaar gaan doen of afronden, onder andere in het kader van:
  - Energietransitie (plan MER RES 2.0, GEIS, pilot integraal programmeren)
  - RPW

5.2. Hoe wegen we ruimteclaims tegen elkaar af

Het afwegen van ruimteclaims is een cyclisch proces, waarin we de bouwstenen steeds verder uitwerken, verdiepen en op de kaart zetten. We benoemen kansen en schuurpunten op basis waarvan we bestuurlijke afwegingen kunnen maken. Zo proberen we ook de lange termijn vraagstukken en oplossingen goed in het oog te houden, zodat we vandaag en morgen de goede richting kiezen met het langetermijnperspectief in beeld. Ook werken we vanuit verschillende deelgebieden binnen de regio om in te kunnen zoomen. Hiervoor worden gebiedsprogramma's opgesteld (zie bijlage 1 voor de kaarten van de gebiedsuitwerkingen).

Verhaallijnen op elkaar leggen brengen 'drukke' gebieden in beeld
Doordat we al enkele jaren samenwerken in de Verstedelijkingsstrategie (maar ook bijvoorbeeld via de RES, de Woondeal en de gebiedsuitwerkingen) hebben we inmiddels een gedeeld toekomstbeeld van de regio in 2040 en verder. Onze woningbouwlocaties zijn grotendeels in beeld, 60% van de woningbouwopgave realiseren we in binnenstedelijke gebieden en de overige locaties sluiten nauw aan op het stedelijk gebied. Hierdoor versterken we onze voorzieningen zoals openbaar vervoer, fietsnetwerk, publieke instellingen en culturele voorzieningen. We stimuleren hierdoor ook onze economie.
Het intensiveren van het stedelijk gebied kan niet zonder een mobiliteitstransitie. Door te intensiveren in de stedelijke gebieden behouden en versterken we onze landschappen (het groen-blauw raamwerk). Dit laatste is hard nodig om de klimaatverandering te kunnen opvangen en teruggang van biodiversiteit af te remmen, maar ook om nieuwe ruimteclaims in het landelijk gebied te kunnen accomoderen zoals bijvoorbeeld voor de energietransitie, waterbeschikbaarheid, klimaatbuffers, productie van biobased bouwmaterialen en extensivering van de landbouw.

In 2023 hebben we al deze ambities (feitelijk de drie verhaallijnen uit hoofdstuk 4) op kaart gezet. Zo krijgen we inzicht in de gebieden waar de ruimte(druk) gaat knellen. Deze gebieden vragen een aanpak (gebiedsproces) om met belanghebbenden/ partners keuzes en of combinaties van opgaven in beeld te brengen. De verschillende ruimteclaims leggen we op elkaar om te kijken waar we kunnen combineren en of waar we moeten kiezen. Om vervolgens met elkaar deze keuzes weloverwogen te maken en door te vertalen naar lokaal of provinciaal omgevingsbeleid én begrotingen. In onderstaande kaart treft u de gebieden aan waar een dergelijk gebiedsproces nodig is om te bepalen welke ambities te realiseren zijn. Het is dus een start van een gesprek tussen verschillende belanghebbenden, denk aan gemeenten, waterschappen, terreinbeheerders, agrariërs etc. De gebieden die we onderscheiden zijn:

- Ring rondom Nijmegen, in het bijzonder het gebied tussen Nijmegen-West, Beuningen en Wijchen;
- Het Duivense Broek, inclusief Arnhem-Oost;
- Veluwezoom (valt samen met het gebiedsprogramma Veluwezoom);
- Landbouwgebieden in Overbetuwe, Druten, Land van Maas en Waal, als ook ten zuiden van Duiven/Zevenaar;
- De A15-zone.

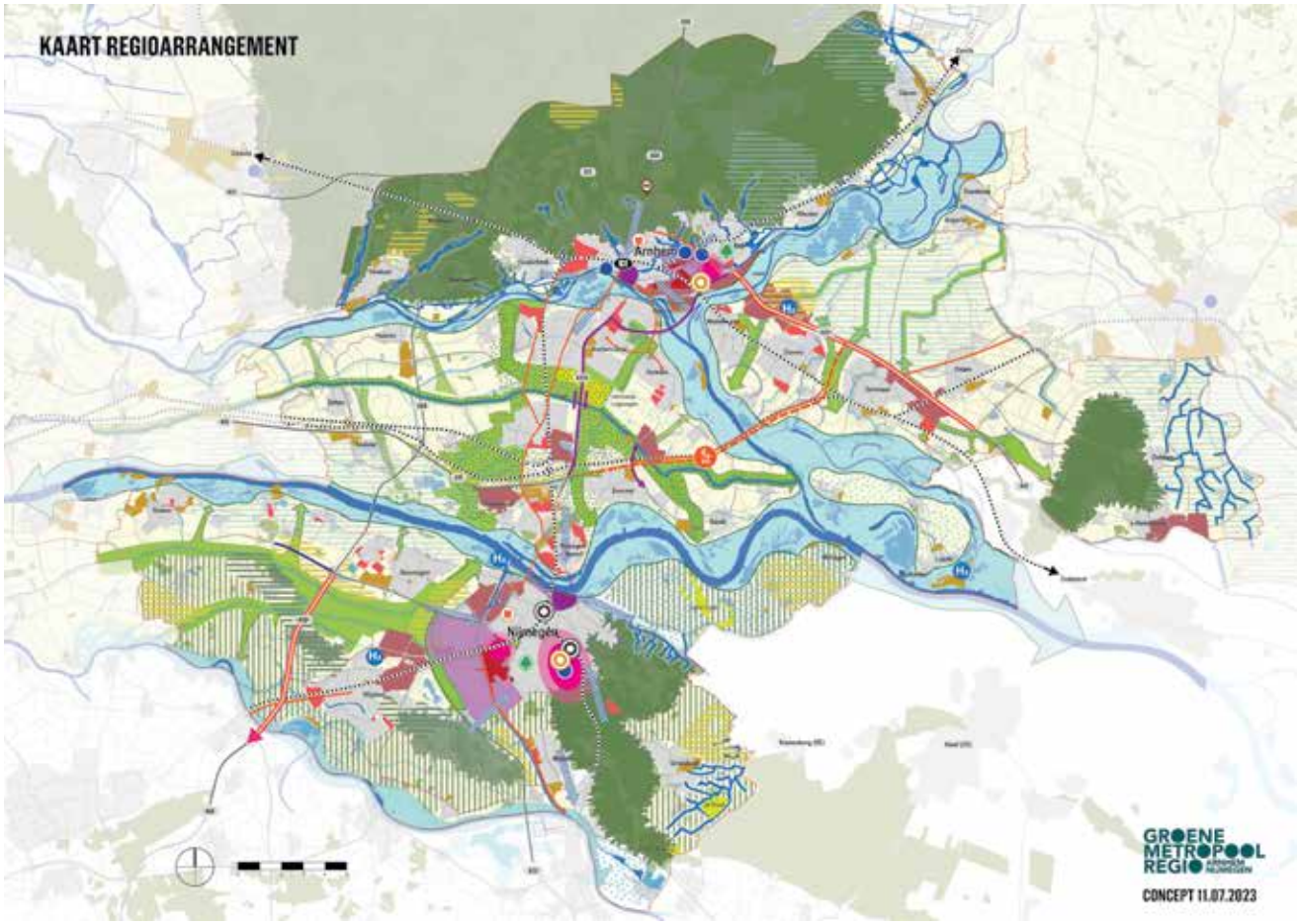

Afbeelding 8: Concept-kaart met drie verhaallijnen gecombineerd

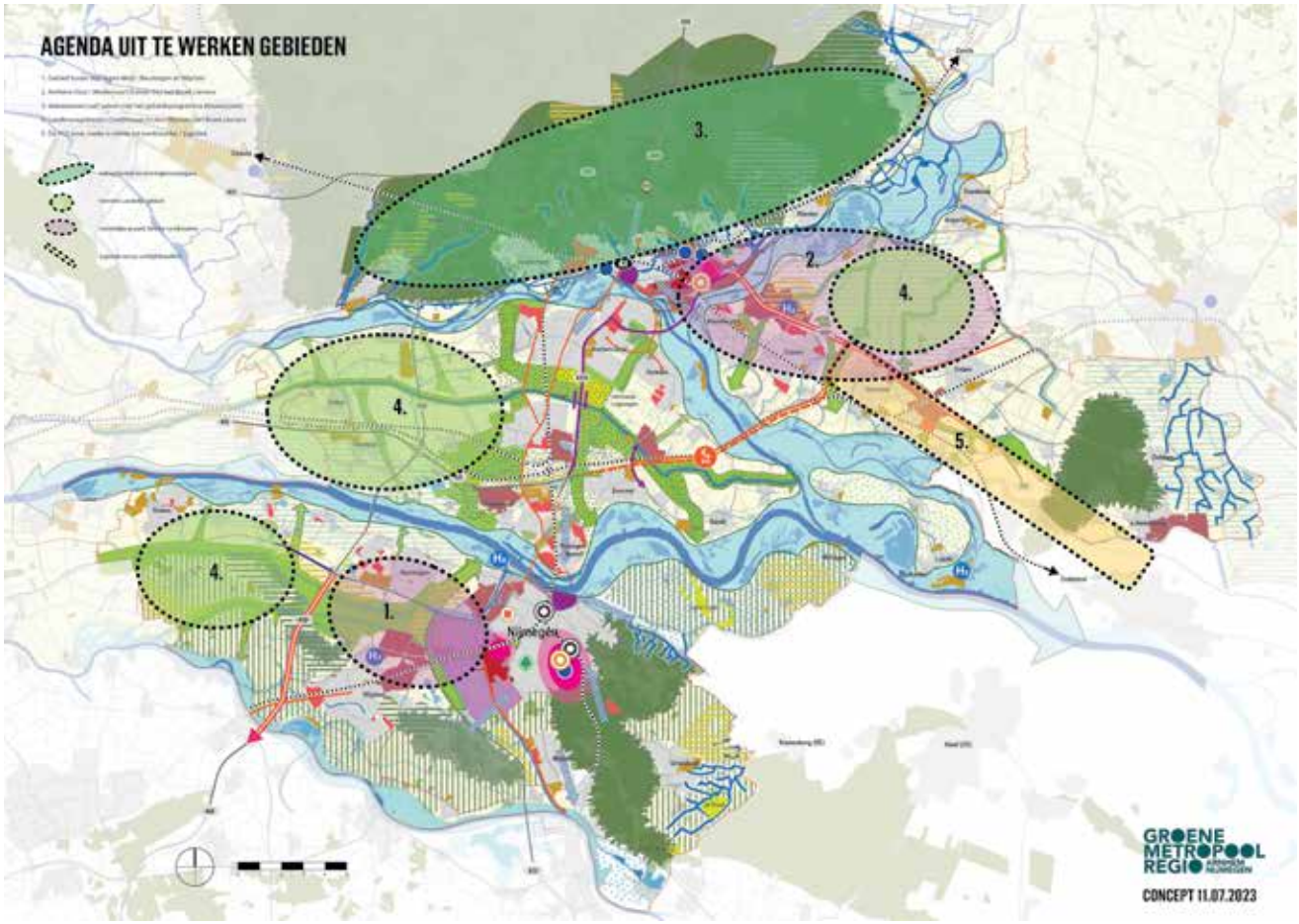

Afbeelding 9: Kaart uit te werken gebieden

Een volgende stap is om per gebied een plan van aanpak te ontwikkelen en uit te voeren. We bepalen samen wie de trekker is binnen dit gebiedsproces. Soms kan dat een gemeente zijn, soms een provincie, soms een ander. Ook de Groene Metropoolregio kan bepaalde gebiedsprocessen faciliteren. Dit zal per gebied verschillend zijn. In de regio hebben we een bestuurlijke structuur waarmee we de inhoud en voortgang van dergelijke processen met alle gemeenten kunnen afstemmen.

NOVEX programma

De gebieden waar we de ruimteclaims prima kunnen combineren en waar zich geen conflicterende ruimtevragen voordoen, proberen we in het Verstedelijkings-/ NOVEX programma tot uitvoering te brengen. We maken voor de uitvoering van de Verstedelijkingsstrategie een programma en verbreden en verdiepen dit met de thema's landelijk gebied, klimaat en (circulaire)economie tot een NOVEX programma. In dit programma werken we onze visie van 'meer landschap, meer stad' uit. De afgelopen jaren hebben we hiervoor diverse maatregelen in beeld gebracht die nu richting uitvoering gebracht kunnen worden. Dit zijn dus eigenlijk zogenaamde 'no-regret maatregelen' of randvoorwaarden voor de ruimtelijke opgaven van de Groene Metropoolregio (en Regio Foodvalley). De maatregelen in de Groene Metropoolregio hebben we op onderstaande kaart gezet. In het kort gaat het om de volgende projecten:

- Woningbouwopgave tot 2030, waaronder de grootschalige woningbouwgebieden.
- Diverse mobiliteitsmaatregelen zoals aanpak corridor N325 (inclusief snelfietsroute VeluweWaalpad, brug Arnhem-Huissen), opwaardering van OV lijnen en onderzoeken naar corridors zoals Utrecht-Arnhem-Duitse grens.
- Uitvoering groen-blauw raamwerk, inclusief 4 koplopers landelijk gebied: PAGW Gelderse Poort, Beekherstel Veluwezoom, Groene Mantel Rijk van Nijmegen, doorontwikkeling Park Lingezegen.
- Diverse maatregelen voor ons energiesysteem.

- Transitie werklocaties.
- Economie hubs.

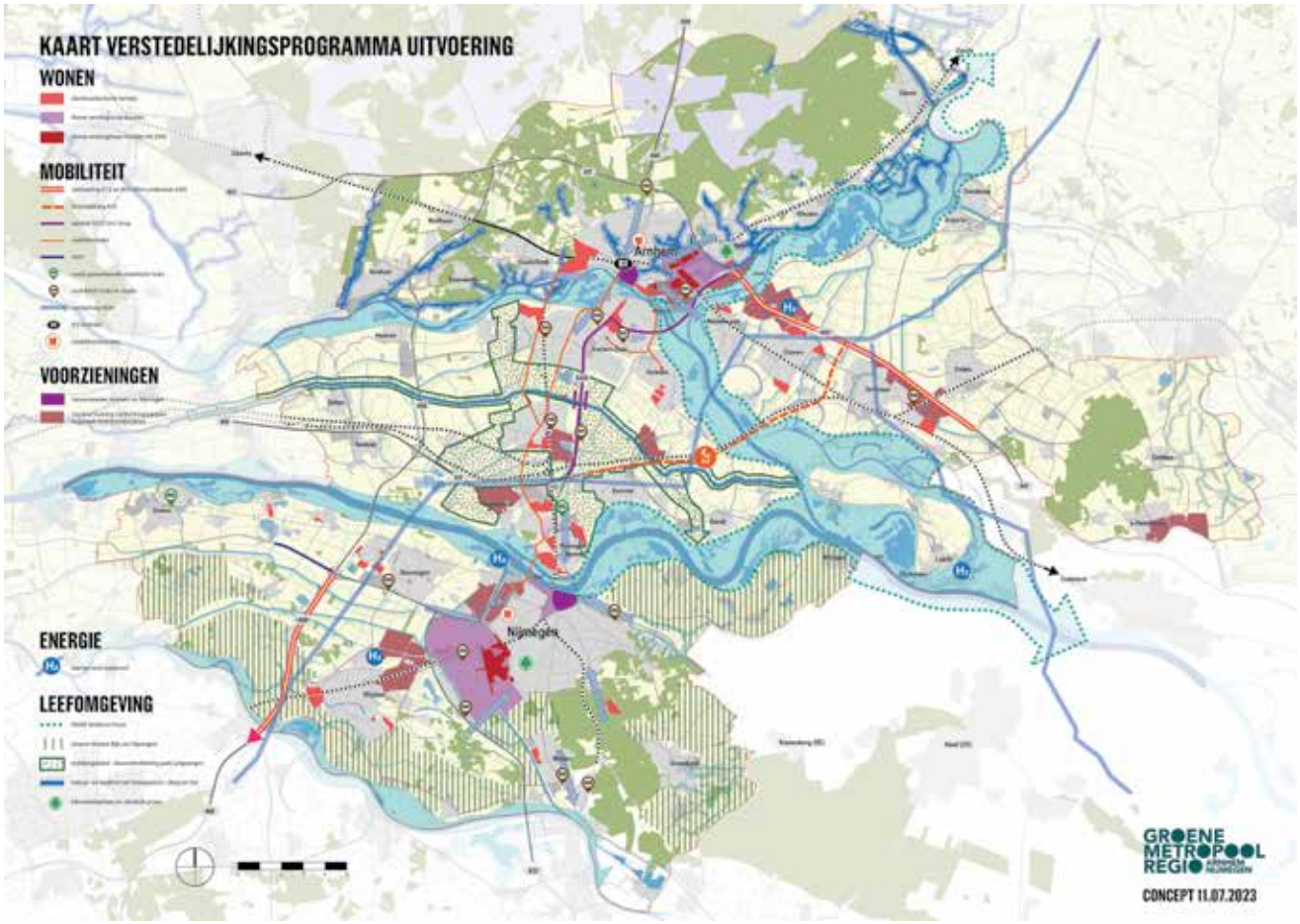

Afbeelding 10: Inbreng verstedelijkings-/NOVEX programma

We ontwikkelen deze programma's verder in het NOVEX ontwikkelperspectief en het bijbehorende uitvoeringsprogramma. De uitgangspunten en kaders die we hierin met elkaar afspreken, worden uiteindelijk vertaald naar en vastgesteld in ruimtelijke plannen van Rijk, provincie en gemeenten. De omgevingsvisies (van de verschillende overheden) zijn hier een cruciaal instrument in.

6. De regio in 2030 met doorkijk naar 2050 en verder

In hoofdstuk 4 en 5 hebben we onze ambities voor onze regio verwoord en ook wat er nodig is om deze te realiseren. We werken met verschillende tijdvakken:
- 2030 (concreet uitvoering);
- van 2030 tot 2050 (richting bepalen richting uitvoering);
- en doorkijk na 2050 (inzicht in bepalende keuzes voor toekomst).

Deze drie tijdvakken grijpen op elkaar in. Keuzes op de korte termijn beïnvloeden de situatie in 2050. En doelstellingen en opgaven op de langere termijn beïnvloeden onze mogelijkheden nu.

6.1 Regionaal perspectief

Van nu tot 2030
Veel plannen en maatregelen zijn in belangrijke mate al bekend. Veel nieuwe woon- en werklocaties zijn al gepland, net als de grote aanpassingen aan de energienetwerken. De focus ligt op het realiseren van deze plannen door randvoorwaarden in te vullen, knelpunten weg te nemen en de definitieve inrichting volgens onze principes (zoals water en bodem sturend) te ontwerpen.

Van 2030 tot 2050
Voor deze periode kunnen nog strategische keuzes gemaakt worden. We hebben inzichtelijk gemaakt in onder andere Groene Metropool 2120 wat verdergaande verdroging door klimaatverandering, mede in combinatie met de drainerende werking van de uitgesleten grote rivieren, voor het landgebruik betekent.
Deze inzichten willen we toepassen op onze potentiële verstedelijkingslocaties en samen met de netwerkbedrijven onderzoeken we de energie-oplossing van die verschillende locaties. Ook duiden we bij de verdere uitwerking van het groen-blauw raamwerk op welke locaties we ons groen-blauw raamwerk/ recreatieve uitloopgebieden ontwikkelen in combinatie met waterbergings–locaties. Daarbij nemen we mee hoe de economie van het landelijk gebied zich ontwikkelt.

Onze regio na 2050
Het klimaat verandert. Dit alles vraagt om flinke aanpassingen waarbij het niet alleen gaat over klimaatverandering. In de Groene Metropoolregio van de toekomst spelen allerlei ruimtelijke vraagstukken tegelijkertijd. Hoe zorgen we voor voldoende groen in stedelijke gebieden, zodat het aantrekkelijk wonen is? Op welke manier geven we ruimte aan de rivier? Hoe zorgen we dat er genoeg werkgelegenheid is? En hoeveel ruimte krijgt de landbouw - en in welke vorm? De oplossingen op al deze thematische vraagstukken nemen ruimte in. En de ruimte in de regio Arnhem-Nijmegen is beperkt. Dat betekent dat we slimme oplossingen moeten bedenken, zodat meerdere vraagstukken op elkaar ingrijpen. Een toekomstvisie als een stip op de horizon helpt om vandaag betere plannen te maken. Om deze reden is er met de WUR gewerkt aan een toekomstverkenning Groene Metropoolregio 2120. Daarin doet de WUR een aantal aanbevelingen aan de regio.

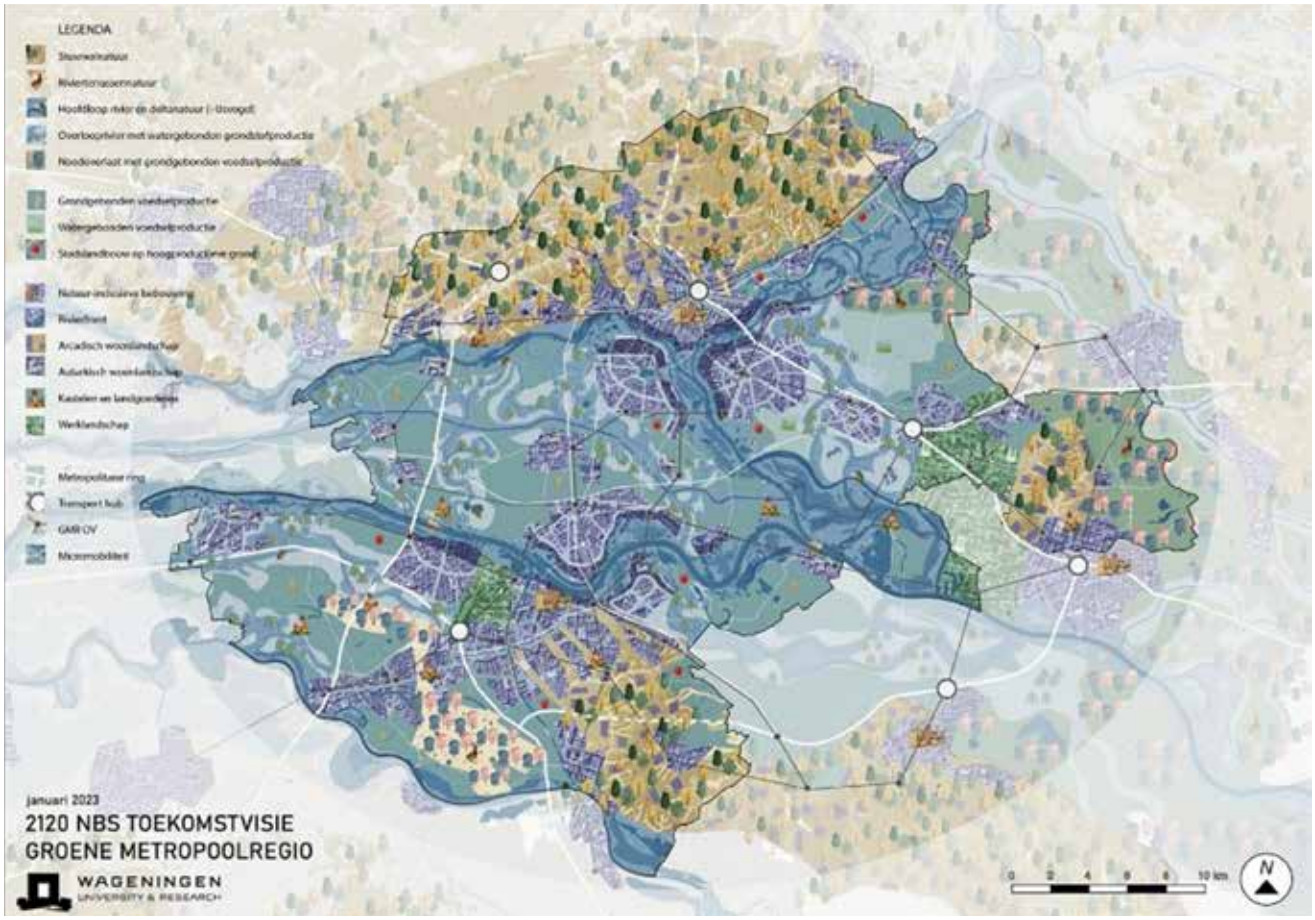

Afbeelding 11: Toekomstvisie 2120 voor Groene Metropoolregio

6.2 Onze regio in Gelderland

Het Rijk heeft aan de provincie een gebiedsgerichte uitwerking voor de grote opgaven voor ons land gevraagd. In het ruimtelijk voorstel van Gelderland maakt de provincie een vertaling van de nationale, provinciale en regionale opgaven. Hiervoor baseert de provincie zich op de 7 regioarrangementen, de bovenregionale opgave zoals beschreven in het startpakket van het Rijk en de provinciale agenda. De provinciale agenda is een bundeling van de beleidsdoelen en -kaders van de provincie Gelderland. Het is dus geen nieuw beleidskader. In het ruimtelijk voorstel worden dilemma's, kansen en knelpunten uitgelicht die vanuit een integrale blik naar voren komen. En wat is er nodig om deze te verzilveren of op te lossen? Welke ontwikkelingen zien we voor ons waar we richting moeten bepalen? Daarbij is het de vraag of de opgave bijsturing vraagt of bijvoorbeeld prioritering. Maar ook de vraag of we alles in beeld hebben of dat nader onderzoek nodig is.
Het ruimtelijk voorstel is agenderend voor eventueel nieuw beleid. Het ruimtelijk voorstel kent een groeimodel in 3 stappen:

- 2030 (concreet uitvoering),
- 2030+ (richting bepalen richting uitvoering)
- en doorkijk 2050 (inzicht in bepalende keuzes voor toekomst)

Op basis van het ruimtelijk voorstel maakt de provincie afspraken met het Rijk. Het NOVEX ontwikkelperspectief, waaraan regio, provincie(s), waterschappen en Rijk samen werken, wordt hierin verwerkt.

7. Hoe worden we deze regio?

7.1 Hoe bereiken we onze doelen?

In hoofdstuk vier zijn in de groene kaders onze inspanningen samengevat per verhaallijn. Voor alle verhaallijnen is invulling van de randvoorwaarden (bouwstenen) essentieel. In bovenstaande hoofdstukken hebben we voor de bouwstenen mobiliteit en wonen al concreet aangegeven welke maatregelen en bedragen daarvoor nodig zijn. Voor de andere opgaven worden we daarin ook steeds concreter. In hoofdstuk 5 hebben we benoemd welke kansen en schuurpunten we daar nu bij zien. In de gebieden werken we dit verder uit. Uiteindelijk moet dit alles zijn plek krijgen in het omgevingsbeleid, als ook i n de investeringen van de verschillende overheidslagen.

7.2 Mijlpalen en planning

De planning voor deze versie van het regioarrangement is dat het voor de zomer van 2023 naar provincie, waterschappen en gemeenten wordt gestuurd voor consultatie en/of besluitvorming in de tweede helft van 2023. Daarna zal het regioarrangement een vervolg krijgen en cyclisch worden bijgesteld. Hoe we dit doen, of we dit blijven doen in een regioarrangement of dat we daar de andere lopende trajecten (Verstedelijkingsstrategie, NOVEX ontwikkelperspectief met uitvoeringsagenda etc.) voor gebruiken, hangt af van de ontwikkeling binnen deze trajecten en andere ontwikkelingen binnen Rijk, provincie en waterschappen. We nemen daarom in deze paragraaf bewust geen gedetailleerde planning op. Zo kunnen we flexibel blijven inspelen op wat zich voordoet en dubbel werk zoveel mogelijk voorkomen.

7.3 Inzet van instrumenten

Er zijn verschillende instrumenten die we inzetten om onze doelen te halen. Bijvoorbeeld het NOVEX ontwikkelperspectief met het bijbehorende (NOVEX) programma, de gebiedsprogramma's en de Verstedelijkingsafspraken. Daarnaast gaan we in 2023 een Regio Deal sluiten met het Rijk. Hieronder lichten we dit toe.

7.3.1 Regio Deal

Regio Deals zijn er om regio's te versterken door het Rijk samen te laten werken met regionale, publieke en private partijen. Het Rijk heeft in februari 2023 bekend gemaakt 15 miljoen euro beschikbaar te stellen voor een Regio Deal in deze regio. Rijk, regio, provincie en The Economic Board werken met het opstellen van deze Regio Deal samen aan het terugdringen van kwetsbaarheden en het vergroten van de veerkracht van mensen, bedrijven en omgeving. Het doel is Gezonde Groene Groei door gebruik van de uitgebreide kennis, innovatiekracht, het talent en de ecosystemen in de regio op het vlak van met name health, hightech, energy, circulariteit en klimaatadaptie, en versterking van de uitvoeringskracht om opgaven sneller, integraler en grootschaliger aan te pakken. Het voorstel bestaat uit 5 programmalijnen gericht op gezond leven, toekomstbestendig wonen, sterke bedrijvigheid, werkende arbeidsmarkt en grenzeloos samenwerken.

De bedoeling is op enkele terreinen transities te stimuleren door vernieuwende oplossingen te ontwikkelen, de uitvoeringskracht te versterken en initiatieven te versnellen, te verbinden en op te schalen. De regio wil – aanvullend op andere programma's – met de Regio Deal versneld en meer samenhangend enkele grote en urgente opgaven aanpakken, zoals:

- het terugdringen van de grote sociaaleconomische verschillen met forse achterstanden in onder andere gezondheid, armoede, participatie en huisvesting in bepaalde wijken;

- het borgen van een goede balans tussen de geplande stedelijke groei om het omvangrijke woningtekort terug te dringen enerzijds en het behoud van de bijzonder aantrekkelijke natuurlijke omgeving van rivieren, stuwwallen en bossen anderzijds;
- het tegengaan van de achterblijvende groei in regionaal product en arbeidsproductiviteit en het toekomstbestendig maken van werklocaties (klimaatadaptief en energieneutraal);
- het verminderen van de grote kwantitatieve en kwalitatieve mismatches op de arbeidsmarkt;
- het beter benutten van de kansen die de ligging aan de grens met Duitsland biedt.

8. Hoe werken we samen?

8.1 Samen werken aan het regioarrangement

We sluiten voor de samenwerking binnen dit regioarrangement aan bij de al bestaande samenwerkingen in het gebied. Dit betreft de samenwerking op de opgaven binnen de Groene Metropoolregio en de Verstedelijkingsstrategie die wordt doorontwikkeld naar een NOVEX ontwikkelperspectief.
De Verstedelijkingsstrategie en het NOVEX ontwikkelperspectief worden uitgewerkt in een Verstedelijkings-/NOVEX programma. Ook verbreden en verdiepen we de diverse gebiedsprogramma's en vindt jaarlijks een actualisatie van de diverse programma's plaats. Via BO MIRT en BO Leefomgeving wordt dit ook bestuurlijk besproken.

Daarnaast is samenwerking tussen regio, provincie en The Economic Board in 2021 verstevigd via een Bestuursakkoord. Hierin hebben de partijen aangegeven dat zij een gezamenlijk belang zien om de Groene Metropoolregio te versterken en dat zij hun krachten willen bundelen om deze ambities invulling en uitvoering te geven. Dit heeft bijvoorbeeld in de Regio Deal een nadere uitwerking gekregen.

Werken aan het regioarrangement doen we langs de structuren en lijnen die we hebben opgebouwd voor de Verstedelijkingsafspraken, die worden doorontwikkeld naar een NOVEX ontwikkelperspectief. We gebruiken dus de organisatie die we daarvoor hebben opgebouwd. We zorgen dat in die organisatie de verdiepingen en uitbreidingen op het gebied van (circulaire) economie, RES, GEIS en landelijk gebied een goede plek krijgen. Daarbij hebben we bijzondere aandacht voor het betrekken van niet-overheidspartners, waaronder The Economic Board.

8.2 Samen werken met andere regio's

De Groene Metropoolregio werkt samen met andere regio's. Om te beginnen met Regio Foodvalley en de provincie Utrecht aan de Verstedelijkingsstrategie, die wordt doorontwikkeld richting een NOVEX ontwikkelperspectief.
Daarnaast grenst de regio aan de regio Rivierenland. Er wordt onder andere samengewerkt aan de Corridorontwikkeling langs de grote rivieren en de A15 via Logistic Valley, en uiteraard het gedeelde riviersysteem. De Gelderse Corridor ligt tussen de Rotterdamse haven en Noordrijn-Westfalen, aan de A15, de Betuweroute, de Waal en de Rijn. Dit biedt economische kansen.
Logistics Valley verbindt ondernemers, overheid en kenniscentra voor een krachtig, duurzaam en innovatief logistiek Gelderland. Regio Rivierenland, regio Nijmegen en Regio Liemers Achterhoek vormen samen Logistics Valley en hebben hier per regio een samenwerking van ondernemers, overheden en onderwijsinstellingen voor opgericht. Iedere regio heeft zijn eigen unieke kenmerken en dynamiek, maar er zijn vragen en thema's die alle regio's bezighouden, over de grenzen van onze regio's heen, waarop ze samenwerken.
Daarnaast is er een watertafel voor het Rivierengebied die tot doel heeft om met de fruitteelt- en laanboomsector te komen tot een robuust watersysteem in het Rivierengebied, waardoor deze sector ook de komende 50 tot 100 jaar een toekomst heeft.

Met de Achterhoek wordt al samengewerkt aan de aanpak Droogte Achterhoek-Liemers, maar ook verdere kansen worden verkend. Daarnaast maakt de noordkant van de groene Metropoolregio deel uit van de Veluwe en wordt met vele partners gewerkt aan het programma Veluwe op 1. Ook grenst de regio aan de provincie Limburg. De Limburgse gemeente Mook en Middelaar maakt zelfs onderdeel uit van de Groene Metropoolregio. Ook delen we de Duitse grens met Limburg.
De grens met Duitsland is geen natuurlijke, belemmerende grens. Dit betekent dat we samen met onze Duitse buren de uitdagingen rond bodem, water en ondergrond, natuur en milieu, landbouw, industrie en energie aan de grens met

elkaar delen. Keuzes die wij over en weer aan de grens maken, beïnvloeden elkaars gebied. Een planmatige intensivering van onze directe relaties over de grens via de Euregio en de Regio Deal moet een stabiele basis gaan bieden om op deze terreinen ook tot gezamenlijke en elkaar versterkende grensoverschrijdende oplossingen te komen.

8.2.1 Hoe sturen we op de voortgang

Sturen op de voortgang doen we in de bestaande structuren van onder andere de Verstedelijkingsstrategie, het NOVEX ontwikkelperspectief, de RES en het RPW. Het regioarrangement krijgt daarin een plek in lijn met andere ruimtelijke trajecten.

8.3 Wat is daarvoor nodig?

Om te sturen op de voortgang binnen de bestaande structuren, is het van belang dat binnen die structuren monitoringsindicatoren en instrumenten worden ontwikkeld. Zo worden bijvoorbeeld binnen het Verstedelijkingsprogramma ontwerpprincipes en maatregelen voorzien van meetbare doelstellingen zodat we de realisatie kunnen monitoren. We werken een systematiek uit om te rapporteren over de uitvoering en om de resultaten van de uitvoering te monitoren. Bij de monitoring maken we waar mogelijk gebruik van bestaande monitorinstrumenten. De monitor- en rapportagesystematiek sluit aan op de behoefte aan landelijke rapportage en monitoring van de Verstedelijkings–afspraken en op de behoefte aan inzicht in voortgang van de uitvoering en resultaten daarvan in de regio. Op basis daarvan kunnen we continue bijsturen als dat nodig is.

8.4 Samenwerking en overleg met betrokkenen in gebied

Het regioarrangement is een gezamenlijk product van regio, provincie en water–schappen. De wijze waarop over het regioarrangement wordt gecommuniceerd richting achterban en andere stakeholders stemmen we gezamenlijk af.
Het informeren van gemeenten over het regioarrangement en hiermee samenhangende documenten wordt verzorgd door de Groene Metropoolregio. Dit doen we via de diverse communicatiekanalen die er met de gemeenten zijn, maar ook via bijeenkomsten waar wij de benodigde informatie presenteren.

De participatie wordt vormgegeven door de overheden die voor dat gebied verantwoordelijk zijn. Daar waar er meerdere overheden betrokken zijn, zal de participatie in onderling overleg worden vormgegeven. Uiteindelijk landen alle producten in een gebiedsprogramma per regionaal deelgebied en in de afzonderlijke omgevingsvisies en omgevingsprogramma's van de gemeenten of provincie.
Op het niveau van gebiedsprocessen en -projecten zal het overgrote deel van de participatie plaatsvinden.

Daar waar het gaat over opgaven in een specifiek gebied, zullen zorgvuldige gebiedsprocessen worden uitgevoerd met de betrokken partijen in het gebied. We zijn ons ervan bewust dat vanuit deze gebiedsprocessen resultaten kunnen komen die afwijken van de oorspronkelijke ambities. Deze afwijkingen zijn input voor de jaarlijkse afweging en actualisatie van de diverse programma's.

Bijlagen

Bijlage 1: Kaarten gebiedsuitwerkingen
Bijlage 2: Link naar rapporten
Bijlage 3: Woningbouw en mobiliteitsmaatregelen

Bijlage 1: Kaarten gebiedsuitwerkingen

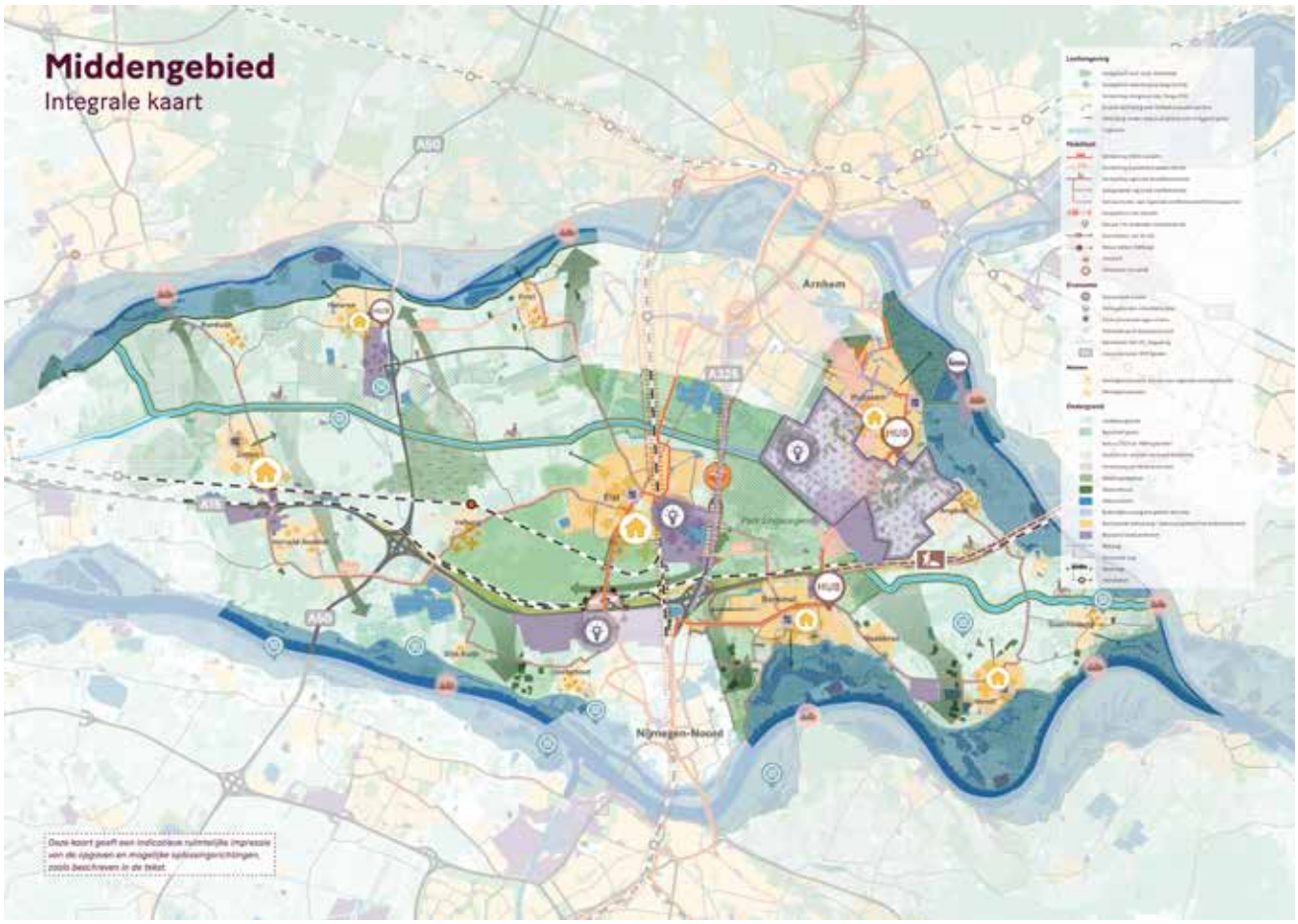

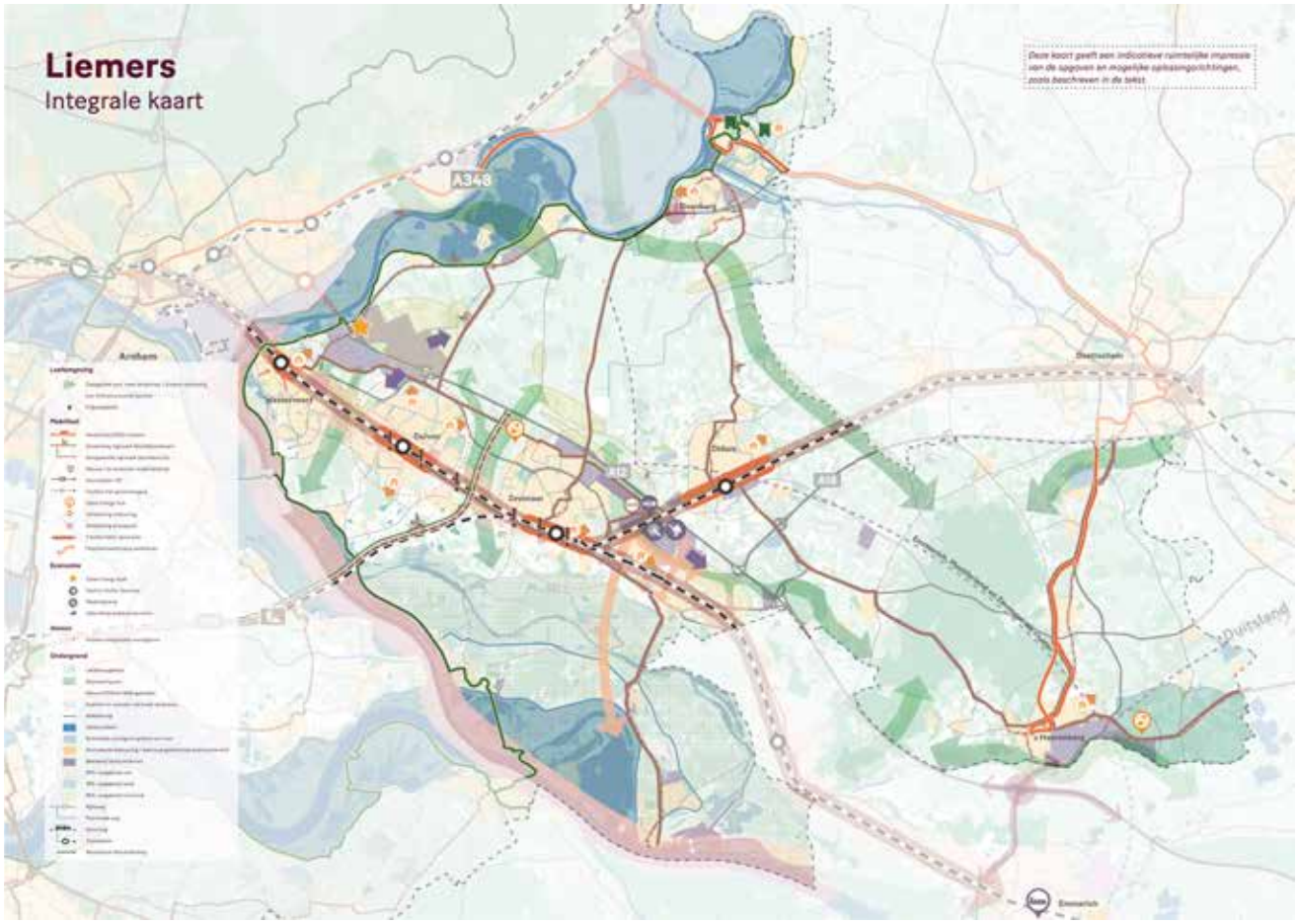

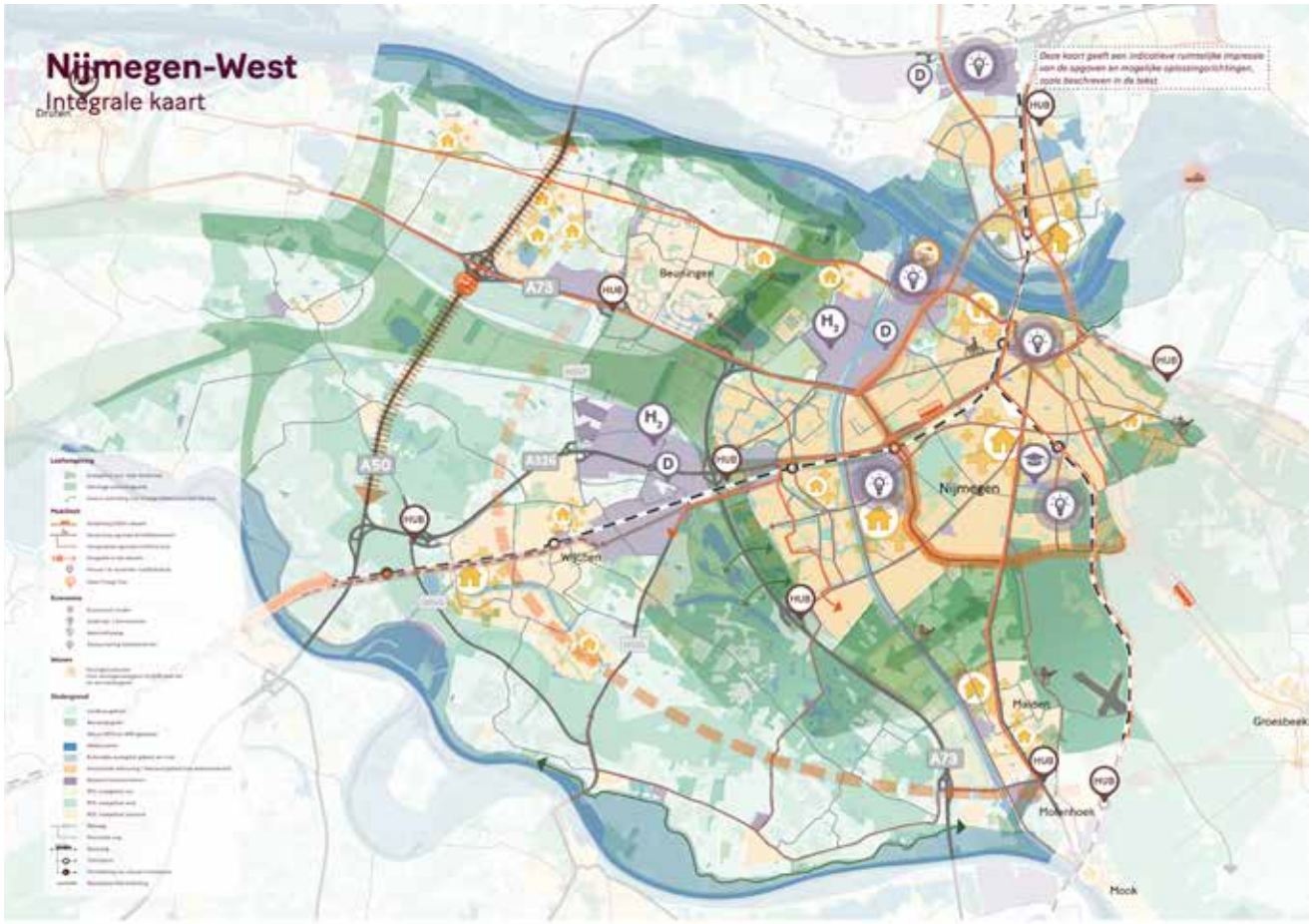
Nijmegen-West
Integrale kaart
Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst
A73
A50
A326
Beuningen
Nijmegen
Wijchen
Malden
Groesbeek
Mook
HUB
D

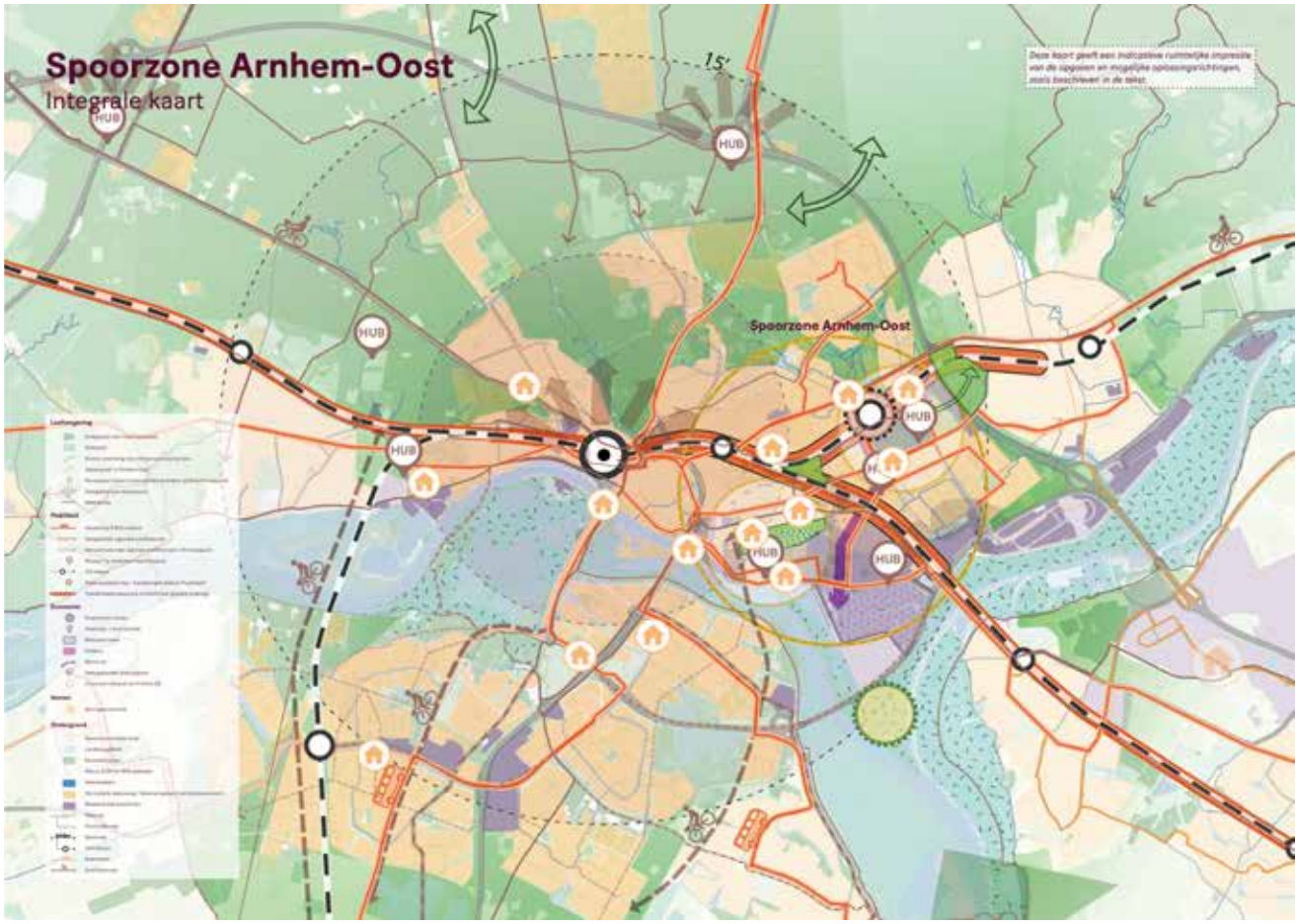
Spoorzone Arnhem-Oost
Integrale kaart
Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst
15'
Spoorzone Arnhem-Oost
HUB

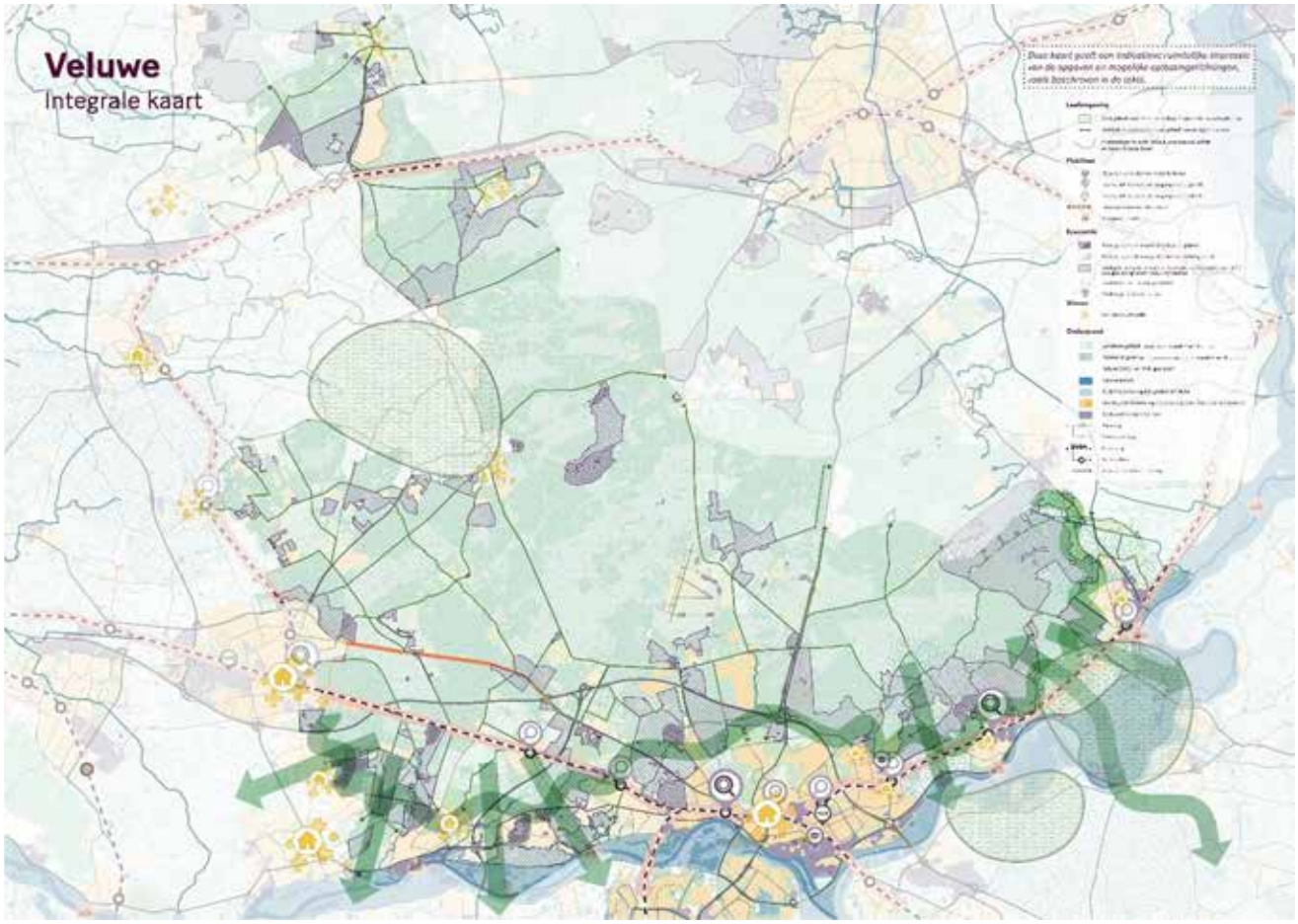
Veluwe
Integrale kaart

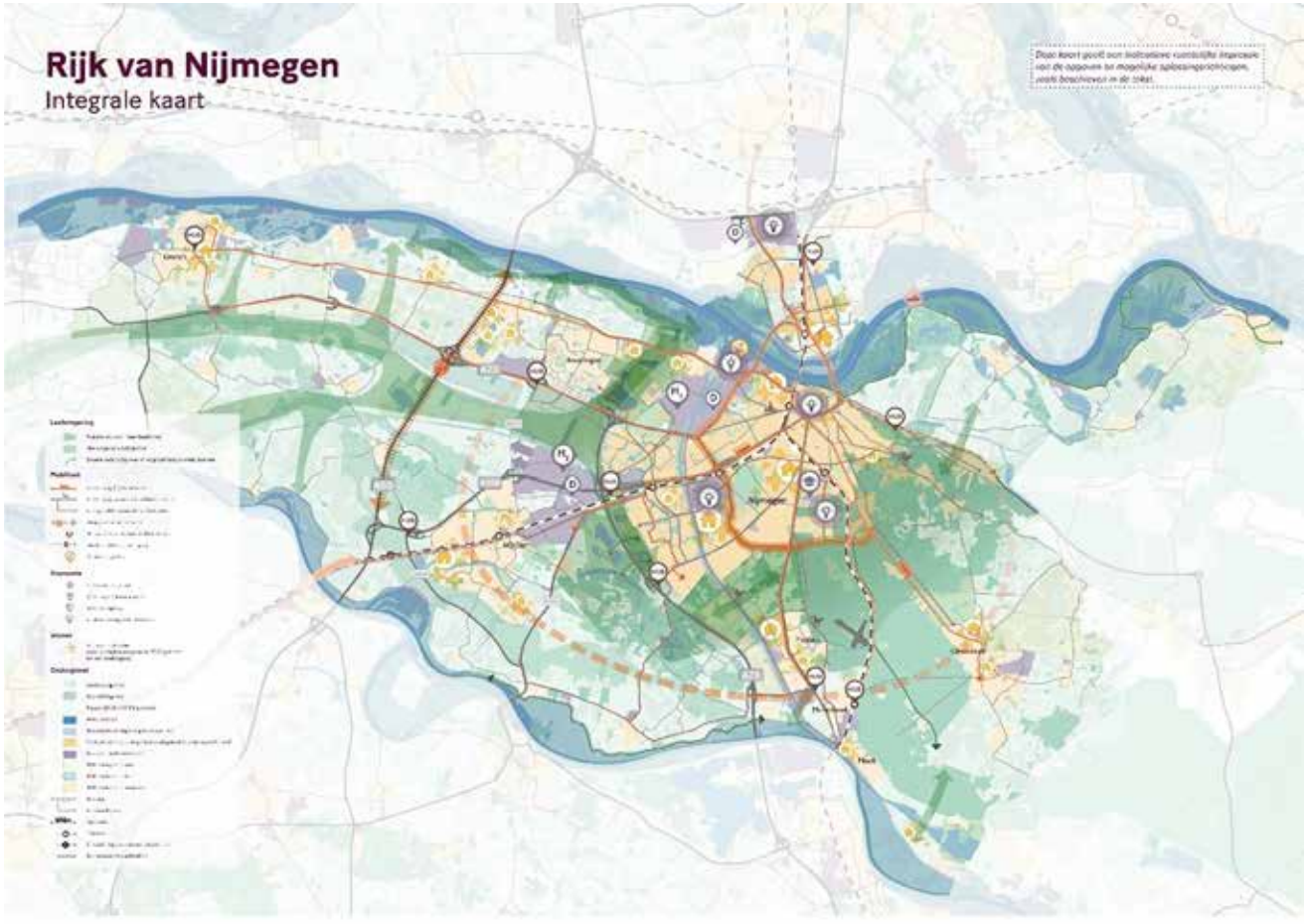
Rijk van Nijmegen
Integrale kaart

Bijlage 2: Links naar rapporten

Economie van de toekomst

Groen-blauw raamwerk / Vervlochten Regio

Bijlage 3: Woningbouw en bovenlokale mobiliteitsmaatregelen

Mobiliteitsnetwerk loopt vast door woningbouw, bovenlokale en regionale maatregelen nodig
In de verstedelijkingsregio Arnhem Nijmegen Foodvalley wordt een groot aantal woningen gebouwd tot 2030. Noodzakelijk, want iedereen heeft een betaalbaar huis nodig! Behalve een huis moet iedereen ook kunnen reizen, naar werk, school, vrienden en recreatiemogelijkheden. Dit komt in gevaar, want voor mobiliteit komt een ernstig beeld naar voren. De extra woningen zorgen voor een zeer grote toename van verplaatsingen, waardoor de mobiliteitsnetwerken vastlopen. Dit blijkt uit de Integrale mobiliteitsanalyse en uit een Mobiliteitsanalyse en Stresstest Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley die in opdracht BZK, IenW, provincie Gelderland, regio en gemeenten zijn gemaakt. Er zijn flinke investeringen nodig om de bestaande en nieuwe woningen bereikbaar te maken per fiets, OV en auto. Daarbij gaat het zowel om maatregelen binnen de Grootschalige Woningbouwlocaties (zie business cases) als om maatregelen ter ontsluiting van deze locaties en op de corridors. Omdat mensen niet binnen hun woongebied blijven, maar uiteraard ook daarbuiten reizen. Alle maatregelen zijn noodzakelijk voor de woningbouw in de Verstedelijkingsstrategie als geheel. Ook na 2030 wordt er nog volop doorgebouwd en al die mensen (nieuwe en huidige bewoners) moeten kunnen wonen, reizen en dus leven!

In deze notitie treft u het volgende aan:
1 Noodzakelijke bovenlokale en regionale mobiliteitsmaatregelen.
2 Onderbouwing bovenlokale en regionale mobiliteitsmaatregelen.

1. Noodzakelijke bovenlokale en regionale mobiliteitsmaatregelen
Uit de Integrale mobiliteitsanalyse, de Mobiliteitsanalyses en stresstest Verstedelijkingsstrategie (zie onderstaande toelichting bij punt 2) komt naar voren dat de mobiliteitsmaatregelen in tabel 1 nodig zijn om Grootschalige Woningbouwlocaties te ontsluiten. Aansluitend op Ring 1 maatregelen uit business cases. Versterkend en nodig voor de regionale afwikkeling van de mobiliteitsvraag. Deze maatregelen dragen ook bij aan het bereikbaar maken van woningbouwlocaties in de omgeving van de Grootschalige woningbouwlocaties. Hieronder staat de verdeling van de woningbouwopgave. Indien gewenst kunnen we per maatregel aangeven hoeveel woningen mogelijk worden gemaakt door de betreffende maatregel.

De verdeling van de woningbouwopgave	**2020-2030**
Foodvalley Zuid	18.500
Foodvalley Noord	6.500
Totaal Foodvalley	**25.000**
Arnhem	9.000
Nijmegen	11.100
Veluwe	900
De Liemers	4.600
Middengebied	3.600
Rijk van Nijmegen	5.800
Totaal Groene Metropoolregio	**35.000**
Totaal Arnhem Nijmegen Foodvalley	**60.000**

Tabel 1. Noodzakelijke bovenlokale/regionale maatregelen (dus exclusief business case maatregelen!)

Grootschalige woonlocatie	Maatregel	Noodzaak	Investering Mln. euro Prijspeil 2022, excl. BTW
Arnhem	Spoorknoop Oost/vrije kruising en station Presikhaaf	Vrije kruising maakt capaciteitsuitbreiding op het spoor (regionaal, nationaal en internationaal) mogelijk. 2x per uur een RegioExpres en (mogelijk) een verhoging van de frequentie naar station Arnhem Presikhaaf naar 4x per uur. Duidelijkheid over het (toekomstige) ruimtebeslag van het spoor en de vrije kruising.	160
Arnhem	RegioExpres	De RegioExpres maakt woningbouwlocaties ten oosten van Arnhem tot in de Achterhoek duurzaam bereikbaar per spoor. De RegioExpres is een extra sneltrein tussen Arnhem en Doetinchem en gaat vervolgens verder als stoptrein tussen Doetinchem en Winterswijk. Hiermee kunnen alle extra reizigers als gevolg van de verstedelijkingsopgave ook in de toekomst mee met de trein. Spoorverdubbeling nodig tussen Didam en Doetinchem De Huet.	150
Arnhem	Stadsrandhub Arnhem-Noord en hub Arnhem-Zuid (station)	Voorkomen dat stedelijke wegennet wordt overbelast, fiets en OV stimuleren.	20
Arnhem	HOV maatregelen Arnhem-buiten buca	Voorkomen dat stedelijke wegennet wordt overbelast, fiets en OV stimuleren.	5
Arnhem	Stedelijke maatregelen Fiets-buiten buca	Voorkomen dat stedelijke wegennet wordt overbelast, fiets stimuleren.	5
Arnhem	HOV maatregelen Arnhem-Wageningen.	Doorstroming HOV t.o.v. autoverkeer.	10
Arnhem	Verbinding Zevenaar-A12 Witte Kruis.	Ontlasten woonkernen en A12.	17
Nijmegen	Doorfietsroutes (o.a. Oostkanaaldijk, Ubbergseweg)	Voorkomen dat stedelijk wegennet wordt overbelast, fiets en OV stimuleren.	10
Nijmegen	HOV-maatregelen (lijnen tussen Nijmegen en omliggende kernen)	Voorkomen dat stedelijke wegennet wordt overbelast, fiets en OV stimuleren.	10
Nijmegen	Hubs/transferia (net buiten Nijmegen: o.a. Nijmegen-Noord, Beuningen, Malden	Voorkomen dat stedelijke wegennet wordt overbelast, fiets en OV stimuleren.	5
Nijmegen	Stedelijke maatregelen Fiets - buiten buca	Voorkomen dat stedelijke wegennet wordt overbelast, fiets stimuleren.	10
Nijmegen	N322 verbreden t.b.v. HOV in combinatie met hub Druten	Doorstroming HOV, stimuleren HOV gebruik t.b.v. West Nijmegen.	15
Nijmegen	S100 doorstromingsmaatregelen en DRIP's	Opvangen en doseren autoverkeer van/naar nieuwe woningen.	3
Nijmegen	Invalswegen: doseerpunten, busbanen	Opvangen en doseren autoverkeer van/naar nieuwe woningen.	3
Nijmegen	Optimaliseren kruispunten/VRI's	Opvangen veranderde verkeersstromen van/naar nieuwe woningen.	2
Nijmegen	HOV schaalsprong lijn 10 (onderzoek)	Onderzoek nut/noodzaak schaalsprong HOV naar BRT-systeem.	0,2

Grootschalige woonlocatie	Maatregel	Noodzaak	Investering Mln. euro Prijspeil 2022, excl. BTW
Arnhem Nijmegen	Hoogwaardig Openbaar Vervoer A325	Voorkomen dat stedelijke wegennet en A325/Pleijroute wordt overbelast, fiets en OV stimuleren.	4
Arnhem Nijmegen	Hoogwaardige fietsroute en brug Arnhem-Huissen	Voorkomen dat stedelijke wegennet en A325/Pleijroute wordt overbelast, fiets en OV stimuleren.	35
Arnhem Nijmegen	Doorstroming OV en auto Bemmel-Huissen-Arnhem	I.v.m. bereikbaarheid NEXTgarden.	6
Arnhem Nijmegen	Hoogwaardige fietsroute VeluweWaalpad	Voorkomen dat stedelijke wegennet en A325/Pleijroute wordt overbelast, fiets en OV stimuleren.	44
Arnhem Nijmegen	Lingekruising/A325, Lingekruising op poten voor hoogwater en oostwestverbindingen voor fiets in Middengebied	Voorkomen dat stedelijke wegennet en A325/Pleijroute wordt overbelast, fiets en OV stimuleren.	15
Arnhem Nijmegen	Mogelijkheden voor doelgroepstrook langs A325 voor openbaar vervoer	Voorkomen dat stedelijke wegennet en A325/Pleijroute wordt overbelast, fiets en OV stimuleren.	50
Totaal A-N			**579,2**
Foodvalley	Verbreding Rijnbrug	Voorkomen dat filevorming op Rijnbrug zodanig lang wordt dat file terugslaat op A15 in zowel de ochtend als avondspits en garanderen bereikbaarheid Foodvalley Zuid en Rivierenland.	150
Foodvalley samenvattend overzicht voorstel GWG en totaal			
Foodvalley	Het **OV-pakket** zoals opgenomen in de factsheet bevatten de minimale maatregelen voor de GWG-deelgebieden. Hierbij zijn keuzes gemaakt gericht op het realiseren van de belangrijkste verbindingen: • HOV lijn Ede - Veenendaal • HOV lijn Ede - Wageningen • Aanpak kwaliteit station de Klomp • Bereikbaarheid IC station De Klomp	Faciliteren mobiliteitstransitie om de groei van knelpunten op regionale en nationale infra (A1, A30, A12) af te remmen – Het totale benodigde OV-pakket voor de Verstedelijkingsstrategie is breder. Enkele belangrijke pijlers en denkrichtingen voor nader te bepalen maatregelen zijn (mede afhankelijk van de onderzoeken zoals hieronder benoemd): bediening IC stations Ede-Wageningen (investeringen nodig) en Veenendaal De Klomp, Verhogen frequentie Veenendaal-lijn met nieuw station ten zuiden van Veenendaal, HOV Foodvalley Zuid (Rondje WERV). – Kwartiersdienst Valleilijn (nu opgenomen voor na 2030, maatregel is eventueel wel voor 2030 te realiseren, Realiseren bediening station Barneveld Noord.	48,8 + PM
Foodvalley	Het **fietspakket** en hubs Opgenomen in de factsheet bevatten de minimale verbindingen nodig voor de GWG-deelgebieden en ontsluiten direct ook enkele andere woningbouwlocaties: • Fietsverbinding Ede - Barneveld • Fietsroute Kernhem - KennisAs (Wageningen) • Fietspad de Klomp - Veenendaal Centrum • Fietspad de Klomp – KennisAs (Wageningen)	Faciliteren mobiliteitstransitie om de groei van knelpunten op regionale en nationale infra (A1, A30, A12) af te remmen. Aanvullend hierop zijn diverse bovenregionale verbindingen nodig zoals het snelfietspad Arnhem-Wageningen en de verbinding Veenendaal-USP/Utrecht.	42 + PM

Grootschalige woonlocatie	Maatregel	Noodzaak	Investering Mln. euro Prijspeil 2022, excl. BTW
Foodvalley	In het **Autopakket** is één maatregel opgenomen noodzakelijk om de structuur rondom de A12 in Ede structureel te optimaliseren: • Auto ontvlechten + HUB Gelders vallei ziekenhuis	In het totale noodzakelijke pakket voor de woningbouw–opgave in Foodvalley zijn meer maatregelen en meer kennis noodzakelijk. Hieronder wordt daartoe het integrale onderzoek benoemd voor bereikbaarheid van de gehele verstedelijkingsregio. Duidelijk is al dat aanpak in Hoevelaken en Nijkerk noodzakelijk is (deels in combinatie met A1/A30/A28). Ook de lokale hoofdontsluitingswegen/provinciale wegen vragen op diverse plekken in regio Foodvalley om nader te bepalen maatregelen.	12 + PM
Totaal Foodvalley			**102,8 + PM**
Totaal			**832**

Overige maatregelen:

- **MIRT onderzoek spoor Utrecht-Arnhem, voor meerdere Grootschalige woonlocaties noodzakelijk om spoor te verbeteren (OAO notitie UAD), investering: PM**
- **MIRT Onderzoek bereikbaarheid 2030-2040 Arnhem Nijmegen Foodvalley**
- Bewonersaanpak, Stimuleren duurzaam vervoer bij verhuizing en nieuwvestiging, investering: 1 mln.
- Onderzoek A73 knooppunt Neerbosch, capaciteit verhogen, doorstroming hoofdwegennet, voorkomen terugslag op regionale net, investering: PM
- Onderzoek spoorverbinding Nijmegen-Eindhoven verbeteren, te beperkte capaciteit op deze verbinding, investering: PM
- Station Nijmegen Centrumzijde, Realisatie upgrade station Centrumzijde, Ivm indexatie en kostprijsstijgingen meerkosten 40 mln.
- Mobiliteitsmanagement multimodaal assen Foodvalley Zuid: PM

2. Onderbouwing bovenlokale en regionale mobiliteitsmaatregelen

Conclusies IMA en mobiliteitsanalyse Verstedelijkingstrategie

Uit de IMA blijkt:

- In toenemende mate doen zich in WLO-Hoog potentiële capaciteitsknelpunten voor op de oostwestverbindingen langs de A1 en A12. Ontwikkelingen voor weg en spoor stapelen en komen samen op deze oost-westverbindingen.
- In WLO-Hoog heeft de congestie op een deel van het wegennet een negatieve impact op de ontwikkeling van de bereikbaarheid in delen van Overijssel en Gelderland. Deze zijn onder andere te vinden op de A12 (Arnhem-Utrecht), A1 (Apeldoorn-Amersfoort), A30, de A28 en A50.
- In het hoge scenario is ook sprake van een capaciteitsopgave in de trein. Dit geldt voor spoor Achterhoek-Arnhem en Foodvalley-Utrecht.

Uit de mobiliteitsanalyse en mobiliteitsscan Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley blijkt:

- We moeten uitgaan van een hogere groei van mobiliteit dan in landelijke modellen is opgenomen. De mobiliteit neemt toe met 17% tot 21%, terwijl in landelijke modellen wordt uitgegaan van 18%. Dat de groei door de Verstedelijkingsstrategie boven de hoge grens van de bandbreedte uitkomt betekent dat investeren in multimodale bereikbaarheid randvoorwaardelijk is voor het realiseren van de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley (waarbij 100.000 extra woningen worden geprogrammeerd).
- De druk op het mobiliteitsnetwerk in Arnhem Nijmegen Foodvalley is vergelijkbaar met de Randstad. De wegen lopen vast tussen stedelijke netwerken en binnen stedelijke netwerken. Dit is hier zichtbaar (paars staat vast):

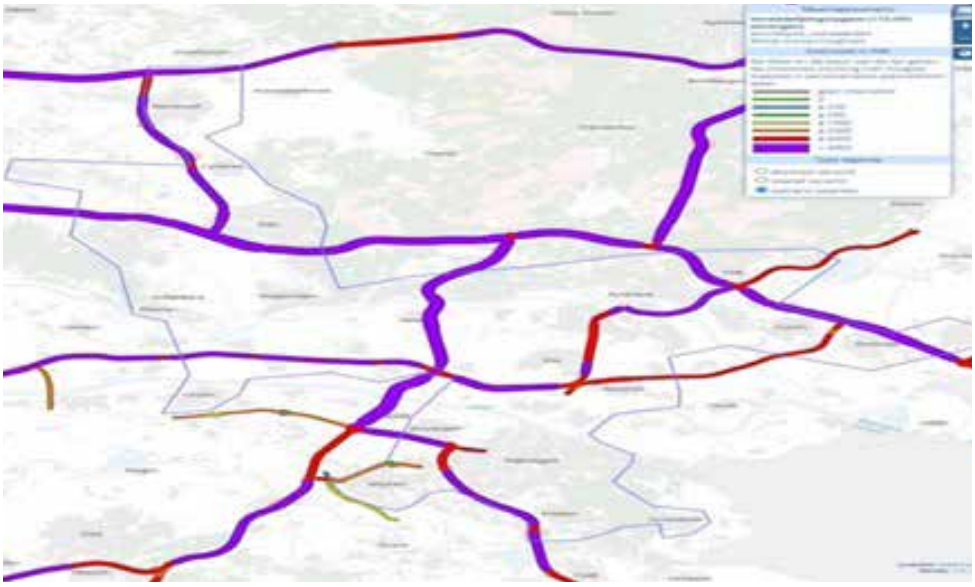

- In onderstaande plaatjes, het effect Intensiteit/capaciteit snelwegen (prognose 2040 en inclusief verstedelijking). Alles ROOD is reeds kritiek, PAARS past feitelijk niet. Met de ontwikkelingen erbij wordt de maximale capaciteit bereikt op een groot aantal snelwegen (>100%): A50, A73, A12, A1 en A30

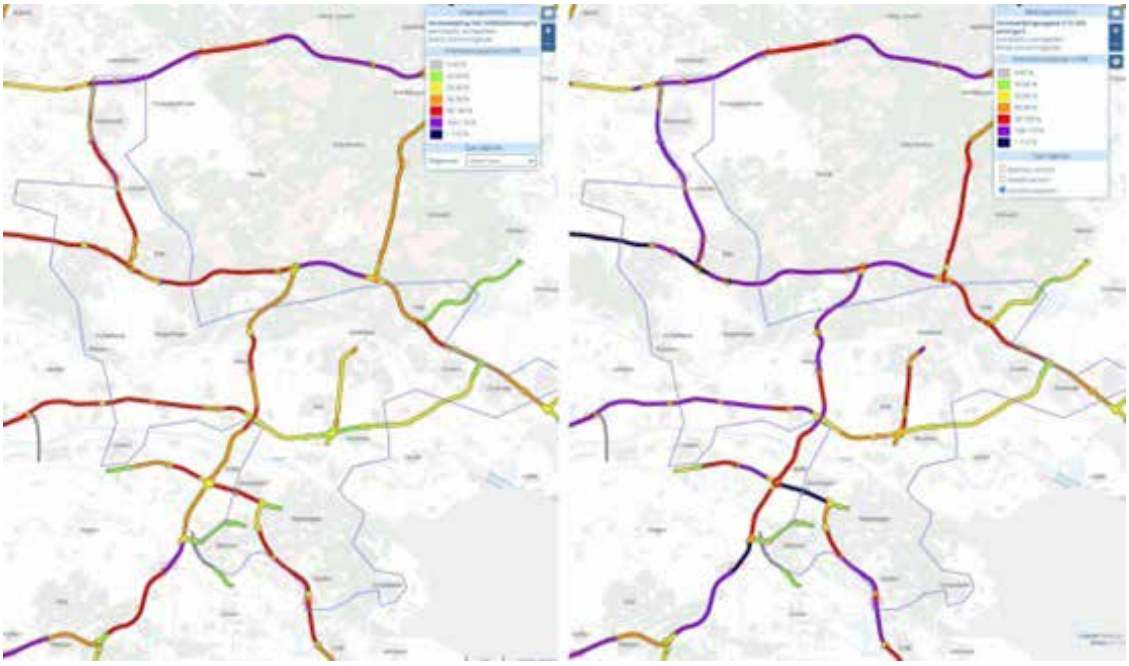

- Stresstest voor Arnhem-Oost, in de nabijheid veel potentiële knelpunten op onderliggend wegennet:



- Stresstest voor Nijmegen Winkelsteeg en Kanaalzone, zeer veel ritten, relatief hoge ritgeneratie en er ontstaan relatief veel nieuwe knelpunten in nabijheid wegennet:

- Om de groei van het aantal verplaatsingen aan te kunnen is op vele fronten een schaalsprong nodig voor OV, fiets (en in sommige gevallen voor weg). Hierbij gaat het om verbindingen tussen stedelijke netwerken en om ontsluiting van deze stedelijke netwerken op regionale schaal.
  Uit de analyses blijkt dat het stedelijke wegennet vastloopt door woningbouw. Om dit te voorkomen, zijn investeringen nodig in met name openbaar vervoer, fiets en hubs. Hiermee worden nieuwe woningen bereikbaar gemaakt. Belangrijk punt is dat openbaar vervoer, fiets en hubs ook moet worden versterkt, in termen van capaciteit en kwaliteit. Door de grote woonopgave lopen deze vervoerswijzen ook tegen de grenzen aan. Niet alleen is een forse investering in de infrastructuur voor het openbaar vervoer nodig.
  Er kan slechts van hoogwaardig openbaar vervoer – gericht op ontsluiting van bestaande en nieuwe woongebieden - sprake zijn als ook de frequentie van het OV op stedelijke corridors wordt versterkt. In deze tijd van extra hoge kosten voor het OV (personeelskosten, brandstofkosten) is dat zonder hulp van het Rijk moeilijk te realiseren. Dit zet extra druk op onze doelen om de groei van mobiliteit op een duurzame manier te laten plaatsvinden.
- Vanuit deze conclusies komen uit de Mobiliteitsanalyse Verstedelijkings–strategie de volgende no regret mobiliteitsmaatregelen naar voren:
  - Multimodale corridor A12: verstedelijkingsopgave vergroot knelpunt voor auto en/of OV. Oplossingsrichtingen uit OAO notitie spoor Utrecht-Arnhem-Duitse grens:
    - RegioExpres, vrije kruising Arnhem-oost en station Presikhaaf
    - Spoor Utrecht-Arnhem
- Hoofdwegennet westkant Nijmegen: verstedelijkingsopgave vergroot knelpunten voor de auto in alle gevallen vanwege grote concentratie van de opgave in deze omgeving in alle scenario's. Oplossingsrichtingen die onderzocht moeten worden zijn autoverkeer uit Rijk van Nijmegen en Rivierenland opvangen met P&R en treinhubs en verbeteren fietsverbindingen.
  Stedelijke infrastructuur Arnhem en Nijmegen: deze steden lopen tegen hun grenzen aan als middelgrote/grote stad. Voor verdere groei is in alle scenario's een systeemsprong nodig. De ruimte is beperkt in de stad. Ook voor slimme en schone mobiliteit, bijvoorbeeld uitbreiding van het fietsnetwerk.
  Om de nieuwe woningen bereikbaar te maken, zal onderzocht moeten worden wat de effecten zijn van autoluw beleid, mobiliteitsmanagement om autogebruik te reduceren en mijden en spreiden te stimuleren en uitbreiden aanbod P&R en transferia. En welke capaciteitsuitbreiding nodig en mogelijk is.
- Intraregionale ontsluiting Foodvalley Zuid: dit stedelijke gebied loopt tegen haar grenzen aan. Anders dan de middelgrote/grote steden Arnhem en Nijmegen is Foodvalley Zuid een stedelijk weefsel van kleine en middelgrote kernen. De steden in deze regio hebben zeer veel onderlinge samenhang die in alle scenario's sterk toeneemt. De vierkant die Veenendaal, Ede, Wageningen en Rhenen verbindt is als het ware een ringweg van de stedelijke regio.
  De steden hebben een sterke regionale functie voor Foodvalley Noord,
- wat vanwege het landelijke karakter grotendeels is aangewezen op de auto. De ontsluiting richting het zuiden (Rivierenland, Nijmegen, Brabant) is zeer beperkt. Oplossingsrichtingen die onderzocht moeten worden zijn verdere intensivering autoluw beleid, mobiliteitsmanagement, meer vrij OV aanbod langs de assen van de vierkant (HOV Foodvalley Zuid/WERV) en meer vrij fietsaanbod, met nieuwe routes door het Binnenveld, vrije fietsinfra langs de assen van de vierkant.

Datum	:	13 juli 2023
Uw kenmerk	:	-
Ons kenmerk	:	2023 - GMAB - 55
Zaaknummer	:	-
Contactpersoon	:	C. van Eert, bestuurlijk opdrachtgever Groene groeiregio
Telefoonnummer	:	-

Onderwerp: Aanbiedingsbrief regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en informatie aanvullende rol in transitie landelijk gebied.

Geacht college van Burgemeester en Wethouders,

Namens het algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen bieden wij u het regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen met bijlagen aan. Het algemeen bestuur vraagt u om het regioarrangement ter besluitvorming voor te leggen aan uw gemeenteraad. Ook ontvangt u informatie over de aanvullende rol van de Groene Metropoolregio in de transitie van het landelijk gebied met het verzoek om dit te delen met uw gemeenteraad.

1. Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Aanleiding
Het Rijk maakt eind 2023 met alle provincies in zogenoemde Ruimtelijke arrangementen afspraken over hoe zij, in gezamenlijkheid met andere overheden, opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur, ruimtelijk kunnen inpassen. Het Rijk vraagt provincies hiervoor een Ruimtelijk voorstel te doen. De provincie Gelderland heeft besloten haar Ruimtelijk voorstel vanuit haar zeven regio's op te bouwen via regioarrangementen. Eén van deze zeven regioarrangementen is het regioarrangement Groene Metropoolregio. Namens en in samenwerking met alle achttien gemeenten, de provincie en de waterschappen heeft de Groene Metropoolregio deze uitvraag uitgevoerd in de eerste helft 2023. Hierover zijn in de regio diverse bestuurlijke overleggen georganiseerd en ook bijeenkomsten voor raadsleden.

Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Het regioarrangement Groene Metropoolregio beschrijft de ambities, doelen en opgaven voor de fysieke leefomgeving. De ruimtelijke thema's zijn in regioarrangement via drie (nationale) verhaallijnen uitgewerkt: landbouw en natuur, klimaat, energie en (circulaire) economie, leefbare steden & dorpen en mobiliteit. De Groene Metropoolregio heeft als belangrijke basis de verstedelijkingsstrategie gebruikt, die zij samen met de regio Foodvalley, de provincies Gelderland en Utrecht, de waterschappen en het Rijk heeft opgesteld en in 2022 door alle gemeenteraden is vastgesteld. De verstedelijkingsstrategie gaat over de ruimtelijke opgaven wonen, mobiliteit, economie en leefomgeving richting 2030 en verder. Het regioarrangement is een aanvulling hierop en kent drie belangrijke uitbreidingen, te weten: natuur,

landbouw en klimaat, energie-infrastructuur en -transitie en circulaire economie. Deze thema's waren nog onvoldoende uitgewerkt in de verstedelijkingsstrategie en zijn onderdeel van de uitvraag van het Rijk aan de provincies.

NOVEX en andere ruimtelijke trajecten
Het regioarrangement is één van de sporen waar de Groene Metropoolregio samen met andere betrokkenen aan ruimtelijke plannen werkt. Een ander spoor is NOVEX. De Groene Metropoolregio en de regio Foodvalley zijn door het Rijk aangewezen als NOVEX-gebied en maken daarmee rechtstreeks afspraken met diverse ministeries over de grote ruimtelijke opgaven. De zestien NOVEX-gebieden in Nederland vragen vanwege de grote ruimtelijke opgaven en transities om een apart ontwikkelperspectief. Dit NOVEX ontwikkelperspectief is een (niet verplicht) interbestuurlijk programma is op basis van de Omgevingswet en verbindt onze regionale opgaven rechtstreeks aan de 22 nationale programma's van het Rijk. Bij NOVEX ligt de focus op de brede verstedelijkingsopgaven en de opgaven in het landelijke gebied (natuurversterking en landbouwtransitie). Ook het NOVEX ontwikkelperspectief bouwt voort op de verstedelijkingsstrategie. Het regioarrangement vormt voor de Groene Metropoolregio de inbreng voor het NOVEX ontwikkelperspectief.

Welke kansen biedt het regioarrangement?
Het regioarrangement is een horizontale (publiek – publieke) langjarige samenwerking in de geest van de Omgevingswet. Het wordt gebruikt als leidraad voor gesprekken tussen provincie, regio's, gemeenten en waterschappen. De Groene Metropoolregio heeft het regioarrangement als kans aan gegrepen om alle ruimtelijke opgaven in beeld te brengen. Voor de ene opgave is dit al verder uitgewerkt, dan voor een andere opgave. Het doel is om te komen tot een gedragen samenhangend beleid, waarmee wij als regio, ondanks de schaarste van de ruimte en de grootte van de opgave, groeien in balans. Doordat we al enkele jaren samenwerken in de verstedelijkingsstrategie (maar ook bijvoorbeeld via de RES, de Woondeal en de gebiedsuitwerkingen) hebben we inmiddels een gedeeld toekomstbeeld van de regio in 2030 en verder. We weten ook steeds beter welke investeringen en randvoorwaarden daarvoor nodig zijn. Dit heeft ook geleid tot betere bekendheid bij mede overheden en daarmee ook tot investeringen in gemeenten van de GMR (optellend tot ca. 450 miljoen) in de afgelopen drie jaar. Met het regioarrangement (en NOVEX ontwikkelperspectief) zijn wij goed voorbereid voor aansluiting op (actuele en toekomstige) ondersteunende programma's van het Rijk en provincie. Het regionale en bovenlokale beeld van de ruimtelijke opgaven helpt gemeenten bij het invulling geven aan hun lokale omgevingsbeleid.

<u>De ruimtelijke opgaven in onze regio zijn groot en urgent en de ruimte is schaars</u>
Alleen ruimtelijk inpassen is niet genoeg. Om onze regio in balans te laten groeien: 'meer landschap, meer stad', is het nodig om creatief om te gaan met de ruimte, keuzes te maken, slim te clusteren en middelen te organiseren. Het regioarrangement agendeert deze keuzes en benodigde middelen bij onze partners en helpt uitvoering (versneld) mogelijk te maken.

Actualisatie en verbreding van de verstedelijkingsstrategie biedt kansen

De verstedelijkingsstrategie is gebaseerd op de vier opgaven wonen, mobiliteit, economie en leefomgeving. Over de urgente opgaven als natuur- en landschapsontwikkeling, transitie landelijk gebied, klimaat, energie-infrastructuur en -transitie en circulaire economie zijn met de provincie en het Rijk nog geen afspraken gemaakt. Dit zijn wel belangrijke opgaven voor onze regio om in balans te groeien. Het regioarrangement is een belangrijk stap naar de realisatie van deze opgaven door samen ambities te formuleren hierin.

Samenwerking via regionale ruimtelijke ontwikkeling levert resultaat op

De Groene Metropoolregio kampt met een aantal grote uitdagingen en transitieopgaven. In het zoeken naar ruimtelijke oplossingen proberen we zoveel mogelijk te combineren: natuurontwikkeling met waterberging of energietransitie, wonen met recreatief uitloopgebied etc. Maar soms is het nodig om keuzes te maken.

Vervolgproces: beleid en uitvoering

De besluitvorming bij provincie en waterschappen loopt parallel aan de voorgestelde besluitvorming bij gemeenten. De reacties worden besproken en eventueel verwerkt in een aangescherpt regioarrangement. De vertegenwoordiging van de betrokken partijen nemen naar verwachting in december hier een besluit over. De regioarrangementen samen vormen de basis voor een Ruimtelijk voorstel dat provincie Gelderland in december aan het Rijk aanbiedt. Hierin laat de provincie zien hoe de landelijke en regionale opgaven ruimtelijk passen in Gelderland.

Parallel aan het traject dat de provincie met het Rijk doorloopt om tot een Ruimtelijk arrangement te komen, stellen de Groene Metropoolregio en de regio Food Valley samen met het Rijk (en provincie) het NOVEX ontwikkelperspectief en het bijbehorende uitvoeringsagenda op. Zoals aangeven vormt voor de Groene Metropoolregio het regioarrangement hier de inbreng voor. Naar verwachting zal het concept NOVEX ontwikkelperspectief in het najaar 2023 gereed zijn en ter besluitvorming aan de colleges van B&W aangeboden worden. De afspraken tussen Rijk, regio’s en provincie over NOVEX zullen eveneens einde 2023 beklonken worden.

De Groene Metropoolregio, de provincie en waterschappen gaan met gemeenten via gebiedsprogramma’s en in gebiedsprocessen aan de slag met de uitvoering van het regioarrangement. Gebiedsprocessen worden gestart in gebieden waar de ruimte(druk) gaat knellen. Deze gebieden vragen een aanpak (gebiedsproces) om met alle betrokkenen om slimme combinaties (clustering) van opgaven en/of keuzes in beeld te brengen. De gebiedsprogramma’s van de vier deelgebieden en omgevingsvisies van overheden zijn leidend. De samenwerking in de gebiedsprogramma’s biedt de mogelijkheid om lokale vraagstukken (boven)regionaal te agenderen en op te pakken.

De gebieden waar ruimtelijke opgaven goed combineren (en geen conflicterende ruimtevragen voordoen) brengen wij in het Verstedelijkingsprogramma[1] en/of in de NOVEX uitvoeringsagenda[2] tot uitvoering.
De gebiedsprogramma's en -processen zijn voorbereidend en faciliterend. Gemeenteraden besluiten over de daadwerkelijke doorvertaling in lokaal omgevingsbeleid en de daarbij horende investeringen.

Om bovenstaande beschreven ruimtelijke trajecten daadwerkelijk te gaan doorlopen worden colleges van B&W en gemeenteraden gevraagd om een besluit te nemen over het regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

2. Aanvullende rol Groene Metropoolregio in de transitie landelijk gebied

De transitie van het landelijk gebied, inclusief de landbouw en voedselproductie, is in de Regionale agenda 2023-2024 slechts beperkt, versnipperd en impliciet belegd. Er is aandacht voor vanuit de verstedelijkingsstrategie (bouwsteen Leefomgeving), het Groen-blauwraamwerk brengt kansen in beeld en ook gerelateerde onderwerp klimaatadaptatie heeft een plek in de huidige Regionale agenda. De opgave in het landelijk gebied is echter veel breder, waarbij met name de landbouwtransitie en de stikstofproblematiek op dit moment aandacht vragen. Bij veel gemeenten ontbreekt het aan een actuele visie op hun landelijk gebied. Dat gaat steeds meer knellen nu Rijk en provincie met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en het Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG) een visie en voorstellen op dat vlak vragen. Dit is extra belangrijk, omdat er vanuit het Rijk een transitiefonds (24 miljard) in het leven is geroepen voor het NPLG met doelen op het gebied van natuur, landbouw, water en klimaat.

Het algemeen bestuur heeft vanuit deze urgentie in haar vergadering op 5 juli jl. besloten om aan de Groene Metropoolregio een aanvullende rol te geven in de transitie van het landelijke gebied. Hiermee kunnen de ambities van onze regio op het gebied van *meer landschap, meer stad,* landelijk gebied en landbouw worden geborgd en vergroten wij onze kansen om aanspraak te maken op het transitiefonds. Dit voorstel heeft geen directe financiële gevolgen voor gemeenten, omdat deze werkzaamheden binnen de begroting van de Groene Metropoolregio opgevangen kunnen worden. Wij werken hierbij nauw samen met de provincie Gelderland die ook 50% bijdraagt in de kosten.

Via de bijgevoegde bouwstenennotitie raadsinformatiebrief over de aanvullende rol van de Groene Metropoolregio in de transitie landelijk gebied kunt u uw gemeenteraad hierover informeren.

[1] Uitvoering van de verstedelijkingsafspraken tijdens de BO MIRT 2022.
[2] Uitvoering van het NOVEX ontwikkelperspectief.

Met vriendelijke groet,
het algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

de voorzitter, de secretaris,



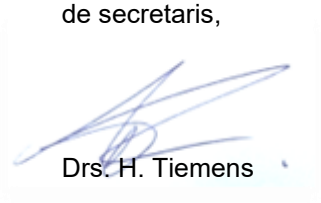

Drs. H.M.F. Bruls Drs. H. Tiemens

Bijlagen:

- Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
- Bouwstenennotitie raadsvoorstel regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
- Bouwstenennotitie raadsinformatiebrief opdracht transitie landelijk gebied

Bijlage 3: Overzicht ruimtelijke trajecten Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Wat	Waarover	Door/met wie	Wanneer af (huidige planning)*
Verstedelijkingsstrategie (VS) en -afspraken (VA)	Strategie en afspraken over hoe om te gaan met verstedelijking in de regio Arnhem-Nijmegen-Foodvalley. Vanuit vier bouwstenen: wonen, leefomgeving, mobiliteit en economie. Motto “Meer landschap, meer stad”.	Groene Metropoolregio, regio Foodvalley, Rijk, provincies (Gelderland en Utrecht), waterschappen	November 2022
Verstedelijkingsprogramma (VP)	Maatregelen om VS en VA tot uitvoering te brengen.	Groene Metropoolregio, regio Foodvalley, Rijk, provincies (Gelderland en Utrecht), waterschappen	November 2023
Regioarrangement (RA)	Gezamenlijk perspectief op Natuur & Landbouw, Energie & (Circulaire) economie en Leefbare steden en dorpen (wonen, mobiliteit, toerisme, cultuur & erfgoed). Provincie gebruikt de 7 regioarrangementen voor het ruimtelijk voorstel.	Provincie Gelderland, Groene Metropoolregio, waterschappen	December 2023
Ruimtelijk voorstel (RV)	Voorstel van provincie aan Rijk over hoe om te gaan met de schaarse ruimte in het licht van vraagstukken zoals benoemd in RA.	Provincie Gelderland, op basis van zeven regioarrangementen, Provinciale agenda en coalitieakkoord 2023-2026	Najaar 2023
Ruimtelijk arrangement	Afspraken tussen Rijk en provincie over hoe om te gaan met de schaarse ruimte in het licht van vraagstukken zoals benoemd in RA.	Provincie Gelderland en Rijk	December 2023 / 1e kwartaal 2024
NOVEX ontwikkelperspectief	Perspectief op bouwstenen VS, aangevuld met perspectief op Natuur en Landbouw, Energie en (Circulaire) economie.	Groene Metropoolregio, regio Foodvalley, Rijk, provincies, waterschappen	December 2023

Uitvoeringsagenda NOVEX ontwikkelperspectief	Maatregelen om ambities NOVEX Ontwikkelperspectief te realiseren. In Groene Metropoolregio en de regio Foodvalley is dit een doorontwikkeling van het VP.	Groene Metropoolregio, regio Foodvalley, Rijk, provincies, waterschappen	November 2024
Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG)	Gebiedsprogramma van de provincie Gelderland, dat invulling geeft aan de doelstellingen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) in de provincie.	Provincie Gelderland	December 2023 / 1e kwartaal 2024

* Planning verandert mogelijk nog naar aanleiding van pas aangetreden college van Gedeputeerde Staten en val kabinet Rutte IV.

Ruimtelijke opgaven krijgen plek in regioarrangementen

We hebben veel ambities in Gelderland. Zoals woningen bouwen, de energietransitie, natuur herstellen en landbouw duurzamer maken. Als we dat allemaal doen, moet onze provincie bijna 2 keer zo groot zijn. We moeten dus kiezen en slim combineren. Dat doen we samen met anderen.

Gelderse aanpak: samen en in samenhang

In Gelderland bepalen we samen met de 51 Gelderse gemeenten, 3 waterschappen en het Rijk de koers voor de komende 20 tot 30 jaar. We werken vanuit de dynamiek en het karakter van de 7 Gelderse regio's. Wat voor regio willen ze zijn? Wat hoort daarbij en past het? Hoe krijgen we dat voor elkaar en in welk tempo? Dat werken we per regio uit en daar maken we afspraken over die we vastleggen in regioarrangementen.

Maatwerk per regio

Op 11 juli zijn de hoofdlijnen van de regioarrangementen besproken in Gedeputeerde Staten. Het college stelt vast dat de samenwerking tussen de 4 overheden vertrouwen geeft voor het vervolg en hecht er veel waarde aan de komende jaren op de ingeslagen weg verder te gaan. Per regio is maatwerk nodig. Bijvoorbeeld om te komen tot goed natuurbeheer, waarbij we zuinig zijn op landbouwgrond. We zien met elkaar de nut en noodzaak van een passende energie infrastructuur, waar ook landelijke afspraken voor nodig zijn. Het college ziet dat de woon- en werkopgave een belangrijke plek heeft in de regioarrangementen, zowel voor de grote steden als voor dorpen en kleine kernen, en is daar blij mee. Tegelijkertijd wil het college meegeven dat er meer aandacht mag zijn voor de 'leefbaarheid' en de impact van alle opgaven op onze inwoners. We werken immers aan een schoon, gezond, veilig en welvarend Gelderland voor iedereen.

Vervolg

Gedeputeerde Staten geven op 5 september hun inhoudelijke reactie op de regioarrangementen, waarbij ze de uitgangspunten uit het coalitieakkoord betrekken. Tussen september en november worden de stukken gemeentelijk besproken. Gemeenten en waterschappen besluiten zelf over de manier waarop zij de raden en algemene besturen betrekken. Ook worden in deze periode de stukken besproken met Provinciale Staten. De reacties worden verwerkt in de aangescherpte regioarrangementen. De colleges van B&W, Dijkgraaf en Heemraden en Gedeputeerde Staten nemen naar verwachting hierover in december een besluit. De regioarrangementen samen vormen de basis voor een ruimtelijk voorstel dat provincie Gelderland in december aan het Rijk aanbiedt. Hierin laten we zien hoe de landelijke en regionale opgaven ruimtelijk passen in Gelderland.

Langjarig samenwerken aan de toekomst van Gelderland
Besluitvormingsmomenten en proces 2023

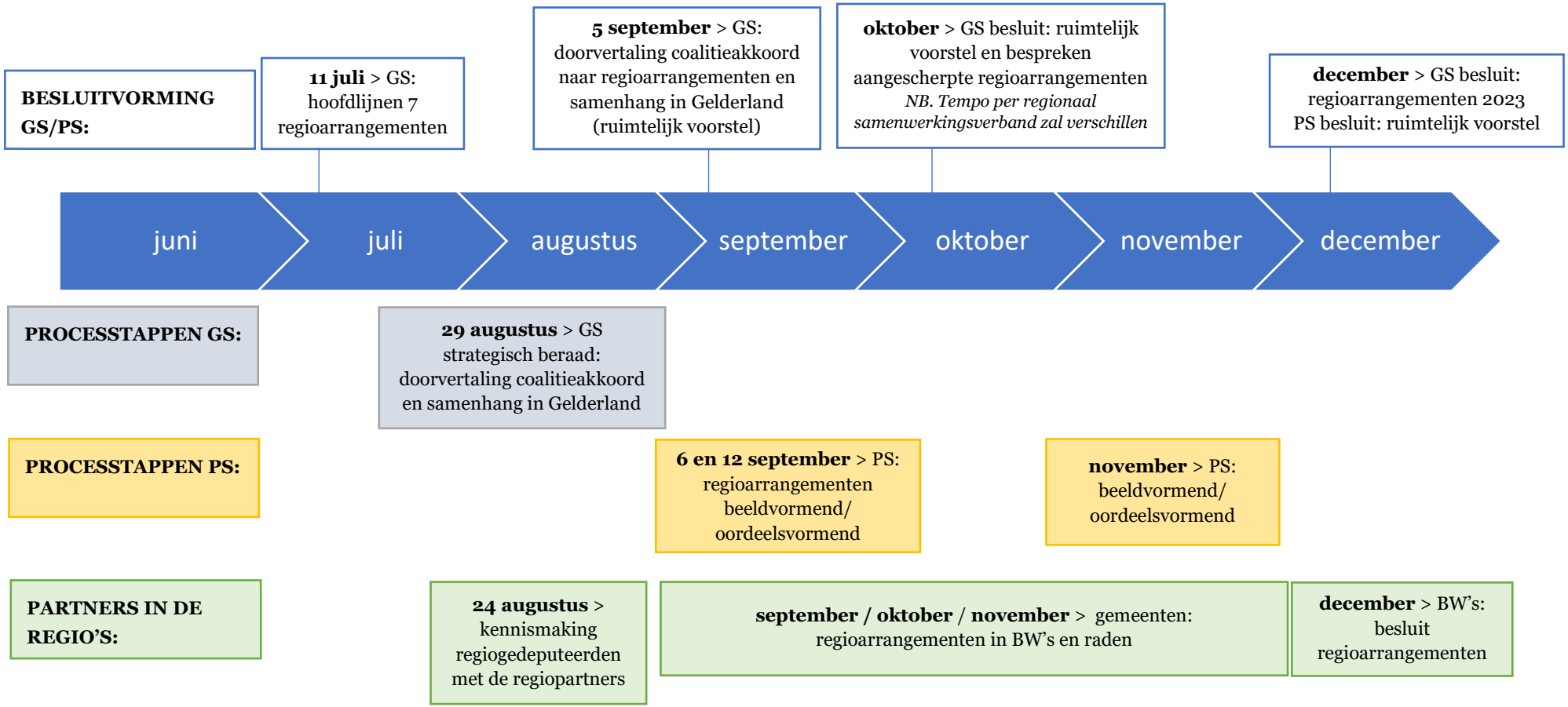

Versie 10 juli 2023

LEEFBARE STEDEN EN DORPEN

WONEN

- planlocaties korte termijn
- Novex woningbouw locaties
- Novex woningbouw locaties tot 2030
- zoeklocaties middellange termijn
- klimaatadaptatie en stedelijk goen

MOBILITEIT

- verbreding A12 en A50 (Mirt-onderzoek A50)
- doortrekking A15
- aanpak N325 incl. brug
- snelfietsroutes
- HOV
- reeds gerealiseerde mobiliteits hubs
- mobiliteits hubs in studie
- vernieuwing / aanpak stations
- mobiliteitsaanpak campussen
- versterking HOV
- ICE Arnhem
- mobiliteitstransitie

VOORZIENINGEN

- binnensteden Arnehm en Nijmegen
- HBO en WO onderwijs
- doorontwikkeling campussen

RECREATIE, TOERISME, ERFGOED

- Romeinse Limes
- Delta van Nederland
- WOII_IJssellinie
- WOII_forten en kazematten

0 1 2 3 4 5

KAARTEN ZIJN INDICATIEF

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

CONCEPT 11.07.2023

ORDENENDE NETWERKEN

VOORZIENINGEN

- binnensteden Arnhem en Nijmegen
- bestaande bedrijventerreinen
- herstructurering verdichtingsopgave regionale bedrijventerreinen
- clustes van regionale bedrijventerreinen
- XXL-gebouwen
- hubs
- datacenters
- HBO en WO onderwijs
- doorontwikkeling campussen

ENERGIE

- RES 1.0 - AN zoekgebieden zon en/of wind
- gerealiseerd zon
- gerealiseerd wind
- H_2 kansen voor waterstof

MOBILITEIT

- verbreding A12 en A50 (Mirt-onderzoek A50)
- doortrekking A15
- aanpak N325 incl. brug
- snelfietsroutes
- reeds gerealiseerde hubs
- hubs in studie
- vernieuwing / aanpak stations
- mobiliteitsaanpak campussen
- ICE ICE Arnhem
- M mobiliteitstransitie

0 1 2 3 4 5

Utrecht
A12
A50
Wolfheze
Renkum
Doorwerth
Oosterbeek
Arnhem
ICE
Velp
Rheden
Zwolle
Dieren
Doesburg
Angerlo
IJssel
Nederrijn
Westervoort
Duiven
Didam
Zevenaar
Arnhem-Zuid
Huissen
Heteren
Zetten
A325
Linge
A15
Andelst
Druten
Oosterhout
Bemmel
Gendt
Nijmegen-Noord
Waal
Beuningen
Millingen
Rijn
Tolkamer
Lobith
Duitsland
Zeddam
's-Heerenberg
Nijmegen
Wijchen
Malden
Groesbeek
Kranenburg (DE)
Kleef (DE)
A73

KAARTEN ZIJN INDICATIEF

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

CONCEPT 11.07.2023

PERSPECTIEF LANDELIJK GEBIED

GROEN-BLAUW RAAMWERK

- dynamische rivieren en uiterwaarden (programma Integraal Riviermanagement / Ruimte voor de Rivier
- verbinding tussen gradientbossen en uiterwaarden
- kansrijke verbinding
- lagere gronden, broeklanden, komgronden en weteringen
- potentiële klimaatbuffer
- vitaliseren gradientbossen (loof-naald-gemengd) - accent op bescherming en reguleren
- rivierduinbossen
- rivierduinen ontwikkelen
- drinkwaterreserveringsgebied_kwetsbaar
- drinkwaterwinningspunten
- natuurgebieden (rietmoeras Lingezegen, Ooijse Graaf, De Bruuk en Sint Jansberg)
- klimaatadaptatie en stedelijk groen

KOPLOPERGEBIEDEN

- PAGW Gelderse Poort
- Groene Mantel Rijk van Nijmegen
- middengebied - doorontwikkeling park Lingezegen, EVZ, stadslandbouw, GBDA, recreatie, natuur
- natuur- en beekherstel Veluwezoom / Berg en Dal

Dieren
A50
A12
Doesburg
Rheden
Angerlo
Wolfheze
Arnhem
Velp
Renkum
Oosterbeek
Doorwerth
IJssel
Nederrijn
Westervoort
<A12>
Heteren
Arnhem-Zuid
Duiven
Didam
Huissen
A325
Linge
rietmoeras Lingezegen
Zevenaar
Zetten
A50
Andelst
A15
Bemmel
Oosterhout
Zeddam
A12
Druten
Gendt
's-Heerenberg
Nijmegen-Noord
Millingen
Rijn
Lobith
Tolkamer
Beuningen
Waal
Ooijse Graaf
<A50>
Nijmegen
Wijchen
Malden
Kranenburg (DE)
Kleef (DE)
Groesbeek
De Bruuk
Sint Jansberg

0 1 2 3 4 5

KAARTEN ZIJN INDICATIEF

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

CONCEPT 11.07.2023

KAART REGIOARRANGEMENT

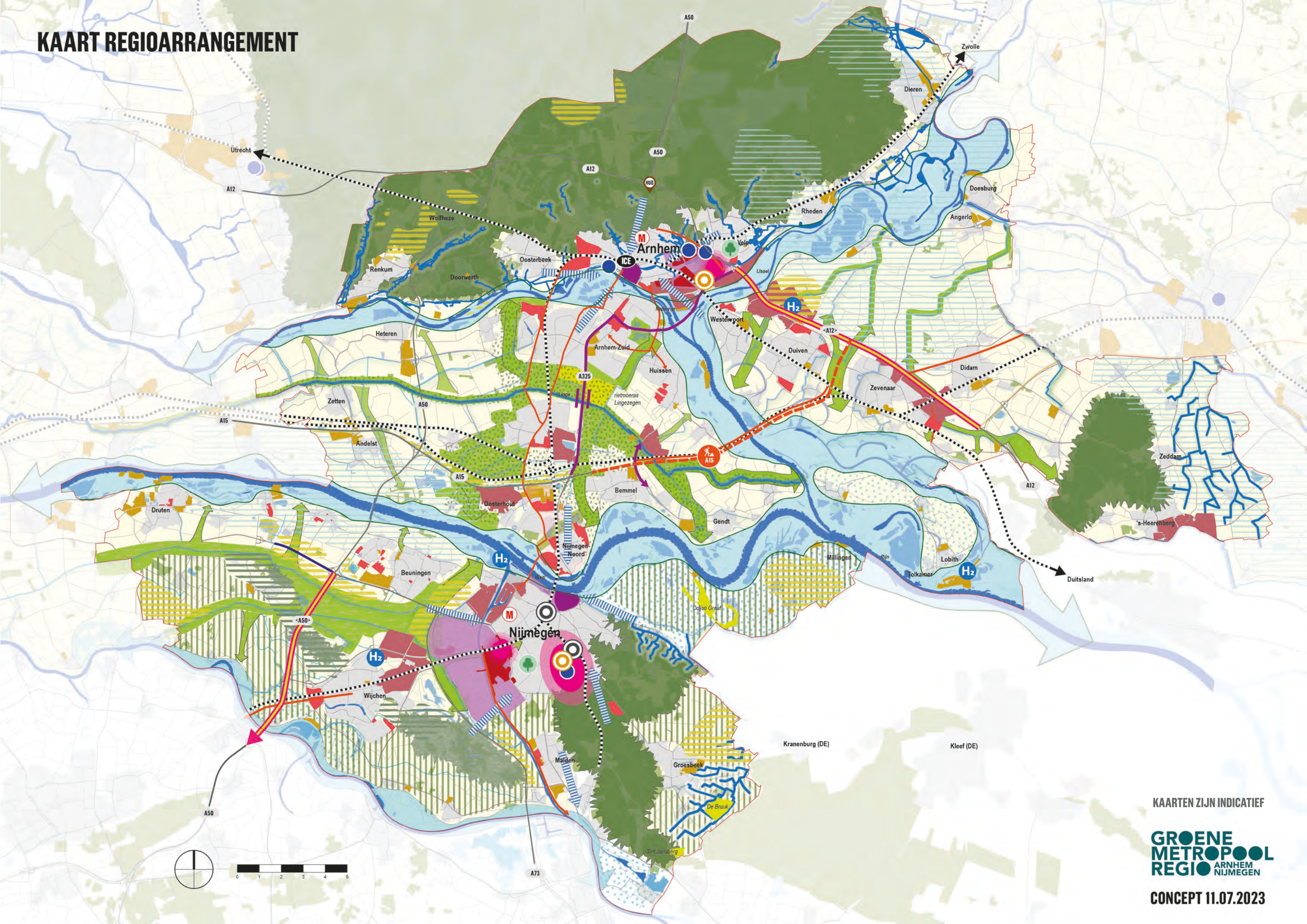

KAARTEN ZIJN INDICATIEF

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

CONCEPT 11.07.2023

AGENDA UIT TE WERKEN GEBIEDEN

1. Gebied tussen Nijmegen-West - Beuningen en Wijchen
2. Arnhem-Oost / Westervoort Duiven incl. het Broek Liemers
3. Veluwezoom (valt samen met het gebiedsprogramma Veluwezoom)
4. Landbouwgebieden Overbetuwe Druten-Wijchen, Het Broek Liemers
5. De A12 zone, mede in relatie tot werklocaties / logistiek

natuurherstel en woningbouwopgave

transitie Landelijk gebied

ruimtelijke puzzel, functie combinaties

logistiek versus verblijfskwaliteit

KAARTEN ZIJN INDICATIEF

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

CONCEPT 11.07.2023

KAART VERSTEDELIJKINGSPROGRAMMA UITVOERING

WONEN

- planlocaties korte termijn
- Novex woningbouw locaties
- Novex woningbouw locaties tot 2030

MOBILITEIT

- verbreding A12 en A50 (Mirt-onderzoek A50)
- doortrekking A15
- aanpak N325 incl. brug
- snelfietsroutes
- HOV
- reeds gerealiseerde mobiliteits hubs
- mobiliteits hubs in studie
- versterking HOV
- ICE Arnhem
- M mobiliteitstransitie

VOORZIENINGEN

- binnensteden Arnhem en Nijmegen
- herstructurering verdichtingsopgave regionale bedrijventerreinen

ENERGIE

- H_2 kansen voor waterstof

LEEFOMGEVING

- PAGW Gelderse Poort
- Groene Mantel Rijk van Nijmegen
- middengebied - doorontwikkeling park Lingezegen
- natuur- en beekherstel Veluwezoom / Berg en Dal
- klimaatadaptatie en stedelijk groen

Utrecht
A12
A50
Wolfheze
Renkum
Doorwerth
Oosterbeek
Arnhem
ICE
Velp
Rheden
Dieren
Zwolle
Doesburg
Angerlo
IJssel
Nederrijn
Westervoort
Heteren
Arnhem-Zuid
Huissen
Duiven
Didam
Zevenaar
A325
Lingezegen
Zetten
A15
Andelst
Bemmel
Oosterhout
Gendt
Druten
Beuningen
Nijmegen-Noord
Waal
Millingen
Rijn
Lobith
Tolkamer
Duitsland
Zeddam
's-Heerenberg
<A50>
Nijmegen
Wijchen
Malden
Groesbeek
A73
Kranenburg (DE)
Kleef (DE)
0 1 2 3 4 5

KAARTEN ZIJN INDICATIEF

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

CONCEPT 11.07.2023

LEEFBARE STEDEN EN DORPEN

WONEN

- planlocaties korte termijn
- Novex woningbouw locaties
- Novex woningbouw locaties tot 2030
- zoeklocaties middellange termijn
- klimaatadaptatie en stedelijk goen

MOBILITEIT

- verbreding A12 en A50 (Mirt-onderzoek A50)
- doortrekking A15
- aanpak N325 incl. brug
- snelfietsroutes
- HOV
- reeds gerealiseerde mobiliteits hubs
- mobiliteits hubs in studie
- vernieuwing / aanpak stations
- mobiliteitsaanpak campussen
- versterking HOV
- ICE Arnhem
- mobiliteitstransitie

VOORZIENINGEN

- binnensteden Arnehm en Nijmegen
- HBO en WO onderwijs
- doorontwikkeling campussen

RECREATIE, TOERISME, ERFGOED

- Romeinse Limes
- Delta van Nederland
- WOII_IJssellinie
- WOII_forten en kazematten

0 1 2 3 4 5

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

CONCEPT 11.07.2023

ORDENENDE NETWERKEN

VOORZIENINGEN

- binnensteden Arnhem en Nijmegen
- bestaande bedrijventerreinen
- herstructurering verdichtingsopgave regionale bedrijventerreinen
- clustes van regionale bedrijventerreinen
- XXL-gebouwen
- hubs
- datacenters
- HBO en WO onderwijs
- doorontwikkeling campussen

ENERGIE

- RES 1.0 - AN zoekgebieden zon en/of wind
- gerealiseerd zon
- gerealiseerd wind
- H_2 kansen voor waterstof

MOBILITEIT

- verbreding A12 en A50 (Mirt-onderzoek A50)
- doortrekking A15
- aanpak N325 incl. brug
- snelfietsroutes
- reeds gerealiseerde hubs
- hubs in studie
- vernieuwing / aanpak stations
- mobiliteitsaanpak campussen
- ICE ICE Arnhem
- M mobiliteitstransitie

0 1 2 3 4 5

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

CONCEPT 11.07.2023

PERSPECTIEF LANDELIJK GEBIED

GROEN-BLAUW RAAMWERK

- dynamische rivieren en uiterwaarden (programma Integraal Riviermanagement / Ruimte voor de Rivier
- verbinding tussen gradientbossen en uiterwaarden
- kansrijke verbinding
- lagere gronden, broeklanden, komgronden en weteringen
- potentiële klimaatbuffer
- vitaliseren gradientbossen (loof-naald-gemengd) - accent op bescherming en reguleren
- rivierduinbossen
- rivierduinen ontwikkelen
- drinkwaterreserveringsgebied_kwetsbaar
- drinkwaterwinningspunten
- natuurgebieden (rietmoeras Lingezegen, Ooijse Graaf, De Bruuk en Sint Jansberg)
- klimaatadaptatie en stedelijk groen

KOPLOPERGEBIEDEN

- PAGW Gelderse Poort
- Groene Mantel Rijk van Nijmegen
- middengebied - doorontwikkeling park Lingezegen, EVZ, stadslandbouw, GBDA, recreatie, natuur
- natuur- en beekherstel Veluwezoom / Berg en Dal

Dieren
A50
A12
Doesburg
Rheden
Angerlo
Wolfheze
Arnhem
Velp
Renkum
Oosterbeek
Doorwerth
IJssel
Nederrijn
Westervoort
<A12>
Heteren
Arnhem-Zuid
Duiven
Didam
Huissen
A325
Linge
rietmoeras Lingezegen
Zevenaar
Zetten
A50
Andelst
A15
Bemmel
Oosterhout
Zeddam
A12
Gendt
's-Heerenberg
Druten
Nijmegen-Noord
Millingen
Rijn
Lobith
Tolkamer
Beuningen
Waal
Ooijse Graaf
<A50>
Nijmegen
Wijchen
Malden
Kranenburg (DE)
Kleef (DE)
Groesbeek
De Bruuk
Sint Jansberg

0 1 2 3 4 5

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

CONCEPT 11.07.2023

KAART REGIOARRANGEMENT

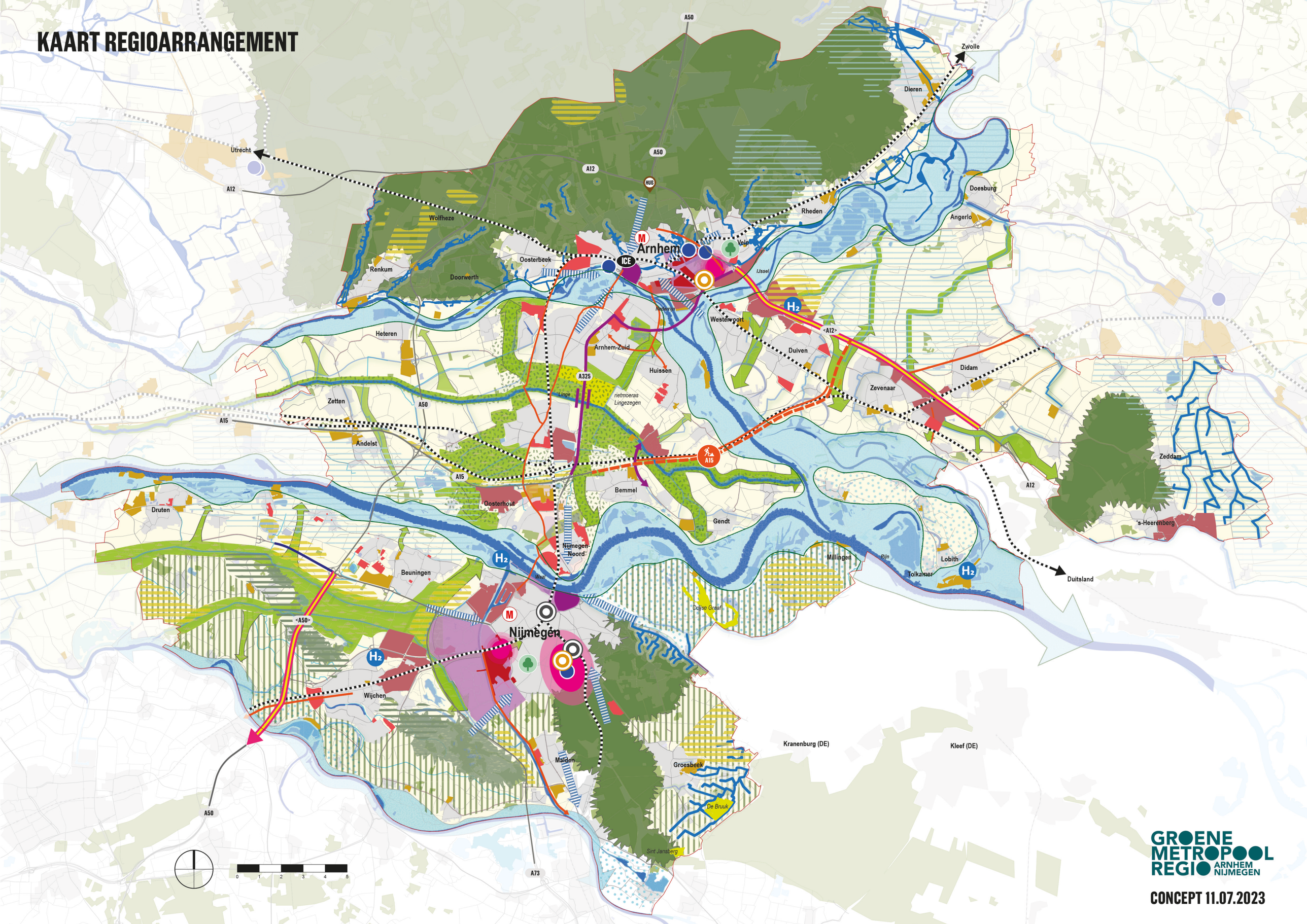

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

CONCEPT 11.07.2023

LEEFBARE STEDEN EN DORPEN

WONEN

- planlocaties korte termijn
- Novex woningbouw locaties
- Novex woningbouw locaties tot 2030
- zoeklocaties middellange termijn
- klimaatadaptatie en stedelijk goen

MOBILITEIT

- verbreding A12 en A50 (Mirt-onderzoek A50)
- doortrekking A15
- aanpak N325 incl. brug
- snelfietsroutes
- HOV
- HUB reeds gerealiseerde mobiliteits hubs
- HUB mobiliteits hubs in studie
- vernieuwing / aanpak stations
- mobiliteitsaanpak campussen
- versterking HOV
- ICE ICE Arnhem
- M mobiliteitstransitie

VOORZIENINGEN

- binnensteden Arnehm en Nijmegen
- HBO en WO onderwijs
- doorontwikkeling campussen

RECREATIE, TOERISME, ERFGOED

- Romeinse Limes
- Delta van Nederland
- WOII_IJssellinie
- WOII_forten en kazematten

ORDENENDE NETWERKEN

VOORZIENINGEN

- binnensteden Arnhem en Nijmegen
- bestaande bedrijventerreinen
- herstructurering verdichtingsopgave regionale bedrijventerreinen
- clustes van regionale bedrijventerreinen
- XXL-gebouwen
- hubs
- datacenters
- HBO en WO onderwijs
- doorontwikkeling campussen

ENERGIE

- RES 1.0 - AN zoekgebieden zon en/of wind
- gerealiseerd zon
- gerealiseerd wind
- kansen voor waterstof

MOBILITEIT

- verbreding A12 en A50 (Mirt-onderzoek A50)
- doortrekking A15
- aanpak N325 incl. brug
- snelfietsroutes
- reeds gerealiseerde hubs
- hubs in studie
- vernieuwing / aanpak stations
- mobiliteitsaanpak campussen
- ICE Arnhem
- mobiliteitstransitie

PERSPECTIEF LANDELIJK GEBIED

GROEN-BLAUW RAAMWERK

dynamische rivieren en uiterwaarden (programma Integraal Riviermanagement / Ruimte voor de Rivier

verbinding tussen gradientbossen en uiterwaarden

kansrijke verbinding

lagere gronden, broeklanden, komgronden en weteringen

potentiële klimaatbuffer

vitaliseren gradientbossen (loof-naald-gemengd) - accent op bescherming en reguleren

rivierduinbossen

rivierduinen ontwikkelen

drinkwaterreserveringsgebied_kwetsbaar

drinkwaterwinningspunten

natuurgebieden (rietmoeras Lingezegen, Ooijse Graaf, De Bruuk en Sint Jansberg)

klimaatadaptatie en stedelijk groen

KOPLOPERGEBIEDEN

PAGW Gelderse Poort

Groene Mantel Rijk van Nijmegen

middengebied - doorontwikkeling park Lingezegen, EVZ, stadslandbouw, GBDA, recreatie, natuur

natuur- en beekherstel Veluwezoom / Berg en Dal

AGENDA UIT TE WERKEN GEBIEDEN

1. Gebied tussen Nijmegen-West - Beuningen en Wijchen
2. Arnhem-Oost / Westervoort Duiven incl. het Broek Liemers
3. Veluwezoom (valt samen met het gebiedsprogramma Veluwezoom)
4. Landbouwgebieden Overbetuwe Druten-Wijchen, Het Broek Liemers
5. De A12 zone, mede in relatie tot werklocaties / logistiek

natuurherstel en woningbouwopgave

transitie Landelijk gebied

ruimtelijke puzzel, functie combinaties

logistiek versus verblijfskwaliteit

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

CONCEPT 11.07.2023

KAART VERSTEDELIJKINGSPROGRAMMA UITVOERING

WONEN

- planlocaties korte termijn
- Novex woningbouw locaties
- Novex woningbouw locaties tot 2030

MOBILITEIT

- verbreding A12 en A50 (Mirt-onderzoek A50)
- doortrekking A15
- aanpak N325 incl. brug
- snelfietsroutes
- HOV
- reeds gerealiseerde mobiliteits hubs
- mobiliteits hubs in studie
- versterking HOV
- ICE Arnhem
- M mobiliteitstransitie

VOORZIENINGEN

- binnensteden Arnhem en Nijmegen
- herstructurering verdichtingsopgave regionale bedrijventerreinen

ENERGIE

- H_2 kansen voor waterstof

LEEFOMGEVING

- PAGW Gelderse Poort
- Groene Mantel Rijk van Nijmegen
- middengebied - doorontwikkeling park Lingezegen
- natuur- en beekherstel Veluwezoom / Berg en Dal
- klimaatadaptatie en stedelijk groen

0 1 2 3 4 5

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

CONCEPT 11.07.2023

LEEFBARE STEDEN EN DORPEN

WONEN

- planlocaties korte termijn
- Novex woningbouw locaties
- Novex woningbouw locaties tot 2030
- zoeklocaties middellange termijn
- klimaatadaptatie en stedelijk goen

MOBILITEIT

- verbreding A12 en A50 (Mirt-onderzoek A50)
- doortrekking A15
- aanpak N325 incl. brug
- snelfietsroutes
- HOV
- reeds gerealiseerde mobiliteits hubs
- mobiliteits hubs in studie
- vernieuwing / aanpak stations
- mobiliteitsaanpak campussen
- versterking HOV
- ICE Arnhem
- mobiliteitstransitie

VOORZIENINGEN

- binnensteden Arnehm en Nijmegen
- HBO en WO onderwijs
- doorontwikkeling campussen

RECREATIE, TOERISME, ERFGOED

- Romeinse Limes
- Delta van Nederland
- WOII_IJssellinie
- WOII_forten en kazematten

0 1 2 3 4 5

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

CONCEPT 11.07.2023

ORDENENDE NETWERKEN

VOORZIENINGEN

- binnensteden Arnhem en Nijmegen
- bestaande bedrijventerreinen
- herstructurering verdichtingsopgave regionale bedrijventerreinen
- clustes van regionale bedrijventerreinen
- XXL-gebouwen
- hubs
- datacenters
- HBO en WO onderwijs
- doorontwikkeling campussen

ENERGIE

- RES 1.0 - AN zoekgebieden zon en/of wind
- gerealiseerd zon
- gerealiseerd wind
- H_2 kansen voor waterstof

MOBILITEIT

- verbreding A12 en A50 (Mirt-onderzoek A50)
- doortrekking A15
- aanpak N325 incl. brug
- snelfietsroutes
- reeds gerealiseerde hubs
- hubs in studie
- vernieuwing / aanpak stations
- mobiliteitsaanpak campussen
- ICE ICE Arnhem
- M mobiliteitstransitie

0 1 2 3 4 5

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

CONCEPT 11.07.2023

PERSPECTIEF LANDELIJK GEBIED

GROEN-BLAUW RAAMWERK

- dynamische rivieren en uiterwaarden (programma Integraal Riviermanagement / Ruimte voor de Rivier
- verbinding tussen gradientbossen en uiterwaarden
- kansrijke verbinding
- lagere gronden, broeklanden, komgronden en weteringen
- potentiële klimaatbuffer
- vitaliseren gradientbossen (loof-naald-gemengd) - accent op bescherming en reguleren
- rivierduinbossen
- rivierduinen ontwikkelen
- drinkwaterreserveringsgebied_kwetsbaar
- drinkwaterwinningspunten
- natuurgebieden (rietmoeras Lingezegen, Ooijse Graaf, De Bruuk en Sint Jansberg)
- klimaatadaptatie en stedelijk groen

KOPLOPERGEBIEDEN

- PAGW Gelderse Poort
- Groene Mantel Rijk van Nijmegen
- middengebied - doorontwikkeling park Lingezegen, EVZ, stadslandbouw, GBDA, recreatie, natuur
- natuur- en beekherstel Veluwezoom / Berg en Dal

Dieren
A50
A12
Doesburg
Rheden
Angerlo
Wolfheze
Arnhem
Velp
Renkum
Oosterbeek
Doorwerth
IJssel
Nederrijn
Westervoort
<A12>
Heteren
Arnhem-Zuid
Duiven
Didam
Huissen
A325
Linge
rietmoeras Lingezegen
Zevenaar
Zetten
A50
Andelst
A15
Bemmel
Oosterhout
Zeddam
A12
Gendt
's-Heerenberg
Druten
Nijmegen-Noord
Millingen
Rijn
Lobith
Tolkamer
Beuningen
Waal
Ooijse Graaf
<A50>
Nijmegen
Wijchen
Malden
Kranenburg (DE)
Kleef (DE)
Groesbeek
De Bruuk
Sint Jansberg

0 1 2 3 4 5

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

CONCEPT 11.07.2023

KAART REGIOARRANGEMENT

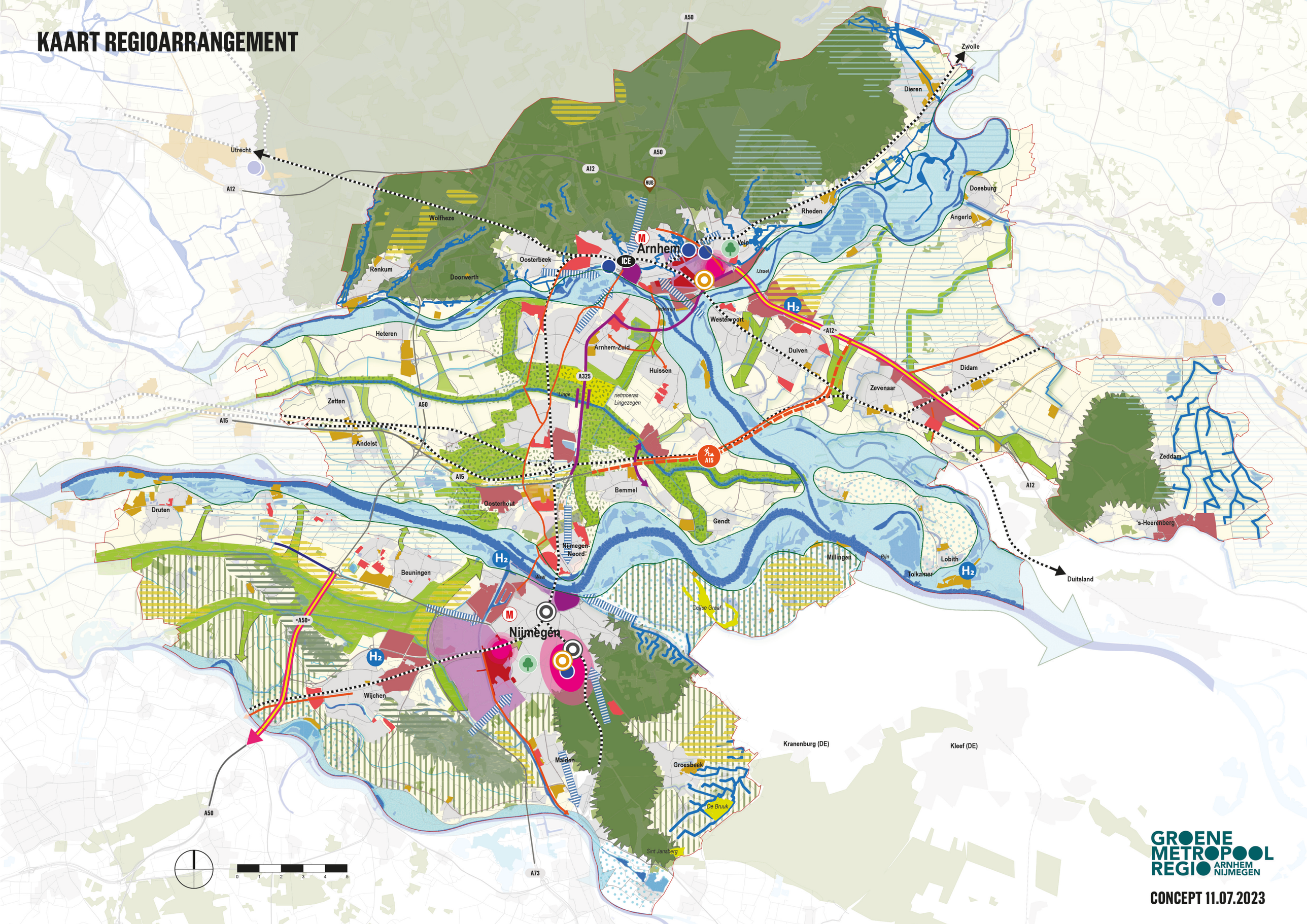

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

CONCEPT 11.07.2023

AGENDA UIT TE WERKEN GEBIEDEN

1. Gebied tussen Nijmegen-West - Beuningen en Wijchen
2. Arnhem-Oost / Westervoort Duiven incl. het Broek Liemers
3. Veluwezoom (valt samen met het gebiedsprogramma Veluwezoom)
4. Landbouwgebieden Overbetuwe Druten-Wijchen, Het Broek Liemers
5. De A12 zone, mede in relatie tot werklocaties / logistiek

natuurherstel en woningbouwopgave

transitie Landelijk gebied

ruimtelijke puzzel, functie combinaties

logistiek versus verblijfskwaliteit

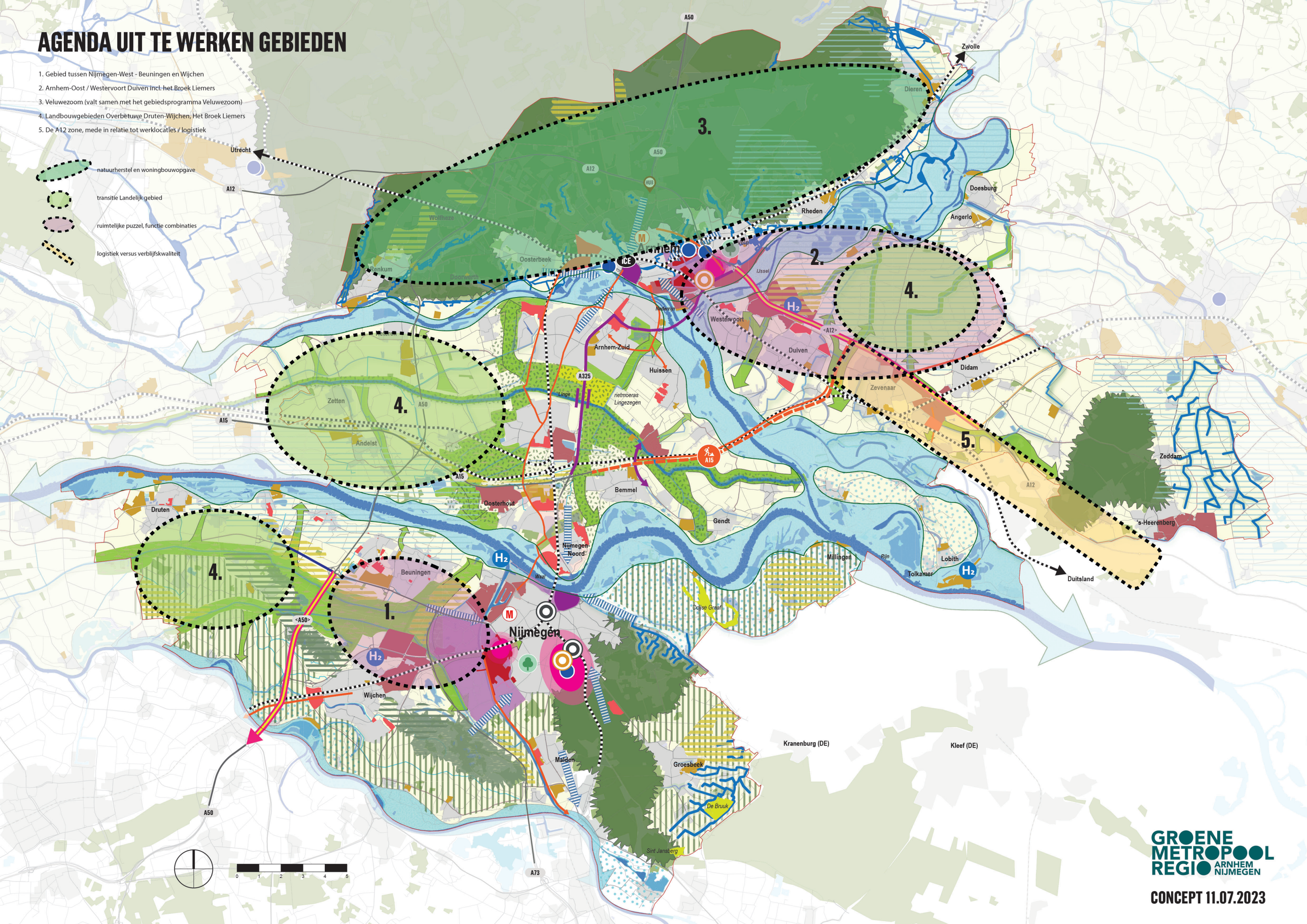

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

CONCEPT 11.07.2023

KAART VERSTEDELIJKINGSPROGRAMMA UITVOERING

WONEN

- planlocaties korte termijn
- Novex woningbouw locaties
- Novex woningbouw locaties tot 2030

MOBILITEIT

- verbreding A12 en A50 (Mirt-onderzoek A50)
- doortrekking A15
- aanpak N325 incl. brug
- snelfietsroutes
- HOV
- reeds gerealiseerde mobiliteits hubs
- mobiliteits hubs in studie
- versterking HOV
- ICE Arnhem
- M mobiliteitstransitie

VOORZIENINGEN

- binnensteden Arnhem en Nijmegen
- herstructurering verdichtingsopgave regionale bedrijventerreinen

ENERGIE

- H_2 kansen voor waterstof

LEEFOMGEVING

- PAGW Gelderse Poort
- Groene Mantel Rijk van Nijmegen
- middengebied - doorontwikkeling park Lingezegen
- natuur- en beekherstel Veluwezoom / Berg en Dal
- klimaatadaptatie en stedelijk groen

0 1 2 3 4 5

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

CONCEPT 11.07.2023

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder
R. ter Hoeven

begrotingsprogramma
1 Economische Ontwikkeling

draagt bij aan Global Goal(s)
8 Eerlijk werk en economische groei
17 Partnerschappen om doelstellingen te bereiken

b en w-vergadering
12 september 2023

agendapunt
5

bijlage(n) ter inzage

rol raad
Ter besluitvorming

soort document
Raadsvoorstel en -besluit

voorbereidende vergadering
10 oktober 2023

agendapunt

raadsvergadering
31 oktober 2023

agendapunt

onderwerp
Verordening BI-zone Centrum Rheden 2024-2028.

INHOUD VOORSTEL
1 De Verordening BI-zone Centrum Rheden 2019 per 31 december 2023 in te trekken.
2 De Verordening BI-zone Centrum Rheden 2024-2028 vast te stellen onder opschortende voorwaarde, omdat de wet bepaalt dat tussen vaststelling van de verordening en vóór het van kracht worden van de verordening er een draagvlakmeting moet worden uitgevoerd.

1 Wat is de aanleiding?

Het bestuur van de BIZ vereniging Centrum Rheden heeft verzocht om een verlenging van de huidige Bedrijven investeringszone (BIZ). De huidige BIZ regeling loopt dit jaar ten einde. Op 13 mei 2023 heeft het college van burgemeester en wethouders ingestemd met het opstarten van de formele procedure om te komen tot een nieuwe BIZ voor het winkelgebied in Rheden. Op 4 juli 2023 heeft het college van burgemeester en wethouders de nieuwe uitvoeringsovereenkomst tussen de gemeente Rheden en de BIZ vereniging Centrum Rheden vastgesteld. Deze uitvoeringsovereenkomst is op 31 augustus 2023 ondertekend. Er is een grote wens bij het bestuur van de BIZ vereniging Rheden om de BIZ te verlengen met de wettelijke termijn van 5 jaar. Een verlenging is mogelijk op grond van de Wet op de bedrijveninvesteringszones.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- De Wet op de bedrijveninvesteringszones (BI-zones).
- Verordening BI-zone Centrum Rheden 2019 (januari 2019).
- Het coalitieakkoord voor de periode 2022-2026 'Groener, socialer, dichterbij' (mei 2022).
- Economische visie 'Economische Bloei' (november 2022).
- Detailhandelsstructuurvisie Dieren, Rheden en Velp '*Kiezen voor eigen kwaliteit*' (januari 2017).

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

Global Goal 8
Een BIZ kan bijdragen aan een aantrekkelijke werk en leefomgeving. Door samen te werken kan er meer bereikt worden. Een BIZ kan bijdragen tot meer levendigheid in het centrumgebied van Rheden.
Daarnaast zorgt het voor o.a. meer evenementen in het gebied. Dit alles maakt dat een BIZ een positieve bijdrage heeft op de economische ontwikkeling van het winkelgebied in Rheden.

Global Goal 17
Een BIZ kan bijdragen aan een betere samenwerking met bijvoorbeeld de lokale overheid en het onderwijs. De BIZ vereniging vormt een partner voor de overheid en onderwijs als het gaat om bijvoorbeeld het realiseren van (maatschappelijke) doelen. Ook de onderlinge samenwerking tussen ondernemers kan door de BIZ versterkt worden.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
De medewerking vanuit de gemeente houdt in dat de gemeente (uitvoerder is De Connectie) de heffing int en als subsidie uitkeert aan de BIZ vereniging Centrum Rheden. De gemeente is dus verantwoordelijk voor het proces gedurende het opleggen van de aanslag tot en met het innen van de bedragen en de storting van de opbrengst in het ondernemersfonds. Na vaststelling van de Verordening BI-zone Centrum Rheden 2024-2028 (gebaseerd op de VNG-verordening), organiseert de gemeente Rheden een draagvlakmeting (november-december 2023) bij de ondernemers in het winkelgebied van Rheden. Hierbij moet 50% van de stemmen binnenkomen en daarvan moet minimaal 66,67% akkoord zijn met de BIZ. Dit zijn wettelijke draagvlakeisen. Bij voldoende steun gaat de gemeente over tot heffing van de BIZ vanaf 1 januari 2024. Op grond van artikel 4 van de Wet op de bedrijveninvesteringszones moet de verordening vastgesteld zijn, voordat een draagvlakmeting kan worden gedaan. Vandaar dat de verordening onder opschortende voorwaarde wordt vastgesteld en pas in werking treedt als er sprake blijkt te zijn van voldoende draagvlak.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
Het opleggen van de aanslagen en het innen van de aanslagen gebeurt door De Connectie. De jaarlijkse administratieve kosten, geschat op ongeveer € 550,00, zullen worden ingehouden op de totale opbrengsten. Het totaal uit te keren bedrag aan de ondernemersvereniging BIZ Centrum Rheden is dus het aantal bijdrageplichten x heffingsmaatstaf - € 550,00.

6 Wat zijn de risico's?
Eventuele minderopbrengsten door oninbaarheid van de BIZ-bijdragen zijn voor rekening van de gemeente Rheden. Risico is aanwezig dat de draagvlakmeting negatief zal uitvallen. Een ander risico is dat ondernemers (ten minste twintig procent van de bijdrageplichtigen), na verlenging van de BIZ, tussentijds kunnen verzoeken om een hernieuwde draagvlakmeting met als doel om de BIZ weer op te heffen. Dit kan niet binnen één jaar na het inwerking treden van de BIZ of een eerdere meting.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Vanuit het bestuur van vereniging BIZ Centrum Rheden is er draagvlak.
Het bestuur van de vereniging is van mening dat de BIZ veel voordelen heeft opgeleverd.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De communicatie dient vooral vanuit de vereniging BIZ Centrum Rheden te komen aangezien zij de aanvragers zijn en verantwoordelijk zijn voor voldoende draagvlak. Wettelijk verplichte communicatie (bijv. het ter inzage leggen van een verordening of het uitschrijven van draagvlakmeting) vindt op de gebruikelijke wijze plaats.

10 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Een evaluatie en terugkoppeling aan uw raad is op dit besluit niet noodzakelijk.

Velp, 12 september 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Martin Rommers,
secretaris.

23.57

gemeente Rheden

Raadsvergadering
31 oktober 2023

Agendapunt 9
DR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 12 september 2023;

gelet op artikel 1, eerste lid en artikel 7, vierde lid, van de Wet bedrijveninvesteringszones (BI-zones) en artikel 156, eerste lid, van de Gemeentewet;
en gelet op de tussen de gemeente Rheden en winkeliersvereniging BIZ Centrum Rheden gesloten Uitvoeringsovereenkomst van 31 augustus 2023;

b e s l u i t :

1 de Verordening BI-zone Centrum Rheden 2019 per 31 december 2023 in te trekken.
2 de Verordening BI-zone Centrum Rheden 2024-2028 vast te stellen onder opschortende voorwaarde, omdat de wet bepaalt dat tussen vaststelling van de verordening en vóór het van kracht worden van de verordening er een draagvlakmeting moet worden uitgevoerd.

Verordening BI-zone Centrum Rheden 2024-2028

Artikel 1

Begripsomschrijvingen

Deze verordening verstaat onder:

a	BI-zone	:	het bij deze verordening aangewezen gebied in de gemeente waarbinnen de BIZ-bijdrage wordt geheven. Het aangewezen gebied is vermeld op de bij deze verordening behorende en daarvan deel uitmakende kaart;
b	de wet	:	Wet op de bedrijveninvesteringszones;
c	het college	:	het college van burgemeester en wethouders van de gemeente;
d	uitvoeringsovereenkomst	:	de tussen de gemeente Rheden en de BIZ vereniging Centrum Rheden gesloten uitvoeringsovereenkomst.

Artikel 2

Aanwijzing vereniging

De BIZ vereniging Centrum Rheden (hierna: de vereniging) wordt aangewezen als vereniging als bedoeld in artikel 7 van de wet.

Artikel 3

Aard van de belasting

Onder de naam 'BIZ-bijdrage' wordt een directe belasting, zijnde een bestemmingsheffing, geheven ter bestrijding van de kosten die zijn verbonden aan activiteiten in de openbare ruimte en op het internet, die zijn gericht op het bevorderen van de leefbaarheid, veiligheid, ruimtelijke kwaliteit of economische ontwikkeling van de BIZ.

Samengevat gaat het in ieder geval om de volgende zaken:

- activiteiten op het gebied van economische ontwikkeling;
- professionaliseren van gebiedspromotie en centrummarketing;
- draagvlak vergroten onder ondernemers voor het gezamenlijk belang;
- commitment met gebied en tussen ondernemers en overige belanghebbenden versterken;
- verhogen veiligheidsgevoel/veiligheidsimago van het gebied met maatregelenmatrix;
- verbeteren winkelaanbod om waardering te verhogen;
- tegengaan van leegstand;
- imago profileren, behouden en verder uitbouwen.

Artikel 4

Belastbaar feit en belastingplicht

1 De belasting wordt tot maximaal 31 december 2028 jaarlijks geheven, ter zake van binnen de BI-zone gelegen onroerende zaken die niet in hoofdzaak tot woning dienen. Na de afloop van deze maximale termijn kan de belasting enkel geheven worden indien voldaan wordt aan de gestelde eisen zoals genoemd in de Wet op de bedrijveninvesteringszones.

2 De belasting wordt geheven van degenen die bij het begin van het kalenderjaar in de BI-zone gelegen onroerende zaken al dan niet krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht, gebruiken.

3 Voor de toepassing van het tweede lid wordt:

   a gebruik door degene aan wie een deel van een onroerende zaak in gebruik is gegeven, aangemerkt als gebruik door degene die dat deel in gebruik heeft gegeven; degene die het deel in gebruik heeft gegeven, is bevoegd de belasting als zodanig te verhalen op degene aan wie dat deel in gebruik is gegeven;
   b het ter beschikking stellen van een onroerende zaak voor volgtijdig gebruik aangemerkt als gebruik door degene die onroerende zaak ter beschikking heeft gesteld; degene die de onroerende zaak ter beschikking heeft gesteld is bevoegd de belasting als zodanig te verhalen op degene aan wie die zaak ter beschikking is gesteld.

4 Indien een onroerende zaak bij het begin van het kalenderjaar niet in gebruik is, wordt de BIZ-bijdrage geheven van degene die van die zaak het genot krachtens eigendom, bezit of beperkt recht heeft. Voor de toepassing van de vorige volzin wordt als genothebbende krachtens eigendom, bezit of beperkt recht aangemerkt degene die bij het begin van het kalenderjaar als zodanig in de basisregistratie kadaster is vermeld, tenzij blijkt dat hij op dat tijdstip geen genothebbende krachtens eigendom, bezit of beperkt recht is.

Artikel 5

Belastingobject

1 Als een onroerende zaak die niet in hoofdzaak tot woning dient wordt aangemerkt de onroerende zaak, bedoeld in hoofdstuk III van de Wet waardering onroerende zaken, die niet in hoofdzaak tot woning dient.

2 Een onroerende zaak dient niet in hoofdzaak tot woning indien de waarde die op grond van hoofdstuk IV van de Wet waardering onroerende zaken is vastgesteld voor die onroerende zaak niet in hoofdzaak kan worden toegerekend aan delen van die onroerende zaak die dienen tot woning dan wel volledig dienstbaar zijn aan woondoeleinden.

Artikel 6

Maatstaf van heffing

De belasting wordt geheven naar een vast bedrag per onroerende zaak.

Artikel 7

Vrijstellingen

1 In afwijking van artikel 6 wordt bij de bepaling van de heffingsmaatstaf buiten aanmerking gelaten, voor zover dit niet reeds is geschied bij de bepaling van de in dat artikel bedoelde waarde, de waarde van:

a ten behoeve van de land- of bosbouw bedrijfsmatig geëxploiteerde cultuurgrond, daaronder mede begrepen de open grond, alsmede de ondergrond van glasopstanden, die bedrijfsmatig aangewend wordt voor de kweek of teelt van gewassen, zonder daarbij de ondergrond als voedingsbodem te gebruiken;
b glasopstanden, die bedrijfsmatig worden aangewend voor de kweek of teelt van gewassen, voor zover de ondergrond daarvan bestaat uit de in onderdeel a bedoelde grond;
c onroerende zaken die in hoofdzaak zijn bestemd voor de openbare eredienst of voor het houden van openbare bezinningssamenkomsten van levensbeschouwelijke aard;
d één of meer onroerende zaken die deel uitmaken van een op de voet van de Natuurschoonwet 1928 aangewezen landgoed dat voldoet aan de voorwaarden genoemd in artikel 8 van het Rangschikkingsbesluit Natuurschoonwet 1928, met uitzondering van de daarop voorkomende gebouwde eigendommen;
e natuurterreinen, waaronder mede worden verstaan duinen, heidevelden, zandverstuivingen, moerassen en plassen, die door rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid welke zich uitsluitend of nagenoeg uitsluitend het behoud van natuurschoon ten doel stellen, beheerd worden;
f openbare land- en waterwegen en banen voor openbaar vervoer per rail, een en ander met inbegrip van kunstwerken;
g waterverdedigings- en waterbeheersingswerken die worden beheerd door organen, instellingen of diensten van publiekrechtelijke rechtspersonen;
h werken die zijn bestemd voor de zuivering van riool- en ander afvalwater en die worden beheerd door organen, instellingen of diensten van publiekrechtelijke rechtspersonen;
i werktuigen die van een onroerende zaak kunnen worden afgescheiden zonder dat beschadiging van betekenis aan die werktuigen wordt toegebracht en die niet op zichzelf als gebouwde eigendommen zijn aan te merken.

Artikel 8

Belastingtarief

De BIZ-bijdrage bedraagt per onroerende zaak € 300,00.

Artikel 9

Wijze van heffing

De BIZ-bijdrage wordt bij wege van aanslag geheven.

Artikel 10

1 De aanslagen moeten worden betaald uiterlijk op de laatste dag van de maand volgend op die waarin de dagtekening van het aanslagbiljet is gesteld.

2 In afwijking van het eerste lid kunnen de aanslagen in acht gelijke termijnen worden betaald, indien aan het navolgende wordt voldaan:

   a het totaalbedrag van de op één aanslagbiljet verenigde aanslagen afvalstoffenheffing of andere belastingen/heffingen is minder dan € 5.000,00;
   b de verschuldigde bedragen moeten door middel van automatische betalingsincasso van de betaalrekening van de belastingschuldige kunnen worden afgeschreven.

   De eerste termijn vervalt dan op de laatste dag van de maand volgend op die waarin de dagtekening van het aanslagbiljet is gesteld en elk van de volgende termijnen telkens een maand later.

3 De Algemene termijnenwet is niet van toepassing op de in voorgaande leden gestelde termijnen.

Artikel 11

Nadere regels door het college

Het college kan nadere regels geven met betrekking tot de heffing en de invordering van de BIZ-bijdrage.

Artikel 12

Algemeen

Op de subsidie op grond van deze verordening is de Algemene subsidieverordening niet van toepassing.

Artikel 13

Subsidievaststelling

1 De subsidie wordt verstrekt aan de vereniging voor de uitvoering van de activiteiten die zijn opgenomen in de uitvoeringsovereenkomst. De vereniging is conform artikel 7, lid 3 van de Wet op de bedrijveninvesteringszones, verplicht de activiteiten te verrichten waarvoor de subsidie wordt verstrekt. De vereniging garandeert dat zij slechts uitsluitend activiteiten zal ondernemen die voldoen aan de eisen gesteld in Wet op de bedrijveninvesteringszones.

2 De subsidie wordt vastgesteld op het geraamde bedrag van de BIZ-bijdragen die in de in artikel 4, eerste lid, bedoelde periode worden geheven verminderd met de geraamde perceptiekosten voor de heffing en invordering van de BIZ-bijdragen zoals opgenomen in de uitvoeringsovereenkomst, zijnde € 500,00.

3 In de uitvoeringsovereenkomst worden nadere regels gesteld over de wijze van verrekening van meer- en minderopbrengsten van de ontvangen BIZ-bijdragen.

Artikel 14

Wijze van betalen

De voorschot subsidie wordt betaald vóór 31 maart van elk jaar waarin de BIZ-bijdrage wordt geheven.

Artikel 15

Melding van relevante wijzigingen

1 De vereniging stelt het college zo spoedig mogelijk schriftelijk op de hoogte van meer dan ondergeschikte veranderingen in haar financiële situatie.

2 De vereniging stelt het college zo spoedig mogelijk schriftelijk op de hoogte van een wijziging van de statuten, dan wel van verandering of beëindiging van activiteiten.

Artikel 16

Delegatie van de bevoegdheid tot intrekken of wijzigen subsidievaststelling

Het college is bevoegd tot het intrekken of ten nadele van de ontvanger wijzigen van de subsidievaststelling als bedoeld in artikel 4:49 van de Algemene wet bestuursrecht.

Artikel 17
Bij de invordering van de BIZ-bijdrage wordt geen kwijtschelding verleend.

Artikel 18

Inwerkingtreding en citeertitel

1 Deze verordening treedt in werking op een door het college te bepalen tijdstip, dat gelegen is op een datum nadat van voldoende steun, als bedoeld in artikel 4 van de wet, is gebleken.

2 De datum van ingang van de heffing is 1 januari 2024.

3 Deze verordening wordt aangehaald als 'Verordening BI-zone Centrum Rheden 2024-2028'.

Arnhem, 31 oktober 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

Raadsvergadering
31 oktober 2023

Agendapunt 9
DR

BIJLAGE 1

De afbakening van de BI-zone Centrum Rheden behorend bij 'Verordening BI-zone Centrum Rheden 2024-2028'.

De BI-zone heeft betrekking op de volgende straten:

- Groenestraat 28a t/m 86
- Groenestraat 33 t/m 75
- Oranjeweg 11 en 13d
- Dorpsstraat 66 t/m 74a
- Dorpsstraat 49a t/m 55
- Schoolweg 2 t/m 4a
- Veerweg 60 t/m 72
- Mr. B. van Leeuwenplein 7

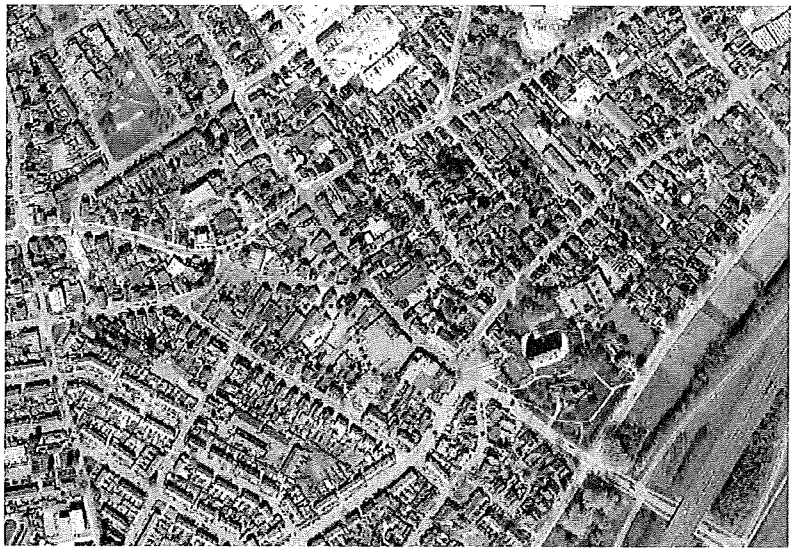

gemeente Rheden

Gemeente Rheden

Raadsvergadering 26 september 2023

Datum:	26 september 2023
Locatie:	Stadhuis Arnhem
Voorzitter:	dhr. C. van Eert
Griffier:	de heer C. Knipping
Wethouders:	mw. G. Hofstede, dhr. R. Ter Hoeven, dhr. D. Klomberg, dhr. P. Hofman
Gemeentesecretaris:	dhr. M. Rommers

Aanwezig

De heer T. Endeveld	GL
Mevrouw S. Kerkum	GL (tot en met agendapunt 2a)
De heer J. Verhoeven	GL (vanaf agendapunt 2b)
Mevrouw M. van de Kolk	GL
Mevrouw H. Heersink	GL
De heer E.P.F.L. Roumen	D66
De heer D.J.P. Appels	D66
De heer T. Kuijpers	D66
Mevrouw M. Visser	VVD
De heer R. Koekkoek	VVD
De heer J.M.A. Kolkman	VVD
De heer J.G. Hansen	VVD
Mevrouw M. Noorland	PvdA
De heer M. Sahan	PvdA
De heer W.A. Heesen	PvdA
De heer G. Hageman	PvdA
De heer T.K.J. Eskes	GPR/B
De heer F. Kooistra	GPR/B
Mevrouw M. Rook	GPR/B (vanaf agendapunt 2c)
De heer P.P. Geelen	CDA
De heer C.C.J.M. Weijers	CDA
Mevrouw N.T. Overvliet	CDA
De heer T. Kooijmans	VPR
De heer H. Witteveen	CU

Afwezig

Mevrouw R. Huertas Mulckhuyse	D66
De heer A.J.H. Bosveld	GPR/B
De heer B. van de Geijn	GPR/B
De heer P. van Heumen	VPR
De heer M. van Heijgen	BR

1 **Opening**

De **voorzitter** opent de vergadering.
Hij stelt vast dat er afmeldingen zijn ontvangen van de heer Van Heijgen (Beter Rheden), de heer Van Heumen (VPR), de heer Van de Geijn (GPR/B), de heer Bosveld (GPR/B) en mevrouw Huertas Mulckhuyse (D66).

Vaststellen agenda

De **voorzitter** deelt mee dat mevrouw Kerkum op 17 september haar ontslag als raadslid heeft aangeboden. De raad besluit om een woord van afscheid van mevrouw Kerkum te agenderen als agendapunt 2a.

De **voorzitter** stelt voorts vast dat de raad besluit om 2 raadsvoorstellen aan de agenda toe te voegen:
Een voorstel tot benoeming en installatie van de heer Verhoeven tot raadslid zal worden geagendeerd als agendapunt 2b.
Een voorstel tot tijdelijke benoeming en installatie van mevrouw Rook tot raadslid wegens vervanging van raadslid Bosveld wegens ziekte, zal worden geagendeerd als agendapunt 2c.

Tot slot wordt op voorstel van de voorzitter besloten om agendapunt 9 (vaststellen van de dorpsvlag Laag-Soeren) te behandelen als agendapunt 2d.

De agenda wordt met deze wijzigingen vastgesteld.

2 **Rondvraag**

Een door fractie GL, bij monde van mevrouw **Heersink**, gestelde vraag over de dreigende sluiting van Dierentehuis Arnhem en omstreken wordt mondeling beantwoord door **wethouder Ter Hoeven.**

2a **Afscheid van mevrouw S. Kerkum als lid van de gemeenteraad**

De raad neemt afscheid van mevrouw Kerkum als raadslid. De **voorzitter** spreekt een woord van dank aan haar uit en overhandigt haar bloemen.

2b **Raadsvoorstel benoeming en installatie van de heer J.C.H.M. (Jan) Verhoeven tot raadslid.**

De commissie geloofsbrieven, bestaande uit de heer E. Roumen (voorzitter), de heer G. Hageman en de heer J. Kolkman (leden) heeft onderzoek gedaan naar de bescheiden die aan haar zijn voorgelegd en heeft deze akkoord bevonden.

De raad besluit:
de heer J.C.H.M. (Jan) Verhoeven toe te laten als lid van de gemeenteraad van Rheden.

Vervolgens legt de heer Verhoeven de belofte af.

2c **Raadsvoorstel Tijdelijke vervanging raadslid wegens ziekte**

De commissie geloofsbrieven, bestaande uit de heer E. Roumen (voorzitter), de heer G. Hageman en de heer J. Kolkman (leden) heeft onderzoek gedaan naar de bescheiden die aan haar zijn voorgelegd en heeft deze akkoord bevonden.

De raad besluit:
Mevrouw M. (Magda) Rook toe te laten tot tijdelijk lid van de gemeenteraad voor de duur van zestien weken, te weten tot 15 januari 2024.

Vervolgens legt mevrouw Rook de belofte af.

2d **Vaststellen dorpsvlag Laag-Soeren (23.54)**

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

Stemverklaringen:
Fractie CDA vindt het mooi om te zien dat de inwoners van Laag-Soeren een krachtig beeld hebben ontwikkeld en daarbij komen tot de kern van de eigen identiteit. Het zijn de natuur en het landschap die dit dorp definiëren. Wat de fractie betreft wordt deze vlag als inspiratiebron gebruikt voor de hele gemeente. In aanloop naar de Omgevingsvisie ligt de identiteitsvraag van onze gemeente prominent op tafel. De inwoners van Laag-Soeren hebben prachtig geïllustreerd wat het vertrekpunt is.
Fractie GL stemt voor het voorstel en vermeldt dat zij dit een prachtig initiatief vindt. Het toont de kracht en verbondenheid binnen het dorp Laag-Soeren. De fractie vindt het een mooi proces met een mooie vlag voor een mooi dorp.
Fractie VVD is het eens met de vorige sprekers en wenst de andere dorpen ook een eigen vlag toe.

De raad besluit:
de ontwerpvlag conform bijlage 1 als dorpsvlag van Laag-Soeren vast te stellen.

De dorpsvlag wordt aangeboden aan de voorzitter van de raad.

BESPREEKSTUKKEN (waarover debat en besluitvorming plaatsvindt)

3 **Raadsvoorstel Kadernota voormalige hockeyvelden Dieren (23.23)**

Een door fractie VPR ingediend amendement "Kadernota voormalige Hockeyvelden Dieren – maximaal twee bouwlagen" (A4) wordt verworpen met 1 stem voor (VPR) en 22 stemmen tegen (GL, D66, VVD, PvdA, GPR/B, CDA, CU).

Een door fractie D66 ingediend amendement 'bouwhoogte passend aan de bosrand' (A2) wordt verworpen met 2 stemmen voor (dhr. Roumen en dhr. Kuijpers) en 21 stemmen tegen (GL, dhr. Appels (D66), VVD, PvdA, GPR/B, CDA, VPR, CU).

Een door de fracties CU, PvdA en CDA ingediend amendement 'Voormalige hockeyvelden – plaatselijk twee bouwlagen' (A5) wordt aangenomen met 17

stemmen voor (GL, dhr. Roumen (D66), dhr. Kuijpers (D66), PvdA, GPR/B, CDA, CU) en 6 stemmen tegen (dhr. Appels (D66) en de fracties VVD en VPR).

Een door fractie D66 ingediend amendement 'dichter bij de natuur' (A3) wordt verworpen met 3 stemmen voor (D66) en 20 stemmen tegen (GL, VVD, PvdA, GPR/B, CDA, VPR, CU).

Een door fractie D66 ingediend amendement 'woningbouw: een juiste verdeling' (A1) wordt verworpen met 4 stemmen voor (D66 en VPR) en 19 stemmen tegen (GL, VVD, PvdA, GPR/B, CDA, CU).

Het geamendeerde voorstel wordt aangenomen met 21 stemmen voor (GL, dhr. Roumen (D66), dhr. Kuijpers (D66), PvdA, GPR/B, CDA, CU) en 2 stemmen tegen (dhr. Appels (D66) en fractie VPR).

Stemverklaringen:
De heer **Appels (D66)** is van mening dat de gemeente in het participatieproces om te komen tot deze kadernota steken heeft laten vallen. De handreiking die is gedaan door de raad met amendementen op het voorstel is voor hem niet voldoende om voor de aangepaste kadernota te stemmen. Misschien dat zijn tegenstem een signaal kan zijn naar de gemeente om dit soort processen in het vervolg beter te doen. De motie van de fracties PvdA, GL en VVD die oproept tot betere participatie is volgens hem een doekje voor het bloeden voor de omwonenden, want dit gaat om het vervolgproces.
Fractie VPR sluit zich aan bij de woorden van de heer Appels. Er is volgens de fractie 5 maanden over dit plan gesproken, maar ondanks de inspanningen van heel veel mensen is er hier niets aan veranderd. De fractie stemt tegen het voorstel.

De raad besluit:
bijgevoegde kadernota voor de voormalige hockeyvelden in Dieren vast te stellen als uitgangspunt voor de verdere planvorming, met dien verstande dat in de 'overige kaders' de zin in punt 6: 'De woningbouw is gestapeld in 3 tot 4 bouwlagen met een maximale hoogte van 12/13 meter' wordt gewijzigd in: 'De woningbouw is gestapeld in 3 tot 4 bouwlagen met een maximale hoogte van 12/13 meter, waarbij plaatselijk 2 bouwlagen kunnen worden toegepast'.

TOEZEGGING:
Wethouder Hofman zegt toe om in een overeenkomst met Vivare naast afspraken over de ontwikkeling van de onderhavige locatie ook nadrukkelijk afspraken te maken over de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de contramal voor de wijk Stenfert.

Een door de fracties PvdA, GroenLinks en VVD ingediende motie 'Participatie bij de hockeyvelden' wordt unaniem aangenomen.

4 2e Bestuursrapportage 2023 (23.56)

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

Stemverklaringen:
Fractie VVD stemt voor het voorstel, maar doet dat met pijn in het hart. Tegenstemmen zou volgens de fractie betekenen dat de begroting niet wordt

bijgesteld, waardoor mensen in de organisatie tussen kade en schip zouden kunnen vallen. Wel kondigt de fractie aan strak te zullen gaan zitten op de Programmabegroting 2024 en de uitvoering daarvan.
Fractie GPR/B sluit zich aan bij de stemverklaring van fractie VVD.

De raad besluit:
de Tweede bestuursrapportage 2023 vast te stellen en de Begroting 2023 hierop bij te stellen.

HAMERSTUKKEN (waarover alleen besluitvorming plaatsvindt)

5 Benoeming lid financiële commissie (23.55)

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:
de heer G. Hageman te benoemen tot lid van de financiële commissie en mevrouw K. Heins te benoemen tot plaatsvervangend lid.

6 Vernoemen fietspad Zuider Parallelweg-Larenstein naar Hans van Daelpad (23.52)

Het voorstel wordt aangenomen met dien verstande dat de fractie GL en de heer Kuijpers (D66) worden geacht tegen het voorstel te hebben gestemd.

Stemverklaringen:
Fractie GL stemt tegen het voorstel. Zij is van mening dat het college de gevoeligheid van onderwerp niet heeft gezien en niet alles op alles heeft gezet om haar toezegging om zich meer in te zetten voor diversiteit bij straatnamen waar te maken.
De heer **Kuijpers (D66)** vindt het jammer dat dit onderwerp wordt behandeld vóór de oriënterende vergadering over de straatnaamgeving. Dan had hij kunnen aangeven dat nieuwe straten noemen naar personen hem geen goed plan lijkt. Het geeft geen pas om steeds iemands prestaties en cv te moeten afwegen tegen iemands representativiteit. Er is altijd wel een meetlat te bedenken waarlangs er geen evenredige afspiegeling is van mensen in de samenleving. Een straatnaam moet toekomstvast en duidelijk zijn. Hij stemt tegen het voorstel.
Fractie VVD stemt voor het voorstel om praktische redenen, maar benadrukt geen voorstander te zijn van het huidige proces van totstandkoming van straatnamen. Ook is de fractie voor meer diversiteit.

De raad besluit:
1 Aan de op de bij dit besluit behorende tekening aangegeven fietspad (tracé Zuider Parallelweg-Larenstein in Velp) de naam 'Hans van Daelpad' toe te kennen.
2 Deze nieuwe naamgeving voor de (semi)openbare ruimte in werking te laten treden met ingang van de dag na bekendmaking van dit besluit.

7 Ontwerpverklaring van geen bedenkingen Bockhorstweg 10 Spankeren (23.49)

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:

1 te verklaren voorlopig geen bedenkingen te hebben tegen de afwijking van het bestemmingsplan 'Landelijk Gebied' ten behoeve van het realiseren van een vrijloopstal aan de Bockhorstweg 10 te Spankeren;
2 de ontwerpverklaring van geen bedenkingen in de bijlage vast te stellen ten behoeve van de realisatie van de vrijloopstal;
3 de ontwerpverklaring van geen bedenkingen vrij te geven om tezamen met de ontwerpbeschikking en bijbehorende stukken ter inzage te leggen gedurende 6 weken;
4 te bepalen dat, indien tijdens de terinzagelegging van de ontwerpverklaring van geen bedenkingen, de ontwerpbeschikking en bijbehorende stukken voor de realisatie van de vrijloopstal géén zienswijzen naar voren worden gebracht, de ontwerpverklaring van geen bedenkingen aangemerkt wordt als definitief afgegeven verklaring van geen bedenkingen en als zodanig door het college bekend zal worden gemaakt;
5 te bepalen dat, indien tijdens de terinzagelegging van de ontwerpverklaring van geen bedenkingen, de ontwerpbeschikking en bijbehorende stukken voor de realisatie van de vrijloopstal wél zienswijzen naar voren worden gebracht die betrekking hebben op het onderdeel 'Handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening', de ontwerpverklaring van geen bedenkingen niet als definitieve verklaring van geen bedenkingen ex artikel 2.27 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht mag worden aangemerkt en dat het verzoek om afgifte van de verklaring van geen bedenkingen met de ontvangen zienswijzen opnieuw aan de raad ter beoordeling en besluitvorming moet worden voorgelegd;
6 geen exploitatieplan vast te stellen.

8 Werkwijze vaststellen en vullen Omgevingsplan (23.53)

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

Stemverklaring:

Fractie GL is blij met het voorstel, maar maakt zich wel zorgen dat het Rijk geen financiële compensatie lijkt te geven voor de extra kosten die moeten worden gemaakt.

De raad besluit:

de volgende uitgangspunten/leidende principes voor het opstellen van het permanente Omgevingsplan, vast te stellen:
1 omzetten naar het Omgevingsplan is beleidsarm;
2 stapsgewijze aanpak
3 het is een leerproces;
4 TPOD en IMOW is leidend voor de structuur, wij werken met activiteiten én functies;
5 keuze voor algemene regels en locatie specifieke regels waar nodig;
6 gebruik open en gesloten normen;
7 positieve grondhouding;
8 gepast streven naar harmonisering en deregulering;
9 beperkte noodzaak om te werken met omgevingswaarden.

9 VERVALLEN

Dit onderwerp is behandeld als agendapunt 2d.

10 Besluitenlijst van de raadsvergadering van 27 juni 2023 en 4 juli 2023

De besluitenlijsten zijn ongewijzigd vastgesteld.

11 Ingekomen brieven

De raad besluit conform voorstel.

12 Stukken ter kennisname

V.k.a.

12.a Handhaving kinderopvang 2022

12.b Raadsinformatiebrief "De brug tussen bijstand en werk: op weg naar waarderende participatie"

Woordmeldingen:

Fractie VVD verzoekt om deze brief te agenderen voor een voorbereidende vergadering teneinde meer grip te krijgen op de daadwerkelijke uitvoering van de motie.
Fractie PvdA is van mening dat deze brief een duidelijk inzicht geeft in de keuzemogelijkheden op dit moeilijke terrein. De fractie kijkt uit naar voorstellen in de begroting 2024 en met name naar de inzet van premies om deze brug breder te maken. Technische vragen hierover zullen schriftelijk worden gesteld.
Fractie GL verzoekt om deze brief te agenderen voor een voorbereidende vergadering.

12.c Uitvoeringsprogramma VTH 2023

12.d Raadsinformatiebrief Beschermd Wonen

12.e Raadsinformatiebrief - VO Coach

12.f Raadsinformatiebrief Openluchttheater De Pinkenberg

12.g Deelname aan het Regionaal Expertiseteam Energie (REE) voor bedrijven

12.g IJssel District, ontwerpbestemmingsplan, ontwerpbeeldkwaliteitsplan en ontwerpbesluit hogere waarde

12.h Update verkeersveiligheid gemeente Rheden 2023

Woordmelding:

Fractie PvdA vindt dat deze update een goed inzicht geeft in hoe de verkeersveiligheid zich ontwikkelt. De fractie heeft hier wel zorgen over en noemt daarbij met name de Kanaalweg waar zij veel ongevallen ziet. Zij gaat ervan uit dat

het college ervoor zal zorgen dat dit aan de orde wordt gesteld in de koersnota. Ten aanzien van de rotonde op de Nordlaan in Velp worden schriftelijk vragen gesteld.

12.i Intentieovereenkomst Warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren

12.j Krediet uitvoeringsplan Integraal HuisvestingsPlan (IHP)

Woordmelding:

Fractie CDA deelt mee dat in troonrede het belang van kansrijke jeugd wordt benadrukt en dat maatregelen worden aangekondigd voor het effectief helpen van kwetsbare kinderen en kwetsbare gezinnen. Zowel vanuit Onderwijs als Jeugdzorg. De fractie ziet het belang van een intensieve samenwerking en de brugfunctie tussen beide. Daar moet rekening mee gehouden worden bij de huisvesting van scholen. De fractie hoopt dat daar ook rekening mee wordt gehouden in Rheden.

12.k Openbaar beweegpark Veluwezoom

Woordmeldingen:

Fractie GL is blij dat dit beweegpark kan bijdragen aan de lichamelijke fitheid van mensen in de gemeente.
Fractie CDA vindt dit een heel goed plan en wenst AV Gelre veel succes.

12.l Reactie op advies werkgroep jaarrekening 2022

12.m Update verkeersmaatregelen Doesburgsedijk

Woordmelding:

Fractie CDA vindt het goed dat er verkeersmaatregelen worden genomen. De fractie hoopt dat de volgende stap (afsluiting) snel zal volgen.

12.n Voormalige hockeyvelden Dieren
Woordmelding:

Fractie CU spreekt haar waardering uit voor de toon van deze brief.

12.o Update Mobiliteitsvisie 2023

Woordmelding:

Fractie PvdA benadrukt het belang van een goede mobiliteit voor de leefwereld.

12.p BIZ overeenkomst Centrum Rheden 2024-2028

Woordmelding:

Fractie GL is enthousiast over deze overeenkomst. Zij vindt het belangrijk dat er wordt samengewerkt om het centrum van Rheden gezellig te maken. Wat de fractie betreft mag de groep ondernemers, waar mogelijk, extra gesteund worden.

12.q Contract Prezero afvalinzameling/rattenbestrijding/kolkenreiniging - 2e verlenging

Woordmelding:

Fractie GL vindt het jammer dat het contract is verlengd omdat deze inzamelmethode zijn doelstelling niet haalt. De fractie kijkt uit naar de door het college toegezegde nieuwe visie over afvalstoffenbeleid.

12.r Voorschot energietoeslag 2023

Woordmeldingen:

Fractie PvdA is van mening dat het veel te lang heeft geduurd voordat het noodplan wordt uitgevoerd. De fractie hoopt dat dit nu voortvarend gebeurt en dat hierover zal worden gecommuniceerd.
Fractie GL vindt, mede in relatie tot agendapunt 12.zd, dat het hoog tijd wordt dat de landelijke overheid komt met wetgeving waar iedereen op zit te wachten.

12.s PlanMER RES

Woordmelding:

Fractie CDA is van mening dat de stellingname van het college over de mogelijkheid van grootschalige zonnevelden in het Soerense Broek in Spankeren in tegenspraak is met de opdracht van de gemeenteraad om eerst een principiële discussie te voeren in de raad over de randvoorwaarden waarbinnen grootschalige energieopwek mogelijk is. Het overslaan van deze processtap onderschrijft de fractie niet, omdat zij niet overtuigd is van de noodzaak van zonnevelden in Spankeren. Zij vermoedt dat er schade wordt toegebracht aan natuur en landschap en dat dit de landbouwtransitie in gevaar brengt. Dat de fractie van dit plan geen bespreekstuk wil maken en het beperkt tot een woordmelding komt omdat het onderwerp volgende maand terugkomt bij de bespreking van de duurzaamheidsagenda. De memo RES in deze vorm wordt door de fractie niet onderschreven.

12.t Raadsinformatiebrief Project Gemeentehuis - Ontwikkelingen juli '23

12.u Project Verduurzamen sporthal Theothorne - Instemmen aanbestedingsadvies en raadsinformatiebrief stand van zaken

12.v Klimaatmonitor 2023

12.w Terugkoppeling hei-dag 12 juli 2023

12.x Toekomstverkenning religieus erfgoed Rheden

Woordmelding:

Fractie CDA is blij dat het overzicht er ligt. Wat opviel is de warme manier waarop

het onderwerp is beschreven. De fractie hoopt dat alle besturen, eigenaren en andere betrokkenen met even veel liefde omgaan met deze geschiedenis.

12.y Stand van zaken ruimtelijke projecten en projecten in de openbare ruimte in de gemeente Rheden (factsheets).

12.z Overzicht jeugdhulp

12.z.a Stichting Werkplaats Rheden en toevoeging maximaal 4 woonwagens aan Brinkweg 1 te Rheden

12.z.b Ambtshalve verstrekking Gelrepas

12.z.c Raadsinformatiebrief update openbaar vervoer

12.z.d Raadsinformatiebrief voorschot energietoeslag 2023

12.z.e Isolatiecampagne woningeigenaren Energiearmoede

Woordmelding:

Fractie PvdA is blij dat dit gaat beginnen en hoopt dat dit goed onder de aandacht wordt gebracht bij mensen die hier aanspraak op kunnen maken.

12.z.f Vastgestelde beleidsdocumenten van De Connectie

12.z.g Overeenkomsten Bestemmingsplan Rheden, locatie Dorpsstraat 49a (woningbouw)

12.z.h Overeenkomsten nieuwe locatie sportschool De Cirkel aan de IJsselsingel 3 te Rheden

12.z.i Warmte uit Water Adhesieverklaring

Woordmelding:

Fractie CDA vindt het een goed plan en wenst het college succes bij de uitvoering hiervan.

12.z.j Memo motie Vreemd Van Oud naar Nieuw 2.0

Woordmelding:

Fractie GL verzoekt om dit onderwerp te agenderen voor een voorbereidende vergadering.

12.z.k Memo stand van zaken Masterplan Veluwezoom

12.z.l Formuleren toepassingsbereik 30% sociale huur in woningbouwplannen

12.z.m Ondersteuning lokale ZZP'ers

12.z.n Opschaling taken Jeugdgezondheidszorg GGD 2023

12.z.o Overeenkomst aanpassing fasering ontgronding Havikerwaard-Zuid 2023

13 Sluiting en uitreiking Bosuil

Mevrouw Visser draagt de Bosuil, die zij enkele jaren geleden ontving uit handen van mevrouw Heins, over aan mevrouw Van de Kolk, als veelbelovend raadslid.

De **voorzitter** sluit de vergadering.

gemeente Rheden

Raadsvergadering dinsdag 31 oktober 2023
Agendapunt: Lijst van aan de raad gerichte brieven.

	Aan de raad gerichte brieven	**Voorstel:**	**iBabs:**
1.	VNG: Openstelling vacatures in VNG-bestuur en commissies	v.k.a.	13-09-2023
2.	A. C.: Fukushima en duurzaamheid windmolens	v.k.a.	14-09-2023
3.	Diversion en Ontwikkelnetwerk Herstel: brief namens gedupeerde kinderen toeslagenaffaire	v.k.a.	14-09-2023
4.	ODRA: Reactie op zienswijze Begroting 2024 ODRA	v.k.a.	15-09-2023
5.	T. S.: Milieu en circulaire economie	v.k.a.	18-09-2023
6.	Euregio Rijn-Waal: Newsflash: Realise-Bio: subsidiemogelijkheden stimulering circulaire economie	v.k.a.	19-09-2023
7.	Regionale agendacommissie GMR: adviesbrief RAC aan DB en AB GMR	v.k.a.	21-09-2023
8.	Gemeenteraad Zwolle: aangenomen motie 'de natuur die je niet kapot maakt hoef je later niet te herstellen'	v.k.a.	21-09-2023
9.	Sociaal Overleg Verpleeg- Verzorgingshuizen en thuiszorg: Loonsverhogingen CAO VVT	v.k.a.	21-09-2023
10.	Contactpersonen Bekenstichting: bezwaar vergunningaanvraag Buitenplaats Beekhuizen	College ter afhandeling	25-09-2023
11.	A. C.: Windmolens zijn niet duurzaam	v.k.a.	25-09-2023
12.	VNG: Lbr. 23/035 - Oproep bijdrage aardbeving Marokko	College ter afhandeling	25-09-2023
13.	VNG: Ledenbrief – Verkiezingen	v.k.a.	27-09-2023
14.	Bibliotheek Veluwezoom en Cultuurbedrijf RIQQ: brief en uitnodiging Meerjarenbeleidsplan en onzekere financiële situatie	v.k.a.	28-09-2023
15.	A.v.O.: info foute straat namen	Brief is toegevoegd agenda Oriënterende verg. 3-10-23	28-09-2023
16.	Stichting tot Behoud van Veluwse Sprengen en Beken: Vergunningaanvraag Buitenplaats Beekhuizen, overwegingen Bekenstichting	v.k.a.	28-09-2023
17.	de klankbordgroep van het Burgerakkoord Duurzaam Rheden: Reactie op Duurzaamheidsagenda Gemeente Rheden	v.k.a.	02-10-2023
18.	Stichting tot Behoud van Veluwse Sprengen en Beken: Vergunningaanvraag Buitenplaats Beekhuizen	College ter afhandeling	02-10-2023
19.	Rekenkamercommissie gemeente Rheden: Onderzoek naar kwaliteit dienstverlening	V.K.A.	02-10-2023
20.	J.V.: lentsesteeg-brinkweg	College ter afhandeling	11-10-2023
21.	J.H.G.C.: Klimaatverandering	V.K.A.	11-10-2023
22.	BVO DRAN: Kaderbrief 2025 en aanbiedingsbrief Kaderbrief 2025	v.k.a.	16-10-2023
23.	College: Vergunningen realiseren 4 bedrijfsgebouwen Haveland	v.k.a.	16-10-2023
24.	Gemeenteraad Voorst: Motie ''tot hier en niet verder''	v.k.a.	20-10-2023
25.	VPPG: Gemeente: Eerste overheid. Een geuzennaam?	v.k.a.	23-10-2023
26.	Duurzame Veluwezoom: natuurbelang herontwikkeling Buitenplaats Beekhuizen	v.k.a.	23-10-2023
27.	Diverse inwoners: Ontwerp Bestemmingsplan Rheden, locatie Groenestraat-Oranjeweg (uitbreiding supermarkt)	College ter afhandeling	23-10-2023

Toelichting op de Lijst van aan de Raad gerichte brieven.
Aan de raad gerichte brieven kunnen op de volgende wijze worden behandeld:
Als er geen antwoord of nadere actie wordt vereist neemt de raad de brief voor kennisgeving aan; het voorstel luidt dan: "v.k.a.".

- Als er wel een antwoord wordt vereist zijn er twee mogelijkheden:
  - De raad verzoekt het college om een antwoord-brief voor te bereiden, die vervolgens door de raad wordt vastgesteld (brief en concept-antwoordbrief komen dan enige tijd later terug op de lijst);
    het voorstel luidt dan: "pré-advies College";
  - De raad vraagt aan het college om de brief verder af te handelen; het voorstel luidt dan: "college ter afhandeling".

B&W-voorstel

Algemene gegevens

Titel	:	Vaststellen Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030
Portefeuillehouder	:	Gea Hofstede
Begrotingsprogramma	:	Leefomgeving
Draagt bij aan Global Goal(s)	:	Duurzame steden en gemeenschappen Partnerschappen om doelstellingen te bereiken
Rol van de gemeenteraad	:	ter kennisneming
Zaaknummer	:	
Bijlage(n)	:	3

Voorstel

1. Instemmen met inhoud, uitwerking en uitvoering van het Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030;
2. Instemmen met de voor de jaren 2024-2026 gevraagde inzet van 62 uren per jaar en toewijzen van € 1.724 per jaar binnen de investeringsbudgetten voor woningbouwprojecten en gebiedsontwikkelingen, voor deelname aan het Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030.

Aanleiding

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen heeft een grote woningbouwopgave die snel, betaalbaar en duurzaam gerealiseerd moet worden. De Woondeal is geactualiseerd en legt de lat op ca. 33.000 huizen tot en met 2030, met grote ambities op gebied van conceptueel circulair bouwen. Dit omdat de bouwsector verantwoordelijk is voor 40% verbruik van primaire grondstoffen, 40% afval en 11% CO2-uitstoot. Bouwkosten lopen op door schaarste aan materiaal en er is groot tekort aan (goed opgeleid) personeel. Materiaalkosten zijn het afgelopen jaar met ongeveer 30% gestegen.

Naar aanleiding van onder meer de ambities in de Woondeal om de bouw van woningen te versnellen, betaalbaar te houden en te verduurzamen zijn door de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen in juni 2022 twee regisseurs Conceptueel Circulair Bouwen aangesteld. Op basis van inventariserende gesprekken en analyse is bepaald welke behoeftes en opgaves er liggen bij gemeenten, woningbouwcorporaties en bouwende partijen om bouwen toekomstbestendig te maken. Versnellen en opschalen van Conceptueel Circulair Bouwen is daarvoor essentieel. De belangrijkste behoeftes zijn: eenduidige en consistente aanpak (beleid, ambities en werkwijzen), regiobrede samenwerking van opdrachtgevers met marktpartijen én het faciliteren van het opbouwen van voldoende kennis, kunde en capaciteit.

Dat heeft geleid tot dit regionaal programma voor het stimuleren van Conceptueel Circulair Bouwen. Dit programma brengt overzicht, structuur, economisch fundament en gezamenlijke focus in het werken aan deze opgave. Het draagt eraan bij dat we in de regio dezelfde ambities formuleren, dezelfde methodes en werkwijzen hanteren en kennis en capaciteit borgen. In het programma benoemen we de onderdelen en onderliggende bouwstenen waar we in de periode van 2023 tot en met 2030 als regio aan werken. Door bij elk groter woningbouwproject in onze regio de Circulaire Impactladder in te zetten, meten we de mate van circulariteit van de woningbouw én stimuleren we tegelijkertijd het terugdringen van het gebruik van primaire grondstoffen door meer toepassing van biobased en hergebruikte bouwmaterialen. Dat heeft automatisch grote voordelen op het gebied van CO2 en stikstof.

Welk resultaat willen we met dit voorstel behalen?

Met het Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030 zorgen we voor een aanzienlijke reductie van de milieu-voetafdruk van de woningbouw in onze regio, terwijl we tegelijkertijd de woningbouw versnellen en betaalbaar houden. Het gericht uitwerking en uitvoering geven aan de

programmaonderdelen en bouwstenen van het Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030 leidt tot het versnellen en opschalen van conceptueel circulair bouwen. De ambitie om in 2030 ten minste 50% circulair te bouwen blijft bereikbaar. We geven vorm aan samenwerking en afspraken met woningcorporaties en marktpartijen. We creëren regionaal een uniforme werkwijze in doelstellingen, methodes en instrumenten én we bouwen de benodigde kennis en capaciteit op om de ambities uit de Woondeal te realiseren: snel, betaalbaar én duurzaam bouwen.

Welke argumenten zijn er voor dit voorstel?

1.1 Het afgelopen jaar is er veel interactie geweest met gemeenten, corporaties en bouwende partijen, zowel in algemene zin als in het kader van specifieke projecten. Dit heeft geleid tot veel inzichten over de stand van zaken en de behoeftes en opgaves rondom conceptueel circulair bouwen, maar het heeft nog beperkt geleid tot verandering. Dat is een logisch gevolg van het feit dat de woningbouwprojecten die nu opgeleverd worden 8 tot 10 jaar geleden ontwikkeld en planmatig vormgegeven zijn. Dat was in een tijd waarin duurzaamheid en circulariteit in de bouw nog geen gemeengoed waren. Het is van belang dat we van inventarisatie, analyse en programmavorming overgaan naar gerichte uitwerking en uitvoering, zodat we concrete resultaten gaan behalen in projecten, samenwerkingen, kennis en capaciteit.
1.2 Om de ambitie van ten minste 50% circulair bouwen in 2030 bereikbaar te houden is sterke focus op het verminderen van het gebruik van primaire grondstoffen nu al cruciaal. De bouwprojecten die in 2030 opgeleverd worden zijn immers nu in planvorming en voorbereiding. Er is daarom nu een gelijk speelveld van voldoende grootte nodig voor conceptueel circulair bouwen. Dat vergt regiobreed consistent beleid, eenduidige ambities en uniforme werkwijzen, eisen en voorwaarden.
2.1 De concept opzet voor het programma is in het afgelopen voorjaar behandeld in ambtelijke en bestuurlijke platforms van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Op basis van de input is het programma uitgewerkt en aangescherpt.
2.2 Het Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030 is inmiddels onderdeel geworden van het Regio Deal voorstel 'Toekomstbestendig Bouwen' en in dat kader is de gevraagde inzet van alle partijen in beeld gebracht. Voor acceptatie van het Regio Deal voorstel 'Toekomstbestendig Bouwen' –en daarmee in de periode 2024-2026 de bekostiging van ongeveer een derde deel van het Programma CCB vanuit Rijksgelden- is expliciet commitment van alle betrokken partijen noodzakelijk.

Wat zijn de risico's van dit voorstel?

1. Uitvoering van het Programma CCB is afhankelijk van voldoende capaciteit en middelen, onder meer via de Regio Deal. Dat vergt nu commitment van alle partijen. De kans bestaat dat het Regio Deal voorstel 'Toekomstbestendig Bouwen' niet volledig wordt toegekend. In dat geval is herziening van het Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030 noodzakelijk.
2. Een goed resultaat is afhankelijk van continuïteit (zie financiën). Voor de jaren 2027-2030 moet de bekostiging nog worden uitgewerkt. Dit gebeurt bij jaarlijkse actualisatie van het Programma Conceptueel Circulair Bouwen, voor het eerst eind 2024.

Waar moeten we rekening mee houden?

Financiële consequenties

De beoogde dekking van de kosten is als volgt:
Voor de periode tot en met december 2023 wordt het programma gefinancierd door de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (inwonersbijdrage). Dit is een voortzetting van de inzet van het afgelopen jaar. De provincie is gevraagd of zij voor 50% mee willen financieren. Gesprekken hierover lopen nog.
Voor de meerjarige dekking 2024-2026 is een bijdrage vanuit de Regio Deal voorzien en gevraagd van € 1.000.000,-. De totale begroting van het onderdeel 'Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030' is in het Regio Deal voorstel € 2.850.000,-. De Regio Deal bijdrage is nu nog onderwerp van uitwerking in het 'deal making' proces, dat naar verwachting tot in het najaar van 2023 gaat duren. Deze Regio Deal bijdrage vergt cofinanciering van alle betrokken partijen, inclusief gemeenten. De cofinanciering van de gemeenten bestaat uit in financiële waarde uitgedrukte uren voor reguliere activiteiten en het toewijzen van een klein deel van al voorziene investeringsbudgetten aan bestedingen voor het meer conceptueel circulair maken van woningbouw.

Voor de jaren 2027-2030 moet de bekostiging van het Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030 nog uitgewerkt worden.

Begroting 2024-2026
Het Programma CCB 2023-2030 is voor de periode 2024-2026 onderdeel van het Regio Deal voorstel 'Toekomstbestendig Bouwen'. De indicatieve grofmazige begroting bij dit Regio Deal voorstel is met behulp van enkele verdeelsleutels en aannames teruggerekend naar een indicatieve begroting per bouwsteen van het Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030. Het resultaat van deze terugrekening is weergegeven in onderstaande tabel A. De totale omvang voor de periode 2024-2026 bedraagt € 2.850.000,-.

Tabel A: Begroting van het programma periode 2024-2026

Bouwstenen Programma CCB 2023-2030	**Budgetindicatie**
1.1. Ambities gemeenten	€ 138.462
1.2. Ambities woningcorporaties	€ 138.462
1.3. Ambities marktpartijen	€ 138.462
2.1. Raamwerk circulair bouwen	€ 354.545
2.2. Milieu-impact en materiaalgebruik	€ 354.545
2.3. Raamwerk conceptueel bouwen	€ 354.545
2.4. Monitoring	€ 354.545
2.5. Inkoop en aanbesteding	€ 354.545
3.1. Kennisbehoefte	€ 85.714
3.2. Kennisontwikkeling en opleiding	€ 85.714
3.3. Innoveren en experimenteren	€ 85.714
3.4. Kennisdeling	€ 85.714
3.5. Capaciteit	€ 85.714
x.x. Programma- en procesmanagement	€ 233.317
TOTAAL	**€ 2.850.000**

Bekostiging 2024-2026
Het Regio Deal voorstel bevat ook een beoogde bekostiging door 7 groepen stakeholders: de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, de 18 regiogemeenten, provincie Gelderland, woningbouwcorporaties, bedrijven uit de bouwsector, bedrijven uit de GWW-sector[1] en natuurlijk de Rijksbijdrage via de Regio Deal gelden. Deze beoogde bekostiging is uitgesplitst in een beoogde bekostiging per bouwsteen van het Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030 per groep stakeholders. Voor de gemeenten bedraagt de beoogde bekostiging voor de periode 2024-2026 € 350.000,-. Dit is weergegeven in onderstaande tabel B.

Tabel B: Bekostiging van het programma periode 2024-2026

Regio Deal categorie stakeholders	**Beoogde bijdrage aan Programma CCB (2024-2026)**
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen	€ 375.000
Gemeenten (18)	€ 350.000
Provincie Gelderland	€ 225.000
Woningcorporaties	€ 300.000
Bedrijven bouwsector	€ 600.000
Bedrijven Grond-, Weg- en Waterbouwsector	-
Regio Deal gelden	€ 1.000.000
TOTAAL	**€ 2.850.000**

De beoogde bijdrage van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen staat los van de beoogde bijdrage van de gemeenten. De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen gaat zorg dragen voor de organisatie en aansturing van het programma en bekostigd dat vanuit de middelen binnen de

[1] Voor het Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030 zijn de bedrijven uit de Grond-, Weg- en Waterbouwsector geen relevante groep stakeholders.

Circulaire Regio en de Groene Groeiregio. Deze middelen zijn afkomstig uit de inwonerbijdragen van de gemeenten welke niet omhoog gaat door dit voorstel.

Bijdrage gemeente 2024-2026
De beoogde bekostiging door de gemeenten is gespecificeerd per gemeente. Daarbij is geconstateerd dat de verschillende bouwstenen van het Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030 ook wat verschillende grondslagen voor verdeling vragen. De omvang van sommige activiteiten hangt nauw samen met het aantal woningen dat gebouwd gaat worden, maar er zijn ook activiteiten die voor iedere gemeente een ongeveer gelijke inspanning vergen. De beoogde bekostiging per gemeente is daarom verdeeld in een gelijke bijdrage voor iedere gemeente en een flexibele bijdrage per gemeente gebaseerd op de woningbouwaantallen in de Woondeal 2.0.
In de bekostiging door de gemeenten is onderscheid gemaakt tussen in financiële waarde uitgedrukte uren en toe te wijzen budget. De in financiële waarde uitgedrukte uren zijn ook nog omgerekend naar reële uren. Dit is weergegeven in tabel C.

Tabel C: Bijdrage per gemeente per Regio Deal jaar (periode 2024-2026)

Gemeente	**Ureninzet per jaar**	**Toe te wijzen budget per jaar**
Arnhem	185	€ 5.137
Berg en Dal	68	€ 1.880
Beuningen	68	€ 1.892
Doesburg	55	€ 1.532
Druten	70	€ 1.952
Duiven	62	€ 1.724
Heumen	65	€ 1.808
Lingewaard	77	€ 2.143
Montferland	75	€ 2.071
Mook en Middelaar	61	€ 1.688
Nijmegen	236	€ 6.563
Overbetuwe	76	€ 2.107
Renkum	67	€ 1.856
Rheden	62	€ 1.724
Rozendaal	51	€ 1.425
Westervoort	59	€ 1.640
Wijchen	84	€ 2.323
Zevenaar	79	€ 2.203
TOTAAL	**1500**	**€ 41.667**

Voor onze gemeente komt dit voor 2024-2026 uit op 62 ureninzet per jaar en € 1.724 te alloceren budget per jaar.

Intentie cofinanciering
Voor het welslagen van het Regio Deal voorstel, en dus voor de Rijksbijdrage uit de Regio Deal gelden, is duidelijk commitment van alle stakeholders van belang. Dat commitment uit zich in het uitspreken van de intentie om de beoogde inzet in uren en toe te wijzen budget te leveren.
De beoogde inzet in uren bestaat uit aan conceptueel circulair bouwen gekoppelde activiteiten binnen de bestaande capaciteit. Bijvoorbeeld voor beleidsvorming en het stroomlijnen van ambities, werkprocessen en vergunningverlening.
De beoogde bijdrage in toe te wijzen budget bestaat uit het laten uitvoeren van voorbereidende activiteiten gericht op het zo veel mogelijk conceptueel circulair maken van woningbouwprojecten en gebiedsontwikkeling. Bijvoorbeeld het doormeten van projecten met de circulaire impactladder. Dit kan binnen de al gereserveerde investeringsbudgetten.

Personele consequenties

Voor onze gemeente komt dit voor 2024-2026 uit op 62 ureninzet per jaar binnen de huidige formatie.

Communicatie en participatie

We gaan over van programmavorming naar -uitwerking en -uitvoering. De routekaart en de uitvoeringsagenda (inclusief een programma van grotere woningbouwprojecten in onze regio) uit het Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030 zijn hiervoor richtinggevend. Uitwerking en communicatie verloopt na vaststelling van het programma primair via de ambtelijke en bestuurlijke platforms van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Het programma wordt jaarlijks geactualiseerd. Indien nodig kunnen tussentijds kleine wijzigingen aan het programma worden doorgevoerd.

Op de website van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen zal een deel worden ingericht voor het Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030, met name gericht op kennisopbouw, monitoring en voortgangsbewaking. De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen informeert alle stakeholders hierover.

Evaluatie

Er komt een jaarlijkse actualisatie van het Programma Conceptueel Circulair Bouwen, voor het eerst eind 2024.

Bijlagen collegevoorstel
Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030
Regio Deal voorstel ‘toekomstbestendig bouwen’
Intentieverklaring Regio Deal Toekomstbestendig Bouwen

gemeente Rheden

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

datum	zaaknummer	uw brief/kenmerk
11 juli 2023	RHD-N.v.t.	
behandeld door	**doorkiesnummer**	**bijlage(n)**
Paula Brands	(026) 49 76 911	

onderwerp
Intentieverklaring Regio Deal Toekomstbestendig Bouwen.

Beste Groene Metropoolregio,

Wij bevestigen dat wij, Gemeente Rheden, de ambities van het Regio Deal voorstel 'Toekomstbestendig Bouwen', onderschrijven en de intentie hebben om hier gericht aan bij te dragen.
We ondersteunen de intentie om Circulair Conceptueel Bouwen en Circulair Opdrachtgeverschap GWW te versterken en versnellen in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. We steunen het regionale Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030 en hebben de intentie om vanuit onze reguliere inzet van mensen en middelen bij te dragen aan het versterken en versnellen van conceptueel circulair bouwen.
Voor de periode 2024-2026 bestaat onze bijdrage aan het Programma CCB uit inzet van uren en budget ter waarde van ten minste € 14.481.

We verwachten samen met alle stakeholders een systeemverandering in gang te kunnen zetten die de verspilling van primaire grondstoffen en de uitstoot van CO2 sterk terugdringt!

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN



Conceptueel Circulair Bouwen

Programma 2023 - 2030

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting 3

1. Programma Conceptueel Circulair Bouwen 6

Inleiding 6

Totstandkoming programma 8

Doel en scope 8

2. Programmaonderdelen en bouwstenen 9

Programmaonderdeel 1. Ambities in de regio 10

Programmaonderdeel 2. Uniforme werkwijze 12

Programmaonderdeel 3. Kennis en capaciteit 18

3. Organisatie 24

Routekaart Conceptueel Circulair Bouwen 26

Uitvoeringsagenda 27

Bijlagen ..... 31+

Bestuurlijke samenvatting

Urgentie
De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen heeft een grote woningbouwopgave die snel, betaalbaar en duurzaam gerealiseerd moet worden. De Woondeal is geactualiseerd en legt de lat op ca. 33.000 huizen tot en met 2030, met grote ambities op gebied van conceptueel circulair bouwen. Dit omdat de bouwsector verantwoordelijk is voor 40% van het primaire grondstoffenverbruik, 40% van de totale afvalproductie en 11% van de totale CO2-uitstoot. Bouwkosten lopen op, er is een groot tekort aan (goed opgeleid) personeel en verschillende bouwgrondstoffen worden schaars. Kortom, redenen om in te zetten op conceptueel circulair bouwen (CCB). We richten ons op het verminderen van primair abiotisch materiaalgebruik en reduceren daarmee CO2- en stikstofuitstoot en dragen bij aan een gezonde leefomgeving.

Potentie van Conceptueel Circulair Bouwen
Om snel en goed te kunnen bouwen moet onze aanpak veranderen. Snelheid is nodig omdat de behoefte aan woningen groot is. Kwaliteit is nodig om leefbaar te verstedelijken met minimale impact op de planeet. Conceptueel Circulair Bouwen (CCB) heeft de potentie om snelheid en kwaliteit te combineren zonder dat dat ten koste gaat van betaalbaarheid. Maar dat gaat niet vanzelf. Er zijn uitdagingen. Met een eenduidige gezamenlijke aanpak kunnen we die uitdagingen het best het hoofd bieden. Dat is het doel van het regionale Programma CCB 2023-2030.

Definitie circulair bouwen
Circulair bouwen betekent het ontwikkelen, gebruiken en hergebruiken van gebouwen, gebieden en infrastructuur, zonder natuurlijke hulpbronnen onnodig uit te putten, de leefomgeving te vervuilen en ecosystemen aan te tasten. Bouwen op een wijze die economisch verantwoord is en bijdraagt aan het welzijn van mens en dier. Hier en daar, nu en later. [Transitieagenda Circulaire Bouweconomie]

Definitie conceptueel bouwen
Conceptueel bouwen betekent het werken vanuit herhaalbare, innovatieve, integrale en flexibele bouwoplossingen, die per project kunnen inspelen op de eigenheid van bewoners, de locatie en de opdrachtgever. De oplossing is ontwikkeld, ontworpen en geëngineerd door de aanbieder van het concept, samen met partijen uit de toeleverende industrie. [Netwerk Conceptueel Bouwen]

Uitdagingen
Er is een breed scala aan uitdagingen die ons belemmeren in het meer gangbaar maken van CCB. Het beleid verschilt per gemeente/opdrachtgever, er is geen eenduidig toekomstperspectief, circulariteit in de bouw wordt niet eenduidig gemeten en getoetst, conceptbouw is nog niet breed geaccepteerd, procedures zijn niet geënt op conceptbouw, doelstellingen verschillen per bouwproject, et cetera. Een deel van deze uitdagingen kunnen gemeenten en andere opdrachtgevers zelf oplossen. Voor de bouwende partijen is het cruciaal dat de vraag naar CCB eenduidig en op grote schaal gesteld wordt, omdat ze anders niet kunnen investeren in een nieuwe manier van werken en nieuwe producten. Er moet een gelijk speelveld ontstaan voor CCB ten opzichte van traditionele lineaire locatiespecifieke bouw. CCB moet de norm én gewoon worden!

Essentie regionaal Programma CCB
Het regionale Programma CCB 2023-2030 zorgt voor het verminderen van primair (abiotisch) materiaalgebruik in de bouw en toename van conceptueel en industrieel bouwen. Om dit te realiseren ontwikkelen we een gezamenlijke uniforme aanpak (doelen, beleid, instrumenten, samenwerking). In die aanpak staat het benutten van de Circulaire Impactladder centraal. We passen dit toe bij alle grotere bouwprojecten in onze regio. Dat samen levert eerlijk speelveld van voldoende omvang op. Dat vergt (nu) duidelijk commitment van alle stakeholders! Het vergt ook breed opbouwen van kennis en kunde én duidelijke sturing en regie.

Programmaonderdelen en bouwstenen
Dit regionale Programma CCB zorgt voor het versterken en versnellen van CCB aan de hand van 3 programmaonderdelen. Binnen deze onderdelen zijn 13 bouwstenen gedefinieerd en uitgewerkt:

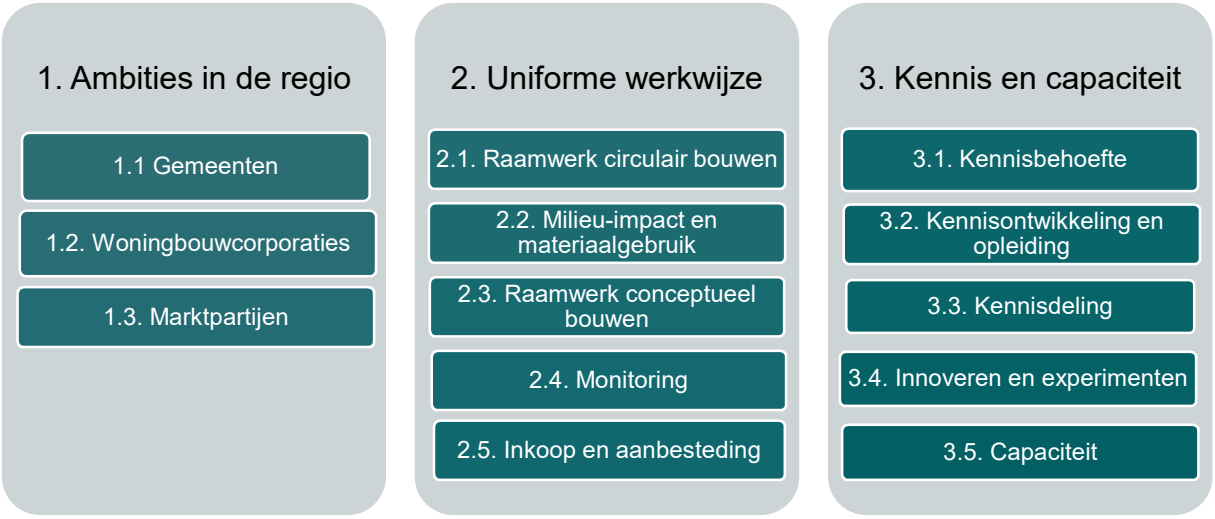

Organisatie
Voor de implementatie van het Programma CCB is uitwerking gegeven aan de organisatorische verankering binnen de regio en binnen de relevante netwerken. Samenwerking met overheden, woningcorporaties, marktpartijen en het kennisnetwerk rondom conceptueel circulair bouwen is een belangrijke factor voor succes.

Tijdlijn
Het Programma CCB heeft 2030 als horizon. De tijdlijn is tot 2026 uitgewerkt in een routekaart en uitvoeringsagenda, in lijn met de Regio Deal periode 2024-2026. Belangrijke mijlpalen hierin zijn: besluitvorming over dit regionale Programma CCB in Q2 van 2023, eerste stappen voor uniformere werkwijze, kennisdeling en opleiding in Q3 en Q4 van 2023. In 2024 starten we met intervisie in projecten, werken we toe naar intentie- en samenwerkingsovereenkomsten met woningcorporaties en marktpartijen en werken we aan extra ambtelijke capaciteit. We zorgen voor verdieping op inhoudelijke thema's en starten we met monitoren van onze duurzaamheidsprestaties in projecten. Het Programma CCB wordt jaarlijks geactualiseerd, voor het eerst eind 2024.

Context
Het regionale Programma CCB schetst de interne en externe context voor meer conceptueel circulair bouwen in onze regio. De interne context wordt voornamelijk gevormd door de Regio Deal, de Woondeal regio Arnhem-Nijmegen en de door de GMR ontwikkelde Circulaire Impactladder.

De externe context betreft:
1. Kamerbrief 'Aanbieding plan van aanpak versnellen processen en procedures woningebouw' (BZK)
2. Kamerbrief 'Beleidsagenda normeren en stimuleren circulair bouwen' (BZK, LNV en IenW)
3. Citydeal Circulair en Conceptueel Bouwen (BZK)
4. Het Nieuwe Normaal (BZK en Cirkelstad)
5. Manifest 2.0 'Bouwen binnen de grenzen van onze planeet' (Gideon en DGBC)
6. De Woonstandaard (Aedes en NCB)
7. Lenteakkoord 2.0 (brancheverenigingen)
8. Platform CB'23 (Transitieteam Circulaire Bouweconomie)



1. Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023-2030

Inleiding

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen heeft de opgave om 33.000 woningen te bouwen tot 2030 en staat voor de uitdaging om dit snel, betaalbaar én duurzaam te realiseren. We richten ons op het verminderen van primair abiotisch materiaalgebruik[1] en reduceren daarmee CO2- en stikstofuitstoot. De opgave draagt daarmee bij aan de transitie naar een circulaire economie (50% minder gebruik van primaire grondstoffen), de klimaatdoelstellingen van het Rijk (55-60% minder CO_2-uitstoot) en reductie van bouw-gerelateerde stikstofuitstoot (60% in 2030). Daarvoor moeten we onze manier van bouwen rigoureus veranderen. Van locatiespecifiek naar fabrieksmatig conceptueel bouwen met biobased materialen en hoogwaardig hergebruik van onderdelen en materialen.

De opgave is urgent, aangezien de bouwsector een van de meest vervuilende sectoren van Nederland is. Het verbruikt 40% van de primaire grondstoffen, is verantwoordelijk voor 40% van de afvalproductie, veroorzaakt 11% van de CO_2-uitstoot (materiaalgebonden emissies, zie studie DGBC) en stoot veel stikstof uit in het proces. Dit is zo goed als onveranderd sinds het klimaatakkoord in Parijs 2015. Daarnaast leiden oplopende bouwkosten, tekort aan opgeleide arbeidskrachten, toenemende schaarste van grondstoffen en hoge faalkosten steeds vaker tot het vertragen of vastlopen van projecten. De snelheid, betaalbaarheid en duurzaamheid van projecten komen daardoor in het gedrang.

Daarom neemt de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, ondersteund door de provincie en het Rijk, de verantwoordelijkheid om duurzaamheid en de transitie naar conceptueel circulair bouwen als leidend motief te hanteren voor de realisatie van de woningbouwopgave in de regio. Om hier uitwerking en uitvoering aan te geven is dit Programma Conceptueel Circulair Bouwen 2023 – 2030 opgesteld. Het programma versnelt en versterkt de transitie naar conceptueel circulair bouwen (CCB). We schalen op en werken toe naar een regio waar CCB de norm én gewoon is.

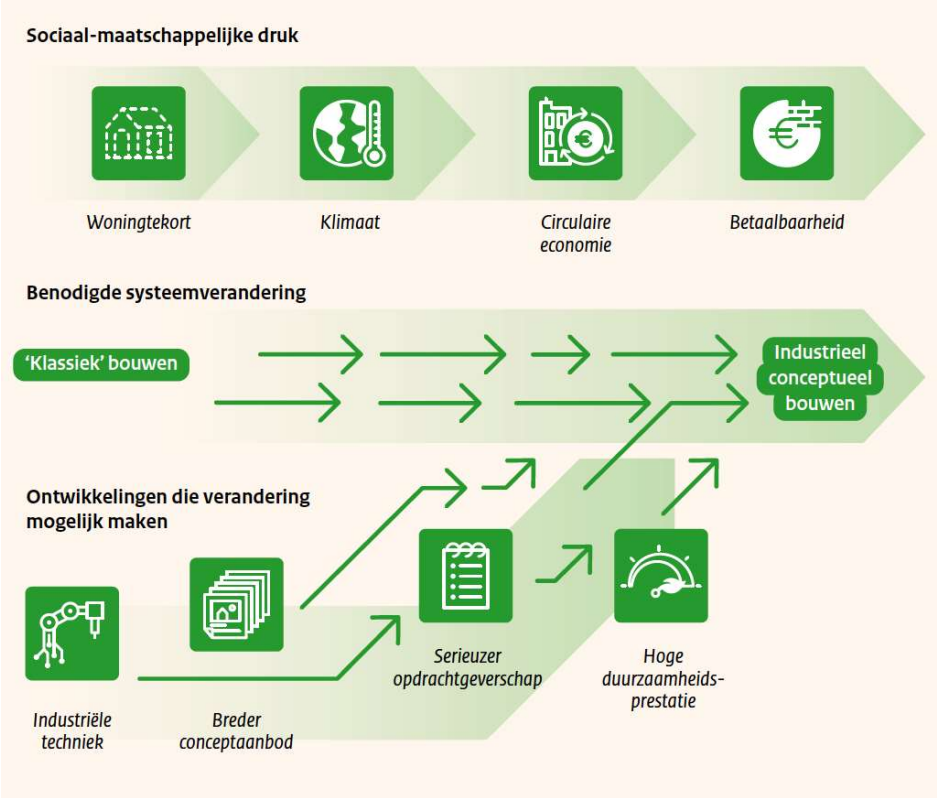

Figuur 1: Dynamiek rondom de systeemverandering van 'klassiek' bouwen naar industrieel conceptueel bouwen. Bron: Ministerie BZK apr '21 Programma conceptuele bouw en industriële productie

[1] Primaire abiotische grondstoffen zijn mineralen, metalen en fossiele stoffen die uit de natuur worden gehaald.

Circulair bouwen
In 2018 is de *Transitieagenda Circulaire Bouweconomie* opgesteld, hierin wordt circulair bouwen gedefinieerd als: “Circulair bouwen betekent het ontwikkelen, gebruiken en hergebruiken van gebouwen; gebieden en infrastructuur, zonder natuurlijke hulpbronnen onnodig uit te putten, de leefomgeving te vervuilen en ecosystemen aan te tasten. Bouwen op een wijze die economisch verantwoord is en bijdraagt aan het welzijn van mens en dier. Hier en daar, nu en later.”

Circulair ontwerpen en bouwen kan worden gezien als duurzaam bouwen met als doel het beperken van grondstofgebruik en daarmee het reduceren van negatieve milieueffecten op de korte én lange termijn. Op **de korte termijn** kan het gebruik van primaire grondstoffen gereduceerd worden door traditionele bouwmaterialen, zoals beton, staal, aluminium en bakstenen te vervangen door hergebruikte, biobased of andere milieuvriendelijke alternatieven. Op **de lange termijn** kan het gebruik van primaire grondstoffen gereduceerd worden door circulair te ontwerpen met demontabele, modulaire en losmaakbare methoden, zodat gebouwen en gebouwelementen hergebruikt kunnen worden aan het einde van hun eerste levenscyclus.

Conceptueel bouwen
Het Netwerk Conceptueel Bouwen (NCB) definieert ‘conceptueel bouwen’ als volgt: “Het werken vanuit herhaalbare, innovatieve, integrale en flexibele bouwoplossingen, die per project kunnen inspelen op de eigenheid van de bewoners, de locatie en de opdrachtgever. De oplossing is ontwikkeld, ontworpen en geëngineerd door de aanbieder van het concept, samen met partijen uit de toeleverende industrie.”.

Conceptueel bouwen gaat om het herhaalbaar en daardoor sneller en op grotere schaal kunnen bouwen. Industriële productie zorgt voor schaalvoordelen, het beperken van faalkosten en materiaalverliezen en stimuleert daarmee de betaalbaarheid en snelheid van woningbouw (zie *studie NCB*). Industrieel bouwen draagt bovendien bij aan een toekomstbestendige bouwsector, vanwege de minder grote afhankelijkheid van geschoolde ambachtslieden en langere gezonde inzetbaarheid van werknemers.

Conceptueel én circulair bouwen
Betaalbaar én snel én circulair bouwen staan in de huidige bouwpraktijk vaak op gespannen voet met elkaar. Meer industriële productie van circulaire conceptbouw maakt deze combinatie mogelijk, zie figuur 2. Als er een goede afzetmarkt is loont het voor fabrikanten om te investeren in circulaire (en modulaire) woningbouwconcepten.

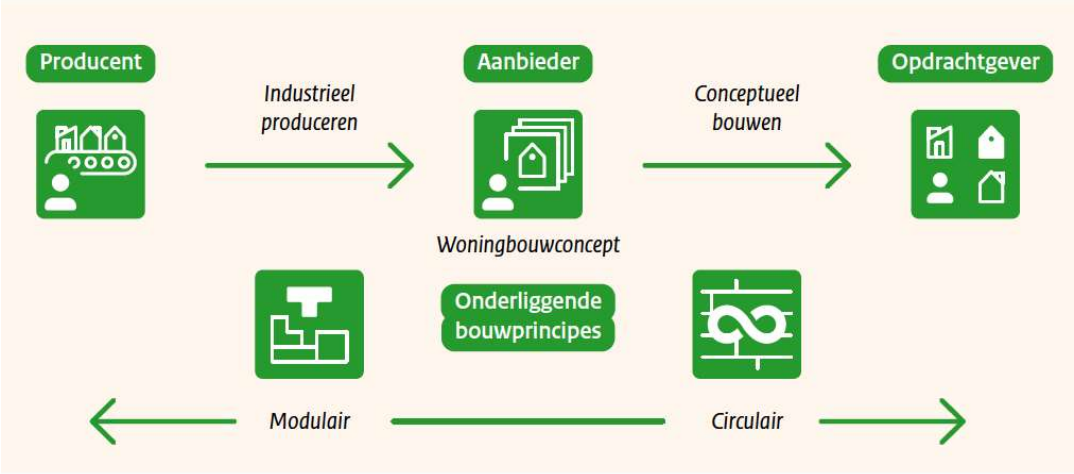

Figuur 2: Onderlinge relatie van verschillende definities in de bouwketen. Bron: Ministerie BZK apr ’21 Programma conceptuele bouw en industriële productie

Totstandkoming programma

Dit Programma CCB 2023-2030 is tot stand gekomen door een proces van oriëntatie op de regionale bouwopgave en inventarisatie van behoeftes bij alle stakeholders. Er is urgentie en draagvlak, maar CCB staat nog in de kinderschoenen. Er is grote behoefte aan een eenduidige aanpak, goede samenwerking en regionale opschaling. Zie voor verdere toelichting bijlage 1: Totstandkoming programma.

Doel en scope

Het doel van dit programma is om op eenduidige manier CCB te versnellen en op te schalen in onze regio, daardoor het gebruik van primaire grondstoffen sterk te reduceren en tegelijkertijd onze woningbouwopgave te realiseren.

Het programma richt zich in eerste instantie op nieuwbouw woningbouw, met renovatie en onderhoud daarbij aangehaakt waar mogelijk. We streven er naar om koppelkansen met andere thema's, zoals natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen, inzichtelijk te maken en te benutten.

2. Programmaonderdelen en bouwstenen

Op basis van een inventarisatie van behoeftes vanuit gemeentes, stakeholders en projecten is een programma opgesteld bestaande uit drie **programmaonderdelen**, waar we binnen de regio met de betrokken gemeenten en stakeholders gericht aan gaan werken. Per programmaonderdeel zijn verschillende **bouwstenen** opgesteld, zoals afgebeeld in figuur 3. Deze kunnen onafhankelijk van elkaar en gefaseerd worden uitgevoerd. Net zoals het programma, zijn de bouwstenen dynamisch. Om bij te sturen kunnen er bouwstenen bijkomen of vervallen.



Figuur 3: Schematische weergave van de opbouw van het programma.

1. Ambities in de regio

Voor het behalen van de ambities uit de Woondeal (2023) zijn de ***gemeenten*** afhankelijk van samenwerking met ***corporaties*** en ***marktpartijen*** en dient samen nadere uitwerking en uitvoering te worden gegeven aan conceptueel circulair bouwen.

2. Uniforme werkwijze

We werken toe naar een uniforme werkwijze in beleid en projecten. Hierdoor geven we een duidelijk signaal aan de markt af en zijn we als overheden voorspelbaar en betrouwbaar. Hierbij staan ***meetbare doelstellingen***, ***methoden en instrumenten*** om dit op projectniveau inzichtelijk te maken én regionale ***monitoring*** centraal. Nieuwe doelstellingen vragen om nieuwe vormen van ***inkopen en aanbesteden*** met bijhorende prestaties en gunningscriteria.

3. Kennis en capaciteit

Het succesvol opschalen en versnellen van conceptueel circulair bouwen is afhankelijk van voldoende kennis en capaciteit. Vanuit projecten bepalen we welke ***kennisbehoefte*** er bestaat en dragen we bij aan ***kennisontwikkeling***. Daarbij signaleren we ook waar er kansen zijn om op onderwerpen te ***innoveren en experimenteren***. ***Kennisdeling*** binnen en buiten de regio zorgt ervoor dat andere stakeholders ook kunnen profiteren van de opgedane kennis. Extra ambities op het vlak van CCB vragen om extra en langdurige **capaciteit**. Hiervoor zetten we bestaande capaciteit efficiënter in en organiseren we extra interne en externe capaciteit.

Programmaonderdeel 1. Ambities in de regio

Voor het uitvoeren en uitwerken van de woningbouwopgave zijn gemeenten afhankelijk van samenwerking met woningcorporaties en marktpartijen, die als grond- en gebouweigenaren verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van een belangrijk deel van de woningbouwopgave. Publiekrechtelijk gelden er beperkingen aan de eisen die een gemeente kan stellen aan partijen op het gebied van duurzaamheid. Het is daarom van belang om overeenstemming te bereiken met woningcorporaties en marktpartijen over de ambities en doelstellingen.

Bouwsteen 1.1. Gemeenten

De gezamenlijk ambitie van de GMR-gemeenten is om snel, betaalbaar en goed de tot 2030 benodigde 33.000 woningen te bouwen. Dat vertaalt zich in maximale inzet op CCB. In de Woondeal (2023) zijn hiervoor de volgende ambities afgesproken:

1. Per 2025 is minimaal 25% van de toegepaste materialen circulair (hergebruikt of hernieuwbaar) en per 2030 minimaal 50%. Dat betekent overigens wel dat deze percentages al meerdere jaren eerder uitgevraagd moeten worden.
2. Per 2025 wordt uitgegaan van een maximale MPG-score van 0,5
3. Per 2025 is minstens 25% van de te bouwen woningen conceptueel en per 2030 minstens 50%.

Voor de GMR-gemeenten is het van belang dat deze ambities nog eenduidiger en eenvormiger worden opgenomen in beleid.

Uitvoeringspunten bouwsteen 1.1

Actie GMR	*Rol gemeente*
➢ 1.1.1. Ambities CCB eenduidig opnemen in gemeentelijk beleid, in combinatie met bouwstenen 2.1. en 2.2.	Besluitvorming over voorstel en borging in beleid, organisatie en projecten

Bouwsteen 1.2. Woningcorporaties

Een groot deel van de woningbouwopgave is de verantwoordelijkheid voor de woningbouwcorporaties. Zij hebben door het vervallen van de verhuurdersheffing weer financiële middelen om deze verantwoordelijkheid te nemen. Na jaren van bezuinigingen en focus op renovatie en onderhoud biedt de markt nu de kans om circulaire woningbouwconcepten in te kopen. Concepten die betaalbaar, herhaalbaar en kwalitatief hoogwaardig zijn én bovendien snel kunnen worden gebouwd. Dit vraagt om een andere manier van inkopen en andere vormen van opdrachtgeverschap. Voor sommige corporaties is dit nieuw, terwijl andere corporaties al verder zijn in deze transitie. Er zijn verschillende voorbeelden van succesvolle conceptuele en circulaire projecten in onze regio.

Om dit proces te versnellen en op te schalen helpen we de corporaties bij het vinden van een collectieve focus. Daarom nemen we samen met Aedes en het NCB het initiatief om de woningcorporaties samen te laten werken aan een plan conceptueel circulair bouwen, in lijn met de regionale doelstellingen. Dit plan gaat gezamenlijke focus brengen en leidt dan tot opschaling en versnelling met een nieuwe praktijk van Conceptueel Circulair Bouwen (CCB). We starten dit initiatief bij de vier grote corporaties in Arnhem en Nijmegen (Volkshuivesting, Vivare, Talis en Portaal) met als doel dat de andere corporaties in de regio hierbij aansluiten.

We sluiten met de corporaties eerst een intentieovereenkomst waarin we afspraken maken over doelen en ambities. Deze werken we vervolgens uit tot een samenwerkingsovereenkomst met concrete en meetbare afspraken.

Uitvoeringspunten bouwsteen 1.2

Actie GMR	*Rol gemeente*
➢ 1.2.1. Samenwerking initiëren woningcorporaties Volkshuisvesting, Vivare, Talis en Portaal en Aedes, NCB	-
➢ 1.2.2. Gezamenlijk plan CCB woningcorporaties opstellen	-
➢ 1.2.3. Intentieovereenkomst woningcorporaties – gemeentes opstellen	Besluitvorming over tekenen intentie-overeenkomst
➢ 1.2.4. Samenwerkingsovereenkomst woningcorporaties – gemeentes opstellen	Besluitvorming over tekenen samenwerkingsovereenkomst

Bouwsteen 1.3. Marktpartijen

Aangezien een groot deel van de woningbouwopgave op grondposities van marktpartijen plaatsvindt (% nader te bepalen), willen we ook hen stimuleren meer conceptueel circulair te bouwen. We zien dat er een aantal koplopers in de regio actief zijn met ambities rond dit thema, terwijl andere partijen een meer afwachtende houding innemen. Vooralsnog worden ambities rondom CCB gekenmerkt door vrijblijvendheid en vrijwilligheid.

Om marktpartijen mee te nemen willen we een publiek-private samenwerkingsovereenkomst sluiten met afdwingbare afspraken (zie ‘Bijlage 2: Bovenwettelijke eisen’ voor een toelichting). We kijken hierbij inhoudelijk naar voorbeelden en ervaringen in het land, zoals het convenant houtbouw (MRA) en het convenant toekomstbestendig bouwen (provincie Utrecht en MRA). We kiezen bewust voor de term samenwerkingsovereenkomst omdat de convenanten die elders zijn getekend meer een vrijblijvend karakter hebben. Het is vrij makkelijk om je als marktpartij (maar ook als gemeente!) bij een convenant aan te sluiten, als dat geen consequenties heeft binnen projecten. Het is onze ambitie om minder vrijblijvende en meer afdwingbare afspraken met marktpartijen vast te leggen.

We starten met een intentieovereenkomst, waarin we de intentie vastleggen om toe te werken naar een samenwerkingsovereenkomst. We schetsen hierin op hoofdlijnen de doelen en ambities. In de samenwerkingsovereenkomst maken we deze ambities en doelen concreet en meetbaar.

Uitvoeringspunten bouwsteen 1.3

Actie GMR	*Rol gemeente*
➢ 1.3.1. Verkenning draagvlak samenwerking en afspraken (i.s.m. gemeenten)	-
➢ 1.3.2. Intentieovereenkomst marktpartijen – gemeentes opstellen	Besluitvorming over tekenen intentie-overeenkomst via GMR
➢ 1.3.3. Samenwerkingsovereenkomst marktpartijen – gemeentes opstellen	Besluitvorming over tekenen samenwerkingsovereenkomst via GMR

Programmaonderdeel 2. Uniforme werkwijze

Om uitwerking en uitvoering te kunnen geven aan Conceptueel Circulair Bouwen (CCB) moeten ambities en doelstellingen bestuurlijk en politiek draagvlak hebben en geborgd zijn in beleid en projecten. Daarvoor is het belangrijk dat we dezelfde taal spreken, doelstellingen concreet en duidelijk zijn én afspraken meetbaar en toetsbaar zijn. Uitwerking van deze doelstellingen (zoals de hoogte van de MPG) -en besluitvorming hierover- zijn belangrijke stappen in de uitvoering van het Programma CCB.

Bouwsteen 2.1. Raamwerk circulair bouwen: Circulaire Impactladder

In lijn met de doelstellingen van het Rijk sturen we op het reduceren van het gebruik van primaire abiotische grondstoffen. Dit zijn mineralen, metalen en fossiele grondstoffen die uit de natuur worden gehaald. Dit is onze hoofddoelstelling. We gebruiken daarvoor onze Circulaire Impactladder. Die is geheel in lijn met het nieuwe nationale 'normenkader' Het Nieuwe Normaal (HNN). Daar sluiten we op aan en dat draagt bij aan een meer uniforme werkwijze.

Circulaire Impactladder als meetinstrument voor materiaalgebruik

De Circulaire Impactladder is een, in opdracht door de Groene Metropoolregio ontwikkeld, instrument die helpt bij het inzichtelijk maken van de mate van circulair materiaalgebruik van projecten en aangeeft hoe op onderdelen de circulariteit van een project verhoogd kan worden (zie 'Bijlagen 4: interne context'). Het kijkt daarbij naar het percentage circulair (hergebruikt en biobased) materiaal, dat moet leiden tot een afname van primaire abiotische grondstoffen. Het product is ontwikkeld om de doelstellingen uit de Woondeal te kunnen meten en om circulair bouwen te stimuleren. Uit eerste analyses op basis van de Circulaire impactladder blijkt dat met conventionele methodes van bouwen 90-98% primair materiaal gebruikt wordt (projectnummer 2 en 3 uit figuur 4). Projectnummer 1 laat de potentie van biobased bouwen zien: dit is het Natural Pavilion op de Floriade 2022 (zie figuur 5).

Project nr	Primair	Secundair	Hernieuwbaar	Hergebruikt	Recyclebaar	Herbruikbaar	Biologisch afbreekbaar	Storten	Verbranden	MKI	Toxiciteit
1	2%	4%	72%	21%	0%	89%	11%	0%	0%	N.B.	N.B.
2a	98%	1%	1%	0%	77%	0%	0%	19%	3%	55,1	100%
2b	98%	1%	1%	0%	75%	0%	0%	21%	4%	55,1	100%
2c	98%	1%	1%	0%	89%	0%	0%	9%	2%	55,1	100%
3	90%	1%	10%	0%	83%	8%	1%	7%	1%	N.B.	N.B.

Figuur 4: Uitkomsten materiaalgebruik Circulaire impactladder



Figuur 5: Natural Pavilion (DP6 – Noordereng Groep)

We zien ook dat sturen op CO2-reductie in de bouw steeds belangrijker wordt (zie bijvoorbeeld de CO2-budgetbenadering van DGBC). Door met de Circulaire Impactladder te sturen op reductie van het gebruik van primaire abiotische grondstoffen ontstaat ook direct substantiële reductie van CO2-uitstoot, omdat hergebruikte materialen en biobased materialen een veel lagere CO2-impact hebben dan traditionele abiotische bouwgrondstoffen. Biobased bouwmaterialen slaan zelfs substantiële hoeveelheden CO2 op! We maken die CO2-reductie inzichtelijk, maar gebruiken het in dit Programma CCB niet als (tweede) sturingsvariabele. We sturen op reductie van primair abiotisch materiaalgebruik.

Het Nieuwe Normaal

HNN is een initiatief van Cirkelstad en het Rijk en dient een nieuw, gedragen 'normenkader' te worden voor circulair bouwen. Een normenkader met haalbare én ambitieuze circulaire prestaties voor de gebouwde omgeving (zie 'Bijlage 5: externe context'). In de methodiek van HNN staan een aantal subthema's benoemd, zie figuur 6. In aansluiting op de ambities uit de Woondeal geven we met behulp van de Circulaire Impactladder invulling aan het subthema 'Milieu-impact en materiaalgebruik' (zie ook bouwsteen 2.2.) en in iets mindere mate ook aan de andere subthema's.

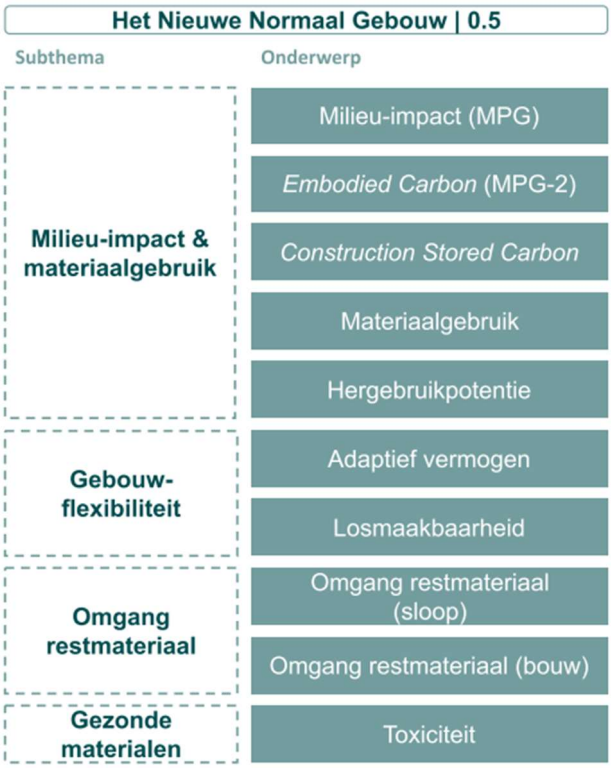

Figuur 6. Raamwerk HNN Gebouw 0.5

Uitvoeringspunten bouwsteen 2.1

Actie GMR	*Rol gemeente*
➢ 2.1.1. Raamwerk formuleren met Circulaire Impactladder en Het Nieuwe Normaal als norm voor circulair bouwen in de regio.	Besluitvorming over voorstel en borging in beleid, organisatie en projecten

Bouwsteen 2.2. Milieu-impact en hergebruikpotentie

Naast het sturen op materiaalgebruik vinden we het ook belangrijk om te kijken naar de milieu-impact van bouwen en willen we de toekomstige hergebruikpotentie van materialen maximaliseren. Om die reden kijken we, conform Het Nieuwe Normaal, ook naar de MPG, MPG-2 en de hergebruikpotentie.

Milieu-impact (MPG)

De MPG (Milieu Prestatie Gebouw) is de wettelijke norm om te toetsen op milieu-impact. Circulair bouwen is een manier om een gewenste lage MPG score te realiseren. Bij de MPG wordt berekend wat de milieuschade is van de materialen van gebouwen: van bouw tot en met einde levensduur (sloop). In het bouwbesluit wordt een eis gesteld aan een MPG-score van 0,8. Uit de praktijk (zowel overheid als marktpartijen) komen geluiden dat een MPG-score van 0,8 (te) gemakkelijk wordt behaald. Bovendien heeft de MPG berekeningsmethodiek enkele onvolkomenheden die de toepassing van CCB hinderen. In december 2022 heeft het Ministerie van BZK aangegeven dat er een verkenning wordt gestart om de eis van een MPG-score van 0,5 versneld in te stellen, namelijk in 2025 (zie Bijlage 5). In HNN 0.5 wordt hierop vooruitgelopen door voor grondgebonden woningen al uit te gaan van een prestatie-eis van 0,5 en voor gestapelde woningen van 0,55. Wij gaan uit van de versnelde invoering van de MPG-eis 0,5 en vragen om daarbij ook de berekeningsmethodiek te verbeteren.

Embodied Carbon (MPG-2) en construction stored carbon

Een veelbesproken aandachtspunt bij het gebruik van MPG is dat met enkel het werken met MPG onvoldoende rekening wordt gehouden met twee factoren:

1. De korte termijn CO2-impact van bouwen.
   Gezien de Parijs-doelstellingen dienen we voor 2023 en 2050 flinke stappen te maken met het terugdringen van CO2-impact. Deze korte termijn impact komt met MPG niet goed tot uiting. Het meten van deze CO2-impact wordt ook wel benoemd als *embodied carbon* of MPG-2.
2. De voordelen van biobased bouwen.
   Voor het groeien van biobased bouwmaterialen wordt CO2 opgenomen. Deze CO2 wordt als het ware onttrokken uit de atmosfeer en opgeslagen in bouwmaterialen en gebouwen, vandaar de naam construction stored carbon. Dit effect wordt niet in MPG of in MPG-2 meegerekend, maar kan een belangrijke bijdrage leveren aan het behalen van klimaatdoelstellingen.

Wij willen inzichtelijk maken hoeveel de bouw van onze woningen op de ‘korte termijn’ (30 jaar) bijdraagt aan de globale klimaatafspraken (Parijs 2015) en dus CO2-reductie. Voor meer informatie zie Bijlage 5.

Hergebruikpotentie: Circulair ontwerpen en materialenpaspoort

De hergebruikpotentie zegt iets over de mate waarin bouwmaterialen of gebouwonderdelen na einde van de levensduur van het gebouw hergebruikt kunnen worden. Door circulair ontwerpen kan in belangrijke mate worden bijgedragen aan toekomstig hoogwaardig hergebruik van onderdelen van gebouwen. Denk daarbij aan (droge) verbindingen via bouten en moeren in plaats van (natte) verbindingen door aan elkaar gestort beton.

Er is geen methodiek om hergebruikpotentie te meten, maar wel om hoogwaardig hergebruik van grondstoffen op materiaal-, product-, element- en objectniveau te bevorderen. Dat kan met materiaalpaspoorten, of kortweg ‘paspoorten’. Deze worden binnen de bouwsector gezien als een belangrijk middel om te komen tot circulaire bouw. Er zijn verschillende vormen (denk aan tools, maar ook schaalniveaus) en aanbieders van materialenpaspoorten. Daarvan gaan we onderzoeken op welke wijze (methoden en instrumenten) we als GMR gaan werken.

Uitvoeringspunten bouwsteen 2.2

Actie GMR	*Rol gemeente*
➢ 2.2.1. Te hanteren methodieken, instrumenten en werkwijzen voor hoogwaardig hergebruik bepalen	Besluitvorming over voorstel en borging in beleid, organisatie en projecten

Bouwsteen 2.3 Raamwerk conceptueel bouwen

Ambitie
De CCB-ambities zoals opgenomen in de Woondeal (2023) (per 2025 zijn ten minste 25% van de te bouwen woningen conceptueel en per 2030 ten minste 50%) maken geen onderscheid tussen grondgebonden of gestapelde woningen. Aangezien een groot deel van de grondgebonden woningen al conceptueel is (bouwpartijen werken al volop met gestandaardiseerde producten en prefabricage van onderdelen en elementen), moet deze prestatie-eis ook specifiek worden gelezen als doelstelling voor gestapelde woningbouw (appartementen) (zie 'Bijlage 4: interne context').

Woonstandaard
Een belangrijk onderdeel van conceptueel bouwen is dat de wijze van inkopen en aanbesteden wijzigt. In plaats van maatwerk te leveren op basis van uiteenlopende programma's van eisen, ontwerpen en bestekken worden er standaardproducten ontwikkeld, geproduceerd en ingekocht. Om collectief te sturen op de eigenschappen van deze producten is door het Netwerk Conceptueel Bouwen en Aedes de Woonstandaard ontwikkeld. Een beschrijving van uiteenlopende product-marktcombinaties met ruimtelijke en functionele eisen die zowel inkopende als producerende partijen moet helpen om vraag en aanbod bij elkaar te brengen. Een overzicht van conceptuele bouwmethodes is terug te vinden op de Conceptenboulevard.

Conceptuele bouwmethodes
Conceptueel bouwen kan gecategoriseerd worden in uiteenlopende bouwmethodes. Onderscheid in categorieën is belangrijk vanwege de bijhorende duurzaamheidsprestaties. In literatuur over industrieel en conceptueel bouwen wordt onderscheid gemaakt tussen drie bouwmethodes: conventioneel (beton), biobased non-volumetrisch (2D-elementen) en modulair bouwen (3D). Het belangrijkste onderscheid zit in het materiaalgebruik. Conventioneel bouwen verbruikt veel primaire grondstoffen, modulair bouwen iets minder en biobased bouwen vrijwel geen. In biobased materiaal wordt bovendien CO2 opgeslagen. Dat vertaalt zich rechtstreeks in CO2 impact! Het is belangrijk hier rekening mee te houden bij het inkopen van conceptuele woningen. Conceptueel bouwen is niet per definitie duurzaam bouwen!

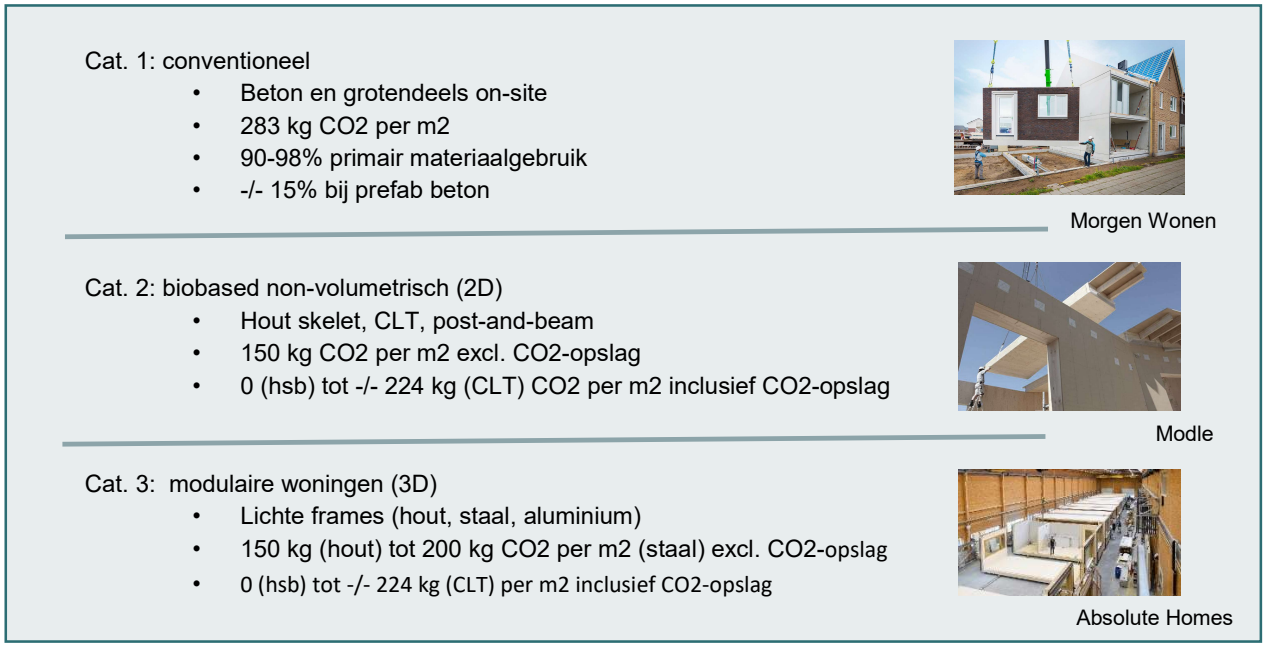

Figuur 7: Categorieen conceptuele bouwmethodes

Uitvoeringspunten bouwsteen 2.3

Actie GMR	*Rol gemeente*
➢ 2.3.1. Raamwerk prestaties conceptueel bouwen ontwikkelen	Besluitvorming over voorstel en borging in beleid, organisatie en projecten

Bouwsteen 2.4. Monitoring

Voor de monitoring van de regionale woningbouwopgave is door de regio een woningmarktmonitor ontwikkeld. Deze monitor wordt jaarlijks geactualiseerd met data van de 18 gemeentes en geeft hiermee op regionaal niveau inzicht in de ontwikkeling van de woningbouwopgave. Deze woningmarktmonitor gaan we uitbreiden met data over conceptueel circulair bouwen, zoals materiaalgebruik, milieu-impact en categorie bouwmethode. Met deze uitbreiding geven we met minimale inzet en middelen betrouwbaar inzicht in de ontwikkeling van de duurzaamheidsopgaven en kan waar nodig worden bijgestuurd.

Uitvoeringspunten bouwsteen 2.4

Actie GMR	*Rol gemeente*
➢ 2.4.1. Woningmarktmonitor uitbreiden met data over circulariteit en conceptueel bouwen	Besluitvorming over voorstel en borging in organisatie



Figuur 3: Voorbeeld van Woningmarktmonitor

Bouwsteen 2.5. Inkoop en aanbesteding

De wijze van inkoop en aanbesteding is een belangrijke schakel tussen beleidsdoelstellingen en projecten. Voor conceptueel circulair bouwen moet anders omgegaan worden met de inkoop- of tenderstrategie, selectie- en gunningscriteria én de wijze van samenwerking en contractvorming.

Voor circulair bouwen is het belangrijk dat er duidelijke en meetbare prestatie-eisen worden gesteld. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn de haalbaarheid (hoe voorkom je te hoge eisen / stapeling van ambities) en de vergelijkbaarheid (hoe borg je dat berekeningen kloppen en vergelijkbaar zijn). Voor conceptueel bouwen is het risico groot dat er een mismatch is tussen vraag en aanbod, waardoor traditionele bouwmethodes winnen. Dit vergt een omslag van de traditionele vraaggestuurde bouw (selectie van een locatiegebonden uniek plan) naar conceptuele aanbodgestuurde bouw (selectie van een standaard product dat breed toepasbaar is).

Een kansrijke integrale oplossingsrichting is aanbodgestuurde inkoop van duurzame conceptwoningen. Dat betekent gericht conceptwoningen inkopen of aanbesteden die voornamelijk zijn opgebouwd uit biobased bouwmaterialen (categorie 2 en 3 uit Figuur 7).

Uitvoeringspunten bouwsteen 2.5

Actie GMR	*Rol gemeente*
➢ 2.5.1. Aanbevelingen over te hanteren methodes en instrumenten bij inkoop en aanbesteding	Implementeren advies in beleid en projecten
➢ 2.5.2. Opzetten van samenwerkingen (bv. met PIANOo) voor advies en ondersteuning bij inkoop en aanbesteding (in afstemming met vergelijkbare GMR trajecten rond inkoop)	-

Programmaonderdeel 3. Kennis en capaciteit

Een gebrek aan kennis en capaciteit is een belangrijk risico voor het behalen van de doelstellingen op conceptueel circulair bouwen. In dit programmaonderdeel is uitgewerkt hoe we partijen in de regio helpen aan de benodigde kennis en capaciteit. Dit benaderen we als een iteratief proces van het vaststellen van kennisbehoefte, kennisontwikkeling, innoveren en experimenteren en kennisdeling.



Figuur 9: Iteratief proces kennis

Bouwsteen 3.1. Kennisbehoefte

Om zoveel mogelijk richting te geven aan de activiteiten binnen het Programma CCB en maximaal bij te dragen aan het implementeren van conceptueel circulair bouwen in projecten, zoeken we aansluiting op de belangrijke lopende projecten uit de Woondeal (bijlage 6). We inventariseren vanuit deze projecten wat de projectopgave en -status is en wat bij deze projecten nodig is of nog mogelijk is om daadwerkelijk stappen te zetten in conceptueel circulair bouwen.

Het is belangrijk te beseffen dat bij een deel van deze projecten afspraken al vaststaan of de uitwerking al heeft plaatsgevonden en dat er weinig ruimte is voor nieuwe ambities of afspraken. Voor andere projecten is deze ruimte er wel, afhankelijk van de fase waarin het project zich bevindt, grondpositie, businesscase, programma, enzovoort.

De benodigde aanpak om conceptueel circulair bouwen te implementeren zal variëren per project. Bij project 1 zal behoefte zijn aan een advies over tenderstrategie met gunningscriteria, bij project 2 zal begeleiding nodig zijn bij het toepassen van de Circulaire Impactladder, bij project 3 zal kennis en capaciteit nodig zijn en bij project 4 zal intervisie nodig zijn. We inventariseren samen met de gemeentes welke aanpak of strategie nodig is, zodat we gericht kunnen ondersteunen met inhoudelijke verdieping, interventie, opleiding of advies. We kijken daarbij of we vanuit de praktische en dagelijkse behoefte van projecten kunnen werken aan het bundelen van activiteiten, kennisdeling en opschaling.

Uitvoeringspunten bouwsteen 3.1

Actie GMR	*Rol gemeente*
➢ 3.1.1. Inventarisatie projecteigenschappen en kennisbehoefte belangrijkste projecten Woondeal	Vast contactpersoon per project en aanleveren van de benodigde projectinformatie
➢ 3.1.2. Inventarisatie kennisbehoefte vanuit intervisie projecten (zie bouwsteen 3.2)	-

Bouwsteen 3.2. Kennisontwikkeling en opleiding

Via ***inhoudelijke verdieping***, ***intervisie***, ***opleiding*** *en* ***advies*** werken we samen met de betrokken projectteams aan de benodigde *kennisontwikkeling* én de implementatie in projecten.

Intervisie

Intervisie biedt de kans om inhoudelijke verdieping te zoeken in projecten en samen met de betrokken projectteamleden en experts uitwerking te geven aan oplossingen voor bepaalde problemen binnen projecten. Een intervisietraject kan in twee of drie dagdelen worden doorlopen. Van belang hierbij is dat de projectleden een basis kennisniveau hebben over conceptueel circulair bouwen. Vervolgens kan worden ingezoomd op het project en het proces. Afhankelijk van de vooraf geformuleerde probleemstelling kunnen er experts (bijvoorbeeld van het Expertteam woningbouw van het Rijk) worden uitgenodigd voor inhoudelijke verdieping en advies. Als laatste wordt stilgestaan bij borging en implementatie. Wat zijn de inzichten en de geleerde lessen en hoe kunnen we dit in het project en proces

Inhoudelijke verdieping

Uit inventarisatie en intervisie vanuit projecten zal naar voren komen dat op bepaalde thema's inhoudelijke verdieping gewenst is. Bijvoorbeeld de raakvlakken tussen conceptueel circulair bouwen en opgaves rondom biodiversiteit en klimaatadaptatie (toekomstbestendig bouwen) of de financiële haalbaarheid van conceptueel circulair bouwen (zie toelichting bijlage 3).

borgen?

Opleiding

Het implementeren van doelstellingen op het vlak van conceptueel circulair bouwen in beleid, processen en projecten vergt een gevoel voor urgentie, bewustwording over veranderende rollen en werkwijzen en inhoudelijke kennis en vaardigheden om dit in organisaties en projecten te implementeren. We ondersteunen dit door het aanbieden van een passende en praktische opleiding. We maken hierbij onderscheid tussen gemeentes en corporaties en tussen de verschillende organisatieniveaus: operationeel, tactisch en strategisch.

Werken aan verandering begint bij een gevoel van urgentie bij de opgave en betrokkenheid bij bestuurders en directie. Zonder een duidelijke koers en opdracht zal er weinig belang worden gevoeld om de doelstellingen te implementeren in beleid en projecten.

We formuleren een opleidingsaanbod wat voldoende ingaat op zowel conceptueel als circulair bouwen, weinig tijdsbeslag vergt en voldoende praktijkgericht is. Gericht op het implementeren in beleid en projecten. We denken aan:

- Masterclasses conceptueel circulair bouwen (i.s.m. Via-T)
- Een training 'circulaire gebiedsontwikkeling' met behulp van het Kompas Circulaire Gebiedsontwikkeling, waar betrokken projectleiders vanuit meerdere projecten en gemeentes deelnemen en praktische handvatten aangereikt krijgen;
- Workshops over de werking en toepassing van Het Nieuwe Normaal en de Circulaire Impactladder.

Advies

Gemeentes kunnen contact opnemen met de Groene Metropoolregio voor advies. Afhankelijk van de vraag en de benodigde capaciteit kan de Groene Metropoolregio hier zelf in adviseren, of kan zij helpen bij het vinden van de goede ondersteuning of ervaringsdeskundigen elders vanuit de regio. Voorbeelden van ondersteuning zijn:

- Flexpool Groene Metropoolregio
- Versnellingsteam provincie Gelderland
- Strippenkaart woningcorporaties expertise inkoop/aanbesteding (via PIANOo)
- Expertteam Woningbouw BZK

Uitvoeringspunten bouwsteen 3.2

Actie GMR	*Rol gemeente*
➢ 3.2.1. Intervisie: Het opstarten van een intervisie-traject voor vijf projecten i.s.m. Expertteam Woningbouw BZK	Projecten aandragen voor intervisie en met projectteam deelnemen aan intervisietraject
➢ 3.2.2.Inhoudelijke verdieping: Twee werksessies 'toekomstbestendig bouwen'	Facultatieve deelname aan werksessie
➢ 3.2.3. Inhoudelijke Verdieping: bij projecten in de regio aan de slag met een circulaire GREX-VEX om hier meer kennis over op te doen. We zoeken hierbij aansluiting op het onderzoek 'circulaire GREX – VEX', wat mede in samenwerking met de gemeente Arnhem door Alba Concepts is uitgevoerd	Met casus bijdragen aan verdieping circulaire GREX-VEX,
➢ 3.2.4. Opleiding: Masterclass conceptueel circulair bouwen	Facultatieve deelname aan masterclass
➢ 3.2.5. Opleiding: Training circulaire gebiedsontwikkeling a.d.h.v. het kompas circulaire gebiedsontwikkeling	Facultatieve deelname aan training
➢ 3.2.6. Advies: Communiceren over mogelijkheden advies en ondersteuning.	-

Bouwsteen 3.3. Innoveren en experimenteren

De regio speelt een belangrijke rol om innovatie in de hele keten van conceptueel circulair bouwen te stimuleren. Van grondstoffen, productontwikkeling, ontwerp, prefabricage en logistiek tot en met bouw. We gaan de markt uitdagen om te innoveren, we stimuleren het opzetten van ketens van hergebruikte en biobased materialen én we zorgen voor inspiratie.

De markt uitdagen om te innoveren

Om te innoveren is het nodig om de markt uit te dagen door de lat af en toe hoger te leggen en ruimte te geven aan experimenten. We zien interessante voorbeelden om ons heen waar met behulp van de juiste triggers de aandacht voor conceptueel circulair bouwen een extra stimulans hebben gekregen. We kunnen hier als regio een voorbeeld aan nemen. We denken aan:

- *Innovatieve prijsvragen*: Tenminste één keer per jaar een ontwerpprijsvraag vergelijkbaar met de uitvraag van 'Een nieuwe bouwcultuur' of 'Ballast Nedam', waarin ontwerpers of bouwers worden uitgedaagd een circulair concept te ontwerpen.
- *Ambitieuze projecten*: Voor iedere gebiedsontwikkeling tenminste één deelproject aanwijzen met extra hoge ambities, zoals een MPG van 0,2, 95% biobased bouwen of 100% modulair bouwen.
- *Ambitieuze afspraken*: Rijwoningen alleen nog in houtbouw concepten realiseren.
- *Laaghangend fruit*: Het benutten van 'laaghangend fruit'. Bijvoorbeeld door regionale afspraken te maken over uitgangspunten binnen projecten:
    - Verbod op gebruik van glas- en steenwol als er biobased alternatieven zijn,
    - Verbod op gebruik van regulier beton, als er duurzame alternatieven zijn (tenminste X % minder CO_2 uitstoot),
    - Verplicht gebruik maken van recyclebare pallets.

Stimuleren van ketens biobased en hergebruikte materialen

Om primair abiotisch materiaalgebruik te reduceren zetten we in op het stimuleren van ketens van hergebruikte en biobased materialen. Zo werken we aan:

- *Regionaal Fieldlab van Building Balance*:
  Building Balance is het nationale programma voor het stimuleren van biomassa verwaarding tot bouwmaterialen. Dit gebeurt in regionale fieldlabs die uit moeten groeien tot rendabele

ketens, zoveel mogelijk met bestaande initiatieven. Een van deze fieldlabs voor biobased bouwmaterialen komt naar verwachting, met hulp van Building Balance, in Wijchen.

- Groeifondsaanvraag:
  Samen met de provincie is door de regio een aanvraag rondom 1 op 1 hergebruik van betonelementen van afgebroken gebouwen ingediend bij het Nationaal Groeifonds. Bij toekenning richten we ons op het opzetten van een Community of Practice en het aanjagen van goede voorbeeldprojecten.

Actie GMR	Rol gemeente
3.3.1. Stimulans en inspiratie: innovatie in regionale projecten borgen	Besluitvorming over voorstel en borgen in beleid en projecten.
3.3.2. CoP 1 op 1 hergebruik betonelementen en Building Balance fieldlab productieketen biobased bouwmaterialen	-



Figuur 12. Circulaire sloop van het provinciehuis in Arnhem (bron: Arnhemsche Courant).

Bouwsteen 3.4. Kennisdeling

Kennisdeling is van belang om andere projecten en gemeentes, provincie, rijk en stakeholders te laten profiteren van de opgedane kennis. Andersom volgen we ontwikkelingen buiten de regio en verzamelen en delen we deze kennis met gemeentes en projecten. Hoewel het kennisniveau per gemeente of zelfs per project kan variëren stellen we in algemene zin vast dat het kennisniveau over conceptueel circulair bouwen tekortschiet om dit regiobreed succesvol in beleid en projecten te implementeren. We gaan daarom kennisdeling faciliteren en stimuleren. We zien dat er heel veel kennis in de markt beschikbaar is, maar dat er onvoldoende tijd en capaciteit is om deze kennis te ontsluiten en toe te passen in beleid en projecten. De focus ligt hier daarom op het ontsluiten en delen van beschikbare kennis. De kennis zal op een aantal manieren verzameld en ontsloten worden (zie voor nadere toelichting Bijlage 3: Kennisontwikkeling en -deling):

- Factsheets
- Projectenboek
- Website

- Werkgroepen
- Landelijke programma's
- Kennisbijeenkomsten en –congressen
- VIA-T

Uitvoeringspunten bouwsteen 3.4

Actie GMR	*Rol gemeente*
➢ 3.4.1. Uitwerken factsheets	Delen binnen de organisaties
➢ 3.4.2. Projectenboek: we stellen een digitaal projectenboek op met relevantie projectinformatie over conceptueel circulair bouwen. We zoeken hierbij aansluiting bouwsteen 2.4 monitoring en 3.1 kennisbehoefte.	Vast contactpersoon per project en aanleveren van de benodigde projectinformatie
➢ 3.4.3. Website: we richten een online omgeving in waar alle relevantie informatie en nieuws over conceptueel circulair bouwen wordt bijgehouden.	GMR informeren over relevantie informatie vanuit de gemeentes. Interne organisatie informeren over website.
➢ 3.4.4. Landelijke programma's: we delen de ontwikkelingen op landelijk niveau via de website.	-
➢ 3.4.5. Kennisbijeenkomsten en -congressen: we zijn zichtbaar op kennisbijeenkomsten en -congressen door actieve deelname en bijdrage aan programma's. We delen opgedane kennis en inzichten via de website.	Gemeentes kunnen facultatief een bijdrage leveren aan inhoudelijk programma.
➢ 3.4.6. Verkennen samenwerking met VIA-T	-

Bouwsteen 3.5. Capaciteit

Extra ambities en opgaves op het vlak van conceptueel circulair bouwen vragen extra capaciteit. Deze capaciteit dient langdurig te worden geborgd. We kijken hiervoor naar een combinatie van het efficiënter inzetten van bestaande capaciteit en het organiseren van extra interne en externe capaciteit.



Figuur 14: Verschillende oplossingsrichtingen om de beschikbare ambtelijke capaciteit te versterken

Bestaande capaciteit efficiënter inzetten: er gaat veel kostbare tijd verloren door een gebrek aan kennis en ervaring. Door voldoende aandacht voor kennisontwikkeling en -deling (*zie bouwsteen 3.2 en 3.4)* wordt de bestaande capaciteit efficiënter benut.

Flexpool duurzaamheid*:* De Groene Metropoolregio heeft nu een jaar ervaring met de Flexpool. Deze Flexpool met externe capaciteit (in 2022 en 2023 ingevuld door Arcadis – Over Morgen) is opgesteld naar aanleiding van de opgave om de woningbouwopgave te versnellen. De Flexpool kan door gemeentes worden aangewend om projecten te versnellen. Gemeentes kunnen projecten indienen en maken aanspraak op extra capaciteit of advies. Deze werkwijze kan eenvoudig worden uitgebreid voor de opgave om te verduurzamen. Dit kan bijvoorbeeld door uitbreiding van het Flexpoolteam met relevante expertise, waar nodig in combinatie met uitbreiding van het budget, of de aanbesteding van een separate 'Flexpool verduurzaming'.

Extra ambtelijke capaciteit*:* Het is wenselijk ook voldoende eigen ambtelijke capaciteit te behouden. Dit draagt bij aan meer betrokkenheid, continuïteit en kennisdeling. Dit is tegelijkertijd een uitdaging: kleinere gemeentes hebben niet de omvang en middelen of zijn een onvoldoende aantrekkelijke werkgever om de gewenste werknemers te werven. Een oplossingsrichting kan zijn om te werken met regionale extra capaciteit, waarmee een aantal medewerkers kunnen worden geworven die regionaal

kunnen worden ingezet op projecten. Deze medewerkers kunnen in dienst komen van gemeentes Arnhem en Nijmegen, de GMR of de provincie. Dit vergoot de wervingskansen en hier spelen een aantal van de grotere opgaves. De medewerkers kunnen een deel van hun tijd worden ingezet bij opgaves in kleinere gemeentes.

Regionaal traineeship duurzame bouw*:* Traineeships zijn een succesvolle wijze om nieuw talent aan te trekken en daarmee bij te dragen aan het op de langere termijn borgen van voldoende ambtelijke capaciteit. Idee is daarom om een regionaal traineeship duurzame bouw te ontwikkelen. Dit traineeship kan een samenwerking zijn tussen de gemeentes en de woningbouwcorporaties, waarbij trainees ervaring kunnen opdoen bij verschillende soorten bedrijven en in verschillende afdelingen en rollen. Onderdeel van het traineeship is een opleidingsprogramma, wat zich vooral richt op de ontwikkeling van competenties en vaardigheden en de persoonlijke ontwikkeling.

Uitvoeringspunten bouwsteen 3.5

Actie GMR	*Rol gemeente*
➢ 3.5.1. Flexpool duurzaamheid: we breiden de Flexpool versnelling uit of organiseren een Flexpool CCB met expertise op conceptueel circulair bouwen. We wijzen gemeentes actief op de mogelijkheid hier gebruik van te maken. We werken samen met de adviseurs uit de Flexpool aan kennisontwikkeling en kennisdeling.	Interne organisatie wijzen op mogelijkheden Flexpool.
➢ 3.5.2. Extra capaciteit: we organiseren regionaal extra capaciteit.	Besluitvorming over voorstel en uitvoering van het plan.
➢ 3.5.3. Regionaal traineeship duurzame bouw: we organiseren een regionaal traineeship duurzame bouw.	Besluitvorming over voorstel en uitvoering van het plan.

3. Organisatie

De implementatie van het programma CCB vraagt om een afdoende organisatorische verankering binnen de organisaties en binnen de relevante netwerken.

Organisatorische verankering Groene Metropoolregio
Voor de afstemming met de gemeentes sluiten we aan op de bestaande GMR overleg- en besluitvormingsstructuur: de ambtelijke en bestuurlijke platforms en de bestuurlijke opgaveteams. We zijn betrokken bij zowel Groene Groei als bij Circulaire Regio. Besluitvorming vindt plaats via Circulaire Regio en agendering via Groene Groei is informerend.

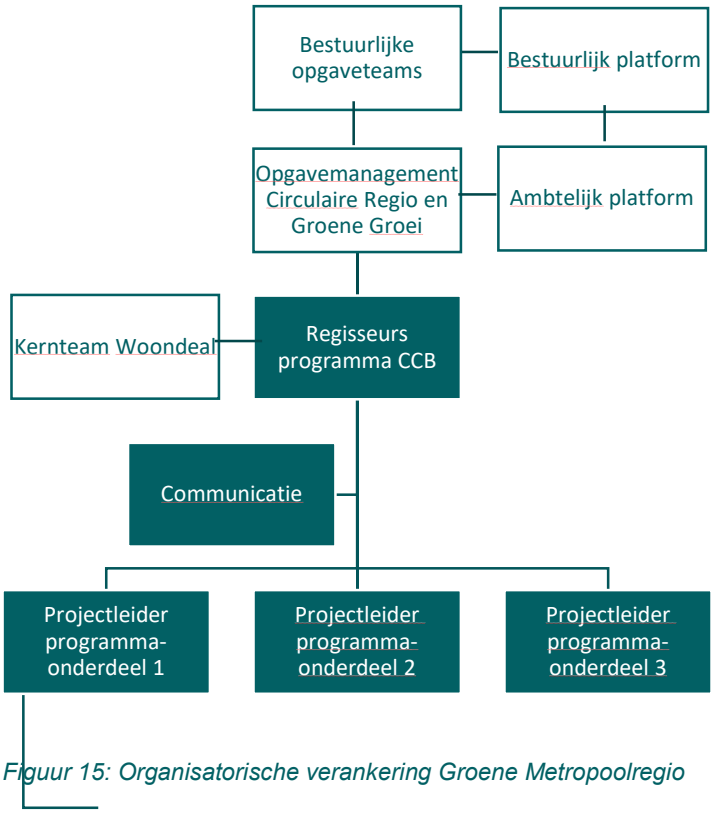

Figuur 15: Organisatorische verankering Groene Metropoolregio

De regisseurs Programma CCB zijn verantwoordelijk voor de programmavorming en -uitvoering. Zij staan onder de directe aansturing van de opgavemanagers. De regisseurs Programma CCB zijn intern en extern het gezicht en aanspreekpunt van het Programma CCB. De regisseurs en projectleiders worden ondersteund door een communicatiemedewerkers en programmaondersteuning.

De bouwstenen en onderliggende actiepunten kunnen worden gezien als autonoom op te pakken deelprojecten. Deze projecten kunnen worden opgepakt door de regisseurs zelf, maar ook door derden. Denk bijvoorbeeld aan ZZP'ers die één of meerdere programmaonderdelen kunnen uitwerken en uitvoeren. Zij werken inhoudelijk altijd onder de verantwoordelijkheid van de regisseurs.

Afstemming stakeholders
Voor het behalen van de doelen is het van belang de samenwerking en afstemming met stakeholders te borgen. We maken daarbij onderscheid tussen de afstemming met overheden, woningcorporaties, marktpartijen en het kennisnetwerk rondom conceptueel circulair bouwen. In onderstaande schema staat samengevat met welke stakeholders we afstemming organiseren. De wijze waarop we dat doen verschilt per stakeholder.



Figuur 46: Afstemming stakeholders

Overheden: De Provincie en het Rijk zijn belangrijke partners in het behalen van de doelstellingen. We organiseren tenminste elk half jaar inhoudelijke afstemming met de provincie en elk jaar een gezamenlijke afstemming met het Rijk, de Provincie en de gemeentes Arnhem en Nijmegen over de inhoud en voortgang van het programma CCB en raakvlakken met gemeentelijke, provinciale en landelijke programma's en projecten. Als Groene Metropoolregio kunnen we een belangrijke rol spelen als lobbyist richting BZK om aandacht te vragen voor aspecten zoals knellende wet- en regelgeving, subsidiëring, kennisontwikkeling enz.

Woningcorporaties: We nemen het initiatief om een vaste samenwerking en overlegstructuur te organiseren met de vier grootste woningcorporaties van Arnhem – Nijmegen (Volkshuivesting, Vivare, Talis en Portaal), Aedes en Netwerk Conceptueel Bouwen met als doel om samen uitwerking te geven aan een plan voor conceptueel circulair bouwen door woningcorporaties. Doel is dat alle grote woningcorporaties in de regio hier aansluiting bij gaan vinden.

Marktpartijen: We werken aan een voorstel voor hoe we de grote grondeigenaren van de belangrijkste woningbouwprojecten in de regio kunnen betrekken bij het programma CCB en samen kunnen werken aan een intentie-overeenkomst en samenwerkingsovereenkomst CCB. We werken aan een voorstel voor hoe we met koplopers uit de regio en in het land kunnen samenwerken en hun kennis en koploperspositie kunnen gebruiken voor het behalen van onze doelstellingen. Een belangrijke kans daarbij is het stimuleren van samenwerking tussen grote grondeigenaren en koplopers, zodat kruisbestuiving plaatsvindt.

Kennisnetwerk: We hebben structurele afstemming met diverse stakeholders uit het kennisnetwerk. We sluiten aan bij Cirkelstad bijeenkomsten, COP's (community's of practice) en hebben regelmatige afstemming met Citydeal, DGBC en het lente-akkoord om elkaar te informeren over inhoud en voortgang zodat we op de hoogte zijn van wat er speelt en zicht houden op kansen voor samenwerking en kennisdeling. We verkennen mogelijkheden voor samenwerking met PIANOo.

Routekaart Conceptueel Circulair Bouwen

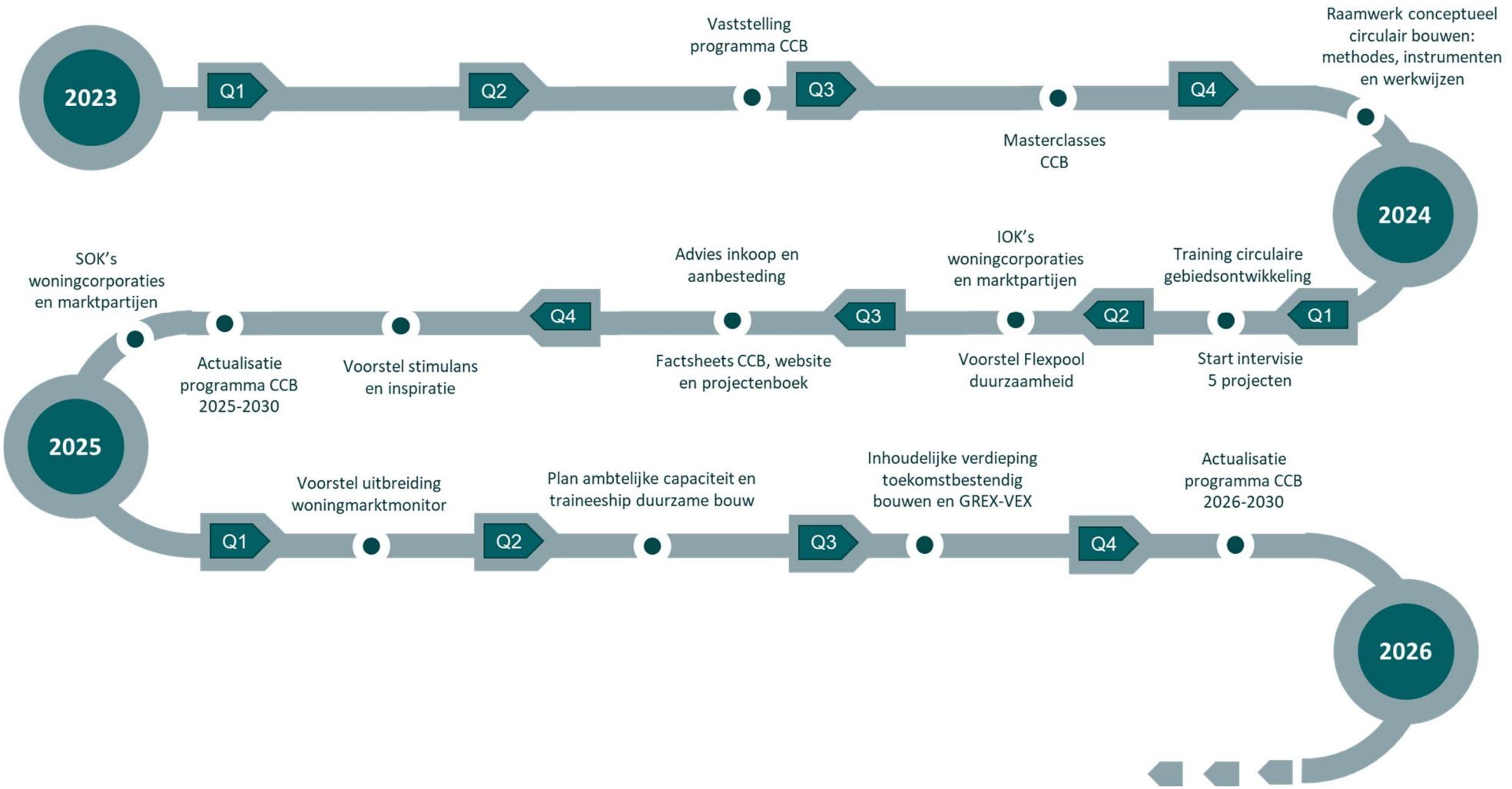

Uitvoeringsagenda

Deze Uitvoeringsagenda is een planning van de uitvoeringspunten bij de bouwstenen, zoals bij elke bouwsteen geformuleerd. Hierin staat ook uitgewerkt wat de rol van de Groene Metropoolregio is en wat van de gemeentes wordt verwacht.

Bouwsteen	*Uitvoeringspunt*	*Gereed*	*Ambtelijk platform*	*Bestuurlijk platform*
1.1 Gemeenten	1.1.1. Ambities CCB eenduidig opnemen in gemeentelijk beleid, in combinatie met bouwstenen 2.1. en 2.2.	Q3 - 2023	Q4 - 2023	Q4 - 2023
1.2. Woningcorporaties	1.2.1. Samenwerking initiëren woningcorporaties Volkshuisvesting, Vivare, Talis en Portaal en Aedes, NCB	Q4 – 2023	Q4 – 2023	-
1.2 Woningcorporaties	1.2.2. Gezamenlijk plan CCB woningcorporaties opstellen	Q4 - 2023	Q4 - 2023	
1.2. Woningcorporaties	1.2.3. Intentieovereenkomst woningcorporaties – gemeentes opstellen	Q1 – 2024	Q1 – 2024	Q1 – 2024
1.2. Woningcorporaties	1.2.4. Samenwerkingsovereenkomst woningcorporaties – gemeentes opstellen	Q4 – 2024	Q4 – 2024	Q4 – 2024
1.3. Marktpartijen	1.3.1. Verkenning draagvlak samenwerking en afspraken (i.s.m. gemeenten)	Q1 – 2024		
1.3. Marktpartijen	1.3.2. Intentieovereenkomst marktpartijen – gemeentes opstellen	Q1 – 2024	Q1 – 2024	Q1 – 2024
1.3. Marktpartijen	1.3.3. Samenwerkingsovereenkomst marktpartijen – gemeentes opstellen	Q4 – 2024	Q4 – 2024	Q4 – 2024
2.1. Raamwerk circulair bouwen	2.1.1. Raamwerk formuleren met Circulaire Impactladder en Het Nieuwe Normaal als norm voor circulair bouwen in de regio	Q3 – Q4 2023	Q4 – 2023	
2.2. Milieu-impact en materiaalgebruik	2.2.1. Te hanteren methodieken, instrumenten en werkwijzen voor hoogwaardig hergebruik bepalen	Q3 – Q4 2023	Q4 – 2023	
2.3. Raamwerk conceptueel bouwen	2.3.1. Raamwerk prestaties conceptueel bouwen ontwikkelen	Q3 – Q4 2023	Q4 – 2023	
2.4. Monitoring	2.4.1. Woningmarktmonitor uitbreiden met data over circulariteit en conceptueel bouwen	Q4 – 2024	Q1 – 2025	
2.5. Inkoop en aanbesteding	2.5.1. Aanbevelingen over te hanteren methodes en instrumenten bij inkoop en aanbesteding	Q1 – Q2 2024	Q3 – 2024	
2.5. Inkoop en aanbesteding	2.5.2. Opzetten van samenwerkingen (bv. met PIANOo) voor advies en ondersteuning bij inkoop en aanbesteding	Q1 – Q2 2024	Q3 – 2024	
3.1. Kennisbehoefte	3.1.1. Inventarisatie projecteigenschappen en	Q3 – Q4 2023	Q1 – 2024	-

	kennisbehoefte belangrijkste projecten Woondeal			
3.1. Kennisbehoefte	3.1.2. Inventarisatie kennisbehoefte vanuit intervisie projecten (zie bouwsteen 3.2)	Q1 – Q2 2024		
3.2. Kennisontwikkeling en opleiding	3.2.1. Intervisie: Het opstarten van een intervisie-traject voor vijf projecten i.s.m. Expertteam Woningbouw BZK	Q1 – 2024	-	-
3.2. Kennisontwikkeling en opleiding	3.2.2.Inhoudelijke verdieping: Twee werksessies 'toekomstbestendig bouwen'	Q3 – 2025	Q3 – 2025	-
3.2. Kennisontwikkeling en opleiding	3.2.3. Inhoudelijke Verdieping: bij projecten in de regio aan de slag met een circulaire GREX-VEX om hier meer kennis over op te doen.	Q3 – 2025	Q3 – 2025	-
3.2. Kennisontwikkeling en opleiding	3.2.4. Opleiding: Masterclass conceptueel circulair bouwen	Q3 – 2023	-	-
3.2. Kennisontwikkeling en opleiding	3.2.5. Opleiding: Training circulaire gebiedsontwikkeling a.d.h.v. het kompas circulaire gebiedsontwikkeling	Q1 – 2024	-	-
3.2. Kennisontwikkeling en opleiding	3.2.6. Advies: Communiceren over mogelijkheden advies en ondersteuning.			
3.3. Innoveren en experimenteren	3.3.1. Stimulans en inspiratie: innovatie in regionale projecten borgen	Q3 – 2024	Q4 – 2024	
3.3. Innoveren en experimenteren	CoP 1 op 1 hergebruik betonelementen en Building Balance fieldlab productieketen biobased bouwmaterialen			
3.4. Kennisdeling	3.4.1. Uitwerken factsheets	Q3 – 2023	Q3 – 2023	
3.4. Kennisdeling	3.4.2. Projectenboek: we stellen een digitaal projectenboek op met relevantie projectinformatie over conceptueel circulair bouwen.	Q1 – Q2 2024	Q3 – 2024	-
3.4. Kennisdeling	3.4.3. Website: we richten een online omgeving in waar alle relevantie informatie en nieuws over conceptueel circulair bouwen wordt bijgehouden.	Q3 – 2024	-	-
3.4. Kennisdeling	3.4.4. Landelijke programma's: we delen de ontwikkelingen op landelijk niveau via de website.			
3.4. Kennisdeling	3.4.5. Kennisbijeenkomsten en -congressen: we zijn zichtbaar op kennisbijeenkomsten en -congressen door actieve deelname en bijdrage aan programma's.			
3.4. Kennisdeling	3.4.6. Verkennen samenwerking met VIA-T			
3.5. Capaciteit	3.5.1. Flexpool duurzaamheid: we breiden de Flexpool versnelling uit of	Q1 – 2024	Q2 – 2024	

	organiseren een Flexpool CCB met expertise op conceptueel circulair bouwen.			
3.5. Capaciteit	3.5.2. Extra capaciteit: we organiseren regionaal extra capaciteit.	Q1 – 2025	Q2 – 2025	Q2 – 2025
3.5. Capaciteit	3.5.3. Regionaal traineeship duurzame bouw	Q1 – 2025	Q2 – 2025	Q2 – 2025



Hortus Ludi Nijmegen
Dura Vermeer – foto Architectuur Maken

Bijlagen

Bijlage 1: Totstandkoming programma

Bijlage 2: Bovenwettelijke eisen

Bijlage 3: Toelichting kennisontwikkeling en -deling

Bijlage 4: Interne context

Bijlage 5: Externe context

Bijlage 6: Belangrijke locaties Woondeal

Bijlage 1: Totstandkoming programma

Observaties
Op basis van 50 gesprekken met gemeentes, provincie, ontwikkelaars, bouwers en andere stakeholders hebben we medio 2022 de volgende observaties gedaan:

'Er is een regionale voedingsbodem met urgentie en draagvlak, maar conceptueel circulair bouwen staat in de kinderschoenen en resultaten en ervaringen zijn beperkt tot kleinschalige en eenmalige pilots en experimenten. Er is behoefte aan acties en resultaten die leiden tot versnelling en structurele opschaling'

Behoeftes
Er is behoefte aan duidelijkheid en voortgang:

- Toekomstperspectief schetsen
- Draagvlak creëren
- Verandering tot stand brengen
- Opdrachtgeverschap overheid organiseren
- Overzicht, structuur en gezamenlijke focus aanbrengen
- Concrete doelstellingen en afspraken maken (meetbaar en toetsbaar)
- Duidelijke aanpak en stappenplan
- Nieuwe vormen van samenwerking organiseren
- Haalbare doelstellingen en condities
- Schaalbaar (opschalen van pilots)

Toekomstperspectief 2030
Op basis van deze observaties en behoeftes is een toekomstperspectief voor 2030 geschetst en hebben we de opgave geformuleerd:

"In 2030 is conceptueel circulair bouwen de norm en normaal"

- *Provincie, regio en gemeentes hebben hierop een eenduidig beleid en handelen hiernaar;*
- *Alle grote woningbouwopgaven in de regio worden conceptueel circulair gebouwd;*
- *Er is een duurzame toekomstgerichte regionale samenwerking tussen privaat en publiek om deze projecten te realiseren (meetbaar en toetsbaar);*
- *Er is aansluiting op thema's klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen."*

Doel programma
Dit programma conceptueel circulair bouwen is geen doel op zich, maar een middel om overzicht, structuur en gezamenlijke focus te brengen in het werken aan deze opgave. Het draagt eraan bij dat we in de regio dezelfde taal spreken. In het programma benoemen we de onderdelen en onderliggende bouwstenen waar we in de periode van 2023 t/m 2030 als regio aan werken en die moeten leiden tot versnelling en opschaling van conceptueel circulair bouwen. Het programma is dynamisch. We gebruiken het als sturingsinstrument om in te spelen op constante ontwikkelingen in een dynamische context van transitie. We stellen het programma daarom jaarlijks bij, zodat we de goede dingen blijven doen die op dat moment nodig zijn.

Scope programma
Het programma richt zich primair op nieuwbouw woningbouw en conceptueel circulair bouwen. We erkennen dat er ook een opgave ligt in renovatie, transformatie en onderhoud naast nieuwbouw, in utiliteitsbouw naast woningbouw en in thema's zoals natuurinclusief en klimaatadaptief naast conceptueel circulair bouwen. Gezien de omvangrijkheid en complexiteit is het echter belangrijk om het programma af te bakenen, zodat er stappen gezet kunnen worden in deze opgave. We denken dat we hiermee het meeste impact kunnen maken, rekening houdende met de beschikbare tijd en capaciteit om uitvoering te geven aan het programma. We zien dit programma bovendien als spinoff voor deze andere opgaven. De ambitie is om inzichten en geleerde lessen te gebruiken voor andere opgaves en koppelkansen waar mogelijk te benutten. Het programma kan op termijn worden uitgebreid om gericht met andere opgaves aan de slag te gaan.

Bijlage 2: Bovenwettelijke eisen

Publiekrechtelijk gelden er beperkingen aan de eisen die een gemeente kan stellen aan partijen op het gebied van duurzaamheid. In eerdere versies van de Omgevingswet leek het mogelijk om maatwerkvoorschriften op te nemen om bovenwettelijke eisen te stellen. Hoogstwaarschijnlijk worden de maatwerkvoorschriften geschrapt (zie Kamerbrief van 12 april 2022 'Verbeteringen in Besluit bouwwerken leefomgeving in relatie tot woningbouw'). Hierdoor zijn lokale duurzaamheidsambities in een omgevingsvisie of omgevingsprogramma slechts zelfbindend. Het beschrijft wat de gemeente zichzelf verplicht. Dit zorgt ervoor dat de doelstellingen van provincie, regio en gemeente geen directe invloed hebben op marktpartijen met grondposities.

- Het is wel mogelijk om (bovenwettelijke) regels over duurzaam bouwen in het Omgevingsplan op te nemen op onderdelen die niet in het BBL (besluit bouwwerken leefomgeving, het huidige bouwbesluit) geregeld zijn, zoals percelen, openbare ruimte en tuinen,
- Het is wel mogelijk om procesafspraken vast te stellen, zoals het gebruik van bepaalde instrumenten of het volgen van een bepaald stappenplan.

Gelijkwaardig contracteren

Op dit moment biedt de wetgever wel ruimte om verdergaande eisen te stellen dan het BBL, mits sprake is van 'gelijkwaardig contracteren'. Ofwel in onderling overleg en op basis van gelijkwaardigheid. Een vorm van publiek private samenwerking. Convenanten en samenwerkingsovereenkomsten zijn voorbeelden van dergelijke 'gelijkwaardige contracten'. Deze instrumenten bieden mogelijkheid tot juridisch afdwingbare afspraken over duurzame gebiedsontwikkeling of duurzaam bouwen.

Aangezien een groot deel van de woningbouwopgave op grondposities van marktpartijen plaatsvindt (% nader te bepalen), willen we een publiek-private samenwerkingsovereenkomst sluiten met juridisch afdwingbare afspraken. We kijken hierbij inhoudelijk naar voorbeelden en ervaringen in het land, zoals het convenant houtbouw (MRA) en het convenant toekomstbestendig bouwen (provincie Utrecht en MRA). We kijken bovendien naar de raakvlakken met andere thema's, zoals energie, klimaatadaptatie, biodiversiteit en mobiliteit.

We kiezen echter bewust voor de term samenwerkingsovereenkomst. Dit omdat we vaststellen dat de convenanten die worden getekend meer een vrijblijvend karakter hebben. Het is vrij makkelijk om je als marktpartij (maar ook als gemeente!) bij het convenant aan te sluiten, zonder dat dit consequenties heeft binnen projecten. Het is onze ambitie om minder vrijblijvende en meer afdwingbare afspraken met marktpartijen vast te leggen.

Bijlage 3: Toelichting kennisontwikkeling en -deling

Factsheets: We zullen werken aan een aantal overzichtelijke factsheets. Deze factsheets (maximaal een aantal A4) bevatten alle relevante basisinformatie over conceptueel circulair bouwen. Ze kunnen praktisch als naslagwerk worden gebruikt en bevatten digitale links naar relevante achterliggende rapportages of websites. De documenten zijn dynamisch en zullen regelmatig (minimaal 1x per jaar) worden geactualiseerd, zodat ze altijd relevant blijven. De documenten kunnen via de mail of website worden gedeeld.

Projectenboek*:* We zullen regionale voorbeelden van conceptueel circulair bouwen bijhouden in een digitaal (pdf / website) projectenboek en achterliggende database. Hier houden we bij wat relevante en interessante voorbeeldprojecten zijn, maar houden we ook bij hoe deze projecten scoren op duurzaamheidscriteria zoals % circulair, MPG en CO_2. Voor de database zal aansluiting worden gemaakt op de regionale woningmarktmonitor (bouwsteen 2,4).

Website: We zullen op de website van de Groene Metropoolregio een aparte pagina wijden aan conceptueel circulair bouwen. Op deze pagina is wat algemene en praktische informatie te vinden, maar zijn ook de laatste versies te downloaden van bijvoorbeeld de factsheets, het projectenboek of de circulaire impactladder. Verder kunnen hier nieuwsberichten worden gedeeld.

Landelijke programma's: We zoeken zoveel mogelijk aansluiting op landelijke ontwikkelingen en programma's. We werken daarom actief samen met instituties zoals Citydeal Circulair en Conceptueel Bouwen, Cirkelstad (Het Nieuwe Normaal), Netwerk Conceptueel Bouwen (De Woonstandaard), volgen koplopers op het gebied van conceptueel circulair bouwen (zoals de leden van de Gideons Tribe) en volgen de ontwikkelingen rondom andere convenanten op het gebied van circulair of duurzaam bouwen:

- MRA – Green Deal
- Convenant toekomstbestendig bouwen
- Lenteakkoord 2.0
- Het Nieuwe Normaal
- De Woonstandaard

Kennisbijeenkomsten en –congressen*:* We zoeken voldoende aansluiting bij landelijke kennisbijeenkomsten en – congressen op het vlak van conceptueel en circulair bouwen. Hiermee borgen we dat we voldoende aansluiting houden op landelijke ontwikkelingen en ervaringen, maar dragen we ook actief bij aan kennisdeling. Hierbij kan worden gedacht aan COP's (community's of practice) van Cirkelstad waar publieke en private partijen samenkomen, of het Nationaal Sustainability Congres.



Figuur 53: Sfeerimpressie van het Nationaal Sustainability Congres 2022.

VIA-T: Naast corporaties en gemeenten ondersteunen wij initiatieven die inzetten op scholing voor duurzaam bouwen en innovatie. VIA-T is een nationaal kenniscentrum voor duurzaamheid, circulariteit, innovatie en vakmanschap in Nijmegen. Door ketenpartners vanuit het bedrijfsleven (toeleveranciers), particulieren, opdrachtgevers, onderwijs en overheden met elkaar te verbinden maken zij duurzame innovaties in de gebouwde omgeving mogelijk en toepasbaar.

Toekomstbestendig bouwen
Een toekomstbestendige manier van bouwen beperkt zich niet tot conceptueel en circulair bouwen. Opgaves zoals klimaat en biodiversiteit en energie- en mobiliteitstransitie hebben ook hun weerslag op ambities en doelstellingen binnen projecten en op de wijze van bouwen. Qua scope kiezen we er bewust voor dit geen gelijkwaardig onderdeel te laten zijn van dit programma, echter vinden we het wel belangrijk om aandacht te hebben voor de raakvlakken: waar kunnen de opgaves conflicteren (onnodige stapeling van ambities, tegenstrijdige eisen) en waar kunnen de opgaves elkaar versterken (koppelkansen). Inzicht hierin is van belang om te kunnen sturen op conceptueel circulair bouwen.

Financiële waardering
Gemeentes werken samen aan het creëren van een level playing field, en scheppen daarmee de voorwaarden die nodig zijn om conceptueel en circulair bouwen een gelijke kans of voordeel te geven. Een belangrijk onderdeel van dit level playing field is de financiële waardering van conceptueel circulair bouwen en de vergelijking met conventionele vormen van bouwen.

Het creëren van deze voorwaarden zit voor een belangrijk deel in de vraagkant en de waardering en beprijzing van CO2. Circulair bouwen met biobased of hergebruikte materialen is (op dit moment) vaak nog duurder dan conventionele methodes, zoals betonbouw. Dit maakt dat deze vorm van bouwen op prijs moeilijk kan concurreren met betonbouw, terwijl de maatschappelijke baten (CO2, stikstof, grondstoffen, gezondheid) wel een stuk hoger liggen. Door CO2-beprijzing (en waardering) ontstaat inzicht in de maatschappelijke baten van circulair bouwen. Dit inzicht is nodig om eerlijke afwegingen en keuzes binnen projecten te maken. Daarnaast heeft circulair bouwen ook positieve invloed op de exploitatie en steeds vaker op de waardering (VON of marktwaarde). Dit kan leiden tot andere besluiten over grondwaardes in een GREX (gemeentes), of tot andere investeringsbudgetten (corporaties / beleggers).

Kader 1. Thema's die interessant zijn voor verdere kennisontwikkeling

Bijlage 4: Interne context

Onder interne context worden de ontwikkelingen besproken die relevant (kunnen) zijn voor het programma ‘Conceptueel Circulair Bouwen’. Dit zijn achtereenvolgend: (1) de Regio Deal, (2) de Woondeal en (3) de Circulaire Impactladder.

Regio Deal

In Regio Deals werken regionale partijen en Rijk samen om de kwaliteit van leven, wonen en werken (‘brede welvaart’) van inwoners en ondernemers in een gebied te vergroten. De bedoeling is om grote en lastige opgaven aan te pakken, die alleen via samenwerking op een integrale wijze kunnen worden opgelost. De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, heeft o.a. het project ‘Toekomstbestendig bouwen’ voorgesteld. Het Programma CCB is onderdeel van dit voorstel. Het ‘deal making proces’ tussen betrokken Ministeries en de Regio om de Regiodeal voor 2024-2026 concreet uit te werken is nog gaande tot najaar 2023.

De Regio Deal zet in op het terugdringen van kwetsbaarheden en het vergroten van de veerkracht van mensen, bedrijven en omgeving. Het gaat om een *Gezonde Groene Groei*, door benutting van de uitgebreide kennis, talent, innovatiekracht en ecosystemen in de regio op het vlak van m.n. health, hightech, energy, circulariteit en klimaatadaptie en versterking van de uitvoeringskracht om opgaven sneller, integraler en grootschaliger aan te pakken.
Het programma kent drie inhoudelijke lijnen: (1) gezond leven, (2) toekomstbestendig wonen, (3) sterke bedrijvigheid, en drie randvoorwaardelijke lijnen. Het programma Conceptueel Circulair Bouwen raakt direct aan het thema ‘Toekomstbestendig wonen’ en ‘Sterke bedrijvigheid’ en indirect aan ‘Gezond leven’. Hieronder een korte toelichting van de thema’s.

1. **Gezond leven**: innovatieve initiatieven voor stimulering van gezondheid en behoud van de kwaliteit, bereikbaarheid, betaalbaarheid en bemensing van de zorg, o.a. via wijkgerichte projecten waarin door samenwerking tussen zorg- en welzijnspartijen, woningcorporaties, gemeente, bedrijfsleven, burgers en belangenorganisaties wordt gewerkt aan preventie en zorg dichterbij mensen, vermindering van financiële kwetsbaarheid, energietransitie, gezonde leefomgeving, etc.

2. **Toekomstbestendig wonen**: versnelling en verduurzaming van de geplande nieuwbouw van 35.000 woningen tot 2030 via o.a. conceptueel circulair bouwen en tijdelijke wooneenheden, alsmede renovatie en verduurzaming van bestaande wijken, inclusief energietransitie en het tegengaan van energiearmoede, vergroting van de aantrekkelijkheid van de leefomgevingen aandacht voor hittestress, opvang van water, biodiversiteit en regionale productie van materialen, bijvoorbeeld voor circulaire bouw.

3. **Sterke bedrijvigheid**: stimulering van de veerkracht van het MKB, o.a. via innovatie, CO_2-reductie en circulariteit in ketens en verduurzaming van werklocaties (al dan niet gekoppeld aan warmte- of elektriciteitsuitwisseling met nabij woonwijken), om aldus bij te dragen aan brede welvaart in de regio.

Woondeal Regio Arnhem-Nijmegen

De Woondeal, versie december 2022, is opgesteld door de programmamanagers Conceptueel Circulair bouwen van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. De teksten die in deze Woondeal zijn opgenomen worden als sjabloon gebruikt voor het opstellen van de Woondeals in andere regio's van Nederland. In de Woondeal van de GMR (versie december 2022) is het volgende opgenomen:

ONZE INZET

Verduurzamen en toekomstbestendig maken van de bouwsector en vermindering van bouwkosten, doordat conceptueel circulair bouwen de norm is bij woningbouw. We willen in 2030 komen tot de reductie van 55% tot 60% CO_2-uitstoot (Paris-proof), 50% primaire grondstoffen en 50% uitstoot van stikstof in 2030. Hierop monitoren we periodiek en sturen bij indien nodig. Met klimaatadaptief bouwen en beheren beperken we de overlast van de gevolgen van klimaatverandering. Dit gaat hand in hand met natuurinclusief bouwen.

AFSPRAKEN

- Partijen werken in nauwe samenwerking met de woningcorporaties en de werkorganisaties Citydeal Conceptueel en Circulair Bouwen en Cirkelstad aan een regionaal programma 'Conceptueel Circulair Bouwen'. Dit programma bevat concrete 'bouwstenen' die bijdragen aan het versnellen en opschalen van de transitie naar conceptueel circulair bouwen. De regio spant zich in om in 2025 minimaal 25% en in 2030 minimaal 50% van het aantal woningen industrieel te laten bouwen. En om in 2025 minimaal 25% en in 2030 minimaal 50% minder primaire grondstoffen in projecten te gebruiken. Deze verschuiving leidt onder meer tot een betere betaalbaarheid, kortere bouwtijd, minder stikstofuitstoot op de bouwplaats en een betere milieuprestatie.

- Gemeenten leggen concrete en meetbare doelstellingen vast in beleid en projectuitvragen en de regio monitort de regionale voortgang rondom:
    1. Het verminderen van het gebruik van primaire grondstoffen, door toe te werken naar een volledig circulaire bouweconomie op basis van hernieuwbare (biobased) grondstoffen en oneindig kunnen gebruiken van bouwmaterialen.
    2. Het vergroten van de losmaakbaarheid en hergebruikpotentie van materialen en grondstoffen.
    3. Het verminderen van het milieu-effect van bouwen. Door binnen aanbestedingen in te zetten op het verbeteren van de milieuprestatie tot minimaal een Milieuprestatie Gebouwen (MPG-norm) van 0,5. Aanvullend hierop sturen de gemeenten op de directe CO_2 impact van woningbouw. Dit bereiken zij door aansluiting op landelijke initiatieven en ontwikkelingen, zoals het 'Manifest 2.0 – bouwen binnen de grenzen van onze planeet'.

We meten op projectniveau en monitoren op regionaal niveau of de woningbouwopgave in lijn is met deze doelstellingen, zodat we indien nodig kunnen bijsturen. We zetten daarvoor de circulaire impactladder als instrument in op projectniveau, onderzoeken welke instrumenten aanvullend nodig en beschikbaar zijn om te sturen op milieu-impact en losmaakbaarheid en breiden de regionale planmonitor uit met duurzaamheidsindicatoren. Daarnaast onderzoeken hoe we aan kunnen sluiten op de landelijke ontwikkeling en implementatie van Het Nieuwe Normaal (HNN) als meetinstrument en dragen we projecten aan voor de projectevaluaties op basis van Het Nieuwe Normaal.

Het programma Conceptueel Circulair Bouwen (wat u nu leest) van de GMR is opgesteld om uitvoering te geven aan de doelstelling benoemt in de Woondeal.

- De regio adviseert en ondersteunt gemeenten en woningcorporaties en werkt aan een **uniforme werkwijze** in beleid en in projecten (prestatieafspraken, inkoop- en tenderstrategie en -voorwaarden, publiekrechtelijke en privaatrechtelijke instrumenten). Hierdoor wordt een duidelijk signaal en duidelijke verwachtingen aan de markt afgegeven en zijn we als overheden voorspelbaar en betrouwbaar.

- Gemeenten werken samen aan het creëren van een **level playing field**, en scheppen daarmee de voorwaarden die nodig zijn om conceptueel circulair bouwen een gelijke kans of voordeel te geven. Circulair bouwen met biobased of hergebruikte materialen is (op dit moment) vaak nog duurder dan conventionele methodes, zoals betonbouw. Dit maakt dat deze vorm van bouwen op prijs moeilijk kan concurreren met betonbouw, terwijl de maatschappelijke baten (CO_2, stikstof, grondstoffen, gezondheid) wel een stuk hoger liggen. Door CO_2-beprijzing (en waardering) ontstaat inzicht in de maatschappelijke baten van circulair bouwen. Dit inzicht is nodig om eerlijke afwegingen en keuzes binnen projecten te maken.

- Voor projecten waar gemeentes of corporaties geen grond- of vastgoedeigendom (private gronden) hebben en doelstellingen of prestatie-eisen niet via publiekrechtelijke of privaatrechtelijke weg opgelegd kunnen worden, werkt de regio aan een publiek-privaat '**convenant conceptueel circulair bouwen**', waarin concrete en bindende afspraken staan over doelstellingen en prestaties op het vlak van conceptueel circulair bouwen.

- Gemeenten, provincie en marktpartijen nemen **klimaatbestendigheid** mee in het ontwerp van gebouwen en buitenruimte. Hierbij zijn water en bodem een sturend principe en wordt zo veel mogelijk aangesloten bij de kennis en concepten van het nationale Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie.

Circulaire Impactladder

Binnen de GMR is de Circulaire Impactladder ontwikkeld voor het kunnen scoren van de mate van circulariteit van een bouwproject en het versnellen van de transitie naar circulair bouwen. De Impactladder stuurt op minimaal gebruik van primaire grondstoffen (herkomstwaarde) en maximale reductie van CO_2 (toekomstwaarde) en sluit aan én loopt vooruit op de landelijke normeringen van circulair bouwen (bv. het Nieuwe Normaal). Met de ladder kunnen partijen bepalen hoe circulair woningbouwplannen zijn. Ook biedt het praktische handvatten voor de implementatie in elke fase van het bouwproces.

De Circulaire Impactladder bestaat uit een rekentool (een Excel) waarmee nieuwbouwwoningen en woningbouwprojecten kunnen worden gescoord op circulariteit, het *#watdan*. Daarnaast geeft de Circulaire Impactladder handvatten voor implementatie, het *#hoedan*. Daarmee worden opdrachtgevers geholpen om circulariteit mee te nemen in hun uitvraag.



Figuur 6: De Circulaire Impactladder opgesteld door het consortium C2C Lab, Volantis en Madaster.

#Watdan: Circulair scoren
Met de Circulaire Impactladder 'scoren' woningen en woningbouwprojecten straks op de herkomst en toekomstwaarde van materialen. Waar nieuwe materialen gebruikt worden, is de wens zoveel mogelijk in te zetten op hernieuwbare materialen. De ladder is bruikbaar in alle fasen van het bouwproces; van initiatief tot en met (her)gebruik. De ladder sluit aan bij landelijke ontwikkelingen, zoals het bouwprogramma Samen Versnellen – 'Het Nieuwe Normaal', Platform CB'23 en de City Deal Circulair- en Conceptueel Bouwen.

#Hoedan: Praktische handvatten
Daarnaast geeft de Circulaire Impactladder handvatten voor implementatie van circulair bouwen. Voor opdrachtgevers in de Groene Metropoolregio wordt er op deze manier perspectief geboden om circulariteit in afspraken en planregels te verankeren. Daarnaast beschrijft de ladder hoe deze ingezet kan worden door gemeenten, woningbouwcorporaties, ontwikkelende partijen en hun ontwerpers, aannemers en adviseurs om circulariteit van een plan te bevorderen.

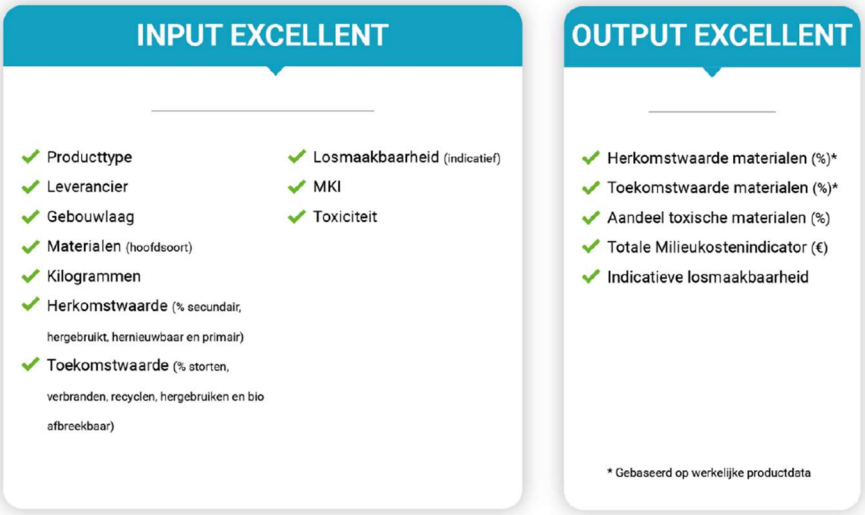

Figuur 7: De input en output van de Circuaire Impactladder voor niveau Excellent Impactladder - De benodigde input data voor de Impactladder en gegenereerde output

Bijlage 5: Externe context

Onder externe context wordt achtereenvolgend de volgende initiatieven besproken: (1) de kamerbrief ‘Aanbieding plan van aanpak versnellen processen en procedures woningbouw’ (2) de kamerbrief ‘Beleidsagenda normeren en stimuleren circulair bouwen’, (3) de City Deal Circulair en Conceptueel Bouwen, (4) Het Nieuwe Normaal, (5) Manifest 2.0 ‘Bouwen binnen de grenzen van onze planeet’, (6) De Woonstandaard, (7) Lente Akkoord 2.0 en (8) Platform CB’23.

Kamerbrief ‘Aanbieding plan van aanpak versnellen processen en procedures woningbouw’

Op 18 januari 2023 heeft minister Hugo de Jonge de Tweede Kamer een brief gestuurd over het ‘Plan van aanpak versnellen processen en procedures woningbouw’. Dit plan van aanpak is een verdere uitwerking van actielijn 2 uit het programma Woningbouw ‘Sneller van initiatief naar realisatie’. Het plan van aanpak benoemt concrete acties die al worden uitgevoerd, worden geïntensiveerd of gaan worden uitgevoerd in samenwerking met medeoverheden, woningcorporaties en marktpartijen. In het plan van aanpak richten zij zich op vier thema’s:

1. Efficiëntere werkwijze en versterking capaciteit

- We stimuleren een andere manier van werken waarbij processen (uitgangspunten
- bepalen, rekenen, tekenen, onderzoeken, participatie en afspraken juridisch vastleggen) gelijktijdig en samenhangend worden uitgevoerd, in plaats van volgordelijk. Hierdoor kan de ontwikkeling (jaren) korter duren. We gaan dit bij 5 woningbouwprojecten toepassen en we organiseren bijeenkomsten en een platform om kennis en informatie hierover uit te dragen.
- We maken extra geld beschikbaar voor extra personeel en we stimuleren een efficiënte inzet van beschikbare capaciteit om de woningbouw te versnellen. Dit doen we door regionale samenwerking en een andere werkwijze in bezwaren beroepsprocedures te stimuleren.

2. Meer regie, samenwerking en YIMBY2

- Via de woondealoverleggen zetten we in op meer samenwerking tussen partijen en het monitoren van de voortgang van de woningbouwafspraken. Met een goede samenwerking tussen partijen kunnen projecten sneller worden gerealiseerd. Met regionale en landelijke versnellingstafels bieden we een platform voor het doorbreken van impasses.
- We zorgen dat het belang van woningzoekenden beter wordt geborgd in participatie- trajecten, processen en procedures door woningzoekenden een stem en een gezicht te geven. Hierdoor komt er meer focus op het snel realiseren van woningen.

3. Stimuleren innovatie en industrieel bouwen

- We stimuleren innovatie en standaardisatie in de hele keten (proces, contracten en industrieel bouwen). Dit doen we door pilots uit te voeren op het gebied van parametrisch ontwerpen en lokale experimenteerprogramma’s te ondersteunen.
- We stimuleren industrieel en circulair bouwen door onder andere te streven naar standaardisatie van bouweisen en het organiseren van een landelijk inkooptraject voor flexwoningen. Door standaardisatie hoeven eisen en verplichtingen niet meer apart per project geregeld te worden. Dit scheelt tijd en draagt bij aan het opschroeven van de (industriële) bouwproductie.
- 4. Aanpassing wet- en regelgeving
- Op korte termijn voeren we aanpassingen in wet- en regelgeving door via het wetsvoorstel versterken regie volkshuisvesting, zoals beroep in één instantie, uitspraak binnen zes maanden en opname plancapaciteit in het verplichte woonprogramma.
- Op middellange termijn zullen we complexere aanpassingen doorvoeren in wet- en regelgeving via een nieuw wetstraject. Dit betreffen aanpassingen die betrekking hebben op meer beleidsvelden en die nog nader moeten worden onderzocht en uitgewerkt.

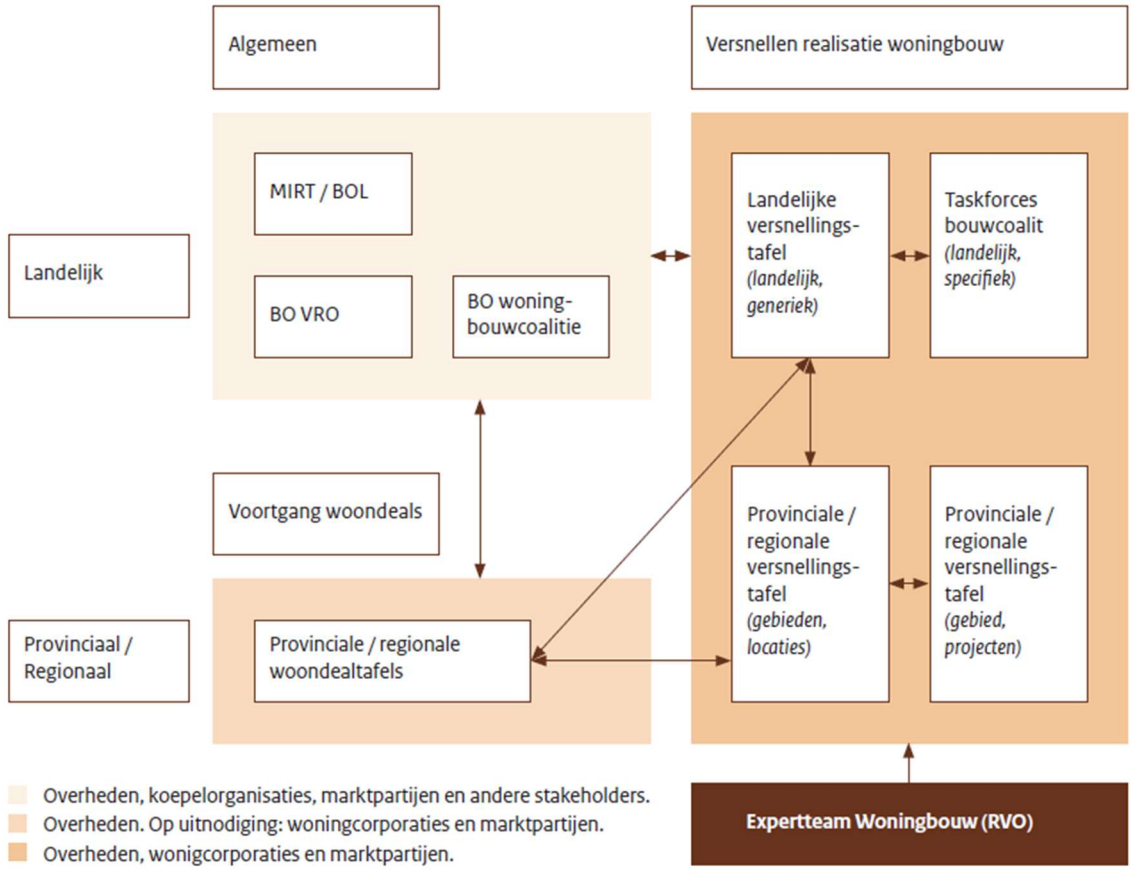

Grafisch overzicht van de regiestructuur met de versnellingtafels. Uit: 'Plan van aanpak versnellen processen en procedures woningbouw'.

Kamerbrief ‘Beleidsagenda normeren en stimuleren circulair bouwen’

Op 23 december 2022 heeft minister Hugo de Jonge namens het ministerie van BZK, LNV en IenW de beleidsagenda voor normeren en stimuleren circulair bouwen aangeboden. In deze brief wordt benadrukt dat naast de ambitie om de energieprestatie van gebouwen in de gebruiksfase te verbeteren, ook de milieuprestatie van gebouwen over de hele levenscyclus te willen verbeteren: van winning en productie, transport en bouwproces, gebruiksfase, tot aan de sloopfase en de afvalfase, inclusief eventuele recycling en hergebruik. Om dit beleidsmatig vorm te geven wordt er ingezet op drie hoofdlijnen:

1. **Het aanscherpen en verbreden van de milieuprestatie-eis voor nieuwe gebouwen.** Op 1 juli 2021 is de milieuprestatie-eis voor nieuwe woningen scherper gesteld van 1,0 naar 0,8. Uit de markt komen inmiddels signalen dat het al mogelijk is om met een scherpere milieuprestatie dan 0,8 te bouwen. Voor woningbouw wordt er nu onderzocht of de milieuprestatie-eis per 1 januari 2025 aangescherpt kan worden naar 0,5 *(in de Woondeal 2023 heeft de regio deze prestatie-eis al als uitgangspunt geformuleerd*).

2. **Het introduceren van normering voor de CO_2-emissie van het materiaalgebruik in gebouwen.** De minister is voornemens om in samenhang met de milieuprestatie van gebouwen, een nieuwe eis te introduceren voor de CO_2-emissie die wordt veroorzaakt door de toepassing van bouwmateriaal. In die eis wordt ook de CO_2 gewaardeerd van de koolstof die is vastgelegd in biobased materialen.

3. **Het stimuleren van bouwen met biobased grondstoffen.** De toepassing van hernieuwbare bouwmaterialen, waaronder biobased grondstoffen, kan een grote bijdrage leveren aan zowel de vermindering van de CO_2-emissie als de vermindering van de uitputting van schaarse primaire grondstoffen. De toepassing van biobased grondstoffen heeft een extra impuls nodig. Een voorstel voor een extra impuls is om boeren (in het bijzonder akkerbouwers) over te laten stappen naar de teelt van gewassen waarvan de vezels als grondstof worden gebruikt voor bouwmaterialen (bv. hennep, vlas en olifantsgras). De teelt van vezels als grondstof leidt ook tot vastlegging van koolstof in bouwmaterialen voor een langere periode en tot vastlegging van koolstof in de bodem. Daarmee draagt het op verschillende manieren bij aan verlaging van CO_2-emissies.

City Deal Circulair en Conceptueel Bouwen – BZK

Om de woningbouwopgave snel en met een zo klein mogelijke milieu-impact te realiseren werken gemeenten, provincies, Rijk, bedrijfsleven en kennisinstellingen samen in de City Deal Circulair en Conceptueel Bouwen, een initiatief van BZK. Ze hebben als doel om uiterlijk in 2023 alle projecten zo circulair mogelijk uit te vragen zodat in 2030 circulair bouwen de standaard is.

De deal richt zich op drie thema's:

1. **Biobased bouwen.** Woningen worden voor een groot deel gebouwd met hernieuwbare materialen (bv. hout, bamboe of stro). Biobased materialen slaan CO_2 op en zijn ook licht, waardoor elektrisch bouwmaterieel gebruikt kan worden, waarbij geen uitstoot plaatsvindt.
2. **Conceptueel en industrieel bouwen**. Woningen worden in de fabriek gebouwd en op de bouwplaats in elkaar gezet. Dit zorgt voor een kortere bouwtijd, hogere woningkwaliteit en minder afval en transportbewegingen.
3. **Waarderings- en financieringsmodellen**. Hierbij wordt gekeken naar de looptijd van investeringen en de restwaarde van een gebouw aan het einde van zijn levensduur. Een gebouw wordt nu in 30 jaar vaak naar nul afgeschreven, terwijl elementen nog restwaarde hebben. Het vergroten en verzilveren van deze en andere waarden, zoals een gezonder binnenklimaat en verbeterde luchtkwaliteit, worden hierin verkend.

Steden die deelnemen aan de City Deal brengen een eigen casus in. Lessen worden gedeeld en vertaald in nieuwe wetten, regels en instrumentarium bij gemeenten, provincies en Rijk. Van de gemeenten uit de Groene Metropoolregio is de gemeente Nijmegen aangesloten bij dit programma.

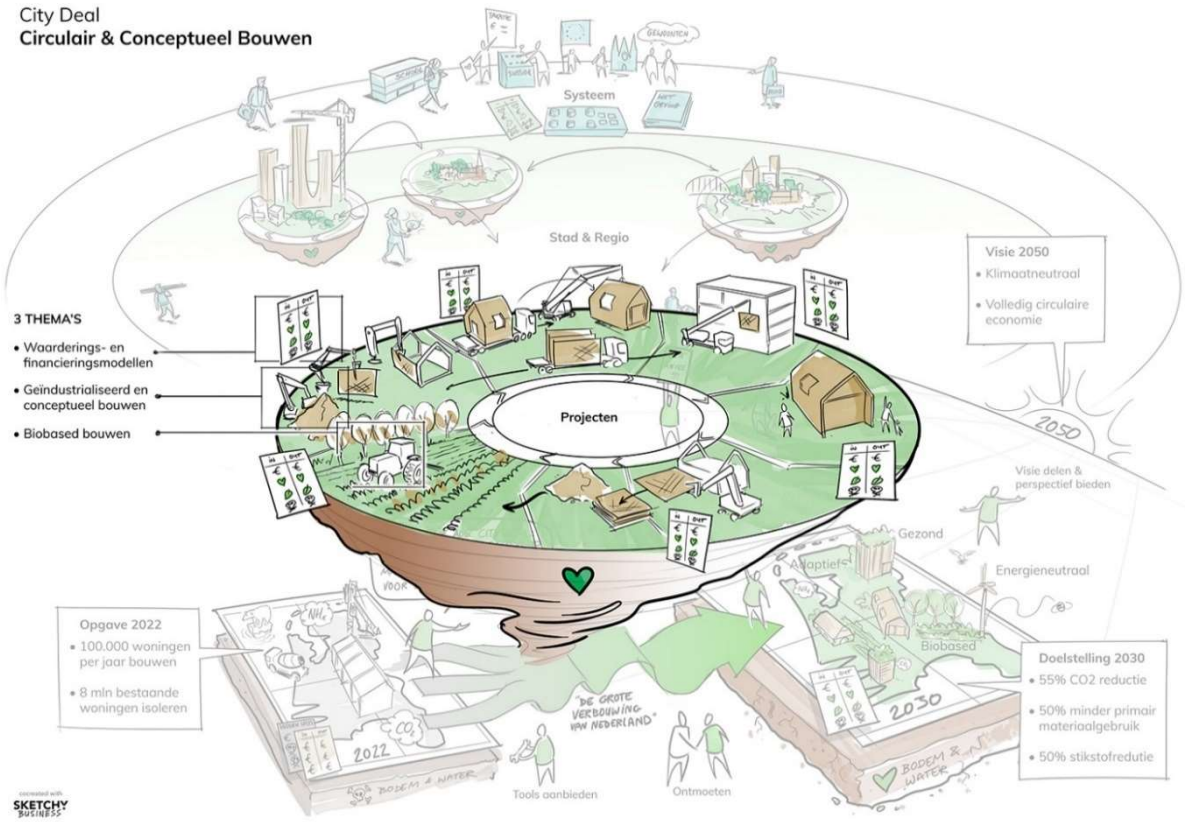

Figuur 8: Kernboodschap van de City Deal Circulair en Conceptueel Bouwen. Alle partnergemeenten dienen een project in, waar op basis van de drie thema', de City Deal ondersteunt bij het opstellen van ambities, kennisvergaring en het uitvoeren van deze projecten

Het Nieuwe Normaal – BZK en Cirkelstad

Veel partijen willen stappen zetten op het gebied van circulair bouwen. Daarbij is er een veelheid aan definities, uitgangspunten en ontwerpprincipes. Vanuit de wens om een eenduidige taal te creëren, hebben in 2019 zes opdrachtgevers en zes opdrachtnemers – op initiatief van Cirkelstad en BZK – besloten om een leerprogramma te starten: Samen Versnellen. Uit dit Samen Versnellen-programma is Het Nieuwe Normaal (HNN) ontstaan: een eenduidige taal om samen te werken aan circulair bouwen. De partners van Samen Versnellen hebben afgesproken deze nieuwe taal te gaan gebruiken als vertrekpunt voor hun projecten en uit te dragen binnen de sector. Vanuit een gezamenlijk leerprogramma werken we toe naar de eerste definitieve versie van Het Nieuwe Normaal, eind 2023.

Het Nieuwe Normaal (HNN) dient een nieuwe, gedragen 'norm' te worden met haalbare én ambitieuze circulaire prestaties in de gebouwde omgeving. De focus van Het Nieuwe Normaal ligt op materialen, maar er wordt ook gekeken naar energie, water, sociale aspecten en management. Met name voor de materialen-kant is nog veel ontwikkeling nodig en veel winst te halen. Voor dit thema zijn negen indicatoren uitgewerkt, van de MPG en toxiciteit tot indelingsflexibiliteit en losmaakbaarheid, zoals in Figuur 9 afgebeeld.

Het Nieuwe Normaal wordt bepaald door projectevaluaties. Iedere partner levert hiervoor elk half jaar enkele projecten aan. Het doel is om in 2023, op basis van de resultaten van de projectevaluaties, HNN Gebouw 1.0 te presenteren.

De uitkomsten van de projectevaluaties worden vertaald naar twee prestatieniveaus:

- Het Nieuwe Normaal: een niveau op ieder aspect dat goed haalbaar moet zijn voor de gehele markt;
- Het Nieuwe Normaal Excellent: een niveau op ieder aspect dat haalbaar moet zijn voor projecten met een hoge ambitie.

De kader-stellende normen uit HNN 1.0 (bv. toepassen x% hergebruikt of biobased materiaal) kunnen worden gemeten met verschillende meetinstrumenten, waaronder de Circulaire Impactladder (zie pagina 15 en 16).

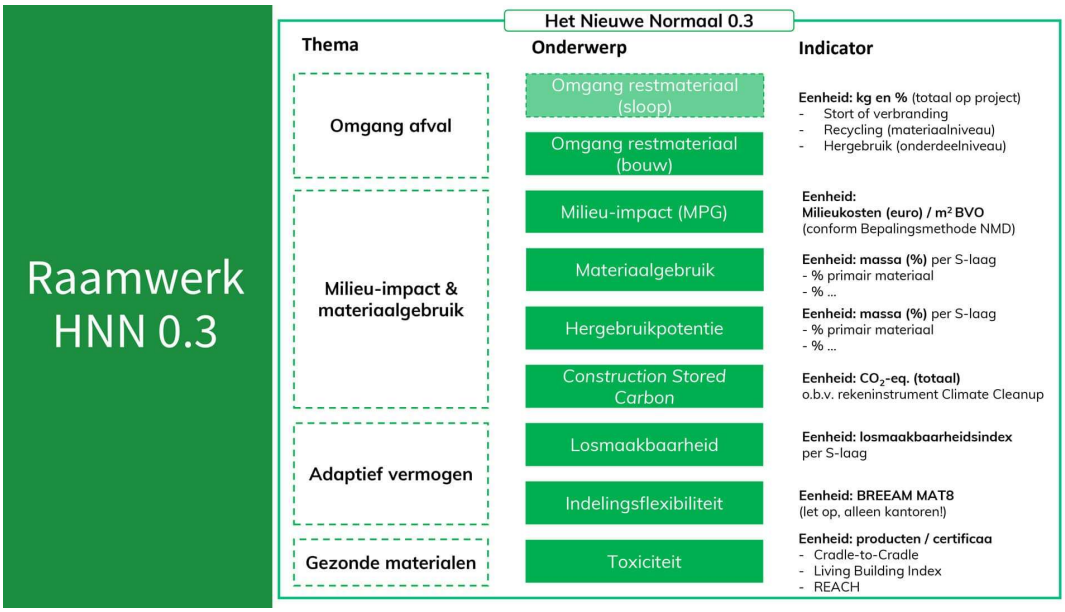

Figuur 9: Het Nieuwe Normaal: Een nieuwe, gedragen 'norm' met haalbare én ambitieuze prestaties op circulair bouwen. Raamwerk 0.3, december 2022. Een initiatief van Cirkelstad en BZK.

De Woonstandaard - Netwerk Conceptueel Bouwen en Aedes

Voldoende duurzame en betaalbare woningen bouwen vraagt om standaardisatie. Het NCB (Netwerk Conceptueel Bouwen) is begonnen om conceptaanbieders, toeleverende industrie en afnemers bij elkaar te brengen. Hieruit is in 2018 De Woonstandaard en de Conceptenboulevard.nl ontstaan.

De Woonstandaard is een middel dat door afnemers, conceptaanbieders en de toeleverende industrie in Nederland gebruikt wordt om vraag en aanbod van bouwconcepten op elkaar af te stemmen, (door) te ontwikkelen en verder te standaardiseren. Een basis waarop men vanuit eenzelfde 'taal' het gesprek met elkaar aangaat en basis voor de bundeling van de vraag.

De Woonstandaard onderscheidt een aantal te huisvesten woningtypes en huurklassen. De combinatie type woning en klasse wordt PMC (Product Markt Combinatie) genoemd. Per PMC zijn er, samen met de markt, basiseisen gedefinieerd. In De Woonstandaard zijn deze basiseisen per PMC terug te vinden die van belang zijn voor concepten van grondgebonden, gestapelde, flexibel en onzelfstandige woningen binnen Nederland. Zie deze link voor meer informatie over PMC's.

De Woonstandaard is opgesteld met behulp van leden van NCB en in samenwerking met brancheverenigingAedes.





Figuur 10: De Woonstandaard en Conceptenboulevard.nl bieden hulp om vraag en aanbod van bouwconcepten op elkaar af te stemmen. Een initiatief van Netwerk Conceptueel Bouwen en Aedes.

Lente Akkoord 2.0

Branchеverenigingen Bouwend Nederland, IVBN (Vereniging van Institutionele Beleggers in Vastgoed, Nederland), WoningbouwersNL, Aedes en NEPROM werken samen in het Lente-akkoord 2.0: een meerjarig programma om circulair industrieel bouwen te verankeren in de bouwpraktijk. Ze doen dit in nauwe samenwerking met BZK en bestaande programma's op het gebied van circulair bouwen.
Het Lente Akkoord 2.0 richt zich op de volgende thema's:

- MPG
- MPG & Houtbouw
- Consumentenbeleving Houtbouw
- CO_2-barometer Woningbouw
- Verzekerbaarheid Houtbouw
- Het Nieuwe Normaal

Het Lente-akkoord 2.0 loopt tot eind 2025 en sluit aan bij lopende duurzaamheidsprogramma's die door (een deel van) de betrokken branchеverenigingen worden georganiseerd, zoals het Platform KAN (Klimaatadaptief bouwen met de Natuur). Daarnaast sluit het Lente-akkoord 2.0 aan op programma's die vanuit de overheid zijn gestart, zoals o.a. Transitieteam Circulaire Bouweconomie en de Citydeal Circulair en Conceptueel Bouwen.

Platform CB'23
Platform CB'23 wil bouw-breed partijen met circulaire ambities met elkaar verbinden, zowel in de GWW-sector als in de woning- en utiliteitsbouw. CB'23 staat voor: Circulair Bouwen in 2023. Het platform heeft een horizon van vijf jaar: van 2018 tot 2023 met het streven om vóór 2023 nationale, bouwsector-brede afspraken op te stellen over circulair bouwen.

Platform CB'23 ondersteunt het Transitieteam Uitvoeringsprogramma Circulaire Bouweconomie, zo zijn er werkafspraken gemaakt, waarbij het Transitieteam reflecteert o.a. op de activiteiten en resultaten van het platform. Daarnaast legt het onderzoeksvragen neer bij Platform CB'23, maakt gebruik van input vanuit het platform en adviseert het Transitieteam het platform binnen de ontwikkelcyclus.

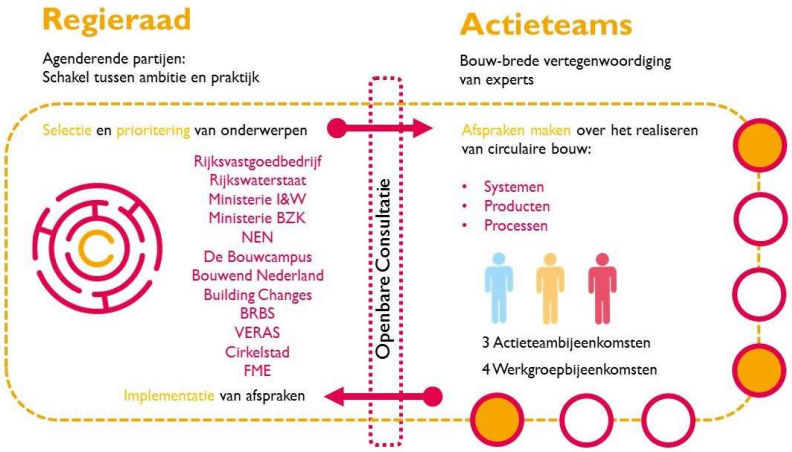

Figuur 11: Organisatie van Platform CB'23

Bijlage 6: Belangrijke locaties Woondeal

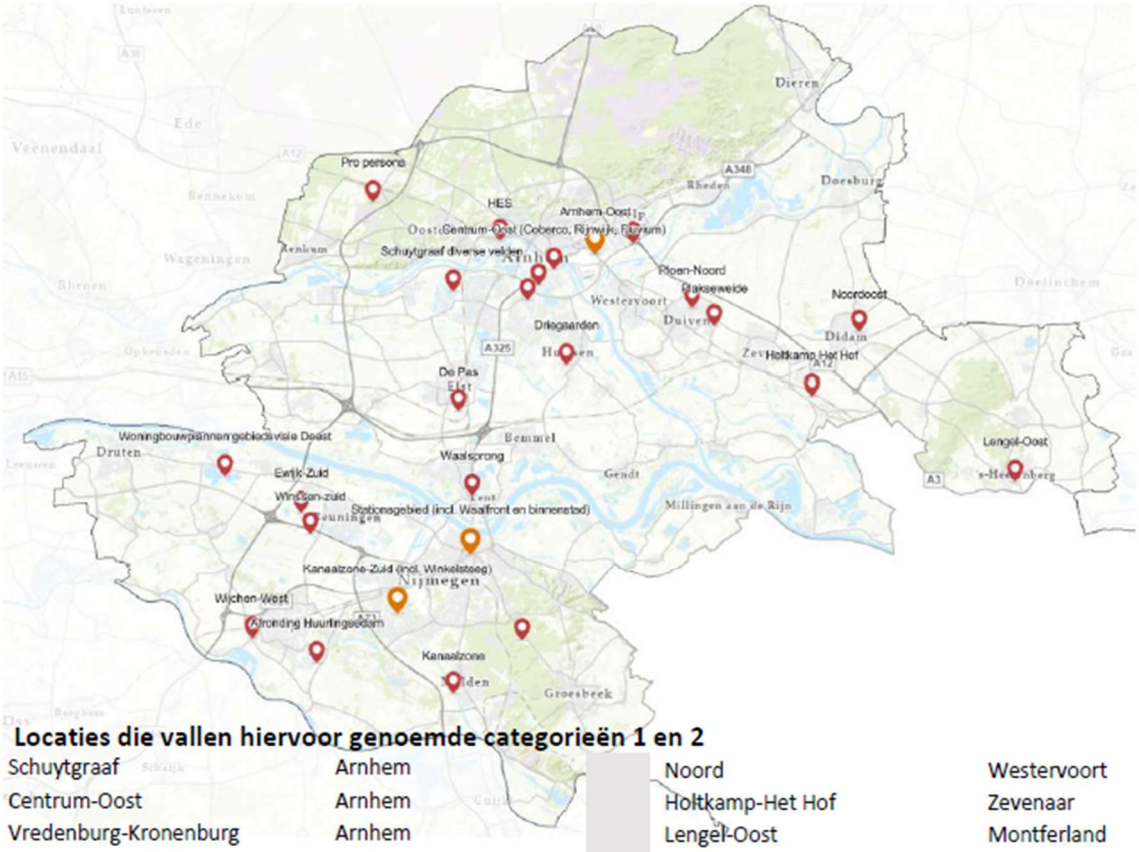

Locaties die vallen hiervoor genoemde categorieën 1 en 2

Schuytgraaf	Arnhem	Noord	Westervoort
Centrum-Oost	Arnhem	Holtkamp-Het Hof	Zevenaar
Vredenburg-Kronenburg	Arnhem	Lengel-Oost	Montferland
Nijmeegseweg/Olympus	Arnhem	Didam Noordoost	Montferland
Spoorknoop-Oost (NOVEX)	Arnhem	Kanaalzone-Zuid (NOVEX)	Nijmegen
HES-Klingelbeek	Arnhem-Renkum	Stationsgebied (NOVEX)	Nijmegen
Wolfheze Pro Persona	Renkum	Waalsprong	Nijmegen
IJsseldistrict	Rheden	Ewijk-Zuid/west	Beuningen
Driegaarden	Lingewaard	Winssen-Zuid	Beuningen
De Pas	Overbetuwe	Deest	Druten
Plakseweide	Duiven	Kanaalzone	Heumen
Ploen-Noord	Duiven	Huurlingsedam	Wijchen
		Wijchen-West	Wijchen



REGIO DEAL ARNHEM-NIJMEGEN
Gezonde groene groei

Format project uitwerking – Project Toekomstbestendig Bouwen

NB:
- *Er is gekozen voor een eenvoudig format in Word, dat aansluit bij de eerder verzonden Memo – zonder maximale tekstvakken of een beperking van het aantal woorden per onderdeel*
- *Probeer wel bij het invullen van de verschillende onderdelen al de verschillende onderwerpen (zie bullets per onderdeel) kort te beschrijven, en het aantal woorden (richtgetal) niet te veel te overschrijden (voor een check: selecteer de tekst per onderdeel, zodat links onder het aantal woorden / totaal aantal woorden in beeld komt)*
- *Houd hetzelfde lettertype, lettergrootte en regelafstand aan*
- *Vervang per onderdeel de bullets voor de eigen beschrijving van de per bullet genoemde onderwerpen*
- *Veel succes bij de uitwerking!*

A	Projectnaam en ‘rationale’ van het project	**ca. 250 woorden**

- Projectnaam: **Toekomstbestendig Bouwen**
- De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen heeft een grote woningbouwopgave die snel, betaalbaar en duurzaam gerealiseerd moet worden. De Woondeal is geactualiseerd en legt de lat op ca. 33.000 huizen tot en met 2030, met grote ambities op gebied van circulariteit. Dit omdat de bouwsectoren verantwoordelijk zijn voor pakweg 40% verbruik van primaire grondstoffen, 40% afval en 11% CO2-uitstoot. Bouwkosten lopen op, er is groot tekort aan (goed opgeleid) personeel en sommige bouwgrondstoffen worden schaars. Redenen om in te zetten op circulair conceptueel bouwen (CCB) en circulaire inrichting van de openbare ruimte: toekomstbestendig bouwen dus!
- Om snel en goed te kunnen bouwen moet onze aanpak veranderen. Snelheid is nodig omdat de behoefte aan woningen groot is. Conceptueel industrieel bouwen speelt een belangrijke rol voor het maken van snelheid. Kwaliteit is nodig om leefbaar te verstedelijken met minimale impact op de planeet. De bouw- en infraprojecten die nu gerealiseerd worden leveren nog geen 10% circulariteit! Alleen al met conceptueel industrieel bouwen is 10-15% circulariteit haalbaar. De bouw- en infraprojecten die nu geïnitieerd worden zijn pas over 8 tot 10 jaar gerealiseerd. Eenduidige gezamenlijke regionale aanpak van Circulair Conceptueel Bouwen (CCB) en circulaire inrichting van de openbare ruimte heeft de potentie om snelheid en kwaliteit te combineren. Er is een gelijk speelveld nodig voor CCB, minimaal op regionale schaal, maar de randvoorwaarden daarvoor ontbreken nog grotendeels. Voor circulaire inrichting van de openbare ruimte is vooral eenduidige circulair opdrachtgeverschap van Grond-, Weg- en Waterbouwprojecten (GWW) nodig.

B Bijdrage aan brede welvaartsontwikkeling in de regio	**ca. 250 woorden**

- Toekomstbestendig bouwen zorgt voor meervoudige waardecreatie en kwaliteit van leven, wonen en werken van burgers en ondernemers in onze regio. In de eerste plaats belevingswaarde van goed en gezond wonen in kwalitatief goede woningen in een gezond, aantrekkelijk en natuurinclusief stedelijk landschap dat bestand is tegen de onvermijdelijke effecten van klimaatverandering. Veerkrachtig dus. In de tweede plaats milieuwaarde van bouwen met minimaal verbruik van primaire grondstoffen en maximaal hergebruik van bouwmaterialen en grondstoffen. In de derde plaats klimaatwaarde door minimale emissie van broeikasgassen en significant CO2-opslag in biobased bouwmaterialen. In de vierde plaats economische waarde door het versterken van lokale en regionale productie- en leveringsketens van biobased grondstoffen en hoogwaardig herbruikbare bouwmaterialen. In de vijfde plaats natuurwaarde door met slim integraal ontwerpen ruimte te bieden aan natuurinclusief bouwen en ecologische inrichting van openbare ruimte.
- Toekomstbestendig bouwen heeft raakvlakken met programmalijnen ‘gezond leven’, ‘sterke bedrijvigheid’, ‘werkende arbeidsmarkt’ en ‘integrale gebiedsaanpak’. Bijvoorbeeld het versterken van kennis en kunde op het gebied van circulair bouwen raakt aan het project VIA-T dat zich richt op opleiding en expertise in techniek en innovatie. En het versterken van lokale productieketens van (biobased) bouwmaterialen biedt nieuwe kansen voor lokale en regionale bedrijvigheid. Daarnaast is circulair bouwen van zichzelf een basisvoorwaarde voor gezond wonen en werken. Dat geldt zowel voor het bouwproces, als voor het gebruik van de bouwwerken.

C Beschrijving van concrete te bereiken resultaten	**ca. 350 woorden**

- *Terugdringen verbruik primaire grondstoffen*
  Output van het project:
  - We meten met de circulaire impactladder de mate van circulariteit van de woningbouw in onze regio;
  - Ten minste 50% van de opgeleverde woningen wordt “doorgemeten” met de circulaire impactladder (dat komt neer op 2000 van de 4000 woningen per jaar);
  - De score van de woningbouw op circulariteit stijgt van nog geen 10% in 2023 naar ten minste 25% in 2025 (en 50% in 2030);
  - In 2025 is 25% van de woningbouw in onze regio conceptueel en circulair. Een substantieel deel daarvan is industrieel geproduceerd en de inkoopprocedures van opdrachtgevers zijn hier op afgestemd;
  - De 18 gemeenten in onze regio zetten bij ten minste 1 GWW-project per jaar maximaal in op circulair opdrachtgeverschap met behulp van instrumenten zoals het ambitieweb, de MKI, het dashboard duurzame GWW en een (online) grondstoffenbank;
  - In de periode 2024-2026 wordt circulair opdrachtgeverschap in woning- en utiliteitsbouw en de GWW-sector van uitzondering normaal;
  - De samenwerking tussen gemeenten, corporaties, bouwende partijen en andere stakeholders intensiveert;
- *Opschaling en vervolgstappen*
  Na de Regiodealperiode:
  - Loopt het programma CCB door tot tenminste 2030;

    - Groeit de circulariteit in de woning- en utiliteitsbouw en de GWW-sector aantoonbaar door naar minimaal 50% in 2030 en uiteindelijk 100% in 2050 (conform huidig provinciaal, nationaal en Europees beleid);
    - De woningbouw- en verstedelijkingsopgave wordt in onze regio kwalitatief hoogwaardig circulair en gezond gerealiseerd op basis van de resultaten van dit project Toekomstbestendig Bouwen. Deze resultaten zorgen niet alleen voor circulariteit, maar ook voor versnelling door conceptuele bouw en het organiseren van een gelijk speelveld door het vergunnings-, inkoop- en aanbestedingsproces aan te scherpen;
    - Voor bouwende partijen biedt een gelijk speelveld kansen voor (nieuwe) circulaire verdienmodellen. Dit vergt eenduidig en consistent beleid van alle overheidslagen in de bouw- en woonsector;
    - De belevingswaarde, milieuwaarde, klimaatwaarde, economische waarde en natuurwaarde groeien verder door. Door circulair bouwen neemt ook de gezondheidswaarde van bouwwerken aantoonbaar toe;
- *Positieve neveneffecten*
  Onze inzet voor toekomstbestendig bouwen heeft, naast de primaire doelstelling van het terugdringen van het verbruik van primaire grondstoffen, enkele zeer waardevolle neveneffecten. Toekomstbestendig bouwen levert een bijdrage aan gezonder leven, zorgt voor versnelling van de woningbouw en draagt bij aan betaalbaarheid van woningen. Toekomstbestendig bouwen zorgt ook voor aanzienlijke reductie van CO2-uitstoot, heeft een zeer beperkte stikstofuitstoot, verbruikt minder energie (bij realisatie én gebruik) en biedt koppelkansen voor klimaatadaptatie, biodiversiteit en natuurontwikkeling.

D De projectaanpak	**ca. 1000 woorden**

- Met onze inzet op toekomstbestendig bouwen creëren we -in een samenspel van overheden, ondernemers, onderwijs, onderzoek, belangenorganisaties en inwoners- voor onze regio een eenduidig gelijk speelveld voor circulaire bouw en circulaire inrichting van de openbare ruimte. Dit doen we als gezamenlijke stakeholders door regiobreed duidelijkheid te scheppen over ambities, doelen en werkwijzen, waardoor publiek-private (keten)samenwerking van de grond komt en ontwikkelaars en bouwers circulaire verdienmodellen kunnen opzetten en toepassen. We gaan daarvoor werken met een regionaal programma Circulair Conceptueel Bouwen en een regionaal project Circulair Opdrachtgeverschap in de GWW-sector.
- Onze inzet op toekomstbestendig bouwen richt zich op de woningbouwopgave, de GWW-projecten in de openbare ruimte en het vervangen van primaire bouwmaterialen door biobased materialen en hergebruik van materialen. We richten ons daarvoor op circulair én conceptueel én industrieel bouwen. Dat vertaalt zich in 2024-2026 in tenminste 20 concrete projecten in onze regio waar industrieel en circulair gebouwd wordt. Dat zijn meer dan 4000 woningen.
- De basis van onze inzet is samenwerking. Enerzijds regionale bestuurlijke samenwerking om effectief eenduidig circulair opdrachtgeverschap te creëren en anderzijds ketensamenwerking met marktpartijen en onderwijs om circulaire producten en werkwijzen gewoon en rendabel te maken. Beide vormen van samenwerking zijn cruciaal voor versnelling. In onze regio ligt al een stevig fundament voor deze samenwerkingen. Er wordt al gewerkt aan het opbouwen en delen van kennis over circulair opdrachtgeverschap, we bouwen aan een ecosysteem voor circulair conceptueel bouwen (inclusief het stimuleren van lokale en regionale ketens van

biobased materialen en inclusief industriële woningbouw), circulaire ambities zijn opgenomen in de regionale woondeal, er zijn diverse koploper initiatieven op het gebied van circulaire bouw en infrastructuur én er is bundeling van kennis, expertise en opleiding voor circulair bouwen aan het ontstaan.

Bouwstenen:

- Het regionale Programma CCB biedt bouwstenen om circulair conceptueel bouwen, inclusief industriële productie van woningen, regiobreed gewoon te maken. Een deel van die bouwstenen zijn ondersteunende instrumenten, een deel heeft meer een stimulerend karakter en een deel heeft een verplichtend karakter.
- Het regionale programma CCB 2023-2030 hanteert 4 thema's:
  - concrete en meetbare doelstellingen,
  - uniforme werkwijze,
  - level playing field,
  - randvoorwaarden.

  We meten op projectniveau en monitoren op regionaal niveau of de woningbouwopgave in lijn is met onze doelstellingen. We sturen met o.a. de circulaire impactladder op materiaal, milieu-impact en losmaakbaarheid. We breiden de regionale planmonitor uit met duurzaamheidsindicatoren. We sluiten aan op de landelijke ontwikkeling en implementatie van Het Nieuwe Normaal (HNN) en dragen we projecten aan voor de projectevaluaties daarin.

  We werken samen aan een **uniforme werkwijze** in beleid en in projecten (prestatieafspraken, inkoop- en tenderstrategie en -voorwaarden, publiekrechtelijke en privaatrechtelijke instrumenten). Hierdoor wordt een duidelijk signaal en duidelijke verwachtingen aan de markt afgegeven en zijn we als opdrachtgevers voorspelbaar en betrouwbaar.

  We werken samen aan het creëren van een ***level playing field***, en scheppen daarmee de voorwaarden die nodig zijn om conceptueel, circulair en industrieel bouwen een gelijke kans of voordeel te geven. Circulair en conceptueel bouwen met biobased of hergebruikte materialen is (op dit moment) vaak nog duurder dan conventionele methodes, zoals betonbouw. Dit maakt dat deze vorm van bouwen op prijs moeilijk kan concurreren met betonbouw, terwijl de maatschappelijke baten (CO2, stikstof, grondstoffen, gezondheid) wel een stuk hoger liggen. Door CO2-beprijzing (en waardering) ontstaat inzicht in de maatschappelijke baten van circulair bouwen. Dit inzicht is nodig om eerlijke afwegingen en keuzes binnen projecten te maken.

  We zien in de regio een gebrek aan voldoende kennis en capaciteit rondom CCB[1]. Er dient een goede triple-helix organisatie te worden opgebouwd met voldoende (financiële) middelen om effectieve randvoorwaarden voor toekomstbestendig bouwen te realiseren.
- Voor concrete en meetbare doelstellingen passen we de door de GMR ontwikkelde 'circulaire impactladder' breed toe. Dat geeft inzicht in de mate van circulariteit van bouwplannen en -projecten. We sluiten aan op landelijke ontwikkeling van 'Het Nieuwe Normaal'. Dit helpt ook om het gebruik van het materialenpaspoort standaard te maken. Het verminderen van CO2 emissie van de bouw is een afgeleide van sturen op verminderen van primair materiaalgebruik.
- Voor een effectief gelijk speelveld voor CCB zijn eenduidig beleid (ambities, doelstellingen) en uniforme werkwijze (en -processen) cruciaal. We implementeren eenduidig beleid bij de gezamenlijke regiogemeenten, we gaan een samenwerkingsovereenkomst met marktpartijen aan en we maken een plan met woningcorporaties.
- We willen het gebruik van biobased bouwmaterialen en het hergebruik van alle bouwmaterialen stimuleren. Dat biedt kansen voor regionale leveringsketens van

[1] Zie het VIA-T voorstel voor opleiding, kennis, expertise e.d. voor o.a. CCB.

biobased bouwmaterialen en het ontwikkelen van een goed functionerend systeem voor het delven en hoogwaardig hergebruiken van (bestaande) bouwmaterialen. We richten ons op goede circulaire businessmodellen en passende regelgeving.
- Om dit alles te kunnen realiseren zijn een aantal basisvoorwaarden van groot belang. Er is bij alle betrokken partijen voldoende kennis nodig van circulair bouwen en circulair opdrachtgeverschap. Er is ook voldoende capaciteit nodig. Tenslotte is effectieve en transparante regie en coördinatie noodzakelijk.

Menukaart Circulaire GWW:

- Voor het stimuleren van circulariteit in GWW-projecten richten we ons in hoofdzaak op het opdrachtgeverschap van gemeenten in onze regio. We hebben (nationale) kennis over circulair opdrachtgeverschap en circulair aanbesteden in de GWW-sector regionaal geoperationaliseerd en werken nu met een ‘menukaart’ voor praktische ondersteuning van gemeenten bij voorbereiding en aanbesteding van concrete GWW-projecten. Elke gemeente kan aanspraak maken op ondersteuning op maat. Op deze manier bouwen we bij elke gemeente aan kennis over en ervaring met circulaire GWW.
- Daarnaast zetten we een regionale (digitale) grondstoffenbank op en zorgen we voor verder kennisaanbod en goede regionale monitoring van circulariteit in GWW-projecten.

Projectmanagement Toekomstbestendig Bouwen:

- De GMR zorgt voor het integrale projectmanagement en de projectorganisatie. De afstemming van CCB en circulaire GWW vindt hier plaats. De inzet van aanjagers, programmamanagers en projectleiders voor Programma CCB en project Circulair Opdrachtgeverschap GWW zit ingebouwd in de diverse begrotingsposten.

Tijdlijnen:

De tijdlijn voor circulair conceptueel bouwen is in grote lijnen als volgt:

- 2024:
  - Opstarten regionaal Programma CCB (na bestuurlijke besluitvorming 2023)
  - stappen uniforme werkwijze, kennisdeling en eenduidig beleid
  - uitbreiding bestaande flexpool met duurzaamheid/circulariteit
  - intentieovereenkomsten ketensamenwerkingen
  - opstarten monitoring
  - start meting CO2-impact
  - verankering uniforme werkwijze en eenduidig beleid
  - samenwerkingsovereenkomsten
  - start inzet aanvullende capaciteit
  - eerste regionale uitvoeringsprogramma CCB (tot 2030)
- 2025-2030:
  - Uitvoeren en monitoren regionaal uitvoeringsprogramma CCB

De tijdlijn voor circulair opdrachtgeverschap in de GWW is in grote lijnen als volgt:

- 2024-2025:
  - kennis circulair opdrachtgeverschap aanbieden en opbouwen
  - projectgerichte ondersteuning op maat starten
  - digitale regionale grondstoffenbank starten
  - monitoringsystematiek starten
  - kennis en ervaring delen (community of practice)
  - regionale monitoring
- 2026 e.v.:
  - kennis delen
  - regionale grondstoffenbank
  - regionale monitoring

E Projectsamenwerking, projecttrekker en projectpartners	**ca. 500 woorden**

Trekker

- We voorzien een organisatie voor Toekomstbestendig Bouwen met één procesmanager en twee op elkaar afgestemde programma's -Circulair Conceptueel Bouwen en Circulaire GWW- die ieder een eigen programmaorganisatie hebben. De afstemming en coördinatie wordt gedaan door de twee programmamanagers samen met de overkoepelende procesmanager. Op die manier kunnen we eenvoudig en effectief recht doen aan de verschillen die er zijn tussen woning- en utiliteitsbouw enerzijds en grond-, weg- en waterbouw anderzijds. Zowel verschillen in spelers en speelveld, als verschillen in de eerdere aanpak van beide thema's. De Groene Metropoolregio geeft invulling aan de coördinerende rol en gebruikt daarvoor de beslisgremia van de GMR. De gemeenten en corporaties blijven zelf individueel verantwoordelijk voor de bouwprojecten.

Partners

- GMR: aanjagen, organiseren en projectmanagement;
- Gemeenten: opdrachtgeverschap en eenduidig en consistent beleid;
- Provincie Gelderland: beleidsvormer, aanjager en opdrachtgeverschap;
- Corporaties: opdrachtgeverschap (woningbouw);
- Bedrijven Bouw: kennis verstrekken, realiseren, financieren;
- Bedrijven GWW: kennis verstrekken, realiseren;

De circulaire impactladder speelt een centrale rol in de samenwerking op toekomstbestendig bouwen. Gemeenten en corporaties schrijven als opdrachtgever het gebruik van de impactladder bij woningbouwprojecten en renovatieprojecten voor. Hierdoor gaan gemeenten, corporaties en bouwende partijen ondersteuning inschakelen van experts van de circulaire impactladder. In eerste instantie zijn dat de partijen die de circulaire impactladder ontwikkeld hebben: Volantis, Madaster en C2C Expolab. We beogen in tweede instantie deze expertise ook te beleggen bij regionale kennispartijen, met name VIA-T.

Samenwerking

- Alle partijen dragen vanuit hun expertise en kracht bij aan beide programma's (CCB en circulaire GWW). Voor de circulaire GWW is dit een voortzetting van een lopend proces. Voor programma CCB is dit in opbouw. De coördinatie en afstemming wordt verzorgd door de GMR.

F Projectbegroting **Excel en evt. ter toelichting. 250 woorden**

Uurtarief

- We zijn uitgegaan van een vast tarief van € 50,- per uur, ondanks het feit dat dit geen marktconform tarief is. Dat betekent dat de werkelijke ureninvestering van alle partijen in dit projectvoorstel eigenlijk ongeveer twee keer zo groot is.
- Deze manier van cofinancieren vergt een gerichte en betrouwbare administratie-inspanning van de betrokken partijen.

Toelichting begrotingsposten Programma CCB

- Metingen:
  Deze post draait om de inzet van de circulaire impactladder op de woningbouwprojecten en renovatieprojecten. De geraamde ureninzet is met name coördinatie. De geraamde middelen betreffen de doorrekeningen, analyses en adviezen van bouwontwikkelingen en –projecten. Dit is toereikend voor het doorrekenen van 50-100 projecten per jaar.
- Circulaire impactladder:
  De impactladder moet uitgebreid en verder doorontwikkeld worden. De benodigde uitbreiding betreft o.a. het bouwen van een database voor het veilig en duurzaam vastleggen van alle verworven kennis en informatie. Vanuit deze database voeden we vervolgens de landelijke instrumentaria met (geanonimiseerde) gegevens en informatie. Dit vergt meerdere jaren. We gaan er hiermee en met andere doorontwikkelingen voor zorgen dat de Circulaire Impactladder aansluit bij het kaders

stellende ‘Het Nieuwe Normaal’, het Bouw Informatie Model, de Nationale MilieuDatabase, het materialenpaspoort én bij een nader te bepalen CO2 meetinstrumentarium. De uitbreiding van de impactladder met een database zorgt voor economische meerwaarde door het waarborgen van continuïteit en kwaliteit.
Zowel HNN, als de MPG (wettelijk kader) krijgen naar verwachting een CO2 meetinstrumentarium. De impactladder moet daar op aansluiten. Ook het materialenpaspoort krijgt een CO2-onderdeel. De geraamde ureninzet is met name coördinatie. De geraamde middelen dekken effectieve uitbreiding en doorontwikkeling van de impactladder.

- Ecosysteem en ketens:
  Met inzet van de circulaire impactladder bouwen we aan effectieve samenwerking tussen opdrachtgevers, adviserende partijen, bouwende partijen en leveranciers. Gebruik van de impactladder levert alle partijen direct inzicht in verbetermogelijkheden voor circulair en conceptueel bouwen op. Om deze verbeteringen ook snel en effectief toe te kunnen passen zijn vaak andere vormen van samenwerking tussen al deze stakeholders noodzakelijk. Om het gebruik van primaire grondstoffen terug te dringen gaan we biobased bouwmaterialenketens stimuleren en ontwikkelen. De productie en toepassing van biobased bouwmaterialen, liefst uit de directe omgeving, gebeurt deels door stakeholders die in de traditionele bouwketen geen rol spelen. Denk aan de productie van vezels voor isolatiemateriaal door de landbouwsector. Dit biedt nieuwe verdienmodellen voor diverse stakeholders. Om dit op schaal te krijgen moeten vraag en aanbod gestimuleerd worden en bij elkaar gebracht.
- Kennis en kunde:
  Circulair en conceptueel bouwen vergt vaak andere kennis, inzichten en kunde dan in de traditionele bouw. Bovendien is er een al een groot tekort aan geschoolde capaciteit bij bouwbedrijven, maar ook bij adviseurs en opdrachtgevende partijen. We stimuleren het ontwikkelen van de juiste kennis en kunde op diverse manieren. Denk aan masterclasses, leergangen, kennisbank, kennisuitwisseling etc. Voor het op grote schaal opbouwen van deze hard nodig zijnde kennis en kunde in onze regio willen we graag VIA-T inzetten (zie separaat Regiodealproject VIA-T).

Toelichting begrotingsposten Circulair Opdrachtgeverschap GWW

- Menukaart:
  Voor veel opdrachtgevers is het circulair aanpakken van een (vernieuwings)project in de openbare ruimte een grote uitdaging wegens gebrek aan capaciteit, kennis en ervaring. Door gerichte ondersteuning bij het formuleren en opstarten van concrete projecten aan te bieden doorbreken we deze impasse. De behoefte aan ondersteuning verschilt per gemeente en per project. In de ‘menukaart’ staan verschillende vormen van mogelijke ondersteuning. In goed overleg met iedere gemeente wordt de meest passende ondersteuning ingezet. Opdrachtgevers doen hierdoor kennis en ervaring op die bij volgende GWW-projecten makkelijker toepasbaar wordt. Dit vergt inzet van externe experts.
- Uitvoeringsprogramma:
  Bij de start van het regionale project Circulair Opdrachtgeverschap GWW is door de deelnemende gemeenten een uitvoeringsprogramma omarmd dat vooral gericht was op het opbouwen en uitwisselen van kennis. Kennis over meten en monitoren van circulariteit, kennis over het gebruik van een grondstoffenbank, kennis over het toepassen van praktische hulpmiddelen zoals het ambitieweb. In de komende jaren maken we de stap naar het implementeren van de opgebouwde kennis. We zetten een regionale grondstoffenbank op (in eerste instantie online), we implementeren een regionaal monitoringsdashboard, we zetten een community of practice op en we blijven kennis over circulariteit in de GWW-sector aanbieden.

Projectmanagement Toekomstbestendig Bouwen

Beide onderdelen hebben hun eigen programmaorganisatie. Die is opgenomen in de begroting. De afstemming en coördinatie wordt verzorgd door een procesmanager van de GMR. Dit valt binnen de inzet van GMR in beide onderdelen en is daarom hier niet als separate begrotingspost opgevoerd.

G Beoogde financiering	**Excel, evt. ter toelichting. 250 woorden**

- Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR):
  De GMR zet in totaal € 300.000,- in uren en € 150.000,- in cash in voor dit project

Toekomstbestendig Bouwen. Deze middelen zijn afkomstig uit de inwonerbijdragen van de gemeenten aan de GMR. De beschikbaarheid hiervan is in de meerjarenagenda van de GMR vastgelegd.
In juni 2023 verwachten we bestuurlijke vaststelling van het Programma CCB. Dit is in eerste aanleg in februari 2023 positief ontvangen door het bestuurlijk platform circulaire regio (en groene groeiregio) van de GMR.
Aan het project Circulair Opdrachtgeverschap GWW ligt een bestuurlijk ondertekende intentieverklaring uit 2020 ten grondslag (15 gemeenten). De afgelopen maanden hebben bijna alle gemeenten hun deelname aan het GWW-project herbevestigd. Daarmee is de intentie voor dit voorstel Toekomstbestendig Bouwen al verankerd.

- Gemeenten:
  Voor Circulair Conceptueel Bouwen en Circulair Opdrachtgeverschap GWW verrichten de meeste gemeenten aanzienlijke inspanningen. Deze inspanningen vertalen zich in € 225.000,- in uren en € 225.000,- in cash. De ureninzet bestaat uit inzet van duurzaamheidsdeskundigen uit de eigen organisaties bij specifieke projecten en ontwikkelingen. Deze inzet is gericht op circulariteit. De inzet in cash bestaat uit opdrachten aan externe partijen voor advies over en het kwantificeren van circulariteit in projecten. O.a. voor analyses en advies op basis van de Circulaire Impactladder!
- Provincie:
  De voorziene bijdrage van de provincie bestaat uit € 225.000,- in uren en € 25.000,- in cash. De ureninzet bestaat uit het stimuleren en aanjagen van Toekomstbestendig Bouwen vanuit taken op het gebied van Wonen en Circulaire Economie. We hebben deze inzet toegerekend naar het aandeel van de GMR in de totale provincie Gelderland. De bijdrage in cash voorzien we voor het project Circulair Opdrachtgeverschap GWW. Dit betreft een mogelijk restant van een lopende subsidiëring.
  We hebben deze bijdragen van de provincie gepolst bij ambtelijk verantwoordelijken. De bijdrage in uren staat niet ter discussie, de bijdrage in cash wordt nader afgestemd.
- Corporaties:
  We voorzien een bijdrage van € 300.000,- in cash voor het op grote schaal toepassen van de circulaire impactladder, inclusief bijbehorende analyse en adviezen. Dit is voorgelegd aan de corporaties en de belangenvereniging van corporaties in de regio. Hier is mondeling positief op gereageerd, maar de intentie zal nog wel moeten worden vastgelegd in de komende weken.
- Bedrijven Bouw:
  De cofinanciering van bedrijven uit de bouwsector ramen we op € 150.000,- in uren en € 450.000,- in cash. Voor een belangrijk deel heeft dit betrekking op het gebruik van de circulaire impactladder, inclusief analyse en advies, waardoor de mate van circulariteit van concrete projecten snel toeneemt. De bedrijven voorzien dat zij aan voorwaarden en eisen rondom circulariteit moeten (gaan) voldoen en daarom zijn zij bereid om te investeren in een systeem dat zorgt voor eenduidigheid en een gelijk speelveld voor CCB (en circulaire GWW). Dit voorgelegd aan alle koploperbedrijven in onze regio en het consortium dat de circulaire impactladder ontwikkeld heeft. Hier is mondeling positief op gereageerd. We zetten dit op een passend moment in de komende weken om in schriftelijke intentieverklaringen.
- Bedrijven GWW:
  De cofinanciering van bedrijven uit de GWW-sector bestaat uit € 75.000,- in uren en € 75.000,- in cash. Dit zijn met name bijdragen aan het opbouwen en delen van kennis over circulaire GWW in de regio. De inzet in cash bestaat uit investeringen in schoon bouwmaterieel dat bij de projecten in onze regio ingezet wordt.
  Deze cofinanciering moet nog met de bedrijven afgestemd worden.

H Toezegging cofinanciering	**Evt. ter toelichting. 250 woorden + email projectpartners**

- Zie onderdeel G.

I Beheersen van risico's	**ca. 250 woorden**

Risico's

De belangrijkste risico's die we voorzien zijn:

- Achterblijvende (landelijke) wetgeving,
- Haperende samenwerking tussen cruciale partners of stakeholders, bijvoorbeeld sterk uiteenlopend beleid tussen Rijk, provincie en gemeenten,
- Financiële problemen bij bedrijven of corporaties.

Risicobeheersing

We blijven in nauw gesprek met het Rijk over ontwikkelingen in de wet- en regelgeving.
We maken een protocol voor beheersing van genoemde risico's en koppelen dat protocol aan de intentieverklaringen van de verschillende stakeholders.
Voor de samenwerking tussen de gemeenten richten we ons op bestuurlijke goedkeuring van Programma CCB. De deelname van gemeenten aan project Circulair Opdrachtgeverschap GWW is al in een eerder stadium bestuurlijk geaccordeerd.

Jaarverslag 2022

Buurtbemiddeling
opent deuren

Rheden, Rozendaal en Doesburg

Buurtbemiddeling wordt mogelijk gemaakt door:

GEMEENTE DOESBURG

gemeente Rheden

GEMEENTE ROZENDAAL

WOONSERVICE IJSSELLAND

VELUWONEN mijn huis

POLITIE
« waakzaam en dienstbaar »

PORTAAL

vivare

Inhoudsopgave:

Pagina 4	Voorwoord
Pagina 5-6	Korte samenvatting
Pagina 7	Algemeen: Corona, toename zaken en bemiddelaars
Pagina 8	Algemeen: opvallend, complexe zaken
Pagina 9	Doelstelling en cijfers
Pagina 10	Resultaat bemiddelingszaken
Pagina 11	Overzicht complexe zaken
Pagina 12	Verwijzingen
Pagina 13	Bemiddelingsgesprekken
Pagina 14	Huurders en kopers
Pagina 15	Resultaat per gemeente
Pagina 16	Aard van de klachten
Pagina 17	Aanmeldingen per gemeente
Pagina 18	Algemene gegevens

Voorwoord:

In 2022 bestaat Buurtbemiddeling 25 jaar in Nederland.

De 1ste projecten starten in Zwolle en Rotterdam. Inmiddels zijn er 300 gemeenten (88%) die Buurtbemiddeling aanbieden als middel om geschillen tussen buren op te lossen. Gemeenten, wooncorporaties, politie, hulpverlening en welzijnsorganisaties werken samen om Buurtbemiddeling te laten slagen en dat lukt! In het hele land komen er rond de 24.000 aanmeldingen binnen. In 70% van de zaken wordt er aangegeven dat er een positieve oplossing is gevonden.

Landelijk gezien is er een toename van 3% in de aanmeldingen. Dat zien we ook in Rheden, Rozendaal en Doesburg. Vooral de afgelopen jaren lopen de aanmeldingen op. De afgelopen 5 jaar hebben we, door allerlei oorzaken, steeds meer meldingen binnengekregen van buren of verwijzers.

“Het is belangrijk om in een vroeg stadium burenconflicten op te lossen en als buren een conflict op te lossen. Onbehandelde en niet opgeloste burenruzies kunnen blijvende gevolgen hebben” aldus ambassadeur van Buurtbemiddeling mr Frank Visser.
Langdurig overlast hebben geeft buren veel stress. Vroegtijdige inzet van Buurtbemiddeling kan een gedeelte van die stress wegnemen. Je verhaal kwijtkunnen en iemand die de tijd neemt om je te horen is van essentieel belang. Samen om de tafel gaan en in alle rust met een neutrale partij erbij praten helpt om een oplossing te vinden voor de ervaren overlast. Bemiddelaars helpen buren met het voeren van lastige gesprekken.

Opvallend is in het afgelopen jaar dat we merken dat buren minder verdraagzaam zijn naar elkaar. We zien een toename van grensoverschrijdend gedrag zoals agressie, discriminatie en racistische opmerkingen. Mensen zijn veeleisend en dwingend naar elkaar. Corona, de inflatie en de oplopende energieprijzen en de daarbij behorende spanningen hebben een weerslag op de verdraagzaamheid van mensen. We wonen dicht op elkaar, mensen zijn meer op zichzelf gericht en leefpatronen en -gewoonten verschillen van elkaar door de diversiteit in de samenleving. Kunst is om daar een passende interventie op toe te passen, een uitdaging!

Landelijke topics zijn op dit moment: complexe zaken en de daarbij behorende aangepaste werkwijze, onderzocht wordt of er studentenbemiddeling moet ontstaan en er zijn zorgen om de instroom van aanmeldingen van mensen die de Nederlandse taal niet beheersen.

Nadat de harde lockdown van het laatste kwartaal van 2021 in januari 2022 overging in versoepelende maatregelen, hebben we in het eerste kwartaal van 2022 langzamerhand het bemiddelen (zodat we dat gewend waren voor de corona epidemie) kunnen oppakken.
De bemiddelaars gaan met enthousiasme weer op pad en langs buren om hun verhaal te horen en te kijken of we hen kunnen bewegen om met elkaar in gesprek te gaan om hun verschillen op te lossen.

Heleen Woelders, Februari 2023

Korte samenvatting:

cijfers: gaan over 1 januari tot 31 december 2022	gecertificaat: we zijn landelijk gecertificeerd met een PLUS	stuurgoep: zegt Rijnstad toe te mogen uitvoeren in 2023-2025

104 aanmeldingen	• in **55** zaken gaan de bemiddelaars op pad • **45** zaken zijn door de coördinator afgehandeld • **4** zaken zijn nog in behandeling
71 gewone zaken en	• **22** complexe zaken • **6** meerpartijenzaken • **3** terugkeerzaken • **2** zaken ongeschikt
Aanmeldingen	• **99%** in behandeling genomen • **69%** is positief afgesloten
Bemiddelingsgesprekken	• er zijn **10** bemiddelingsgesprekken geweest • alle **10** zijn succesvol afgesloten • er zijn **10** bemiddelaars

Aanmeldingen:

Uit de gemeente Rheden 99, Doesburg 3 en Rozendaal 2	meer vanuit eigen initiatief	meeste van buren die huren
meer aanmeldingen via website	buren bellen en mailen om zich aan te melden	veel samenwerking met wijkteams en andere verwijzers

Top 3 van overlast:



Verder:

belangrijk

- uiteindelijk positief resultaat behoeft niet altijd een bemiddelingsgesprek
- hebben we een signalerende functie

AVG

- hebben we met verwijzers een verwerkingsovereenkomst afgesloten
- we registeren niet meer de leeftijdscategorie en de gezinssamenstelling

Algemeen:

Corona en aanmeldingen

Landelijk gezien groeit Buurtbemiddeling nog steeds, in 88% van de gemeenten wordt Buurtbemiddeling aangeboden. Landelijk gezien stijgt het aantal meldingen met 3% tijdens de coronapandemie (zomer 2020-voorjaar 2022)

In de periode van de pandemie pakt ieder project Buurtbemiddeling het anders aan. Sommige projecten liggen stil, en andere projecten hebben veel digitaal bemiddeld.

In Rheden, Rozendaal en Doesburg hebben we vanaf het begin van de coronacrisis doorgewerkt en buren te woord gestaan. Er zijn allerlei creatieve oplossingen bedacht om toch fysiek en met de geldende coronaregels met elkaar in gesprek te gaan. Buren geven aan dat ze meer overlast ervaren van (thuiswerkende) buren. De leefbaarheid komt in het geding.

Het digitale bemiddelen, waar ook landelijk mee werd geëxperimenteerd, beviel niet zo goed in RRD. De corebusiness van Buurtbemiddeling: tegenover elkaar zitten en fysiek in gesprek gaan, is bij het digitale bemiddelen niet aanwezig. Buren lijken minder betrokken en aanwezig. We hebben besloten daarmee te stopen en andere oplossingen te zoeken.

Toename

Landelijke topics zijn op dit moment de toename van complexe zaken en de daarbij behorende aangepaste werkwijze, meer studentenhuizen die om bemiddeling vragen en de instroom van meldingen van mensen die de Nederlandse taal nog niet beheersen.
Bij aanmeldingen van mensen die de Nederlandse taal niet beheersen maken we gebruik van betaalde tolken. Wij hebben de ervaring dat als we familie/gezinsleden gebruiken voor het tolken, dat weer andere problemen oplevert. We ervaren cultuurverschillen in houding (niet neutraal) en de vertaling (directe taal hier is vaak niet respectvol voor vertaling in andere talen)

We proberen alle buren die ons benaderen telefonisch te spreken, het verhaal van hen aan te horen, te coachen, tips te geven en daar waar nodig door te verwijzen.
We hebben onze werkwijze behoorlijk moeten aanpassen: fysiek bemiddelen mocht niet tijdens de lockdowns en dat heeft zijn weerslag gehad op de inzet van bemiddelaars. De coördinator handelde meer zaken af. Nu draait dat zich weer om: meer bemiddelaars in die zaken op pad gaan en bemiddelen.

Bemiddelaars

We hebben de afgelopen twee jaar te maken gehad met een grote uitval van vrijwillige bemiddelaars. Redenen daarvoor zijn divers. Inmiddels zijn er nieuwe bemiddelaars begonnen en gaan er in januari 2023 nog 2 de basistraining volgen.

Opvallend
Wat opviel was dat buren in 2021 en 2022, ondanks de behoorlijke overlast die ze hadden, goed en begripvol reageerden toen we aangaven dat we nog niet fysiek mochten bemiddelen.
Omdat we vanaf januari 2022 telefonische intakes hebben gedaan, en buren konden aangeven of ze een bemiddelingsgesprek wilden, konden we vanaf maart meteen een aantal bemiddelingsgesprekken organiseren.

Complexe zaken
In RRD zijn van de aanmeldingen 21% complexe zaken. Dat betekent dat hulpverleners zijn betrokken bij buur A en soms ook bij buur B.
6% van de aanmeldingen zijn meer partijenzaken. In deze zaken zijn er meerdere buren A die overlast ervaren van buur B of andersom.

De complexe zaken en meer partijenzaken hebben we een aangepaste manier van bemiddelen. Dat kost meer tijd van zowel coördinator als bemiddelaars. We moeten in deze zaken hulpverleners en meerdere buren betrekken bij het bemiddelproces en intakegesprekken.
In nog complexere zaken zetten we, net zoals vorige zomer, mediators in die tegen een maatschappelijke vergoeding deze zaken oppakken. Het betreft zaken met complexe multi problematiek.

Bemiddeling Extra
Van maart 2021 t/m maart 2022 heeft de pilot: Bemiddeling Extra gelopen met subsidie van de Raad voor Rechtsbijstand. Een aanvullende dienst van Buurtbemiddeling. Bemiddeling Extra pakt complexe zaken waar zicht is op juridische procedures. Dat doen we door betaalde mediators in te zetten.

Het is een laagdrempelige manier voor buren/partijen om een uit de hand gelopen, lang slepend conflict, op te lossen. Door de methodiek, die een combinatie is van bemiddelen en mediation, worden buren gedwongen om echt naar elkaar te luisteren. Men krijgt inzage in wat de moverende redenen zijn van de ander en van zichzelf, en kan er inzicht en erkenning naar elkaar toe ontstaan.

Doelstelling en cijfers 2022

Aanmeldingen 2020-2022

	Target	2022	2022%	2021	2021%	2020	2020%
Aangemelde zaken	**90**	**104**		**112**		**105**	
Geschikte zaken		102	98%	112	100%	102	97%
Ongeschikte zaken		2	2%	0	0%	3	3%
Aangemelde zaken							
Gewone zaken		71	68%	73	65%	68	65%
Complexe zaken		22	21%	25	22%	17	16%
Meerpartijenzaken		6	6%	6	5%	7	6%
Terugkeerzaken		3	3%	5	5%	8	8%
Coachingszaken		0	0%	3	3%	2	2%
Ongeschikte zaken		2	2%	0	0%	3	3%

Aanmeldingen 2020-2022

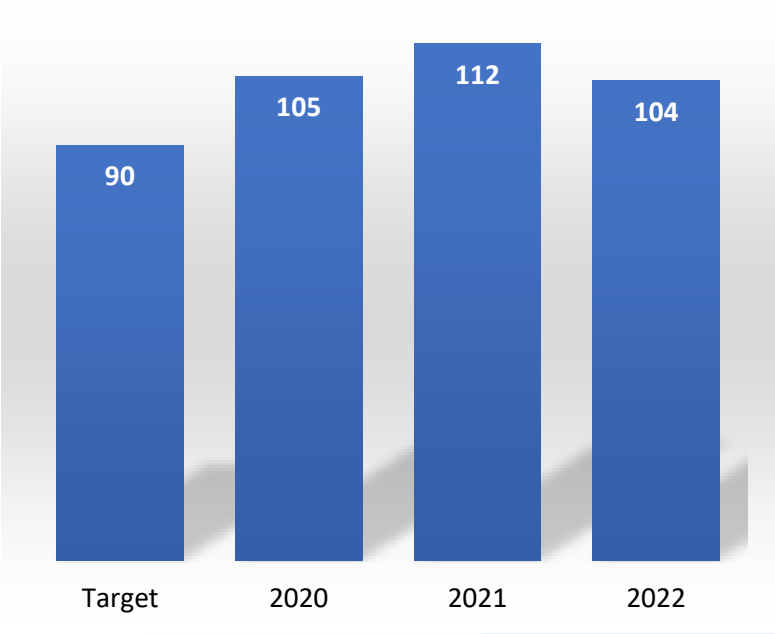

Resultaat bemiddelingszaak/proces

	2022	2022%	2021	2021%	2020	2020%
Opgelost						
Pos: Informatie en advies gegeven	19	18%	22	20%	22	21%
Opgelost na intakegesprekken	17	16%	3	3%	8	8%
Opgelost na bemiddelingsgesprekken	10	9%	5	4%	8	8%
Opgelost na coaching	1	1%	3	3%	9	8%
Opgelost door warme doorverwijzing	6	6%	3	3%	9	8%
Opgelost door verhuizing	2	2%	0	0%	2	2%
Pos: A zelf in actie	12	12%	38	34%	13	12%
Opgelost door aanpassing woonsituatie	1	1%	9	8%	1	1%
Niet opgelost						
Neg: B weigert bemiddeling	12	12%	10	9%	8	8%
Neg: A weigert bemiddeling	9	9%	6	5%	3	3%
Neg: Contactlegging onmogelijk	9	9%	5	4%	13	12%
Geen oplossing	0	0%	1	1%	0	0%
Neutraal						
Neutraal: ongeschikt voor bemiddeling	2	2%	0	0%	3	3%
In behandeling	4	3%	7	6%	6	6%
Totaal	**104**	**100**	**112**	**100**	**105**	**100**

Resultaat bemiddelingszaak/proces 2022

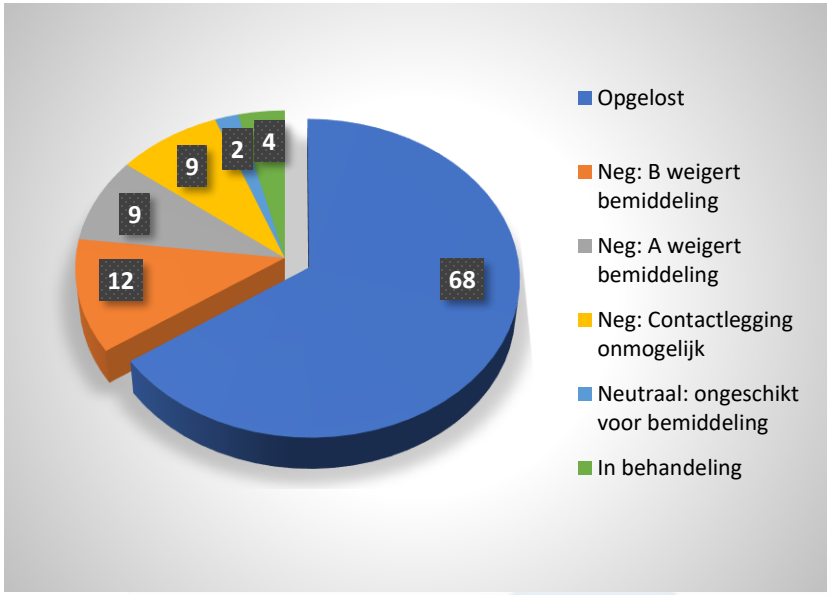

'Opgelost' in bovenstaande taart is een samenvoeging van de volgende onderdelen: Informatie en advies gegeven, opgelost na intakegesprekken, opgelost na bemiddelingsgesprekken, opgelost na coaching, opgelost door warme doorverwijzing, A is zelf in actie en opgelost door aanpassing woonsituatie.

Complexe zaken

	2022	2022%	2021	2021%	2020	2020%
Afgehandeld door coördinator	9	41%	16	64%	14	74%
Afgehandeld door bemiddelaars	10	45%	7	28%	4	21%
In behandeling	3	14%	2	8%	1	5%
Totaal	**22**	**100**	**25**	**100**	**19**	**100**
Resultaten						
Positief afgerond	14	64%	18	72%	13	68%
Niet opgelost	5	23%	5	20%	5	26%
In behandeling	3	13%	2	8%	1	6%

Resultaat complexe zaken

	2022	2022%	2021	2021%	2020	2020%
Informatie en advies gegeven	5	23%	5	20%	7	37%
Opgelost na bemiddelingsgesprek	4	18%	1	4%	0	0%
Opgelost na intake	1	5%	1	4%	0	0%
Warme doorverwijzing	3	13%	1	4%	5	26%
Opgelost na coaching	0	0%	1	4%	1	5%
A zelf in actie	0	0%	8	32%	0	0%
Opgelost door aanpassing woonsituatie	1	5%	1	4%	0	0%
B weigert bemiddeling	3	13%	3	12	2	11%
A weigert bemiddeling	1	5	1	4	0	0%
Contactlegging onmogelijk	1	5	0	0	1	5%
Geen oplossing	0	0	1	4	2	11%
In behandeling	3	13	2	8	1	5%
Totalen	**22**	**100**	**25**	**100**	**19**	**100**

Aantal verwijzingen

	2022	2022%	2021	2021%	2020	2020%
Op eigen initiatief	32	31%	37	33%	35	33%
Politie	25	24%	24	21,4%	33	31%
Vivare	30	29%	28	25%	21	20%
Woonservice IJsselland	2	2%	9	8%	3	3%
Veluwonen	0	0%	0	0%	1	1%
Portaal	0	0%	0	0%	0	0%
Totaal woningcorporaties	**32**	**31%**	**37**	**33%**	**25**	**24%**
Gemeente Rheden	8	7%	7	6,2%	4	4%
Gemeente Doesburg	0	0%	0	0%	0	0%
Gemeente Rozendaal	0	0%	0	0%	1	1%
Overige organisaties	7	7%	6	5,4%	7	7%
Onbekend	0	0%	1	1%	0	0%
Totaal gemeenten/overig	**15**	**14%**	**3**	**12,6%**	**12**	**12%**
	104	**100**	**112**	**100**	**105**	**100**

Verwijzers 2022

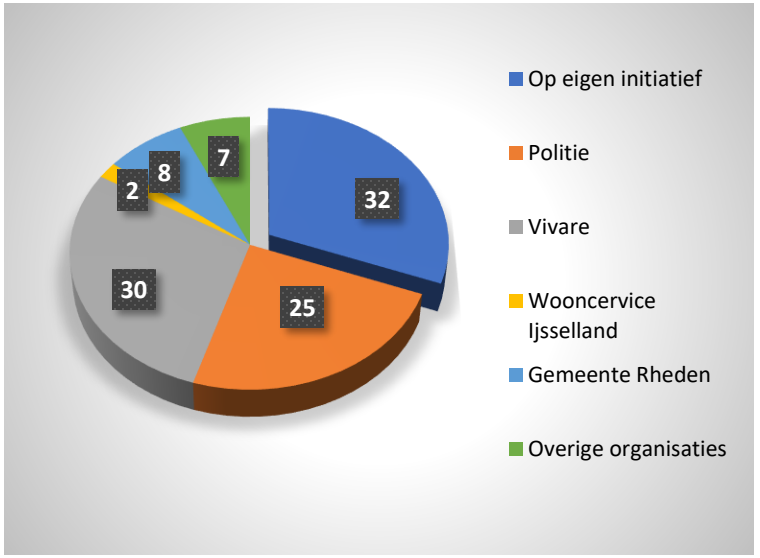

Aanmeldingen behandeld door inzet vrijwilligers/coördinator

	2022	2022%	2021	2021%	2020	2020%
Door vrijwilligers afgehandeld	55	53%	37	33%	42	40%
Door coördinator afgehandeld	45	43%	68	61%	57	54%
Nog in behandeling	4	4%	7	6%	6	6%
	104	**100**	**112**	**100**	**105**	**100**

Overig

Minimaal gecertificeerde vrijwilligers	Target	2022
	8	10

Bemiddelingsgesprekken

	Target	2022	2022	2021	2020
Totaal		**10**			
Succesvol	**75%**	10	100%	83%	100%
Niet succesvol		0	0%	17%	0%

Succesvolle bemiddelingsgesprekken 2020-2022

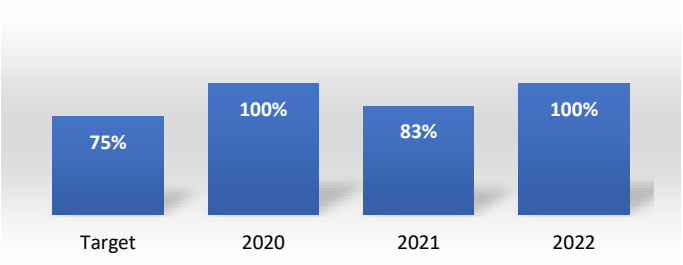

Afgesloten zaken

	Target	2022	2021	2020
Geslaagde zaken	**60%**	69%	79%	75%
Overige en niet geslaagde zaken*		31%	21%	25%

*) Onder 'Overige en niet geslaagde zaken' wordt verstaan dat het contact leggen met buren mislukt is, het bemiddelingsgesprek niet tot een oplossing heeft geleid, buren hun deelneming aan bemiddeling weigerden of buren onbereikbaar waren.

Totaal positief resultaat 2020-2022

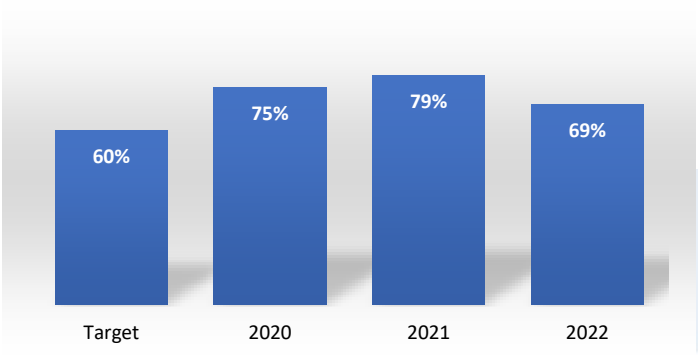

Huurders wooncorporatie eerste partij

	2022	2022%	2021	2021%	2020	2020%
Vivare	58	91%	56	80%	55	81%
Woonservice IJsselland	2	3%	14	20%	10	15%
Veluwonen	0	0%	0	0%	1	1%
Overige wooncorporaties	4	6%	0	0%	2	3%
Totaal	**64**	**100**	**70**	**100**	**68**	**100**

Verhouding huur-koopwoningen

	2022	2022%	2021	2021%	2020	2020%
Huur corporatie	64	61%	70	63%	68	65%
Koop	34	33%	35	31%	33	31%
Particuliere verhuur	2	2%	1	1%	0	0%
Koop/huur onbekend	4	4%	6	5%	4	4%
Totaal	**104**	**100**	**112**	**100**	**105**	**100**

Direct verwezen aanmeldingen

	2022	2022%	2021	2021%	2020	2020%
Politie	3	23%	4	23%	9	39%
Woonservice IJsselland	1	8%	6	35%	3	13%
Vivare	2	15%	3	18%	3	13%
Gemeente Rheden	2	15%	1	6%	0	0%
Gemeente Rozendaal	0	0%	0	0%	1	4%
Gemeente Doesburg	0	0%	0	0%	0	0%
Overige organisaties waaronder: - Maatschappelijke dienstverlening	5	39%	3	18%	7	31%
Totaal	**13**	**100**	**17**	**100**	**23**	**99**

Verwijzingen per gemeente

	2022	2022%	2021	2021%	2020	2020%
Gemeente Rheden	99	95%	94	84%	87	83%
Gemeente Doesburg	3	3%	17	15%	14	13%
Gemeente Rozendaal	2	2%	1	1%	4	4%

Resultaten per gemeente/aard van de klachten

(Er kunnen meerdere klachten in één zaak zijn)

Doesburg	**2022**	**2021**	**2020**
Geluidsoverlast	2	10	5
Pesten/treiteren/schelden/roddelen /lastig vallen/verstoorde relatie	0	4	6
Overlast dieren	1	2	2
Tuin/buiten problemen	0	8	3
Bedreiging/intimidatie	0	3	1
Stankoverlast	2	1	3
Overlast kinderen	0	2	0
Vernielingen	0	0	1
Parkeerproblemen	0	2	0
Rommel/troep	0	2	0
Overig	0	1	1

Rozendaal	**2022**	**2021**	**2020**
Geluidsoverlast	1	1	0
Tuin/buiten problemen	1	1	1
Overlast dieren	0	0	1
Overlast kinderen	0	1	0
Rommel/troep	0	1	0
Pesten/treiteren/schelden/roddelen /lastig vallen/verstoorde relatie	1	1	3
Parkeerproblemen	1	0	2

Rheden	**2022**	**2021**	**2020**
Geluidsoverlast	48	51	36
Pesten/treiteren/schelden/roddelen/ lastigvallen/verstoorde relatie	23	39	28
Tuin/buiten problemen	24	42	18
Bedreiging/intimidatie	4	15	3
Overlast dieren	16	14	15
Stankoverlast	11	5	2
Vernielingen	0	4	1
Parkeerproblemen	7	5	2
Overlast kinderen	12	7	7
Overig	3	1	2
Rommel/troep	12	6	4
Discriminatie	1	5	1

Aard van de klachten: top 5

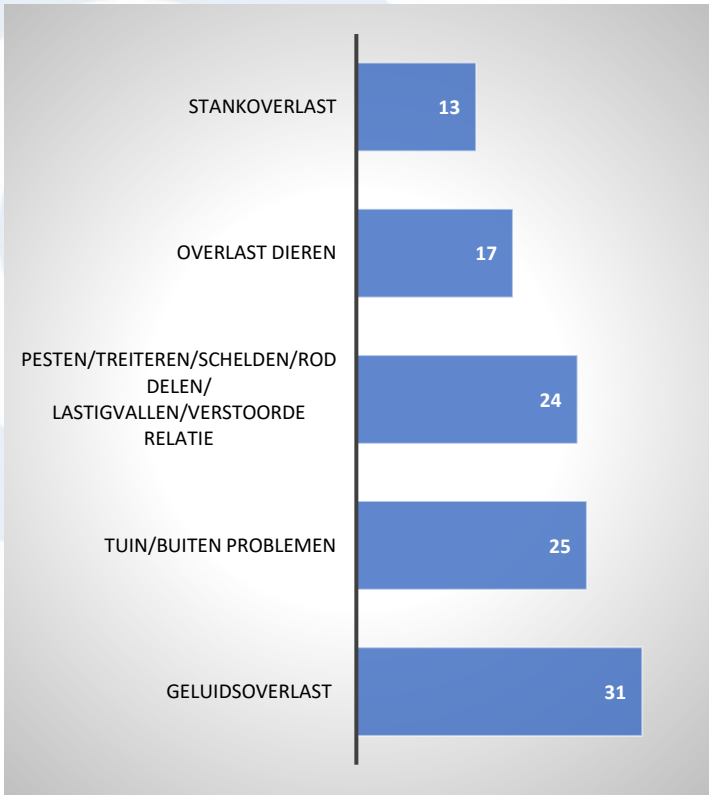

Aard van de klachten 2022

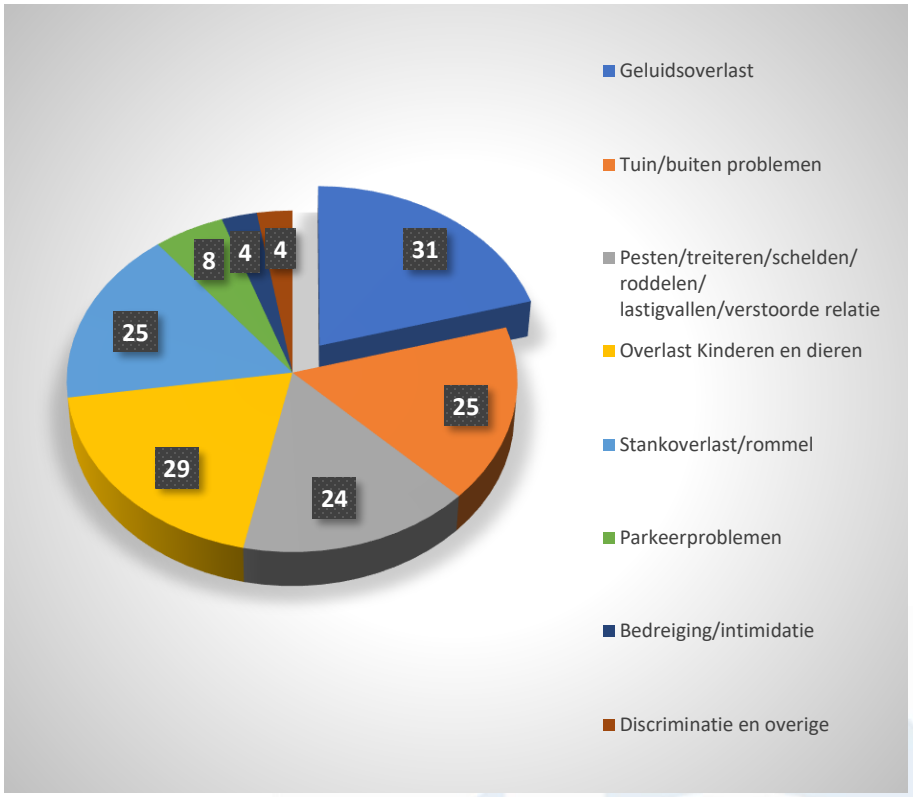

Aanmeldingen per dorp/wijk

	2022	2022%	2021	2021%	2020	2020%
Doesburg						
Beinum (I en II)	0	0%	7	6%	5	5%
Noordelijk en Zuidelijk Molenveld	0	0%	6	5%	1	1%
Noord-Oost	0	0%	1	1%	0	0%
Binnen de oude gracht	1	1%	2	2%	6	5%
De Ooi	2	2%	1	1%	2	1%
Rozendaal	2	2%	1	1%	4	4%
Velp						
Velp Zuid	34	33%	23	20%	23	22%
Velp Noord	5	5%	4	3%	4	4%
Dieren						
Dieren West	15	14%	14	12%	16	15%
Dieren Centrum	9	8%	8	8%	4	4%
Dieren Zuid	6	6%	3	3%	4	4%
Dieren Noord-Oost	5	5%	10	9%	5	5%
Rheden	21	20%	25	22%	20	19%
De Steeg	0	0%	2	2%	4	5%
Ellecom	2	2%	2	2%	2	1%
Spankeren	0	0%	1	1%	0	0%
Laag-soeren	2	2%	2	2%	5	5%
Totaal	**104**	**100**	**112**	**100**	**105**	**100**

Aanmeldingen per plaats/wijk 2022

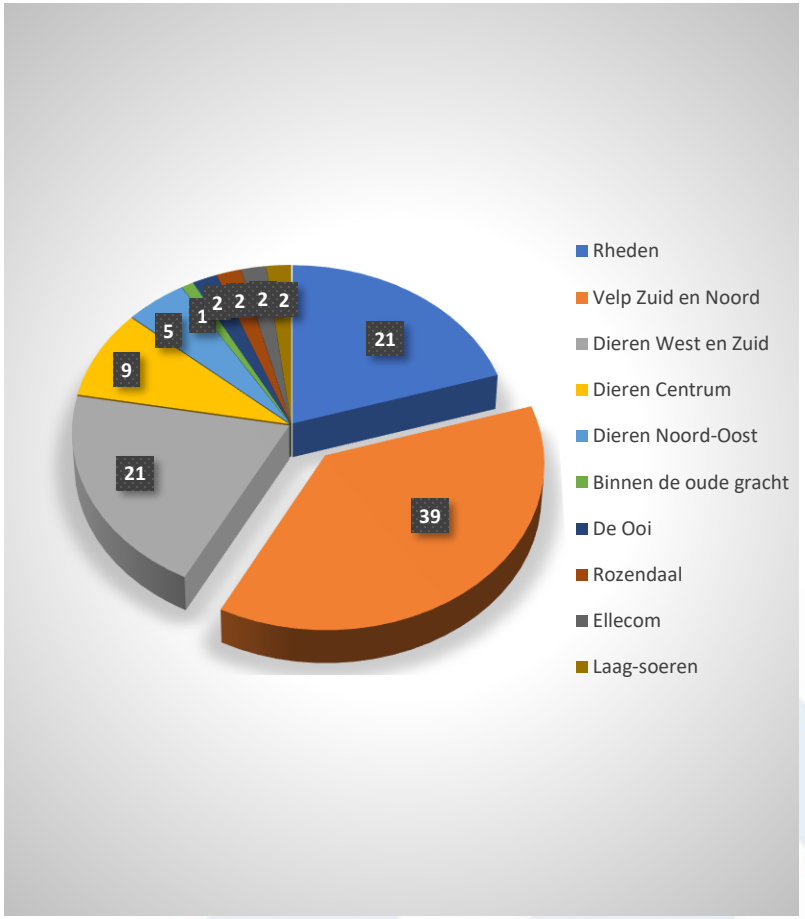

Algemene gegevens bewoners gemeenten versus BBM RRD en CCV

	RRD 2022	Benchmark CCV 2021 landelijk	Hoe doen we het in RRD?
Bewonersaantallen	57.000	68.000	
Aanmeldingen	104	92	Ruim voldoende
In behandeling genomen	99%	70%	Ruim voldoende
Positief afgeronde zaken	69%	72%	Voldoende
Uren coördinator	18	17	Voldoende
Uren ondersteuning	-	2	-
Aantal vrijwilligers	14	16	Voldoende
Begroting	61.725	60.000, -	Voldoende

Bijlage 1:


IK SPREEK NOG GEEN NEDERLANDS.
BUURMAN
WIL JE ME HELPEN?
GOEDE BUREN
BETERE BUURTEN
Nederlands als nieuwe taal is erg moeilijk.
Deze kaart helpt met contact leggen.

rijnstad

De Wiltstraat 6
6821 CE Arnhem
T (026) 312 77 00
www.rijnstad.nl



gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
G. Hofstede	2 Welzijn	1 Geen armoede 3 Goede gezondheid en Welzijn

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)

rol raad
Ter kennisname

onderwerp
Gemeentelijke premiebijdrage collectieve aanvullende zorgverzekering 2024

INHOUD VOORSTEL

- Instemmen met een totale gemeentelijke premiebijdrage (opslagpremie plus aanvullende bijdrage) per betalende (18+) verzekerde per maand voor de aanvullende verzekering Garant Verzorgd 1 van € 15,04, voor de Garant Verzorgd 2 van € 22,04, voor de Garant Verzorgd 3 van €32,17 en voor de Basis Voordelig van €7,-

1 Wat is de aanleiding?

Met de decentralisaties in 2015 zijn ook de wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg) en de Compensatie eigen risico (Cer) afgeschaft. Gemeenten ontvingen middelen vanuit het rijk om chronisch zieken en gehandicapten een gerichte compensatie te bieden voor de hoge zorgkosten. Veel gemeenten zetten deze middelen in om een collectieve zorgpolis aan te bieden. Zo ook gemeente Rheden: sinds 2015[1] bieden wij een collectieve aanvullende verzekering aan ten behoeve van de Rhedense minima. Hiermee hebben inwoners met een laag inkomen (tot 120% van de bijstandsnorm) toegang tot een betaalbare aanvullende verzekering.

Deze collectieve aanvullende zorgverzekering (gemeentepolis) bevat extra vergoedingen (bijvoorbeeld de eigen bijdrage WMO) t.o.v. reguliere pakketten in de markt. Daarnaast geldt voor verschillende kostensoorten geen / zeer beperkte eigen bijdrage. De gemeentepolis ondersteunt hiermee mensen met een laag inkomen en hoge zorgkosten. Zorgmijding wordt hiermee voorkomen. De gemeentepolis is een voorliggende voorziening voor de bijzondere bijstand. De pakketten die in Rheden aangeboden worden zijn: Garant Verzorgd (GV) 1, 2 en 3 en Basis Voordelig (BV).

De kosten die hier voor de gemeente aan verbonden zijn vallen uiteen in:
- de ‘opslagpremie’: bedrag dat Menzis per volwassen (18+) verzekerde per maand op de Garant Verzorgd pakketten rekent, en
- de aanvullende bijdrage; bedrag dat de gemeente aanvullend op alle pakketten bijdraagt, om de premie voor de inwoner betaalbaar te houden.

De opslagpremie stijgt jaarlijks als gevolg van de inflatie, zorggebruik en wijzigingen in de vergoedingen. De opslagpremie voor 2024 stijgt met een bedrag van €1,04 (per volwassen verzekerde, per maand).

[1] Toen was naast Menzis ook Zilveren Kruis actief in Rheden. Deze trok zich in 2018 terug.

De gemeente bepaalt jaarlijks de hoogte van de aanvullende bijdrage. Vorig jaar heeft uw college ingestemd[2] met een verhoging van de aanvullende bijdrage voor alle pakketten, nadat deze in de jaren daarvoor niet was meegestegen. Menzis vraagt gemeenten uiterlijk 1 oktober de hoogte van hun eigen bijdrage voor 2024 kenbaar te maken.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

Het beleidskader wordt gevormd door:
- Meerjarenbeleidskader sociaal domein Meedoen!
- Beleidskader minima- en schuldhulpverlening 2021-2024 'Iedereen doet mee!'

3 Wat willen wij bereiken?

- We willen met gemeentepolis betaalbare aanvullende verzekeringspakketten aanbieden, die rechtdoen aan het beperkte inkomen van de doelgroep en de dikwijls hogere zorgvraag. Hiermee voorkomen we dat deze inwoners voor onverwacht hoge zorgkosten komt te staan, zodat hun nu al kwetsbare financiële positie niet verder onder druk komt te staan dan nu al het geval is. We willen voorkomen dat inwoners zorg gaan mijden.
- We willen dat inwoners met een laag inkomen passend verzekerd zijn; niet onder- maar ook niet oververzekerd.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

- De aanvullende bijdrage blijft ongewijzigd t.o.v. 2023, zie de tabel hieronder.

	2023			2024		
	opslagpremie	aanv.bijdrage	totaal	opslagpremie	aanv.bijdrage	totaal
basis voordelig	nvt	€ 7,00	€ 7,00	nvt	€ 7,00	€ 7,00
garant verzorgd 1	€ 9,48	€ 4,52	€ 14,00	€ 10,52	€ 4,52	€ 15,04
garant verzorgd 2	€ 9,48	€ 11,52	€ 21,00	€ 10,52	€ 11,52	€ 22,04
garant verzorgd 3	€ 11,98	€ 19,15	€ 31,13	€ 13,02	€ 19,15	€ 32,17

Gemeentelijke bijdrage aan collectieve zorgverzekering, per volwassen verzekerde per maand.

- We informeren en adviseren inwoners tijdens de overstapperiode (van 12 november, het moment dat verzekeraars landelijk de premies bekend maken, tot 31 december) over een passende zorgverzekering. We organiseren samen met de maatschappelijke partners en onze partner BS&F[3] inloopspreekuren om inwoners hierbij te ondersteunen. We schrijven inwoners die bekend bij ons zijn vanuit de uitkering of andere minimaregelingen actief aan. We gaan uit van 'passend verzekerd'. Voor de ene inwoner is dat de gemeentepolis, voor een andere inwoner (met lagere zorgvraag) kan dat een verzekering binnen het reguliere (markt)aanbod zijn.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

Op basis van het huidig aantal volwassen verzekerden (stand juli 2023) betekent dit een kostenstijging van circa €16.000 per jaar. Bij een toename van het totaal aantal verzekerden of een andere verdeling over de pakketten, kunnen de kosten toenemen.

[2] Bij besluit van 13 september 2022

[3] BS&F ontsluit o.a. de gemeentepolis via gezondverzekerd.nl

Dit voorstel kan naar verwachting niet binnen het bestaande budget gerealiseerd worden. Indien nodig zullen hiervoor extra middelen moeten worden begroot. We komen hierop terug bij de eerste bestuursrapportage in 2024.

Inzicht verloop beschikbaar budget	*Structureel/ incidenteel*	*2022*	*2023*	*2024*	*2025*
Budget	Structureel		€326.000	€326.000	
Af: aangegane verplichtingen					
Bij: inkomsten					
Beschikbaar			€326.000	€326.000	
Gevraagd budget			€326.000	€342.000	
Restant budget nog beschikbaar			€0	-€16.000	

6 Wat zijn de risico's?

Indien geen budget beschikbaar wordt gesteld, moeten de extra kosten op de inwoner aan de inwoners worden doorberekend. Dit betekent een hogere premielast voor de inwoner. Dit kan tot gevolg hebben dat inwoners niet langer voor de gemeentepolis kiezen maar een goedkopere polis in de markt uitzoeken. En daarmee achteraf met hoge kosten geconfronteerd worden. Dit is een onwenselijke situatie: de minima effect rapportage heeft immers al laten zien dat verschillende huishoudtypen hun maandbegroting nauwelijks sluitend krijgen.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

- Deze minimaregeling kent een stevig draagvlak onder de gebruikers: ruim 36% van de Rhedense minima maakt gebruik van deze regeling. Rheden sluit daarmee aan op het landelijke gemiddelde.
- Veel inwoners op het sociaal minimum hebben a.g.v. de inflatie en koopkrachtdaling het moeilijk hun huishoudboekje sluiten te krijgen. Gemeenten kunnen hier maar beperkt (inkomenspolitiek) invloed op uitoefenen. Een aanvullende bijdrage aan de zorgkosten via de gemeentepolis is een van opties die wel tot de mogelijkheden behoort.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Inwonerscommunicatie over de gemeentepolis zal op de gebruikelijke manier en via de gebruikelijk
kanalen plaatsvinden vanaf november. Dit omvat o.a. het aanschrijven van alle bestaande verzekerden met het nieuwe aanbod en ondersteuning bij de keuze daarin, het organiseren van fysieke en online spreekuren voor inwoners, verspreiden informatie over de gemeentepolis via o.a. huisartsen, dorpshuizen, regiobode en andere lokale media, via de maatschappelijke partners vanuit de werkgroep Armoede.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

De gemeente ontvangt jaarlijks in het eerste kwartaal van Menzis een evaluatierapport over het voorgaande jaar. Op basis daarvan kunnen eventuele wijzigingen het jaar erop worden geinplementeerd.

Velp,

B&W-voorstel

Algemene gegevens

Titel	:	Ontwerpbestemmingsplan Rheden, locatie Groenestraat-Oranjeweg (uitbreiding supermarkt)
Portefeuillehouder	:	P. Hofman
Begrotingsprogramma	:	Gebiedsontwikkeling
Draagt bij aan Global Goal(s)	:	Duurzame steden en gemeenschappen
Rol van de gemeenteraad	:	ter kennisneming
Zaaknummer	:	800206
Bijlage(n)	:	Aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling; Bestemmingsplan; Ontwerp raadsbesluit.

Voorstel

1. Instemmen met de aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling voor deze locatie en besluiten dat voor de uitbreiding van de supermarkt aan de Groenestraat 78 te Rheden geen milieueffectrapportage (m.e.r.) behoeft te worden opgesteld;
2. Instemmen met het ontwerpbestemmingsplan 'Rheden, locatie Groenestraat-Oranjeweg (uitbreiding supermarkt)';
3. Het ontwerpbestemmingsplan vrijgeven om ter inzage te leggen gedurende 6 weken.

Aanleiding

Categorie: een binnengekomen verzoek van een bedrijf



Becedo Vastgoed I B.V. wil de Albert Heijn aan de Groenestraat te Rheden uitbreiden en langs de Oranjeweg bijbehorende parkeervoorzieningen realiseren. Momenteel heeft de Albert Heijn een winkelvloeroppervlakte van 900 m^2. Op 8 juni 2021 heeft uw college in principe ingestemd met een uitbreiding tot maximaal 1.400 m^2 winkelvloeroppervlak. De parkeerplaats langs de Oranjeweg zal groen afgeschermd worden. De aanwezige monumentale kelder zal zichtbaar worden voor het publiek. Op 6 juli 2021 heeft uw college ingestemd met het sluiten van een intentieovereenkomst met initiatiefnemer. Hierna is de ruimtelijke procedure voorbereid voor een bestemmingsplan-herziening. Inmiddels is aan de gestelde voorwaarden uit de intentieovereenkomst voldaan en kan de ruimtelijke procedure gestart worden.

In het vigerend bestemmingsplan Rheden-Oost heeft het plangebied nu de bestemmingen 'Voorzieningen' en 'Wonen'. Om de uitbreiding van de supermarkt mogelijk te maken is een ontwerpbestemmingsplan opgesteld met een ruimer bouwvlak, waarin het plangebied de bestemming Centrum-1 heeft met bijbehorende aanduidingen, in samenhang met het nog vast te stellen bestemmingsplan Rheden-Centrum 2022.

Het ontwerp bestemmingsplan kan in procedure worden gebracht door dit gedurende 6 weken ter inzage te leggen.

Welk resultaat willen we met dit voorstel behalen?

1.: Geen milieueffectrapportage opstellen.

2.: Door medewerking te verlenen aan deze bestemmingsplanherziening de bedrijfsplannen voor de supermarkt planologisch mogelijk te maken.

3.: Het ontwerpbestemmingsplan in procedure brengen.

Welke argumenten zijn er voor dit voorstel?

1.: Op basis van de aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling kan geconcludeerd worden dat, gelet op de kenmerken en de locatie van het project en de kenmerken van de potentiële effecten, de voorgenomen activiteiten niet zullen leiden tot significant negatieve effecten.

2.: Met het plan wordt een ruimtelijke kwaliteitsverbetering bij de entree van het winkelgebied van Rheden beoogd. Op basis van het behoefteonderzoek kan geconcludeerd worden dat de uitgebreide supermarkt als drager kan dienen van het totale voorzieningenaanbod in het kernwinkelgebied van het dorp Rheden. De overige winkels met ondersteunend aanbod kunnen profiteren van de aantrekkingskracht van de vergrote supermarkt. Door het toevoegen van een eigen parkeervoorziening voor de supermarkt verbetert de parkeersituatie in het winkelgebied. Op 8 juni 2021 heeft uw college al op basis hiervan in principe ingestemd met de uitbreiding van maximaal 1.400 m^2 winkelvloeroppervlak.

3.: Bovengenoemde argumenten geven voldoende aanleiding om het ontwerpbestemmingsplan in procedure te brengen.

Wat zijn de risico's van dit voorstel?

1.: Geen risico's verwacht.

2. en 3.: Het risico bestaat altijd dat een bestemmingsplan niet wordt vastgesteld. Er worden op dit moment geen concrete risico's verwacht.

In het kader van de verdere procedure kan blijken dat het plan vanwege bijvoorbeeld wettelijke, beleidsmatige of politieke belemmeringen niet haalbaar blijkt of alleen in gewijzigde vorm kan doorgaan.

Waar moeten we rekening mee houden?

Financiële consequenties

1., 2. en 3.: Er zijn geen financiele consequenties voor de gemeente.

De ontwikkeling vindt plaats voor rekening en risico van de initiatiefnemer. De initiatiefnemer draagt de kosten van het vervaardigen van de bestemmingsplannen en het bouwplan. Dat geldt ook voor de aanleg van het openbare gebied inclusief onze ambtelijke kosten voor voorbereiding en toezicht. De intentieovereenkomst is met het oog hierop gesloten. Voor de kosten van de procedure zijn door de gemeente leges geheven. De ambtelijke inzet wordt gedekt uit de de leges.

De initiatiefnemer heeft de gemeente daarnaast van eventuele planschade gevrijwaard. Hiervoor is een planschadeverhaalsovereenkomst gesloten.

Er zijn voor de gemeente geen verdere kosten verbonden aan deze ontwikkeling.

Personele consequenties

1., 2. en 3.: Er zijn geen personele consequenties. De werkzaamheden die uitgevoerd dienen te passen binnen de bestaande capaciteit en kennis van de huidige ambtenaren.

Communicatie en participatie

1.: Niet van toepassing.

2.: Het is aan de initiatiefnemer om een duidelijke en tijdige communicatie naar omwonenden en andere belanghebbenden te voeren. Op 7 november 2022 heeft initiatiefnemer een inloopavond georganiseerd en zijn plannen daar bekend gemaakt. Het lijkt erop dat men zich in de planontwikkeling kan vinden. Met enkele omwonenden zijn afspraken gemaakt met betrekking tot het plaatsen van een geluidsscherm om geluidsoverlast van het laden en lossen te beperken. Het plaatsen van de geluidsscherm en de kenmerken waaraan het geluidsscherm dient te voldoen zijn juridisch geborgd middels een voorwaardelijke verplichting in de regels van het bestemmingsplan.

Waar nodig heeft de gemeente vooroverleg gevoerd met andere overheidsinstanties.

3.: De gemeente zal via de gebruikelijke kanalen bekendmakingen doen over de procedure. Het ontwerpbestemmingsplan zal gedurende zes weken ter inzage liggen. Gedurende deze periode kan een ieder zienswijze indienen tegen deze besluiten. Dit zal meer inzicht geven in het draagvlak voor de voorgenomen ontwikkeling. Op basis van de zienswijzenprocedure zal uw college en de raad een afweging dienen te maken over de ingediende zienswijzen.

Wat gaan wij ervoor doen?

1.: Het besluit hoeft niet gepubliceerd te worden en hoeft niet ter inzage te worden gelegd. De aanmeldnotitie is onderdeel van de plantoelichting en wordt met het ontwerpbestemmingsplan ter inzage gelegd. Eventueel ingediende zienswijzen met betrekking tot de aanmeldnotitie zullen na afloop beoordeeld worden.

2.: Met de initiatiefnemer is een, door het college, goedgekeurde intentieovereenkomst gesloten. Aan de hierin genoemde voorwaarden is in voldoende mate voldaan en het voorliggende ontwerpbestemmingsplan is ondertussen opgesteld.

3.: Voorgesteld wordt om het ontwerpbestemmingsplan ter inzage te leggen. De eventueel ingediende zienswijzen zullen na afloop van deze termijn beoordeeld worden. Bij het beoordelen van de zienswijzen wordt bekeken of deze aanleiding geven om wijzigingen of aanpassingen ten opzichte van het ontwerpbestemmings-plan aan te brengen. Vervolgens is het aan de gemeenteraad om onderhavig bestemmingsplan vast te stellen.

Evaluatie

Van een evaluatie is geen sprake.

Aanmeldnotitie Vormvrije m.e.r.-beoordeling



AH
Rheden

Augustus 2023

EDOK-RO

EDOK-RO
Van Breugelplantsoen 81
3771 VN Barneveld

☎ 06 – 1395 0955
@ info@edok-ro.nl

💻 www.edok-ro.nl

Documenttitel : Aanmeldnotitie Vormvrije m.e.r.- beoordeling

Datum : 04-08-2023

Gemeente : Rheden

Contactpersoon : Marleen Geerts

Opdrachtgever : Europa Have (Joris Sanders)

Opsteller : EDOK-RO

Contactpersoon : Dhr. E. Dokter (06 1395 0955)

Projectnummer : 2023-AHR-01

Inleiding

Op de markante hoeklocatie aan de Groenestraat in Rheden wordt de daar gelegen Albert Heijn uitgebreid. De supermarkt is gevestigd in een 3-laags woonwinkel blok dat is samengesteld uit diverse platte volumes van verschillende hoogtes. De bestaande supermarkt breidt uit langs de Groenestraat en Oranjeweg. Een rijtje van drie woningen langs de Oranjeweg wordt daartoe gesloopt om plaats te maken voor een uitbreiding (voor een inwendig laden/lossen) en het parkeren op maaiveld.

Binnen de regels van het geldende bestemmingsplan is dit niet mogelijk om te realiseren. Daarom dient het bestemmingsplan voor deze locatie te worden herzien. Een bestemmingsplan kan alleen worden herzien als de activiteit niet strijdig is met een goede ruimtelijke ordening. De motivering van het besluit moet dus een goede ruimtelijke onderbouwing bevatten. Hieronder valt ook een beoordeling van de milieueffecten.

Op 1 april 2011 is het gewijzigde Besluit milieueffectrapportage in werking getreden. Een belangrijke wijziging betreft het indicatief maken van de drempelwaarden in onderdeel D (betreft de m.e.r.-beoordeling) van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage.

Concreet betekent dit dat het bevoegd gezag zich er van moet vergewissen of activiteiten geen aanzienlijke milieugevolgen kunnen hebben. Het komt er op neer dat voor elk besluit of plan dat betrekking heeft op activiteiten die voorkomen op de D-lijst, beoordeeld moet worden of er een milieueffectrapport (MER) gemaakt moet worden. Voor projecten of activiteiten die beneden de drempelwaarden vallen moet een toets worden uitgevoerd of belangrijke nadelige milieugevolgen kunnen worden uitgesloten. Voor deze toets wordt de term vormvrije m.e.r.-beoordeling gehanteerd. Deze vormvrije m.e.r.-beoordeling kan tot twee conclusies leiden:

- belangrijke nadelige milieugevolgen zijn uitgesloten: er is geen m.e.r. beoordeling noodzakelijk;
- belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu zijn niet uitgesloten: er moet een m.e.r.-beoordeling plaatsvinden of er kan direct worden gekozen voor m.e.r.

De activiteit 'uitbreiding supermarkt' valt in het Besluit m.e.r. onder de activiteit stedelijk ontwikkelingsproject van de D-lijst van het Besluit m.e.r. (categorie 11.2) en wordt niet als activiteit genoemd in de C-lijst. De drempelwaarde qua aantallen m2 bedrijfsvloeroppervlak voor categorie 11.2 wordt niet overschreden (drempelwaarde is 200.000 m2 of meer).

In het besluit m.e.r. is geen grens voor een stedelijk ontwikkelingsproject qua aantal m2 opgenomen waarboven een vormvrije m.e.r.-beoordeling opgesteld moet worden. Of er sprake is van een stedelijk ontwikkelingsproject is onder meer afhankelijk van de volgende factoren:

- aard, omvang en schaalgrootte van de ontwikkeling;
- of er sprake is van functiewijziging of behoud van bestaande functie(s), uitbreiding van een bestaand bouwwerk of een nieuw bouwwerk;
- ligging in stedelijk gebied of niet;
- stedenbouwkundige vormgeving en opzet t.o.v. het bestaande gebied.

Het project is qua uitbreiding beperkt tot 788 m^2 bvo. Er is verder sprake van hergebruik / behoud van bestaande bebouwing.

Op basis hiervan is volledigheidshalve een vorm-vrije m.e.r.-beoordeling uitgevoerd om zeker te zijn dat belangrijke negatieve milieugevolgen zijn uit te sluiten. Deze vormvrije

m.e.r.-beoordeling is uitgewerkt in de vorm van voorliggende aanmeldnotitie. In deze aanmeldnotitie wordt allereerst ingegaan op de locatie en de huidige situatie van het gebied. Vervolgens wordt ingegaan op de beoogde ontwikkeling. Het laatste deel bevat de uitleg over effecten van de ontwikkeling. Afgesloten wordt met de conclusie over mogelijke negatieve milieugevolgen.

Ligging van het project

Het plangebied ligt in het dorp Rheden aan de Groenestraat 78, op de hoek met de Oranjeweg.



Afbeelding 1: ligging plangebied



Afbeelding 2: Luchtfoto plangebied

Het plangebied is kadastraal bekend:
Gemeente : Rheden
Sectienummer : C
Nummers : 458, 459, 462, 462, 991, 994, 1019, 1060 en 1061

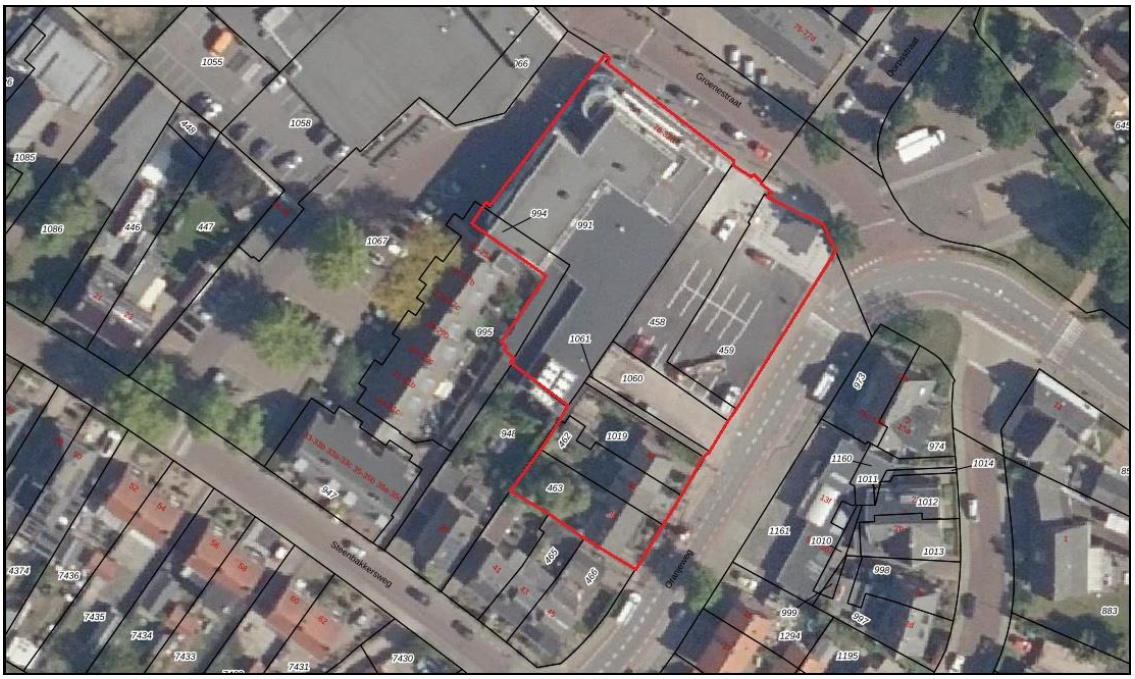

Afbeelding 3: Uitsnede kadastrale kaart

De beoogde ontwikkeling

Allereerst volgt een overzicht van de begane grond en de 1e en 2e verdieping (afbeelding 4). Vervolgens worden de gevelbeelden weergegeven in afbeelding 6.

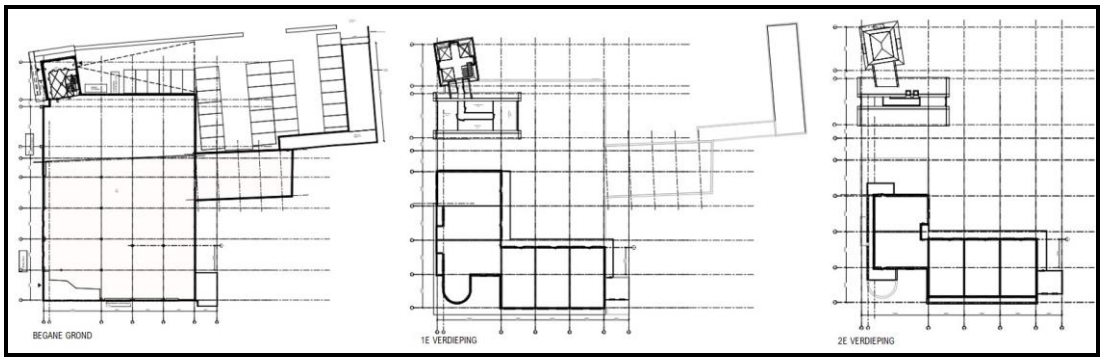

Afbeelding 4 Plattegronden

Architectuur

Voor de vormgeving van de uitbreiding is aansluiting gezocht bij de oorspronkelijke bebouwing en dan met name de "korrelstructuur" hiervan. De Groenestraat kenmerkt zich door een aaneenschakeling van losse gebouwen met een eigen signatuur.

De monumentale kelder op de hoek van de Oranjeweg en de Groenestraat vormt een integraal en essentieel onderdeel van het plan en zal in het plan toegankelijk gemaakt worden. Op de plek van de kelder komt een nieuwe entree van de supermarkt, welke direct grenst aan het aan te leggen parkeerterrein. Door het creëren van een entreepaviljoen op deze plek krijgt de kelder ook bovengronds betekenis.



Afbeelding 5: De kelder met op de rechterfoto de trapopgang

In de vormgeving van dit paviljoen met metselwerk penanten in handvorm en getoogde kozijnen wordt de structuur van de kelder tot uitdrukking gebracht door dezelfde stramienen te kiezen.





Door bovendien een schilddak in mansarde vorm toe te voegen in gefelst zink wordt een verwijzing gemaakt naar de gesloopte bebouwing. De kap zal zoveel mogelijk zichtbaar blijven van binnenuit. Ten behoeve van de toegang tot de personeelsruimtes op de eerste verdieping wordt een trap in de ruimte geplaatst met een gangstructuur op de eerste verdieping in de vorm van een kruis, welke verwijst naar het kruisgewelf van de kelder.

Doordat de kelder enigszins gedraaid ligt ten opzichte van de rooilijn aan de Groenestraat, ontstaat een markant en herkenbaar gebouw. Rondom het paviljoen zal een brede verhoogde stoep worden aangelegd die uit twee treden bestaat dankzij het aanwezige hoogteverschil in het terrein. Deze stoep kan verworden tot een aantrekkelijke plek om te verblijven. In deze stoep zal een hellingbaan worden geïntegreerd zodat de winkel ook vanaf de Groenestraat bereikbaar is voor minder validen.

Door de puien in het paviljoen een diepe negge te geven met inspringend metselwerk wordt het paviljoen een monumentale "entreeplaats" voor de winkel. Door het trapportaal ten behoeve van de medewerkers geheel in glas uit te voeren, blijft de trap naar beneden ook voor het winkelend publiek zichtbaar. Op dit trapportaal en op de beglazing in de gevel zal met tekst en afbeeldingen voorlichting gegeven worden over de kelder. Dit wordt zodanig aangebracht dat transparantie gewaarborgd blijft. Een verwijzing naar de gewelfde structuur van de kelder zal worden bewerkstelligd door de contour van de kelder als mozaïek in de tegelvloer op te nemen.

Naast de "korrel" van het entreepaviljoen zal op de locatie van de oude snackbar een volume worden toegevoegd met een zadeldak haaks op de Groenestraat. In de kap worden de ruimtes voor het personeel gehuisvest, welke zoals eerder genoemd bereikbaar zijn vanuit het entreepaviljoen. Het gebouw is qua vorm afzonderlijk herkenbaar en wordt in de kopgevel omzoomd door een antracietkleurig, metalen portaal. De invulling van de kopgevel bestaat hoofdzakelijk uit glas vervat in verticale kozijnstijlen. Dichte delen worden voorzien van panelen met een houtstructuur.

De beide volumes vormen met hun architectuur het hart van het uitbreidingsplan. De voor de uitbreiding overige benodigde bebouwing is ondergeschikt en vormt een verbindend element van de hoofdvormen. Die verbinding wordt tot stand gebracht door verticale lamellen op donker metselwerk aan te brengen, waarmee een neutrale en geraffineerde structuur zorgt voor accentuering van de hoofdvolumes. Om de verschillende onderdelen in het gebouw te onderscheiden, zullen de lamellen een verschillende onderlinge afstand krijgen per volume. De dichte bevoorradingshof zal als zelfstandig element in metselwerk worden ontworpen. Bij de entree aan het parkeerterrein zorgen enkele eenvoudige kozijnopeningen voor daglicht bij de kassapartij.

De huidige entree van de supermarkt aan de Groenestraat wordt uitgebreid zodanig dat een eenduidige rechte hoek van glas ontstaat. De ronde luifel zal plaatsmaken voor een rechthoekige. De huidige entree zal als neven-entree blijven bestaan voor scankassa's.

De reclame-uitingen zullen bestaan uit de bekende losse letters met de tekst “albert heijn”, welke centraal op het metselwerk van het entreepaviljoen worden aangebracht. Op de gevel aan het parkeerterrein zal het logo van de winkel worden geplaatst in een uitsparing van de lamellen. Ook op de huidige entree zullen overhoeks nieuwe beletteringen worden aangebracht.

Aan weerszijden van de entree naar het parkeerterrein komen vlaggen te hangen.

De hierna getoonde impressies tonen het gewenste beeld van de uitbreiding en laat eveneens zien op welke wijze een nieuwe en eigentijdse entree voor Rheden wordt gemaakt.









Afbeelding 6: Indicatieve sfeerbeelden

Duurzaamheid

De nieuwe winkel wordt niet meer aangesloten op gas en wordt voorzien van een warmtepomp. Bij de plaatsing van de warmtepomp wordt rekening gehouden met het aspect geluid. Bij de omgevingsaanvraag wordt de locatie hiervan op tekening aangegeven en d.m.v. een berekening aangetoond dat geluid geen belemmering is. Voor de toegevoegde m^2 verharding wordt het hemelwater geïnfiltreerd op eigen terrein. Daarnaast worden daar waar mogelijk zoveel mogelijk duurzame materialen toegepast. Indien haalbaar worden er ook zonnepanelen aangebracht.

Potentiële effecten

Bodem

De Wet Bodembescherming (Wbb) schrijft voor dat moet worden nagegaan of er mogelijk sprake is van bodemverontreiniging. Bij functiewijzigingen en nieuwe ontwikkelingen dient daarom te worden bekeken of de bodemkwaliteit past binnen het toekomstige gebruik van de bodem en of deze optimaal op elkaar kunnen worden afgestemd. Bij een aanvraag omgevingsvergunning dient middels een rapportage NEN 5740 aangetoond te worden dat de bodem geschikt is voor de gevraagde functie.

Toetsing van de ontwikkeling

In februari 2022 heeft Lycens B.V. een verkennend bodemonderzoek uitgevoerd.

Het onderzoek is conform de Nederlandse Normen "Onderzoeksstrategie bij verkennend bodemonderzoek" (NEN5740) en "Bodem - Inspectie, monsterneming en analyse van asbest in bodem en partijen grond" (NEN5707) uitgevoerd.

Op grond van de beschikbare gegevens (resultaten vooronderzoek, zintuiglijke waarnemingen gedaan tijdens het veldwerk en de analyseresultaten) kan het volgende worden geconcludeerd:

Resultaten grond

Chemisch analytisch zijn in zowel de boven- als ondergrond geen parameters in een verhoogd gehalte gemeten.

Uit de asbest analyseresultaten blijkt dat in de zwak puinhoudende bovengrond geen asbest is aangetoond.

De opzet van het uitgevoerde onderzoek heeft geleid tot een goed beeld van de bodemkwaliteit ter plaatse van de onderzoekslocatie. Uit de resultaten van het verkennend bodemonderzoek kan worden geconcludeerd dat er, milieuhygiënisch gezien geen belemmeringen zijn voor de planologische procedure, aanvraag omgevingsvergunning en de geplande herontwikkeling van de locatie.

Uit milieukundig oogpunt is er daarmee geen bezwaar tegen de voorgenomen ontwikkeling.

Geluid

Bij het opstellen van ruimtelijke plannen voor geluidgevoelige bestemmingen (zoals woningen) is de Wet geluidhinder van toepassing. De Wet geluidhinder kent drie geluidbronnen waar geluidzones voor gelden: railverkeerslawaai, wegverkeerslawaai en industrielawaai. Wanneer een ontwikkeling in een zone valt zoals aangegeven in de Wet geluidhinder, moet akoestisch worden aangetoond dat aan de grenswaarden in deze wet wordt voldaan. Wordt niet voldaan aan deze grenswaarden, dan hebben Burgemeester en Wethouders onder voorwaarden de mogelijkheid hogere grenswaarden vast te stellen. Hierbij wordt een procedure doorlopen die aan de eisen van de Wet geluidhinder moet voldoen.

Toetsing van de ontwikkeling

In februari 2022 is door Adviesbureau VOBRU een akoestisch onderzoek uitgevoerd.

In kader van een goede ruimtelijke ordening is de geluidbelasting van de supermarkt inclusief het uitbreidingsgedeelte op de woningen bepaald en getoetst aan de systematiek van de VNG-publicatie "Bedrijven en milieuzonering, editie 2009".

Overeenkomstig de VNG-publicatie "Bedrijven en milieuzonering, editie 2009" wordt het gebied getypeerd als een gemengd gebied. Bij het omgevingstype 'gemengd gebied' dient voldaan te worden aan de volgende richtwaarden:

- 50 dB(A) etmaalwaarde voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau
- 70 dB(A) etmaalwaarde voor het maximaal geluidniveau (piekgeluiden)
- 50 dB(A) etmaalwaarde ten gevolge van verkeersaantrekkende werking.

Uit het onderzoek blijkt dat in kader van de VNG-publicatie "Bedrijven en milieuzonering, editie 2009", ter plaatse van de woningen van derden wordt voldaan aan het uitgangspunt goede ruimtelijk ordening. Hieruit kan worden geconcludeerd dat sprake is van een goed woon- en leefklimaat bij de woningen van derden en geen belemmering aanwezig is voor uitbreiding van de supermarkt. Het geluidscherm is als een voorwaardelijke verplichting opgenomen in de regels van het bestemmingsplan.

Akoestiek is geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van het project.

Bedrijven- en milieuzonering

Zowel de ruimtelijke ordening als het milieubeleid stellen zich ten doel een goede kwaliteit van het leefmilieu te handhaven en te bevorderen. Dit gebeurt onder andere door milieuzonering. Onder milieuzonering wordt verstaan: het aanbrengen van een voldoende ruimtelijke scheiding tussen milieubelastende bedrijven of inrichtingen enerzijds en milieugevoelige functies als wonen en recreëren anderzijds. De ruimtelijke scheiding bestaat doorgaans uit het aanhouden van een bepaalde afstand tussen milieubelastende en milieugevoelige functies. Die onderlinge afstand moet groter zijn naarmate de milieubelastende functie het milieu sterker belast.

Milieuzonering heeft twee doelen:

- het voorkomen of zoveel mogelijk beperken van hinder en gevaar bij woningen en andere gevoelige functies;
- het bieden van voldoende zekerheid aan bedrijven dat zij hun activiteiten duurzaam onder aanvaardbare voorwaarden kunnen uitoefenen.

Voor het bepalen van de aan te houden afstanden wordt in eerste instantie doorgaans de VNG-uitgave 'Bedrijven en Milieuzonering' uit 2009 gehanteerd, waarin richtafstanden voor de ruimtelijk relevante milieuaspecten geur, stof, geluid en gevaar zijn opgenomen.

Toetsing van de ontwikkeling

De in het plan opgenomen supermarkt valt op grond van de VNG-brochure in milieucategorie B volgens de Staat van bedrijfsactiviteiten functiemenging. Voor bedrijvigheid uit milieucategorie B geldt dat deze kan worden uitgeoefend in een gemengd gebied. Voor deze categorie geldt wel dat de supermarkt bouwkundig gescheiden van woningen en andere milieugevoelige functies dient plaats te vinden.

In lijn hiermee dient er een afdoende bouwkundige afscherming te komen tussen de supermarkt en de naburige woningen. De bestaande woningen boven de AH blijven gehandhaafd.

Vanwege de omstandigheid dat laden en lossen vanwege de ligging in bebouwd openbaar gebied zal moeten plaatsvinden is hier een gericht akoestisch onderzoek naar worden uitgevoerd.

De vrachtwagens worden in het nieuwe gedeelte inpandig gelost, tussen 07.00 uur en 21.00 uur, waarbij de overheaddeur gesloten is.

Het aspect Bedrijven- en milieuzonering is geen belemmering voor de uitbreiding van de AH.

Luchtkwaliteit

Het wettelijk stelsel voor luchtkwaliteitseisen is geregeld in hoofdstuk 5, titel 5.2 van de Wet milieubeheer en onderliggende algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen. Luchtkwaliteitseisen vormen geen belemmering voor ruimtelijke ontwikkelingen indien:

- er geen sprake is van feitelijke of dreigende overschrijding van de grenswaarde;
- een project, al dan niet per saldo, niet leidt tot een verslechtering van de luchtkwaliteit;
- een project 'niet in betekenende mate' bijdraagt aan de luchtverontreiniging;
- een project is opgenomen in een regionaal programma van maatregelen of in het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL).

Toetsing van de ontwikkeling

De beoogde ontwikkeling leidt vanwege de zeer geringe omvang niet tot een verslechtering van de luchtkwaliteit. Zekerheidshalve is gebruik gemaakt van de landelijke NIBM-tool (versie 2023) om het projecteffect inzichtelijk te maken. Daarbij is per weekdaggemiddelde 677 motorvoertuigen aangehouden.

Voor vracht verkeer is gerekend met 1%. De uitkomst is in onderstaand overzicht opgenomen.

Worst-case berekening voor de bijdrage van het extra verkeer als gevolg van een plan op de luchtkwaliteit

	Jaar van planrealisatie	2023
Extra verkeer als gevolg van het plan		
	Extra voertuigbewegingen (weekdaggemiddelde)	677
	Aandeel vrachtverkeer	1,0%
Maximale bijdrage extra verkeer	NO_2 in µg/m^3	0,48
	PM_{10} in µg/m^3	0,10
Grens voor "Niet In Betekenende Mate" in µg/m^3		1,2
Conclusie		
De bijdrage van het extra verkeer is niet in betekenende mate; geen nader onderzoek nodig		

Afbeelding 7: NIBM tool

Uit de berekening blijkt dat voorliggend plan 'niet in betekenende mate bijdraagt' aan de luchtverontreiniging. Vervolgonderzoek naar effecten op de luchtkwaliteit is niet noodzakelijk. Tot slot wordt geconcludeerd dat deze ontwikkeling niet wordt aangemerkt als een gevoelige bestemming in het kader van het Besluit gevoelige bestemmingen.

Het aspect lucht is geen belemmering voor de uitbreiding van de supermarkt.

Externe veiligheid

Externe veiligheid is een beleidsveld dat is gericht op het beheersen van risico's die ontstaan voor de omgeving bij de productie, de opslag, de verlading, het gebruik en het transport van gevaarlijke stoffen. Bij nieuwe ontwikkelingen moet worden voldaan aan strikte risicogrenzen. Een en ander brengt met zich mee dat nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen moeten worden getoetst aan wet- en regelgeving op het gebied van externe veiligheid. Concreet gaat het om risicovolle bedrijven, vervoer gevaarlijke stoffen per weg, spoor en

water en transport gevaarlijke stoffen via buisleidingen. Op de diverse aspecten van externe veiligheid is afzonderlijke wetgeving van toepassing.

Voor risicovolle bedrijven gelden onder meer:

- het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi);
- de Regeling externe veiligheid inrichtingen (Revi);
- het Registratiebesluit externe veiligheid;
- het Besluit risico's Zware Ongevallen 2015 (Brzo 2015);
- het Vuurwerkbesluit.

Voor vervoer van gevaarlijke stoffen geldt de 'Wet Basisnet vervoer gevaarlijke stoffen' (Wet Basisnet). Dat vervoer gaat over water, spoor, wegen of door de lucht.

De regels van het Basisnet voor ruimtelijke ordening zijn vastgelegd in:

- het Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt);
- de Regeling basisnet;
- de (aanpassing) Regeling Bouwbesluit (veiligheidszone en plasbrandaandachtsgebied).
- Voor het transport van gevaarlijke stoffen per buisleiding geldt het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb).

Het doel van wetgeving op het gebied van externe veiligheid is het tot een minimum beperken van risico's waaraan burgers in hun leefomgeving worden blootgesteld vanwege risicovolle inrichtingen en activiteiten. Het is noodzakelijk inzicht te hebben in de kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten en het plaatsgebonden en het groepsrisico.

Toetsing van de ontwikkeling

Uit de risicokaart (zie afbeelding 8) blijkt op circa 700 meter de spoorlijn Arnhem - Zutphen is gelegen, 300 meter vanaf de A348, circa 750 meter van gasleiding N-559-20 (212 mm en 40bar) en circa 500 meter vanaf de IJssel.

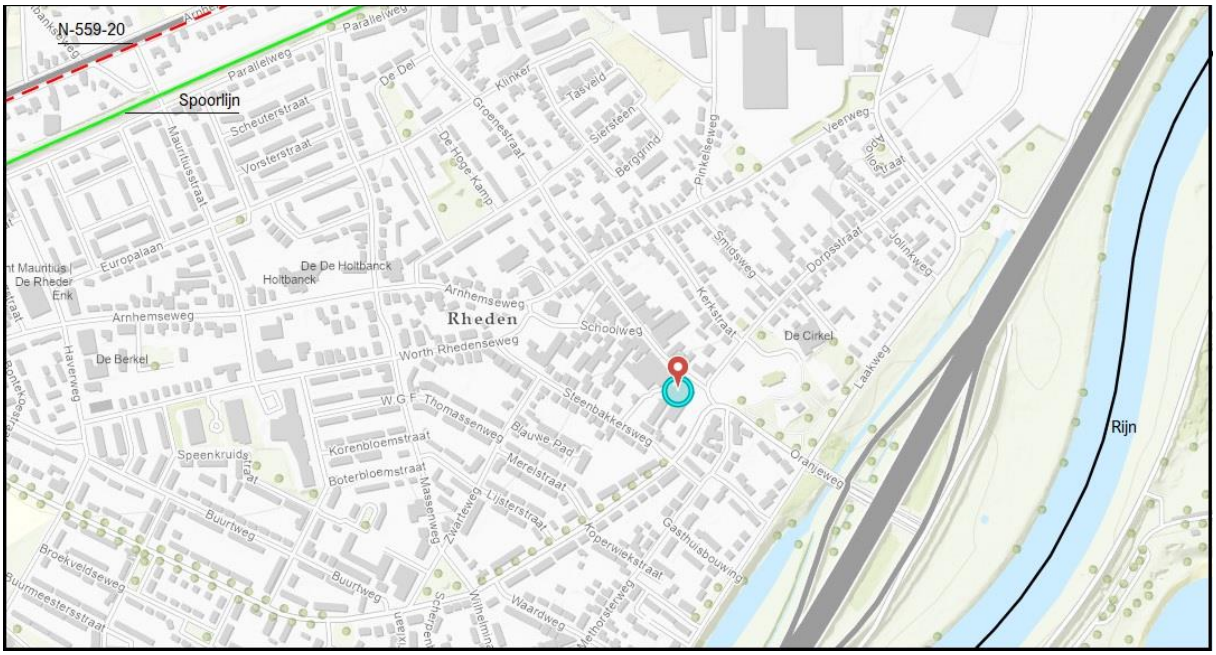

Afbeelding 8: Uitsnede risicokaart

De spoorlijn en de A348 liggen op meer dan 200 meter afstand. Aangezien het aantal personen nagenoeg zal blijven is geen onderzoek uitgevoerd. Daarnaast is een onderzoek op grond van het Besluit externe veiligheid niet vereist. Op grond van dat besluit is sprake van een beperkte verantwoording van het groepsrisico.

Voor de risicobron de spoorlijn, de A348 en de IJssel is het Besluit extern veiligheid transport- routes voor externe veiligheid gebaseerd op de risiconormen PR en GR.

In onderhavig plangebied geldt voor de risiconormen het volgende.

- plaatsgebonden risico

Conform het Besluit externe veiligheid transportroutes ligt de basisnetafstand op de spoorlijn. Daarmee is het plaatsgebonden risico geen belemmering voor onderhavig bestemmingsplan.

- groepsrisico

Met betrekking tot de invloed op het groepsrisico geldt dat onderhavig plan dat nagenoeg het aantal aanwezige personen niet zal toenemen.

Aan de orde is derhalve gezien de ligging van het plangebied binnen het invloedsgebied van de spoorlijn en de A348, een beperkte verantwoording van het groepsrisico.

<u>Verantwoording groepsrisico</u>

De incidentscenario's fakkelbrand, explosie, plasbrand en toxische wolk kunnen optreden. De kans op een incident is klein maar wordt niet uitgesloten. Voor dit plangebied is het scenario toxische wolk relevant.

De gemeente heeft bij het invullen van zijn verantwoordingsplicht een grote mate van beoordelingsvrijheid. Bij een beperkte verantwoordingsplicht komen de volgende twee onderwerpen aan de orde. Mogelijkheden rampenbestrijding en mogelijkheden zelfredzaamheid.

Zelfredzaamheid

Het plan leidt niet tot toename van het aantal aanwezigen. Het ligt in de verwachting dat zij zichzelf in veiligheid kunnen brengen door te vluchten of bescherming te zoeken, mits geïnformeerd en tijdig gewaarschuwd.

Rampbestrijding

De bestrijding van het scenario toxische wolk richt zich met name op het reduceren van de schadelijke effecten door neerslaan of verdunnen van de toxische wolk in de nabijheid van de bron. Dit is echter geen garantie dat een toxische wolk niet tot over plangebied reikt.

Handelingsperspectief

Voor het scenario toxische wolk is het binnenshuis schuilen en ramen en deuren sluiten in combinatie met het uitschakelen van de mechanische ventilatie het voor de hand liggende handelingsperspectief.

Basis brandweerzorg

In aanvulling op bovenstaande wordt bij de uitwerking van het plan rekening gehouden met de bereikbaarheid en bluswatervoorziening. Voor de uitgangspunten hiervoor wordt de handreiking Bluswatervoorziening en Bereikbaarheid van Brandweer Nederland geraadpleegd.

Externe veiligheid is geen belemmering voor de uitbreiding van de AH.

Water

Het aspect water is van groot belang binnen de ruimtelijke ordening. Door verstandig om te gaan met het water kan verdroging en waterlast voorkomen worden en kan ook de kwaliteit van het water hoog gehouden worden. Daarom is het noodzakelijk dat gebiedseigen water zo lang mogelijk in het gebied zelf blijft. Dit gebeurt door middel van het afkoppelen van het schone hemelwater (regen) wat op verhardingen valt zo bijvoorbeeld de daken.

Aan de hand van de Handreiking Watertoets is het aspect water in onderhavig plan meegenomen. Doel van het watertoetsproces is te waarborgen dat waterhuishoud- kundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze meewegen bij alle ruimtelijke plannen en besluiten die relevant zijn voor de waterhuishouding.

Het waterschap heeft aangegeven dat de m^2 extra verharding door het verdwijnen van de 3 rijwoningen gecompenseerd moet worden. Hierbij moeten we uitgaan van 20 mm/m^2. Ten gevolge van de sloop van de drie rijwoningen wordt in de voortuinen 45 m^2 extra verharding aangelegd en 250 m^2 in de achtertuinen. In totaal moet dus 295 m^2 aan verharding worden gecompenseerd. Dit resulteert in een opvang van 0,59 m^3 hemelwater. Bij de omgevingsaanvraag wordt aangegeven waar deze infiltratie kratten worden geplaatst.

Toetsing van de ontwikkeling

In augustus 2022 is door Drong Omgeving & Techniek een aanvullende watertoets opgesteld voor de benodigde bergingsvoorzieningen.

De onderstaande uitgangspunten zijn gebaseerd op de ‘Verordening afvoer hemelwater en grondwater Rheden’ of in overleg met de opdrachtgever en/of de Gemeente Rheden bepaald.

<u>Algemene uitgangspunten</u>

1. De gemeente Rheden stelt een bergingseis van minimaal 60mm wanneer de K-waarde minimaal 1,0m/dag bedraagt.
2. De berging wordt voorzien middels een infiltratievoorziening.
3. De Berging dient voorzien te worden van een overloop op maaiveld richting de openbare weg. Er wordt geen overloop op een HWA-stelsel gerealiseerd.
4. De infiltratievoorziening dient binnen 24 uur te kunnen ledigen.
5. Bij de realisatie worden geen uitlogende materialen toegepast.

<u>Uitgangspunten infiltratievoorzieningen</u>

1. Voor de bovenste grondlaag tot 2,0 m -mv wordt vooralsnog aangenomen dat deze goed doorlatend is met een rekenwaarde van 2,2m/dag.
2. Voor de dieper gelegen lagen wordt ervan uitgegaan dat deze goed doorlatend is met een K-waarde van minimaal 1,0m/dag.
3. De grondwaterstand ligt minimaal op circa 2,8 m -mv

Op basis hiervan bedraagt de benodigde waterberging 101 m^3.

De 248 infiltratiekratten met een afmeting van 1,20mx0,60mx0,60m (lxbxh) worden onder de rijbaan aangebracht.

Het aspect water is geen belemmering voor de realisatie van het project.

Ecologie

Bij ruimtelijke ingrepen dient rekening te worden gehouden met de natuurwaarden ter plaatse. Per 1 januari 2017 zijn de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora en faunawet en

de Boswet opgegaan in de nieuwe Wet natuurbescherming. De Wet natuurbescherming beschermt natuurgebieden, inheemse soorten en het bosopstanden in Nederland.

Gebiedsbescherming

In de Wet natuurbescherming worden de zogenoemde Natura 2000-gebieden beschermd. Natura 2000 is de overkoepelende naam voor gebieden die worden beschermd vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Volgens deze Europese richtlijnen moeten lidstaten specifieke diersoorten en hun natuurlijke leefomgeving (habitat) beschermen om de biodiversiteit te behouden. Natura 2000-gebieden kennen een zogenaamde 'externe werking'. Dit betekent dat ontwikkelingen die buiten de begrenzing van de Natura 2000-gebieden gelegen zijn, ook getoetst moeten worden of er significant negatieve effecten optreden op het betreffende gebied.

Soortenbescherming

Een hoofdstuk in de Wet natuurbescherming regelt de bescherming van de in het wild voorkomende inheemse planten en dieren: de soortenbescherming. De wet richt zich vooral op het in standhouden van populaties van soorten die bescherming behoeven. In de wet zijn algemene en specifieke verboden vastgelegd ten aanzien van beschermde dier- en plantensoorten.

Bekeken moet worden in hoeverre ruimtelijke plannen negatieve gevolgen hebben op beschermde dier- en plantensoorten en of er compenserende of mitigerende maatregelen genomen moeten worden.

De wet geeft de mogelijkheid aan provincies om voor een bepaald aantal soorten via een verordening een algemene vrijstelling op bepaalde verbodsbepalingen te geven.

Daarnaast geldt voor iedereen in Nederland altijd, dus ook los van het voorliggende beoogde ruimtelijke project, dat de zorgplicht nageleefd moet worden bij het verrichten van werkzaamheden. Voor menige soort geldt dat indien deze zorgplicht nagekomen wordt een bepaald beoogd project uitvoerbaar is.

Toetsing van de ontwikkeling

In juli 2021 is door Lycens een quickscan natuurtoets uitgevoerd.

Gebiedsbescherming

Het plangebied behoort niet tot het Gelders Natuurnetwerk, de Groene ontwikkelingszone of Natura 2000-gebied. Vanwege de ligging buiten het Gelders Natuurnetwerk en de Groene ontwikkelingszone, leiden de voorgenomen activiteiten niet tot wettelijke consequenties, omdat de bescherming van het Gelders Natuurnetwerk en de Groene ontwikkelingszone geen externe werking kent. Een negatief effect van stikstof op Natura 2000-gebied, als gevolg van de voorgenomen activiteiten, kan op basis van voorliggende studie niet uitgesloten worden. Om de wettelijke consequenties te kunnen vaststellen, is een stikstofberekening nodig voor de aanlegfase en de gebruiksfase.

Stikstofberekening

In het kader van de Wet natuurbescherming moet uitgesloten worden dat significante negatieve effecten kunnen optreden in Natura2000-gebieden. Stikstofdepositie kan verslechterende gevolgen hebben voor stikstofgevoelige habitattypen of leefgebieden waarvoor een Natura 2000-gebied is aangewezen. Deze gevolgen kunnen significant zijn wanneer een plan, project of andere handeling leidt tot een toename van stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen of leefgebieden die overbelast zijn. De effectbeoordeling stikstofdepositie heeft tot doel de NOx (stikstof) en NH3 (ammoniak) emissies naar de lucht door het voornemen inzichtelijk te maken, de toename van stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen of leefgebieden te berekenen. De effectbeoordeling

stikstofdepositie wordt afgesloten met conclusies waarbij duidelijk wordt of in het kader van de Wet natuurbescherming significante effecten uitgesloten kunnen worden, dan wel een nader onderzoek nodig is (passende beoordeling).

In maart 2023 is door Ecofect een stikstofdepositieberekening opgesteld.

Uit de Aerius berekeningen van de aanlegfase blijkt dat er rekenresultaten hoger zijn dan 0,00 mol/ha/jr op de omliggende Natura 2000-gebieden. De realisatiefase resulteert in een maximale toename van 0,01 mol N/ha/jr op nabijgelegen Natura 2000- gebieden. Voor tijdelijke depositie op een (naderend) overbelast stikstofgevoelig habitat - ten gevolge van de inzet van materieel ten behoeve van de aanlegfase geldt de volgende vuistregel (BIJ12, handreiking voortoets stikstof):

Significante gevolgen kunnen op voorhand worden uitgesloten wanneer tijdelijke depositie op een (naderend) overbelast stikstofgevoelig habitat plaatsvindt ten gevolge van de inzet van materieel ten behoeven van de realisatiefase, van ten hoogste 0,05 mol N/ha/jr, gedurende maximaal twee jaar, of een equivalent hiervan.

Hiermee is een significant negatief effect op Natura 2000-gebieden uitgesloten. Voor de voorgenomen ontwikkeling is er daarom m.b.t. stikstofdepositie geen vergunning Wet natuurbescherming onderdeel Gebiedsbescherming benodigd.

Uit de Aerius berekeningen van de gebruiksfase blijkt dat er rekenresultaten hoger zijn dan 0,00 mol/ha/jr op het omliggende Natura 2000-gebied. De nieuwe gebruiksfase resulteert in een maximale depositie van 0.02 mol N/ha/jr op nabij gelegen Natura 2000-gebieden. In de huidige gebruiksfase is dit 0.03 N/ha/jr. Voorgesteld wordt de depositie van de nieuwe gebruiksfase intern te salderen met de huidige gebruiksfase.

Er is geen vergunning ten aanzien van de Wet natuurbescherming nodig.

<u>Soortenbescherming</u>

De inrichting en het gevoerde beheer maken het plangebied niet tot een geschikte groeiplaats voor beschermde planten, maar wel tot een geschikt functioneel leefgebied van verschillende beschermde diersoorten.

Uit het onderzoek blijkt dat er een vervolgonderzoek noodzakelijk is voor de vleermuis en de gierzwaluw.

Overige zoogdieren en amfibieën leiden niet tot wettelijke consequenties in het kader van soortenbescherming.

<u>Nader onderzoek</u>

In oktober 2021 is door Lycens is nader onderzoek gedaan naar de mogelijke aanwezigheid van de vleermuis en de gierzwaluw.

Gierzwaluwen en vleermuizen en hun verblijfplaatsen zijn strikt beschermd en mogen alleen negatief beïnvloed worden indien een ontheffing van de Wet natuurbescherming is verkregen. Om volledig inzicht te krijgen in de betekenis van het plangebied voor voorgenoemde soorten is besloten gericht onderzoek te verrichten naar deze soorten.

Uit het onderzoek is gebleken dat er geen verblijfplaats van vleermuizen en geen nestplaats van gierzwaluwen in de onderzochte bebouwing is vastgesteld. Tevens vormt het plangebied geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen en is er geen essentiële vliegroute aanwezig. Het uitbreiden van het pand leidt niet tot wettelijke consequenties in het kader van de wet- en regelgeving voor vleermuizen en gierzwaluwen. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen ontheffing van de verbodsbepalingen aangevraagd te worden.

Vanuit het aspect natuur en ecologie zijn er geen belemmeringen voor de uitbreiding van de AH.

Archeologie en Cultuurhistorie

Archeologie

Initiatiefnemers hebben op basis van de Erfgoedwet een archeologische zorgplicht bij projecten waarbij de bodem wordt verstoord. Hiervoor is onderzoek noodzakelijk: het archeologisch vooronderzoek. Als blijkt dat in het plangebied behoudenswaardige archeologische vindplaatsen aanwezig zijn, dan dient de initiatiefnemer hiermee rekening te houden. Dit kan leiden tot een aanpassing van de plannen, waardoor de vindplaatsen behouden blijven, of tot een archeologische opgraving en publicatie van de resultaten.

Toetsing van de ontwikkeling

In juni 2022 is door Lycens een Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (BO + IVO-O) uitgevoerd.

Gezien de hoge mate van verstoring binnen het plangebied en het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats kan de archeologische verwachting voor het plangebied naar laag worden bijgesteld met uitzondering van de middeleeuwse kelder die in de noordoostelijke hoek van het plangebied in situ bewaard zal worden.

Gezien het voorgaande dient een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden op basis van een door de gemeente Rheden goedgekeurd PvE.

Vanwege de bestaande bebouwing en verharding wordt vanuit praktische overwegingen later bovengenoemd onderzoek uitgevoerd. Dit wordt geborgd in de regels van dit bestemmingsplan.

Archeologie is geen belemmering te vormen voor het voorgenomen plan.

Ook voor het vrijgegeven plangebied bestaat altijd de mogelijkheid dat er tijdens graafwerkzaamheden toch losse sporen en vondsten worden aangetroffen. Op grond van artikel 5.10 van de Erfgoedwet, dient zo spoedig mogelijk melding te worden gemaakt van de vondst bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Cultuurhistorie

Onder cultuurhistorische waarden worden alle structuren, elementen en gebieden bedoeld die cultuurhistorisch van belang zijn. Zij vertellen iets over de ontstaansgeschiedenis van het Nederlandse cultuurlandschap. Vaak is er een sterke relatie tussen aardkundige aspecten en cultuurhistorische aspecten. In de Bro is in artikel 3.1.6, vijfde lid, onderdeel a opgenomen dat een bestemmingsplan/wijzigingsplan “een beschrijving van de wijze waarop met de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden en in de grond aanwezige of te verwachten monumenten rekening is gehouden” dient te bevatten.

Toetsing van de ontwikkeling

Commissie Cultuurhistorie heeft steeds aangegeven dat een herontwikkeling van deze locatie recht dient te doen aan de beschreven architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarden uit de redengevende omschrijving van het inmiddels (excl. kelder) gesloopte pand. Het inmiddels gesloopte pand was met name van belang vanwege de bewaard gebleven 16e-eeuwse kelder met laatmiddeleeuwse kruisgewelven (die gehandhaafd is en moet blijven) én als herinnering aan de voormalige hofstede ‘De Sadelhoff’.

Deze restanten behoren tot de oudst bewaarde restanten van niet-kerkelijke bebouwing in de gemeente Rheden. De locatie maakt eveneens deel uit van het historische deel rond de Dorpskerk Rheden, een prominente plek op de hoek van de Groenestraat en Oranjeweg. De locatie en nog aanwezige 16e-eeuwse kelder markeren nu de bouwplaats van de reeds

eeuwenlang hier gelegen hofstede ‘De Sadelhoff’ en is als zodanig van belang voor het zichtbaar houden van de ontwikkeling van het dorp Rheden.

De bewoners, de familie Van Sadelhoff, hebben in de loop der eeuwen een zeer belangrijke rol gespeeld in de lokale geschiedenis en hadden vrijwel heel Rheden en omgeving in bezit. De monumentale kelder en de verwijzing naar de oude hofstede dienen op een passende en beleefbare wijze verwerkt te worden binnen de nieuwe herontwikkeling.

Het hoekpand krijgt een accent boven de kelder om de beleefbaarheid van de kelder te vergroten. Daarbij wordt gedacht aan een glazen vloerelement (boven de bestaande trap), en een interieur tegelontwerp (ontwerp voor een tegelvloer of tableau) dat het verhaal verteld. De commissie cultuurhistorie heeft aangegeven voldoende vertrouwen te hebben in de hoofdopzet van het plan.

Cultuur historie is geen belemmering voor de realisatie van het project.

Conclusie

Deze aanmeldnotitie is opgesteld om inzichtelijk te maken of belangrijke nadelige milieugevolgen door de uitbreiding van de AH kunnen worden uitgesloten. Voor deze toets wordt de term vormvrije m.e.r.-beoordeling gehanteerd. De toetsing heeft plaats gevonden aan de hand van de selectiecriteria in bijlage III van de EEG-richtlijn milieueffectbeoordeling.

Op grond van de inhoud van deze aanmeldnotitie is de conclusie dat belangrijke nadelige milieugevolgen zijn uitgesloten. Er is geen m.e.r. beoordeling noodzakelijk, het bevoegd gezag kan volstaan met een vormvrije-mer-beoordelingsbesluit.

Rheden, locatie Groenestraat-Oranjeweg (uitbreiding supermarkt)

Velp

Rheden

De Steeg

Ellecom

Dieren

Spankeren

Laag-Soeren

Landelijk gebied

Rheden, locatie Groenestraat-Oranjeweg (uitbreiding supermarkt)

Inhoudsopgave

Toelichting **7**

Hoofdstuk 1 Inleiding **9**

1.1 Algemeen 9
1.2 Aanleiding bestemmingsplan 10
1.3 Ligging plangebied 10
1.4 Geldende bestemmingsplannen 11

Hoofdstuk 2 Beschrijving van het plan **15**

2.1 Beschrijving plangebied 15
2.2 De beoogde ontwikkeling 17
2.3 Afweging 20

Hoofdstuk 3 Beleid **21**

3.1 Rijk 21
3.2 Provincie 23
3.3 Waterschap 25
3.4 Gemeente 25

Hoofdstuk 4 Haalbaarheid en afweging **29**

4.1 Bodem 29
4.2 Geluid 30
4.3 Natuur/Ecologie 32
4.4 Groen 35
4.5 Water 35
4.6 Archeologie 38
4.7 Cultuurhistorie 40
4.8 Luchtkwaliteit 41
4.9 Verkeer en parkeren 42
4.10 Externe veiligheid 45
4.11 Niet gesprongen explosieven 47
4.12 Milieuzonering 48
4.13 Milieueffect rapportage 49

Hoofdstuk 5 Juridische aspecten **53**

5.1 Algemeen 53
5.2 Procedure bestemmingsplan 53

5.3 Verbeelding en regels 53
5.4 Reikwijdte bestemmingsplan 55
5.5 Handhaving 55

Hoofdstuk 6 Economische uitvoerbaarheid 57

Hoofdstuk 7 Maatschappelijke uitvoerbaarheid 59

7.1 Participatie 59
7.2 Inspraak 59
7.3 Vooroverleg 59
7.4 Zienswijzen 60

Bijlagen

Bijlage 1 Behoefte onderzoek

Bijlage 2 Verkennend bodemonderzoek

Bijlage 3 Akoestisch onderzoek

Bijlage 4 Quickscan natuurtoets

Bijlage 5 Aanvullend natuuronderzoek

Bijlage 6 Stikstofdepositieberekening

Bijlage 7 Watertoets

Bijlage 8 Waterbergingsnotitie

Bijlage 9 Verslag Commissie Cultuurhistorie Rheden_Rozendaal

Bijlage 10 Archeologisch onderzoek

Bijlage 11 Advies VGGM

Bijlage 12 Aanmeld-notitie

Toelichting

Hoofdstuk 1 Inleiding

Leeswijzer

De toelichting op een bestemmingsplan wordt binnen de gemeente volgens een vast stramien opgebouwd, en wel als volgt.

Hoofdstuk	**Inhoud**
1 Inleiding	Kort wordt ingegaan op het bestemmingsplan in het algemeen; de aanleiding voor onderhavig plan; het plangebied.
2 Beschrijving van het plan	Hier wordt het plangebied aan de hand van diverse aspecten en de huidige stand van zaken beschreven en de beoogde ontwikkeling.
3 Beleid	Aangegeven wordt binnen welke beleidskaders en regels van het rijk, provincie, waterschap en de gemeente het bestemmingsplan is opgesteld .
4 Haalbaarheid en afweging	De systematiek en een toelichting op de bestemmingen.
5 Juridische aspecten	Beschreven wordt de procedure die een bestemmingsplan doorloopt en wordt een toelichting gegeven op de regels van het bestemmingsplan, een aantal verschillen ten opzichte van het geldende bestemmingsplan komen aan bod.
6 Economische uitvoerbaarheid	Toegelicht wordt of uitvoering van het bestemmingsplan voor de gemeente haalbaar is .
7 Maatschappelijke uitvoerbaarheid	Hier wordt beschreven hoe de procedure is verlopen tot de vaststelling van het bestemmingsplan .

1.1 Algemeen

In een bestemmingsplan worden de gebruiks- en bouwmogelijkheden van gronden en opstallen vastgelegd. Een bestemmingsplan bestaat uit een digitale verbeelding (de kaart) en regels. Uit het samenspel van de verbeelding en de regels blijkt wat het bestemmingsplan juridisch toelaat. Een bestemmingsplan gaat vergezeld van een toelichting. De toelichting heeft geen juridische status, echter is deze wel relevant voor de onderbouwing van de gemaakte keuze en de interpretatie van het bestemmingsplan.
Door het perceel op te zoeken waarover informatie wordt gewenst, kan worden afgelezen welke bestemming het perceel heeft en wat de mogelijkheden zijn.
Het digitale plan is bij een verschil ten opzichte van de papieren versie leidend.

1.2 Aanleiding bestemmingsplan

Het onderhavige bestemmingsplan heeft als doel om de AH locatie Groenestraat - Oranjeweg in Rheden uit te kunnen breiden tot 1.400 m^2 winkelvloeroppervlak.

1.3 Ligging plangebied

Het plangebied ligt in het dorp Rheden aan de Groenestraat 78, op de hoek met de Oranjeweg.



Afbeelding 1.1: ligging plangebied

Het plangebied is kadastraal bekend:

Gemeente	: Rheden
Sectienummer	: C
Nummers	: 458, 459, 462, 462, 991, 994, 1019, 1060 en 1061

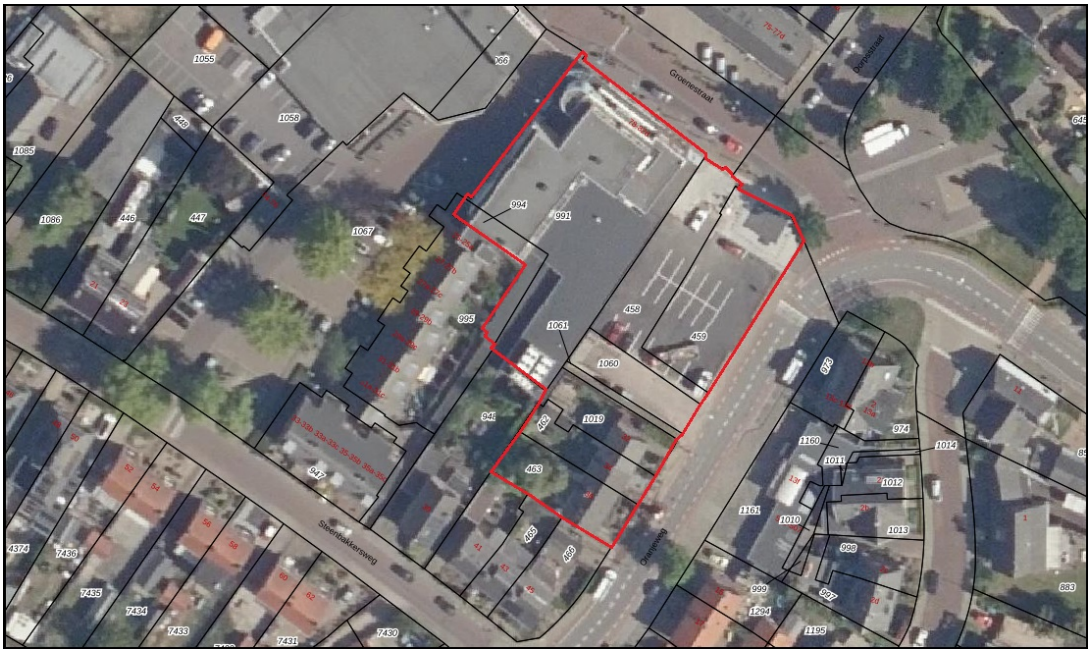

Afbeelding 1.2: Uitsnede kadastrale kaart

1.4 Geldende bestemmingsplannen

Het plangebied ligt deels binnen de begrenzing van het bestemmingsplan 'Rheden - Oost' dat op 16 maart 2011 door de gemeenteraad van Rheden is vastgesteld. In afbeelding 1.3 is een uitsnede van de verbeelding van het geldende bestemmingsplan weergegeven.
In het geldende bestemmingsplan heeft de locatie de bestemmingen 'Voorzieningen' en 'Wonen', en de aanduiding 'Horecabedrijf'. De maximum hoogte bedraagt voor de bestemming 'Voorzieningen', deels 5 en 6 meter en voor de bestemming 'Wonen' 10 meter.

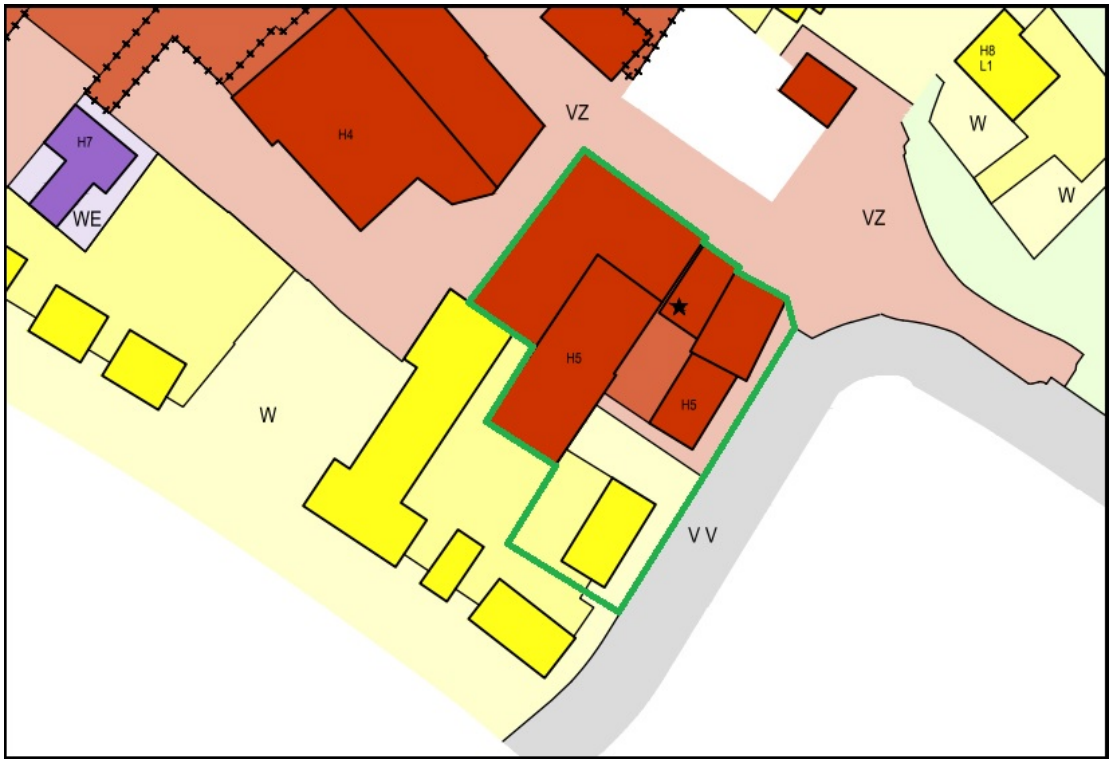

Afbeelding 1.3: Uitsnede bestemmingsplan 'Rheden - Oost'

Het plangebied ligt deels binnen de begrenzing van het bestemmingsplan 'Rheden 2016, woongebieden' dat op 28 maart 2017 door de gemeenteraad van Rheden is vastgesteld. In afbeelding 1.4 is een uitsnede van de verbeelding van het geldende bestemmingsplan weergegeven.

In het geldende bestemmingsplan heeft de locatie de bestemmingen 'Tuin' en 'Wonen' en de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie 1'. De maximum hoogte bedraagt voor de bestemming 'Wonen' 10 meter.

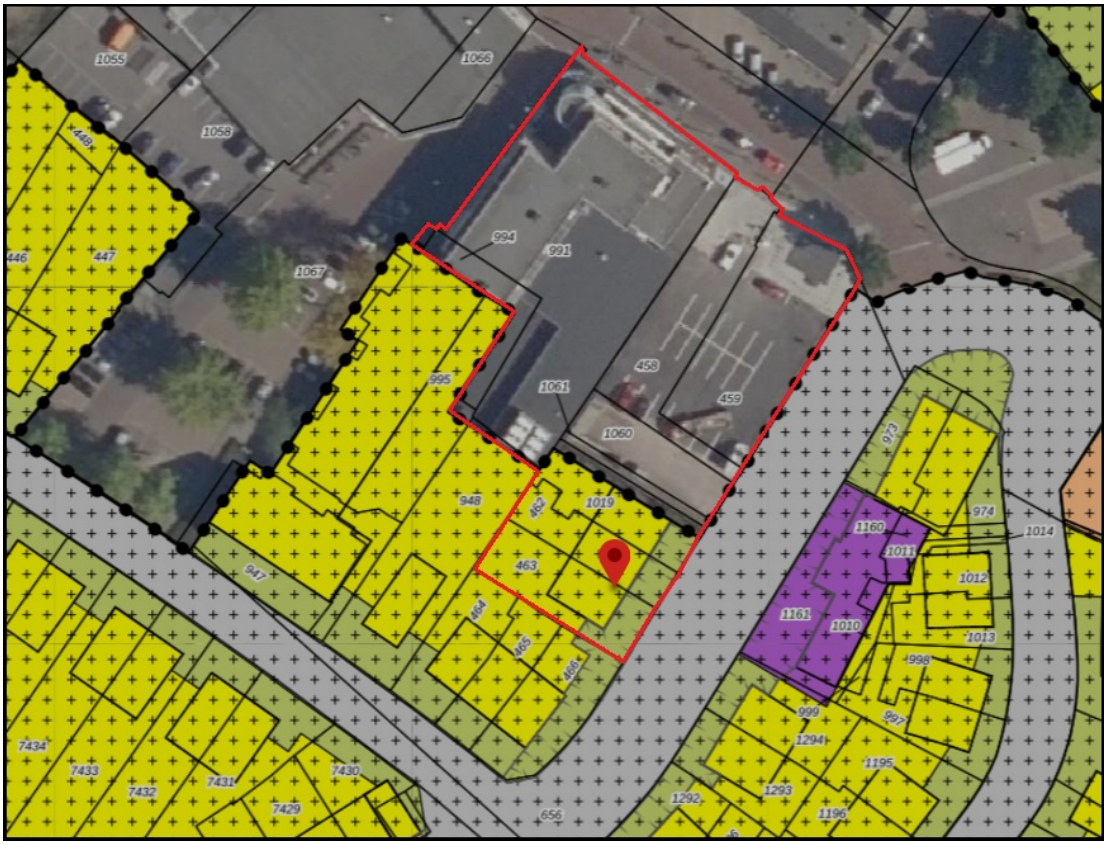

Afbeelding 1.4: Uitsnede bestemmingsplan 'Rheden 2016, woongebieden'

Tevens geldt bestemmingsplan 'Parapluplan Archeologie Rheden 2013 en aanpassing regeling Buitenplaatsen' dat op 15 april 2014 is vastgesteld. In dit plan heeft het gehele gebied de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie 1'.
Hiervoor geldt dat bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het oprichten van een bouwwerk groter dan 100 m² en waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm, de aanvrager een rapport te overleggen, waarin de archeologische waarden van de gronden waarop de aanvraag betrekking heeft naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

Hoofdstuk 2 Beschrijving van het plan

2.1 Beschrijving plangebied

De ligging van het plangebied is weergegeven in paragraaf 1.3.
De locatie vormt van oudsher een belangrijke plek in Rheden. Niet alleen is het de entree van het centrumgebied vanaf de snelweg A348; het is bovendien een van de oudste bebouwde gebieden van het dorp.



Afbeelding 2.1: Foto-overzicht van de locatie door de jaren heen met rechts de huidige situatie

Op de hoek van de Groenestraat en Oranjeweg stond sinds de 14e eeuw "het goed De Sadelhoff". Aangenomen wordt dat deze hoeve in de 17e eeuw door de Spanjaarden verwoest is. Op de locatie bevindt zich thans nog een 16e-eeuwse kelder, welke een monumentale status heeft. De laatste bebouwing op de uitbreidingslocatie dateert uit de vorige eeuw en bestond uit een winkel voor woningdecoratie en een snackbar.
Vanaf de Rijksweg A348 komt men via de Oranjeweg het centrum van Rheden binnen. Nabij de scherpe bocht bevindt zich de AH, met schuin aan de overzijde de mooie Dorpskerk. In het centrum bevinden zich behalve de AH, Coop, een bakkerij, Postkantoor, bloemmist en andere winkels. De aangrenzende wegen van de Oranjestraat zijn 30 km wegen. Behalve de winkels bevinden zich ook woningen in de directe omgeving. Dit zijn met name twee-onder-een-kapwoningen en rijwoningen. Veelal bestaand uit 2 lagen met een kap.



Beschrijving van de ontwikkelingen

Voorliggend voorstel betreft de uitbreiding van de Albert Heijn gelegen op een markante hoeklocatie aan de Groenestraat in Rheden. De supermarkt is gevestigd in een 3-laags woonwinkel blok dat is samengesteld uit diverse platte volumes van verschillende hoogtes. De bestaande supermarkt breidt uit langs de Groenestraat en Oranjeweg.

Een rijtje van drie woningen langs de Oranjeweg wordt daartoe gesloopt om plaats te maken voor een uitbreiding (voor een inwendig laden/lossen) en het parkeren op maaiveld.



Inmiddels is het hoekpand met mansardepand op de straathoek van de Oranjeweg gesloopt, waaronder zich een monumentale kelder zich bevindt. Het nieuw te ontwikkelen hoekperceel wordt gezien als de hoofdentree tot het winkelgebied en valt binnen de invloedssfeer van de Protestantse Kerk Rheden.

Stedenbouwkundige uitgangspunten.

Stedenbouw:

Bij de hoofdentree van Rheden hoort de ambitie van een spraakmakend stedenbouwkundig/architectonisch gebaar. Samen met de architect is op locatie het thema van een 'open markthal' besproken, waarbij de entree van de supermarkt een meer vriendelijk en uitnodigend karakter krijgt.

Architectuur:

De massasamenstelling met een onderscheid tussen panden (hoofdvolumes) en tussenleden wordt architectonisch ondersteund door de tussenleden in houten latjes uit te voeren.

Daarnaast worden ook bestaande wanden bekleed met een ingetogen, eigentijdse materiaal met een vriendelijk tuinachtige/ warme uitstraling. Verder dienen de materialen van de panden nog te worden afgestemd op de omgeving, met uitzondering van het hoekaccent. Hier mag het pand 'spreken' door een eigen architectuurbeeld.

Terreininrichting:

Als markante hoeklocatie wordt de nodige aandacht gevraagd voor de terreininrichting. Dit heeft betrekking op de erfafscheiding langs de Oranjeweg, de routing van de auto's met bijbehorend parkeren, een groene aankleding

(landschappelijke kwaliteiten) en de positionering van de winkelwagens. Tevens wordt door bewoners ook positief gereageerd over aan een oplossing voor de niveauverschillen op de hoek, middels een overhoekse trappenpartij dat mogelijk (dubbel) gebruikt kan worden als zitje, waardoor buitengebied aantrekkelijker wordt voor passanten.

2.2 De beoogde ontwikkeling

De plattegronden en gevels zijn nog aan wijzigingen onderhevig. Hierna volgt een overzicht van de begane grond en de 1e en 2e verdieping (afbeelding 2.2). Vervolgens worden de gevelbeelden weergegeven (afbeelding 2.4). Voor de vormgeving van de uitbreiding is aansluiting gezocht bij de oorspronkelijke bebouwing en dan met name de "korrelstructuur" hiervan. De Groenestraat kenmerkt zich door een aaneenschakeling van losse gebouwen met een eigen signatuur.

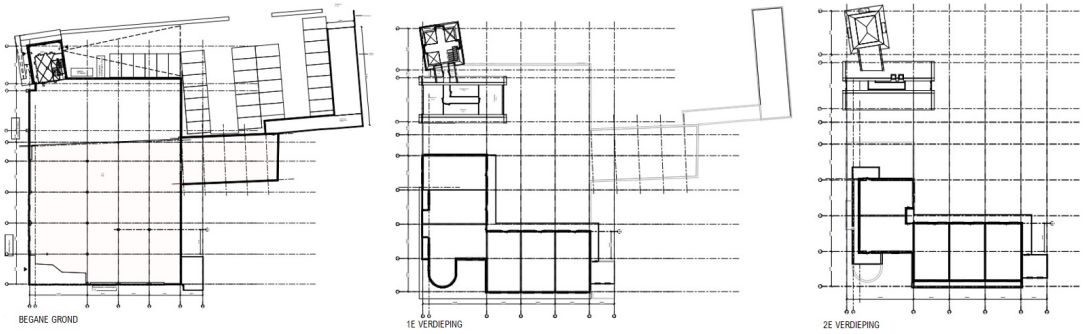

Afbeelding 2.2: Plattegronden

Architectuur

Voor de vormgeving van de uitbreiding is aansluiting gezocht bij de oorspronkelijke bebouwing en dan met name de "korrelstructuur" hiervan. De Groenestraat kenmerkt zich door een aaneenschakeling van losse gebouwen met een eigen signatuur.
De monumentale kelder op de hoek van de Oranjeweg en de Groenestraat vormt een integraal en essentieel onderdeel van het plan en zal in het plan toegankelijk gemaakt worden. Op de plek van de kelder komt een nieuwe entree van de supermarkt, welke direct grenst aan het aan te leggen parkeerterrein. Door het creëren van een entreepaviljoen op deze plek krijgt de kelder ook bovengronds betekenis.



Afbeelding 2.3: De kelder met op de rechterfoto de trapopgang

In de vormgeving van dit paviljoen met metselwerk penanten in handvorm en getoogde kozijnen wordt de structuur van de kelder tot uitdrukking gebracht door dezelfde stramienen te kiezen.



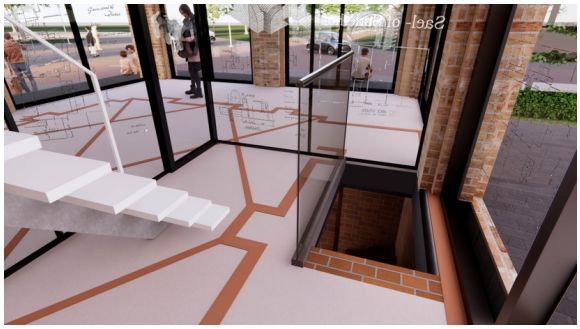

Door bovendien een schilddak in mansarde vorm toe te voegen in gefelst zink wordt een verwijzing gemaakt naar de gesloopte bebouwing. De kap zal zoveel mogelijk zichtbaar blijven van binnenuit. Ten behoeve van de toegang tot de personeelsruimtes op de eerste verdieping wordt een trap in de ruimte geplaatst met een gangstructuur op de eerste verdieping in de vorm van een kruis, welke verwijst naar het kruisgewelf van de kelder.
Doordat de kelder enigszins gedraaid ligt ten opzichte van de rooilijn aan de Groenestraat, ontstaat een markant en herkenbaar gebouw. Rondom het paviljoen zal een brede verhoogde stoep worden aangelegd die uit twee treden bestaat dankzij het aanwezige hoogteverschil in het terrein. Deze stoep kan verworden tot een aantrekkelijke plek om te verblijven. In deze stoep zal een hellingbaan worden geïntegreerd zodat de winkel ook vanaf de Groenestraat bereikbaar is voor minder validen.
Door de puien in het paviljoen een diepe negge te geven met inspringend metselwerk wordt het paviljoen een monumentale "entreeplaats" voor de winkel. Door het trapportaal ten behoeve van de medewerkers geheel in glas uit te voeren, blijft de trap naar beneden ook voor het winkelend publiek zichtbaar. Op dit trapportaal en op de beglazing in de gevel zal met tekst en afbeeldingen voorlichting gegeven worden over de kelder. Dit wordt zodanig aangebracht dat transparantie gewaarborgd blijft. Een verwijzing naar de gewelfde structuur van de kelder zal worden bewerkstelligd door de contour van de kelder als mozaïek in de tegelvloer op te nemen.
Naast de "korrel" van het entreepaviljoen zal op de locatie van de oude snackbar een volume worden toegevoegd met een zadeldak haaks op de Groenestraat. In de kap worden de ruimtes voor het personeel gehuisvest, welke zoals eerder genoemd bereikbaar zijn vanuit het entreepaviljoen. Het gebouw is qua vorm afzonderlijk herkenbaar en wordt in de kopgevel omzoomd door een antracietkleurig, metalen portaal. De invulling van de kopgevel bestaat hoofdzakelijk uit glas vervat in verticale kozijnstijlen. Dichte delen worden voorzien van panelen met een houtstructuur.
De beide volumes vormen met hun architectuur het hart van het uitbreidingsplan. De voor de uitbreiding overige benodigde bebouwing is ondergeschikt en vormt een verbindend element van de hoofdvormen. Die verbinding wordt tot stand gebracht door verticale lamellen op donker metselwerk aan te brengen, waarmee een neutrale en geraffineerde structuur zorgt voor accentuering van de hoofdvolumes. Om de verschillende onderdelen in het gebouw te onderscheiden, zullen de lamellen een verschillende onderlinge afstand krijgen per volume. De dichte bevoorradingshof zal als zelfstandig element in metselwerk worden ontworpen. Bij de entree aan het

parkeerterrein zorgen enkele eenvoudige kozijnopeningen voor daglicht bij de kassapartij.
De huidige entree van de supermarkt aan de Groenestraat wordt uitgebreid zodanig dat een eenduidige rechte hoek van glas ontstaat. De ronde luifel zal plaatsmaken voor een rechthoekige. De huidige entree zal als neven-entree blijven bestaan voor scankassa's.
De reclame-uitingen zullen bestaan uit de bekende losse letters met de tekst "albert heijn", welke centraal op het metselwerk van het entreepaviljoen worden aangebracht. Op de gevel aan het parkeerterrein zal het logo van de winkel worden geplaatst in een uitsparing van de lamellen. Ook op de huidige entree zullen overhoeks nieuwe beletteringen worden aangebracht.
Aan weerszijden van de entree naar het parkeerterrein komen vlaggen te hangen.
De hierna getoonde impressies tonen het gewenste beeld van de uitbreiding en laat eveneens zien op welke wijze een nieuwe en eigentijdse entree voor Rheden wordt gemaakt.









Afbeelding 2.4: Indicatieve sfeerbeelden

Duurzaamheid

De nieuwe winkel wordt niet meer aangesloten op gas en wordt voorzien van een warmtepomp. Bij de plaatsing van de warmtepomp wordt rekening gehouden met het aspect geluid. Bij de omgevingsaanvraag wordt de locatie hiervan op tekening aangegeven en d.m.v. een berekening aangetoond dat geluid geen belemmering is. Voor de toegevoegde m^2 verharding wordt het hemelwater geïnfiltreerd op eigen terrein. Daarnaast worden daar waar mogelijk zoveel mogelijk duurzame materialen toegepast. Indien haalbaar worden er ook zonnepanelen aangebracht.

2.3 Afweging

De uitbreiding van de AH draagt positief bij aan een versterking van de dynamiek in het dorpscentrum van Rheden. De nieuwe AH (entree van het winkelgebied van Rheden) zal door de uitstraling op deze markante locatie een aanzuigende werking hebben voor de AH maar ook voor de winkels, horeca e.d. in de directe omgeving.

Hoofdstuk 3 Beleid

In dit hoofdstuk komt het ruimtelijk beleid op hoofdlijnen aan de orde. Het gaat hier om vigerend beleid op rijks-, provinciaal- en gemeentelijk niveau. Bij de beoordeling van de haalbaarheid in Hoofdstuk 4 wordt ingegaan op specifiek beleid.

3.1 Rijk

3.1.1 Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

Op 11 september 2020 is de structuurvisie 'Nationale Omgevingsvisie (NOVI)' vastgesteld. De NOVI biedt een langetermijnperspectief op de ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland tot 2050. Met de NOVI geeft het kabinet richting aan de grote opgaven die het aanzien van Nederland de komende dertig jaar ingrijpend zullen veranderen. Denk aan het bouwen van nieuwe woningen, ruimte voor opwekking van duurzame energie, aanpassing aan een veranderend klimaat, ontwikkeling van een circulaire economie en omschakeling naar kringlooplandbouw. Alles met zorg voor een gezonde bodem, schoon water, behoud van biodiversiteit en een aantrekkelijke leefomgeving.
Deze nationale belangen komen samen in vier prioriteiten:

1. ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie;
2. duurzaam economisch groeipotentieel;
3. sterke en gezonde steden en regio's;
4. toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied.

Voor de vier NOVI-prioriteiten geldt steeds dat zowel voor de lange als de korte termijn maatregelen nodig zijn. Deze maatregelen dienen in de praktijk voortdurend op elkaar in te spelen. Bij de afweging van de belangen staat een evenwichtig gebruik van de fysieke leefomgeving centraal voor zowel de boven- als de ondergrond.
Planspecifiek
Gezien de aard en omvang is de NOVI verder niet specifiek van belang. Wel wordt er aangesloten op de ambities en belangen van het rijk zoals het realiseren en behouden van een goede leefomgevingskwaliteit. Bij de omgevingsaanvraag zal worden aangetoond of en hoe invulling wordt gegeven op de vier NOVI-prioriteiten.

3.1.2 Besluit algemene regels ruimtelijkeordening (Barro)

De wetgever heeft in de Wro, ter waarborging van de nationale of provinciale belangen, de besluitmogelijkheden van lagere overheden begrensd. Indien nationale of provinciale belangen dat met het oog op een goede ruimtelijke ordening noodzakelijk maken, kunnen bij of krachtens algemene maatregel van bestuur respectievelijk bij of krachtens provinciale verordening regels worden gesteld omtrent de inhoud van bestemmingsplannen. In het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) zijn 14 nationale belangen opgenomen die in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) zijn herbevestigd. Voor deze belangen is het Rijk verantwoordelijk en wil het resultaten boeken. Buiten deze 14 belangen hebben decentrale overheden beleidsvrijheid. Het Barro is op 30 december 2011 in werking getreden en op 1 oktober 2012 en 1 juli 2014 op onderdelen aangevuld.
Gezien de aard en omvang van onderhavig plan zijn er geen raakvlakken met het Barro. Vanuit het Barro zijn er dan ook geen specifieke randvoorwaarden voor dit plan.

3.1.3 Bro: Ladder voor duurzame verstedelijking

In het Besluit ruimtelijke ordening (Bro), artikel 3.1.6., tweede lid, zijn eisen opgenomen waaraan een bestemmingsplan moet voldoen als dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt. Nieuwe stedelijke ontwikkelingen, zoals een bedrijventerrein of zeehaventerrein, of van kantoren, detailhandel, woningbouwlocaties of andere stedelijke voorzieningen kunnen ingrijpende gevolgen hebben voor de omgeving. Daarom is het noodzakelijk dat in een bestemmingsplan, maar ook in een inpassingsplan van rijk of provincie of bij het verlenen van een omgevingsvergunning voor het afwijken van een bestemmingsplan, nadrukkelijk wordt stilgestaan bij de vraag of er behoefte is aan een nieuwe stedelijke ontwikkeling.
Nieuwe stedelijke ontwikkeling
De Laddertoets geldt alleen voor nieuwe stedelijke ontwikkelingen. Beoordeeld moet dan worden of sprake is van een nieuw beslag op de ruimte. Daarvan is in het beginsel sprake als het nieuwe ruimtelijke besluit meer bebouwing mogelijk maakt dan er op grond van het voorheen geldende planologische regime aanwezig was, of kon worden gerealiseerd. In het Bro is geen ondergrens voor de minimale omvang vastgelegd. Inmiddels heeft jurisprudentie reeds bepaald bij welke minimale omvang sprake is van een 'nieuwe stedelijke ontwikkeling'. Conform jurisprudentie is bij 11 woningen geen sprake van een 'nieuwe stedelijke ontwikkeling' (ABRvS 16 september 2015; ECLI:NL:RVS:2015:2921) en bij 12 woningen wel sprake van een 'nieuwe stedelijke ontwikkeling' (ABRvS 25 maart 2015; ECLI:NL:RVS:2015:953).
Doorwerking in het onderhavige plan en conclusie
Bij voorliggend plan wordt een bestaande AH uitgebreid tot een winkelvloeroppervlak van 1.400 m^2. Er is sprake van een stedelijke ontwikkeling en de behoefte van de ontwikkeling moet worden aangetoond.
De gemeente heeft in juli 2020 door DTNP een behoefte onderzoek laten uitvoeren. Uit dit onderzoek (zie Bijlage 1) blijkt dat uitbreiding naar 1.400 m^2 winkeloppervlak wenselijk is, zodat het kernwinkelgebied van Rheden wordt versterkt.
Ook worden er geen extra appartementen toegevoegd.

Daarmee kan geconcludeerd worden, dat de Ladder voor duurzame verstedelijking geen belemmering vormt voor het voorliggende plan.

3.2 Provincie

Op provinciaal niveau worden hier enige voor het plangebied relevante documenten aangehaald.

Omgevingsvisie Gelderland

De provincie Gelderland heeft een integraal provinciaal beleidsplan, de Gelderse Omgevingsvisie Gaaf Gelderland. De Omgevingsvisie is op 19 december 2018 door Provinciale Staten van Gelderland vastgesteld en is op 1 maart 2019 in werking getreden.

In de Omgevingsvisie staat een gezond, veilig, schoon en welvarend Gelderland centraal.

- Gezond en veilig. Dat is een gezonde leefomgeving, schone en frisse lucht, een schoon milieu, een niet vervuilde bodem, voldoende schoon en veilig (drink)water, bescherming van onze flora en fauna. Dat is voorbereid zijn op klimaatverandering, zoals hitte, droogte, bosbranden en overstromingen. En, dat is aandacht hebben voor verkeersveiligheid en veilige bedrijvigheid.

- Schoon en welvarend. Dat is een dynamisch, duurzaam en aantrekkelijk woon-, werk- en ondernemersklimaat, goed bereikbaar en met een goed functionerende arbeidsmarkt en dito kennis- en onderwijsinstellingen. Maar dat is ook: het tegengaan van schadelijke uitstoot, afval en uitputting van grondstoffen. En: het investeren in nieuwe, alternatieve vormen van energie.

Met behulp van zeven ambities geeft de provincie hier richting aan.

1. Energietransitie: van fossiel naar duurzaam

- In 2050 is Gelderland klimaatneutraal. Dit wordt bereikt door grootschalige besparing en opwekking uit verschillende duurzame bronnen van energie, zoals wind, zon, waterkracht, biomassa en bodemenergie. Innovatie en het uitrollen van bewezen technieken wordt gestimuleerd.

- Als tussendoel wordt in 2030 55% broeikasgasreductie in Gelderland gerealiseerd.

2. Klimaatadaptatie: omgaan met veranderend weer

- In 2050 is Gelderland klimaatbestendig. Goed voorbereid en toegerust op de gevolgen van klimaatverandering: wateroverlast, droogte, hittestress en overstromingsgevaar.

- In 2020 is gezamenlijk de risico's en kansen van het veranderend klimaat in beeld gebracht en strategieën opgesteld die leidraad zijn voor ons handelen.

3. Circulaire economie: sluiten van kringlopen

- De provincie Gelderland wil de eerste afvalloze provincie van Nederland zijn. Afval bestaat niet meer; er zijn alleen nog grondstoffen die blijvend hun waarde behouden in de schone Gelderse industrie.

- Om dit te bereiken is in 2030 het gebruik van primaire grondstoffen in Gelderland met 50% teruggebracht.

4. Biodiversiteit: werken met de natuur

- In 2050 gaat het goed met de biodiversiteit in Gelderland. In Gelderland wordt natuur-inclusief gewerkt. Biodiversiteit wordt overal waar mogelijk versterkt en ingepast, óók buiten de specifiek als natuur aangewezen gebieden.

- In 2030 is 75% van de Europese doelen van de vogel- en habitatrichtlijn behaald.

5. Bereikbaarheid: duurzaam verbonden

- In 2050 is de groei van de mobiliteit op een slimme manier opgevangen en verplaatsen mensen in Gelderland zich veilig, snel, betaalbaar en klimaatneutraal. Snel en veilig internet fungeert daarbij als alternatief voor fysieke verplaatsingen.
- In 2050 is het netwerk voor goederenvervoer in Gelderland toegankelijk, duurzaam en klimaatneutraal.
- In 2030 is al het busvervoer zonder uitstoot en is 35% van het totaal aantal verplaatsingen met de fiets.

6. Vestigingsklimaat: Een krachtige, duurzame topregio!

- De provincie wil de concurrerende positie binnen het internationale stedelijke netwerk van Amsterdam, Brussel en Keulen verder versterken. Om onderscheidend te blijven, wordt in 2050 maximaal profijt uit de unieke combinatie van stedelijke en groene kwaliteiten gehaald.
- In 2050 zijn alle werklocaties in Gelderland duurzaam ingericht qua energie, klimaatbestendigheid en logistieke en productiestromen. De provincie Gelderland als koploper in Nederland.

7. Woon- en leefomgeving: dynamisch, divers, duurzaam

- Gelderland heeft een aanbod aan woningtypen en woonmilieus passend bij de diversiteit aan woningvraag; voor ieder een passende, duurzame woning. Bestaande bebouwde omgeving wordt optimaal benut met voldoende ruimte voor klimaatadaptieve maatregelen.
- Alle nieuwbouw wordt aardgasloos aangelegd en zoveel mogelijk circulair gebouwd. In 2035 zijn alle (bestaande) wijken van het aardgas.
- Woningen in Gelderland zijn in 2050 klimaatneutraal.

<u>Omgevingsverordening Gelderland (maart 2021)</u>

De Omgevingsverordening is een van de instrumenten om de ambities uit de Omgevingsvisie te realiseren. Om samen een Gaaf Gelderland te bereiken, legt de provincie bij het uitvoeren van haar taken de focus op een duurzaam, verbonden en economisch krachtig Gelderland. Ze geven hier richting aan door gezamenlijk zeven samenhangende ambities na te streven op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie, biodiversiteit, bereikbaarheid; economisch vestigingsklimaat en woon- en leefklimaat. In de verordening heeft de provincie alleen regels opgenomen als dit nodig is om de provinciale ambities waar te maken of wettelijke plichten na te komen. Net als de Omgevingsvisie richt de Omgevingsverordening zich op de inrichting en kwaliteit van de Gelderse leefomgeving. De provincie heeft daarom bijna alle regels op het gebied van ruimtelijke ordening, milieu, natuur, water, verkeer en bodem in deze verordening opgenomen. Alleen de Waterverordeningen (per waterschap) en de Gelderse Vaarwegverordening 2009 zijn (nog) niet in de Omgevingsverordening opgenomen. De Omgevingsverordening heeft daarom de status van:

- Ruimtelijke verordening in de zin van artikel 4.1 Wet ruimtelijke ordening.
- Milieuverordening in de zin van artikel 1.2 Wet Milieubeheer.

- Natuurverordening in de zin van de Wet natuurbescherming.
- Waterverordening in de zin van de Waterwet.
- Verkeersverordening in de zin van artikel 57 van de Wegenwet en artikel 2 A van de Wegenverkeerswet.

Deze wetten worden opgenomen in de Omgevingswet, die naar huidige planning op 1 juli 2023 in werking treedt. Door de provinciale verordeningen die gebaseerd zijn op deze wetten alvast op te nemen in één provinciale Omgevingsverordening, anticiperen we op de situatie onder de Omgevingswet.

Toetsing van het initiatief aan de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening Gelderland
Het in dit bestemmingsplan besloten voornemen voorziet in de uitbreiding van een supermarkt met een winkelverkoopoppervlakte van 1.400 m^2. Door de vergroting van het winkelverkoopoppervlakte kan het assortiment van de AH worden uitgebreid, met als gevolg dat meer mensen hier hun boodschappen komen halen. De kans is aanwezig dat het winkelende publiek, ook andere boodschappen gaan kopen in het centrum van Rheden. Hierdoor draagt het plan bij aan een positieve impuls voor het centrum van Rheden.

3.3 Waterschap

Het waterschap heeft de zorg voor de waterkeringen, is verantwoordelijk voor het grond- en oppervlaktewater in het landelijke gebied en in het stedelijk gebied voor het oppervlaktewater. Daarnaast heeft het waterschap als taak het zuiveren van het afvalwater.

Het plangebied is gelegen binnen het beheergebied van waterschap Rijn en IJssel.
Waterschap Rijn en IJssel
In het Waterbeheerplan 2016-2021 geeft het waterschap haar doelen aan, zoals ze deze heeft verwoord in de Watervisie 2030 (uit 2013). Voor het bestemmingsplan is van belang dat nieuwe ontwikkelingen en de benodigde ruimte voor waterbeheer op elkaar worden afgestemd.

In de Waterbeheerplannen van het waterschap Rijn en IJssel zijn geen projecten beschreven die nopen tot een regeling in onderhavig plangebied. Of een bestemmingsplan het belang van het waterschap raakt, wordt door het waterschap getoetst. De belangen van het waterschap zijn binnen het watertoetsproces mee gewogen. Dit is nader beschreven in paragraaf 4.5.

3.4 Gemeente

Voor onderhavig plangebied is het volgende gemeentelijke beleid van belang.
Cultuurhistorie
De gemeenteraad heeft op 30 mei 2017 de Erfgoednota Verbindend Verleden vastgesteld. Daarin is het erfgoedbeleid over de jaren 2012-2016 geëvalueerd en worden de plannen voor de periode 2017-2021 geformuleerd. De evaluatie is aanleiding om voort te gaan op de ingeslagen weg; met dezelfde visie maar met

nieuwe plannen waarin zoveel mogelijk erfgoedwensen zijn verwerkt. Erfgoed gaat over menselijke sporen die uit het verleden die zichtbaar en tastbaar zijn in het heden. Dat kunnen voorwerpen zijn, archeologische vondsten, archieven, en gebouwde en groene monumenten zoals landgoederen, begraafplaatsen en landschappen. Maar ook bepaalde gebruiken, verhalen en gewoonten horen erbij.
In de visie is het cultuurhistorische erfgoed is van cruciaal belang voor de ruimtelijke en sociale karakteristiek van de gemeente Rheden. Allereerst gaat het om het in goede staat doorgeven van cultuurhistorisch erfgoed aan volgende generaties. Daarnaast willen wij ons erfgoed inzetten als (hulp)motor om de economische, sociale en klimatologische doelen te bereiken en als verbindende schakel tussen gemeentebrede beleidsdoelstellingen.
De visie is voor de verschillende delen van het erfgoed (landschap, archeologie, bouwkunst en de verhalen) uitgewerkt in de volgende thema's:

- behoud en ontwikkeling;
- kennis vermeerderen en delen;
- promotie en beleving.

De looptijd van de erfgoednota is i.v.m. de toekomstige omgevingsvisie, die naar verwachting in 2024 wordt vastgesteld, verlengd. Het beleid voor erfgoed zal in de omgevingsvisie worden verankerd.
Naast uiteraard de kerntaak van erfgoed - instandhouding - is de focus de komende jaren gericht op het behalen van de gemeentebrede doelen op het gebied van klimaat, toerisme en recreatie en het sociale domein. Met een proactieve houding zal geprobeerd worden het voor eigenaren aantrekkelijk(er) te maken om hun erfgoed te behouden.
In 2013 heeft de gemeenteraad de geactualiseerde archeologische verwachtings- en beleidskaarten met toelichting die bij de nota horen vastgesteld. Deze kaarten dienden als basis voor het geldende bestemmingsplan Parapluplan Archeologie Rheden 2013 en aanpassing regeling Buitenplaatsen. De archeologische bepalingen uit dat bestemmingsplan zijn in onderhavig bestemmingsplan verwerkt.
Dit laat onverlet dat mogelijke (toevals)vondsten bij het verrichten van werkzaamheden in de bodem altijd zijn beschermd. Er geldt een meldingsplicht bij het vinden van (mogelijke) waardevolle zaken. Dat melden dient terstond te gebeuren. Of een vondst van archeologische resten uiteindelijk moet leiden tot behoud van deze resten of een opgraving wordt door burgemeester en wethouders bepaald op basis van het advies van de regioarcheoloog die zijn advies opstelt aan de hand van de in de archeologienota uitgewerkte selectiemethode.

Milieuzonering

In de Nota Milieuzonering Rheden 2015 die op 26 mei 2015 door de gemeenteraad is vastgesteld, is vastgelegd hoe de gemeente omgaat met milieuzonering. De hoofdlijn is als volgt. Ten aanzien van dit aspect wordt de VNG-uitgave Bedrijven en Milieuzonering gehanteerd. In nieuwe situaties wordt getoetst aan de richtafstanden.
Afwijken van die afstanden is mogelijk mits gemotiveerd (met een onderzoek). In het kader van een goede ruimtelijke ordening worden ook bestaande situaties beoordeeld. Bestaande bedrijven worden in principe zo bestemd dat zij minimaal kunnen blijven functioneren. Tenzij sprake is van een milieuknelpunt en bedrijfsbeëindiging is gewaarborgd.

Bodemkwaliteit

De nota Bodembeheer en de achterliggende bodemkwaliteitskaart zijn op 31 mei 2011 door de gemeenteraad vastgesteld. In de periode 2015-2017 is dit beleid en kaart geactualiseerd in de nota Bodembeheer 2018 naar aanleiding van gewijzigd (landelijk) beleid en om de kaart beter leesbaar en uniformer te maken. Op de (geactualiseerde) bodemkwaliteitskaart is de mate van diffuse bodemverontreiniging aangegeven. Deze diffuse bodemverontreiniging is niet toe te wijzen aan een specifieke bron zoals een tankstation of een smederij. In de nota Bodembeheer is vastgelegd hoe met deze diffuse bodemverontreiniging dient te worden omgegaan.

De wijze waarop met bodemverontreiniging wordt omgegaan bij het opstellen van bestemmingsplannen is door de gemeenteraad op 26 mei 2015, vastgelegd in de Nota standaardplanmethodiek dorpen Rheden 2015. Deze werkwijze is gebruikt bij de beoordeling van de aanvaardbaarheid van de gegeven bestemmingen. Sinds 8 juli 2019 is tevens het 'Tijdelijk Handelingskader voor hergebruik van PFAS-houdende grond en baggerspecie' van kracht. In aanvulling hierop is op 9 oktober 2019 'Interim uitgangspunten gebruik Bodemkwaliteitkaart Rheden in relatie tot PFAS' vastgesteld. Deze Interim Uitgangspunten maken grondverzet op basis van de bodemkwaliteitkaart mogelijk zonder onderzoek naar PFAS.

Groen

In het gemeentelijke Groenstructuurplan uit 2002 en de Beleidsnota Bomen uit 2005 is de leidraad dat de groene kenmerken en karakteristieken in de dorpen en deelgebieden worden versterkt. De uitbreiding is niet in strijd met het Groenstructuurplan en de Beleidsnota Bomen.

Welstandsnota

De welstandsnota vormt samen met het bestemmingsplan het (juridische) kader waaraan een omgevingsvergunning wordt getoetst ten aanzien van de ruimtelijke aanpassing van de gebouwde omgeving. Op 30 mei 2017 heeft de raad de welstandsnota geactualiseerd. Met deze welstandsnota zijn de gemeente, ondernemers en inwoners gezamenlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit van de leefomgeving. De nota is alleen daar van toepassing waar het algemeen belang van de leefomgeving groot is. Daar waar het niet nodig is, geeft de nota ruimte voor de eigen verantwoordelijkheid van de ondernemer en inwoner voor de verschijningsvorm van een bouwwerk.
Hiermee wordt de regelgeving ten aanzien van welstand beperkt tot de hoogstnodige welstandscriteria zonder dat de kwaliteit van de bebouwde omgeving achteruit gaat. De nota is digitaal beschikbaar via de website www.welstandsnotas.nl/rheden. Hier kan iedereen de nota op adres raadplegen.

Structuurvisie

Voor het dorp Rheden is de structuurvisie Rheden, Mijn dorp van Morgen vastgesteld op 23 september 2014. Met deze structuurvisie vindt een herijking plaats van de voorgaande structuurvisie Een droom om in te wonen uit 2006. Ten opzichte van het vorige bestemmingsplan is in de nieuwe structuurvisie voor een iets ruimere begrenzing gekozen. De Structuurvisie geeft de koers weer voor het dorp Rheden tot 2030.
Uit de analyse van de huidige situatie wordt geconcludeerd dat het dorp Rheden

vooral gewaardeerd wordt om zijn rustige en aantrekkelijke ligging met aan de ene zijde de groene Veluwe en aan de andere zijde het water van de IJssel. De ligging en de historische plekken maken Rheden uniek.
De diverse ambities zijn in de structuurvisie vertaald in diverse uitvoeringsmaatregelen welke in een tabel zijn opgenomen. Deze tabel is overigens indicatief en bedoeld als leidraad voor de toekomstige ontwikkelingen. In de tabel is aangegeven welke instrumenten kunnen worden aangewend om de genoemde ontwikkeling te bevorderen c.q. mogelijk te maken. Het instrument 'bestemmingsplan' is daarbij aan de orde bij de volgende maatregelen/ambities:

- verbeteren van de openbare ruimte, herkenbaarheid en oriëntatie van diverse wegen
- vergroten van aantrekkelijkheid voor toeristen
- beleefbaar maken van de natuurlijke omgeving en de cultuurhistorie
- nieuwe inbreidingslocaties en mogelijke (her)ontwikkelingen
- vergroten dynamiek in het dorpscentrum
- ontwikkelen entrees Groenestraat
- ontwikkelen entree Arnhemsestraatweg/Groenestraat
- behoud ruimtelijk karakter waardevolle gebieden
- behoud bedrijventerrein (niet betrokken bij de voorliggende planopzet).

Door de uitbreiding van de AH wordt bijgedragen aan een versterking van de dynamiek in het dorpscentrum van Rheden. De uitbreiding op deze markante locatie, nabij de kerk versterkt de entree van het winkelgebied van Rheden.

Hoofdstuk 4 Haalbaarheid en afweging

Wanneer een bestemmingsplan wordt vervaardigd, dient dit plan binnen de planperiode uitvoerbaar te zijn. De uitvoerbaarheid wordt mede onderzocht door het te toetsen aan regelgeving, aan beleid van andere overheden en aan de uitkomsten van onderzoeken. In dit hoofdstuk worden de (nieuwe) mogelijkheden die onderhavig bestemmingsplan bevat, daaraan getoetst. Ten aanzien van nieuwe stedelijke ontwikkelingen wordt verantwoording afgelegd volgens het bepaalde in artikel 3.1.6 Bro inzake de onderbouwing van de behoefte.

In de paragrafen 4.1 tot en met 4.14 zijn de voorgenomen ontwikkelingen getoetst aan diverse aspecten. Per paragraaf is eerst het toetsingskader aangegeven, gevolgd door de beoordeling en de conclusie. Het kader is voor beide locaties gelijk. De beoordeling is onderverdeeld per locatie. Bij de conclusie is de onderverdeling per locatie indien noodzakelijk apart gegeven.

4.1 Bodem

Kader
Bij de vaststelling van een bestemmingsplan dient te worden bepaald of de aanwezige bodemkwaliteit past bij het toekomstige gebruik van die bodem en of deze aspecten optimaal op elkaar kunnen worden afgestemd. Om hierin inzicht te krijgen, dient doorgaans een bodemonderzoek te worden verricht.

Bodemonderzoeken mogen niet meer dan 5 jaar oud zijn. Indien er sprake is van bouwactiviteiten is ook in het kader van de bouwvergunning onderzoek naar de kwaliteit van de bodem nodig. In de praktijk worden deze onderzoeken vaak gecombineerd.

Een nieuwe bestemming mag pas worden opgenomen als is aangetoond dat de bodem geschikt is (of geschikt te maken is) voor de nieuwe bestemming. Wanneer (een deel van) de bodem in het plangebied verontreinigd is, moet worden aangetoond dat het bestemmingsplan, rekening houdend met de kosten van sanering, financieel uitvoerbaar is.

Beoordeling
In februari 2022 heeft Lycens B.V. een verkennend bodemonderzoek uitgevoerd (zie Bijlage 2).
Het doel van het onderzoek is het bepalen van de bodemkwaliteit op de locatie en daarmee mogelijke verontreinigingen in grond te signaleren welke consequenties kunnen hebben voor de geplande planologische procedure, aanvraag omgevingsvergunning en de geplande herontwikkeling van de locatie. Hiervoor is de milieuhygiënische kwaliteit van de grond beoordeeld door het verrichten van een aantal boringen, graven van gaten en het analyseren van een aantal grondmonsters.
Het onderzoek is conform de Nederlandse Normen "Onderzoeksstrategie bij

verkennend bodemonderzoek" (NEN5740) en "Bodem - Inspectie, monsterneming en analyse van asbest in bodem en partijen grond" (NEN5707) uitgevoerd.

Op grond van de beschikbare gegevens (resultaten vooronderzoek, zintuiglijke waarnemingen gedaan tijdens het veldwerk en de analyseresultaten) kan het volgende worden geconcludeerd:
Resultaten grond
Chemisch analytisch zijn in zowel de boven- als ondergrond geen parameters in een verhoogd gehalte gemeten.
Uit de asbest analyseresultaten blijkt dat in de zwak puinhoudende bovengrond geen asbest is aangetoond.

Conclusie
De opzet van het uitgevoerde onderzoek heeft geleid tot een goed beeld van de bodemkwaliteit ter plaatse van de onderzoekslocatie. Uit de resultaten van het verkennend bodemonderzoek kan worden geconcludeerd dat er, milieuhygiënisch gezien geen belemmeringen zijn voor de planologische procedure, aanvraag omgevingsvergunning en de geplande herontwikkeling van de locatie.
De gestelde hypothese dat de locatie als "niet-verdacht" beschouwd kan worden ten aanzien van chemische parameters is juist gebleken aangezien geen van de onderzochte parameters in een verhoogd gehalte is gemeten.
De gestelde hypothese dat de locatie ten aanzien van de parameter asbest in bodem als 'verdacht' kan worden aangemerkt is niet juist gebleken. Analytisch is in de bovengrond geen asbest aangetoond.

4.2 Geluid

Kader
De Wet geluidhinder (Wgh) heeft betrekking op nieuwe ontwikkelingen. De wet noemt geluidsbronnen die in de ruimtelijke ordening van belang zijn. Binnen de gemeente zijn dit: wegverkeer, railverkeer en gezoneerde industrieterreinen. Deze bronnen hoeven niet binnen het plangebied te liggen. Nieuwe geprojecteerde geluidgevoelige functies binnen de zone van een bron moeten op het aspect geluidbelasting getoetst worden. Wegen die deel uitmaken van een woonerf of van een 30 km-gebied zijn hiervan uitgezonderd. De Wgh benoemt functies die gevoelig zijn voor geluidsbelasting van deze bronnen. Zo zijn bijvoorbeeld woningen en scholen 'geluidsgevoelige bestemmingen'.

De Wgh kent voorkeursgrenswaarden waarbinnen een geluidsgevoelige bestemming altijd kan worden gerealiseerd. Onder voorwaarden kan een ontheffing van de voorkeursgrenswaarde worden verleend ('hogere waarde'). Maatregelen om de geluidsbelasting aan de gevel terug te dringen moeten dan onvoldoende doeltreffend zijn of overwegende bezwaren ontmoeten van landschappelijke, stedenbouwkundige, verkeerskundige, vervoerskundige of financiële aard.

Bij een geluidsbelasting boven de maximale ontheffingswaarde zijn geluidsgevoelige bestemmingen niet toegestaan. Hierop kan een uitzondering worden gemaakt indien er gebruik wordt gemaakt van 'dove gevels'.

De grenswaarden zijn voor wegverkeer 48 dB tot en met 53 dB in buitenstedelijk gebied en in stedelijk gebied van 48 dB tot 63 dB en voor spoorweglawaai 55 dB tot en met 68 dB.

Bij een geluidsbelasting tussen de voorkeursgrenswaarde en de maximale ontheffingswaarde dient akoestisch onderzoek uitsluitsel te geven over de te verwachten geluidsbelasting en de doeltreffendheid van maatregelen om een overschrijding van grenswaarden te voorkomen.

In de op 27 april 2015 vastgestelde Nota Hogere Waarden Wet geluidhinder Rheden 2015 hebben burgemeester en wethouders vastgelegd hoe zij omgaan met het verlenen van hogere grenswaarden.

Beoordeling
In kader van een goede ruimtelijke ordening is de geluidbelasting van de supermarkt inclusief het uitbreidingsgedeelte op de woningen bepaald en getoetst aan de systematiek van de VNG-publicatie "Bedrijven en milieuzonering, editie 2009".
Overeenkomstig de VNG-publicatie "Bedrijven en milieuzonering, editie 2009" wordt het gebied getypeerd als een gemengd gebied. Bij het omgevingstype 'gemengd gebied' dient voldaan te worden aan de volgende richtwaarden:

- 50 dB(A) etmaalwaarde voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau
- 70 dB(A) etmaalwaarde voor het maximaal geluidniveau (piekgeluiden)
- 50 dB(A) etmaalwaarde ten gevolge van verkeersaantrekkende werking.

Ruimtelijke ordening Langtijdgemiddeld geluidniveau
Uit de rekenresultaten (in tabel 6.1) kan worden geconcludeerd dat t.g.v. de supermarkt het langtijdgemiddelde geluidsniveau in de dag- avond- en nachtperiode lager is dan de norm voor een gemengd gebied van 50 dB(A), zoals vermeld in stap 2 van de VNG-publicatie Bedrijven en milieuzonering. Hieruit kan worden geconcludeerd dat op basis van het langtijdgemiddelde geluidsniveau sprake is van een goed woon- en leefklimaat ter plaatse van de woningen van derden.

Ruimtelijke ordening maximale geluidniveaus
De optredende maximale geluidniveaus geldend voor een gemengd gebied zijn op alle rekenpunten (behoudens rekenpunt 032 en 033) lager dan de maximale grenswaarden van 70-65-60 dB voor respectievelijk de dag, avond- en nachtperiode. De hoogste geluidbelasting treedt in de dagperiode op bij rekenpunt 032 en 033 en bedraagt respectievelijk 72 dB(A) en 71 dB(A). Om aan de norm van 70 dB(A) te kunnen voldoen is een geluidscherm gedimensioneerd ter plaatse van de ingang bevoorrading. Met de bepaalde afscherming worden de maximaal optredende geluidniveaus gereduceerd tot 66 dB(A). De hoogte van het gedimensioneerde geluidscherm is bepaald op 2 meter met een lengte van 3,45 meter. Het geluidscherm dient een massa te bezitten van minimaal 10 kg/m^2. De aanleg en instandhouding van het geluidscherm is via een voorwaardelijke verplichting geregeld in de regels van dit bestemmingsplan (zie 3.4.2 van de regels).

Activiteitenbesluit

De bepaalde geluidniveaus op de toekomstige woningen is lager of gelijk aan de norm van 50-45-40 dB zoals gesteld in het activiteitenbesluit. In kader van het activiteitenbesluit zijn in de dagperiode de maximale geluidniveaus uitgesloten van toetsing. In het algemeen kan worden gesteld, wanneer wordt voldaan aan de VNG-publicatie "Bedrijven en milieuzonering, editie 2009" genoemde normering voor gemengd gebied, tevens wordt voldaan aan het activiteitenbesluit.

Aantrekkende verkeersbewegingen (indirecte hinder)
De optredende geluidbelasting ten gevolge van de aantrekkende verkeersbewegingen is berekend op de maatgevende woningen van derden. Uit tabel 6.3. blijkt dat de geluidbelasting lager is dan de voorkeurswaarde van 50 dB(A) etmaalwaarde.

Conclusie
Uit het voorliggend onderzoek blijkt dat in kader van de VNG-publicatie "Bedrijven en milieuzonering, editie 2009", ter plaatse van de woningen van derden wordt voldaan aan het uitgangspunt goede ruimtelijk ordening. Hieruit kan worden geconcludeerd dat sprake is van een goed woon- en leefklimaat bij de woningen van derden en geen belemmering aanwezig is voor uitbreiding van de supermarkt. Het geluidscherm is als een voorwaardelijke verplichting opgenomen in de regels van dit bestemmingsplan.

4.3 Natuur/Ecologie

Kader
De bescherming van gebieden is vastgelegd in de Wet natuurbescherming en in de Omgevingsverordening Gelderland (Gelders Natuurnetwerk, Groene ontwikkelingszone, Waardevol open gebied, Nationaal landschap). Voor de bescherming van soorten geldt alleen de Wet natuurbescherming.

Gebiedsbescherming
Op grond van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn speciale beschermings-zones aangewezen. Samen vormen zij Natura 2000, een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. De bescherming van de Natura 2000-gebieden is geregeld in de Wet natuurbescherming. De Veluwe en de Rijntakken zijn aangewezen als Natura 2000-gebieden.
Binnen deze gebieden mag de kwaliteit van de natuurlijke habitats en leefgebieden van aangewezen soorten niet verslechteren en mogen er geen storende factoren optreden die een significant negatief effect hebben. Dit geldt niet alleen voor de activiteiten en ingrepen in het gebied zelf, maar ook voor activiteiten en ingrepen daar buiten die invloed kunnen hebben op het gebied.

Het landelijke Natuurnetwerk Nederland, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is binnen de provincie beschermd. Veel natuurgebieden en voor planten en dieren waardevolle cultuurlandschappen maken onderdeel uit van het Gelders Natuurnetwerk en de Groene Ontwikkelingszone. Het Gelders Natuurnetwerk wordt gevormd door de bestaande natuurgebieden uit de voormalige Ecologische Hoofdstructuur. De gebieden in de Groene Ontwikkelingszone zijn waardevol voor de natuur maar hebben daarnaast tevens een andere functie. Veel kleinschalige cultuurlandschappen met landschaps- elementen zijn aangewezen als Groene

ontwikkelingszone.
Daarnaast worden in de Omgevingsverordening beschermd het Waardevol open gebied en het Nationaal landschap.

Beoordeling
In juli 2021 is door Lycens een quickscan natuurtoets uitgevoerd (zie Bijlage 4) op de (potentiële) aanwezigheid van beschermde planten, dieren en beschermde nesten, holen, vaste rust- en voortplantingslocaties en andere beschermde functies, zoals foerageergebied en vliegroute van vleermuizen. Ook is onderzocht of de voorgenomen activiteiten een negatief effect hebben op beschermd (natuur)gebied, zoals Natura 2000, het Gelders Natuurnetwerk en de Groene ontwikkelingszone.

Gebiedsbescherming
Het plangebied behoort niet tot het Gelders Natuurnetwerk, de Groene ontwikkelingszone of Natura 2000-gebied. Vanwege de ligging buiten het Gelders Natuurnetwerk en de Groene ontwikkelingszone, leiden de voorgenomen activiteiten niet tot wettelijke consequenties, omdat de bescherming van het Gelders Natuurnetwerk en de Groene ontwikkelingszone geen externe werking kent. Een negatief effect van stikstof op Natura 2000-gebied, als gevolg van de voorgenomen activiteiten, kan op basis van voorliggende studie niet uitgesloten worden. Om de wettelijke consequenties te kunnen vaststellen, is een stikstofberekening nodig voor de aanlegfase en de gebruiksfase.

Stikstofberekening
In het kader van de Wet natuurbescherming moet uitgesloten worden dat significante negatieve effecten kunnen optreden in Natura2000-gebieden. Stikstofdepositie kan verslechterende gevolgen hebben voor stikstofgevoelige habitattypen of leefgebieden waarvoor een Natura 2000-gebied is aangewezen. Deze gevolgen kunnen significant zijn wanneer een plan, project of andere handeling leidt tot een toename van stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen of leefgebieden die overbelast zijn. De effectbeoordeling stikstofdepositie heeft tot doel de NOx (stikstof) en NH3 (ammoniak) emissies naar de lucht door het voornemen inzichtelijk te maken, de toename van stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen of leefgebieden te berekenen. De effectbeoordeling stikstofdepositie wordt afgesloten met conclusies waarbij duidelijk wordt of in het kader van de Wet natuurbescherming significante effecten uitgesloten kunnen worden, dan wel een nader onderzoek nodig is (passende beoordeling).

In Nederland zijn ongeveer 160 Natura 2000-gebieden aangewezen: gebieden met een Europese beschermingsstatus. Veel van die gebieden zijn (ook) gevoelig voor stikstofdepositie. Een verdere toename van de stikstofdepositie kan leiden tot 'significante effecten' op de beschermde natuurgebieden, wat alleen is toegestaan met een Wet natuurbescherming (Wnb) vergunning. Daarom dient voor nieuwe plannen en projecten onderzocht te worden of er sprake kan zijn van een significante depositie van stikstof op relevante Natura 2000-gebieden.

In maart 2023 is door Ecofect een stikstofdepositieberekening opgesteld (zie Bijlage 6).
Uit de Aerius berekeningen van de aanlegfase blijkt dat er rekenresultaten hoger zijn

dan 0,00 mol/ha/jr op de omliggende Natura 2000-gebieden. De realisatiefase resulteert in een maximale toename van 0,01 mol N/ha/jr op nabijgelegen Natura 2000- gebieden. Voor tijdelijke depositie op een (naderend) overbelast stikstofgevoelig habitat - ten gevolge van de inzet van materieel ten behoeve van de aanlegfase geldt de volgende vuistregel (BIJ12, handreiking voortoets stikstof):

Significante gevolgen kunnen op voorhand worden uitgesloten wanneer tijdelijke depositie op een (naderend) overbelast stikstofgevoelig habitat plaatsvindt ten gevolge van de inzet van materieel ten behoeven van de realisatiefase, van ten hoogste 0,05 mol N/ha/jr, gedurende maximaal twee jaar, of een equivalent hiervan.

Hiermee is een significant negatief effect op Natura 2000-gebieden uitgesloten. Voor de voorgenomen ontwikkeling is er daarom m.b.t. stikstofdepositie geen vergunning Wet natuurbescherming onderdeel Gebiedsbescherming benodigd.
Uit de Aerius berekeningen van de gebruiksfase blijkt dat er rekenresultaten hoger zijn dan 0,00 mol/ha/jr op het omliggende Natura 2000-gebied. De nieuwe gebruiksfase resulteert in een maximale depositie van 0.02 mol N/ha/jr op nabij gelegen Natura 2000-gebieden. In de huidige gebruiksfase is dit 0.03 N/ha/jr. Voorgesteld wordt de depositie van de nieuwe gebruiksfase intern te salderen met de huidige gebruiksfase.
Er is geen vergunning ten aanzien van de Wet natuurbescherming nodig.

Soortenbescherming
De inrichting en het gevoerde beheer maken het plangebied niet tot een geschikte groeiplaats voor beschermde planten, maar wel tot een geschikt functioneel leefgebied van verschillende beschermde diersoorten.
Uit het onderzoek blijkt dat er een vervolgonderzoek noodzakelijk is voor de vleermuis en de gierzwaluw.
Overige zoogdieren en amfibieën leiden niet tot wettelijke consequenties in het kader van soortenbescherming.

Nader onderzoek
In oktober 2021 is door Lycens is nader onderzoek gedaan naar de mogelijke aanwezigheid van de vleermuis en de gierzwaluw (zie Bijlage 5) .
Gierzwaluwen en vleermuizen en hun verblijfplaatsen zijn strikt beschermd en mogen alleen negatief beïnvloed worden indien een ontheffing van de Wet natuurbescherming is verkregen. Om volledig inzicht te krijgen in de betekenis van het plangebied voor voorgenoemde soorten is besloten gericht onderzoek te verrichten naar deze soorten.
Uit het onderzoek is gebleken dat er geen verblijfplaats van vleermuizen en geen nestplaats van gierzwaluwen in de onderzochte bebouwing is vastgesteld. Tevens vormt het plangebied geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen en is er geen essentiële vliegroute aanwezig. Het uitbreiden van het pand leidt niet tot wettelijke consequenties in het kader van de wet- en regelgeving voor vleermuizen en gierzwaluwen. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen ontheffing van de verbodsbepalingen aangevraagd te worden.

Conclusie
Vanuit het aspect natuur en ecologie zijn er geen belemmeringen voor de uitbreiding van de AH.

4.4 Groen

Binnen het plangebied zijn geen bomen aanwezig die een belemmering vormen voor de vaststelling van onderhavig bestemmingsplan. Wel wordt een strook bestemd als groen, waarin leilinden worden geplaatst. Dit is zelfs als een voorwaardelijke verplichting opgenomen is de regels (zie 3.4.2 van de regels). Ten opzichte van de huidige situatie is er dus sprake van een verbetering.

4.5 Water

Het aspect water is van groot belang binnen de ruimtelijke ordening. Door verstandig om te gaan met het water kan verdroging en waterlast voorkomen worden en kan ook de kwaliteit van het water hoog gehouden worden. Daarom is het noodzakelijk dat gebiedseigen water zo lang mogelijk in het gebied zelf blijft. Dit gebeurt door middel van het afkoppelen van het schone hemelwater (regen) wat op verhardingen valt zo bijvoorbeeld de daken.

Aan de hand van de Handreiking Watertoets is het aspect water in onderhavig plan meegenomen. Doel van het watertoetsproces is te waarborgen dat waterhuishoud-kundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze meewegen bij alle ruimtelijke plannen en besluiten die relevant zijn voor de waterhuishouding.

Voor het project is een digitale watertoets uitgevoerd (zie Bijlage 7).
In de onderstaande tabel wordt aangegeven welke waterthema's voor het bestemmingsplan relevant zijn (dit is een inschatting). Na de tabel volgt een toelichting op de relevante aspecten.

Bij dit plan is het omgaan met hemelwater aan de orde. In dit verband wordt als volgorde gehanteerd: water zoveel mogelijk vasthouden, vervolgens het overtollig water tijdelijk bergen en in de laatste plaats het afvoeren van water. Voor de opvang van het hemelwater wordt gebruik gemaakt van infiltratie koffers.

Het realiseren van nieuwe watergangen is niet aan de orde, binnen het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig.

In de onderstaande tabel wordt aangegeven welke waterhuishoudkundige aspecten voor onderhavig bestemmingsplan relevant zijn.

Thema	Toetsvraag	Relevant
Hoofdthema's		
Veiligheid	Ligt in of nabij het plangebied een primaire of regionale waterkering?	Nee
	Ligt in of nabij het plangebied een kade?	Nee

Riolering en afvalwaterketen	Is er toename van het afvalwater (DWA)? Ligt in het plangebied een persleiding van WRIJ? Ligt in of nabij het plangebied een RWZI van het waterschap?	Nee Nee Nee
Wateroverlast (oppervlaktewater)	Is er sprake van toename van het verhard oppervlak? Zijn er kansen voor het afkoppelen van bestaand verhard oppervlak? In of nabij het plangebied bevinden zich natte en laag gelegen gebieden, beekdalen, overstromingsvlaktes?	Ja Ja Nee
Grondwateroverlast	Is in het plangebied sprake van slecht doorlatende lagen in de ondergrond? Bevindt het plangebied zich in de invloedzone van de Rijn of IJssel? Is in het plangebied sprake van kwel? Beoogt het plan dempen van slootjes of andere wateren?	Nee Nee Nee Nee
Oppervlaktewater kwaliteit	Wordt vanuit het plangebied water op oppervlaktewater geloosd? Ligt in of nabij het plangebied een HEN of SED water? Ligt het plangebied geheel of gedeeltelijk in een Strategisch actiegebied?	Nee Nee Nee
Grondwaterkwaliteit	Ligt het plangebied in de beschermingszone van een drinkwateronttrekking?	Nee
Volksgezondheid	In of nabij het plangebied bevinden zich overstorten uit het gemengde of verbeterde gescheiden stelsel? Bevinden zich, of komen er functies, in of nabij het plangebied die milieuhygiënische of verdrinkingsrisico's met zich meebrengen (zwemmen, spelen, tuinen aan water)?	Nee Nee
Verdroging	Bevindt het plangebied zich in of nabij beschermingszones voor natte natuur?	ee
Natte Natuur	Bevindt het plangebied zich in of nabij een natte EVZ? Bevindt het plangebied zich in of nabij beschermingszones voor natte natuur?	Nee Nee
Inrichting en Beheer	Bevinden zich in of nabij het plangebied wateren die in eigendom of beheer zijn bij het waterschap? Heeft het plan herinrichting van watergangen tot doel?	Nee Nee
Aandachtsthema's		
Recreatie	Bevinden zich in het plangebied watergangen en/of gronden in beheer van het waterschap waar actief recreatief medegebruik mogelijk wordt?	Nee

cultuurhistorie	Zijn er cultuurhistorische waterobjecten in het plangebied aanwezig?	Nee

Gezien de uitkomsten in voorgaande tabel blijkt dat het plan geen invloed heeft op het aspect water. Hemelwater wordt geïnfiltreerd in de bodem. In het waterbeleid van het waterschap is afvoer van overtollig hemelwater door middel van infiltratie in de bodem het uitgangspunt.
Het waterschap heeft aangegeven dat de m^2 extra verharding door het verdwijnen van de 3 rijwoningen gecompenseerd moet worden. Hierbij moeten we uitgaan van 20 mm/m^2. Ten gevolge van de sloop van de drie rijwoningen wordt in de voortuinen 45 m^2 extra verharding aangelegd en 250 m^2 in de achtertuinen. In totaal moet dus 295 m^2 aan verharding worden gecompenseerd. Dit resulteert in een opvang van 0,59 m^3 hemelwater. Bij de omgevingsaanvraag wordt aangegeven waar deze infiltratie kratten worden geplaatst. Bovenstaand kan nog worden gewijzigd naar aanleiding van de resultaten uit het waterzoek dat wordt uitgevoerd door de firma Drong.
Op 19 juli 2022 heeft het waterschap per mail laten weten akkoord te gaan met deze waterparagraaf.

In augustus 2022 is door Drong Omgeving & Techniek een aanvullende watertoets opgesteld voor de benodigde bergingsvoorzieningen (zie Bijlage 8).
De onderstaande uitgangspunten zijn gebaseerd op de 'Verordening afvoer hemelwater en grondwater Rheden' of in overleg met de opdrachtgever en/of de Gemeente Rheden bepaald.

<u>Algemene uitgangspunten</u>

1. De gemeente Rheden stelt een bergingseis van minimaal 60mm wanneer de K-waarde minimaal 1,0m/dag bedraagt.
2. De berging wordt voorzien middels een infiltratievoorziening.
3. De Berging dient voorzien te worden van een overloop op maaiveld richting de openbare weg. Er wordt geen overloop op een HWA-stelsel gerealiseerd.
4. De infiltratievoorziening dient binnen 24 uur te kunnen ledigen.
5. Bij de realisatie worden geen uitlogende materialen toegepast.

<u>Uitgangspunten infiltratievoorzieningen</u>

1. Voor de bovenste grondlaag tot 2,0 m -mv wordt vooralsnog aangenomen dat deze goed doorlatend is met een rekenwaarde van 2,2m/dag.
2. Voor de dieper gelegen lagen wordt ervan uitgegaan dat deze goed doorlatend is met een K-waarde van minimaal 1,0m/dag.
3. De grondwaterstand ligt minimaal op circa 2,8 m -mv

Op basis hiervan bedraagt de benodigde waterberging 101 m^3.
De 248 infiltratiekratten met een afmeting van 1,20mx0,60mx0,60m (lxbxh) worden onder de rijbaan aangebracht.

4.6 Archeologie

Initiatiefnemers hebben op basis van de Erfgoedwet een archeologische zorgplicht bij projecten waarbij de bodem wordt verstoord. Hiervoor is onderzoek noodzakelijk: het archeologisch vooronderzoek. Als blijkt dat in het plangebied behoudenswaardige archeologische vindplaatsen aanwezig zijn, dan dient de initiatiefnemer hiermee rekening te houden. Dit kan leiden tot een aanpassing van de plannen, waardoor de vindplaatsen behouden blijven, of tot een archeologische opgraving en publicatie van de resultaten.

Beoordeling
In juni 2022 is door Lycens een Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (BO + IVO-O) uitgevoerd (zie Bijlage 10).

Op de beleidskaart van de gemeente Rheden valt het plangebied geheel binnen een 'Aandachtsgebied archeologie', wat overeenkomt met een hoge archeologische verwachting. De archeologische waarde is vastgelegd in het 'Parapluplan Archeologie Rheden 2013 en aanpassing regeling Buitenplaatsen'. In dit gebied dient, voorafgaand aan ingrepen groter dan 100 m^2, en met een verstoringsdiepte van meer dan 30 cm -mv, archeologisch onderzoek plaats te vinden. De geplande werkzaamheden overschrijden deze vrijstellingsgrens. Een archeologisch onderzoek is dan ook verplicht.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA-versie 4.1), het archeologiebeleid van de regio Arnhem aanvullende eisen en richtlijnen zoals geformuleerd in het voor dit onderzoek opgestelde PvA.
Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek werd uitgegaan van een laagopeenvolging waar afzettingen die gerelateerd zijn aan een daluitspoelingswaaier dicht aan het oppervlak liggen (ca 1-1,5 m -mv). Er werd rekening gehouden met afdekking van het pleistocene niveau afgedekt door een cultuurlaag met nederzettingsafval uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd zoals ook is aangetroffen op het nabijgelegen kerkterrein. Deze laag bevond zich binnen het kerkterrein op 0,7 tot 1,4 m -mv.

Uit het uitgevoerde veldonderzoek blijkt dat de laagopeenvolging sterk afwijkt van de verwachting uit het bureauonderzoek. Alleen in boring 1 en 2 zijn lagen aangetroffen die als daluitspoelingswaaier afzettingen kunnen worden geïnterpreteerd. De top van deze afzettingen is hier vergraven.
Het noordelijke deel van het plangebied is deels verstoord door de huidige en historische bebouwing in het gebied. Er zijn daarnaast voornamelijk als ophooglagen geïnterpreteerde zwak tot matig puinhoudende zand- en kleilagen aangetroffen. Uit boring 4 blijkt dat tot grote diepte sprake is van puin in de bodem, daluitspoelingswaaierafzettingen zijn hier niet waargenomen. Dit geldt ook voor boring 1 uit het milieukundig onderzoek waar tot 5,5 m -mv. sprake is van sterk zandige klei. Mogelijk betreft dit een verstoring, een duidelijke verklaring is niet op basis van het booronderzoek te geven. Een verklaring voor het ontbreken van de verwachte daluitspoelingswaaierafzettingen binnen het overgrote deel van het plangebied is

eveneens niet met zekerheid te geven.
In boring 4 is een fragment nieuwe tijd aardewerk (faience) aangetroffen en een fragment dierlijk bot tussen 1,3 en 1,4 m -mv. In de overige boringen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Dit is opvallend weinig voor ophooglagen in binnenstedelijke context.

Gezien de hoge mate van verstoring binnen het plangebied en het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats kan de archeologische verwachting voor het plangebied naar laag worden bijgesteld met uitzondering van de middeleeuwse kelder die in de noordoostelijke hoek van het plangebied in situ bewaard zal worden.

Selectiebesluit bevoegde overheid
In april 2022 is het uitgevoerde rapport beoordeeld door de bevoegde overheid. Deze heeft onderstaand selectiebesluit geformuleerd:

De eerder gemaakte opmerkingen zijn afdoende verwerkt. Wij wijken echter wel af van het advies in het rapport, zie onderstaand. Het bureauonderzoek toont aan dat het plangebied is gelegen binnen de oudste kern van Rheden. Binnen het plangebied was in de late middeleeuwen al een huis aanwezig. De bijbehorende kelder is nog aanwezig en zal in situ behouden worden. Het huis is echter groter geweest dan de omtrek van de kelder en heeft in de loop der eeuwen verschillende gedaanten gekend. Het verkennende booronderzoek en milieukundig booronderzoek toont aan dat de bodem deels verstoord is en deels is opgehoogd. De datering van deze verstoorde lagen is niet altijd even duidelijk. Een aantal boringen zijn vroegtijdig gestuit (puin, funderingen, vloer?) en één boring (boring 1 milieukundig onderzoek) is mogelijk gezet in een beerput. Het beeld dat naar voren komt is een site waarvan de bodem weliswaar sterk geroerd is, maar waarbij het muurwerk, funderingen, water- en beerput(ten) binnen of onder deze geroerde lagen nog wel degelijk aanwezig kunnen zijn. Gezien het voorgaande dient een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden op basis van een door de gemeente Rheden goedgekeurd PvE. De proefsleuven dienen in ieder geval zo te worden geplot dat zij overlappen met boring 1 van het milieukundig onderzoek en de boring(en) die vroegtijdig zijn gestuit.

Vanwege de bestaande bebouwing en verharding wordt vanuit praktische overwegingen later bovengenoemd onderzoek uitgevoerd. Dit wordt geborgd in de regels van dit bestemmingsplan.

Conclusie
Archeologie lijkt geen belemmering te vormen voor het voorgenomen plan.

Ook voor het vrijgegeven plangebied bestaat altijd de mogelijkheid dat er tijdens graafwerkzaamheden toch losse sporen en vondsten worden aangetroffen. Op grond van artikel 5.10 van de Erfgoedwet, dient zo spoedig mogelijk melding te worden gemaakt van de vondst bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

4.7 Cultuurhistorie

Onder cultuurhistorische waarden worden alle structuren, elementen en gebieden bedoeld die cultuurhistorisch van belang zijn. Zij vertellen iets over de ontstaansgeschiedenis van het Nederlandse cultuurlandschap. Vaak is er een sterke relatie tussen aardkundige aspecten en cultuurhistorische aspecten. In de Bro is in artikel 3.1.6, vijfde lid, onderdeel a opgenomen dat een bestemmingsplan/wijzigingsplan "een beschrijving van de wijze waarop met de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden en in de grond aanwezige of te verwachten monumenten rekening is gehouden" dient te bevatten.

Beoordeling

Commissie Cultuurhistorie heeft steeds aangegeven dat een herontwikkeling van deze locatie recht dient te doen aan de beschreven architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarden uit de redengevende omschrijving van het inmiddels (excl. kelder) gesloopte pand. Het inmiddels gesloopte pand was met name van belang vanwege de bewaard gebleven 16e-eeuwse kelder met laatmiddeleeuwse kruisgewelven (die gehandhaafd is en moet blijven) én als herinnering aan de voormalige hofstede 'De Sadelhoff'.

Deze restanten behoren tot de oudst bewaarde restanten van niet-kerkelijke bebouwing in de gemeente Rheden. De locatie maakt eveneens deel uit van het historische deel rond de Dorpskerk Rheden, een prominente plek op de hoek van de Groenestraat en Oranjeweg. De locatie en nog aanwezige 16e-eeuwse kelder markeren nu de bouwplaats van de reeds eeuwenlang hier gelegen hofstede 'De Sadelhoff' en is als zodanig van belang voor het zichtbaar houden van de ontwikkeling van het dorp Rheden.

De bewoners, de familie Van Sadelhoff, hebben in de loop der eeuwen een zeer belangrijke rol gespeeld in de lokale geschiedenis en hadden vrijwel heel Rheden en omgeving in bezit. De monumentale kelder en de verwijzing naar de oude hofstede dienen op een passende en beleefbare wijze verwerkt te worden binnen de nieuwe herontwikkeling.

In het verlengde hiervan is door de commissie ten aanzien van het voorliggend voorstel positief gereageerd. In het advies van 4 oktober 2022 zijn een aantal opmerkingen/ aandachtspunten gegeven (zie Bijlage 9 Verslag Commissie Cultuurhistorie Rheden_Rozendaal). Deze worden in het plan verwerkt.

Opgemerkt wordt dat de stedenbouwkundige korrelverdeling van twee panden beter past in het straatbeeld. Tevens biedt het hoekpand (als accent boven de kelder) kansen om de beleefbaarheid van de kelder uit te werken. Daarbij wordt gedacht aan een glazen vloerelement (boven de bestaande trap), en een interieur tegelontwerp (ontwerp voor een tegelvloer of tableau) dat het verhaal verteld. De commissie cultuurhistorie heeft aangegeven voldoende vertrouwen te hebben in de hoofdopzet van het plan.

Ten aanzien van de tweede volume, wordt geadviseerd uit te gaan van een pannendak (als zijdakvlak) dat aansluit op de pannen daken van de omgeving. Dit geeft de nodige kracht bij de verbijzondering van het hoekpand met afwijkende kapvorm, kleur en materiaal.

Beoordeling Welstand

Afstemming cultuurhistorie:

De beleefbaarheid van de kelder en de verbijzondering van het hoekpand op deze plek is met de commissie cultuurhistorie afgestemd, en wordt gesteund vanuit de welstandsbeoordeling.

Op voorwaarde van het beleefbaar maken van de monumentale kelder kan door de commissie Cultuurhistorie worden ingestemd met de hoofdcontour van het conceptplan.

Conclusie

Uit bovenstaand blijkt dat er vanuit cultuurhistorie, geen belemmeringen zijn mits gegeven aandachtspunten, zoals weergegeven in Bijlage 9 Verslag Commissie Cultuurhistorie Rheden_Rozendaal nader worden uitgewerkt.

4.8 Luchtkwaliteit

Kader

De 'Wet milieubeheer' is één van de maatregelen die de overheid heeft getroffen om:

- negatieve effecten op de volksgezondheid als gevolg van te hoge niveaus van luchtverontreiniging aan te pakken;
- mogelijkheden voor ruimtelijke ontwikkeling te creëren ondanks de overschrijdingen van de Europese grenswaarden voor luchtkwaliteit.

De paragraaf luchtkwaliteit in de 'Wet milieubeheer' voorziet onder meer in een gebiedsgerichte aanpak van de luchtkwaliteit via het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL). De programma-aanpak zorgt voor een flexibele koppeling tussen ruimtelijke activiteiten en milieugevolgen. Van bepaalde projecten met getalsmatige grenzen is vastgesteld dat deze 'niet in betekenende mate' (NIBM) bijdragen aan de luchtverontreiniging. Deze mogen zonder toetsing aan de grenswaarden voor luchtkwaliteit uitgevoerd worden.

Luchtkwaliteitseisen vormen onder de nieuwe 'Wet luchtkwaliteit' geen belemmering voor ruimtelijke ontwikkeling als:

- er geen sprake is van een feitelijke of dreigende overschrijding van een grenswaarde;
- een project, al dan niet per saldo, niet tot een verslechtering van de luchtkwaliteit leidt, wat wil zeggen dat een project 'niet in betekenende mate' bijdraagt aan de luchtverontreiniging (meer dan 3% ten opzichte van de grenswaarde);
- een project is opgenomen in een regionaal programma van maatregelen of in het NSL, dat op 1 augustus 2009 in werking is getreden, nadat de EU op 7 april 2009 derogatie heeft verleend.

NIBM-grens woningbouwlocatie, 3% criterium:

- < 1.500 woningen (netto) bij minimaal een ontsluitingsweg, met een gelijkmatige verkeersverdeling;
- < 3.000 woningen bij minimaal twee ontsluitingswegen met een gelijkmatige verkeersverdeling

Beoordeling

In 'kopje'kader zijn voorbeelden van de lijst met categorieën van gevallen opgenomen, die niet in betekenende mate bijdragen aan de luchtverontreiniging. Gelet op de aard en omvang van de in dit bestemmingsplan besloten ontwikkeling in vergelijking met de voorgenoemde categorieën, kan worden aangenomen dat voorliggende ontwikkeling 'niet in betekenende mate bijdraagt' aan de luchtverontreiniging.

Het vorenstaande wordt tevens bevestigd door de NIBM-tool. In paragraaf 4.9 wordt de toename van het aantal verkeersbewegingen berekend op afgerond 677 verkeersbewegingen per weekdag. Op basis hiervan is een berekening gemaakt met de NIBM-tool, waarvan het resultaat in afbeelding 4.1 is weergegeven. Opgemerkt wordt dat het aandeel vrachtverkeer op 1% is gezet.

Worst-case berekening voor de bijdrage van het extra verkeer als gevolg van een plan op de luchtkwaliteit

	Jaar van planrealisatie	2023
Extra verkeer als gevolg van het plan		
	Extra voertuigbewegingen (weekdaggemiddelde)	677
	Aandeel vrachtverkeer	1,0%
Maximale bijdrage extra verkeer	NO_2 in µg/m^3	0,48
	PM_{10} in µg/m^3	0,10
Grens voor "Niet In Betekenende Mate" in µg/m^3		1,2
Conclusie		
De bijdrage van het extra verkeer is niet in betekenende mate; geen nader onderzoek nodig		

Afbeelding 4.1: NIBM tool

Berekening NIBM-tool luchtkwaliteit

Uit de berekening blijkt dat voorliggend plan 'niet in betekenende mate bijdraagt' aan de luchtverontreiniging. Vervolgonderzoek naar effecten op de luchtkwaliteit is niet noodzakelijk. Tot slot wordt geconcludeerd dat deze ontwikkeling niet wordt aangemerkt als een gevoelige bestemming in het kader van het Besluit gevoelige bestemmingen.

Conclusie

Het aspect lucht is geen belemmering voor de uitbreiding van de supermarkt.

4.9 Verkeer en parkeren

In het gemeentelijke Verkeerscirculatieplan Overige dorpen VVP uit 2000 wordt een wegcategorisering beschreven bestaande uit stroomwegen, gebiedsontsluitingswegen en verblijfsgebieden. Verblijfsgebieden zijn of worden ingericht als 30 km of 60 km zone.

Gebiedsontsluitingswegen zijn de wegen binnen de bebouwde kom die hoofdzakelijk een doorstroom karakter hebben en waar een snelheidslimiet van 50 km geldt. Voor de Oranjeweg geldt een snelheidslimiet van 50 km/uur en is een gebiedsontsluitingsweg met een relatief lage intensiteit. Voor de Groenestraat en omgeving geldt een snelheidslimiet van 30 km/u.

Bij nieuwe ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met de parkeerbehoefte die daardoor ontstaat. Hiertoe kunnen berekeningen worden uitgevoerd op basis van de gemeentelijke 'Nota parkeernormen Rheden 2015'. Specifiek voor verkeersgeneratie en parkeren heeft het CROW de publicatie, 'Kencijfers parkeren en verkeersgeneratie, publicatie 381 (december 2018)' opgesteld. Deze kencijfers zijn landelijk (en juridisch) geaccepteerd en worden gezien als de meest betrouwbare gegevens met betrekking tot het bepalen van de verkeergeneratie. Overigens wordt opgemerkt dat bij iedere functie, in de CROW-publicatie, een maximum en minimum wordt genoemd. Dit is de bandbreedte. De gemeente Rheden valt binnen de categorie 'matig stedelijk´.

In de regels is verwezen naar de 'Nota parkeernormen Rheden 2015' en deze is als bijlage opgenomen. Indien de parkeernota gedurende de planperiode wordt gewijzigd, dient te worden voldaan aan de gewijzigde parkeernormen. Dit heet een dynamische verwijzing. De Afdeling bestuursrechtspraak heeft bepaald (ECLI:NL:RVS:2018:1578) dat voor uitsluitend een gebruikswijziging geen dynamische verwijzing in de regels opgenomen mag worden. In de regels is dan ook een onderscheid gemaakt in uitsluitend gebruik (Nota parkeernormen Rheden 2015 is van toepassing) en in activiteiten bouwen of bouwen in combinatie met gebruik (Nota parkeernormen Rheden 2015 is van toepassing of diens opvolger).
Gedurende circa twee jaar is in het plangebied een tijdelijke parkeerplaats aanwezig. Vanwege deze tijdelijkheid is deze niet in de beoordeling meegenomen aangezien deze feitelijk niet bestaat.

Beoordeling
Aan de Groenestraat 78 te Rheden is reeds een supermarkt gevestigd. De eigenaar van dit pand heeft de behoefte om de winkel uit te bereiden tot 1.400 m^2 winkeloppervlak. Dit leidt tot een toename in de parkeerbehoefte en verkeersgeneratie.

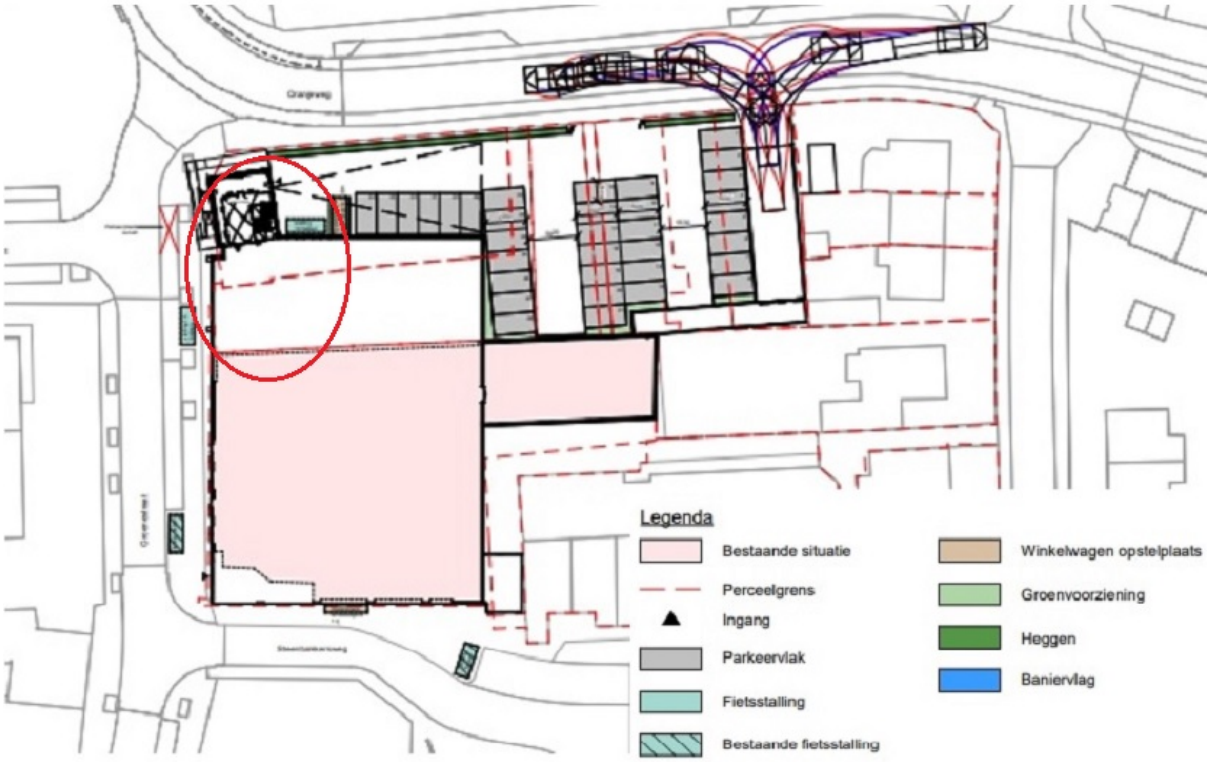

Afbeelding 4.1: Nieuwe situatie

Parkeren

De winkel wordt met 788 m^2 bvo uitgebreid. Parkeerbehoefte voor een supermarkt is 3,0 parkeerplaatsen per 100 m^2 bruto vloeroppervlak.

De totale parkeerbehoefte voor de uitbreiding van 788 m^2 bvo en komt daarmee uit op:

Winkel: 788/100 * 3 = 23,6 parkeerplaatsen

Totaal zijn er 23,6 ofwel 24 extra parkeerplaatsen nodig in de nieuwe situatie. Er zijn in totaal nieuwe 34 parkeerplaatsen beschikbaar op eigen terrein (zie afbeelding 4.1), waardoor de parkeerbehoefte niet wordt afgewenteld op de openbare ruimte. De directe omgeving van het plangebied ligt op de rand van het Centrumgebied van Rheden. Daardoor is de parkeerdruk in dit gebied hoog.

Hiermee wordt voldaan aan de eisen van Gemeente Rheden conform de Parkeernota 2015.

Opgemerkt: Binnen de rode cirkel (zie afbeelding 4.1) zijn winkels gesloopt. Dus de feitelijke toename van winkeloppervlak neemt af en is buiten beschouwing gelaten omdat het geheel al op meer dan voldoende wijze in de parkeervraag van de uitbreiding voorziet.

Fiets parkeren

Voor een supermarkt is het van belang dat er voldoende fietsenstallingen zijn. Bij de huidige ingang van de winkel zijn momenteel 20 fietsparkeerplekken te vinden. In de Gemeente Rheden is de fietsparkeernorm voor een supermarkt 2,9 plekken per 100 m^2 bvo. De supermarkt heeft een fietsparkeerbehoefte van (7,88 * 2,9 =) 22,9 stallingsplekken. Afgerond komt dit uit op 23 plekken. Deze kunnen bij de nieuwe ingang voor een deel worden gerealiseerd.

Verkeersintensiteit

De Gemeente Rheden heeft geen eigen kencijfers voor verkeersgeneratie. Derhalve

worden de cijfers voor verkeersgeneratie gebruikt uit CROW 381: Toekomstbestendig Parkeren. We hanteren de maximale verkeersgeneratie voor de berekening.

- Winkel: 7,88(00 m^2) * 133,9 = 1.055 mvt/etmaal

Een deel van dit verkeer zal in de nieuwe situatie niet langer naar de parkeerplaatsen achter de Steenbakkersweg rijden. Het is de verwachting dat de verkeersdruk op de Groenestraat zal afnemen. De toename zal naar verwachting niet voor problemen zorgen, omdat de Oranjeweg als gebiedsontsluitingsweg beter wordt benut.
Vanuit Duurzaam Veilig ligt het maximum op circa 20.000 mvt per etmaal. De verkeersintensiteiten voor de Oranjeweg liggen tussen de 3.000 en 4.000 mvt per etmaal en derhalve is dus de verkeerstoename van 1.055 mvt per etmaal goed op te vangen.

Conclusie

Er worden voor de ontwikkeling 34 nieuwe parkeerplaatsen aangelegd. Hiermee kunnen de door de uitbreiding extra benodigde parkeerplaatsen opgevangen worden, plus reeds benodigde parkeerplaatsen die nu uit de openbare ruimte gebruikt worden. Dit is derhalve een goede verbetering.
De nieuwe parkeerplaats zorgt bovendien ook voor een andere verkeersstroom. Mensen hoeven niet langer allemaal de Groenestraat in voor een parkeerplaats.

4.10 Externe veiligheid

Kader

Externe veiligheid is een beleidsveld dat is gericht op het beheersen van risico's die ontstaan voor de omgeving bij de productie, de opslag, de verlading, het gebruik en het transport van gevaarlijke stoffen. Bij nieuwe ontwikkelingen moet worden voldaan aan strikte risicogrenzen. Een en ander brengt met zich mee dat nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen moeten worden getoetst aan wet- en regelgeving op het gebied van externe veiligheid. Concreet gaat het om risicovolle bedrijven, vervoer gevaarlijke stoffen per weg, spoor en water en transport gevaarlijke stoffen via buisleidingen. Op de diverse aspecten van externe veiligheid is afzonderlijke wetgeving van toepassing.

Voor risicovolle bedrijven gelden onder meer:

- het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi);
- de Regeling externe veiligheid inrichtingen (Revi);
- het Registratiebesluit externe veiligheid;
- het Besluit risico's Zware Ongevallen 2015 (Brzo 2015);
- het Vuurwerkbesluit.

Voor vervoer van gevaarlijke stoffen geldt de 'Wet Basisnet vervoer gevaarlijke stoffen' (Wet Basisnet). Dat vervoer gaat over water, spoor, wegen of door de lucht.
De regels van het Basisnet voor ruimtelijke ordening zijn vastgelegd in:

- het Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt);
- de Regeling basisnet;
- de (aanpassing) Regeling Bouwbesluit (veiligheidszone en plasbrandaandachtsgebied).
- Voor het transport van gevaarlijke stoffen per buisleiding geldt het Besluit externe

veiligheid buisleidingen (Bevb).

Het doel van wetgeving op het gebied van externe veiligheid is het tot een minimum beperken van risico's waaraan burgers in hun leefomgeving worden blootgesteld vanwege risicovolle inrichtingen en activiteiten. Het is noodzakelijk inzicht te hebben in de kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten en het plaatsgebonden en het groepsrisico.

Beoordeling

Uit de risicokaart (afbeelding 4.1) blijkt op circa 700 meter de spoorlijn Arnhem - Zutphen is gelegen, 300 meter vanaf de A348, circa 750 meter van gasleiding N-559-20 (212 mm en 40bar) en circa 500 meter vanaf de IJssel.

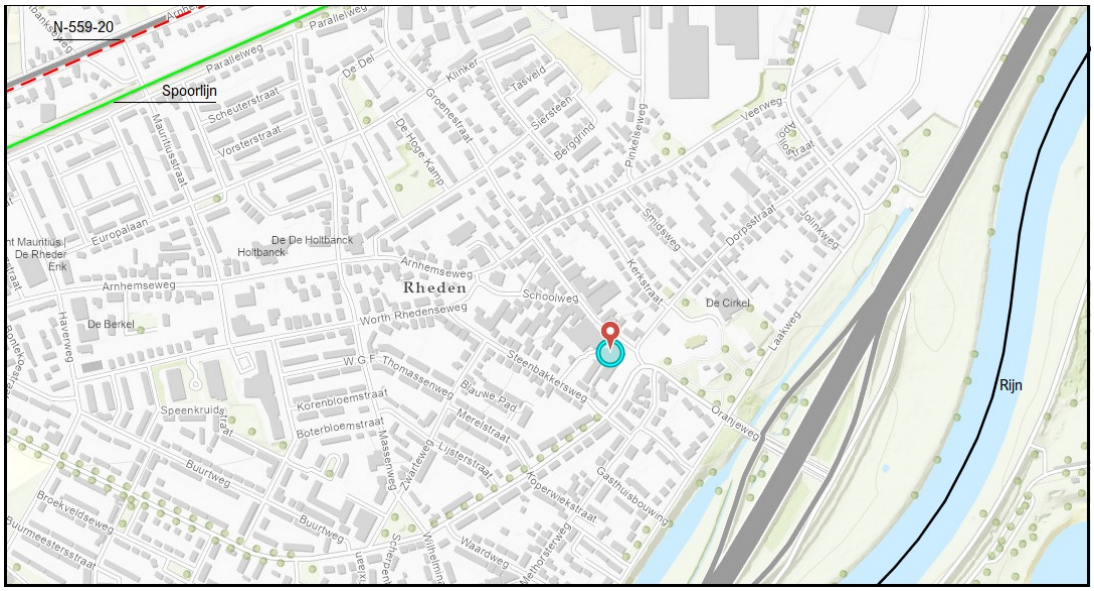

Afbeelding 4.1: Uitsnede risicokaart

De spoorlijn en de A348 liggen op meer dan 200 meter afstand. Aangezien het aantal personen nagenoeg zal blijven is geen onderzoek uitgevoerd. Daarnaast is een onderzoek op grond van het Besluit externe veiligheid niet vereist. Op grond van dat besluit is sprake van een beperkte verantwoording van het groepsrisico.
Voor de risicobron de spoorlijn, de A348 en de IJssel is het Besluit extern veiligheid transport- routes voor externe veiligheid gebaseerd op de risiconormen PR en GR.
In onderhavig plangebied geldt voor de risiconormen het volgende.

- plaatsgebonden risico

Conform het Besluit externe veiligheid transportroutes ligt de basisnetafstand op de spoorlijn. Daarmee is het plaatsgebonden risico geen belemmering voor onderhavig bestemmingsplan.

- groepsrisico

Met betrekking tot de invloed op het groepsrisico geldt dat onderhavig plan dat nagenoeg het aantal aanwezige personen niet zal toenemen.

Aan de orde is derhalve gezien de ligging van het plangebied binnen het invloedsgebied van de spoorlijn en de A348, een beperkte verantwoording van het groepsrisico.

Verantwoording groepsrisico

De incidentscenario's fakkelbrand, explosie, plasbrand en toxische wolk kunnen optreden. De kans op een incident is klein maar wordt niet uitgesloten. Voor dit plangebied is het scenario toxische wolk relevant.

De gemeente heeft bij het invullen van zijn verantwoordingsplicht een grote mate van beoordelingsvrijheid. Bij een beperkte verantwoordingsplicht komen de volgende twee onderwerpen aan de orde. Mogelijkheden rampenbestrijding en mogelijkheden zelfredzaamheid.

Zelfredzaamheid

Het plan leidt niet tot toename van het aantal aanwezigen. Het ligt in de verwachting dat zij zichzelf in veiligheid kunnen brengen door te vluchten of bescherming te zoeken, mits geïnformeerd en tijdig gewaarschuwd.

Rampbestrijding

De bestrijding van het scenario toxische wolk richt zich met name op het reduceren van de schadelijke effecten door neerslaan of verdunnen van de toxische wolk in de nabijheid van de bron. Dit is echter geen garantie dat een toxische wolk niet tot over plangebied reikt.

Handelingsperspectief

Voor het scenario toxische wolk is het binnenshuis schuilen en ramen en deuren sluiten in combinatie met het uitschakelen van de mechanische ventilatie het voor de hand liggende handelingsperspectief.

Basis brandweerzorg

In aanvulling op bovenstaande wordt bij de uitwerking van het plan rekening gehouden met de bereikbaarheid en bluswatervoorziening. Voor de uitgangspunten hiervoor wordt de handreiking Bluswatervoorziening en Bereikbaarheid van Brandweer Nederland geraadpleegd.

Conclusie

Externe veiligheid is geen belemmering voor de uitbreiding van de AH.

4.11 Niet gesprongen explosieven

Kader

Bij het vervaardigen van bestemmingsplannen wordt zoals is vastgelegd in de Nota standaardplanmethodiek bestemmingsplannen dorpen Rheden 2015 vanwege de gemeentelijke zorgplicht bij het leggen van bouwvlakken in verdachte gebieden een onderzoek gevraagd naar de aanwezigheid van niet-gesprongen explosieven.
In opdracht van de gemeente is in 2017 een historisch vooronderzoek uitgevoerd naar de mogelijke aanwezigheid van explosieven afkomstig uit de Tweede Wereldoorlog.

Beoordeling

Op de 'Risicokaart Explosieven' van de gemeente Rheden is het plangebied niet aangemerkt als een verdacht gebied.

Conclusie

Het aspect niet gesprongen explosieven vormt geen belemmering voor de uitvoering van het plan.

4.12 Milieuzonering

Kader

Zowel de ruimtelijke ordening als het milieubeleid stellen zich ten doel een goede kwaliteit van het leefmilieu te handhaven en te bevorderen. Dit gebeurt onder andere door milieuzonering. Onder milieuzonering verstaan we het aanbrengen van een voldoende ruimtelijke scheiding tussen milieubelastende bedrijven of inrichtingen enerzijds en milieugevoelige functies als wonen en recreëren anderzijds. De ruimtelijke scheiding bestaat doorgaans uit het aanhouden van een bepaalde afstand tussen milieubelastende en milieugevoelige functies. Die onderlinge afstand moet groter zijn naarmate de milieubelastende functie het milieu sterker belast. Milieuzonering heeft twee doelen:

1. het voorkomen of zoveel mogelijk beperken van hinder en gevaar bij woningen en andere gevoelige functies;
2. het bieden van voldoende zekerheid aan bedrijven dat zij hun activiteiten duurzaam onder aanvaardbare voorwaarden kunnen uitoefenen.

Voor het bepalen van de aan te houden afstanden wordt de VNG-uitgave "Bedrijven en Milieuzonering" uit 2009 gehanteerd. Deze uitgave bevat een lijst, waarin voor een hele reeks van milieubelastende activiteiten (naar SBI-code gerangschikt) richtafstanden zijn gegeven ten opzichte van milieugevoelige functies. De lijst geeft richtafstanden voor de ruimtelijk relevante milieuaspecten geur, stof, geluid en gevaar. De grootste van de vier richtafstanden is bepalend voor de indeling van een milieubelastende activiteit in een milieucategorie en daarmee ook voor de uiteindelijke richtafstand. De richtafstandenlijst gaat uit van gemiddeld moderne bedrijven. Indien bekend is welke activiteiten concreet zullen worden uitgeoefend, kan gemotiveerd worden uitgegaan van de daadwerkelijk te verwachten milieubelasting, in plaats van de richtafstanden. De afstanden worden gemeten tussen enerzijds de grens van de bestemming die de milieubelastende functie(s) toelaat en anderzijds de uiterste situering van de gevel van een milieugevoelige functie die op grond van het bestemmingsplan of wijzigingsplan mogelijk is. Hoewel deze richtafstanden indicatief zijn, volgt uit jurisprudentie dat deze afstanden als harde eis gezien worden door de Raad van State bij de beoordeling of woningen op een passende afstand van bedrijven worden gesitueerd.

Beoordeling

De in het plan opgenomen supermarkt valt op grond van de VNG-brochure in milieucategorie B volgens de Staat van bedrijfsactiviteiten functiemenging. Voor bedrijvigheid uit milieucategorie B geldt dat deze kan worden uitgeoefend in een gemengd gebied. Voor deze categorie geldt wel dat de supermarkt bouwkundig gescheiden van woningen en andere milieugevoelige functies dient plaats te vinden.
In lijn hiermee dient er een afdoende bouwkundige afscherming te komen tussen de supermarkt en de naburige woningen. De bestaande woningen boven de AH blijven gehandhaafd.
Vanwege de omstandigheid dat laden en lossen vanwege de ligging in bebouwd openbaar gebied zal moeten plaatsvinden moet hier een gericht akoestisch onderzoek naar worden uitgevoerd (zie 4.2).
De vrachtwagens worden in het nieuwe gedeelte inpandig gelost, tussen 07.00 uur en

21.00 uur, waarbij de overheaddeur gesloten is.

Conclusie
Bedrijven- en milieuzonering is geen belemmering voor de uitbreiding van de AH.

4.13 Milieueffectrapportage

Kader
De milieueffectrapportage is een procedure met als hoofddoel om het milieubelang volwaardig te laten meewegen bij de voorbereiding en vaststelling van plannen en besluiten.

Milieueffectrapportage (m.e.r.) is geregeld in hoofdstuk 7 van de Wet Milieubeheer (Wm) en in het Besluit m.e.r. Van belang zijn de volgende artikelen:

1. In artikel 7.2 Wm wordt het doorlopen van de m.e.r.-procedure gekoppeld aan bepaalde in het Besluit m.e.r. opgenomen plannen en besluiten die verbonden zijn aan de eveneens in het Besluit m.e.r. weergegeven activiteiten. Het besluit m.e.r bevat hiertoe bijlagen, waarbij vooral de onderdelen C en D van belang zijn. Onderdeel C bevat activiteiten, plannen en besluiten waarvoor het maken van een m.e.r. verplicht is. Activiteiten, plannen en besluiten waarvoor een m.e.r.-beoordeling benodigd is staan in onderdeel D. Voor beide onderdelen worden per activiteit de drempelwaarden beschreven.
2. In artikel 7.2a Wm wordt het doorlopen van de m.e.r.-procedure gekoppeld aan een activiteit waarvoor op grond van artikel 2.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming een passende beoordeling moet worden gemaakt. Een passende beoordeling hoeft niet opgesteld te worden wanneer op voorhand significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen worden uitgesloten.

Ad 1: Plan-m.e.r.-plicht vanwege Besluit m.e.r.:
Voor deze ontwikkeling is gekeken naar activiteiten die een m.e.r.-(beoordelings)plicht kennen. Hierbij is de volgende activiteit gevonden die mogelijk m.e.r.-(beoordelings)plichtig is, te weten:
'D11.2: de aanleg, wijziging of uitbreiding van een stedelijk ontwikkelingsproject met inbegrip van de bouw van winkelcentra of parkeerterreinen'.

De beoogde ontwikkeling behelst een uitbreiding van de AH. Daarmee blijft dit plan (ruim) onder de drempelwaarden genoemd in onderdeel D11.2. Het plan is daarom niet plan m.e.r.-plichtig.

Op 7 juli 2017 is een wijziging van het Besluit m.e.r. in werking getreden. Eén van de belangrijkste gevolgen van deze wetswijziging is dat de effecten voor alle in het Besluit m.e.r. genoemde activiteiten van de D-lijst door middel van een vormvrije m.e,r,-beoordeling in beeld moeten worden gebracht. Het maakt daarvoor niet uit of een activiteit onder of boven de D-drempel waarde zit.

Omdat de activiteit voorkomt in kolom 1 van de D-lijst dient dus wel een vormvrije m.e.r.-beoordeling te worden verricht. Hiertoe dient een aanmeldnotitie te worden

opgesteld op basis waarvan beoordeeld wordt of het noodzakelijk is een milieueffectrapportage op te stellen.

Ad 2: Plan-m.e.r.-plicht vanwege passende beoordeling.
Geconcludeerd kan worden dat voor het opstellen van een plan-m.e.r. als bedoeld in artikel 7.2a Wm geen aanleiding bestaat. Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een Natura 2000-gebied en ligt op ruime afstand (ca. 390 meter) van gebieden die wel als Natura 2000-gebied is aangewezen (De Rijntakken). Het plangebied maakt eveneens geen deel uit van het NatuurNetwerk Nederland (NNN) en geen deel uit van Gelders Natuurnetwerk of Groene ontwikkelingszone. Ook ligt er geen aanduiding van een Waardevol landschap in de buurt van dit perceel. Het perceel valt binnen de bebouwde kom en die liggen buiten de contour van het Nationaal Landschap de Veluwe, het Gelders Natuurnetwerk en de Groene Ontwikkelingszone. Het plan maakt ook geen nieuwe functies mogelijk een effect zouden kunnen zijn op de kernkwaliteiten van het GNN of GO.
Gezien de aard en omvang van de ontwikkeling en de afstand tot beschermde gebieden zijn geen negatieve effecten op de nabijgelegen gevoelige gebieden en Natura2000-gebieden te verwachten. Ook tijdelijke effecten tijdens de aanlegfase zullen niet aan de orde zijn. Significante gevolgen kunnen daarom worden uitgesloten.

Vormvrije m.e.r.-beoordeling
In de vormvrije m.e.r.-beoordeling wordt getoetst of een activiteit belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kan hebben. Een vormvrije m.e.r.-beoordeling kan leiden tot twee conclusies:

1. belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu zijn uitgesloten: er is geen m.e.r. of m.e.r.-beoordeling noodzakelijk;
2. belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu zijn niet uitgesloten: er moet een m.e.r.-beoordeling plaatsvinden of er kan direct worden gekozen voor een m.e.r.

De criteria waaraan moet worden getoetst zijn opgenomen in artikel 2 lid 5 Besluit m.e.r. jo. artikel 7.16 lid 2 en 3 Wet milieubeheer. Hierbij moet rekening worden gehouden met de drie hoofdcriteria (de kenmerken van het project, de plaats van het project en de kenmerken van de potentiële effecten van het project) van bijlage III bij de m.e.r.-richtlijn.
De criteria betreffen:

1. Een beschrijving van de fysieke kenmerken van de gehele activiteit en voor zover van belang, van sloopwerken;
2. Een beschrijving van de locatie van de activiteit, met bijzondere aandacht voor de kwetsbaarheid van het milieu in de gebieden waarop de activiteit van invloed kan zijn;
3. Een beschrijving van de waarschijnlijk belangrijke gevolgen die de activiteit voor het milieu kan hebben;
4. Een beschrijving, voor zover er informatie beschikbaar is, van de mogelijke waarschijnlijk belangrijke gevolgen die de activiteit voor het milieu kan hebben ten gevolge van (indien van toepassing)

a. de verwachte residuen en emissies en de productie van afvalstoffen

b. het gebruik van natuurlijke hulpbronnen, met name bodem, land, water en biodiversiteit.

Beoordeling

Artikel 2.8 van de Wet natuurbescherming

Bij elke activiteit die een extra stikstofdepositie met zich meebrengt, dient te worden getoetst of er sprake is van significant negatieve effecten op Natura 2000 gebieden. Wanneer er verwacht wordt dat er sprake is van significante negatieve effecten op Natura 2000-gebieden, dient een passende beoordeling te worden opgesteld. Tevens zal er dan een berekening naar de stikstofdepositie benodigd zijn.
In dit geval ligt het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied 'Rijntakken' op een afstand van circa 390 meter.
In december 2021 is daarom nagegaan of er sprake is van stikstofdepositie op Natura-2000 gebieden (zie Bijlage 6). Uit de AERIUS-berekeningen voor het beschouwde plan komt naar voren dat er in de gebruiksfase, géén sprake is van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden (<0,00 mol/ha/jr).

Drempelwaarden Besluit m.e.r.

In het voorliggende geval is geen sprake van activiteiten die op grond van onderdeel C van het Besluit milieueffectrapportage m.e.r.-plichtig zijn. Wel is sprake van een activiteit die is opgenomen in onderdeel D van het Besluit m.e.r., namelijk: 'de aanleg, wijziging of uitbreiding van een stedelijk ontwikkelingsproject met inbegrip van de bouw van winkelcentra of parkeerterreinen'.

Daarom dient te worden getoetst of er sprake is van m.e.r-beoordelingsplicht. Hier is sprake van indien de activiteiten de volgende drempelwaarden uit onderdeel D overschrijden:

- een oppervlakte van 100 hectare of meer;
- een aaneengesloten gebied en 2.000 of meer woningen omvat, of
- een bedrijfsvloeroppervlakte van 200.000 m^2 of meer.

Gezien de drempelwaarden wordt geconcludeerd dat voor dit bestemmingsplan geen sprake is van een m.e.r. beoordelingsplicht. Echter, zoals ook in het voorgaande aangegeven, dient ook wanneer ontwikkelingen onder drempelwaarden blijven, het bevoegd gezag zich er van te vergewissen of activiteiten geen aanzienlijke milieugevolgen kunnen hebben.

Gelet op de aard- en omvang van de voorgenomen ontwikkeling is het de vraag of er sprake is van een 'stedelijk ontwikkelingsproject' als bedoeld in onderdeel D 11.2 van het Bestluit milieueffectrapportage. Uit jurisprudentie (ABRvS 15 maart 2017, ECLI:NL:RVS:2017:694) volgt dat het antwoord op deze vraag afhankelijk is van de concrete omstandigheden van het geval, waarbij onder meer aspecten als de aard en de omvang van de voorziene ontwikkeling moet worden beoordeeld of sprake is van een stedelijk ontwikkelingsproject. Niet relevant is of per saldo aanzienlijke negatieve gevolgen voor het milieu kunnen ontstaan.
Gelet op de kenmerken van het project (zoals het karakter in vergelijking met de

drempelwaarden uit het Besluit m.e.r., de verwachte milieuhinder en cumulatie met andere projecten), de plaats van het project en de kenmerken van de potentiële effecten zullen geen belangrijke nadelige milieugevolgen optreden. Eén en ander is tevens bevestigd in de in Hoofdstuk 4 opgenomen milieu- en omgevingsaspecten en de daarvoor, indien van toepassing, uitgevoerde onderzoeken. Deze paragraaf wordt in dit geval beschouwd als de vormvrije m.e.r.-toets.

Conclusie

Dit bestemmingsplan is niet m.e.r.-plichtig. Tevens zijn geen nadelige milieugevolgen te verwachten als gevolg van de vaststelling van dit bestemmingsplan.

Voor het plan is een aanmeldnotitie opgesteld, zie Bijlage 12.

Hoofdstuk 5 Juridische aspecten

5.1 Algemeen

Een bestemmingsplan is een juridisch instrument waarbij de bouw- en gebruiksmogelijkheden van de grond en de opstallen zijn vastgelegd. Het plan is voor iedereen juridisch bindend: burger, bedrijf en overheid.
In de digitale omgeving zijn de bestemming en de daarbij geldende regels reeds gekoppeld. Daarnaast kan gebruik worden gemaakt van een verbeelding op papier. Nadat op de verbeelding de locatie is opgezocht waarover informatie wordt gewenst, kan in de regels worden nagelezen welke mogelijkheden zijn vastgelegd. Uit het samenstel van de verbeelding en de regels blijkt wat wordt toegelaten. De digitale versie is bindend bij een verschil met de papieren versie.
De toelichting is een beschrijving van de keuzes die in het bestemmingsplan zijn gemaakt en vervat de resultaten van het overleg met gemeenten, waterschappen en diensten van de provincie en rijk wiens belangen in het plan in geding zijn.

5.2 Procedure bestemmingsplan

De tervisielegging van het ontwerpbestemmingsplan met de daarbij behorende stukken en het ontwerpbesluit, moet worden gepubliceerd waarbij de gelegenheid wordt geboden om zienswijzen in te dienen bij de gemeenteraad. Nadat de gemeenteraad een besluit over de vaststelling van dit bestemmingsplan heeft genomen, ligt het plan wederom ter inzage. Belanghebbenden die een zienswijze hebben ingediend, evenals belanghebbenden die niet kunnen worden verweten geen zienswijze te hebben ingediend, kunnen dan in beroep gaan bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Tegen de wijzigingen die bij de vaststelling in het bestemmingsplan zijn aangebracht, kan iedere belanghebbende beroep instellen.
De herziening treedt vervolgens daags na afloop van de tervisielegging in werking als geen beroep is ingesteld.
Is wel beroep ingesteld dan treedt de herziening ook in werking, tenzij naast het indienen van een beroepschrift ook om een voorlopige voorziening is gevraagd. De schorsing van de inwerkingtreding eindigt indien de voorlopige voorziening wordt afgewezen. De procedure eindigt met het besluit van de Afdeling bestuursrechtspraak op het beroepschrift.

5.3 Verbeelding en regels

De verbeelding en de planregels vormen tezamen het juridisch bindend deel van het bestemmingsplan. Ze moeten in samenhang worden bezien en toegepast. De wijze waarop een bestemmingsplan vorm krijgt, is vastgelegd in landelijke standaarden.

5.3.1 Verbeelding

Op de verbeelding wordt aangegeven welke bestemmingen de gronden hebben. Dit gebeurt via een bestemmingsvlak. Ter nadere invulling c.q. verbijzondering van deze bestemmingen is de verbeelding voorzien van aanduidingen. Op basis van de aanduidingen worden functies aan de bestemming toegevoegd of verwijderd, of worden aanwijzingen gegeven ten aanzien van aantallen of maatvoeringen. De verbeelding moet worden bezien in samenhang met de regels.

5.3.2 Regels

De planregels zijn verdeeld over vier hoofdstukken. Deze worden kort beschreven. Daarna volgt een toelichting op de planregels.

Inleidende regels

In dit hoofdstuk worden begrippen verklaard die in de planregels worden gebruikt (artikel 1). Dit gebeurt om een eenduidige uitleg en toepassing van de planregels te waarborgen. Ook is de wijze waarop gemeten moet worden bij het toepassen van de regels bepaald (artikel 2).

Bestemmingsregels

In dit tweede hoofdstuk zijn de bepalingen van de bestemmingen opgenomen. Dit gebeurt in alfabetische volgorde. Eerst de bestemmingsregels en vervolgens de dubbelbestemmingen.
Ieder artikel kent een vaste opzet. Eerst wordt het toegestane gebruik geformuleerd in de bestemmingsomschrijving. Vervolgens zijn bouwregels opgenomen. Aansluitend worden de (eventuele) afwijkingsmogelijkheden ten aanzien van het bouwen en het gebruik omschreven. Daarna de specifieke gebruiksregels en de vergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde (aanlegvergunningenstelsel), voor zover dit aan de orde is.
Belangrijk om te vermelden is dat naast de bestemmingsregels ook in andere regels relevante informatie staat die mede gelezen en geïnterpreteerd moeten worden. Alleen zo ontstaat een volledig beeld van hetgeen is geregeld.

Algemene regels

In hoofdstuk 3 zijn regels opgenomen met een algemeen karakter. Ze gelden dus voor het hele plan. Denk aan de anti-dubbeltelregel en de regels met betrekking tot mogelijke binnenplanse afwijkingen. Een binnenplanse afwijkingsmogelijkheid is, zoals het woord het al zegt, een mogelijkheid in het bestemmingsplan zelf om af te wijken van de regels uit datzelfde bestemmingsplan. Dit in tegenstelling tot 'buitenplanse' afwijkingsmogelijkheden. De (bestemmings)regels moeten altijd in samenhang met de algemene regels worden gelezen vóórdat op basis van de bestemmingregels interpretaties worden verricht.

Overgangs- en slotregels

In het laatste hoofdstuk wordt het overgangsrecht geregeld en wordt bepaald hoe het bestemmingsplan heet (de slotregel).

Hierna worden de bestemmingen uit voorliggend bestemmingsplan toegelicht.

Centrum - 1

Binnen deze bestemming is detailhandel, supermarkt, dienstverlening, maatschappelijke voorzieningen, horeca en ondergeschikte kantoren toegelaten. Voor dit plan zijn enkele gebruiken weggelaten, zoals ondergeschikte kantoren en maatschappelijke voorzieningen. Horeca-activiteiten van categorie 1a zijn toegestaan, zoals is vastgelegd in Bijlage 1 Lijst horeca-activiteiten. Door een concentratie wordt het behoud en de versterking van deze voorzieningen nagestreefd.
Boven deze vestigingen zijn woningen toegelaten. In deze bestemming wordt gewerkt met maximaal aantal bouwlagen en/of is een maximale bouwhoogte aangegeven.

Groen
Binnen deze bestemming mogen geen gebouwen worden opgericht, wel bouwwerken geen gebouw zijnde. Hiervoor zijn bouwregels opgenomen.

Bestemming Waarde – Archeologie
De voor 'Waarde - Archeologie 1' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor gronden met een middelhoge archeologische verwachtingswaarde.

5.4 Reikwijdte bestemmingsplan

Om te beoordelen of een ontwikkeling kan worden gerealiseerd, is het soms niet voldoende om alleen af te gaan op de inhoud van het bestemmingsplan. Ook indien het bestemmingsplan een ontwikkeling toestaat, kan het voorkomen dat andere regelgeving of dat gesloten verdragen de daadwerkelijke uitvoering verhinderen of pas na bijvoorbeeld vergunningverlening of onderzoek mogelijk maken.

De kaders die het bestemmingsplan biedt ten aanzien van nieuwe bouwmogelijkheden/bouwplaninitiatieven, bieden geen garantie voor de te verlenen omgevingsvergunning voor het bouwen. Bouwplannen zullen naast de toets aan onderhavig bestemmingsplan tevens worden getoetst aan, en dienen te voldoen aan, zowel het landelijke Bouwbesluit als de bouwverordening (vastgesteld door de gemeenteraad). Waarbij de (onafhankelijke) welstandscommissie adviseert of het bouwplan op basis van de Welstandsnota (vastgesteld door de gemeenteraad) voldoet aan redelijke eisen van welstand.

5.5 Handhaving

Het bestemmingsplan maakt op een eenvoudige wijze duidelijk wat is toegelaten en is daarmee goed handhaafbaar. Burgemeester en wethouders kunnen bestuursrechtelijk optreden tegen activiteiten die strijdig zijn met het bestemmingsplan. Daartoe is beleid vastgesteld. Daarnaast kan ook via de strafrechtelijke weg worden opgetreden. Een overtreding van de regels is een strafbaar feit waarop de Wet op de Economische Delicten van toepassing is.

Hoofdstuk 6 Economische uitvoerbaarheid

Bij de voorbereiding van een ruimtelijk plan dient, op grond van artikel 3.1.6 lid 1, sub f van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro), onderzoek plaats te vinden naar de (economische) uitvoerbaarheid van het plan. In principe dient bij vaststelling van een ruimtelijk besluit tevens een exploitatieplan vastgesteld te worden om verhaal van plankosten zeker te stellen. Op basis van 'afdeling 6.4 grondexploitatie', artikel 6.12, lid 2 van de Wro kan de gemeenteraad bij het besluit tot vaststelling van een ruimtelijk plan echter besluiten geen exploitatieplan vast te stellen indien:

- het verhaal van kosten van de grondexploitatie over de in het plan of besluit begrepen gronden anderszins verzekerd is;
- het bepalen van een tijdvak of fasering als bedoeld in artikel 6.13, eerste lid, onder c, 4°, onderscheidenlijk 5°, niet noodzakelijk is;
- het stellen van eisen, regels, of een uitwerking van regels als bedoeld in artikel 6.13, tweede lid, onderscheidenlijk b, c of d, niet noodzakelijk is.

Planspecifiek

De gemeente zal met de initiatiefnemer een anterieure overeenkomst afsluiten. In deze overeenkomst wordt onder andere de betaling van de eventuele tegemoetkoming in de planschade, die het nieuwe planologisch kader kan veroorzaken, geregeld. De overige kosten worden door middel van leges op de initiatiefnemer verhaald. Het ruimtelijke plan is hierdoor financieel uitvoerbaar.

Hoofdstuk 7 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

7.1 Participatie

In week 6 van 2022 is een ronde door de buurt gemaakt. Hierbij is zowel met winkeliers/ondernemers en buren gesproken. De reacties van de ondernemers waren eenduidig positief. Als aandachtspunten gaven zij aan het vergroenen en zorgen voor een rolstoelvriendelijke toegang aan de zijde van de Groenestraat. Ook omwonenden waren veelal positief en blij dat er wat gebeurd aangezien het er nu sober bij staat (vooral de leegstaande woningen). Het blokje van 3 (Steenbakkersweg 41-45) grenzend aan het toekomstige loshof heeft zorgen over de bouwhoogte, grenzend aan hun tuin. Initiatiefnemer heeft aangegeven dat hiernaar gekeken zal worden en mogelijk verbetert door bijvoorbeeld het toepassen van groene gevels.
Tevens is er in november 2022 een inloopavond georganiseerd voor omwonenden. Hier kan men de plantekeningen zien en eventueel vragen stellen.

7.2 Inspraak

Kader
De gemeente kent op grond van de Gemeentewet een inspraakverordening. Deze verordening verplicht niet tot het geven van inspraak bij de voorbereiding van bestemmingsplannen.

Beoordeling
Gezien de aard van onderhavig bestemmingsplan waarbij de bestaande mogelijkheden uitgangspunt zijn, de nieuwe ontwikkelingen inzichtelijk zijn en o.a. de wijzigingen in de standaardplanmethodiek in de fase van voorbereiding van het bestemmingsplan bekend zijn gemaakt en ter inzage hebben gelegen, bestaat geen aanleiding om onverplicht inspraak te geven.

Conclusie
Volstaan is met de wettelijke procedure zoals opgenomen in de Wet ruimtelijke ordening.

7.3 Vooroverleg

Kader
Op grond van het Besluit ruimtelijke ordening wordt vooroverleg gepleegd met de besturen van de betrokken gemeenten, waterschappen en met diensten van provincie en rijk die betrokken zijn bij de zorg voor een goede ruimtelijke ordening of belast zijn met de behartiging van belangen welke in het plan in geding zijn.
Van de kant van de provincie Gelderland en het rijk is bericht in welke gevallen zij vooroverleg nodig vinden.

Beoordeling
In het kader van het vooroverleg als bedoeld in artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening heeft overleg plaatsgevonden met de volgende instanties:

a. Het Waterschap

b. N.V. Nederlandse Gasunie)

c. De provincie

d. VGGM (zie Bijlage 11)

e. Aangrenzende gemeente

De resultaten van het vooroverleg zijn hieronder samengevat weergegeven. Daarbij is tevens de gemeentelijke reactie hierop weergegeven. Verder zijn de reacties als bijlage opgenomen bij deze toelichting *(zie bijlage).*

ad a. Waterschap Rijn en IJssel

- Opmerkingen
  Het waterschap geeft aan dat heeft aangegeven geen opmerkingen te hebben..
- Reactie gemeente
  Geconcludeerd kan worden dat het waterschap akkoord gaat met het voorgelegde plan.

ad c De provincie

- Opmerkingen
  De provincie heeft heeft aangeven geen opmerkingen te hebben.
- Reactie gemeente
  Geconcludeerd kan worden dat de provincie vanuit haar belang geen belemmeringen ziet ten aanzien van het voorgelegde plan.

Overige instanties hebben geen reactie gegeven.

Conclusie
Op basis van het de resultaten van het vooroverleg kan het <aangepaste> voorontwerpbestemmingsplan als ontwerpbestemmingsplan ter visie te leggen worden gelegd.

7.4 Zienswijzen

Kader
Het *Besluit ruimtelijke ordening* voorziet erin dat, voordat de formele procedure wordt gestart met de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan, wordt kennis gegeven van het voornemen om een bestemmingsplan te vervaardigen. De vooraankondiging is op …….. geplaatst in de Regiobode, een huis-aan- huisblad. En is daarnaast gepubliceerd in het elektronische Gemeenteblad op de website www.overheid.nl. Deze website is ook bereikbaar via een link op de gemeentelijke website.

De tervisielegging van het ontwerpbestemmingsplan met het ontwerpbesluit is ingevolge de *Wet ruimtelijke ordening* op ……. bekend gemaakt in de Regiobode, de

Staatscourant en in het elektronische Gemeenteblad. Op de gemeentelijke website is voor de in procedure zijnde bestemmingsplannen een link geplaatst die doorleidt naar de officiële bekendmakingen op de website www.overheid.nl. Gedurende de termijn van terinzagelegging van ..... tot en met …… heeft een ieder de mogelijkheid gehad zienswijzen omtrent het ontwerpbestemmingsplan bij de gemeenteraad naar voren te brengen. In deze periode was het bestemmingsplan met het ontwerpbesluit via www.ruimtelijkeplannen.nl digitaal te raadplegen. De analoge versie lag ter inzage in het gemeentehuis.

Beoordeling

Er zijn geen zienswijzen naar voren gebracht.

Of

Er zijn zienswijzen naar voren gebracht. De zienswijzen hadden zeer beknopt samengevat betrekking op ……. . Ambtshalve is aanleiding gevonden om ……. Tenslotte wordt opgemerkt dat de toelichting <naar aanleiding van zienswijzen> is geactualiseerd.

Conclusie

De ingebrachte zienswijzen geven geen aanleiding om tot een gewijzigde vaststelling over te gaan.

Of

De ingebrachte zienswijzen geven aanleiding om tot een gewijzigde vaststelling over te gaan. De gewijzigde vaststelling vloeit <ook> voort uit ambtshalve overwegingen.> Het vastgestelde bestemmingsplan wordt <met inachtneming van de wijzigingen> voor beroep ter visie gelegd.

Velp | Rheden | De Steeg | Ellecom | Dieren
Spankeren | Laag-Soeren | Landelijk gebied

Gemeentehuis
Hoofdstraat 3 |
6994 AB De Ste
postbus 9110 |
ZJ De Steeg
T 026 4976911
026 4976518 |
gemeente@rhed
| www.rheden.n

gemeente Rheden

Rheden, locatie Groenestraat-Oranjeweg (uitbreiding supermarkt)

Velp

Rheden

De Steeg

Ellecom

Dieren

Spankeren

Laag-Soeren

Landelijk gebied

Rheden, locatie Groenestraat-Oranjeweg (uitbreiding supermarkt)

Inhoudsopgave

Regels **5**

Hoofdstuk 1 Inleidende regels 7

Artikel 1 Begrippen 7
Artikel 2 Wijze van meten 13

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels 15

Artikel 3 Centrum - 1 15
Artikel 4 Groen 19
Artikel 5 Waarde - Archeologie 1 20

Hoofdstuk 3 Algemene regels 23

Artikel 6 Anti-dubbelregel 23
Artikel 7 Algemene bouwregels 23
Artikel 8 Algemene gebruiksregels 24
Artikel 9 Algemene afwijkingsregels 26
Artikel 10 Algemene aanduidingsregels 27

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels 29

Artikel 11 Overgangsrecht 29
Artikel 12 Slotregel 30

Bijlagen

Bijlage 1 Lijst horeca-activiteiten

Bijlage 2 Lijst maatschappelijke voorzieningen

Bijlage 3 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis

Bijlage 4 Geluidscherm

Bijlage 5 Groeninrichting

Bijlage 6 Nota Parkeernormen

Regels

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

In deze regels wordt verstaan onder:

1.1 plan
het bestemmingsplan Rheden, locatie Groenestraat-Oranjeweg (uitbreiding supermarkt) van de gemeente Rheden;

1.2 bestemmingsplan
de geometrisch bepaalde planobjecten als vervat in het GML-bestand NL.IMRO.0275.BPRC02-ON01 met de bijbehorende regels en de daarbij behorende bijlagen;

1.3 aanduiding
een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels, regels worden gesteld ten aanzien van het gebruik en/of het bebouwen van deze gronden;

1.4 aanduidingsgrens
de grens van de aanduiding indien het een vlak betreft;

1.5 aanduidingsvlak
een vlak, door aanduidingsgrenzen van andere vlakken gescheiden;

1.6 achtergevel
de gevel van een gebouw, die is gesitueerd tegenover de voorgevel van het betreffende gebouw;

1.7 bebouwing
één of meer gebouwen en/of bouwwerken, geen gebouw zijnde;

1.8 bed and breakfast
het tegen betaling bieden van kortstondig toeristisch verblijf en ontbijt aan huis;

1.9 bedrijf
een onderneming waarbij het accent ligt op het vervaardigen, bewerken, installeren, inzamelen en verhandelen van goederen, waarbij eventueel detailhandel uitsluitend plaatsvindt als ondergeschikt onderdeel van de onderneming in de vorm van verkoop dan wel levering van ter plaatse vervaardigde, bewerkte of herstelde goederen dan wel goederen die in rechtstreeks verband staan met de uitgeoefende handelingen, en waarbij de bijbehorende kantoorfunctie niet meer dan 30% van het bedrijfs-vloeroppervlak in beslag neemt;

1.10 bedrijfsvloeroppervlak
de gezamenlijke vloeroppervlakte van verkoopruimten, magazijnen, bergingen, kantoren en verblijfsruimten en de overige voor de bedrijfsvoering benodigde vloeroppervlakte. Dit wordt gemeten in het pand, op de vloer van de ruimten die (kunnen) worden gebruikt voor bedrijfsmatige activiteiten;

1.11 beroep aan huis
een juridisch, administratief, verzorgend, ontwerptechnisch, kunstzinnig, therapeutisch of (para)medisch beroep, alternatieve geneeswijzen daaronder begrepen, of daarmee gelijk te stellen activiteiten die in een woning dan wel (vrijstaand) bijgebouw worden uitgeoefend, inclusief ondergeschikte detailhandel;

1.12 bestaand
zoals legaal aanwezig ten tijde van de terinzagelegging van het ontwerp van het bestemmingsplan;

1.13 bestemmingsgrens
de grens van een bestemmingsvlak;

1.14 bestemmingsvlak
een geometrisch bepaald vlak met eenzelfde bestemming;

1.15 bijgebouw
uitbreiding van een hoofdgebouw dan wel functioneel met een zich op hetzelfde perceel bevindend hoofdgebouw verbonden, daar al dan niet tegen aangebouwd gebouw, of ander bouwwerk, met een dak; functionele ondergeschiktheid is niet vereist;

1.16 bouwen
het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk, alsmede het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen van een standplaats;

1.17 bouwgrens
de grens van een bouwvlak;

1.18 bouwlaag
een doorlopend gedeelte van een gebouw dat door op gelijke of bij benadering gelijke hoogte liggende vloeren is begrensd;

1.19 bouwperceel
een aaneengesloten stuk grond, waarop ingevolge de regels een zelfstandige, bij elkaar behorende bebouwing is toegelaten;

1.20 bouwperceelsgrens
de grens van een bouwperceel;

1.21 bouwvlak
een geometrisch bepaald vlak, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels bepaalde gebouwen en bouwwerken geen gebouwen zijnde zijn toegelaten;

1.22 bouwwerk
elke constructie van enige omvang van hout, steen metaal of ander materiaal die (in)direct met de grond is verbonden hetzij (in)direct steun vindt in of op de grond en bedoeld is om ter plaatse te functioneren;

1.23 bovenbouw
een gedeelte van een hoofdgebouw dat moet passen binnen de contour die ontstaat door:

a. een verticale verlenging van twee zijden van het op de verbeelding aangegeven bouwvlak met 1,20 meter, gerekend vanaf de bovenkant van de onderliggende

bouwlaag, gevolgd door een schuin vlak met een binnenhoek van 60 graden, en

b. een verticale verlenging van de overige zijden;

en welke contour slechts mag worden doorbroken door dakkapellen.
(Binnen deze contour kunnen zich mogelijk één of meer bouwlagen bevinden die niet worden meegeteld bij het aantal bouwlagen bedoeld in de artikelen in hoofdstuk 2 van deze regels);

1.24 deskundig archeoloog
de beleidsmedewerker archeologie van de gemeente, de aan de gemeente verbonden regio-archeoloog of een archeologisch bedrijf dat is gecertificeerd voor het uitvoeren van archeologische handelingen overeenkomstig de bepaling van de Erfgoedwet;

1.25 detailhandel
het bedrijfsmatig te koop aanbieden, waaronder begrepen het uitstallen ten verkoop, het verkopen of bewaren van goederen aan diegenen die deze goederen kopen voor gebruik, verbruik of aanwending anders dan in de uitoefening van een beroeps- of bedrijfsactiviteit; dienstverlening door een horecabedrijf wordt hieronder niet begrepen:

a. al dan niet in combinatie met ondergeschikte daghoreca welke direct gerelateerd is aan de ter plaatse aanwezige detailhandel;

b. een niet voor particulieren toegankelijk detailhandelsbedrijf dat zich uitsluitend toelegt op postorderactiviteiten en/of verkoop via internet;

1.26 dienstverlening
het bedrijfsmatig verlenen van diensten, waarbij het publiek rechtstreeks (al dan niet via een balie) te woord wordt gestaan en geholpen; detailhandel wordt hieronder niet begrepen;

1.27 diepwortelendebeplanting
beplanting met een wortelstelsel dat meer dan 0,5 m onder het maaiveld reikt of dat naar verwachting in de toekomst zal doen;

1.28 doeleinden van openbaar nut
kleinschalige nutsvoorzieningen, zoals transformatorhuisjes en schakelkastjes, ondergrondse lokale leidingen, tele- en datacommunicatieleidingen, riolering, telefooncellen en wachthuisjes, straatvoorzieningen (onder andere voor afvalstoffen)**;**

1.29 evenement
een publieke activiteit met een tijdelijk, plaatsgebonden en van het reguliere gebruik afwijkend karakter, plaatsvindend in de open lucht of in tijdelijke onderkomens en in het algemeen bedoeld ter ontspanning en/of vermaak, waaronder begrepen commerciële, culturele, religieuze en/of sportieve, of daarmee gelijk te stellen activiteiten zoals markten, braderieën, beurzen, kermissen, festiviteiten, wedstrijden, bijeenkomsten en festivals;

1.30 gebouw
elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt;

1.31 hoofdgebouw
een gebouw, of een gedeelte daarvan, dat noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de geldende of toekomstige bestemming van een perceel en, indien meer gebouwen op het perceel aanwezig zijn, gelet op die bestemming het belangrijkst is;

1.32 huishouden
een alleenstaande dan wel twee of meer personen die een duurzame gemeenschappelijke huishouding voeren waarbij sprake is van continuïteit in samenstelling en onderlinge verbondenheid;

1.33 horecabedrijf
een bedrijf gericht op het verstrekken van logies, maaltijden, spijzen of van dranken, met daaraan ondergeschikt het exploiteren van zaalruimten inclusief de daarbij behorende terrassen, zoals een hotel, restaurant, afhaalcentrum, cafetaria of café;

1.34 internetdetailhandel
detailhandel waarbij het te koop aanbieden van goederen plaatsvindt via het internet;

1.35 kamerverhuur
het geheel of gedeeltelijk verhuren van een woning of woongebouw -niet zijnde een ruimte in een vrijstaand bijgebouw- via kameruitgifte, waarbij kamers geen zelfstandige woonruimte vormen door het ontbreken in deze kamers van de al dan niet gedeeltelijke combinatie van een kookgelegenheid, een wasgelegenheid (sanitair en/of witgoedvoorzieningen) en een toilet, en waarbij geen sprake is van voorzieningen voor verzorging en begeleiding;

1.36 kantoor
een ruimte, of bij elkaar horende ruimten, die bestemd zijn om voornamelijk te worden gebruikt voor administratieve werkzaamheden of dienstverlening zoals een accountantskantoor, adviesbureau of een ontwerpbureau;

1.37 kap
een geheel of gedeeltelijke niet horizontale dakconstructie gevormd door ten minste twee schuin hellende dakschilden;

1.38 maaiveld
de bovenkant van het aansluitende afgewerkte terrein dat een bouwwerk omgeeft, met dien verstande dat in geaccidenteerd terrein het gemiddelde van die bovenkanten wordt aangehouden;

1.39 maximum aantal wooneenheden
op de verbeelding weergegeven aanduiding welke bepalend is voor het maximum toegestane aantal woningen;

1.40 nadere eis
een nadere eis als bedoeld in artikel 3.6 lid 1 onder d van de Wet ruimtelijke ordening;

1.41 natuurwaarde
de aan een gebied toegekende waarde, gekenmerkt door onderlinge samenhang en beïnvloeding van de levende en niet-levende natuur, zoals geologische, geomorfologische, bodemkundige en/of biologische elementen;

1.42 nutsvoorziening
een voorziening ten behoeve van de telecommunicatie en de gas-, water- en electriciteitsdistributie alsmede soortgelijke voorzieningen van openbaar nut, waaronder in ieder geval worden begrepen transformatorhuisjes, pompstations, gemalen, telefooncellen en zendmasten;

1.43 onderbouw
een gedeelte van een gebouw dat wordt afgedekt door een vloer waarvan de bovenkant minder dan 1,20 meter boven peil is gelegen (en waarbinnen zich één of meer bouwlagen kunnen bevinden die niet worden meegeteld bij het aantal bouwlagen zoals bedoeld in de artikelen in hoofdstuk 2 van deze regels);

1.44 ondergeschiktedakkapel
dakkapel welke door zijn maatvoering als ondergeschikt deel van een gebouw kan worden aangemerkt, zijnde een dakkapel welke niet breder is dan 50% van de breedte van het betreffende gebouw tot een maximale breedte van 3 m, en met een fronthoogte van niet meer dan 1,75 m gemeten vanaf de voet dakkapel tot aan het hoogste punt van de dakkapel;

1.45 ondergeschiktedetailhandel
detailhandel die voortvloeit uit een andere ter plaatse toegelaten bedrijfs- of beroepsactiviteit en daarmee een directe relatie heeft bijvoorbeeld omdat de producten ter plaatse worden vervaardigd of gebruikt, waarbij de detailhandel in ruimtelijk, functioneel en inkomensverwervend opzicht duidelijk ondergeschikt is aan de bedrijfs- of beroepsactiviteit die qua aard, omvang en verschijningsvorm overwegend of nagenoeg geheel als zodanig herkenbaar blijft;

1.46 oorspronkelijkeachtergevel van een hoofdgebouw
de achtergevel van het hoofdgebouw zoals deze ten tijde van de afronding van de bouwwerkzaamheden, overeenkomstig de voor het hoofdgebouw verleende vergunning, is opgeleverd met uitzondering van in bouwkundige zin van het hoofdgebouw te onderscheiden aangebouwde bouwwerken waarin slechts ondergeschikte functies plaatsvinden;

1.47 opslag
het opbergen van goederen - inclusief (vloei)stoffen en materialen - met de bedoeling en op een dergelijke wijze, dat men later weer over de goederen kan beschikken;

1.48 overkapping
een bouwwerk, geen gebouw zijnde, dat een overdekte ruimte vormt zonder dan wel met ten hoogste één wand;

1.49 overige bouwwerken
bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

1.50 peil
bovenkant begane grondvloer bestaande supermarkt**;**

1.51 seksinrichting
een inrichting, bestaande uit een of meer voor publiek toegankelijke besloten ruimten, waarin bedrijfsmatig of op een daarmee vergelijkbare wijze, seksuele handelingen worden verricht of vertoningen van erotisch-pornografische aard plaatsvinden; onder een hiervoor bedoelde inrichting worden in elk geval verstaan: een bordeel, seksbioscoop, seksautomatenhal, sekstheater, parenclub en erotische massagesalon, al of niet in combinatie met elkaar;

1.52 standplaats
het vanaf een vaste plaats op een openbare en in de openlucht gelegen plaats te koop aanbieden, verkopen of afleveren van goederen of het anderszins aanbieden van goederen en diensten, gebruikmakend van fysieke middelen zoals een kraam, een wagen of een tafel;

1.53 straatmeubiliair
hieronder wordt mede verstaan: (ondergrondse) inzamelbakken voor huishoudafval, -papier, glas-, kleding en andere afvalbakken, toegangsconstructies voor ondergronde voorzieningen, werken van beeldende kunst, speeltoestellen en draagconstructies voor reclame, alsmede abri's en kleinschalige bouwwerken ten behoeve van (openbare) nutsvoorzieningen;

1.54 supermarkt
een relatief grote zelfbedieningswinkel waar onder andere voedingsmiddelen, verse groente, brood, vlees, kruidenierswaren en huishoudelijke artikelen worden verkocht. Soms behoren meer soorten artikelen, bijvoorbeeld kleding en medicijnen, ook tot het assortiment, en heeft de winkel deels het karakter van een warenhuis. Supermarkten zijn vaak onderdeel van een keten die in een regio, land of zelfs meerdere landen winkels hebben;

1.55 terras
een voor het publiek toegankelijk onbebouwd, onoverdekt buitenterrein dat onderdeel uitmaakt van een (horeca)bedrijf;

1.56 voorgevel
de naar de weg gekeerde gevel van een gebouw of, indien een perceel met meerdere zijden aan een weg grenst, de als zodanig door burgemeester en wethouders aan te wijzen gevel;

1.57 voorgevelrooilijn
de naar het openbaar gebied toegekeerde lijn, die het bouwvlak begrenst en aansluit aan het onbebouwd erf c.q. openbaar gebied;

1.58 winkelvloeroppervlak
de voor het publiek zichtbare en toegankelijke (besloten) winkelruimte ten behoeve van de detailhandel;

1.59 woning
een complex van ruimten bedoeld voor de huisvesting van één huishouden, alsmede in combinatie daarmee de verhuur van kamers aan maximaal twee personen welke niet tot het huishouden behoren en welke geen duurzame huishouding voeren, en niet zijnde een woonwagen;

1.60 woonwagen
een voor de huisvesting van personen bestemde woonruimte die is geplaatst op een woonwagenstandplaats en die in zijn geheel of in delen kan worden verplaatst;

Artikel 2 Wijze van meten

Bij toepassing van deze regels wordt als volgt gemeten:

2.1 de dakhelling
langs het dakvlak ten opzichte van het horizontale vlak;

2.2 de goothoogte van een bouwwerk
vanaf het peil tot aan de bovenkant van de goot, c.q. de druiplijn, het boeibord, of een daarmee gelijk te stellen constructiedeel, tenzij in deze regels anders is bepaald, waarbij de goot ter plaatse van een dakafronding in de zin van een wolfseindendak niet wordt meegerekend en met uitzondering van ondergeschikte dakkapellen;

2.3 de inhoud van een bouwwerk
tussen de onderzijde van de begane grondvloer, de buitenzijde van de gevels (en/of het hart van de scheidingsmuren) en de buitenzijde van daken en dakkapellen;

2.4 de bouwhoogte van een bouwwerk
vanaf het peil tot aan het hoogste punt van een gebouw of van een bouwwerk, geen gebouw zijnde, met uitzondering van ondergeschikte bouwdelen zoals:

a. schoorstenen, antennes, en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwonderdelen;

b. ondergeschikte dakkapellen;

2.5 de oppervlakte van een bouwwerk
tussen de buitenwerkse gevelvlakken en/of het hart van de scheidingsmuren, neerwaarts geprojecteerd op het gemiddelde niveau van het afgewerkte bouwterrein ter plaatse van het bouwwerk;

2.6 het bebouwingspercentage
de in procenten uitgedrukte verhouding van de oppervlakte van de bebouwing in een bouwvlak dan wel aanduidingsvlak tot de oppervlakte van dat bouwvlak dan wel aanduidingsvlak, per bouwperceel;

2.7 het verlengde van de voorgevel van een gebouw
de evenwijdig aan de voorgevel doorgetrokken lijn van de feitelijke voorgevel van een gebouw tot aan de perceelsgrens van het perceel waarop het gebouw is geplaatst.

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 3 Centrum - 1

3.1 Bestemmingsomschrijving

a. De voor 'Centrum - 1' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

   1. detailhandel, waaronder een supermarkt en dienstverlening op de begane grond;
   2. horeca-activiteiten van categorie 1a genoemd in Bijlage 1 Lijst horeca-activiteiten op de begane grond;
   3. maatschappelijke voorzieningen als genoemd in Bijlage 2 Lijst maatschappelijke voorzieningen en behorend tot categorie 1;
   4. woningen op de verdiepingen;
   5. een beroep aan huis als genoemd in artikel 1.11 of een bedrijfsactiviteit genoemd in Bijlage 3 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis;
   6. kamerverhuur aan meer dan twee personen, met dien verstande dat kamerverhuur uitsluitend is toegestaan in aanvulling op het gebruik als woning als bedoeld in artikel 1.35;
      - kamerverhuur uitsluitend is toegestaan in aanvulling op het gebruik als woning als bedoeld in artikel 1.35;
      - niet meer dan 1% van de woningen in het plan mag worden aangewend voor kamerverhuur;
      - de onderlinge afstand tussen de kamerverhuurpanden niet minder dan 50 m mag bedragen.

b. In aanvulling op het bepaalde in lid a zijn de gronden tevens bestemd voor:

   1. ter plaatse van de aanduiding '**geluidscherm**', een geluidscherm;

c. De gronden zijn tevens bestemd voor wegen, verkeers- en parkeervoorzieningen, groenvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, voorzieningen voor hemelwaterinfiltratie en -berging, rioleringswerken, watergangen en waterpartijen, straatmeubiliair, nutsvoorzieningen en andere bijbehorende voorzieningen.

3.2 Bouwregels

Op de voor 'Centrum - 1' aangewezen gronden mogen gebouwen en overige bouwwerken worden gebouwd.

3.2.1 Hoofdgebouwen

Voor hoofdgebouwen gelden de volgende regels:

a. Een hoofdgebouw dient binnen een bouwvlak te worden gebouwd.

b. Het aantal woningen per bouwvlak mag niet meer dan 1 bedragen, dan wel het aangegeven aantal ter plaatse van de aanduiding '**maximum aantal wooneenheden**'.

c. De bouwhoogte mag ter plaatse van de aanduiding '**maximum bouwhoogte (m)**' niet meer bedragen dan de aangegeven bouwhoogte.

d. De goothoogte mag ter plaatse van de aanduiding '**maximum goothoogte (m)**' niet meer bedragen dan de aangegeven bouwhoogte.

e. Een hoofdgebouw mag bestaan uit:

   1. een onderbouw;

   2. niet meer dan 2 bouwlagen, tenzij ter plaatse van de aanduiding '**maximum aantal bouwlagen**' een ander maximum is aangegeven.

   3. een bovenbouw.

f. Afwijkingen in maten en aantallen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan gelden als maximale maat/aantal.

3.2.2 Bijgebouwen en overkappingen

Voor bijgebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

a. Bijgebouwen zijn uitsluitend toegestaan binnen het bouwvlak.

b. Ter plaatse van de '**specifieke bouwaanduiding- overkappingen**' mogen overkappingen worden gerealiseerd met een maximaal gezamenlijk oppervlakte van 25 m^2.

c. De goothoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 3,5 m bedragen.

d. De bouwhoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 5 m bedragen.

e. De bouwhoogte van overkappingen mag niet meer dan 3,5 m bedragen.

f. Afwijkingen in maten en aantallen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan gelden als maximale maat/aantal.

3.2.3 Overige bouwwerken

a. Voor overige bouwwerken -niet zijnde overkappingen- gelden de volgende regels:

   1. Vrijstaande reclame-uitingen zijn niet toegelaten.

   2. De bouwhoogte van erf- en perceelsafscheidingen mag niet meer dan 2,50 m bedragen.

   3. De hoogte voor het geluidscherm bedraagt 2 m.

b. Luifels in het openbare gebied zijn toegelaten voor zover bestaand en tot de bestaande bouwhoogte.

c. In overige gevallen, zoals vlaggenmasten, mag de bouwhoogte niet meer dan 6 m bedragen.

3.3 Afwijkenvan de bouwregels

3.3.1 Afwijking hoogtemaatvoering

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in:

1. lid 3.2.1 onder c en d en lid 3.2.2 onder d, e en f ten behoeve van een vermeerdering van de aangegeven hoogtemaatvoering met niet meer dan 5%.

b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:

1. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek van het straat- en bebouwingsbeeld;

2. geen onevenredige aantasting plaats vindt ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

3. de vermeerdering dan wel vermindering bijdraagt aan een substantiële verbetering van de architectonische dan wel technische situatie dan wel aan de ruimtelijke aansluiting op de belendende percelen;

3.4 Specifiekegebruiksregels

3.4.1 specifieke gebruiksregels

a. Gebruik van ruimten binnen de woning dan wel een (vrijstaand) bijgebouw ten behoeve van de uitoefening van een beroep aan huis of een bedrijfsactiviteit als genoemd in Bijlage 3 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis is toegestaan mits;

1. de activiteit wordt uitgeoefend door in ieder geval de bewoner van de woning, en naast de bewoner is tegelijkertijd niet meer dan 1 persoon werkzaam;

2. de ruimte(n) waar de activiteiten plaatsvinden niet groter is dan 50 m², gemeten vanaf de binnenzijde van (scheidings)muren;

3. buiten de ruimte als bedoeld onder 2 geen opslag plaatsvindt en geen beroeps- of bedrijfsactiviteiten worden uitgeoefend, met uitzondering van activiteiten die verband houden met het uitoefenen van een bed and breakfast of van gastouderschap;

4. de uiterlijke verschijningsvorm van de woning behouden blijft waarbij reclame uitingen zich beperken tot een onverlichte oppervlakte van niet meer dan 0,50 m2 en deze niet hoger worden aangebracht dan tot 1,5 m boven het maaiveld;

5. het gebruik geen nadelige gevolgen voor het woon- en leefmilieu heeft;

6. ten behoeve van de activiteit wordt voldaan aan het gestelde in artikel 8.2 Parkeren;

7. het gebruik geen nadelige invloed heeft op de normale afwikkeling van het verkeer.

b. Behoudens het gestelde onder a is het verboden vrijstaande bijgebouwen ten dienste van functies als bedoeld in lid 3.1 onder a en b, voor zover gelegen buiten het bouwvlak en niet behorende bij woningen, anders te gebruiken dan als stallings- of opslagruimte.

c. Voor het gebruik van de buitenruimte voor terrassen bij horeca van categorie 1a geldt dat:de terrassen moeten zijn gesitueerd voor het hoofdgebouw dan wel voor het verlengde van de achterzijde van het hoofdgebouw;het bepaalde in artikel 8.2 Parkeren onverkort van toepassing is.

d. Voor het gebruik van de buitenruimte voor terrassen bij horeca van categorie 1b en hoger geldt dat:de terrassen moeten zijn gesitueerd voor het hoofdgebouw

dan wel voor het verlengde van de achterzijde van het hoofdgebouw;de oppervlakte van het terras is maximaal zoals bestaand;het bepaalde in artikel 8.2 Parkeren onverkort van toepassing is.

e. Tot een gebruik strijdig met deze bestemming wordt in ieder geval gerekend het gebruik van niet bebouwde grond vóór de bebouwing aan de wegzijde als opslagterrein.

3.4.2 Voorwaardelijke verplichting

a. Tot een met de bestemming strijdig gebruik wordt in elk geval gerekend het gebruik van en het bouwen en/of in gebruik laten nemen van gebouwen en gronden overeenkomstig de in lid 3.1 opgenomen bestemmingsomschrijving zonder de aanleg en instandhouding van een geluidscherm ter plaatse van de functieaanduiding '**geluidscherm**' met een hoogte, lengte en massa zoals weergegeven in Bijlage 4.

b. Tot een met de bestemming strijdig gebruik wordt in elk geval gerekend het gebruik van en het bouwen en/of in gebruik laten nemen van gebouwen en gronden overeenkomstig de in lid 3.1 opgenomen bestemmingsomschrijving zonder de instandhouding van de aanwezige monumentale kelder ter plaatse van de '**specifieke bouwaanduiding- monumentalekelder**'.

c. Tot een met de bestemming strijdig gebruik wordt in elk geval gerekend het gebruik van en het bouwen en/of in gebruik laten nemen van gebouwen en gronden overeenkomstig de in lid 3.1 opgenomen bestemmingsomschrijving zonder de aanleg en instandhouding van de locatie voor laden en lossen ter plaatse van de '**specifieke vorm van centrum - laden en lossen**'.

d. Tot een met de bestemming strijdig gebruik wordt in elk geval gerekend het gebruik van en het bouwen en/of in gebruik laten nemen van gebouwen en gronden overeenkomstig de in lid 3.1 opgenomen bestemmingsomschrijving zonder dat is aangetoond dat archeologie geen belemmering is voor de realisatie van het plan.

e. Tot een met de bestemming strijdig gebruik wordt in elk geval gerekend het gebruik van en het bouwen en/of in gebruik laten nemen van gebouwen en gronden overeenkomstig de in lid 3.1 opgenomen bestemmingsomschrijving zonder de aanleg en instandhouding van de leilinden, zoals is weergegeven in Bijlage 5, binnen 1 jaar na heropening van de supermarkt.

3.5 Afwijkenvan de gebruiksregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in;

   1. lid 3.1 om een vorm van horeca toe te staan die niet is genoemd in de Bijlage 1 Lijst horeca-activiteiten of die volgens die lijst van een hogere categorie is, voor zover de betrokken horeca-activiteit naar aard en invloed op de omgeving geacht kunnen worden te behoren tot de reeds toegelaten categorie;

   2. lid 3.1 en een activiteit toestaan die niet is genoemd in Bijlage 3 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis en die naar aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar is met de bedrijfsactiviteiten die wel in die lijst zijn opgenomen, waarbij het gestelde in lid 3.4 onder a sub 1 tot en met 7 van overeenkomstige

toepassing is;

3. lid 3.4 lid d. voor het vergroten van een terras bij horeca van categorie 1b en hoger mits uit onderzoek blijkt dat dit geen onevenredig negatieve effecten heeft op het woon- en leefklimaat van de omgeving.

b. Afwijkingen als bedoeld onder a kunnen alleen worden verleend voor zover geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:

1. het straat- en bebouwingsbeeld;
2. de milieusituatie;
3. de verkeersveiligheid;
4. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
5. de sociale veiligheid;
6. de externe veiligheid.

Artikel 4 Groen

4.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Groen' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. groenvoorzieningen, speelvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, voorzieningen voor hemelwaterinfiltratie en -berging, rioleringswerken alsmede in ondergeschikte mate voor verkeersdoeleinden;

b. doorsnijdende fiets- en voetpaden, hondenuitlaatplaatsen;

c. watergangen en waterpartijen;

d. doorsnijdende wegen ter ontsluiting van de direct aanliggende percelen;

e. bruggen en andere civieltechnische werken;

f. straatmeubilair en andere bijbehorende voorzieningen.

4.2 Bouwregels

Op de voor 'Groen' aangewezen gronden mogen uitsluitend overige bouwwerken worden gebouwd.

4.2.1 Overige bouwwerken

Voor overige bouwwerken gelden de volgende regels:

a. De bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen mag niet meer dan 1 m bedragen.

b. In overige gevallen mag de bouwhoogte niet meer dan 6 m bedragen.

c. Afwijkingen in afmetingen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan mogen gehandhaafd worden.

Artikel 5 Waarde - Archeologie 1

5.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie 1' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor gronden met een hoge archeologische verwachtingswaarde.

5.2 Bouwregels

Ten aanzien van het oprichten van bebouwing gelden de volgende regels:

a. Behoudens het onder c bepaalde dient, bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het oprichten van een bouwwerk groter dan 100 m² en waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm, de aanvrager een rapport te overleggen, waarin de archeologische waarden van de gronden waarop de aanvraag betrekking heeft naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

b. Indien uit het onder a genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het oprichten van het vergunde bouwwerk zullen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de omgevingsvergunning:

    1. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen waardoor de archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;

    2. de verplichting tot het doen van opgravingen;

    3. de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring te laten begeleiden door een deskundig archeoloog;

    4. de verplichting om na beëindiging van de werken en werkzaamheden een verslag uit te brengen waaruit blijkt op welke wijze met de archeologische waarden is omgegaan.

c. Het overleggen van een rapport is niet nodig indien naar het oordeel van burgemeester en wethouders de archeologische waarde van de gronden in andere beschikbare informatie afdoende is vastgesteld. Het onder b bepaalde is van overeenkomstige toepassing.

5.3 Omgevingsvergunningvoor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Ter plaatse van de aangewezen gronden is het verboden om zonder of in afwijking van een door burgemeester en wethouders verleende vergunning de volgende werken en werkzaamheden groter dan 100 m² en waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm, uit te (laten) voeren:

    1. het verlagen van de bodem of het afgraven van gronden;

2. het ophogen van de gronden met meer dan 100 cm (waarbij het in de aanhef genoemde dieper graven dan 30 cm niet geldt), tenzij die werkzaamheden voortvloeien uit een verleende omgevingsvergunning;
3. het uitvoeren van grondbewerkingen, waartoe ook gerekend wordt woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, aanleggen van sleufdrainage, ontginnen, frezen en aanbrengen van heipalen;
4. het aanbrengen van diepwortelende beplanting alsmede het verwijderen van stobben;
5. het graven, verdiepen of verbreden van greppels, sloten, vijvers, beken en andere watergangen;
6. het verlagen van het grondwaterpeil of het veranderen van de samenstelling van het grondwater;
7. het aanbrengen of vervangen van riolering en ondergrondse transport-, energie- of telecommunicatie- of andere leidingen dan de daarmee verband houdende constructies;
8. alle overige werkzaamheden die de archeologische waarden van het terrein kunnen aantasten en die niet worden gerekend tot het normale gebruik;
9. het slopen van ondergrondse gebouwen of een gedeelte daarvan;
10. het afdekken en/of overbouwen van archeologische vindplaatsen.

b. Het onder a opgenomen verbod geldt niet voor werken of werkzaamheden:
   1. welke op het tijdstip waarop het plan van kracht is, in uitvoering zijn, of mogen worden uitgevoerd krachtens een verleende vergunning;
   2. waarvoor op grond van meer specifieke regelgeving vergunning of afwijking noodzakelijk is;
   3. die van geringe omvang zijn dan wel het normale onderhoud betreffen.

c. De vergunning wordt niet verleend:
   1. indien werken of werkzaamheden geen verband houden met het toegestane gebruik in de gegeven bestemming;
   2. indien hierdoor, dan wel door de daarvan direct of indirect te verwachten gevolgen, de archeologische waarden van de gronden onevenredig worden of kunnen worden aangetast;
   3. dan nadat een advies is ontvangen van een deskundig archeoloog of een deskundig bureau over het door de aanvrager aan burgemeester en wethouders over te leggen rapport, waarin de archeologische waarden van de gronden naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

d. In afwijking van het bepaalde in c kan de vergunning om zwaarwichtige redenen, voor een deel van de werken of werkzaamheden, alsnog worden verleend onder de voorwaarde dat voorafgaande aan de uitvoering van de vergunning adequaat archeologisch onderzoek plaatsvindt.

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 6 Anti-dubbelregel

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Artikel 7 Algemene bouwregels

7.1 Algemene regels

a. Gebouwen mogen uitsluitend worden opgericht binnen bouwvlakken, tenzij in deze regels anders is bepaald.

b. Bij het bepaalde ten aanzien van het bouwen binnen een bouwvlak worden buiten beschouwing gelaten:

   1. ondergeschikte bouwdelen als funderingen, plinten, pilasters, kozijnen, gevelversieringen, dakoverstekken, ventilatiekanalen, schoorstenen, gevel- en kroonlijsten en goten mits het bouwvlak met niet meer dan 0,5 meter wordt overschreden;

   2. erkers, luifels, balkons en brandtrappen voor zover zij ondergeschikt zijn aan de gevel van het hoofdgebouw, mits het bouwvlak met niet meer dan 1,5 meter wordt overschreden;

   3. entreepartijen op de begane grond, voor zover zij ondergeschikt zijn aan de gevel van het hoofdgebouw mits het bouwvlak met niet meer dan 1,5 meter wordt overschreden;

c. Het bepaalde onder b geldt tevens in situaties waarbij hierdoor een bestemmingsgrens wordt overschreden.

d. Een bouwvlak mag volledig worden bebouwd tenzij daaraan een maximum is gesteld in de vorm van een aantal vierkante meters aan gebouwen.

e. Bij het bepaalde ten aanzien van de bouwhoogte worden buiten beschouwing gelaten: liftschachten, trappenhuizen, balustrades, balkonhekken en opbouwen voor technische installaties.

7.2 Nutsvoorzieningen

Binnen de bestemmingen als gegeven in Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels zijn toegestaan gebouwen ten behoeve van (openbare) nutsvoorzieningen met een goothoogte van maximaal 3,5 meter en een bouwhoogte van maximaal 5 meter en maximale oppervlakte van 10 m².

7.3 Ondergrondsbouwen

a. Binnen de bestemmingen als gegeven in Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels is het ondergronds bouwen toegestaan, voor zover uit geohydrologisch onderzoek blijkt dat geen negatieve gevolgen optreden voor het grondwatersysteem, voor:

   1. ruimten die een functionele eenheid vormen met en/of dienstbaar zijn aan de toegestane functies, tot een diepte van maximaal 4 meter;

   2. voorzieningen voor het ter plaatse bergen of infiltreren van hemelwater en/of huishoudelijk afvalwater, tot een diepte van maximaal 6 meter.

b. Constructies ten behoeve van de ontsluiting van de ondergrondse ruimte zijn slechts toegestaan binnen het betreffende bouwperceel.

c. Ondergrondse bouwwerken als bedoeld onder a en onder b worden bij het toepassen van deze regels niet betrokken bij de in de regels aangegeven maten en afmetingen, voor zover het betreft de bouwgedeeltes welke zijn gelegen onder het maaiveld, tenzij hierover in deze regels expliciet iets anders is bepaald.

Artikel 8 Algemene gebruiksregels

8.1 Strijdiggebruik

a. Als strijdig met de bestemming of het plan wordt in ieder geval aangemerkt het (doen of laten) gebruiken van gronden en bouwwerken ten behoeve van:

   1. het opslaan, lozen of storten, al dan niet ten verkoop, van onbruikbare dan wel aan hun oorspronkelijke gebruik onttrokken voorwerpen, materialen, stoffen, voer- of vaartuigen of machines;

   2. het (doen of laten) gebruiken van gebouwen ten behoeve van een seksinrichting;

   3. het gebruiken of laten gebruiken ten behoeve van kortstondige, incidentele evenementen, festiviteiten en manifestaties dan wel als markt of standplaats.

b. Gebruik dat afwijkt van het bepaalde onder a sub 3 echter waarvoor ingevolge een wettelijk voorschrift vergunning, ontheffing of vrijstelling is verleend, dan wel waarvoor een melding is gedaan, mag worden gehandhaafd.

c. Als strijdig met de bestemming of het bestemmingsplan wordt niet aangemerkt:

   1. het gebruiken of het laten gebruiken van gronden ten behoeve van kortstondige, incidentele evenementen, festiviteiten en manifestaties, indien

en voor zover daardoor ingevolge een wettelijk voorschrift vergunning, ontheffing of vrijstelling vereist is en deze is verleend, dan wel een melding is gedaan;

2. het aanleggen of het laten aanleggen van kabels en leidingen ten behoeve van de drinkwatervoorziening, de riolering, de waterhuishouding, de energievoorziening en de datacommunicatie, met uitzondering van:

   - buisleidingen waarop het Besluit externe veiligheid buisleidingen van toepassing is, tenzij deze in het bestemmingsplan als zodanig zijn bestemd;
   - hoogspanningsleidingen, tenzij deze in het bestemmingsplan als zodanig zijn bestemd.

8.2 Parkeren

8.2.1 Terreininrichting

Onverminderd het bepaalde in de overige artikelen in deze regels mogen de gronden uitsluitend worden gebruikt overeenkomstig de bestemming indien de betreffende bouwpercelen zodanig zijn ingericht dat voldoende ruimte aanwezig is om zowel het parkeren of stallen van auto's en fietsen als ook het eventuele laden en lossen van goederen op het bijbehorende terrein te kunnen afwikkelen.
Indien de bestemming van een bouwwerk of een terrein aanleiding geeft tot een te verwachten behoefte aan ruimte voor het laden of lossen van goederen van enige omvang en frequentie, moet zijn verzekerd, dat op eigen terrein wordt voorzien in voldoende ruimte voor laden en lossen, zoals neergelegd in de CROW Kennisbank in ASVV 2021.
Indien ten behoeve van het stallen of parkeren van auto's in, op of onder een gebouw ruimte wordt aangebracht zoals hierboven is beschreven, moet worden voldaan aan het gestelde in Bijlage 6 Nota Parkeernormen.

8.2.2 Parkeergelegenheid

1. De gronden mogen enkel worden gebruikt onder voorwaarde dat ten behoeve van het parkeren of stallen van (motor)voertuigen in, op of onder het gebouw dan wel op het onbebouwde terrein dat bij het gebouw hoort, in voldoende mate parkeergelegenheid aanwezig is, zoals neergelegd in de op 26 mei 2015 door de raad vastgestelde nota 'Nota parkeernormen Rheden 2015' zoals opgenomen in Bijlage 6 Nota Parkeernormen.

2. Het bevoegd gezag kan slechts een omgevingsvergunning verlenen voor de activiteiten bouwen en/of gebruiken van gronden en/of de activiteit handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening, indien bij aanvraag wordt aangetoond dat wordt voorzien in voldoende parkeergelegenheid, zoals neergelegd in de 'Nota parkeernormen Rheden 2015'. Indien deze parkeernota gedurende de planperiode wordt gewijzigd dient te worden voldaan aan de gewijzigde parkeernormen en rekenmethode.

3. De onder 1. bedoelde plaatsen voor het stallen van voertuigen moeten afmetingen hebben die afgestemd zijn op gangbare (motor)voertuigen, zoals neergelegd in de 'Nota parkeernormen Rheden 2015'. Indien deze parkeernota gedurende de planperiode wordt gewijzigd dient te worden voldaan aan de desbetreffende wijzigingen.

8.3 Afwijkenvan de gebruiksregels

Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van de gestelde parkeernormen voor zover in die afwijkingsmogelijkheid wordt voorzien in de Parkeernormen van de gemeente Rheden. Indien gedurende de planperiode de Parkeernormen wijzigen, gelden de gewijzigde normen.

Artikel 9 Algemene afwijkingsregels

Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van:

a. Een bestemmingsgrens en toestaan dat het beloop of profiel van wegen of de aansluiting van wegen onderling in geringe mate wordt aangepast, indien de verkeersveiligheid en/of verkeersintensiteit daartoe aanleiding geeft.

b. De bestemmingsregels en toestaan dat een bouwvlak wordt verschoven indien dit noodzakelijk is in verband met de werkelijke toestand van het terrein, of in het belang is van een technisch of ruimtelijk dan wel cultuurhistorisch beter verantwoorde plaatsing van bouwwerken, met dien verstande dat de afwijking maximaal 3 meter mag bedragen en dat de ten hoogst toelaatbare geluidbelasting als bedoeld in de Wet geluidhinder niet wordt overschreden.

c. De bestemmingsregels en toestaan dat geluidwerende voorzieningen worden gerealiseerd tot een hoogte van 3 meter.

d. De bestemmingsregels en toestaan dat schotelantennes worden geplaatst, waarbij aan de zijde van het openbare gebied de afwijking slechts gegeven kan worden voorzover de antenne wordt geplaatst binnen het horizontale en verticale vlak van een balkon.

e. Een omgevingsvergunning als bedoeld onder a tot en met d kan slechts worden verleend indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:

    1. het straat- en bebouwingsbeeld;
    2. de milieusituatie;
    3. de verkeersveiligheid;
    4. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
    5. de sociale veiligheid;
    6. de externe veiligheid.

Artikel 10 Algemene aanduidingsregels

10.1 Overige zone - stedenbouwkundigwaardevol

10.1.1 Omschrijving aanduiding

Ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - stedenbouwkundig waardevol' geldt dat die gronden -naast de andere aangewezen bestemming(en)- tevens bestemd zijn voor de instandhouding en bevordering van het open stedenbouwkundige karakter van de gronden en van het representatieve straatbeeld. De gronden worden aldus voor wat betreft het vergunningvrij bouwen geacht geen deel uit te maken van het erf bij het hoofdgebouw.

10.1.2 Bouwregels

Ten aanzien van het oprichten van bebouwing gelden -in afwijking van het hierover gestelde in de overige bestemmingsregels- de volgende regels:

a. De gronden dienen vrij van gebouwen en overkappingen te blijven.

b. De bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen mag niet meer dan 1 m bedragen.

c. De bouwhoogte van vrijstaande reclame uitingen mag niet meer dan 1,50 m bedragen en de breedte van vrijstaande reclame uitingen mag niet meer dan 1 m bedragen.

d. In overige gevallen mag de bouwhoogte van andere bouwwerken niet meer dan 6 m bedragen.

e. Afwijkingen in afmetingen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan mogen gehandhaafd worden.

10.1.3 Nadere eisen

a. Burgemeester en wethouders kunnen nadere eisen stellen aan de plaats, afmeting en uitvoering (mate van transparantie) van de overige bouwwerken ten behoeve van de instandhouding en bevordering van het open stedenbouwkundig karakter van de gronden en van het representatieve straatbeeld.

b. Voor het stellen van een nadere eis geldt de in artikel 19 vermelde voorbereidingsprocedure.

10.1.4 Afwijken van de bouwregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 10.1.2 onder b ten behoeve van een vermeerdering van de bouwhoogte tot 2 m.

b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:

1. dit noodzakelijk is uit oogpunt van beveiliging;

2. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek en de representativiteit van het straat- en bebouwingsbeeld.

10.1.5 Specifieke gebruiksregels

In geval van strijdigheid van bepalingen gaan de bepalingen van dit artikel voor op de bepalingen die op grond van andere artikelen op de desbetreffende gronden van toepassing zijn.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

Artikel 11 Overgangsrecht

11.1 Bouwwerken

a. Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet worden vergroot,

   1. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;

   2. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.

b. Burgemeester en wethouders kunnen eenmalig in afwijking van het eerste lid een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in het eerste lid met maximaal 5%.

c. Het eerste lid is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

11.2 Gebruik

a. Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.

b. Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld in het eerste lid, te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.

c. Indien het gebruik, bedoeld in het eerste lid, na het tijdstip van inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.

d. Het eerste lid is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

Artikel 12 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als:
Regels van het bestemmingsplan 'Rheden, locatie Groenestraat-Oranjeweg (uitbreiding supermarkt)'.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van ……

Velp | Rheden | De Steeg | Ellecom | Dieren
Spankeren | Laag-Soeren | Landelijk gebied

Gemeentehuis
Hoofdstraat 3 |
6994 AB De Ste
postbus 9110 |
ZJ De Steeg
T 026 4976911
026 4976518 |
gemeente@rhed
| www.rheden.n

gemeente Rheden

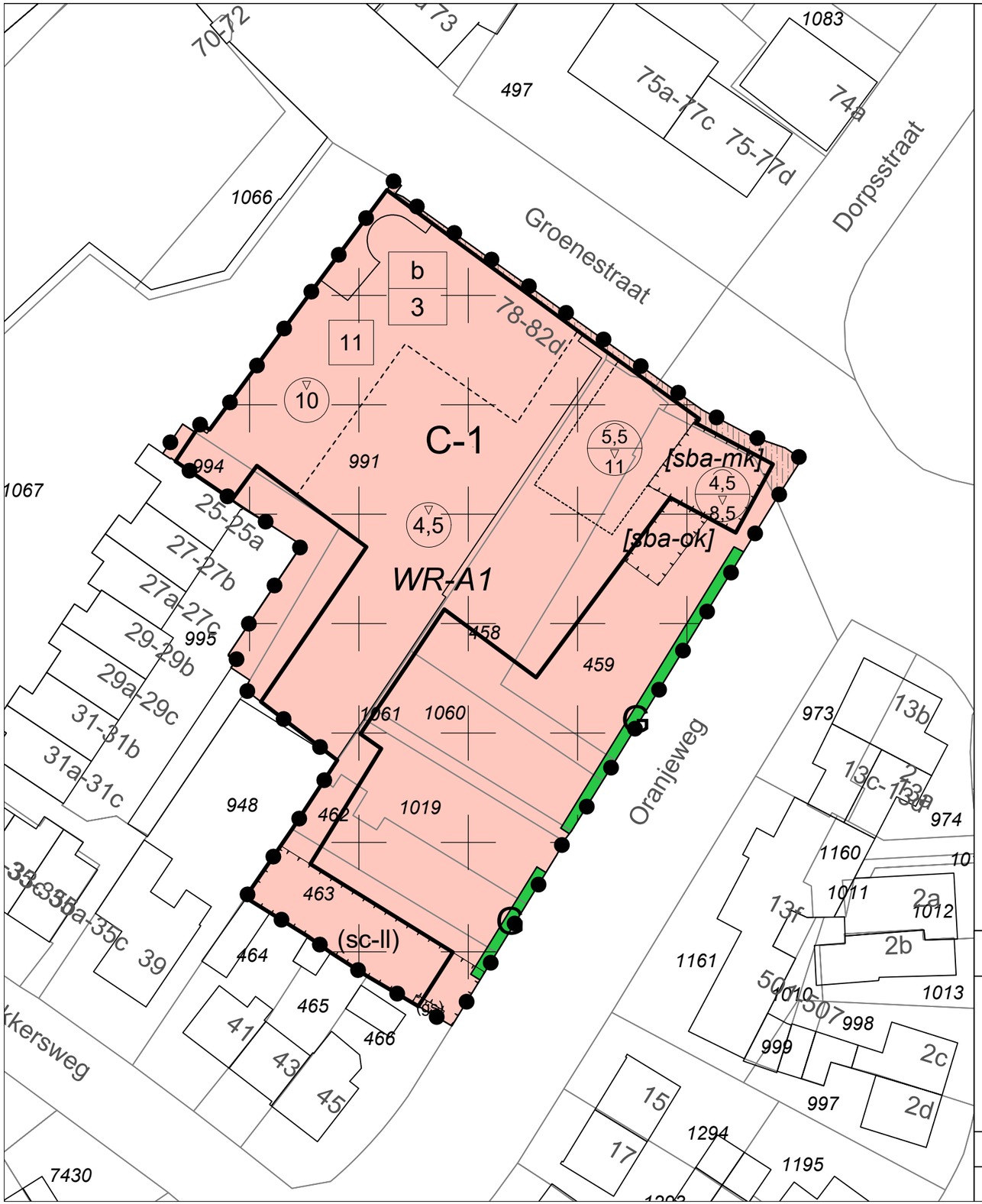

Legenda

Plangebied

Enkelbestemmingen

C-1 Centrum - 1

G Groen

Bouwvlakken

bouwvlak

Dubbelbestemmingen

WR-A1 Waarde - Archeologie 1

Gebiedsaanduidingen

overige zone - stedenbouwkundig waardevol

Functieaanduidingen

(gs) geluidscherm

(sc-ll) specifieke vorm van centrum - laden en lossen

Bouwaanduidingen

[sba-mk] specifieke bouwaanduiding - monumentale kelder

[sba-ok] specifieke bouwaanduiding - overkapping

Maatvoeringen

b / 3 maximum aantal bouwlagen

11 maximum aantal wooneenheden

4,5 maximum bouwhoogte (m)

5,5 / 11 maximum goothoogte (m) / maximum bouwhoogte (m)

Bestemmingsplan:

Rheden, locatie Groenestraat - Oranjeweg
(uitbreiding supermarkt)
Gemeente Rheden

Opdrachtgever: EDOK RO

Status: ontwerp

Noordpijl

Get.:	Datum:
BVH	16-08-2023
Formaat:	Schaal:
A3	1:500

Tekeningnummer: NL.IMRO.0275.BPRC02-0001

BraGIS GIS/CAD Ondersteuning en software
Dalenstraat 4B, 5466 PM Eerde
E-mail: info@bragis.nl
Web: www.bragis.nl

gemeente Rheden

Concept Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van ……;

gelet op de bepalingen van de Wet ruimtelijke ordening, de Algemene wet bestuursrecht en de Crisis- en herstelwet;

gelet op het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening inzake de doorwerking van nationale belangen en voorts de Omgevingsverordening Gelderland;

overwegende :

dat het gewenst is het planologisch kader te herzien voor de uitbreiding van een supermarkt op de locatie Groenestraat 78 te Rheden;

dat het ontwerp bestemmingsplan 'Rheden, locatie Groenestraat-Oranjeweg (uitbreiding supermarkt)' als vervat in de bestandenset met de planidentificatie NL.IMRO.0275.BPRC02-ON01 met de daarbij behorende stukken alsmede het ontwerpbesluit met ingang van …… 2023 tot en met …… 2023 voor eenieder in digitale en analoge vorm ter inzage heeft gelegen en raadpleegbaar was;

dat binnen die termijn met betrekking tot dit ontwerp bestemmingsplan wel/geen zienswijzen naar voren zijn gebracht;

xxxx gewijzigd

dat op grond van het Besluit ruimtelijke ordening geen exploitatieplan is opgesteld omdat voor zover aan de orde, het verhaal van kosten anderszins is verzekerd;

dat bij de vaststelling gebruik is gemaakt van de ondergrond met de bestandsnaam o_NL.IMRO.0275.BPRC02-VA01.dgn.

b e s l u i t :

1. De ingediende zienswijzen wel/niet gegrond te verklaren;
2. Zienswijzennota;
3. Nota van wijzigingen;
4. Aan te geven dat gebruik is gemaakt van de ondergrond met bestandsnaam o_NL.IMRO.0275.BPRC02-VA01.dgn;
5. Met inachtneming van het hiervoor gestelde in het dictum langs elektronische weg, en met een volledige verbeelding daarvan op papier, wel/niet gewijzigd vast te stellen het bij dit besluit behorende bestemmingsplan 'Rheden, locatie Groenestraat-Oranjeweg (uitbreiding supermarkt)', met de daarbij behorende toelichting, als vervat in de bestandenset met de planidentificatie NL.IMRO.0275.BPRC02-VA01;
6. Geen exploitatieplan vast te stellen.

De Steeg,

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder
Gea Hofstede

begrotingsprogramma
1 Samenleving

draagt bij aan Global Goal(s)
1 Geen armoede
11 Duurzame steden en gemeenschappen
17 Partnerschappen om doelstellingen te bereiken

b en w-vergadering
19-09-2023

agendapunt

bijlage(n)
Plan van aanpak huisvesting statushouders

rol raad
Ter informatie

onderwerp
Plan van aanpak huisvesting statushouders 2023

INHOUD VOORSTEL
In te stemmen met het bijgevoegde Plan van Aanpak huisvesting statushouders 2023.

1 Wat is de aanleiding?
De taakstelling voor de gemeente Rheden in 2023 is 127. De gemeente Rheden is door de provincie Gelderland aangesproken op de voortgang huisvesting statushouders. De provincie verlangt van de gemeente een plan van aanpak om de achterstand op de taakstelling in te lopen en te voldoen aan de taakstelling van 2023.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
- Prestatieafspraken 2022, gemeente Rheden, Vivare en HVR;
- Woningwet 2015;
- Huisvestingsverordening Rheden 2020;
- Woonvisie 2020-2026, Samen wonen in Rheden.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Aangezien de gemeente Rheden zelf geen woningen bezit werken we samen met Vivare en andere woningcorporaties om mensen met een laag inkomen te huisvesten. Om te voldoen aan de taakstelling is het ook nodig om samen te werken. Vivare biedt de woningen en de gemeente draagt zorg voor de inburgering en de "zachte landing" in de wijk.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
Zie hiervoor het plan van aanpak.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
Er zijn geen financiële risico's voor dit plan van aanpak.

Inzicht verloop beschikbaar budget:	*Structureel./ Incidenteel*	*2019*	*2020*	*2021*	*2022*
Budget:					
Af: aangegane verplichtingen:					
Bij: inkomsten:					
Beschikbaar:					
Gevraagd budget:					
Restant budget nog beschikbaar:					

6 Wat zijn de risico's?
Een risico is het draagvlak vanuit de maatschappij. Elke woning kan maar één keer worden toegewezen. Jaren geleden werd ongeveer 2% van de woningen toegewezen aan statushouders dit

gaat nu oplopen naar misschien wel 10%. Andere mensen moeten daardoor langer wachten op een woning gezien het grote woningtekort. Elke woning die toegewezen wordt aan een bepaalde doelgroep gaat ten koste van een andere doelgroep. Dit levert in de maatschappij steeds meer wrijving op. Ook de HuurdersVereniging Rheden (HVR) heeft in het verleden al aangegeven moeite te hebben met het toewijzen van steeds meer woningen aan specifieke doelgroepen aangezien dit ten koste gaat van de regulier woningzoekende.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Dit plan van aanpak huisvesting statushouders is samen met Vivare opgesteld. Draagvlak vanuit de maatschappij is er minder, zie hiervoor de risico's.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Het plan van aanpak wordt naar de provincie gestuurd.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Voorgesteld wordt om een taakstelling huisvesting statushouders op te nemen in de prestatieafspraken. Die prestatieafspraken worden jaarlijks geëvalueerd. Evaluatie van dit plan van aanpak huisvesting statushouders is dan verder niet nodig.

Velp,

Plan van aanpak huisvesting statushouders gemeente Rheden

Gemeente Rheden is door de provincie Gelderland aangesproken op de voortgang op huisvesting van statushouders. De provincie verlangt van de gemeente een plan van aanpak om de achterstand in te lopen en te voldoen aan de taakstelling in 2023. In dit plan van aanpak dient de gemeente aan te geven hoe en binnen welke termijn de taakstelling wordt ingevuld. Met de voorgestelde aanpak in dit document willen we aan de vraag van de provincie voldoen. Het plan van aanpak is tot stand gekomen in samenwerking tussen de Gemeente Rheden en Vivare.

Het plan van aanpak bestaat uit een omschrijving van de taakstelling en probleemanalyse, gevolgd door een plan t/m 2023 en een conclusie.

Taakstelling gemeente Rheden 2023:

- In het 1e halfjaar zijn **29 statushouders** gehuisvest in **7 woningen**
- De taakstelling voor het 2e halfjaar bedraagt inclusief restant (31) van het 1e halfjaar **98 statushouders**
- Concreet zicht op huisvesting:
  - **5** statushouders zijn recent geplaatst;
  - Hierbij volgen nog **7** na-reizigers;
  - **25** na-reizigers bij 4 in 2022 gehuisveste AMV-ers;

Concreet betekent dit dat voor **61** statushouders in 2023 nog huisvesting gevonden dient te worden.

Probleemanalyse

Het aantal gehuisveste statushouders in 2023 blijft achter ten opzichte van de taakstelling. Vivare ondervindt een uitdaging in het vinden van passende huisvesting voor grote gezinnen. Op de lijst met te plaatsen statushouders staan momenteel een aantal grote gezinnen, huishoudens van meer dan 6 personen. Vivare beschikt in gemeente Rheden over veel eengezinswoningen, echter zijn deze woningen veelal relatief klein met 3 slaapkamers. Het aantal geschikte woningen voor grote gezinnen dat vrijkomt is beperkt. In de 1e helft van 2023 zijn er in Rheden 184 sociale huurwoningen vrijgekomen. Hiertussen zaten 4 eengezinswoningen met 4 slaapkamers. De overige 180 woningen telde 3 of minder slaapkamers.

Hoe nu verder?

Het plan van aanpak is te verdelen in twee onderdelen: huisvesting kleine gezinnen (verwachte realisatie **30** statushouders) en huisvesting grote gezinnen (verwachte realisatie **31** statushouders).

1. Huisvesten kleine gezinnen (t/m 6 personen)
   a. Vivare biedt versneld woningen aan voor kleine gezinnen statushouders. Het gaat om 3 gezinnen van 6 personen, 2 gezinnen van 5 personen en twee alleenstaanden. Hiervoor biedt Vivare in totaal 7 woningen aan. Gezien de huidige mutatiegraad binnen gemeente Rheden is de verwachting dat hiermee voldoende aanbod vrijkomt om te voorzien in huisvesting voor deze groep. Hierdoor is een verdere realisatie van de taakstelling van **30 statushouders** voorzien.
   b. Voor de huisvesting van ex-AMV'ers is Vivare bereid om samen met de gemeente te onderzoeken of een tussenvoorziening gecreëerd kan worden.

2. Huisvesten grote gezinnen (7 personen of meer)

Commentaar [m.1]: Wat hebben jullie hiervoor nodig van de gemeente?

Commentaar [CB2]: we hebben 10 grote gezinnen van 7 of meer personen op onze wachtlijst staan. Dit is EXCLUSIEF 2 grote gezinnen die we gaan plaatsen (1 gezin naar terrein Pro Persona en andere gezin Domeinlaan 68).
4 van de 10 gezinnen op de wachtlijst zijn gezinsherenigingen die zijn aangevraagd door ex-AMV-ers die bij Yoin verblijven. Deze jongeren zijn al "gewend" in onze regio dus ik begrijp dat het voor hen wenselijk is dat zij met hun gezin een woning in onze regio krijgen. Los daarvan krijgen we nog meer grote gezinnen toegewezen in ons gebied om te plaatsen. Dringend verzoek om GEEN grote gezinnen meer te koppelen aan onze regio.

a. Vivare reserveert vrijkomende grote woningen voor het huisvesten van statushouders. Op basis van mutatieprognoses over de 1e helft van 2023 verwacht Vivare in de 2e helft van 2023 circa 3 a 4 grote woningen beschikbaar te krijgen (4 of meer slaapkamers).
b. Vivare bekijkt of het mogelijk is om eengezinswoningen aan te passen en geschikt te maken voor bewoning door grotere gezinnen. Hierbij wordt uitgegaan van de minimale eisen uit het Bouwbesluit.
c. Ter financiële ondersteuning van de verbouwing doet de gemeente een beroep op de regeling Huisvesting Grote Gezinnen Vergunninghouders. De gemeente en Vivare maken hiervoor nadere procesafspraken.
d. Vivare bekijkt of er binnen een van de andere werkgemeenten geschikt aanbod is voor het huisvesten van grote gezinnen. Vivare plaatst één groot gezin in de tijdelijke locatie op het Pro Persona terrein, Wolfheze gemeente Renkum. Een knelpunt hierbij vormt de overeenkomst die hiervoor nodig is. De gemeente blijft zich hiervoor inzetten.
e. Uitruil van statushouders tussen gemeenten is mogelijk maar in de praktijk lastig. Gemeente benoemt via de Provinciale Regietafel migratie & integratie de wens richting **COA voor betere matching statushouders**, specifiek de omvang van huishoudens matchen aan de woningvoorraad. Met name tussen stad en ommeland zitten hier mogelijkheden aangezien de stad deels andere woningen kan bieden dan het ommeland.
f. Gemeente draagt zorg voor **begeleiding** en daarmee 'zachte landing' in de wijk. De gezamenlijke inspanning om de taakstelling te behalen blijft van kracht.
g. De gemeente en Vivare gaan in overleg met betrokken partijen om de doorstroom van AMV-ers beter te organiseren.

Commentaar [m.3]: Ik weet niet of de termen precies kloppen.

Indien het creëren van woningaanbod voor grote gezinnen niet mogelijk blijkt op korte termijn, stellen we extra woningaanbod beschikbaar voor de huisvesting van kleinere gezinnen om zodoende aan de taakstelling van 98 plaatsen te voorzien. Gemeente, Vivare en het COA overleggen bij beschikbaarheid van kleinere woningen over een passende oplossing.

Bovendien kunnen de gezinnen die nu op de lijst staan en waarover hierboven wordt gesproken nog wijzigen, bijvoorbeeld doordat gezinnen door COA worden omgekoppeld en ergens anders een huis vinden. In dat geval blijft Vivare zich inzetten om de gezinnen die 'nieuw' op de lijst komen te huisvesten, langs de hierboven uitgezette lijn.

Voor de periode 2024 en verder werkt de gemeente binnen PRT verband intensief samen om aan de taakstelling te blijven voldoen.

Overige woningcorporaties in Rheden

Veluwonen heeft reguliere sociale huurwoningen in Laag Soeren. Met hen heeft de gemeente Rheden de afspraak gemaakt om wanneer er een woning vrijkomt contact op te nemen met de gemeente om te kijken of die woning ingezet kan worden voor statushouders. Het gaat echter om 1 tot 2 mutatie(s) per jaar.

Flexwonen

Op dit moment is er een projectleider flexwonen gestart bij de gemeente Rheden. In eerste instantie om een project voor 30 sociale huurwoningen op te leveren in 2024. Ondertussen worden er diverse locaties onderzocht. Mocht daaruit blijken dat er meer mogelijk is dan de eerste 30 woningen dan zal er direct een tweede project worden gestart. Met Vivare is de afspraak om bij flexwonen in te zetten op 1/3 starters, 1/3 spoedzoekers en 1/3 statushouders. Mocht dit succesvol zijn dan biedt dit mogelijkheden om 2 woningen naast elkaar vrij te houden voor statushouders zodat de nog grotere gezinnen wellicht daar geplaatst kunnen worden.

Risico's en kanttekeningen

Er is bij Vivare een groeiende zorg over de mogelijke druk op leefbaarheid bij het versneld toewijzen van woningen aan statushouders. De gemeente en Vivare werken de komende periode aan een gezamenlijk plan van aanpak om draagkracht en draagvlak in de samenleving te bevorderen en de kansen op positieve integratie van statushouders in de samenleving te vergroten.

Concluderend

Naar verwachting wordt eind 2023 voldaan aan de taakstelling huisvesting statushouders en kan de volledige taakstelling worden gerealiseerd. Risico is de huisvesting van grote gezinnen. Hierbij worden de eerstvolgende geschikte woningen met verhoogde prioriteit aan een groot gezin toegekend. Indien nodig wordt er samengewerkt om de woning te vergroten met financiële ondersteuning vanuit beschikbare regelingen. Secundair treden de gemeente en Vivare in overleg met het COA of beschikbaar kleiner woningaanbod toegewezen kan worden aan een kleiner gezin.

Uitgangspunt is de inzet op het toewijzen van woningen aan 98 statushouders in het resterende deel 2023, zodat aan de taakstelling wordt voldaan.

B&W-voorstel

Algemene gegevens

Titel	:	Principeverzoek ontsluitingsweg Zutphensestraatweg 5 (de Elzenhof)
Portefeuillehouder	:	Paul Hofman
Begrotingsprogramma	:	Leefomgeving
Draagt bij aan Global Goal(s)	:	Leven op het land
Rol van de gemeenteraad	:	n.v.t.
Zaaknummer	:	406278
Bijlage(n)	:	2

Voorstel

1. In principe in te stemmen met de voorgestelde bestemmingswijziging.
2. De initiatiefnemer hiervan op de hoogte te brengen met de in concept bijgevoegde intentiebrief.
3. In te stemmen met het aangaan van bijgevoegde planschadeverhaalsovereenkomst met initiatiefnemer.

Aanleiding

In 2019 is de spoorwegovergang nabij Zutphensestraatweg 5 vanwege een hoog veiligheidsrisico versneld afgesloten. Om de melkveehouderij op Zutphensestraatweg 5 (de Elzenhof) bereikbaar te houden was het noodzakelijk om een nieuwe ontsluitingsweg aan te leggen. Dit is destijds met een tijdelijke omgevingsvergunning geregeld. ProRail verzoekt nu om hiervoor het bestemmingsplan te herzien.

Welk resultaat willen we met dit voorstel behalen?

Met dit voorstel willen we beogen een bestemmingsplan in procedure te brengen waarin de bestemming van de weg permanent planologisch-juridisch wordt geregeld.

Welke argumenten zijn er voor dit voorstel?

Bereikbaarheid is noodzakelijk voor de bedrijfsvoering en bewoning van boerderij De Elzenhof. De ligging en het ontwerp van de weg zijn ten tijde van de vergunningverlening al inhoudelijk beoordeeld en akkoord bevonden. De enige reden waarom destijds is gekozen voor een tijdelijke vergunning en niet voor een bestemmingsplanwijziging was, dat een bestemmingsplanprocedure vóór de noodzakelijke realisatie niet mogelijk was. Initiatiefnemer stelt een ontwerpbestemmingsplan op, waar ook een landschappelijke inpassing en compensatiemaatregelen ten aanzien van het Gelders Natuurnetwerk onderdeel uitmaken.

Wat zijn de risico’s van dit voorstel?

Er zijn geen andere risico’s dan de gebruikelijke bij een bestemmingsplanprocedure. Uit de voorbereidingsprocedure kan een ieder met zienswijzen naar voren komen. Belangrijkste belanghebbende, eigenaar Gelders Landschap en Kasteelen is actief betrokken bij de totstandkoming van het bestemmingsplan en de uitvoering van de werken. Zij informeert ook de pachter van de boerderij. Het risico van planschade wordt afgedekt door een overeenkomst met initiatiefnemer.

Waar moeten we rekening mee houden?

Financiële consequenties

Er zijn geen financiële consequenties. De ambtelijke kosten worden gedekt door het heffen van leges.

Personele consequenties

Er zijn geen personele consequenties.

Communicatie en participatie

In dit stadium vindt nog geen communicatie plaats, anders dan onder het kopje Risico's beschreven. Voordat het ontwerpbestemmingsplan ter visie te gaat, zullen wij u opnieuw een voorstel voor een besluit voorleggen.

Evaluatie

Evaluatie is niet nodig.

gemeente Rheden

ProRail B.V.

De Inktpot D3 t.a.v. [redacted]
Moreelsepark 3
3511 EP Utrecht

datum	ons kenmerk	uw brief/kenmerk
18 september 2023	406278	
Behandeld door	**telefoonnummer**	**bijlage(n)**
M. Geerts (mw.)	[redacted]	4

onderwerp
Principebesluit vervaardigen herziening bestemmingsplan Landelijk Gebied, locatie langs de spoorlijn tussen Biljoen en Zutphensestraatweg 5 in Velp

Geachte [redacted],

U hebt het plan ingediend om de tijdelijk vergunde toegangsweg naar Zutphensestraatweg 5 te Velp planologisch permanent te regelen middels een bestemmingsplanherziening. De tijdelijke ontsluiting van het agrarisch bedrijf is aangelegd, zodat de onbewaakte spoorwegovergang opgeheven kon worden en daarmee is een veiligere verkeerssituatie gecreëerd.

Ligging plangebied
De betreffende locatie van de tijdelijke toegangsweg is gelegen direct ten zuiden van de spoorlijn Arnhem-Zutphen tussen Biljoen en Zutphensestraatweg 5 te Velp. De betreffende percelen zijn kadastraal bekend als Gemeente Velp, sectie B, nummers 235, 301, 370 en 459**.**

Vigerende plannen
De percelen, waarop de herziening betrekking heeft, liggen binnen het gebied waarvoor het bestemmingsplan 'Landelijk Gebied' inclusief 1e herziening aanpassingen plankaart en regels geldt, vastgesteld door de gemeenteraad op 29 juni 2010. De percelen hebben volgens het geldende bestemmingsplan de bestemmingen 'Agrarisch gebied met landschaps- en natuurwaarde', 'Buitenplaats', 'Water' en 'Zone transportleiding'.

De gronden zijn voorts gelegen in het 'Parapluplan archeologie Rheden 2013 en aanpassing regeling buitenplaatsen', vastgesteld door de gemeenteraad op 15 april 2014. Daarin hebben de percelen de dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie 1', 'Waarde – Archeologie 2' en 'Waarde – Archeologie 3' toegekend gekregen. Dit houdt in dat de gronden bestemd zijn voor een respectievelijk hoge, middelhoge en lage archeologische verwachtingswaarde.

Bestemmingsplanherziening
Een permanente ontsluitingsweg voor Zutphensestraatweg 5 past niet binnen de toegelaten mogelijkheden die het vigerende bestemmingsplan 'Landelijk Gebied' biedt. Binnen de bestemming 'Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurwaarde' zijn enkel bestaande gebiedsonsluitings- en erftoegangswegen toegestaan. Daarom is een bestemmingsplanherziening nodig. In de bijlage

'informatie voorwaarden en onderzoeken' zijn de voorwaarden opgenomen waaraan voldaan moet worden om een bestemmingsplan- herziening mogelijk te maken.

Beoordeling verzoek en medewerking
Wij hebben onderzocht of het initiatief vanuit ons beleid wenselijk is of het inpasbaar is op de locatie en of het plan, gezien de huidige wetgeving, op het eerste gezicht uitvoerbaar is. Onze conclusie is dat wij in principe kunnen meewerken aan het plan.

De gemeente Rheden is met haar ruim 30 overwegen één van de gemeenten met het grootste aantal overwegen in Nederland. Puur vanuit de overwegveiligheid is een aanpak dringend gewenst. In het zogenaamde NaNOV-programma is onder meer besloten tot het treffen van aanvullende overwegmaatregelen ter vermindering van hinder en het vergroten van de veiligheid als gevolg van het groeiende goederenvervoer per spoor. In 2019 is de spoorwegovergang nabij Zutphensestraatweg 5 vanwege een hoog veiligheidsrisico versneld afgesloten. Om de melkrundveehouderij op Zutphensestraatweg 5 bereikbaar te houden was het noodzakelijk om een nieuwe ontsluitingsweg aan te leggen.

Uit de toetsingskaders voor de aanvraag tot omgevingsvergunning voor het aanleggen van de tijdelijke ontsluiting, bleek het project in strijd te zijn met een goede ruimtelijke ordening. Gelet op het omkeerbare karakter en de aangegeven tijdelijkheid kon worden meegewerkt aan de tijdelijke oplossing. De impact van de ontsluitingsweg op het landschap, de natuur en de cultuurhistorische waarden is groot en hiervoor dient gecompenseerd te worden in de bestemmingsplanherziening om tot een goede ruimtelijke ordening te komen.

Gezien onze conclusie zijn wij bereid om een procedure te starten zodat uw plan mogelijk wordt. Hierbij willen wij u de volgende uitgangspunten en aandachtspunten meegeven.

Uitgangspunten en aandachtspunten
1. Uitgegaan wordt van het ingediende plan van 9 januari 2017 projectnummer 2016-079 en tekeningnummer S-101.
2. Er is een landschappelijk inrichtingsplan benodigd.
3. Er is een beschrijving vereist van de wijze waarop rekening is gehouden met de aanwezige cultuurhistorische waarden in het plangebied.
4. Er is een natuurcompensatieplan benodigd.
5. Er is een biodiversiteitsplan benodigd.
6. Er is een stikstofonderzoek benodigd.
7. U moet een aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling aanleveren.
8. U moet overeenstemming vinden met de Brandweer Gelderland Midden over de opzet van het plan.

Meer informatie over de gevraagde onderzoeken vindt u in de bijlage. Uit de onderzoeken kan blijken dat het plan moet worden gewijzigd of (deels) niet door kan gaan. Het kan zijn dat later blijkt dat er nog andere onderzoeken en/of aanvullingen nodig zijn die we nu nog niet kunnen voorzien.

Vervolg
Het definitieve plan nemen wij in procedure nadat de leges zijn betaald en wij de planschadeverhaalsovereenkomst ondertekend hebben ontvangen.

Het principeverzoek is getoetst aan het huidige beleid en de geldende regelgeving en naar de huidige inzichten. Tijdens het vervolg en tijdens de procedure kan blijken dat het plan vanwege

bijvoorbeeld wettelijke, beleidsmatige en/of politieke ontwikkelingen niet haalbaar blijkt of alleen in gewijzigde vorm kan doorgaan. Indien na 1 jaar geen start is gemaakt met de procedure, kunnen wij u verzoeken een nieuw principeverzoek in te dienen. In dat kader wijzen wij u er nadrukkelijk op dat de kosten die u maakt ter verwezenlijking van uw plan geheel voor uw rekening en risico zijn en blijven.

Uw plan kan volgens de huidige planning nog mogelijk worden gemaakt middels een bestemmingsplanprocedure. Dit is alleen mogelijk als het ontwerpbestemmingsplan vóór 1 januari 2024 ter inzage wordt gelegd. Na invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 bestaan de instrumenten (wijziging van het) Omgevingsplan en een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA).

U moet erop rekenen dat ruimtelijke procedures een ruim tijdbeslag hebben. Zienswijzen en onvoorziene omstandigheden zorgen daarenboven vaak al snel voor een langere doorlooptijd. Houdt u daarnaast rekening met eventuele vertraging vanwege de invoering van de Omgevingswet.

Inspanningsverplichting
Zodra is voldaan aan de voorwaarden genoemd in deze intentieovereenkomst en dus blijkt dat het ter plaatse uitvoerbaar is, kan er een bestemmingsplanherziening worden gemaakt. Onze bereidheid tot het voeren van een procedure tot herziening van het bestemmingsplan moet worden gezien als een *inspanningsverplichting* en geen garantie. Dit betekent dat wij in die procedure op grond van onze publiekrechtelijke taak, een goede afweging van alle belangen, kunnen komen tot het standpunt dat niet wordt meegewerkt aan uw verzoek, dan wel alleen aan een aangepast plan. De inspanningsverplichting ziet niet toe op het opnieuw voeren van de procedure indien de raad het bestemmingsplan niet vaststelt. Het is uiteindelijk de gemeenteraad die beslist over het al dan niet, of gewijzigd, vaststellen van een bestemmingsplan en daarbij ingekomen zienswijzen beoordeelt. Tegen het besluit van de gemeenteraad staat beroep open bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Onze bereidheid garandeert derhalve niet dat, indien een ontwerpbestemmingsplan ter inzage wordt gelegd, dit plan ook rechtskracht krijgt.

Kosten
Alle kosten voor het plan zijn voor rekening van de initiatiefnemer. De kosten voor het begeleiden van de procedure worden in rekening gebracht via de leges. De hoogte van de te betalen leges vindt u in de legesverordening en is afhankelijk van de gekozen procedure. Houdt u daarnaast ook rekening met de kosten voor het laten opstellen van de plandocumenten en van de verschillende bijbehorende onderzoeken.

Vanwege de realisatie van uw plan is er mogelijk kans op een waardevermindering van de omliggende percelen (planschade). Deze brengen wij bij u in rekening. Hiervoor is een planschade-verhaalsovereenkomst opgesteld (bijgevoegd). Als er daarnaast nog andere gemeentelijke kosten zijn, bijvoorbeeld voor de aanleg of wijziging van de openbare ruimte, dan kan het nodig zijn een anterieure overeenkomst te sluiten.

Tot slot
Voor de volledigheid merken wij op dat u met deze brief niet de garantie heeft dat de ruimtelijke procedure het door u gewenste resultaat heeft. Zo is niet het college maar de gemeenteraad bevoegd het plan vast te stellen.

Uit de bijlage ‘informatie voorwaarden en onderzoeken’ kunt u afleiden dat u moet voldoen aan vele voorwaarden voordat een bestemmingsplanprocedure kan worden gestart.

U kunt voor vragen of meer informatie over de verschillende onderwerpen in deze brief contact opnemen met de procesregisseur [redacted] via het telefoonnummer [redacted] of via het mailadres [redacted]@rheden.nl. Voor vragen kunt u ook contact opnemen met de in het briefhoofd vermelde medewerker, te bereiken via het telefoonnummer [redacted] of via het mailadres [redacted]@rheden.nl. De medewerkers kunnen u doorverwijzen naar de betreffende adviseurs. Wij verzoeken u bij alle correspondentie het zaaknummer 406278 te vermelden.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zien het door u voor akkoord getekende exemplaar van de planschadeverhaalsovereenkomst tegemoet.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Rheden,
Namens hen,

Jan-Evert Straalman,
Teammanager afdeling Omgevingsrecht

Datum van verzending:

Bijlagen
- Informatie voorwaarden en onderzoeken
- Planschadeverhaalsovereenkomst (in tweevoud)
- Plan en vergunningen
- Zelf een bestemmingsplan vervaardigen

AFSCHRIFT AAN (Digitaal, intern):

- [redacted]

AFSCHRIFT AAN (Digitaal, extern):

- Brandweer – risicobeheersing@vggm.nl

gemeente Rheden

Velp | Rheden | De Steeg | Ellecom
Dieren | Spankeren | Laag-Soeren

Gemeentehuis Hoofdstraat 3 | 6994 AB De Steeg | Postbus 9110 | 6994 ZJ De Steeg
T (026) 49 76 911 | **F** (026) 49 76 518 | **E** gemeente@rheden.nl | www.rheden.nl

IN TWEEVOUD VERZENDEN

Planschadeverhaalsovereenkomst

De ondergetekenden:

de gemeente Rheden, te dezen vertegenwoordigd door de heer J.E. Straalman, manager Team Omgevingsrecht, krachtens het Mandaatbesluit Rheden 2020 bevoegd tot ondertekening, hierna te noemen `**de gemeente**´,

en

ProRail B.V., te dezen vertegenwoordigd door [redacted], hierna te noemen de `**de verzoeker**´,

hierna gezamenlijk te noemen `**partijen**´,

overwegende dat:

- de verzoeker verantwoordelijk is voor de ontwikkeling van het project;
- de verzoeker dit wenst voor het realiseren van een verharde toegangsweg op de percelen langs de spoorlijn tussen Biljoen en Zutphensestraatweg 5b te Velp, die kadastraal bekend zijn als Gemeente Velp, sectie B, nummers 235, 301, 370 en 459;
- het project in strijd is met het geldende bestemmingsplan 'Landelijk Gebied' inclusief '1e Algehele herziening', waarin de locatie de bestemmingen 'Agrarisch gebied met Landschaps- en natuurwaarde', 'Buitenplaats', 'Water' en 'Zone transportleiding' heeft;
- derhalve een omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen en/of planologisch strijdig gebruik geweigerd behoort te worden, tenzij de bereidheid bestaat om mee te werken aan een herziening van het bestemmingsplan, een afwijking van het bestemmingsplan of een projectbesluit;
- de verzoeker de gemeente heeft verzocht om een afwijking van het bestemmingsplan ten behoeve van het project;
- de gemeente pas dan kan besluiten tot een afwijking van het bestemmingsplan als daarbij sprake is van een goede ruimtelijke motivatie;
- de gemeente uit een eerste onderzoek geen doorslaggevende planologische beletselen zijn gebleken die medewerking beletten aan dit verzoek;
- er evenwel uit de gevraagde afwijking van het bestemmingsplan schade voor de gemeente kan voortvloeien als bedoeld in artikel 6.1 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) waardoor er bij de gemeente gerede twijfel bestaat over de vereiste economische uitvoerbaarheid van de gevraagde planologische maatregel;
- in verband hiermee de verzoeker in overweging is gegeven voor eigen inzicht een planschaderisicoanalyse uit te voeren;
- de kosten van een planschaderisicoanalyse voor rekening van de verzoeker komen;

- de gemeente evenwel bereid is de door de verzoeker gevraagde planologische maatregel verder in procedure te brengen, onder de voorwaarde dat de verzoeker zich ten behoeve van de economische uitvoerbaarheid van de maatregel bereid verklaart een daaruit voortvloeiende voor tegemoetkoming in aanmerking komende planschade volledig aan de gemeente te compenseren;

- partijen de mogelijke gevolgen van de planologische wijziging ten gevolge van het realiseren van genoemd project, bestaande uit het mogelijk toekennen van verzoeken tot tegemoetkoming van in aanmerking komende planschade ingevolge artikel 6.1 Wro of nadeelcompensatie door de gemeente aan derden, wensen te regelen;

- de gemeentelijke Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade van kracht is op grond waarvan de verzoeker, als derde-belanghebbende, betrokken wordt bij de behandeling van aanvragen om tegemoetkoming in planschade;

zijn overeengekomen als volgt:

1 Na ondertekening van deze planschadeverhaalsovereenkomst zal de gemeente de planologische maatregel, zoals deze door de verzoeker is gevraagd en nader door de gemeente is en wordt vormgegeven, zo spoedig mogelijk in procedure brengen, een en ander zoals is aangegeven in de begeleidende brief, de intentieovereenkomst, van burgemeester en wethouders.

2 Deze overeenkomst laat de uitoefening van alle publiekrechtelijke bevoegdheden door de gemeente onverlet. De gemeente behoudt haar bevoegdheid om bij nadere overweging, onder meer als gevolg van indiening van schriftelijke of mondelinge zienswijzen, wijzigingen aan te brengen in de door de verzoeker gevraagde planologische maatregel of alsnog te weigeren deze maatregel te treffen.

3 De gemeente zal de verzoeker schriftelijk in kennis stellen van een aanvraag om tegemoetkoming in planschade als bedoeld in artikel 6.1 Wro die voortvloeit uit de afwijking van het bestemmingsplan zoals deze naar aanleiding van het door de verzoeker ingediende verzoek wordt vastgesteld door de gemeente en in werking treedt. De gemeente zal verzoeker bij de behandeling van zo'n aanvraag betrekken op de wijze zoals voorgeschreven in de gemeentelijke Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade.

4 De verzoeker verbindt zich om aan de gemeente het totale bedrag te compenseren van de planschade die onherroepelijk voor tegemoetkoming door de gemeente in aanmerking komt en die voortvloeit uit de planologische maatregel zoals deze naar aanleiding van het door de verzoeker ingediende verzoek door de gemeente wordt vastgesteld, respectievelijk in werking treedt.

5 Partijen komen overeen dat, steeds nadat door de gemeente een tegemoetkoming in planschade als bedoeld in artikel 4 van deze overeenkomst is toegekend en deze beslissing onherroepelijk is geworden, verzoeker het bedrag van de betreffende schadevergoeding aan de gemeente is verschuldigd en op eerste schriftelijke verzoek van de gemeente binnen twee weken na de dagtekening van dat verzoek aan haar zal uitbetalen. Verzoeker verplicht zich het bedrag binnen twee weken aan de gemeente over te maken door storting op rekeningnummer NL43BNGH028.500.7114 van de BNG ten name van de gemeente Rheden onder vermelding van 'planschadevergoeding project [redacted], ontsluitingsweg De Elzenhof kenmerk 406278'.

6 a Deze overeenkomst gaat in op de datum van ondertekening en blijft van kracht tot een periode van 5 jaar is verstreken na het onherroepelijk worden van de in artikel 1 genoemde planologische maatregel, met dien verstande dat de beëindiging slechts plaatsvindt indien en voor zover in die periode van 5 jaar geen verzoeken om tegemoetkoming in planschade zijn ingediend, dan wel indien en voor zover de in die periode ingediende verzoeken om planschadevergoeding alle voor de afloop van die periode tot in hoogste instantie zijn afgehandeld en tevens door verzoeker aan alle verplichtingen op grond van deze overeenkomst zal zijn voldaan.

b Indien vóór de afloop van de in lid a genoemde periode van 5 jaar een of meer verzoeken om tegemoetkoming in planschade door de gemeente zijn ontvangen en nog niet tot in hoogste instantie zijn afgehandeld wordt de overeenkomst verlengd gedurende een periode van 4 jaar of zoveel korter als nodig zal zijn om het laatste verzoek om planschadevergoeding tot in hoogste instantie af te handelen en tevens door verzoeker aan alle uit deze overeenkomst voortvloeiende verplichtingen zal zijn voldaan.

7 Deze overeenkomst vervalt zodra onherroepelijk komt vast te staan en schriftelijk tussen partijen is vastgelegd dat de gevraagde planologische maatregel niet wordt vastgesteld, of wordt vernietigd, respectievelijk niet wordt verleend.

8 Het is de verzoeker zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de gemeente niet toegestaan rechten en verplichtingen uit deze overeenkomst over te dragen aan derden. De gemeente is bevoegd aan een mogelijk te geven toestemming voorwaarden te verbinden.

9 Op deze overeenkomst is Nederlands recht van toepassing. Geschillen tussen partijen zullen worden beslecht door de bevoegde rechter in het arrondissement waarbinnen het grondgebied van de gemeente is gelegen.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend,

te Velp, ……..…….…….. 2023
de gemeente,

J.E. Straalman,
manager,
team Omgevingsrecht

te ……,……..…….…….. 2023
de verzoeker,

[redacted],
projectmanager,
ProRail

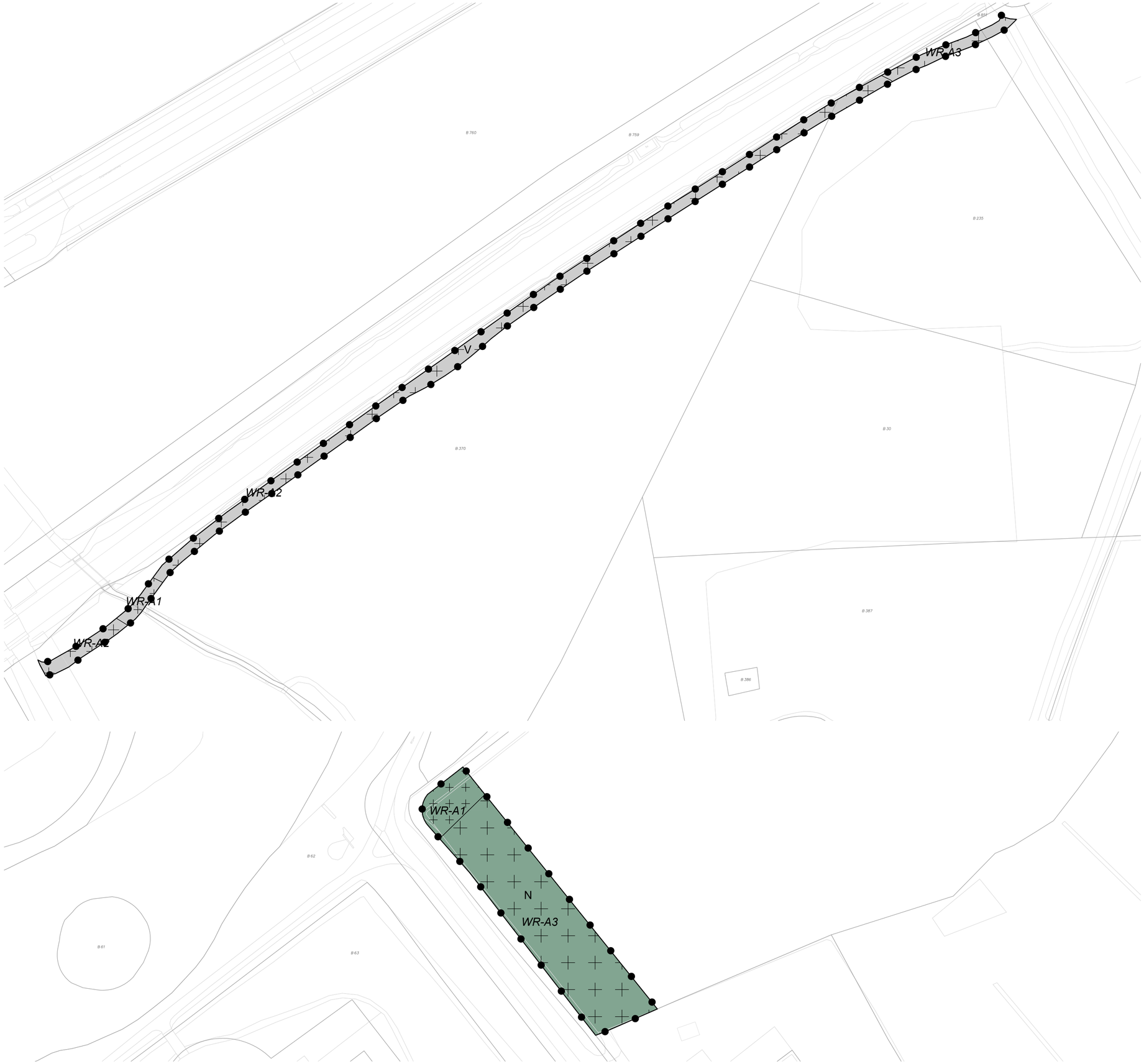

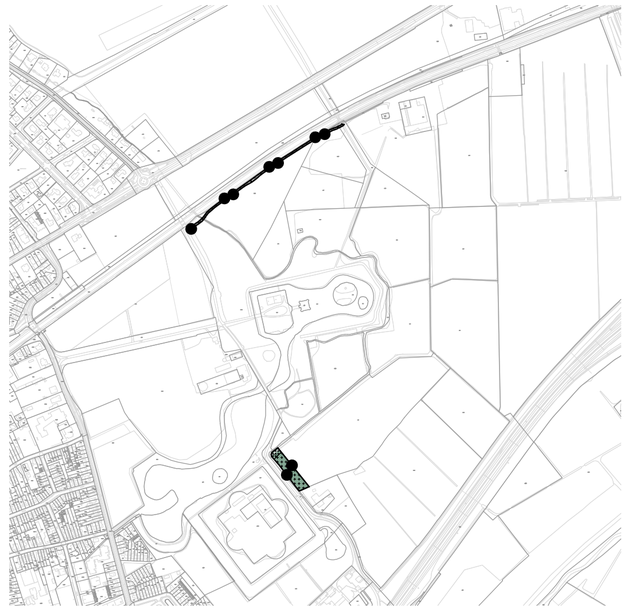

LEGENDA

Plangebied

Buitengebied Westerveld 2018

Enkelbestemmingen

N — Natuur

V — Verkeer

Dubbelbestemmingen

WR-A1 — Waarde - Archeologie 1

WR-A2 — Waarde - Archeologie 2

WR-A3 — Waarde - Archeologie 3

Verklaringen

ondergrond

SWECO
in samenwerking met

project:
Bestemmingsplan Landelijk Gebied, locatie langs de spoorlijn tussen Biljoen en Zutphensestraatweg 5b

Gemeente Rheden

onderdeel
verbeelding

projectnummer:
23SWECO004

status
ontwerp

identificatienummer:
NL.IMRO.0275.BLR-ON01

opdrachtgever:
Prorail

bladnummer:
1 van 1

SCHAAL : 1 : 1 000
FORMAAT : A2

datum : 16 augustus 2023
bestandsnaam : 23SWECO004-003

RUIMTE LOKET NL
Ruimteloket, data in kaart
| Linker Rottekade 292 | 3034 CV Rotterdam |
| 085 016 38 74 | info@ruimteloket.nl |
| www.ruimteloket.nl |

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
Gea Hofstede	1 Samenleving	3 Goede gezondheid en Welzijn 10 Ongelijkheid verminderen 11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		1

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Raadsinformatiebrief wachttijden bij aanvragen wonen, rollen en vervoer Wmo

INHOUD VOORSTEL

1. Raadsinformatiebrief wachttijden bij aanvragen wonen, rollen en vervoer Wmo ter kennisgeving aanbieden aan de gemeenteraad

1 Wat is de aanleiding?
Er zijn wachttijden ontstaan bij aanvragen wonen, rollen en vervoer Wmo. Hierover is de gemeenteraad al eerder geïnformeerd via raadsvragen en -antwoorden.
Met onderliggende raadsinformatiebrief informeren wij de gemeenteraad over de aanleiding van de wachttijden en de genomen en te nemen maatregelen.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)
Verordening maatschappelijke Ondersteuning gemeente Rheden 2019

3 Wat gaan wij ervoor doen?
Met deze informatiebrief informeren wij de gemeenteraad over de wachttijden bij aanvragen wonen, rollen en vervoer. Wij geven aan wat de aanleiding is van de wachttijden en de inzet om met de wachttijden om te gaan.

4 Wat zijn de financiële consequenties?
Er zijn geen financiële consequenties verbonden aan het aanbieden van de raadsinformatiebrief.

5 Wat zijn de risico's?
Wij informeren de gemeenteraad actief over de wachttijden. Aan de informatiebrief zijn geen risico's verbonden. Het effect van de inhoud van de raadsbrief kan wel risico's hebben omdat de wachttijden de wettelijke termijn van afhandelen van aanvragen onder druk zet. De maatregelen om hier mee on te gaan staan vermeld in de raadsinformatiebrief.

6 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
De raadsinformatiebrief is opgesteld met input van de verschillende verantwoordelijke teams binnen de gemeente.

7 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De reaadsinformatiebrief wordt ter kennisgeving gedeeld met de gemeenteraad

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Niet van toepassing.

Velp,

Aan de leden van de gemeenteraad

datum
19 september 2023

onderwerp
Wachttijden bij aanvragen wonen, rollen en vervoer Wmo

Geachte raadsleden en volgers,

Geachte gemeenteraad,

Wij willen u met deze raadsinformatiebrief informeren over de wachttijden waar inwoners mee te maken hebben wanneer zij een aanvraag doen voor een woningaanpassing, een rolstoel of een vervoersvorm (vanaf hier genoemd Wonen, Rollen, Vervoer: WRV) als onderdeel van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).
Wij hebben hier al enige tijd mee te maken en wij hebben u hierover eerder geïnformeerd via de p&c cyclus en aan de hand van raadsvragen.

Als college willen wij dat alle inwoners op tijd geholpen worden. Ondanks alle tijd, energie en aandacht die hieraan gegeven is en gegeven wordt, lukt dat voor deze voorzieningen niet. Dit vinden wij, net als u, zeer onwenselijk. Binnen onze mogelijkheden doen wij ons uiterste best om de wachttijden acceptabel te maken. Tegelijkertijd moeten wij onderkennen dat er op korte termijn ook geen eenvoudige, enkelvoudige oplossing voorhanden zal komen.

Wij informeren u in deze raadsinformatiebrief over de ontwikkelingen die aanleiding zijn van de wachttijden (1). Vervolgens zoomen wij in op het onderdeel woningaanpassingen waar het grootste knelpunt zit (2) en de ingezette maatregelen (3) en wij eindigen met een aantal concluderende opmerkingen (4).
(Nb: in deze brief gaat het niet om overige diensten/voorzieningen uit de Wmo (huishoudelijke hulp en begeleiding). Daar speelt deze wachttijdproblematiek niet.

Feitelijk: begin september 2023 staan er 173 aanvragen van inwoners open waarvan meer dan de helft aanvragen voor woningaanpassingen is. Inwoners moeten gemiddeld 7 maanden wachten voordat de aanvraag in behandeling genomen kan worden.
(Overigens blijft een spoedprocedure altijd mogelijk in geval van een snel-progressieve spierziekte of levensbedreigende situatie)

1. Maatschappelijke ontwikkelingen

Er is een aantal autonome ontwikkelingen die aanleiding geweest voor het ontstaan wachttijden. Al deze ontwikkelingen spelen ook nog eens tegelijkertijd en versterken elkaar. Dit zijn:

- **Dubbele vergrijzing**: wij hebben in onze gemeente te maken met een zogeheten dubbele vergrijzing. De dubbele vergrijzing is datgene wat er gebeurt wanneer niet alleen de groep ouderen in ons land steeds groter wordt, maar daarnaast de gemiddelde leeftijd ook steeds hoger wordt. In Rheden hebben we te maken met een

groter aandeel senioren (49,6% t.o.v. 41,3% met vergelijkbare gemeenten). Dit betekent ook een grotere aanspraak op extra voorzieningen zoals woningaanpassingen.
- **Groot tekort aan (geschikte) woningen:** er is een veel grotere vraag naar woningen dan aanbod. In 2030 verwachten wij een tekort van zeker 2000 levensloopgeschikte woningen. De druk is het grootst voor eenpersoonshuishoudens die zoeken in het goedkopere huur- of koopsegment. Demografische ontwikkelingen laten zien dat de groep eenpersoonshuishoudens de komende jaren alleen maar zal toenemen.
- **Geen doorstroming op de woningmarkt**: in de Wmo staat opgenomen dat wij inwoners kunnen vragen naar een passende woning te verhuizen. Wegens het gebrek aan woningen kan dat niet. Daardoor moeten wij vaker ongeschikte woningen toch geschikt maken, wat complexer is, meer tijd kost en voor veel kosten zorgt.
- **Effecten corona:** de wachttijden zijn ontstaan in 2020 omdat er in die periode langere tijd geen huisbezoeken konden plaatsvinden.
- **Zo lang mogelijk thuis wonen als maatschappelijke trend:** de maatschappelijke trend is dat ouderen zo lang mogelijk thuis blijven wonen en – na bijvoorbeeld een ziekenhuisopname - zo snel mogelijk weer naar huis terug kunnen gaan.
- **Voortgaande extramuralisering:** hierdoor verdwijnen woonzorginstellingen en zijn er meer woningen nodig om mensen individueel te huisvesten, bijvoorbeeld vanuit de GGZ of in de ontwikkeling van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis.
- **Huisvestingstaakstelling statushouders:** de huisvestingstaakstelling voor statushouders is in de afgelopen jaren gestegen en er staat een steeds grotere druk op om daar als gemeente in te voorzien.
- **Aannemers moeilijk te vinden:** het is een groot probleem geworden om aannemers te vinden voor het uitvoeren van werkzaamheden. Ook een tekort aan bouwmaterialen en leveringsproblemen speelt ons parten.
- **De werking van de arbeidsmarkt:** de afgelopen jaren is de arbeidsmarkt fundamenteel van karakter veranderd. Was deze eerst "ruim", nu is de arbeidsmarkt steeds meer een zogeheten "werknemers-arbeidsmarkt", waardoor veel werknemers kansen zien om van baan te veranderen. Ook binnen onze organisatie is dat aan de orde. Consulenten met dit specialisme zijn moeilijk te vinden op de arbeidsmarkt waardoor vacatures open blijven staan en/of nieuwe medewerkers zonder parate kennis lang ingewerkt moeten worden. Hierdoor is discontinuïteit in de dienstverlening ontstaan.

Bovenstaande autonome ontwikkelingen zijn de aanleiding voor het ontstaan van de wachttijden.

2. Woningaanpassingen uitgelicht

De gemeente is vanuit de Wmo verantwoordelijk voor het realiseren van woningaanpassingen voor inwoners die door een "plotseling opgetreden, niet voorzienbare beperking, belemmeringen ondervinden bij de primaire functies binnen de woning.
Dit kan gaan om relatief kleine, eenvoudige aanpassingen, zoals een traplift, een drempelhulp, een vlonder voor een veilige toegang of doorgang, een deurautomaat om een zware deur te kunnen openen of een zitje in de douche.

Daarnaast zijn er grote en complexe aanpassingen, zoals keukenaanpassingen voor rolstoelgebruik, een badkameraanpassing waarbij het bad wordt verwijderd om ruimte te maken voor een inloopdouche, het plaatsen van een complete zorgunit in de eigen tuin of het realiseren van een aanbouw aan de woning.
Ook worden bergingen en schuren aangepast net als het bijbehorend straatwerk om veilig in en uit te rijden. Wanneer de bestaande berging geen mogelijkheden biedt, plaatsen we externe safes voor scootmobielen in de buurt van de woning. Hiervoor is regelmatig een vergunning nodig vanuit de omgevingswet.

Meer dan de helft van de WRV-aanvragen gaat om aanvragen voor een woningaanpassing. Door de veelheid van deze complexe aanvragen die veelal ook een langere doorlooptijd van realisatie hebben lopen andere aanvragen, voor bijvoorbeeld een rolstoel of een vervoersvoorziening, automatisch ook vertraging op. Daarnaast is de ervaring dat uit een aanvraag voor een rolstoel of een scootmobiel ook vaak een aanvraag voor een

woningaanpassing volgt. De rolstoel of scootmobiel moet immers droog en afgesloten gestald kunnen worden en er is een oplaadpunt nodig. Ook moet de toegang en de doorgang van een stalling of woning geschikt gemaakt worden.
Tot nu toe maken wij in de afhandeling van aanvragen geen onderscheid in het soort aanvraag maar worden aanvragen op volgorde van binnenkomst opgepakt.
De aanvraag en uitvoering van grotere en complexe woningaanpassingen kost de consulent veel tijd. Zij hebben vaak te maken met meerdere aannemers en leveranciers en doorlooptijden van vergunningsaanvragen. Ook is er veelvuldig overleg met Verenigingen van eigenaren (VVE) en andere eigenaren nodig, waarbij iedere verhuurder weer eigen regels stelt en het ook voorkomt dat er sprake is van tegenstrijdige belangen tussen verhuurders en (VVE's).

Tot slot: nieuwe eisen brandveiligheid per 1-1-2024
In verschillende wooncomplexen in onze gemeente staan scootmobielen geparkeerd in de algemene ruimtes, in gangen en op galerijen. Dit met medeweten van verhuurder en gemeente. Bij deze, veelal oudere, complexen is geen geschikte berging of schuur aanwezig. Per 1 januari 2024 worden de brandveiligheidsregels fors aangescherpt en is dit niet meer toegestaan. Dit betekent dat er een stalling moet worden gerealiseerd naast het complex. Op het moment dat er voor dit stallingsprobleem geen oplossing wordt gevonden, betekent dit dat deze woningen niet langer gelabeld kunnen worden als levensloopgeschikt.

3. Ingezette maatregelen

Naar aanleiding van de wachttijden hebben we de volgende maatregelen getroffen of worden ingezet:

- **Uitbreiding formatie:** al in 2020 is een wachttijd ontstaan door ziekte en vertrek van consulenten. Na inzet van veel wisselende inhuur is in 2021 gestart met het vast vervullen van vacatures. De formatie is vanaf dat moment langzamerhand uitgebreid van 2 naar 6 fte consulenten. Hierbij moeten we rekening houden met inwerkperiode en ontwikkelen van kennis en ervaring.
- **Advisering gebruik te maken van de hulpmiddelen-uitleen: i**nwoners die zich bij ons melden met de vraag om een rolstoel of hulpmiddel krijgen recent van ons het advies om de gevraagde voorziening voorlopig te lenen bij de hulpmiddelen-uitleen. Dit kan een half jaar lang gratis vanuit de zorgverzekeringswet). Tijdens deze periode kan een keukentafelgesprek worden gepland om te onderzoeken of er sprake is van een noodzaak voor verstrekking van de voorziening vanuit de Wmo.
- **Communicatie over de wachttijden:** wij informeren inwoners direct bij de aanvraag over het bestaan van wachttijden. Daarnaast gaan wij dit najaar iedereen actief aanvullende informeren na een aantal weken na de aanvraag.
- **Aangescherpte afspraken met woningcorporatie Vivare:** Wij zijn bezig met het maken/aanscherpen van afspraken met Vivare over:
    - Het beschikbaar houden van een al aangepaste rolstoelgeschikte woning die vrij komt voor iemand met een indicatie voor precies zo'n woning. Tot nu toe vroeg Vivare van de vorige huurder om de woning in de oorspronkelijke staat op te leveren waardoor alle aanpassingen bij vertrek verwijderd moesten worden.
    - Het voorkomen dat inwoners van buiten de gemeente Rheden een – voor hen - ongeschikte woning accepteren. Dit om ongewenste woningaanpassingen te voorkomen.
    - Het voldoen aan de nieuwe eisen van brandveiligheid voor het stallen van scootmobielen.
    - Het betrekken van consulenten WRV bij het toewijzen van levensloop- of rolstoelgeschikte woningen. Dit voorkomt dat inwoners in een voor hen niet-geschikte woning gaan wonen en zich vervolgens bij ons melden met de vraag voor een aanpassing.
- **Inwoners informeren over geschikte woningen**
  Inwoners moeten worden geïnformeerd over de verplichting om te verhuizen naar een, voor hen geschikte woning. Er is geen aanspraak op een woningaanpassing vanuit de

Wmo wanneer men verhuist naar een inadequate woning. Inwoners zijn hier niet van op de hoogte. Vivare en de gemeente gaan dit helder en eenduidig communiceren.

- **Afspraken maken over mensen van buiten Rheden die een woning accepteren in onze gemeente:** de gemeente Rheden heeft een relatief groot aanbod van goedkope woningen en sociale huurwoningen. Door de stijgende huizenprijzen in de omliggende gemeenten worden de relatief goedkope woningen in Rheden betrokken door mensen met voorrang uit de omliggende gemeenten. Het komt steeds vaker voor dat mensen in zo'n situatie naar een niet geschikte woning verhuizen en bij ons een aanvraag doen voor een woningaanpassing.
- **Samenwerking met STOER en Wooncoaches:** we werken samen met de vrijwilligers van stichting STOER en de Wooncoaches van Incluzio. Zij komen bij onze inwoners achter de voordeur en geven tijdig advies over eenvoudige woningaanpassingen en uitleg over met welke vraag men bij de gemeente kan aankloppen. Zij kunnen uitleg geven over wat van de inwoner zelf wordt verwacht en daarbij de juiste ondersteuning bieden. Te denken valt aan Mijn Huis, Mijn Toekomst (vergoeding) of Toekomstbestendig Wonen (lening). Dit kan onnodige Wmo aanvragen voorkomen.
- **Vereenvoudigde afhandeling van vergunningaanvragen:** met de afdeling Omgevingsrecht en Veiligheid maken we afspraken over een versnelde en vereenvoudigde afhandeling van de aanvraag voor vergunningen en wijziging van het bestemmingsplan waar het gaat om het plaatsen van stallingen bij bovengenoemde complexen.
- **Vaste, lokale aannemers en prijsafspraken:** een onderzoeksrichting die wij gaan oppakken is het werken met een aantal vaste, lokale aannemers waarmee we, voor de veel voorkomende aanpassingen, vaste prijsafspraken willen maken. Het tijdrovende opvragen, wachten op en beoordelen van offertes is dan niet meer nodig. Bij de grotere en complexere aanvragen blijven we wel werken met offertes. Dit is een intensief proces waarbij wij toetsen of lokale aannemers afspraken willen maken en waarbij getoetst moet worden aan welke aanbestedingsregels wij hier moeten voldoen. Een inzicht in de mogelijkheden verwachten wij in het 2e kwartaal 2024.
- **Telefonische afhandeling van vragen:** we onderzoeken of we nieuwe vragen van inwoners die al langer bij ons bekend zijn telefonisch kunnen afhandelen. Hierbij maken we gebruik van al bestaande rapportages uit aanvragen voor hulp bij huishouden of begeleiding.
- **Inzet van ergotherapeuten:** wij zijn in gesprek met ergotherapeuten om uit te zoeken wat zij voor ons kunnen betekenen. Ergotherapeuten kunnen vanuit hun expertise een aanvraag voor een hulpmiddel, rolstoel, scootmobiel of woonvoorziening onderzoeken en vervolgens advies uitbrengen aan onze consulenten die voor de toewijzing kunnen zorgen. Op korte termijn heeft dit geen grote impact op de wachtlijsten, het effect ligt op de langere termijn.
- **Eigen bijdrage Wmo:** in 2026 wordt een inkomensafhankelijke eigen bijdrage ingevoerd voor Wmo maatwerk. Dit betekent dat het huidige abonnementstarief van € 19,00 per maand komt te vervallen en inwoners een eigen bijdrage gaan betalen gerelateerd aan het inkomen. Wij verwachten niet dat deze verandering het aantal aanvragen voor woningaanpassingen gaat terugdringen. Het grootste deel van de aanpassingen doen wij in woningen binnen de sociale huursector. Voor deze inwoners is er meestal geen andere keuze dan een beroep te doen op de Wmo.

4. Conclusie

Het probleem van de wachttijden bij aanvragen wonen, rollen en vervoer wordt veroorzaakt door autonome ontwikkelingen: woningnood, vergrijzing, beschikbaarheid bouwbedrijven en leveringsproblemen. Hiernaast zijn woningaanpassingen complex.
We gaan de wachttijden niet op korte termijn structureel wegnemen met bovengenoemde acties. Het onderliggende probleem, namelijk het tekort aan geschikte woningen voor de inwoners die langer thuis moeten blijven wonen, kunnen wij vanuit de Wmo niet oplossen. Wel treffen wij maatregelen (punt 3) waar wij op als gemeente op inzetten.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Martin Rommers
Secretaris (waarnemend).

Regio Centraal Gelderland

SAMEN, VOOR ELKAAR

Raadsinformatiebrief Beschermd Wonen

Geachte leden van de raad,

Met een raadsinformatiebrief van juni 2023 (op de raadsagenda van 26 september als ingekomen stuk) informeerden wij u met een raadsinformatiebrief over de regionale ontwikkelingen in het kader van Beschermd Wonen (BW). In die brief meldden wij u dat de colleges van de tien samenwerkende gemeenten werken aan regionale financiële afspraken om de overgang naar de nieuwe situatie per 1 januari 2025 te maken. De afspraken zijn ook daarna nodig om financiële risico's in de eerste jaren na de overgang gezamenlijk op te vangen. De gemeenten werken de komende jaren aan de opbouw van lokale voorzieningen om hun eigen inwoners zoveel mogelijk in de eigen gemeente een beschermd thuis te kunnen bieden. Bovendien dienen een aantal voorzieningen voor Beschermd Wonen regionaal in stand te worden gehouden.

Tot en met 2024 ontvangt de gemeente Arnhem als centrumgemeente nog de volledige Rijksuitkering Beschermd Wonen. Vanaf 2025 wordt de rijksuitkering over een periode van tien jaar op basis van objectieve criteria herverdeeld over alle gemeenten. Uitgaande van de geleidelijke uitstroom van de huidige cliënten, daalt het historische budget dat de centrumgemeente Arnhem nu ontvangt, naar nul. Tegelijk bouwt het nieuwe budget op voor alle gemeenten, naar een nieuw niveau. Dit totaalbudget zal voor de regio Centraal Gelderland na tien jaar lager zijn dan het huidige budget dat de gemeente Arnhem ontvangt, maar voldoende om beschermd wonen en beschermd thuis te financieren.

Inmiddels zijn de gesprekken afgerond, en hebben de colleges ingestemd met het definitieve voorstel. In deze raadsinformatiebrief informeren wij u over de gemaakte afspraken. Algemeen uitgangspunt voor deze afspraken is dat de nieuwe wetgeving met betrekking tot Beschermd Wonen ingaat per 1 januari 2025.

De financiële afspraken hebben betrekking op:

a. Regionale financiële afspraken voor de jaren 2022, 2023 en 2024.
b. Regionale financiële afspraken voor de periode 2025 – 2034.
c. Afspraken over onderlinge solidariteit en risicobeheersing.

a. Regionale financiële afspraken voor de jaren 2022, 2023 en 2024:

De regiogemeenten bereiden zich voor op de overheveling van de verantwoordelijkheid voor Beschermd Wonen en Beschermd Thuis. Hiervoor ontvangen zij tot en met 2024 nog geen eigen middelen. De gemeente Arnhem draagt vanuit de Rijksuitkering die zij als centrumgemeente ontvangt, tot en met 2024 bij aan de voorbereiding op deze nieuwe situatie. Daartoe stelt zij zogeheten 'ambulantiseringsmiddelen' aan de gemeenten in de regio beschikbaar. Daarmee bouwen gemeenten voorzieningen op om hun eigen inwoners zoveel mogelijk in de eigen gemeente een beschermd thuis te bieden. Ook neemt de gemeente Arnhem de gemaakte kosten voor de zorg voor mensen met een licht verstandelijke beperking over de jaren 2022, 2023 en 2024 voor haar rekening. Arnhem ontvangt als centrumgemeente ook budget voor de secundaire kosten van een cliënt in Beschermd Wonen, zoals een uitkering, vervoerskosten, schuldhulpverlening. Deze secundaire kosten worden vergoed aan de gemeente waar de cliënt beschermd woont. Als laatste vergoedt de gemeente Arnhem de



kosten van de regionale programmaorganisatie vanuit het centrumgemeentelijk budget.

b. Regionale financiële afspraken voor de periode 2025 – 2034

Vanaf 2025 is er een strikte scheiding tussen bestaande en nieuwe cliënten Beschermd Wonen. Alle kosten voor bestaande cliënten, zowel (primaire) zorgkosten als (secundaire) bijkomende kosten komen voor rekening van de gemeente Arnhem. Hiervoor ontvangt de gemeente Arnhem de komende zes jaar, in geleidelijke afbouw, vanuit het Rijk een budget gebaseerd op het historische budget. Nieuwe cliënten vallen onder financiële verantwoordelijkheid van de eigen gemeente, ook als deze cliënt ergens anders beschermd gaat wonen. Ook alle overige kosten komen voor rekening van de gemeenten in de regio. Uitzondering hierop zijn de kosten voor een Regionaal Expertise Team voor de toegangen. Deze kosten komen tot en met uiterlijk 2027 voor rekening van de gemeente Arnhem.

c. Afspraken over onderlinge solidariteit vanaf 2025

In de Kadernota hebben de gemeenten uitgesproken te streven naar een voor alle gemeenten geleidelijke overgang. Daarom willen de gemeenten ook afspraken maken over solidariteit. Solidariteit heeft, zo is in onze regio afgesproken, betrekking op het gezamenlijk opvangen van onverwacht optredende financiële tekorten bij gemeenten ten aanzien van de kosten van beschermd wonen en beschermd thuis voor nieuwe cliënten. De gemeenten dragen de financiële risico's gezamenlijk gedurende zes jaar vanaf het moment van ingaan van het objectief verdeelmodel. Dit is de periode waarin het historisch verdeelmodel wordt afgebouwd.

Een tekort kan optreden wanneer het aantal cliënten negatief afwijkt van de prognose waarop de rijksuitkering die de gemeente ontvangt, is gebaseerd. Omdat het budget stapsgewijs wordt opgebouwd, is het risico op een tekort in de eerste jaren het grootst.

Onderlinge verrekening

Wanneer een gemeente met een tekort wordt geconfronteerd, dient deze gemeente ('tekortgemeente) een verzoek in tot compensatie van het tekort en besluiten de gemeenten over te gaan tot een onderlinge verrekening. Er zijn afspraken gemaakt over de procedure en het objectief verdeelmodel dat we hiervoor gebruiken. Daarbij geldt dat er bij een andere gemeente door deze onderlinge verrekening geen tekort mag ontstaan. Ook de gemeente Arnhem kan op basis van deze methode een tekort hebben. De gemeente Arnhem zal dit tekort volledig compenseren vanuit het historisch budget dat zij de eerste zes jaar nog ontvangt.

Goede monitoring is randvoorwaarde

Een goede monitoring is randvoorwaarde voor de uitvoering van deze afspraken. De komende tijd wordt hiervoor een plan uitgewerkt. De bedoeling is om door middel van een halfjaarlijkse monitor waar nodig te kunnen bijsturen. Wanneer zich in een of meerdere gemeenten onverwachte scheefgroei voordoet, gaan we hierover in gesprek. Bij deze gesprekken wordt het Regionaal Expertiseteam betrokken om te beoordelen of en hoe de scheefgroei kan worden voorkomen. Zo proberen we een voorzien tekort tijdig om te buigen.

Tussentijdse evaluatie van de afspraken

Uitgangspunt voor de solidariteitsafspraken is dat het om een tijdelijke situatie gaat. Naderhand zal een gemeente een onverwacht tekort zelf moeten opvangen. De solidariteitsafspraken gelden daarom voor de eerste zes jaar vanaf het moment van ingaan van het objectief verdeelmodel. De solidariteitsafspraken worden na vijf jaar aan de hand van nader te bepalen criteria geëvalueerd, tenzij de gemeenten aanleiding zien om de afspraken eerder te evalueren.

Wat kunt u van ons verwachten?

De financiële gevolgen van deze afspraken zullen wij verwerken in de begroting 2024-2027. Voor zover dit de jaren 2022 en 2023 betreft verwerken wij deze afspraken in de jaarrekening 2023 (of tussenrapportage / bestuursrapportage 2023).

Daarnaast bereiden wij, zoals eerder aangekondigd, een samenwerkingsconvenant voor waarin deze afspraken samen met andere afspraken over de regionale samenwerking rondom BW zullen worden vastgelegd. Wij verwachten u dit convenant voor het einde van het jaar 2023 ter kennisname te kunnen toesturen. Tegelijk werken wij, zoals in vorige brief reeds vermeld, door aan de voorbereiding en de implementatie van het nieuwe beleid voor Beschermd Wonen en Beschermd Thuis in de regio.

MEMO t.b.v. B en W

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
C. van Eert	3 Bestuur & Organisatie	11 Duurzame steden en gemeenschappen 17 Partnerschappen om doelstellingen te bereiken

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
26-09-2023		

rol raad
Ter kennisname

onderwerp
Bestuurskrachtonderzoek gemeente Renkum

INHOUD
Kennisnemen van het bestuurskrachtonderzoek "Bestuurlijke toekomst gemeente Renkum" dd 08 september 2023.

1 Wat is de aanleiding?
Verschillende kleinere gemeenten in onze regio ervaren knelpunten in hun bestuurs- en organisatiekracht. In de regel gaat het om kwetsbare financiën en een kwetsbare organisatie, de continuïteit van voorzieningen die onder druk komt, nieuwe complexe taken die vaak ook een integrale oplossing vereisen en veranderende betrokkenheid en behoeften vanuit de samenleving.
In de afgelopen maanden hebben verschillende gemeenten om die reden contact gezocht met de gemeente Rheden om de mogelijkheden van intensieve(re) samenwerking te verkennen. Dit betrof o.a. de gemeenten Rozendaal, Doesburg en Renkum.
Recent heeft ons College ingestemd met een verdere intensivering van de samenwerking met Rozendaal. Met Doesburg is een verkennend traject uitgevoerd naar de toepasbaarheid van het Gastheermodel waarbij taken door Rheden worden uitgevoerd. Doesburg gaat als vervolg hierop naar verwachting een herindelingsscenario verkennen.
Op verzoek van Renkum heeft medio 2023 een verkennend bestuurlijk gesprek naar intensivering van de samenwerking plaatsgevonden. Dit als onderdeel van hun zoektocht naar een duurzaam toekomstperspectief.

2 Bestuurskracht Renkum en toekomstscenario's
In het najaar van 2020 heeft de gemeenteraad van Renkum besloten te willen werken aan een solide toekomstperspectief. De raad en het college maakten toen de afspraak om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om Renkum toekomstbestendig te organiseren. In mei 2021 kreeg het bureau Berenschot de opdracht om de bestuurskracht te onderzoeken en om een aantal mogelijke toekomstscenario's in kaart te brengen. Begin januari 2022 leverde Berenschot het eindrapport.
Het onderzoek naar de bestuurskracht richtte zich op de slagkracht van het bestuur (gemeenteraad en college), het functioneren van de organisatie, het partnerschap van

Renkum volgens de buurgemeenten, ondernemers en maatschappelijke organisaties, en de slagkracht richting de regio en onze dorpen/ samenleving. Het algemene beeld op basis van het Berenschot onderzoek is dat de Renkumse bestuurskracht kwetsbaar en zorgelijk is. Berenschot beschrijft vijf toekomstscenario's waarmee Renkum op de langere termijn haar bestuurskracht zou kunnen vergroten:

1. Blijven investeren in de ambtelijke organisatie
2. Strategisch samenwerken met een beperkt aantal partners
3. Combinatie van een regie-organisatie met centrumgemeente
4. Een ambtelijke fusie met één of meerdere gemeenten
5. Vormen van een nieuwe gemeente door herindeling

Berenschot adviseert om aan de slag te gaan met een aantal optimalisatiemogelijkheden en anderzijds om een concrete keuze te maken voor een toekomstperspectief.
Op basis hiervan heeft een ambtelijke werkgroep in de afgelopen maanden een verdere verdieping opgesteld van mogelijke toekomstscenario's (cf. 2 t/m 5). Het ambtelijk onderzoek en advies is weergegeven in bijgaande rapportage "*Bestuurlijke Toekomst Renkum. Onderzoeksrapport*" dd 08 september 2023.

3 Conclusies en advies Renkum (ambtelijk)
De ambtelijke projectgroep van Renkum komt tot de conclusie dat het scenario herindeling op basis van inhoudelijke argumenten de beste optie is voor Renkum. Ook concludeert de projectgroep dat het herindelingsscenario niet direct haalbaar is omdat er nu geen partner is die voor herindeling openstaat of omdat de herindelingspartner niet logisch is.
Daarbij is als potentiële herindelingspartner gekeken naar Wageningen, Arnhem en Rheden.

Voor het vervolgtraject adviseert de projectgroep een aanpak te kiezen waarin parallel twee sporen worden bewandeld. Een spoor voor de kortere termijn gericht op het (verder) ontwikkelen van de gemeentelijke organisatie (Renkum kan nog even zelfstandig vooruit) en een spoor voor de langere termijn gericht op het geadviseerde herindelingsscenario.

Het spoor voor de langere termijn richt zich op het zetten van de eerste (voorzichtige) stappen in de richting van een mogelijke herindeling. Onderdeel van dit spoor is het in gesprek gaan en blijven met Wageningen, maar ook met Arnhem en Rheden, en andere belangrijke stakeholders. Die gesprekken hebben geen formeel karakter en zijn eerder bedoeld voor het verder uitdiepen van mogelijke kansen en bedreigingen van een herindeling.

4 Besluitvormingsproces Renkum
Het ambtelijk onderzoeksrapport is nu nog vertrouwelijk. De Renkumse planning van het besluitvormingsproces op hoofdlijnen:

- 26 september: besluit B&W
- 27 september: onderzoeksrapport openbaar (o.a. verzonden aan Wageningen, Arnhem, Rheden en Provincie)
- 29 november: Raadsvergadering met besluitvorming over raadsvoorstel bestuurlijke toekomst.

Het is aan Renkum om hier positie in te nemen. Op basis van die uitkomst gaat de gemeente Rheden zich beraden.

Velp, 26 september 2023



Onderzoeksrapport

8 september 2023

Projectgroep Bestuurlijke toekomst Gemeente Renkum

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding: waarom onderzoeken we de bestuurlijke toekomst van onze gemeente?	5
1.2	Achtergrond: de resultaten van het (eerdere) onderzoek naar onze bestuurskracht en mogelijke scenario's voor de toekomst	6
1.3	Opzet onderzoeksrapport	9
2	Komen tot een keuze voor een toekomstscenario: probleemstelling en opzet van het traject bestuurlijke toekomst	10
2.1	Doelstelling van het traject	10
2.2	Probleemstelling en deelvragen	10
2.3	Doorlopen stappen in het traject	11
2.3.1	Voorbereiding traject: stappen, organisatie en betrokken partners	11
2.3.2	Kaders traject: welke toekomstscenario's te onderzoeken, hoe onze inwoners te betrekken en welke beoordelingscriteria te hanteren?	12
2.3.3	Verkenning: raadpleging stakeholders en inwoners	15
2.3.4	Verkenning: eigen oriëntatie	18
2.3.5	Verkenning: nadere verkenning samenwerkingspartners	20
2.3.6	Verkenning: feitenonderzoek	21
2.3.7	Synthese en formuleren advies	23
3	Opinies over de toekomst van Renkum	26
3.1	Inleiding	26
3.2	Identiteit	26
3.3	Dienstverlening	27
3.4	Voorzieningen	28
3.5	Toekomst van de Gemeente Renkum	29
3.6	Toekomstscenario's	31
3.7	Conclusies	33
4	Scenario Strategisch samenwerken met een beperkt aantal partners	35
4.1	Inleiding	35
4.2	Feiten en ervaringen	35
4.3	Financiële en organisatorische consequenties	37
4.3.1	Incidentele kosten en meerjarig perspectief	37
4.3.2	Implementatie en realisatie	37
4.4	Haalbaarheid	38
4.5	Conclusies	40

5	Scenario Combinatie van regie-organisatie met centrumgemeente	44
5.1	Inleiding	44
5.2	Feiten en ervaringen	44
5.3	Financiële en organisatorische consequenties	46
5.3.1	Incidentele kosten en meerjarig perspectief	46
5.3.2	Implementatie en realisatie	46
5.4	Haalbaarheid	47
5.5	Conclusies	47
6	Scenario Ambtelijke fusie met één of meerdere gemeenten	49
6.1	Inleiding	49
6.2	Feiten en ervaringen	49
6.3	Financiële en organisatorische consequenties	52
6.3.1	Incidentele kosten en meerjarig perspectief	52
6.3.2	Implementatie en realisatie	52
6.4	Haalbaarheid	53
6.5	Conclusies	53
7	Scenario Vorming van een nieuwe gemeente door herindeling	56
7.1	Inleiding	56
7.2	Feiten en ervaringen	56
7.3	Financiële en organisatorische consequenties	58
7.3.1	Incidentele kosten en meerjarig perspectief	58
7.3.2	Implementatie en realisatie	60
7.4	Haalbaarheid	61
7.5	Conclusies	63
8	Conclusies en advies	67
8.1	Inleiding	67
8.2	Beantwoording van de onderzoeksvragen	68
8.2.1	Criteria voor het afwegen van de toekomstscenario's	69
8.2.2	Opinies van onze inwoners over de toekomst van Renkum	69
8.2.3	Ervaringen elders met verschillende vormen van samenwerking	70
8.3	Waardering van de toekomstscenario's: hoe wegen de scenario's tegen elkaar af?	71
8.3.1	Organisatie (en bestuur)	71
8.3.2	Identiteit	73
8.3.3	Dienstverlening	74
8.3.4	Voorzieningen	74

8.4	Conclusie: het scenario waarmee het beste richting wordt gegeven aan de ontwikkeling van onze bestuurskracht op de langere termijn	75
8.5	Haalbaarheid van het toekomstscenario	76
8.5.1	Mogelijke samenwerkingspartners	76
8.5.2	Implementatie en financiële en organisatorische consequenties	79
8.6	Advies en aanbevelingen voor de (eerstvolgende) vervolgstappen	80
8.6.1	Advies	80
8.6.2	Aanbevelingen	80
	Bronnen	83

1 Inleiding

1.1 Aanleiding: waarom onderzoeken we de bestuurlijke toekomst van onze gemeente?

Waarom onze bestuurlijke toekomst onderzoeken?

We willen dat het fijn leven, wonen en werken is in onze gemeente. Het doel – en zelfs bestaansrecht – van ons als gemeentelijk bestuur en organisatie is immers het creëren van maatschappelijke meerwaarde voor onze inwoners. We merken echter al enige tijd dat het lastig is (steeds lastiger wordt) om de voorzieningen voor onze inwoners in stand te houden. Hoewel op dit moment minder nijpend dan voorheen, is onze financiële situatie – net als die van veel gemeenten – niet altijd even rooskleurig. De vooruitzichten voor de toekomst zijn ook onzeker, omdat we hierin sterk afhankelijk zijn van de ontwikkelingen in het Gemeentefonds.

We willen graag een goede werkgever zijn voor de medewerkers van de gemeentelijke organisatie. We hebben een organisatie met een beperkte omvang. Veel functies worden slechts door één medewerker uitgevoerd en in sommige gevallen vervult één medewerker meerdere functies. Dat maakt dat we kwetsbaar zijn wat betreft sommige taken. Het heeft ook gevolgen voor de continuïteit, zeker omdat we als niet al te grote gemeente ook moeite hebben met het binden en aantrekken van talent op de krappe arbeidsmarkt van dit moment (OV.06 & OV.07). Het resultaat is dat we terughoudend zijn in het werk en niet al onze doelen – binnen de gewenste termijnen – kunnen behalen. Soms moeten projecten wachten omdat we niet genoeg medewerkers hebben om ze uit te voeren.

Naast financiële en organisatorische aandachtspunten, komen ook opgaven op ons af als gevolg van nieuwe wetgeving en taken – denk aan (recent) inburgering, beschermd wonen, opvang van vluchtelingen en de energietransitie – en een veranderende samenleving. Laatstgenoemde maatschappelijke veranderingen vragen ook steeds om organisatieveranderingen. Als gemeente willen (moeten) we namelijk zo goed mogelijk antwoord geven op de wensen en eisen van inwoners en andere belanghebbenden (OV.04: 9).

Onderzoek naar onze bestuurskracht

In het najaar van 2020 namen we daarom in de meerjarenbegroting op dat we willen werken aan een solide toekomstperspectief. De raad en het college maakten toen de afspraak om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om onze gemeente toekomstbestendig te organiseren. Het doel van dit onderzoek zou daarbij zijn om toekomstscenario's in beeld te brengen – concreet van toepassing op onze gemeente en stevig onderbouwd – waarbij minimaal het huidige dienstverlening- en voorzieningenniveau langdurig kan worden gegarandeerd.

Na het maken van afspraken met de Provincie Gelderland over een financiële bijdrage, gaven we in mei 2021 bureau Berenschot de opdracht om aan de slag te gaan met dit onderzoek naar onze bestuurskracht[1] en het aan de hand daarvan in kaart brengen van mogelijke toekomstscenario's. Begin januari 2022 leverde Berenschot het eindrapport van het bestuurskrachtonderzoek op en dit is besproken in de raadsvergadering van 26 januari 2022.

[1] Bestuurskracht kan worden gedefinieerd als het vermogen van de gemeente – al dan niet in samenwerking met anderen – om maatschappelijke meerwaarde *(public value)* te creëren (OV.01: 10).

De raad heeft bij de raadsbehandeling gevraagd aan het college om aan de slag te gaan met het treffen van voorbereidingen, zodat de nieuwe raad – na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 – het gesprek kan starten over de toekomstscenario's. Ook heeft de raad de nieuwe raad geadviseerd om – zo mogelijk voor het einde van 2022 – een keuze te maken voor een nader uit te werken toekomstscenario. Dat het maken van de keuze uiteindelijk wat langere tijd heeft gevraagd, heeft vooral te maken met ontwikkelingen die niet bekend waren ten tijde van de raadsbehandeling – onder andere de personele inzet voor het opvangen van vluchtelingen uit Oekraïne – en de gewenste zorgvuldigheid in het traject om te komen tot een keuze.

1.2 Achtergrond: de resultaten van het (eerdere) onderzoek naar onze bestuurskracht en mogelijke scenario's voor de toekomst

Het onderzoek van bureau Berenschot gaf inzicht in onze bestuurskracht. Hierbij is gekeken naar de slagkracht van ons bestuur (gemeenteraad en college), het functioneren van de organisatie, het partnerschap van Renkum volgens onze buurgemeenten, ondernemers en maatschappelijke organisaties, en onze slagkracht richting de regio en onze dorpen/ samenleving. Berenschot stelde het beeld van onze bestuurskracht samen op basis van feiten, beelden en opinies van zowel de gebiedsagenda als bestuur en organisatie. Daarnaast is dit – waar mogelijk – onderbouwd met objectieve informatie over kosten, formatie-omvang en kwetsbaarheid van de organisatie (OV.01: 43).

Figuur 1.1 Beeld van de bestuurskracht van de Gemeente Renkum

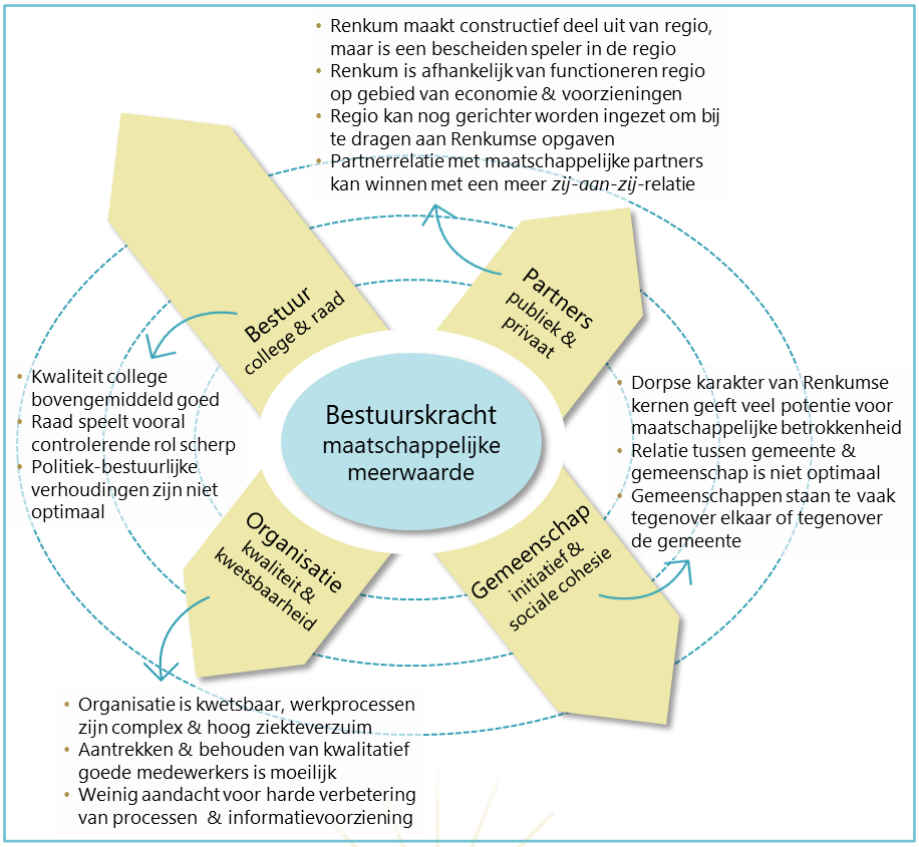

Bron: OV.01: 43-48

Beeld van onze bestuurskracht

Het algemene beeld op basis van het onderzoek is dat onze bestuurskracht kwetsbaar en zorgelijk is. Tegelijkertijd is er wel veel ruimte voor verbetering (OV.01: 47). In figuur 1.1 is samengevat weergegeven wat het beeld is van onze bestuurskracht aan de hand van de vier aspecten van bestuurskracht – bestuur, organisatie, partner en gemeenschap. Zoals blijkt uit de figuur, is onze bestuurskracht op sommige vlakken goed, bijvoorbeeld ten aanzien van het bestuur, maar is er ook veel kwetsbaarheid als we kijken naar onder andere de organisatie.

Berenschot merkt op dat, gelet op het algehele beeld van onze bestuurskracht, niets doen eigenlijk geen optie is (OV.01: 50). Dat is niet alleen vanwege de specifieke situatie van Renkum, maar ook als gevolg van autonome ontwikkelingen die voor alle gemeenten gelden. Eerder noemden we al nieuwe wetgeving en taken waarmee we aan de slag moeten en de veranderende samenleving. De bestuurskracht van gemeenten is sterk afhankelijk van het totaal aan ambities, opgaven en uitdagingen. De toename van de omvang en de complexiteit van taken maakt dat gemeenten meer bestuurskracht nodig hebben. Andersom betekent het dat als we niet inzetten op de ontwikkeling van onze bestuurskracht, deze afneemt als gevolg van takenverzwaring (zie figuur 1.2).

Figuur 1.2 Effect taakverzwaring bij gelijkblijvende grootte van een gemeente

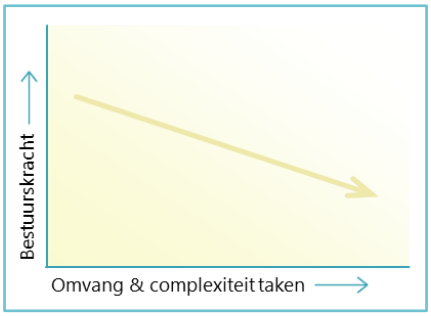

Bron: OV.01: 50

Mogelijkheden voor het verbeteren van onze bestuurskracht – optimalisaties voor nu

Uit het bestuurskrachtonderzoek blijkt dat er mogelijkheden zijn om onze bestuurskracht te verbeteren. Berenschot geeft ons hiervoor een tweeledig advies mee. Het eerste is dat we direct aan de slag gaan met een aantal optimalisatiemogelijkheden die we als zelfstandige gemeente kunnen realiseren. Tegelijkertijd en parallel aan die optimalisaties is het ten tweede nodig om focus aan te brengen in het langetermijnperspectief voor onze gemeente (OV.01: 75).

Wat betreft het eerste advies, geeft Berenschot aan dat we vooral verder moeten gaan met de al ingezette bewegingen voor het op orde brengen van de formatie van onze organisatie, het op een hoger niveau tillen van de relatie met onze dorpen, het zijn van een constructieve partner in de regio en het investeren in een professionele bestuurscultuur (OV.01: 75).

Daarnaast worden in het onderzoeksrapport vijf optimalisatiemogelijkheden beschreven om de toekomstbestendigheid van onze organisatie en bestuur te vergroten (zie kader 1.1). In een memo bijgevoegd bij de Voorjaarsnota 2022 is een plan opgenomen voor het versnellen en versterken van de organisatieontwikkeling/ organisatiekracht, inclusief de contouren voor een uitvoeringsagenda (OV.02). Hiermee wordt grotendeels invulling gegeven aan het advies over de optimalisatiemogelijkheden.

Kader 1.1 Optimalisatiemogelijkheden voor het verbeteren van onze bestuurskracht

Berenschot beschrijft in het bestuurskrachtonderzoek vijf optimalisatiemogelijkheden. Deze mogelijkheden gaan uit van investeringen in bestuur, organisatie en partnerrelaties die we als zelfstandige gemeente kunnen doen:

1. Optimaliseren van de bezetting van de organisatie: inzetten op ziekteverzuim, binding en werving.
2. Versterken van de lokale en regionale samenwerking.
3. Verbeteren van de rolvastheid van de raad, het college en de organisatie.
4. Verzakelijken door het strakker vormgeven van regie- en contractmanagement en het verbeteren van de interne sturing van onze medewerkers.
5. Versimpelen door het herijken van de organisatie-inrichting en organisatiesturing op de eigen organisatie en onze samenwerkingsverbanden.

Bron: OV.01, p.57

De afgelopen periode is onder de noemer organisatieontwikkeling gestart met het uitvoering geven hieraan. Een aantal ontwikkelingen in de organisatie – onder andere de nasleep van de COVID-19-pandemie en wisselingen in het management – hebben echter gevolgen gehad voor de centrale sturing hierop. Nu de situatie weer meer gestabiliseerd is, kijken we weer vooruit en geven we een nieuwe impuls aan de ontwikkeling van de organisatie.

Mogelijkheden voor het verbeteren van onze bestuurskracht – scenario's voor daarna

De bovengenoemde acties gericht op het versnellen en versterken van de organisatieontwikkeling zijn noodzakelijk om op de korte en middellange termijn onze organisatie te versterken. Deze optimalisaties hebben echter een beperkt effect op onze bestuurskracht op de lange termijn. Dit vanwege de effectiviteit van de bestuurlijke omgeving, de complexiteit van de ambtelijke organisatie en de beperkte financiële mogelijkheden (OV.01, p.59). Oftewel, we hebben maar beperkte mogelijkheden om aan de vereisten voor een toekomstbestendige gemeente te voldoen (OV.01: 73).

Vandaar het tweede advies van Berenschot om een meer fundamentele afweging te maken voor de toekomst van onze gemeente. In het onderzoeksrapport beschrijft Berenschot vijf toekomstscenario's waarmee we op de langere termijn onze bestuurskracht kunnen vergroten[2]:

1. Blijven investeren in de ambtelijke organisatie
2. Strategisch samenwerken met een beperkt aantal partners
3. Combinatie van een regie-organisatie met centrumgemeente
4. Een ambtelijke fusie met één of meerdere gemeenten
5. Vormen van een nieuwe gemeente door herindeling

Deze scenario's zijn modellen die passen binnen de wettelijke kaders. Hoewel er allerlei tussenvarianten mogelijk zijn, geeft Berenschot aan dat het niet consequent doorvoeren van een bepaald model uiteindelijk leidt tot minder optimale oplossingen (OV.01: 60).

[2] De toekomstscenario's worden uitgebreider beschreven in de hoofdstukken 4 tot en met 8.

Berenschot concludeert verder dat hoewel het eerste scenario – blijven investeren in de organisatie – leidt tot een lichte toename van de bestuurlijke beleids- en realisatiekracht door het toenemen van het strategisch vermogen van de organisatie, het niet bijzonder relevant is voor Renkum (OV.01: 70). Dit scenario levert maar een beperkte verbetering van de bestuurskracht op, het vraagt voldoende financiële armslag om te kunnen investeren in de organisatie, en het levert risico's op voor onze inwoners wat betreft het in stand houden van het voorzieningenniveau en verdere stijging van de gemeentelijke belastingen (OV.01: 74).

Ook het scenario van strategische samenwerking met één of meerdere partners wordt als ontoereikend gezien vanwege het gebrek aan voldoende verbetering in de slagkracht van de organisatie. Een voorwaarde is verder dat wordt samengewerkt met (een) gemeente(n) die onderdeel is (zijn) van dezelfde regio. Het bundelen van beleidskracht werkt anders niet optimaal (OV.01: 70).

1.3 Opzet onderzoeksrapport

Zoals genoemd, wordt in het onderzoeksrapport naar onze bestuurskracht enerzijds geadviseerd om aan de slag te gaan met een aantal optimalisatiemogelijkheden en anderzijds om een concrete keuze te maken voor een toekomstperspectief. Dit onderzoek naar onze bestuurlijke toekomst richt zich op het laatste advies – het maken van een keuze voor een toekomstscenario. De optimalisaties zijn meegenomen in het lopende organisatieontwikkelingstraject, zoals beschreven in de bijlage bij de Voorjaarsnota 2022 (zie OV.02).

Het onderzoeksrapport is als volgt opgebouwd:

- In hoofdstuk 2 gaan we in op de doelstelling van het traject en de onderzoeksvragen. Tevens beschrijven we hoe de verschillende stappen in het onderzoek zijn doorlopen.
- In hoofdstuk 3 komen de opinies – hoofdzakelijk op basis van de raadpleging van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties – over de toekomst van de gemeente aan de orde.
- In hoofdstukken 4 tot en met 7 analyseren we de verschillende toekomstscenario's die centraal staan in het onderzoek. Hierbij maken we een onderscheid tussen feitelijke informatie over de scenario's en ervaringen. Ieder hoofdstuk sluiten we af met een conclusie over het toekomstscenario.
- In hoofdstuk 8 beantwoorden we de onderzoeksvragen. Ook wegen we de verschillende toekomstscenario's tegen elkaar af. Tot slot geven we een advies voor het scenario waarmee het beste richting wordt gegeven aan de ontwikkeling van de bestuurskracht van de Gemeente Renkum.

2 Komen tot een keuze voor een toekomstscenario: probleemstelling en opzet van het traject bestuurlijke toekomst

2.1 Doelstelling van het traject

In het vorige hoofdstuk bespraken we dat onze bestuurskracht op dit moment kwetsbaar en zorgelijk is, en dat niets doen geen optie is. Het optimaliseren van de organisatie zorgt alleen voor verlichting op de korte en middellange termijn. Om ervoor te zorgen dat Renkum een fijne plek is en blijft voor onze inwoners, ondernemers en organisaties, moeten we een meer fundamentele keuze maken over hoe we dat in de toekomst voor elkaar (blijven) krijgen.

Het doel van het traject bestuurlijke toekomst is dan ook om – op basis van een verkenning van feiten, ervaringen en opinies – de toekomstscenario's voortkomend uit het bestuurskrachtonderzoek van Berenschot[3] te waarderen. Daarbij geven we een advies over welk scenario – alles overziend – het beste richting geeft aan de ontwikkeling van het gemeentelijk bestuur en de organisatie. Het onderzoeksrapport in zijn geheel vormt de onderlegger voor de gemeenteraad om een besluit te nemen over een toekomstscenario voor Renkum.

2.2 Probleemstelling en deelvragen

Het traject heeft tot doel om richting te geven aan de ontwikkeling van het bestuur en de organisatie. Dat doen we om de reden die we ook noemden aan het begin van het eerste hoofdstuk. Namelijk, dat het fijn leven, wonen en werken is en blijft in onze gemeente. Hier kunnen we aan toevoegen dat we een goede en aantrekkelijke werkgever willen zijn. Als we goede medewerkers kunnen binden, dan kunnen we ook daadwerkelijk maatschappelijke meerwaarde (blijven) creëren voor de Renkumse samenleving.

Met het maken van een keuze voor een langetermijnperspectief willen we onze bestuurskracht vergroten. Dit betekent wel dat we het effect van de verschillende toekomstscenario's ergens aan moeten afmeten. Hoe we dat doen, bepaalden we al bij de opdrachtverlening voor het eerdere bestuurskrachtonderzoek. Namelijk, dat minimaal het huidige dienstverlenings- en voorzieningenniveau langdurig wordt gegarandeerd.

Het vergroten van onze bestuurskracht is dus geen doel op zich. We doen dat om ervoor te zorgen dat onze huidige dienstverlening en voorzieningen er niet op achteruitgaan. Idealiter zien we natuurlijk het liefst dat met het vergroten van onze bestuurskracht het dienstverlening- en voorzieningenniveau binnen onze gemeentegrenzen juist ook verbetert.

[3] In het raadsvoorstel waarmee de gemeenteraad kennis heeft genomen van het onderzoeksrapport Bestuurskracht van de Gemeente Renkum, wordt opdracht gegeven aan de nieuwe raad om een keuze te maken voor een concreet nader uit te werken/ onderzoeken scenario op basis van de toekomstscenario's beschreven in het onderzoeksrapport (zie ov.02).

Samengevat komen we daarmee tot de volgende centrale probleemstelling voor het onderzoek:

> 'Met welk toekomstscenario wordt het beste richting gegeven aan de ontwikkeling van het bestuur en de organisatie op de langere termijn, waardoor tenminste het huidige dienstverlening- en voorzieningenniveau voor onze inwoners langdurig wordt gewaarborgd?'

Om het onderzoek te structureren, hebben we de probleemstelling opgesplitst in een aantal deelvragen. Deze zijn weergegeven in figuur 2.1.

2.3 Doorlopen stappen in het traject

Om een antwoord te kunnen geven op de centrale vraagstelling, hebben we een aantal stappen – met bijbehorende elementen/ onderzoekslijnen geformuleerd. In figuur 2.1 zijn deze stappen en elementen weergegeven. Daarbij zijn ook de verschillende deelvragen beschreven die we met het onderzoek proberen te beantwoorden.

Figuur 2.1 Stappen met bijbehorende elementen/ onderzoekslijnen in het traject Bestuurlijke toekomst

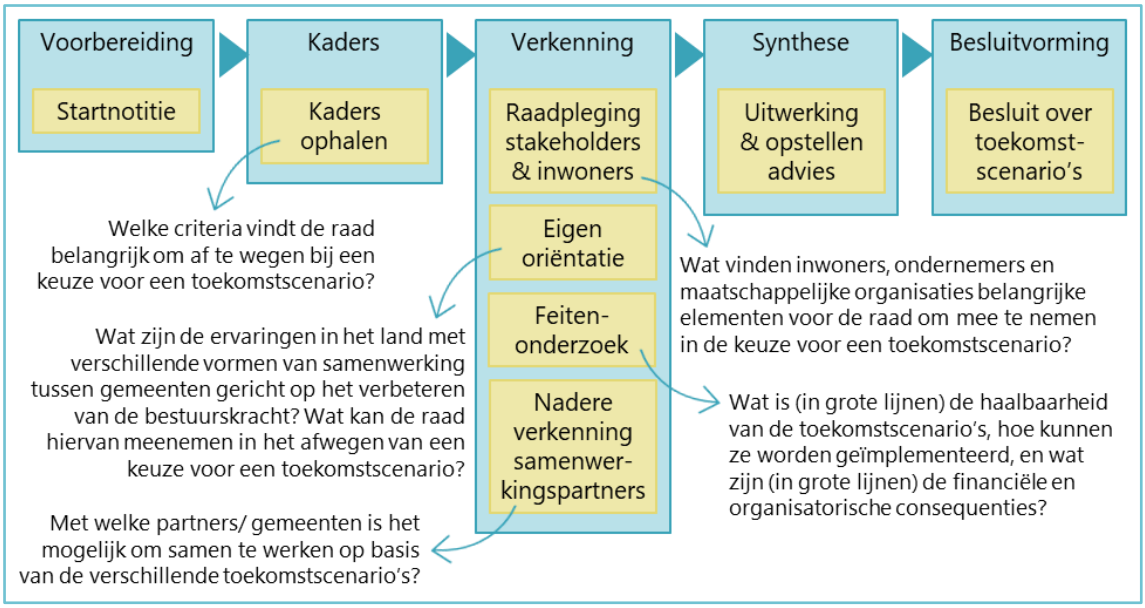

2.3.1 Voorbereiding traject: stappen, organisatie en betrokken partners

De bovengenoemde aanpak presenteerden we in de *Startnotitie Bestuurlijke toekomst Gemeente Renkum* die aan het begin van het traject – in de raadscyclus van oktober 2022 – is vastgesteld door de gemeenteraad.

Het vaststellen van de Startnotitie vormde de afronding van de voorbereidende fase van het traject. Gedurende deze fase formuleerden we de probleemstelling, onderzoeksvragen en aanpak, en stelden we de planning voor het traject op. De aanpak van het traject specificeerden we vervolgens in een Plan van aanpak. Ook stelden we een Communicatieplan op waarin we de belanghebbenden/ betrokkenen bij het traject identificeerden, en waarin we een overzicht gaven van de communicatiemomenten en -middelen en (op hoofdlijnen) de over te brengen boodschap.

Verder overlegden we in de voorbereidende fase met de Provincie Gelderland en bureau Berenschot. Met de Provincie spraken we over een subsidiebijdrage voor het traject. Deze gesprekken leidden ertoe dat we in het kader van de subsidieregeling *Vitaal openbaar bestuur* een subsidie ontvingen. Deze subsidie dekt 60 procent van de kosten voor het inwinnen van extern advies – voor het feitenonderzoek en de inwonerparticipatie – en 60 procent van de inzet van onze eigen uren. Het gaat om een subsidiebedrag van in totaal €65.694.

Met bureau Berenschot spraken we over hun bijdrage aan het traject met het oog op hun eerdere onderzoek naar onze bestuurskracht. We zijn uiteindelijk overeengekomen dat zij vooral het feitenonderzoek uitvoeren, en de financiële en organisatorische consequenties van de uit te werken toekomstscenario's inzichtelijk zouden maken. Daarnaast hebben we Berenschot gevraagd om het deel van de inwonerparticipatie gericht op ondernemers en maatschappelijke organisaties op zich te nemen. Ook hebben we Berenschot gevraagd om ons – op ons verzoek – in algemene zin waar nodig te adviseren gedurende het traject.

2.3.2 Kaders traject: welke toekomstscenario's te onderzoeken, hoe onze inwoners te betrekken en welke beoordelingscriteria te hanteren?

In de tweede stap van het traject – de kaders – haalden we bij de gemeenteraad belangrijke proceskaders op voor het vervolg van het traject. Concreet vroegen we de raad welke toekomstscenario's uit het bestuurskrachtonderzoek van Berenschot we gaan onderzoeken, welke criteria we gebruiken voor het beoordelen en tegen elkaar afwegen van de toekomstscenario's, en hoe we onze inwoners betrekken bij het onderwerp.

Om deze kaders op te halen, organiseerden we op 15 en 29 november 2022 raadssessies. De vragen die daarbij voorlagen waren:

- Onderzoeken we alle toekomstscenario's benoemd in het bestuurskrachtonderzoek of vallen er één of meerdere scenario's bij voorbaat af?
- Op welke treden van de participatieladder richten we ons in het traject, sluit de voorgestelde aanpak uit het Communicatieplan daar volgens de raad voldoende op aan en welke rol/ waarde heeft inwonerparticipatie in de uiteindelijke besluitvorming?
- Aan de hand van welke criteria beoordelen en wegen we de toekomstscenario's?

De resultaten van de raadssessies verwerkten we verwerkt in een raadsvoorstel. Dit raadsvoorstel is in januari 2023 ter besluitvorming voorgelegd aan de raad. Hieronder staan voor de drie vragen de kaders die zijn vastgesteld door de raad.

Toekomstscenario's te onderzoeken

Zoals beschreven in paragraaf 1.2, kwamen uit het onderzoek naar onze bestuurskracht vijf scenario's naar voren waarmee we op de langere termijn onze bestuurskracht kunnen vergroten. Uit het gesprek tijdens de raadssessie kwam naar voren dat we alle scenario's onderzoeken, behalve het scenario blijven investeren in de huidige organisatie.

Het argument voor het niet onderzoeken van het scenario blijven investeren in de organisatie was dat dit scenario de basis is. Ongeacht de keuze voor een ander scenario, blijft het altijd noodzakelijk om te investeren in de gemeentelijke organisatie.

De keuze van de raad om het scenario herindeling toch te onderzoeken – ondanks dat in het Collegeperspectief staat dat herindeling in de huidige raadsperiode geen optie is[4] – komt voort uit de behoefte om het scenario nu vanuit eigen kracht en op eigen initiatief te onderzoeken. Hiermee wordt inzichtelijk hoe dit scenario zich verhoudt tot de andere toekomstscenario's. Overigens maakte een aantal raadsfracties de kanttekening dat het onderzoeken van herindeling niet betekent dat ze daarmee direct een voorstander zijn van dit scenario.

Inwonerparticipatie

Vertrekpunt bij de kaders voor de inwonerparticipatie was de in het Communicatieplan voorgestelde aanpak op basis van de participatieladder. De participatieladder bestaat uit zes treden die zijn verdeeld over de categorieën meeweten, meedenken en meebeslissen[5]. De voorgestelde aanpak lag op het vlak van meeweten en meedenken en bestond uit het bevragen van ons inwonerpanel, het stille midden, en ondernemers en maatschappelijke organisaties actief in onze gemeente (zie paragraaf 2.3.3).

Op basis van de bespreking tijdens de raadssessies besloten we om de inwonerparticipatie te organiseren volgens de voorgestelde aanpak uit het Communicatieplan. Ook is de (voorzichtige) conclusie getrokken dat de opbrengst van de inwonerparticipatie even zwaar moet worden meegenomen als de andere opbrengsten uit de verkenningsfase.

Beoordelingscriteria

Tijdens één van de raadssessies haalden we op welke criteria belangrijk zijn om de toekomstscenario's te beoordelen en tegen elkaar af te wegen. De beoordelingscriteria zijn opgesplitst in vier categorieën: organisatie, identiteit, voorzieningen en dienstverlening. Voor ieder van deze categorieën zijn tijdens de raadssessie criteria benoemd en geprioriteerd. Vervolgens zijn de criteria gegroepeerd en gerangschikt op basis van de prioritering uit de raadssessie. Na vaststelling door de raad hebben we de criteria nader gedefinieerd. Tabel 2.1 bevat een overzicht van de beoordelingscriteria met hun definities.

[4] In de Startnotitie voor het traject was aangegeven dat we het scenario herindeling niet zouden onderzoeken. De reden hiervoor was dat in het Collegeperspectief – het gesloten coalitieakkoord na de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 – over de toekomst van de gemeente staat dat we een betrouwbare gemeente zijn en dat we dit bereiken door onder andere het behouden van de zeggenschap over onze gemeente. Herindeling als toekomstscenario in de huidige raadsperiode daarom geen optie.

[5] Meeweten bestaat uit de trede informeren; meedenken uit de treden raadplegen, adviseren en coproduceren; en meebeslissen uit de treden meebeslissen en zelfbeheer.

Tabel 2.1 Beoordelingscriteria met definities

Categorieën	Criteria	
Organisatie Met organisatie wordt bedoeld de gemeentelijke organisatie bestaande uit burgemeester, wethouders, gemeenteraad en medewerkers van de gemeente. De gedefinieerde criteria gaan over het acteren van de gemeentelijke organisatie bij het verlenen van diensten, het faciliteren van voorzieningen en interne bedrijfsvoeringsprocessen.	Samenwerken, integraal werken en ruimte voor eigen initiatief	De ruimte om over inhoudelijke domeinen heen samen te werken, flexibiliteit te hebben in de werkzaamheden, initiatief te nemen en maatwerk toe te passen op zowel organisatorisch als individueel niveau binnen de gemeentelijke organisatie.
	Ambtelijke beleids- en realisatiekracht	De professionaliteit en kwaliteit in de uitvoering door de gemeentelijke organisatie in het proces van het signaleren van ontwikkelingen of vraagstukken tot het opleveren van resultaten.
	Nabijheid van de organisatie [a]	De oriëntatie van de gemeentelijke organisatie op, betrokkenheid bij en in contact staat/ is met de samenleving (inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties).
	Positie in de regionale	De bijdrage aan, invloed op en lobbykracht van de gemeentelijke organisatie in regionale samenwerkingsverbanden.
	Wendbaarheid van de organisatie	Het vermogen van de gemeentelijke organisatie om in te kunnen spelen op onvoorziene veranderingen en behoeften (van bestuur en samenleving).
	Aantrekkelijkheid als werkgever [c]	Het kunnen aantrekken en behouden van kundige medewerkers door de aantrekkelijkheid van de arbeidsvoorwaarden, de aard van de werkzaamheden en het ontwikkelperspectief binnen de organisatie.
	Bestuurlijke beleids- en realisatiekracht	De effectiviteit van het gemeentelijk bestuur om bestuurlijke ambities te realiseren en belangen uit de samenleving te verenigen, om te zetten in actie en hiermee resultaat bereiken.
Identiteit Met identiteit wordt bedoeld de (ervaren) uniekheid en eigenheid van de gemeente Renkum als gemeenschap en bestuurlijke entiteit.	Eigenheid: herkenbaarheid van de gemeente en de dorpen [d]	De erkenning van, en aandacht voor, de karakteristieke eigenschappen van de individuele dorpen en de (leef)omgeving waarin deze zijn gesitueerd.
	Nabijheid van de gemeente	De aanwezigheid en zichtbaarheid van het gemeentelijk bestuur en de organisatie in de dorpen.
	Onderlinge verbondenheid van de gemeente [e]	De samenhang en samenwerking tussen de inwoners van de verschillende dorpen in de gemeente.
	Verbondenheid met de regio	Het gemeentelijk bestuur, de organisatie en inwoners voelen zich betrokken met de regio en/of omliggende gemeenten en zien de waarde van samenwerking.
	Betrokkenheid van de samenleving	De betrokkenheid en inzet van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties bij maatschappelijke vraagstukken in de gemeente en het gemeentelijk beleid.

Categorieën	Criteria	
Dienstverlening Met dienstverlening wordt bedoeld het geheel aan producten en diensten die de gemeente levert en die voortkomen uit en aansluiten op de behoeften en noden van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Het gaat hierbij niet alleen om de dienstverlening door burgerzaken, maar ook door het sociaal domein, ruimtelijk domein en het politieke bedrijf.	Relatie met inwoners, flexibiliteit en voorkomen van bureaucratie	De aandacht en ruimte voor de menselijke maat in het dienstverlenende contact tussen de gemeentelijke organisatie en inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties, en de balans tussen mensgericht en proceduregericht werken.
	Kwaliteit van de dienstverlening	De professionaliteit, servicegerichtheid en efficiëntie in de levering van diensten door de gemeente, en de aansluiting van die diensten op de wensen/ verwachtingen van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.
	Inhoud van de dienstverlening	De diversiteit aan diensten die de gemeente levert en de betaalbaarheid daarvan.
	Nabijheid in de dienstverlening	De bereikbaarheid van en de contactlegging door de gemeente via verschillende (online en offline) communicatiekanalen.
Voorzieningen Met voorzieningen worden bedoeld die (fysieke) voorzieningen die (geheel of gedeeltelijk) worden gefinancierd door de gemeente en die het welzijn van inwoners ondersteunen, zoals sportvoorzieningen, ontmoetingscentra en bibliotheken. Niet bedoeld worden hier sociale voorzieningen, zoals Wmo-voorzieningen.	Eigenheid van voorzieningen [f]	Het maatwerk en de gelijkheid in het voorzieningenaanbod in de gemeente die aansluit bij de behoefte vanuit de samenleving.
	Nabijheid van voorzieningen	De afstand tot en dichtheid van voorzieningen in de gemeente.
	Voorzieningenniveau	Het aanbod, kwaliteit en diversiteit aan voorzieningen in de gemeente.

[a] Geredeneerd vanuit de organisatie. De organisatie is zich bewust van wat er leeft in de dorpen en ziet het resultaat van hun handelen voor de dorpen.
[b] Mogelijkheden om het Renkums belang in te brengen in de regio en lobbykracht.
[c] Goed werkgeverschap en aantrekkelijkheid op de arbeidsmarkt.
[d] Het karakter van de gemeente en de dorpen.
[e] De samenhang en samenwerking tussen de dorpen.
[f] De zogenaamde couleur locale.

2.3.3 Verkenning: raadpleging stakeholders en inwoners

Na het vaststellen van de kaders, zijn we tijdens de derde stap – de verkenning – aan de slag gegaan met het daadwerkelijke onderzoek. Zoals weergegeven in figuur 2.1, raadpleegden we tijdens de verkenningsfase onze inwoners, gingen we in het kader van de eigen oriëntatie op bezoek bij gemeenten/ organisaties die min of meer werken volgens de toekomstscenario's die we onderzoeken, lieten we een feitenonderzoek uitvoeren naar de scenario's en voerden we verdiepende gesprekken met mogelijke samenwerkingspartners.

In deze en de volgende paragrafen beschrijven we wat we hebben gedaan binnen deze onderzoekslijnen uit de verkenning.

Raadpleging inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties

Eén van de deelvragen van het onderzoek gaat over de elementen die inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties belangrijk vinden voor de gemeenteraad om mee te nemen in hun keuze voor een toekomstscenario. We vinden het belangrijk om te weten hoe inwoners denken over

het wonen en leven (en ondernemen) in de gemeente en hun dorp. Dat levert informatie op die we kunnen koppelen aan de verschillende toekomstscenario's.

Om te weten wat er onder onze inwoners leeft, moeten we ook onze inwoners zien te vinden. Het uitgangspunt voor de inwonerparticipatie in het onderzoek was dan ook het betrekken van een zo breed mogelijke groep inwoners en andere stakeholders. De aanpak was daarom niet hoofdzakelijk gericht op bijvoorbeeld het organiseren van bijeenkomsten. Niet iedereen komt namelijk naar een door de gemeente georganiseerde inspraakavond of informatiebijeenkomst. Deze worden veelal bezocht door bepaalde groepen inwoners die geen afspiegeling zijn van de hele Renkumse samenleving.

Onze focus lag voor een belangrijk deel op het bereiken en bevragen van het stille midden, oftewel die inwoners die bijvoorbeeld niet naar informatiebijeenkomsten komen en die we niet actief op sociale media horen over politiek of bestuur. Deze inwoners hebben echter wel degelijk een mening als daarnaar wordt gevraagd. We vonden het daarom zeer belangrijk om hen te bereiken en te betrekken bij het onderzoek.

Daarnaast hebben we ook ons inwonerpanel Renkum Spreekt bevraagd. De deelnemers aan dit panel denken regelmatig mee over beleid en voorstellen van de gemeente. Omdat de deelnemers over het algemeen bereid zijn om wat meer tijd te nemen voor het invullen van een enquête en ook beter bekend zijn met wat de gemeente doet, konden we het panel meer achtergrond meegeven over de toekomstscenario's en hierover meer concrete vragen stellen.

Tabel 2.2 Ingezette vormen van inwonerparticipatie en aantal deelnemers

Doelgroep participatie	Participatiemethode	Respons enquêtes	
		Aantal [b]	Spreiding respondenten
Inwonerpanel Renkum Spreekt [a]	• Enquête	575	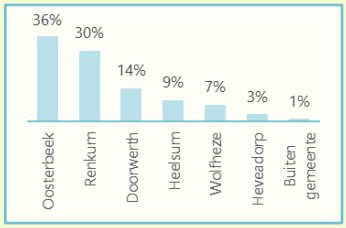
Stille midden	• Enquête	410	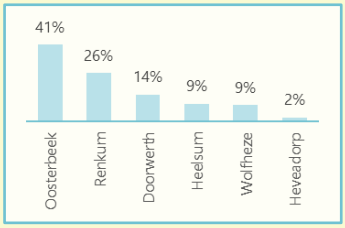
Ondernemers & maatschappelijke organisaties	• Enquête • Duidingsbijeenkomsten	101	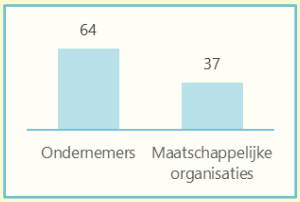

[a] Het inwonerpanel Renkum Spreekt heeft in totaal ruim 1.400 deelnemers.

[b] Het aantal ingevulde enquêtes dat kon worden meegeteld voor het eindresultaat.

Bron: RI.01, RI.02, RI.04 & RI.05

Tenslotte vroegen we ondernemers en maatschappelijke organisaties die actief zijn in onze gemeente gevraagd naar wat zij belangrijk vinden voor de toekomst van de gemeente. Een overzicht van de verschillende vormen van inwonerparticipatie staat in tabel 2.2. Hierbij is ook aangegeven hoeveel inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties meededen aan de onderzoeken.

Totstandkoming van de enquêtes

Voor de raadpleging van het inwonerpanel werkten we samen met Moventem, het onderzoeksbureau dat ons inwonerpanel beheert. Voor het peilen van het stille midden is het bureau Pro-Public betrokken, en de enquête voor en de gesprekken met de ondernemers en maatschappelijke organisaties organiseerden we samen met bureau Berenschot.

Samen met de vertegenwoordigers van deze drie bureaus, stelden we een basisvragenlijst op. Deze basisenquête is vervolgens door de bureaus toegespitst op de verschillende doelgroepen. Zoals al opgemerkt, was de vragenlijst voor het inwonerpanel de meest uitgebreide, terwijl voor het stille midden een beknoptere enquête was samengesteld met soms een wat andere formulering van vragen. De enquêtes voor de ondernemers en maatschappelijke organisaties bevatten vragen specifiek voor deze doelgroepen. De resultaten van de verschillende vragenlijsten zijn toch goed vergelijkbaar, omdat de vragenlijsten dezelfde basis hebben.

In de enquêtes zijn vragen gesteld over de ervaringen met/ beleving van de gemeente, dienstverlening, voorzieningen in de gemeente, identiteit en de toekomstscenario's. Wat betreft het laatste, maakten we de keuze om niet direct naar de mening over de toekomstscenario's te vragen. De raadpleging krijgt dan meer het karakter van een referendum. Nog afgezien van het feit dat de toekomstscenario's complex zijn en niet afgedaan kunnen worden met een voor of tegenantwoord, ligt het besluit over de scenario's bij de gemeenteraad. Zoals genoemd in paragraaf 2.3.2, kozen we er immers voor om inwoners te informeren (meeweten) en te laten meedenken.

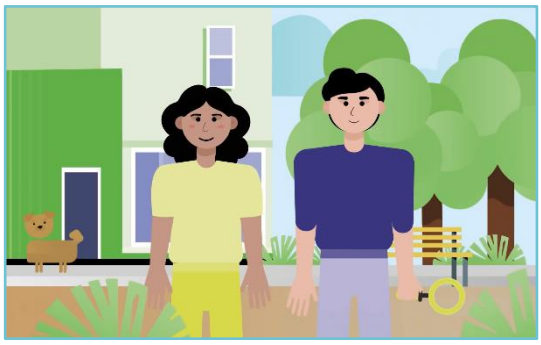

Bij de vragenlijsten was ook een animatie toegevoegd, waarin de stappen van het traject bestuurlijke toekomst en de verschillende toekomstscenario's kort zijn uitgelegd.

Uitvoering onderzoek

De enquête voor het inwonerpanel is uitgezet op de voor hen gebruikelijke manier. Voor het benaderen van het stille midden zetten we verschillende kanalen in. We deden een oproep om deel te nemen op de website en via de sociale mediakanalen van de gemeente. Daarnaast lag er een flyer met QR-code/ link naar de enquête bij de receptie van het gemeentehuis. Deze flyers deelden we ook uit op de weekmarkten van Oosterbeek en Renkum, bij het winkelcentrum van Doorwerth en tijdens de start van de festiviteiten in het kader van 100 jaar Renkum bij Kasteel Doorwerth.

De enquêtes voor de maatschappelijke organisaties verstuurden we naar het adressenbestand van de organisaties die actief zijn in onze gemeente. De ondernemers zijn benaderd via het Economisch Plat-

form. De vertegenwoordigers van de ondernemers in dit platform stuurden de enquêtes door naar hun achterban.

Voor de maatschappelijke organisaties en ondernemers organiseerden we naar aanleiding van de enquêtes op 11 en 24 mei 2023 twee duidingsbijeenkomsten, in respectievelijk het gemeentehuis in Oosterbeek en Doelum in Renkum. Tijdens deze bijeenkomsten gingen de aanwezige ondernemers en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties met de projectgroep en met elkaar in gesprek over de bevindingen uit de enquêtes, om zo betekenis te geven aan de resultaten.

2.3.4 Verkenning: eigen oriëntatie

De toekomstscenario's die we als Renkum onderzoeken, zijn niet uniek. Er zijn meerdere gemeenten in het land die een vorm van samenwerking hebben toegepast om zo hun bestuurskracht te vergroten. In het kader van de eigen oriëntatie zijn we op bezoek geweest bij gemeentelijke organisaties die voor een vergelijkbaar vraagstuk hebben gestaan als waar Renkum nu voor staat. Om niet alleen te leren van theoretische inzichten, maar ook van praktijkervaringen bezochten we vier verschillende gemeentelijke organisaties die min of meer werken volgens één van de scenario's die we onderzoeken.

Selectie bezochte organisaties

We selecteerden de bezochte gemeenten op hun vorm van samenwerking. Voor ieder van onze toekomstscenario's, zochten we een gemeentelijke organisatie met een samenwerking overeenkomstig hiermee. Daarnaast bekeken we of de te bezoeken organisaties eigenschappen bezitten die vergelijkbaar zijn met onze Renkumse eigenschappen. Denk hierbij aan vergelijkbaarheid in omvang, partnersituatie en inhoudelijke ontwikkelingen. Een ander criterium was dat de organisaties niet te nabij mochten liggen en/of onderdeel uitmaakten van dezelfde regio als Renkum. We wilden namelijk niet dat er vooraf aan het bezoek al bepaalde beelden/ opvattingen bestonden over deze organisaties, omdat deze al bekend zouden zijn bij de deelnemers aan de eigen oriëntatie.

Tenslotte waren we uiteraard ook afhankelijk van de bereidheid van en mogelijkheden die de te bezoeken organisaties hadden om ons te ontvangen. In figuur 2.2 staan de vier organisaties die we hebben bezocht.

Standaardvragenlijst

Om te komen tot een goede invulling van de bezoeken, bekeken we welke informatie we op wilden halen. Aan de hand van de vastgestelde beoordelingscriteria stelden we een standaardvragenlijst op. Deze vragenlijst gebruikten we voor ieder bezoek, zodat we tijdens ieder bezoek vergelijkbare informatie konden ophalen.

Een eerste versie van de standaardvragenlijst is besproken met een afvaardiging van de raad, met het college, het management en de ondernemingsraad. Op die manier kon ieder vanuit zijn rol en behoefte een reactie geven op de vragenlijst. Op basis van alle inbreng stelden we de definitieve vragenlijst samen.

Figuur 2.2 Bezochte organisaties in het kader van de eigen oriëntatie

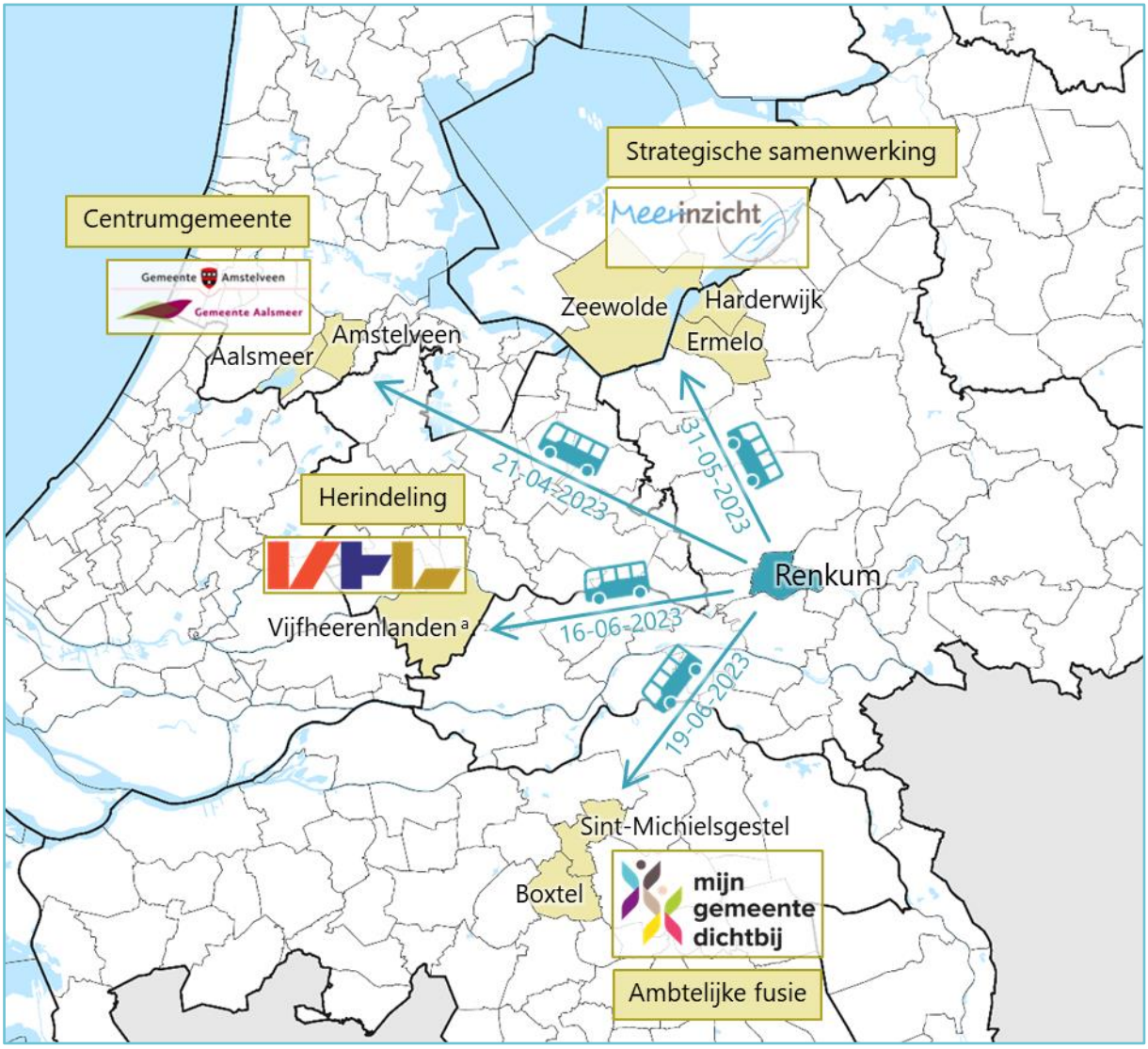

[a] Voormalige gemeenten Vianen, Leerdam en Zederik.

Bezoek en verslaglegging

Met een delegatie raads- en commissieleden, collegeleden, gemeentesecretaris, managers, vertegenwoordigers vanuit de ondernemingsraad en leden van de projectgroep hebben bezochten we de vier organisaties. We kozen er bewust voor om met een gemengde delegatie op bezoek te gaan, omdat zo kon worden geleerd van elkaars inzichten vanuit ieders rol binnen de gemeente. Ook aan de te bezoeken organisaties vroegen we of eenzelfde afvaardiging aanwezig kon zijn bij ons bezoek. Hierdoor kon vanuit verschillende invalshoeken gesproken worden en informatie worden uitgewisseld.

Voorafgaand aan de bezoeken ontvingen de organisaties de standaardvragenlijst. Twee van de organisaties beantwoordden de vragen schriftelijk vooraf aan het bezoek, de twee andere organisaties beantwoordden de vragen tijdens het bezoek.

Alle informatie die we vooraf aan het bezoek ontvingen, deelden we ook met de deelnemers aan het bezoek. Van ieder bezoek maakten we een verslag. Deze verslagen zijn bijgevoegd in bijlagen 1 tot en met 5.

2.3.5 Verkenning: nadere verkenning samenwerkingspartners

Alle toekomstscenario's die we onderzoeken, zijn gebaseerd op samenwerking of het samengaan met één of meerdere andere gemeenten. Zodoende zijn we voor de implementatie van de scenario's afhankelijk van (een) partner(s) die hierin met ons willen optrekken.

In het kader van het eerdere bestuurskrachtonderzoek, sprak Berenschot in 2021 met vertegenwoordigers van een aantal gemeenten om ons heen (OV.01: 23). De gesprekken die we voerden tijdens de verkenningsfase van het huidige onderzoek bouwden hierop voort, maar waren diepgaander. Zoals genoemd, hangt de haalbaarheid van een specifiek toekomstscenario immers af van de bereidheid van anderen om gezamenlijk met ons eenzelfde richting in te gaan.

Dat wil niet zeggen dat we de verwachting hadden om als resultaat van deze gesprekken direct vergaande afspraken vast te leggen. Het komen tot een besluit voor een bepaald samenwerkingsscenario vereist bij de mogelijke samenwerkingspartner immers een soortgelijk traject zoals we in Renkum (hebben) doorlopen. Het resultaat van de verdiepende gesprekken was dan ook een (nadere) inventarisatie van samenwerkingsmogelijkheden. We vormden een beeld van met welke de toekomstscenario's we met welke partners in een volgend stadium verder aan de slag kunnen om tot concrete (implementatie)afspraken te komen.

Keuze samenwerkingspartners voor de verdiepende gesprekken

Zoals genoemd, sprak Berenschot al eerder met een aantal gemeenten om ons heen. Ook zijn toen de kenmerken en opgaven van Renkum vergeleken met die van onze buurgemeenten. Op basis hiervan deed Berenschot in het bestuurskrachtonderzoek uitspraken over mogelijke samenwerkingspartners (OV.01). Op basis hiervan concludeerden we dat de gemeenten Wageningen, Arnhem en Rheden de meest kansrijke samenwerkingspartners zijn.

Samenwerking met de twee andere buurgemeenten – Overbetuwe en Ede – ligt minder voor de hand, omdat hun opgaven anders zijn en het huidige partnerschap met deze gemeenten weinig ontwikkeld is (OV.01: 24, 64 & 68-69). In het kader van deze nadere verkenning voerden we dan ook geen nadere gesprekken met deze twee gemeenten.

Verdiepende gesprekken met Wageningen, Arnhem en Rheden

Het belangrijkste doel van de verdiepende, bestuurlijke gesprekken met Wageningen, Arnhem en Rheden was om te toetsen of er draagvlak bestaat voor verdergaande samenwerking met onze gemeente op basis van onze toekomstscenario's. De bestuurlijke gesprekken zijn ambtelijk voorbesproken met bestuursadviseurs van de drie gemeenten, waarbij de gesprekslijn voor de verdiepende gesprekken is gedeeld. De gehanteerde gesprekslijn is weergegeven in kader 2.1.

Kader 2.1 Gesprekslijn verdiepende, bestuurlijke gesprekken met Wageningen, Arnhem en Rheden

- Het traject bestuurlijke toekomst van de Gemeente Renkum: doelstelling, scenario's, doel van de gesprekken met mogelijke samenwerkingspartners en besluitvorming.
- Eerste reactie op de toekomstscenario's die worden onderzocht door Renkum.
- Wat voor imago heeft Renkum?
- Lopende, onlangs afgeronde of aanstaande trajecten gericht op bestuurskracht, bestuurlijke toekomst of oriëntatie op samenwerking (bij de mogelijke samenwerkingspartner).
- Onderwerpen/ taakvelden waarop eventuele samenwerking of versterking wordt gezocht (door de samenwerkingspartner).
- De rol die Renkum hier eventueel in kan spelen en/of waar samenwerkingsmogelijkheden liggen met Renkum.
- Mogelijkheden en uitdagingen van een eventuele samenwerking tussen beide organisaties.
- Mogelijkheden en uitdagingen gelet op de regionale oriëntatie van Renkum en de mogelijke samenwerkingspartner.
- De vervolgstappen om eventueel te komen tot een samenwerking tussen beide organisaties.

De daadwerkelijke bestuurlijke gesprekken waren op 19 juni 2023 – met Arnhem – en op 6 juli 2023 – met zowel Wageningen als Rheden. Bij de gesprekken waren vanuit Renkum aanwezig de burgemeester, de gemeentesecretaris en de projectleider, en vanuit de andere gemeenten steeds de burgemeester, gemeentesecretaris (of vervanger) en één of meerdere adviseurs. Een senior adviseur vanuit Berenschot begeleidde de gesprekken als onafhankelijk gesprekleider.

2.3.6 Verkenning: feitenonderzoek

De vierde onderzoekslijn van de verkenning betreft het feitenonderzoek (in eerdere documenten over het traject bestuurlijke toekomst ook wel operationalisering van de scenario's genoemd). Het feitenonderzoek is uitgevoerd door Berenschot. Hiervoor gebruikte Berenschot 40 onderzoeksrapporten en andere secundaire bronnen. Deze bronnen komen voort uit onderzoeken die in de afgelopen 15-20 jaar zijn gedaan naar samenwerkingsvormen tussen gemeenten. Het onderzoeksrapport hebben we bijgevoegd in bijlage 6.

Feitenonderzoek

Het eerste deel van het feitenonderzoek gaat in op de vier toekomstscenario's die we onderzoeken. De verschillende scenario's zijn hierbij gelegd naast (de categorieën van) beoordelingscriteria die zijn vastgesteld door de raad. Op basis van wat daarover is geschreven in secundaire bronnen – en op basis van de ervaring die Berenschot heeft vanwege hun betrokkenheid bij onderzoeken door de jaren heen in diverse gemeenten – werden de effecten van een toekomstscenario op deze criteria beschreven. Vervolgens werden er conclusies getrokken over de vier scenario's op basis van de feiten en deskundige meningen.

In het tweede deel van het rapport is de huidige financiële positie van Renkum en die van onze mogelijke samenwerkingspartners in kaart gebracht. Dit geeft inzicht in hoe de financiële uitgangssituatie

van Renkum zich verhoudt tot die van Wageningen, Arnhem en Rheden. Daarnaast is een globale inschatting gemaakt van de incidentele en frictiekosten die we tegemoet kunnen zien bij een keuze voor een bepaald scenario. Tenslotte is in het rapport een doorkijk gegeven van de verwachte structurele ontwikkeling van de financiële situatie van Renkum op basis van een keuze voor de verschillende toekomstscenario's.

Aandachtspunten wat betreft het financiële perspectief

Ten aanzien van de financiële consequenties die worden geschetst in het feitenonderzoek plaatsen we een aantal kanttekeningen vooraf. De eerste gaat over de verwachte financiële effecten van een samenwerkingsscenario. Vaak bestaat de verwachting dat samenwerking leidt tot kostenbesparing voor de deelnemende gemeenten. Dit is bijvoorbeeld ook het beeld dat naar voren komt uit de resultaten van de inwonerparticipatie in het kader van dit traject (RI.01 & RI.02). Uit het feitenonderzoek blijkt echter dat er geen bewijs is dat zelfs de meest stevige variant van een herindeling tot een vermindering van de kosten per inwoner leidt (FE.01: 32). De genoemde oorzaken hiervoor zijn:

- Ontwikkelingen gaan door. Ook bij niet-samenwerkende gemeenten worden/ zijn bezuinigingen toegepast (FE.01: 32). De verwachting is verder dat wanneer we de huidige situatie handhaven dit leidt tot een negatief resultaat ten opzichte van de huidige financiële situatie (OV.01: 62).
- Mogelijke efficiëntievoordelen worden niet altijd behaald, doordat beoogde standaardisatie, uniformering en synchronisatie uitblijft (FE.01: 33).
- Een deel van de gerealiseerde besparingen wordt vervolgens ingezet om kwetsbaarheid tegen te gaan en de kwaliteit van de (samenwerkings)organisatie te verhogen (FE.01: 33).

Dit maakt het lastig om de financiële effecten van samenwerking te meten. Ondanks dat de cijfers geen kostenbesparingen laten zien, betekent dat dus niet dat de scenario's geen financieel effect hebben. Daarnaast geeft het feitenonderzoek – en de ervaringen uit de eigen oriëntatie – ons wel inzicht in de aandachtspunten die er zijn om het potentieel van samenwerking zoveel mogelijk te benutten. Het advies uit het feitenonderzoek is dan ook om schaalvoordelen niet zonder meer in te boeken, maar wel te sturen op het goed functioneren van de samenwerking. Hierdoor kunnen financiële effecten mogelijk alsnog worden bereikt.

Verder wordt vaak gezien dat een (samenwerkings)organisatie in de beginfase nog een goed tempo moet bereiken. De kosten zijn dan over het algemeen hoger als gevolg van de frictiekosten en ook is de kwaliteit van de uitvoering lager. Naarmate de organisatie meer volgroeid is, nemen als het goed is de kosten af tot het oude niveau, en bij zeer goed functioneren en een efficiëntere uitvoering kan het zelfs leiden tot een verdere afname van de kosten (FE.01: 32-33).

De tweede kanttekening gaat over de incidentele en frictiekosten. Berenschot schetst in het feitenonderzoek een globaal beeld van de incidentele en frictiekosten die we tegemoet kunnen zien bij de verschillende scenario's. Dit gaat om kosten voor de algemene projectorganisatie, frictiekosten wat betreft het gemeentelijk beleid, integratiekosten voor de ambtelijke organisatie en frictiekosten die specifiek betrekking hebben op de ICT. Deze kosten drukken voornamelijk het jaar voorafgaand en de drie jaar na de verandering op de begroting.

In het feitenonderzoek is een ruwe schatting gemaakt op basis van kosten die Berenschot bij eerdere trajecten elders heeft gezien en aannames die het Rijk doet over de kosten van herindelingen. Deze

aanpak geeft een eerste houvast, maar vraagt bij een vervolgfase om verdere onderbouwing in een business case. Hoe verder een traject vordert, hoe meer keuzes en afspraken er met partners worden gemaakt en hoe nauwkeuriger de inschatting van de kosten ook te maken is.

Naast de hiervoor genoemde frictiekosten betreft de huisvesting ook nog een mogelijk grote incidentele kostenpost. De kosten hiervoor zijn nu lastig in te schatten, omdat ze zeer afhankelijk zijn van de keuze die wordt gemaakt voor een bepaald toekomstscenario (FE.01: 27-29). De huisvestingskosten zijn daarom niet meegenomen in het onderzoek.

De derde kanttekening betreft de huidige financiële situatie van onze mogelijke samenwerkingspartners. Voor alle toekomstscenario's behalve herindeling geldt dat de samenwerkende gemeenten een eigen begroting en jaarrekening behouden. Dat maakt de exacte financiële situatie van samenwerkingspartners van minder groot belang. De basis voor deze scenario's is vooral vertrouwen. Vertrouwen in de financiële situatie en het financiële beleid van de partnergemeenten, zodat dit geen negatieve invloed heeft op de dienstverlening van de eigen gemeente.

Bij een herindeling is er een financiële samensmelting van de samenwerkende gemeenten. Er ontstaat één nieuwe begroting en jaarrekening. Het is dan wel belangrijk dat we ons bewust zijn van de financiële staat van de partnergemeente. Volgens het feitenonderzoek leert de ervaring dat er meer animo is voor herindeling wanneer de financiële gezondheid van de betrokken gemeenten onderling niet te sterk verschilt (FE.01: 26). Daarnaast wordt bij een herindeling beleid vastgesteld voor de nieuwe gemeente. Dit betekent ook dat belastingtarieven gelijk worden getrokken. Dit gesprek is over het algemeen makkelijker te voeren als de onderlinge verschillen in tarifering niet te groot zijn (FE.01: 26).

Verschillen in de financiële situatie en lokale belastingen zijn echter niet onoverkomelijk en hoeven samenwerking niet in de weg te staan. De financiële situatie/ achtergrond is immers meestal niet de enige reden om over te gaan tot een herindeling of een andere vorm van samenwerking (FE.01: 26).

De informatie over de financiële situatie van Wageningen, Arnhem en Rheden zoals die is geïnventariseerd door Berenschot in het feitenonderzoek, hebben we – gelet op het bovenstaande – in dit rapport opgenomen bij het scenario herindeling (zie paragraaf 7.3).

2.3.7 Synthese en formuleren advies

Zoals beschreven in de vorige paragrafen, doorliepen we in het onderzoek verschillende stappen en tijdens specifiek de verkenningsfase vier verschillende onderzoekslijnen. De resultaten van deze lijnen brachten we samen in de synthesefase. De onderzoekslijnen vormen samen namelijk de basis voor het advies over de toekomstscenario's. Zoals besloten bij het vaststellen van de kaders, is de ene lijn daarbij niet meer of minder belangrijk dan de andere.

Feiten, ervaringen en opinies

Het is uiteraard wel belangrijk om een verschil te maken tussen feiten en opinies (beelden en opvattingen), met daar tussenin ook nog ervaringen. De feiten kwamen vooral naar voren uit het feitenonderzoek, de ervaringen – maar ook feitelijkheden en opinies – uit de bezoeken in het kader van de eigen oriëntatie, en de opinies vooral uit de raadpleging van inwoners en stakeholders.

Dat we het belangrijk vinden om een onderscheid te maken tussen feiten, ervaringen en opinies, blijkt uit het volgende voorbeeld over ambtelijke fusies. Op basis van de theorie (feiten) heeft deze samenwerkingsvorm veel potentieel (zie hoofdstuk 6). Het leidt onder andere tot professionelere dienstverlening, minder kwetsbaarheid en meer perspectief voor medewerkers. De ervaringen van de gemeenten die ambtelijk zijn gefuseerd zijn echter minder positief, zoals we ook hebben opgehaald tijdens de eigen oriëntatie. Zo is het bedienen van twee besturen voor medewerkers van de fusieorganisatie niet eenvoudig. Deels op basis van bestaande opvattingen en de ervaringen die zijn gedeeld tijdens de eigen oriëntatie, bestaan er bepaalde beelden over het model ambtelijke fusie. Namelijk dat deze samenwerkingsvorm (bestuurlijk) veel gedoe oplevert.

Samenkomen van de verschillende onderzoekslijnen

In de synthesefase waardeerden we de verschillende toekomstscenario's op basis van de opgehaalde feiten, ervaringen en opinies voortkomend uit het feitenonderzoek, de eigen oriëntatie en de raadpleging van inwoners en stakeholders. Hiervoor hebben we de verschillende beoordelingscriteria gebruikt die zijn gedefinieerd en vastgesteld door de gemeenteraad.

Om vervolgens te komen tot een advies over de toekomstscenario's is het echter ook noodzakelijk om te onderzoeken of de scenario's daadwerkelijk kansrijk en haalbaar zijn. Zo hebben we voor de verschillende scenario's één of meerdere samenwerkingspartners nodig. Op basis van de resultaten van de verdiepende gesprekken met de gemeenten Wageningen, Arnhem en Rheden (zie paragraaf 2.3.5) analyseerden we wie mogelijke partners zijn voor welke vormen van samenwerking, en dus welke scenario's op basis daarvan reëel zijn.

Zoals genoemd in paragraaf 2.3.6, zijn verder ook de financiële en organisatorische consequenties – zowel voor de implementatie als op de lange termijn – van de verschillende scenario's onderzocht door bureau Berenschot. De resultaten hiervan vormen belangrijke aandachtspunten voor de vervolgstappen na een besluit over de toekomstscenario's.

In figuur 2.3 staat schematisch hoe we op basis van de verschillende onderzoekslijnen tijdens de synthesefase zijn gekomen tot de waardering van de vier toekomstscenario's en het advies voor een toekomstscenario die het beste richting geeft aan de ontwikkeling van het bestuur en de organisatie op de langere termijn.

Figuur 2.3 Samenkomst onderzoekslijnen en waardering van de toekomstscenario's

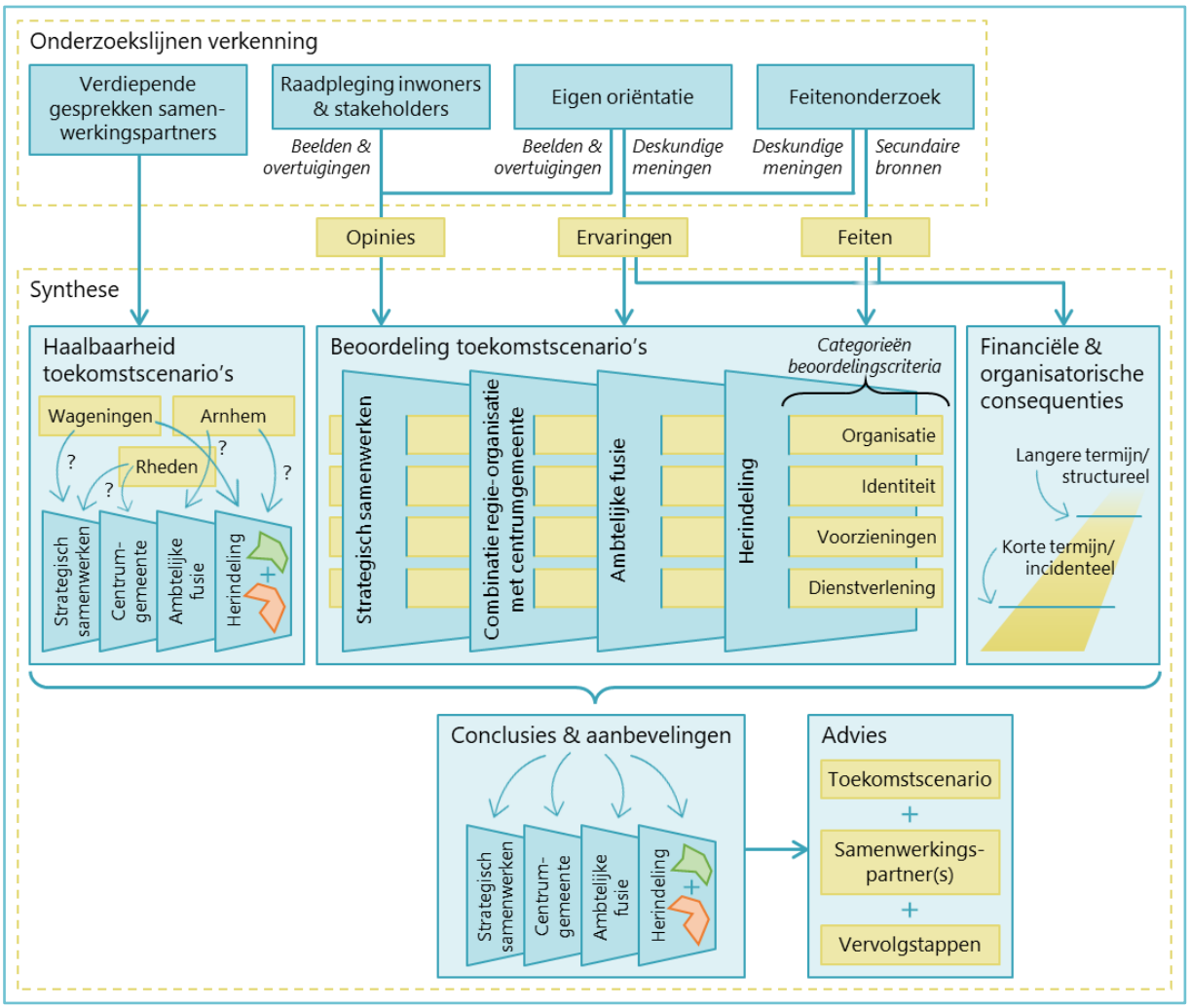

3 Opinies over de toekomst van Renkum

3.1 Inleiding

Zoals genoemd in het vorige hoofdstuk, maken we een onderscheid tussen feiten, ervaringen en opinies. In dit hoofdstuk komen de opinies aan de orde. Deze opinies kwamen hoofdzakelijk naar voren uit de raadpleging van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Omdat we deze stakeholders maar gedeeltelijk direct hebben gevraagd naar hun mening over de vier toekomstscenario's die we onderzoeken – zoals uitgelegd in paragraaf 2.3.3 – kunnen we de resultaten van de raadpleging niet één op één verbinden aan de scenario's. We behandelen de opinies daarom in zijn totaliteit in dit hoofdstuk en niet afzonderlijk per scenario in de volgende hoofdstukken.

Daarnaast is het belangrijk om op te merken dat uit de inwonerparticipatie weinig waardeoordelen volgen over de toekomstscenario's. Op basis van de raadpleging komen vooral mogelijkheden, belemmeringen en aandachtspunten naar voren die belangrijk zijn bij het uitwerken en implementeren van een toekomstscenario. Bijvoorbeeld, het belang dat inwoners hechten aan het hebben van voorzieningen nabij betekent niet direct dat herindeling niet wenselijk is – op basis van de aanname dat het voorzieningenniveau verschraald na een samenvoeging van gemeenten. Het geeft aan dat – als wordt gekozen voor dit scenario – bereikbare voorzieningen een belangrijk aspect is om rekening mee te houden na een herindeling.

We stelden de inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties in de verschillende enquêtes vragen die verband houden met de beoordelingscriteria behorende bij identiteit, dienstverlening en voorzieningen. Ook hebben we gevraagd naar wat ze belangrijk vinden voor de toekomst. In de onderstaande paragrafen komen de resultaten van deze vragen aan de orde. De rapporten met de onderzoeksresultaten van de enquêtes van het inwonerpanel, het stille midden, en de ondernemers en maatschappelijke organisaties zijn opgenomen in bijlagen 7 tot en met 9.

3.2 Identiteit

Uit de peilingen van het inwonerpanel en het stille midden komt – niet onverwacht – duidelijk naar voren dat inwoners onze gemeente associëren met groen, natuur, rust en ruimte. Relatief vaak wordt ook aangegeven dat Renkum dorps is. Meer dan de helft (respondenten van het stille midden) tot ongeveer driekwart (respondenten van het inwonerpanel) vindt het dorp waarin ze wonen prettig, omdat het karakteristiek is. Ruim 70 procent van onze inwoners voelt zich ook verbonden met haar of zijn dorp. (RI.01 & RI.02)

Op de vraag of inwoners het belangrijk vinden dat hun dorp deel uitmaakt van de gemeente Renkum geeft iets meer dan de helft – respectievelijk 52 en 59 procent van de respondenten van het inwonerpanel en het stille midden – aan dat ze het daar mee eens zijn (RI.01 & RI.02). Hierbij zijn wel duidelijke verschillen zichtbaar tussen de kernen. Inwoners van Heelsum en Heveadorp vinden dit het belangrijkst, inwoners van Renkum en Wolfheze het minst, zoals is weergegeven in figuur 3.1 (RI.01).

Figuur 3.1 Aandeel respondenten dat het (zeer) eens is met de vraag of het belangrijk is dat hun dorp onderdeel is van de Gemeente Renkum

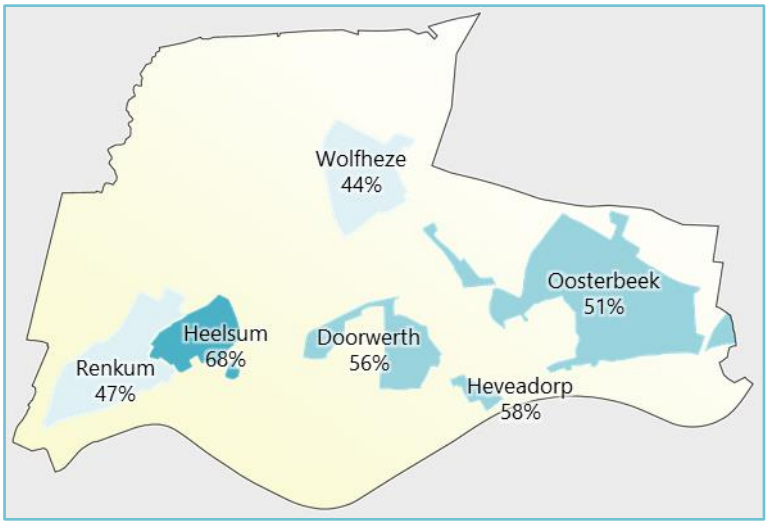

Bron: RI.01

3.3 Dienstverlening

Ruim de helft van de respondenten heeft het afgelopen jaar contact met ons opgenomen, vooral over zaken gerelateerd aan de gemeentelijke belastingen, officiële documenten (paspoorten etc.), en wonen en leefomgeving. Hoe inwoners ons benaderen is sterk afhankelijk van het onderwerp. Een bezoek aan het gemeentehuis wordt vooral gedaan voor het verkrijgen van een paspoort of rijbewijs en in mindere mate ook voor het verkrijgen van een uittreksel en in het kader van werk, inkomen en een uitkering. Voor veel andere onderwerpen – gemeentelijke belastingen, wonen en leefomgeving, en meldingen – nemen inwoners vooral telefonisch of digitaal (via e-mail of onze website) contact met ons op. (RI.01)

Figuur 3.2 Wat respondenten ervan vinden om het contact met ons over producten en diensten digitaal te regelen

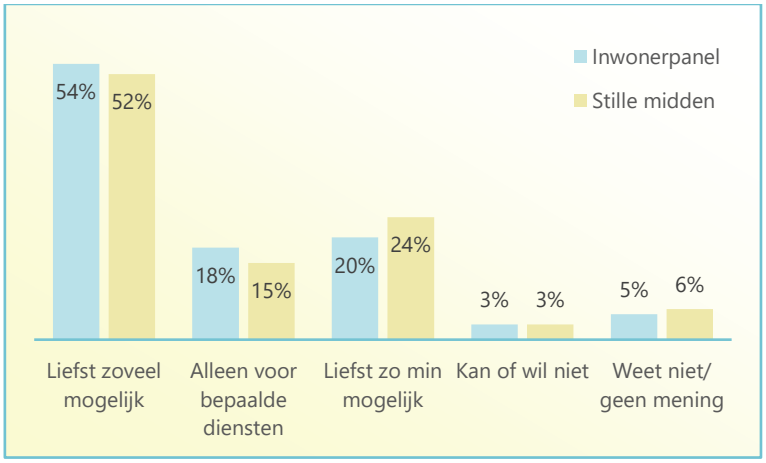

Bron: RI.01 & RI.02

Zoals blijkt uit figuur 3.2, ziet iets meer dan de helft van de respondenten het contact met ons het liefst zoveel mogelijk digitaal (RI.01& RI.02). Als reden hiervoor wordt onder andere genoemd dat het praktisch is en tijd bespaart (RI.02). Met name respondenten jonger dan 44 jaar zien het contact met de

gemeente het liefst zo veel mogelijk digitaal. Respondenten vanaf 65 jaar geven het minst aan dat ze dit het liefst zo veel mogelijk willen. Bijna 30 procent van de respondenten ouder dan 65 jaar wil het liefst zo min mogelijk diensten digitaal regelen (RI.01).

Figuur 3.3 Wat respondenten de belangrijkste onderdelen vinden in onze dienstverlening [a]

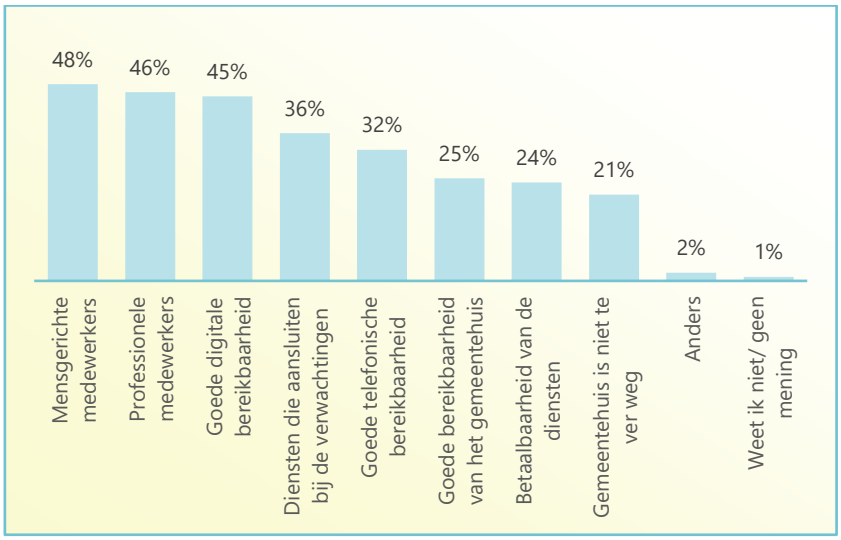

[a] Respondenten konden maximaal drie onderdelen kiezen.
Bron: RI.01

Gevraagd naar wat inwoners belangrijk vinden in de dienstverlening door de gemeente, worden vooral mensgerichte medewerkers, professionele medewerkers en digitale dienstverlening genoemd. Zoals te zien is in figuur 3.3, vinden respondenten van het inwonerpanel deze elementen belangrijker dan een goede bereikbaarheid van het gemeentehuis en dat het gemeentehuis (of gemeenteloket) niet te ver weg is (RI.01). Ook de top drie van meest genoemde onderdelen in onze dienstverlening door ondernemers en maatschappelijke organisaties zijn digitale dienstverlening, professionele medewerkers en mensgerichte medewerkers (RI.04 & RI.05).

3.4 Voorzieningen

Wat betreft voorzieningen vroegen we inwoners naar de voorzieningen waarvan ze wel eens gebruikmaken. Het ging hierbij zowel om voorzieningen zoals winkels, huisartsen en culturele voorzieningen, als om voorzieningen die worden betaald door de gemeente zoals sportvoorzieningen en de bibliotheek. In relatie tot de gemeentelijke voorzieningen vroegen we inwoners wat ze hieraan belangrijk vinden voor de toekomst. Uit de enquêtes komt naar voren dat respondenten het belangrijk vinden dat gemeentelijke voorzieningen dichtbij blijven, dat ze minimaal even goed blijven als nu en dat ze betaalbaar blijven (zie figuur 3.4) (RI.01 & RI.02).

Figuur 3.4 Wat respondenten belangrijk vinden bij voorzieningen als ze denken aan de toekomst [a]

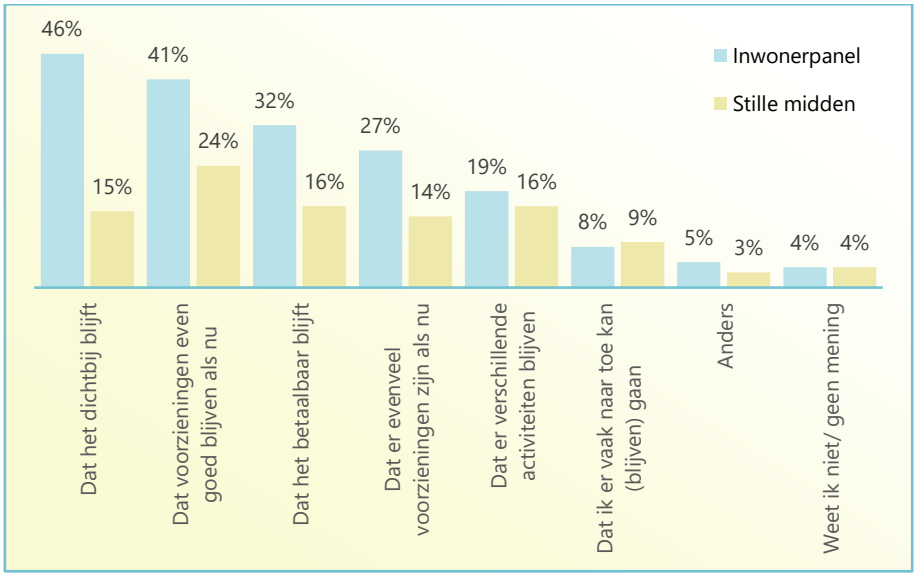

[a] De verschillen in de hoogte van de percentages tussen respondenten van het inwonerpanel en het stille midden worden deels verklaard vanuit het gegeven dat eerstgenoemden maximaal twee antwoorden mochten kiezen en laatstgenoemden slechts één.
Bron: RI.01 & RI.02

Voortbouwend hierop kregen de respondenten de stelling voorgelegd of ze de voorkeur geven aan gemeentelijke voorzieningen dichtbij huis, ook al moeten ze daar dan meer voor betalen. Ongeveer de helft van de respondenten – 50% van de respondenten van het inwonerpanel en 47% van die van het stille midden – geeft aan dat dit inderdaad hun voorkeur heeft (RI.01 & RI.02). Respondenten jonger dan 44 jaar en ouder dan 65 jaar hebben het vaakst een voorkeur voor voorzieningen dichtbij huis ook als ze daar dan meer voor moeten betalen (62%), terwijl respondenten tussen de 45 en 64 jaar het minst vaak deze voorkeur hebben (40%) (RI.01).

3.5 Toekomst van de Gemeente Renkum

We vroegen in de enquêtes inwoners naar wat zij belangrijke onderdelen vinden voor de toekomst van de gemeente. Hieruit blijkt dat respondenten het voor de toekomst vooral belangrijk vinden dat hun woonomgeving groen en leefbaar blijft, zie figuur 3.4. Sowieso valt op dat voor de toekomst respondenten vooral waarde hechten aan hun woonomgeving. Niet alleen dat deze dus groen en leefbaar blijft, maar ook dat de eigenheid van hun dorp behouden blijft, dat ze invloed kunnen uitoefenen op (de inrichting van) hun woonomgeving en dat er voldoende voorzieningen blijven. Dat ze zich vertegenwoordigd voelen door het gemeentebestuur en dat raadsleden zichtbaar zijn vinden ze veel minder van belang. (RI.01 & RI.02)

Het waarborgen van de unieke identiteit van de verschillende dorpskernen kwam verder ook naar voren uit de raadpleging van ondernemers en maatschappelijke organisaties (RI.03).

Figuur 3.4 Wat respondenten belangrijk vinden voor de toekomst van onze gemeente [a]

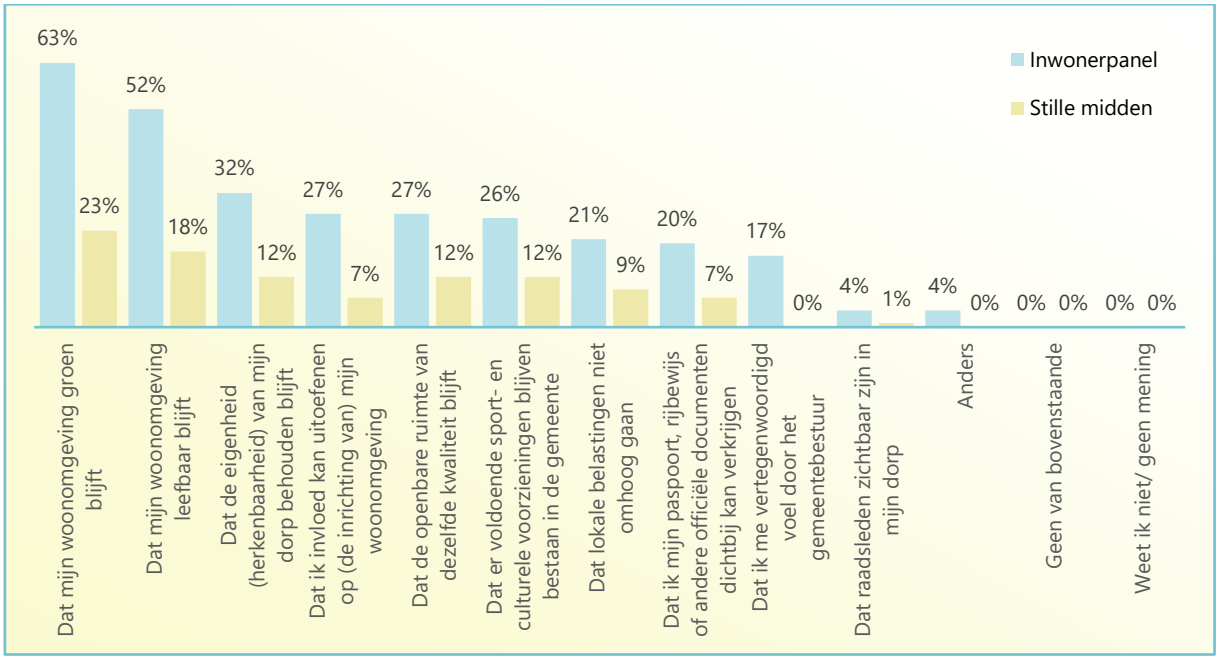

[a] Respondenten konden maximaal drie onderdelen kiezen.
Bron: RI.01 & RI.02

In paragraaf 3.2 staat dat ruim 70 procent van de inwoners die hebben meegedaan aan het onderzoek zich verbonden voelt met haar of zijn dorp. We vroegen inwoners ook met welke plaats of gemeente buiten de gemeente Renkum ze zich verbonden voelen. De vraag kan door respondenten zijn geïnterpreteerd als bijvoorbeeld de plaats of gemeente buiten Renkum die ze het meest bezoeken om gebruik te maken van voorzieningen daar of de plaats of gemeente waar ze het meest positieve gevoel bij hebben (of een combinatie van beide). Desondanks geven de antwoorden inzicht in de daadwerkelijke of beleefde oriëntatie van inwoners. Dit geeft dan weer een doorkijk naar het mogelijke draagvlak voor samenwerking met Wageningen, Arnhem of Rheden.

Zoals blijkt uit figuur 3.5, geeft 45 (inwonerpanel) en 41 procent (stille midden) van de respondenten aan zich verbonden te voelen met Wageningen. 32 procent voelt zich het meest verbonden met Arnhem. De verbondenheid met (de dorpen in) onze andere twee buurgemeenten – Ede en Overbetuwe – is met respectievelijk 3 en 4 procent veel minder (RI.01 & RI.02). Deze resultaten versterken de afweging die we maakten om niet het verdiepende gesprek te voeren met deze twee gemeenten over onze toekomstscenario's. Overigens gaf geen van de respondenten aan zich verbonden te voelen met Rheden, terwijl we met deze gemeente wel een verdiepend gesprek voerden.

Hoewel meer inwoners zich verbonden voelen met Wageningen dan met Arnhem, zijn er verschillen in de oriëntatie tussen de respondenten uit de verschillende dorpen. Zo geeft slechts 12 procent van de respondenten uit Oosterbeek aan zich verbonden te voelen met Wageningen, terwijl een ruime meerderheid (59 procent) zich het meest verbonden voelt met Arnhem (RI.01). Dit lijkt logisch gelet op de ligging van Oosterbeek nabij Arnhem.

Andersom geeft een meerderheid van de respondenten uit Renkum en Heelsum (respectievelijk 69 en 63 procent) aan zich het meest verbonden te voelen met het nabijgelegen Wageningen en ervaart

maar een klein deel (respectievelijk 10 en 12 procent) verbondenheid met het verder weg gelegen Arnhem. Elders in de gemeente is het beeld wat genuanceerder, maar ook in Doorwerth, Wolfheze en Heveadorp voelen meer respondenten zich verbonden met Wageningen dan met Arnhem (RI.01).

Figuur 3.5 Plaats of gemeente buiten Renkum waarmee respondenten zich het meest verbonden voelen [a]

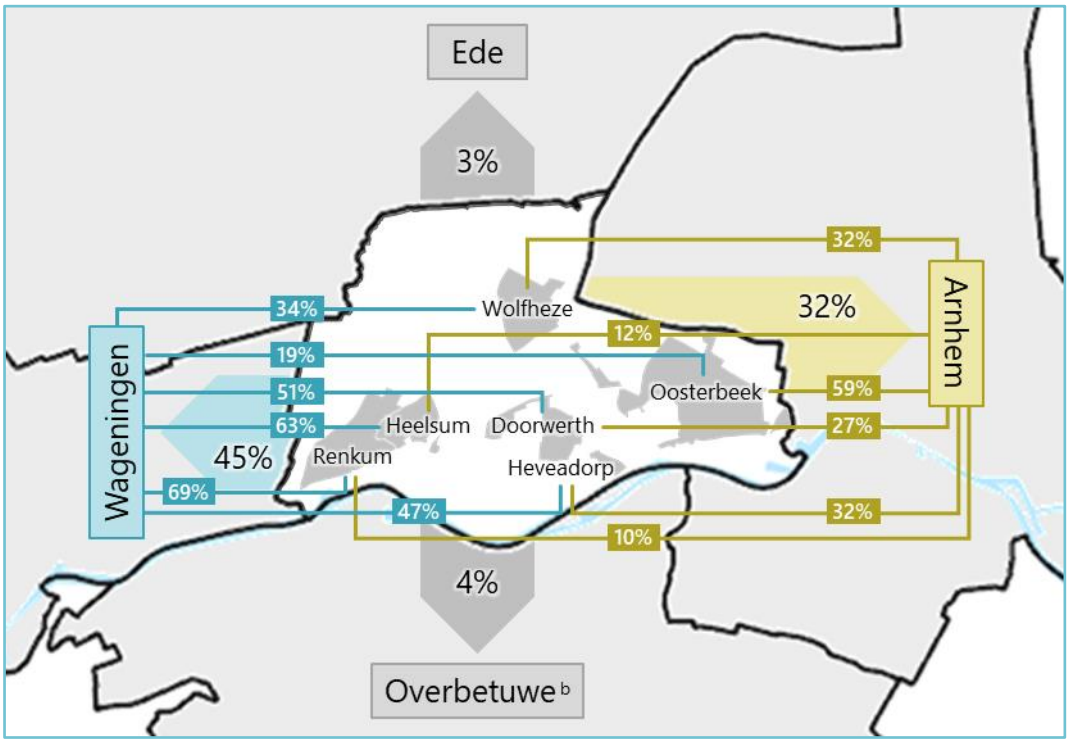

[a] De figuur bevat alleen de resultaten van het inwonerpanel. 8 procent van de respondenten heeft *anders* geantwoord en 8 procent *weet niet/ geen mening*.
[b] Heteren, Driel en Elst.
Bron: RI.01

De gerichtheid op Arnhem en Wageningen zien we ook terug in de resultaten van de enquête onder ondernemers en maatschappelijke organisaties. We hebben gevraagd wat hun afzetgebied is en/of waar hun klanten, gasten of bezoekers vandaan komen. Naast Renkum, noemen ondernemers en maatschappelijke organisaties vooral Arnhem en Wageningen (respectievelijk 19 en 14 procent). Overbetuwe en Ede worden met beide 9 procent minder vaak genoemd (RI.03).

3.6 Toekomstscenario's

Tot slot, vroegen we onze inwoners naar de voor- en nadelen die zij zien met betrekking tot de verschillende toekomstscenario's. In tabel 3.1 staan de meest genoemde voor- en nadelen. Het is belangrijk om op te merken dat de vragen over de toekomstscenario's open vragen waren. Dat betekent dat respondenten meerdere voor- en nadelen konden noemen en dat zij veel verschillende antwoorden gaven. Deze antwoorden zijn in tabel 3.1 geclusterd.

Tabel 3.1 Nadelen en voordelen van de verschillende toekomstscenario's volgens respondenten van het inwonerpanel en stille midden

Toekomstscenario's [a]	Nadelen	Voordelen
Strategisch samenwerken	• Verlies van eigenheid/ identiteit • Meer afstand tussen inwoner en gemeente • Financiële lasten • Bureaucratie/ minder persoonlijk • Minder zelfstandig	• Financiële baten/ kostenbesparing • Efficiënter • Professioneler/ meer deskundigheid • Kennisdeling • Schaalvoordelen
Combinatie regieorganisatie met centrumgemeente	• Verlies van eigenheid/ identiteit • Verlies van zeggenschap • Meer afstand tussen inwoner en gemeente • Bureaucratie • Afhankelijkheid	• Financiële baten/ kostenbesparing • Efficiënter • Delen van expertise/ meer deskundigheid • Kennisdeling • Schaalvoordelen
Ambtelijke fusie	• Meer afstand tussen inwoner en gemeente • Verlies van eigenheid/ identiteit • Bureaucratie/ minder persoonlijk • Afstand tussen bestuur en ambtenaren	• Financiële baten/ kostenbesparing • Efficiënter • Kennisdeling/ delen van expertise • Professioneler/ meer deskundigheid • Behoud van voorzieningen
Herindeling	• Verlies van eigenheid • Meer afstand tussen inwoner en gemeente • Minder zeggenschap/ invloed • Gemeente wordt te groot/ log • Kosten • Tijdsinvestering	• Financiële baten/ kostenbesparing • Delen van expertise • Professionalisering • Kostenbesparing • Efficiënter/ meer slagkracht

Bron: RI.01 & RI.02

Als mogelijke voordelen van de toekomstscenario's noemden respondenten vaak de financiële baten (kostenbesparing), meer efficiëntie (slagkracht), het kunnen delen van expertise en meer professionaliteit. Deze voordelen worden steeds bij alle scenario's benoemd. Bij de nadelen zien we bij ieder scenario steeds weer verlies van eigenheid en identiteit, de grotere afstand tussen inwoner en gemeente en bureaucratie terugkomen. Bij herindeling worden ook nog genoemd de kosten en de tijdsinvestering die gemoeid zijn bij (het implementeren van) dit scenario. (RI.01 & RI.02)

Dat bij ieder scenario het verlies van eigenheid en identiteit wordt aangehaald, terwijl de gemeente bij drie van de vier scenario's niet ophoudt te bestaan, is een opinie die iets lijkt te zeggen over het belang dat respondenten hechten aan het behoud van hun dorp en/of de gemeente. Dit is een aspect waarmee we rekening moeten houden bij de keuze voor en uitwerking van een toekomstscenario.

Overigens kan het ook betekenen dat het voor inwoners lastig is om te bepalen wat de verschillende scenario's inhouden, en wat de keuze voor een scenario betekent voor de gemeente en voor hen als inwoners. Zo geeft een substantieel deel van de respondenten bijvoorbeeld aan niet te weten wat voor- en nadelen kunnen zijn van de verschillende toekomstscenario's. Figuur 3.6, laat zien dat – afhankelijk van het scenario – tussen de 11 en 19 procent van de respondenten van het inwonerpanel niet weet wat mogelijke voordelen zijn. Wat betreft de nadelen, antwoordde tussen de 15 en 22 procent van de respondenten met 'weet ik niet' (RI.01).

Figuur 3.6 Aandeel respondenten dat geen voordelen of nadelen ziet van de vier toekomstscenario's of deze niet weet te benoemen

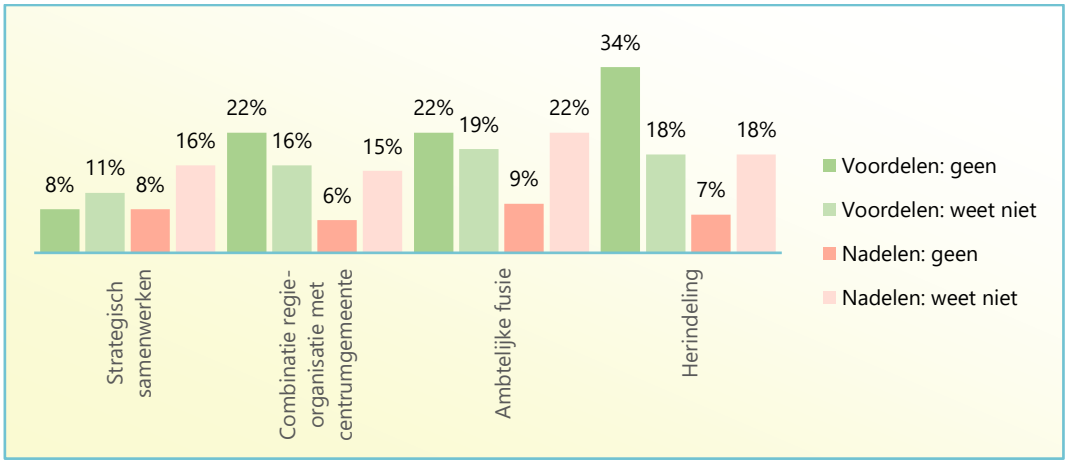

Bron: RI.01

Het gaat er hierbij niet om of respondenten geen voor- of nadelen zien. Het deel van de respondenten dat geen voordelen of nadelen ziet wat betreft de scenario's is afzonderlijk geïnventariseerd, zoals ook is weergegeven in figuur 3.6. Wat hierbij opvalt is dat het aandeel respondenten dat geen voordelen ziet bij de toekomstscenario's toeneemt naarmate het scenario ingrijpender wordt, van 8 procent bij het scenario strategisch samenwerken tot 34 procent bij het scenario herindeling. Het aandeel respondenten dat geen nadelen ziet, blijft daarentegen min of meer gelijk (RI.01). Deze trend nemen we in mindere mate ook waar in de reacties van het stille midden (RI.02).

3.7 Conclusies

In de inleiding noemden we dat uit de raadpleging van inwoners en stakeholders vooral mogelijkheden, belemmeringen en aandachtspunten naar voren komen die belangrijk zijn bij de uitwerking en implementatie van de toekomstscenario's.

Kijken we naar het onderwerp identiteit, dan blijkt uit de inwonerpeilingen vooral dat onze inwoners het dorpse karakter van de gemeente belangrijk vinden en het karakteristieke van de dorpen waarderen. We kunnen op basis hiervan concluderen dat het voor de toekomst belangrijk is dat de kernen van Renkum hun dorpse karakter behouden en dat het gemeentelijk beleid toegespitst is op de verscheidenheid (uniciteit) van de dorpen.

Iets meer dan de helft van onze inwoners geeft aan het belangrijk te vinden dat hun dorp onderdeel is van de Gemeente Renkum. We kunnen dit interpreteren als signaal dat inwoners die hebben meegedaan aan het onderzoek graag willen dat Renkum als gemeente blijft bestaan. Aan de andere kant geven de resultaten ook aan dat het voor een substantieel deel van onze inwoners niet direct uitmaakt of hun dorp onderdeel is van de Gemeente Renkum. Dit geldt vooral voor inwoners uit de dorpen Renkum en Wolfheze.

Op het gebied van onze dienstverlening zien we dat iets meer dan de helft van de inwoners het contact met de gemeente over producten en diensten het liefst zoveel mogelijk digitaal regelt. Vooral onder respondenten ouder dan 65 jaar bestaat echter de wens om juist zo min mogelijk digitaal te

regelen. Dit geeft aan dat we onze dienstverlening (verder) kunnen digitaliseren, maar dat er mogelijkheden moeten blijven om ook niet-digitaal contact met ons te hebben. In onze dienstverlening aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties is verder mensgerichtheid en professionaliteit belangrijk.

De gemeentelijke voorzieningen moeten volgens de respondenten dichtbij blijven voor inwoners, minimaal dezelfde kwaliteit hebben als nu en betaalbaar blijven. Ongeveer de helft van de respondenten is bereid om meer te betalen voor voorzieningen als deze daardoor dichtbij blijven.

Dat gemeentelijke voorzieningen moeten blijven bestaan en van dezelfde kwaliteit moeten blijven als nu, kwam ook naar voren in de reactie van inwoners op de vraag naar wat zij belangrijke onderdelen vinden voor de toekomst van onze gemeente. Wat hieruit echter vooral naar voren kwam is dat inwoners veel waarde hechten aan hun woonomgeving. Ze willen dat deze groen en leefbaar blijft, dat de eigenheid van hun dorp behouden blijft en dat ze invloed kunnen uitoefenen op (de inrichting van) hun woonomgeving. Het dichtbij kunnen verkrijgen van officiële documenten, de vertegenwoordiging door het gemeentebestuur en de zichtbaarheid van raadsleden vinden inwoners (veel) minder belangrijk.

Onze inwoners voelen zich het meest verbonden met Wageningen, op enige afstand gevolgd door Arnhem. Inwoners voelen zich maar weinig verbonden met onze andere twee buurgemeenten – Ede en Overbetuwe – en al helemaal niet met Rheden. Op basis hiervan concluderen we dat het draagvlak voor samenwerking met Wageningen het grootst is. De verbondenheid met Wageningen geldt echter vooral in de dorpen die het dichtst bij Wageningen liggen – Renkum en Heelsum. Voor inwoners uit Oosterbeek is die verbondenheid met Wageningen veel minder.

Hoewel we in hoofdstukken 4 tot en met 7 dieper ingaan op de conclusies over de toekomstscenario's, laat de raadpleging van onze inwoners in zijn algemeenheid zien dat zij financiële baten, meer efficiëntie, kennisdeling en meer professionaliteit als voordelen zien van de toekomstscenario's. Bij alle vier de scenario's gaven zij aan dat verlies van eigenheid en identiteit, de grotere afstand tussen inwoner en de gemeente, en (meer) bureaucratie mogelijke nadelen zijn.

We concludeerden al dat – ongeacht de keuze voor een toekomstscenario – het voor de toekomst belangrijk is dat de kernen van Renkum hun karakter behouden en dat het beleid toegespitst moet zijn op de verscheidenheid (uniciteit) van de dorpen. Dat verlies van eigenheid en identiteit bij ieder scenario door inwoners als nadeel wordt genoemd, onderstreept dat met dit aspect rekening moet worden gehouden bij de keuze voor en uitwerking van een scenario.

4 Scenario Strategisch samenwerken met een beperkt aantal partners

4.1 Inleiding

Het eerste toekomstscenario dat we onderzochten, is strategisch samenwerken met een beperkt aantal partners. In dit scenario wordt de organisatorische context versimpeld. Er wordt een beperkt aantal partners gekozen waarmee verregaande samenwerkingsafspraken worden gemaakt. Zowel bestuurlijk voor regionale en interbestuurlijke vraagstukken, als ambtelijk om schaalgrootte te organiseren.



Zoals beschreven in het bestuurskrachtonderzoek, versimpelt een beperkt aantal vaste samenwerkingspartners de regie, vergemakkelijkt het intensieve samenwerking en ontlast het daarmee de organisatie (en het bestuur). Bovendien kan door de samenwerking meer (lobby)kracht worden georganiseerd. Als de samenwerking goed wordt ingericht en de partners bepaalde taken durven over te laten aan de partnergemeente, kan de beleids- en realisatiekracht zowel ambtelijk als bestuurlijk toenemen (OV.01: 68-69).

In dit hoofdstuk beschrijven we de feiten en ervaringen met dit toekomstscenario. We doen dit aan de hand van de vier categorieën van beoordelingscriteria. De ervaringen kwamen in de eigen oriëntatie naar voren tijdens het bezoek aan het samenwerkingsverband Meerinzicht. Vervolgens gaan we in op de financiële en organisatorische consequenties van dit scenario, en de haalbaarheid op basis van de verdiepende gesprekken die we voerden met de mogelijke samenwerkingspartners Wageningen, Arnhem en Rheden. We sluiten het hoofdstuk af met een conclusie over het toekomstscenario.

4.2 Feiten en ervaringen

Organisatie (en bestuur)

Een beperkt aantal vaste samenwerkingspartners in het scenario strategisch samenwerken met een beperkt aantal partners versimpelt de regie, vergemakkelijkt intensieve samenwerking en ontlast daarmee de organisatie (en het bestuur). Bundeling van krachten zorgt voor meer schaalgrootte op de taakvelden waarop wordt samengewerkt. Deze schaalvoordelen bieden meer ruimte en tijd om na te kunnen denken over belangrijke beleidsvorming en strategische vraagstukken (FE.01: 7-8). Het bezoek aan Meerinzicht leerde dat door de krachtenbundeling er ruimte ontstond voor specialisatie en er nu dus meer specialistische kennis beschikbaar is voor de partnergemeenten (EO.02).

Bij dit scenario is de verwachting dat door de samenwerking met een beperkt aantal vaste samenwerkingspartners meer (lobby)kracht wordt georganiseerd. In de praktijk wordt dit overigens niet altijd zo ervaren. De samenwerkende gemeenten treden op tal van thema's gezamenlijk bestuurlijk naar buiten en spreken met één mond. Hierdoor staan de gemeenten sterker in interbestuurlijke overleggen (FE.01: 7-8). Het vraagt wel om inhoudelijke keuzes voor thema's waarop bestuurlijk intensief wordt samengewerkt. Het betekent dat de samenwerkende gemeenten samen inhoudelijk moeten investeren op deze thema's (FE.01: 7-8).

Dat door de samenwerking de gemeenten sterker staan in interbestuurlijke overleggen, is ook de ervaring van de gemeenten die samen Meerinzicht vormen. Ze gaven aan dat hun positie in de bredere regio is versterkt. Meerinzicht is daarbij ook gaan optreden als centrumgemeente voor verschillende diensten voor omliggende gemeenten (EO.02).

Identiteit

Indirect kan dit scenario de identiteit beïnvloeden. Samenwerking vraagt om standaardisatie en harmonisatie. Dit kan binnen het politiek-bestuurlijke domein ervaren worden als een lichte afname van identiteit (FE.01: 9). Hoewel er sinds de oprichting van Meerinzicht sprake was van beleidsharmonisatie en standaardisatie van werkprocessen, is er ondanks die uniformiteit zeker ook ruimte voor maatwerk. De partnergemeenten kunnen nog altijd hun eigen stempel drukken op het gemaakte beleid.[6] Wel werd aangegeven dat dit gevolgen heeft voor de efficiëntie (EO.02).

In Meerinzicht is de herkenbaarheid van de eigen gemeente voor inwoners opgelost door de herkenbaarheid van de samenwerkende gemeenten op uitingen van de organisatie voorop te stellen. Dus geen briefpapier met alleen het logo van Meerinzicht, maar met de logo's van de gemeenten bovenaan.

Ook belt een inwoner met vragen nog altijd naar haar of zijn eigen gemeente. Een medewerker van de gemeente schakelt – afhankelijk van het onderwerp – vervolgens door naar de verantwoordelijk medewerker van dezelfde gemeente of van Meerinzicht. Hierin merkt een inwoner geen verschil. (EO.02)

De toename van beleidskracht in dit scenario kan daarentegen een kwaliteitsimpuls geven aan het behouden en versterken van de identiteit van de kernen en het gebied, door extra aandacht te besteden aan de herkenbaarheid van de gemeente bij inwoners en maatschappelijke partners. De verbondenheid met de regio krijgt door de ambtelijke en bestuurlijke samenwerking een impuls, mits de gemeenten onderdeel uitmaken van dezelfde regio en samenwerkingsverbanden (FE.01: 9).

Dienstverlening

Het effect van het scenario op de dienstverlening is beperkt. Het noodzakelijke flexibele en improvisatiegerichte gedrag van medewerkers in een kleine (kwetsbare) organisatie wordt ingewisseld voor een strakkere, professionelere en zakelijkere houding. Dit kan leiden tot toename van bureaucratie. Schaalgrootte leidt echter ook tot beter zaakgericht, gebiedsgericht en opgavegericht werken met als resultaat een meer persoonlijke en professionele service (FE.01: 9). Het bezoek aan Meerinzicht leerde ook dat door de samenwerking de partnergemeenten minder kwetsbaar zijn en continuïteit van de dienstverlening beter kan worden gegarandeerd. Zo zijn in het geval van uitval van systemen back-ups bij de andere gemeenten beschikbaar en kan personeel worden uitgewisseld, waardoor de personele bezetting verbetert (EO.02).

Schaalvergroting – en daarmee meer professionaliteit – draagt in de regel bij aan een beter ervaren kwaliteit van dienstverlening door inwoners en maatschappelijke partners. Zeker als de ambtelijke samenwerking hand in hand gaat met bestuurlijke samenwerking (FE.01: 9). De ervaring van de gemeenten die samenwerken binnen Meerinzicht is dat de samenwerking de kwaliteit van de dienst-

[6] Tijdens het bezoek aan Meerinzicht bleek dat harmonisatie een gevoelig punt is. Harmonisatie tast namelijk het gevoel van autonomie aan. Binnen Meerinzicht zijn de processen geharmoniseerd die voor iedere gemeente hetzelfde zijn (ongeveer 90 procent van de processen). Voor het overige beleid is er ruimte voor lokale politieke keuzes en verschillen. Hun aanbeveling is om beleidsharmonisatie over te laten aan het bestuur/ de politiek (EO.02).

verlening verhoogt. Wel ervaren inwoners dat zaken iets meer op afstand zijn komen te staan (EO.02). In de eerste periode van de samenwerking kan er wel sprake zijn van een (tijdelijke) vermindering van de kwaliteit van de dienstverlening (FE.01: 9).

Voorzieningen

Dit toekomstscenario heeft geen invloed op het voorzieningenniveau binnen de gemeente.

4.3 Financiële en organisatorische consequenties

De financiële en organisatorische consequenties van dit scenario zijn sterk afhankelijk van de manier waarop invulling wordt gegeven aan het scenario. In de meest vergaande variant verdelen we alle taken en medewerkers onder de samenwerkingspartners. In een lichte variant (of bij een groeimodel) zijn de samenwerkingspartners bekend, maar wordt met samenwerking gestart op een beperkt aantal taakvelden. Zoals genoemd, leidt een lichtere variant wel tot minder optimale oplossingen.

4.3.1 Incidentele kosten en meerjarig perspectief

Wanneer we kiezen voor een vergaande variant, krijgen we te maken met transitie- en frictiekosten die in de buurt liggen van de kosten van een ambtelijke fusie of herindeling. Een groot deel van het personeel van de samenwerkende gemeenten wordt dan op taakveld herverdeeld over de gemeenten. Wanneer minder taken worden overgeheveld of wanneer personeel in dienst blijft bij de eigen gemeente, dan zijn de frictiekosten aanzienlijk lager (zie tabel 4.1). Daar staat tegenover dat bij een meer virtuele samenwerkingsvorm de coördinatiekosten stijgen. (FE.01: 8 & 31)

Tabel 4.1 Incidentele en exploitatiekosten van het scenario samenwerken met een beperkt aantal partners

Kosten (schatting)	Minimale variant scenario	Maximale variant scenario
Eenmalige kosten/ frictiekosten	€ 1.275.000	€ 4.270.000
Exploitatiekosten ten opzichte van de andere scenario's	€ € € €	

Bron: FE.01: 8 & 31

De ervaring is dat de exploitatiekosten bij dit scenario iets hoger liggen dan bij een ambtelijke fusie of regie-organisatie. Dit komt omdat er meer afstemming en coördinatie noodzakelijk is tussen de samenwerkende gemeenten. Het samenwerkingsmodel is charmant, maar ook complexer dan de andere drie opties. (FE.01: 8 & 31)

4.3.2 Implementatie en realisatie

Uit onderzoek blijkt dat de optimale schaalgrootte voor een gemeente per taak verschilt (FE.01: 32). Het toekomstscenario van strategisch samenwerken biedt mogelijkheden om juist de samenwerking te zoeken op onderdelen waar dit het meeste effect lijkt te geven. Op basis van het feitenonderzoek van Berenschot (OV.03 & FE.01: 8) aangevuld met intern onderzoek, zien wij de grootste kans op beleidsterreinen waar het belangrijk is om schaalgrootte te organiseren, bij complexe taken, bij innovaties, bij nieuwe wetgeving of bij congruentie op beleidsmatige taken.

Kansrijke beleidsterreinen die uit een eerste inventarisatie naar voren komen, zijn zorg en veiligheid, publiekszaken, fiscaliteit, werving en selectie, functioneel applicatiebeheer en contractmanagement (zie ook het overzicht van onze taakvelden en de samenwerking hierop in bijlage 10).

De aandachtspunten voor dit scenario zitten op het besturen en de veranderaanpak. Wat betreft het besturen vraagt het scenario een bereidheid van colleges en gemeenteraden om op de gekozen thema's de handen ineen te slaan. En daarmee macht – wij gaan er over – in te wisselen voor invloed (FE.01: 10). Het durven loslaten werd ook geadviseerd tijdens het bezoek aan Meerinzicht. Een belangrijke voorwaarde voor samenwerken is de bereidheid om het gezamenlijk belang in beeld te houden en elkaar te willen begrijpen als de verwachtingen uiteenlopen (EO.02).

Ook organisatorisch en daarmee veranderkundig stelt dit toekomstscenario eisen. Medewerkers kunnen immers overgaan naar een andere gemeente, in aansturing of zelfs in dienstverband. Lichtere varianten – zoals virtuele teams – vragen minder in de overgang van personeel, maar stellen hogere eisen in de aansturing en afstemming (FE.01: 10). Meerinzicht wees erop dat het belangrijk is aandacht te hebben voor veranderingen voor de medewerkers door de samenwerking. Ook is het belangrijk om rekening te houden met cultuurverschillen tussen de samenwerkingspartners (EO.02).

Bij de keuze voor (een) samenwerkingspartner(s) is regionale congruentie behulpzaam. Als de samenwerkingspartners onderdeel zijn van één regio, treffen de partners elkaar veelvoudig en is spreken namens de samenwerkende gemeenten logischer en eenvoudiger. Ook gezien de gewenste samenhang tussen gemeentelijk en regionaal beleid, is samenwerking van gemeenten binnen één regio effectiever. (FE.01: 7)

De motivatie voor het scenario van strategisch samenwerken is vooral te vinden in het verminderen van kwetsbaarheid en het creëren van een kwaliteitssprong. Randvoorwaarden voor het verwezenlijken van deze voordelen zijn een strakke coördinatie en afstemming tussen de samenwerkende gemeenten. Dit vraagt om meer communicatie dan bij het zelfstandig uitvoeren van een taak. (FE.01: 8)

4.4 Haalbaarheid

In de verdiepende gesprekken met de bestuurlijk vertegenwoordigers van de gemeenten Wageningen, Arnhem en Rheden bespraken we de samenwerkingsmogelijkheden op basis van onze toekomstscenario's.

Gemeente Wageningen

Zoals genoemd in de vorige paragraaf, is bij het scenario strategisch samenwerken de regionale congruentie belangrijk. We zitten met de Gemeente Wageningen samen in een aantal verbonden partijen, namelijk Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM), Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR), Werkgeverschapsservicepunt Regio FoodValley, Afvalcombinatie De Vallei (ACV) en Euregio Rijn-Wijl.

Van de drie mogelijke samenwerkingspartners is de regionale congruentie met Wageningen echter het laagst. Zo is Renkum onderdeel van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, terwijl Wageningen deel uitmaakt van de Regio Foodvalley. Daarnaast is Wageningen niet verbonden aan de Omgevings-

dienst Regio Arnhem (ODRA), de Vervoersorganisatie Regio Arnhem Nijmegen en het Gelders Archief, terwijl wij dat wel zijn. Anders dan Arnhem en Rheden, werken we op het gebied van bedrijfsvoering ook niet met Wageningen samen binnen De Connectie.

Aangezien samenwerking tussen gemeenten binnen één regio effectiever is, vraagt een samenwerking met Wageningen op basis van dit toekomstscenario mogelijk om regionale heroriëntatie (OV.01: 66). Dit kan leiden tot uittreding – met bijkomende frictiekosten – uit bestaande samenwerkingsverbanden. Tenzij uiteraard de strategische samenwerking zich beperkt tot die taakvelden waarop al regionaal wordt samengewerkt. Daarmee zijn dan wel de voordelen van dit scenario beperkter.

Een voordeel van het samenwerken met Wageningen is – gelet op de niet heel grote verschillen in inwoneraantallen en de vergelijkbare omvang van de gemeentelijke organisaties – dat het meer op basis van gelijkwaardigheid zal zijn dan bijvoorbeeld een samenwerking met Arnhem.

Wageningen staat ervoor open om een eventuele vraag vanuit Renkum over samenwerkingsmogelijkheden te beschouwen. Het nadenken over samenwerking heeft nu echter geen prioriteit voor Wageningen. Wageningen is namelijk volop aan het investeren in haar eigen organisatie om zo een schaalsprong te maken (VP.02).

Hoewel we met Wageningen sinds recent samenwerken op het gebied van toezicht en handhaving openbare orde en veiligheid, heeft Wageningen niet het beeld dat er op dit moment direct andere onderwerpen zijn die zich lenen voor samenwerking met ons. Beide gemeenten kunnen elkaar misschien wat meer vinden op onderwerpen in het sociaal domein, als deze zich langs natuurlijke weg aandienen. (VP.02)

De samenwerkingsbereidheid van Wageningen is in ieder geval hoog, maar vanuit Wageningen zijn er zijn wel voorwaarden voor samenwerking. Namelijk, relevantie, dat de gemeenten elkaar goed aanvullen en dat de samenwerking echt meerwaarde heeft. (VP.02)

Gemeente Arnhem

Anders dan met Wageningen, is de regionale congruentie met de Gemeente Arnhem hoog. Op veel onderwerpen en taakvelden werken we in dezelfde samenwerkingsverbanden en Arnhem maakt ook deel uit van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Ook treedt Arnhem (vooralsnog) op als centrumgemeente voor bepaalde taken in het sociaal domein. Door de samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering binnen De Connectie zijn de processen en systemen van Arnhem grotendeels gelijk aan die van ons.

Een groot nadeel van een strategische samenwerkingsconstructie is echter dat Arnhem hiervoor eigenlijk te groot is, waardoor er geen sprake is van gelijkwaardigheid in de samenwerking (OV.01: 69). Alle Renkumse wensen zijn voor Arnhem in principe bespreekbaar, maar samenwerking op basis van dit scenario lijkt niet direct de voorkeur te hebben. We werken op een aantal terreinen al met elkaar samen en dat levert – wanneer we bijvoorbeeld kijken naar de samenwerking binnen De Connectie – op kleine schaal soms (al) spanning op (VP.01).

Gemeente Rheden

Als we kijken naar regionale congruentie en gelijkwaardigheid, dan is de Gemeente Rheden voor ons in theorie de meest reële samenwerkingspartner voor een strategische samenwerkingsconstructie (OV.01: 74). Door de samenwerking binnen de bedrijfsvoeringsorganisatie De Connectie hebben we grotendeels dezelfde processen en systemen. De bestaande samenwerking binnen De Connectie biedt ook mogelijkheden voor uitbreiding van de samenwerking met Rheden. Ook de overeenkomsten met de inhoudelijke opgaven van onze gemeenten bieden aanknopingspunten voor verdere samenwerking (OV.01: 24).

Rheden en Renkum hebben voor een groot deel hetzelfde karakter en dezelfde typologieën. We zijn beide Veluwezoomgemeenten met weinig gebiedsontwikkeling. Voor Rheden zijn we dan ook een serieuze samenwerkingspartner. Rheden constateert dat het in de toekomst ook niet alle taken zelfstandig kan blijven uitvoeren. De gemeente wil dan ook naar buiten kijken en voorkomen dat het geïsoleerd raakt als buurgemeenten (al) met anderen gaan samenwerken of samengegaan. (VP.03)

Vanwege de lastige combinatie van opdrachtgevende en opdrachtnemende rollen, wordt samenwerking in een strategische samenwerkingsconstructie door Rheden wel als lastig gezien. Zo is de samenwerking binnen De Connectie ook niet altijd even makkelijk. Wat betreft samenwerking, wil Rheden in ieder geval graag met ons in gesprek blijven. (VP.03)

4.5 Conclusies

Waardering van het toekomstscenario

Het scenario strategisch samenwerken met een beperkt aantal partners heeft samengevat een beperkt effect op de ontwikkeling van bestuur en organisatie op de langere termijn. In figuur 4.1 zijn de effecten van het scenario weergegeven ten aanzien van de (categorieën van) beoordelingscriteria die we hanteren in dit onderzoek.

Figuur 4.1 Effecten van het scenario van strategisch samenwerken wat betreft de beoordelingscriteria

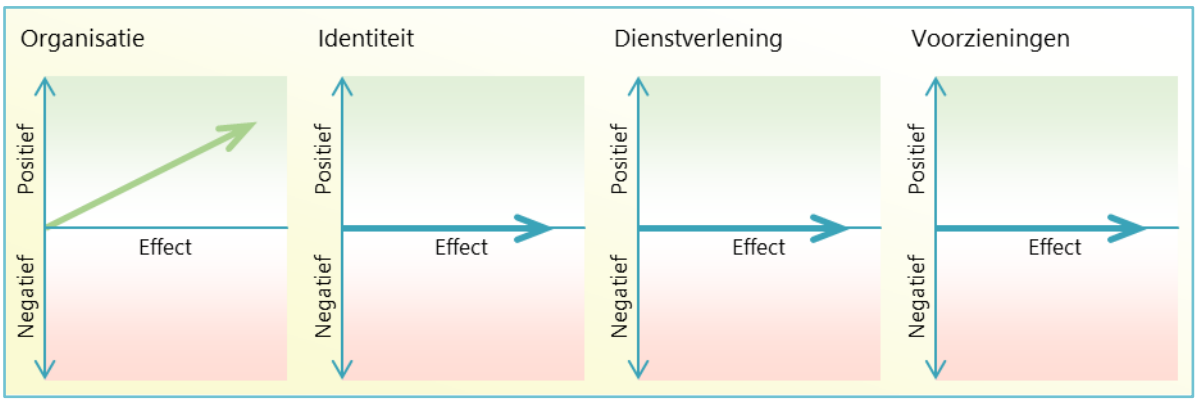

De grootste effecten van het scenario zijn merkbaar op het gebied van organisatie en bestuur. De organisatie wordt namelijk minder kwetsbaar en krijgt een kwaliteitsimpuls. De bundeling van krachten zorgt voor meer schaalgrootte en we krijgen de beschikbaarheid over meer specialistische kennis. De schaalvoordelen bieden ook meer ruimte om over belangrijke beleidsvorming en strategische vraagstukken na te denken, waardoor het bestuur kan rekenen op meer kwaliteit in de beleidsvoorbereiding.

De lobbykracht van de partnergemeenten neemt licht toe. Onze positie in de regio wordt iets versterkt, doordat de we met de gemeente waarmee we samenwerken op de samenwerkingsthema's gezamenlijk naar buiten treden en met één mond spreken. We blijven natuurlijk wel nog altijd een eigen gemeente en dus een partner van beperkte omvang in de regio.

Op het gebied van identiteit, dienstverlening en voorzieningen zijn verder geen grote verschuivingen te verwachten. Doordat samenwerking enige standaardisatie en harmonisatie vraagt, kan er lichte afname van identiteit en autonomie worden ervaren. Daarentegen kan de toename van beleidskracht een kwaliteitsimpuls geven aan het behouden en versterken van de identiteit van onze dorpen. Op het gebied van dienstverlening kan er door de toegenomen professionaliteit enerzijds sprake zijn van meer continuïteit en een beter ervaren kwaliteit. Anderzijds kan meer professionaliteit ook meer bureaucratie betekenen.

De voordelen van het scenario zijn het grootst wanneer het strategisch samenwerken betrekking heeft op alle (of zoveel mogelijk) clusters van taken. In het eerdere bestuurskrachtonderzoek werd echter al geconstateerd dat zelfs in de meest vergaande variant dit scenario echter onvoldoende is om onze bestuurskracht op de langere termijn te vergroten. Dit vanwege het gebrek aan voldoende verbetering in de slagkracht van de organisatie. Het scenario lijkt charmant, maar de benodigde afstemming en coördinatie met de partnergemeente(n) maakt dat dit toekomstscenario de meest complexe is van de vier die we onderzoeken.

Aandachtspunten bij (de implementatie van) het toekomstscenario

De financiële en organisatorische consequenties van dit scenario zijn sterk afhankelijk van het aantal terreinen waarop we gaan samenwerken en met wie. Hoe uitgebreider de variant hoe hoger de frictiekosten. Vanwege de benodigde afstemming en coördinatie zijn de exploitatiekosten hoger dan bij de scenario's ambtelijke fusie en centrumgemeente. Wanneer voor de strategische samenwerking een heroriëntatie van bestaande samenwerkingsverbanden nodig is, moet ook rekening worden gehouden met (extra) uittredings- en frictiekosten.

Verdere aandachtspunten zijn vooral de bereidheid van colleges en gemeenteraden van de samenwerkingspartners om echt samen te willen werken en tot op zekere hoogte het eigen belang los te laten. Op organisatorisch vlak moet rekening worden gehouden met de overgang van medewerkers – in aansturing of in dienstverband – naar de partnergemeente. Wanneer er geen sprake is van het overgaan van personeel – en medewerkers in virtuele teams gaan samenwerken – moet afstemming goed worden georganiseerd.

In tabel 4.2 zijn de negatieve en meer positieve aspecten van het scenario samengevat.

Tabel 4.2 Negatieve en positieve aspecten van het scenario strategisch samenwerken

Categorieën beoordelingscriteria	Negatieve aspecten	Positieve aspecten
Organisatie	• Samenwerken is complex → Het vereist dat de partners elkaar willen begrijpen, het gezamenlijk belang in beeld blijven houden en durven los te laten. • Strategische samenwerking is ontoereikend voor verbeteren bestuurskracht → Er is onvoldoende verbetering in de slagkracht van de organisatie. • Tussen de samenwerkende organisaties kunnen cultuurverschillen bestaan → Cultuurverandering is lastig en kost tijd.	• Een beperkt aantal samenwerkingspartners versimpelt de regie en maakt intensieve samenwerking makkelijker → Het ontlast de organisatie. • Op de taakvelden waarop wordt samengewerkt zijn er schaalvoordelen → Dit betekent meer ruimte en tijd voor beleidsvorming en strategische vraagstukken, en meer specialisatie. • Een breder pallet aan functies betekent dat medewerkers (beter) behouden kunnen worden.
Identiteit	• Samenwerking vraagt om standaardisatie en harmonisatie → Dit kan ervaren worden als lichte afname van identiteit.	• Door de toename van de beleidskracht, kan er een mogelijke kwaliteitsimpuls uitgaan naar het behoud en versterken van de identiteit van de kernen.
Dienstverlening	• Een flexibele en improvisatiegerichte houding wordt vervangen door een meer professionelere en zakelijke houding → Daarnaast kan de bureaucratie toenemen.	• Door schaalvergroting en meer professionaliteit kan beter gebiedsgericht en opgavegericht worden gewerkt, waardoor inwoners een betere kwaliteit van de dienstverlening ervaren.
Voorzieningen	• Weinig tot geen.	• Weinig tot geen.

Haalbaarheid van het toekomstscenario

Gelet op gelijkwaardigheid, zijn van de drie mogelijke samenwerkingspartners de gemeenten Wageningen en Rheden de enige realistische partners voor dit scenario. De Gemeente Arnhem is te groot om de samenwerking op basis van gelijkwaardigheid vorm te geven. Daarnaast lijkt dit scenario voor Arnhem niet direct de voorkeur te hebben.

Een belangrijke voorwaarde voor het scenario is dat de samenwerkende gemeenten zoveel mogelijk onderdeel zijn van dezelfde regio. Met Wageningen is de regionale congruentie het laagst, waardoor strategische samenwerking met Wageningen minder voor de hand ligt. Er zijn mogelijkheden om op een aantal terreinen de samenwerking in de toekomst uit te breiden, maar naast dat het nadenken over samenwerking nu geen prioriteit heeft voor Wageningen, ligt de voorkeur voor samenwerking bij Wageningen in de eerste plaats ook binnen de Regio Foodvalley.

Wat betreft gelijkwaardigheid en regionale congruentie, is de Gemeente Rheden de meest reële partner voor een strategische samenwerking. Het gelijkwaardige karakter van Rheden en de overeenkomsten in inhoudelijke opgaven maakt dat er voldoende aanknopingspunten zijn voor verdere inhoudelijke samenwerking. We werken al nauw samen met Rheden op het gebied van bedrijfsvoering binnen De Connectie en deze samenwerking biedt mogelijkheden voor uitbreiding.

Rheden geeft aan ontvankelijk te zijn voor samenwerking met anderen. Ze constateerden dat ze in de toekomst ook niet alle taken zelfstandig kunnen blijven uitvoeren. Rheden ziet ons dan ook als een

serieuze partner voor verdere samenwerking. Vanwege de complexiteit van het scenario, ziet Rheden een strategische samenwerkingsconstructie wel als lastig.

Samengevat concluderen we dat wat betreft haalbaarheid in principe alle drie de mogelijke samenwerkingspartners open staan voor een strategische samenwerking – als wij dat echt graag zouden willen. Voor Arnhem heeft dit scenario echter niet de voorkeur en gelet op de benodigde gelijkwaardigheid voor dit scenario is een strategische samenwerking met Arnhem minder realistisch – anders krijgt het teveel het karakter van een centrumgemeenteconstructie.

Voor Wageningen heeft een verdere samenwerking nu geen prioriteit. Daarnaast is de regionale congruentie een belangrijk aandachtspunt. Het zou immers betekenen dat de samenwerking zich beperkt tot een beperkt aantal terreinen of dat we bij een regionale heroriëntatie te maken krijgen met uittredings- en frictiekosten. Rheden geeft verder aan een strategische samenwerkingsconstructie als complex te ervaren.

5 Scenario Combinatie van regie-organisatie met centrumgemeente

5.1 Inleiding

Het tweede toekomstscenario is de combinatie van regie-organisatie met centrumgemeente. In dit scenario vullen we die taken in die wettelijk verplicht (griffier en gemeentesecretaris) of politiek-bestuurlijk essentieel zijn voor het bestuur van onze gemeente. Het gaat daarbij om taken als (strategische) beleidsadvisering, ondersteuning bij en organisatie van bestuurlijk gevoelige processen (zoals het begrotingsproces), regie en contractmanagement, en eventueel het onderhouden van contacten met stakeholders in de samenleving.



We versterken ons op deze taken. Bedrijfsvoering en uitvoerende taken worden belegd bij een vaste partner die de rol van centrumgemeente uitvoert. Zoals beschreven in het bestuurskrachtonderzoek, hebben we dan ambtelijk nog maar één partner en kunnen we ons richten op het bedienen van het bestuur, de samenleving en de contractrelatie met de centrumgemeente. De beleids- en realisatiekracht neemt ambtelijk sterk toe en in beperktere mate ook bestuurlijk. Een betere en meer hoogwaardige strategische ondersteuning is het gevolg. (OV.01: 66-67)

In dit hoofdstuk bespreken we de feiten en ervaringen – aan de hand van de vier categorieën van beoordelingscriteria – de financiële en organisatorische consequenties, en de haalbaarheid van dit scenario. De ervaringen kwamen naar voren tijdens het bezoek aan de gemeente Amstelveen (Amstelveen-Aalsmeer) in het kader van de eigen oriëntatie. We sluiten het hoofdstuk af met een conclusie over het toekomstscenario.

5.2 Feiten en ervaringen

Organisatie (en bestuur)

In deze constructie maken we gebruik van 'zwaardere' beleidsmedewerkers en meer robuuste afdelingen van de partner, de centrumgemeente. Hierdoor versimpelt het organisatiemodel, wordt kwetsbaarheid opgelost en wordt er een kwaliteitsimpuls gegeven. Op de beleidsterreinen gaat de focus van operationele werkzaamheden naar de strategisch/ beleidsmatige werkzaamheden. Renkum richt zich op de regievoering op de uitvoering van het werk door de centrumgemeente.

Het samenwerkingsmodel vraagt professionalisering van de samenwerking tussen bestuur en ambtelijke organisatie. Er zijn goede en duidelijke afspraken nodig over verwachtingen en resultaten. De relatie wordt formeler, waardoor snel en flexibel schakelen of improviseren minder worden. (FE.01: 11-12)

Medewerkers van onze gemeente vinden een nieuwe betrekking bij de centrumgemeente. Dat biedt natuurlijk meer carrièrekansen, maar het betekent ook werken in een fors grotere organisatie en voor een deel op een andere standplaats. Het bedienen van twee gemeenten is aantrekkelijk en complicerend tegelijkertijd (FE.01: 11). De ervaring van medewerkers bij Amstelveen-Aalsmeer met dit 'dienen

van twee heren', was dat naarmate de bestuurlijke wensen van de twee gemeenten uiteen gaan lopen dit voor hun meer werk betekent (EO.01).

Het college wordt kwalitatief hoogwaardiger ondersteund door een combinatie van eigen mensen – bijvoorbeeld bestuursadviseurs – en deskundigen uit de centrumgemeente. Bestuurlijk is de kwaliteitssprong in beleidsadvisering en uitvoering relevant, alsmede het ontzorgen op het vlak van organisatorische aandacht. (FE.01: 11-12)

Het bezoek aan Amstelveen-Aalsmeer leerde dat Aalsmeer – de kleinere gemeente in hun samenwerkingsconstructie – meer baat heeft bij de samenwerking, omdat er meer aandacht en kennis is voor majeure onderwerpen, zoals de decentralisaties in het sociaal domein en de implementatie van de Omgevingswet. Aalsmeer beschikt over een eigen kernorganisatie en dat zorgt ervoor dat soms een aparte adviseringslijn ontstaat op sommige onderwerpen. Hierdoor is beleidsharmonisatie ook minder goed mogelijk, met gevolgen voor de efficiëntie in het werk. (EO.01)

Identiteit

Een wijkgerichte en opgavegerichte aanpak is een belangrijke randvoorwaarde om specifieke en gerichte aandacht voor de kernen veilig te stellen. Is de aanpak goed ingevoerd, dan profiteren de kernen in de vorm van dienstverlening en specifieke en professionelere aandacht. Zonder dat dit ten koste gaat van de identiteit. (FE.01: 12)

Dit scenario zal weinig of geen effecten hebben op het vlak van herkenbaarheid of nabijheid van de gemeente. De effecten zijn gering met aan de positieve kant meer professionaliteit en betere continuïteit (FE.01: 12). De ervaringen van Amstelveen en Aalsmeer geven een wisselend beeld. De samenwerking had geen consequenties voor het contact met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties in Amstelveen, maar ondernemers uit Aalsmeer geven wel aan meer afstand te ervaren tot de gemeente (EO.01).

De relatie wordt ook zakelijker, wat zeker positieve kanten kent, maar ook daarmee als meer afstandelijk en formeel kan worden ervaren. Grote stakeholders ervaren meer aandacht en professionaliteit. Het bestuur is beter in staat strategischer te werk te gaan, omdat de focus van de organisatie daar primair op gericht is. (FE.01: 12)

Dienstverlening

Dit scenario kan zeker een positieve impuls geven aan de dienstverlening in de vorm van meer professionaliteit en meer continuïteit. Dit vraagt wel om een zakelijke sturing vanuit ons als regiegemeente en het goed inregelen hoe – in samenspraak met de centrumgemeente – met cruciale keuzes in de uitvoering wordt omgegaan. Vanwege de professionalisering ervaren inwoners de dienstverlening soms ook als formeler en afstandelijker (FE.01: 13). Omdat bij het samenvoegen van de processen van Amstelveen en Aalsmeer die van Amstelveen leidend waren, ervaarden de inwoners van Aalsmeer waarschijnlijk een verandering in het contact met de gemeente (EO.01).

Voorzieningen

Op voorwaarde dat de centrumgemeente gebiedsgericht en opgavegericht werkt, zijn weinig tot geen effecten te verwachten op het gebied van voorzieningen. Als er effecten zijn, dan zijn deze licht positief en indirect omdat in de strategie- en beleidsvorming er meer ambtelijke aandacht is en van een hogere kwaliteit. (FE.01: 12)

5.3 Financiële en organisatorische consequenties

5.3.1 Incidentele kosten en meerjarig perspectief

In dit toekomstscenario gaat een groot deel van onze medewerkers over naar de centrumgemeente. Dit betekent dat er transitie- en frictiekosten zijn, waarbij de kosten afhankelijk zijn van het aantal medewerkers dat overgaat.

Het is de verwachting dat de exploitatiekosten bij een centrumgemeenteconstructie beperkt hoger liggen dan bij een ambtelijke fusie – omdat er meer afstemming en coördinatie nodig is tussen ons en de centrumgemeente – maar minder dan bij het scenario van strategisch samenwerken. Het model van dit toekomstscenario is in ieder geval simpel, omdat het immers uitgaat van één partner in een heldere structuur (FE.01: 12 & 31). Hoe de frictiekosten en exploitatiekosten van het scenario zich verhouden tot andere scenario's, staat in tabel 5.1.

Tabel 5.1 Incidentele en exploitatiekosten van het scenario combinatie van regie-organisatie met centrumgemeente

Kosten (schatting)	Minimale variant scenario	Maximale variant scenario
Eenmalige kosten/ frictiekosten	€ 1.275.000	€ 4.270.000
Exploitatiekosten ten opzichte van de andere scenario's	€ € €	

Bron: FE.01: 12 & 31

5.3.2 Implementatie en realisatie

Een regie-organisatie met centrumgemeente is een simpele constructie en daarin zit ook de kracht van het scenario. Veranderkundig gaat het overgrote deel van de medewerkers over naar de centrumgemeente. Dit vraagt wel om een zorgvuldig en kwalitatief hoogwaardig proces.

De constructie vraagt verder om een sterke collegiale en zakelijke relatie tussen ons en de centrumgemeente, zowel van de besturen als van de organisaties (FE.01: 11 & 13). De Gemeente Amstelveen benoemde dat bestuurlijk de 'clubkleuren' van de samenwerkende gemeenten verschillend mogen zijn, maar dat de ambtelijke kleuren gelijk moeten zijn (EO.01). Renkum blijft gaan over het 'wat', de centrumgemeente gaat echter over het 'hoe'. Sommige keuzes in het 'hoe' zijn cruciaal in het organiseren van nabijheid voor bestuur en samenleving. Voor die vraagstukken moet differentiatie aan worden gebracht in de uitvoering van werkzaamheden door de centrumgemeente (FE.01: 11 & 13).

De uitdaging is dan ook om negen van de tien 'hoe'-vragen over te laten aan de centrumgemeente. Zo wordt de maatwerkdienstverlening beperkt en kunnen efficiencyvoordelen worden bereikt (FE.01:

11 & 13). Tijdens het bezoek aan Amstelveen bleek dat het belangrijk is dat het bestuur soms over zijn eigen schaduw durft heen te stappen en dus soms ook afstand kan nemen van de eigen 'clubkleuren' (EO.01).

Het model vraagt verder professionalisering van de samenwerking tussen bestuur en ambtelijke organisatie. Er zijn goede en duidelijke afspraken nodig over verwachtingen en resultaten. De keuze voor een centrumgemeenteconstructie stelt tot slot eisen aan de centrumgemeente op het gebied van gebiedsgericht en opgavegericht werken. Deze twee elementen verzekeren ons van gerichte en specifieke aandacht voor onze dorpen (FE.01: 12).

5.4 Haalbaarheid

Een gemeente moet een behoorlijke omvang hebben om op te kunnen treden als centrumgemeente. In theorie zijn er twee gemeenten die kunnen optreden als onze centrumgemeente: Arnhem en Ede. Onze bestuurlijke banden met Ede zijn een stuk minder vergevorderd (zie paragraaf 2.3.5). Uit de inwonerpeilingen blijken ook maar weinig van onze inwoners zich verbonden te voelen met Ede (zie paragraaf 3.5). Arnhem is daardoor in de praktijk de enige gemeente die voor ons een centrumgemeente kan zijn. In de verdiepende gesprekken met Wageningen en Rheden is ook uitgesproken dat zij voor Renkum geen centrumgemeente kunnen zijn.

De Gemeente Arnhem lijkt een samenwerking op basis van een strategisch samenwerkingsconstructie minder te zien zitten (zie hoofdstuk 4). Tijdens het verdiepende gesprek bracht Arnhem een mogelijke samenwerkingsoptie naar voren: *hosting* (VP.01). Hosting is ongeveer gelijk aan een centrumgemeenteconstructie, hoewel in theorie bij hosting de insteek kan zijn dat slechts een deel van onze taken wordt uitgevoerd door de centrumgemeente.

Arnhem gaf hierbij aan dat een dergelijke samenwerking dan op basis zal zijn van het adagium 'dat wat goed is voor de ene gemeente, is ook goed genoeg voor de andere'. Een voorwaarde voor deze constructie is namelijk de bereidheid om in het kader van efficiëntie samen met één leidende standaard te werken. In de praktijk kan dat betekenen dat de Arnhemse werkwijze leidend wordt in de taken die ze namens ons uitvoeren. Arnhem heeft geen specifieke voorkeur voor samenwerking op alleen uitvoering/ bedrijfsvoering of op inhoud/ beleid. Een combinatie van beide is voor Arnhem is goed mogelijk. Het is eerst aan ons om te bepalen wat we graag willen. (VP.01)

Het is in dit scenario belangrijk dat de centrumgemeente gebiedsgericht en opgavegericht werkt om zo de specifieke en gerichte aandacht voor onze dorpen te garanderen. Arnhem heeft hier ervaring mee, omdat het sinds 2016 gebiedsgericht werkt op basis van het beleid *Van Wijken Weten* (VP.01).

5.5 Conclusies

Waardering van het toekomstscenario

Het scenario combinatie van regie-organisatie met centrumgemeente is een simpele constructie. Het model biedt veel voordelen ten opzichte van onze huidige situatie. In figuur 5.1 zijn de effecten van het toekomstscenario weergegeven.

Figuur 5.1 Effecten van het scenario combinatie van regie-organisatie met centrumgemeente wat betreft de beoordelingscriteria

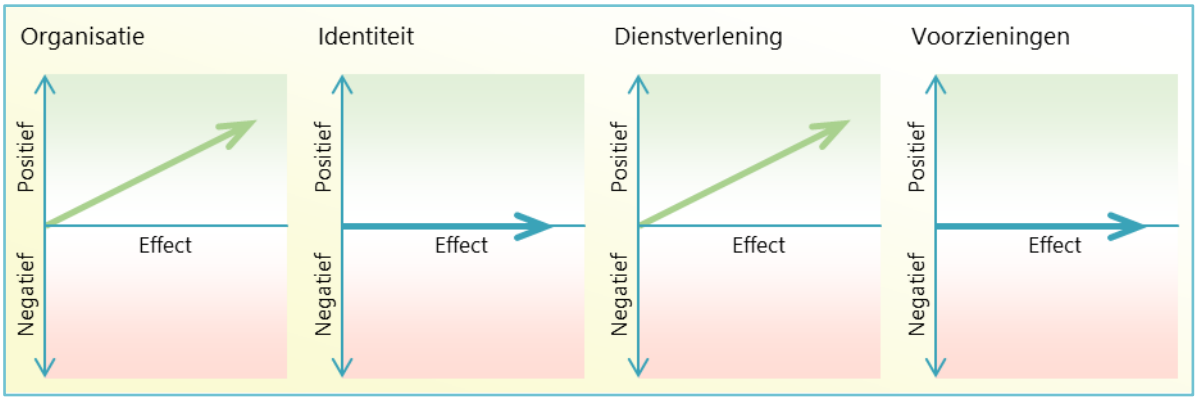

De voordelen van het scenario zijn meer beleidskracht en strategisch vermogen, meer professionaliteit, meer kwaliteit, meer continuïteit en minder kwetsbaarheid. We kunnen immers gebruik maken van de meer robuuste afdelingen van de centrumgemeente. De verwachting is dat er ook meer professionaliteit, zakelijkheid en continuïteit komt in de dienstverlening aan onze inwoners. Vanwege de professionalisering kan deze dienstverlening soms wel als formeler en afstandelijker worden ervaren.

Meer ambtelijke aandacht en een hogere kwaliteit van strategie- en beleidsvorming hebben een licht positief en indirect effect op de voorzieningen voor onze inwoners.

Veranderkundig gaat het overgrote deel van de medewerkers over naar de centrumgemeente. Voor medewerkers betekent de overgang meer carrièrekansen bij deze grotere gemeente. Daarentegen ontstaat er voor medewerkers een uitdaging in het bedienen van twee besturen.

Aandachtspunten bij (de implementatie van) het toekomstscenario

Er is een grote kritische succesvoorwaarde voor dit scenario. De centrumgemeente – in ons geval Arnhem – moet aantoonbaar gebiedsgericht en opgavegericht werken. Alleen zo komen de voordelen van de samenwerkingsconstructie ten goede aan ons bestuur en onze gemeenschappen.

Daarnaast vraagt het een sterke zakelijke relatie tussen Renkum en de centrumgemeente. Er is een gezamenlijk vermogen nodig om negen van de tien 'hoe'-vragen over te laten aan Arnhem. Slechts in een beperkt aantal vraagstukken die de dienstverlening aan bestuur en samenwerking raken kan de centrumgemeente differentiatie toepassen. We moeten dus afstand durven nemen van onze clubkleuren.

De overgang van medewerkers naar de centrumgemeente vraagt om een zorgvuldig proces. Dat medewerkers overgaan, betekent ook dat er transitie- en frictiekosten zijn. Hoe hoog deze kosten zijn, is afhankelijk van het daadwerkelijke aantal medewerkers dat overgaat.

In tabel 5.2 zijn de negatieve en meer positieve aspecten van het scenario samengevat.

Tabel 5.2 Negatieve en positieve aspecten van het scenario combinatie regie-organisatie met centrumgemeente

Categorieën beoordelingscriteria	Negatieve aspecten	Positieve aspecten
Organisatie	• Het model vraagt professionalisering van de samenwerking tussen bestuur en organisatie → Goede en duidelijke afspraken zijn nodig over verwachtingen en resultaten → Snel en flexibel schakelen en improviseren door de organisatie is lastiger. • Het bedienen van twee gemeenten door medewerkers is complicerend → Zeker als de bestuurlijke wensen en het beleid van de gemeenten uit elkaar gaan lopen. • Het model vraagt zakelijke sturing vanuit Renkum → Goede afspraken zijn nodig over cruciale keuzes in het 'hoe' → We moeten afstand durven nemen van onze eigen 'clubkleuren'.	• Het organisatiemodel versimpelt → De focus verschuift van operationele naar strategische werkzaamheden en regievoering. • Het gebruik van 'zwaardere' beleidsmedewerkers en robuuste afdelingen bij de centrumgemeente leidt tot meer professionaliteit, meer kwaliteit, meer continuïteit en minder kwetsbaarheid. • Het bestuur krijgt betere ondersteuning door een combinatie van eigen medewerkers & deskundigen uit de centrumgemeente.
Identiteit	• De relatie met inwoners wordt zakelijker → Dit kan als formeel en afstandelijk worden ervaren.	• Specifieke en professionele aandacht voor onze dorpen, op voorwaarde dat een goede gebieds- en opgavegerichte aanpak wordt toegepast (en de centrumgemeente daar ervaring mee heeft).
Dienstverlening	• Weinig tot geen.	• Meer professionaliteit & continuïteit in dienstverlening
Voorzieningen	• Weinig tot geen.	• Weinig tot geen.

Haalbaarheid van het toekomstscenario

Van de drie mogelijke samenwerkingspartners is Arnhem de enige gemeente die kan fungeren als onze centrumgemeente. Arnhem gaf aan dat een centrumgemeenteconstructie *(hosting)* voor hen een mogelijke samenwerkingsoptie is. Dit zou dan wel op basis van het adagium zijn 'dat wat goed is voor de ene gemeente, is ook goed genoeg voor de andere'. Arnhem heeft met de aanpak *Van Wijken Weten* ervaring met gebiedsgericht werken. Hierdoor voldoen ze aan de kritische succesvoorwaarde voor het scenario.

Volgens Arnhem is het (eerst) aan ons om te bepalen of wij – al dan niet op basis van een centrumgemeenteconstructie – willen samenwerken.

6 Scenario Ambtelijke fusie met één of meerdere gemeenten

6.1 Inleiding

Het derde onderzochte scenario is dat van ambtelijke fusie met één of meerdere gemeenten. In dit scenario worden de ambtelijke organisatie van Renkum en die van één of twee partnergemeenten samengevoegd. We zijn afnemer van diensten van de fusieorganisatie, die daarmee diensten verleent aan ons college en onze samenleving. We zijn (mede)eigenaar van de nieuwe organisatie. De focus ligt bij dit scenario sterk op het verbeteren van de ambtelijke beleids- en realisatiekracht.



In dit hoofdstuk bespreken we de feiten en ervaringen – aan de hand van de vier categorieën van beoordelingscriteria – de financiële en organisatorische consequenties, en de haalbaarheid van dit scenario. De ervaringen zijn naar voren gekomen tijdens het bezoek aan MijnGemeenteDichtbij – de fusieorganisatie van de gemeenten Boxtel en Sint-Michielsgestel – in het kader van de eigen oriëntatie. We sluiten het hoofdstuk af met een conclusie over het toekomstscenario.

6.2 Feiten en ervaringen

Organisatie (en bestuur)

Door de ambtelijke krachtenbundeling bij een ambtelijke fusie is er sprake van opschaling. Hierdoor wordt in de praktijk meer professionaliteit ervaren. De organisatie wordt minder kwetsbaar, omdat het aantal éénpitters en generalistische functies afneemt in de nieuwe ambtelijke organisatie.

De deelnemende gemeenten nemen diensten af bij de ambtelijke fusieorganisatie. Nabijheid van adviseurs is daarbij een aandachtspunt. Het opgaan in een groter geheel stelt eisen aan het herkenbaar houden van dorpen en kernen met hun specifieke problematiek. De aanbeveling is dan ook dat de organisatie een gebieds- en opgavegerichte werkwijze hanteert, om recht te doen aan de bestuurlijke wensen om eigenheid te creëren in de dienstverlening naar dorpen, wijken en kernen. (FE.01: 14-15)

Door een groei in de kwaliteit van de strategische beleidsadvisering en beleidsharmonisatie neemt de invloed van de samenwerkende gemeenten in de regio toe (FE.01: 14-15). In regionale samenwerkingsverbanden merkt MijnGemeenteDichtbij enerzijds een positief verschil, doordat gezamenlijk kan worden opgetrokken. Anderzijds is er geen verschil in de regionale positie, omdat binnen de regio Boxtel en Sint-Michielsgestel nog steeds dezelfde status hebben als andere relatief kleine gemeenten. Ze werken dan wel samen, maar ze zijn nog steeds twee afzonderlijke gemeenten (EO.04).

Daarnaast kan de strategische beleidsadvisering leiden tot een toename van innovatie en strategisch vermogen. Uit onderzoek blijkt echter dat dit effect in praktijk als gering of afwezig wordt ervaren. (FE.01: 14-15) MijnGemeenteDichtbij ervaart dat door de ruimte die ontstaat voor strategische functies, complexe vraagstukken beter kunnen worden opgepakt (EO.04).

De kleinste samenwerkingspartner profiteert het meeste van de ambtelijke fusie. De samenwerkingsorganisatie organiseert efficiency en minder kwetsbaarheid door te standaardiseren en – waar mogelijk – (beleids)harmonisatie toe te passen. Hiermee ontstaat ruimte, waardoor de wendbaarheid toeneemt. (FE.01: 14-15)

Volgens MijnGemeenteDichtbij is beleidsharmonisatie ingewikkeld en levert het veel gedoe op. Het is namelijk complex om een balans te vinden tussen efficiënt werken en ruimte hebben voor de eigen kleur van de samenwerkende gemeenten. (EO.04)

De samenwerkingsorganisatie wordt aantrekkelijker op de arbeidsmarkt door de omvang, en meer doorgroei- en specialisatiemogelijkheden voor medewerkers. Aan de andere kant is het voor medewerkers een organisatorische uitdaging om voor twee verschillende besturen te werken. (FE.01: 14-15)

Identiteit

De ambtelijke fusie heeft weinig of geen effecten op het vlak van herkenbaarheid van de gemeente. Een gebieds- en opgavegerichte aanpak is een belangrijke randvoorwaarde om specifieke en gerichte aandacht voor de kernen veilig te stellen. Een dergelijke benadering leidt tot een (licht) voordeel voor dorpen en kernen in de vorm van kwalitatief betere dienstverlening, en specifieke en professionelere aandacht.

De ambtelijke fusie heeft weinig of geen effecten op het vlak van nabijheid van de gemeente. Aan de positieve kant is sprake van meer professionaliteit en betere continuïteit. De relatie wordt zakelijker, wat zeker positieve kanten kent, maar de relatie kan daarmee ook als meer afstandelijk en formeel worden ervaren. Grote stakeholders ervaren meer aandacht en professionaliteit.

Het bestuur kan meer strategisch opereren, maar dit vraagt om beleidsharmonisatie (waar mogelijk) en een krachtig gezamenlijk eigenaarschap van de fusie-organisatie door de deelnemende gemeenten (FE.01: 16). Een kernwaarde van de samenwerking in de fusieorganisatie MijnGemeenteDichtbij is dat er ruimte blijft voor de twee besturen om hun eigen kleur te geven aan beleid. In de praktijk is deze vrijheid relatief beperkt, omdat er veel afstemming nodig is tussen de besturen (EO.04).

Dienstverlening

Met een ambtelijke fusie gaat er een positieve impuls uit naar de dienstverlening. Inwoners ervaren meer professionaliteit en meer continuïteit. De meer zakelijke relatie is in de basis positief, maar wordt tegelijkertijd als formeler en afstandelijker ervaren (FE.01: 16). MijnGemeenteDichtbij ervaart dat de kwaliteit van de dienstverlening hetzelfde bleef, maar dat inwoners meer afstand in het contact zijn gaan ervaren. De korte lijnen die voorheen bestonden, zijn meer geformaliseerd (EO.04).

Voorzieningen

Wanneer de fusieorganisatie gebieds- en opgavegericht werkt, zijn er geen effecten te verwachten op het gebied van voorzieningen. Als er effecten zijn, dan zijn deze eerder licht positief en indirect, omdat er meer ambtelijke kwaliteit beschikbaar is in strategie- en beleidsvorming. Dit positieve effect is sterker merkbaar bij de kleinere partner(s) in de samenwerking. (FE.01: 16)

6.3 Financiële en organisatorische consequenties

6.3.1 Incidentele kosten en meerjarig perspectief

Bij dit scenario is er de eerste twee jaar sprake van een verhoogd kostenniveau. Dit vanwege de integratie van de twee (of meer) organisaties en het inregelen van de dienstverlening. Hierdoor blijven – in ieder geval bij de start – de kosten de baten voor. In het begin zijn de frictiekosten nog erg hoog, maar na verloop van tijd kan door het optreden van schaalvoordelen en toegenomen efficiëntie een kostenvoordeel worden behaald ten opzichte van de huidige situatie (FE.01: 15-16, 31 & 34). MijnGemeente-Dichtbij noemde aanloopverliezen als aandachtspunt. Ook gaven ze de aanbeveling om aan het begin van de samenwerking geen taakstelling op te leggen. Dit wordt in hun situatie achteraf als een grote fout gezien (EO.04).

Bij een ambtelijke fusie moeten de samenwerkende gemeenten afspraken maken over de begroting van de op te richten ambtelijke fusieorganisatie. Deze begroting bestaat uit bedrijfsvoeringslasten: de loonkosten van de medewerkers, facilitaire en huisvestingskosten, en kosten op het gebied van informatisering en automatisering. De individuele gemeenten blijven zelf beschikken over hun programmagelden. Alleen over het deel in de gemeentelijke begrotingen dat betrekking heeft op bedrijfsvoering ontstaat een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid tussen de deelnemende gemeenten.

De exploitatiekosten van een ambtelijke fusie blijken in de praktijk na twee of drie jaar vergelijkbaar of lager te zijn met de periode voor de samenwerking. Er is potentie om efficiency te bereiken, maar dit vraagt om gerichte sturing en een goede uitvoering. Ook gaat een deel van de potentie verloren in het bedienen van twee of meer zelfstandige gemeenten met ieder hun specifieke wensen (FE.01: 15-16, 31 & 34). Tabel 6.1 geeft inzicht in de frictiekosten van het scenario en hoe de exploitatiekosten zich verhouden tot andere scenario's.

Tabel 6.1 Incidentele en exploitatiekosten van het scenario ambtelijke fusie

Kosten (schatting)	Minimale variant scenario	Maximale variant scenario
Eenmalige kosten/ frictiekosten	€ 2.445.000	€ 4.900.000
Exploitatiekosten ten opzichte van de andere scenario's	€ €	

Bron: FE.01: 15-16, 31 & 34

6.3.2 Implementatie en realisatie

Een ambtelijke fusie is in de aanloop bestuurlijk een relatief licht proces. Maar wanneer de beslissing is genomen, vraagt het om blijvend investeren in de onderlinge relatie. Veel gemeenten die ambtelijk gefuseerd zijn, zijn kritisch over deze beslissing. Dit leidt bij een (te) groot deel van de samenwerkende gemeenten tot spanningen en zelfs defusies. (FE.01: 16)

De combinatie van het zijn van eigenaar en afnemer is complex. Ook blijkt voor wethouders de combinatie van vraagarticulatie en mede-eigenaarschap bestuurlijk complex. De ervaring leert dat een fusieorganisatie het meest oplevert als er sterk wordt ingezet op standaardisatie (werkmethodes en systemen) en harmonisatie. Dus alleen 'couleur locale' als een opgave of vraagstuk daar om vraagt.

Harmonisatie en het gevoel van eigenaarschap vragen om actieve samenwerking van de besturen van de deelnemende gemeenten (FE.01: 14). Een grote mate van vertrouwen en elkaar iets gunnen, is volgens MijnGemeenteDichtbij een belangrijke voorwaarde bij een ambtelijke fusie (EO.04).

Het opgaan in een groter geheel stelt eisen aan het herkenbaar houden van dorpen en kernen met hun specifieke problematiek. Het is daarom sterk aan te bevelen dat de organisatie een gebieds- en opgavegerichte werkwijze hanteert om recht te doen aan de bestuurlijke wensen om eigenheid te creëren in de dienstverlening naar wijken, dorpen en kernen. (FE.01: 15)

6.4 Haalbaarheid

In theorie is Wageningen een interessante partner voor een ambtelijke fusie met Renkum, vanwege de vergelijkbare omvang en dus gelijkwaardigheid. Deze argumenten gelden ook voor een ambtelijke fusie met Rheden (OV.01: 75). Een complicerende factor bij Rheden is echter dat het niet direct aan ons grenst.

Kijken we naar regionale congruentie, dan is een ambtelijke fusie met Rheden juist weer logischer. Ook al omdat we op het gebied van bedrijfsvoering al met elkaar samenwerken binnen De Connectie. Bij een ambtelijke fusie met Wageningen is met het oog op beleidsharmonisatie een regionale heroriën-tatie noodzakelijk. Ook moeten we dan keuzes maken over het doorgaan van de samenwerking met Arnhem en Rheden binnen De Connectie. (OV.01: 66)

Het eerdere bestuurskrachtonderzoek gaf aan dat een ambtelijke fusie voor Arnhem voor de hand kan liggen, omdat onze processen en systemen grotendeels gelijk zijn vanwege onze bestaande samen-werking binnen De Connectie. Vanuit het perspectief van Arnhem is dit scenario echter minder interes-sant en waarschijnlijk ook complexer dan een centrumgemeenteconstructie, door het ontbreken van gelijkwaardigheid. Het bestuurskrachtonderzoek noemde als alternatief een combinatie van een ambtelijke fusie tussen Renkum en Rheden, en Arnhem die vervolgens als centrumgemeente optreedt voor deze fusieorganisatie. (OV.01: 66)

Op basis van de verdiepende gesprekken concluderen we dat een ambtelijke fusie niet de voorkeur heeft van Wageningen, Arnhem en Rheden. Het scenario wordt als problematisch gezien, mede gelet op de ervaringen elders in het land met deze samenwerkingsconstructie die doorgaans niet positief zijn (VP.01 & VP.02 & VP.03).

6.5 Conclusies

Waardering van het toekomstscenario

Een ambtelijke fusie is politiek-bestuurlijk aantrekkelijk bij de start, maar in de praktijk is het door de combinatie van eigenaar en afnemer ook complex. Onmiskenbaar zijn er (in theorie) grote voordelen te behalen, namelijk een kwaliteitsimpuls, minder kwetsbaarheid en – op voorwaarde van standaardi-satie en harmonisatie – ook efficiency (en kostenbesparing). In de praktijk blijken deze voordelen vaak kleiner dan gedacht.

Figuur 6.1 geeft de effecten van het scenario weer ten aanzien van de (categorieën van) beoordelingscriteria die we hanteren in dit onderzoek.

Figuur 6.1 Effecten van het scenario ambtelijke fusie wat betreft de beoordelingscriteria

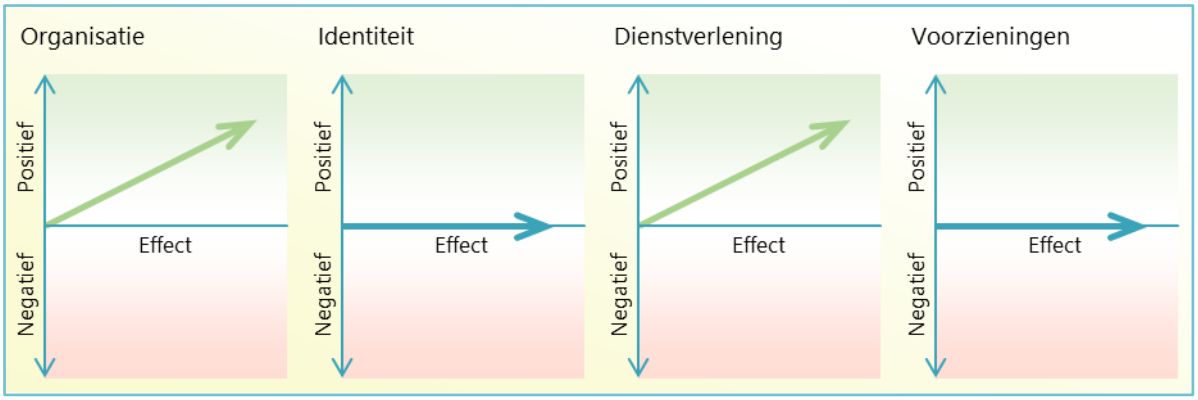

Naast de genoemde positieve effecten van opschaling, kan ook de invloed van de fusiepartners in de regio toenemen vanwege de verbeterde strategische beleidsadvisering en beleidsharmonisatie. Dat wil overigens niet direct zeggen dat ook de regionale positie verbeterd. De fusiepartners blijven immers nog steeds afzonderlijke gemeenten.

De fusieorganisatie wordt aantrekkelijker op de arbeidsmarkt, doordat de organisatie groter is, en voor medewerkers meer mogelijkheden biedt voor doorgroeien en specialisatie. Dat medewerkers twee besturen moeten bedienen, wordt echter vaak ervaren als een grote uitdaging.

De ambtelijke fusie kan een positief effect hebben op de dienstverlening, omdat inwoners meer professionaliteit en meer continuïteit ervaren. De meer professionele, zakelijke relatie kan echter ook worden ervaren als formeel en afstandelijk.

Aandachtspunten bij (de implementatie van) het toekomstscenario

Gebieds- en opgavegericht werken is voor de herkenbaarheid van de gemeente een belangrijke voorwaarde bij dit scenario. De gemeente moet nabij blijven en er moet aandacht blijven voor de specifieke kenmerken en problematiek van de dorpen. Als gebieds- en opgavegericht werken goed wordt ingevoerd, dan kan dat leiden tot een verbetering voor de dorpen door de betere dienstverlening, en de specifieke en professionelere aandacht.

Een ander belangrijk punt is standaardisatie en harmonisatie. Hiermee kan meer efficiency en minder kwetsbaarheid worden bereikt. Harmonisatie is echter ingewikkeld en kan veel (bestuurlijk) gedoe opleveren. Het vinden van een balans tussen efficiënt werken en ruimte voor de eigen kleur is complex, en het vereist een goede afstemming tussen de besturen.

In tabel 6.2 zijn de negatieve en meer positieve aspecten van het scenario samengevat.

Tabel 6.2 Positieve en negatieve aspecten van het scenario ambtelijke fusie

Categorieën beoordelingscriteria	Negatieve aspecten	Positieve aspecten
Organisatie	• Het model is politiek-bestuurlijk aantrekkelijk bij de start, maar door de combinatie van afnemer en eigenaarschap is het in de praktijk complex. • Het vinden van balans tussen efficiënt werken en ruimte voor 'couleur locale' is complex → Het model vraagt solidariteit en vertrouwen. • De toename van innovativiteit en strategisch vermogen is in de praktijk gering of afwezig. • Werken voor twee besturen is een organisatorische uitdaging voor medewerkers.	• Door de ambtelijke krachtenbundeling is er meer professionaliteit, minder kwetsbaarheid en meer continuïteit. • Er is potentie voor het bestuur om meer strategisch te opereren → Dit vraagt wel om beleidsharmonisatie en gezamenlijk eigenaarschap van de fusieorganisatie. • Door verbetering in de kwaliteit van strategische beleidsadvisering en harmonisatie kan de invloed in de regio toenemen → De partners zijn nog wel altijd afzonderlijke gemeenten zijn (en worden mogelijk ook zo gezien). • De fusieorganisatie is aantrekkelijker op de arbeidsmarkt door de omvang, doorgroei- en specialisatiemogelijkheden.
Identiteit	• De relatie met inwoners wordt zakelijker → Dit kan als formeel en afstandelijk worden ervaren.	• Op voorwaarde van een goede gebieds- en opgavegerichte aanpak kan er betere dienstverlening en specifieke en professionele aandacht voor de dorpen zijn.
Dienstverlening	• Weinig tot geen.	• Meer professionaliteit en continuïteit in de dienstverlening naar inwoners.
Voorzieningen	• Weinig tot geen.	• Weinig tot geen.

Haalbaarheid van het toekomstscenario

Hoewel Wageningen en in mindere mate ook Rheden in theorie mogelijke kandidaten zijn voor een ambtelijke fusie met Renkum, komt uit de verdiepende gesprekken met deze gemeenten naar voren dat dit scenario als problematisch wordt gezien en niet de voorkeur heeft. Ook Arnhem vindt een ambtelijke fusie in de praktijk te ingewikkeld. Onder onze mogelijke samenwerkingspartners is er dus geen draagvlak voor dit scenario.

7 Scenario Vorming van een nieuwe gemeente door herindeling

7.1 Inleiding

Het vierde en laatste scenario dat we onderzochten is het vormen van een nieuwe gemeente door herindeling. Renkum vormt met één of twee (buur)gemeenten een nieuwe gemeente door bestuurlijk (en dus ook ambtelijk) te fuseren met die gemeenten. De huidige kernen blijven bestaan en behouden hun eigen identiteit, maar Renkum als bestuurlijke eenheid houdt op te bestaan.

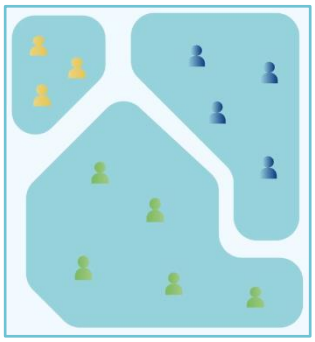

Zoals beschreven in het bestuurskrachtonderzoek, levert een herindeling zowel ambtelijk als bestuurlijk veel beleids- en realisatiekracht op. De herkenbaarheid van het bestuur kan wel afnemen en de betrokkenheid van de gemeenschap bij bestuur en politiek kan ook verminderen. De huidige lokale belangen worden onderdeel van een groter geheel, met zowel voordelige als nadelige effecten.

We beschrijven in dit hoofdstuk de feiten en ervaringen – aan de hand van de vier categorieën van beoordelingscriteria – de financiële en organisatorische consequenties, en de haalbaarheid van dit scenario. De ervaringen kwamen naar voren tijdens het bezoek aan de heringedeelde gemeente Vijfheerenlanden in het kader van de eigen oriëntatie. We sluiten het hoofdstuk af met een conclusie over het toekomstscenario.

7.2 Feiten en ervaringen

Organisatie (en bestuur)

Ten opzichte van de andere toekomstscenario's is herindeling een eenvoudig besturingsmodel. Er is één gemeenteraad, één college, één griffie en één gemeentelijke organisatie (FE.01: 17). De bij de andere scenario's genoemde complexiteit van zowel eigenaar als afnemer zijn, is bij dit scenario niet aan de orde.

Herindeling betekent voor de fuserende gemeenten meer schaalgrootte en daardoor minder kwetsbaarheid en de mogelijkheid om meer kwaliteit te organiseren. De bestuurskracht neemt dus toe. Een belangrijke uitdaging is wel om de flexibiliteit te behouden, zodat de toename van proceskwaliteit niet vervalt in een teveel aan bureaucratie (FE.01: 17). De ervaring van de Vijfheerenlanden is dat met de herindeling de professionaliteit van de organisatie toenam (EO.03).

Voor medewerkers betekent herindeling meer ruimte voor specialisatie, meer doorgroeimogelijkheden en betere beloningsvoorwaarden. Dit maakt dat de nieuwe gemeente aantrekkelijker is als werkgever. Ook voor bestuurders in de volksvertegenwoordiging en in het college van de (nieuwe) gemeente zijn de (arbeids)voorwaarden gunstiger.

De Renkumse thematiek wordt met een herindeling onderdeel van een grotere bestuurlijke schaal. De Renkumse belangen kunnen regionaal daardoor sterker vertegenwoordigd worden, omdat een grotere gemeente meer invloed kan uitoefenen in de regio. Daarmee ontstaat een sterke(re) positie in samenwerkingsverbanden.

De (ervaren) afstand tussen inwoner en bestuur wordt in de regel groter bij een herindeling. Dit heeft een negatieve invloed op de betrokkenheid tussen inwoner en overheid, met veelal lagere opkomsten bij verkiezingen als gevolg. Tegelijkertijd is de ervaring dat juist heringedeelde gemeenten na een herindeling veel (meer) investeren in participatie en kernenbeleid, waardoor de organisatie dichtbij inwoners kan blijven staan of komt te staan. (FE.01: 17)

Identiteit

Door het samengaan van twee gemeenten verdwijnt voor inwoners de (bestuurlijke) Gemeente Renkum. Daarvoor in de plaats komt een nieuwe gemeente met nieuwe grenzen, diensten en regels. Inhoudelijk heeft de nieuwe gemeente kwalitatief wel meer te bieden. Dat geldt ook voor de vorm waarin de relatie met inwoners wordt vormgegeven. Bij een herindelingsgemeente is meer gerichte aandacht voor inwonerparticipatie en kernenbeleid. (FE.01: 18)

Vijfheerenlanden maakt voor al haar zestien kernen lokale dorpswoonvisies. Hierin onderzoekt de gemeente de ruimtelijke behoeften in iedere kern en inventariseert ze de mogelijkheden om in deze behoeften te voorzien. Vervolgens maakt ze een ruimtelijke (en eventueel sociaal-maatschappelijke) afweging. De visies worden in samenwerking met betrokken maatschappelijke partners en door participatie van inwoners opgesteld (EO.04).

Een reële zorg is dat het gemeentelijk bestuur verder van haar inwoners af komt te staan, waardoor de band tussen inwoners en de gemeente achteruitgaat. Dit vraagt om mitigerende maatregelen op het vlak van de relatie tussen inwoners en overheid (FE.01: 18). In Vijfheerenlanden is de nabijheid van de gemeente expliciet verankerd in de organisatie. Zo is er een team van wijkambassadeurs, zijn er wijkwethouders en is er een budget van €1.000.000 structureel om inwonerinitiatieven te ondersteunen. Ook de raad werkt meer inwonergericht, met bijeenkomsten op locatie (EO.03).

Interbestuurlijk (in de regio) heeft de heringedeelde gemeente meer te bieden. (FE.01: 18) De ervaring van Vijfheerenlanden is dat ze meer invloed kan uitoefenen. Ze is nu immers één van de grotere gemeenten in de provincie. Waar de afzonderlijke gemeenten voor de herindeling mee konden liften op de inzet van grotere gemeenten, is Vijfheerenlanden nu zelf één van die grotere gemeenten en wordt er ook meer inzet verwacht. Dat vraagt weliswaar extra capaciteit, maar het vergroot de invloed op het uiteindelijke resultaat (EO.03).

Dienstverlening

Door twee (of meer) voormalig zelfstandig opererende gemeenten tot een nieuwe te versmelten, liggen er mogelijkheden om de gemeentelijke dienstverlening te optimaliseren en gebruik te maken van de sterke punten van de individuele gemeenten. Door de toename in schaalgrootte en de mogelijkheid voor medewerkers om minder generalistisch, en meer specialistisch te werk te gaan, neemt de professionaliteit van de gemeentelijke dienstverlening toe (FE.01: 18-19).

Vijfheerenlanden stuurde vanaf het begin van de fusie op een goede dienstverlening. Niet alleen organiseerde ze de dienstverlening fysiek dichtbij, doordat inwoners nog altijd terecht kunnen in alle drie de voormalige gemeentehuizen (twee hiervan worden in de toekomst vervangen door servicepunten), ook meten ze de klantwaardering. De klantwaardering is volgens Vijfheerenlanden over het algemeen hoog tot vrij hoog (EO.03).

Voorzieningen

Bij een herindeling kan door een gebiedsgerichte en opgavegerichte werkwijze per voorziening worden bekeken of en in welke mate een specifieke voorziening in een bepaald gebied noodzakelijk is. Zo kan bij een herindeling het dubbelen van voorzieningen worden voorkomen, waardoor er budget wordt vrijgemaakt voor andere zaken. Dit gaat soms gepaard met spanning en weerstand onder inwoners en vereist daarom duidelijke communicatie met inwoners (FE.01: 19).

De nieuwe gemeente kan bij een herindeling de spreiding van voorzieningen over een groter gebied optimaliseren. Zo zijn voor iedere inwoner meer voorzieningen binnen redelijke afstand beschikbaar. Door de schaalvergroting is ook de beleidskracht van een herindelingsgemeente groter, wat ten goede kan komen aan de kwaliteit van de voorzieningen. (FE.01: 19)

7.3 Financiële en organisatorische consequenties

7.3.1 Financiële situatie van Renkum en mogelijke partners

Bij een herindeling is er een financiële samensmelting tussen de twee samenwerkende gemeenten. Er ontstaat één nieuwe begroting en jaarrekening en één (financieel) beleid. Daarom onderzochten we de sterktes, zwaktes, risico's en kansen van de financiële situatie van mogelijke partnergemeenten. Daarnaast keken we naar de onderlinge verschillen in de lokale heffingen.

Kader 7.1 Financiële kengetallen uitgelegd

- **(Gecorrigeerde) netto schuldquote.** Verhouding tussen de schulden van de gemeente ten opzichte van de reserves. Dit geeft een beeld van de druk van rente en aflossingen. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote en hoe hoger het risico. Soms worden schulden veroorzaakt door leningen die worden doorgeleend. Daarmee is rekening gehouden bij de gecorrigeerde netto schuldquote.
- **Solvabiliteitsratio.** Eigen vermogen gedeeld door het totale vermogen. Dit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Een lage score betekent meer risico.
- **Grondexploitatie.** De grondpositie (de waarde van de grond) ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Wanneer de grondpositie erg groot is ten opzichte van de totale baten, loopt de gemeente een groter risico dat verkoopopbrengst niet wordt gerealiseerd. Een hoge score betekent meer risico.
- **Structurele exploitatieruimte.** De structurele baten ten opzichte van de structurele lasten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Wanneer het percentage negatief is, worden er structurele kosten afgedekt met incidenteel geld uit bijvoorbeeld reserves.
- **Belastingcapaciteit.** De gemeentelijke woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing) ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Dit geeft inzicht of de belastingopbrengst kan worden verhoogd bij financiële tegenvallers of nieuw beleid. Een hoge score betekent meer risico.

Bron: OV.05

Over het algemeen geldt dat gesprekken over herindeling makkelijker zijn te voeren wanneer de onderlinge verschillen in financiële situatie en tarifering niet te groot zijn. Verschillen zijn echter niet onoverkomelijk en hoeven de samenwerking niet in de weg te staan. De financiële achtergrond is immers meestal niet de enige reden om over te gaan tot een herindeling (of andere samenwerkingsvorm). (FE.01: 26)

Bureau Berenschot bracht de financiële situatie van Renkum, Wageningen, Arnhem en Rheden in kaart op basis van de financiële kengetallen die gemeenten moeten publiceren (zie voor een uitleg van de gebruikte financiële kengetallen kader 7.1).

De scores op deze kengetallen worden ingedeeld in drie categorieën: minst risicovol, neutraal of meest risicovol. De combinatie van de scores op de verschillende indicatoren geeft een beeld van de financiële situatie van de gemeenten. In tabel 7.1 zijn de scores van de gemeenten op basis van de begroting voor 2023 weergegeven. Ter vergelijking is ook de gemiddelde score van alle Nederlandse gemeenten in beeld gebracht.

Tabel 7.1 Vergelijking van de financiële situatie van Renkum, Wageningen, Arnhem en Rheden op basis van de scores op verschillende kengetallen

Kengetallen	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote	Landelijk | Renkum Wageningen | Arnhem	Rheden	
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	Landelijk | Renkum Wageningen | Arnhem	Rheden	
Solvabiliteitsratio		Landelijk | Wageningen	Renkum | Arnhem Rheden
Grondexploitatie	Landelijk | Renkum Wageningen | Arnhem | Rheden		
Structurele exploitatieruimte	Landelijk | Renkum Wageningen | Arnhem	Rheden	
Belastingcapaciteit	Rheden	Wageningen	Landelijk | Renkum Arnhem

Bron: FE.01: 24

Uit het onderzoek blijkt dat de scores van Renkum en Arnhem vergelijkbaar zijn. Deze komen ook grotendeels overeen met het landelijk gemiddelde. Wageningen scoort iets beter op de financiële kengetallen dan Renkum, Rheden wat minder. De lokale lasten in Wageningen (96,1 procent), Arnhem (108 procent) en Rheden (92 procent) liggen lager dan die van Renkum (124,6 procent).

De Gemeente Arnhem wil op basis van haar coalitieakkoord de opbrengsten van de onroerendzaakbelasting (OZB) met 5 procent per jaar verhogen en de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing de komende vier jaar verhogen van 85 naar 95 procent. Hierdoor groeien Arnhem en Renkum op termijn naar verwachting meer naar hetzelfde tarievenniveau toe. Bij een herindeling met Wageningen en/of Rheden is een relatief groot verschil te overbruggen om tot gezamenlijke tarieven te komen (FE.01: 22-26).

Tot slot keek Berenschot naar het weerstandsvermogen van de gemeenten. Voor alle potentiële partners geldt dat zij (meer dan) voldoende in staat zijn om eventuele risico's op te vangen (FE.01: 22-26).

7.3.2 Incidentele kosten en meerjarig perspectief

Een herindeling brengt de hoogste incidentele kosten met zich mee. Dit komt doordat het de meest vergaande variant is, waarbij we te maken krijgen met de frictiekosten die naar voren komen bij het oprichten van een nieuwe gemeente. Daarnaast brengt het scenario kosten met zich mee om de gemeenschap op een goede manier mee te nemen in de veranderingen. Ook worden kosten gemaakt voor het wetgevingsproces om de gemeentegrenzen aan te passen.

Het grote verschil met andere de andere toekomstscenario's is dat de frictiekosten worden gedekt door een uitkering van het Rijk. De hoogte van deze tegemoetkoming is afhankelijk van een aantal variabelen en wordt verspreid over vijf jaar aan de gemeenten uitgereikt die gaan herindelen. Deze uitkering bedraagt enkele miljoenen euro's en blijkt in de praktijk vaak dekkend te zijn.

Bij een herindeling gaan de gemeenten over naar een nieuwe situatie waarbij ze één begroting krijgen en ook baten en lasten delen. Dit betekent dat er financiële afspraken gemaakt moeten worden om te komen tot een nieuwe, financieel gezonde begroting voor de nieuwe gemeente.

Een herindelingsgemeente biedt in potentie het hoogste efficiencyvoordeel van de onderzochte scenario's. Uit benchmarking en onderzoeken blijkt dat er in de praktijk geen sprake zal zijn van stijging of daling van de exploitatiekosten. Veelal wordt als argumentatie gebruikt dat het efficiencyvoordeel wegvalt ten opzichte van ruimte voor hogere functies en een kwaliteitssprong. (FE.01: 18, 29-31 & 34)

Tabel 7.2 geeft de frictiekosten van het scenario weer en hoe de exploitatiekosten zich verhouden tot de andere scenario's.

Tabel 7.2 Incidentele en exploitatiekosten van het scenario herindeling

Kosten (schatting)	Minimale variant scenario	Maximale variant scenario
Eenmalige kosten/ frictiekosten	€ 2.995.000 [a]	€ 5.455.000 [a]
Exploitatiekosten ten opzichte van de andere scenario's	€	

[a] Deze kosten worden gedekt door een uitkering van het Rijk.
Bron: FE.01: 15-16, 31 & 34

7.3.3 Implementatie en realisatie

Een keuze voor Wageningen, Arnhem of Rheden als partner, betekent ook een keuze voor de regio waarop Renkum zich oriënteert en onderdeel van uitmaakt. Een keuze voor Arnhem en Rheden leidt tot continuering van samenwerking in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Een keuze voor Wageningen leidt tot een keuze van de nieuwe gemeente voor aansluiting bij de Groene Metropoolregio of de Regio Foodvalley of een eventuele hybrideconstructie. (FE.01: 17)

Het transitieproces om tot een nieuwe organisatie te komen, kent wel wat uitdagingen. Het risico is dat de kwaliteit van de oude organisaties de maat wordt voor de nieuwe organisatie, in plaats van direct de lat hoger te leggen. Zo ontstaan bij aanvang grotere organisaties met het kwaliteitsniveau van de 'oude' organisaties. Pas jaren later wordt de potentie uit het samengaan geoogst. Een tweede

belangrijke uitdaging is het behouden van flexibiliteit, zodat de toename van proceskwaliteit niet vervalt in een teveel aan bureaucratie. (FE.01: 18)

Hoe sterker fuserende gemeenten uiteenlopen in omvang, hoe vaker een herindeling tot weerstand onder inwoners lijkt te leiden. Naast inwoners vertonen vaak ook raadsleden een terughoudende houding ten aanzien van een herindeling, soms meer dan binnen de top van de organisatie en het college het geval is. Een herindeling vraagt specifieke aandacht op het vlak van de relatie tussen inwoner en overheid. (FE.01: 18)

7.4 Haalbaarheid

In principe is met alle drie de mogelijke samenwerkingspartners die we onderzochten een herindeling mogelijk. Wel zijn er ten aanzien van de drie gemeenten belangrijke – maar verschillende – aandachtspunten.

Gemeente Wageningen

We benoemden in de vorige paragraaf al dat een keuze voor herindeling met Wageningen mogelijk een keuze betekent voor de regio waar we onderdeel van zijn. Wageningen is onderdeel van de Regio Foodvalley, terwijl wij deelnemen aan de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. De regionale oriëntatie hoeft echter niet direct een belemmering te zijn voor een herindeling met Wageningen. Een hybride oriëntatie is niet op voorhand uitgesloten.

Wel vraagt samenwerking met Wageningen sowieso om een heroriëntatie wat betreft een groot aantal samenwerkingsverbanden. We noemden al bij het scenario strategisch samenwerken dat de regionale congruentie met Wageningen het laagst is. Er zijn een aantal samenwerkingsverbanden waar we niet samen met Wageningen onderdeel van zijn. Bij een herindeling moeten dan keuzes worden gemaakt over bij welke samenwerkingsverbanden de nieuwe gemeente zich aansluit en uit welke verbanden wordt uitgetreden. Dat leidt tot frictiekosten.

In het bijzonder kan de samenwerking op bedrijfsvoering binnen De Connectie worden genoemd. Een eventuele toetreding van de heringedeelde gemeente tot De Connectie kan niet alleen door de nieuwe gemeente worden bepaald. Wil de nieuwe gemeente geen deel uitmaken van De Connectie dan volgen uittredingskosten.

Ondanks deze aandachtspunten, zal het samengaan met Wageningen meer op basis van gelijkwaardigheid zijn. Doordat Wageningen en Renkum niet veel uiteenlopen in omvang, roept een herindeling met Wageningen waarschijnlijk minder weerstand op onder inwoners dan bijvoorbeeld een fusie met Arnhem.

In algemene zin staat Wageningen ervoor open om een vraag over samenwerkingsmogelijkheden te beschouwen. Het nadenken over samenwerking heeft nu echter geen prioriteit voor Wageningen, omdat ze nog volop aan het investeren zijn in de eigen organisatie. Wat betreft herindeling, geeft Wageningen aan dat goed moet worden nagedacht of dit scenario meerwaarde heeft voor onze lokale problematiek. Wageningen houdt niet per sé vast aan haar gemeentegrenzen, maar wel aan de unici-

teit van de stad. Een herindeling mag dus niet ten koste gaan van de eigenheid van de stad Wageningen. (VP.02)

Gemeente Arnhem

Bij een herindeling met Arnhem is het aandachtspunt van regionale oriëntatie niet aan de orde. We werken op veel onderwerpen al met Arnhem samen in dezelfde verbonden partijen. Daarnaast zijn Arnhem en Renkum beide eigenaar van de bedrijfsvoeringsorganisatie De Connectie. Dat heeft ook als bijkomend voordeel dat veel processen en systemen van Arnhem al gelijk zijn aan de onze.

Ervaringen elders in het land leren dat hoe sterker fuserende gemeenten uiteenlopen in omvang, hoe vaker een herindeling leidt tot weerstand onder inwoners. De veel grotere omvang van Arnhem is dan ook een belangrijk aandachtspunt bij een fusie met deze gemeente. Van gelijkwaardigheid is bij een herindeling met Arnhem in ieder geval geen sprake.

Arnhem sprak niet expliciet uit voor of tegen een herindeling met ons te zijn. Arnhem staat op het standpunt dat in principe alle Renkumse wensen bespreekbaar zijn. Het is eerst aan ons om hierin een keuze te maken. (VP.01)

Gemeente Rheden

Ook bij een herindeling met Rheden is het aandachtspunt van regionale oriëntatie niet aan de orde. De regionale congruentie met Rheden is hoog en met Rheden werken we samen binnen De Connectie, waardoor onze processen en systemen op elkaar lijken. Zoals we constateerden bij het scenario strategisch samenwerken, hebben Rheden en Renkum verder voor een groot deel hetzelfde karakter en dezelfde typologieën. De overeenkomsten in de inhoudelijke opgaven spreken voor een fusie met Rheden.

Het belangrijkste aandachtspunt bij een fusie met Rheden is echter het gegeven dat Rheden niet aan onze gemeente grenst. Tussen Renkum en Rheden ligt immers de Gemeente Arnhem. Dat de gemeenten niet aan elkaar grenzen vormt wettelijk gezien geen belemmering voor herindeling. Twee voorbeelden van gemeenten met grondgebieden die niet met aan elkaar zijn verbonden, zijn Amsterdam – met de exclave Zuidoost – en Baarle-Nassau.

Wel kan het gevolgen hebben voor de verbondenheid tussen de twee delen van de nieuwe gemeente en de daarin gelegen kernen. Er is een risico op ondervertegenwoordiging, als (het gevoel bestaat dat) meer aandacht uitgaat naar het ene deel van de gemeente dan naar het andere. Het optimaliseren van voorzieningen over het grondgebied van de fusiegemeente is verder minder goed mogelijk. In beide delen moeten dezelfde voorzieningen worden behouden.

Rheden constateert dat het in de toekomst niet alle taken zelfstandig kan blijven uitvoeren en dat de gemeente naar buiten kijkt. Herindeling is daarbij voor Rheden geen verboden woord. De huidige gemeente is geen doel op zich, het gaat erom wat het oplevert voor inwoners. De complexiteit van de opgaven die op de gemeente afkomen en de krapte op de arbeidsmarkt maken dat herindeling voor Rheden bespreekbaar is. (VP.03)

7.5 Conclusies

Waardering van het toekomstscenario

Een herindeling is een grote stap voor de fuserende gemeenten. Het ligt politiek en maatschappelijk gevoelig. Herindeling is tegelijkertijd interessant en het besturingsmodel is simpel. Een herindeling is in de aanloop een zwaar proces, maar na de beslissing wordt hier over het algemeen mild op teruggekeken. Een ruime meerderheid van heringedeelde gemeenten zou opnieuw deze keus maken. (FE.01: 19-20)

Figuur 7.1 geeft de effecten van het scenario weer ten aanzien van de (categorieën van) beoordelingscriteria die we hanteren in dit onderzoek.

Figuur 7.1 Effecten van het scenario herindeling wat betreft de beoordelingscriteria

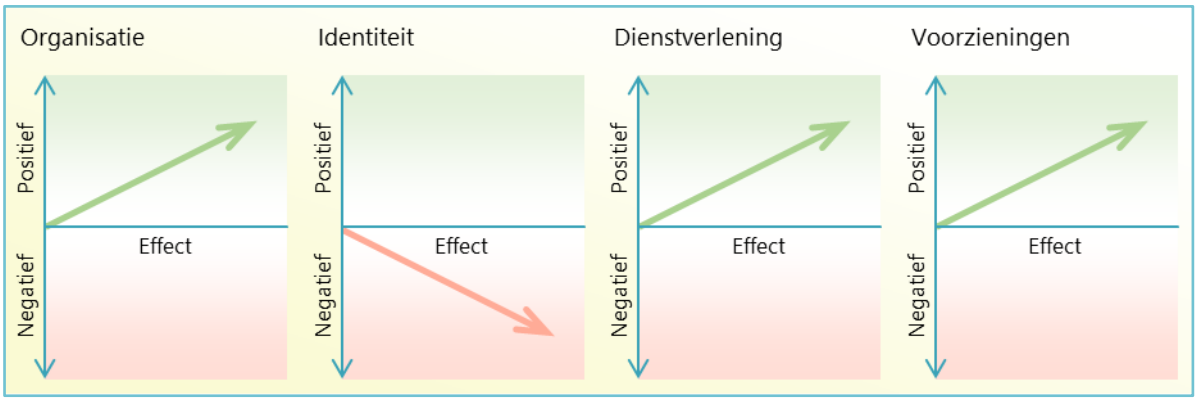

Met een herindeling neemt onze bestuurskracht toe. Het betekent namelijk meer schaalgrootte en daardoor minder kwetsbaarheid en de mogelijkheid om meer kwaliteit te organiseren. Door de schaalvergroting wordt de gemeente ook aantrekkelijker als werkgever.

Na een herindeling kunnen de Renkumse belangen regionaal sterker vertegenwoordigd worden. Een grotere gemeente kan immers meer invloed uitoefenen.

Het samenvoegen van gemeenten geeft de mogelijkheid om de gemeentelijke dienstverlening te optimaliseren, waarbij gebruik wordt gemaakt van de sterke punten van de individuele gemeenten. De professionaliteit van de gemeentelijke dienstverlening kan toenemen. Bij een herindeling kan de nieuwe gemeente de spreiding van voorzieningen over een groter gebied optimaliseren. Hiermee kan het dubbelen van voorzieningen worden voorkomen en bestaat de mogelijkheid om budget vrij te maken om elders maatschappelijke meerwaarde te creëren.

Aandachtspunten bij (de implementatie van) het toekomstscenario

Wat betreft dat laatste, kan het optimaliseren van gemeentelijke voorzieningen wel weerstand oproepen onder inwoners. Het vereist dus goede communicatie met inwoners.

Sowieso is de betrokkenheid van inwoners bij de gemeente een belangrijk aandachtspunt. Inhoudelijk kan de nieuwe gemeente kwalitatief meer te bieden hebben voor inwoners, maar het risico bestaat dat het gemeentelijk bestuur verder van de inwoners af komt te staan. In onze inwonerpeilingen wordt dit

overigens niet aangemerkt als een belangrijk aspect voor de toekomst. Toch vraagt het om gerichte maatregelen. Het organiseren van een gebieds- en opgavegerichte aanpak, het inzetten op inwonerparticipatie en het formuleren van een kernenbeleid zijn hier voorbeelden van. Onderzoek leert dat herindelingsgemeenten hier in de praktijk goed in slagen.

Het transitieproces om te komen tot een nieuwe gemeentelijke organisatie kent uitdagingen. Het risico is dat de kwaliteit van de oude organisaties de standaard wordt voor de nieuwe organisatie. Beter kan de lat direct hoger worden gelegd, zodat de potentie van het samengaan echt en van meet af aan kan worden geoogst. Een ander belangrijk aandachtspunt is het behouden van flexibiliteit en voorkomen van bureaucratie in de organisatie.

In tabel 7.3 zijn de negatieve en meer positieve aspecten van het scenario samengevat.

Tabel 7.3 Negatieve en positieve aspecten van het scenario herindeling

Categorieën beoordelingscriteria	Negatieve aspecten	Positieve aspecten
Organisatie	• De uitdaging is het behoud van flexibiliteit in de organisatie en het voorkomen van bureaucratie.	• Het besturingsmodel is simpel, maar de aanloop is een zwaar proces. • De bestuurskracht neemt toe door meer schaalgrootte → Er is minder kwetsbaarheid en er zijn mogelijkheden om meer kwaliteit te organiseren. • De gemeente is na herindeling aantrekkelijker op arbeidsmarkt, door de omvang (en dus betere beloningsvoorwaarden), en doorgroei- en specialisatiemogelijkheden.
Identiteit	• De ervaren afstand tussen inwoners en het gemeentelijk bestuur wordt groter → Gemeenten investeren na een herindeling echter vaak veel (meer) in participatie en kernenbeleid	• Een grotere gemeente heeft meer invloed in de regio → De lokale belangen worden regionaal sterker vertegenwoordigd.
Dienstverlening	• De nabijheid van de organisatie neemt af → De korte lijnen naar inwoners en ondernemers worden minder.	• Door schaalvergroting en meer professionaliteit kan beter gebieds- en opgavegericht worden gewerkt, wat leidt tot een beter ervaren kwaliteit van de dienstverlening. • Er zijn mogelijkheden om de dienstverlening te optimaliseren en gebruik te maken van de sterke punten van de individuele gemeenten.
Voorzieningen	• Weinig tot geen.	• Er zijn mogelijkheden om voorzieningen over groter gebied te optimaliseren → Voor inwoners zijn er dan binnen redelijke afstand meer voorzieningen beschikbaar → Dit kan wel leiden tot weerstand.

Haalbaarheid van het toekomstscenario

Het scenario herindeling is in principe mogelijk met ieder van de drie beoogde samenwerkingspartners. Herindeling is in de verdiepende gesprekken ook niet expliciet uitgesloten door de gemeenten.

Voor ieder van de mogelijke samenwerkingspartners zijn er wel belangrijke aandachtspunten te benoemen.

Het vormen van een nieuwe gemeente samen met de Gemeente Arnhem is het minste op basis van gelijkwaardigheid. Arnhem is immers veel groter dan onze gemeente. Ervaring elders in het land leert dat een fusie tussen gemeenten die veel in omvang verschillen vaker leidt tot weerstand onder inwoners. De herindeling voelt dan meer als een overname. Daarmee lijkt een herindeling met Arnhem – ondanks het voordeel dat we al veel samenwerken met Arnhem en onze processen en systemen (daardoor) veelal gelijk zijn – minder voor de hand liggend vanuit ons perspectief. Arnhem geeft aan warme gevoelens voor Renkum te hebben, maar vindt het passend om zich terughoudend op te stellen in afwachting van een standpuntbepaling door ons.

Een herindeling met Wageningen is wel meer op basis van gelijkwaardigheid. Daarom roept dit scenario waarschijnlijk minder weerstand op onder inwoners. Ook al omdat uit inwonerpeilingen blijkt dat een groot deel van onze inwoners zich – buiten de Renkumse dorpen – het meest verbonden voelt met Wageningen. De uitdaging bij een herindeling met Wageningen is echter de regionale oriëntatie. Van de drie mogelijke samenwerkingspartners werken we op dit moment met Wageningen het minst samen. Een samenvoeging van Wageningen en Renkum vraagt om een regionale heroriëntatie en uittreding uit bestaande samenwerkingsverbanden, met bijbehorende frictiekosten.

Wageningen staat open voor het beschouwen van een vraag vanuit onze kant over samenwerken, maar de gemeente is nu niet bezig met het nadenken over samenwerking met een andere gemeente. Hoewel Wageningen zich niet koste wat kost wil vasthouden aan de gemeentegrenzen, geven ze aan dat goed moet worden nagedacht of herindeling meerwaarde heeft voor onze lokale problematiek. Het lijkt dat herindeling – of een andere vorm van vergaande samenwerking – op dit moment daarom geen prioriteit heeft voor Wageningen.

Rheden geeft daarentegen wel nadrukkelijk aan dat herindeling voor hun – op termijn – een optie is. De gemeente constateert dat het in de toekomst niet alle taken zelfstandig kan blijven uitvoeren en dat daarom naar buiten wordt gekeken. Meerwaarde voor de inwoners, en niet zozeer de Gemeente Rheden op zich, staat daarbij voorop. Een voordeel van het samengaan met Rheden met onze gemeente is dat we op veel terreinen al met elkaar samenwerken. We maken deel uit van dezelfde regio en onze processen en systemen zijn grotendeels gelijk aan elkaar. Ook hebben onze gemeente veel gelijkenissen wat betreft karakter en inhoudelijke opgaven.

Een belangrijke uitdaging bij een fusie met Rheden is echter dat onze gemeenten niet aan elkaar grenzen. Formeel gezien is dat geen belemmering voor herindeling, maar in praktische zin zijn er wel belangrijke haken en ogen. Het kan namelijk gevolgen hebben voor de verbondenheid tussen de twee delen van de samengevoegde gemeente, met daarbij een risico op ondervertegenwoordiging van een deel van de nieuwe gemeente.

Herindeling is samengevat dus in principe haalbaar met zowel Wageningen, Arnhem als Rheden. Wel zijn er belangrijke aandachtspunten ten aanzien van alle drie. Hoewel herindeling op voorhand niet wordt uitgesloten door de drie gemeenten, heeft het ook niet direct hun aandacht of prioriteit – met uitzondering van naar het lijkt Rheden.

In de verdiepende gesprekken hebben we niet gesproken over een herindeling met meerdere gemeenten, zoals een combinatie Renkum, Arnhem en Rheden of Renkum, Arnhem en Wageningen. Zeker die eerste combinatie neemt het nadeel van een gemeente die niet geografisch aan elkaar grenst weg. Tegelijkertijd wordt een herindeling met meerdere gemeenten wel complexer.

8 Conclusies en advies

8.1 Inleiding

Aanleiding: waarom onderzoeken we onder bestuurlijke toekomst?

Het doel – en zelfs bestaansrecht – van onze gemeente is het creëren van maatschappelijke meerwaarde voor onze inwoners. We willen dat het in Renkum fijn leven, wonen en werken is en blijft. Voor onze medewerkers willen we graag een goede werkgever zijn.

We merken echter al enige tijd dat het lastig is om onze inwoners een goede dienstverlening te bieden en voorzieningen in stand te houden. Dat heeft deels te maken met onze financiële situatie die niet altijd – soms wat meer en soms wat minder – rooskleurig is. Heel veel invloed hebben we daar ook niet op, we zijn immers voor een groot deel van onze inkomsten afhankelijk van de uitkering uit het Gemeentefonds die we ontvangen van het Rijk.

Hoewel medewerkers in onze organisatie bevlogen werken voor onze inwoners, is het een gegeven dat we een organisatie zijn van beperkte omvang. Dat maakt ons kwetsbaar op bepaalde taken en dat heeft dan weer gevolgen voor de continuïteit in onze dienstverlening. Als gemeente van beperkte omvang hebben we moeite met het binden en vooral aantrekken van talent, zeker gelet op de huidige krapte op de arbeidsmarkt. We zijn daarom terughoudend in ons werk en kunnen niet al onze doelen binnen de gewenste termijnen behalen.

Daarnaast staat de wereld om ons heen niet stil. De samenleving verandert constant – met andere verwachtingen vanuit onze inwoners – en als gevolg van nieuwe wetgeving en taken die we krijgen vanuit het Rijk krijgen we ook steeds meer te doen. Voor een organisatie van beperkte omvang als de onze is dat een verdere uitdaging.

Onderzoek naar onze bestuurskracht

In het najaar van 2020 besloten we daarom dat we willen werken aan een solide toekomstperspectief. De afspraak is toen gemaakt om een onderzoek te doen naar de mogelijkheden om onze gemeente toekomstbestendig te organiseren. Het doel van het onderzoek naar onze bestuurskracht was om toekomstscenario's te identificeren waarmee minimaal het huidige dienstverlening- en voorzieningenniveau langdurig kan worden gewaarborgd.

Begin 2022 leverde bureau Berenschot de resultaten van het bestuurskrachtonderzoek op. Het beeld dat hieruit naar voren kwam, was dat onze bestuurskracht kwetsbaar en zorgelijk is. De bestuurskracht van het bestuur is daarbij goed, maar die van de organisatie wat minder. Gelet op dit beeld, was de aanbeveling uit het onderzoek dat niets doen eigenlijk geen optie is.

Niet alleen vanwege de specifieke situatie van Renkum, maar ook als gevolg van autonome ontwikkelingen die van toepassing zijn op alle gemeenten in Nederland. Het totaal aan ambities, opgaven en uitdagingen bepaalt onze bestuurskracht. De al genoemde toename van de omvang en complexiteit van taken, maakt dat we als gemeente (steeds) meer bestuurskracht nodig hebben. Zetten we niet in

op de ontwikkeling van onze bestuurskracht, dan neemt deze (geleidelijk) af als gevolg van taken-verzwaring.

Het bestuurskrachtonderzoek gaf aan dat er mogelijkheden zijn om onze bestuurskracht te verbeteren. De eerste mogelijkheid is het direct aan de slag gaan met een aantal optimalisatiemogelijkheden gericht op het versnellen en versterken van de organisatieontwikkeling. Tegelijkertijd is het ook nodig om te werken aan een langetermijnperspectief voor onze gemeente. De optimalisaties in de organisatie zijn namelijk niet voldoende om onze bestuurskracht op de langere termijn te verbeteren.

In het bestuurskrachtonderzoek werden dan ook een aantal toekomstscenario's beschreven waarmee we op de langere termijn onze bestuurskracht kunnen vergroten:

- Blijven investeren in de ambtelijke organisatie
- Strategisch samenwerken met een beperkt aantal partners
- Combinatie van een regie-organisatie met centrumgemeente
- Een ambtelijke fusie met één of meerdere gemeenten
- Vormen van een nieuwe gemeente door herindeling

Wat betreft de eerste twee scenario's – blijven investeren en strategisch samenwerken – werd in het onderzoek al aangegeven dat deze maar een beperkte verbetering van onze bestuurskracht opleveren.

Onderzoek naar onze bestuurlijke toekomst

Bij de behandeling van de resultaten van het onderzoeksrapport naar onze bestuurskracht in januari 2022, gaf de gemeenteraad het college de opdracht om besluitvorming over de toekomstscenario's voortkomend uit het bestuurskrachtonderzoek voor te bereiden. In een startnotitie hebben we in het najaar van 2022 het traject beschreven hoe we op basis van een verkenning van feiten, ervaringen en opinies komen tot een advies aan de raad over het scenario dat het beste richting geeft aan de ontwikkeling van onze bestuurskracht op de langere termijn.

We willen onze bestuurskracht vergroten, omdat we op die manier blijvend meerwaarde kunnen creëren voor onze inwoners. Om het effect van de verschillende toekomstscenario's tegen elkaar af te wegen, bepaalden we dan ook dat een scenario moet voldoen aan het criterium dat tenminste het huidige dienstverlening- en voorzieningenniveau langdurig moet worden gegarandeerd.

Bij het vaststellen van de onderzoekskaders besloot de raad om – met uitzondering van het scenario blijven investeren in de organisatie – alle toekomstscenario's uit het bestuurskrachtonderzoek mee te nemen in het onderzoek naar de bestuurlijke toekomst.

8.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen

We formuleerden in hoofdstuk 2 de volgende centrale probleemstelling voor het onderzoek:

> 'Met welk toekomstscenario wordt het beste richting gegeven aan de ontwikkeling van het bestuur en de organisatie op de langere termijn, waardoor tenminste het huidige dienstverlening- en voorzieningenniveau voor onze inwoners langdurig wordt gewaarborgd?'

Voor het structureren van het onderzoek, splitsten we de probleemstelling op in vijf deelvragen:

1. 'Welke criteria vindt de raad belangrijk om af te wegen bij een keuze voor een toekomstscenario?'
2. 'Wat vinden inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties belangrijke elementen voor de raad om mee te nemen in de keuze voor een toekomstscenario?'
3. 'Wat zijn de ervaringen in het land met verschillende vormen van samenwerking tussen gemeenten gericht op het verbeteren van de bestuurskracht? Wat kan de raad hiervan meenemen in het afwegen van een keuze voor een toekomstscenario?'
4. 'Met welke partners/ gemeenten is het mogelijk om samen te werken op basis van de verschillende toekomstscenario's?'
5. 'Wat is (in grote lijnen) de haalbaarheid van de toekomstscenario's, hoe kunnen ze worden geïmplementeerd, en wat zijn (in grote lijnen) de financiële en organisatorische consequenties?'

Hieronder beantwoorden we de eerste drie onderzoeksvragen. De antwoorden op de twee laatste onderzoeksvragen komen terug in de volgende paragrafen. Dat doen we, omdat we eerst inhoudelijk de scenario's willen afwegen, voordat we de haalbaarheid op basis van samenwerkingsbereidheid van mogelijke partners beschrijven. Wat we schrijven over de haalbaarheid is namelijk een momentopname. De samenwerkingsbereidheid kan immers veranderen in de toekomst. Dat geldt minder voor beoordeling van de scenario's.

8.2.1 Criteria voor het afwegen van de toekomstscenario's

Bij het behandelen van de onderzoekskaders stelde de gemeenteraad negentien criteria vast voor het beoordelen van de toekomstscenario's. Deze criteria groepeerden we in vier categorieën: organisatie, identiteit, voorzieningen en dienstverlening.

We gebruikten deze criteria als leidraad voor de vragen in de inwonerpeilingen en de standaardvragenlijsten voor de bezoeken in het kader van de eigen oriëntatie. In de hoofdstukken over de toekomstscenario's zijn steeds de negatieve en positieve aspecten van een scenario beschreven ten aanzien van de beoordelingscriteria. In bijlagen 11 tot en met 14 hebben we per toekomstscenario een overzicht opgenomen waarin de resultaten van de verschillende onderzoekslijnen zoveel mogelijk zijn uitgesplitst per criterium.

8.2.2 Opinies van onze inwoners over de toekomst van Renkum

Voor het onderzoek bevroegen we ons inwonerpanel, het stille midden – inwoners die niet naar informatiebijeenkomsten komen en die we niet actief op sociale media horen over politiek of bestuur – en ondernemers en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties over wat zij belangrijk vinden voor de toekomst van Renkum. Uit deze raadpleging kwamen vooral mogelijkheden, belemmeringen en aandachtspunten naar voren die belangrijk zijn bij de uitwerking en implementatie van de toekomstscenario's.

Een eerste aandachtspunt is dat iets meer dan de helft van de respondenten aangeeft het belangrijk te vinden dat hun dorp onderdeel is van de gemeente Renkum. Dat zegt enerzijds iets over de wens van een deel van onze inwoners dat Renkum als gemeente blijft bestaan. Anderzijds is er toch ook een grote groep inwoners die dit minder belangrijk vindt.

Wanneer we vroegen naar wat inwoners belangrijk vinden voor de toekomst van de gemeente, kwam sterk naar voren dat inwoners veel waarde hechten aan hun woonomgeving. Respondenten vinden het dorpse karakter van de gemeente belangrijk en waarderen de eigenheid van hun dorp. Dat deze eigenheid in de toekomst behouden blijft, vinden inwoners dan ook erg belangrijk. Ook willen ze dat hun omgeving groen en leefbaar blijft, en dat ze invloed kunnen blijven uitoefenen op (de inrichting van) hun woonomgeving.

Het behoud van het (groene) karakter van de Renkumse dorpen en hun omgeving is dus een belangrijk aandachtspunt voor de toekomst en toekomstig beleid moet hier goed op toegespitst zijn. Dat het verlies van eigenheid en identiteit ten aanzien van ieder toekomstscenario werd genoemd door respondenten, geeft eens te meer aan dat hier een belangrijke zorg zit bij inwoners.

Andere belangrijke aandachtspunten waren de gemeentelijke voorzieningen en dienstverlening. Inwoners vinden het belangrijk dat gemeentelijke voorzieningen in de toekomst van dezelfde kwaliteit blijven als nu en dichtbij blijven. Wat betreft dit laatste is ongeveer de helft van de respondenten bereid daar dan meer voor te betalen. De resultaten van de inwonerpeilingen geven verder aan dat de gemeentelijke dienstverlening verder kan worden gedigitaliseerd, maar dat er ook mogelijkheden moeten blijven voor inwoners om ook niet-digitaal contact met ons te hebben.

Kijken we buiten onze gemeentegrenzen, dan voelen onze inwoners zich het meest verbonden met Wageningen, op enige afstand gevolgd door Arnhem. De verbondenheid met Wageningen geldt vooral voor de dorpen die dichter bij Wageningen liggen, voor respondenten uit Oosterbeek is die verbondenheid met Wageningen veel minder. Duidelijk is in ieder geval dat onze inwoners veel minder gericht zijn op onze andere buurgemeenten – Ede en Overbetuwe – en dat ze zich helemaal niet verbonden voelen met Rheden, één van onze mogelijke samenwerkingspartners.

Ongeacht hoe respondenten de vraag over de verbondenheid met een plaats of gemeente buiten onze gemeente hebben geïnterpreteerd, geven de antwoorden inzicht in het draagvlak voor samenwerking met Wageningen, Arnhem of Rheden. Op basis van de antwoorden lijkt het draagvlak het grootst te zijn voor een vorm van samenwerking met Wageningen.

8.2.3 Ervaringen elders met verschillende vormen van samenwerking

In het kader van de eigen oriëntatie zijn we op bezoek geweest bij vier organisaties die min of meer werken volgens één van onze toekomstscenario's. Ieder van deze bezoeken leverde veel ervaringen op over hoe de samenwerking tot stand kwam, wat de samenwerking opleverde en wat belangrijke aandachtspunten zijn bij een keuze voor en tijdens de samenwerking.

Van de samenwerking tussen Amstelveen en Aalsmeer (begonnen als ambtelijke fusie, maar nu meer een centrumgemeenteconstructie) leerden we vooral dat de 'clubkleuren' bestuurlijk best verschillend mogen zijn, maar dat het voor het slagen van de samenwerking soms nodig is om die clubkleuren uit te durven trekken. Verder is het bedienen van twee besturen voor medewerkers complex, zeker als bestuurlijke wensen en beleid uit elkaar gaan lopen.

Het bezoek aan Meerinzicht (een strategische samenwerking van drie gemeenten) leverde veel praktische suggesties op over hoe een samenwerking goed te organiseren. Ook hier kwam de relatie tussen de samenwerkende gemeenten nadrukkelijk aan de orde. Geadviseerd werd om te investeren in de onderlinge relatie, omdat anders verschillen worden uitvergroot en overeenkomsten uit het zicht raken. Wat betreft harmonisatie kwam aan de orde dat dit het beste over wordt gelaten aan het bestuur en de politiek, omdat dit raakt aan de eigenheid van de gemeente.

Van het bezoek aan de heringedeelde gemeente Vijfheerenlanden leerden we dat het belangrijk is om te investeren in het draagvlak voor een bestuurlijke fusie. Benader de samenwerking vanuit inhoudelijke argumenten en creëer een gemeenschappelijk belang dat veel van de betrokken stakeholders kunnen delen. Ook werden voorbeelden gedeeld over hoe de nabijheid van de (nieuwe) gemeente bij haar inwoners kan worden georganiseerd.

Bij het bezoek aan de gezamenlijke ambtelijke organisatie MijnGemeenteDichtbij van Boxtel en Sint-Michielsgestel kwam ook weer het belang van een goede onderlinge relatie naar voren. De basis van de samenwerking moet solidariteit zijn, waarbij er bereidheid is om elkaar iets te gunnen. Wel is het belangrijk dat de verschillen tussen de partners niet te groot worden. Bij extreme verschillen in de begrotingen van de partnergemeenten wordt samenwerken namelijk lastig. De suggestie werd verder meegegeven om bij de start van de samenwerking geen taakstelling op te leggen en ook rekening te houden met aanloopverliezen.

Een belangrijk aspect dat bij de bezochte organisaties naar voren kwam, was dat er in ieder geval bij de aanvang veel genegenheid bestond tussen de (besturen of bestuursleden van de) gemeenten die gingen samenwerken. We kunnen daaruit de conclusie trekken dat samenwerking vooral tot stand komt als gemeenten elkaar echt vinden als partner. Het risico daarbij is wel dat – in het geval vooral bepaalde personen uit de top van het bestuur of de organisatie zich inzetten voor het tot stand komen van de samenwerking – met het vertrek van deze personen ook het draagvlak voor de samenwerking minder kan worden.

8.3 Waardering van de toekomstscenario's: hoe wegen de scenario's tegen elkaar af?

Voor de vier toekomstscenario's hebben we verschillende positieve en negatieve aspecten en effecten benoemd ten aanzien van de beoordelingscriteria. We wegen de toekomstscenario's tegen elkaar af aan de hand van de vier categorieën van beoordelingscriteria.

8.3.1 Organisatie (en bestuur)

Bestuurskracht

Wat betreft organisatie (en bestuur) concluderen we dat alle vier de scenario's in meer of mindere mate een positief effect hebben. Met alle scenario's neemt onze ambtelijke en bestuurlijke beleids- en realisatiekracht toe. Deze toename van de bestuurskracht is het gevolg van schaalvoordelen. Bij het scenario strategische samenwerken ontstaat er meer ruimte voor strategische beleidsvorming en het organiseren van specialistische kennis op de taken waarop wordt samengewerkt. Hierdoor kan het bestuur rekenen op meer kwaliteit in de beleidsvoorbereiding.

Het gebruik kunnen maken van de 'zwaardere' ambtelijke organisatie van de centrumgemeente, leidt bij het scenario combinatie van regie-organisatie met centrumgemeente tot meer professionaliteit en kwaliteit, en tot minder kwetsbaarheid en meer continuïteit. Deze voordelen zijn er ook bij het scenario ambtelijke fusie als het gevolg van de ambtelijke krachtenbundeling. Bij het scenario herindeling bestaat de mogelijkheid – als de lat direct hoger wordt gelegd dan die van de organisaties die worden samengevoegd – om bij het vormen van de nieuwe gemeentelijke organisatie meer professionaliteit en kwaliteit te organiseren.

Hoewel onze bestuurskracht toeneemt bij een strategische samenwerking, is hiervan vooral sprake als de samenwerking betrekking heeft op alle of in ieder geval zoveel mogelijk clusters van taken. Maar zelfs dan is dit scenario onvoldoende om op de langere termijn onze bestuurskracht echt substantieel te vergroten. Weliswaar brengt dit scenario het aantal samenwerkingspartners terug tot één of enkele en wordt regievoering daarmee makkelijker, het vereist wel continu een goede afstemming met de partnergemeente(n). Door deze coördinatie zijn de exploitatiekosten hoger dan bij de andere scenario's. Samenwerken is complex en het vereist dat het gedeelde belang van de partners voorop staat, waardoor ons eigen belang tot op zekere hoogte moet worden losgelaten.

Strategisch samenwerken vereist een bepaalde mate van harmonisatie en dat geldt ook bij het scenario ambtelijke fusie. Ook bij dit scenario moet een balans worden gevonden tussen efficiënt werken – waarvoor harmonisatie benodigd is – en ruimte voor het lokale belang. Gelijk aan strategisch samenwerken, vraagt een ambtelijke fusie om solidariteit en vertrouwen in de samenwerking. Dat maakt de samenwerking in een ambtelijke fusie complex. Het valt in de praktijk niet mee om zowel eigenaar (opdrachtnemer) als afnemer (opdrachtgever) te zijn.

Het afstand durven nemen van de eigen 'clubkleuren' is ook een belangrijk aandachtspunt bij een centrumgemeenteconstructie. Slechts bij een beperkt aantal vraagstukken kan de centrumgemeente differentiatie toepassen. Zoals ook aangegeven door Arnhem – de enige gemeente die realistisch gezien voor ons kan optreden als centrumgemeente – zal de samenwerking zijn op basis van het adagium 'dat wat goed is voor de ene gemeente, is ook goed genoeg voor de andere'. Het vereist van ons een goede, zakelijke relatie met de centrumgemeente.

Het onderhouden van een goede samenwerkingsrelatie, het afstand durven nemen van de eigen clubkleuren en harmonisatie is niet aan de orde bij een herindeling. Het lokale Renkumse belang wordt immers het belang van de nieuwe, heringedeelde gemeente. Het nieuwe bestuur en de nieuwe organisatie moeten zich inzetten voor de belangen van de – nu nog – Renkumse inwoners en dorpen naast de belangen van de inwoners van de andere voormalige gemeente. Hoewel in de aanloop een zwaar proces, is het besturingsmodel bij een herindeling vergeleken met de andere scenario's verreweg het simpelst.

Regionale positie en verbondenheid

Door samenwerking kan de verbondenheid met de regio een impuls krijgen. De samenwerkende gemeenten kunnen op verschillende thema's gezamenlijk bestuurlijk naar buiten treden en spreken met één mond. Hierdoor staan de gemeenten sterker in interbestuurlijke overleggen. Bij een strategische samenwerking is de voorwaarde daarbij wel dat de gemeenten deel uitmaken van dezelfde regio en samenwerkingsverbanden.

De praktijk leert dat het effect van de samenwerking op de positie in en lobbykracht richting de regio maar beperkt is. Bij een ambtelijke fusie kan weliswaar de invloed in de regio toenemen – er is immers meer ruimte voor en kwaliteit in de strategische beleidsadvisering – maar Renkum en de gemeente(n) waarmee we samenwerken blijven nog altijd afzonderlijke gemeenten. We zullen door onze regionale partners ook als zodanig worden beschouwd.

Alleen bij een herindeling is de verwachting dat onze regionale positie daadwerkelijk substantieel verbetert. We worden immers onderdeel van een gemeente van grotere omvang en een grotere gemeente heeft meer invloed in de regio. De belangen van de nu nog Renkumse dorpen en inwoners kunnen dan regionaal sterker naar voren worden gebracht.

Medewerkers en aantrekkelijkheid als werkgever

De toekomstscenario's hebben een positief effect op onze aantrekkelijkheid als werkgever. Bij een strategische samenwerking is dit vooral door het bredere palet aan functies, waardoor medewerkers kunnen doorgroeien of specialiseren. Zo kunnen ze behouden blijven voor de organisatie. Deze mogelijkheden zijn er ook voor medewerkers bij de scenario's centrumgemeente en ambtelijke fusie. Bij laatstgenoemde scenario en bij een herindeling worden we ook aantrekkelijker op de arbeidsmarkt. Naast doorgroei- en specialisatiemogelijkheden, kunnen we door de grotere omvang van de fusieorganisatie namelijk ook betere beloningsvoorwaarden bieden.

Bij de scenario's strategisch samenwerken, centrumgemeente en ambtelijke fusie gaan medewerkers wellicht over naar de andere organisatie. Dit kan door medewerkers als niet-positief worden ervaren. Daarnaast krijgen ze – en wij als organisatie als geheel te maken met cultuurverschillen, zeker aan het begin van de samenwerking. Cultuurverandering is lastig en kost tijd.

Bij de scenario's centrumgemeente en ambtelijke fusie kunnen we nog benoemen dat het bedienen van twee organisaties/ besturen complicerend is voor medewerkers. Zeker als de bestuurlijke wensen en het beleid van de samenwerkende gemeenten uiteen (gaan) lopen. Vooral bij ambtelijke fusies wordt het werken voor twee organisaties als zeer uitdagend ervaren door medewerkers.

8.3.2 Identiteit

Met uitzondering van het scenario herindeling, hebben de toekomstscenario's alles afwegende weinig tot geen effect wat betreft het criterium identiteit. Wel benoemden we bij het criterium organisatie dat de samenwerkingsscenario's een bepaalde mate van harmonisatie vragen. Dit kan bestuurlijk worden ervaren als een lichte afname van identiteit.

Toename van de schaalgrootte leidt enerzijds tot meer professionaliteit en kwaliteit, maar anderzijds ook tot meer zakelijkheid. Dit zal zeker het geval zijn bij een centrumgemeenteconstructie en ambtelijke fusie. Dat de relatie zakelijker wordt, kan door inwoners worden ervaren als meer afstandelijk en formeel, waardoor de gemeente niet meer nabij voelt.

Bij het scenario strategisch samenwerken kan door de toename in beleidskracht een kwaliteitsimpuls uitgaan naar het behoud en versterken van de identiteit van onze dorpen. Bij de scenario's centrumgemeente en ambtelijke fusie is een belangrijke randvoorwaarde voor (het behouden van) een

specifieke aandacht voor onze dorpen dat een goede gebieds- en opgavegerichte aanpak wordt toegepast. In het geval van een centrumgemeenteconstructie is het belangrijk dat de centrumgemeente daar ervaring mee heeft.

Een goede gebieds- en opgavegerichte benadering is ook belangrijk bij een herindeling. Het risico bestaat namelijk dat het gemeentelijk bestuur verder van de inwoners af komt te staan. Dit vraagt om gerichte maatregelen, waaronder inwonerparticipatie en het formuleren van een kernenbeleid. De ervaring is dat herindelingsgemeenten hier in de praktijk goed in slagen.

8.3.3 Dienstverlening

Vooral de scenario's centrumgemeente, ambtelijke fusie en herindeling hebben een positief effect op de dienstverlening aan onze inwoners.

Door schaalvergroting en meer professionaliteit ervaren inwoners bij het scenario strategisch samenwerken wellicht een betere kwaliteit van de dienstverlening ervaren. Bij de andere scenario's is dit positieve effect echter sterker. Bij een centrumgemeenteconstructie en ambtelijke fusie neemt, door vermindering in kwetsbaarheid, de continuïteit in de dienstverlening toe. Zoals we al noemden, kan de professionele en zakelijke dienstverlening wel als meer formeel en afstandelijk worden ervaren door inwoners. De korte lijnen en flexibiliteit die inwoners nu ervaren, verdwijnen grotendeels.

Het scenario herindeling biedt de mogelijkheid om de dienstverlening aan onze inwoners echt te optimaliseren. Dit kan door gebruik te maken van de sterke punten van de individuele gemeenten. En ook bij herindeling geldt dat door schaalvergroting en de mogelijkheid voor medewerkers om meer specialistisch te werk te gaan, de professionaliteit van de gemeentelijke dienstverlening toeneemt.

8.3.4 Voorzieningen

Uit het onderzoek blijkt dat de scenario's geen grote effecten hebben op de gemeentelijke voorzieningen. Voor alle scenario's geldt dat als er effecten zijn, deze licht positief en indirect zijn. Door toename van de bestuurskracht ontstaat er in meer of mindere mate – afhankelijk van het scenario – ruimte voor strategische beleidsvorming ten aanzien van de gemeentelijke voorzieningen. Doordat door schaalvergroting ook meer specialistische kennis kan worden georganiseerd, neemt ook de kwaliteit van het beleid toe.

Het grootste effect op de gemeentelijke voorzieningen is te verwachten bij het scenario herindeling. Door het samenvoegen van gemeenten ontstaat de mogelijkheid om de spreiding van voorzieningen over een groter gebied te optimaliseren. Door een goede gebiedsgerichte aanpak kan worden bekeken of en in welke mate een bepaalde voorziening in een bepaald gebied noodzakelijk is. Hoewel door optimalisering mogelijk voor meer inwoners voorzieningen binnen een redelijkere afstand beschikbaar komen, kan het proces wel spanning en weerstand oproepen.

8.4 Conclusie: het scenario waarmee het beste richting wordt gegeven aan de ontwikkeling van onze bestuurskracht op de langere termijn

Met het tegen elkaar afwegen van de vier toekomstscenario's op basis van de feiten en ervaringen, komen we tot een conclusie over welk toekomstscenario het beste richting geeft aan de ontwikkeling van onze bestuurskracht op de langere termijn. Daarmee kunnen we een antwoord geven op de centrale probleemstelling:

> 'Met welk toekomstscenario wordt het beste richting gegeven aan de ontwikkeling van het bestuur en de organisatie op de langere termijn, waardoor tenminste het huidige dienstverlening- en voorzieningenniveau voor onze inwoners langdurig wordt gewaarborgd?'

We trekken de conclusie dat de vier de toekomstscenario's weinig direct effect hebben op de dienstverlening aan en voorzieningen voor onze inwoners. De effecten zijn veel meer indirect en houden verband met een toename van de bestuurskracht. Door meer schaalgrootte neemt de professionaliteit en kwaliteit van de organisatie – onder andere door het kunnen organiseren van meer specialistische kennis – toe, en is er meer continuïteit en minder kwetsbaarheid. Hierdoor ontstaat er meer ruimte voor een goede beleidsvorming en het oppakken van strategische vraagstukken. Dat vertaalt zich in een grotere ambtelijke en bestuurlijke beleids- en realisatiekracht. Inwoners merken dat in de dienstverlening en de kwaliteit van de gemeentelijke voorzieningen.

In alle scenario's neemt de beleids- en realisatiekracht toe. Bij het scenario strategisch samenwerken is deze toename het meest beperkt. Zelfs bij de meest vergaande variant is dit scenario ontoereikend om onze bestuurskracht voor de langere termijn te verbeteren. Bij de scenario's combinatie van regieorganisatie met centrumgemeente, ambtelijke fusie en herindeling is de toename van de bestuurskracht groter.

Bij de drie samenwerkingsscenario's – strategisch samenwerken, centrumgemeente en ambtelijke fusie – is het verbeteren van de bestuurskracht afhankelijk van een goede relatie en afstemming met de samenwerkingspartner. Om effectief samen te werken en schaalvoordelen te bereiken, zijn goede afspraken en harmonisatie nodig. Samenwerken is complex, het is lastig om tegelijkertijd opdrachtgever en opdrachtnemer te zijn. Bij de scenario's centrumgemeente en ambtelijke fusie komt daar nog bij dat het voor medewerkers uitdagend is om meerdere gemeentebesturen te bedienen. Zeker als deze besturen er niet in slagen om beleid en wensen op elkaar af te stemmen.

Deze uitdagingen zijn niet van toepassing bij het scenario herindeling. Het proces om te komen tot een herindeling kent veel uitdagingen en is daarom zwaar. Het model is echter simpel. De nieuwe herindelingsgemeente met één bestuur en één organisatie wordt verantwoordelijk voor het creëren van maatschappelijke meerwaarde voor haar inwoners. Een herindeling biedt mogelijkheden om de spreiding van voorzieningen over een groter gebied en de dienstverlening te optimaliseren. Wat betreft dit laatste is het belangrijk dat de lat direct hoger wordt gelegd en gebruik wordt gemaakt van de sterke punten van de samengevoegde gemeenten.

Inhoudelijk kan de herindelingsgemeente kwalitatief meer te bieden hebben aan inwoners, maar het risico bestaat de ervaren afstand tussen inwoners en het gemeentebestuur groter wordt en de Renkumse belangen meer op de achtergrond raken. Op basis van de inwonerpeilingen weten we dat

inwoners het belangrijk vinden dat de eigenheid van hun dorp in de toekomst behouden blijft. Een belangrijk randvoorwaarde bij herindeling is dan ook het formuleren van een goede aanpak wat betreft inwonerparticipatie en kernenbeleid. Onderzoek toont aan dat herindelingsgemeenten hier in de praktijk goed in slagen.

Een goede gebiedsgerichte benadering is niet alleen randvoorwaardelijk bij een herindeling, maar ook zeer belangrijk bij een centrumgemeenteconstructie en ambtelijke fusie. Wat betreft het eerste scenario zijn we daarbij in ieder geval afhankelijk van de ervaring die de centrumgemeente hiermee heeft. Bij de drie samenwerkingsscenario's geldt verder dat identiteitsverlies wordt ervaren door de harmonisatie die nodig is om onze bestuurskracht te vergroten. Bij het scenario centrumgemeente weten we op voorhand dat we ons grotendeels moeten scharen achter de aanpak van de centrumgemeente.

Harmonisatie is op een andere wijze aan de orde bij een herindeling. Het Renkumse belang wordt – naast die van de andere heringedeelde gemeente – immers het belang van het nieuwe gemeentebestuur en de nieuwe gemeentelijke organisatie. Daarnaast neemt bij herindeling onze regionale positie daadwerkelijk toe. Een grotere gemeente heeft immers meer invloed. Daarmee worden de belangen van de nu nog Renkumse dorpen en inwoners regionaal sterker naar voren gebracht.

Conclusie: herindeling geeft op de langere termijn het beste richting aan de ontwikkeling van onze bestuurskracht

Op basis van de bovengenoemde argumenten komen we dan ook tot de conclusie dat van de onderzochte scenario's het scenario herindeling uiteindelijk het beste richting geeft aan de ontwikkeling van het bestuur en de organisatie op de langere termijn – en dat daarmee tenminste het huidige dienstverlening- en voorzieningenniveau voor onze inwoners langdurig wordt gewaarborgd.

Met de andere toekomstscenario's die we onderzochten, kunnen we onze bestuurskracht in meer of mindere mate ook vergroten. Die scenario's hebben echter – zoals beschreven – belangrijke aandachtspunten en beperkingen, ook gelet op onze beoordelingscriteria. Hierdoor is het de vraag of we met deze scenario's uiteindelijk het huidige dienstverlening- en voorzieningenniveau langdurig in stand kunnen houden.

8.5 Haalbaarheid van de toekomstscenario's

Hoewel we in de vorige paragraaf een antwoord hebben gegeven op de centrale probleemstelling, beantwoordden we nog niet de laatste twee deelvragen over de samenwerkingspartners en implementatie (zie paragraaf 8.2). Hieronder beantwoorden we deze vragen.

8.5.1 Mogelijke samenwerkingspartners

We bespraken in de verdiepende gesprekken met de bestuurlijk vertegenwoordigers van de gemeenten Wageningen, Arnhem en Rheden de mogelijkheden voor samenwerking op basis van onze toekomstscenario's. Uit deze gesprekken blijkt dat de samenwerkingsbereidheid bij de alle drie gemeenten in principe groot is.

Samenwerkingsmogelijkheden met Wageningen, Arnhem en Rheden

Sommige scenario's zijn met bepaalde partners meer of juist minder voor de hand liggend. Zo is een centrumgemeenteconstructie alleen mogelijk met de Gemeente Arnhem. Een gemeente moet een behoorlijke omvang hebben om op te kunnen treden als centrumgemeente en die omvang hebben Wageningen en Rheden niet. Vanwege de grotere omvang van Arnhem, is een strategische samenwerking met deze gemeente juist weer minder voor de hand liggend. Bij dit scenario is een zekere mate van gelijkwaardigheid namelijk belangrijk. Het ontbreken van gelijkwaardigheid is ook een belemmerende factor voor een herindeling met Arnhem. Ervaring leert namelijk dat een fusie tussen gemeenten die in omvang veel verschillen vaker leidt tot weerstand onder inwoners.

Wat betreft de gemeente Wageningen vormt de regionale congruentie een belangrijke – maar niet onoverkomelijke – uitdaging. Vooral bij de scenario's strategische samenwerking en ambtelijke fusie is het effectiever als de samenwerkende gemeenten zoveel mogelijk onderdeel zijn van dezelfde regio en verbonden partijen. Een samenwerking met Wageningen op basis van deze scenario's vraagt om een mogelijke regionale heroriëntatie en uittreding – met bijkomende frictiekosten – uit bestaande samenwerkingsverbanden door één van de samenwerkingsgemeenten. Dit is ook aan de orde in het geval van een herindeling met Wageningen.

Met de Gemeente Rheden is de regionale congruentie groot, maar een belangrijke uitdaging bij een fusie met Rheden is dat onze gemeenten niet aan elkaar grenzen. Dat is formeel gezien geen belemmering voor herindeling. In de praktijk kan het gevolgen hebben voor de verbondenheid tussen de twee delen van de samengevoegde gemeente, met een risico op ondervertegenwoordiging van een deel van de nieuwe gemeente.

Zoals genoemd, staan de drie mogelijke samenwerkingspartners open voor samenwerking als wij ze daarvoor benaderen. Sommige scenario's hebben echter niet of minder hun voorkeur. Zo hebben Wageningen, Arnhem en Rheden alle drie aangegeven geen heil te zien in een ambtelijke fusie. Het scenario wordt als te problematisch gezien op basis van de ervaringen met deze samenwerkingsconstructie elders in het land. De Gemeente Arnhem lijkt een strategische samenwerking verder minder te zien zitten. Volgens Arnhem is een betere optie een centrumgemeenteconstructie op basis van het adagium 'dat wat goed is voor de ene gemeente, is ook goed genoeg voor de andere'.

De Gemeente Wageningen geeft enerzijds aan open te staan voor een gesprek. Anderzijds heeft het nadenken over samenwerking nu geen prioriteit voor Wageningen. Wageningen is namelijk volop aan het investeren in haar eigen organisatie om zo een schaalsprong te maken.

Mogelijke partners bij het scenario herindeling

Onze conclusie was dat met het scenario herindeling het beste richting wordt gegeven aan de ontwikkeling van onze bestuurskracht. Herindeling is in principe mogelijk met alle drie de beoogde samenwerkingspartners. Hierboven noemden we echter wel al een aantal belangrijke aandachtspunten voor een herindeling met Wageningen, Arnhem of Rheden. Om het scenario uiteindelijk kansrijk te laten zijn, is het natuurlijk noodzakelijk dat we een partner hebben die welwillend tegenover herindeling staat. Herindeling is in de verdiepende gesprekken niet expliciet uitgesloten door de Wageningen, Arnhem en Rheden.

Een samenvoeging met de Gemeente Arnhem is minder voor de hand liggend. De belangrijkste reden hiervoor is dat een herindeling met Arnhem het minst op basis van gelijkwaardigheid zal zijn. Arnhem geeft aan dat het vooral eerst aan ons om te bepalen wat we willen.

Een herindeling met Wageningen of Rheden zal meer op basis van gelijkwaardigheid zijn. Bij een herindeling met laatstgenoemde is het gegeven dat onze gemeenten niet aan elkaar grenzen het belangrijkste aandachtspunt. Bij Wageningen is dat de regionale oriëntatie en beperkte regionale congruentie. Dat Rheden en Renkum niet aan elkaar grenzen vinden we daarbij een grotere – eigenlijk te grote – belemmering dan de beperkte regionale congruentie met Wageningen. Een nieuwe gemeente gevormd uit Wageningen en Renkum kan en zal immers besluiten nemen over de regionale oriëntatie en deelname aan regionale samenwerkingsverbanden. Wat betreft Rheden neemt eigenlijk alleen een fusie met ook Arnhem het nadeel weg dat de gemeenten niet geografisch aan elkaar grenzen.

Een herindeling met Wageningen heeft dan ook vanuit ons perspectief de voorkeur boven een fusie met Rheden. De Gemeente Wageningen heeft echter aangegeven dat het weliswaar open staat voor een gesprek met ons, maar dat ze nu niet bezig zijn met het nadenken over samenwerking met een andere gemeente. Ondanks dat Wageningen niet per sé wil vasthouden aan haar gemeentegrenzen, heeft herindeling – of een andere vorm van samenwerking – op dit moment geen prioriteit voor Wageningen.

Wat betreft Rheden, geeft deze gemeente wel aan dat herindeling voor hen – op termijn – een mogelijkheid is. Rheden constateert dat het in de toekomst niet alle taken zelfstandig kan blijven uitvoeren. Daarom wordt door Rheden naar buiten gekeken. Wat het oplevert voor inwoners in termen van brede welvaart is – volgens Rheden – belangrijker dan autonomie. Ondanks dat we op veel terreinen al samenwerken en we gelijkenissen vertonen wat betreft karakter en inhoudelijke opgaven, is een herindeling met Rheden vanuit ons perspectief – gelet op dat we niet aan elkaar grenzen – echter niet aantrekkelijk en geen reële optie.

Van de bezoeken in het kader van de eigen oriëntatie hebben we geleerd dat samenwerking tussen gemeenten vooral tot stand komt als gemeenten elkaar echt vinden als partner. Op dit moment hebben we voor ons voorkeursscenario niet direct een partner. Herindeling is voor Wageningen immers nu niet aan de orde. Het scenario herindeling is op basis van inhoudelijke argumenten de beste optie voor Renkum, maar het scenario is niet direct haalbaar. Er is nu geen partner die voor herindeling openstaat of de herindelingspartner is niet logisch.

We benoemden echter al dat de haalbaarheid van een samenwerking een momentopname is. Op basis van de resultaten van dit onderzoek, naar aanleiding van verdere gesprekken of vanwege andere ontwikkelingen kan in de toekomst de samenwerkingsbereidheid veranderen. Daarbij is het proces om te komen tot een herindeling sowieso uitgebreid, ook in tijd.

8.5.2 Implementatie en financiële en organisatorische consequenties

Wat betreft de financiële consequenties, zien we samengevat dat de eenmalige kosten en frictiekosten toenemen naarmate er meer wordt samengewerkt. Een lichte variant van strategische samenwerking brengt de minste kosten met zich mee, terwijl herindeling de hoogste eenmalige kosten en frictiekosten veroorzaakt. Voordeel van het laatstgenoemde scenario is dan wel weer dat het Rijk deze kosten vergoed. De exploitatiekosten op de langere termijn laten een omgekeerd beeld zien. Hoe meer er wordt samengewerkt, hoe groter het mogelijke positieve effect op de structurele kosten. De praktijkervaringen elders waarschuwen ervoor om vooral niet op voorhand taakstellingen in te boeken op deze mogelijke effecten.

We benoemen per scenario een aantal aandachtspunten wat betreft implementatie en de financiële en organisatorische consequenties.

Bij het scenario strategische samenwerking zijn deze consequenties sterk afhankelijk van het aantal terreinen waarop we gaan samenwerken en met wie. Hoe uitgebreider de variant hoe hoger de frictiekosten. Vanwege de benodigde afstemming en coördinatie zijn de exploitatiekosten hoger dan bij de andere scenario's. Wanneer een heroriëntatie op regionale samenwerking nodig is, moet ook rekening worden gehouden met (extra) uittredings- en frictiekosten. Verdere aandachtspunten zijn de bereidheid van het besturen van de samenwerkingspartners om echt samen te willen werken en tot op zekere hoogte het eigen belang los te laten. Op organisatorisch vlak moet rekening worden gehouden met de overgang van medewerkers – in aansturing of in dienstverband – naar de partnergemeente.

Een centrumgemeenteconstructie heeft een grote kritische succesvoorwaarde, namelijk dat de centrumgemeente aantoonbaar gebieds- en opgavegericht werkt. Alleen zo komen de voordelen van dit scenario ten goede aan ons bestuur en onze dorpen. Daarnaast vraagt het om een goede zakelijke relatie met de centrumgemeente, waarbij we afstand durven nemen van onze clubkleuren. De overgang van onze medewerkers naar de centrumgemeente vraagt om zorgvuldigheid. Dat medewerkers overgaan, betekent dat er transitie- en frictiekosten zijn. Hoe hoog deze kosten zijn, is afhankelijk van het daadwerkelijke aantal medewerkers dat overgaat.

Ook bij een ambtelijke fusie is gebieds- en opgavegericht werken een belangrijke randvoorwaarde. Een ander belangrijk aandachtspunt is standaardisatie en harmonisatie. Hoewel hier meer efficiëntie en minder kwetsbaarheid kan worden bereikt, is harmonisatie ingewikkeld en kan het veel (bestuurlijk) gedoe opleveren. Het vinden van een balans tussen efficiënt werken en ruimte voor de eigen kleur is complex, en het vereist een goede afstemming tussen de besturen.

Het voorkeursscenario herindeling vereist – meer dan de andere toekomstscenario's – een goede communicatie met inwoners. We benoemde eerder al dat de betrokkenheid van inwoners bij de (heringedeelde) gemeente een belangrijk aandachtspunt is. Inhoudelijk kan de nieuwe gemeente kwalitatief meer te bieden hebben voor inwoners, maar het risico bestaat dat het gemeentelijk bestuur verder van de inwoners af komt te staan. Dit vraagt om gerichte maatregelen, zoals het organiseren van een gebieds- en opgavegerichte aanpak, het inzetten op inwonerparticipatie en het formuleren van kernenbeleid.

Het transitieproces om te komen tot een nieuwe gemeentelijke organisatie kent uitdagingen. Het risico bestaat hierbij dat de kwaliteit van de oude organisaties de standaard wordt voor de nieuwe organisatie. Het is beter dat de lat direct hoger wordt gelegd, zodat de potentie van het samengaan echt direct vanaf de start kan worden geoogst. Een ander belangrijk aandachtspunt bij herindeling is het behouden van flexibiliteit en het voorkomen van bureaucratie in de organisatie.

8.6 Advies en aanbevelingen voor de (eerstvolgende) vervolgstappen

8.6.1 Advies

Op basis van het uitgevoerde onderzoek en als antwoord op de centrale probleemstelling, adviseren we als projectgroep om – alles overziend en op basis van inhoudelijke logica – te kiezen voor het verder uitwerken van het toekomstscenario herindeling.

Het komen tot een herindeling is – na een besluit hierover door de beoogde partners – een zwaar en uitgebreid proces. In onze situatie zal het proces om te komen tot dit gezamenlijk besluit nog langer en uitgebreider zijn, omdat we op dit moment niet direct een (logische) partner hebben met wie we hiermee aan de slag kunnen gaan.

We benoemden al dat een goede samenwerking – en zeker een herindeling – pas echt tot stand komt als gemeenten elkaar (willen) vinden als partner. We hebben een goede relatie met onze beoogde samenwerkingspartners en op onderdelen werken we al met elkaar samen. Van een wederzijdse diepere genegenheid om op korte termijn samen een grotere stap te maken is echter (nog) geen sprake. Heel toepasselijk in onze situatie, moet er dus eerst nog heel wat water door de Rijn stromen, voordat een gezamenlijk besluit tot herindeling aan de orde is.

8.6.2 Aanbevelingen

Herindeling is voor Renkum op termijn de beste optie, maar we constateren dat dit scenario nu nog niet binnen handbereik ligt. Dat maakt dan ook dat we aanbevelen om als vervolg op dit traject voor een aanpak te kiezen waarin we parallel twee sporen bewandelen. Een spoor voor de kortere termijn gericht op het (verder) ontwikkelen van de gemeentelijke organisatie en een spoor voor de langere termijn gericht op het geadviseerde herindelingsscenario.

Spoor gericht op het herindelingsscenario

Het spoor voor de langere termijn richt zich op het zetten van de eerste (voorzichtige) stappen in de richting van een mogelijke herindeling. Onderdeel van dit spoor is het in gesprek gaan en blijven met Wageningen, maar ook met Arnhem en Rheden, en andere belangrijke stakeholders. Die gesprekken hebben – zeker initieel – geen formeel karakter en zijn eerder bedoeld voor het verder uitdiepen van mogelijke kansen en bedreigingen van een herindeling.

We weten immers hoe onze beoogde samenwerkingspartners tegen de verschillende toekomstscenario's – en dus ook herindeling – aankijken. Verder weten we dat een succesvolle samenwerking alleen tot stand komt als dit voortkomt uit wederzijdse genegenheid, en gedeelde belangen

en ambitie. We adviseren dan ook om de tijd te nemen voor dit spoor en te volgen hoe onze mogelijke partners zich hierin ontwikkelen.

Gaandeweg het doorlopen van het spoor kan op enig moment worden geconcludeerd dat er geen gedeeld beeld ontstaat met onze mogelijke partners over (een termijn voor) de totstandkoming van een herindeling. Ook om die reden is het daarom belangrijk om naast dit spoor in te zetten op de (verdere) ontwikkeling van de organisatie.

Spoor gericht op het ontwikkelen van de organisatie

Het andere spoor richt zich op het beschouwen van wat we op de kortere termijn kunnen doen om verder te werken aan een sterk Renkum. Dit spoor is een tussenstap vanuit het vertrekpunt dat we aan de slag gaan met het geadviseerde toekomstscenario, maar tegelijkertijd nu ook verder kunnen (en moeten). Onze bestuurskracht kan beter, maar we kunnen ook – zelfstandig – nog even vooruit.

In het eerdere bestuurskrachtonderzoek benoemde Berenschot dat er mogelijkheden zijn om onze bestuurskracht te verbeteren en daarbij werd een tweeledig advies meegegeven. Enerzijds was het advies om aan de slag gaan met het optimaliseren van de organisatie. Anderzijds was het advies om te werken aan een langetermijnperspectief. Dit onderzoek naar de bestuurlijke toekomst is onderdeel van dat laatste en het spoor voor de langere termijn dat we aanbevelen is daar weer een vervolgstap op.

Over de optimalisatiemogelijkheden beschreven we dat hier de afgelopen periode uitvoering aan is gegeven onder de noemer organisatieontwikkeling. Het spoor voor de kortere termijn dat we aanbevelen is gericht op het continueren en intensiveren van deze organisatieontwikkeling. We kunnen op die manier – in ieder geval voor de kortere termijn – op eigen kracht vooruit. Niet werken aan onze bestuurskracht is immers geen optie en het maakt ons te afhankelijk van externe ontwikkelingen.

We houden daarbij in het achterhoofd dat een herindeling misschien niet – op afzienbare termijn – tot stand komt. Maar ook wanneer we wel toewerken naar een herindeling, is het belangrijk om blijvend te investeren in de organisatie. We willen immers een goede werkgever zijn en ons blijven presenteren als een aantrekkelijke partner om mee samen te gaan. Dit betekent ook dat we moeten voorkomen dat we de komende periode besluitvorming op inhoudelijke dossiers uit de weg gaan in afwachting van verdere stappen over onze toekomst. Waarbij we vanzelfsprekend wel zoeken naar slimme keuzes, ook naar de toekomst toe.

Hierbij willen we nog opmerken dat we in de regio en in de samenwerkingsverbanden waar we onderdeel van zijn een sterke en betrouwbare partner moeten blijven. Nu het geadviseerde scenario van herindeling in ieder geval op de kortere termijn niet haalbaar is, adviseren we echter niet om *dan maar in te zetten op andere vormen van samenwerking*. We beschreven de beperkingen van het scenario strategisch samenwerken. Op de langere termijn verbeteren we met dit samenwerkingsscenario onze bestuurskracht onvoldoende. Ook de scenario's regie-organisatie met centrumgemeente en ambtelijke fusie vormen onder andere om diezelfde reden geen goed alternatief.

Daarnaast bestaat het risico dat met het aangaan van nieuwe samenwerkingen het aanbevolen scenario voor Renkum verder uit beeld raakt. Meer samenwerking in de ene richting maakt bijvoorbeeld een gewenste vervolgstap naar herindeling in de andere richting alleen maar moeilijker. Ons advies is dan

ook om het uitbreiden en aangaan van nieuwe samenwerkingen – in welke vorm dan ook – altijd te bezien vanuit de keuze die is gemaakt voor de toekomst.

Plan van aanpak voor het vervolg

Uiteraard is de eerste stap nu aan de gemeenteraad om een besluit te nemen over de toekomstscenario's op basis van dit onderzoeksrapport. Na het nemen van dit besluit bevelen we aan om een plan van aanpak op te stellen waarin we de noodzakelijke vervolgstappen voor beide sporen beschrijven. Hierin komen in ieder geval de volgende aspecten voor het vervolgtraject aan de orde:

- Te zetten stappen voor beide sporen, inclusief een aanpak voor de verdere gesprekken met samenwerkingspartners en andere stakeholders.
- Een communicatieaanpak.
- Een planning en tijdlijn.
- Financiën, budget en mogelijke cofinanciering.
- Een doorkijk naar de daadwerkelijke implementatie van het gekozen scenario voor de toekomst.

Bronnen

Code	Bronnen	Specificaties
Eigen oriëntatie		
EO.01	Verslag bezoek Amstelveen-Aalsmeer	Verslag van bezoek 21-04-2023 → zie bijlage 1
EO.02	Verslag bezoek Meerinzicht	Verslag van bezoek 31-05-2023 → zie bijlage 2
EO.03	Verslag bezoek Gemeente Vijfheerenlanden	Verslag van bezoek 16-06-2023 → zie bijlage 3
EO.04	Verslag bezoek MijnGemeenteDichtbij	Verslag van bezoek 19-06-2023 → zie bijlage 4
Feitenonderzoek		
FE.01	Overzicht van de feiten over verschillende toekomstscenario's *(Berenschot, 2023)*	Feitenrapportage toekomstscenario's → zie bijlage 6
Raadpleging inwoners		
RI.01	Rapportage inwonerpanel - Toekomst van Renkum (*Moventem, 2023)*	Rapport resultaten enquête inwonerpanel → zie bijlage 7
RI.02	Analyses inwonerpeiling toekomst gemeente Renkum *(Pro Public, 2023)*	Resultaten enquête stille midden → zie bijlage 8
RI.03	Rapport Toekomstvisie ondernemers en maatschappelijke organisaties *(Berenschot, 2023)*	Rapport resultaten ondernemers en maatschappelijke organisaties → zie bijlage 9
RI.04	Resultaten enquête voor maatschappelijke organisaties	Resultaten enquête
RI.05	Resultaten enquête voor ondernemers	Resultaten enquête
Overige bronnen		
OV.01	De bestuurskracht van de gemeente Renkum *(Berenschot, 2022)*	Onderzoekrapport bestuurskracht
OV.02	Voorjaarsnota 2022 – bijlage Versterken en versnellen organisatieontwikkeling	Memo bij Voorjaarsnota 2022 (29-05-2022)
OV.03	Benchmark formatie en kosten *(Berenschot, 2021)*	Resultaten benchmarkonderzoek
OV.04	De veranderende gemeente. De praktijk van gemeentelijke verandering en ontwikkeling *(T. Homan, 2019)*	Secundaire bron
OV.05	Data Financiën Decentrale Overheden *(findo.nl)*	Informatie kengetallen begroting gemeenten
OV.06	Kleinere gemeenten komen niet aan personeel *(Binnenlands Bestuur, 19-05-2022)*	Artikel Binnenlands Bestuur
OV.07	Personeelstekort gemeenten leidt tot onderuitputting *(Binnenlands Bestuur, 25-04-2023)*	Artikel Binnenlands Bestuur
Nadere verkenning samenwerkingspartners		
VP.01	Verdiepend gesprek met Gemeente Arnhem over de bestuurlijke toekomst van de Gemeente Renkum	
VP.02	Verdiepend gesprek met Gemeente Wageningen over de bestuurlijke toekomst van de Gemeente Renkum	
VP.03	Verdiepend gesprek met Gemeente Rheden over de bestuurlijke toekomst van de Gemeente Renkum	

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
D. Klomberg	3 Bestuur & Organisatie	11 Duurzame steden en gemeenschappen 17 Partnerschappen om doelstellingen te bereiken

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
15-09-2023		

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Samenwerking Rozendaal – Rheden

INHOUD VOORSTEL

De bestuurlijke wens uitspreken tot een verdere, gefaseerde, uitbreiding van de samenwerking tussen de gemeenten Rheden en Rozendaal met de opdracht ambtelijk de volgende bestuurlijke aandachtspunten mee te nemen in de nadere uitwerking:

a) een volledige integrale uitvoering van taken (beleidsadvisering, uitvoering en ondersteuning) binnen het sociaal domein van Rozendaal naar Rheden per 01 januari 2024, aansluitend op het takenpakket van de afdeling Samenleving, met uitzondering van de taken “Burgerzaken” c.q. “Klant-Contact-Centrum”;
b) het realiseren van een duurzame samenwerkingsrelatie op basis van een groeimodel;
c) de verkenning van de mogelijke uitvoering van taken “Burgerzaken”, OOV-taken en RO-taken als vervolg hierop;
d) de hoofduitgangspunten voor het uitvoeren van taken namens Rozendaal en de financiële uitgangspunten, die resulteren in een van Rozendaal te ontvangen vergoeding voor de apparaatskosten 2024 (voor-calculatie) a max € 317.743,-;
e) het ontwikkelen van een gemeenschappelijke visie en ambitie op de samenwerking door Rozendaal en Rheden en daarbij open te staan voor verbreding van de samenwerking met eventuele deelname van andere buurgemeenten.

1 Wat is de aanleiding?

De gemeenten Rozendaal en Rheden hebben als buurgemeenten al een langdurige samenwerking op verschillende beleidsterreinen. De gemeente Rheden kan beschouwd worden als een belangrijke partner van de gemeente Rozendaal. Deze samenwerking heeft door een groei aan taken en niet mee-gegroeide samenwerkingsafspraken een update nodig, waaronder een heldere systematiek voor de financiële verrekening. Daarnaast bestaat de behoefte de reeds bestaande samenwerking tussen beide gemeenten verder te professionaliseren.

Beide gemeenten onderschrijven het nut en de noodzaak van versteviging van de samenwerking ten behoeve van de continuïteit van de dienstverlening aan onze inwoners.

In 2022 hebben Burgemeester en Wethouders van Rozendaal aan de gemeente Rheden het verzoek gedaan tot uitbreiding van de werkzaamheden van Rheden gemeente voor de gemeente Rozendaal in het Sociaal Domein. Het gaat Rozendaal daarbij om beleidsvorming, bestuurlijke advisering en vertegenwoordiging in de regio. Recenter heeft Rozendaal Rheden ook gevraagd OOV-taken voor haar uit te voeren.

Het Rhedens College heeft uitgesproken een positieve grondhouding in te nemen ten aanzien van een intensivering van de samenwerking. In het voorjaar van 2023 hebben beide burgemeesters en gemeentesecretarissen in een gezamenlijk overleg de uitgangspunten verkend en 2 sporen onderscheiden:

I. Uitwerking professionalisering samenwerking en verdere uitvoering van taken door Rheden;
II. Ontwikkeling gemeenschappelijke ambitie op de samenwerking (stip op de horizon).

Sub-regionale context

Veel gemeenten staan onder druk door de toenemende complexiteit van de opgaven, financiële spanningen en knelpunten in de werving van personeel. Samenwerking en schaalvergroting vermindert de kwetsbaarheid van de organisatie en biedt een sterkere basis voor de continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening aan de inwoners.
Een aantal kleinere gemeenten in onze regio verkent de mogelijkheden voor verdergaande samenwerking. Een verbreding van onze samenwerking kan daarmee tevens bijdragen aan een sterkere regionale positie.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- De bestaande samenwerking op verschillende beleidsterreinen met de gemeente Rozendaal;
- De Aanbestedingswet 2012 en daarmee samenhangende wet- en regelgeving;
- Wet Gemeenschappelijke Regelingen;
- Beleidsnotitie Samenwerkingsverbanden gemeente Rheden;
- DVO Sociaal Domein Rheden – Rozendaal mei 2015;
- Mandaatbesluit dd 23-07-2015;
- Uitvoeringsafspraken dd 07-04-2015.

3 Wat willen wij bereiken?

Samenwerking is geen doel op zich. Wij zoeken samenwerking om een adequate dienstverlening aan de inwoners van beide gemeenten te kunnen (blijven) realiseren en om een sterke(re) positie in de regio te verkrijgen.
Dit voorstel versterkt bovendien een lang bestaand partnerschap met de gemeente Rozendaal.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

Wij willen de samenwerking met Rozendaal, en indien aan de orde ook met andere buurgemeenten, versterken in het belang van de Brede Welvaart voor onze inwoners.
We zijn daarbij gelijkwaardige samenwerkingspartners.
Kernwaarden in de samenwerking zijn: vertrouwen, transparantie en solidariteit. Bij de samenwerking is het essentieel dat er geen onderscheid is in de ondersteuning van en dienstverlening aan inwoners van Rozendaal of Rheden (uniformiteit in beleid en uitvoering).
In de uitvoering van de samenwerking opteren wij voor eenvoud, pragmatisme en minimale administratieve lasten (lean organiseren).

Rhedense uitgangspunten bij de uitvoering van taken van buurgemeenten zijn:

- Integrale uitvoering van samenhangende taakpakketten (beleidsadvisering, uitvoering en ondersteuning);
- Beleid, uitvoering, werkwijze en organisatie volledig conform Rhedense aanpak (1 smaak);
- Kostenneutrale realisatie voor Rheden en een eenvoudige verrekening op basis van werkelijke Rhedense uitgaven per inwoner.

Gefaseerde intensivering van de samenwerking met Rozendaal

De Rozendaalse taken in het Sociaal Domein worden al grotendeels door Rheden (afdeling Samenleving) uitgevoerd. Voorgesteld wordt de beleidstaken hieraan toe te voegen. In afwijking van ons uitgangspunt worden de taken van "Burgerzaken" vooralsnog niet door Rheden uitgevoerd. Ook de deelname aan samenwerkingen en vertegenwoordiging in de regio (gemeenschappelijke regelingen) moet nog nader worden verkend. Evenals de wijze waarop Rozendaal mee doet/betaald aan de Algemene Voorzieningen.

In de 1e fase ligt de focus op de taken in het sociaal domein. De planning is om dit per 1 januari 2024 te formaliseren. In de vervolgfase zal vervolgens in 2024 een verkenning plaatsvinden naar de mogelijke integrale uitvoering van taken burgerzaken, veiligheid & openbare orde en ruimtelijke ordening.

Financiële uitgangspunten taken sociaal domein 2024-2028

Met gemeente Rozendaal hebben we een aantal financiële uitgangspunten opgesteld die een basis vormen voor de addendum op de bestaande Dienstverleningsovereenkomst die we in november actualiseren. Hiermee geven we uitdrukking aan zowel solidariteit in de bekostiging (namelijk reële kosten) als ook aan een minimale administratieve belasting.
Bij de uitvoering van taken in het sociaal domein onderscheiden wij de volgende kostendragers en uitgangspunten:

- Maatwerkvoorzieningen (o.a. uitkeringen, materialen, begeleiding en ondersteuning). Deze worden voor inwoners van Rozendaal vooralsnog direct 1-op-1 bij Rozendaal belegd. Een nadere verkenning zal plaatsvinden.
- Algemene Voorzieningen (zoals de Sociale Basis, Bibliotheek, Cultuur). Hiervoor bestaan momenteel separate ad-hoc afspraken.

- Apparaatskosten. Dit betreft de kosten van taakuitvoering van medewerkers beleid, uitvoering (Toegang) en ondersteuning en de lasten van overhead (HRM, Financiën, ICT, huisvesting, etc.) die daarop van toepassing is.
- Vertegenwoordiging in Gemeenschappelijke Regelingen. Beide gemeenten participeren in dezelfde samenwerkingsverbanden. We willen praktische afspraken maken over de ambtelijke en bestuurlijke vertegenwoordiging.
- Projecten, pilots etc. De betreft incidentele afspraken obv casuïstiek. Nader te definiëren.

In dit Collegevoorstel ligt de focus op een evenwichtige doorbelasting van de apparaatskosten. Stroomlijning van de afspraken over de kosten maatwerkvoorzieningen en algemene voorzieningen en aanvullende afspraken over vertegenwoordiging in Gemeenschappelijke Regelingen worden in een vervolg fase uitgewerkt.

Ontwikkeling gemeenschappelijke ambitie op de samenwerking (stip op de horizon).
Beide gemeenten hebben behoefte om de intensivering van de samenwerking te plaatsen binnen een gemeenschappelijke ambitie. Hiervoor zal een plan van aanpak opgesteld worden. Aan de provincie wordt, met Rozendaal als penvoerder, in het kader van "Vitaal Openbaar Bestuur" een financiële bijdrage gevraagd ter ondersteuning van het proces tot intensivering van de samenwerking.

5 Financiële uitgangspunten apparaatskosten

Bij het calculeren van de bijdrage aan de apparaatskosten wordt de volgende systematiek benut:

I. Uitgangspunt is de jaarlijkse raming voor de begroting t+1 van de apparaatskosten van de gemeente Rheden[1] als basis voor de vergoeding t+1;
II. Dit bedrag wordt verhoogd met een opslag voor overhead a 35%;
III. Naar rato van het totaal aantal inwoners (mei-circulaire) wordt het aandeel Rozendaal berekend;
IV. In verband met het relatief beperkte reel zorggebruik door inwoners van Rozendaal vindt een korting plaats van 50% ;
V. Facturering op basis van werkelijke apparaatskosten. Werkelijke kosten mogen tot maximaal 5% mogen boven begrootte bedrag uitvallen.
Tenzij er sprake is van meerwerk in het kader van nieuwe taken, crisisaanpak of een substantiële wijziging in opzet van de apparaatskosten. Dan gaan we hierover in gesprek.

6 Wat zijn de risico's?

Geen.

1 inclusief CAO en indexatie.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

Het voorstel is in nauwe samenwerking met Rozendaal tot stand gekomen.
Intern heeft op hoofdlijnen afstemming plaatsgevonden met team Financiën, JZ en team Beleid afdeling Samenleving.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

De gemeenteraad wordt geïnformeerd. Interne communicatie als vervolg op Collegebesluit.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Een bredere evaluatie van de samenwerking met Rozendaal wordt in 2027 voorzien.

Velp,

BIJLAGE 1: Berekening vergoeding Rozendaal Apparaatskosten 2024 (en 2025)

Apparaatskosten Afd Samenleving excl. KCC		
Begroting 2024		
Begroting 2024	1	10.988.050
Raming CAO-stijging 2024	5%	549.403
Subtotaal apparaatskosten		*11.537.453*
Overhead 2024	35%	4.038.109
Totaal Apparaatskosten 2024		**15.575.562**
Aandeel Rozendaal obv inwoners	3,9%	605.224
Reductie vanwege reele zorgbehoeft	50,0%	302.612
Max Bandbreedte (plafond)	1,05	**317.743**
Begroting 2025		
Begroting 2025	1	11.192.419
Raming CAO-stijging 2024	5%	549.403
Raming CAO-stijging 2025	5%	587.091
Subtotaal apparaatskosten		*12.328.912*
Overhead 2025	35%	4.315.119
Totaal Apparaatskosten 2025		**16.644.032**
Aandeel Rozendaal obv inwoners	3,9%	646.742
Reductie vanwege reele zorgbehoeft	50,0%	323.371
Max Bandbreedte (plafond)	1,05	**339.540**

BIJLAGE 2: Verdeelsleutel inwoneraantal (mei-circulaire 2023)

Inwoners	2023	tov Totaal
Rheden	43.640	96%
Rozendaal	1.767	4%
Totaal	45.407	

Toelichting: grove indicatie zorggebruik:

SAMENVATTEND	RHEDEN					ROZENDAAL		
Unieke clienten	**2022**	**2021**	**2020**			**2022**	**2021**	**2020**
BUIG	926	961	979			**6**	**7**	**7**
als % vd bevolking	2,1%	2,2%	2,2%			0,3%	0,4%	0,4%
Bijz. Bijstand (excl energie	1467	1528	1452			**6**	**14**	**6**
	3,4%	3,5%	3,3%			0,3%	0,8%	0,3%
Totaal WMO	5102	5223	5899			85	74	65
als % vd bevolking	11,7%	12,0%	13,5%			4,8%	4,2%	3,7%
Totaal Jeugdzorg	2159	2378	3166			54	40	45
als % vd bevolking	4,9%	5,4%	7,3%			3,1%	2,3%	2,5%
Totaal Pw/Wmo/Jz	9654	10090	11496			151	135	123
als % vd eigen bevolking	22,1%	23,1%	26,3%			1,4%	1,2%	1,1%
# tov clientaantal Rheden						2%	1%	1%

B&W-voorstel

Algemene gegevens

Titel	:	Nadere regels toewijzing woonwagenstandplaatsen gemeente Rheden
Portefeuillehouder	:	Gea Hofstede
Begrotingsprogramma	:	Leefomgeving
Draagt bij aan Global Goal(s)	:	Duurzame steden en gemeenschappen
Rol van de gemeenteraad	:	ter kennisneming
Zaaknummer	:	
Bijlage(n)	:	1

Voorstel

Vaststellen van de nadere regels toewijzing woonwagenstandplaatsen gemeente Rheden.

Aanleiding

Het Woonwagenbeleid gemeente Rheden (april 2023) geeft aan dat het belangrijk is dat bij de toewijzing van standplaatsen rekening wordt gehouden met afkomst en familiebanden. Dat gebeurt nu niet. Vivare, Veluwonen en de Gemeente hebben daarom samen met de woonwagencommissie (vertegenwoordiging van huidige woonwagenbewoners uit de gemeente Rheden) nieuwe toewijzingsregels opgesteld. We vragen het college deze toewijzingsregels vast te stellen.

Welk resultaat willen we met dit voorstel behalen?

Door bij de standplaatstoewijzing rekening te houden met afkomst en familiebanden wordt er recht gedaan aan behoud van de woonwagencultuur in de gemeente Rheden.

Welke argumenten zijn er voor dit voorstel?

- Het opstellen van toewijzingsregels voor woonwagenstandplaatsen is een uitwerking van het nieuwe Woonwagenbeleid.
- Door nauw samen te werken met de woonwagencommissie worden bewoners betrokken bij de toewijzing en krijgen ze een stem.
- Er komen eenduidige toewijzingsregels voor alle huurstandplaatsen in de gemeente, ook al zijn deze van verschillende eigenaren.
- De nadere regels over toewijzing van woonwagenstandplaatsen passen binnen de kaders van de Huisvestingsverordening gemeente Rheden.

Wat zijn de risico’s van dit voorstel?

Dit voorstel brengt geen risico’s met zich mee.

Waar moeten we rekening mee houden?

Financiële consequenties

Er zijn geen financiële consequenties.

Personele consequenties

Minimale tijdsbelasting, alleen bij vrijkomen van een gemeentelijke woonwagenstandplaats of toewijzing van nieuwe woonwagenstandplaatsen enkele uren.

Communicatie en participatie

Woningcorporaties Vivare en Veluwonen, de woonwagencommissie en de gemeente hebben samen de toewijzingsregels opgesteld.
Na vaststelling worden de nadere regels toewijzing woonwagenstandplaatsen gemeente Rheden gepubliceerd in het elektronische gemeenteblad. Deze zijn daarna te raadplegen op https://lokaleregelgeving.overheid.nl/.
Ook worden ze gedeeld met de huidige woonwagenbewoners in onze gemeente.

Evaluatie

De toewijzingsregels blijven van kracht, totdat uit de praktijk blijkt dat aanpassingen nodig zijn. Standplaatsen komen maar zeer zelden vrij en de komende 5 jaar wordt er gewerkt aan 12 extra standplaatsen. Het aantal toewijzingen zal dus niet zo groot zijn.

gemeente Rheden

Nadere regels toewijzing woonwagenstandplaatsen

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van <datum collegebesluit >

gelet op de artikelen 4:81, eerste lid, 4:83 en 1:3, vierde lid, van de Algemene wet bestuursrecht en Artikel 9 lid 4 van de huisvestingsverordening gemeente Rheden 2020. En zodra de Huisvestingsverordening Gemeente Rheden 2024 in werking is getreden artikel 6, negende lid, van de Huisvestingsverordening Gemeente Rheden 2024.

overwegende dat het gewenst is om nadere regels vast te stellen over de toewijzing van woonwagenstandplaatsen.

Besluit vast te stellen: **de nadere regels** toewijzing woonwagenstandplaatsen gemeente Rheden

Hoofdstuk 1

Artikel 1 Begripsbepalingen

a) Afstammingsbeginsel: Dit beginsel houdt in dat bij toewijzing van vrijgekomen standplaatsen voorrang wordt gegeven aan de eerstegraads (ouders, kinderen) en tweedegraads familieleden (broers, zussen, kleinkinderen, grootouders) van woonwagenbewoners;

b) Basisprocedure: Procedure tot toewijzing van een woning als bedoeld in artikel 4 van deze nadere regels;

c) Entree: Het samenwerkingsverband van woningcorporaties in de regio Arnhem Nijmegen;

d) Woonwagencommissie gemeente Rheden: Vertegenwoordiging van woonwagenbewoners van de gemeente Rheden;

e) Huurstandplaats: Een standplaats welke wordt verhuurd door de woningcorporatie of gemeente;

f) Hoofdbewoner: De persoon aan wie de standplaats toegewezen wordt;

g) Maatwerk: Maatwerk zoals bedoeld in artikel 5 van deze nadere regels;

h) Meettijd: Meettijd zoals bedoeld in artikel 1 van de Huisvestingsverordening Gemeente Rheden;

i) Registratiedatum: Registratiedatum zoals bedoeld in artikel 1 van de Huisvestingsverordening Gemeente Rheden;

j) Sociale huurwagen: Een woonwagen met een huurprijs onder de liberalisatiegrens, zoals bedoeld in artikel 13 eerste lid, onder a van de Wet op huurtoeslag;

k) Standplaats: Standplaats zoals bedoeld in artikel 1 van de Huisvestingsverordening Gemeente Rheden;

l) Verhuurder: Dit is de verhuurder van de betreffende standplaatsen. Dit kan Vivare, Veluwonen of de gemeente zijn.

m) Woningcorporatie: Een toegelaten instelling als bedoeld in artikel 19 van de Woningwet.

Artikel 2 Toepassingsbereik

Deze nadere regels zijn van toepassing op de toewijzing van huurstandplaatsen op woonwagenlocaties in de gemeente Rheden.

Artikel 3 Toewijzing

Voor de toewijzing komen in aanmerking:
a. Personen die meerderjarig zijn, de Nederlandse nationaliteit bezitten of op grond van een wettelijke bepaling als Nederlander worden behandeld, dan wel als vreemdeling een rechtmatig verblijf hebben in Nederland als bedoeld in artikel 8, onderdelen a tot en met e en l, van de Vreemdelingenwet 2000;
b. ingeschreven staan bij Entree;
c. op de wachtlijst staan.
Er wordt door de woonwagencommissie een wachtlijst gemaakt op de volgorde:

1. Inwonende volwassen kinderen van woonwagenbewoners gemeente Rheden.
2. Overige inwonende familieleden, eerst eerstegraads, dan tweedegraads.
3. Familieleden (eerste- en tweedegraads), die een woning achterlaten.

d. tijdig hebben gereageerd op de aanbieding als bedoeld in artikel 8.

Artikel 4 Basisprocedure toewijzing bestaande woonwagenstandplaatsen

1. In de gevallen waarin er geen sprake is van overlijden/verhuizing naar een (woon)zorginstelling of van maatwerk vindt toewijzing plaats door de verhuurder, na het doorlopen van de onderhavige procedure:
   a. Toewijzing vindt plaats op grond van het afstammingsbeginsel per woonwagenlocatie;
   b. Voor toewijzing geldt per woonwagenlocatie de meettijd van kinderen van de huidige bewoners, op volgorde van meettijd;
   c. De ingeschrevene met de langste meettijd kan als eerste aanspraak maken op de standplaats;
   d. Maakt de ingeschrevene hier geen gebruik van, dan is de daaropvolgende ingeschrevene aan de beurt;

e. Indien er geen kinderen van de bewoners van de betreffende woonwagenlocatie reageren op de vrijgekomen standplaats, kunnen overige familieleden tot de tweede graad hun belangstelling kenbaar maken bij de woonwagencommissie;
f. De woonwagencommissie draagt de kandidaat of kandidaten voor, die conform de onderdelen a en b, of e, uit deze basisprocedure in aanmerking komen voor een woonwagenstandplaats. De woningcorporatie bekijkt welke ingeschrevene de langste meettijd heeft.

Artikel 5 Toewijzing nieuwe woonwagenstandplaatsen

1. Bij nieuwe woonwagenstandplaatsen is de toewijzing als volgt:
   a. Toewijzing vindt plaats op grond van het afstammingsbeginsel;
   b. Er wordt door de woonwagencommissie een wachtlijst gemaakt op de volgorde:
      1. Inwonende volwassen kinderen van woonwagenbewoners gemeente Rheden.
      2. Overige inwonende familieleden, eerst eerstegraads, dan tweedegraads.
      3. Familieleden (eerste- en tweedegraads), die een woning achterlaten.
   c. De ingeschrevene met de langste meettijd kan als eerste aanspraak maken op de standplaats;
   d. Maakt de ingeschrevene hier geen gebruik van, dan is de daaropvolgende ingeschrevene aan de beurt;
   f. De woonwagencommissie draagt de kandidaat of kandidaten voor, die conform de onderdelen a en b, c uit deze procedure in aanmerking komen voor een woonwagenstandplaats. De woningcorporatie bekijkt welke ingeschrevene de langste meettijd heeft.

Artikel 6 Overlijden/ Verhuizing (woon)zorginstelling

1. Bij overlijden of verhuizing naar een (woon)zorginstelling van een eigenaar-bewoner van een woonwagen op een huurstandplaats, hebben kinderen, kleinkinderen of achterkleinkinderen die in aanmerking willen komen voor het overnemen van de huurstandplaats, voorrang bij de toewijzing.
2. Woonwagencommissie Gemeente Rheden draagt gemotiveerd een kandidaat ter beoordeling aan de betreffende verhuurder voor.
3. De verhuurder beoordeelt of de kandidaat voldoet aan de eisen die op grond van de Huisvestingsverordening Gemeente Rheden en onderhavige regeling worden gesteld aan de verhuur van een standplaats. Op basis hiervan besluit de verhuurder over de toewijzing van de standplaats.
4. Indien de verhuurder besluit tot afwijzing van de kandidaat en er geen andere kandidaten zijn op grond van overlijden of verhuizing naar een (woon)zorginstelling vindt toewijzing plaats volgens de basisprocedure, tenzij er sprake is van maatwerk.

Artikel 7 Maatwerk

1. Op advies van de Woonwagencommissie Gemeente Rheden kan door de verhuurder in afwijking van de basisprocedure, zoals omschreven in artikel 4, op grond van bijzondere omstandigheden maatwerk worden toegepast.
2. Woonwagencommissie Gemeente Rheden draagt gemotiveerd een kandidaat ter beoordeling aan de betreffende verhuurder voor.

3. Indien er meerdere kandidaten op grond van bijzondere omstandigheden in aanmerking komen voor een standplaats wordt de kandidaat met de langste meettijd voorgedragen aan de verhuurder.
4. De verhuurder verifieert of er sprake is van een advies waarin de bijzondere omstandigheden zijn uitgelegd om maatwerk toe te passen en of er sprake is van een motivering van een kandidaat.
5. De verhuurder beoordeelt of de kandidaat voldoet aan de eisen die op grond van de Huisvestingsverordening Gemeente Rheden en onderhavige regeling worden gesteld aan de verhuur van een standplaats. Op basis hiervan besluit de verhuurder over de toewijzing van de standplaats.
6. Indien de verhuurder besluit tot afwijzing van de kandidaat en er geen andere kandidaten zijn die voor de maatwerkprocedure in aanmerking komen, vindt toewijzing volgens de basisprocedure plaats.

Artikel 8 Aanbieding

Als een standplaats beschikbaar is, zal de ingeschrevene die volgens artikel 4, 5, 6 of 7 als kandidaat wordt benoemd, op de hoogte gesteld worden en als eerste de gelegenheid krijgen op de aanbieding in te gaan. De kandidaat heeft drie dagen de tijd om te reageren op deze aanbieding.

Artikel 9 Geschil

In het geval van een geschil over een toewijzing die voortvloeit uit deze regels kunt u contact opnemen met de woningcorporatie of gemeente, die eigenaar is van de standplaats.

Artikel 10 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze nadere regels treden in werking op de dag na bekendmaking.
2. Deze nadere regels worden aangehaald als ‘toewijzing woonwagenstandplaatsen gemeente Rheden’.

Aldus vastgesteld in de openbare collegevergadering van [datum]

Het college voornoemd,

Burgemeester,

Secretaris

Toelichting

Aanleiding

Naar aanleiding van uitspraken van het Europees hof voor de rechten van de mens heeft het rijk een Beleidskader gemeentelijk standplaatsenbeleid gepresenteerd. De kern van het beleidskader is dat woonwagenbewoners een eigen culturele identiteit hebben die samenhangt met hun manier van wonen. Concreter brengt dit de verplichting voor lokale overheden met zich mee om voor een afgewogen woonbeleid te zorgen, zodat de doelgroep volgens hun tradities en culturele identiteit kan leven.

Uitvoering

In Rheden zetten we ons in voor deze verplichting door uitvoering te geven aan het 'Woonwagenbeleid gemeente Rheden' dat in april 2023 is vastgesteld door de raad. Hierin staat dat er samen met de woonwagencommissie, Vivare, Veluwonen en Gemeente nieuwe toewijzingsregels voor woonwagenstandplaatsen worden opgesteld. Afkomst en familiebanden staan hierbij centraal. De toewijzingsregels vallen onder de Huisvestingsverordening. In Artikel 9 lid 4 van de Huisvestingsverordening is opgenomen: "voor de toewijzing van standplaatsen kunnen burgemeester en wethouders nadere regels stellen". Deze regels zijn van toepassing op de huurstandplaatsen van Vivare, Veluwonen en Gemeente Rheden.

Toewijzingsregels

Belangrijkste uitgangspunten in de toewijzingregels:

- Alleen woonwagenbewoners komen in aanmerking voor een woonwagenstandplaats.
- Familieleden van bewoners op locatie waar een standplaats vrijkomt, hebben voorrang op andere woonwagenbewoners.
- Volwassen kinderen die bij hun ouders inwonen zijn als eerste aan de beurt.
- Bij nieuwe standplaatsen wordt gewerkt met een wachtlijst, waarbij inwonende volwassen kinderen voorrang hebben boven andere inwonende familieleden. Familie, die een woning achterlaat (spijtoptanten) komen onderaan de wachtlijst te staan.
- Is er sprake van bijzondere omstandigheden dan kan er van deze regels afgeweken worden.

Evaluatie

Voorliggende beleidsregels worden aangepast als uit de praktijk blijkt dat ze niet (meer) voldoen.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
Gea Hofstede	1 Samenleving	1 Geen armoede 2 Geen honger 3 Goede gezondheid en Welzijn 4 Kwaliteitsonderwijs 8 Eerlijk werk en economische groei 10 Ongelijkheid verminderen 11 Duurzame steden en gemeenschappen 16 Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten 17 Partnerschappen om doelstellingen te bereiken

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		2

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Raadsbrief sociaal domein, nr. 2

INHOUD VOORSTEL

1. Raadsbrief sociaal domein, nr. 2 ter kennisgeving aanbieden aan de gemeenteraad

1 Wat is de aanleiding?

Op de raadsoriëntatieavond van 6 september 2022 hebben wij met de gemeenteraad afgesproken om vanaf 2023 drie keer per jaar een raadsbrief sociaal domein aan te bieden. In deze raadsbrief staan de belangrijkste trends, ontwikkelingen en aandachtspunten van de gemeente Rheden in het brede sociale domein.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

Alle wetten (waaronder de P-wet, Wmo en Jeugdwet) en vigerende beleidsstukken in het domein Samenleving.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

Met de raadsbrief sociaal domein willen wij de gemeenteraad peridiek (3x per jaar) informeren over de stand van zaken in het brede sociaal domein in de gemeente Rheden en de belangrijkste aandachtspunten die op dit moment aan de orde zijn.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

Wij gaan drie keer per jaar in de maanden: mei, september/oktober en december de gemeenteraad met een raadsbrief sociaal domein informeren. De eerste editie van de raadsbrief sociaal domein heeft in mei 2023 ontvangen.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

Niet van toepassing voor de raadsbrief sociaal domein.

6 Wat zijn de risico's?

De raadsbrief is een informatiebrief waarbij de belangrijkste ontwikkelingen en aandachtspunten benoemd worden. De raadsbrief is daarmee niet een uitputtend beeld van alle ontwikkelingen die spelen in het sociale domein.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

De onderdelen van de raadsbrief zijn ter voorbereiding op de eerste raadsbrief (mei 2023) besproken en afgestemd met enkele raadsleden die zich hebben aangeboden om hierin mee te denken. Er is draagvlak bij de raadsleden die meegedacht hebben.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De raadsbrief wordt na besluitvorming in het college van burgemeester en wethouders, via de griffie gedeeld met de leden van de gemeenteraad.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Wij ontvangen graag van de raadsleden input over de raadsbrief sociaal domein. Het gaat hierbij over input of de raadsbrief voldoet aan de informatiebehoefte van de raadsleden en of de verstrekte informatie aanvullend is aan de al verstrekte informatie uit o.a. planning&control documenten, raadsoriëntatie-avonden en andere themagerichte informatiebrieven.

Velp,

RAADSBRIEF SOCIAAL DOMEIN NUMMER 2

1 Sociale bestaanszekerheid pag 1

2 Financiële bestaanszekerheid pag 4

3 Vitaal en gezond (-9 maanden - > 100 jaar) pag 6

4 Integrale wijkaanpak (Stenfert) pag 8

UPDATE KOERSDOCUMENT

In maart dit jaar heeft de raad de opdracht gegeven voor het ontwikkelen van de Koers sociaal domein voor de komende jaren. In het Koersdocument staan de thema's die de komende jaren onze prioriteit moeten hebben en welke ambities daarbij passend zijn.

De concrete invulling van de opgaven en ambities komt tot stand door een interactief proces met inwoners en partners. In bijlage 1 treft u een overzicht aan van het proces dat we doorlopen.

SOCIALE BESTAANSZEKERHEID

We willen een gemeente zijn waarin het voor iedereen mogelijk is om mee te doen en een fijn leven te hebben. Daarom bieden we ondersteuning laagdrempelig en dichtbij aan.

We houden de robuuste structuur van dorps- en buurthuizen, sport-, beweeg- en cultuurinitiatieven in onze gemeente in stand en betrekken hen actief bij de uitbreiding van de mogelijkheden van sociale activering.

Wij ondersteunen vrijwilligersorganisaties en bewoners-initiatieven maximaal en onderzoeken de mogelijkheden om verschillende vormen van financiële ondersteuning te bundelen en nieuwe subsidies aan te boren.

trends & ontwikkelingen

Wij hebben te maken met wachttijden bij het onderdeel Wonen, rollen, vervoer (WRV). U bent hierover geïnformeerd met een raadsinformatiebrief. Het grillige verloop van de grafiek heeft te maken met het aandeel woningaanpassingen die vaak complex en duur zijn. De oorzaak hiervan wordt grotendeels veroorzaakt door autonome ontwikkelingen: woningcrisis waardoor weinig doorstroom-mogelijkheden, dubbele vergrijzing en o.a. leveringsproblemen.

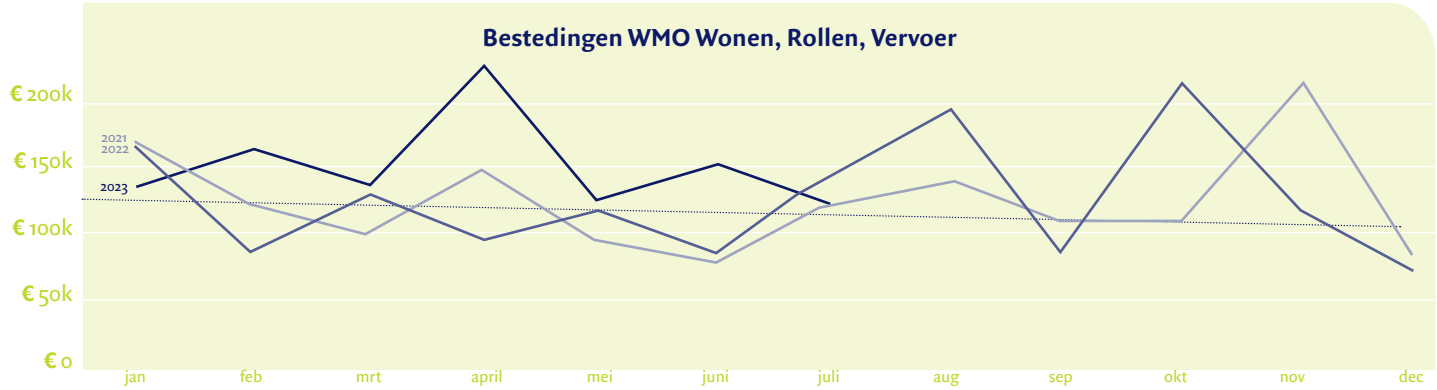

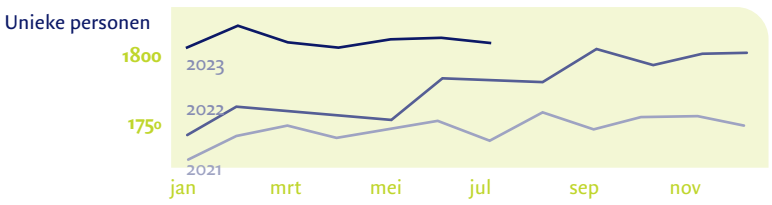

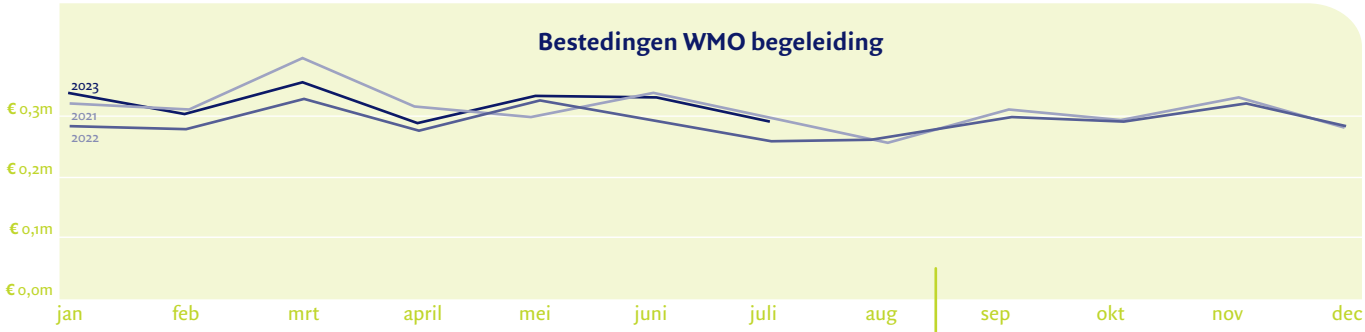

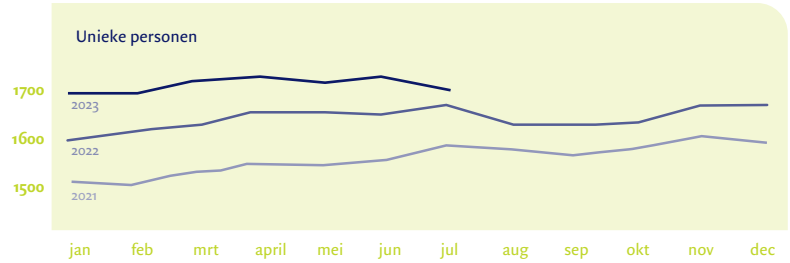

Wij zien een groeiende trend in gebruik van collectievere vormen van hulp en ondersteuning en begeleide activiteiten vanuit de sociale basis, wat dalende bestedingen Wmo begeleiding tot gevolg heeft.

Wij zien een dalende trend in gebruik van geïndiceerde hulp en ondersteuning op het gebied van begeleiding en groepsbegeleiding. We zien een toename in gespecialiseerde begeleiding maar zien een afname in de lichtere vormen van de begeleiding. De afname is in lijn met het vigerende beleid.

.

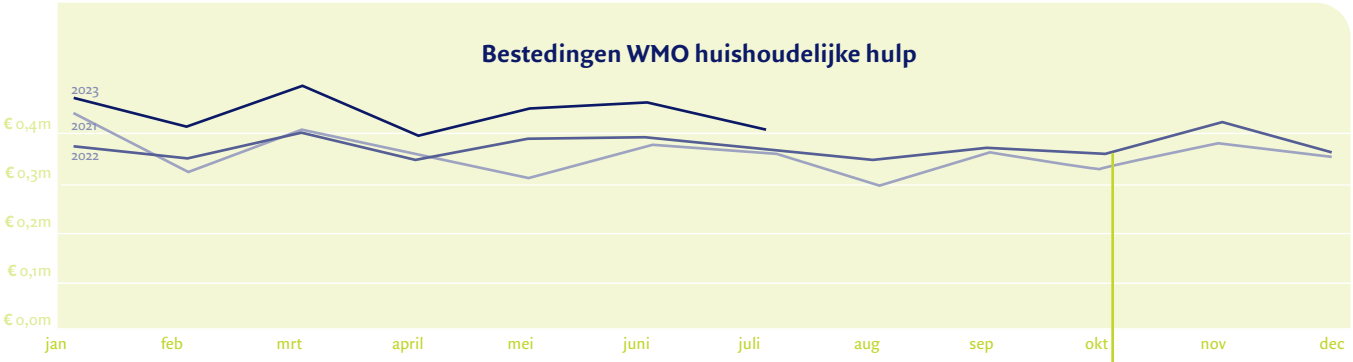

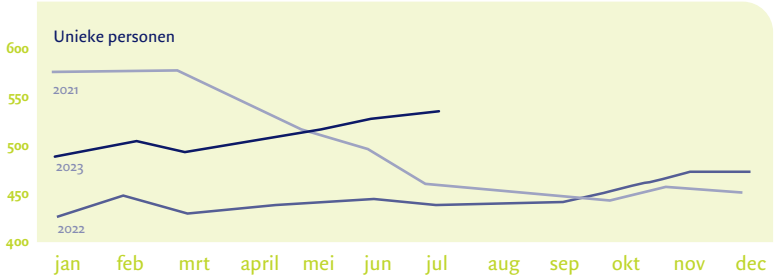

Wij zien vanaf oktober 2022 een stijgende trend in kosten voor inzet hulp bij het huishouden. Deze stijging is te verklaren uit de stijging van het aantal unieke personen dat hulp bij het thuishouden toegekend heeft gekregen. Dit betreft voornamelijk ondersteuning aan onze oudere inwoners.

Onderdeel Samenredzaamheid preventief jeugd

Op het gebied van inzet preventie jeugd organiseren wij met veel organisaties activiteiten om de jeugd te helpen, te ondersteunen en te stimuleren en te voorkomen dat zij zorg nodig hebben. Hebben zij dit wel nodig dan bieden wij passende ondersteuning via maatwerkvoorzieningen.
Het preventief jeugdbeleid is georganiseerd onder de volgende thema's:

Onderwijs/voorschool
voor-, op- en naschoolse activiteiten en inzet. Professionele inzet vanuit gemeente, externe partijen en (voor) school zelf.

Ondersteuning
alle ondersteuning zonder indicatie. Programma's vanuit Incluzio, zowel collectief als individueel en inzet of ondersteuning door organisaties extern of (gesubsidieerd door) gemeente.

Verenigingen
Meer dan 100 verenigingen bieden activiteiten aan. Hiervan zijn een aantal gesubsidieerd.

Overige
wijkgerichte aanpak, individueel en collectief, losse activiteiten.
De organisaties organiseren activiteiten die wisselen, afhankelijk van de vraag/ behoefte. Een groot deel hiervan is gesubsidieerd en/of gefaciliteerd door de gemeente

- Voor)schoolsmaatschappelijk werk
- Pauzesport
- Programma's sociaal emotioneel (MDT, Opgroeien door stoeien, Rots en water, etc)
- Jongerenwerk
- Naschoolse activiteiten
- Samenwerking verenigingen
- Combinatiefunctionaris sport, cultuur, media
- Gymkids (bewegen voor peuters)
- Taalontwikkeling en leesplezier (Boekstart, Voorleesexpress, etc)

7 kinderopvang
9 peuterspeelzalen
21 basisscholen
5 middelbare scholen
4 mbo scholen

Ondersteuning zonder indicatie



- Incluzio (collectief of individueel) - MDT, Second House, Jongerenwerk, Jongeren inloop, JGDWRK, inloop voor ouders, Steunouders, Opvoedondersteuning
- Jongerencoaches
- Mantelzorg en vrijwillige Thuiszorg (MvT)
- Jongerennetwerk
- Netwerk informele organisaties (NIO)
- De Boei

- Sport
- Scouting
- Speeltuinvereniging
- Dans
- Theater
- Muziek
- Speel-o-theek

100+ verenigingen

Wijkgerichte aanpak
Individueel en collectief
Activiteiten

- Biblioheek
- Cultuurbedrijf Riqq
- Vakantiedorpen (Rhevak, Madierodam, Bouwburg)
- Integrale wijkaanpak
- Gelrepas
- Stichting Leergeld
- Taalhuis
- Sport in Rheden
- Rhedelijk Cultureel
- Kansrijke start
- Programma's JGZ (Nu niet zwanger, opvoedondersteuning, etc)

FINANCIËLE BESTAANSZEKERHEID

Om een zinvolle bijdrage te kunnen leveren aan de samenleving en om te werken aan ontwikkeling is financiële bestaanszekerheid essentieel.

Welke noodzakelijke voorwaarden zijn nodig, voor de rust en ruimte te vinden, om je als mens te ontwikkelen en mee te doen in de samenleving.

- De zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen.
- De zekerheid om betaalbaar te wonen.
- De mogelijkheid om een financiële buffer op te bouwen.
- Het vinden en behouden van werk. *Immers, werk garandeert in hoge mate iemands bestaanszekerheid.*

trends & ontwikkelingen

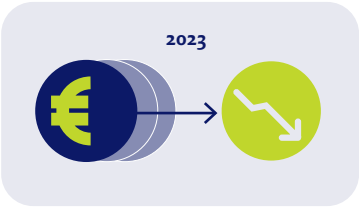

INFLATIE EN ENERGIEARMOEDE

In november 2022 heeft de gemeenteraad een pakket aan ondersteunende maatregelen energiearmoede vastgesteld. In juli en augustus bent u over de stand van zaken via antwoorden op raadsvragen en via een raadsinformatiebrief geïnformeerd. In september 2023 is er door de 2e Kamer een wetswijziging vastgesteld om de energietoeslag uit te keren. Na vaststelling in de 1e Kamer kan de energietoeslag uitgekeerd worden. Wij koersen op uitkering in oktober 2023, afhankelijk van behandeling in de 1e Kamer. In juli 2023 hebben we, vooruitlopend op de vast te stellen wetswijziging, een voorschot van € 500,- uitgekeerd aan inwoners met een uitkering.

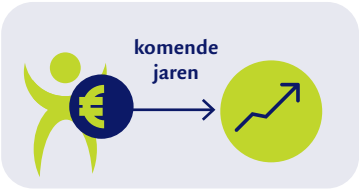

MINIMA

Mede door alle maatregelen blijven grote effecten van inflatie dit jaar uit. Volgend jaar herstelt, naar huidige verwachting, de koopkracht, maar over de periode 2021-2024 is per saldo nog wel sprake van een daling van de koopkracht. De verwachting is dat de armoede in Nederland komende jaren stijgt van 4,8% in 2023 naar 6,1% in de periode 2024-2028.

GELREPAS

Het uitgangspunt van inzet van de Gelrepas is dat elke inwoner die in aanmerking komt voor de Gelrepas deze inzet. Met o.a. het gebruik van een nieuwe Gelrepas zien we het gebruik stijgen en daarmee ook de besteding van de pastegoeden (door bestaande pashouders), ten opzichte van 2021 en 2022. Vanaf 2023 verstrekken wij de Gelrepas aan iedereen die hiervoor in aanmerking komt, waarmee het bereik geoptimaliseerd wordt. De stijging van de inzet en gebruik van de Gelrepas betekent ook hogere uitgaven. Hiervan is in de 2e bestuursrapportage (berap) melding gemaakt.

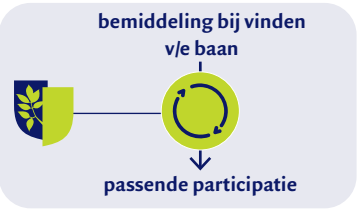

DE INWONERS IN DE BIJSTAND

Vanwege de arbeidsmarktkrapte is het voor mensen gemakkelijker om zelfstandig een baan te vinden. We zien een verschuiving van onze inzet van bemiddeling naar passende participatie: minder (direct) gericht op werk en meer gericht op passende participatie, passende begeleiding en passende ontwikkeling naar vermogen.

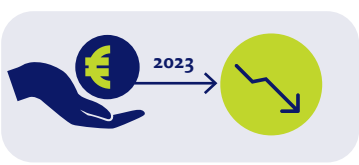

ONTWIKKELING AANTAL BIJSTANDSUITKERINGEN

In 2023 zijn tot nu toe meer inwoners uit de bijstand uitgestroomd dan er zijn ingestroomd. Als gevolg hiervan is het totaal aantal reguliere uitkeringen in Rheden gedaald.

↓ **daling van uitkeringen** 874 *januari 2023* → 866 *augustus 2023*

We zien dat de daling gestaag afvlakt, we verwachten dat dit doorzet aangezien een groot deel van de bijstandsdoelgroep meer aandacht en inzet nodig heeft (zorg en empowerment), voordat inwoners uit de bijstand kunnen uitstromen. Van de inwoners die zijn uitgestroomd is 28% uitgestroomd wegens werk of studie, 8% minder dan in geheel 2022.

Klantgroepen Gemeente Rheden 2023

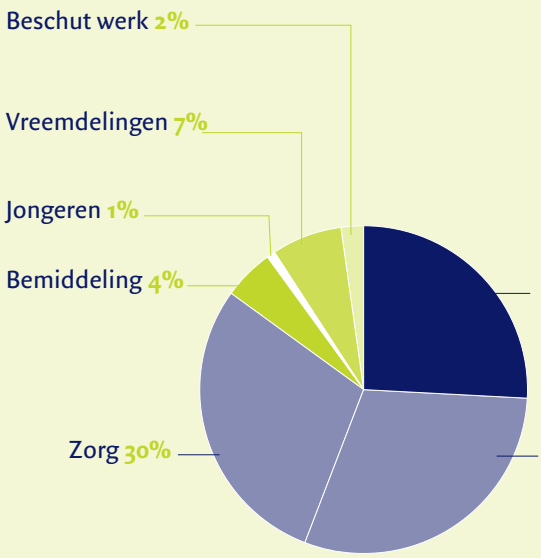

4% van de uitkerings-gerechtigden is binnen een half jaar te bemiddelen naar een werkplek

25% is een nieuwe doelgroep (mensen met een arbeidsbeperking)

61% van het bestand een grote afstand tot de arbeidsmarkt (zorg en empowerment)

VITAAL EN GEZOND VAN -9 MAANDEN >100

Vitaal van – 9 maanden - >100 gaat over het behouden en versterken van gezondheid en daardoor de zelfredzaamheid en veerkracht van onze inwoners.

Welke factoren hebben invloed op hoe vitaal we ons voelen en hoe veerkrachtig wij omgaan met fysieke, mentale en emotionele uitdagingen in het leven.



trends & ontwikkelingen

ONTWIKKELINGEN JEUGDZORG

In de periodieke rapportage jeugdzorg Rheden constateren we een toename van het aantal cliënten met jeugdhulp van 6% ten opzichte van vorig jaar. We zien een toename van inzet zwaardere zorgvormen. Namelijk hoog-specialistische behandeling (+15%) en verblijfszorg (+11%). Daar zit ook een aantal cliënten bij die in de zwaarste vormen van verblijfszorg zijn.

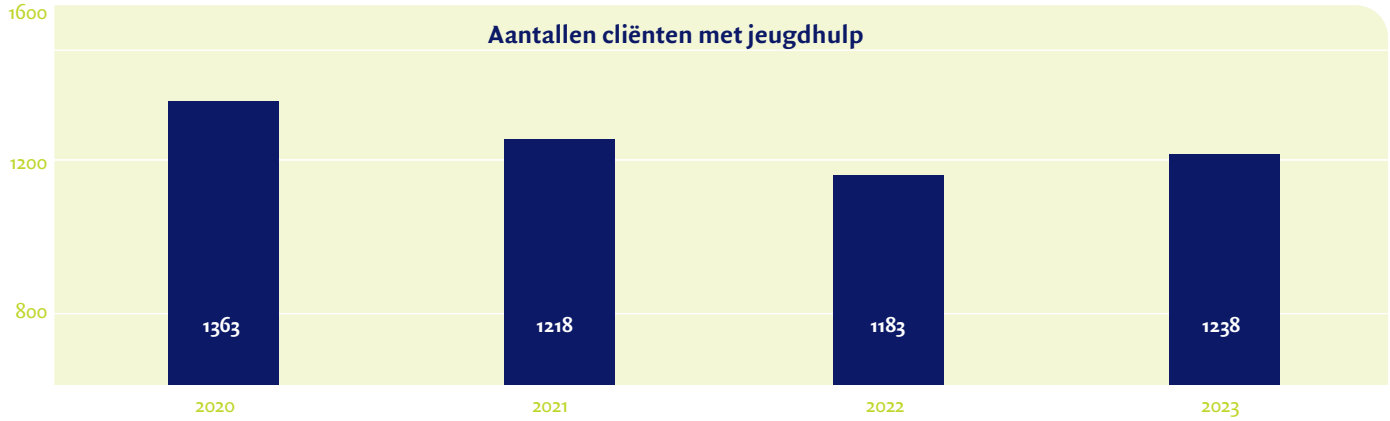

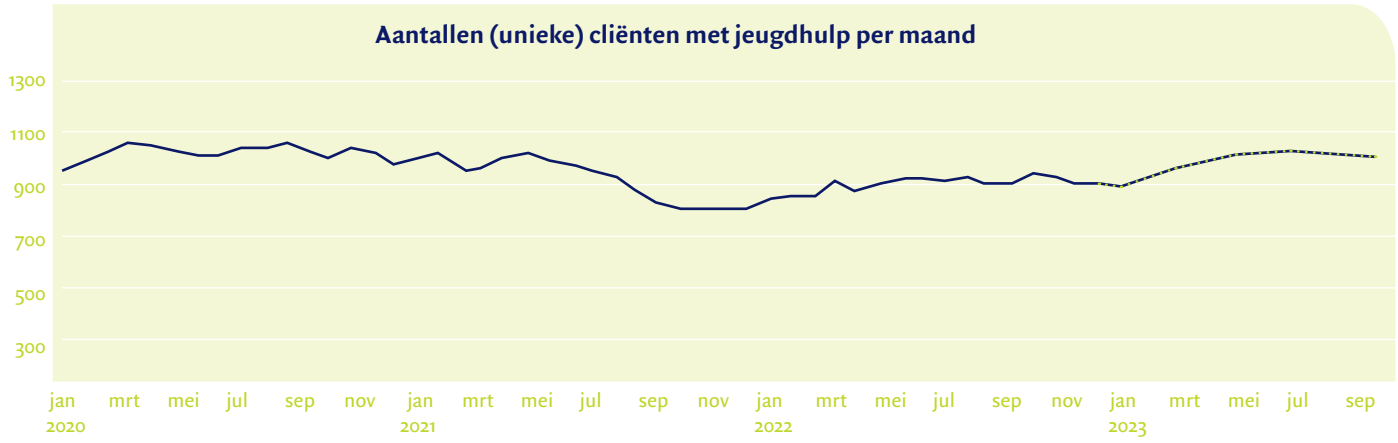



HERVORMINGSAGENDA

Gemeenten en het Rijk hebben op 18 april 2023 overeenstemming bereikt over de Hervormingsagenda jeugd (met passende financiële afspraken). De Hervormingsagenda is een landelijk document voor de noodzakelijke aanpassingen in de jeugdzorg voor de middellange termijn. Er komt geld bij, maar met de hervormingen is het ook de bedoeling dat er bespaard gaat worden. De eerder in het landelijk coalitieakkoord opgenomen besparingen, worden pas later volledig doorgevoerd. Nu dit (financiële) struikelblok is genomen, ontstaat er ruimte om met de Hervormingsagenda aan de slag te gaan.
Op 3 oktober wordt uw gemeenteraad bij een raadsorientatieavond geïnformeerd over de jeugdzorg en de hervormingsagenda.



CULTUUR

Vanuit de bestemmingsreserve coronamiddelen zet Cultuurbedrijf RIQQ in op het versterken van het culturele verenigingsleven en op het ontwikkelen van programma's waarbij cultuur als preventief middel wordt ingezet om actuele thema's bespreekbaar te maken. Hierbij valt te denken aan een theatervoorstelling over armoede of eenzaamheid met nazorg vanuit Incluzio, een verbindende activiteit in een wijk als Stenfert en bijvoorbeeld met jongeren een eigen rap maken met een lokale artiest.

INTEGRALE WIJKAANPAK STENFERT

Bij de integrale wijkaanpak gaat het niet alleen om het verbinden van de opgaven maar ook om daarmee aan te sluiten op de lokale energie en de ideeën en mogelijkheden van, voor en in de wijk. Naast het zorgen voor samenhang en aansluiten op de lokale energie is betrokkenheid en continuïteit op lange termijn de grote uitdaging. Een kleine greep uit ontwikkelingen in de wijk.

1

De verrijkte schooldag

De verrijkte schooldag bij kindcentrum Robin is gestart met ingang van het nieuwe schooljaar. De rijke schooldag is gericht op het versterken van de gelijke kansen. Met de rijke schooldag worden de leerlingen gestimuleerd om zich verder te ontwikkelen door, naast het reguliere curriculum, extra activiteiten aan te bieden. Het kindcentrum werkt hiervoor samen met partners zoals Incluzio, de bibliotheek, cultuurbedrijf Riqq en Sport in Rheden.. Dit in samenwerking met andere partners actief in de wijk.

2

Focus op samenredzaamheid

Er is ingezet op het verstevigen van de samenredzaamheid in de wijk. Zo is er extra aandacht voor het ophalen en ondersteunen van initiatieven van inwoners in Stenfert en het collectief eigenaarschap in de buurt.

3

Samen Stenfert bruist

Samen Stenfert bruist van ideeën voor de wijk. Zo heeft Samen Stenfert op 7 oktober een nieuwe opfleurdag georganiseerd(bijlage 2). Ook op andere vlakken worden activiteiten georganiseerd door en voor de wijk.

BIJLAGE 1

Proces Koersdocument

Stand van zaken september 2023

maart 2023

OPDRACHT KOERSDOCUMENT

De gemeenteraad de opdracht aan het college gegeven om te komen tot een Koersdocument sociaal domein met een Dashboard + voor de komende jaren.

april / mei

VOORBEREIDINGEN

De voorbereidingen zijn getroffen. De uitvoeringsstrategie – en planning is gemaakt op basis van de prioriteiten en leidende principes zoals de raad in de opdracht heeft meegegeven.

juni/juli 2023

ANALYSE ONDERZOEKEN EN FEITEN/CIJFER

- De uitkomsten van reguliere onderzoeken zoals Clientervaringsonderzoeken, Rheden Spreekt, GGD monitor, reguliere gesprekken met partners zijn geanalyseerd.
- Feiten en cijfers over onze gemeente en ons sociaal domein zijn geanalyseerd (i.s.m. het NCOD). *De specifieke cijfers zijn ter verdieping voor de opgaven in september.*
- Gesprekken zijn gevoerd met Movisie en deskresearch is gedaan naar manieren waarop gemeente werken met effectindicatoren en wijze van gezamenlijk duiden van de data.

juni/juli 2023

IN GESPREK MET INWONERS

Om de blik van de inwoners scherp te hebben heeft het bureau Opiniepeilers in de maanden juni en juli straatgesprekken gevoerd met bijna 300 inwoners over het leven in de gemeente Rheden en de leidende principes. 120 inwoners hebben ervoor gekozen om de vragen digitaal in te vullen. De opiniepeilers zijn specifiek naar locaties gegaan waar ook jongeren aanwezig zijn. *Als vervolg op deze gesprekken vindt er nog een uitvraag via Rheden spreekt plaats over de opgaven in de gemeente, de verwachtingen en rollen daarbij.*

juni/juli 2023

ONDERZOEK MEDEWERKERS GEMEENTE RHEDEN (BELEID & UITVOERING)

Onder leiding van demograaf prof. dr. Jan Latten zijn de trens en ontwikkelingen geanalyseerd door medewerkers van de afdeling beleid en uitvoerende teams. Het doel was om focus aan te kunnen brengen binnen de opgaven. Er is specifiek gekeken naar het landelijk beeld versus de ontwikkelingen in de gemeente Rheden.

20 september

IN GESPREK MET PARTNERS

Op 20 september vond een sessie plaats met partners en ondernemers in de gemeente Rheden. We gingen in gesprek over de trends en ontwikkelingen (o.l.v. prof. dr. Jan Latten) Vervolgens waren de partners met elkaar in gesprek over de belangrijkste opgaven en passende ambities voor de komende jaren, voor de gemeente Rheden. Er waren ook een aantal raadsleden bij de bijeenkomst aanwezig

Bij de planning van deze sessie hebben we rekening gehouden met de vakanties van onze partners

oktober / november

UITKOMSTEN BESPREKEN (INWONERS, PARTNERS EN ADVIESRAAD)

Eind oktober leggen we de eerste concepten digitaal voor aan inwoners via Rheden Spreekt en digitaal aan onze betrokken partners. We gaan in gesprek met de Adviesraad Sociaal Domein. Een gedeelde blik op de opgaven, ambities en rollen is van belang om de komende jaren vanuit een gezamenlijke agenda de ambities te verwezenlijken.

december

KOERSDOCUMENT ALS RICHTINGGEVEND DOCUMENT

Het is belangrijk dat er vanuit het Koersdocument richtinggevende fundamentele keuzes worden gemaakt, waarbij inhoud en financiën met elkaar in overeenstemming zijn. Welke gemeente willen maar vooral ook kunnen we zijn de komende jaren. Een belangrijke basis daarvoor is de Programmabegroting 2024.

maart 2024

BEHANDELING IN DE RAAD



September 2023

GEA HOFSTEDE & RONALD TER HOEVEN,

wethouders gemeente Rheden

BIJLAGE 1

Inhoud Koersdocument

Waar en bij wie halen wij onze inhoud, als basis, voor ons koersdocument?



INWONERS

Standaard onderzoeken
bijv. Rheden Spreekt, incluzio, CEO's

Opiniepeilers straat-gesprekken/online
Juni/Juli

In gesprek met jongeren
Oktober

Onderzoek jongeren-participatie
Voorjaar 2023

Dorpsgesprekken vanuit omgevingsvisie
Voorjaar 2023

Afrondende enquête
via Rheden Spreekt
Oktober / November



ONDERNEMERS

Uitkomst gesprekken economische visie
2022

Partner bijeenkomst
20 September

Verdiepende gesprekken netwerk ondernemers
Oktober / November



PARTNERS

Standaard account- en netwerkgesprekken

Partner bijeenkomst
20 September

Online beraadslaging nav 20 september
Oktober / November

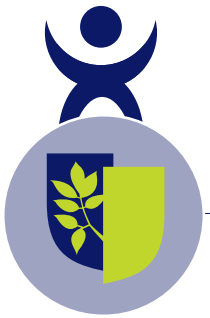

INTERN

Digitale bijeenkomsten samenleving

Bijeenkomsten over trens & ontwikkelingen
Juni, Juli, Oktober

Workshop over rol en positionering gemeentelijke toegang
September

Nieuwsbrieven

Workshop over leidende principes
Juni

Inloopsessie medewerkers
medio November

Sessie MT Samenleving
Mei

Gesprekken met Adviesraad Sociaal Domein aan begin, tussentijds en voorafgaand aan bestuurlijke behandeling

Documentatie *Bijeenkomsten* *Interview / gesprek*

SAMEN STENFERT ORGANISEERT:

OPFLEURDAG
7 OKTOBER 2023

10:30 - TOT 14:00 UUR

Waar: zie hiernaast
deel van: Mr.cort van der Linden, Mr. Troelstrastraat, Dr. de Visserstraat, Van der Duijn van Maasdamstraat, Tellegenlaan





SAMEN AAN DE SLAG OM DE WIJK OP TE FLEUREN

Verzamelpunt:
Speeltuintje dr. de visserstraat

- **Koffie/thee**
- **Uitleenpunt voor tuingereedschap**
- **Container voor puin**
- **Container voor restafval**
- **Gezamelijke lunch**

Let op: Geen chemisch afval en bielzen

De opfleurdag wordt georganiseerd door Samen Stenfert. Dit zijn bewoners uit de wijk. De dag wordt ondersteund door Incluzio, gemeente Rheden en Vivare



Heb je vragen of heb je die dag hulp nodig?
Whatsapp/bel of stuur een mail naar:
Mirjam.cuijpers@incluzio.nl
06-57234932

datum
29 september 2023

bijlage(n)
1

onderwerp
oplegger

Geachte raadsleden,

Op de raadsoriëntatieavond op 6 september 2022 hebben wij met u afgesproken om vanaf 2023 drie keer per jaar een raadsbrief sociaal domein aan te bieden. In deze raadsbrief staan de belangrijkste trends, ontwikkelingen en aandachtspunten van de gemeente Rheden in het brede sociale domein.

Raadsbrief sociaal domein
Bijgevoegde raadsbrief sociaal domein is versie 2 en wij stellen het op prijs als u meedenkt in de verdere ontwikkeling van deze periodieke informatiebrief. Ook horen wij graag of deze informatiebrief voldoet aan uw informatiebehoefte.
Met de raadsbrief sociaal domein houden wij u drie keer per jaar, naast de verschillende planning&control (P&C) documenten, raadsoriëntatieavonden en themagerichte informatiebrieven, op de hoogte van de ontwikkelingen in het sociaal domein.

Planning informatiebrieven
Zoals afgesproken presenteren wij drie keer per jaar een informatiebrief. De brief wordt u aangeboden in de maanden: mei, september/oktober en december van elk jaar.

Met vriendelijke groet,

Velp,

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Martin Rommers,
secretaris.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder
R. ter Hoeven

begrotingsprogramma
Samenleving

draagt bij aan Global Goal(s)

1 Geen armoede
2 Geen honger
3 Goede gezondheid en Welzijn
4 Kwaliteitsonderwijs
10 Ongelijkheid verminderen

b en w-vergadering

agendapunt

bijlage(n)
1: Raadsinformatiebrief
2: Begroting Scholengroep Veluwezoom 2023 met een meerjarenperspectief naar 2027
3: Bestuursverslag 2022

rol raad
Ter informatie

onderwerp
Raadsinformatiebrief 'Jaarstukken Scholengroep Veluwezoom'.

INHOUD VOORSTEL
In te stemmen met het delen van de raadsinformatiebrief 'Jaarstukken Scholengroep Veluwezoom'.

1 Wat is de aanleiding?
Sinds 2006 is het openbaar onderwijs in de gemeente Rheden verzelfstandigd. Op grond van de statuten vastgesteld in 2018 brengt het college van bestuur van de stichting jaarlijks het bestuursverslag en de begroting ter kennisneming aan de raad. De jaarstukken worden begeleid met een raadsinformatiebrief.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
- Wet op het primair onderwijs
- Regeling jaarverslag primair onderwijs
- Raadsbesluit van 25 april 2006 inzake verzelfstandiging openbaar onderwijs gemeente Rheden
- Raadsbesluit van 24 april 2018 inzake statutenwijziging stichting Scholengroep Veluwezoom
- Werkafspraken gemeente Rheden en de stichting Scholengroep Veluwezoom, ondertekend d.d. 24 mei 2018

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Wij willen de raad informeren over de jaarstukken van het openbaar onderwijs, Scholengroep Veluwezoom.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
De raad informeren met de bijgevoegde raadsinformatiebrief.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
Er zijn geen financiële consequenties

Inzicht verloop beschikbaar budget	*Structureel/ incidenteel*	*2021*	*2022*	*2023*	*2024*
Budget					
Af: aangegane verplichtingen					
Bij: inkomsten					

Beschikbaar					
Gevraagd budget					
Restant budget nog beschikbaar					

6 Wat zijn de risico's?
Er zijn geen risico's verbonden aan dit voorstel.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
De brief is opgesteld aan de hand van de aangeboden stukken.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De brief wordt gedeeld met de raad.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Niet van toepassing.

De Steeg,

Burgemeester en wethouders voornoemd,

burgemeester.

secretaris.

Openbaar onderwijs: jaarstukken

datum	voor	Afdeling/cluster
16 oktober 2023	Gemeenteraad Rheden	beleid sociaal domein

behandeld door	ons kenmerk	bijlage(n)
O. van Keulen		- Meerjarenbegroting 2023-2027 Scholengroep Veluwezoom. - Jaarrekening 2022

Onderwerp
Jaarstukken Scholengroep Veluwezoom.

Geachte gemeenteraad, beste raadsleden,

Sinds 2006 is het openbaar onderwijs in Rheden verzelfstandigd. In 2018 is in de statuten van Scholengroep Veluwezoom vastgesteld dat een onafhankelijke raad van toezicht documenten als de begroting en jaarrekening vaststelt. U ontvangt de jaarstukken ter kennisname, zo houdt u zicht op de continuïteit van het openbaar onderwijs. Met deze raadsinformatiebrief informeren wij u over zowel de meerjarige begroting 2023, als de jaarrekening 2022.

Begroting 2023 met een meerjarenperspectief naar 2027

De financiële positie van de stichting Scholengroep Veluwezoom ziet er gezond uit, zelfs met een begroot negatief resultaat van € 400.000 (zie tabel 1).

De komende jaren zet de Scholengroep ruim een miljoen in om het eigen vermogen af te bouwen. Onder andere met versnellingsvragen van scholen, extra inzet op personeel, en investeringen in onderwijskundige aanpassingen van huisvesting. Ondanks deze inzet zal de stichting de komende jaren boven de signaleringswaarde[1] blijven. Dat komt omdat er nog extra investeringen worden verwacht vanwege het Integraal huisvestingsplan (IHP). De komende 4 jaar staan meerdere scholen uit de scholengroep in het uitvoerings-programma van het IHP om aangepakt te worden. Zij verwachten dat €5,18 miljoen nodig is tot en met 2042. Zij hebben in de begroting een voorziening van € 800.000 per jaar ingebracht voor het meer-jarenonderhoudsplan voor de komende 20 jaren.

Twee autonome ontwikkelingen zorgen daarnaast voor minder inkomsten en hogere uitgaven. Vanaf 2023 hanteert DUO een nieuwe bekostigingssystematiek. Verwachtte nadelen waren geschat op € 600.000 voor de scholengroep. Zij kan de komende jaren gebruik maken van een regeling om de negatieve gevolgen te dempen. Uit de jaarrekening van 2022 blijkt dat dit bedrag in de praktijk lager is (€ 179.000). Vanaf 2023 ontvangt de scholengroep daarnaast minder middelen vanuit samenwerkingsverband PassendWijs (+ /- € 130.000).

[1] Signaleringswaarde: nieuwe waarde berekend door het ministerie welke aangeeft hoe hoog de reserve van het bestuur mag zijn.

Leerlingaantal	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal leerlingen	1.728	1.808	1.796	1.829	1.847	1.847	1.847
Mutatie	0,5%	4,6%	-0,7%	1,8%	1,0%	0,0%	0,0%

Exploitatie	Realisatie 2021	Prognose 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Rijksbijdragen	12.992.214	14.470.680	14.699.885	13.810.888	13.987.472	13.981.051	13.986.853
Overige baten	545.497	479.202	422.885	402.807	402.807	402.807	402.807
Totaal baten	13.537.711	14.949.882	15.122.770	14.213.695	14.390.279	14.383.858	14.389.660
Personeelslasten	10.646.063	11.953.599	12.888.926	12.055.859	12.235.177	12.229.623	12.288.184
Afschrijvingen	403.276	389.698	447.438	438.429	435.696	434.829	382.070
Huisvestingslasten	869.514	891.178	952.565	869.813	869.813	869.813	869.813
Overige lasten	1.303.482	1.257.649	1.233.842	1.049.593	1.049.593	1.049.593	1.049.593
Totaal lasten	13.222.335	14.492.124	15.522.770	14.413.695	14.590.279	14.583.858	14.589.660
Saldo baten en lasten	315.376	457.758	-400.000	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
Financiele baten	680	0	0	0	0	0	0
Financiele lasten	10.942	7.328	0	0	0	0	0
Financieel resultaat	-10.262	-7.328	0	0	0	0	0
Nettoresultaat	305.114	450.430	-400.000	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000

Tabel 1: meerjarenbegroting Scholengroep Veluwezoom 2023 -2027

<u>Kengetallen</u>
De financiële positie van de Scholengroep is naar verwachting gezond. Ondanks dat de rentabiliteit onder de 0% ligt. De overige kengetallen laten dat zien (zie tabel 2).

Solvabiliteit
Bij solvabiliteit gaat het erom in hoeverre een bevoegd gezag op lange termijn, ook in tijden van tegenspoed, aan haar verplichtingen kan voldoen. Dit blijkt uit de verhoudingen tussen eigen vermogen en de voorzieningen en het totaal van passiva. Voor een gezonde financiële positie is een ondergrens van 30% wenselijk. Volgens de meerjarenbegroting zit de Scholengroep de komende jaren ruim boven deze ondergrens.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van het risicomanagement voor de Scholengroep. Bekeken wordt in hoeverre de Scholengroep zich een tekort kan permitteren in relatie tot de opgebouwde reserves. Een minimum van 5% wordt voorgesteld. Ook met de extra inzet om reserves te verminderen is het weerstandvermogen goed te noemen (23,5% in 2027).

Liquiditeit
Bij liquiditeit gaat het erom of het bevoegd gezag in staat is om op korte termijn aan haar verplichtingen te voldoen. Dit blijkt uit de verhouding tussen vlottende activa en de kortlopende schulden. Voor een goede liquiditeit moet dit getal minimaal boven de 0,75 liggen. De Scholengroep zet de komende 5 jaar extra middelen in om haar reserves te minimaliseren. Desondanks blijft de liquiditeit ver boven het minimum van 0,75.

Rentabiliteit

De rentabiliteit geeft aan of er sprake is van een positief dan wel een negatief netto resultaat. De verwachting is dat de Scholengroep een negatief resultaat heeft.
Reservepositie
Vanaf 2020 hanteert de inspectie een signaleringswaarde voor bovenmatig eigen vermogen van schoolbesturen. De waarde is het verhoudingsgetal tussen uw feitelijk en normatief eigen vermogen. Een getal boven de 1 duidt op bovenmatig eigen vermogen. Scholengroep Veluwezoom heeft in 2023 een reservepositie van 1,76. Met de extra investeringen de komende jaren is de verwachting dat deze waarde afneemt.

Kengetallen	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Solvabiliteit 2(>30%)	77,24%	78,22%	76,88%	76,14%	75,36%	74,52%	73,62%
Weerstands-vermogen (>5%)	30,55%	30,68%	27,69%	28,05%	26,31%	24,94%	23,54%
Liquiditeit (>0.75)	3,11	3,42	2,99	2,95	2,94	2,92	2,87
Rentabiliteit (>0%)	2,25%	3,01%	-2,65%	-1,41%	-1,39%	-1,39%	-1,39%
Reservepositie (>1)	1,72	1,93	1,76	1,71	1,61	1,53	1,44

Tabel 2: Kengetallen uit meerjarenbegroting 2023-2027

Ontwikkeling leerlingenaantallen
Vanaf 2023 is de peildatum van het onderwijs verandert van 1 oktober naar 1 februari. Op basis van deze aantallen ontvangen scholen middelen. Op 1 oktober 2022 waren er 1717 leerlingen. Dat is iets lager dan in 2021 (1728). De prognoses laten een stabiel beeld zien.

Jaarrekening 2022

Elk jaar wordt de jaarrekening met het bestuursverslag vastgesteld. Samenvattend valt op te merken dat de financiële positie van Scholengroep Veluwezoom in 2022 gezond is In de begroting 2022 is op basis van een eerder gemaakte prognose uitgegaan van een resultaat van € -800.000. Het uiteindelijke resultaat voor 2022 is positief uitgevallen en bedraagt € 142.850 (zie tabel 3). Dit positieve resultaat ontstaat bijvoorbeeld door hogere baten:

1) De rijksbijdrage van het OCW valt positief uit vanwege a) een positieve nabetaling van € 660.000 vanwege nieuwe cao-afspraken; b) vereenvoudiging van de bekostiging zou leiden tot een daling van € 600.000 dit negatieve herverdeeleffect is niet geeffectueerd, c) middelen vanuit het Nationaal Plan Onderwijs voor de komende jaren van € 332.000; d) bekostiging onderwijs aan asielzoekers en vreemdelingen (taalklassen) € 152.000;
2) Overige overheidsbijdragen zoals loonkostensubsidie vanuit de gemeente en projectsubsidies van €51.744.
3) Er zijn minder detacheringsinkomsten vanuit de vervangingspool ontvangen €212.913 negatief.

	Realisatie 2022	Begroting 2022	Verschil
Baten			
Rijksbijdragen OCW	14.687.641	12.919.277	1.768.364
Overige overheidsbijdragen	93.360	41.616	51.744
Overige baten	457.601	670.514	-212.913
Totaal baten	**15.238.602**	**13.631.406**	**1.607.195**
Lasten			
Personele lasten	12.121.095	11.918.583	202.512
Afschrijvingen	393.196	481.968	-88.772
Huisvestingslasten	1.257.275	902.806	354.469
Overige instellingslasten	1.307.515	1.116.050	191.465
Totaal lasten	**15.079.081**	**14.419.406**	**659.674**
Saldo baten en lasten	**159.521**	**-788.000**	**947.521**
Financiële baten en lasten	-16.671	-12.000	-4.671
Nettoresultaat	**142.850**	**-800.000**	**942.850**

Tabel 3: Realisatie vs begroting uit jaarrekening 2022

In het bestuursverslag is verder aandacht voor de organisatie van de stichting, de missie van de scholengroep, onderwijsresultaten, het Nationaal Plan onderwijs, en overige ontwikkelingen bijvoorbeeld op het gebied van professionalisering. Daarnaast geeft het verslag *highlights* van de ontwikkelingen binnen de afzonderlijke scholen.

Kengetallen

Wanneer we de kengetallen vergelijken met de cijfers van 2022 uit de meerjarenbegroting valt op dat op alle onderdelen de percentages afnemen, maar het totaal binnen de marges blijft vallen.

Kengetallen	**2022**	**2021**
Solvabiliteit 2(>30%)	76%	76%
Weerstands-vermogen (>5%)	28%	31%
Liquiditeit (>0.75)	3,14	2,98
Rentabiliteit (>0%)	0,9%	2,3%
Reservepositie (>1)	1,72	1,93

Tabel 4: Kengetallen uit jaarrekening 2022

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders

Carol van Eert,
Burgemeester

Martin Rommers,
secretaris

Ikjijwij, nieuwsgierig naar de toekomst.

Begroting 2023, met een meerjarenperspectief naar 2027



Hannelore Bruggeman
Voorzitter College van Bestuur

Goedkeuring in de Raad van Toezicht op 20 december 2022,
B.T.M. van Waesberghe, voorzitter

Vastgesteld op 21 december 2022
J.E.M. Bruggeman, vz College van Bestuur
Advies van de GMR op de hoofdlijnen d.d. 7 december 2022

Inhoudsopgave

Inleiding 3

Hoofdstuk 1. Ikjijwij, nieuwsgierig naar de toekomst 5

1.1. Scholengroep Veluwezoom 5
1.2. Onze Koers 7

Hoofdstuk 2. Inhoudelijke agenda 2023 9

2.1. Jaaragenda 2023 10

Hoofdstuk 3. Financiële begroting 13

Bestaande afspraken: het allocatiemodel 13

3.1. Nieuwe bekostigingssystematiek 13

3.2. Basisbekostiging en overgangsregeling 13

3.3. Extra bekostiging 13

3.4. NPO-middelen 13

3.5. Aanvullende subsidies 13

3.6. Vaststellen budget versnellingsvragen komende jaren 14

3.7. Treasury, meerjarenonderhoudsplanning en verduurzaming 14

3.8. Begroting 2023 en het meerjarenperspectief 2023-2027 15

3.9. Leerlingenaantallen en prognoses 19

Inleiding

Voor u ligt de begroting 2023 met een perspectief naar de komende jaren. Het afgelopen jaar waren de eindresultaten van de scholen op alle gebieden beter dan in de covid-jaren. Als we de eindcijfers vergelijken met het jaar 2018/2019 zien we dat de resultaten op 1F lezen, taalverzorging en rekenen nu hoger zijn. Ook op het hogere niveau zijn de resultaten op taalverzorging flink hoger. Op lezen en rekenen is het nog een kleine stap naar deze resultaten. Dat verdient een groot compliment voor alle leerlingen, medewerkers en ouders/opvoeders.

In een bijeenkomst in september 2022 met leerkrachten, interne begeleiders en schoolleiders zijn deze resultaten geanalyseerd: met name de professionele cultuur, onderzoekende houding van leerkrachten en leerlingen, het samenwerken en de nieuwsgierigheid in het onderwijs zijn succesfactoren gebleken. Ondanks het hogere ziekteverzuim zijn deze resultaten bereikt. Deze uitkomsten motiveren ons verder te bouwen aan het rijke onderwijsaanbod op onze scholen.
Het samen bouwen aan een nieuw Koersplan is een belangrijke opgave in 2023.
Daarnaast werken de scholen aan schoolontwikkeling. Zo gaan we aan de slag met een nieuw leerlingvolgsysteem wat het maken van zelfvaluaties vergemakkelijkt. In deze begroting staan per onderdeel de speerpunten waar we gezamenlijk aan werken. Deze onderdelen staan beschreven in hoofdstuk 2 en in hoofdstuk 3, de financiële begroting.

Deze begroting is ontwikkeld in overleg met schoolleiding. Directeuren ontwikkelen op schoolniveau de schoolbegrotingen. Leidend zijn daarbij het aantal leerlingen, inhoudelijke ontwikkelingen en actuele uitputtingsoverzichten. In de schoolbegrotingen staan zaken als leermiddelen, opleiding en ontwikkeling, energie en schoonmaak. De format ten behoeve van de toelichting bij de schoolbegroting is bijgevoegd. Op bovenschools niveau liggen bijvoorbeeld de personele kosten en onderhoud.

De inkomsten van deze begroting zijn gebaseerd op peildatum 1 februari 2022.

In verband met het afbouwen van een deel van onze middelen hadden we gepland vijf keer een negatief resultaat te behalen. Scholen hebben een extra impuls aan de schoolontwikkeling kunnen geven met behulp van zogenaamde versnellingsvragen waar het belangrijkste kenmerk van is: een incidenteel impuls met structureel effect, passend binnen de strategische plannen. We zien dat deze werkwijze qua stimulans in de schoolontwikkeling werkt, maar niet voldoende is om het vermogen af te bouwen. De telkens aangepaste financiering, de extra middelen die scholen ontvangen van het rijk hebben daar zeker een effect op gehad. In het eerste kwartaal van 2023 onderzoeken we dit nader zodat we in de toekomst deze afbouw doelmatig gaan realiseren. Deze begroting werkt met een negatief resultaat van bijna 400.000 euro.

Bij het vaststellen van de begroting geldt dat mandaat wordt gegeven voor de besteding van de middelen voor het jaar 2023. Het meerjarenperspectief is toegevoegd omdat deze van belang is om te kunnen beoordelen hoe investeringen en verplichtingen doorwerken in de komende jaren. Zo kan vastgesteld worden dat de investeringen van nu, ook in de toekomst gedragen kunnen worden.

In oktober is het document Hoofdlijnen Begroting 2022 met directeuren ontwikkeld en vervolgens besproken in de GMR en het directeurenoverleg. In december 2022 heeft de GMR ingestemd met de hoofdlijnen van deze begroting. De Raad van Toezicht wordt goedkeuring gevraagd op de begroting en de bestuurder stelt deze definitief vast. Nadat de begroting is vastgesteld wordt weer een handzame samenvatting gemaakt.

Hannelore Bruggeman

Voorzitter CvB

Scholengroep Veluwezoom

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 begint met een korte beschrijving van de organisatie, de identiteit, visie en de ambities uit het koersplan 2019-2023. In hoofdstuk 2 worden de inhoudelijke speerpunten voor 2023 benoemd. In hoofdstuk 3 de financiële begroting. Hier wordt ingegaan op de kaders, allocatiemodel, signaleringswaarden, investeringen en de financiële cijfers en kengetallen.

Verder presenteert elke school zich met een belangrijk speerpunt voor 2023.

Hoofdstuk 1. Ikjijwij, nieuwsgierig naar de toekomst

1.1. Scholengroep Veluwezoom

Binnen de Scholengroep Veluwezoom werken de elf openbare basisscholen binnen de gemeenten Rheden en Rozendaal samen aan onze missie: IKJIJWIJ, nieuwsgierig naar de toekomst. Alle scholen hebben inspirerende ambitieplannen waaraan zij stelselmatig werken aan nog beter onderwijs. Een van onze scholen is een speciale basisschool. In deze begroting staan de scholen met een van hun speerpunten voor 2023 opgenomen.

School	Brinnr.	Plaats
Obs Dorpsschool Rozendaal	04HX	Rozendaal
Ods Daalhuizen	13QE	Velp
Obs De Kameleon	13XP	Velp
Obs Rheder Enk	14EB	Rheden
Obs De Lappendeken	14GV	De Steeg
Obs Koningin Emma	14LZ	Dieren
Obs De Wensvogel	15EI	Dieren
Kindcentrum LeerRijk	15HS	Dieren
Obs De Expeditie	15NB	Dieren
Ods Prinses Margriet	15PP	Spankeren
Sbo 't Sterrenbos	19QL	Dieren

Op de peildatum 1 oktober 2022 telden de scholen 1719 leerlingen. Einde schooljaar zullen dat ongeveer 1820 leerlingen zijn. Voor de begroting 2023 is het aantal leerlingen op peildatum 1 februari 2022 interessant. Daar wordt vanaf nu de bekostiging op gegeven. Het aantal leerlingen was 1806.

Medewerkers werken samen in Onderwijsteams en kenniskringen. Met uitzondering van openbare daltonschool Daalhuizen die door zijn omvang een eigen onderwijsteam vormt, vormen twee scholen samen een onderwijsteam en delen zij een directeur. In onderstaand organogram maken we inzichtelijk hoe de organisatie er uit ziet. De staf is compact, en voor specifieke vragen wordt de staf eventueel aangevuld met externe deskundigheden. Het interne toezicht wordt uitgeoefend door de Raad van Toezicht.

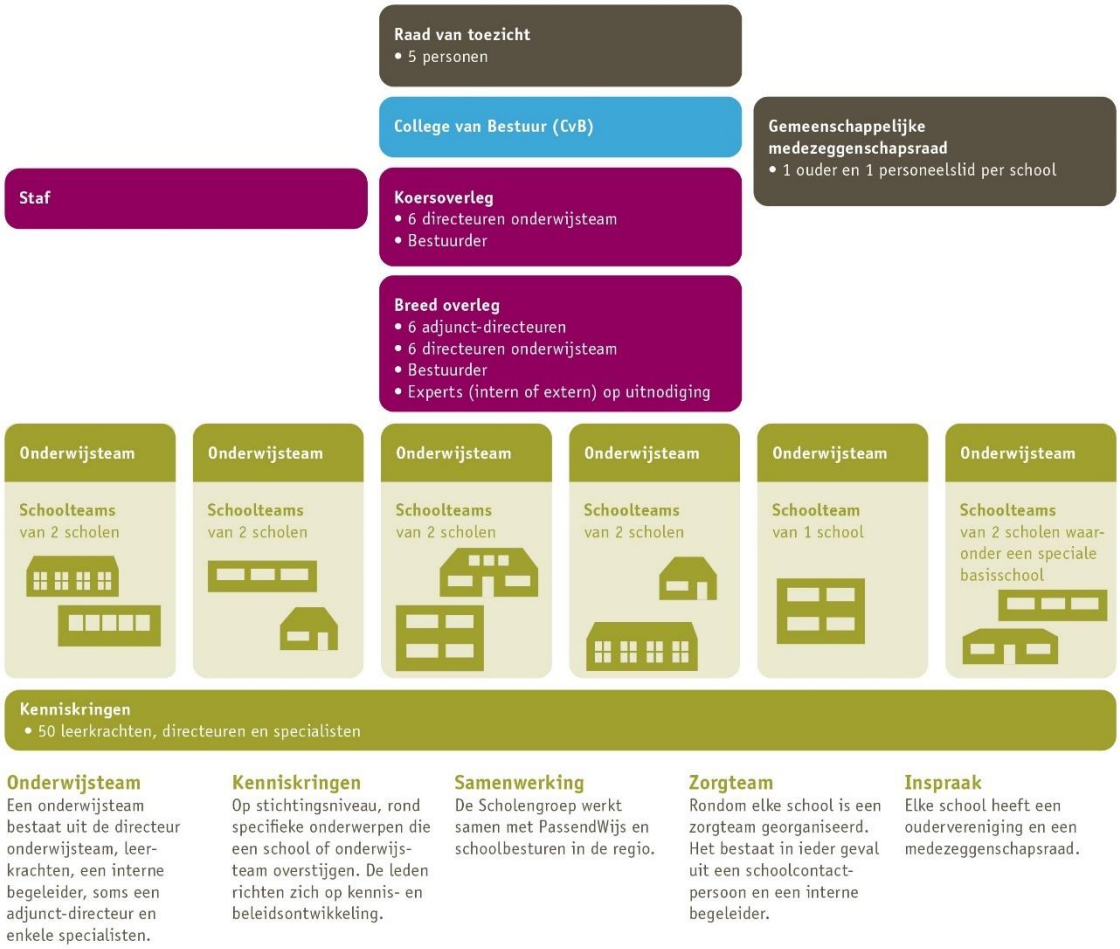

Binnen de Scholengroep werken (op 1 januari 2023) 185 medewerkers, die samen 135,96 fte invullen. Momenteel is de bezetting als volgt:

- 107,99 fte leerkracht (waarvan 67,42 fte in functieschaal LB en 40,57 fte in functieschaal LC),
- 3,1 fte adjunct-directeur,
- 5,7 fte directeur,
- 18,17 fte onderwijsondersteunend (inclusief 3,53 fte staf),
- 1 fte bestuurder.

1.2. Onze Koers

Ikjijwij, nieuwsgierig naar de toekomst, is het richtinggevende motto van de Scholengroep. Vanzelfsprekend is deze visie samen met leerlingen, ouders, medewerkers en onze externe stakeholders ontwikkeld. Ikjijwij is ontstaan uit de kernwaarde *van en voor de samenleving* van het openbaar onderwijs. In onze organisatie werken we samen, waarbij we groeien door diversiteit;

IK ben nieuwsgierig
Jij bent anders, gelukkig maar
Wij komen samen verder

Nieuwsgierigheid is een motor voor het leren en ontwikkelen. Als je nieuwsgierig bent heb je een open blik, ben je benieuwd naar de ander, naar hoe het zit, wat de volgende stap kan zijn. Vind je de energie en lef om het nog eens te proberen, om op zoek te gaan naar jouw plek in de wereld. Nieuwsgierig naar jezelf, naar je talenten, naar wat jij kunt bijdragen. 'Ikjijwij, nieuwsgierig naar de toekomst' is een brede voorbereiding op de volgende stap. Naast het werkelijk kunnen samenwerken en op een uitdagend niveau de basisvakken beheersen vinden wij het belangrijk dat leerlingen kennis hebben om verder te kunnen bouwen en zichzelf leren kennen. In het hart van het onderwijs is de Nieuwsgierigheid: de motor om verder te ontwikkelen.

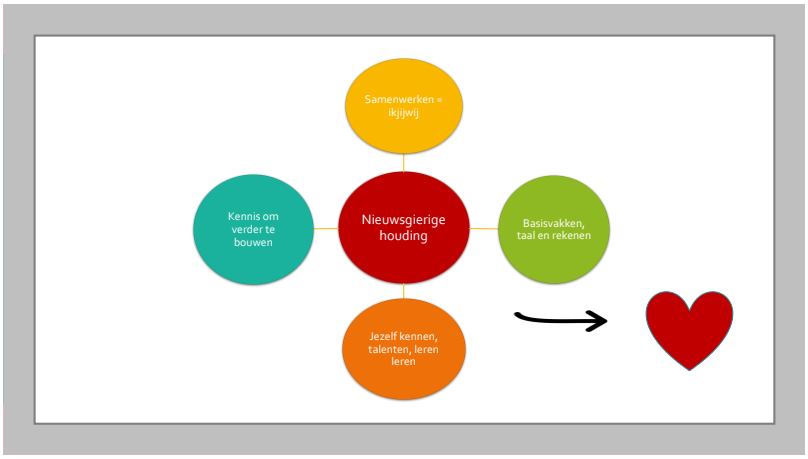

Ambities Scholengroep Veluwezoom 2019-2023 (uit Koersplan 2019)

Op hoofdlijnen hebben we de volgende richtinggevende ambities gesteld:

- Alle scholen van de Scholengroep ontwikkelen zich aan de hand van een ambitieplan, passend bij hun omgeving, leerlingen, ouders, en partners. Zij kiezen een helder onderwijsconcept op basis van verfijning van de missie van de Scholengroep Veluwezoom: toekomstbestendig onderwijs, ikjijwij en het versterken van nieuwsgierigheid worden op een eigen manier uitgewerkt en gerealiseerd.

- Het is en blijft een uitdaging de innovatie te verbinden met hoge leerresultaten, ook op de basisvakken. We bieden een rijke leeromgeving, waar afwisselend onderwijs wordt geboden, waar verschillende talenten ontdekt en ontwikkeld worden. We zijn ervan overtuigd dat kinderen goed kunnen leren als we meer leren door doen, meer op maat met behulp van ICT en meer door buiten de klas te leren. Het onderwijs is pas goed als ook de leeropbrengsten op taal en rekenen goed zijn.

- Samenwerken door alle geledingen heen maakt dat we veel en snel beleid ontwikkelen en kunnen innoveren. Verder werken aan de netwerkorganisatie intern en extern: leerlingen, ouders en kenniskringen, gemeenten, passend onderwijs, et cetera. We groeien door het besef dat we steeds meer samen verantwoordelijk (mogen) zijn.

Voor een volledig beeld van de speerpunten per school, de ambitieplannen en het Koersplan, kijk op de website scholengroepveluwezoom.nl.



Koningin Emma

Onze focus ligt dit jaar op de basisvakken. Door de expliciete instructievaardigheden te versterken en te werken aan verbetering van analyse van de resultaten en het afstemmen van het aanbod, willen we meer uit ons onderwijsaanbod halen en de impact daarvan verdiepen.
Met de nieuwe methode Blink Lezen zorgen we voor meer leesmotivatie. Hiermee bevorderen we de leesvaardigheid: wie lezen leuk vindt, wordt over het algemeen leesvaardiger.
Deze vorderingen willen we registreren op een manier die recht doet aan de ontwikkeling van kinderen. Voor de groepen 3 t/m 8 is dit met cito leerling in beeld, in de groepen 1-2 zoeken we dit jaar naar een passende registratie- en observatiemethode.



Dorpsschool Rozendaal

Op basis van de IkJijWij nieuwsgierigheid (interesse & talent) geven wij op de Dorpsschool Rozendaal samen met de leerlingen vorm aan onze visie door middel van "De Maandtaak". "De Maandtaak" wordt geïntegreerd met de inzet en ontwikkeling van:

- 21-eeuwse competenties;
- Burgerschap;
- Verdieping op WO.
- Schrijfonderwijs
- Cultuureducatie

Leerlingen leren onderzoekende en nieuwsgierige vragen te stellen. Ze leren zich te verdiepen in een onderwerp en stellen kwaliteitseisen aan hun werk. Komend jaar is het jaar dat we al het geleerde zichtbaar willen maken voor zowel de ouders als voor de leerlingen. De leerlingen leren zichzelf te presenteren in hun portfolio. Zo komen we ook terug op onze belofte aan de leerlingen: "Bij ons leer je jezelf nog beter kennen".



Kindcentrum LeerRijk

LeerRijk is een kleine school en dit is gelijk onze kracht. Samen je eigen doelen bereiken nemen we letterlijk. Alle kinderen op LeerRijk leren van elkaar. We ondernemen veel activiteiten samen als een grote groep. De oudere kinderen leren op deze manier verantwoordelijkheid te dragen en onze jongste kinderen leren weer van hen. Kortom iedereen kent elkaar en helpt elkaar.

Hoofdstuk 2. Inhoudelijke agenda 2023.

Onderwijsontwikkeling

In dit hoofdstuk wordt met name ingezoomd op de gezamenlijke agenda.

De scholen ontwikkelen schoolbegrotingen die voortvloeien uit de ambitieplannen. Deze zijn ontwikkeld aan de hand van een afgesproken format. Met behulp van deze tool kunnen schoolleiders de ontwikkelstappen van hun school/scholen doelgericht formuleren. Eventuele versnellingsvragen ter stimulering van de schoolontwikkeling, zijn als onderdeel opgenomen in de schoolbegroting. De schoolbegrotingen worden in de medezeggenschapsraden van de school behandeld.

We werken aan de nieuwe Koers. Op stichtingsniveau en op schoolniveau. Hiertoe worden de volgende stappen gezet:

Terugblik op onderwijskwaliteit	Leerkrachten. Interne begeleiding en schoolleiders	Sept/okt 2022
Brede verkenning van de omgeving, relevant voor de toekomst van het onderwijs	Ouders, leerkrachten, schoolleiders	November 2022
Leerlingenpanel over hun toekomst en wat dat betekent voor het onderwijs	Leerlingen en leerkrachten	November/december 2022
GMR in gesprek over de identiteit	Ouders en leerkrachten	6 december 2022
Conceptversie	Bestuurder/koersoverleg	Januari/februari 2023
Brede stakeholdersreflectie	VO, kdv, passend onderwijs, gemeenten	Februari/maart 2023
Definitief concept en Besluitvorming	Bestuur/ schoolleiding/ GMR en RVT	Maart/mei 2023

2.1. Jaaragenda 2023

Op onze gezamenlijke agenda staan de volgende punten:

Identiteit Ikjijwij, nieuwsgierig naar de toekomst

- Elke school heeft geregeld overleg met leerlingen over schoolontwikkeling (meet up/panel).
- Ikjijwij in relatie tot nieuwe wetgeving Burgerschapszin. De visie Ikjijwij heeft veel raakvlakken met de nieuwe wetgeving in relatie tot Burgerschapszin. De implementatie wordt onderdeel van de zelfevaluaties.
- Ontwikkelen nieuwe Koers met stakeholders.
- Ook in 2023 houden we op alle scholen een Ikjijwij-week.
- GMR toekomstbestendig: passend binnen de identiteit van de Scholengroep Veluwezoom. Formeren van een ontwikkelteam die dit voorbereidt.

Onderwijs en ontwikkeling

- Leeropbrengsten van scholen groeien. We hebben hoge leerresultaten voor ogen, het gemiddelde per schoolgroep is waar we aan werken.
- Ontwikkelen zelfevaluaties: aan de slag met input Expertis.
- Tijdelijk uitbreiden (in principe drie jaren) met een kwaliteitsmedewerker ter ondersteuning van bovenstaande (extra kosten 60.000 euro per jaar).
- Reviewteam bezoekt elke school en onderzoekt een leerlingenbelofte van de school.
- Overstappen op een nieuw leerlingvolgsysteem: Leerling in Beeld.
- Samenwerken op de Zeven Werelden van Techniek.
- Extra impuls voor bewegingsonderwijs in het kader van een subsidie.
- Onderwijs wordt de komende jaren inclusiever, we kijken hoe we dit samen kunnen ontwikkelen.
- Versnellen leergroei met behulp van onderbouwde interventies (NPO/ versnelling)
- Onderzoek en afronding fusie twee basisscholen.
- Inzet NPO-middelen: streven is het verlengen inzet NPO-formatie voor de toegestane schooljaren. (Ministerie verlengt inzet tot augustus 2025.)

Ouders, leerlingen stakeholders

- Heroriëntatie op de inrichting/werking van de GMR. (zie onderdeel ikjijwij)
- Leerlingenpanels op alle scholen.
- Ouders/verzorgers en leerlingen betrekken bij de ontwikkeling van Koersplan en de ambitieplannen van de scholen.
- Tevredenheidspeilingen ouders, leerlingen en leerkrachten

Samenwerken

- Werken aan de netwerkorganisatie, intern en extern.
- Partnerschap met de HAN, waar we samen verantwoordelijk zijn voor het opleiden van nieuwe medewerkers.
- Passend Onderwijs, het regioplan: focus op meer inclusie.
- Doorstroomprojecten naar het voortgezet onderwijs met het Rhedens en PCBO.
- Samen met de gemeente: kansengelijkheid bevorderen, huisvestingsplanning toekomstbestendig.
- In de scholen de IKC-ontwikkeling.
- Politieke bijeenkomst gemeenten Rheden en Rozendaal.
- Nieuwe koers, betekent dat nieuwe kenniskringen?

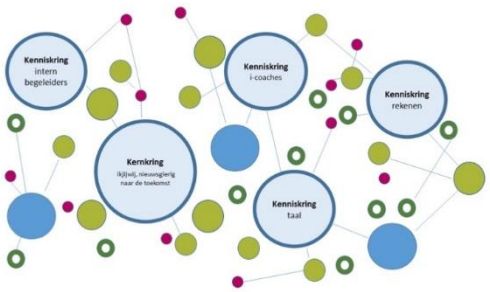

Schematische weergave van onze netwerkorganisatie

Speerpunten, personeelsontwikkeling

- Organisatieontwikkeling in relatie tot de koersontwikkeling.
- On-boarding programma. Uitbreiden leerkrachtcoaches en begeleiden nieuwe leerkrachten. Extra investering € 30.000.
- Potentieelscan met gebruik van competentieprofielen als ontwikkelperspectief.
- Opleiding en ontwikkeling, waaronder starten met een Scholengroep Academie.
- Schoolleidersopleiding en herregistratie.
- Medewerkers vinden en binden.
- Verder terugdringen van het verzuim. Na een stijging in 2022 weer de dalende lijn herpakken door de deskundigheid in de preventie van verzuim te vergroten.

Financiën en huisvesting 2023

- Afronding van de IHP en de nieuwe voorziening Onderhoud. Met behulp van een nieuw systeem realiseren we de planning van het Integraal Huisvestingsplan van de gemeente. Dit leidt tot een nieuwe voorziening die exact is onderbouwd. Ook kunnen we nu vaststellen wat de jaarlijkse dotatie aan deze voorziening hoort te zijn.
- In het uitvoeringsplan dat in het kader van het Integrale Huisvestingsplan samen met gemeente en schoolbesturen is ontwikkeld, staat voor de Scholengroep Veluwezoom een aantal projecten in de eerste planperiode van vier jaar. Het gaat dan om: nieuwbouw/vernieuwbouw Wensvogel in relatie tot mogelijke fusie, de beoogde verhuizing van 't Sterrenbos naar het gebouw van LeerRijk en de uitbreiding van Daalhuizen. Een en ander is verwerkt in de nieuwe voorziening. Van elk project wordt een exacte businesscase gemaakt.
- Investeren in zonnepanelen/verduurzaming.
- Goed monitoren van alle aanvullende budgetten en opnieuw vaststellen omvang versnellingsvragen voor de komende jaren. Door substantiële extra middelen die we de afgelopen jaren hebben ontvangen hebben scholen minder behoefte gehad een beroep te doen op de versnellingsvragen. De afbouw van de reserve gaat niet volgens wens. De aanpak afbouw reserve wordt opnieuw vastgesteld.
- Ontvlechten twee gebouwen met de gemeente Rheden.

Versnellingsvragen 2023 (een tijdelijke besteding met duurzaam effect)

- Onderwijskundige aanpassingen in gebouwen, tweede ronde.
- Stimulering innovatieve projecten in de scholen.
- Impuls teamontwikkeling voor 2023. Scholen maken hiertoe plannen. 1 van de vier scholen heeft aanvullend de subsidie Basisvaardigheden ontvangen.
- Opnieuw vaststellen van afbouw overtollige middelen: In ieder geval voor 2023 de 30% verhoging op energie uit de algemene reserve nemen (circa € 43.000).
- Boventallige leerkrachten: onder andere in verband met terugloop inkomsten PassendWijs zoals vorig jaar.



't Sterrenbos: onvoorwaardelijk samen, kinderen stralen!

Op 't Sterrenbos werken wij in units. Binnen deze unit krijgen onze kinderen ondersteuning, stimulatie en verrijking van deskundige en bevlogen professionals. We bieden onderwijs en ondersteuning op maat afgestemd op het tempo van het kind. En daarnaast bieden wij als 't Sterrenbos volledig de ruimte om talenten te ontdekken en verder te ontwikkelen.



Prinses Margriet

De Prinses Margriet is een Daltonschool. Wij staan voor een brede vorming die bijdraagt aan een sterke persoonsontwikkeling. Wij doen dit door te werken aan de 5 Dalton pijlers; verantwoordelijkheid, zelfstandigheid, samenwerking, reflectie en effectiviteit. Onze focus ligt dit jaar op taal en rekenen. Door de expliciete directe instructievaardigheden te versterken en te werken aan verbetering van analyse van de resultaten en het afstemmen van het aanbod, willen we meer uit ons onderwijsaanbod halen en onze doelen behalen. Daarnaast stimuleren wij de nieuwsgierigheid naar de ander en de wereld middels de aanpak van onze DaVinci-methode.



Rheder Enk

Wij werken verder aan passend en doelgericht onderwijs en willen ons gehele gebouw hierbij betrekken, zodat iedere ruimte een functie heeft in onze rijke leeromgeving. Wij verbreden en verrijken ons onderwijs steeds meer om zo nauw mogelijk aan te sluiten bij iedere leerling. Talentontwikkeling integreren wij verder in ons onderwijs, waarbij leerlingen met een verdiepings-/verrijkingsvraag onderzoekend leren aan de hand van een eigen leerdoel. Leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte krijgen extra onderwijs op bijvoorbeeld taal en rekenen. Daarnaast geven wij ons burgerschapsonderwijs explicieter vorm, waarbij we de omgeving en de gemeente Rheden betrekken.

Hoofdstuk 3, Financiële Begroting

Bestaande afspraken: het allocatiemodel

3.1. Nieuwe bekostigingssystematiek

Met ingang van het kalenderjaar 2023 wordt door DUO een nieuwe bekostigingssystematiek ingevoerd. De bekostiging wordt voor een kalenderjaar toegekend, niet meer voor een schooljaar. Verder wordt de bekostiging vereenvoudigd: minder variabelen zoals de GGL, onderbouw, bovenbouw etc.
De teldatum is voortaan 1 februari in plaats van 1 oktober.
Om eventuele grote schommelingen te compenseren wordt landelijk een overgangsregeling getroffen.

3.2. Basisbekostiging en overgangsregeling

Het onderscheid tussen personeel en materieel wordt niet langer gemaakt: scholen ontvangen een vast bedrag per leerling en een vast bedrag per school.
In het bedrag per leerling is ook een bedrag werkdrukmiddelen inbegrepen.
Van de basisbekostiging wordt 12.5% toegekend aan de schoolbegroting..
Dit percentage is gebaseerd op het oude allocatiemodel, waarbij het aandeel van de scholen is uitgedrukt in verhouding tot de personele en materiële baten.
Het overige deel, 87.5% van de baten, wordt toegerekend aan de bovenschoolse begroting voor de formatie en bovenschoolse budgetten.
De overgangsregeling is bedoeld om eventuele nadelen van de nieuwe bekostigingssystematiek zacht te laten landen. De overgangsregeling duurt drie jaar, waarbij resp. 75, 50 en 25% van het nadeel wordt gecompenseerd.

3.3. Extra bekostiging

Hier vinden we enkele subsidies uit het 'oude' systeem, die gehandhaafd blijven:
- Kleine scholentoeslag.
- Onderwijsachterstandenbestrijding.
- Professionalisering.

Deze baten worden volledig aan de bovenschoolse begroting toegevoegd, aangezien de personele kosten bovenschools genomen worden.

3.4. NPO-middelen

De NPO-regeling duurt tot 31 juli 2023. De bestedingsperiode is verlengd tot 31 juli 2025.
De NPO-baten worden volledig aan de bovenschoolse begroting toegevoegd. De besteding gebeurt op de school waarop we de bekostiging ontvangen.
De materiële uitgaven die de scholen doen met betrekking tot NPO worden vanuit de bovenschoolse begroting bekostigd. Ook wordt binnen de plannen van de scholen veel gebruik gemaakt van extra personeel. Deze personele kosten worden bovenschools genomen.

3.5. Aanvullende subsidies

Enkele scholen hebben subsidie aangevraagd voor Verbetering Basisvaardigheden.
De subsidie is inmiddels aan één school toegekend voor een bedrag van € 55.000.
Het bestedingsplan van deze subsidie moet begin 2023 worden ingediend.

3.6. Vaststellen budget versnellingsvragen komende jaren

De versnellingsvragen zijn enkele jaren geleden ingevoerd met als doel het eigen vermogen af te bouwen. Het idee was om vijf jaar lang een tekort van € 200.000 per jaar te begroten, waardoor na vijf jaar het eigen vermogen € 1 miljoen lager zou zijn.
In de praktijk is het gebleken dat de afbouw van de reserves met behulp van deze versnellingsvragen onvoldoende is gerealiseerd. Aanvullende plannen worden gemaakt.

De komende jaren zal worden ingezet op extra uitgaven met betrekking tot:

- Huisvesting: verduurzaming, isolatie, onderwijskundige aanpassingen.
- Personeel: (boven)formatieve inzet, waardoor de resterende NPO-middelen worden besteed.
- Algemeen: minder voorzichtig begroten, bijvoorbeeld door transitievergoedingen niet te begroten, waardoor mogelijk een beroep op de algemene reserve wordt gedaan.
- Strategische financiële planning.

3.7. Treasury, meerjarenonderhoudsplanning en verduurzaming

Treasury
In het afgelopen jaar is na jaren van lage tot zelfs negatieve rente het rentebeleid gewijzigd. Actueel ontvangen we weer een kleine positieve rente op de spaartegoeden.
De ingezette koers om vanuit het treasurybeleid te investeren in de verbetering van de onderwijskundige ruimtebehoefte en verduurzaming van gebouwen wordt voortgezet. Deze aanpassingen stimuleren de onderwijsontwikkelingen.
De investeringen in gebouwen zijn en worden rechtstreeks gekoppeld aan:

1. Onderwijskundige versnellingsvragen;
2. Verduurzaming;
3. Renovatie van gebouwen vanuit het voorgenomen IHP en uitvoeringsovereenkomst waarbij het deel verbetering van onderwijskundige ruimtebehoefte onder deze projecten kunnen vallen.

IHP
Samen met de gemeente Rheden is het Integraal Huisvestingsplan geconcretiseerd in een uitvoeringsprogramma voor de komende jaren.

Dit maakt het mogelijk om voor de gebouwen de MJOP's te actualiseren en gepland vervangend onderhoud te koppelen aan het geplande uitvoeringsjaar voor renovatie of (ver)nieuwbouw.
Voor de stichting komt een aantal gebouwen in aanmerking voor (ver)nieuwbouw. Bij nieuwbouwprojecten kan en mag de stichting in verduurzaming mee investeren.
Voor 2023 staat vanuit de gemeentelijke begroting een voorbereiding upgrade gepland voor het Leerrijk met uitvoering in 2024 en kan voor de Wensvogel gestart worden met de voorbereiding van nieuwbouw (gepland in 2025/2026). Voor Daalhuizen wordt de noodzakelijke uitbreiding middels meerdere scenario's onderzocht.

Deze kosten worden in de vorm van een voorbereidingskrediet door de gemeente vergoed. Dit voorbereidingskrediet is nodig voor de initiatief- en ontwerpfase. Zo hebben wij voldoende middelen en tijd om de (ver)nieuwbouwplannen voor te bereiden.

Voor Daalhuizen wordt de noodzakelijke uitbreiding middels meerdere scenario's onderzocht. De verwachting is dat basisschool Daalhuizen in twee stappen wordt aangepakt:
1) oplossen van capaciteitsprobleem;
2) verbeteren van de hoofdlocatie en dependance.
In de planning en de verdeling van de financiële middelen van het uitvoeringsprogramma IHP Rheden zijn zowel de voorbereidingskosten als ook uitvoeringskosten opgenomen.

Het gepland vervangend onderhoud, verduurzaming en eventuele investeringen worden zoveel mogelijk gecombineerd ingezet als bijdrage vanuit het schoolbestuur. Deze aanpak wordt met de accountant besproken in het kader van de jaarrekening.

MJOP en voorziening
De voorziening huisvesting is in 2017 ingericht. Vanuit deze voorziening wordt het vervangend onderhoud verricht. De voorziening is opgezet aan de hand van de meerjarenonderhoudsplanning voor de komende 20 jaren. Door de afspraken uit het IHP kan het noodzakelijke vervangend onderhoud aangepast worden zodra het schoolgebouw ouder is dan 40 jaar. Na een levensduur van 40 jaar wordt een schoolgebouw opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Het MJOP is nu afgestemd op het uitvoeringsprogramma van de gemeente.

Per gebouw dient de voorziening op basis van de componentenbenadering opgebouwd te zijn en is het beleid afgestemd op het IHP waarbij het schoolbestuur geen levensduurverlengend onderhoud verricht. Daarnaast wordt het totaal aan BVO teruggebracht als gevolg van de planning om 't Sterrenbos terug te geven aan de gemeente op het moment dat nieuwbouw van de Wensvogel is gerealiseerd.
Vanuit de aangepaste planning is in eerste instantie voor de gehele stichting een bedrag van € 5.18 miljoen benodigd t/m 2042. Met deze vorm van MJOP's bereidt de stichting zich ook voor op de nieuwe richtlijnen van de inspectie.

De volgende belangrijke zaken staan voor uitvoering in 2023 gepland:

- In de investeringsbegroting is € 50.000 voor verduurzamingsmaatregelen op de Koningin Emmaschool opgenomen (doorgeschoven vanuit 2022).
- 5 scholen komen in aanmerking voor onderwijskundige aanpassingen, voor een totaalbedrag van € 140.000.
- Uitvoering installatiegedeelte SUVIS (verbetering binnenklimaat in combinatie met groot onderhoud Lappendeken (€ 415.000).
- Vanuit het uitvoeringsprogramma IHP zijn de onderstaande onderdelen gepland en vanuit de gemeente bekostigd:
    - Onderzoek en realisatie uitbreiding Daalhuizen
    - Initiatief en ontwerp voor upgrade Leerrijk als toekomstige huisvesting voor 't Sterrenbos
    - Initiatief en ontwerp voor nieuwbouw de Wensvogel.

3.8. Begroting 2023 en het meerjarenperspectief 2023-2027

Baten

Rijksbaten
De rijksbaten van 2023 worden hoofdzakelijk bepaald door de leerlingtelling op 1 februari 2022. Deze baten zijn toegekend aan het kalenderjaar 2023.
De NPO-baten zijn nog wel schooljaargebonden; deze subsidie stopt per 1 augustus 2023.
Van het samenwerkingsverband worden aanmerkelijk minder baten ontvangen: in 2022 was dit nog € 246.000, in 2023 wordt dit € 117.000.

Overige baten
Hieronder vallen de baten van de gemeente, huurinkomsten, detacheringsinkomsten, ouderbijdragen, inkomsten TSO en diverse kleinere projectsubsidies.

Bovenschoolse verrekeningen met de scholen (#8225).
De scholen ontvangen van de stichting € 30 per leerling voor de tussenschoolse opvang. Daarnaast ontvangen twee scholen een bovenschoolse exploitatiebijdrage van in totaal € 27.000; de reden hiervan is dat deze scholen met bijzondere omstandigheden te maken hebben, waardoor het ondoenlijk is om een sluitende begroting op te stellen.

Rozendaal
Het aandeel van de Dorpsschool in de VVE is 57%. Afgerond is dit € 50.000 in 2023; dit bedrag staat onder de post huur (#4301).



De Lappendeken

"Kinderen die hoog betrokken zijn en zich verbonden voelen met hun leerproces". Dit vinden wij op De Lappendeken heel belangrijk en hier zijn we al een eind mee op weg. School als een betrokken community waarin iedereen zich veilig voelt en gezien wordt. Dus bouwen we daar steeds weer verder aan met kinderen, team en ouders. Dit jaar ligt voor ons het accent op het optimaliseren van instructies, verdieping in hoe we kinderen nog beter kunnen volgen en verder uitbreiden van het 'binnen & buiten leren.



Kunst en Cultuur op ODS Daalhuizen

Kunst en cultuur spreken leerlingen op een andere manier aan dan de reguliere 'lessen'. Het helpt ze om hun eigen gevoelens beter te begrijpen. Ze krijgen een beeld van de wereld om hen heen, met al zijn aspecten, en hun eigen positie in die wereld. Kunst helpt leerlingen om zichzelf te leren kennen, zodat ze later goed beslagen ten ijs komen. Bovendien daagt cultuur leerlingen uit om op een andere manier te leren. Je kunt leren met je hoofd, je handen en je hart. Als wij leerlingen écht iets wilt leren, moeten we daar hoofd, hart én handen bij betrekken.

Vervangingspool Scholengroep
De eigen vervangingspool bevat momenteel ongeveer 5 fte leerkracht. Deze medewerkers worden door PON ingezet op vervanging bij de aangesloten besturen. Bij inzet buiten de Scholengroep worden de loonkosten gedeclareerd. We houden rekening met een loonkostenbedrag van € 438.000.
De Scholengroep is vanaf 1 januari 2022 Eigen Risico Drager voor de ziektevervanging. Dat betekent dat we daarvoor niet langer voor alle vervanging verzekerd zijn bij het vervangingsfonds. In plaats daarvan betalen wij de eerste 6% van de vervangingen zelf, boven de 6% zijn we verzekerd voor de kosten van de vervanging.

Voorziening groot onderhoud
Uit het onlangs geactualiseerde MJOP blijkt dat de jaarlijkse dotatie aan de voorziening gehandhaafd kan blijven op € 281.875.

Signaleringswaarde eigen vermogen
Met ingang van verslagjaar 2020 wordt de hoogte van de reserves toegelicht. Volgens de berekeningsmethodiek van OCW ligt de signaleringswaarde van Veluwezoom op ca. € 2.4 miljoen. Dit wordt verder toegelicht bij de kengetallen.

Transitievergoedingen
Hoewel de hoogte van dit bedrag lastig in te schatten is wordt voorlopig uitgegaan van € 25.000 voor 2023.

Meerjarenbegroting
In overleg met de scholen is de begroting 2023 beleidsrijk gemaakt, binnen de geldende kaders. Wensen die niet binnen de reguliere begroting pasten, zijn beoordeeld om als versnellingsvraag in aanmerking te komen, zie bijlage 2.
De begroting voor de jaren 2023 en verder, is doorgerekend op basis van de leerlingenprognoses. De rijksbaten zijn daarvan afgeleid. De personele lasten vormen de sluitpost; de hoogte hiervan is toegerekend naar een tekort van € 200.000 per jaar.

Indexering baten en lasten
In de begroting wordt geanticipeerd op een indexering van 2% van de loonkosten: dit wordt zowel in de baten als de lasten gecorrigeerd, een bedrag van € 200.000.

Meerjarenbegroting

Leerlingaantal	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal leerlingen	1.728	1.808	1.796	1.829	1.847	1.847	1.847
Mutatie	0,5%	4,6%	-0,7%	1,8%	1,0%	0,0%	0,0%

Exploitatie	Realisatie 2021	Prognose 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Rijksbijdragen	12.992.214	14.470.680	14.699.885	13.810.888	13.987.472	13.981.051	13.986.853
Overige baten	545.497	479.202	422.885	402.807	402.807	402.807	402.807
Totaal baten	13.537.711	14.949.882	15.122.770	14.213.695	14.390.279	14.383.858	14.389.660
Personeelslasten	10.646.063	11.953.599	12.888.926	12.055.859	12.235.177	12.229.623	12.288.184
Afschrijvingen	403.276	389.698	447.438	438.429	435.696	434.829	382.070
Huisvestingslasten	869.514	891.178	952.565	869.813	869.813	869.813	869.813
Overige lasten	1.303.482	1.257.649	1.233.842	1.049.593	1.049.593	1.049.593	1.049.593
Totaal lasten	13.222.335	14.492.124	15.522.770	14.413.695	14.590.279	14.583.858	14.589.660
Saldo baten en lasten	315.376	457.758	-400.000	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
Financiele baten	680	0	0	0	0	0	0
Financiele lasten	10.942	7.328	0	0	0	0	0
Financieel resultaat	-10.262	-7.328	0	0	0	0	0
Nettoresultaat	**305.114**	**450.430**	**-400.000**	**-200.000**	**-200.000**	**-200.000**	**-200.000**

Vanaf 2021 wordt in vijf jaren € 200.000 negatief begroot in verband met het deels afbouwen van de algemene reserve. In de basis is de meerjarenbegroting sluitend; de uitgaven met betrekking tot versnellingsvragen worden afzonderlijk gemonitord en bij de resultaatbestemming onttrokken aan de bestemmingsreserve versnellingsvragen.

3.9. Leerlingenaantallen en prognoses

Aantal leerlingen
De peildatum in het onderwijs was altijd 1 oktober. Voorheen was dat de datum die de bekostiging bepaalde. Inmiddels is dat 1 februari geworden. Om een vergelijk te maken met andere jaren zetten we het huidige leerlingenaantal af tegen die van vorig jaar 2021.
Het aantal leerlingen op 1 oktober 2022 is 1717. Het aantal leerlingen op de basisscholen is 1630 en op de speciale basisschool is dat 87.
Het aantal leerlingen op 1 oktober 2021 was 1728, reguliere scholen 1637 en op de sbao 91 leerlingen.

De verdeling over de leerjaren van alle scholen, exclusief sbao, op peildatum 1 oktober 2022, wordt aangegeven in de grafiek hieronder. Daar is zichtbaar dat het aantal leerlingen in groep 8 iets lager is dan die in groep 2, wat betekent dat we een stabiele organisatie zijn waar enige groei waarschijnlijk is. Dat is belangrijk voor onze leerkrachten en leerlingen.

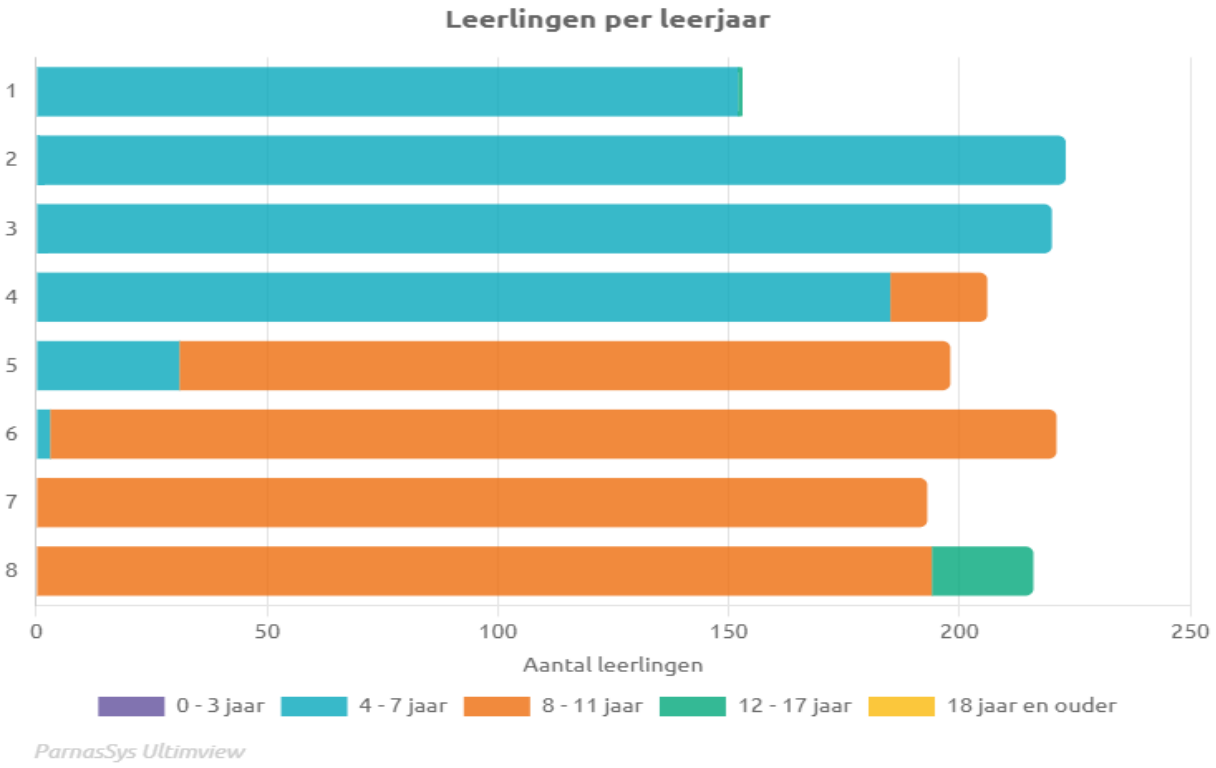



De Wensvogel

Door middel van professionalisering van het team, en het betrekken van ouders en leerlingen bij het onderwijs op onze school en de peuteropvang, zetten we toekomstgerichte stappen. Daarbij staan onze leerlingen en hun onderwijsbehoefte centraal en zorgen we voor een (taal)rijke leeromgeving. We maken werk van kansengelijkheid door alles uit het nieuwsgierige kind te halen wat er in de basis al in zit.



Obs De Expeditie

Buiten leren staat ook in 2023 centraal op de Expeditie. We blijven ons ontwikkelen in het aanbieden van lesactiviteiten op het schoolplein en in de omgeving van de school. Kinderen zijn dagelijks op het plein of om instructies te volgen of om nieuwe lesstof te verwerken. We combineren daarmee de voordelen van bewegend leren, buiten leren is gezond en de kinderen komen in aanraking met de wereld om hen heen. Daarnaast staat 2023 in het teken van rekenen en taal op de Expeditie. We integreren de nieuwsgierigheid en het leesplezier in de aanpak van onze DaVinci-methode.



De Kameleon

Doordat de leerkrachten oog hebben voor de leerlingen is Basisschool de Kameleon is een plek waar leerlingen zich veilig voelen en optimaal tot ontwikkeling kunnen komen. Vanuit dit oogpunt wordt het onderwijs vormgegeven en worden kinderen betrokken bij hun eigen leerproces. Daarnaast is er het afgelopen jaar ook ingestoken op het verbreden van de leefwereld van leerlingen. Daarmee krijgen de leerlingen handvatten om ons motto waar te maken: Kameleon kleur je wereld!

Leerlingaantallen	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Daalhuizen	423	441	430	440	440	440
Kameleon	130	139	166	180	180	180
Dorpsschool Rozendaal	229	242	240	240	240	240
Velp/Rozendaal	**782**	**822**	**836**	**860**	**860**	**860**
Rheder Enk	218	238	235	240	240	240
Lappendeken	111	116	108	108	108	108
Rheden/De Steeg	**329**	**354**	**343**	**348**	**348**	**348**
Emmaschool	153	160	160	160	160	160
Wensvogel	113	112	108	110	113	113
LeerRijk	45	44	44	44	44	44
De Expeditie	57	61	82	90	95	95
Prinses Margrietschool	158	161	162	163	164	164
Dieren e.o.	**526**	**538**	**556**	**567**	**576**	**576**
sbao Sterrenbos	91	94	94	94	94	94
Totaal	**1728**	**1808**	**1829**	**1869**	**1878**	**1878**
Verschil t.o.v. vorig jaar	8	80	21	40	9	0
%	0,5%	4,6%	1,2%	2,2%	0,5%	0,0%

Formatie (fte) *	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
DIR	10,26	9,05	8,80	8,80	8,80	8,80	8,80
OP	105,08	107,93	111,59	112,47	112,47	112,47	109,90
OOP	16,46	19,59	20,97	20,97	20,97	20,97	20,97
Totaal	131,80	136,57	141,36	142,24	142,24	142,24	139,67
* gemiddelde formatie per jaar							

Deze formatie betreft de gemiddelde formatie gedurende het jaar. De toename in 2021, 2022 en 2023 wordt verklaard door (tijdelijke) formatie op NPO-middelen.

Investeringsbegroting

Investeringsbegroting	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aanpassing gebouwen							
Algemeen	7.756						
Daalhuizen		2.179					
Sterrenbos	32.994						
Rheder Enk	14.850						
Totaal Algemeen	**55.600**	**2.179**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onderwijskundige aanpassingen							
Margriet				20.000			
Daalhuizen			40.000				
Kameleon			20.000				
Emma			20.000				
Dorpsschool Rozendaal			30.000				
Rheder Enk / Kroeseboom			30.000				
t Sterrenbos				20.000			
Totaal ond.aanpassingen	**0**	**0**	**140.000**	**40.000**	**0**	**0**	**0**
TOTAAL GEBOUWEN	**55.600**	**2.179**	**140.000**	**40.000**	**0**	**0**	**0**
Inventaris en apparatuur							
Inventaris en apparatuur	0	1.400					
Meubilair	13.552	7.838	45.000				
ICT	162.322	240.469	344.600	200.000	200.000	200.000	200.000
Leermiddelen	23.818	27.731	164.100	60.000	60.000	60.000	60.000
TOTAAL INVENTARIS EN APPARAT	**199.692**	**277.438**	**553.700**	**260.000**	**260.000**	**260.000**	**260.000**
Overige MVA							
Overige MVA	20.629	0	0	0	0	0	0
TOTAAL OVERIGE MVA	**20.629**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal investeringen	**275.921**	**279.617**	**693.700**	**300.000**	**260.000**	**260.000**	**260.000**
Totaal investeringen cumulatief	**5.780.260**	**6.059.877**	**6.753.577**	**7.053.577**	**7.313.577**	**7.573.577**	**7.833.577**

Meerjarenbalans

Uit bovenstaande meerjarenbegroting en investeringsbegroting volgt onderstaande meerjarenbalans.

Vanwege negatief begrote resultaten daalt het eigen vermogen in de komende jaren.

Balans	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Materiele Vaste Activa	1.842.143	1.750.000	1.996.262	1.857.833	1.682.137	1.507.307	1.385.238
Totaal vaste activa	1.842.143	1.750.000	1.996.262	1.857.833	1.682.137	1.507.307	1.385.238
Vorderingen	682.271	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000
Liquide middelen	3.783.346	4.936.755	4.290.493	4.228.922	4.204.618	4.179.448	4.101.517
Totaal vlottende activa	4.465.617	5.136.755	4.490.493	4.428.922	4.404.618	4.379.448	4.301.517
Totaal activa	**6.307.760**	**6.886.755**	**6.486.755**	**6.286.755**	**6.086.755**	**5.886.755**	**5.686.755**
Algemene reserve	1.050.001	1.050.000	1.050.000	1.050.000	1.050.000	1.050.000	1.050.000
Bestemmingsreserves	3.086.325	3.536.755	3.136.755	2.936.755	2.736.755	2.536.755	2.336.755
Eigen vermogen	4.136.326	4.586.755	4.186.755	3.986.755	3.786.755	3.586.755	3.386.755
Voorzieningen	735.956	800.000	800.000	800.000	800.000	800.000	800.000
Kortlopende schulden	1.435.478	1.500.000	1.500.000	1.500.000	1.500.000	1.500.000	1.500.000
Totaal passiva	**6.307.760**	**6.886.755**	**6.486.755**	**6.286.755**	**6.086.755**	**5.886.755**	**5.686.755**

Signaleringswaarde eigen vermogen, kengetallen en kasstroom
Met ingang van het verslagjaar 2020 hanteert de inspectie voor het eerst de 'signaleringswaarde voor mogelijk bovenmatig eigen vermogen'. Voor Veluwezoom is de signaleringswaarde ongeveer € 2.4 miljoen.
De signaleringswaarde is niet bedoeld als harde norm, maar als startpunt voor een gesprek met de inspectie. Van Veluwezoom wordt verwacht om het gesprek aan te gaan met de interne belanghebbenden, RvT en GMR.
Verder is een onderbouwing van het eigen vermogen noodzakelijk: dit kan door middel van een bestedingsplan. Dit kan vervolgens worden opgenomen in de meerjarenbegroting.
Bovendien wordt vanaf het verslagjaar 2020 een onderbouwing gevraagd van de reserves in het jaarverslag.

In deze meerjarenbegroting wordt het eigen vermogen afgebouwd met € 200.000 per jaar. Daarnaast is in 2023 sprake van een eenmalig negatief resultaat van € 200.000 als gevolg van de doorlopende NPO-uitgaven na 1 augustus 2023, terwijl de bekostiging NPO op die datum eindigt. Dit samen leidt tot een eigen vermogen van € 3.4 miljoen eind 2027, ca. € 1.000.000 boven de signaleringswaarde.

Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot een hogere voorziening; daarom is er nu voor gekozen om niet het gehele "bovenmatig" eigen vermogen in te zetten voor versnellingsvragen.

Signaleringswaarde	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
AW gebouwen * 0,5 * 1,27	307.971	317.500	317.500	317.500	317.500	317.500	317.500
Boekwaarde resterende MVA	1.418.111	1.310.000	1.310.000	1.310.000	1.310.000	1.310.000	1.310.000
Totale baten * 0,05	676.886	747.494	756.068	710.685	719.514	719.193	719.483
Totaal signaleringswaarde	**2.402.968**	**2.374.994**	**2.383.568**	**2.338.185**	**2.347.014**	**2.346.693**	**2.346.983**
Publiek eigen vermogen	4.136.326	4.586.755	4.186.755	3.986.755	3.786.755	3.586.755	3.386.755
"Bovenmatig" eigen vermogen	1.733.358	2.211.761	1.803.187	1.648.570	1.439.741	1.240.062	1.039.772
Kengetal reservepositie	**1,72**	**1,93**	**1,76**	**1,71**	**1,61**	**1,53**	**1,44**

Kengetallen	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Solvabiliteit 2 (>30%)	77,24%	78,22%	76,88%	76,14%	75,36%	74,52%	73,62%
Weerstandsvermogen (>5%)	30,55%	30,68%	27,69%	28,05%	26,31%	24,94%	23,54%
Liquiditeit (>0.75)	3,11	3,42	2,99	2,95	2,94	2,92	2,87
Rentabiliteit (>0%)	2,25%	3,01%	-2,65%	-1,41%	-1,39%	-1,39%	-1,39%
Reservepositie (>1)	1,72	1,93	1,76	1,71	1,61	1,53	1,44

Kasstroom

Kasstroom	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Beginstand liquide middelen	3.435.115	3.783.346	4.936.755	4.290.493	4.228.922	4.204.618	4.179.448
Saldo baten en lasten	315.376	457.758	-400.000	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
Afschrijvingen	403.276	389.698	447.438	438.429	435.696	434.829	382.070
Mutaties voorzieningen	-125.009	64.044	0	0	0	0	0
Mutaties vorderingen	86.996	482.271	0	0	0	0	0
Mutaties schulden	-46.225	64.522	0	0	0	0	0
Ontvangen interest	680	0	0	0	0	0	0
Betaalde interest	-10.942	-7.328	0	0	0	0	0
Investeringen	-275.921	-297.556	-693.700	-300.000	-260.000	-260.000	-260.000
Vrijval Financiele Activa	0	0	0	0	0	0	0
Eindstand liquide middelen	**3.783.346**	**4.936.755**	**4.290.493**	**4.228.922**	**4.204.618**	**4.179.448**	**4.101.517**

Risico's en onzekerheden:

- Op dit moment is de fusie LeerRijk en de Wensvogel in onderzoek. We streven ernaar deze fusie per 1 augustus 2023 te realiseren. Het verwerven van fusiefaciliteiten is onderhevig aan allerlei voorwaarden. Dit brengt enig risico met zich mee en zal worden uitgewerkt in de Fusie Effect Rapportage.

Bestuursverslag (jaarverslag)

behorende bij
Financieel jaarverslag 2022

Scholengroep Veluwezoom
Stichting voor openbaar primair onderwijs



Goedkeurende verklaring Raad van Toezicht dd. 6 juni 2023
Vastgesteld door het College van Bestuur dd. 7 juni 2023

Inhoudsopgave

1	Aanbieding	3
2	Bestuursverslag	5
2.1	Juridische structuur	5
2.1.2.	Kernactiviteiten	7
2.1.3	Het basisonderwijs van Scholengroep Veluwezoom, strategische visie 2019-2023	9
2.2	Verslag van de agenda 2022	10
2.2.1.	Onderwijs en kwaliteit	10
2.3	Belangrijkste kenmerken van het gevoerde financiële beleid	20
2.4	Financiën op balansdatum	21
2.4.1	Gang van zaken gedurende het verslagjaar	23
2.5.	Continuïteitsparagraaf	26
2.5.1.	Ontwikkeling leerlingenaantallen en marktaandeel	26
2.5.2.	Meerjarenexploitatie	28
2.5.3.	Meerjarenbalans	30
2.5.4.	Overzicht personele bezetting 2022	33
2.5.5.	Risicobeheersingssysteem	33
2.5.5.1.	Belangrijkste risico’s en onzekerheden	33
2.5.6.	Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen	36
2.5.7.	Treasuryverslag 2022	36
3	Wat staat voor 2023 op onze agenda	39
3.1.	De werkagenda op de verschillende domeinen in 2023	39
4.	Rapportage toezichthoudend orgaan	40

1. Aanbieding

Jaarlijks werken wij binnen de Scholengroep Veluwezoom met enthousiasme en bezieling aan goed onderwijs. We geven handen en voeten aan onze missie "Ikjijwij, nieuwsgierig naar de toekomst.

In de loop van 2019 is deze missie vastgesteld. We houden vast aan IKJIJWIJ, het is een inspirerende vertaling van het openbaar onderwijs, het versterkt de samenwerking binnen de organisatie en geeft invulling aan een belangrijke competentie voor de toekomst: samenwerken. Ikjijwij zit in ons DNA en is de leefwijze van onze openbare organisatie. In het hart van ons onderwijs zetten wij Nieuwsgierigheid. Scholengroep Veluwezoom biedt u hierbij het rapport inzake de jaarrekening over de periode 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022 aan.

Ikjijwij, nieuwsgierig naar de toekomst!

Nieuwsgierigheid is een motor voor het leren en ontwikkelen. Als je nieuwsgierig bent heb je een open blik, ben je benieuwd naar de ander, naar hoe het zit, wat de volgende stap kan zijn. Vind je de energie en lef om het nog eens te proberen, om op zoek te gaan naar jouw plek in de wereld. Nieuwsgierig naar jezelf, naar je talenten, naar wat jij bij kan dragen. 'ikjijwij, nieuwsgierig naar de toekomst' is een brede voorbereiding op de volgende stap.

Kennis om verder te bouwen, samenwerken, jezelf leren kennen en natuurlijk mooie opbrengsten op taal en rekenen zijn bouwstenen van het onderwijs op de scholen. Met in de kern Nieuwsgierigheid. In ons onderwijs werken wij samen met leerlingen en ouders om alle leerlingen zo goed mogelijk voor te bereiden op hun rol in de toekomst.

In dit document vindt u een beknopte weergave van belangrijke ontwikkelingen van 2022 zoals kwaliteitsontwikkeling, onderzoek naar mogelijke samenwerking met een ander schoolbestuur en de start van de nieuwe Koers 2023-2027. Naast de weergave hiervan bestaat het rapport uit een balans per 31 december 2022 en een exploitatierekening over boekjaar 2022, welke beide zijn voorzien van de nodige specificaties en toelichtingen.
Het rapport inzake de jaarrekening maakt onderdeel uit van het jaarverslag en dient als verantwoordingsdocument van de voorzitter van het College van Bestuur voor Raad van Toezicht, onze stakeholders zoals de GMR, gemeenten en het ministerie van O&W. Dit bestuursjaarverslag wordt voorzien van een accountantsverklaring ingediend bij het ministerie.

Naast de financiële verantwoording doen wij beknopt verslag van de organisatieontwikkeling en wordt een aantal relevante kengetallen weergegeven.

Op onze website www.scholengroepveluwezoom.nl vindt u meer informatie over onze organisatie én de individuele scholen.

Hannelore Bruggeman
Voorzitter College van Bestuur
Scholengroep Veluwezoom

Highlights 2022	Passend binnen de strategie van de stichting werken directeuren en teams continu aan de versterking van de eigen school. Al onze scholen hebben een sprankelend ambitieplan voor de periode 2019-2023. De directeuren, teams en ouders stelden die plannen samen op. Lees verspreid in dit jaarverslag een impressie van highlights uit 2022.

	**De Wensvogel – Dieren** In 2022 hebben we verder ingezet op taal. Taal is de basis van het leren. Woordenschat, technisch lezen en begrijpend lezen worden effectiever en meer leerlinggericht gegeven. We bieden een taalrijke leeromgeving waarin leerlingen samenwerken en ontdekken. We bieden de leerlingen rijke leerervaringen en hebben oog voor de persoon. We werken met rijk ingerichte hoeken met mooie leermiddelen en ervaringen buiten de school om nieuwsgierigheid te bevorderen en leerlingen te stimuleren. Samenwerking en samenhang binnen het team heeft in 2022 ook de nadruk gekregen. De Wensvogel heeft grote stappen gemaakt op de weg naar een professionele team cultuur.

	**De Expeditie - Dieren** Op de Expeditie heeft het onderzoeken, experimenteren en bewegend leren een prominente rol. Door de koppeling van de thema's vanuit de wereldoriëntatie met het taalonderwijs ontstaat er ruimte voor het leren vanuit verwondering. Dit zorgt voor gemotiveerde leerlingen. "Ontdek de wereld en groei", onze slogan, geeft de beweging aan van alle kinderen die meer in verbinding staan met de wereld om hen heen en niet alleen in hun klaslokaal leren, maar ook daarbuiten. Wij willen onze kinderen laten groeien doordat ze op verschillende manieren, met verschillende activiteiten, los van hun klaslokaal kennis vergaren, lesstof verwerken en een onderzoekende houding activeren. Door los te komen van ons klaslokaal willen wij de nieuwsgierigheid naar de wereld om ons heen en naar de toekomst vergroten. Wij zijn ervan overtuigd dat kinderen meer leren als hun nieuwsgierigheid geprikkeld wordt. Als zij op verschillende manieren lesstof voorgeschoteld krijgen en de kans krijgen middels afwisselende werkvormen deze lesstof kunnen verwerken.

2. Bestuursverslag

2.1. Juridische structuur

Scholengroep Veluwezoom is een onderwijsorganisatie voor openbaar onderwijs in de gemeenten Rheden en Rozendaal. 10 basisscholen en 1 speciale basisschool vormen samen de stichting.

Het Openbaar Onderwijs in de gemeente Rheden is verzelfstandigd met ingang van 1 augustus 2006. Vanaf dat moment is de stichting voor openbaar primair onderwijs opgericht. In het bestuurs- en managementstatuut is uitgewerkt op welke wijze bevoegdheden en verantwoordelijkheden in de organisatie zijn neergelegd. Met ingang van 1 januari 2007 is het openbaar onderwijs van de gemeente Rozendaal verzelfstandigd en is de Dorpsschool Rozendaal toegevoegd aan de stichting.

In de jaren 2009 en 2010 is een nieuwe organisatiestructuur ontwikkeld. De Scholengroep Veluwezoom heeft de toezichthoudende en bestuurlijke taken gescheiden. Dit organisatiemodel met een raad van toezicht ging gepaard met een statutenwijziging. De interne besluitvorming is eind 2009 afgerond. In 2011 hebben de gemeenteraden van de gemeenten Rozendaal en Rheden de gewijzigde statuten vastgesteld. Met ingang van 5 juli 2011 is de Raad van Toezicht van kracht geworden.
In verband met de landelijke ontwikkeling van de Governance in het primair onderwijs heeft ook de Scholengroep Veluwezoom haar statuten vernieuwd. Dit proces is in 2018 afgerond.
De Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad bestaat uit twee leden (ouder en leerkracht) van de medezeggenschapsraden van de scholen.

Organisatie, scheiding besturen en toezichthouden

Om tegemoet te komen aan de noodzakelijke scheiding tussen de bestuurlijke en toezichthoudende taken en aan de eis tot slagvaardig besturen is in 2011 de organisatie omgevormd naar een organisatie met een Raad van Toezicht en een College van Bestuur. In 2018 zijn de stichtings-statuten feitelijk hernieuwd.
De organisatie werkt volgens de richtlijnen van code “Goed bestuur”.
Binnen de organisatie staan de missie en visie centraal van waaruit gewerkt wordt op de scholen (door de schooldirecteur) en op stichtingsniveau wordt bestuurd (door het College van Bestuur) en het toezicht wordt uitgeoefend (door de Raad van Toezicht).

Naast het uitvoeren van de statutair vastgestelde taken zoals goedkeuring verlenen aan de begroting en het vaststellen van de jaarrekening en het benoemen van de accountant etc. besteedt de RvT bij het uitoefenen van het toezicht vooral aandacht aan de doelstelling en de maatschappelijke legitimatie van de stichting. Namens de RvT neemt een lid deel aan de Treasurycommissie. Bij het verwerven van nieuwe leden wordt ervoor gezorgd dat kennis en ervaring op de volgende domeinen aanwezig is: juridisch, onderwijskundig, ondernemen en het maatschappelijk veld.

Daarbij staan de volgende punten centraal:

- realiseren van de missie, visie en strategisch beleid van de stichting;
- bewaken van kwaliteit van onderwijsprocessen en –resultaten;
- bewaken van de continuïteit van de stichting, uitgedrukt in aantallen leerlingen, medewerkers en financiën;
- het uitoefenen van goed werkgeverschap ten aanzien van de bestuurder;
- nemen van maatschappelijke verantwoordelijkheid binnen de lokale en regionale omgeving;
- het afleggen van verantwoording.

Het College van Bestuur is integraal verantwoordelijk voor de organisatie. Het rapporteert en legt verantwoording af aan de Raad van Toezicht. Mw. J.E.M. Bruggeman is voorzitter van het College van Bestuur. Zij wordt ondersteund door een compact stafbureau: secretariaat, medewerker HRM en senior-adviseur HRM. Vanaf eind 2016 is het stafbureau versterkt met een externe controller. Ook werkt de Scholengroep Veluwezoom samen met een extern adviseur inzake huisvesting.

De schooldirecteur is *integraal resultaatverantwoordelijk* voor de aan hem/haar toevertrouwde school/scholen. Hij/zij legt verantwoording af aan het College van Bestuur. De school-gebonden medezeggenschapsraden (MR-en) zijn vertegenwoordigd in de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR).
Taak van het College van Bestuur, respectievelijk de schooldirecteur is het informeren, advies/instemming vragen van de GMR/MR over zaken die spelen op algemeen of schoolniveau.

In het jaar 2016 zijn we binnen de Scholengroep Veluwezoom steeds meer gaan werken in onderwijsteams; twee schoolteams vormen samen een onderwijsteam. De directeur Onderwijsteam is directeur van de scholen binnen het onderwijsteam. Een van onze scholen is dermate gegroeid in leerlingenaantal en vormt een zelfstandig onderwijsteam. Met deze inrichting wordt de samenwerking binnen de organisatie versterkt waardoor de innovatiekracht toeneemt.

Het organogram ziet er als volgt uit:

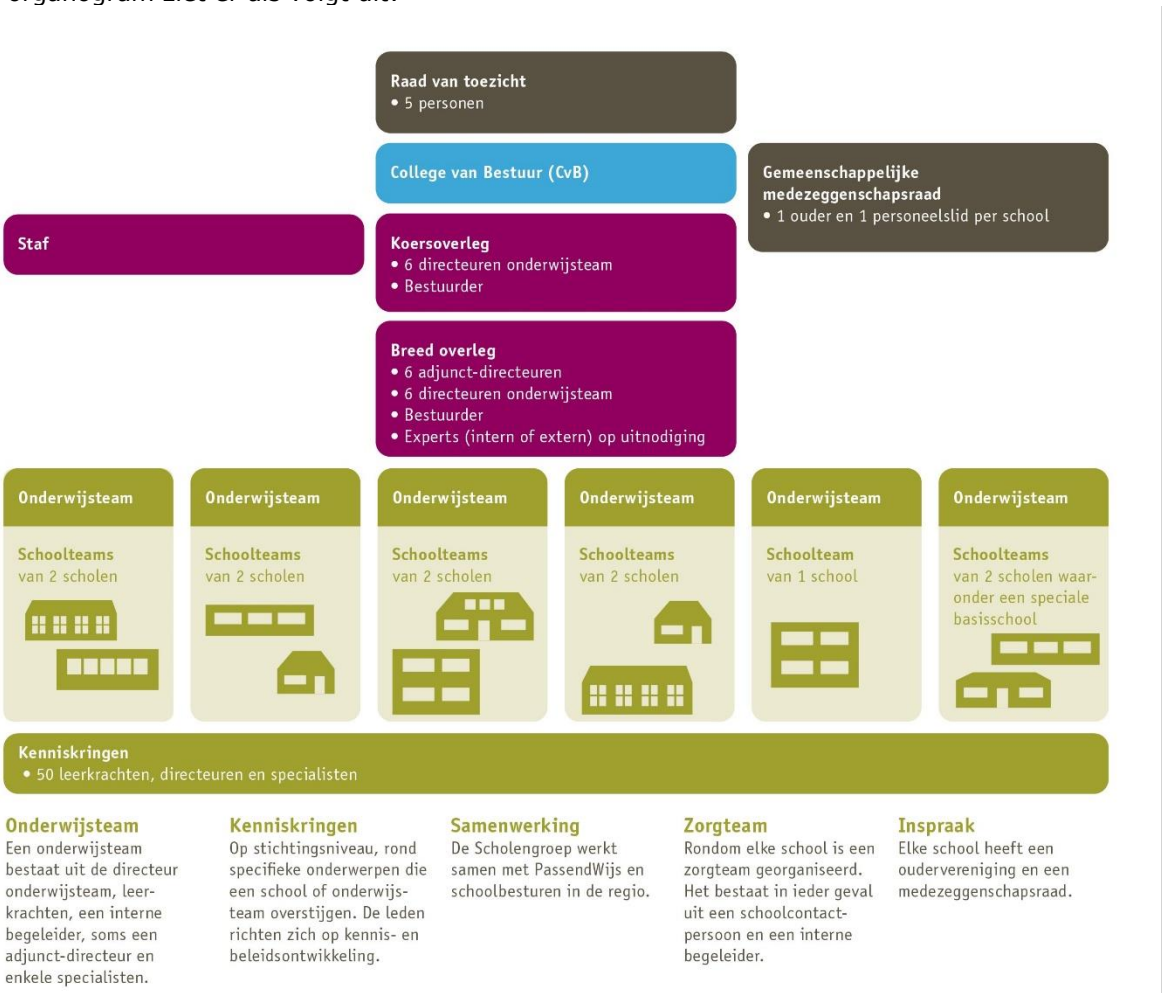

Ter ondersteuning van het bestuur en management worden diensten ingekocht. Vanaf 1 januari 2015 wordt deze dienstverlening uitgevoerd door Qualiant. Dit administratiekantoor zorgt voor de salaris- en personeelsadministratie, is verantwoordelijk voor een adequate financiële administratie, geeft ondersteuning op het gebied van formatie en geeft desgewenst adviezen en ondersteuning. De werkwijze, en verantwoording binnen de organisatie zijn vastgelegd in de stichtingsstatuten, RvT-reglement, (G)MRreglement, het bestuur- en managementstatuut en de beschrijving samenwerkingsrelaties. Het bestuur- en managementstatuut en de beschrijving van de samenwerkingsrelaties zijn in 2020 ontwikkeld en vastgesteld.

2.1.2. Kernactiviteiten

De Scholengroep Veluwezoom is een onderwijsorganisatie van tien openbare basisscholen en een openbare school voor speciaal basisonderwijs. Op peildatum 1 oktober 2021 vinden 1728 en op peildatum 1 februari 2022 vinden leerlingen 1806 dagelijks hun weg naar onze scholen.
Onze openbare identiteit herkent u aan Ikjijwij. Ikjijwij is de versterker van onze openbare identiteit. *Ik* ben nieuwsgierig, *jij* bent anders, gelukkig maar, *wij* komen samen verder.

Binnen de Scholengroep Veluwezoom heeft iedere school een eigen gezicht en werken zij samen binnen hun onderwijsteam en de stichting. Door de open lerende cultuur, het samenwerken in de onderwijsteams en kenniskringen is de Scholengroep Veluwezoom een netwerkorganisatie geworden. De scholen profileren zich op eigen wijze binnen hun eigen omgeving. De directeur onderwijsteam geeft als directeur in principe leiding aan twee scholen.

In onderstaand schema staan de scholen van de Scholengroep Veluwezoom en de resultaatverantwoordelijke directeuren in 2022:

School	Brinnr.	Directeur	Plaats
Obs Dorpsschool Rozendaal	04HX	Mw. M. Limpens	Rozendaal
Ods Daalhuizen	13QE	Mw. M. Metzke	Velp
Obs De Kameleon	13XP	Dhr. J. van Assouw	Velp
Obs Rheder Enk	14EB	Mw. M. Nijhuis (tot 1-8-2022) Dhr. R. Vleeming (m.i.v. 1-8-2022)	Rheden
Obs De Lappendeken	14GV	Mw. M. Visser	De Steeg
Obs Koningin Emma	14LZ	Mw. M. Visser	Dieren
Obs Wensvogel	15EI	Mw. M. Nijhuis (tot 1-8-2022) Dhr. R. Vleeming (m.i.v. 1-8-2022)	Dieren
Kindcentrum LeerRijk	15HS	Mw. M. Limpens	Dieren
Obs De Expeditie	15NB	Dhr. D. de Ruiter (tot 1-9-2022) Mevr. V. Bijsters (m.i.v. 1-8-2022)	Dieren
Ods Prinses Margriet	15PP	Dhr. D. de Ruiter (tot 1-9-2022) Mevr. V. Bijsters (m.i.v. 1-8-2022)	Spankeren
Sbo ‘t Sterrenbos	19QL	Dhr. J. van Assouw	Dieren

Het bestuursbureau is gevestigd aan de Doesburgsedijk 7 te Dieren.



De Lappendeken – De Steeg

De wijze waarop we steeds meer doelgericht de (zelf-)evaluaties met elkaar bespreken. In de kleutergroep is het gelukt het beredeneerde aanbod inzichtelijk te maken en ontwikkeling op de leerdoelen te volgen.
De bovenbouwleerkrachten krijgen beter grip op de betekenis van de referentieniveaus en hoe daar ontwikkeldoelen uit te halen.
Het vooruitkijken en voorspellen van wat ons onderwijsaanbod op kan gaan opleveren zijn interessante gesprekken. Deze krijgen steeds meer betekenis en worden concreter. De coherentie en leesbaarheid van de zelfevaluaties is verbeterd en volop in ontwikkeling.
Dit geeft ook weer mooie aanknopingspunten voor het nieuwe Ambitieplan 2023-2027.



't Sterrenbos – Dieren

Op 't Sterrenbos hebben we in 2022 de teamscholing Pedagogisch Tact afgerond. Doelstelling van deze teamscholing is ons vaardigheidsniveau te verhogen bij complexe gedragsvraagstukken. Daarnaast hebben we in 2022 het werken in onze units verder geprofessionaliseerd. We werken in units omdat we als doel hebben om een gedegen onderwijskwaliteit te kunnen garanderen waarin we zowel pedagogisch als didactisch meer beschikbaar zijn. Daarnaast zorgt het werken in units ervoor dat teamleden van en met elkaar leren. Ook dit heeft het vaardigheids-niveau van ons team verhoogd.

In 2022 hebben we ons concept Sterrentijd van meer kwaliteitsimpulsen voorzien. Ons aanbod is verrijkt, we hebben meer activiteiten ondernomen met onze kinderen. Dit heeft als resultaat gehad dat we ons motto ''Leren is leuk'' meer invulling hebben gegeven. Hetgeen de betrokkenheid van onze kinderen op ons onderwijsaanbod heeft verbeterd.

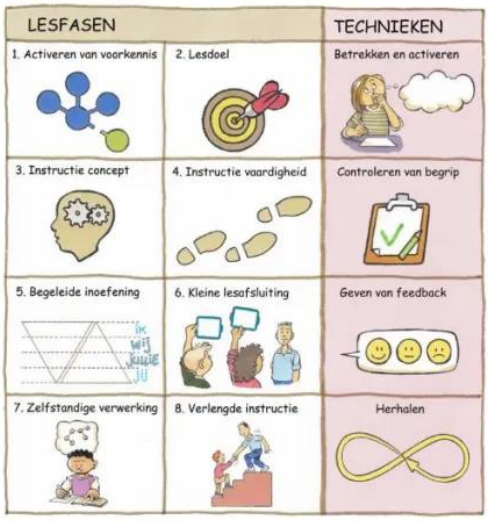

Koningin Emmaschool – Dieren

Dit jaar zijn we echt gestart met de methode Blink Lezen. Wat een verschil! Kinderen willen lezen, zijn betrokken, willen de boeken zelfs mee naar huis nemen! Enorm veel motivatie om te lezen dus, daar waren we naar op zoek. En ook in de resultaten is het zichtbaar, in bijna alle groepen is de leesvaardigheid vooruitgegaan.
We hebben een scholing van Expertis op Expliciete Directe Instructie gevolgd. Dit passen we nu toe op al onze rekenlessen en gaan we in de komende periode uitbreiden naar andere vakgebieden. Ook kijken we kritisch naar onze leerlijnen: waar is ons aanbod voldoende en waar moeten we meer herhalen. Door deze verbetering op ons aanbod en onze instructie, willen we de resultaten op alle basisvakken een boost geven.

2.1.3. Het basisonderwijs van Scholengroep Veluwezoom, strategische visie 2019-2023

Scholengroep Veluwezoom voorziet in de behoefte aan openbaar onderwijs. In 2019 hebben we de missie van de Scholengroep herschreven:

Ikjijwij, nieuwsgierig naar de toekomst

Ikjijwij is onze vertaling van het openbaar onderwijs. Dat juist onze verschillen zo mooi zijn en dat we samen verder komen. Dat dit een mooie waarde is om samen te leven en de toekomst in te gaan. De openbare onderwijsweek is voor ons dan ook de week van ikjijwij. In deze week worden diverse activiteiten gedaan. Elke school heeft een ambassadeur ikjijwij. Deze ambassadeurs geven telkens een waardevolle invulling aan de Openbare Onderwijsweek.
Daarnaast geven scholen gedurende het jaar op hun eigen manier invulling aan dit thema. Voorbeelden zijn het adopteren van een bejaardentehuis, het houden van debatlessen, en is op elke school een vorm van een leerlingenraad gerealiseerd. Evenzo belangrijk is dat het steeds meer vanzelfsprekend is, dat iedereen vanaf een vroeg stadium betrokken wordt bij beleidsontwikkeling. Samen ontwikkelen levert het beste resultaat! In 2022 hebben we ter voorbereiding aan de nieuwe koers uitgebreid met leerlingen gesproken: wat vinden zij hoe het onderwijs op onze scholen nog beter kan. Samen met ouders hebben we verkend welke ontwikkelingen in de samenleving relevant zijn voor het onderwijs.

Nieuwsgierigheid is een motor voor het leren en ontwikkelen. Als je nieuwsgierig bent heb je een open blik, ben je benieuwd naar de ander, naar hoe het zit, wat de volgende stap kan zijn. Vind je de energie en lef om het nog eens te proberen, om op zoek te gaan naar jouw plek in de wereld. Nieuwsgierig naar jezelf, naar je talenten, naar wat jij kunt bijdragen. 'Ikjijwij, nieuwsgierig naar de toekomst' is een brede voorbereiding op de volgende stap. Kennis om verder te bouwen, samen te werken, jezelf leren kennen en natuurlijk mooie opbrengsten op taal en rekenen zijn bouwstenen van het onderwijs op de scholen. Met in de kern Nieuwsgierigheid.

Samen geven de elf scholen van Scholengroep Veluwezoom een gevarieerd onderwijsaanbod, waarbij de nieuwsgierigheid van leerlingen gestimuleerd wordt zodat het leren effectiever is. De diversiteit op de scholen betekent dat we een brede expertise in huis hebben. De synergie maakt de individuele scholen sterker.
Alle scholen werken aan de schoolontwikkeling, met behulp van gezamenlijk ontwikkelde zelfevaluaties.

In de kaders in dit bestuursjaarverslag wordt kort aangegeven waar scholen in 2022 aan hebben gewerkt.

Een korte brochure over het koersplan en de volledige tekst kunt u vinden op onze website www.scholengroepveluwezoom.nl.

2.2. Verslag van de agenda 2022

In deze paragraaf verwoorden we kort wat is gerealiseerd van de plannen in de *Begroting 2022.* We beginnen met het in beeld brengen van de samenvatting van onze plannen voor 2022 uitgewerkt in deze info-grafic.



2.2.1. Onderwijs en kwaliteit

In het koersplan 2019-2023 hebben we de volgende ambities afgesproken

- Alle scholen van de Scholengroep ontwikkelen zich aan de hand van een ambitieplan passend binnen hun omgeving, leerlingen, ouders en partners. Ze kiezen een helder onderwijsconcept op basis van verfijning van de missie van de Scholengroep Veluwezoom: toekomstbestendig onderwijs, ikjijwij en het versterken van nieuwsgierigheid worden op een eigen manier uitgewerkt en gerealiseerd.
- Het is en blijft een uitdaging de innovatie te verbinden met hoge leerresultaten, ook op de basisvakken. We bieden een rijke leeromgeving, waar afwisselend onderwijs wordt geboden, waar verschillende talenten ontdekt en ontwikkeld worden. We zijn ervan overtuigd dat kinderen goed kunnen leren als we meer leren door te doen, meer op maat met behulp van ICT en meer door buiten de klas te leren. Het onderwijs is pas goed als ook de leeropbrengsten op rekenen en taal goed zijn.
- Samenwerken door alle geledingen heen maakt dat we veel en snel beleid ontwikkelen en kunnen innoveren. Verder werken aan de netwerkorganisatie intern en extern: leerlingen, ouders, kenniskringen, gemeenten, passend onderwijs etc. We groeien door het besef dat we steeds meer samen verantwoordelijk (mogen) zijn.

Terugblik op onderwijsresultaten

In het tweede deel van 2022 hebben we gereflecteerd op de resultaten op de basisvakken in de periode van 2017 tot 2023. Ter voorbereiding van het vaststellen van de nieuwe koers is goed naar de leerresultaten gekeken en beoordeeld hoe de ontwikkeling van de leerresultaten bereikt is.

Leerkrachten, specialisten, interne begeleiding en schoolleiding hebben in september 2022 teruggeblikt op de kwaliteit van de leeropbrengsten. We stelden in 2019 dat onderwijs pas goed is als de leeropbrengsten op rekenen en taal goed zijn. Vanuit de leerresultaten hebben we gekeken wat de succesfactoren en de aandachtspunten voor de komende jaren zijn. Eerst hebben we gekeken naar de onderwijsresultaten, gezocht naar succesfactoren en kansen voor meer groei.

Onderwijsresultaten 2017-2022

Ontwikkelingen van de eindresultaten van de leerlingen in groep 8 van 2017 tot 2022 op de vakgebieden Lezen, Rekenen en Taalverzorging. We beginnen met de cijfers.

Ontwikkeling in eindresultaten 2017–nu

Leerresultaten afgelopen jaren										
	Lezen				Rekenen				Taalverz.	
	<1f	1f	2f		<1f	1f	1s		<1f	1f	2f
2017/2018	0	100	80		6,1	93,9	48,9		0	100	66,1
2018/2019	2,2	97,8	78,4		5,9	94,1	49,2		3,8	96,2	62,7
2019/2020											
2020/2021	3,6	96,4	67,2		10,9	89,1	38		4,2	95,8	57,8
2021/2022	0,9	99,1	76,6		5	95	44,6		1,4	98,6	71,6

Alle leeropbrengsten zijn in 2022 hoger dan in 2021. Zeven van de negen domeinen zijn positiever dan in het pre-covidjaar 2019. Alleen Lezen 2F en Rekenen 1S blijven nog onder de resultaten van 2019. De Scholengroep scholen behalen tezamen ruimschoots de landelijke norm van 85% van de leerlingen op het fundamenteel niveau. Voor het streefniveau behalen de Scholengroep scholen de landelijke norm voor Lezen en Taalverzorging, maar nog niet voor Rekenen. Landelijk scoren de scholen alleen voor het vak Lezen deze landelijke norm.

Daarnaast worden de scholen vergeleken met het gemiddelde van de eigen schoolgroep. Hier wordt gekeken naar het driejaar-gemiddelde van de scores. Zes à zeven scholen behalen scores op of boven dit gemiddelde. Voor drie à vier scholen geldt dat zij onder dit gemiddelde, maar wel boven de signaleringswaarde van de inspectie blijven. Op het streefniveau geldt dat vier à vijf scholen onder dit gemiddelde blijven.
We moeten voorzichtig zijn met de interpretaties van de cijfers. Soms is het aantal leerlingen van een school erg laag, en zijn er ook leerlingen die 2F net niet gehaald hebben, of juist net wel. Het is een grove indeling.
Het laatste jaar zien we een positieve trend die door het driejaarsgemiddelde nog minder zichtbaar is in de cijfers. We nemen de groei serieus en werken aan verbeterkansen.

We kunnen trots zijn op de leergroei van onze leerlingen. Twee keer per jaar maken scholen zelfevaluaties zodat zij stelselmatig werken aan kwalitatief goed onderwijs

Hoe hebben we de groei gerealiseerd? Wat zijn succesfactoren geweest?

- We hebben hoge verwachtingen
- We zijn meer doelgericht
- We passen meer kennis toe in het leerproces. Wij ontwikkelen onderwijsprocessen
- We kunnen beter analyseren
- We werken meer samen
- De leerkracht is nieuwsgierig naar wat werkt
- Teams reflecteren meer op hun handelen in relatie tot de leerresultaten
- Wij zijn meer samen verantwoordelijk
- De effectieve onderwijstijd nam toe

Kwaliteitszorg

De Scholengroep Veluwezoom heeft duidelijke doelen ten aanzien van de leeropbrengsten van de scholen. Scholen werken aan de hand van een vast format van evalueren. Twee keer per jaar worden de leeropbrengsten geëvalueerd door de scholen zelf. De afgelopen jaren hebben we ons erop gericht dat deze evaluatie steeds meer van de leerkrachten zelf is. We zijn overgestapt naar een ander leerlingvolgsysteem dat leerkrachten daarbij ondersteunt. In maart 2022 zijn de evaluaties per school besproken met schoolleiding, interne begeleiding en minimaal een leerkracht. In deze gesprekken die zijn begeleid door een externe deskundige wordt gezocht naar de meest logische vervolgstap van de school in termen van onderwijsprocessen. Dit zien we dan weer terug in het vervolg voor 2023.
In de zelfevaluaties wordt de veiligheidsmonitor opgenomen, zodat het welbevinden van de leerlingen in relatie tot het onderwijs wordt meegenomen in de analyses.

In 2022 is op twee plekken in onze organisatie onderwijs aan nieuwkomers gestart. Een in Velp in verband met het Asielzoekerscentrum aldaar en een in Dieren die zich meer richt op Oekraïense leerlingen. Nieuwkomers van 6 jaar of jonger stromen in reguliere klassen. De leerkrachten van beide onderwijsvoorzieningen werken samen zodat zij van en met elkaar kunnen leren.

Onderzoeksvaardigheden

Het versterken van onderzoeksvaardigheden van leerkrachten en leerlingen zien we als een kans voor onderwijsontwikkeling. In onze inhoudelijk gedreven Kenniskringen is er al veel uitwisseling aan de orde. Ook worden ontwikkellijnen door en voor leerkrachten uitgezet. Nieuwsgierigheid als drijfveer voor het leren wordt in de organisatie algemeen gedragen. In 2022 hebben wij ons kunnen aansluiten bij een Partnerschap met de HAN. Het samenwerkingsthema is de onderzoekende en flexibele leerkracht. Wij denken daar met onze werkwijze van betekenis te kunnen zijn en kansen te krijgen dit verder te ontwikkelen. Twee van onze medewerkers zijn schoolopleider geworden en begeleiden studenten, zij worden opgeleid om studenten te kunnen beoordelen. Volgend jaar kunnen we het aantal opleidingsscholen uitbreiden.

Passend onderwijs

De Scholengroep Veluwezoom vult de formatie van de scholen aan met het budget dat we voorheen van het samenwerkingsverband ontvingen. Op die manier kan de inzet van de interne begeleiding gecontinueerd worden. Daarnaast hebben we schoolcontactpersonen per school beschikbaar. Op basis van individuele vragen stellen we middelen beschikbaar om individuele leerlingen aanvullend te kunnen ondersteunen. Vorig jaar hebben 11 leerkrachten de opleiding Onderwijsbehoefte in relatie tot Gedrag gevolgd waardoor onze kennis vergroot is.
Binnen het samenwerkingsverband werken we regionaal samen om passend onderwijs vorm te geven. We bewegen ons van passend onderwijs naar inclusief onderwijs. Een van de activiteiten was het bieden van Interventie Talent.
Het aantal verwijzingen van de scholen van de Scholengroep is beperkt. Groei zien we mogelijk op het versterken van de samenwerking tussen bao en sbao, uitbreiden deskundigheid en versterken samenwerking met de jeugdhulp. Deze onderwerpen komen dan ook terug in de nieuwe Koersplan 2023-2027.
Verwijzingspercentage van nieuwe verwijzingen naar het SO en Sbao vanuit de basisscholen van de Scholengroep Veluwezoom waren de afgelopen jaren als volgt. De cijfers voor 2022 zijn nog niet bekend.

	2018			2019			2020			2021		
	Leerlingen	SBO	SO	Leerlingen	SBO	SO	Leerlingen	SBO	SO	Leerlingen	SBO	SO
SWV	26.792	*0,683%*	*0,295%*	26.502	*0,494%*	*0,298%*	26.229	*0,416%*	*0,233%*	25.845	*0,344%*	*0,213%*
Rheden-R	3.400	*0,559%*	*0,441%*	3.330	*0,480%*	*0,330%*	3.364	*0,386%*	*0,238%*	3.286	*0,365%*	*0,274%*
Veluwezoom	1.559	*0,385%*	*0,770%*	1.585	*0,505%*	*0,252%*	1.630	*0,307%*	*0,245%*	1.637	*0,428%*	*0,122%*

Onderwijsachterstandenmiddelen

Scholengroep Veluwezoom ontvangt extra onderwijsachterstandsmiddelen. Dit ontvangt de organisatie van het Rijk op basis van kengetallen rondom scholen. De economische omstandigheid van de mensen uit de omgeving en van de school en bijvoorbeeld het opleidingsniveau van ouders bepalen hoeveel extra middelen de school ontvangt. Het landelijke uitgangspunt is dat deze omstandigheden invloed hebben op het risico van onderwijsachterstand.

De middelen worden weliswaar toegekend aan de stichting, maar worden direct toegevoegd aan de formatie van de individuele scholen. Zij zetten deze middelen over het algemeen om in formatie zodat zij bijvoorbeeld kleinere groepen of meer handen in de klas kunnen realiseren.

Besteding Nationaal Programma Onderwijs
Zoals eerder beschreven werkt de Scholengroep aan de onderwijskwaliteit met behulp van de zelfevaluaties. Uit deze zelfevaluaties kwamen de benodigde interventies naar voren die bekostigd konden worden vanuit de extra bekostiging. Scholen hebben deze plannen ontwikkeld, met de beoogde doelen daarvan en besproken in de medezeggenschapsraden. Ook reflecteren zij of deze doelen behaald worden in de zelfevaluaties.

Deze zelfevaluaties worden ook in de medezeggenschapsraden besproken. Grofweg zien we twee bestedingen: teamontwikkeling en realiseren van meer ontwikkelkracht in de school door extra leerkrachten aan te stellen.

De prestaties van de leerlingen in groep 8 op de domeinen Lezen, Rekenen en Taalverzorging waren in 2022 beter dan in 2021. Ook waren deze resultaten alweer hoger dan in 2017, het pre-coronajaar. De nog niet bestede NPO-middelen worden in de komende twee jaren ingezet.

Enkele voorbeelden inzet NPO-middelen zijn muzieklessen, rots- en watertrainingen, EDI-lessen, Begrijpend leesonderwijs, Rekenen & Wiskunde en Spelling, kunstworkshops en -voorstellingen.

Inzet van personeel niet in loondienst
In 2022 is er voor in totaal € 12.395 aan kosten gemaakt voor de inzet van extern personeel welke ten laste komt van de NPO-bestedingen. Ten opzichte van de ontvangen subsidiebaten betreft dit 1%.

Personeel & Professionalisering
In 2022 hebben 13 leerkrachten de incompany opleiding *Specialist Onderwijsbehoeften en Gedrag* succesvol afgerond. Deze post-HBO opleiding is in februari 2023 opnieuw van start gegaan.
Doelstelling van de opleiding:
Bij passend onderwijs gaat het erom dat alle leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen op school. Dit betekent voor een schoolteam dat er bewust gewerkt moet worden aan een positief en veilig klimaat voor alle leerlingen. Het betekent ook dat er meer leerlingen zijn met specifieke onderwijsbehoeften en gedragskenmerken. De uitdaging bestaat dan ook uit het bouwen van een goede basis met gewenst gedrag en het inspelen op de onderwijsbehoefte en het gedrag van individuele leerlingen. Met deze opleiding krijgen leerkrachten vaardigheden aangereikt dit te realiseren.

Scholen hebben middelen voor opleiding en ontwikkeling en zetten dit passend bij de schoolontwikkeling in. Zo zijn in 2022 opnieuw leerkrachten opgeleid tot reken- en taalspecialist.

Daarnaast een overzicht van de gevolgde opleidingen in dit jaar, vanuit bovenschoolse middelen.

De Baak, effectieve persoonlijke communicatie	7106,36
CPS-training, coaching (vervolg op de basisopleiding voor 6 leerkrachten	695,00
Onderwijs maak je samen, studiereis voor schoolleiders	27.900,--
Studiedag Scholengroep	9575,44
Schoolleidersregister, 11 personen	2695,00
Archivers, TMA meting en terugkoppeling	1045,65
Augeo, meldcode training voor alle (nieuwe) medewerkers	1644,39
Expertis	51.735

Toelichting
Bij De Baak heeft een aantal leidinggevenden een verdiepende training gevolgd met als doel de persoonlijke effectiviteit te vergroten. De CPS-training is een vervolg op de coaching opleiding die 6 leerkrachten hebben gevolgd. Zij zijn de coaches voor startende leerkrachten binnen de Scholengroep. In dit vervolg is aandacht besteed aan de opgedane ervaringen als coach en zijn de leervragen behandeld.
De studiereis voor schoolleiders maakt onderdeel uit van de (her)registratie voor het schoolleidersregister.



De Kameleon – Velp

Zoals gezegd zijn we trots op ons traject EGO. Hierbij tonen we als team lef. Het gaat immers om een geheel andere manier van werken dan we voorheen deden. Op basis van onderzoek worden innovaties op een duurzame manier in de school geïmplementeerd.
Het invoeren van nieuwe methodieken heeft indirect geleid tot hogere leeropbrengsten. Deze zijn al zichtbaar bij de methode gebonden toetsen.
Leerkrachten leren steeds meer gebruik te maken van elkaars talenten en expertises waardoor een transitie van adaptieve IB-er naar kennis-coördinator mogelijk wordt.



Rheder Enk - Rheden

Wij werken verder aan passend en doelgericht onderwijs en willen ons gehele gebouw hierbij betrekken, zodat iedere ruimte een functie heeft in onze rijke leeromgeving. Wij verbreden en verrijken ons onderwijs steeds meer om zo nauw mogelijk aan te sluiten bij iedere leerling. Talentontwikkeling integreren wij verder in ons onderwijs, waarbij leerlingen met een verdiepings-/verrijkingsvraag onderzoekend leren aan de hand van een eigen leerdoel. Leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte krijgen extra onderwijs op bijvoorbeeld taal en rekenen. Daarnaast geven wij ons burgerschapsonderwijs explicieter vorm, waarbij we de omgeving en de gemeente Rheden betrekken.



Dorpsschool Rozendaal – Rozendaal

We hebben hard gewerkt aan een goed fundament binnen de school. We hebben regie op het gedrag in de school en we hebben duidelijke afspraken hoe we de instructie inhoudelijk vormgeven. We hebben een zorgstructuur voor kinderen met een andere onderwijsbehoefte. Vanuit deze basis komt er ruimte om te experimenteren. Onderzoeken heeft zowel het team gedaan om te kunnen komen waar we nu staan. Welke theorieën passen bij ons en gaan we toepassen. De leerlingen onderzoeken tijdens de maandtaak uren. We hebben een groepsdoorbroken rekenproject (Breinbreakers) voor de leerlingen die op rekengebied een andere uitdaging nodig hebben. Hier leren ze de rekenstrategieën in de praktijk te gebruiken

Expertis: schoolontwikkelingstrajecten op diverse scholen.
Daarnaast gebruiken we ook in 2022 de digitale gesprekkencyclus. Eind 2022 heeft ruim 98% van de medewerkers een start gemaakt met de gesprekken.

Personele bezetting en mobiliteit

Ook in 2022 zijn de personele wisselingen bij aanvang van het nieuwe schooljaar het grootst. Op basis van leerlingenaantallen wordt de formatie aan de scholen toegekend. In de 1e helft van 2022 heeft een vacatureronde plaatsgevonden waarin alle medewerkers en ook externen konden solliciteren. Met medewerkers die hebben gesolliciteerd, zijn gesprekken gevoerd door twee (adjunct)directeuren, waarna definitief invulling is gegeven aan de bezetting in de formatie. Daarnaast is opnieuw geworven voor de vacatureruimte in de eigen vervangingspool. Deze bevat bij het afsluiten van 2022 7,5 FTE waarvan 5 FTE is bezet. Voor een gedetailleerd overzicht van het totaal aantal FTE in functies zie hoofdstuk 2.5.5.

In 2022 zijn twee directeuren op eigen verzoek uit dienst gegaan en zijn er twee nieuwe directeuren geworven. Beiden zijn met ingang van het nieuwe schooljaar gestart.

Banenafspraken

In verband met de geldende banenafspraak van het ministerie, zijn wij als werkgever verplicht een percentage van 2,35 van ons medewerkersbestand in FTE medewerkers aan te stellen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Momenteel hebben wij 4 medewerkers in dienst met deze zogenaamde doelgroep registratie. Daarmee voldoen we aan de vereisten, we ontvangen voor deze medewerkers loonkostensubsidie.

Verzuim

In het eerste kwartaal van 2022 waren de covid effecten nog zichtbaar in de verzuimcijfers. Medewerkers met een (risico op) Covid besmetting waren afwezig. Daarnaast is een klein aantal (3) afwezig in verband met long-covid. In 2022 is het verzuimpercentage in het eerste kwartaal, 9,9%. In het derde kwartaal langzaam dalend naar gemiddeld 7%. In het laatste kwartaal van dit jaar opnieuw stijgend naar 9,9%. Het totale percentage over 2022 is 8,9% verzuim.

Verzuimpercentage

Per maand

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Totalen	6,8	12,2	10,8	9,4	7,9	8,8	8,6	5,7	6,7	8	10,4	11,5

Verzuimfrequentie

Per maand

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Totalen	2,2	2,9	2	1	0,6	1	0,6	0	0,7	1,4	2	1,1

Bij een nadere analyse van het verzuimpercentage en de verzuimfrequentie wordt duidelijk dat beide zijn gestegen ten opzichte van 2021. Hoewel een aantal langdurig zieken maatgevend is voor de verhoging van het percentage blijkt daarnaast ook het aantal kortdurende verzuimen te stijgen uit de meldingsfrequentie. De frequentie is dit jaar 1,3 ten opzichte van 0,6 in 2021.

Uit het co*ncept jaarverslag van de bedrijfsarts*:
"Het verzuimpercentage ligt hoger dan het landelijk gemiddelde in het onderwijs. (5,1%). Ook de meldingsfrequentie ligt er net boven (1,0). Psychische belasting/aandoeningen zijn in het laatste kwartaal gestegen en is een belangrijke categorie die het verzuimpercentage hoog kan houden. Wellicht is het zinnig om hier een verdiepende analyse op los te laten. Ook de categorie Fysieke aandoeningen is een belangrijk aandeel in het verzuim. Verder valt op dat specifieke scholen/afdelingen sterk verhoogde verzuimpercentages en of meldingsfrequentie kennen. Gezamenlijk zou gekeken kunnen worden wat hier de eventuele verklaarbare factor is om vervolgens een actieplan in te zetten ter ondersteuning van deze scholen/afdelingen. Mogelijke aandachtspunten: versterken van de weerbaarheid van de medewerkers en de balans werk/privé. Leidinggevenden coachen op preventieve aanpak: gesprekken en preventieve interventies. Het trainen van leidinggevenden in wetgeving en werkwijze ten aanzien van de Wet verbetering Poortwachter als ook het goede gesprek kunnen voeren, zorgt voor meer kennis en toename van vaardigheden die dagelijks ingezet kunnen worden".

Door de frequente kwartaalrapportages is ook bij de Raad van Toezicht het hoge verzuimcijfer opgevallen. Zij hebben ons een specifieke analyse gevraagd van de casuïstiek achter de cijfers. Deze hebben we uitgebreid, anoniem toegelicht. In het voorliggend document doen we dat niet op casus-niveau. We kennen van elke casus de reden van afwezigheid en zetten alles in om een spoedige en effectieve re-integratie te bevorderen. Zo hebben we een vaste groep van externe coaches en 2de spoor begeleiders die onze medewerkers ondersteunen en begeleiden.

In 2022 hebben we afscheid genomen van onze bedrijfsarts in verband met haar pensionering. In augustus is ze opgevolgd door een nieuwe bedrijfsarts vanuit dezelfde Arbodienst. Met haar vindt tweewekelijks overleg plaats, worden de spreekuren met medewerkers gepland en worden de sociaal medisch overleggen (SMO) weer opgepakt.

Klachten en vertrouwenspersoon

Inzet van de vertrouwenspersoon; in 2022 is door werknemers van onze organisatie geen gebruikgemaakt van de inzet van de vertrouwenspersoon. 2 ouders van leerlingen hebben een beroep gedaan op de vertrouwenspersoon.

Categorie	**Aantal hulpvragen**
Intimidatie	0
Seksuele intimidatie	0
Pesten	0
Discriminatie	0
Agressie en (verbaal) geweld	0
Overig	2
Totaal	2

Samenvatting en Advies namens de vertrouwenspersoon: *"de ouders hebben advies gekregen over mogelijkheden om te komen tot een oplossing in de ontstane situatie. De meldingen hadden geen betrekking op ongewenst gedrag, maar op pedagogisch handelen, daarom vallen ze onder de categorie 'Overig'.*

Klachten en de Klokkenluidersregeling

Scholengroep Veluwezoom is aangesloten bij de Landelijke Klachten Commissie Onderwijsgeschillen. In 2022 is geen klacht ingediend bij de Landelijke Klachtencommissie.

Risico-inventarisatie op scholen (RI&E)

Alle scholen hebben een geldige RI&E. Scholen worden jaarlijks bezocht om de voortgang van het plan van aanpak te bespreken. Dit jaar staan 4 scholen op de planning om een nieuwe RI&E op te stellen.

Samenwerkingspartners

- Met ingang van 1 augustus 2022 zijn we met de Pabo HAN en 6 andere schoolbesturen een aspirant partnerschap aangegaan waarin we samen toekomstige professionals opleiden.
- Samen met het Samenwerkingsverband Passendwijs dragen wij zorg voor een dekkend onderwijsaanbod. Binnen de regio Rheden Rozendaal werken we aan inclusiever onderwijs in onze regio.
- We zijn partner in het samenwerkingsverband Sterk Techniek Onderwijs in de regio.
- We werken samen met 't Rhedens en PCBO Rheden aan het versterken van de doorgaande lijn primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs.
- Samen met de gemeenten werken we aan kansengelijkheid, gezonde scholen en het Integraal Huisvestingsplan.
- Met PO en VO bestuurders in de regio Rheden en Rozendaal en Arnhem zorgen voor een goede afstemming.

Sociale veiligheid

Binnen Scholengroep Veluwezoom en op alle Veluwezoom-scholen werken we aan veilig leerklimaat en richten we ons op preventie. We willen incidenten voorkomen, zoals ongepast gedrag, intimidatie, pesten, diefstal en agressie. Daarom investeren we in een goede vertrouwensband, een optimaal leerklimaat, een open cultuur en heldere regels hoe we met elkaar omgaan. Alle scholen werken met behulp van een erkende methode aan de sociale veiligheid. Minimaal een keer per jaar wordt de monitor sociale veiligheid bij leerlingen afgenomen. Scholen reflecteren op de uitkomsten hiervan en werken hier stelselmatig aan. De Sociale veiligheid komt terug in de zelfevaluaties van de scholen. Leerlingen leren persoonlijke competenties zodat zij vaardig worden in burgerschap en positief met elkaar om te gaan. Leerkrachten en medewerkers geven daarbij het goede voorbeeld: ikjijwij, samenwerken is een belangrijke competentie die we in onze organisatie hebben ontwikkeld en jaarlijks blijven borgen en door-ontwikkelen.

Boeiend onderwijs en ontwikkelingen op het gebied van de vreedzame school zijn hier voorbeelden van. We hebben ook oog voor het tijdig signaleren van ongewenst gedrag en investeren in een methode van aanpak om hier op een juiste wijze mee om te gaan. Ons anti-pest protocol en ons protocol schorsing en verwijdering zijn hierin helpend. Leerkrachten volgen bij indiensttreding de gecertificeerde opleiding van de Meldcode, per school is er sprake van een interne contactpersoon. Deze fungeert als vertrouwenspersoon. Van incidenten wordt verslag gelegd voor evaluatie. De externe vertrouwenspersoon doet eveneens jaarlijks verslag van alle ontwikkelingen. Deze uitkomsten vormen onderdeel van het bestuurlijke jaarverslag.

Het algemene veiligheidsbeleid komt binnen Scholengroep Veluwezoom tot stand in samenspraak met het college van bestuur en het directeurenteam. Jaarlijks blikken scholen terug op de ontwikkeling sociale veiligheid in het schooljaarverslag. Dit kan leiden tot aanpassing in interventies en onderliggend beleid.

Tot slot wordt er samengewerkt met het Samenwerkingsverband. Wanneer er binnen de stichting sprake is van handelingsverlegenheid in de aanpak van grensoverschrijdend gedrag, kan er een beroep worden gedaan op specialisten binnen het SWV. Arrangementsgelden en specifieke expertise kan worden ingezet om problematieken op schoolniveau te beslechten, met het oog op de verbetering van sociale veiligheid.

Samenhang koersoverleg en kenniskringen.

We hebben de werking van de kenniskringen besproken en verhelderd. De kenniskringen zijn en blijven van de professionals. Wel heeft elke kenniskring een contactpersoon vanuit het Koersoverleg. In het Koersoverleg worden ontwikkelingen vanuit de kenniskringen gedeeld zodat iedereen goed op de hoogte is en de samenhang van beleidsontwikkeling wordt geborgd. We hebben ervoor gezorgd dat elke medewerker zicht krijgt op welke kenniskringen er zijn en hoe je bijvoorbeeld kunt deelnemen of een nieuwe kenniskring kunt starten. Het is ons nog niet gelukt een nieuwe kenniskring Onderwijsbehoefte in relatie tot gedrag te formeren. Wel hebben we afgesproken dat we deze kenniskring Inclusiever onderwijs willen noemen. Een startbijeenkomst is voor de zomervakantie 2022 georganiseerd.

Samenwerken met de PABO

In 2021 hebben we een oriënterend gesprek gehad met de PABO met als doel te participeren in het Samen Opleiden. We zien voor onze organisatie veel kansen. Onze leerkrachten willen graag bijdragen aan het versterken van de beroepsgroep. De dynamiek en know how die in deze samenwerking ontstaat zien wij als meerwaarde en we leren alvast aanstaande leerkrachten kennen. In december 2021 heeft het directieoverleg zich uitgesproken over deze samenwerking. In 2022 is partnerschap toegekend en zijn we gestart met het samen opleiden.

Passend Onderwijs in de regio

In de Regio Rheden/Rozendaal werken we samen op het gebied van Passend Onderwijs. Vanuit het centrale samenwerkingsverband Arnhem en omstreken ontvangen schoolbesturen budget om te zorgen voor een goed onderwijs-continuüm. Binnen de regio's wordt gezamenlijk inhoud gegeven aan Passend Onderwijs. De bestuurder van Scholengroep Veluwezoom is de voorzitter van dit regionaal overleg.
Een aantal zaken hebben we voor alle scholen in ons werkgebied afgesproken. Zo werken alle besturen in ons werkgebied met een schoolcontactpersoon, als belangrijke schakel tussen de school en de inzet van aanvullende onderwijsarrangementen. De schoolcontactpersonen worden uit de middelen vanuit het Samenwerkingsverband bekostigd.

Het speciaal onderwijs groeit in ons samenwerkingsverband. Dat maakt dat de bijdragen voor de reguliere basisscholen onder druk komen te staan. Met name de onderinstroom en de hogere categoriebekostiging veroorzaken deze financiële problemen voor de komende periode. Binnen het samenwerkingsverband is hier beleidsmatig mee aan de slag gegaan.

Sinds enige jaren stellen de gemeenten Rozendaal en Rheden schoolmaatschappelijk werk beschikbaar voor alle scholen in hun gemeenten. Scholen zijn bijzonder tevreden over het schoolmaatschappelijk werk. Leerlingen worden hierdoor sneller ondersteund.

Voor uitgebreide informatie kunt u naar de website van de scholen en van Passend Wijs (www.swv-passendwijs.nl).

POVO, versterking doorgaande leerlijnen.

In 2022 heeft de Scholengroep Veluwezoom samen met PCBO Rheden en de scholengemeenschap Rhedens samengewerkt in het versterken van de doorgaande lijn. Een drietal projecten worden uitgewerkt en uitgevoerd: 1. Inhoudelijke kennis delen door professionals 2. Doorontwikkeling plusklas 3. Extra begeleidingsklas ter voorbereiding op deelname aan het voortgezet onderwijs.

IHP-ontwikkeling.

De gemeente Rheden heeft samen met de schoolbesturen het zogenaamde Integraal Huisvestingsplan ontwikkeld. Het beleidsdeel is inmiddels afgerond en door de gemeenteraad vastgesteld. Het uitvoeringsprogramma moet nog worden ontwikkeld en zal in 2022 vorm krijgen. De Scholengroep Veluwezoom ontwikkelt aan de hand van de uitgangspunten in het IHP een nieuwe Meerjarenonderhoudsplan en stelt in 2022 op basis daarvan opnieuw de voorziening onderhoud vast.

Bestuurlijke samenwerking

In 2020 is gestart met een onderzoek of een verregaande samenwerking zoals een fusie tussen de Scholengroep Veluwezoom en PCBO Rheden van meerwaarde zal zijn voor leerlingen, ouders en medewerkers.
Leidinggevenden, ouders en leerkrachten waren bij dit proces betrokken. Situatie in 2022: naast dat we veel kansen hebben gezien, is ook ontdekt dat de werking van beide organisaties erg verschillend is. Een brug slaan tussen deze verschillen vergt op dit moment te veel voor de beide organisaties.
Daarom is gekozen voor kansen op de inhoudelijke projecten, waarbij beide organisaties onafhankelijk blijven. Die kansen zijn er op het gebied van Passend Onderwijs, en samen opleiden met de PABO. Met deze, en eventueel andere projecten, wordt het onderwijs in beide organisatie nog beter. De komende tijd zullen we samen verder vorm en inhoud geven aan deze projecten. We hebben elkaar ondertussen beter leren kennen, dat blijft dus van waarde.
Het onderzoek naar een mogelijke fusie is losgelaten en de intentieverklaring is beëindigd.

Samenwerking met PON

Scholengroep Veluwezoom werkt met vele besturen in Oost- Nederland samen. Met name voor de vervangingen is de Scholengroep aangesloten bij het PON.

Financiën, onderhoud en beheersorganisatie

In 2022 is een uitvoeringsovereenkomst Integraal Huisvestingsplan samen met de gemeente Rheden opgesteld. Dit plan voorziet in concrete projecten die al kunnen starten in 2023. Het gaat om het project uitbreiding OBS Daalhuizen en project nieuwbouw OBS de Wensvogel.
Voor de begroting 2022 zijn investeringen opgenomen voor nieuwe verduurzamingsprojecten en onderwijskundige projecten. In 2022 zijn de onderstaande onderwijskundige ruimteverbeteringen gerealiseerd.

Onderwijskundige aanpassingen:
Lappendeken, realisatie praktijkruimte voor koken en onderzoekend leren.
Lappendeken, bouwkundige aanpassingen in het kader van het project verbetering binnenklimaat (Suvis-subsidie).

In 2022 heeft de gemeente een aantal noodzakelijke aanpassingen doorgevoerd op de Koningin Emmaschool. De constructiefouten zijn hiermee verholpen. Op grond hiervan is de overdracht van het juridisch eigendom gestart. De gemeente heeft de opdracht hiervoor bij de notaris neergelegd.
Vanuit het MJOP is het dak vernieuwd. De geplande verduurzaming met zonnepanelen kan vervolgens uitgevoerd worden en staat voor het komend jaar gepland.

Doordat alle projecten voor verbetering van onderwijs (vanuit huisvesting) het beoogde resultaat hebben, zijn in de planning en begroting 2023 e.v., nieuwe investeringen opgenomen. Deze zijn en worden rechtstreeks gekoppeld aan:

1. Onderwijskundige versnellingsvragen
2. Renovatie van gebouwen vanuit het vastgestelde IHP en uitvoeringsovereenkomst t.b.v. verduurzaming
3. Het MJOP. Dit is ook op basis van het IHP aangepast waarbij de verplichtingen voor onderhoud aan de gebouwen is geborgd maar bevat geen onnodig levensduur verlengend onderhoud meer.

De Europese aanbesteding hardware is begin 2022 afgerond. De nieuwe overeenkomst met Centralpoint is 1 maart 2022 ingegaan. Dit was de inschrijver met de laagste prijs en met marktconforme opslag- en kortingspercentages die gedurende de overeenkomst vast staan. In de overeenkomst is flexibiliteit ingebouwd voor het bijstellen van de te leveren devices. De kwaliteit van de inschrijving geeft voldoende vertrouwen in een goede samenwerking.

De sanitaire artikelen zijn in 2022 aanbesteed. De nieuwe overeenkomst met Uniqcare gaat in per 1 februari 2023. De verwachting is dat met deze aanbesteding een kleine kostenbesparing wordt gerealiseerd. De minimale kwaliteit is vastgelegd in het programma van eisen. Hier heeft Uniqcare zich aan geconformeerd.

Tot slot is in 2022 gestart met de Europese aanbesteding OLP. Deze aanbesteding is samen met Delta Scholengroep opgepakt en wordt in Q1 van 2023 afgerond.

Scholengroep Veluwezoom wordt bij aanbestedingen begeleid door Anculus, waardoor we ons verzekerd hebben in het volgen van de juiste procedures, en het doen van een goede marktverkenning. Anculus ondersteunt tevens bij het contractbeheer.

2.3. Belangrijkste kenmerken van het gevoerde financiële beleid

Het College van Bestuur stelde in 2022 de (meerjaren)begroting 2023-2027 en de jaarrekening 2021 vast. De Raad van Toezicht heeft deze goedgekeurd. De voorzitter College van Bestuur is budgethouder van de door het bestuur vastgestelde, en door de Raad van Toezicht goedgekeurde begroting. De schooldirecteur is sub-budgethouder voor de vastgestelde schoolbegroting.

Op bovenschools niveau worden de budgetten voor personeel, meubilair en onderhoud behartigd. Het onderhoud wordt uitgevoerd op basis van een meerjarenplanning.

Op financieel gebied zijn de volgende zaken in het afgelopen jaar uitgewerkt/uitgevoerd:

- opstellen van een personele begroting (Bestuursformatieplan)
- opstellen van kwartaalrapportages;
- opstellen van de jaarrekening 2021;
- opstellen van de jaarbegroting 2023;
- opstellen van de meerjarenbegroting 2023-2027.

Allocatiemodel

De stichting hanteert een allocatiemodel voor de verdeling van de ontvangen baten. Bij het vaststellen van de (school)formatie wordt aan elke school een bedrag toegekend dat bestaat uit de bekostiging personeel, personeel- en arbeidsmarktbeleid, werkdrukmiddelen, onderwijs-achterstandsmiddelen en zorgmiddelen (Passend Onderwijs).

Om personele knelpunten op te lossen wordt van de bekostiging personeel 2% ingehouden. Bovendien zorgen we ervoor dat het verschil in leeftijd/salariskosten van de teamleden wordt gecompenseerd zodat hier geen oneerlijke effecten optreden.
Van de ontvangen baten personeel- en arbeidsmarktbeleid (P&A) wordt het bedrag m.b.t. werkdrukmiddelen volledig aan de school toegekend; van de overige P&A-middelen wordt 90% ingehouden om kosten van opleiding, arbo, extern personeel te financieren. Van de NPO-middelen wordt 12% aangemerkt als overhead/centrale kosten.

De materiële bekostiging wordt in principe volledig aan de scholen toegekend, met uitzondering van de kosten van groot onderhoud en meubilair; voor het onderhoud is sinds 2017 een bovenschoolse voorziening groot onderhoud ingesteld.

De investeringen in materiële vaste activa worden door de scholen zelf bekostigd; de hieruit volgende afschrijvingskosten komen ten laste van de schoolbegroting. Uitzondering hierop zijn de investeringen in meubilair; deze worden bovenschools gedragen.

Verantwoording besteding werkdrukmiddelen

Inleiding

Met ingang van het schooljaar 2018/2019 wordt door DUO extra middelen beschikbaar gesteld met als doel de werkdruk te verminderen. In 2022 heeft Scholengroep Veluwezoom € 452.948 aan werkdrukmiddelen ontvangen.

Proces

In de teams is besproken hoe de middelen het best kunnen worden ingezet. De resultaten hiervan zijn voorgelegd aan de MR-en. Deze hebben met de voorstellen ingestemd.

Besteding

Vrijwel het volledige bedrag is besteed aan extra personeel (leerkrachten, onderwijsassistenten, vakleerkrachten).

Verantwoording besteding middelen Passend Onderwijs

In 2022 is een bedrag van € 246.500 ontvangen met betrekking tot Passend Onderwijs. Deze middelen worden toegevoegd aan de formatie. Het gaat hierbij om de schoolcontactpersoon, interne begeleiding, onderwijsassistenten, en formatie Sterrenbos.

Verantwoording besteding onderwijsachterstandsmiddelen

De ontvangen middelen met betrekking tot onderwijsachterstanden zijn volledig ingezet voor de formatie van de scholen waarop wij deze ontvangen. In het kalenderjaar 2022 gaat het om een bedrag van € 487.346.

Verantwoording besteding middelen Nationaal Programma Onderwijs (NPO)

De looptijd van het NPO is verlengd met twee schooljaren. Scholen ontvangen middelen voor schooljaar 2022/2023 en kunnen die tot en met 2024/2025 besteden aan de interventies op de menukaart. In het kalenderjaar 2022 is een bedrag van € 1.374.573 NPO-middelen ontvangen. Hiervan is € 646.851 besteed aan personeel en € 202.509 aan materieel. De resterende middelen, € 525.213, worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve NPO. Op schoolniveau wordt de NPO-uitputting gemonitord.

Versnellingsvragen 2022

In het kalenderjaar 2022 is voor ca. € 127.500 besteed aan versnellingsvragen.
De voornaamste zijn:

- Compensatie ad € 90.000 voor minder middelen vanuit PassendWijs. Dit bedrag is beschikbaar gesteld vanaf 1 januari 2022.
- Onderwijskundige aanpassingen ad € 10.000.
- Teamscholing voor diverse onderwijsteams ad € 14.000.
- Aanschaf en training diverse methodes ad € 13.500.

2.4. Financiën op balansdatum

Toelichting op de balans:

Onderstaand treft u de balans aan per 31 december 2022. Na de balans volgt een korte toelichting op de belangrijkste wijzigingen in de balans.

Activa	31-12-2022	31-12-2021	Passiva	31-12-2022	31-12-2021
Materiële vaste activa	1.761.049	1.842.144	Eigen vermogen	4.279.176	4.136.325
Vorderingen	147.215	780.388	Voorzieningen	1.043.209	735.956
Liquide middelen	5.080.253	3.783.345	Kortlopende schulden	1.666.132	1.533.596
Totaal activa	**6.988.517**	**6.405.877**	**Totaal passiva**	**6.988.517**	**6.405.877**

Activa

Materiële vaste activa
In 2022 is er voor een bedrag van € 312.103 geïnvesteerd. Dit betreft met name investeringen rond inventaris & apparatuur, ICT en leermiddelen.

Vorderingen
De afname van de vorderingen ontstaat doordat er per ultimo 2022 geen vordering meer is opgenomen voor het betaalritme verschil van de personele bekostiging. Deze vordering wordt ultimo 2022 afgeboekt als gevolg van de overgang naar de nieuwe bekostigingssystematiek. De omvang van deze vordering bedroeg per ultimo 2021 € 568.920.

Liquide middelen
De omvang van de liquide middelen is in 2022 met circa € 1.3 miljoen toegenomen. Belangrijk om te vermelden is dat er binnen de aanwezige liquiditeit een bedrag van ongeveer € 846.000 aanwezig is inzake vooruit ontvangen NPO-middelen. Deze middelen zullen komende jaren voor een uitgaande kasstroom leiden.

In het kasstroomoverzicht, hetgeen onderdeel is van de jaarrekening, is de opbouw van de liquiditeitsontwikkeling over 2022 terug te vinden.

Passiva

Eigen vermogen
Het exploitatieresultaat van € 142.850 is aan het eigen vermogen toegevoegd. Merendeel van het resultaat 2022 ontstaat door niet ingezette NPO-middelen ad € 525.213. Deze zijn ondergebracht in een bestemmingsreserve, waarbij scholen deze middelen komende schooljaren kunnen inzetten. De NPO-middelen kunnen scholen nog inzetten tot 2024/2025.

Voorzieningen
Scholengroep Veluwezoom beschikt over een jubileum- en onderhoudsvoorziening. De jubileumvoorziening is bedoeld ter dekking van de lasten van de gratificaties bij een 25- en 40-jarig ambtsjubileum.

De onderhoudsvoorziening is bedoeld ter spreiding van de lasten voor het groot onderhoud. In 2022 wordt gebruik gemaakt van de tijdelijke verruiming rond het bepalen van de onderhouds-voorziening op basis van de opbouw per onderhouds-component.
Verwacht wordt dat deze vrijstelling tot ultimo 2023 geldt. Vanaf 2024 dient de onderhouds-voorziening gewaardeerd te worden overeenkomstig de componentensystematiek.

Kortlopende schulden
De belangrijkste kortlopende schulden zijn de nog af te dragen loonheffing en pensioenpremies, het nog te betalen vakantiegeld en vooruit ontvangen subsidiegelden.

Kengetallen:

	Signaleringswaard	2022	2021	2020
LIQUIDITEIT	< 1,00	3,14	2,98	2,84
De liquiditeit geef aan in hoeverre de instelling op korte termijn aan haar verplichtingen kan voldoen.				
Definitie: De verhouding tussen de vlottende activa (som van liquide middelen, vorderingen en voorraden) en de kortlopende schulden.				
SOLVALBILITEIT 2	< 30%	76%	76%	76%
Deze waarde van de solvabiliteit geeft aan welk deel van het totale vermogen uit eigen vermogen ofwel reserves en voorzieningen bestaat. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het overige deel van het totale vermogen wordt gefinancierd met vreemd vermogen.				
Definitie: Eigen vermogen en voorzieningen gedeeld door het totale				
RENTABILITEIT	3-jarig < 0%	0,9%	2,3%	0,1%
De rentabiliteit geeft aan of er sprake is van een positief dan wel een negatief bedrijfsresultaat in relatie tot de totale baten.	2-jarig < -5% 1-jarig < -10%			
Definitie: resultaat gedeeld door de totale baten (inclusief de financiële				
WEERSTANDSVERMOGEN	< 5%	28%	31%	31%
Het weerstandsvermogen geeft aan het vermogen om niet-voorziene tot de reguliere bedrijfsvoering behorende risico's op te vangen.				
Definitie: Het eigen vermogen minus de materiële activa, uitgedrukt in een percentage van de rijksbijdrage OCW.				
KAPILTALISATIEFACTOR	30% - 60%	43%	44%	47%
De kapitalisatiefactor geeft een indicatie van hoe rijk een schoolbestuur is. Dit om te signaleren of onderwijsinstellingen misschien een deel van hun kapitaal niet of inefficiënt benutten voor de vervulling van hun taken.				
Definitie: de activazijde van de balans minus de materiële activa betreffende gebouwen en terreinen gedeeld door de totale baten (inclusief de financiële baten).				
Signaleringswaarde inspectie	2.423.207	4.279.176	4.136.325	3.831.213
De signaleringswaarde is in 2020 geintroduceerd en dient als signalering van eventueel bovenmatig vermogen.				

Liquiditeit
De current ratio komt uit op 3,14. Bij de beoordeling van de financiële positie van onderwijs-instellingen hanteert de Inspectie van het Onderwijs een ondergrens van 1,0. Deze ondergrens heeft een signaleringsfunctie. Gezien de huidige waarde van de current ratio is er sprake van voldoende liquiditeit om aan de verplichtingen op korte termijn te kunnen voldoen. De huidige current ratio wordt vertekend door de aanwezigheid van niet uitgegeven NPO-middelen. Na correctie van deze post bevindt de liquiditeit van Scholengroep Veluwezoom zich ruim boven de gestelde ondergrens.

Solvabiliteit
De solvabiliteit 2 blijft ten opzichte van 2021. De inspectie hanteert rond dit kengetal een ondergrens van 30%.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen komt naar verwachting uit op afgerond 28%. Dit betekent dat Scholengroep Veluwezoom, naar de maatstaven van het ministerie een financiële positie heeft die voldoende is om eventuele tegenvallers op te vangen.

Kapitalisatiefactor
Ondanks het feit dat de kapitalisatiefactor wellicht verouderd is, wordt het door de commissie Don geïntroduceerde kengetal, nog in het jaarverslag opgenomen. De kapitalisatiefactor is opgebouwd uit verschillende onderdelen; bestaande uit de transactie, financiering, en bufferfunctie.
De kapitalisatiefactor geeft een indicatie voor de te hanteren ondergrens van het eigen vermogen. Qua bovengrens is de kapitalisatiefactor minder relevant geworden sinds de introductie van de nieuwe signaleringswaarde.

Signaleringswaarde Inspectie
Het eigen vermogen komt per ultimo 2022 uit op een bedrag van € 4.279.176. De signaleringswaarde bovenmatig vermogen is berekend op € 2.423.207. Er lijkt derhalve een ogenschijnlijk surplus aanwezig te zijn van € 1.855.969.

Voor een correcte interpretatie is het echter belangrijk om te vermelden dat er binnen het eigen vermogen een bestemmingsreserve is opgenomen voor niet uitgegeven NPO-middelen. Specifiek deze bestemmingsreserve is direct gekoppeld aan het beleid op schoolniveau. Feitelijk is het aan de scholen om deze NPO-bestemmingsreserve voor het einde van schooljaar 2024-2025 aan te wenden. De omvang van deze bestemmingsreserve bedraagt € 913.708.

Verder maakt Veluwezoom gebruik van de tijdelijke vrijstelling rond de waardering van de onderhoudsvoorziening. Recent is bekend gemaakt dat deze vrijstelling eindigt in 2023. Momenteel wordt berekend wat de omvang van de onderhoudsvoorziening dient te zijn op basis van de componentensystematiek. Gezien bevindingen van andere besturen wordt verwacht dat deze nieuwe waarderingssystematiek een correctie zal hebben op de omvang van het eigen vermogen.

Beide elementen dienen meegenomen te worden in de beoordeling van de omvang van het eigen vermogen. De ontwikkeling van het eigen vermogen wordt intern nauwgezet gevolgd en er wordt actie ondernomen indien het de omvang van het eigen vermogen verder toeneemt.

2.4.1. Gang van zaken gedurende het verslagjaar

Analyse realisatie 2022 versus begroting 2022
Onderstaand een vergelijking van de staat van baten en lasten op basis van gerealiseerde en begrote baten en lasten voor het kalenderjaar 2022.

	Realisatie 2022	Begroting 2022	Verschil
Baten			
Rijksbijdragen OCW	14.687.641	12.919.277	1.768.364
Overige overheidsbijdragen	93.360	41.616	51.744
Overige baten	457.601	670.514	-212.913
Totaal baten	**15.238.602**	**13.631.406**	**1.607.195**
Lasten			
Personele lasten	12.121.095	11.918.583	202.512
Afschrijvingen	393.196	481.968	-88.772
Huisvestingslasten	1.257.275	902.806	354.469
Overige instellingslasten	1.307.515	1.116.050	191.465
Totaal lasten	**15.079.081**	**14.419.406**	**659.674**
Saldo baten en lasten	**159.521**	**-788.000**	**947.521**
Financiële baten en lasten	-16.671	-12.000	-4.671
Nettoresultaat	**142.850**	**-800.000**	**942.850**

Toelichting op afwijking jaarrealisatie – begroting 2022
In onderstaand overzicht staan de posten met verschillen met een omvang groter dan € 40.000. Deze worden verder toegelicht.

Afwijkingen jaarverwachting - begroting	
Omschrijving	**Omvang**
Baten	
Rijksbijdragen OCW	1.768.364
Overige overheidsbijdragen	51.744
Overige baten	-212.913
	1.607.195
Lasten	
Personele lasten	-202.512
Afschrijvingen	88.772
Huisvestingslasten	-354.469
Overige instellingslasten	-191.465
	-659.674
Financiële baten en lasten	-4.671
Mutatie jaarverwachting - begroting 2022	942.850

Baten

Rijksbijdragen OCW € 1.768.364 positief

De toelichting op de toegenomen rijksbijdragen wordt gesplitst in vier onderdelen:

1. Nabetaling 2021-2022 en 2022-2023 € 660.000 positief
Eind augustus 2022 is de derde publicatie van de personele bekostiging 2021-2022 en de tweede publicatie voor 2022-2023 ontvangen. Vanwege de twee nieuwe cao-afspraken is er een compensatie ontvangen vanuit de overheid voor de toegenomen loonkosten. In totaal heeft Scholengroep Veluwezoom een bedrag van bijna € 660k aan extra inkomsten ontvangen.

2. Vereenvoudiging bekostiging € 600.000 positief
Vanuit de begroting 2022 komt naar voren dat er, als gevolg van de vereenvoudiging van de bekostiging, een daling is opgenomen van € 600.000. Vanuit de publicatie van DUO gedateerd op september 2022 komt naar voren dat het negatieve herverdeeleffect voor Scholengroep Veluwezoom uitkomt op € 179.000. Hierbij is een overgangsregime van drie jaar van toepassing. Dit negatieve herverdeeleffect ontstaat doordat de bestuur gemiddelde gewogen leeftijd (GGL) boven het landelijk gemiddelde uitkomt. Dit herverdeeleffect is vanaf 2023 van toepassing. Dit verklaart waardoor de opgenomen daling ad € 600.000 in 2022 niet is geeffectueerd.

3. NPO-middelen € 332.000 positief
Een andere oorzaak voor de afwijking is de omvang van de NPO-subsidie. In 2022 is € 472.345 aan ontvangen en toegerekende NPO-middelen niet uitgegeven. Dit gegeven zorgt voor een vertekening van het resultaat in 2022. De niet ingezette NPO-middelen zijn ondergebracht in een bestemmingsreserve. Scholen kunnen deze middelen inzetten tot en met schooljaar 2024/2025.

4. Bekostiging asielzoekers en vreemdelingen € 152.000 positief
Gedurende het boekjaar is er een maatwerkbekostiging ontvangen voor de opvang van Oekraïense-kinderen. Deze opvang vindt plaats op De Kameleon en LeerRijk. Deze middelen waren niet begroot en worden ingezet voor formatieve projectformatie.

Overige overheidsbijdragen € 51.744 positief
Vanuit de gemeente zijn er meer loonkostensubsidies ontvangen dan hiervoor begroot waren. Daarnaast zijn er in 2022 meer projectsubsidies ontvangen rond specifieke thema's.

Overige baten € 212.913 negatief
In 2022 zijn er minder detacheringsinkomsten vanuit de pool. Dit komt doordat poolers grotendeels worden ingezet binnen de eigen organisatie. Er was in de begroting rekening gehouden met een inkomstenniveau van € 536k, de feitelijke inkomsten komen uit op een niveau van € 294k.

Lasten

Personele lasten € 202.512 negatief
De rubriek personele lasten bestaat uit drie onderdelen; brutolonen en salarissen, overige personele lasten en ontvangen uitkeringen. Deze drie onderdelen samen laten een overschrijding zien ten opzichte van de begroting 2022. De toelichting wordt per onderdeel uitgewerkt.

1. Brutolonen en salarissen € 628.885 negatief
De toelichting rond de ontwikkeling van de brutolonen en salarissen volgt vanuit de toelichting op de derde kwartaalrapportage. Als gevolg van twee nieuwe cao-afspraken in 2022 komen de loonkosten € 881.000 hoger uit. In de begroting 2022 is een bedrag opgenomen voor transitievergoedingen ad € 125.000. In de realisatie zijn hiervoor geen kosten gemaakt. Tevens is in de premie voor het participatiefonds lager uitgekomen. Vanaf augustus 2022 is de premie naar een nihil percentage gemuteerd. De premie komt in de realisatie uit op een niveau van € 112.000, hiervoor was begroot € 307.000. Dit levert uiteindelijk een positieve afwijking op van € 195.000.

2. De overige personele lasten € 273.023 positief
De overige personele lasten komen in totaal uit op een niveau van € 1.178.246, dit geeft een positieve afwijkingen ten opzichte van de begroting van € 273.023. Vanuit de details komt naar voren dat dit ontstaat door twee elementen: in de begroting was budget opgenomen ad € 491.000 voor extra personele inzet. Vanwege de krappe arbeidsmarkt is de realisatie hiervan niet volledig gerealiseerd. Een deel van de middelen is gekoppeld aan extra externe inhuur. Hiervan komt het niveau afgerond € 263.000 boven het begrote niveau uit.

Deze externe inhuur is deels gekoppeld aan extra ziektevervanging, de inzet voor de Taalopvangklas en vervanging van directiefunctie.

3. Uitkeringen € 177.337 positief
De uitkeringen bestaan uit vergoedingen van het Vervangingsfonds en het UWV. Veluwezoom is in 2022 voor het eerst eigenrisicodrager voor ziektevervanging. Daarbij is er gekozen voor een stop-loss variant. De vergoedingen vanuit het UWV hebben betrekking op vervangingen voor zwangerschaps- en ouderschapsverlof.

Afschrijvingen € 88.772 positief
De afschrijvingskosten komen lager uit door vertraagde uitlevering van activa.

Huisvestingslasten € 354.469 negatief
De hoger uitkomende huisvestingslasten zijn een direct gevolg van de extra dotatie ad € 385.256 richting de onderhoudsvoorziening.

Overige instellingslasten € 191.465 negatief
De overige instellingslasten komen hoger uit dan begroot door onder andere extra kosten voor methodemateriaal en kosten voor licenties. Daarnaast zijn er in de realisatie NPO-gerelateerde kosten opgenomen ad € 71.645. Deze waren niet in deze omvang begroot.

2.5. Continuïteitsparagraaf

2.5.1. Ontwikkeling leerlingenaantallen en marktaandeel

De ontwikkeling in het aantal leerlingen en het marktaandeel van de scholen in onze omgeving geven zicht op het bestaansrecht en de continuïteit van de organisatie. In deze paragraaf gaan we in op de nieuwste cijfers en blikken we vooruit naar de nabije prognoses.

We vergelijken de leerlingenaantallen op de peildatum 1 oktober die tot en met 2022 bepalend was voor inkomsten van onderwijsinstelling voor primair onderwijs,

Het aantal leerlingen op 1 oktober 2021 was 1728. Het aantal leerlingen op de basisscholen is 1637 en op de speciale basisschool is dat 91. Voor de bekostiging van 2023 geldt de nieuwe grondslag van 1 februari 2022. Daarbij komt het totaal aantal leerlingen uit op 1806.

Op peildatum 1 februari 2022 is de verdeling van leerlingen over de leerjaren als volgt:

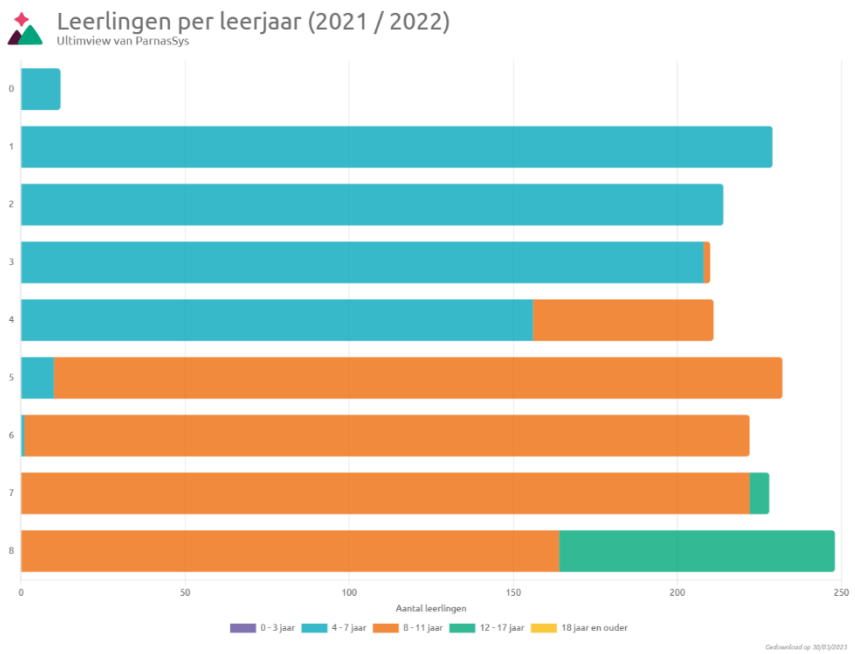

De ontwikkeling van de leerlingaantallen op onze scholen per deelregio's ten opzichte van vorig schooljaar:

Velp/Rozendaal
Ten opzichte van vorig jaar is het aantal leerlingen in deze regio gegroeid met 19 leerlingen. Dit betekent een groei van 0,9%. De overige schoolbesturen dalen totaal 6% in deze dorpen.

Rheden/De Steeg
Het aantal leerlingen in Rheden/De Steeg is gestegen met 9 leerlingen. Dit betekent een daling van 3,5%. Overigens dalen de scholen van de andere schoolbesturen in deze regio met 5,5%.

Dieren/Spankeren
In de regio Dieren/Spankeren is het leerlingenaantal op de basisscholen met 13 leerlingen toegenomen. Dit betekent een groei van 2,5%. Deze groei wordt vooral gerealiseerd door de Koningin Emmaschool en de Prinses Margrietschool. De andere schoolbesturen dalen in Dieren met 20 leerlingen ofwel 3,9%.

Marktaandeel
Het totaal aantal leerlingen op de scholen in de gemeente Rheden en Rozendaal was op 1 oktober 2022 3.328. Op de teldatum 1 oktober 2021 kwam het totaal uit op 3.378 leerlingen.
Het marktaandeel van Scholengroep Veluwezoom is op peildatum 1 oktober 2022 gemuteerd naar 51,6%. Ten opzichte van het marktaandeel van 2021 (51,2%) kan gesteld worden dat er sprake is van stabilisatie.

Hieronder een overzicht van de afgelopen jaren:

Peildatum	1-10-2018	1-10-2019	1-10-2020	1-10-2021	1-10-2022
Aantal leerlingen in Rheden en Rozendaal	3.494	3.420	3.457	3.378	3.328
Aantal leerlingen Scholengroep Veluwezoom	1.655	1.675	1.720	1.728	1.719
Marktaandeel Scholengroep Veluwezoom	47,3%	49,0%	49,8%	51,2%	51,6%

Prognoses scholen

Door de komst van de vereenvoudiging van de bekostiging is er een mutatie van de teldatum. Deze is verschoven van 1 oktober naar de teldatum van 1 februari. De T-1 systematiek is onveranderd gebleven. Doordat het telmoment later in het schooljaar ligt zorgt dit voor een toename van het aantal leerlingen. Dit is echter niet te verwarren met eventueel meer inkomsten. De vereenvoudiging van de bekostiging is een budgettair neutrale ontwikkeling; het bedrag per leerling is afgenomen.

In onderstaande opstelling is de prognose van het aantal leerlingen per school inzichtelijk gemaakt, daarbij is tevens inzichtelijk gemaakt welke telling voor welk kalenderjaar relevant is qua bekostigingsgrondslag.

Bij het samenstellen van de begroting 2023 hebben directeuren deze voorzichtige prognoses voor de komende jaren ontwikkeld. Bij het bestuursformatieplan 2023-2024 worden de prognoses opnieuw gemaakt en vergeleken met gemeentelijke prognoses. De ontwikkeling van het leerlingenaantal wordt nauwgezet gevolgd en gekoppeld aan de formatieve ontwikkeling.

Leerlingaantallen	**1-feb-22**	**1-feb-23**	**1-feb-24**	**1-feb-25**
Daalhuizen	441	424	440	440
Kameleon	138	166	180	180
Dorpsschool Rozendaal	242	223	240	240
Velp/ Rozendaal	**821**	**813**	**860**	**860**
Rheder Enk	238	225	240	240
Lappendeken	116	108	108	108
Rheden/ De Steeg	**354**	**333**	**348**	**348**
Emmaschool	160	158	160	160
Wensvogel	112	105	110	113
LeerRijk	44	53	44	44
De Expeditie	61	76	90	95
Prinses Margrietschool	161	162	163	164
Dieren e.o.	**538**	**554**	**567**	**576**
sbao Sterrenbos	93	89	94	94
Totaal	**1.806**	**1.789**	**1.869**	**1.878**
Absolute mutatie		-17	80	9
Procentuele mutatie		-0,9%	4,5%	0,5%
Bekostigingsjaar	2023	2024	2025	2026

2.5.2. Meerjarenexploitatie

Bedragen * € 1.000	2023	2024	2025	2026
BATEN				
Rijksbijdragen	14.699	13.811	13.987	13.981
Overige overheidsbijdragen	423	403	403	403
Totaal baten	**15.122**	**14.214**	**14.390**	**14.384**
LASTEN				
Personele lasten	12.889	12.056	12.235	12.230
Afschrijvingen	447	438	436	435
Huisvestingslasten	952	870	869	869
Overige instellingslasten	1.234	1.050	1.050	1.050
Totaal lasten	**15.522**	**14.414**	**14.590**	**14.584**
Saldo baten en lasten	**-400**	**-200**	**-200**	**-200**
Saldo financiële baten en lasten	**0**	**0**	**0**	**0**
EXPLOITATIESALDO	**-400**	**-200**	**-200**	**-200**

Toelichting op exploitatie ontwikkeling

Algemeen
Vanaf 2021 wordt in vijf jaren € 200.000 negatief begroot in verband met het deels afbouwen van de algemene reserve. In de basis is de meerjarenbegroting sluitend; de uitgaven met betrekking tot versnellingsvragen worden afzonderlijk gemonitord en bij de resultaatbestemming onttrokken aan de bestemmingsreserve versnellingsvragen.

Rijksbaten
Bij het begroten van de rijksmiddelen is gerekend met de subsidiebedragen die momenteel beschikt zijn. Geldende grondslag voor de bekostiging 2023 is het leerlingenaantal van 1 februari 2022.

In de meerjarenbegroting is gerekend met een nullijn op zowel de inkomstenkant als de ontwikkeling van de loonkosten. De insteek hierbij is dat eventuele extra middelen zullen leiden tot een herziening van de cao. De insteek van de PO-Raad is dat nieuwe cao-afspraken binnen de kaders van de aanwezige financiële ruimte moeten uitkomen.

Overige baten
Hieronder vallen de baten van de gemeente, huurinkomsten, detacheringsinkomsten, ouderbijdragen, inkomsten tussenschoolse opvang en diverse kleinere projectsubsidies.

Personele lasten
De personele lasten zijn qua omvang van het aantal fte's begroot op basis van de afspraken die in het bestuursformatieplan 2022/2023 zijn gemaakt.

De aanwezigheid van voldoende flexibele formatieomvang is een relevant aspect. De kostenstructuur van Scholengroep Veluwezoom bestaat voor een groot gedeelte uit loonkosten. 83 procent van de totale kosten is gekoppeld aan directe loonkosten. Het is van belang dat er gewerkt wordt met betrouwbare meerjarenprognoses rond het verwachte aantal leerlingen.

De huidige NPO-middelen worden voor het merendeel ingezet voor meer formatie. De formatieomvang hiervan komt uit op 7,5 fte. De bekostigde NPO-periode stopt per 31 juli 2023. Daarom is het belangrijk dat er tijdig wordt geanticipeerd op formatieve ontwikkelingen in meerjarenperspectief.

Het verwachte aantal fte's laat de komende jaren onderstaand verloop zien. Hierbij is de uitsplitsing gemaakt naar directie, OP, OOP**:**

Ontwikkeling van het aantal fte	*realisatie 2022*	*begroting 2023*	*begroting 2024*	*begroting 2025*	*begroting 2026*
Functiecategorie					
Directeuren	10,0	9,8	10,8	10,8	10,8
OP	106,0	109,5	110,4	110,4	110,4
OOP	18,6	21,0	21,0	21,0	21,0
Totaal aantal fte	***134,6***	***140,3***	***142,2***	***142,2***	***142,2***

(Bron: meerjarenbegroting 2023-2026)

Vervangingspool/ ziektevervanging
De eigen vervangingspool bevat momenteel ongeveer vijf fte leerkracht. Deze medewerkers worden door PON ingezet op vervanging bij de aangesloten besturen. Bij inzet buiten de Scholengroep worden de loonkosten gedeclareerd. We houden rekening met een loonkostenbedrag van € 438.000.

Scholengroep Veluwezoom is vanaf 1 januari 2022 eigenrisicodrager voor ziektevervanging. Er is gekozen voor een verzekeringsvariant, waarbij de eerste 6% van de vervangingen voor rekening komen van Scholengroep Veluwezoom. Bij een verzuimpercentage groter dan 6% is er sprake van dekking vanuit het Vervangingsfonds.

2.5.3. Meerjarenbalans

Bedragen * € 1.000	2023	2024	2025	2026
	€	€	€	€
ACTIVA				
Materiele vaste activa	1.996	1.858	1.682	1.507
Financiele vast activa	-	-	-	-
Vorderingen	200	200	200	200
Liquide middelen	4.291	4.229	4.205	4.180
	6.487	**6.287**	**6.087**	**5.887**
PASSIVA				
Eigen vermogen	4.187	3.987	3.787	3.587
- Algemene reserve	*1.050*	*1.050*	*1.050*	*1.050*
- Bestemmingsreserve publiek	*3.137*	*2.937*	*2.737*	*2.537*
- Bestemmingsreserve privaat	**-**	**-**	**-**	**-**
- Bestemmingsfondsen	-	-	-	-
Voorzieningen	800	800	800	800
Langlopende schulden	-	-	-	-
Kortlopende schulden	1.500	1.500	1.500	1.500
	6.487	**6.287**	**6.087**	**5.887**

Activa
De activawaarde van Scholengroep Veluwezoom laat komende jaren een afname zien. Er is echter bij het opstellen van de meerjarenbegroting gewerkt met een investeringsscope van een jaar. Bij een volgende meerjarenbegroting zal het ontwikkelen van een meerjarig investeringsperspectief aandacht vragen.

Financieringsstructuur
Scholengroep Veluwezoom heeft haar financiële middelen ondergebracht bij de Rabobank, er is geen kredietfaciliteit overgekomen. Gezien de huidige liquiditeit is hiervoor geen noodzaak.

Eigen vermogen
De gepresenteerde omvang van het eigen vermogen is gekoppeld aan het verwachte resultaat voor de jaren 2023 t/m 2026. Voor het boekjaar 2023 is een negatief resultaat begroot van € 400.000. Dit is het gevolg van doorlopende NPO-uitgaven na 1 augustus 2023. De NPO-bekostiging loopt tot 31 juli 2023, waarbij in de begroting van 2023 de activiteiten zijn doorgezet tot ultimo 2023. Voor de jaren 2024 tot en met 2026 is gerekend met een jaarlijks tekort van € 200.000. De tekorten houden verband met een beleidsmatige insteek om het aanwezige eigen vermogen van Scholengroep Veluwezoom af te bouwen.

Voorzieningen
Onder de post voorzieningen zijn personele voorzieningen, als ook een voorziening voor groot onderhoud opgenomen. Bij de waardering van de huidige onderhoudsvoorziening wordt gebruik gemaakt van tijdelijke vrijstelling. Vanaf 2024 dient mogelijk de onderhoudsvoorziening gewaardeerd te worden aan de hand van de geldende wet- en regelgeving omtrent de componentenbenadering. Deze aanpassing in waardering van de onderhoudsvoorziening kan leiden tot herwaardering van de benodigde omvang.

Ontwikkeling van kengetallen

Kengetallen	2023	2024	2025	2026
Liquiditeit (current ratio)	3,0	3,0	2,9	2,9
Rentabiliteit	-2,6%	-1,4%	-1,4%	-1,4%
Weerstandsvermogen	28%	28%	26%	25%
Solvabiliteit incl vz	77%	76%	75%	75%
Signaleringswaarde inspectie	2.383.568	2.338.185	2.347.014	2.346.693

Toelichting op ontwikkeling kengetallen

De kengetallen laten het financiële beeld op enig moment zien. Het betreft hierdoor een statische indicator van de financiële positie. Vanuit de inspectie wordt ook aangegeven dat het toekomstig perspectief een belangrijke graadmeter is. Er wordt vanuit het meerjarenperspectief gelet op de aanwezigheid van potentiële ontwikkelingen die een mogelijke invloed kunnen hebben op de financiële positie van Scholengroep Veluwezoom.

Liquiditeit
Bij de beoordeling van de financiële positie van onderwijsinstellingen hanteert de Inspectie van het Onderwijs een ondergrens van 1,0. Gezien de verwachte waarde van de current ratio is er sprake van voldoende liquiditeit om aan de verplichtingen op korte termijn te kunnen voldoen.

Rentabiliteit
De negatieve rentabiliteit is een direct gevolg van de negatieve exploitatieresultaten. De insteek om een begroting met een negatieve exploitatie te presenteren is het gevolg van beleidsmatige keuzes die gemaakt zijn om het eigen vermogen af te bouwen.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen komt naar verwachting uit op 25% in 2026. Dit betekent dat Scholengroep Veluwezoom naar de maatstaven van het ministerie een financiële positie heeft die voldoende is om eventuele tegenvallers op te vangen. Uit in het verleden door het ministerie gestelde signaleringsgrenzen blijkt dat een gebruikelijk weerstandsvermogen tussen de 10% en 40% ligt.

Solvabiliteit
De verwachte solvabiliteit neemt de komende jaren licht af, als gevolg van de negatieve resultaten die begroot zijn. De gepresenteerde solvabiliteit ligt boven de ondergrens van 30%.

Signaleringswaarde inspectie
Met ingang van het verslagjaar 2020 hanteert de inspectie voor het eerst de ‘signaleringswaarde voor mogelijk bovenmatig eigen vermogen’. Voor Scholengroep Veluwezoom is de signaleringswaarde circa € 2.4 miljoen. Intern is er aandacht voor de aanwezige omvang van het eigen vermogen, waarbij er momenteel versnellingsvragen zijn ingezet om een afbouw van het vermogen te realiseren. Aan de andere kant zal de aanpassing rond de waardering van de onderhoudsvoorziening mogelijk zorgen voor een correctie op het eigen vermogen. Hierover zal gedurende 2023 meer duidelijkheid ontstaan.



Kindcentrum LeerRijk

Dit schooljaar 2022-2023 staat in het teken van een fusie met de Wensvogel. We willen voor onze leerlingen een fijn laatste jaar op LeerRijk creëren. Een jaar waarin we nog samen zijn als kleine school. We hopen dat de meeste van onze leerlingen meegaan naar de school waarmee we gaan fuseren.
Als team zijn we druk bezig met de ontwikkeling van ons nieuwe schoolconcept. Een school met uitdagende, dynamische rijke schooldagen. Waar de leerling nog meer beseft dat hij ertoe doet. En waar we de wereld in de school halen. Kinderen die nu een minder rijke thuisomgeving hebben laten proeven aan de wereld om hen heen en dat ze nieuwsgierig worden naar de toekomst. En beseffen dat ze net zoveel kansen hebben als een ander, die wel uit een rijkere thuisomgeving komt. Dat verdienen de leerlingen van onze school.



De les reflecteren in tweetallen d.m.v. de 'reflectiehapper'.

ODS Daalhuizen

Vrijheid is noodzakelijk om eigen keuzes te kunnen maken en eigen wegen te vinden. Vrijheid in het daltononderwijs is de gelegenheid krijgen om het taakwerk zelf te organiseren. De opgegeven leerstof en de eisen die daaraan worden gesteld, de tijdslimiet, de werkafspraken en de schoolregels vormen de grenzen waarbinnen de leerlingen hun vrijheid leren gebruiken. ODS Daalhuizen is bezig met het ontwikkelen om deze vrijheid voor leerlingen uit te breiden. Door leerlingen meer vrijheid te bieden kunnen zij eigen keuzes maken en een actieve leerhouding ontwikkelen. Maar vrijheid betekent niet dat alles zomaar kan en mag. Het is een taak van de leerkracht om iedere leerling een structuur te bieden om vrijheid binnen grenzen te leren hanteren. Leerlingen krijgen de ruimte om te ontdekken en te experimenteren, maar worden tegelijk ook geconfronteerd met de relatie tussen wat ze doen en wat dat oplevert. Dat is voor leerlingen een geleidelijk leerproces, waarin zelfkennis en zelfinschatting een grote rol spelen.



Prinses Margrietschool – Spankeren

In 2022 hebben we de focus gelegd op het versterken van de basisvaardigheden van kinderen en de doorgaande lijn in instructievaardigheden van leerkrachten. Het cyclisch werken aan hoge leerling-doelen is voor rekenen en spelling vormgegeven in blokken. Wij hebben binnen ons daltononderwijs een mooie verdiepingsslag gemaakt bij de kernwaarde samenwerken. Het samenwerken zie je bij alle geledingen van school terug.

2.5.4. Overzicht personele bezetting 2022

De gemiddelde formatieomvang komt in 2022 uit op 135 fte. Deze omvang is opgebouwd uit verschillende functies: 106 fte leerkracht, bijna 14 fte voor onderwijsondersteuners, 10 fte directie en 5 fte voor het bestuursbureau. Ten opzichte van 2021 is er een groei te zien van 5 fte. Dit houdt voornamelijk verband met de extra NPO-formatie.

Het beleid van Scholengroep Veluwezoom om medewerkers te boeien en te binden komt terug in de huidige samenwerking binnen de onderwijsteams en de aandacht en mogelijkheden voor opleiding en ontwikkeling van medewerkers. De opleiding van medewerkers betreft ook onze eigen kweekvijver waarin bijvoorbeeld onderwijsassistenten worden opgeleid tot leerkracht.

2022 in FTE	Jan.	Febr.	Maart.	April.	Mei.	Juni.	Juli.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Gem.
Directie	10,45	10,45	10,45	10,45	9,60	9,60	9,60	10,70	9,80	9,80	9,80	9,80	10,04
OP	103,99	103,51	104,61	104,83	105,81	106,16	106,21	108,05	106,87	107,33	108,95	108,00	106,19
OOP	13,23	13,52	13,75	13,79	13,18	13,87	13,70	12,79	13,42	13,89	14,34	15,72	13,77
Best.	4,60	4,60	4,60	4,73	4,73	4,73	4,73	5,33	5,23	4,73	4,73	4,73	4,79
Totaal	132,27	132,08	133,41	133,80	133,32	134,36	134,24	136,87	135,32	135,75	137,82	138,25	134,79

(Bron: HR2Day)

2.5.5. Risicobeheersingssysteem

Scholengroep Veluwezoom heeft een professioneel systeem van planning en control dat continu in ontwikkeling is. Er wordt gewerkt met een cyclus van kwartaalrapportages waarin integrale verslaglegging plaatsvindt. In de kwartaalrapportages monitort de Scholengroep Veluwezoom de financiën zoals uitputting personele formatie, leeropbrengsten, leerlingenaantallen, groepsgrootte, en de belangrijkste HRM-kengetallen zoals verzuimcijfers, mobiliteit en investeringen in opleiding en ontwikkeling.

In de kwartaalrapportages is het proces van de ontwikkeling en de verdieping van de zelfevaluaties beschreven. Ook wordt in de kwartaalrapportages kort verslag gedaan van de bevindingen van de interne controle die periodiek wordt uitgevoerd.

De leerontwikkelingen worden vastgelegd in ParnasSys. Door de bestuurlijke module en Ultimview kan deze informatie real-time worden ontsloten.

Enkele jaren wordt er nu gebruik gemaakt van Cogix, een systeem om de begroting op te stellen. Het voordeel van dit systeem is dat het centraal wordt beheerd en de kans op fouten aanzienlijk kleiner is dan het gebruik van maatwerk-spreadsheets.

Eind 2022 heeft de accountant een interimcontrole uitgevoerd, hierbij is de aanwezige planning & control getoetst. Vanuit deze controle komen geen grote leemtes naar voren.

2.5.5.1. Belangrijkste risico's en onzekerheden

Algemeen

Net als alle scholen voor primair onderwijs in Nederland staan ook bij de Scholengroep Veluwezoom de 21-eeuwse vaardigheden op de agenda. Gelet op het feit dat de afgelopen jaren een aantal scholen kleiner is geworden, is het van belang de innovatiekracht binnen de Scholengroep te beschermen. We werken daartoe samen in onderwijsteams. Dit betekent meer samenwerking, meer werken vanuit talenten, een meer open en professionele houding van leerkrachten, meer expertise beschikbaar stellen voor leerlingen en teams en dus meer ontwikkelkracht. In het jaar 2016 is deze structuur geëffectueerd. In 2018 is het Onderwijsteam sbao Het Sterrenbos en De Kameleon ingericht. In 2019 is het Onderwijsteam Daalhuizen/Prinses Margrietschool en De Expeditie gesplitst.

Met het vormen van onderwijsteams en het werken met kenniskringen maakt dat het voor de organisatie eenvoudiger is het hoofd te kunnen bieden aan allerlei veranderingen.

We zijn een Lerende Organisatie waarbij innovatiekracht hand in hand gaat met HR-beleid. Onderwijs is een arbeidsintensieve organisatie waarbij de leerkrachten het verschil maken. Door co-creatie, focus op meer tijd creëren voor leerkrachten, blijven investeren in opleiding en ontwikkeling, werken we samen aan een organisatie die nieuwe ontwikkelingen omarmt en deze integreert in ons onderwijs. Om toekomstgericht te zijn en de leerlingen dat mee te geven wat zij nodig hebben, blijft deze ontwikkeling in onze focus. In de meerjarenbegroting reserveren we hiervoor financiële ruimte. Het management vervult een spilfunctie in deze ontwikkeling.

In 2019 is de ontwikkeling van inspirerende, toekomstbestendige Koersplan en ambitieplannen afgerond. De samenhang tussen beleid van de stichting en die van de scholen is geborgd omdat we samen optrekken.
Naast deze kracht zien we ook risico's die we verder hebben vertaald in bedragen.

IHP
Het beleidsmatige deel van de Integrale Huisvestingsplan (IHP) is begin 2022 afgerond. Het uitvoeringsplan moet nog tot stand komen. In 2022 is het meerjarenonderhoudsplan (MJOP), met de uitgangspunten van het IHP, vernieuwd. Er wordt bij de voorziening groot onderhoud gebruik gemaakt van de overgangsregeling zoals verwoord in de RJO artikel 4 lid 1c. Begin 2023 is duidelijk geworden dat de onderhoudsvoorziening op basis van de componentenmethode gewaardeerd dient te worden. De overgangsregeling loopt tot ultimo 2023. In 2023 zal de onderhoudsvoorziening worden berekend op basis van de componentenmethode. Verwacht wordt dat dit een effect zal hebben op de benodigde omvang van de onderhoudsvoorziening.

Bekostiging
Vereenvoudiging van de bekostiging
We hebben deze jaren meer tijdelijke middelen en dus meer medewerkers. Aangezien deze formatie is gekoppeld aan tijdelijke middelen is het belangrijk dat er voldoende flexibiliteit in de formatieopbouw aanwezig blijft. Door zorgvuldig plannen, indalen in de formatie en het inzetten van de vervangingspool streven we ernaar, dat de risico's die hiermee gepaard gaan beperkt zullen zijn.

Door de vereenvoudiging van de bekostiging ontvangen besturen geen compensatie meer voor oudere personeelsleden (voorheen de GGL-compensatie). Door het wegvallen van deze compensatie kan een negatieve herverdeling ontstaan. Voor Scholengroep Veluwezoom komt het herverdeeleffect uit op € 179.000 negatief.

Onvoorzienbare en onbeheersbare fluctuatie in leerlingaantallen.
Het gaat hierbij om een plotselinge, onvoorzienbare en onbeheersbare leerlingenfluctuatie, dat zowel een daling of juist een stijging van leerlingaantallen kan zijn.

De leerlingendaling leidt tot een lagere Rijksbekostiging, waarbij een situatie van gedwongen formatiebeperking ontstaat en een lagere dekking voor bestaande materiële lasten. Omdat aanpassingen in de kosten tijd vergen zal een situatie van kostenremanentie optreden: de baten dalen in een harder tempo dan de lasten en er is tijd nodig om baten en lasten weer in evenwicht te brengen.

Bij een plotselinge leerlingenstijging ontstaat daarentegen een tijdelijk financieringsprobleem, omdat pas een jaar later (personele lumpsum) geld wordt ontvangen voor het gestegen leerlingenaantal, terwijl wel al een schooljaar lessen moeten worden verzorgd voor het gestegen leerlingenaantal (voorfinanciering).

Instabiliteit van bekostiging
Uit het onderzoek van de commissie Vermogensbeheer Onderwijsinstellingen (2009) wordt voor de omvang van het risico op instabiliteit in bekostiging een indicatie gegeven van 2% van de jaarlijkse baten. Voor Scholengroep Veluwezoom betekent dit, uitgaande van de jaarrekening 2022, een bedrag van ca. € 304.772 per jaar.

Onvolledige indexatie van bekostiging
De belangrijkste oorzaken voor benodigd vermogensbeslag als gevolg van onvolledigheid van indexatie van bekostiging zijn:

1) Bekostiging groeit niet of onvoldoende mee met ontwikkeling van werkgeverskosten en cao-afspraken;
2) Lasten die voortvloeien uit nieuwe regelgeving (arbo/milieu) worden niet gecompenseerd.

PassendWijs
De inkomsten vanuit PassendWijs staan in 2022 verder onder druk. De scholen voor primair onderwijs zijn de afgelopen jaren inclusiever geworden. Dat vertaalt zich nog niet in de instroom bij het speciaal onderwijs of het verminderen van de hoge categoriebekostiging aldaar.

Personeel
Op de arbeidsmarkt wordt in onze regio ook de krapte merkbaar. We gaan eerder over tot het aangaan van een vast dienstverband met leerkrachten. Omdat het lastiger wordt bijtijds vervanging te organiseren voor afwezige leerkrachten zijn we aangesloten bij het Personeelspunt Oost Nederland (PON). Ook hebben we onze eigen vervangingspool met een formatieruimte van 6,7 fte waarvan eind 2022 4,3 fte bemenst wordt. De ruimte in de vervangingspool biedt Scholengroep Veluwezoom eventueel flexibiliteit waar het gaat om boventalligheid in de scholen. Toch blijft het streven de pool volledig te bezetten.

Participatiefonds
Vanaf 1 augustus 2022 kent het Participatiefonds een modernisatie. Dit houdt in dat schoolbesturen 50% van de uitkeringslasten betalen in geval van ontslag. Voldoet het ontslag aan een van de beëindigingsgronden in het reglement en voldoet het schoolbestuur aan de inspanningsverplichting om het ontslag te voorkomen? Dan kan de werkgever een verzoek indienen om de eigen bijdrage te verlagen tot 10%. In alle gevallen is derhalve een bijdrage vanuit het schoolbestuur van toepassing.

Aanwezigheid tijdelijke middelen
Met de huidige aanwezigheid van tijdelijke subsidies zijn er meer medewerkers in dienst genomen. Hierdoor neemt de kans op een eventuele verplichting aanzienlijk toe. Scholengroep Veluwezoom doet er dus alles aan om dit risico zoveel mogelijk te mitigeren. Zo worden medewerkers bij het stopzetten van een tijdelijke functie begeleid naar een passende functie (zoals vervangingspool). Verder is er een gedeelte van de NPO-middelen centraal gealloceerd, welke in beginsel bestemd zijn voor het opvangen van eventuele uitkeringsrisico’s.

Gemiddelde leeftijd
Momenteel is ruim 11% van onze medewerkers ouder dan 60 jaar. Op basis van de leeftijdscohorten wordt de verwachte pensionering in kaart gebracht. Dit betekent dat we in de strategische personeelsplanning jaarlijks de uitstroom van medewerkers en het actuele leerlingenaantal in relatie tot de gewenste instroom beoordelen. Door de verruiming van het functiehuis is meer variatie in taken en verantwoordelijkheden ontstaan. Daarmee zijn de mogelijkheden voor promotie en demotie vergroot hetgeen ook ten goede komt aan de flexibiliteit van de organisatie.

Eigenrisicodrager
Op 1 januari 2022 is Stichting Veluwezoom eigenrisicodrager geworden voor de ziektevervanging van medewerkers. Dit betekent dat wij de eerste 6% van de vervanging van het verzuim zelf betalen. Voor verzuim hoger dan 6% zijn wij verzekerd bij het Vervangingsfonds met een stop-loss polis.
We hebben nog steeds met covid te maken, dat zien we in de stijging van onze verzuim- en afwezigheidscijfers. Dit is, in combinatie met het Eigen Risico Dragerschap en onvoldoende vervangers, een risico met een financieel en formatief aspect.

Financiële doorvertaling

Wanneer we bovenstaande risico's vertalen naar het benodigde eigen vermogen, ontstaat het volgende beeld:

Onderwerp	Risico	Kans	Impact	Bedrag	Kans	Risico
Bekostiging	Onvoorzienbare en onbeheersbare fluctuatie in leerlingaantallen	Verwacht wordt dat het risico op het plotselinge leerlingfluctuatie zich eens 2 jaar kan voordoen.	2% van de rijksbaten	292.000	50%	146.000
Bekostiging	Instabiliteit van bekostiging	Verwacht wordt dat dit risico, gezien het (recente) verleden en de toekomstige ontwikkelingen, eenmaal in de 2 tot 5 jaar voorkomt.	2% van de rijksbaten	292.000	25%	73.000
Bekostiging	Onvolledige indexatie van bekostiging	In het (recente) verleden zijn meerdere voorvallen geweest van schade als gevolg van dit risico. Verwacht wordt dat dit risico zich eenmaal per 2 jaar voordoet.	2% van de rijksbaten	292.000	50%	146.000
Bekostiging	PassendWijs	De inkomsten vanuit PassendWijs staan in toenemende mate onder druk. Voor besturen is het lastig om op een beleidsrijke wijze in te spelen op recente ontwikkelingen. Afgelopen jaar is er een teruggang van inkomsten ter omvang van € 100.000.	Inkomsten SWV	246.486	50%	123.243
Personeel	Financiële gevolgen van beëindiging arbeidsrelatie	Gezien de aanwezigheid van tijdelijke formatie en de vereenvoudiging van het Participatiefonds neemt het risico toe dat eventuele uitkeringskosten voor rekening van het bestuur komen. De kans wordt ingeschat op 75%. Concreet betekent dit dat risico zich zo goed als elk jaar kan openbaren.	5 fte x € 85.000 x 70% x 50%	148.750	75%	111.563
Personeel	Eigenrisicodrager	Meerkosten ziektevervanging vanwege ERD, hoog ziekteverzuim en meer externe inhuur.	2% van personeelskosten	221.400	75%	166.050
Personeel	Krapte op arbeidsmarkt	Arbeidsmarkt schaarste, hoger dan begrote lasten door het moeilijk kunnen ver-vullen van vacatureruimte.	2 fte externe inhuur op jaarbasis	200.000	75%	150.000
Algemeen	Uitvoeringsrisico in de bedrijfsvoering (vaste voet)	De commissie Vermogensbeheer Onderwijsinstellingen heeft in haar onderzoek (2009) aangegeven dat een percentage van 2 à 3 % reëel is voor restrisico's.	€ 221K – € 332K (bron: jaarrekening 2022)	300.000	100%	300.000
						1.215.856

Op basis van de financiële doorvertaling komt een minimale omvang van het gewenste buffervermogen naar voren van € 1.215.856. In 2023 zal de Scholengroep in verband hiermee een hernieuwde risicoanalyse laten opstellen.

2.5.6. Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Scholengroep Veluwezoom van toepassing zijnde regelgeving.

Het bezoldigingsmaximum in 2021 voor Scholengroep Veluwezoom is € 154.000. Dit geldt naar rato voor de duur en/of omvang van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 1 januari 2016 voor de eerste 12 kalendermaanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

De beloningen van de bestuurder en van de toezichthoudende functionarissen van de Scholengroep Veluwezoom blijven onder de grens van het WNT-maximum.
Een gedetailleerde WNT-verantwoording is opgenomen in het financiële deel van dit jaarverslag, onder hoofdstuk 9.

2.5.7. Treasuryverslag 2022

Onderstaand wordt een beknopt overzicht gegeven van het treasurybeleid en resultaten van de Scholengroep Veluwezoom.

Beleid en uitvoering ten aanzien van beleggen en belenen

De Stichting Scholengroep Veluwezoom heeft op 1 maart 2011 het treasurybeleid vastgesteld aan de hand van een treasurystatuut. In 2018 is het treasurystatuut aangepast (opvolging treasurycommissie lid Raad van Toezicht en vastgesteld (31 januari 2018). Dit geldt als vigerend beleid. Vervolgens is het treasurystatuut in 2022 aangepast (aanpassing frequentie bijeenkomsten) en vastgesteld (1 april 2022).

Scholengroep Veluwezoom heeft een Treasurycommissie ingesteld bestaande uit:

Mevrouw Hannelore Bruggeman: Voorzitter College van Bestuur
Mevrouw Imke Wilms: lid Raad van Toezicht
De heer Dick van Tulden: financieel adviseur

Het treasurydoel omvat het nastreven van constante kasstromen met, gelet op de buy en hold strategie, een zo hoog mogelijk rendement binnen de kaders van de regeling beleggen en belenen. De strategie voor tijdelijk overtollige liquide middelen van Scholengroep Veluwezoom omvat een viertal componenten:

1. optimalisatie kasstromen met een "overloop" van tijdelijke liquide overschotten van rekening-courant naar bijv. renterekening of deposito;
2. inzetten van geldmarktinstrumenten en/of;
3. kapitaalmarktinstrumenten;
4. voor-investeren van maatregelen waardoor onderhoud en energiekosten op schoolniveau in de toekomst worden voorkomen. De school die hiervan profiteert betaalt deze voorinvestering in een aantal jaren terug aan de stichting.

Het treasurybeleid van de Scholengroep Veluwezoom vindt plaats binnen de kaders van de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016 (gepubliceerd d.d. 16 september 2009).

Scholengroep Veluwezoom conformeert zich daarnaast aan de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido, 14 december 2000), zoals deze geldt voor gemeentes. Aangezien de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016 strenger is dan de Wet Fido, wordt hier automatisch aan voldaan.

Beleggingsportefeuille 2022

In 2021 bezat de Stichting geen obligaties meer. Voor de Scholengroep Veluwezoom zijn de aangepaste ratingeisen voor obligaties en garantiestructuren het meest relevant. Deze houden in dat alleen belegd kan worden in obligaties en garantiestructuren van een uitgevende instelling met een rating van tenminste A- bij minimaal twee van de drie ratingbureaus (Moody's/S&P/Fitch). Die eis geldt ook voor Staatsleningen.
Concreet betekent dit, dat de Scholengroep Veluwezoom in obligaties kan beleggen met een ratingeis van A-. Tot 1 juli 2016 gold een ratingeis van AA-.
Tevens is de eis dat het een instelling uit een EU-land of uit de EEA moet zijn (Noorwegen, IJsland en Liechtenstein 15 juni 2016). Ook voor Staatsleningen geldt nu de ratingeis van A-. De beleggingen voldoen aan de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016.
Echter de obligaties die voldoen aan bovenstaande criteria bieden een negatief rendement gelet op de aankoopwaarde en rente.

Actueel Treasurybeleid

De Stichting heeft in 2022 voornamelijk gebruik gemaakt van component 4 omdat de rendementen op de geld- en kapitaalmarkt zeer laag waren.
De stichting Scholengroep Veluwezoom heeft vanaf 2017 bij gebrek aan financieel rendement op de bestaande instrumenten (spaarrekeningen en obligaties) besloten om alternatieve investeringen met rendement in het vooruitzicht, aan te wenden.
In 2022 zijn investeringen gedaan met een:
Onderwijskundig rendement (door de investering verbetert de kwaliteit van het onderwijsaanbod).
Financieel rendement bij verduurzaming van gebouwen (de investering leidt tot lagere exploitatielasten).
Deze aanpak wordt verder gehanteerd. De gemeente Rheden heeft het duurzaam integraal huisvestingsplan (IHP) in het voorjaar 2022 vastgesteld. Op basis van dit IHP is in overleg met de schoolbesturen een uitvoeringsprogramma opgesteld. In dit programma worden telkens voor 4 jaar scholen aangewezen die in aanmerking komen voor renovatie of nieuwbouw. Hierin wordt ook gekeken naar de mogelijkheid om gezamenlijk renovatie van schoolgebouwen mogelijk te maken. Bij deze renovatieplannen kan mede geïnvesteerd worden in verduurzaming vanuit het huidige treasurybeleid.

Treasurycommissie

De treasurycommissie handelt conform het vastgestelde treasurystatuut. Per bijeenkomst wordt een overzichtsrapportage met conclusies en aanbevelingen gericht op het treasurybeleid besproken. Bij een van de treasurycommissie-vergaderingen wordt het jaarlijks overleg met de bank gevoerd. Met betrekking tot 2022 heeft de treasurycommissie 1 keer overleg gevoerd over de stand van zaken. Besproken zijn de renteontwikkelingen m.b.t. de traditionele treasury aanpak. Binnen de treasurycommissie is de inzet van treasurymiddelen als investering om structureel rendement in onderwijs, exploitatie of onderhoud te behalen, besproken. De monitoring van deze inzet wordt in de reguliere managementrapportages uitgevoerd.

Renteontwikkelingen

De rentes op de spaarrekeningen zijn in 2022 waarbij de banken negatieve rente berekenen vanaf bepaalde saldi.
De negatieve rente van de Rabobank en ABN Amrobank zijn in de loop van 2022 bijgesteld naar een nul rentetarief. Voor de Stichting Veluwezoom betekent dit dat naast de bankkosten er geen negatief rendement ontstaat door negatieve rente. De verwachting is een verdere stijging van de rente op de spaartegoeden

In het onderstaande schema vormen de saldi op de Vermogenspaarrekening en beide ABN AMRO rekeningen het totale spaartegoed.

Overzicht stand liquide middelen en beleggingen

Soort rekening	Rekeningnummer	Saldo per 31 december 2022	Creditrente/Debetrente
Rekening Courant Rabobank	Diverse rekeningen	€ 3.101.122	
Vermogenspaarrekening Rabobank	1340233010	€ 996.532	Tot € 100.000 0,01% Vanaf 100.000 0,0%
Bestuur rekening ABN AMRO	457413689	€ 493.325	0,0%
Vermogens spaarrekening ABN AMRO	435557297	€ 489.274	0,0%
	Totaal	€ 5.080.253	

3. Wat staat voor 2023 op onze agenda

In deze paragraaf op hoofdlijnen de zaken waar we gezamenlijk aan werken. De scholen werken systematisch aan de eigen ontwikkeling met behulp van de schoolplannen. Een impressie van hun speerpunten is dwars door dit document opgenomen. Voor een volledig beeld, zie de website.

3.1. De werkagenda op de verschillende domeinen in 2023

Hieronder de Jaaragenda van de Scholengroep Veluwezoom zoals we deze hebben ontwikkeld voor medewerkers, ouders en stakeholders. Voor de volledige begrotingstekst verwijzen we naar de website www.scholengroepveluwezoom.nl.



4. Rapportage toezichthoudend orgaan

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht (RvT) houdt, zoals in de statuten bepaald is, toezicht op het beleid van het college van bestuur (CvB), op de gang van zaken binnen de stichting en de onder de stichting ressorterende scholen en diensten. De raad treedt op als werkgever van het college van bestuur en kan het college van bestuur gevraagd en ongevraagd adviseren.

Samenstelling Raad van Toezicht

Naam	Hoofdfunctie	Nevenfunctie
B.T.M. van Waesberghe, voorzitter	n.v.t.	Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Voorschools en Primair Onderwijs De Linge *(bezoldigd)* *Voorzitter VvE Kreek en Duin, per 1-9-2022 (onbezoldigd)*
P.J. Spijkerboer, lid	Manager Marnix Innovatie Centrum, Marnix Academie te Utrecht	n.v.t.
H.G.S. Schoonakker, lid	n.v.t.	Lid van de Raad van Toezicht van Stichting Jenaplan Antonius Abt *(onbezoldigd)* Lid van de adviescommissie Sociale Begeleiding van Medisch Centrum Spectrum Twentse Ziekenhuizen *(onbezoldigd)*
R.D.T. Bierlaagh, lid	Ondernemer	Bestuurslid BNI De Oorsprong te Oosterbeek
I.R.J. Wilms, lid	Concern controller Quadraam	n.v.t.

De Raad van Toezicht (RvT) is het toezichthoudend orgaan van de Scholengroep. De taken en verantwoordelijkheden staan beschreven in de statuten van de stichting. In deze paragraaf de rapportage van de RvT ten aanzien van het jaar 2022.

Evaluatie RvT
Elk jaar evalueert de RvT zijn eigen functioneren. Dit heeft in 2022 in oktober plaatsgevonden. De RVT heeft aan de hand van het bestaande Koersplan en de resultaten daarvan gereflecteerd op de wijze waarop zij de rol heeft ingevuld.
In september 2021 heeft de extern begeleide evaluatie plaatsgevonden. Deze was begeleid door Jos van Elderen van B&T. Uiterlijk in 2024 zal weer een extern begeleide evaluatie gehouden worden.
In 2022 hebben diverse leden van de RvT opleidingen gevolgd bij de Vereniging van Toezichthouders in Onderwijs en Kinderopvang.
In 2022 gaat het om:

- Samenwerkingsvraagstukken: een uitdaging voor ’t Toezicht
- Toezien op strategievorming
- VTOI Kwaliteitscongres

Bijeenkomsten RvT
De RvT heeft in 2022 zeven keer regulier en twee keer extra in verband met de samenwerking met PCBO, vergaderd. Daarnaast is er geregeld contact geweest tussen bestuurder en voorzitter i.v.m. coronacrisis. Voor elke vergadering van de Raad van Toezicht worden leden rondgeleid in de school waar de vergadering gehouden wordt. De schoolleider gaat zo in gesprek met de leden van de RvT en vertelt over de dagelijkse praktijk op haar/zijn locatie. Inmiddels is deze rondleiding omgebogen naar een gesprek tussen leden van de RvT met schoolleider en minimaal 1 medewerker van het team. Hierdoor ontstaat een aanvullend instrument om goed feeling te hebben met de organisatie.

De RvT was ook aanwezig op de Scholengroepmiddag- en avond in juni 2022.

Staand beleid is dat leden van de RvT tweemaal aanwezig zijn bij een vergadering van de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad. Deze hebben in 2022 plaatsgevonden op 13 juli en 7 december. Op een van deze vergaderingen zijn de leden van de RvT toehoorders, en op de andere vergadering gaan zij in gesprek met de leden van de GMR. Telkens is in de RvT-vergadering, na deze aanwezigheid in de GMR, de ervaringen met de gehele RvT gedeeld en besproken.

Een keer per jaar heeft de Scholengroep Veluwezoom een gesprek met vertegenwoordigers van de politieke partijen in de gemeenten Rheden en Rozendaal. Bij deze bijeenkomst zijn naast bestuurder en enkele schoolleiders ook leden van de RvT aanwezig.

Met ingang van 1 januari 2023 treden twee leden van de RvT af. Samen met een selectiebureau hebben de RvT en 2 ouders uit de GMR twee nieuwe leden aangetrokken en aan de gemeenteraden voorgedragen voor benoeming. Zodra zij de voordrachten hebben afgerond hebben de nieuwe leden zitting in de raad. Met ingang van 1 januari 2023 is Rex Bierlaagh de nieuwe voorzitter geworden.

In 2022 is het contract met de huidige accountant weer met een jaar verlengd, conform de aanbestedingsafspraken.

Agenda RvT in 2022
In deze paragraaf de belangrijkste onderwerpen op de agenda van de RvT in 2022.
De RvT heeft toegezien op de doelmatige besteding van het overheidsgeld dat de organisatie ontving en heeft geconstateerd dat de rijksmiddelen doelmatig worden/zijn besteed. Waaronder ook de NPO gelden.
In 2022 is de jaarrekening 2021 en de begroting 2023 met meerjarenperspectief goedgekeurd. In de begroting 2023 en de jaren daarna wordt gewerkt met een negatief resultaat: in een vijftal jaren bouwt de Scholengroep het surplus aan eigen vermogen af. Dit gebeurt door het honoreren van versnellingsvragen. Versnellingsvragen zijn incidentele investeringen met een structureel effect.
De uitgangspunten en hoofdlijnen van de begroting 2023 zijn net voor de aanbieding van de begroting in de RvT besproken. Onderdelen daarvan waren: hoofdlijnen van de doelen, het allocatiemodel, het tempo van investeringen en de effecten op de kengetallen. Ook is het aangepaste format van de schoolbegrotingen aan de orde geweest.

De RvT heeft zich gebogen over de samenhang van beleid en kwaliteit binnen de Scholengroep Veluwezoom en de nieuwe ontwikkelingen waaraan gewerkt wordt. Een van deze thema’s is de verdieping van de zelfevaluaties van de scholen: overstappen naar Leerling in Beeld, de doelen op de referentieniveaus, de effecten van Covid en de verdieping op de ontwikkeling aan de hand van de eigen ambities in de scholen. In 2022 is de zelfevaluatie verder ontwikkeld: deze sluit beter aan bij de output vanuit het leerlingen-volgsysteem en stimuleert de betrokkenheid van leerkrachten bij de evaluaties. De samenvatting van de zelfevaluaties die door een externe deskundige is gemaakt en de effecten van covid op de resultaten zijn ook aan de orde geweest in de RvT-vergaderingen.

Daarnaast heeft de RvT kennisgenomen van de kwartaalrapportages. De kwartaalrapportages zijn aan de hand van het toetsingskader ontwikkeld. Naast financiële cijfers zijn ook HRM-kengetallen, organisatieontwikkelingen en leeropbrengsten opgenomen.

In 2020 is de Scholengroep Veluwezoom een onderzoek gestart naar de mogelijke samenwerking met PCBO Rheden. Deze samenwerking en de voortgang van het onderzoek is in 2021 en 2022 vrijwel in elke vergadering aan de orde geweest. In juni 2022 is besloten niet over te gaan tot een verregaande samenwerking in de vorm van een fusie. Er is gekozen om op inhoudelijke projecten zoals het partnerschap met de Pabo en in Passend Onderwijs de samenwerking te zoeken.

In juni 2022 heeft een ontwikkelgesprek met de bestuurder plaatsgevonden aan de hand van een evaluatie door de bestuurder. Het beoordelingsgesprek heeft plaatsgevonden in november. Bij dit gesprek is de inpassing in de nieuwe CAO voor bestuurders besproken. Vooraf is geconstateerd dat het aantal complexiteitspunten in 2022 ongewijzigd is,

Andere grote onderwerpen die aan de orde zijn geweest:

- Concept-bestuursjaarverslag
- Ontwikkeling nieuwe koers, terugblik op de leeropbrengsten, analyse van de omgeving van het onderwijs en de input van onze leerlingen.
- Indexatie Raadsvergoeding voor 2023
- WNT-complexiteitspunten
- Het aangaan van een aspirant partnerschap met Pabo HAN en 6 andere schoolbesturen in de omgeving
- Treasurystatuut, aangepast
- Formatieplan en versnellingsvraag irt bijdrage Passend Onderwijs
- Onderzoek scholenfusie in Dieren

SCHOLENGROEP VELUWEZOOM
TE DIEREN

Rapport inzake jaarstukken 2022

INHOUDSOPGAVE

		Pagina
1	Kengetallen	45

JAARREKENING

1	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	47
2	Balans per 31 december 2022, vergelijkende cijfers per 31 december 2021	51
3	Staat van Baten en Lasten 2022, vergelijkende cijfers 2021	53
4	Kasstroomoverzicht 2022	54
5	Toelichting op de te onderscheiden posten van de balans	55
6	Verantwoording Subsidies	60
7	Toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten	61
8	Overzicht verbonden partijen	64
9	Wet Normering Topinkomens	65
10	Niet in de balans opgenomen verplichtingen	67
11	Ondertekening	68
12	(Voorstel) Bestemming van het resultaat	69
13	Gebeurtenissen na balansdatum	70

OVERIGE GEGEVENS

14	Controleverklaring	72

1 KENGETALLEN

Met betrekking tot de rentabiliteit,kapitalisatiefactor, liquiditeit, huisvestingsratio, weerstandsvermogen en solvabiliteit vermelden wij onderstaand de kengetallen:

	2022	2021		
Rentabiliteit	0,93	2,25	Bovengrens van 5%	Bovengrens van 5%
Kapitalisatiefactor	43,09	44,18	Tussen 35 - 60%	Bovengrens 35 - 60%
Liquiditeit	3,14	2,98	Tussen 0,5 en 1,5	Laatste 3 jaar negatief
Huisvestingsratio	0,08	0,07	> 0.1	> 0.1
Weerstandsvermogen	0,28	0,31	< 0,05	< 0,05
Solvabiliteit	76,16	76,06	Ondergrens van 30%	Kleiner dan 30%

1.1 Rentabiliteit

De rentabiliteit geeft het rendement aan dat de onderneming in het boekjaar heeft behaald.

	2022	2021
Rentabiliteit *Resultaat / (Opbrengsten + Rentebaten)*	0,93	2,25

1.2 Kapitalisatiefactor

Kapitalisatiefactor *(Balanstotaal-gebouwen/terreinen) / Baten*	43,09	44,18

1.3 Liquiditeit

De liquiditeit geeft de mate aan waarin de onderneming in staat is op korte termijn aan haar verplichtingen te voldoen. De liquiditeitspositie geeft de toestand op 31 december weer; er is dus sprake van een momentopname.

Liquiditeit *Vlottende activa/kortlopende schulden*	3,14	2,98

1.4 Huisvestingsratio

De huisvestingsratio geeft de verhouding weer van de huisvestingslasten ten opzichte van de totale instellingslasten van de organisatie.

Huisvestingsratio *(Huisvestingskosten+Afschrijving Gebouwen terreinen)/Totale lasten*	0,08	0,07

1.5 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre een organisatie eventuele calamiteiten financieel op kan vangen.

Weerstandsvermogen *Eigen vermogen / Totale baten*	0,28	0,31

1.6 Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft de mate aan waarin de onderneming in staat is op langere termijn aan haar verplichtingen (rente en aflossing) te voldoen. De solvabiliteitspositie geeft de toestand op 31 december weer; er is dus sprake van een momentopname.

Solvabiliteit *Eigen vermogen + voorzieningen / balanstotaal*	76,16	76,06

JAARREKENING

1 GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

ALGEMEEN

De grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn conform de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs (RJO). Op basis van de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs worden Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving toegepast (behoudens afwijkingen en aanvullingen in de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs). De jaarrekeing is opgesteld in euro's.

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke warderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staan van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn regerenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

De in de jaarrekening opgenomen bedragen luiden in hele euro's (€).

Activiteiten

Scholengroep Veluwezoom is het bevoegd gezag van 11 openbare basisscholen (waaronder één basisschool voor speciaal onderwijs) en de activiteiten bestaan uit het verzorgen van primair onderwijs in de regio Gelderland.

Continuïteit

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn dan ook gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de stichting.

Vestigingsadres, rechtsvorm en inschrijfnummer handelsregister

Scholengroep Veluwezoom (geregistreerd onder KvK-nummer 09161451) is feitelijk gevestigd op Doesburgsedijk 7 te Dieren.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat het bestuur van Scholengroep Veluwezoom zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en dat het bestuur schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten, verminderd met de afschrijvingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekeninghoudend met een eventuele restwaarde.
Ondergrens voor de activering is vastgesteld op € 500.

De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

Gebouw en nieuwbouw	20 jaar
Digitale schoolborden	7 jaar
Stoffering	15 jaar
Meubilair	10-20 jaar
Leermiddelen	8 jaar
Duurzame apparatuur	5 jaar
ICT apparatuur	3-4-5 jaar
Overige vast activa	20 jaar

Subsidies op investeringen worden als schuld op de balans verantwoord en gelijk aan de afschrijvingstermijnen van de hiermee corresponderende investeringen in jaarlijkse termijnen ten laste van het resultaat gebracht.

Eigendom
Schoolgebouwen, waarvan het juridisch eigendom berust bij de stichting en het economisch eigendom bij de gemeente, zijn niet in de balans opgenomen. De kosten voor groot onderhoud aan de binnenkant en het buitenschilderwerk van de schoolgebouwen worden ten laste gebracht van het resultaat op het moment dat deze zich voordoen.

Vorderingen
Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Vorderingen worden bij een eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de vordering.

Liquide middelen
Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde en staan ter vrije beschikking van het bestuur, tenzij anders vermeld.
Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen die gedurende langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan, worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

Eigen vermogen
Algemene reserve
Deze post betreft de algemene (niet-gebonden) reserve die voortkomt uit de door (semi-) overheidsinstellingen gefinancierde activiteiten.

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van de stichting. Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil van de toegerekende baten en werkelijk gemaakte lasten.
In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht.

Voorzieningen
Algemeen
Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.
De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. Pensioenvoorzieningen worden gewaardeerd op basis van actuariële grondslagen. De overige voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Voorzieningen worden onderscheiden naar aard en doel.

Toevoegingen aan de voorzieningen vinden plaats door dotaties ten laste van de staat van baten en lasten. De onttrekkingen vinden rechtstreeks plaats ten laste van de desbetreffende voorziening.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Voorziening jubilea
Op basis van de Richtlijn 271 van de Raad van de Jaarverslaggeving is een voorziening opgenomen voor verplichtingen uit hoofde van toekomstige uitkeringen bij ambtsjubilea van personeelsleden.
De voorziening is opgenomen tegen contante waarde van de toekomstige uitbetalingen en is afhankelijk van de ingeschatte blijfkans, gemiddelde salarisstijging en disconteringsvoet. De werkelijke jubilea-uitkeringen worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening onderhoud
Voor uitgaven voor groot onderhoud van gebouwen wordt een voorziening gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over een aantal boekjaren. De toevoegingen aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt.

Met betrekking tot de voorziening groot onderhoud wordt er gebruik gemaakt van de overgangsregeling zoals verwoord in de RJO artikel 4 lid 1c.

Voorziening loondoorbetaling bij ziekte
De voorziening vanwege loondoorbetaling bij ziekte wordt gevormd voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend of geheel niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid. In deze voorziening zijn tevens begrepen eventuele ontslagvergoedingen te betalen aan deze personeelsleden. De voorziening loondoorbetaling bij ziekte wordt opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte loondoorbetalingen gedurende het dienstverband.

Kortlopende schulden
Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden bij een eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Overlopende passiva
De overlopende passiva betreffen de vooruitontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en/of nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

GRONDSLAGEN VOOR BEPALING VAN HET RESULTAAT

Algemeen
Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden, aan het verslagjaar toe te rekenen lasten. De baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop ze betrekking hebben.

Rijksbijdragen
Onder de Rijksbijdragen OCW/EZ worden de vergoedingen voor de exploitatie opgenomen verstrekt door het Ministerie OCW/EZ. Tevens worden hier de door het samenwerkingsverband ontvangen doorbetalingen van de Rijksbijdrage verantwoord.

Overige overheden
Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen verstrekt door de Gemeente, Provincie of andere overheidsinstellingen. De overige overheidsbijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige baten
Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet verstrekt zijn door het Ministerie van OCW/EZ, Gemeenten, Provincies of andere overheidsinstellingen. De overige baten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Huisvestingslasten
Onder de huisvestingslasten worden de uitgaven voor huisvesting opgenomen. De lasten worden toegerekend op het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige lasten
De overige lasten hebben betrekking op uitgaven die voortvloeien uit aangegane afspraken dan wel noodzakelijk zijn voor het geven van onderwijs en worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Personeelsbeloningen
Periodiek betaalbare beloningen
Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

Overige personeelskosten

Pensioenen
Scholengroep Veluwezoom heeft voor haar werknemers een pensioenregeling toegezegd. Hiervoor in aanmerking komen de werknemers die op pensioengerechtigde leeftijd recht hebben op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddelde verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd. De verplichtingen, welke voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds ABP. Aan het ABP worden premies betaald waarvan een deel door de werkgever en een deel door de werknemer wordt betaald. De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad dit toelaat.

Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa
Immateriële vaste activa inclusief goodwill en materiële vaste activa worden van het moment van gereedheid voor ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven.

Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Belastingen
De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de winst-en-verliesrekening, rekening houdend met beschikbare, fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-aftrekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

GRONDSLAGEN VOOR DE OPSTELLING VAN HET KASSTROOMOVERZICHT
Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en de vlottende effecten. De effecten kunnen worden beschouwd als zeer liquide beleggingen.

Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen inzake geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond.

2 BALANS PER 31 DECEMBER 2022, VERGELIJKENDE CIJFERS PER 31 DECEMBER 2021

(na verwerking van het verlies)

	31 december 2022		31 december 2021	
	€	€	€	€
ACTIVA				
Materiële vaste activa				
Gebouwen	421.827		424.032	
Inventaris en apparatuur	894.734		924.309	
Leermiddelen	140.183		158.410	
Overige materiele vaste activa	304.305		335.393	
		1.761.049		1.842.144
		1.761.049		1.842.144
Vlottende activa				
Vorderingen				
Debiteuren	29.083		42.856	
Vorderingen op OCW	9.258		568.920	
Overlopende activa	108.874		168.612	
		147.215		780.388
Liquide middelen		5.080.253		3.783.345
		5.227.468		4.563.733
		6.988.517		6.405.877

	31 december 2022		31 december 2021	
	€	€	€	€
PASSIVA				
Eigen vermogen				
Algemene reserve	3.365.468		1.050.000	
Bestemmingsreserve (publiek)	913.708		3.086.326	
Resultaat boekjaar	-		-1	
		4.279.176		4.136.325
Voorzieningen				
Personeelsvoorziening	243.209		230.911	
Voorziening onderhoud	800.000		505.045	
		1.043.209		735.956
Kortlopende schulden				
Schulden aan leveranciers	178.285		304.376	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	687.888		607.740	
Overlopende passiva	799.959		621.480	
		1.666.132		1.533.596
		6.988.517		6.405.877

3 STAAT VAN BATEN EN LASTEN2022, VERGELIJKENDE CIJFERS 2021

	2022		Begroot 2022		2021	
	€	€	€	€	€	€
Baten						
Rijksbijdragen	14.687.641		12.919.277		12.992.214	
Overige overheden	93.360		41.616		53.421	
Overige baten	457.601		670.514		492.078	
Som der baten		15.238.602		13.631.407		13.537.713
Lasten						
Personeelslasten	12.121.095		11.918.583		10.646.062	
Afschrijvingen	393.196		481.968		403.277	
Huisvestingslasten	1.257.275		902.806		869.516	
Overige lasten	1.307.515		1.116.050		1.303.483	
Totaal lasten		15.079.081		14.419.407		13.222.338
Saldo baten en lasten		159.521		-788.000		315.375
Financiële baten en lasten		-16.671		-12.000		-10.262
Nettoresultaat		142.850		-800.000		305.113

4 KASSTROOMOVERZICHT 2022

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

	2022		2021	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Bedrijfsresultaat	159.521		315.375	
Aanpassingen voor:				
Afschrijvingen	393.196		403.277	
Mutatie voorzieningen	307.253		-125.009	
Veranderingen in het werkkapitaal:				
Mutatie vorderingen	633.176		-11.124	
Mutatie kortlopende schulden (exclusief kortlopend deel van de langlopende schulden)	132.536		51.892	
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		1.625.682		634.411
Ontvangen interest	101		680	
Betaalde interest	-16.772		-10.942	
		-16.671		-10.262
Kasstroom uit operationele activiteiten		1.609.011		624.149
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investeringen in materiële vaste activa		-312.103		-275.920
		1.296.908		348.229

Samenstelling geldmiddelen

	2022		2021	
	€	€	€	€
Geldmiddelen per 1 januari		3.783.345		3.435.116
Mutatie liquide middelen		1.296.908		348.229
Geldmiddelen per 31 december		5.080.253		3.783.345

5 TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHEIDEN POSTEN VAN DE BALANS

ACTIVA

Materiële vaste activa

	Gebouwen	Inventaris en apparatuur	Leer-middelen	Overige materiele vaste activa	Totaal
	€	€	€	€	€
Boekwaarde per 1 januari 2022					
Aanschaffingswaarde	484.994	3.445.100	1.284.791	565.375	5.780.260
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-60.962	-2.520.792	-1.126.381	-229.983	-3.938.118
	424.032	924.308	158.410	335.392	1.842.142
Mutaties					
Investeringen	22.179	260.886	28.262	776	312.103
Afschrijvingen	-24.384	-290.460	-46.489	-31.863	-393.196
	-2.205	-29.574	-18.227	-31.087	-81.093
Boekwaarde per 31 december 2022					
Aanschaffingswaarde	507.173	3.705.986	1.313.053	566.151	6.092.363
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-85.346	-2.811.252	-1.172.870	-261.846	-4.331.314
Boekwaarde per 31 december 2022	421.827	894.734	140.183	304.305	1.761.049

VLOTTENDE ACTIVA

Vorderingen

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Debiteuren		
Debiteuren	29.083	42.856
	29.083	42.856
Vordering op OCW		
Personeel	9.258	568.920

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Overige vorderingen en overlopende activa		
Overlopende activa	108.874	168.612
Overlopende activa		
Nog te ontvangen huur	23.470	5.394
Rente spaarrekeningen en beleggingen	101	-
Overige overheden / gymvervoer	5.699	8.000
Vooruitbetaalde kosten	65.316	76.260
Vorderingen gemeenten	3.938	59.333
Overige overlopende activa	10.350	19.625
	108.874	168.612
Liquide middelen		
ABN AMRO	982.599	986.828
Rabobank	4.097.654	2.796.517
	5.080.253	3.783.345

PASSIVA

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Eigen vermogen		
Algemene reserve	3.365.468	1.050.000
Bestemmingsreserve (publiek)	913.708	3.086.326
Resultaat boekjaar	-	-1
	4.279.176	4.136.325

	Stand per 1-1-2022	Resultaat 2022	Overige mutaties	Stand per 31-12-2022
	€	€	€	€
Algemene reserve				
Algemene reserve	1.050.000	-382.363	2.697.831	3.365.468
Bestemmingsreserve (publiek)				
Bestemmingsreserve versnellingsvragen	2.656.457	-	-2.656.457	-
Bestemmingsreserve Schoolontwikkeling	41.374	-	-41.374	-
Bestemmingsreserve NPO-gelden	388.495	525.213	-	913.708
	3.086.326	525.213	-2.697.831	913.708

Uit een risico-analyse is gebleken dat het minimaal benodigde eigen vermogen € 1.050.000 is.

Voorzieningen

	31-12-2022	31-12-2021
Personeelsvoorzieningen	€	€
Voorziening Jubilea PO	243.209	230.911

	Jubileum PO
	€
Personeelsvoorzieningen	
Stand per 1-1-2022	230.911
Dotatie	31.285
Onttrekking	-18.987
Vrijval	-
Stand per 31-12-2022	243.209
Kortlopend deel <1 jaar	14.287
Langlopend deel >1 jaar	228.922

Onderhoudsvoorziening	31-12-2022 €	31-12-2021 €
Voorziening onderhoud PO	800.000	505.045

	Voorziening onderhoud PO €
Onderhoudsvoorziening	
Stand per 1-1-2022	505.045
Dotatie	667.131
Onttrekking	-372.176
Stand per 31-12-2022	800.000
Kortlopend deel <1 jaar	800.000

Voorziening onderhoud
De voorziening groot onderhoud houdt verband met toekomstig groot onderhoud aan de panden en installaties en is grotendeels kortlopend.

Er wordt bij de voorziening groot onderhoud gebruik gemaakt van de overgangsregeling zoals verwoord in de RJO artikel 4 lid 1c.

Kortlopende schulden

	31-12-2022 €	31-12-2021 €
Crediteuren		
Crediteuren	178.285	304.376
Overige belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonheffing	533.955	432.722
Bedrijfsvereniging	27.435	56.532
Pensioenen	126.498	118.486
	687.888	607.740

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Overige schulden en overlopende passiva		
Overlopende passiva	799.959	621.480
Overlopende passiva		
Vakantiegeld	373.136	321.611
Bindingstoelage	39.188	-
Accountantskosten	12.500	12.500
Nog te betalen bedragen	2.587	2.028
Vooruitontvangen subsidie	357.698	186.302
Vooruitontvangen bedragen	11.667	-
Vervangingsfonds	-	98.116
Voorschotten	3.183	923
	799.959	621.480

6 VERANTWOORDING SUBSIDIES

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

(Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a en EL&I regelingen betrekking hebbend op de EL&I subsidies)

Omschrijving	Toewijzing Kenmerk	Toewijzing Datum	Bedrag toewijzing €	Ontvangen t/m 2022 €	Prestatie afgerond Ja / Nee
Basisvaardigheden	VBV22-PO-5228	11-11-2022	54.777	54.777	Nee
Totaal			**54.777**	**54.777**	

G2 Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule

(Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a en EL&I regelingen betrekking hebbend op de EL&I subsidies)

G2.A Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk	Datum	Bedrag toewijzing €	Ontvangen t/m 2022 €	Totale kosten €	te verrekenen overschot ultime €
nvt						
Totaal						

G2.B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk	Datum	Bedrag toewijzing €	Saldo 1-1-2022 €	Ontvangen in verslagjaar €	Lasten in verslagjaar €	Totale kosten 31-12-2022 €	Saldo nog te besteden ultimo verslagjaar €
nvt								
Totaal								

7 TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHEIDEN POSTEN VAN DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Baten

	2022	Begroot 2022	2021
	€	€	€
Rijksbijdragen			
Rijksbijdrage OCW	14.441.155	12.639.051	12.642.008
Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SVW	246.486	280.226	350.206
	14.687.641	12.919.277	12.992.214
Overige overheden			
Overige gemeentelijke subsidies	93.360	41.616	53.421
Overige baten			
Verhuur	70.173	73.247	86.752
Ouderbijdragen	20.382	22.200	18.519
Detacheringen	294.743	536.211	307.134
Overige baten	72.303	38.856	79.673
	457.601	670.514	492.078

Lasten

	2022		Begroot 2022		2021	
Personeelslasten	€	€	€	€	€	€
Brutolonen en salarissen	8.384.136		7.456.141		7.120.825	
Sociale lasten	1.260.232		1.048.398		1.037.853	
Premies participatiefonds	111.826		306.926		208.261	
Premies vervangingsfonds	41.355		412.061		376.808	
Pensioenpremies	1.272.637		1.193.788		1.193.937	
		11.070.186		10.417.314		9.937.684
Mutaties personele voorzieningen	31.285		-		61.850	
Personeel niet in loondienst	628.081		365.000		636.672	
Overig	518.880		1.086.269		393.631	
		1.178.246		1.451.269		1.092.153
Uitkeringen van het Vervangingsfonds	-38.908		-		-299.194	
Uitkeringen UWV	-88.429		50.000		-84.581	
		-127.337		50.000		-383.775
		12.121.095		11.918.583		10.646.062

Bij de Stichting waren in 2022 gemiddeld 138,7 Fte in dienst (2021: 132,4).

	2022		Begroot 2022		2021	
	€	€	€	€	€	€
Afschrijvingen						
Gebouwen en terreinen	24.384		28.750		23.571	
Inventaris en apparatuur	290.460		352.093		292.680	
Leermiddelen	46.489		69.299		54.857	
Overige materiële vaste activa	31.863		31.826		32.169	
		393.196		481.968		403.277

	2022		Begroot 2022		2021	
	€	€	€	€	€	€
Huisvestingslasten						
Huur	158.325		168.190		153.392	
Klein onderhoud en exploitatie	34.033		61.150		47.864	
Energie en water	154.491		119.150		121.481	
Schoonmaakkosten	221.724		250.069		269.522	
Heffingen	15.069		11.650		11.381	
Dotatie onderhoudsvoorziening	667.131		281.875		256.250	
Tuinonderhoud	1.718		2.000		130	
Bewaking/beveiliging	2.981		8.722		5.708	
Vandalisme	1.786		-		2.668	
Overige huisvestingskosten	17		-		1.120	
		1.257.275		902.806		869.516

	2022		Begroot 2022		2021	
	€	€	€	€	€	€
Overige lasten						
Administratiekantoor	122.863		110.000		118.547	
Telefoon- en portokosten	1.204		600		1.018	
Kantoorartikelen	1.927		3.675		3.583	
Inhuur extern	10.224		5.000		26.243	
Accountantskosten	15.440		37.500		10.200	
Telefoon- en internetkosten	9.501		13.550		11.009	
Overige administratie en beheer	213.131		192.120		202.125	
Totaal administratie- en beheerslasten		374.290		362.445		372.725
ICT kosten	297.671		262.900		286.798	
Leermiddelen	240.220		179.487		264.392	
transporteren		537.891		442.387		551.190

	2022		Begroot 2022		2021	
	€	€	€	€	€	€
Transport		537.891		442.387		551.190
Reproductiekosten	59.471		48.950		61.804	
Overigen	45.761		59.741		82.259	
Totaal inventaris, apparatuur en leermiddelen		643.123		551.078		695.253
Buitenschoolse- cq. bijzondere activiteiten	60.322		20.046		27.048	
Culturele vorming	53.506		48.164		43.339	
Abonnementen	38.370		36.664		44.361	
Verzekeringen	12.795		12.500		12.070	
Overige	125.109		85.153		108.687	
		290.102		202.527		235.505
		1.307.515		1.116.050		1.303.483

	2022	2021
	€	€
Accountantshonoraria		
Onderzoek van de jaarrekening	15.440	10.200
Andere controleopdrachten	-	-
Fiscale adviesdiensten	-	-
Andere niet-controlediensten	-	-
	15.440	10.200

	2022		Begroot 2022		2021	
	€	€	€	€	€	€
Financiële baten en lasten						
Rentebaten	101		-		680	
Rentelasten en bankkosten	-16.772		-12.000		-10.942	
		-16.671		-12.000		-10.262

Overzicht verbonden partijen

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code Act.	EV 2022	Res 2022	Art2:403 BW Ja/Nee	Deelname %	consolidatie Ja/N
SWV Passend Wijs	Stichting	Arnhem	4	n.v.t. *	n.v.t. *	n.v.t. *	n.v.t. *	n.v.t. *

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

* Aangezien er sprake is van Samenwerkingsverbanden (geen deelname in eigen vermogen), betreft dit nvt.

WNT-VERANTWOORDING 2022 SCHOLENGROEP VELUWEZOOM

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Scholengroep Veluwezoom. Het voor Scholengroep Veluwezoom toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2022 € 154.000.

Criteria ten behoeve van vaststelling bezoldigingsklasse.

Criterium:		complexiteits-punten
Totale baten 2020	5 tot 25 miljoen €	4
Aantal leerlingen 2020	1.500 tot 2.500	2
Gewogen onderwijssoorten 2020	2	2
Totaal complexiteitspunten		**8**

Scholengroep Veluwezoom wordt ingedeeld in klasse C.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Bedragen x € 1	**Mw. J.E.M. Bruggeman**
Functiegegevens	Voorzitter CvB
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking	ja
Bezoldiging 2022	
Bezoldiging plus belastbare onkostenvergoedingen	119.313
Beloningen betaalbaar op termijn	21.790
Subtotaal	141.103
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	154.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-
Totale bezoldiging	141.103
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.
Gegevens 2021	
Functiegegevens	Voorzitter CvB
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking	ja
Bezoldiging 2021	
Bezoldiging plus belastbare onkostenvergoedingen	111.798
transporteren	111.798

Bedragen x € 1	**Mw. J.E.M. Bruggeman**
Transport	111.798
Beloningen betaalbaar op termijn	20.964
Subtotaal	132.762
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	149.000
Totale bezoldiging	132.762

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

Bedragen x € 1	**Mw. B. van Waesberghe**	**Mw. J. Spijkerboer**	**Dhr. H. Schoonakker**
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2022	1/1 -31/12	1/1 -31/12	1/1 -31/12
Bezoldiging 2021			
Totale bezoldiging	5.975	3.927	3.927
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	23.100	15.400	15.400
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-	-	-
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2021			
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2021	1/1 -31/12	1/1 -31/12	1/1 -31/12
Bezoldiging 2021			
Totale bezoldiging	5.766	3.824	3.824
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	22.350	14.900	14.900

Bedragen x € 1	**Dhr. R. Bierlaagh**	**Mw. I. Wilms**
Functiegegevens	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2022	1/1/ - 31/12	1/1/ - 31/12
Bezoldiging 2021		
Totale bezoldiging	3.927	3.927
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	15.400	15.400
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-	-
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2021		
Functiegegevens	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2021	1/1/ - 31/12	1/1/ - 31/12
Bezoldiging 2021		
Totale bezoldiging	3.824	3.824
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	14.900	14.900

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2022 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen . Er zijn in 2022 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

9 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Meerjarige financiële verplichtingen

Qualiant	Administratie	1-1-2019	31-12-2022	€	117.700,00
VBA adviseurs	RI&E	1-4-2018	31-3-2022	€	9.000,00
HumanCapitalCare	Bedrijfsgezondheidszorg	1-10-2016	30-9-2022	€	21.100,00
HumanCapitalCare	Bedrijfsgezondheidszorg	1-10-2020	30-9-2022		
Centralpoint	Hardware	1-8-2017	28-2-2022	€	81.000,00
DWEICT	Netwerkbeheer	1-1-2018	Onbepaalde tijd	€	51.000,00
DWEICT	Telefonie	1-12-2018	30-11-2022	€	10.800,00
Reinders	OLP	1-3-2019	28-2-2023		
Docutopics/Ricoh	Repro	1-4-2019	31-3-2024	€	54.000,00
SSGA	Glasvezel	1-12-2012	30-11-2027	€	9.100,00
CWS (Vendor)	Sanitaire artikelen	1-1-2018	31-12-2022	€	24.800,00
Nederrijn	Schoonmaak	1-1-2018	31-12-2021	€	241.600,00

Huurovereenkomst kantoorruimte

Er is in 2015 een huurverplichting aangegaan met Stichting Het Rhedens voor de huur van kantoorruimte. De huurovereenkomst is aangegegaan voor een periode van 3 jaar en loopt tot 1 augustus 2018. Daarna zal het contract stilzwijgend verlengd worden voor de periode van telkens een jaar. De jaarlijkse huurverplichting bedraagt circa € 12.753,=.

Ondertekening van de jaarrekening

Dieren, ...2023

College van Bestuur	**Raad van Toezicht**
Mevrouw J.E.M. Bruggeman	De heer R. Bierlaagh, voorzitter
	Mevrouw I. Wilms, lid
	Mevrouw J. Spijkerboer, lid
	N. Zinad, lid
	T. Boskma, lid

(VOORSTEL) BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

	Resultaat 2022		
10 (Voorstel) Bestemming van het resultaat	€	€	€
Algemene reserve	-382.363		
			-382.363
Bestemmingsreserve (publiek)			
Bestemmingsreserve NPO-gelden	525.213		
		525.213	
Totaal resultaat			142.850

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum plaatsgevonden.

OVERIGE GEGEVENS

RA12 Registeraccountants B.V.
Traverse 1
3905 NL Veenendaal

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Raad van Toezicht van Stichting Scholengroep Veluwezoom

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stichting Scholengroep Veluwezoom te Dieren gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Scholengroep Veluwezoom op 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. 'Referentiekader' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2022;
2. de staat van baten en lasten over 2022; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Scholengroep Veluwezoom zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

RA12 Registeraccountants B.V.
Traverse 1
3905 NL Veenendaal

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en op grond van de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.2 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2. 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.2 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.

Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 'Referentiekader' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

RA12 Registeraccountants B.V.
Traverse 1
3905 NL Veenendaal

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
    - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
    - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn
    - het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij

RA12 Registeraccountants B.V.
Traverse 1
3905 NL Veenendaal

concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Veenendaal
RA12 Registeraccountants B.V.

Digitaal ondertekend door:
M.P. Burger
13 juni 2023 16:30 +02:00...

M.P. (Marc) Burger RA CIA

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder
G. Hofstede

begrotingsprogramma
2 Welzijn

draagt bij aan Global Goal(s)
1 Geen armoede
2 Geen honger
3 Goede gezondheid en Welzijn
8 Eerlijk werk en economische groei
10 Ongelijkheid verminderen

b en w-vergadering

agendapunt

bijlage(n)
-

rol raad
Ter informatie

onderwerp
Raadsinformatiebrief stand van zaken energietoeslag 2023

INHOUD VOORSTEL
- In te stemmen met het delen van de raadsinformatiebrief 'stand van zaken energietoeslag 2023'

1 Wat is de aanleiding?
Op 3 oktober is wetswijziging ten behoeve van het kunnen uitbetalen van de energietoeslag 2023 vastgesteld door de 1e Kamer. Met deze raadsbrief willen wij de raad informeren over de stand van zaken rondom het uitkeren van de energietoeslag 2023.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
- Meerjaren beleidskader Sociaal Domein 'Meedoen!'
- Participatiewet

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Wij willen de raad informeren over de uitvoering van de energietoeslag 2023.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
De raad informeren met de bijgevoegde raadsinformatiebrief.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
Er zijn geen financiële consequenties

Inzicht verloop beschikbaar budget	*Structureel/ incidenteel*	*2021*	*2022*	*2023*	*2024*
Budget					
Af: aangegane verplichtingen					
Bij: inkomsten					
Beschikbaar					
Gevraagd budget					
Restant budget nog beschikbaar					

6 Wat zijn de risico's?
Er zijn geen risico's verbonden aan dit voorstel.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
De brief is opgesteld met iedereen betrokken bij de uitvoering van de energietoeslag.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De brief wordt gedeeld met de raad.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Het huidige voorstel vraagt niet om een evaluatie.

De Steeg,

gemeente Rheden

Velp | Rheden | De Steeg | Ellecom
Dieren | Spankeren | Laag-Soeren

Gemeentehuis Hoofdstraat 3 | 6994 AB De Steeg | Postbus 9110 | 6994 ZJ De Steeg
T (026) 49 76 911 | F (026) 49 76 518 | E gemeente@rheden.nl | www.rheden.nl

Aan de leden van de Gemeenteraad Rheden

datum	zaaknummer	uw brief/kenmerk
13 oktober 2023		
behandeld door	**doorkiesnummer**	**bijlage(n)**
T. Mosselman		

onderwerp
Stand van zaken energietoeslag 2023

Beste raadsleden,

Met deze raadsbrief willen wij u informeren over de stand van zaken rondom de energietoeslag 2023.

Aanvraagstraat
In tegenstelling tot eerdere berichtgeving (raadsinformatiebrief voorschot energietoeslag 2023 van augustus) kan onze uitvoerende partner in de energietoeslag BS&F de aanvraagstraat voor de energietoeslag 2023 eind (i.p.v. begin) oktober gereed hebben. De benodigde wijziging van de participatiewet is 3 oktober vastgesteld; de wetswijziging treed in werking na publicatie in de Staatscourant. Dat betekent dat inwoners straks geen voorschot maar gelijk het volledige toeslagbedrag van € 1300,- aan kunnen vragen.

Dit geldt voor beide inkomensgroepen; dus zowel voor de inwoners met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm als voor de inwoners met een inkomen tussen de 21-150% van de bijstandsnorm (raadsbesluit ondersteunende maatregelen energiearmoede december 2022).

E.e.a. wel op voorbehoud van de 'techniek'; omdat wij twee doelgroepen tegen verschillende voorwaarden willen bedienen moet de standaard aanvraagstraat op maat worden aangepast. Dit kost mogelijk een aantal dagen extra in ontwikkeling en testen. De energietoeslag 2023 kan tot en met 31 augustus 2024 verstrekt worden.

Communicatie
Zodra de exacte datum van opening van de aanvraagstraat bekend is, communiceren wij hierover naar onze inwoners. Dat doen wij via de gebruikelijke kanalen: onze publiekswebsite, socials, de Regiobode en via onze maatschappelijke partners. Inwoners die de energietoeslag 2022 toegekend hebben gekregen (m.u.v. de studenten[1]) worden benaderd om ook voor 2023 een aanvraag te doen.

Inwoners die in augustus al een voorschot ontvingen
Inwoners die in augustus al een (ambtshalve) voorschot van €500,- op de energietoeslag hebben ontvangen, ontvangen in november de nabetaling van de resterende €800,-.

[1] Studenten worden in 2023 via DUO gecompenseerd; zij hebben geen recht op de energietoeslag 2023

Vertrouwende u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben,

Met vriendelijke groet,

Carol van Eert,
Burgemeester

Martin Rommers,
Waarnemend gemeentesecretaris

B en W-voorstel

portefeuillehouder
P.L.P.S. Hofman

begrotingsprogramma
4 Duurzaamheid

draagt bij aan Global Goal(s)
- 7 Betaalbare en duurzame energie
- 13 Klimaatactie

b en w-vergadering
10 oktober 2023

agendapunt

bijlage(n)
1. Raadsinformatiebrief

rol raad
Ter kennisname

onderwerp
Voortgang ontwikkeling warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren

INHOUD VOORSTEL

1. Instemmen met de raadsinformatiebrief voortgang warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag-soeren en deze door te zenden aan de raad

1. Wat is de aanleiding?

De gemeente Rheden heeft de ambitie om in 2040 CO2-neutraal te zijn. Hiervoor werken we aan de energietransitie en de warmtetransitie. In de RES 1.0 is warmte één van de pijlers. In het coalitieakkoord 2022-2026 hebben we opgenomen om gefaseerd het aardgasgebruik af te bouwen en voor de verwarming van onze huizen en bedrijven te kijken naar duurzame alternatieven. Een warmtenet draagt bij aan deze ambities en kan een stap zijn in het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving.

Onderzoek en samenwerking

Gemeente Rheden neemt deel in het project. Na een eerste onderzoek in 2021 loopt er nu een vervolgonderzoek door adviesbureau Sweco. Hiervoor stemde op 18 april 2023 het college van burgemeester en wethouders in met het ondertekenen van een intentieverklaring.

Op 27 juni 2023 stemde het college van burgemeester en wethouders in met het vaststellen van een intentieovereenkomst. In deze overeenkomst staan de werkafspraken voor de haalbaarheidsfase. Daarna begon Sweco met het uitwerken van een aantal scenario’s voor warmtelevering in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren.

2. Wat is de voortgang?

Papierfabriek De Hoop
Rond 15 juni 2023 werd vernomen dat er plannen zijn om de papierfabriek de Hoop te sluiten. Uit onderzoek van Sweco bleek dat De Hoop ongeveer de helft van de restwarmte kan leveren voor het warmtenet. Ondanks het mogelijk wegvallen van papierfabriek De Hoop Mill blijft er potentie bestaan voor een haalbare en betaalbare warmteoplossing. Op dit moment worden een aantal scenario's uitgewerkt om deze potentie verder in kaart te brengen.

Scenario's
Zoals hierboven staat beschreven, werkt Sweco een aantal warmteoplossingen uit. Daarbij is ook rekening gehouden met een optie waarbij papierfabriek de Hoop sluit en geen warmte levert aan het warmtenet. Uit een eerste screening van deze optie blijkt dat er dan waarschijnlijk nog restwarmte voor ongeveer 1.000 tot 1.200 woningen beschikbaar is.

3. Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Beleidskader 'Aan de slag voor een duurzaam klimaat' (2019-2022)
- Transitievisie Warmte gemeente Rheden (2021)

4. Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Een warmtenet draagt bij aan de Global Goals 7 (betaalbare en duurzame energie) en 13 (klimaatactie). Hiermee wordt een stap gezet in het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. De gemeente Rheden heeft de ambitie om in 2040 CO2-neutraal te zijn.

5. Wat gaan wij ervoor doen?
Gemeente Rheden blijft deelnemen in het project.

6. Wat zijn de financiële consequenties?
Dit besluit heeft geen financiële consequenties.

7. Wat zijn de risico's?
Niet van toepassing.

8. Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Met de project- en stuurgroep is informatie over de voortgang afgestemd.

9. Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De raadsinformatiebrief wordt aan de raad gezonden.

10. Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
n.v.t.

11. Vervolg
College en raad brengen we voor 2024 op de hoogte van de uitgewerkte scenario's. De planning is om begin 2024 te besluiten over het vervolg. Afhankelijk van de mogelijkheden voor de realisatie

van een warmtenet volgen dan een ontwikkelovereenkomst (begin 2024) en een realisatieovereenkomst (eind 2024).

Velp/De Steeg, 10 oktober 2023

gemeente Rheden

Raadsinformatiebrief

datum	voor	uw brief/kenmerk
27 september 2023	gemeenteraad	-
behandeld door	**doorkiesnummer**	**bijlage(n)**
team ETT	-	-

onderwerp
Voortgang ontwikkeling warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren

Geachte raad,

In deze brief informeren wij u graag over de voortgang van het ontwikkelen van een warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren.

Wat is de aanleiding?

De gemeente Rheden heeft de ambitie om in 2040 CO2-neutraal te zijn. Hiervoor werken we aan de energietransitie en de warmtetransitie. In de RES 1.0 is warmte één van de pijlers. In het coalitieakkoord 2022-2026 hebben we opgenomen om gefaseerd het aardgasgebruik af te bouwen en voor de verwarming van onze huizen en bedrijven te kijken naar duurzame alternatieven. Een warmtenet draagt bij aan deze ambities en kan een stap zijn in het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving.

Eerste onderzoek
In 2021 deed adviesbureau Sweco een onderzoek naar de haalbaarheid van een warmtenet voor Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren. Hierbij is gekeken naar het aansluiten van de woningen in de kernen Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren op een collectief warmtenet. Dit als alternatief voor warmte die op dit moment in de woningen wordt opgewekt met behulp van aardgas.

Dit onderzoek was in opdracht van de Provincie Gelderland uitgevoerd en maakte deel uit van het Programma Eerbeek Loenen 2030. Uit dit onderzoek bleek dat er voldoende restwarmte beschikbaar is en dat een warmtenet dus voldoende potentie heeft. De restwarmte uit dit onderzoek was afkomstig van Industriewater Eerbeek (IWE) en papierfabriek DS Smith (tegenwoordig Papierfabriek Stora Enso De Hoop Mill).

In het onderzoek is ervan uitgegaan dat een groot deel van het woningbezit van Veluwonen in het desbetreffende gebied en een klein deel van de andere woningen en een beperkt aantal utiliteit zal worden aangesloten op het warmtenet.

Vervolgonderzoek
In 2022 gaf de gemeente Brummen opdracht aan Sweco voor een vervolgonderzoek en het verder uitwerken van het warmtenet. Hierbij wordt gekeken naar het aansluiten van de woningen in de kernen Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren met een doorkijk naar omliggend gebied. Aan het inmiddels gevormde project nemen ook gemeente Apeldoorn en wij van gemeente Rheden, woningcorporatie Veluwonen, het Gelders Warmte infrabedrijf B.V. en de Papierindustrie deel. Firan vertegenwoordigt het Gelders Warmte Infra Bedrijf B.V. en Industriewater Eerbeek vertegenwoordigt de papierindustrie.

Intentieverklaring
Op 18 april 2023 stemde het college van burgemeester en wethouders in met het ondertekenen van een intentieverklaring. De intentieverklaring 'Ontwikkeling Warmtenet Eerbeek Loenen en Laag-Soeren'. Op 24 april 2023 ondertekenden de gemeenten Brummen samen met Apeldoorn, Rheden en woningcorporatie Veluwonen deze verklaring. Ook het Gelders Warmte infrabedrijf (Firan) en de papierindustrie in Eerbeek en Loenen ondertekenden deze verklaring.

Alle partijen vinden het benutten van restwarmte van de industrie belangrijk. Dit als andere mogelijkheid voor de warmtevoorziening voor de inwoners van Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren.

Intentieovereenkomst
De volgende stap in het proces was het ondertekenen van een intentieovereenkomst voor de haalbaarheidsfase tussen de gemeenten Apeldoorn, Brummen en Rheden. En voor het Gelders Warmte Infra Bedrijf B.V. en Veluwonen.

Op 27 juni 2023 stemde het college van burgemeester en wethouders in met het vaststellen van een intentieovereenkomst. Uw raad is op de hoogte gebracht van deze intentieovereenkomst. In deze overeenkomst staan de werkafspraken voor de haalbaarheidsfase.

Daarna begon Sweco met het uitwerken van een aantal scenario's voor warmtelevering in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren.

Papierfabriek De Hoop
Rond 15 juni werd vernomen dat er plannen zijn om de papierfabriek de Hoop te sluiten. Uit onderzoek van Sweco bleek dat De Hoop ongeveer de helft van de restwarmte kan leveren voor het warmtenet. Ondanks het mogelijk wegvallen van papierfabriek De Hoop Mill blijft er potentie bestaan voor een haalbare en betaalbare warmteoplossing. Op dit moment worden een aantal scenario's uitgewerkt om deze potentie verder in kaart te brengen.

Scenario's
Zoals hierboven staat beschreven, werkt Sweco een aantal warmteoplossingen uit. Daarbij is ook rekening gehouden met een optie waarbij papierfabriek de Hoop sluit en geen warmte levert aan het warmtenet. Uit een eerste screening van deze optie blijkt dat er dan waarschijnlijk nog restwarmte voor ongeveer 1.000 tot 1.200 woningen beschikbaar is.

Eerdere college en raadsbesluiten

- Beleidskader 'Aan de slag voor een duurzaam klimaat' (2019-2022)
- Transitievisie Warmte gemeente Rheden (2021)

Planning
De planning is om begin 2024 te besluiten over het vervolg. Afhankelijk van de mogelijkheden voor de realisatie van een warmtenet volgen dan een ontwikkelovereenkomst (begin 2024) en een realisatieovereenkomst (eind 2024).

Vervolg

Wij brengen uw raad t.z.t. op de hoogte van de uitgewerkte scenario's.

Mochten er naar aanleiding van deze brief nog vragen zijn dan vernemen wij deze graag.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,



Carol van Eert,
burgemeester.



Martin Rommers,
secretaris.

Bijlagen
-

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
Paul Hofman	2 Leefomgeving	3 Goede gezondheid en Welzijn 11 Duurzame steden en gemeenschappen 15 Leven op het land

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
10 oktober 2023		6

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Bouwstenen voor bodemregels voor in het omgevingsplan.

INHOUD VOORSTEL
- Instemmen met de bouwstenen voor bodemregels zoals opgenomen in bijlage 5.
- Instemmen met het voornemen om de bouwstenen over het grondwater als bedoeld in artikel 38 van het voorbereidingsbesluit Gelderland mee te nemen in het nog op te stellen Omgevingsplan.
- Na vaststelling van dit college voorstel de raad informeren over dit besluit.

1 Wat is de aanleiding?

Algemeen
In verband met de nieuwe Omgevingswet dient elke gemeente een omgevingsplan op te stellen. Met betrekking tot de milieuthema's bodem, geluid en externe veiligheid gaat er behoorlijk wat veranderen. Om te voorkomen dat bij de wijziging van het omgevingsplan in 1 keer over heel veel complexe milieu regels een besluit moet worden genomen, worden de bouwstenen m.b.t. bodem, geluid en externe veiligheid voorafgaand aan de wijziging van het omgevingsplan separaat ter vaststelling aan het college en ter kennisname aan de raad aangeboden.

Nadat het college heeft ingestemd met de bouwstenen voor nieuwe regels voor bodem, geluid en externe veiligheid zal een raadsvoorstel voor een wijziging van het Omgevingsplan worden opgesteld. Na instemming hiervan zijn de nieuwe regels van kracht en zullen ze worden gepubliceerd.

Bouwstenen voor bodemregels
Met invoering van de Omgevingswet vervallen de huidige wettelijke- en gemeentelijke bodemregels. Een deel van die wettelijke regels komt terug in de vorm van de Bruidsschat, maar niet allemaal. De gemeentelijke bodemregels komen ook niet terug.
Dit voorstel wordt gedaan om er voor te zorgen dat de huidige gemeentelijke bodemregels van kracht blijven onder de Omgevingswet.
Aangezien er nu toch een besluit genomen wordt, wordt dit moment aangegrepen om direct een aantal verbeteringen door te voeren.
In dit voorstel wordt geen toekomstvisie m.b.t. de bodem bepaald. De toekomstvisie krijgt een plaats in de omgevingsvisie. Indien vanuit de Omgevingsvisie de noodzaak bestaat om nieuwe of andere bodemregels op te nemen in het Omgevingsplan, dan volgt daar een apart raadsvoorstel over.

In de Omgevingswet zijn drie pijlers met betrekking tot de bodemkwaliteit opgenomen:
1. het voorkomen van nieuwe verontreiniging of aantasting (preventie);
2. het meewegen van bodemkwaliteit als onderdeel van een brede afweging van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving in relatie tot functies (toedeling van functies);
3. het op duurzame en doelmatige wijze beheren van resterende historische verontreinigingen (beheer van historische bodemverontreinigingen).

(Tekst afkomstig uit de memorie van toelichting op de Aanvullingswet Bodem.)

Om tot een goede set bodemregels in het Omgevingsplan te komen, moet worden voldaan aan:

- de 'Uitgangspunten opstellen omgevingsplan' voor de gemeente Rheden.
- de Instructieregels van het Rijk. Zie bijlage 1.
- De omgevingsverordening van de provincie Gelderland. Deze bevat op dit moment geen Instructieregels m.b.t. de bodem voor gemeenten. Wel staan er regels in om de drinkwaterkwaliteit te beschermen. De regels gelden in het waterwingebied, de WKOvrije zone*, de boring-vrije zone en in het reserveringsgebied drinkwater. De gemeente mag in haar Omgevingsplan niet zonder meer regels opnemen die daar mee in strijd zijn.
- Het voorbereidingsbesluit grondwaterbescherming van de Provincie Gelderland. Met een voorbereidingsbesluit regelt zij dat haar regels direct in het gemeentelijk Omgevingsplan worden opgenomen. De gemeente moet dit accepteren en zorgen dat de regels op een logische plek in haar Omgevingsplan terecht komen. De regels hebben betrekking op het oppompen van grondwater op een locatie met een sterke bodemverontreiniging. En de regels verbieden ook het direct lozen van water direct in het grondwater; dus niet via de filterende bodem.

**) Bijlage 3 bevat een verklarende woordenlijst.*

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

In de Wet bodembescherming, Wet op de Ruimtelijke Ordening, Bouwverordening en het Besluit bodemkwaliteit staan de huidige regels m.b.t. bodemkwaliteit, bodemonderzoek en bodemsanering. In bijlage 2 is een overzicht van de bestaande regelgeving op landelijk- en provinciaalniveau gegeven (in het kort) en een overzicht van het huidige gemeentelijk beleid.
In de Nota Bodembeheer van de gemeente Rheden(22-12-2020) staan de Rhedense uitgangspunten m.b.t. grondverzet en bodemsanering (beleid). Een korte samenvatting staat in bijlage 2.
De Provincie is het bevoegde gezag voor wat betreft de regels in de Wet bodembescherming. Voor de overige genoemde wetten en regels is de gemeente dat.

Op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt vervallen de hierboven genoemde wetten, de bouwverordening en een groot gedeelte van het Besluit bodemkwaliteit.
De Nota bodembeheer vervalt gedeeltelijk (het beleidsdeel) en de rest valt onder het overgangsrecht en maakt daardoor automatisch deel uit van het tijdelijk Omgevingsplan.

Tegelijk met het vervallen van de Wet Bodembescherming, waarin de regels m.b.t. bodemonderzoek en bodemsanering staan, vervalt ook het grootste gedeelte van de bevoegd gezag taak van de Provincie. Deze taak gaat onder de Omgevingswet naar de gemeente (m.u.v. de regels m.b.t. grondwaterbescherming en grondwatersanering). Dat is ook de reden waarom de gemeente nu allerhande, voor haar nieuwe, bodemregels in haar Omgevingsplan moet opnemen.

Vanwege het wegvallen van een aantal regels die niet automatisch worden opgenomen in het tijdelijke deel van het Omgevingsplan (o.a. het beleidsdeel van de gemeentelijke Nota Bodembeheer) en het feit dat de gemeente bevoegd gezag wordt m.b.t. bodem is het belangrijk om z.s.m. de gewenste bodemregels in het Omgevingsplan op te nemen.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

De voorgestelde bouwstenen voor bodemregels moeten er voor zorgen dat het huidige beschermingsniveau van de chemische bodemkwaliteit ook onder de Omgevingswet in stand blijft. Met als doel het behouden van een gezonde bodem. Een gezonde bodem is een uitganspunt voor het bereiken van de genoemde Global Goals.

Met het vaststellen van de bouwstenen voor bodemregels kunnen deze regels zo spoedig mogelijk na 1 januari daadwerkelijk in het omgevingsplan worden opgenomen, waardoor de zorg voor een gezonde leefomgeving en een duurzame bodem kan worden voortgezet.

Bij het opstellen van de nieuwe bodemregels is, behalve van de wettelijke verplichtingen

zoals onder 2 genoemd, uitgegaan van:
• De voorbeeldregels zoals opgesteld door het Gelders Ondergrond Overleg (GOO);
• Het huidige gemeentelijke beleid;
• Uitgangspunt: Minder regels waar mogelijk.

Voorbeeldregels van het GOO.
De Gelderse omgevingsdiensten hebben als uitvoerende instantie aangegeven het wenselijk te vinden dat alle Gelderse gemeenten zoveel mogelijk dezelfde bodemregels hanteren. Dit zorgt voor een gelijk speelveld voor ondernemers en inwoners en het maakt de handhaving veel overzichtelijker. Veel Gelderse gemeenten hebben deze wens ook geuit. Om die reden heeft een afvaardiging van de omgevingsdiensten en gemeenten, onder de vlag van het Gelders Ondergrond Overleg (GOO) samen een set voorbeeldregels opgesteld die gemeenten kunnen overnemen in hun Omgevingsplan. Daarbij zijn de instructieregels, de bruidsschatregels en het huidige (vaak regionale) bodembeleid als uitgangspunt genomen. Binnen de voorbeeldregels van het GOO is rekening gehouden met de verschillen tussen de gemeenten.

Gemeentelijk beleid.
In het collegebesluit over 'lood in de bodem' en de vastgestelde Nota bodembeheer (maart c.q. december 2020) is de ambitie m.b.t. de chemische bodemkwaliteit al vastgesteld.
In het collegebesluit over 'lood in de bodem' is besloten in de gebieden waar sprake is van relatief hoge loodgehalten en die de functie Wonen hebben, gestreefd wordt naar een verbetering van de bodemkwaliteit m.b.t. lood.

Minder regels.
In principe is er bij bouw- en graafwerkzaamheden altijd voorafgaand bodemonderzoek nodig. Indien uit dat bodemonderzoek blijkt dat de Waarde Toelaatbare kwaliteit wordt overschreden zal gesaneerd moeten worden. De Omgevingswet maakt het mogelijk om aandachtsgebieden aan te wijzen waar een overschrijding van de Waarde Toelaatbare kwaliteit redelijkerwijs uit te sluiten is. In die gebieden is dan geen bodemonderzoek nodig. Alle bodemonderzoeken die de afgelopen 30 jaar in onze gemeente zijn uitgevoerd, geven ons zoveel inzicht in de bodemkwaliteit dat wij kunnen aangeven waar in onze gemeente bodemverontreiniging verwacht wordt en waar het schoon zal zijn. Deze gebieden kunnen dus worden aangegeven op kaart als gebied waar bodemonderzoek niet langer standaard verplicht is bij de activiteiten graven en bouwen.
Ten gevolge van de Instructieregels, is het beperken van specifiek bodemregels in het Omgevingsplan niet echt mogelijk. Het gebruik maken van de mogelijkheid om gebieden aan te wijzen waar geen voorafgaand bodemonderzoek nodig is daarentegen wel een mogelijkheid om het motto van de Omgevingswet Eenvoudig Beter ook daadwerkelijk uit te voeren.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

In bijlage 5 staan de bouwstenen voor bodemregels. Alle voorgestelde regels komen uit de voorbeeldregels van het GOO.
In bijlage 5 is per artikel aangegeven of deze afkomstig is uit de Bruidsschat, het Besluit Activiteiten leefomgeving (BAL) of het Besluit kwaliteit leefomgeving (BKL). Met een tekstkleur is aangegeven of een artikel afwijkt van de wettelijke regels.
Een groene tekstkleur geeft aan dat het artikel overeen komt met het huidig beleid en een rode tekstkleur geeft aan dat het artikel nieuw is voor de gemeente Rheden.
De artikelsgewijze toelichting staat steeds in een paars blok. Deze tekst is ook in twee kleuren weergegeven (paars en zwart). Dit onderscheidt is m.n. bij de invoer in het omgevingsplan van belang. De zwarte tekst komt uit de bruidsschat en staat dus al in het tijdelijk omgevingsplan en de paarse is toegevoegd.
In bijlage 6 staat een onderbouwing van deze aanvullingen op de landelijke regels.

De artikelen die niet beleidsneutraal over kunnen omdat zij niet overeenkomen met de regels uit de bruidsschat of het bestaand gemeentelijk beleid, worden hieronder besproken. Deze nieuwe regels zijn niet op volgorde van de artikels geordend, maar op mate van impact. Van niet/nauwelijks naar veel.

- **Saneringsaanpak: aanbrengen leeflaag,** artikel 5.4.x21.
  Bodemsanering is nodig indien er een activiteit plaatsvindt op een locatie waar sprake is van 25 m³ grond die sterker verontreinigd is dan de Waarde Toelaatbare kwaliteit. Volgens de Omgevingswet zijn er twee saneringsvarianten: de verontreiniging afdekken met een verhardings- en/of een leeflaag of het verwijderen van de verontreiniging. Een leeflaag is standaard minimaal 1 meter dik. Diverse gemeenten hebben in hun nota's Bodembeheer al aangegeven dat in hun gemeente de leeflaag ter plaatse van de Industriezones niet perse 1 meter dik hoeft te zijn, maar dat met 50 cm kan worden volstaan. In de nota Bodembeheer van de gemeente Rheden stond dit niet. Voorgesteld wordt ook in Rheden deze regel over te nemen. Zodat er zo veel mogelijk gelijkheid binnen Gelderland ontstaat. Deze regel is geen verzwaring voor de saneerder en gezondheidsrisico's zullen zich, gezien het gebruik, ook niet voordoen.

- **Informeren toezichthouder,** artikel 5.4.x5 en artikel.5.4.x9**.**
  Bij alle graafwerkzaamheden in verontreinigde grond boven de Interventiewaarden is een melding verplicht. Dit moet een week van te voren zodat de toezichthouder zijn eventuele bezoek kan inplannen. Bij graafwerkzaamheden ten behoeve van spoedreparatie hoeft er geen melding plaats te vinden. Het voorgestelde artikel regelt dat bij spoedreparaties weliswaar geen schriftelijke melding vooraf nodig is, maar dat er wel even een telefoontje of mailtje naar de toezichthouder wordt gestuurd als men aan het werk gaat. Zodat de toezichthouder, als hij/zij dit nodig vindt, langs kan gaan.
  Dit artikel is op verzoek van de omgevingsdiensten opgenomen. Door deze regel is er geen sprake van een verzwaring van de regeldruk.

- **Tijdelijk uitnemen van grond,** artikel 5.4.x11.
  In dit artikel is geregeld dat na tijdelijke uitname, grond met een verontreiniging boven de Interventiewaarde met asbest en/of mobiele verontreiniging niet mag worden teruggeplaatst.
  Voor mobiele verontreiniging is dit momenteel ook al geregeld in de Wet bodembescherming.
  Het verbod op terugplaatsen van grond met asbest boven de interventiewaarde is momenteel binnen verschillende gemeenten binnen de MRA van toepassing. In Rheden is dat momenteel alleen het geval bij gemeentelijke opdrachtverstrekking.
  In de praktijk komt in onze gemeente zelden een mobiele verontreiniging voor. Asbest wordt wel met enige regelmaat aangetroffen en vrijwel altijd wordt deze direct verwijderd. De regel wordt dan ook niet gezien als een verzwaring.
  Met deze nieuwe regel wordt de bestaande regel m.b.t. mobiele verontreiniging voortgezet en wordt er m.b.t. het terugplaatsen van asbest de Rhedense regel strenger. Maar deze wordt dan wel gelijk gesteld aan het regionale/Gelderse beleid.

- **Waarden voor de toelaatbare kwaliteit van de bodem,** artikel 4.6.x2 en artikel 5.3.x2 lid 4.
  Elke gemeente moet in haar Omgevingsplan voor alle stoffen van het standaard analysepakket een Waarde Toelaatbare kwaliteit vaststellen. Indien uit een bodemonderzoek blijkt dat deze waarde bij één of meerdere stoffen uit het standaard analyse pakket wordt overschreden (in een hoeveelheid grond > 25 m³) is het verboden het bouwwerk op te richten of een evenwichtige toewijzing uit te voeren.
  Onder de huidige regelgeving heette dit de Interventiewaarde. In de bruidsschat heeft het Rijk geregeld dat ook in de toekomst hiervoor voorlopig nog de Interventiewaarde kan worden gebruikt. Gemeenten mogen hier van af wijken.

  Voorgesteld wordt de Interventiewaarden te gebruiken als Waarde Toelaatbare kwaliteit voor alle stoffen. Alleen bij nieuwe terreinen die aangewezen gaan worden als grote moestuin (> 200m²) wordt voor lood een lagere norm voorgesteld. Er is immers gebleken dat ook lage waarden van lood ongezond zijn voor met name jonge kinderen.

  Toen het college in maart 2020 besluiten heeft genomen over lood in bodem, was het niet mogelijk om per functie een norm vast te stellen. Om die reden is er destijds geen

aparte (lagere)saneringsnorm opgesteld voor grote moestuinen (> 200 m²) ondanks het dringende advies van de GGD'en en de wens om dit advies over te nemen. Onder de Omgevingswet bestaat nu de mogelijkheid om dit wel te doen.

De strengere norm voor lood is nieuw, maar eigenlijk omdat dit juridisch eerder niet mogelijk was. De wens bestond al wel bij het college.

- **Terugsaneerwaarden, artikel 5.4.x23 met tabel 5.4.x24.**
  Bodemsanering is nodig indien er een activiteit plaatsvindt op een locatie waar sprake is van meer dan 25 m³ grond die sterker verontreinigd is dan de Waarde Toelaatbare kwaliteit. Volgens de Omgevingswet zijn er twee saneringsvarianten: de verontreiniging afdekken met een verhardings- en/of een leeflaag of het verwijderen van de verontreiniging. Als gekozen wordt voor het verwijderen van de verontreiniging is het nodig om te weten tot waar er gesaneerd moet worden. Dus wanneer is de verwijdering voldoende. Bij een sanering van een nieuw ontstane verontreiniging (na 1 januari 1987) moet altijd alle verontreiniging worden verwijderd. Dat is op dit moment zo, en dat blijft zo. Voor een sanering van een bestaande verontreiniging (ontstaan voor 01 januari 1987) moet door de gemeente in het omgevingsplan een terugsaneerwaarde worden vastgesteld. In wijken waar overal al sprake is van een bepaalde mate van verontreiniging, is het niet logisch om veel geld en energie te besteden om het terrein maagdelijk schoon te maken. Om die reden kan de gemeente de terugsaneerwaarde bij bestaande verontreinigingen zelf vaststellen, waarbij rekening kan worden gehouden met de kwaliteit van de omgeving.
  Voorgesteld wordt aan te sluiten bij de werkwijze van het Besluit Bodemkwaliteit. Daarbij wordt gekeken naar zowel de kwaliteit van de omgeving(de zone kwaliteit) en naar de functie waarin het gebied is ingedeeld (zie bijlage 2). Op die manier wordt rekening gehouden met het gemeentelijke uitgangspunt (Status-quo op zone niveau) en het bij het daadwerkelijke gebruik behorende maximale verontreinigingsniveau.

  In het collegebesluit (maart 2020) over 'lood in de bodem' is besloten in de gebieden waar sprake is van relatief hoge loodgehalten en die de functie Wonen hebben, gestreefd wordt naar een verbetering van de bodemkwaliteit m.b.t. lood. (paarse gebieden op figuur 2 in bijlage 2). Vanwege de zorg om de gezondheidseffecten van lood op jonge kinderen wordt voorgesteld voor locaties gebruikt als grote moestuin (> 200 m²), woningen met tuin en kinderspeelplaatsen te kiezen voor een lagere terugsaneerwaarde. De voorgestelde waarden komen overeen met de adviesnorm van de GGD'en voor een gezondheidsniveau 'voldoende kwaliteit' (waarbij minder dan 1 IQ - punt verlies zou optreden).
  De GGD'en vinden eigenlijk dat gestreefd moet worden naar helemaal geen lood in de bodem. Naar verwachting zullen alle gemeenten een lagere terugsaneerwaarde voor lood kiezen. Een enkele gemeente zal er voor kiezen om bij een sanering alle loodverontreiniging te laten verwijderen.

  De strengere norm voor lood is nieuw, en geeft een invulling aan het collegebesluit uit 2020 waarin besloten is te streven naar een verbetering van de bodemkwaliteit m.b.t. lood.

- **Bodemonderzoek op locaties uitgebreid bodemonderzoek en locaties beperkt vooronderzoek**, Artikel 4.6.x1, artikel 4.6.x1b, artikel 5.2.x2a, artikel 5.3x3a, artikel 5.3.x5a en artikel 5.4.x2a.
  Volgens de huidige regelgeving is het bij een evidente wijziging van de functie in het bestemmingsplan, bij het bouwen van een pand bestemd voor gebruik door mensen en als grond wordt opgeslagen of toegepast, bodemonderzoek nodig. Onder de Omgevingswet is dat ook het geval. Alleen heet het dan anders. Nieuw onder de Omgevingswet is dat ook bij het graven van meer dan 25 m³ grond bodemonderzoek nodig is. Dit betekent een verzwaring van de onderzoeksplicht voor een ieder die in de grond graaft en extra meldingen, af te handelen procedures en beoordelingen door de ambtenaren. Dit speelt met name bij graafwerkzaamheden die niet in combinatie met bouwwerkzaamheden plaats gaan vinden, zoals bij de civiele werken van de gemeente

zelf en bij de werkzaamheden van diverse kabelleggers.
Nieuw is ook dat de Omgevingswet de mogelijkheid biedt om Aandachtgebieden aan te wijzen waar een overschrijding van de Waarde Toelaatbare Kwaliteit redelijkerwijs uit te sluiten is. De gemeente kan dan in haar Omgevingsplan regelen dat daar geen bodemonderzoek nodig is. Het omgekeerde is ook mogelijk.

Deze regel wijkt af van de landelijke regels. Daar wordt immers in voorgeschreven dat bodemonderzoek nodig is.

Binnen het Aandachtsgebied Beperkt Onderzoek is vervolgens geen Vooronderzoek en dus ook geen Verkennend bodemonderzoek meer nodig. Er staat 'beperkt' omdat de aanvrager wel een simpel vragenlijstje moet invullen om na te gaan of er in het verleden misschien iets op het terrein is gebeurd waardoor bodemverontreiniging kan zijn ontstaan. Bijvoorbeeld brand.
Binnen het Aandachtgebied uitgebreid onderzoek is wel altijd bodemonderzoek nodig. Er staat 'uitgebreid' omdat zowel een Vooronderzoek- als een Verkennend onderzoek nodig zal zijn.

Aangezien eigenlijk alle regels direct of indirect volgen uit de instructieregels is het eigenlijk niet mogelijk om bodemregels te schrappen. Het aanwijzen van een aandachtgebied beperkt onderzoek is echter wel een mogelijkheid om de regeldruk te verlichten. Het aanwijzen van een dergelijk gebied is een goede mogelijkheid om het motto van de Omgevingswet Eenvoudig Beter ook daadwerkelijk uit te voeren.

De in de omgevingsverordening van de provincie Gelderland genoemde regels zijn niet in strijd met de bodemregels zoals voorgesteld.

De in het voorbereidingsbesluit grondwaterbescherming van de provincie Gelderland genoemde regels kunnen zo over genomen worden in het omgevingsplan. De regels zijn zeer vanzelfsprekend en niet echt verzwarend.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
Voor de voorbereiding op de Omgevingswet, het maken van de voorbeeldregels m.b.t. bodem, het opstellen van processchema's en het uitzoeken hoe geometrische begrenzingen moeten worden bepaald en verwerkt, heeft de provincie een subsidie beschikbaar gesteld van €50.000,- per gemeente. Ze doet dit in het kader van de Warme Overdracht. Immers, de provincies waren bevoegd gezag m.b.t. de bodemtaken uit de Wet Bodembescherming en nu gaat die bevoegdheid naar de gemeenten.
De gemeente Rheden heeft die subsidie aangevraagd en gekregen (december 2022). De looptijd van de subsidie is tot 1 januari 2025.
De ODRA heeft samen met de bijbehorende gemeenten een programma opgesteld met allerhande projecten die hier onder vallen. Alle ODRA gemeenten betalen hier aan mee. Voor het jaar 2023 is €30.000,00 over gemaakt naar de ODRA. Eind van dit jaar zal een bijdrage voor 2024 worden gevraagd (naar verwachting van €15.000,-).

Er is geen effect op de begroting.

Inzicht verloop beschikbaar budget:	*Structureel./ Incidenteel*	*2019*	*2020*	*2021*	*2022*
Budget:					
Af: aangegane verplichtingen:					
Bij: inkomsten:					
Beschikbaar:					
Gevraagd budget:					

Restant budget nog beschikbaar:					

6 Wat zijn de risico's?
Aangezien de bouwstenen voor bodemregels het vervolg zijn op de Instructieregels, het huidige gemeentelijke beleid en de afspraken die binnen het Gelders Bodem Overleg zijn gemaakt, worden er van die kant geen risico's verwacht.
Zolang de bodemregels niet vastgesteld worden en worden opgenomen in het Omgevingsplan, moet er gewerkt worden met alleen de bruidsschat regels.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
De voorgestelde bouwstenen voor bodemregels in het Omgevingsplan komen overeen met de voorbeeldregels vanuit het Gelders Ondergrond Overleg (waarin zowel Gelderse gemeente als omgevingsdiensten in vertegenwoordigd zijn).

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Met het besluit tot instemmen van deze bouwstenen treden er nog geen nieuwe bodemregels in werking, omdat deze nog niet officieel bekend kunnen worden gemaakt. De bodemregels kunnen pas na het vaststellen van het omgevingsplan in de juiste vorm worden opgenomen, bekend gemaakt en in werking treden.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Er volgt geen aparte evaluatie. Wel wordt er, samen met onze samenwerkingspartners, continu onderzocht waar verbeteringen en/of aanpassingen nodig zijn.

Velp,

Bijlage 1.

Instructieregels van het Rijk voor bodem in het Omgevingsplan

Er gelden instructieregels die gemeenten voor bodem in het Omgevingsplan moeten verwerken. De instructieregels staan in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Voor bodem gelden de volgende instructieregels:

1. Toelaten van een bouwactiviteit op een bodemgevoelige locatie (paragraaf 5.1.4.5.1Bkl)
2. Nazorg (paragraaf 5.1.4.5.2 Bkl)
3. Indeling landbodem in bodemfunctieklassen (paragraaf 5.1.4.5.3 Bkl)
4. Aanwijzing bodembeheergebieden (paragraaf 5.1.4.5.3 Bkl)

Toelaten van een bouwactiviteit op een bodemgevoelige locatie

Het Rijk stelt instructieregels aan gemeenten voor het toelaten van een bouwactiviteit op een bodemgevoelige locatie. De gemeente moet daarom regels voor het tegengaan van bouwen op verontreinigde bodem opnemen in het Omgevingsplan.

De gemeenten moeten:

1. de waarde vaststellen waarboven maatregelen nodig zijn (de Toelaatbare kwaliteit) bij de realisatie van gebouwen op bodemgevoelige locaties (artikel 5.89i en artikel 5.89j Bkl).
2. aangeven welke sanerende of andere beschermende maatregelen nodig zijn bij overschrijding van die waarde (artikel 5.89k Bkl)
3. een meldingsplicht instellen voor locaties die op grond van het Omgevingsplan niet vergunning plichtig zijn (artikel 5.89l Bkl)
4. een bepaling opnemen over de ingebruikname (artikel 5.89m Bkl)

Nazorg bij bodemmaatregelen

De gemeente zorgt ervoor dat nazorg en instandhouding van bodemmaatregelen na het saneren in het Omgevingsplan komt. Het kan zowel gaan om een sanering die is uitgevoerd volgens paragraaf 4.121 van het Bal, een Omgevingsplan, een omgevingsvergunning of een maatwerkvoorschrift. Denk daarbij aan een locatie waarbij bij de sanering een afdeklaag (leeflaag van schone grond of een duurzaam aaneengesloten verhardingslaag) is aangebracht of na de sanering beperkingen zijn in het gebruik. Er kunnen dan gebruiksbeperkingen gelden. Bijvoorbeeld niet dieper graven dan de onderzijde van de afdeklaag. Ook moet de gemeente zorgen dat dat de eigenaar of gebruiker van de locatie de afdeklaag in stand houdt en waar nodig herstelt of vervangt (artikel 5.89n Bkl). Dit is van belang om blootstelling met de verontreinigde bodem te voorkomen. Of nazorg nodig is volgt uit de gekozen saneringsaanpak en uit het evaluatieverslag. De initiatiefnemer stuurt dit verslag na de sanering aan het bevoegd gezag. Naar aanleiding van dit verslag moet de gemeente het Omgevingsplan aanpassen. In het Omgevingsplan moet duidelijk staan welke gebruiksbeperkingen en instandhoudingsverplichtingen gelden. Zodat dit ook voor (andere) toekomstige gebruikers van de locatie en bij toekomstige activiteiten duidelijk is. De gemeente moet ook het in stand houden van maatregelen naar aanleiding van een Toevalsvondst in het Omgevingsplan vermelden.
Bestaande nazorgverplichtingen voor een isolatielaag volgens het voormalige Besluit uniforme saneringen of op grond van een nazorgplan dat is beschikt onder de Wet bodembescherming vallen onder het overgangsrecht. Dit is geregeld in de Aanvullingswet bodem.

Bijlage 1.

Indeling landbodem in de bodemfunctieklassenkaart

De gemeente neemt in het Omgevingsplan een bodemfunctieklassenkaart op. Deze kaart geeft de bodemfunctieklassen van de landbodem van het gemeentelijk grondgebied weer. De bodemfunctieklasse beschrijft het gebruik van de bodem 3 klassen van bodemfuncties:

1. landbouw en natuur
2. wonen
3. industrie

De gemeente houdt bij het aanwijzen van deze klassen rekening met de functie die in het Omgevingsplan aan die locatie is toegedeeld. Bijvoorbeeld: wonen met tuin komt in de bodemfunctieklasse wonen. Het bevoegd gezag gebruikt de bodemfunctieklassen voor het vaststellen van de toepassingseisen voor de milieubelastende activiteit toepassen van grond en baggerspecie. De bodemfunctieklassen zijn nader uitgewerkt in de Regeling bodemkwaliteit. De maximale waarden van deze bodemfunctieklassen zijn mede bepalend voor de vraag aan welke kwaliteit de toe te passen grond of baggerspecie moet voldoen. Dit staat in artikel 5.89p van het Bkl.

Aanwijzing bodembeheergebied

Als de gemeente gebruik maakt van de mogelijkheid van maatwerk om een soepelere kwaliteitseis op te nemen voor het toepassen van grond en baggerspecie, geldt de instructieregel voor het bodembeheergebied. Dit volgt uit artikel 4.1273, 4.1275, 4.1277 en 4.1279 van het Bal. De instructieregel richt zich zowel tot gemeenten als waterbeheerders. Een belangrijke voorwaarde voor soepelere kwaliteitseisen is dat toe te passen partijen grond of baggerspecie afkomstig moeten zijn uit dat aangewezen bodembeheergebied. Als een groter gebied wordt aangewezen waaruit de grond of baggerspecie afkomstig mag zijn, betekent dit niet dat de grond of baggerspecie zonder meer ook buiten de grenzen van de gemeente mag worden toegepast. Dat is alleen het geval als de andere gemeente(n) dat in hun Omgevingsplan hebben bepaald. Een gemeente heeft immers geen bevoegdheden buiten de grenzen van de gemeente. Het is wenselijk dat in dergelijke gevallen bij het maken van het Omgevingsplan afstemming plaatsvindt met die andere overheden. Afstemming kan ook nodig zijn met 1 of meer waterkwaliteitsbeheerders. De gemeente legt de geometrische begrenzing van de bodembeheergebieden in het Omgevingsplan vast, bijvoorbeeld in de vorm van een kaart. Deze bepaling komt overeen met de bepaling uit het voormalige Besluit bodemkwaliteit, waarin de gemeente bij gebiedsspecifiek beleid moet borgen dat de bodemkwaliteit binnen een aangewezen gebied niet verslechtert. Deze voorwaarde uit het Besluit bodemkwaliteit is omgezet in een instructieregel als voorwaarde voor het stellen van soepelere kwaliteitseisen binnen het bodembeheergebied. Dit staat in artikel 5.89o van het Bkl.

Bijlage 2

Bestaande landelijke en provinciale bodemwet en -regelgeving en lokaal bodembeleid

Bodem is de bovenste laag van de aarde, waarin planten groeien en wormen leven. De ondergrond ligt daaronder en bestaat bijvoorbeeld uit zand en klei. De bodem en ondergrond worden gevormd door eeuwenoude natuurverschijnselen, zoals oude rivieren en de ijstijd

Landelijke wet- en regelgeving **(geldend tot 01-01-2024)**

De belangrijkste landelijke regels met betrekking tot bescherming van de bodemkwaliteit volgen uit de:

- Wet bodembescherming;
  De Wet bodembescherming stelt regels om de bodem te beschermen. Verder staan er regels over wanneer en hoe er gesaneerd moet worden.
- Besluit bodemkwaliteit;
  In het Besluit bodemkwaliteit staat aan welke kwaliteitseisen grond en baggerspecie die je ergens gaat toepassen moet voldoen. Het doel is om de kwaliteit van de ontvangende bodem (inclusief het grondwater en het oppervlakte water) te beschermen. Hier staan ook de regels voor het opstellen van een Nota Bodembeheer. Kwaliteitsregels zijn geregeld in de Regeling bodemkwaliteit.
- Woningwet art. 8 en Woningbesluit art.4;
  Uit de genoemde artikelen uit de Woningwet en het Woningbesluit volgt dat bodemonderzoek verplicht is bij (bepaalde) bouwvergunningaanvragen.
- Besluit ruimtelijke ordening art 3.1.6.
  Hieruit volgt in welke gevallen bij een bestemmingsplanwijziging bodemonderzoek moet worden uitgevoerd.

Provinciale regelgeving

Op provinciaal niveau staan er regels m.b.t. de bodemkwaliteit in de

- Provinciale Omgevingsverordening.
  Deze regels beschermen de kwaliteit van het toekomstige drinkwater. De regels zijn van kracht binnen de waterwingebieden, de WKO-vrije zones, de boringvrije zones en binnen de reserveringsgebieden drinkwater.

Op gemeentelijk niveau is van belang:

- Nota Bodembeheer met de bijbehorende Bodemkwaliteitkaart (2011 en 2020);
- Nota Standaardmethodiek bestemmingsplannen dorpen Rheden (2015);
- Gemeentelijke bouwverordening (2018);
- Collegebesluit over hoe om te gaan met de relatief hoge loodgehalten in de van oudsher bebouwde gebieden (2020).
- Collegebesluit ter voorkoming en aanpak bodemverontreiniging t.g.v. rubber in kunstgrasvelden (2020).

Bijlage 2

Toelichting Gemeentelijk bodembeleid

Nota bodembeheer (van kracht: sinds 22 december 2020)

De Nota bodembeheer is een coproductie van alle 11 gemeente die onder de Milieusamenwerkingsregio Arnhem (MRA) vallen en heeft dus ook betrekking op dit gehele beheersgebied. Het doel van de Nota bodembeheer is in hoofdzaak het beleidsmatig vaststellen van voorwaarden waaronder grond en baggerspecie op of in de landbodem mag worden toegepast. Veel gemeenten hebben in de Nota bodembeheer ook nog een aantal zaken met betrekking tot bodemsaneringen geregeld. Elke gemeente heeft zijn eigen Nota vastgesteld.

In de Nota bodembeheer zitten, verschillende soorten kaarten:

- Functieklassen kaart
- Bodemkwaliteit kaart
- Toepassingskaart

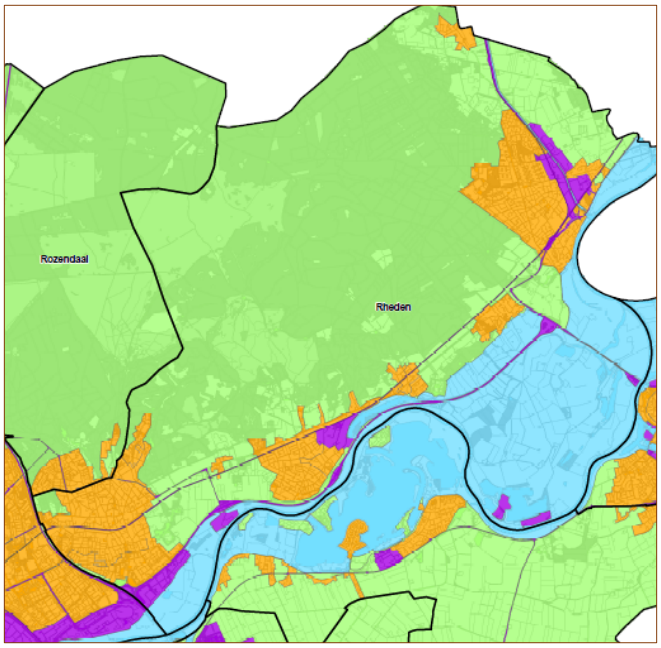

Figuur 1 – Functieklassenkaart; Nota Bodembeheer.

De Functieklassen kaart

De Functieklasse kaart geeft aan welk hoofdgebruik welk gebied heeft.

- Groen - Landbouw/ natuur
- Oranje - Wonen
- Purper - Industrie

(Bermen en taluds van rijkswegen, provinciale wegen en spoorwegen vallen ook onder Industrie.)

De bodemkwaliteit kaart

Deze kaart geeft aan wat de huidige kwaliteit is van de bodem.

De gemeente is op basis van de historie ingedeeld in verschillende deelgebieden. Vervolgens is per deelgebied de gemiddelde chemische bodemkwaliteit bepaald. Hiervoor is gebruik gemaakt van meer dan 2000 bodemonderzoeken die inmiddels in de gemeente zijn uitgevoerd. Aangezien we de gemiddelde mate van de chemische bodemkwaliteit wilden bepalen zijn de onderzoeksgegevens van bronlocaties (zoals een tankstation, een smederij of een fabriek) niet meegenomen bij de berekening.
Deelgebieden met een zelfde chemische bodemkwaliteit zijn samen gevoegd tot een zone. Het eindresultaat is een indeling van de gehele gemeente in vier zones.

Deze vier zones hebben elk een eigen mate van ‘achtergrondwaarde’ of ‘diffuse verontreiniging’.
De zones zijn elk weer onderverdeeld naar diepte:

- 0,0 – 0,5 meter beneden maaiveld
- 0,5 – 1,0 meter beneden maaiveld
- 1,0 – 2,0 meter beneden maaiveld

Hoewel er wel een kwaliteitsverschil zit tussen de bovenste twee lagen, is dat zo klein dat deze twee lagen op de zelfde wijze kunnen worden behandeld. In de rest van de tekst spreken we over de bovengrond en bedoelen dan de laag 0,0 – 1,0 meter beneden maaiveld.

Bijlage 2

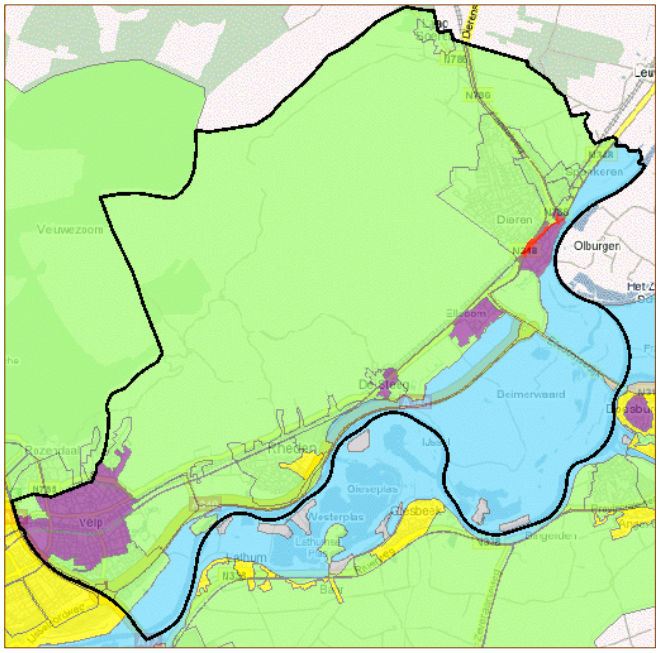

Figuur 2 Bodemkwaliteitkaart bovengrond; Nota Bodembeheer

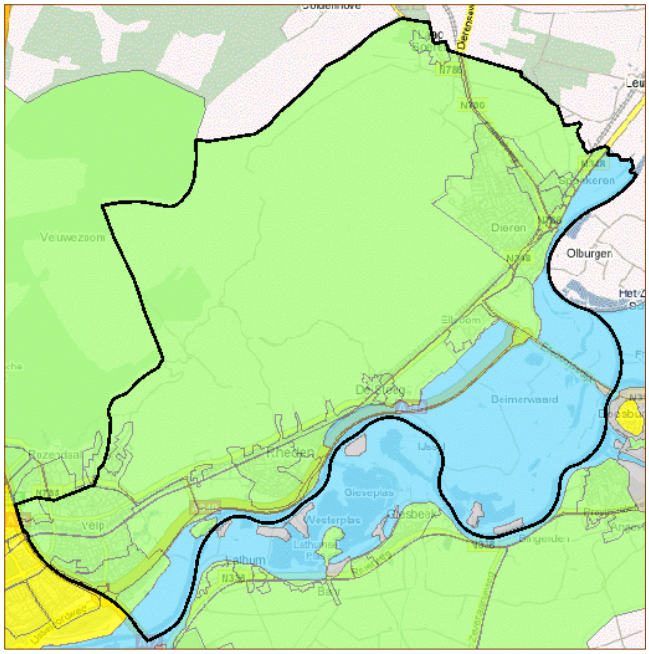

Figuur 3 Bodemkwaliteitskaart ondergrond; Nota Bodembeheer

Bovengrond.
De volgende zones zijn te onderscheiden (gerangschikt naar toenemende mate van achtergrondverontreiniging):

- groen - voldoet aan de achtergrondwaarde;
- geel - voldoet aan de maximale waarde wonen;
- paars - voldoet aan de maximale waarde industrie/Stedelijk Wonen;
- rood - voldoet aan de maximale waarde industrie
- blauw – niet gezoneerd (dit is gebied dat hoort bij het stroomgebied van de IJssel; hiervoor is de kwaliteit niet bepaald).
- grijs – kleine stukjes hoogwatervrij gebied binnen het blauwe gebied; hiervoor is de kwaliteit niet bepaald.

(N.B. er is geen kwaliteitsverschil tussen de rode en paarse zone. Dat ze een andere kleur hebben wordt alleen veroorzaakt doordat de gebieden anders gebruikt worden: als woongebied en als verkeer/vervoer).

Ondergrond.

- groen - voldoet aan de achtergrondwaarde;
- blauw - niet gezoneerd (dit gebied hoort bij het stroomgebied van de IJssel; hiervoor is de kwaliteit niet bepaald).
- grijs - kleine stukjes hoogwatervrij gebied binnen het blauwe gebied; hiervoor is de kwaliteit niet bepaald.

Conclusie huidige chemische bodemkwaliteit (uitgezonderd de bronlocaties).

- De bodem in het buitengebied in onze gemeente en eigenlijk ook alle woonwijken na 1970 zijn niet verontreinigd.
- De van oudsher bewoonde gebieden zijn licht verontreinigd.
  Dit komt omdat vroeger wonen en werken veel meer gemengd was dan nu. In het verleden werd ook meer lood gebruikt, werd er gestookt op kolen of olie en leegde men de asla in de tuin. Daarnaast kwam vanuit het Ruhrgebied, maar ook van dichterbij (met name van de

Billitonfabriek in Arnhem) verontreiniging met de wind mee gewaaid. Ook werden akkertjes wel eens voorzien van een laag grond van elders of van stadsafval (tonnenmest) om de arme grond van wat extra mest te voorzien. Dit bleek achteraf gezien niet altijd om schone grond/mest te gaan.

- Het oudste gedeelte van het dorp Rheden is licht verontreinigd, maar het gehalte ligt onder de maximale waarde voor Wonen.
- De oude gedeelten van Velp, De Steeg, Ellecom en Dieren-zuid zijn ook licht verontreinigd, maar voldoen niet aan de maximale waarde Wonen. Dit wordt vooral veroorzaakt door een hoger gehalte aan lood en zink dan wenselijk is.
- Omdat de mate van verontreiniging in de oude gedeelten niet de Interventiewaarden overschrijdt is bodemsanering op grond van de Wet Bodembescherming niet aan de orde.
- Echter bekend is dat met name lood, ook in kleine hoeveelheden, een nadelige invloed heeft op met name de ontwikkeling van hersenen van jonge kinderen. Een zo laag mogelijk loodgehalte is dus wenselijk.

Bronlocaties.
Op plekken waar in het verleden bodembedreigende activiteiten hebben plaatsgevonden (bronlocaties) kan sprake zijn van een sterkere verontreiniging dan aangegeven in de zone indeling. Veelal beperken die verontreinigingen zich tot de (voormalige) bedrijfslocatie zelf. Op dit moment zijn er geen bronlocaties bekend waar in de bestaande situatie sprake is van een zodanige bodemverontreiniging dat er actuele risico's zijn voor de omgeving.

Ambitie chemische bodemkwaliteit
In de Nota bodembeheer is de ambitie m.b.t. de chemische bodemkwaliteit vastgesteld. Dit beleid is gebaseerd op een combinatie van de huidige kwaliteit (figuur 2 en 3) en de, afhankelijk van de functie (figuur 1), gewenste kwaliteit.
Het standstil-beginsel is overal van toepassing: de chemische bodem kwaliteit mag dus niet verslechteren ten opzichte van de kwaliteit (figuur 2 en 3)

- Binnen de groene gebieden is het uitgangspunt het handhaven van de goede bodemkwaliteit. Deze is nu schoon en moet dus zo blijven.
- Binnen het gele en rode gebied is de grond niet schoon. De grond hoeft niet schoner, maar mag zeker niet viezer worden.
- Binnen de paarse gebieden is de grond niet schoon. Alleen met betrekking tot lood wordt gestreefd naar een verbetering van de kwaliteit. Dit gebeurt niet actief, maar op een natuurlijk moment. Dus als er nieuwbouw plaats vindt of er gegraven wordt.

De ambities zijn verwerkt in de toepassingskaart.

<u>Toepassingskaart</u>
Deze kaarten worden gebruikt bij het verplaatsen van grond. Grond die ergens wordt toegepast moet van eenzelfde, of betere, kwaliteit zijn dan de bodem waarop hij wordt toegepast. Daarbij moet de maximale waarde die hoort bij de functieklasse (zie Functieklassenkaart) vergeleken worden met de daadwerkelijke kwaliteit (zie Bodemkwaliteitkaart). De schoonste van de twee is leidend. Het resultaat is af te lezen in de Toepassingskaart.

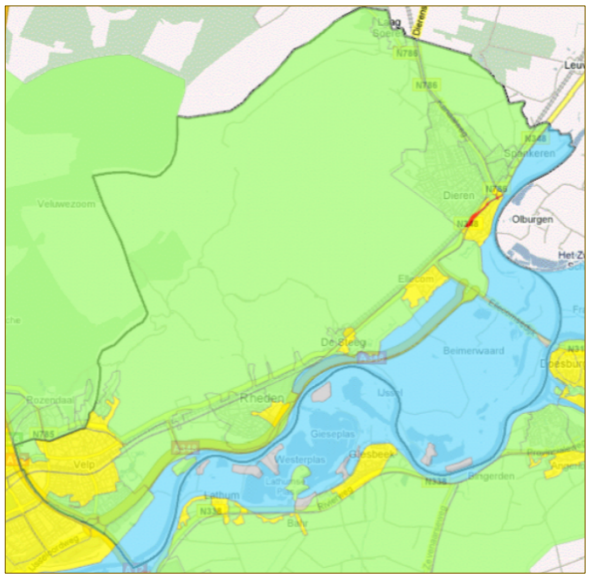

Figuur 4 Toepassingskaart bovengrond; Nota Bodembeheer.

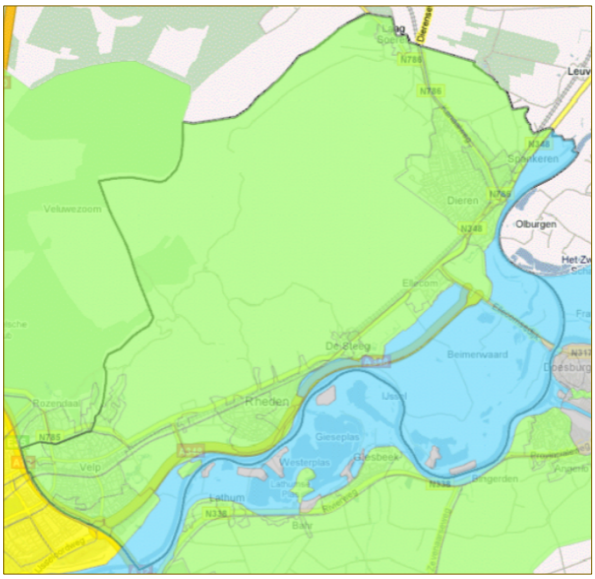

Figuur 5 Toepassingskaart ondergrond; Nota Bodembeheer.

Binnen de gehele milieusamenwerkingsregio Arnhem kan vrijkomende grond, op onderstaande wijze, zonder bodemonderzoek worden hergebruikt op basis van de Nota Bodembeheer.

Bovengrond.

- Rode zone – hier mag grond met kwaliteitsklassen Industrie, Wonen en de Achtergrondwaarde worden toegepast.
- Gele zone – hier mag alleen grond van een kwaliteit Wonen of de Achtergrondwaarde worden toegepast.
- Groene zone – hier mag alleen grond die voldoet aan de Achtergrondwaarde worden toegepast.

Ondergrond.

- Groene zone – hier mag alleen grond die voldoet aan de Achtergrondwaarde worden toegepast.

Zonder Nota bodembeheer zou in de gehele gemeente alleen maar grond met de Achtergrondwaarde mogen worden toegepast. En om dat aan te tonen zou van elke partij grond eerst een bodemonderzoek moeten worden gedaan.

Grond van buiten de milieusamenwerkingsregio Arnhem moet altijd van te voren worden onderzocht.

Nota Standaardmethodiek bestemmingsplannen dorpen Rheden (2015).

In deze nota staat dat een bodemonderzoek wordt verlangt:

- bij het leggen van bouwvlak dan wel het vergroten van een bouwvlak met 70 m² ;
- bij een evidente functiewijziging én de verdenking dat op de betreffende locatie -op basis van een uitgevoerde inventarisatie- een ernstige bodemverontreiniging aanwezig is;
- indien de bodemkwaliteit zo slecht is dat de functie, zelfs als die niet verandert niet verantwoord is. Dit is alleen aan de orde bij zogenaamde humane spoedlocaties;
- bij een niet gerealiseerde bouwmogelijkheid indien op de betreffende locatie naar ons oordeel sprake is van een potentieel ernstig geval van bodemverontreiniging.
- Van een evidente functiewijziging is sprake indien bijvoorbeeld een bedrijfsfunctie wijzigt naar een woonfunctie; een functiewijziging van Detailhandel naar Dienstverlening is geen evidente functiewijziging. Uitzonderingen: - het bestemmen van een dienstwoning als woning is geen evidente functiewijziging als de woning met bijbehorende tuin nooit voor bedrijfsactiviteiten is

gebruikt; - het bestemmen van een agrarische bedrijfswoning tot Wonen is geen evidente functiewijziging.

- Een bodem mag in principe maximaal 5 jaar oud zijn, mits in de tussenliggende periode geen bodembedreigende activiteiten hebben plaatsgevonden.
- Indien een bodemsanering nodig is, moet het saneringsplan zijn goedgekeurd of de BUS-melding zijn ingediend vóór burgemeester en wethouders beslissen over het aanbieden van een voorstel inzake de vaststelling van het bestemmingsplan.

Gemeentelijke bouwverordening (2018).

Hier staat het volgende:

Artikel 2.1.5. Bodemonderzoek.

1. Het onderzoek betreffende de bodemgesteldheid als bedoeld in artikel 8, vierde lid, van de Woningwet bestaat in ieder geval uit de resultaten van een recent milieu hygiënisch bodemonderzoek verricht volgens NEN 5740:2009+A1:2016 nl, in overeenstemming met het onderzoeksprotocol dat volgt uit figuur 1. Als op basis van het onderzoek aanleiding bestaat te veronderstellen dat asbest, daaronder mede begrepen asbestvezels, -deeltjes of –stof, in de bodem aanwezig is, vindt het onderzoek mede plaats op de wijze als voorzien in NEN 5707:2015.
2. De plicht tot het indienen van een onderzoeksrapport, bedoeld in artikel 2.4 van de Regeling omgevingsrecht, geldt niet als het bouwen betrekking heeft op een bouwwerk dat naar aard en omvang gelijk is aan een bouwwerk als genoemd in de artikelen 2 of 3 van bijlage II van het Besluit omgevingsrecht. Deze verwijzing geldt niet voor de hoogtebepalingen in de artikelen 2 en 3 van bijlage II van het Besluit omgevingsrecht.
3. Het bevoegd gezag staat een geheel of gedeeltelijk afwijken van de plicht tot het indienen van een onderzoeksrapport, bedoeld in artikel 2.4 van de Regeling omgevingsrecht, toe als voor toepassing van artikel 2.4.1 bij het bevoegd gezag reeds bruikbare recente onderzoeksresultaten beschikbaar zijn.
4. Het bevoegd gezag kan een gedeeltelijk afwijken van de plicht tot het indienen van een onderzoeksrapport, bedoeld in artikel 2.4 van de Regeling omgevingsrecht, toestaan voor een bouwwerk met een beperkte instandhoudingtermijn als bedoeld in artikel 2.23 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en artikel 5.16 van het Besluit omgevingsrecht als uit het in NEN 5725, uitgave 2009, bedoelde vooronderzoek naar het historisch gebruik en de bodemgesteldheid blijkt dat de locatie onverdacht is of dat de gerezen verdenkingen een volledig veldonderzoek volgens NEN 5740:2009+A1:2016 nl niet rechtvaardigen.
5. Als het bouwen pas kan plaatsvinden nadat de aanwezige bouwwerken zijn gesloopt, dient het bodemonderzoek plaats te vinden nadat is gesloopt en voordat met de bouw wordt begonnen.

Artikel 2.4.1. Het tegengaan van bouwen op verontreinigde grond.

Op een bodem die zodanig is verontreinigd dat schade of gevaar is te verwachten voor de gezondheid van de gebruikers, mag niet worden gebouwd voor zover dat bouwen betrekking heeft op een bouwwerk:

a. waarin voortdurend of nagenoeg voortdurend mensen zullen verblijven;
b. voor het bouwen waarvan een omgevingsvergunning voor het bouwen is vereist; en
c. dat de grond raakt, of waarvan het bestaande, niet-wederrechtelijke gebruik niet wordt gehandhaafd.

Artikel 2.4.2 Voorwaarden omgevingsvergunning voor het bouwen.

In afwijking van het bepaalde in artikel 2.4.1 en onverminderd het bepaalde in artikel 2.4, onder d, van de Regeling omgevingsrecht, kan het bevoegd gezag voorwaarden verbinden aan de omgevingsvergunning voor het bouwen, in het geval zij op grond van de Regeling omgevingsrecht bedoelde onderzoeksrapport en/of andere bij hen bekende onderzoeksresultaten dan wel op grond van het overeenkomstig het tweede lid van artikel 39 van de Wet bodembescherming goedgekeurde saneringsplan bedoeld in artikel 39, eerste lid, van die Wet van oordeel zijn, dat de bodem niet geschikt is voor het beoogde doel maar door het stellen van voorwaarden alsnog geschikt kan worden gemaakt.

Lood in de bodem (en het drinkwater)

Uit zorg voor de gezondheidseffecten van lood zijn de volgende acties ondernomen.

- Op alle volkstuinen in de bodemkwaliteitszone Industrie – Stedelijk Wonen heeft in 2012 bodemonderzoek plaatsgevonden. Op 1 locatie heeft een sanering plaatsgevonden.
- Samen met de milieusamenwerkingsregio MRA is in 2017 een folder gemaakt, een persbericht uitgegeven en is informatie geplaatst op gemeentelijke site.
- De visverenigingen zijn geïnformeerd over het gebruik van vislood in 2017.
- Op 18 onverharde kinderspeelplaatsen (speelterreinen, schoolspeelterreinen en bij kinderdagverblijven) in bodemkwaliteitszone Industrie – Stedelijk Wonen heeft bodemonderzoek plaatsgevonden in 2017/2018. Ter plaatse van 1 speelterrein is een aanpassing aan de inrichting gedaan en aan de eigenaar van twee kinderdagverblijven is advies gegeven om (een deel) van hun tuin ontoegankelijk te maken voor jonge kinderen of de bodem te saneren.

Het is al heel lang bekend dat lood niet gezond is, maar toen het RIVM in 2015 haar rapportage uitbracht over diffuse loodverontreiniging in de bodem, bleken de risico's groter.
Uit wetenschappelijk onderzoek was duidelijk geworden dat zelfs bij een relatief lage blootstelling aan lood, schade aan de gezondheid van jonge kinderen kan optreden. Blootstelling aan lood kan bij jonge kinderen tot een jaar of 6 effect hebben op de ontwikkeling van de hersenen en leiden tot een lager Intelligentie Quotiënt (IQ). Geconcludeerd wordt dat de bestaande gezondheidskundige grenswaarden voor lood niet langer voldoen. Naar aanleiding van dit rapport heeft de GGD/GHOR in 2016 een advies opgesteld over lood in de bodem in relatie tot de gezondheid. Hierin wordt geadviseerd om het bodembeheer zodanig in te richten dat de blootstelling aan lood omlaag wordt gebracht.
In vergelijking met andere Gelderse gemeenten worden er in Rheden (en Arnhem) hoge gehalten met lood aangetroffen. Binnen de gemeente Rheden is dat het geval in Velp, De Steeg, Ellecom en Dieren-zuid (zone bodemkwaliteitsklasse Industrie – Stedelijk Wonen). In de overige gebieden wordt geen of slechts een lichte loodverontreiniging aangetroffen.

Normaliter zou het Rijksoverheid op basis van bovenstaande rapporten de normen voor lood in de bodem hebben aangepast. De Rijksoverheid heeft dit echter niet gedaan, omdat zij vond dat dit niet past bij de nieuwe aanpak van minder regelgeving e.d.. Zij vond dat, in de geest van de Omgevingswet, gemeenten hier zelf verantwoordelijk voor zijn. De Omgevingswet zou oorspronkelijk in 2018 in werking treden.

Het college heeft in 2020 een besluit genomen over de afronding terugdringen risico's lood in bodem (en drinkwater). Daarin is het volgende vastgesteld:

- Er in bij de actualisatie van de Nota Bodembeheer (eind 2020) bekeken of er een nieuwe (lagere) standaard saneringsnorm moest worden opgenomen. Op dat moment was het juridisch niet mogelijk om per functie (zoals moestuinen) verschillende waarden op te nemen. Besloten is dat het niet nodig was om voor de standaard saneringsnorm een nieuwe (lagere) waarde op te nemen.
- Bij het verstrekken van bodeminformatie bij aan- en verkopen wordt in gebieden met hoge loodgehalten een informatiefolder verstrekt over lood in de bodem èn lood in het drinkwater.
- Bij de reguliere controle van gemeentelijke panden van voor 1960, die gebruikt worden door jonge kinderen, is expliciet gecontroleerd op de aanwezigheid van loden waterleidingen. Bij aantreffen zijn ze vervangen.
- Tot slot is besloten dat de gemeente, na de onderzoeken bij de onverharde speelplaatsen en de moestuincomplexen, niet verder grootschalig onderzoek naar lood uitvoert.
- Een verdere verbetering van de kwaliteit in de paarse gebieden wordt passief uitgevoerd. Dat wil zeggen dat sanering alleen wordt voorgeschreven op een natuurlijk moment; dus bijvoorbeeld als er gebouwd of gegraven gaat worden.

Bijlage 2

Collegebesluit ter voorkoming en aanpak bodemverontreiniging t.g.v. rubber in kunstgrasvelden (2020).





Foto's: veld 2 De Pinkenberg

In 2018 publiceerde het RIVM haar onderzoek naar mogelijke milieueffecten van rubber korrels die als infill in kunstsportvelden wordt gebruikt. De aanleiding daartoe was het feit dat er veel rubbergranulaat van de velden in het milieu verdwijnt. Geconstateerd werd dat er rondom de velden verontreiniging met verschillende stoffen, maar met name zink, kobalt, PAK en minerale olie, werd aangetroffen die afkomstig was uit de rubber korrels.

Naar aanleiding van het bodemonderzoek van het RIVM is geïnventariseerd of bij de velden in de gemeente Rheden ook rubberkorrels in de bermen liggen. Dat bleek vrijwel overal het geval.
Daarnaast is geconstateerd dat bij Velp veld 3 en veld 3 in Rheden afstromend hemelwater met infill-korrels terecht komt in het schoonwater rioolsysteem en vandaar in een wadi. Infiltratiewater van uit het veld in Ellecom wordt geloosd op het achterliggende lagere gebiedje (op de grens met de beschermingszone natte natuur volgens het geldende bestemmingsplan).
Aansluitend is in 2019 een klein bodemonderzoek uitgevoerd langs de Velpse sportvelden. Daarbij werd ook een veld zonder kunstgras en rubber infill betrokken.
Uit dit onderzoek bleek dat bij alle kunstgrasvelden op De Pinkenberg helaas sprake is van een duidelijke bodemverontreiniging in de strook rondom de velden. Gelukkig zit de verontreiniging (nog) niet zo diep (bovenste 30 cm). Er lijkt een verband te zijn tussen de hoeveelheid zichtbare korrels en de mate van verontreiniging. De monsters genomen bij het referentie veld bevatten geen verontreiniging.

Het college heeft besloten dat:

- in de zomerstop van 2020 kantplanken aan te brengen om de hekwerken rondom de 9 kunstgrasvelden (is inmiddels gebeurd);
- de lozing van het infiltratiewater op het achterterrein in Ellecom te stoppen (is gebeurd);
- de infiltratie van veld 3 Rheden af te doppen (is gebeurd);
- De sanering van de verontreinigde bermen niet onverwijld uit te voeren, maar tegelijk met de vervanging van de mat. Sanering bermen alle velden in Velp tegelijk met de aanpak eerste veld uitvoeren (start 2024);
- De sporttechnische laag van veld 4 in Rheden te monitoren zodra de mat wordt vervangen (2027?).

Verder is, samen met de verenigingen aandacht gevraagd voor het veeggedrag van de beheerders en het gedragsaspect van de sporters.

Bijlage 2

Normen.

Zowel de Wet bodembescherming als het Besluit bodemkwaliteit hebben een eigen klassenindeling met eigen normen. Als gevolg van de verschillende doelen van deze wet en het besluit verschillen de normen van elkaar. Het Besluit bodemkwaliteit richt zich op de kwaliteit van grond die ergens wordt toegepast. Deze grond moet geschikt zijn voor de functie die die krijgt. De Wet bodembescherming heeft meer de rol van vangnet. Zij werkt met de Interventiewaarde. De waarde waarboven zo ie zo gesaneerd moet worden. Deze waarde ligt over het algemeen boven de waarde uit het Besluit bodemkwaliteit. Voor waterbodem zijn de normen weer anders.

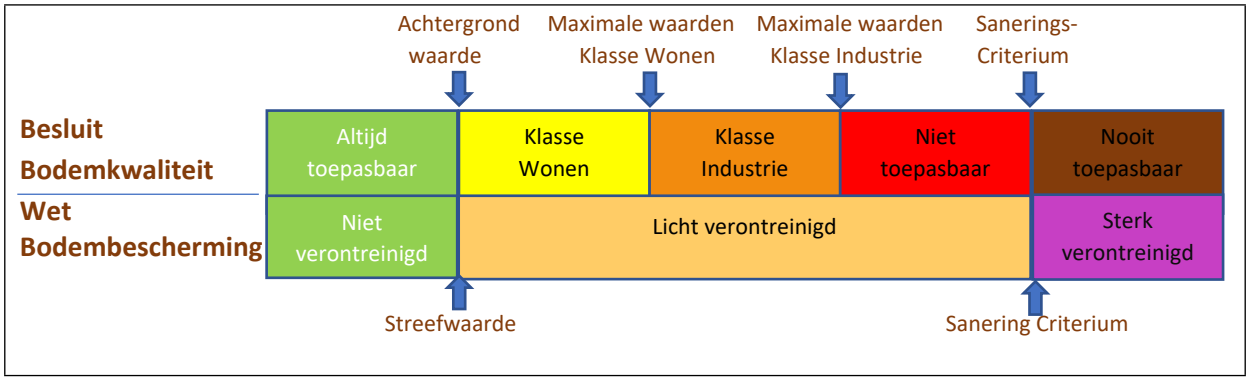

N.B.
Voor elke stof apart zijn de verschillende normen bepaald. Bij elke stof staan de verticale streepjes dus net iets anders. In de meeste gevallen bijvoorbeeld valt de Maximale waarde Klasse Industrie net onder (en soms zelfs gelijk) met het Saneringscriterium.
De Interventiewaarde is voor de meeste stoffen het Sanerings Criterium.

Bijlage 3

Verklarende woordenlijst

AVI bodemas	Restmaterialen die in een afvalverbrandingsinstallatie achterblijven op de bodem van de ketel.
AEC bodemas	Restmaterialen die in een afvalenergiecentrale achterblijven op de bodem van de ketel.
Bodemgevoelige locatie	Een bodemgevoelige locatie is in ieder geval een locatie waarop een bodemgevoelig gebouw is toegelaten op grond van een omgevingsplan. Tot een bodemgevoelige locatie hoort ook een aaneengesloten terrein direct grenzend aan een bodemgevoelig gebouw. Daarnaast kunnen ook andere locaties worden aangewezen als bodemgevoelig, zoals moestuinen, speelterrein en campings.
Bodemgevoelig gebouw	Een bodemgevoelig gebouw is een gebouw of een gedeelte van een gebouw dat de bodem raakt en waar personen meer dan 2 uur per dag aaneengesloten aanwezig zijn.
Bodemkwaliteitskaart	De bodemkwaliteitskaart is een kaart waarop de diffuse bodemkwaliteit (de achtergrondkwaliteit) binnen een gedefinieerd gebied op het niveau van bodemkwaliteitszones is aangegeven. Binnen de zones is de gemiddelde kwaliteit vergelijkbaar, terwijl tussen de zones een duidelijk verschil in kwaliteit kan bestaan.
Bodemkwaliteitszone	Op de bodemkwaliteitskaart worden bodemkwaliteitszones aangegeven. Binnen de zones is de gemiddelde kwaliteit vergelijkbaar, terwijl tussen de zones een duidelijk verschil in kwaliteit kan bestaan.
Boringsvrije zone	In een boringsvrije zone is het verboden dieper dan 10 meter te boren of te graven. Dit ter bescherming van het grondwater zodat dit water kan worden gebruikt voor drinkwaterwinning.
Bronlocaties	Dit zijn plekken waar in het verleden bodembedreigende activiteiten hebben plaatsgevonden.
Bruidsschat	Onder de Omgevingswet verhuist een aantal regels van het Rijk naar gemeenten en waterschappen. Sommigen zijn direct opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) of het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Anderen zijn in de vorm van instructieregels opgenomen. Voor een groot deel van de regels die gemeenten conform de instructieregels moet opstellen heeft het Rijk een set regels opgesteld die gemeenten kunnen gebruiken totdat haar eigen Omgevingsplan helemaal klaar is. Dit heet ook wel de 'bruidsschat'. Het Rijk zorgt er met het Invoeringsbesluit voor dat de regels voor gemeenten van rechtswege in het tijdelijk deel van het Omgevingsplan komen.
Casco	Voorbeeldstructuur voor de juridische regels in het omgevingsplan. Deze voorbeeldstructuur is in 2020 door het VNG gepubliceerd.
Drinkwaterwinning	Om de toekomstige drinkwaterwinning te beschermen gelden er beschermingsregels. Daartoe zijn verschillende gebieden aangewezen. Van zeer kwetsbaar naar minder kwetsbaar: • Waterwingebied. Het gebied waar daadwerkelijk waterwinning plaatsvindt. Dit gebied is het meest kwetsbaar en heeft daarom het hoogste beschermingsniveau. De hoofdfunctie hier is drinkwaterwinning.

	• Grondwaterbeschermingsgebied. Het is hier verboden om inrichtingen te vestigen, te bouwen, graven of boren dieper dan 3 meter, het hebben van een afvalwater riool, het toepassen van meststoffen, het toepassen van verontreinigde grond, het lozen van afstromend hemelwater van gebouwen, wegen , spoorwegen, parkeerplaatsen e.d. • WKO-vrije zone. In dit gebied is het gebruik van WKO (Warmte- en Koude Opslag) verboden. • Boringvrije zone. Boren en graven dieper dan 3 meter is verboden tenzij aan verschillende voorwaarden wordt voldaan. • Intrekgebieden. Hier belden geen speciale regels. Daarnaast zijn er Drinkwaterreserveringsgebieden aangewezen die de drinkwaterwinning in de toekomst moeten veilig stellen. Dit zijn gebieden waar nu nog niet, maar in de toekomst waarschijnlijk wel drinkwaterwinning gaat plaatsvinden. Er zijn kwetsbare en niet-kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden. In onze gemeente liggen alleen kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden. Hier geldt o.a. een verbod op boren en graven dieper dan 10 meter en het lozen van afstromend hemelwater tenzij aan verschillende voorwaarden wordt voldaan. Warmte- koude opslag en de aanleg van een mijnbouwwerk zijn verboden
Drinkwaterreserveringsgebied	Zie bij Drinkwaterwinning. Helemaal onderaan.
Evenwichtige toedeling van functies aan locaties	Dit kan je een beetje zien als de nieuwe benaming voor een bestemmingsplanwijziging. Om bij een bestemmingsplanwijziging te voldoen aan een ‘goede ruimtelijke ordening’ moesten alle zaken/voorwaarden uit het bestemmingsplan worden afgewogen. Bij een evenwichtige toedeling van functies aan locaties onder het omgevingsplan moeten alle elementen uit het omgevingsplan worden afgewogen. Dat is ruimer dan de ‘goede ruimtelijke ordening’ uit het bestemmingsplan aangezien het omgevingsplan ook regels kan bevatten die over heel de fysieke leefomgeving gaan.
Immobilisaten	Een immobilisaat is een mengsel van een of meerdere (afval)stoffen met toevoeging van een bindmiddel en andere stoffen. Door toevoeging van het bindmiddel worden verontreinigingen in de verschillende (afval)stoffen fysisch en/of chemisch gebonden.
Leeflaag	Dit is een laag grond van een minimale dikte van meestal 1 meter die bovenop een verontreiniging wordt aangebracht. De kwaliteit van de leeflaag moet zodanig zijn dat de grond geschikt is voor het beoogde gebruik. Veelal wordt er tussen de leeflaag en de oorspronkelijke bodem een folie of een doek aangebracht om te kunnen zien waar de leeflaag ophoudt en de verontreinigde ondergrond begint.
Metaalslakken	Steenachtig afval dat zich vormt bij het smelten van metalen.
Nota bodembeheer	In de Nota bodembeheer staat aangegeven aan welke eisen het hergebruik van (licht) verontreinigde grond moet voldoen.
ODRA	Omgevingsdienst Regio Arnhem. Zij voeren de vergunning verlenende- , toezichthoudende- en handhavende taken uit op het gebied van milieu voor de gemeenten en de provincie binnen de milieu samenwerking regio Arnhem.

Bijlage 3

Omgevingswaarde	Een omgevingswaarde is een van de instrumenten waarmee overheden het beleid van een omgevingsvisie kunnen uitvoeren. Hiermee kan de gemeente, provincie of het Rijk de kwaliteit vastleggen die ze voor de fysieke leefomgeving wil bereiken. Deze kwaliteit moet objectief vast te stellen en meetbaar zijn.
Tijdelijk Omgevingsplan	Het tijdelijk deel van het Omgevingsplan bestaat uit bestaande ruimtelijke plannen (bestemmingsplannen evenals inpassingsplannen, beheersverordeningen, exploitatieplannen, etc.), enkele gemeentelijke verordeningen en de bruidsschat.
Waarde Toelaatbare kwaliteit	De waarde waarboven er bij de realisatie van gebouwen op bodemgevoelige locaties maatregelen moeten worden genomen. Deze waarde moet voorkomen dat er onaanvaardbare risico's voor de gezondheid van de mens kunnen ontstaan.
Waterwingebied	Zie Drinkwaterwinning.
WKO- vrije zone	Zie Drinkwaterwinning.
Bkl	Het Besluit kwaliteit leefomgeving is één van de vier AMvB's die uitvoering geven aan de Omgevingswet. Het besluit bevat regels over omgevingswaarden, instructieregels, beoordelingsregels en regels voor monitoring. Het Bkl geldt voor het Rijk en decentrale overheden.
Bal	Het Besluit activiteiten leefomgeving is één van de vier AMvB's die uitvoering geven aan de Omgevingswet. Het besluit bevat, samen met het Besluit bouwwerken leefomgeving, de algemene regels waaraan burgers en bedrijven zich moeten houden als ze bepaalde activiteiten uitvoeren in de fysieke leefomgeving.
Wet bodembescherming	De Wet bodembescherming (Wbb) is op 1 januari 1987 inwerking getreden. De Wbb beoogt een effectieve bescherming te bieden voor de bodem en het zich daar in bevindende grondwater. Enerzijds bevat deze wet bepalingen ter regulering van handelingen die een bedreiging vormen voor de bodem en het grondwater. Anderzijds moeten bestaande verontreinigingen worden aangepakt en gesaneerd of beheerd.
Geometrische begrenzing	Op de kaart ingetekend gebied waar speciale regels gelden.

Bijlage 4

Datum
31 juli 2023

Zaaknummer
2023-000274

Onderwerp
Aankondiging Voorbereidingsbesluit grondwaterkwaliteit Gelderland

Inlichtingen bij
Eline van der Mijden
026-3598078
post@gelderland.nl

Blad
1 van 2

Gemeente Rheden
T.a.v. het college
Postbus 9110
6994 ZJ DE STEEG

gemeente Rheden
Ingekomen
02 AUG. 2023
Nummer:
Behandelaar:
Kopie aan: Afg:

Geacht College,

Met deze brief informeren wij u over het Voorbereidingsbesluit grondwaterkwaliteit Gelderland dat wij later dit jaar aan Provinciale Staten ter besluitvorming zullen voorleggen. Het voorbereidingsbesluit wijzigt uw omgevingsplan en voegt hier voorbeschermingsregels aan toe ten aanzien van het lozen op of in de bodem. Deze regels zullen automatisch gaan gelden op 1 januari 2024. U hoeft hiervoor geen aparte actie te ondernemen.

Het voorbereidingsbesluit hangt direct samen met de wijzigingen van de Omgevingsverordening Gelderland. In het wijzigingsplan 2023, dat onlangs ter inzage heeft gelegen, wordt voorgesteld om nieuwe instructieregels toe te voegen met betrekking tot het omgevingsplan en het lozen op of in de bodem. De wijzigingen zullen naar verwachting in november door Provinciale Staten worden vastgesteld. In dezelfde vergadering zal ook het voorbereidingsbesluit ter besluitvorming worden voorgelegd. Er is gekozen voor deze constructie (een voorbereidingsbesluit tegelijkertijd met de nieuwe instructieregels) zodat niet meteen het omgevingsplan aangepast moet worden aan onze nieuwe instructieregels. De regels uit het voorbereidingsbesluit blijven namelijk gelden tot het moment dat de instructieregels verwerkt zijn in het omgevingsplan en het omgevingsplan onherroepelijk is vastgesteld. De nieuwe instructieregels en het voorbereidingsbesluit treden inwerking op 1 januari 2024.

Toelichting op de inhoud
De komst van de Omgevingswet heeft mogelijk nadelige gevolgen voor de kwaliteit van het grondwater en dat willen we met nieuwe instructieregels en het voorbereidingsbesluit voorkomen. Onder de Omgevingswet geldt een algemeen verbod op het in de bodem brengen van stoffen als daardoor aanzienlijke schade aan de kwaliteit van de bodem ontstaat of dreigt te ontstaan.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

Een specifiek verbod op het rechtstreeks lozen in het grondwater, zoals we dat nu in de landelijke regelgeving kennen, komt niet terug. Daarnaast is ook het lozen van grondwater bij het graven in verontreinigde bodem onder de Omgevingswet anders geregeld dan nu. Voor grondwater dat vrijkomt bij het graven in verontreinigde bodem gelden niet langer dezelfde eisen als voor grondwater dat vrijkomt bij saneringen.

Voor het bereiken van de doelen uit de Kaderrichtlijn Water is het nodig om de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen te beschermen en te verbeteren. Daarom vinden wij het nodig om in de omgevingsverordening extra regels op te nemen voor het rechtstreeks lozen in het grondwater en het lozen van grondwater bij graven in verontreinigde bodem. Het is de bedoeling om met de nieuwe regels de bestaande landelijke regels en praktijk met betrekking tot grondwaterkwaliteit voort te zetten. Dus een verbod op het rechtstreeks lozen in het grondwater en dezelfde vereisten voor het lozen van grondwater bij het graven in verontreinigde bodem als bij saneringen. De gemeente blijft met deze regels het bevoegd gezag voor het lozen van water op of in de bodem en kent daarvoor al regels in het omgevingsplan. Met het voorbereidingsbesluit voegen wij voorbeschermingsregels toe aan het omgevingsplan. Het concept voorbereidingsbesluit hebben wij ter informatie toegevoegd aan deze brief.

Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben over het Voorbereidingsbesluit grondwaterkwaliteit Gelderland. Voor vragen of meer informatie kunt u contact opnemen via bovenstaande contactgegevens.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

Sjoerd Veenstra
Teammanager Water

Bijlage(n)

- Concept Voorbereidingsbesluit grondwaterkwaliteit Gelderland

Provinciale Staten van Gelderland

Besluit

Datum
31 juli 2023

Zaaknummer
2023-000274

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Datum vergadering
8 november 2023

PS-nummer
PM

Ontwerpbesluit

Provinciale Staten van Gelderland
Gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van .. 2023;

Gelet op artikel 4.16 en artikel 2.3 van de Omgevingswet;

Overwegende dat het noodzakelijk is vanaf de start van de Omgevingswet regels met betrekking tot grondwaterkwaliteit door te laten werken voor activiteiten van burgers en bedrijven in Gelderland;

Overwegende dat het wenselijk is gemeenten de wettelijk bepaalde overgangstermijn voor het opstellen van het volledige omgevingsplan te gunnen;

Besluiten
Artikel 1
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 1 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Aalten.

Artikel 2
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 2 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Apeldoorn.

Artikel 3
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 3 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Arnhem.

Artikel 4
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 4 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Barneveld.

Artikel 5
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 5 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Berg en Dal.

provincie Gelderland

Artikel 6
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 6 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Berkelland.

Artikel 7
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 7 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Beuningen.

Artikel 8
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 8 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Bronckhorst.

Artikel 9
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 9 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Brummen.

Artikel 10
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 10 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Buren.

Artikel 11
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 11 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Culemborg.

Artikel 12
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 12 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Doesburg.

Artikel 13
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 13 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Doetinchem.

Artikel 14
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 14 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Druten.

Artikel 15
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 15 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Duiven.

Artikel 16
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 16 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Ede.

Artikel 17
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 17 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Elburg.

Artikel 18
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 18 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Epe.

Artikel 19
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 19 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Ermelo.

Artikel 20
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 20 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Harderwijk.

Artikel 21
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 21 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Hattem.

Artikel 22
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 22 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Heerde.

Artikel 23
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 23 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Heumen.

Artikel 24
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 24 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Lingewaard.

Artikel 25
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 25 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Lochem.

Artikel 26
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 26 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Maasdriel.

Artikel 27
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 27 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Montferland.

Artikel 28
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 28 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Neder-Betuwe.

Artikel 29
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 29 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Nijkerk.

Artikel 30
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 30 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Nijmegen.

Artikel 31
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 31 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Nunspeet.

Artikel 32
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 32 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Oldebroek.

Artikel 33
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 33 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Oost Gelre.

Artikel 34
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 34 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Oude IJsselstreek.

Artikel 35
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 35 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Overbetuwe.

Artikel 36
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 36 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Putten.

Artikel 37
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 37 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Renkum.

Artikel 38
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 38 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Rheden.

Artikel 39
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 39 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Rozendaal.

Artikel 40
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 40 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Scherpenzeel.

Artikel 41
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 41 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Tiel.

Artikel 42
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 42 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Voorst.

Artikel 43
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 43 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Wageningen.

Artikel 44
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 44 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente West Betuwe.

Artikel 45
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 45 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente West Maas en Waal.

Artikel 46
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 46 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Westervoort.

Artikel 47
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 47 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Wijchen.

Artikel 48
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 48 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Winterswijk.

Artikel 49
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 49 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Zaltbommel.

Artikel 50
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 50 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Zevenaar.

Artikel 51
Vast te stellen de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 51 behorende bij dit besluit, voor het omgevingsplan van de gemeente Zutphen.

Artikel 52
Vast te stellen de toelichting bij de voorbeschermingsregels zoals opgenomen in bijlage 52 behorende bij dit besluit.

Artikel 53
Gedeputeerde Staten kunnen, indien dit noodzakelijk is voor de bekendmaking op grond van artikel 6 van de Bekendmakingswet en de beschikbaarstelling op grond van artikel 14.5 van het Omgevingsbesluit ondergeschikte technische wijzigingen aanbrengen, zonder de aard, bedoeling of werking van de regels te veranderen.

Artikel 54
Dit besluit wordt aangehaald als: Voorbereidingsbesluit grondwaterkwaliteit Gelderland.

Artikel 55
Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2024.

Provinciale Staten van Gelderland

voorzitter griffier

Bijlagen:

1. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Aalten (regeling)
2. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Apeldoorn (regeling)
3. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Arnhem (regeling)
4. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Barneveld (regeling)
5. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Berg en Dal (regeling)
6. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Berkelland (regeling)
7. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Beuningen (regeling)
8. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Bronckhorst (regeling)
9. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Brummen (regeling)
10. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Buren (regeling)
11. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Culemborg (regeling)
12. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Doesburg (regeling)
13. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Doetinchem (regeling)
14. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Druten (regeling)
15. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Gelderland - Duiven (regeling)
16. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Ede (regeling)
17. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Elburg (regeling)
18. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Epe (regeling)
19. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Ermelo (regeling)
20. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Harderwijk (regeling)
21. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Hattem (regeling)
22. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Heerde (regeling)
23. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Heumen (regeling)
24. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Lingewaard (regeling)
25. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Lochem (regeling)
26. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Maasdriel (regeling)
27. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Montferland (regeling)
28. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Neder-Betuwe (regeling)
29. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Nijkerk (regeling)
30. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Nijmegen (regeling)
31. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Nunspeet (regeling)
32. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Oldebroek (regeling)
33. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Oost Gelre (regeling)
34. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Oude IJsselstreek (regeling)
35. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Overbetuwe (regeling)
36. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Putten (regeling)
37. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Renkum (regeling)
38. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Rheden (regeling)
39. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Rozendaal (regeling)
40. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Scherpenzeel (regeling)
41. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Tiel (regeling)
42. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Voorst (regeling)
43. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Wageningen (regeling)

44. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - West Betuwe (regeling)
45. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - West Maas en Waal (regeling)
46. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Westervoort (regeling)
47. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Wijchen (regeling)
48. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Winterswijk (regeling)
49. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Zaltbommel (regeling)
50. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Zevenaar (regeling)
51. Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - Zutphen (regeling)
52. Toelichting bij de voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland

Bijlage [nr. (1-51)] Voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland - [gemeentenaam]

Voorrangsbepaling

In aanvulling op of in afwijking van de regels in het omgevingsplan van de gemeente [gemeentenaam] bedoeld in artikel 22.1 van de Omgevingswet, gelden de navolgende voorbeschermingsregels.

Voor zover deze voorbeschermingsregels afwijken van de regels in het omgevingsplan, bedoeld in artikel 22.1 van de Omgevingswet, gelden navolgende voorbeschermingsregels.

HOOFDSTUK 1 ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1.1 (oogmerk)

De voorbeschermingsregels zijn gesteld met het oog op het beschermen en verbeteren van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen.

HOOFDSTUK 2 LOZEN OP OF IN DE BODEM

AFDELING 2.1 Rechtstreeks lozen in het grondwater

Artikel 2.1 (toepassingsbereik)

Deze afdeling is van toepassing op het lozen op of in de bodem, als daarbij verontreinigende stoffen zonder doorsijpeling door bodem of ondergrond in het grondwater komen.

Artikel 2.2 (verbod op rechtstreeks lozen in het grondwater)

Het is verboden verontreinigende stoffen rechtstreeks in het grondwater te lozen.

Artikel 2.3 (maatwerkvoorschrift)

Met een maatwerkvoorschrift kan rechtstreeks lozen van verontreinigende stoffen in het grondwater worden toegestaan, als daarbij wordt voldaan aan de vereisten van artikel 11, derde lid, onder j, van de kaderrichtlijn water.

AFDELING 2.2 Lozen van grondwater op of in de bodem

Artikel 2.4 (toepassingsbereik)

Deze afdeling is van toepassing op het lozen van grondwater op of in de bodem afkomstig van het graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit, bedoeld in artikel 3.48f van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Artikel 2.5 (lozen van grondwater bij graven in verontreinigde bodem)

Op het lozen van grondwater op of in de bodem afkomstig van een activiteit als bedoeld in artikel 2.4, zijn de artikelen 22.138, eerste en tweede lid, en 22.139, tweede lid, van dit omgevingsplan van overeenkomstige toepassing.

Bijlage 52 Toelichting bij de voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland

Deze toelichting hoort bij de voorbeschermingsregels grondwaterkwaliteit Gelderland.

Algemene toelichting

Deze voorbeschermingsregels voor dit omgevingsplan komen voort uit het Voorbereidingsbesluit grondwaterkwaliteit Gelderland. De voorbeschermingsregels houden verband met de instructieregels die zijn opgenomen in de Omgevingsverordening Gelderland voor het onderwerp grondwaterkwaliteit. De inwerkingtreding van die instructieregels is gelijktijdig met de inwerkingtreding van de Omgevingswet.
De voorbeschermingsregels strekken ertoe om de bestaande landelijke regels en praktijk met betrekking tot grondwaterkwaliteit, voor het bereiken van de doelen uit de Europese kaderrichtlijn water, voort te zetten onder de Omgevingswet. Voor rechtstreeks lozen in het grondwater en lozen van grondwater bij graven in verontreinigde bodem is het dan nodig om onder de Omgevingswet extra regels te stellen.
De grondslag voor deze voorbeschermingsregels, in verband met de in de Omgevingsverordening Gelderland opgenomen instructieregels, is artikel 4.16 van de Omgevingswet.

De voorbeschermingsregels vangen aan met een voorrangsbepaling die ervoor zorgt dat, voor zover er elders in dit omgevingsplan regels staan die strijdig zijn met de voorbeschermingsregels, die voorbeschermingsregels gelden. Met de regels die via de zogeheten bruidsschat aan hoofdstuk 22 van dit omgevingsplan zijn toegevoegd is geen sprake van strijdigheid. De voorbeschermingsregels sluiten juist aan bij en zijn een aanvulling op de regels in hoofdstuk 22.

Artikelsgewijze toelichting

HOOFDSTUK 1 ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1.1 (oogmerk)

Voor het bereiken van de grondwatergerelateerde doelen uit de Europese kaderrichtlijn water en de grondwaterrichtlijn is het nodig om de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen te beschermen en te verbeteren. Gelet op dat oogmerk is het dan nodig om onder de Omgevingswet extra regels te stellen voor rechtstreeks lozen in het grondwater en lozen van grondwater bij graven in verontreinigde bodem.

HOOFDSTUK 2 LOZEN OP OF IN DE BODEM

AFDELING 2.1 Rechtstreeks lozen in het grondwater

Artikel 2.1 (toepassingsbereik)

Deze paragraaf is van toepassing op het lozen van water op of in de bodem waarbij er verontreinigende stoffen zonder doorsijpeling door de bodem of ondergrond in het grondwater komen. Een rechtstreekse lozing naar het grondwater waarbij er geen sprake is van doorsijpeling in de bodem zal veelal geschieden door het lozen via een pijp die de bodem boven het grondwaterpeil als het ware omzeild. Deze paragraaf is van toepassing op alle lozingen, ongeacht van welke activiteit het water afkomstig is of waar de activiteit al dan niet gereguleerd is.

Lozen van water wordt in juridische zin als begrip gebruikt indien men zich van dat water wil ontdoen en er geen ander (rechtstreeks daaraan verbonden) doel mee dient. Deze regels zijn dus niet van toepassing op grondwateronttrekkingen waarbij water in de bodem gebracht wordt ter aanvulling van het grondwater (in samenhang met het onttrekken). Deze zogenaamde infiltraties hebben als doel om de grondwatervoorraad aan te vullen met als oogmerk om het ingebrachte water later weer te onttrekken. Het onttrekken van grondwater en de infiltratie van water valt onder de wateronttrekkingsactiviteiten en kent de provincie of de waterbeheerder als bevoegd gezag. Er zijn aparte regels die ervoor zorgen dat een dergelijke infiltratie niet leidt tot verontreiniging van het grondwater.

Artikel 2.2 (verbod op rechtstreeks lozen in het grondwater)
De kaderrichtlijn water verplicht, in artikel 11, onder j, de lidstaten er zorg voor te dragen dat er niet rechtstreeks, zonder doorsijpeling, verontreinigende stoffen geloosd worden in het grondwater. Voor inwerkingtreding van de Omgevingswet zorgde artikel 2.2 van het Activiteitenbesluit milieubeheer, artikel 2.2 van het Besluit lozen buiten inrichtingen en artikel 3 van het Besluit lozen huishoudelijk afvalwater ervoor dat bij een lozing op of in de bodem niet rechtstreeks in het grondwater geloosd werd. Met inwerkingtreding van de Omgevingswet zorgt dit artikel voor het benodigde verbod op rechtstreekse lozing van verontreinigende stoffen in het grondwater.

Artikel 2.3 (maatwerkvoorschrift)
In de kaderrichtlijn water zijn in artikel 11, onder j, een aantal situaties benoemd waar onder voorwaarden alsnog een rechtstreekse lozing in het grondwater kan worden toegestaan, mits de milieudoelstelling voor het grondwaterlichaam niet bedreigd wordt. Daarom is er een mogelijkheid geboden om een rechtstreekse lozing in het grondwater alsnog toe te staan met een maatwerkvoorschrift als wordt voldaan aan de voorwaarden van de kaderrichtlijn water.

AFDELING 2.2 Lozen van grondwater op of in de bodem
Artikel 2.4 (toepassingsbereik)
Deze paragraaf is van toepassing op het lozen van grondwater afkomstig van het graven in een bodem met een bodemkwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit als bedoeld in artikel 3.48f van het Besluit activiteiten leefomgeving. Derhalve gaat het alleen om situaties waarbij het bodemvolume waarin gegraven wordt meer is dan 25 m3.

Artikel 2.5 (lozen van grondwater bij graven in verontreinigde bodem)
Dit artikel zorgt ervoor dat de regels voor het lozen van grondwater op of in de bodem afkomstig van saneren, als bedoeld in artikel 22.139 van dit omgevingsplan, van overeenkomstige toepassing zijn op het lozen van afvalwater dat afkomstig is van het graven in verontreinigende bodem. De kans is immers groot dat het grondwater dat daarbij vrijkomt verontreinigende stoffen bevat, net als het grondwater dat vrijkomt bij het saneren van een verontreiniging. Onder de Wet bodembescherming diende door de initiatiefnemer bij het graven in verontreinigde bodem een melding gedaan te worden en kwam die initiatiefnemer automatisch in het saneringsspoor, waardoor ook de emissiegrenswaarden voor het lozen van grondwater afkomstig van een sanering van toepassing waren.

Onder de Omgevingswet bestaat er niet langer een saneringsplicht bij het graven in verontreinigende bodem en zijn dus ook niet de emissiegrenswaarden van toepassing die horen bij verontreinigd grondwater dat als afvalwater op of in de bodem geloosd wordt. Deze regels zorgen ervoor dat er voor grondwater dat vrijkomt bij het graven in verontreinigde bodem dezelfde emissiegrenswaarden gelden als voor grondwater dat vrijkomt bij saneringen.

Bijlage 5.

Voorbeeldregels Bodem voor het Omgevingsplan

Dit zijn de voorbeeld regels zoals opgesteld door het GOO, voor zover van toepassing aangepast aan de gemeente Rheden.

De artikelen zijn ingedeeld op basis van het Casco, de voorbeeldstructuur zoals de VNG die heeft gepubliceerd. Inmiddels is bekend dat het Casco niet helemaal klopt met hoe DSO werkt. De artikel zullen dan ook, na vaststelling, aangepast moeten worden zodat ze passen binnen het Rhedense Omgevingsplan. De nummering, indeling en misschien zelfs de zinstructuur zal dus nog veranderen, maar de inhoud veranderd niet.

Voorwoord

De Omgevingswet betekent voor het aspect bodem een uitbreiding van de gemeentelijke bevoegdheden en volop ruimte voor gemeentelijk beleid. Dat vraagt van gemeenten om te bedenken welke van de huidige bodemregels in stand moeten blijven in het Omgevingsplan van de gemeenten. Daarnaast is het mogelijk om meer specifieke en nieuwe regels te stellen. Het moet allemaal passen in de filosofie en de opzet van de Omgevingswet.

Onder de vlag van het Gelders Ondergrond Overleg heeft een werkgroep van enthousiaste en ervaren mensen uit het Gelderse (zie hieronder wie) een Gelderse set voorbeeldregels voor bodem in de gemeentelijke omgevingsplannen opgesteld, inclusief een toelichting daarbij. Dit is de CONCEPT “95% versie” van deze voorbeeldregels voor bodem.

De huidige gemeentelijke en provinciale bodemregels in Gelderland zijn uitgangspunt geweest voor deze voorbeeldregels. Ook nieuwe inzichten zijn door de werkgroep vertaald in voorbeeldregels. Voor de structuur is aangesloten bij het casco voor Omgevingsplannen van de VNG[1]. Ook is gebruik gemaakt van de documenten die door het programma "Bodembeheer van de toekomst"[2] zijn gemaakt om de vertaling naar de praktijk te maken.

Het is belangrijk om op korte termijn na te denken over het opnemen van bodemregels in het Omgevingsplan. Sommige bestaande specifieke regels zijn niet door middel van het overgangsrecht geregeld en wil je mogelijk in stand houden. De Gelderse set van voorbeeldregels kan hierbij helpen en in gelijke gevallen wellicht voor uniformiteit zorgen. Natuurlijk blijft de eigen afweging cruciaal en blijft de ruimte voor gemeentelijk maatwerk bestaan.

Vanzelfsprekend is met deze producten niet het eindpunt bereikt. We gaan de komende tijd ontdekken wat we tegenkomen bij de vertaling van de voorbeeldregels naar de gemeentelijke Omgevingsplannen. Reflectie op de voorbeeldregels en de toelichting aan deze GOO werkgroep is welkom. Er zullen ongetwijfeld ook vragen zijn en er zal behoefte zijn aan nadere toelichting.. Daarover kan je mailen naar GOO@Gelderland.nl. Wij zorgen dan voor een reactie op je vragen/opmerkingen..

---

[1] Als basis is gebruikt: Het casco voor het omgevingsplan; Een staalkaart voor gemeenten; november 2019 opgesteld door Olaf Kwast van Wetgevingswerken B.V. en Jur van der Velde Interra LLP in opdracht van VNG Programma Omgevingswet.

[2] https: //www.samendedieptein.nl/bodembeheer-van-de-toekomst/

Bijlage 5.

GOO werkgroep voorbeeldregels, bestaande uit: Margreet Lips (ODRivierenland), Ingeborg van Oorschot (doorgrondadvies.nl), Trudy van den Berg (OVIJ), Pascal Lunshof (ODNV), Saskia Theuns (gemeente Rheden), Peter Bouter (gemeente Arnhem), Carla Otten (ODRA), Kristel Jansen Willemsen (ODAchterhoek), Lise Heijmans (gemeente Zaltbommel), Sjaak Broekman (gemeente Nijmegen), Frank van den Berg, Raymond van Merwijk, (ODRA) en Gerd de Kruif (begeleider).

Bijlage 5.
Inhoud

Voorwoord 1
Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen 3
kleinschalige ontwikkeling: ontwikkeling op slechts een deel van een kadastraal perceel Hoofdstuk 2 Doelen 3
Hoofdstuk 3 Programma's 3
Hoofdstuk 4 Aanwijzingen in de fysieke leefomgeving 3
Afdeling 4.6 Bodem 3
Hoofdstuk 5 Activiteiten 4
Afdeling 5.1 Inleidende bepalingen 4
Afdeling 5.2 Benutten van de fysieke leefomgeving 5
§ 5.2.X wijziging van gebruik waardoor een bodemgevoelige locatie ontstaat 5
Afdeling 5.3 Bouwactiviteiten, aanlegactiviteiten, sloopactiviteiten 6
§ 5.3.1 Bouwen 6
Afdeling 5.4 Milieubelastende activiteiten 8
§ 5.4.x1a Graven in bodem met een kwaliteit onder of gelijk aan de interventiewaarde bodemkwaliteit en een bodemvolume van meer dan 25 m3 8
§ 5.4.x1b Graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit en een bodemvolume van ten hoogste 25 m3 9
§ 5.4.x1c Graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit en een bodemvolume van meer dan 25 m3 10
§ 5.4.x2a Toepassen van bouwstoffen 11
§ 5.4.x2b Toepassen van grond of baggerspecie 12
§ 5.4.3 Saneren van de bodem 12
§ 5.4.4 Activiteiten op een locatie met historische bodemverontreiniging zonder onaanvaardbaar risico 13
Hoofdstuk 6 Beheer en onderhoud 14
§ 6.x.x Nazorg na saneren van de bodem 14
Hoofdstuk 7 Financiële bepalingen 14
Hoofdstuk 8 Procesregels 14
Hoofdstuk 9 Handhaving 15
Hoofdstuk 10 Monitoring en informatie 15
Hoofdstuk 11 Overgangsrecht 15
Hoofdstuk 12 Slotbepalingen 15
Bijlagen bij het omgevingsplan 15

Bijlage 5.

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

- begripsbepalingen (voor zover niet in Omgevingswet (OW) Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) of het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) opgenomen of afwijkend)

bodemgevoelig gebouw: bodemgevoelig gebouw als bedoeld in artikel 5.89g van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
bodemgevoelige locatie: bodemgevoelige locatie als bedoeld in artikel 5.89h van het Besluit kwaliteit leefomgeving *of* een locatie waar als gevolg van het gebruik sprake is van een verhoogde kans op blootstelling aan de grond:

- kinderspeelplaats,
- campings,
- moestuinen > 200 m².

Toelichting bij Hoofdstuk 1: Begripsdefinitie 'Bodemgevoelige locatie'
Mens en milieu kunnen bij sommige typen gebruik van de bodem worden blootgesteld aan bodemverontreiniging. Dit risico is meegewogen in de normstelling voor de bodemkwaliteit. Er zijn echter bijzondere situaties waarbij we met deze algemene normstelling de risico's onvoldoende kunnen beheersen.
Specifiek voor lood in de bovengrond is in de afgelopen jaren bekend geworden dat blootstelling aan verhoogde gehalten lood kan leiden tot IQ punten verlies bij jonge kinderen. Het algemene normenkader voor bodemkwaliteit houdt onvoldoende rekening met dit risico.
Het begrip bodemgevoelige locatie is uitgebreid met drie extra gebruiksfuncties van de bodem. Van deze gebruiksfuncties wordt verwacht dat jonge kinderen daar in aanraking komen met de bodem. Op deze locaties is het aannemelijk dat er door het type gebruik meer contact is met de bodem en daarmee ook mogelijk meer risico's voor de mens kunnen optreden als de bodemkwaliteit afwijkt van de achtergrondwaarden.
Op bodemgevoelige locaties gelden strengere regels ten aanzien van bodemkwaliteit en toegestane activiteiten.

Hoofdstuk 2 Doelen

Niet van toepassing voor bodem.

Hoofdstuk 3 Programma's

Niet van toepassing voor bodem.

Hoofdstuk 4 Aanwijzingen in de fysieke leefomgeving

Afdeling 4.1 t/m 4.5 Niet van toepassing voor bodem.

Afdeling 4.6 Bodem

Toelichting afdeling 4.6 Bodem.
Bij activiteiten in de leefomgeving is het belangrijk om rekening te houden met de lokale bodemkwaliteit. Enerzijds om te voorkomen dat mens en milieu worden blootgesteld aan bodemverontreiniging, en anderzijds om verslechtering van de bodemkwaliteit te voorkomen. Daarom wordt bij een aantal activiteiten gevraagd om de bodemkwaliteit vooraf te onderzoeken. Het bodemonderzoek moet dan voldoen aan een aantal standaard regels uit het Besluit bodemkwaliteit om te borgen dat het onderzoek de kwaliteit van de bodem betrouwbaar weergeeft.
Er worden twee specifieke situaties onderscheiden waarbij andere regels gelden voor bodemonderzoek zoals dat moet worden aangeleverd bij een melding of vergunningsaanvraag.

Artikel 4.6.x1 (aanwijzing en geometrische begrenzing locaties uitgebreid bodemonderzoek)

Er zijn 'locaties uitgebreid bodemonderzoek' waarvoor bij een voorafgaand bodemonderzoek naast de onderzoeken als bedoeld in paragraaf 5.2.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving in ieder geval de resultaten van een verkennend bodemonderzoek volgens NEN 5707 en/of 5740 en de eventueel daaruit volgende onderzoeken moeten worden verstrekt.

Toelichting GOO artikel 4.6.x.1, aanwijzing en geometrische begrenzing locaties uitgebreid bodemonderzoek.
Er is een bodemkwaliteitskaart opgesteld die een beeld geeft van de verwachte lokale bodemkwaliteit. Daaruit blijkt dat in de zones met kwaliteitsklasse Industrie – Stedelijk wonen sprake is van diffuus, heterogene bodemkwaliteit. Ook al is op een locatie, binnen deze zone, geen aanwijzing voor een historische puntbron van bodemverontreiniging, toch bestaat is er kans op verhoogde gehalten. . Het ontplooien van (nieuwe) activiteiten op deze locatie levert daardoor mogelijk risico's voor mens en milieu. Een bodemonderzoek levert op deze locaties een meer betrouwbaar inzicht in de bodemkwaliteit. Bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning op deze locaties moet daarom altijd een verkennend bodemonderzoek worden aangeleverd. Met dit artikel worden de zones met kwaliteitsklassen Industrie – Stedelijk wonen aangewezen.

Artikel 4.6.x1b (aanwijzing en geometrische begrenzing locaties beperkt vooronderzoek)

Er zijn locaties 'beperkt vooronderzoek' waar een overschrijding van een waarde voor de toelaatbare kwaliteit van de bodem, bedoeld in artikel 5.3.x2 van dit Omgevingsplan, redelijkerwijs is uit te sluiten. In afwijking van het vooronderzoek zoals bedoeld in paragraaf

Bijlage 5.

5.2.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving worden alleen de gegevens zoals aangegeven in het formulier ”beperkt vooronderzoek” verstrekt.

Toelichting artikel 4.6.x1b, aanwijzing en geometrische begrenzing locaties beperkt vooronderzoek.
Er is een bodemkwaliteitskaart opgesteld die een beeld geeft van de verwachte lokale bodemkwaliteit, daarnaast is in het bodeminformatiesysteem alle bekende informatie opgenomen over verdachte locaties, historische bodemactiviteiten en bodemonderzoek uit voorgaande jaren. Voor locaties waar geen verdenking is op de aanwezigheid van een puntbron, en ook geen indicatie is van een heterogene, diffuse bodemkwaliteit, wordt de bodemkwaliteitskaart als voldoende betrouwbare indicatie van de verwachte bodemkwaliteit beschouwd. Een bodemonderzoek levert dan geen nieuwe inzichten in de bodemkwaliteit op en is daarmee een onnodige investering voor de initiatiefnemer. De initiatiefnemer moet nog wel melden of er buiten deze informatiebronnen om nog gegevens bekend zijn over de verwachte bodemkwaliteit.
Het vooronderzoek wordt beperkt tot het invullen van een “formulier beperkt vooronderzoek” door de melder/aanvrager. Als hieruit blijkt dat de initiatiefnemer aanvullende informatie heeft die duidt op mogelijke bodemverontreiniging, is alsnog een verkennend bodemonderzoek vereist om de kwaliteit van de bodem op de locatie te bepalen (conform de regels in paragraaf 5.2.2. van het Besluit activiteiten leefomgeving).

Artikel 4.6.X2 (aanwijzing en geometrische begrenzing ‘locaties afwijkende waarden’ voor de toelaatbare kwaliteit van de bodem) *(ter aanvulling op artikel 5.3.x2.;)*

Er zijn ‘locaties afwijkende waarden’, waar afwijkende waarden gelden voor de toelaatbare kwaliteit van de bodem voor het bouwen van een bodemgevoelig gebouw op een bodemgevoelige locatie of het aanwijzen van een bodemgevoelige locatie, bedoeld in paragraaf 5.3.1.

Toelichting bij GOO artikel 4.6.x2, aanwijzing en geometrische begrenzing ‘locaties afwijkende waarden’ voor de toelaatbare kwaliteit van de bodem.
Bij activiteiten in de leefomgeving is het belangrijk om vooraf te toetsen of de activiteiten passen bij de lokale bodemkwaliteit. Daarvoor is een landelijk normenkader opgesteld. Het is toegestaan om af te wijken van dit normenkader en in plaats daarvan lokale normen te stellen. We hanteren voor de stof lood een ander normenkader ter voorkomen van blootstelling van jonge kinderen aan te hoge loodgehalten in de bodem. In artikel GOO 5.3.1 is een afwijkende waarde voor lood op grote moestuinen (> 200 m²) opgenomen. In dit artikel worden alle grote moestuinen (> 200 m²) aangewezen.
In Hoofdstuk 1 is de definitie van een bodemgevoelige locatie uitgebreid, deze is ook van toepassing op de locaties in artikel 4.6.x2.

Artikel 4.6.X3 (aanwijzing en geometrische begrenzing ‘locaties boven de interventiewaarde bodemkwaliteit’) *(voor uitbreiding toepassingsbereik kleinschalig graven)*

Er zijn ‘locaties boven de interventiewaarde bodemkwaliteit’, waar de voorschriften uit paragraaf 5.4.1b Graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit en een bodemvolume van ten hoogste 25 m3 van toepassing zijn.

Toelichting bij artikel GOO 4.6.x3, aanwijzing en geometrische begrenzing ‘locaties boven de interventiewaarde bodemkwaliteit’.
In het Omgevingsplan is in artikel 5.4.x3 en artikel 5.4.x4 lokale regelgeving opgenomen waarmee de initiatiefnemer wordt verplicht om bij deze locaties de gewenste ‘gegevens en bescheiden’ aan te leveren bij graafactiviteiten en een informatieplicht wordt opgelegd bij spoedreparaties. Artikel 4.6.x3 beschrijft de locaties waar deze extra eisen op van toepassing zijn.
In bodems waar sprake is van overschrijding van de interventiewaarde bodemkwaliteit voor één of meer stoffen is het belangrijk om te weten als daarin activiteiten worden uitgevoerd zoals graven en/of saneren. Daarmee wordt geborgd dat veilig in de bodem gewerkt kan worden en dat geen opmenging of verdunning van bodemverontreiniging wordt veroorzaakt.
Voor ernstige gevallen conform de Wet bodembescherming, ernstige spoedeisende bodemverontreiniging en diffuse verontreiniging (indien van toepassing) is overgangsbeleid vastgesteld, en zijn in de bruidsschat regels opgenomen. Kleine ‘vlekken’ in de bodem, waar wel sprake is van overschrijding van de interventiewaarden bodemkwaliteit, maar die niet voldoen aan het volumecriterium vallen echter niet onder de in de Bruidsschat aangewezen groep. Die worden in dit artikel expliciet aangewezen.
Alle locaties waar sprake is van een verontreiniging boven de Interventiewaarde, zoals blijkt uit het gemeentelijk Bodem Informatie Systeem, worden aangewezen.

Artikel 4.6.X4 (aanwijzing en geometrische begrenzing bodembeheergebied)

(Aanwijzen bodembeheergebied 5.89o Bkl)

Er is een ‘bodembeheergebied grond en baggerspecie’ en er zijn ‘zones op basis van de ontgravingskwaliteit’’ en ‘zones op basis van de toepassingseisen’ voor het afwijken van de kwaliteitseisen voor het toepassen van grond of baggerspecie op of in de landbodem op grond van de artikelen 4.1273,artikel 4.1275; artikel 4.1279 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Toelichting bij artikel 4.6.x4, aanwijzing en geometrische begrenzing ‘bodembeheergebied’.
In de bodemkwaliteitskaart is berekend wat de algemene achtergrondkwaliteit is van de bodem. De bodemkwaliteitskaart bestaat uit drie kaartlagen: bodemfunctieklassenkaart, ontgravingskaart en toepassingskaart. In deze kaarten is het beheergebied ingedeeld in zones met respectievelijk dezelfde bodemfunctieklasse, ontgravingskwaliteit of toepassingseis. Op basis van deze bodemkwaliteitskaart zijn in de Nota Bodembeheer regels opgenomen over toepassen en ontgraven van grond. Een deel van deze regels wordt als overgangsrecht automatisch voortgezet onder de Omgevingswet. Maar voor een deel moeten deze regels ook worden vastgelegd in het Omgevingsplan. Om te kunnen

Bijlage 5.

zien welke regels van toepassing zijn wordt in dit artikel vastgelegd hoe de bodemkwaliteitszones begrensd zijn. Vervolgens worden in de volgende hoofdstukken de bijbehorende gebiedspecifieke regels beschreven.

Artikel 4.6.X5 (aanwijzing en geometrische begrenzing bodemfunctieklassen)

(Aanwijzen bodemfunctiegebieden op basis van 5.89p Bkl)

Er zijn locaties die zijn ingedeeld in de bodemfunctieklasse:

a. landbouw/natuur;
b. wonen;
c. industrie;

Toelichting bij artikel 4.6.x5, aanwijzing en geometrische begrenzing bodemfunctieklassen.
Veel activiteiten met grond worden getoetst aan het gebruik van de bodem. De kwaliteit van de grond moet hierbij aansluiten en geen risico leveren. Het beheergebied van de bodemkwaliteitskaart is ingedeeld in drie functieklassen:

1. *Landbouw/natuur*
2. *Wonen*
3. *Industrie*

Deze driedeling van functieklassen is landelijk voorgeschreven, er kan niet van worden afgeweken. Bij bouwen, functieverandering, graven, saneren of toepassen van de grond moet met deze functieklassen rekening gehouden worden.

Hoofdstuk 5 Activiteiten

Afdeling 5.1 Inleidende bepalingen

Niet van toepassing voor bodem.

Afdeling 5.2 Benutten van de fysieke leefomgeving

§ 5.2.X wijziging van gebruik waardoor een bodemgevoelige locatie ontstaat

Artikel 5.2.x1 (toepassingsbereik)

Deze paragraaf is van toepassing op het wijzigen van het gebruik van een locatie waardoor een bodemgevoelige locatie zoals bedoeld in artikel 1.1 van dit omgevingsplan ontstaat.

Toelichting op GOO artikel 5.2.x1., toepassingsbereid.
Dit artikel benoemt de locaties waarop de regelgeving van toepassing is: de bodemgevoelige locaties.

Artikel 5.2.x2 (informatieplicht)

1. Ten minste vier weken voor het wijzigen van het gebruik zoals bedoeld in artikel 5.2.x1 worden aan het college van burgemeester en wethouder volgende gegevens verstrekt:
   a. een voorafgaand bodemonderzoek zoals bedoeld in par. 5.2.2 van het besluit activiteiten leefomgeving;
   b. als de waarde voor de toelaatbare kwaliteit van de bodem, zoals bedoeld in artikel 5.3.x2 wordt overschreden: gegevens en bescheiden die aannemelijk maken dat een sanerende of andere beschermende maatregel wordt getroffen.
2. De resultaten van een bodemonderzoek worden ook verstrekt in het bestandsformaat XML conform de vigerende versie van het protocol SIKB0101.

Toelichting bij GOO artikel 5.2.x2 (informatieplicht)
Lid 1. Op locaties waar bodemgevoelige activiteiten plaatsvinden is het van belang te borgen dat de bodemkwaliteit daar ook geschikt voor is. Bij nieuwbouw kan de gemeente daarop toezien, maar wijziging in gebruik (zonder bouwactiviteit) hoeft niet altijd gemeld te worden onder de standaard regels. Om te voorkomen dat er ongewenste risico's kunnen ontstaan, is er een informatieplicht in bij het ontstaan van een bodemgevoelige locatie.
Lid 2.
Het bodemonderzoeken moet ook worden aangeleverd in een specifiek digitaal format zodat uitwisseling met bodeminformatiesystemen mogelijk is.

Artikel 5.2.x2a (bodemonderzoek op locatie beperkt vooronderzoek)

1. Als het gaat om een locatie in een gebied dat is aangewezen als 'locatie beperkt vooronderzoek' als bedoeld in artikel 4.6.x1b, , dan moet bij de mededeling zoals bedoeld in artikel 5.2.x2 het ingevuld formulier "beperkt vooronderzoek" worden ingediend, in plaats van een voorafgaand bodemonderzoek zoals bedoeld in paragraaf 5.2.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Bijlage 5.

2. Indien blijkt uit het formulier ”beperkt vooronderzoek”, dat de locatie verdacht is voor het voorkomen van bodemverontreiniging, moet ook het vervolgonderzoek, zoals bedoeld in paragraaf 5.2.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving, worden uitgevoerd en ingediend.

Toelichting op GOO artikel 5.2.x2a; bodemonderzoek op locatie beperkt vooronderzoek.
Van de locaties ‘beperkt vooronderzoek’ is de bodemkwaliteit voldoende betrouwbaar bekend. Er geldt daarom een vrijstelling van de verplichting tot het doen van een standaard bodemonderzoek. Wel moet een formulier ‘beperkt vooronderzoek’ worden ingevuld. Blijkt uit dit formulier dat er toch sprake is van een (kans op) bodemverontreiniging op de locatie dan gelden de rijksregels voor het bodemonderzoek zoals beschreven in paragraaf 5.2.2. van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Artikel 5.2.x2b (bodemonderzoek op locatie uitgebreid bodemonderzoek)

Als het gaat om een locatie in een gebied dat is aangewezen als ‘locatie uitgebreid bodemonderzoek’ als bedoeld in artikel 4.6.x1,: dan moeten de resultaten van het onderzoek zoals bedoeld in par. 5.2.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving waaronder in ieder geval de resultaten van een verkennend bodemonderzoek volgens NEN5740 worden ingediend.

Toelichting op GOO artikel 5.2.x2b, bodemonderzoek op locatie uitgebreid bodemonderzoek.
Op ‘locaties uitgebreid bodemonderzoek’ wordt minimaal een verkennend onderzoek volgens NEN 5740 geëist als bewijsmiddel van de bodemkwaliteit. Van de locaties ‘uitgebreid onderzoek’ is bekend dat er vaak sprake is van een heterogene diffuse verontreiniging. Ook als uit vooronderzoek geen aanwijsbare puntbronnen naar voren zijn gekomen, is een verkennend bodemonderzoek van de bodem op deze locaties vereist.

Artikel 5.2.x3 (specifieke beoordelingsregel voor het wijzigen van het Omgevingsplan of het verlenen van een vergunning voor een Omgevingsplanactiviteit waarbij een bodemgevoelige locatie wordt toegestaan)

1. In het kader van het evenwichtig toedelen van functies aan locaties en ter bescherming van de gezondheid wordt een bodemgevoelige locatie uitsluitend toegestaan als de bodemkwaliteit voldoet aan de toelaatbare bodemkwaliteit zoals bedoeld in artikel 5.3.x2 of als uit de gegevens blijkt dat aannemelijk is dat sanerende of beschermende maatregelen worden getroffen waardoor gezondheidsrisico’s worden weggenomen.

Toelichting op GOO artikel 5.2.x3, specifieke beoordelingsregel voor het wijzigen van het Omgevingsplan of het verlenen van een vergunning voor een Omgevingsplanactiviteit waarbij een bodemgevoelige locatie wordt toegestaan.
Als bij een voorgestelde functiewijziging een bodemgevoelige locatie ontstaat, moet bij de beoordeling van de planwijziging of de vergunningaanvraag worden bepaald of hierbij voldoende rekening is gehouden met het beschermen van mens en milieu. Dit artikel regelt dat de voorgestelde wijziging moet voldoen aan de toelaatbare bodemkwaliteit op de locatie. Als deze niet voldoet moet aannemelijk gemaakt worden dat er maatregelen genomen worden die de gezondheidsrisico’s wegnemen, waardoor de locatie alsnog geschikt gemaakt kan worden.

Artikel 5.2.x4 in gebruik nemen van een bodemgevoelige locatie als de toelaatbare bodemkwaliteit wordt overschreden

Een bodemgevoelige locatie wordt pas in gebruik genomen nadat het college van burgemeester en wethouders is geïnformeerd over en heeft ingestemd met de wijze waarop er een of meer sanerende of andere beschermende maatregelen zijn getroffen.

Toelichting op GOO artikel 5.2.x4., in gebruik nemen van een bodemgevoelige locaties als de toelaatbare bodemkwaliteit wordt overschreden.
Op locaties waar bodemgevoelige activiteiten plaatsvinden is het van belang te borgen dat de bodemkwaliteit daar ook geschikt voor is. Bij nieuwbouw kan de gemeente daarop toezien, maar wijziging in gebruik (zonder bouwactiviteit) hoeft niet altijd gemeld te worden onder de standaard regels. Het is belangrijk dat het gebruik van de locatie veilig is. Met dit artikel wordt geborgd dat een bodemgevoelige locatie niet in gebruik genomen mag worden zonder instemming van Burgemeester en Wethouders.

Bijlage 5.

Afdeling 5.3 Bouwactiviteiten, aanlegactiviteiten, sloopactiviteiten

§ 5.3.1 Bouwen

Artikel 5.3.x1 (toepassingsbereik)

Deze paragraaf is van toepassing op het bouwen van een bodemgevoelig gebouw op een bodemgevoelige locatie.

Artikel 5.3.x2 (bodem: waarden voor de toelaatbare kwaliteit van de bodem

(ter vervanging van art 22.30 BS)

1. De waarden voor de toelaatbare kwaliteit van de bodem zijn de interventiewaarden bodemkwaliteit, bedoeld in bijlage IIA bij het Besluit activiteiten leefomgeving.
2. Er is sprake van overschrijding van de toelaatbare kwaliteit als voor ten minste één stof de gemiddelde gemeten concentratie in meer dan 25 m3 bodemvolume hoger is dan de interventiewaarde bodemkwaliteit.
3. Het zinsdeel "in meer dan 25 m3 bodemvolume" in het tweede lid is niet van toepassing als het gaat om de aanwezigheid van:
   a. asbest
   b. lood in laag tot 1,00 m- mv
4. In afwijking van het eerste lid zijn voor lood in tabel 5.3.2a.de waarden voor de toelaatbare kwaliteit van de bodem voor de verschillende gebruiksfuncties opgenomen.

Tabel 5.3.2a: waarden toelaatbare kwaliteit van de bodem voor lood per gebruiksfunctie	
Toekomstige Gebruiksfunctie	Waarden (in mg/kg ds) gemeten waarde (niet gecorrigeerd voor standaardbodem)
Grote moestuin (>200 m²)	260

Toelichting op bruidsschat artikel 22.30. Nadere invulling beoordelingsregel omgevingsplanactiviteit bouwwerken bodemgevoelig gebouw op bodemgevoelige locatie. En toelichting op de aanvulling op de bruidsschat. GOO artikel 5.3.x2.

Eerste lid

In het omgevingsplan wordt als lokale waarde de interventiewaarde bodemkwaliteit vastgelegd in bijlage IIA bij het Besluit activiteiten leefomgeving. Voorheen was dit ook de waarde waaraan de bodemkwaliteit getoetst werd.

Een verbod om te bouwen op verontreinigde bodem (boven de lokale waarde) zonder omgevingsvergunning als er geen maatregelen worden getroffen, volgt uit het samenstel van de vergunningplicht voor bouwen die al elders in de bruidsschat is geregeld met de beoordelingsregel in artikel 22.29, eerste lid (het toegevoegde onderdeel c), dat die vergunning alleen wordt verleend in de situatie die is gedefinieerd in de specifieke beoordelingsregel.

Tweede lid

Gelijkwaardig met de regels van de voormalige Wet bodembescherming is hierbij opgenomen dat sprake is van een overschrijding van deze interventiewaarde als voor ten minste één stof de gemiddelde gemeten concentratie is overschreden in meer dan 25 m3 bodemvolume. Voorheen werd dit 'het geval van verontreiniging' genoemd. Hierbij kan sprake zijn van onaanvaardbare risico's en moet, afhankelijk van de functie en het gebruik, wellicht worden gesaneerd of een andere beschermende maatregel worden getroffen. Anders dan bij een saneringsgeval onder de Wet bodembescherming is het niet noodzakelijk om de exacte hoeveelheid verontreiniging of de contour voor een bepaalde concentratie stoffen in beeld te brengen; de grens van 25 m3 is alleen bedoeld om te voorkomen dat de beoordelingsregel elke emmer verontreiniging vangt. De regel is niet gericht op het opsporen en aanpakken van hele kleine verontreinigingen en vereist daarom alleen maatregelen als het om meer dan 25 m3 verontreiniging binnen een perceel gaat.

Derde lid

De grens van 25 m3 uit het tweede lid geldt niet voor asbest, omdat asbest ook in kleine hoeveelheden gevaar voor de gezondheid kan opleveren. Ook bij een kleinere hoeveelheid dan 25 m3 moeten de in het omgevingsplan omschreven maatregelen worden getroffen.

De grens van 25 m³ uit het tweede lid geldt ook niet voor lood, aangetroffen in de bovenste meter. Dit is omdat lood ook bij kleine hoeveelheden een risico vormt voor de gezondheid van mensen.

Vierde lid

In delen van het grondgebied is sprake van verhoogde gehalten lood in de bodem. Op bodemgevoelige locaties levert dit verhoogde gehalte lood een mogelijk risico voor met name jonge kinderen. Specifiek geldt er voor moestuinen (> 200 m²) een lagere waarde dan de Interventiewaarde voor lood. Daarmee wordt voldaan aan de gezondheidskundige advieswaarden bodemlood voor 'gezondheidskundig matige bodemloodkwaliteit'.. Dit is een strengere kwaliteit dan onder de standaard regelgeving.

Bijlage 5.

Artikel 5.3.x3 (aanvraagvereisten omgevingsvergunning bouwen van een bodemgevoelig gebouw)
(ter vervanging van art 22.35 j 1° BS)

1. Bij een aanvraag om een omgevingsvergunning voor het bouwen van een bodemgevoelig gebouw op een bodemgevoelige locatie, worden de volgende gegevens en bescheiden verstrekt:
   a. een voorafgaand bodemonderzoek zoals bedoeld in par. 5.2.2 van het besluit activiteiten leefomgeving
   b. als de waarde voor de toelaatbare kwaliteit van de bodem, zoals bedoeld in artikel 5.3.x2 wordt overschreden: gegevens en bescheiden die aannemelijk maken dat een sanerende of andere beschermende maatregel wordt getroffen.
2. De resultaten van een bodemonderzoek worden ook verstrekt in het bestandsformaat XML conform de vigerende versie van het protocol SIKB0101.

Toelichting bij artikel 22.35j Bruidsschat; Aanvraagvereisten binnenplanse omgevingsvergunning bouwen van een bodemgevoelig gebouw; en de aanvulling daarop. GOO regels: artikel 5.3.x3 .
Lid 1.
Bij een aanvraag om een vergunning voor het bouwen wordt een bodemonderzoek overgelegd. Dit bodemonderzoek is noodzakelijk om te bepalen of de waarde voor de toelaatbare kwaliteit van de bodem is overschreden. In dat geval zijn sanerende of andere beschermende maatregelen een voorwaarde voor het bouwen.
~~Dit is een voortzetting van artikel 8 van de Woningwet in samenhang met de lokale bouwverordening.~~
Lid 2.
Het bodemonderzoeken moet ook worden aangeleverd in een specifiek digitaal format zodat uitwisseling met bodeminformatiesystemen mogelijk is.

Artikel 5.3.x3a (bodemonderzoek op locatie beperkt vooronderzoek)

1. Als het gaat om een locatie in een gebied dat is aangewezen als 'locatie beperkt vooronderzoek' als bedoeld in artikel 4.6.x1b (GOO regels), dan moet bij de mededeling zoals bedoeld in artikel 5.2.x2 (GOO regels) het ingevuld formulier "beperkt vooronderzoek" worden ingediend, in plaats van een voorafgaand bodemonderzoek zoals bedoeld in paragraaf 5.2.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving.
2. Indien blijkt uit het formulier "beperkt vooronderzoek", dat de locatie verdacht is voor het voorkomen van bodemverontreiniging, moet ook het vervolgonderzoek, zoals bedoeld in paragraaf 5.2.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving, worden uitgevoerd en ingediend.

Toelichting op GOO artikel 5.3.x3a; bodemonderzoek op locatie beperkt vooronderzoek.
Van de locaties 'beperkt vooronderzoek' is de bodemkwaliteit voldoende betrouwbaar bekend. Er geldt daarom een vrijstelling van de verplichting tot het doen van een standaard bodemonderzoek. Wel moet een formulier 'beperkt vooronderzoek' worden ingevuld. Blijkt uit dit formulier dat er toch sprake is van een (kans op) bodemverontreiniging op de locatie dan gelden de rijksregels voor het bodemonderzoek zoals beschreven in paragraaf 5.2.2. van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Artikel 5.3.x3b (bodemonderzoek op locatie uitgebreid bodemonderzoek)

Als het gaat om een locatie in een gebied dat is aangewezen als 'locatie uitgebreid bodemonderzoek' als bedoeld in artikel 4.6.x1,: dan moeten de resultaten van het onderzoek zoals bedoeld in par. 5.2.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving waaronder in ieder geval de resultaten van een verkennend bodemonderzoek volgens NEN5740 worden ingediend.

Toelichting op GOO artikel 5.3.x3b; bodemonderzoek op locatie uitgebreid bodemonderzoek.
Op 'locaties uitgebreid bodemonderzoek' wordt minimaal een verkennend onderzoek volgens NEN 5740 geëist als bewijsmiddel van de bodemkwaliteit. Van de locaties 'uitgebreid onderzoek' is bekend dat er vaak sprake is van een heterogene diffuse verontreiniging. Ook als uit vooronderzoek geen aanwijsbare puntbronnen naar voren zijn gekomen, is een verkennend bodemonderzoek van de bodem op deze locaties vereist.

Artikel 5.3.x4 (bodem: specifieke beoordelingsregels: maatregelen bij overschrijding waarde toelaatbare kwaliteit) (nadere invulling art 22.29 lid c 2° en 22.35 j 2° BS)

1. Een Omgevingsvergunning voor het bouwen van een bodemgevoelig gebouw wordt alleen verleend als:

Bijlage 5.

a. de toelaatbare kwaliteit van de bodem niet wordt overschreden; of
b. een sanering van de bodem wordt uitgevoerd volgens paragraaf 4.121 van het Besluit activiteiten leefomgeving;
c. in afwijking van lid b hoeft de sanering niet te voldoen aan de voorschriften in paragraaf 4.121 van het Besluit activiteiten leefomgeving als de verontreiniging onder de interventiewaarde bodemkwaliteit is of kleiner dan 25 kubieke meter grond en het niet een verontreiniging met asbest betreft;
d. aannemelijk is dat andere beschermende maatregelen worden getroffen die gezondheidsrisco's wegnemen.

2. Het bevoegd gezag kan met het oog op het voorkomen van risico's voor de gezondheid, voorwaarden verbinden aan de omgevingsvergunning of de omgevingsplanwijziging, als zij van oordeel is, dat de bodem niet geschikt is voor het beoogde doel maar door het stellen van voorwaarden alsnog geschikt kan worden gemaakt.

Toelichting op artikel 22.29 c Bruidsschat. (dit artikel heet in GOO regels: art.5.3.x4 lid1 a. b en d.)
Op grond van artikel 22.26 Bruidsschat is het verboden om zonder vergunning een bouwactiviteit te verrichten en het te bouwen bouwwerk in stand te houden en te gebruiken.
Dit onderdeel bevat de aanvullende beoordelingsregels waaraan een aanvraag om een binnenplanse omgevingsplanactiviteit wordt getoetst.
Wanneer de bodemkwaliteit de waarde voor de toelaatbare kwaliteit overschrijdt, is bouwen alleen mogelijk na het uitvoeren van sanerende of andere beschermende maatregelen, mits die technisch mogelijk zijn. De vraag is louter of het technisch mogelijk is om het geschikt te maken. Het antwoord op die vraag is niet afhankelijk van de goede wil van de initiatiefnemer maar alleen of het objectief, technisch, milieuhygiënisch mogelijk is.
Saneringsmaatregelen worden uitgevoerd in overeenstemming met de milieubelastende activiteit saneren van de bodem, zoals opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving. Hierin staan twee standaardaanpakken beschreven. Indien deze aanpakken niet voldoen, kan degene die saneert een maatwerkvoorschrift aanvragen bij het bevoegd gezag.

Aanvulling op toelichting op artikel 22.29 c Bruidsschat. (dit artikel heet in GOO regels: art.5.3.x4 lid 1 c). Saneringseisen.
Wanneer de bodemkwaliteit de waarde voor de toelaatbare kwaliteit overschrijdt, is bouwen alleen mogelijk na het uitvoeren van sanerende of andere beschermende maatregelen. In principe moeten saneringen uitgevoerd worden volgens paragraaf 4.121 BAL.
Voor kleine verontreinigingen (<25m3) in (boven)grond betekent het uitvoeren van een sanering volgens paragraaf 4.121 BAL 9 (Saneren van de bodem) een te grote inspanning. Er hoeft niet te worden voldaan aan paragraaf 4.121 BAL.
Vanzelfsprekend valt de aanpak van de kleine verontreiniging wel onder art 5.4.x1b Graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarden bodemkwaliteit en een bodemvolume van ten hoogste 25 m³.
Aanvulling op Artikelsgewijze toelichting op artikel 22.29 c Bruidsschat. (dit artikel heet in GOO regels: art.5.3.x4 lid 2). Voorwaarden stellen.
Er zijn gebieden waar de bodemkwaliteit niet voldoet aan de (toekomstige) gebruiksfuncties. Met dit lid kan bevoegd gezag maatwerk voorwaarden toepassen om deze risico's te voorkomen.

Artikel 5.3.x5 (melding bouwen bodemgevoelig vergunningsvrij gebouw)

in navolging van art 5.89l Bkl

1. Het is verboden een bodemgevoelig gebouw te bouwen op een bodemgevoelige locatie zonder dit ten minste vier weken voor het begin ervan te melden bij het bevoegd gezag.
2. Een melding wordt ondertekend en bevat ten minste:
   a. de naam en het adres van degene die de bouwactiviteit verricht;
   b. het adres waarop de bouwactiviteit wordt verricht;
   c. de dagtekening;
   d. een voorafgaand bodemonderzoek zoals bedoeld in par. 5.2.2 van het besluit activiteiten leefomgeving;
   e. als de waarde voor de toelaatbare kwaliteit van de bodem, zoals bedoeld in artikel 5.3.x2 wordt overschreden: gegevens en bescheiden die aannemelijk maken dat een sanerende of andere beschermende maatregel wordt getroffen.
3. De resultaten van een bodemonderzoek worden ook verstrekt in het bestandsformaat XML conform de vigerende versie van het protocol SIKB0101.
4. Dit artikel is niet van toepassing als voor de bouwactiviteit een omgevingsvergunning moet worden aangevraagd

Bijlage 5.

Toelichting op art. 5.3.x5 (GOO); dit is de invulling van- en een aanvulling op art. 5.89l BKL.

Melding bouwen bodemgevoelig gebouw.

Ook bij vergunningvrij bouwen op een bodemgevoelige locatie moet de bodemkwaliteit voldoen aan de toelaatbare kwaliteit. Om dat aan te tonen wordt een bodemonderzoek overgelegd als onderdeel van de melding. Bij overschrijding zijn sanerende of andere beschermende maatregelen een voorwaarde voor het bouwen. Dit is een voortzetting van artikel 8 van de Woningwet in samenhang met de lokale bouwverordening.
In artikel 5.89g van het Besluit kwaliteit leefomgeving staat vermeld voor welke type bouwwerken GOO artikel 5.3.x5 geldt. Daaruit blijkt onder andere dat voor bijbehorende bouwwerken kleiner dan 50 m² de meldingsplicht niet geldt.

Lid 2 e. Sanerende of andere beschermende maatregelen.
Als een melding wordt gedaan voor vergunningvrij bouwen van een bodemgevoelig gebouw op een bodemgevoelige locatie, en bekend is dat de waarde voor de toelaatbare kwaliteit van de bodem wordt overschreden op die locatie, moet de aanvrager aantonen dat er voldoende maatregelen worden getroffen. De maatregelen zijn gericht op het wegnemen of minimaliseren van de risico's die worden veroorzaakt door de overschrijding van de toelaatbare kwaliteit van de bodem. Maatregelen kunnen bestaan uit sanering en/of andere beschermende maatregelen.

Lid 3 eisen aan bestandsformaat
Als op grond van lid 2 een bodemonderzoek op deze locaties wordt geëist als onderdeel van de melding, geeft lid 3 aan dat het bodemonderzoek ook moet worden aangeleverd in een specifiek digitaal format zodat uitwisseling met bodeminformatiesystemen mogelijk is.

Artikel 5.3.x5a (bodemonderzoek op een locatie beperkt vooronderzoek)

1. Als het gaat om een locatie in een gebied dat is aangewezen als 'locatie beperkt vooronderzoek' als bedoeld in artikel 4.6.x1b, , dan moet bij de mededeling zoals bedoeld in artikel 5.2.x2 het ingevuld formulier "beperkt vooronderzoek" worden ingediend, in plaats van een voorafgaand bodemonderzoek zoals bedoeld in paragraaf 5.2.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving.
2. Indien blijkt uit het formulier "beperkt vooronderzoek", dat de locatie verdacht is voor het voorkomen van bodemverontreiniging, moet ook het vervolgonderzoek, zoals bedoeld in paragraaf 5.2.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving, worden uitgevoerd en ingediend.

Toelichting op GOO artikel 5.3.x5a; bodemonderzoek op locatie beperkt vooronderzoek.
Van de locaties 'beperkt vooronderzoek' is de bodemkwaliteit voldoende betrouwbaar bekend. Er geldt daarom een vrijstelling van de verplichting tot het doen van een standaard bodemonderzoek. Wel moet een formulier 'beperkt vooronderzoek' worden ingevuld. Blijkt uit dit formulier dat er toch sprake is van een (kans op) bodemverontreiniging op de locatie dan gelden de rijksregels voor het bodemonderzoek zoals beschreven in paragraaf 5.2.2. van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Artikel 5.3.x5b (bodemonderzoek op locatie uitgebreid bodemonderzoek)

Als het gaat om een locatie in een gebied dat is aangewezen als 'locatie uitgebreid bodemonderzoek' als bedoeld in artikel 4.6.x1,: dan moeten de resultaten van zowel het vooronderzoek als die van het verkennend bodemonderzoek, zoals bedoeld in par. 5.2.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving, worden ingediend.

Toelichting op GOO artikel 5.3.x5b; bodemonderzoek op locatie uitgebreid bodemonderzoek.
Op 'locaties uitgebreid bodemonderzoek' wordt minimaal een verkennend onderzoek volgens NEN 5740 geëist als bewijsmiddel van de bodemkwaliteit. Van de locaties 'uitgebreid onderzoek' is bekend dat er vaak sprake is van een heterogene diffuse verontreiniging. Ook als uit vooronderzoek geen aanwijsbare puntbronnen naar voren zijn gekomen, is een verkennend bodemonderzoek van de bodem op deze locaties vereist.

Artikel 5.3.x6 in gebruik nemen bodemgevoelig gebouw op bodemgevoelige locatie

(ter vervanging van art 22.31 BS)
Een bodemgevoelig gebouw op een bodemgevoelige locatie dat is toegelaten met toepassing van artikel 5.3.x4 en artikel 5.3.x5 wordt pas in gebruik wordt genomen nadat het college van burgemeester en wethouders is geïnformeerd over en schriftelijk heeft ingestemd met de wijze waarop er een of meer sanerende of andere beschermende maatregelen zijn getroffen als bedoeld in artikel 5.3.x4 en 5.3.x5.

Bijlage 5.

Toelichting op beleidsregels bij artikel 22.31 Bruidsschat (in gebruik nemen bodemgevoelig gebouw op bodemgevoelige locatie). Dit artikel heet in GOO regels: art. 5.3.x6.

Voordat een bodemgevoelig gebouw of een gedeelte van een bodemgevoelig gebouw in gebruik genomen wordt, moet informatie worden verstrekt waaruit blijkt hoe de sanerende of andere beschermende maatregelen, bedoeld in artikel paragraaf 4.121 van het Besluit activiteiten leefomgeving, zijn uitgevoerd.
Ter bescherming van de gezondheid van de gebruikers van een bodemgevoelig gebouw is het van belang om te waarborgen dat de voorgeschreven maatregelen daadwerkelijk zijn uitgevoerd. Deze informatieplicht geldt daarom als voorwaarde voor ingebruikname. Het Besluit activiteiten leefomgeving kent een vergelijkbare informatieplicht na beëindiging van de activiteit bodemsanering. De initiatiefnemer kan dus in één keer aan beide informatieplichten voldoen.
De bedoeling is dat de initiatiefnemer na afloop van de sanering het bevoegd gezag informeert dat en hoe hij de sanering heeft uitgevoerd. Dit geeft het bevoegd gezag de gelegenheid om te beoordelen of de sanering is afgerond en inderdaad heeft opgeleverd dat het bodemgevoelige gebouw geschikt is voor gebruik.
Dit artikel is gericht op een vergunningvoorschrift met een verbod op ingebruikname als niet is voldaan aan de voorwaarde. Het voldoen aan deze informatieplicht heft dat verbod op. Ingeval van het verzuimen om te informeren of het ontbreken van de benodigde informatie kan het bevoegd gezag dus handhaven op overtreding van deze informatieplicht. Toezicht en handhaving op de wijze van saneren en of die in overeenstemming is met de voorschriften over saneren in het Besluit activiteiten leefomgeving vindt plaats op basis van dat besluit.
Een bodemgevoelig gebouw is omschreven als:
a. gebouw of gedeelte van een gebouw dat de bodem raakt, voor zover aannemelijk is dat personen meer dan twee uur per dag aaneengesloten aanwezig zullen zijn; of
b. woonschip of woonwagen.
Deze begripsomschrijving is afkomstig uit het Besluit kwaliteit leefomgeving en geldt via een schakelbepaling in dit omgevingsplan (artikel 1.1).

Afdeling 5.4 Milieubelastende activiteiten

§ 5.4.x1a Graven in bodem met een kwaliteit onder of gelijk aan de interventiewaarde bodemkwaliteit en een bodemvolume van meer dan 25 m3

Artikel 5.4.x1 (gegevens en bescheiden)

(Maatwerkregel aanvullend op Bal 4.1220)

1. Degene die een activiteit, bedoeld in artikel 4.1219 Besluit activiteiten leefomgeving, gaat uitvoeren, overlegt aanvullend aan de gegevens en bescheiden genoemd in artikel 4.1220 van het Besluit activiteiten leefomgeving tevens de resultaten van het bodemonderzoek zoals bedoeld in artikel 5.4.x2 aan het bevoegd gezag
2. De resultaten van een bodemonderzoek worden ook verstrekt in het bestandsformaat XML conform protocol SIKB0101.

Toelichting op artikel 5.4.x1 (indeling GOO regels). (Gegevens en bescheiden).
In artikel 4.6.x1 zijn locaties aangewezen waarvoor uitgebreid bodemonderzoek nodig is of waarvoor de locatie vrijgesteld is voor bodemonderzoek. In dit artikel wordt benoemd dat er dan andere regels gelden voor de aanlevering van bodemonderzoek als onderdeel van de melding bij graven >25m3 in grond met kwaliteit beter dan of gelijk aan de interventiewaarden bodemkwaliteit. De invulling van de regels is in artikel 5.4.x2 beschreven.
Verder wordt in dit artikel geëist dat de bodemonderzoeken ook moeten worden aangeleverd in een specifiek digitaal format zodat uitwisseling met bodeminformatiesystemen mogelijk is.

Artikel 5.4.x2a (voorafgaand bodemonderzoek op een locatie beperkt vooronderzoek)

(Maatwerkregel aanvullend op Bal 4.1221)

1. Als het gaat om een locatie in een gebied dat is aangewezen als 'locatie beperkt vooronderzoek' als bedoeld in artikel 4.6.x1b, , dan moet bij de mededeling zoals bedoeld in artikel 5.2.x2 het ingevuld formulier "beperkt vooronderzoek" worden ingediend, in plaats van een voorafgaand bodemonderzoek zoals bedoeld in paragraaf 5.2.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving.
2. Indien blijkt uit het formulier "beperkt vooronderzoek", dat de locatie verdacht is voor het voorkomen van bodemverontreiniging, moet ook het vervolgonderzoek, zoals bedoeld in paragraaf 5.2.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving, worden uitgevoerd en ingediend.

Toelichting op GOO artikel 5.4.x2a; bodemonderzoek op locatie beperkt vooronderzoek.
Van de locaties 'beperkt vooronderzoek' is de bodemkwaliteit voldoende betrouwbaar bekend. Er geldt daarom een vrijstelling van de verplichting tot het doen van een standaard bodemonderzoek. Wel moet een formulier 'beperkt

vooronderzoek' worden ingevuld. Blijkt uit dit formulier dat er toch sprake is van een (kans op) bodemverontreiniging op de locatie dan gelden de rijksregels voor het bodemonderzoek zoals beschreven in paragraaf 5.2.2. van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Artikel 5.4.x2b (voorafgaand bodemonderzoek op een locatie uitgebreid bodemonderzoek)

Als het gaat om een locatie in een gebied dat is aangewezen als 'locatie uitgebreid bodemonderzoek' als bedoeld in artikel 4.6.x1,: dan moeten de resultaten van zowel het vooronderzoek als die van het verkennend bodemonderzoek, zoals bedoeld in par. 5.2.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving, worden ingediend.

Toelichting op GOO artikel 5.4.x2b; bodemonderzoek op locatie uitgebreid bodemonderzoek.

Op 'locaties uitgebreid bodemonderzoek' wordt minimaal een verkennend onderzoek volgens NEN 5740 geëist als bewijsmiddel van de bodemkwaliteit. Van de locaties 'uitgebreid onderzoek' is bekend dat er vaak sprake is van een heterogene diffuse verontreiniging. Ook als uit vooronderzoek geen aanwijsbare puntbronnen naar voren zijn gekomen, is een verkennend bodemonderzoek van de bodem op deze locaties vereist.

§ 5.4.x1b Graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit en een bodemvolume van ten hoogste 25 m3 (ter vervanging van Bruidsschat paragraaf 22.3.7.2 kleinschalig graven boven de interventiewaarde bodemkwaliteit)

Toelichting op Bruidsschat paragraaf 22.3.7.2 en GOO paragraaf 5.4.x1b, Graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit en een bodemvolume van ten hoogste 25 m³.

Deze paragraaf heeft betrekking op graven in de bodem in een omvang die kleiner is dan of gelijk aan 25 m3 (ook wel aangeduid als kleinschalig grondverzet) en richt zich op locaties waarbij al via besluitvorming onder de Wet bodembescherming of via het Besluit bodemkwaliteit is vastgesteld dat de bodem verontreinigd is met één of meerdere stoffen tot boven de interventiewaarde bodemkwaliteit in een omvang groter dan 25 m3. Het idee is dat de gemeente de algemene verwijzing naar locaties in het tijdelijke deel van het omgevingsplan via artikel 22.127 op een gegeven moment vervangt door de regels via coördinaten aan specifieke locaties te koppelen in het nieuwe deel van het omgevingsplan. Daarbij kunnen gemeenten uiteraard de regels voor minder locaties laten gelden (de locaties die niet meer ernstig-geen spoed zijn eraf halen) of juist voor meer locaties laten gelden (wel ernstig en geen spoed, maar eerder geen beschikking afgegeven). En uiteraard kunnen gemeenten daarbij de regel die voor die locaties geldt aanpassen, voor alle locaties, of alleen voor sommige, of elke locatie een eigen op die locatie toegesneden regel.

In het Besluit activiteiten leefomgeving is voorzien in algemene regels voor de milieubelastende activiteiten graven in de bodem met een kwaliteit beneden de interventiewaarde bodemkwaliteit (paragraaf 4.119) en graven in de bodem boven de interventiewaarde bodemkwaliteit (paragraaf 4.120). In het toepassingsbereik van beide milieubelastende activiteiten is aangegeven dat deze alleen van toepassing zijn als het bodemvolume waarin wordt gegraven meer is dan 25 m3. De achtergrond hiervan is dat het Rijk geen regels wil stellen over kleinschalig grondverzet.

Onder de Wet bodembescherming voorzag artikel 28 van de Wet bodembescherming in een meldingsplicht als sprake was van voorgenomen handelingen in een geval van ernstige bodemverontreiniging. Een geval van ernstige bodemverontreiniging was onder de Wet bodembescherming gedefinieerd als geval van verontreiniging waarbij de bodem zodanig is of dreigt te worden verontreinigd, dat de functionele eigenschappen die de bodem voor mens, plant of dier heeft, ernstig zijn of dreigen te worden verminderd. In de Circulaire bodemsanering is deze definitie verder uitgewerkt en aangegeven dat sprake is van een geval van ernstige bodemverontreiniging als voor ten minste één stof de gemiddelde gemeten concentratie van minimaal 25 m3 bodemvolume in het geval van bodemverontreiniging, of 100 m3 poriënverzadigde bodemvolume in het geval van een grondwaterverontreiniging, hoger is dan de interventiewaarde. De Wet bodembescherming kende – in tegenstelling tot de milieubelastende activiteiten voor graven in een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit – geen ondergrens voor de omvang van het grondverzet.

Deze paragraaf stelt een beperkt aantal bepalingen voor kleinschalig grondverzet (omvang bodemvolume kleiner dan 25 m3) die plaatsvindt op locaties die onder de Wet bodembescherming werden beschouwd als handelingen in een geval van ernstige bodemverontreiniging. Deze bepalingen komen dus in de plaats van de bepalingen die volgen uit artikel 28 van de Wet bodembescherming.

Deze bepalingen zien op een informatieplicht, enkele inhoudelijke regels aan tijdelijke opslag en afvoer van de grond en verplichte milieukundige begeleiding als een in het kader van een eerder uitgevoerde bodemsanering aangebrachte afdeklaag wordt doorgraven. Deze bepalingen zijn over het algemeen eenvoudig na te leven en leiden met uitzondering van de milieukundige begeleiding bij het doorgraven van een afdeklaag niet of nauwelijks tot extra kosten. Besloten is om geen onderzoeksverplichtingen op te leggen zoals opgenomen in paragraaf 5.2.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Bijlage 5.

Artikel 5.4.x3 (Toepassingsbereik) *(BS 22.127)*

1. Deze paragraaf is van toepassing op het graven in de bodem waarbij het bodem volume waarin wordt gegraven kleiner dan of gelijk is aan 25 m^3 en sprake is van:
   a. locaties waarvoor voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet een beschikking is verleend als bedoeld in artikel 29 in samenhang met artikel 37, eerste lid, van de Wet bodembescherming, zoals die wet luidde voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet, waarin is vastgesteld dat bij het huidige dan wel voorgenomen gebruik van de bodem of de mogelijke verspreiding van de verontreiniging geen sprake is van zodanige risico's voor mens, plant of dier dat spoedige sanering noodzakelijk is; of
   b. locaties die zijn aangewezen als "locatie boven de Interventiewaarde bodemkwaliteit" zoals bedoeld in artikel 4.6.X3
2. Graven in de bodem als bedoeld in het eerste lid omvat ook:
   a. het zeven van de uitkomende grond op dezelfde locatie;
   b. het tijdelijk opslaan van grond; en
   c. het terugplaatsen van grond na afloop van tijdelijk uitnemen.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op het graven in de waterbodem.

Toelichting bij artikel 22.127 Bruidsschat; Graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit en een bodemvolume van ten hoogste 25 m3; en toelichting op de aanvulling. GOO regels: artikel 5.4.x3 (toepassingsbereik)

Eerste lid.

Dit artikel heeft betrekking op locaties waarbij al via besluitvorming onder de Wet bodembescherming of via het Besluit bodemkwaliteit is vastgesteld dat de bodem verontreinigd is met één of meerdere stoffen tot boven de interventiewaarde bodemkwaliteit in een omvang groter dan 25 m3. In het eerste lid is ook aangegeven op welke locaties de paragraaf daarnaast van toepassing is.

In artikel 4.6.x3 (GOO regels) zijn locaties aangewezen waarvoor de regels van toepassing zijn zoals beschreven onder paragraaf 5.4.x1b (GOO regels) (kleinschalig graven in bodem met kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit).

In lid 1a staat vermeld dat het gaat om locaties waarvoor voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet een beschikking als bedoeld in artikel 29 van de Wet bodembescherming is verleend, waarin is vastgesteld dat sprake is van een geval van ernstige bodemverontreiniging zonder dat sprake is van actuele risico's voor mens, plant of dier of verspreiding van het grondwater (zogenaamde beschikking ernst en geen spoed). Hiervoor is gekozen omdat voor deze locaties via eerder onderzoek is vastgesteld dat de bodem verontreinigd is tot boven de interventiewaarde bodemkwaliteit en hierover besluitvorming heeft plaatsgevonden. Locaties die op grond van de artikelen 29 en 37 van de Wet bodembescherming zijn beschikt als ernstig waarbij de sanering spoedeisend is (ernst en spoed) vallen niet onder het toepassingsbereik omdat deze locaties onder het overgangsrecht voor de Wet bodembescherming blijven vallen.

~~In lid 1b staat vermeld dat het gaat om locaties of gebieden waar de bodem op grond van een bodemkwaliteitskaart, vastgesteld op grond van artikel 25d, derde lid, van het Besluit bodemkwaliteit (voorheen artikel 57 van het oude Besluit bodemkwaliteit), diffuus is verontreinigd tot boven de interventiewaarde bodemkwaliteit. Voorbeelden hiervan zijn delen van de binnenstad van (grote) steden waarbij de bodem verontreinigd is met enkele metalen (bijvoorbeeld lood, koper of zink). Bij inwerkingtreding van de Omgevingswet, worden bestaande bodemkwaliteitskaarten op grond van artikel 22.1, onder b, van de Omgevingswet, onderdeel van het tijdelijke deel van het omgevingsplan. Gemeenten moeten deze bodemkwaliteitskaarten omzetten naar regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan.~~ NIET VAN TOEPASSING IN ONZE GEMEENTE.

In lid 1c zijn aanvullend locaties aangewezen waarvoor geldt dat de bodemkwaliteit slechter is dan de interventiewaarde bodemkwaliteit.

Tweede lid

De aangewezen activiteit omvat ook het zeven van de uitkomende grond op dezelfde locatie, of het tijdelijk opslaan en het terugplaatsen na afloop van het tijdelijk uitnemen bij het tijdelijk uitnemen en terugplaatsen. Met zeven wordt veelal puin uit de grond gehaald waardoor de verdichtbaarheid en de civieltechnische toepassingsmogelijkheden worden verbeterd voordat de grond wordt teruggeplaatst of elders wordt toegepast. Dit zeven is niet gericht op kwaliteitsverbetering en wordt bij deze activiteit niet beschouwd als bewerking. Andere bewerkingen van grond vallen onder de milieubelastende activiteit grondbank of grondreinigingsbedrijf, aangewezen in Bal artikel 3.178, eerste lid, onder b.

Met het tijdelijk opslaan van de grond wordt bedoeld het opslaan van de bij het graven vrijkomende grond tijdens de activiteit, voorafgaand aan het terugplaatsen of afvoeren van de grond. Bemalen dat nodig is voor het graven valt niet onder de milieubelastende activiteit, maar is een wateractiviteit.

Bijlage 5.

Derde lid.
In het derde lid is aangegeven dat de milieubelastende activiteit zich niet uitstrekt tot graven in de waterbodem. Hiermee komt tot uiting dat deze activiteit zich beperkt tot de landbodem. Het graven in de bodem of oever van een oppervlaktewaterlichaam waarvan het beheer van de waterkwaliteit bij het Rijk of het waterschap berust, valt niet onder de reikwijdte van de activiteit graven in de waterbodem. Dit betekent dat de regels voor de milieubelastende activiteit graven in bodem met een kwaliteit onder of gelijk aan de interventiewaarde bodemkwaliteit wel gelden voor voormalige droge oevergebieden, die als term/aanduiding niet meer terugkomen onder de Omgevingswet.

Artikel 5.4.x4 (Gegevens en bescheiden: voor het begin van de activiteit) (BS 22.128)

1. Ten minste een week voor het begin van de activiteit, bedoeld in artikel 5.4.x3 worden aan het college van burgemeester en wethouders gegevens en bescheiden verstrekt over:
   a. de begrenzing van de locatie waarop de activiteit wordt verricht;
   b. de verwachte datum van het begin van de activiteit; en
   c. de verwachte duur van de activiteit.
2. Onverwijld na het wijzigen van de begrenzing of de verwachte datum van het begin van de activiteit worden de gewijzigde gegevens verstrekt aan het college van burgemeester en wethouders.
3. Het eerste lid is niet van toepassing:
   a. als het alleen gaat om het tijdelijk uitnemen van grond; of
   b. op het graven in de bodem in verband met een spoedreparatie van vitale ondergrondse infrastructuur.

Toelichting artikel 22.128 Bruidsschat; Gegevens en bescheiden: voor het begin van de activiteit.
Dit is art.5.4.x4. van de GOO regels.
Dit artikel bevat een informatieplicht. Voordat met het graven wordt begonnen, moet het bevoegd gezag worden geïnformeerd over de activiteit.
De informatieplicht uit dit artikel in het omgevingsplan zorgt ervoor dat het bevoegd gezag over kleinschalige grondverzet geïnformeerd wordt. Deze bepaling komt in de plaats van het voormalige artikel 28 uit de Wet bodembescherming dat stelde dat alle handelingen (dus ook kleinschalig grondverzet) die plaatsvinden in een geval van ernstige verontreiniging moeten worden gemeld. Voor grondverzet in een omvang groter dan 25 m3 geldt via de algemene regels uit paragraaf 4.120 (graven in de bodem met kwaliteit boven de interventiewaarde) een meldingsplicht. Voor grondverzet in een omvang kleiner dan of gelijk aan 25 m3 (ook wel aangeduid als kleinschalig grondverzet) geldt op grond van de algemene regels uit deze paragraaf van het Besluit activiteiten leefomgeving geen informatie of meldingsplicht.

Eerste lid
De gegevens en bescheiden worden ten minste een week voor het begin van de activiteit graven aangeleverd. Met deze informatie wordt het bevoegd gezag in kennis gesteld van een aantal praktische gegevens, zodat het voor het bevoegd gezag mogelijk is om toezicht te houden. Uit de verstrekte gegevens en bescheiden moet blijken wat de begrenzing is van de locatie waar de activiteit plaats vindt, de verwachte datum van het begin van de activiteit en de duur van de activiteit.

Tweede lid
Als de verstrekte informatie over begrenzing of de verwachte datum van het begin van de activiteit wijzigt, geeft de initiatiefnemer de wijziging onverwijld door. Dit betekent dat ook als er een wijziging in die gegevens optreedt tijdens de uitvoering van de activiteit, de initiatiefnemer het bevoegd gezag opnieuw moet informeren.

Derde lid
De informatieplicht van dit artikel geldt niet als de activiteit alleen bestaat uit het tijdelijk uitnemen en weer terugplaatsen van de grond.

Vierde lid
De informatieplicht is niet van toepassing als het graven in bodem plaatsvindt in verband met een spoedreparatie van vitale ondergrondse infrastructuur. Hierbij moet gedacht worden aan het herstellen van gasleidingen en (drink)waterleidingen in geval van lekkages of het herstellen van een kabelbreuk (elektriciteit, glasvezels et cetera). Bij een dergelijke spoedreparatie is het niet redelijk en ook niet mogelijk om vooraf een bodemonderzoek uit te voeren en te voldoen aan de termijn van de informatieplicht (een week). Daarom komt in die situatie een beperkte informatieplicht achteraf in plaats van een meldingsplicht en onderzoek vooraf. De hoeveelheid te ontgraven grond moet proportioneel zijn voor het uitvoeren van een spoedreparatie. Op het uitvoeren van spoedreparaties is uiteraard wel de specifieke zorgplicht van artikel 2.11 van het Besluit activiteiten leefomgeving van toepassing. Van de initiatiefnemer wordt verwacht dat hij zich inspant om zelf te beoordelen of zijn handelen nadelige gevolgen heeft en hoe hij de gevolgen redelijkerwijs kan voorkomen of beperken. Als

Bijlage 5.

bijvoorbeeld bekend is – of visueel eenvoudig is vast te stellen – dat er verschil is in de kwaliteit van de grond, worden de verschillende lagen voorzichtigheidshalve gescheiden gehouden.

Artikel 5.4.x5 (informeren toezichthouder) (aanvulling BAL artikel 4.1225)

Bij een spoedreparatie in grond die is verontreinigd boven de interventiewaarde bodemkwaliteit wordt de toezichthoudende instantie bodem zo spoedig mogelijk geïnformeerd over de locatie, tijdstip en aard van de spoedreparatie. De toezichthoudende instantie is de ODRA, OmgevingsDienst Regio Arnhem.

Toelichting artikel 5.4.x5 GOO regels. In formeren toezichthouder bij spoedreparatie.
Bij een spoedreparatie is het niet mogelijk om een week vooraf een melding te doen. Er moet op dat moment gehandeld worden. Dat mag onder de standaard regels ook zonder bevoegd gezag te informeren. Met dit artikel wordt geborgd dat de toezichthouder wel geïnformeerd wordt als zo'n spoedreparatie plaatsvindt in bodem met een kwaliteit die slechter is dan de interventiewaarde bodemkwaliteit. Door onzorgvuldig handelen zou dan namelijk risico kunnen ontstaan voor mens en milieu, of ongewenste vermenging van bodemlagen.

Artikel 5.4.x6 (tijdelijke opslag van vrijkomende grond) (BS 22.129)

Met het oog op het beschermen van de gezondheid, het beschermen van de kwaliteit van de bodem en het doelmatig beheer van afvalstoffen wordt grond die bij het graven is vrijgekomen niet langer dan acht weken na beëindiging van het graven in de directe nabijheid van de ontgravingslocatie opgeslagen.

Toelichting artikel 22.129 Bruidsschat; Tijdelijke opslag van vrijkomende grond. Dit is GOO regel art 5.4.x 6.
Dit artikel staat de tijdelijke opslag van vrijkomende grond toe gedurende de looptijd van de werkzaamheden en gedurende maximaal acht weken na het beëindigen van de werkzaamheden, mits de partijen van verschillende kwaliteitsklassen gescheiden worden opgeslagen.
Tijdens of na afloop van graven kan het noodzakelijk zijn om de grond tijdelijk op te slaan, bijvoorbeeld omdat de grond tijdelijk uitgenomen wordt en na afloop van de werkzaamheden weer wordt teruggebracht in het oorspronkelijk ontgravingsprofiel of omdat de grond naar elders moet worden afgevoerd. De periode van acht weken is bedoeld om een afvoerbestemming te vinden voor de partij grond. Het is niet toegestaan om de grond langer dan acht weken na het dichten van de ontgravingsput of cunet op te slaan. Als het voornemen bestaat om de grond langer dan de toegestane periode op te slaan of de vrijgekomen grond op een andere locatie dan de ontgravingslocatie op te slaan, gelden de regels voor het opslaan van grond en baggerspecie van paragraaf 3.2.24 van het Besluit activiteiten leefomgeving.
Dit artikel bevat geen regels die verplichten tot maatregelen om te voorkomen dat de bodem ter plaatse van de tijdelijke opslag verontreinigd raakt, of dat emissies zich verspreiden naar de omgeving. De achtergrond hiervan is dat de opslag doorgaans een kortdurend karakter kent en plaatsvindt op de locatie van ontgraving, waardoor meestal de uitkomende grond een vergelijkbare kwaliteit heeft als de onderliggende bodem. Het nemen van bodem beschermende maatregelen als het aanbrengen van een folie is in principe niet nodig. Dit kan anders zijn als de uitgegraven grond een slechtere kwaliteit heeft, bijvoorbeeld bij de ontgraving van een spot met minerale olie verontreinigde grond. In dat geval kan van de initiatiefnemer op basis van de specifieke zorgplicht van artikel 2.11 van het Besluit activiteiten leefomgeving verwacht worden dat maatregelen worden genomen ter bescherming van de onderliggende bodem, zoals het aanbrengen van een folie. Een ander voorbeeld is dat als sprake is van droge condities het noodzakelijk is dat voorkomen moet worden dat verwaaiing of verstuiving van het opgeslagen materiaal kan plaatsvinden. Dit kan gerealiseerd worden door het vochtig houden van de grond, het afdekken van het depot of door het opslaan van grond in dichte containers.

Artikel 5.4.x7 (gescheiden houden van grond) (aanvulling)

Met het oog op het beschermen van de gezondheid, het beschermen van de kwaliteit van de bodem en het doelmatig beheer van afvalstoffen worden bij het graven, terugplaatsen of afvoeren van grond, partijen grond van verschillende kwaliteitsklassen, waarin de partijen op grond van artikel 25d van het Besluit bodemkwaliteit zijn ingedeeld, gescheiden gehouden.

Toelichting op GOO artikel 5.4.x7, gescheiden houden van grond.
Ook bij een kleinschalige graafactiviteit kan er grond van verschillende kwaliteitsklassen worden ontgraven. Dit artikel voorkomt dat grond van verschillende kwaliteit wordt vermengd, dit is een ongewenste vorm van 'wegmengen' van bodemverontreiniging. In dit artikel wordt daarom geëist dat grond van verschillende kwaliteitsklassen gescheiden van elkaar wordt ontgraven, opgeslagen, teruggeplaatst en/of afgevoerd.

Bijlage 5.

Artikel 5.4.x8 (milieukundige begeleiding bij nazorg) *(BS 22.130)*

Met het oog op het beschermen van de gezondheid, het beschermen van de kwaliteit van de bodem en het doelmatig beheer van afvalstoffen, wordt de activiteit op locaties als bedoeld in artikel 5.4.x3 milieukundig begeleid volgens BRL 6000 als op de locatie sprake is van een afdeklaag in de vorm van een leeflaag of een andere duurzame afdeklaag aanwezig is en de ontgraving dieper reikt dan deze laag.

Toelichting Bruidsschatartikel 22.130, milieukundige begeleiding bij nazorg. Dit is GOO artikel 5.4.x8.
Dit artikel regelt in welke situaties de activiteit onder milieukundige begeleiding moet plaatsvinden. Milieukundige begeleiding is noodzakelijk als de graafwerkzaamheden dieper reiken dan een eerder in het kader van een bodemsanering aangebrachte afdeklaag zoals bijvoorbeeld een leeflaag of andere duurzame afdeklaag. De milieukundige begeleiding moet uitgevoerd worden volgens de BRL SIKB 6000. Tijdens de milieukundige begeleiding houdt de milieukundige begeleider een logboek bij. Na afloop van de activiteit rapporteert de milieukundige begeleider in het evaluatieverslag milieukundige processturing volgens de BRL SIKB 6000.

Volgens de BRL SIKB 6000 is een continue aanwezigheid van de milieukundige doorgaans niet noodzakelijk. De milieukundige moet aanwezig zijn bij kritische werkzaamheden, dus bij die werkzaamheden die van invloed kunnen zijn op de kwaliteit van de leefomgeving. In dit geval is het moment van doorgraven en weer herstellen van de afdeklaag het kritische moment.

§ 5.4.x1c Graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit en een bodemvolume van meer dan 25 m3

Artikel 5.4.x9 (informeren toezichthouder) *(Maatwerkregel aanvullend op Bal 4.1228)*

Bij een spoedreparatie in grond die is verontreinigd boven de interventiewaarde bodemkwaliteit wordt de toezichthoudende instantie bodem zo spoedig mogelijk geïnformeerd over de locatie, tijdstip en aard van de spoedreparatie. De toezichthoudende instantie is de ODRA, Omgevings Dienst Regio Arnhem.

Toelichting artikel 5.4.x9 GOO regels. Informeren toezichthouder bij spoedreparatie.
Bij een spoedreparatie is het niet mogelijk om een week vooraf een melding te doen. Er moet op dat moment gehandeld worden. Dat mag onder de standaard regels ook zonder bevoegd gezag te informeren. Met dit artikel wordt geborgd dat de toezichthouder wel geïnformeerd wordt als zo'n spoedreparatie plaatsvindt in bodem met een kwaliteit die slechter is dan de interventiewaarde bodemkwaliteit. Door onzorgvuldig handelen zou dan namelijk risico kunnen ontstaan voor mens en milieu, of ongewenste vermenging van bodemlagen.

Artikel 5.4.x10 (voorafgaand bodemonderzoek) *(Maatwerkregel aanvullend op Bal 4.1229)*

De resultaten van een bodemonderzoek worden ook verstrekt in het bestandsformaat XML conform de vigerende versie van het protocol SIKB0101.

Toelichting op GOO artikel 5.4.x10, voorafgaand bodemonderzoek.
Dit artikel geeft aan dat het bodemonderzoek ook moet worden aangeleverd in een specifiek digitaal format zodat uitwisseling met bodeminformatiesystemen mogelijk is.

Artikel 5.4.x11 (bodem : tijdelijk uitnemen van grond)

Met het oog op het beschermen van de gezondheid, het beschermen van de kwaliteit van de bodem en het doelmatig beheer van afvalstoffen, wordt in aanvulling op artikel 4.1230a van het Besluit activiteiten leefomgeving grond na het tijdelijk uitnemen ook niet teruggebracht in de bodem als de grond boven de interventiewaarde bodemkwaliteit is verontreinigd met asbest en/of mobiele verontreinigingen.

Toelichting op GOO artikel 5.4.x11, tijdelijke uitname van grond.
Het is wenselijk dat asbesthoudende grond wordt gesaneerd als er activiteit op de locatie is. Daarom is in dit artikel opgenomen dat asbesthoudende grond niet mag worden teruggebracht in de bodem na tijdelijke uitname. De grond moet worden afgevoerd.
Dezelfde regel geldt voor grond die is verontreinigd met mobiele bodemverontreiniging. Terugplaatsen van deze grond kan leiden tot ongewenste verspreiding van de verontreiniging.

Bijlage 5.

§ 5.4.x2a Toepassen van bouwstoffen

Artikel 5.4.x12 (meldplicht toepassen AVI /AEC bodemassen, immobilisaten, metaalslakken en producten/mengsels waarin metaalslakken zijn verwerkt) *(maatwerkregel aanvullend op Bal 4.1258)*

1. Het is verboden de activiteit, bedoeld in artikel 4.1257, te verrichten zonder dit ten minste vier weken voor het begin ervan te melden als het gaat om het toepassen van AVI/ AEC bodemassen, immobilisaten en/of metaalslakken en producten/mengsels waarin metaalslakken zijn verwerkt.
2. Een melding bevat:
   a. de aanduiding van de functionele toepassing, bedoeld in artikel 4.1260, in het kader waarvan de AVI/AEC bodemassen, immobilisaten en/of metaalslakken en producten/mengsels waarin metaalslakken zijn verwerkt worden toegepast, en een onderbouwing van de functionaliteit van de toepassing;
   b. de dimensionering van de functionele toepassing in het kader waarvan de AVI/AEC bodemassen, immobilisaten en/of metaalslakken en producten/mengsels waarin metaalslakken zijn verwerkt worden toegepast;
   c. de verwachte datum van het begin van de activiteit, bedoeld in artikel 4.1257;
   d. de verwachte datum waarop het werk zal zijn voltooid;
   e. een milieuverklaring bodemkwaliteit die betrekking heeft op de toe te passen AVI/AEC bodemassen, immobilisaten en/of metaalslakken en producten/mengsels waarin metaalslakken zijn verwerkt
   f. als deze op grond van het Besluit bodemkwaliteit bij de afgifte van een milieuverklaring bodemkwaliteit moet worden verstrekt: een afleverbon;
   g. de herkomst van de AVI/ AEC bodemassen, immobilisaten en/of metaalslakken en producten/mengsels waarin metaalslakken zijn verwerkt;
   h. de kwaliteit van de AVI/AEC bodemassen, immobilisaten en/of metaalslakken en producten/mengsels waarin metaalslakken zijn verwerkt;
   i. de hoeveelheid AVI/AEC bodemassen, immobilisaten en/of metaalslakken producten/mengsels waarin metaalslakken zijn verwerkt in kubieke meters die in totaal in het werk zal worden toegepast; en
   j. de coördinaten van de ontvangende landbodem, tenzij het adres daarvan is vermeld.

Toelichting toevoeging aan artikel 4.1258 Bestluit activiteiten leefomgeving; meldplicht toepassen AVI/AEC bodemassen, immobilisaten, metaalslakken en producten/mengsels waarin metaalslakken zijn verwerkt. GOO regel artikel 5.4.x12.
Naast het toepassen van AVI bodemassen, immobilisaten moet ook bij het toepassen van metaalslakken altijd informatie worden aangeleverd. Deze bouwstoffen kunnen als gevolg blootstelling aan (regen)water stoffen naar de bodem uitlogen. Daardoor ontstaat er een mogelijk milieurisico. In dit artikel is opgenomen dat toepassing van deze bouwstoffen moet worden gemeld. De melding moet de juiste informatie bevatten, waarbij extra gegevens worden gevraagd over hoe de bouwstoffen worden toegepast.

§ 5.4.x2b Toepassen van grond of baggerspecie

Artikel 5.4.x13 (toepassingsbereik)

Deze paragraaf is van toepassing op het op of in de landbodem toepassen van grond of baggerspecie.

Toelichting bij GOO regel 5.4.x13, Besluit activiteiten leefomgeving; toepassingsbereik.
Bij het toepassen van grond en/of baggerspecie op de landbodem wordt rekening gehouden met de lokale samenstelling van de bodem. Hiervoor worden in de navolgende artikelen regels opgesteld.

Artikel 5.4.x14 (Bodemvreemd materiaal) *(maatwerkregel aanvullend op Bal 4.1271)*

1. In gebieden met de functieklasse Industrie is het percentage steenachtig materiaal of hout bedoeld in artikel 4.1271 eerste lid van het Besluit activiteiten leefomgeving ten hoogste 10 gewichtsprocent;
2. In gebieden met de functieklasse Wonen, en Landbouw/Natuur is het percentage steenachtig materiaal of hout bedoeld in artikel 4.1271 eerste lid van het Besluit activiteiten leefomgeving ten hoogste 5 gewichtsprocent;

Bijlage 5.

Toelichting bij artikel 5.4.x14, bodemvreemd materiaal.

Bij de toepassing van grond en baggerspecie is het wenselijk dat de samenstelling niet te sterk afwijkt van de lokale bodem. Dit geldt met name voor de bijmenging van bodemvreemd materiaal. Door de tijd heen is ander materiaal in de bodems opgenomen dan de materialen die van nature in de bodem voorkomen. Meestal is steenachtig materiaal (zoals baksteen op puin) of hout en plastics het type bijmenging dat in de bodem wordt aangetroffen als gevolg van menselijk handelen. Landelijk gelden hiervoor toegestane maximale percentages aan bijmenging.

De percentages bijmenging zijn in de regio doorgaans veel lager dan de landelijk toegestane percentages. In dit artikel wordt een percentage vastgesteld dat beter aansluit op de lokale bodemsamenstelling. We voorkomen hiermee dat grond van buiten de gemeente mag worden toegepast als het percentage bijmenging in die grond hoger is dan de lokale bodemsamenstelling.

§ 5.4.3 Saneren van de bodem

Artikel 5.4.x18 (toepassingsbereik)

Deze paragraaf is van toepassing op het saneren van de bodem.

Artikel 5.4.x19 (melding: gegevens en bescheiden)

Maatwerkregel aanvullend op Bal 4.1236, 4.1237 en 4.1238 (gegevens en bescheiden)

In aanvulling op het gestelde in artikel 4.1236 worden de resultaten van een bodemonderzoek ook verstrekt in het bestandsformaat XML conform de vigerende versie van het protocol SIKB0101.

Toelichting artikel GOO 5.4.x19. melding; gegevens en bescheiden.

Het bodemonderzoeken moet ook worden aangeleverd in een specifiek digitaal format zodat uitwisseling met bodeminformatiesystemen mogelijk is.

Artikel 5.4.x20 (saneringsaanpak: aanbrengen duurzaam aaneengesloten verhardingslaag)

Maatwerkregel aanvullend op Bal 4.1241 lid 4 (afdekken als saneringsaanpak)

In afwijking van artikel 4.1240 in samenhang met artikel 4.1241, vierde lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving zijn waterdoorlatende verhardingen toegestaan als afdeklaag, mits de verontreiniging niet mobiel of vluchtig is.

Toelichting bij artikel 5.4.x20 , saneringsaanpak: aanbrengen duurzaam aaneengesloten verhardingslaag.

Bij sanering van de bodem kan men kiezen voor een saneringsaanpak waarbij de verontreiniging wordt afgedekt met een afdeklaag van verharding. Hiermee worden de risico's voor blootstelling weggenomen.

In sommige situaties is de afdeklaag bedoeld als maatregel om blootstelling aan de bodem door gebruikers van de locatie te voorkomen, en niet om verspreiding of vervluchtiging van de verontreiniging te voorkomen. In die situatie mag ook waterdoorlatend materiaal worden toegepast voor de afdeklaag.

Artikel 5.4.x21 (saneringsaanpak: aanbrengen laag grond of baggerspecie)

Maatwerkregel aanvullend op Bal 4.1241 lid 3 (afdekken als saneringsaanpak)

1. In afwijking van artikel 4.1240 van het Besluit activiteiten leefomgeving in samenhang met artikel 4.1241, derde lid, onder b, van het Besluit activiteiten leefomgeving, heeft een laag grond of baggerspecie die wordt aangebracht als afdeklaag de minimale dikte die in tabel 5.4.23 is aangegeven.
2. In aanvulling op artikel 4.1241, derde lid, onder b, van het Bal moet de kwaliteit van de leeflaag ook voldoen aan artikel 4.1271 van het Besluit activiteiten leefomgeving (bodemvreemd materiaal) of Artikel 5.4.x14 van dit omgevingsplan.

Tabel 5.4.23: minimale dikte van de afdeklaag

Bodemgebruik	Minimale dikte leeflaag (in cm)
• Industrie/bedrijven	50

Toelichting bij artikel 5.4.x21 (saneringsaanpak: aanbrengen laag grond of baggerspecie)

Bij sanering van de bodem kan men kiezen voor een saneringsaanpak waarbij de verontreiniging wordt afgedekt met een leeflaag die bestaat uit grond of baggerspecie. Hiermee worden de risico's voor blootstelling weggenomen. De dikte van deze leeflaag moet passen bij de blootstellingsrisico's die op basis van de gebruiksfunctie te verwachten zijn. In het Besluit activiteiten leefomgeving staat aangegeven dat de standaarddikte van een leeflaag 1 meter bedraagt. In gebieden, zoals industrieterreinen, waar minder direct contact met de bodem is, hoeft de leeflaag niet zo dik te zijn. Daarom wordt in dit artikel voorgeschreven dat een leeflaag op een industrieterrein niet dikker hoeft te zijn dan 50 centimeter.

Bijlage 5.

In lid 2 wordt ook geborgd dat de grond in de leeflaag een vergelijkbare samenstelling heeft ten opzichte van de lokale bodems. De eisen ten aanzien van het percentage bodemvreemd materiaal (zoals ook vastgesteld voor toepassen van grond en baggerspecie in artikel 5.4.x14 (GOO) zijn op de leeflaag van toepassing.

Artikel 5.4.x23 (terugsaneerwaarde)

Maatwerkregel aanvullend op Bal 4.1242 lid 2 (bodem: verwijderen van verontreiniging als saneringsaanpak))

In afwijking van artikel 4.1242 van het Besluit activiteiten leefomgeving, wordt verontreiniging van de bodem verwijderd door de grond te ontgraven totdat de stof die boven de waarde, bedoeld in artikel 5.3.x2 was aangetroffen, niet meer voorkomt in een concentratie hoger dan het niveau van de waarde die gelijk is aan de waarde van de zone zoals opgenomen in tabel 5.4.24.

Tabel 5.4.24 terugsaneerwaarden

Zone	Terugsaneerwaarde
B14 +T14 Traverse Dieren 0-1 m-mv	Pak , Zink en Lood: Industrie. Rest: AW
O26 Traverse Dieren 1-2 m-mv (deze zone ligt onder de zones B14 +T14 Traverse Dieren)	AW
B6a +T6a + B6b + T6b historisch bebouwing dorp Rheden 0 -1 m-mv	Alles Wonen m.u.v. lood: Lood: afhankelijk van het gebruik: - grote moestuinen: 60* - wonen met tuin en kinderspeel-plaatsen: 90* - Overig gebruik: Wonen *) gemeten waarde
O25 Overige historische bebouwing dorpen m.u.v. dorp Rheden 1-2 m-mv (deze zone ligt onder de zones B6a +T6a + B6b + T6b historisch bebouwing dorp Rheden)	AW
B8 overige bebouwing landelijke gemeente + O24a 0-2,0 m-mv	AW
B10 + O24a Industrie (oud) 0-2,0 m-mv	AW
B11a + O24a Industrie (nieuw) 0-2,0 m-mv.	AW
B13 + O24a buitengebied zand 0-2,0 m-mv	AW

Toelichting bij artikel GOO 5.4.x23, terugsaneerwaarde.
Bij een saneringsaanpak op basis van verwijderen van de verontreiniging moet volgens de landelijke regels worden ontgraven tot de functieklasse. Dit kan in de praktijk leiden tot tegenstrijdig beleid. Bijvoorbeeld: als in een gebied diffuus verhoogde gehalten van een stof voorkomen kan de bodemkwaliteit slechter zijn dan de aangewezen functieklasse. Als geen sprake is van risico wordt dan wel vaak gebiedspecifiek beleid opgesteld dat grondverzet toestaat. Op basis van de landelijker regels zou bij sanering echter wel een strengere kwaliteitseisen gelden omdat moet worden ontgraven tot de functieklasse. In dit artikel wordt voorgeschreven dat in plaats daarvan wordt aangesloten bij de lokale bodemkwaliteit. De gebieden waar deze lokale terugsaneerwaarden van toepassing zijn en de normstelling van de terugsaneerwaarden staan genoemd in de tabel.

§ 5.4.4 Activiteiten op een locatie met historische bodemverontreiniging zonder onaanvaardbaar risico *(bruidsschat artikelen 22.131 en 22.132)*

Artikel 5.4.x25 Toepassingsbereik

Deze paragraaf is van toepassing op een activiteit op een locatie waarvoor voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet een beschikking is vastgesteld krachtens artikel 29 in samenhang met artikel 37, eerste lid, van de Wet bodembescherming, zoals die luidde voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet, waarin is vastgesteld dat bij het huidige dan wel voorgenomen gebruik van de bodem of de mogelijke verspreiding van de verontreiniging

geen sprake is van zodanige risico's voor mens, plant of dier dat spoedige sanering noodzakelijk is.

Toelichting artikel Bruidsschat 22.131, Toepassingsbereik. Dat is artikel 5.4.x25 GOO.
Deze paragraaf is van toepassing op locaties waarvoor voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet een beschikking als bedoeld in artikel 29 van de Wet bodembescherming is verleend, waarin is vastgesteld dat het huidige dan wel voorgenomen gebruik van de bodem of de mogelijke verspreiding van de verontreiniging niet leidt tot zodanige risico's voor mens, plant of dier dat spoedige sanering noodzakelijk is.

Artikel 5.4.x26 Bodem: mitigerende maatregelen

Degene die een activiteit, bedoeld in artikel 5.4.x25 verricht, neemt in het belang van bescherming van de bodem maatregelen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verlangd om humane risico's en verdere verontreiniging van de bodem te voorkomen of te beperken of, – als dat redelijkerwijs mogelijk is in samenhang met de activiteit die wordt verricht, de verontreiniging ongedaan te maken.

Toelichting Bruidsschat artikel 22.132, Bodem: mitigerende maatregelen. GOO artikel 5.4.x26.
Degene die op de locatie, bedoeld in artikel 22.131, een activiteit verricht, neemt in het belang van bescherming van de bodem maatregelen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verlangd om verdere verontreiniging van de bodem te voorkomen of te beperken, of – als en voor zover dat redelijkerwijs mogelijk is als onderdeel van een activiteit die wordt verricht – ongedaan te maken. Zie verder hierna over de mogelijkheden en beperkingen van dit artikel. Er geldt een licht beschermingsregime voor deze bekende verontreinigde locaties in afwachting van sanering, net als onder de Wet bodembescherming.
Dit artikel heeft betrekking op zogenoemde niet-spoed locaties, zoals deze waren beschikt als saneringsgeval op grond van de Wet bodembescherming. In de toelichting bij de Aanvullingswet bodem is aangegeven dat de beschikking niet-spoed als zodanig bij inwerkingtreding van de Omgevingswet vervalt. Er is overgangsrecht geregeld voor onder meer gebruiksbeperkingen op grond van artikel 37, vierde lid, van de Wet bodembescherming (artikelen 3.1 en 3.2 Aanvullingswet bodem).
Voor de spoedlocaties is overgangsrecht opgenomen in de Aanvullingswet bodem (artikel 3.1), zodat daarvoor de bestaande regels bij of krachtens de Wet bodembescherming blijven gelden. Locaties met een verontreiniging boven de interventiewaarde die onder de Wet bodembescherming waren aangemerkt als niet-spoed worden in het nieuwe stelsel, net als onder de Wet bodembescherming, gesaneerd op een natuurlijk moment, meestal bouwen. Het Besluit kwaliteit leefomgeving, het Besluit activiteiten leefomgeving en dit omgevingsplan regelen dat saneren een voorwaarde is voor het bouwen en de saneringsaanpak. De milieubelastende activiteit graven regelt hoe om te gaan met graven in verontreiniging boven de interventiewaarde. Bij deze activiteiten is een maatwerkregel of maatwerkvoorschrift mogelijk bijvoorbeeld als een bronaanpak aan de orde is die om een specifieke saneringsaanpak vraagt.
Dit artikel heeft een tweeledig doel. Ten eerste om de in het verleden beschikte locaties, die niet onder overgangsrecht vallen, kenbaar te houden onder de Omgevingswet en het instrumentarium van de Omgevingswet te kunnen toepassen. Ten tweede om een (licht) beschermingsregime van toepassing te laten zijn op deze locaties, aangezien het gaat om niet eerder gesaneerde locaties waar nog bodemverontreiniging aanwezig is.
Ten behoeve van het eerste doel (kenbaarheid) is het mogelijk om met een maatwerkvoorschrift een individuele locatie te koppelen aan deze algemene regel in dit omgevingsplan, wat het voor de huidige of toekomstige eigenaar beter inzichtelijk maakt. Bij inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn maatwerkvoorschriften namelijk (nog) niet zichtbaar in DSO met de zogenoemde 'klik op de kaart'. Het inzien van de (voormalige) registratie van de niet-spoed beschikkingen in het Kadaster blijft nodig om het volledige beeld te hebben van de exacte locaties (gekoppeld aan kadastrale percelen) waar dit artikel op van toepassing is.
Voor wat betreft het tweede doel (beschermen in afwachting van sanering) geldt dat het mogelijk is om het lichte basisregime dat geldt op deze locaties te concretiseren, verder aan te vullen of toe te spitsen op de individuele locatie. Dat kan door middel van een maatwerkvoorschrift, dat voor een initiatiefnemer voldoende concreet maakt welke actie het bevoegd gezag verwacht. Bij de activiteiten bouwen, saneren of graven voorziet de Omgevingswet al in die mogelijkheid, daarom heeft dit artikel vooral betekenis als sprake is van een andere activiteit dan bouwen, saneren of graven. Ook kan dit basisregime een aangrijpingspunt bieden voor een individueel maatwerkvoorschrift om in sommige situaties van een initiatiefnemer te verlangen dat die als onderdeel van een voorgenomen activiteit van de gelegenheid gebruik maakt om aanwezige verontreiniging van de bodem te verwijderen of mitigerende maatregelen te treffen.
Gelet op die inkadering is voornamelijk gedoeld op situaties waarin de extra moeite en kosten van het beperken of verwijderen van verontreiniging niet onevenredig belastend zijn voor de initiatiefnemer. Dit basisregime is zodanig ingekaderd dat er geen sprake is van een zelfstandige saneringsplicht.
Onder verontreiniging van de bodem wordt ook verstaan de verontreiniging van het grondwater, maar aangezien grondwaterkwaliteit primair tot de taken en bevoegdheden van de provincie ligt het voor de hand dat het vooral gaat om de vaste bodem en eventuele bronnen van verontreiniging die zich verspreiden naar het grondwater.

Hoofdstuk 6 Beheer en onderhoud

Afdeling 6.1 Onderhoud- en instandhoudingsverplichtingen

§ 6.x.x Nazorg na saneren van de bodem (artikelen 5.89n Bkl en 22.125 en 22.126 bruidsschat)

Artikel 6.x.x1 Toepassingsbereik

Deze paragraaf is van toepassing op het verrichten van nazorg als sanering van de bodem heeft plaatsgevonden op grond van het Besluit activiteiten leefomgeving, dit omgevingsplan, een omgevingsvergunning of een maatwerkvoorschrift.

Bijlage 5.

Artikel 6.x.x2 Nazorg na afloop van saneren van de bodem

1. De eigenaar, erfpachter of gebruiker van een locatie treft de noodzakelijke maatregelen gericht op het voor onbepaalde tijd in stand houden en onderhouden of vervangen van een afdeklaag.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing voor tijdelijke beschermingsmaatregelen die de bron van verontreiniging niet wegnemen maar de blootstellingsroute blokkeren als bedoeld in artikel 19.9c van de Omgevingswet.

Toelichting Bruidsschat artikelen 22.125 Toepassingsbereik en artikel 22.126 Nazorg na afloop van saneren van de bodem. Dit is artikel 6.x.x1 van de GOO regels.

Deze artikelen regelen dat de eigenaar, erfpachter of gebruiker van een locatie, waarvoor op grond van het Besluit activiteiten leefomgeving, het omgevingsplan, een omgevingsvergunning of een maatwerkvoorschrift (of voorheen onder het Besluit uniforme saneringen) een deklaag of isolatielaag is aangebracht alle maatregelen moet nemen om deze deklaag of isolatielaag in stand te houden, te onderhouden of te vervangen. Dit is een voortzetting van artikel 39e Wet bodembescherming.

Door een bedoelde of onbedoelde handeling kan het resultaat van deze bodemsanering ongedaan gemaakt worden, waardoor bij het dagelijkse gebruik van de locatie blootstelling en contactmogelijkheden met de verontreinigde bodem kunnen ontstaan. De maatregelen kunnen bestaan uit het herstellen van de afdeklaag als deze bijvoorbeeld door werkzaamheden op de locatie beschadigd is geraakt of een te geringe dikte heeft gekregen. Daarom geldt artikel 22.126 zowel voor eigenaar, erfpachter als gebruiker (zoals een huurder).

Ook onder de Omgevingswet is het gewenst dat leeflagen in stand worden gehouden of dat gebruiksbeperkingen in acht worden genomen. Als een bodemsanering is uitgevoerd door het aanbrengen van een afdeklaag (een leeflaag van schone grond of een duurzaam aaneengesloten verhardingslaag) om blootstelling te voorkomen, dan is het voor de bescherming van de gezondheid van belang dat die afdeklaag in stand blijft. Het gaat in dit artikel om een afdeklaag, die is aangebracht als onderdeel van een sanering zoals bedoeld in paragraaf 4.121 van het Besluit activiteiten leefomgeving, een omgevingsplan, een omgevingsvergunning of op basis van een maatwerkvoorschrift.

De regels voor saneren komen in verschillende instrumenten en besluiten terug. Het Besluit activiteiten leefomgeving regelt de milieubelastende activiteit saneren van de bodem waarbij saneren met een leeflaag/isolatielaag is toegestaan. Ook is het mogelijk dat gemeenten in hun omgevingsplan maatwerkregels stellen of een omgevingsvergunning verplicht stellen voor het saneren van de bodem.

Tweede lid

Tijdelijke beschermingsmaatregelen die zijn genomen als gevolg van een toevalsvondst moeten eveneens in stand worden gehouden. Het zijn maatregelen die de bron van verontreiniging niet wegnemen, maar de blootstellingsroute (blijven) blokkeren. Hiervoor geldt hetzelfde als bij het eerste lid. Deze regel is gelijkwaardig aan de tijdelijke beveiligingsmaatregelen bij zeer ernstige verontreiniging (artikel 37, vierde lid, van de Wet bodembescherming).

Hoofdstuk 7 - 12 – nvt voor bodem

Onderbouwing aanvulling op landelijke regels

Groen: aanvullende regels die voorkomen uit bestaand beleid
Rood: regels die nieuw zijn voor de gemeente Rheden.
(zie bijlage 3 voor een verklarende woordenlijst)

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Begripsbepalingen

In de wet is aangegeven dat een bodemgevoelige locatie in ieder geval een locatie is waarop een bodemgevoelig gebouw is toegelaten. In de toelichting op de wet is aangegeven dat de gemeente in het omgevingsplan andere locaties kan aanwijzen als bodemgevoelige locaties, zoals kinderspeelplaatsen of moestuinen/stadslandbouw.
In het artikel worden de volgende locaties als bodemgevoelig aangegeven:

- Kinderspeelplaats.
- Campings.
- Grote moestuin.

Bij al deze locaties is er een verhoogde kans op blootstelling van mensen aan verontreinigde grond. Het aanwijzen als bodemgevoelig locatie betekent dat bij een evenwichtige toedeling naar deze functies bodemonderzoek nodig is.
Volgens de nu geldende regels is bij vrijwel alle functiewijzigingen bodemonderzoek nodig.

Dit artikel zorgt er voor dat bij een nieuwe toedeling van een functie als camping, grote moestuin of kinderspeelplaats van te voren gekeken moet worden of de bodemkwaliteit daar wel geschikt voor is.

Hoofdstuk 4 Aanwijzingen in de fysieke leefomgeving

Artikel 4.6.x1 – Onderbouwing aanwijzing en geometrische begrenzing locaties uitgebreid bodemonderzoek.

In het omgevingsplan moet een kaart worden opgenomen waarop is aangegeven in welke gebieden een uitgebreid onderzoek moet worden verricht zoals bedoeld in artikel 5.2.x2a lid 1.
Deze kaart kan worden gegenereerd uit het gemeentelijk bodeminformatiesysteem. De kaart moet regelmatig (bijvoorbeeld) elk kwartaal worden geactualiseerd en toegevoegd aan het omgevingsplan.

Zonder deze kaart is artikel 5.2.x2a lid 1 niet bruikbaar.

Artikel 4.6.x1b – Onderbouwing aanwijzing en geometrische begrenzing locaties beperkt vooronderzoek.

In het omgevingsplan moet een kaart worden opgenomen waarop is aangegeven in welke gebieden een uitgebreid onderzoek moet worden verricht zoals bedoeld in artikel 5.2.x2b.
Deze kaart kan worden gegenereerd uit het gemeentelijk bodeminformatiesysteem. De kaart moet regelmatig (bijvoorbeeld) elk kwartaal worden geactualiseerd en toegevoegd aan het omgevingsplan.

Zonder deze kaart is artikel 5.2.x2b niet bruikbaar.

Artikel 4.6.x2 – Onderbouwing aanwijzing en geometrische begrenzing 'locaties afwijkende waarden' voor de toelaatbare kwaliteit van de bodem.

In het omgevingsplan moet een kaart worden opgenomen waarop is aangegeven in welke gebieden de afwijkende waarden voor de toelaatbare kwaliteit van toepassing zijn, zoals bedoeld in artikel 5.3.x2. Artikel 5.3.xb, lid 1 t/m 3a zijn van toepassing in de gehele gemeente. Artikel 5.3.xb, lid 3b is

van toepassing in de zones met functieklasse Wonen. Deze kaart komt uit de nota Bodembeheer.
Artikel 5.3.xb, lid 4 is van toepassing ter plaatse van grote moestuinen. Hiervan kan op basis van de huidige bestemmingsplannen een kaart worden opgesteld.
Deze kaarten veranderen in principe niet meer. Is dat wel het geval dan moeten zij worden aangepast in het omgevingsplan.

Zonder deze kaart is artikel 5.3.x2 lid 3b en lid 4 niet bruikbaar.

***Artikel 4.6.x3* – Onderbouwing aanwijzing en geometrische begrenzing 'locaties boven de interventiewaarde bodemkwaliteit'.**
In het omgevingsplan moet een kaart moet worden opgenomen waarop is aangegeven welke locaties boven de interventiewaarden verontreinigd zijn, zoals bedoeld in artikel 5.4.x1b lid 1b.
Deze kaart kan worden gegenereerd uit het gemeentelijk bodeminformatiesysteem. De kaart moet regelmatig (bijvoorbeeld) elk kwartaal worden geactualiseerd en toegevoegd aan het omgevingsplan.

Zonder deze kaart is artikel 5.4.x1b lid 1b niet bruikbaar.

Hoofdstuk 5 Activiteiten

Afdeling 5.2. Benutten van de fysieke leefomgeving

§ 5.2.x wijziging van gebruik waardoor een bodemgevoelige locatie ontstaat

***Artikel 5.2.x2.* Onderbouwing informatieplicht bij wijziging van gebruik waardoor een bodemgevoelige locatie ontstaat.**
Tekst uit de Aanvullingswet Bodem Omgevingswet: De gemeente heeft de taak om met het omgevingsplan te zorgen voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Bij het stellen van regels met het oog op deze evenwichtige toedeling van functies aan locaties worden alle belangen van de fysieke leefomgeving afgewogen. De bodem is een integraal onderdeel van de fysieke leefomgeving en het belang van het beheren en het beschermen van de bodem moet dan ook worden betrokken bij het stellen van regels in het omgevingsplan. De wijze waarop dergelijke afwegingen plaatsvinden is aan de gemeente overgelaten. Zo is de afwegingsruimte voor de gemeente zo ruim mogelijk gehouden.

Het artikelvoorstel schrijft voor dat bij een functiewijziging waardoor een bodemgevoelige locatie ontstaat een informatieplicht van toepassing is, en benoemt de bescheiden die moeten worden aangeleverd. Vergelijkbaar aan de voorwaarden die nu gelden bij een bestemmingsplanwijziging.
Deze voorgestelde voorschriften zijn alleen van toepassing als de functiewijziging een bodemgevoelige locatie mogelijk maakt. Bij andere functiewijzigingen is het artikel niet van toepassing.

Dit artikel is een invulling van de verplichting om bij een evenwichtige toedeling van, specifiek bodemgevoelige, locaties, het bodemaspect af te wegen en een gezonde leefomgeving mogelijk te maken.
Op dit moment is de werkwijze identiek, maar geldt die ook voor niet bodemgevoelige locaties.

Bijlage 6

Artikel 5.2.x2a en artikel 5.2.x2b (en artikel 5.3.x3a en artikel 5.3.x3b, artikel 5.3.x5a en artikel 5.3.x5b, Artikel 5.4.x2a en artikel 5.4.x2b). Onderbouwing bodemonderzoek op locatie beperkt vooronderzoek; en bodemonderzoek op locatie uitgebreid bodemonderzoek.

Tekst uit de Aanvullingswet Bodem Omgevingswet: Om te bepalen of op een bepaalde locatie sprake is van een bodemverontreiniging die risico's oplevert, is bodeminformatie nodig. Op basis van de onderzoeken uit het verleden is goed bekend waar er mogelijk sprake is van bodemverontreinigingen. Een gemeente kan aangeven waar de kans op een nog niet ontdekte bodemverontreiniging dusdanig groot is dat het gerechtvaardigd is dat de gemeente een initiatiefnemer verplicht een bodemonderzoek te doen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij een gevoelig gebruik in diffuus verontreinigde gebieden (historische binnensteden) of, op locaties waar in het verleden bodembedreigende activiteiten zijn uitgevoerd. Het is dus niet meer nodig om voor iedere bouwactiviteit eerst een (kostbaar) bodemonderzoek te doen. Door deze meer gerichte benadering is de verwachting dat het aantal onderzoeken kan worden beperkt. Beperking van de onderzoekslasten past binnen de verbeterdoelen van de stelselherziening van het omgevingsrecht.

Aangezien uit onze bodemgegevens kan worden afgeleid waar wel en waar geen bodemverontreiniging kan worden verwacht, wordt van de mogelijkheid gebruik gemaakt om een Aandachtsgebied beperkt vooronderzoek en een Aandachtsgebied uitgebreid bodemonderzoek aan te wijzen.

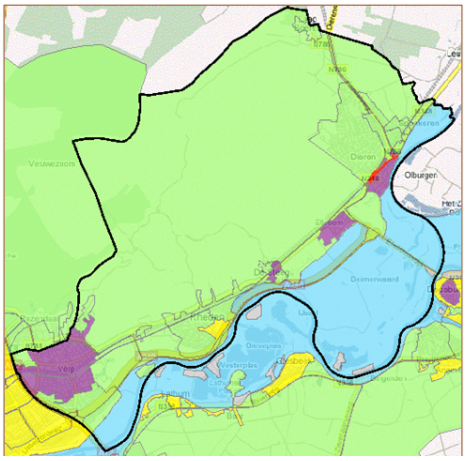

Binnen het Aandachtgebied uitgebreid bodemonderzoek is wel altijd bodemonderzoek nodig. Er staat 'uitgebreid' omdat zowel een Vooronderzoek- als een Verkennend onderzoek nodig zal zijn. Het gaat hierbij om de paarse gebieden. Deze gebieden zijn per definitie verdacht van de aanwezigheid van bodemverontreiniging. Uitgebreid bodemonderzoek is dus altijd nodig. Dit is nu ook het geval.

Binnen het Aandachtsgebied beperkt vooronderzoek is geen bodemonderzoek meer nodig. (Dat is nu wel het geval)
Er staat 'beperkt' omdat de aanvrager wel een simpel vragenlijstje moet invullen om na te gaan of er in het verleden misschien iets op het terrein is gebeurd waardoor bodemverontreiniging kan zijn ontstaan. Bijvoorbeeld brand.
Het Aandachtgebied beperkt vooronderzoek bevat de gehele gemeente m.u.v. de paarse gebieden. Op locatieniveau zijn er ook uitzonderingen. Locaties die verdacht zijn van de aanwezigheid van bodemverontreiniging tgv bedrijfsactiviteiten uit het verleden of waar uit eerder uitgevoerd bodemonderzoek bekend is dat er sprake is van bodemverontreiniging zijn uitgesloten.

Deze regel wijkt af van de landelijke bruidsschatregel die voorschrijft dat bodemonderzoek nodig is. We maken gebruik van de mogelijkheid om gebieden aan te wijzen waar altijd volledig bodemonderzoek nodig (vooronderzoek en verkennend onderzoek) is en gebieden waar slechts een beperkt vooronderzoek nodig is.
Dit is nieuw voor de gemeente Rheden. Op dit moment moet altijd een volledig bodemonderzoek worden uitgevoerd (dus vooronderzoek en verkennend onderzoek).

Artikel. 5.2.x4. Onderbouwing aanvulling in gebruik nemen bodemgevoelige locatie als toelaatbare bodemkwaliteit wordt overschreden.

Conform het Besluit Activiteiten Leefomgeving moet de initiatiefnemer binnen 4 weken na afronding van de sanering het bevoegd gezag informeren over de wijze waarom de sanering is uitgevoerd. Daarna kan bevoegd gezag de sanering controleren en eventueel handhavend optreden.

Ter bescherming van de gezondheid van de gebruikers is het ongewenst dat het perceel al in gebruik genomen wordt voordat duidelijk is of de sanering correct is uitgevoerd. En hoewel dit natuurlijk de eigen verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer is, is het ook in zijn/haar belang om zo spoedig mogelijk duidelijk te hebben dat zijn sanering goed is uitgevoerd en dat de gemeente niet later nog eens langskomt om te zeggen dat hij e.e.a. moet aanpassen of in het ergste geval moet afbreken. Om die redenen is het bruidsschatsartikel m.b.t. de ingebruikname toegevoegd dat bevoegd gezag moet instemmen met de uitgevoerde sanering voordat het daadwerkelijk in gebruik kan worden genomen.

Deze uitbreiding van de regel is ter bescherming van de toekomstige gebruiker en wordt op dit moment ook op deze wijze uitgevoerd.

Afdeling 5.3. Bouwactiviteiten, aanlegactiviteiten, sloopactiviteiten

§ 5.3.1 Bouwen

***Artikel 5.3.x2 lid 3b* en *artikel 5.3.x2 lid 4.* Onderbouwing aanvulling waarde toelaatbare kwaliteit; en specifieke beoordelingsregels.**

Tekst uit de Aanvullingswet Bodem Omgevingswet: Gemeenten zijn verplicht in het omgevingsplan de waarde vast te stellen waarboven er bij de realisatie van gebouwen op bodemgevoelige locaties maatregelen moeten worden genomen. De blootstelling en daarop gebaseerde waarden voor de toelaatbare kwaliteit moeten per gebied en/of gebruiksfunctie worden berekend. Desgewenst kan de toelaatbare bodemkwaliteit worden gebaseerd op de gevoeligste functie binnen het gebied. Met de instructieregel waarborgt het Rijk dat de gemeente in het omgevingsplan regels stelt die voorkomen dat er onaanvaardbare gezondheidsrisico's ontstaan bij het toelaten van een bodemgevoelige locatie. De toelaatbare kwaliteit van de bodem is een voorwaarde voor bouwen op verontreinigde bodem en is dus geen omgevingswaarde.

Indien uit een bodemonderzoek blijkt dat deze waarde (de toelaatbare kwaliteit) bij één of meerdere stoffen uit het standaard analyse pakket wordt overschreden (in een hoeveelheid grond > 25 m^3) is het verboden het bouwwerk op te richten, de toewijzing uit te voeren of in de grond te graven, deze op te slaan of toe te passen. Onder de huidige regelgeving heette dit de Interventiewaarde. In de bruidsschat heeft het Rijk geregeld dat hiervoor voorlopig ook de Interventiewaarde kan worden gebruikt. Gemeenten mogen hier van af wijken.

In het collegebesluit (maart 2020) over 'lood in de bodem' is besloten in de gebieden waar sprake is van relatief hoge loodgehalten en die de functie Wonen hebben (paarse gebieden op kaartje bladzijde 3) gestreefd wordt naar een verbetering van de bodemkwaliteit m.b.t. lood. Daaruit volgde het uitganspunt dat ook kleine verontreiniging boven de interventiewaarde met lood gesaneerd moesten worden. Deze regel is nu weer toegevoegd: art.5.3.x2 lid 3b. Wel is er vervolgens in art. 5.3.x4 lid c geregeld dat een dergelijke kleine sanering niet aan de saneringsvoorwaarden hoeft te voldoen die voor andere saneringen gelden.

Het was in 2020 niet mogelijk om per functie een saneringsnorm vast te stellen. Om die reden is er destijds geen aparte (strengere)saneringsnorm opgesteld voor grote moestuinen (> 200 m^2) ondanks het dringende advies van de GGD'en en de wens om dit advies over te nemen. Onder de Omgevingswet bestaat nu de mogelijkheid om dit wel te doen. Vandaar art. 5.3.x2 lid 4.

Voor alle overige stoffen en voor alle gebieden en gebruiksfuncties zal de Interventiewaarden worden gebruikt als Waarde Toelaatbare kwaliteit.

Deze aanvullingen op de regel zijn het gevolg van bestaand gemeentelijk beleid m.b.t. lood. Art. 5.3.x 2.lid 3b en art 5.3.x5 zijn overeenkomstig het bestaand beleid. Art.5.3.x2. Lid 4 is nieuw, maar eigenlijk alleen omdat dit juridisch eerder niet mogelijk was. De wens bestond al wel bij het college.

Artikel 5.3.x3 lid 2 (en artikel 5.3.x5, artikel 5.4.x1, artikel 5.4.x10, artikel 5.4.x19). Onderbouwing aanvulling aanvraag vereisten omgevingsvergunning bouwen van een bodemgevoelig gebouw; en melding bouwen bodemgevoelig vergunningsvrij bouwwerk; graven in de bodem; saneren van de bodem.

Volgens de Omgevingswet moet het bodemonderzoek in -pdf vorm worden ingeleverd.
Hieraan is toegevoegd dat het onderzoek tevens in -xml vorm moet worden ingeleverd. (XML staat voor 'Extensible Markup Language', een opmaaktaal waarmee gegevens (teksten) gecodeerd kunnen worden.) Een -xml kan automatisch in ons bodeminformatiesysteem worden ingelezen. Dit heeft tot gevolg dat niet alle grondboringen op de kaart hoeven te worden ingetekend en niet alle lijsten met analyse gegevens handmatig moeten worden ingevoerd. Dit bespaart werk en voorkomt fouten bij de invoer.
Alle onderzoeksgegevens zijn al in -xml vorm bij de adviesbureaus aanwezig. Het is dus geen enkele belemmering om die ook bij de aanvraag mee te sturen.

Deze aanvulling op de regel is op zich nieuw, maar is voor de aanvrager geen verzwaring of verlichting m.b.t. de bruidsschatregel dan wel de huidige manier van werken.

Artikel 5.3.x3a, lid 1 en artikel 5.3.x3b.Onderbouwing bodemonderzoek op locatie beperkt vooronderzoek; en bodemonderzoek op locatie uitgebreid onderzoek.

Zie onderbouwing art 5.2.x2a en art. 5.2.x2b.

Artikel 5.3.x4 lid1c en lid 2. Onderbouwing specifieke beoordelingsregels: maatregelen bij overschrijding waarde toelaatbare kwaliteit.

Artikel 5.3.x2 regelt dat bouwen van een bodemgevoelig gebouw ook bij kleine verontreinigingen (<25m3) met asbest en lood in (boven)grond niet is toegestaan. Als daarbij de algemene regels worden gevolgd zou dit betekenen dat de sanering volgens paragraaf 4.121 BAL moet worden uitgevoerd. Dit vinden we een te grote inspanning bij een dergelijke kleine verontreiniging. In plaats daarvan kan men kiezen voor een wat simpeler saneringsaanpak. In lid 1c wordt voorgesteld om dit te regelen door paragraaf 4.121 BAL niet van toepassing te verklaren op kleine verontreinigingen. De kleine sanering valt dan ook niet onder de milieubelastende activiteit Saneren. Vanzelfsprekend valt de aanpak van de kleine verontreiniging wel onder art 5.4.x1b Graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarden bodemkwaliteit en een bodemvolume van ten hoogste 25 m^3.
In het beleidsdeel van de Nota Bodembeheer was al geregeld dat kleine saneringen op een eenvoudiger wijze konden worden uitgevoerd. Aangezien het beleidsdeel van de Nota Bodembeheer niet automatisch over gaat naar het tijdelijk deel van het omgevingsplan, moet dit artikel dus nu opgenomen worden.

Lid 2 maakt het mogelijk om als bevoegd gezag aanvullende voorwaarden te stellen. Als de kwaliteit niet geschikt is kan het bevoegd gezag er voor kiezen om maatwerkregels te stellen. Dit artikel is speciaal bedoeld voor stoffen waarvoor geen Interventiewaarde is opgesteld, zoals PFAS of andere nieuwe stoffen.
Dit artikel is momenteel opgenomen in de gemeentelijke bouwverordening en zal nu een plaats in het omgevingsplan moeten krijgen.

Dit artikel maakt het saneren van kleine verontreinigingen eenvoudiger. Dit artikel regelt verder dat in bijzondere situaties maatwerkregels kunnen worden gesteld indien de Interventiewaarde niet wordt overschreden, maar er wel sprake is van gezondheidsrisico. Beiden zijn bestaand beleid.

Artikel 5.3.x5, lid 3. Melding bouwen bodemgevoelig vergunningsvrij gebouw.
Zie Onderbouwing Artikel 5.3.x3 lid 2.

Artikel 5.3.x5a, lid 1 en artikel 5.3.x5b. Onderbouwing bodemonderzoek op locatie beperkt vooronderzoek; en bodemonderzoek op locatie uitgebreid onderzoek.
Zie onderbouwing art 5.2.x2a en art. 5.2.x2b.

Artikel 5.3.x6. in gebruik nemen bodemgevoelig gebouw.
Zie onderbouwing artikel 5.2.x4.

Afdeling 5.4. Milieubelastende activiteiten

§ 5.4.x1a Graven in bodem met een kwaliteit onder of gelijk aan de interventiewaarde bodemkwaliteit en een bodemvolume van meer dan 25 m3

Artikel 5.4.x1, lid 2. Gegevens en bescheiden.
Zie: Onderbouwing Artikel 5.3.x3 lid 2.

Artikel 5.4.x2a, lid 1 en artikel 5.4.x2b. Voorafgaand bodemonderzoek op een locatie beperkt vooronderzoek en een locatie uitgebreid bodemonderzoek.
Zie onderbouwing art 5.2.x2a en art. 5.2.x2b.

§ 5.4.x1b. Graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit en een bodemvolume van ten hoogste 25 m3

Artikel 5.4.x3, lid 1 onder b. Onderbouwing aanvulling Toepassingsbereik.
Dit artikel regelt dat ook bij kleine graafwerkzaamheden in grond een melding moet worden gedaan. Dit is onder de huidige regelgeving ook het geval. Echter aangezien onder de huidige regelgeving de provincie bevoegd gezag is, geld die verplichting alleen voor locaties waarvoor de provincie bevoegd gezag is: dus die locaties waar zij op basis van de Wet bodembescherming een beschikking ‘ernstige verontreiniging’ hebben genomen. Met de komst van de Omgevingswet is deze rol overgedragen aan de gemeenten. Dit maakt het mogelijk om niet langer alleen de beschikte verontreinigingen boven de Interventiewaarden aan te wijzen, maar alle locaties met een verontreiniging boven de interventiewaarden.
Er is geen extra onderzoek o.i.d. nodig, alleen een melding.
Door de melding kan toezicht gehouden worden op de voorgenomen werkzaamheden in de verontreinigde grond. Daarbij kan aandacht gegeven worden aan veiligheid, het voorkomen van mengen van grond van verschillende kwaliteit en wordt ook overzicht gehouden van eventueel af te voeren verontreinigde grond.
Deze aanvulling zorgt er voor dat iedereen die gaat graven in grond die verontreinigd is boven de Interventieaarden aan de zelfde regels moet voldoen ongeacht of de locatie eerder onder het bevoegd gezag van de provincie of gemeente viel.

Artikel 5.4.x5 (en artikel 5.4.x9)Onderbouwing aanvulling Informeren toezichthouder.
Bij alle graafwerkzaamheden in verontreinigde grond boven de Interventiewaarden is een melding (tenminste een week van te voren) verplicht. Er is daarbij een uitzondering gemaakt voor spoedreparaties (BAL artkel 3.1225). Bij een spoedreparatie is het immers niet mogelijk om een week van te voren een melding te doen.

De nieuwe regel schrijft voor dat er wel even een mailtje of een telefoontje naar de ODRA moet worden gedaan. De toezichthouder van de ODRA kan dan bepalen of hij het nodig vindt even langs te gaan of niet.

Deze aanvulling biedt de ODRA de mogelijkheid om toezicht te houden.

***Artikel 5.4.x7* Onderbouwing gescheiden houden van grond.**
Bij het meer dan 25 m³ graven boven de Interventiewaarde verontreinigde grond gelden er een aantal wettelijke regels (Besluit Activiteiten Leefomgevings) waaronder het gescheiden houden van bodemlagen van verschillende kwaliteit zodat deze niet vermengd raken. Ook moeten de graafwerkzaamheden onder milieukundige begeleiding worden uitgevoerd.
Bij kleinschalig graven (dus minder dan 25 m³) in boven de Interventiewaarde verontreinigde grond is milieukundige begeleiding niet verplicht. Het is bij een kleine ontgraving ook van belang om de bodemlagen van verschillende kwaliteit gescheiden te houden. Om die reden is dit artikel opgenomen.

Dit is een aanvulling op de standaard regels. Ook bij kleinschalig graven is het wenselijk om te voorkomen dat grond van verschillende kwaliteit wordt vermengd.

§ 5.4.x1c Graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit en een bodemvolume van meer dan 25 m3

***Artikel 5.4.x9* onderbouwing informeren toezichthouder**
Zie onderbouwing artikel 5.4.x5.

***Artikel 5.4.x10.* Voorafgaand bodemonderzoek.**
Zie onderbouwing Artikel 5.3.x3 lid 2.

***Artikel 5.4.x11* onderbouwing tijdelijk uitnemen van grond.**
In dit artikel is geregeld dat na tijdelijke uitname, grond met een verontreiniging boven de Interventiewaarde met asbest en/of mobiele verontreiniging niet mag worden teruggeplaatst.
Voor mobiele verontreiniging is dit momenteel ook al geregeld in de Wet bodembescherming.
Het verbod op terugplaatsen van grond met asbest boven de interventiewaarde is momenteel binnen verschillende gemeenten binnen de MRA van toepassing. In Rheden is dat momenteel alleen het geval bij gemeentelijke opdrachtverstrekking.
In de praktijk komt in onze gemeente zelden een mobiele verontreiniging voor. Asbest wordt wel met enige regelmaat aangetroffen en vrijwel altijd wordt deze direct verwijderd. De regel wordt dan ook niet gezien als een verzwaring.

Met deze nieuwe regel wordt de bestaande regel m.b.t. mobiele verontreiniging voortgezet en wordt er m.b.t. het terugplaatsen van asbest de Rhedense regel strenger. Maar deze wordt dan wel gelijk aan het regionale/Gelderse beleid.

§ 5.4.x2a Toepassen van bouwstoffen

Artikel 5.4.x12. meldplicht toepassen AVI/AEC bodemassen, immobilisaten, metaalslakken enz.
In het originele artikel worden AEC bodemassen en metaalslakken, niet met name genoemd. Om later discussies te voorkomen zijn deze daarom expliciet opgenomen in de opsomming.

De toevoeging van metaalslakken en AEC bodemas is een verduidelijking.

§ 5.4.x2b Toepassen van grond en baggerspecie

Artikel 6.4.x14. bodemvreemd materiaal.

In het BAL (artikel 4.1271) is de bovengrens aangegeven van de hoeveelheid steenachtig materiaal, hout (beiden 20 gewichtsprocent) en ander bodemvreemd materiaal (sporadisch) in de bodem mag zitten.
Sinds 2011 staat er in het beleidsdeel van de Nota bodembeheer dat in de woongebieden en het buitengebied maximaal sprake mag zijn van 5 gewichtsprocent steenachtig materiaal of hout. Dit komt ook overeen met de praktijksituatie.
Aangezien de beleidszaken uit die nota niet automatisch mee gaan naar het tijdelijke deel van het omgevingsplan, maar moeten deze expliciet worden overgenomen.
In het artikel wordt voorgesteld om voor de industriegebieden uit te gaan van 10 gewichtsprocenten steenachtig materiaal of hout. Dit is nieuw voor Rheden, maar zorgt voor gelijke regels in de regio/ provincie. In de praktijk ligt het gehalte steenachtig materiaal en hout in de bodem in de industriegebieden ook ver onder de 5 gewichtsprocenten.

Dit is deels een voortzetting van het bestaand beleid en deels een gelijktrekking met de regio.

§ 5.4.x3 Saneren van de bodem

Artikel 5.4.x19. Melding: gegevens en bescheiden.

Zie onderbouwing. Artikel 5.3.x3 lid 2.

Artikel 5.4.x20. Saneringsaanpak: aanbrengen duurzaam aaneengesloten verhardingslaag.

Er zijn verschillende manieren om te saneren. Je kan de verontreiniging ontgraven, maar afdekken van de verontreiniging met een duurzaam aaneengesloten verhardingslaag is ook een mogelijkheid. In dit artikel wordt aangegeven dat ook een waterdoorlatende verharding wordt gezien als een duurzaam aaneengesloten verhardingslaag, mits de verontreiniging niet mobiel of vluchtig is. Doormiddel van een waterdoorlatende verharding wordt ook het contact met de verontreiniging voorkomen, terwijl het infiltreren van hemelwater mogelijk blijft. En dat is van belang bij het klimaatbestendig maken van met name de bebouwde omgeving. Omdat een vluchtige verontreiniging zou kunnen uitdampen bij waterdoorlatende verharding en mobiele verontreiniging zich zou kunnen gaan verspreiden door het inzijgende hemelwater, zijn bij deze verontreinigingen een waterdoorlatende afdeklaag niet toegestaan.

Een waterdoorlatende verhardingslaag kan is sommige situaties prima dienstdoen als saneringsvariant. Terwijl hemelwater dan ook nog de bodem in kan zakken.

Artikel 5.4.x21. saneringsaanpak: aanbrengen laag grond of baggerspecie.

Er zijn verschillende manieren om te saneren. Je kan de verontreiniging ontgraven, maar het aanbrengen van een leeflaag is ook een mogelijkheid. Een leeflaag is standaard minimaal 1 meter dik. In dit artikel wordt aangegeven dat de leeflaag ter plaatse van de Industriezones niet perse 1 meter dik hoeft te zijn, maar dat met 50 cm kan worden volstaan.
Dit is geen bestaand beleid voor Rheden, maar wordt via het GOO voorgesteld om binnen de regio/provincie dezelfde regels voor te schrijven.
In onze gemeente is er zelden sprake van bodemverontreiniging bij industrieterreinen. En als er al gesaneerd moet worden, dan wordt er veelal gekozen voor een boven afdekking.

Deze regel zorg voor een gelijk speelveld binnen de regio/provincie. Ze is van weinig invloed in de gemeente Rheden.

Bijlage 6

Artikel 5.4.x23 met tabel 5.4.x24. terugsaneerwaarde.

De terugsaneerwaarde is de waarde waar de locatie na sanering aan moet voldoen. Ten tijde van de allereerste bodemwetgeving (1981) was het uitgangspunt dat als er gesaneerd werd de grond daarna schoon moest zijn. Dit uitganspunt is inmiddels verlaten. Momenteel worden er drie soorten terugsaneerwaarden gehanteerd. Afhankelijk van de ouderdom van de verontreiniging en van de wet op basis waarvan gesaneerd wordt.

a) Bij een sanering van een nieuwe verontreiniging (ontstaan op of na 1 januari 1987) moet alle verontreiniging worden weggehaald (dus schoon).
b) Bij een sanering van een bestaande verontreiniging (ontstaan voor 1 januari 1987) die op basis van de Wet bodembescherming wordt uitgevoerd moet zoveel gesaneerd worden dat de grond voldoen aan de waarden behorend bij de bodemfunctie: Landbouw/natuur, Wonen of Industrie.
c) Bij een sanering van een bestaande verontreiniging (ontstaan voor 1 januari 1987) op basis van de overige regelgeving wordt de terugsaneerwaarden bepaald door een combinatie tussen de bodemfunctie en de vastgestelde bodemkwaliteit van de zone waarin de locatie is ingedeeld. Daarbij geldt de strengste waarde. Dit is dezelfde manier waaraan van elders aangevoerde grond op basis van het Besluit Bodemkwaliteit nu en in de toekomst moet worden getoetst.

Aangezien de Wet bodembescherming vervalt stelt dit artikel dat de terugsaneerwaarde voor alle bestaande verontreinigingen gebeurd op basis van een combinatie tussen de bodemfunctie en de vastgestelde kwaliteit. De terugsaneerwaarde voor nieuwe verontreinigingen veranderd niet; die is wettelijk vastgelegd.
Hiermee wordt bij bestaande saneringen en bij de toetsing van toe te passen grond met 1 maat gemeten.

Er is een uitzondering voor lood. De GGD'en vinden dat gestreefd moet worden naar helemaal geen lood in de bodem. Zij geven dus geen advies voor een terugsaneerwaarde. Ze heeft wel een norm voor lood opgesteld waarbij wat betreft gezondheid sprake is vaneen 'voldoende kwaliteit' (waarbij minder dan 1 IQ -punt verlies zou optreden). De lagere norm geldt alleen voor grote moestuinen, voor wonen met tuin en kinderspeelplaatsen.
Dit artikel neemt deze waarden op als terugsaneerwaarden voor lood.

De terugsaneerwaarde wordt gelijk aan de kwaliteit die van elders aangevoerde grond mag hebben. Dit was al het geval bij saneringen waarvoor de gemeente bevoegd gezag was, maar dat was niet het geval voor de saneringen die op basis van de Wet bodembescherming werden uitgevoerd.
Voor lood wordt een strengere terugsaneerwaarde voorgesteld op advies van de GGD'en. Hiermee wordt voldaan

gemeente Rheden

B en W-voorstel

Portefeuillehouder
R. ter Hoeven

Begrotingsprogramma
1. Economische Ontwikkeling

8 Eerlijk werk en economische groei

17 Partnerschappen om doelstellingen te bereiken

b en w-vergadering
10-10-2023

agendapunt

bijlage(n)
1

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Reglement draagvlakmeting BIZ Centrum Rheden 2024-2028.

INHOUD VOORSTEL
Vaststellen reglement draagvlakmeting BIZ Centrum Rheden.

1 Wat is de aanleiding?

Op 13 mei 2023 heeft het college van b&w ingestemd met het opstarten van de formele procedure om te komen tot een nieuwe bedrijveninvestering zone (hierna te noemen: BIZ) voor het winkelgebied in Rheden. Op 4 juli 2023 heeft het college van B&W de nieuwe uitvoeringsovereenkomst tussen de gemeente Rheden en de BIZ vereniging centrum Rheden vastgesteld. Deze uitvoeringsovereenkomst is op 31 augustus 2023 ondertekent.
Op 31 oktober 2023 zal de gemeenteraad de raadsvergadering een besluit nemen over de Verordening BI-zone Centrum Rheden 2024-2028. Een besluit van de Raad wordt genomen onder opschortende voorwaarde. De wet bepaalt dat na vaststelling van de verordening en vóór het van kracht worden van de verordening een draagvlakmeting moet worden uitgevoerd.
De gemeente Rheden waarborgt de vertrouwelijkheid van de stemming. Daarom wordt ervoor gekozen om een reglement vast te stellen dat zorgt voor een objectieve en transparante draagvlakmeting. Het voorstel hiervoor is bijgevoegd als bijlage 1.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Wet op bedrijveninvesteringszones (Wet BIZ)
- De Wet op de bedrijveninvesteringszones (BI-zones)
- Verordening BI-zone Centrum Rheden 2019 (januari 2019).
- Het coalitieakkoord voor de periode 2022-2026 'Groener, socialer, dichterbij' (mei 2022).
- Economische visie 'Economische Bloei' (november 2022)
- Detailhandelsstructuurvisie Dieren, Rheden en Velp " *Kiezen voor eigen kwaliteit*" (januari 2017).

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

Global goal 8
Een BIZ kan bijdragen aan een aantrekkelijke werk en leefomgeving. Door samen te werken kan er meer bereikt worden. Een BIZ kan bijdragen tot meer levendigheid in het centrumgebied van Rheden. Daarnaast zorgt het voor o.a. meer evenementen in het gebied. Dit alles maakt dat een BIZ een positieve bijdrage heeft op de economische ontwikkeling van het winkelgebied in Rheden.

Global Goal 17
Een BIZ kan bijdragen aan een betere samenwerking met bijvoorbeeld de lokale overheid en het onderwijs. De BIZ vereniging vormt een partner voor de overheid en onderwijs als het gaat om

bijvoorbeeld het realiseren van (maatschappelijke) doelen. Ook de onderlinge samenwerking tussen ondernemers kan door de BIZ versterkt worden.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
De volgende werkzaamheden dienen uitgevoerd te worden:

1. Bekendmaking inwerkingtreding reglement d.m.v. de elektronische publicatie en de regiobode.
2. Vereniging BIZ Centrum Rheden kennis laten nemen van het vastgestelde draagvlakreglement.

5 Wat gaat het kosten?
N.v.t.

6 Wat zijn de risico's?
N.v.t.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Vanuit het bestuur van vereniging BIZ Centrum Rheden is er draagvlak.
Het bestuur van de vereniging is van mening dat de BIZ veel voordelen heeft opgeleverd.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Bijdrageplichtigen zullen een stembiljet ontvangen.
Daarnaast zal met behulp van internet en de Regiobode aandacht worden gegeven aan de draagvlakmeting.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
N.v.t.

De Steeg,

Reglement Draagvlakmeting BIZ Centrum Rheden 2024-2028

Het college van burgemeester en wethouders van Rheden;
gelet op titel 4.2 van de Algemene wet bestuursrecht;

b e s l u i t :

vast te stellen de `**Reglement draagvlakmeting BIZ Centrum Rheden 2024-2028'.**

Artikel 1 Organisatie draagvlakmeting

Het college van B&W van de Gemeente Rheden draagt de organisatie van de draagvlakmeting in de zin van artikel 4 **Wet op de bedrijveninvesteringszones** op aan de teammanager omgevingskwaliteit, van de afdeling leefomgeving van de Gemeente Rheden.

Artikel 2 Bijdrageplichtigen en stemgerechtigden

1. Ieder bij de gemeente bekende bijdrageplichtige in de betreffende BI-Zone wordt in de gelegenheid gesteld zich schriftelijk voor of tegen de inwerkingtreding van de verordening uit te spreken.
2. Als bijdrageplichtigen worden aangemerkt degenen die na inwerkingtreding van de verordening daadwerkelijk een bijdrage verschuldigd zijn.
3. De gegevens zoals bekend in de WOZ-administratie zijn de basis.
4. Ondernemers die geen stembiljet hebben ontvangen kunnen dat melden bij het team omgevingskwaliteit (beleidsveld economische ontwikkeling), van de Gemeente Rheden.

Artikel 3 Stembiljetten

1. Voor de peiling van de draagvlakmeting wordt gebruik gemaakt van genummerde stembiljetten.
2. Naast het stembiljet ontvangt u ook :
   - Een brochure met uitleg van de BI-Zone;
   - Een samenvatting van de activiteiten die de BIZ-vereniging gaat uitvoeren;
   - Eventueel een stemadvies van de initiatiefnemers ;
   - De periode waarbinnen het stembiljet uiterlijk moet zijn ontvangen bij de Gemeente;
   - Een retour enveloppe met antwoordnummer van de Gemeente.
3. De stembiljetten worden verstuurd per post.
4. Alleen met het originele door de gemeente verstrekte stembiljet kan een stem worden uitgebracht.
5. Per belastingobject kan maximaal één stem worden uitgebracht.

Artikel 4 Periode stemming en verlenging

1. De stemming heeft plaats in de periode tussen 6 november 2023 tot en met 8 december 2023
2. De gemeente verstrekt per 27 november 2023 een tussenstand van de draagvlakmeting op aanvraag van de initiatiefnemers.
3. De teammanager omgevingskwaliteit, van de Gemeente Rheden kan een verlenging van de draagvlakmeting verlenen tot uiterlijk 31 december 2023 indien het bestuur van de vereniging BIZ Centrum Rheden hierom uiterlijk 27 november 2023 verzoeken .

Artikel 5 Ongeldige stemmen

1. Stemmen die na 9 december 2023 ontvangen worden zijn ongeldig, tenzij een verlenging van de draagvlakmeting aan de orde is. In dat geval geldt dat stemmen die na 5 januari 2024 ontvangen worden ongeldig zijn.
2. Stemmen die blanco, onduidelijk of anderszins foutief zijn ingevuld zijn ongeldig.

Artikel 6 Telling stemmen

1. De stemmen worden geteld door twee medewerkers van team omgevingskwaliteit, van de Gemeente Rheden. Elke telling wordt tenminste eenmaal gecontroleerd. De tellingen vinden plaats onder leiding van de teammanager omgevingskwaliteit van de Gemeente Rheden.
2. De teammanager omgevingskwaliteit van de Gemeente Rheden stelt het resultaat van de draagvlakmeting vast.

Artikel 7 Uitslag draagvlakmeting

Van voldoende steun is sprake indien blijkt dat:
1. Ten minste de helft van de bijdrageplichtigen een stem voor of tegen inwerkingtreding heeft uitgebracht en
2. Ten minste tweederde van de uitgebrachte stemmen zich vóór inwerkingtreding heeft uitgesproken.
3. De uitslag wordt zo spoedig mogelijk na de sluitingsdatum vastgesteld. Uiterlijk binnen 1 maand na de genoemde sluitingsdatum genoemd in artikel 4 lid 1 en indien van toepassing artikel 4 lid 3 dient de uitslag vastgesteld te zijn.

Artikel 8 Bekendmaking resultaat draagvlakmeting

Het resultaat van de draagvlakmeting en eventueel de inwerkingtreding van de verordening wordt bekendgemaakt door publicatie op de gemeentelijke pagina's 'De Rhedenaar' van de Regiobode.

Artikel 9 Niet voorziene gevallen

De teammanager omgevingskwaliteit, van de Gemeente Rheden ruimte beslist over de betekenis van dit reglement en over de daar in niet voorziene gevallen.

Artikel 10 Inwerkingtreding, citeertitel en vervallen draagvlakreglement

1. Dit reglement treedt in werking op de eerste dag na die van de bekendmaking.
2. Dit reglement vervalt een maand na bekendmaking van de definitieve uitslag.
3. Dit reglement wordt aangehaald als: Reglement draagvlakmeting BIZ Centrum Rheden 2024-2028.

Vastgesteld bij besluit van burgemeester en wethouders van …..

Velp, …..

Burgemeester en wethouders voornoemd,

Carol van Eert

burgemeester.

Martin Rommers

secretaris.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder
P. Hofman

begrotingsprogramma
3 Gebiedsontwikkeling

draagt bij aan Global Goal(s)
11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering
10 oktober 2023

agendapunt

bijlage(n)
Voorontwerpbestemmingsplan Velp-Centrum

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Voorontwerp bestemmingsplan 'Velp-Centrum 2023'

INHOUD VOORSTEL
Het vrijgeven voor inspraak en vooroverleg van het voorontwerp bestemmingsplan 'Velp-Centrum 2023'

1 Wat is de aanleiding?

Gemeenten dienen ingevolge de Wet ruimtelijke ordening zorg te dragen voor actuele bestemmingsplannen. Het uitgangspunt voor de looptijd van een bestemmingsplan is tien jaar. Overschrijding van deze termijn wordt niet meer gesanctioneerd met het oog op de komst van de Omgevingswet. Niettemin is het gewenst om tot een geactualiseerd plan te komen. Dit heeft in zijn algemeenheid te maken met het gegeven dat het nu geldende plan op inhoud, op inzichten en qua systematiek verouderd is.

Na de inwerkingtreding van de Omgevingswet maken geldende bestemmingsplannen (tijdelijk) onderdeel uit van het omgevingsplan van rechtswege van de gemeente. Via het Digitaal Stelsel Omgevingswet zijn deze dan raadpleegbaar. Het (later vaststellen van een) actualiseringsplan voor het centrum van Velp maakt het omzetten naar een omgevingsplan minder complex.

Met de actualisatie wordt het mogelijk de planologisch-juridische regels af te stemmen op de huidige en toekomstige situatie, en deze te vervatten in een eigentijdse regeling.

Het centrumgebied van Velp valt grotendeels onder de werking van het bestemmingsplan 'Velp-Midden', dat is vastgesteld op 16 december 2008 en goedgekeurd door GS op 8 juli 2009. In het kader van de actualisaties van de bestemmingsplannen is afgesproken dat voor de centrumgebieden van Rheden en Velp een apart bestemmingsplan wordt opgesteld. Dit vanwege het specifieke thema (centrumvoorzieningen) van het gebied.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

Wet ruimtelijke ordening, Besluit ruimtelijke ordening, Omgevingsvisie provincie Gelderland, Omgevingsverordening provincie Gelderland, Detailhandelsstructuurvisie, Structuurvisie Velp.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

Met het in procedure brengen van het voorliggende ontwerpbestemmingsplan willen wij straks beschikken over een actueel bestemmingsplan voor het centrumgebied. Daarbij vindt implementatie plaats van de huidige situatie, inzichten en regelgeving.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

4.1 Algemeen kader

Het voorliggende bestemmingsplan richt zich vooral op het beheren van het centrumgebied binnen een eigentijds kader. De bestaande mogelijkheden zijn in het actualiseringsplan als uitgangspunt genomen,

rekening houdend met de feitelijke situatie en met de huidige wet- en regelgeving. Het voorziet niet in ingrijpende wijzigingen in de functionele en ruimtelijke structuur.

4.2 Overwegingen bestemmingsplan

Aan de totstandkoming van het voorliggende bestemmingsplan liggen een aantal uitgangspunten en keuzes ten grondslag. Deze worden hierna samengevat weergegeven.

Aanpassen aan actuele landelijke standaarden
Per 1 januari 2010 geldt de verplichting dat bestemmingsplannen volgens een landelijke digitale opzet (digitale standaarden) worden opgesteld. De Wet ruimtelijke ordening geeft voorts een aantal verplichtingen, die bij de totstandkoming van een bestemmingsplan gevolgd moeten worden. Het voorliggende plan is opgesteld conform deze vereisten. Bij het opstellen is aangesloten bij de Nota standaardplanmethodiek bestemmingsplannen dorpen Rheden, die in 2015 door de gemeenteraad is vastgesteld, mede in verband met de landelijke digitale standaarden.

Respecteren bestaande rechten
Uitgangspunt is dat bestaande rechten zo veel mogelijk worden gerespecteerd. Zoals aangegeven, zal het plan voorzien in een eigentijdse regeling. Met eigentijds wordt bedoeld conform de huidige wet- en regelgeving en conform de huidige inzichten. Voor zover al bestaande situaties niet rechtstreeks binnen de nieuwe planopzet passen, zijn deze voorzien van een specifieke regeling. Op deze (legale) situaties is dus niet het overgangsrecht, met al zijn beperkingen, van toepassing maar een toegesneden planregeling.
Concreet betekent dit:

- Specifiek (positief) regelen van sommige functies die niet passen binnen de algemene planregeling.
- Vangnetregeling voor bestaande (legale) afwijkingen in maten, percentages en afstanden. Dit om eventuele omissies en de daaruit voortvloeiende ongewenste juridisch consequenties te ondervangen, wordt voor maten, percentages en afstanden voorzien in een vangnetregeling.

Aansluiten bij gemeentelijk beleid
Detailhandelsstructuurvisie
De gemeenteraad heeft in 2017 de Detailhandelsstructuurvisie Dieren, Rheden en Velp "Kiezen voor eigen Kwaliteit", vastgesteld. Het plangebied is in de Detailhandelsstructuurvisie onderverdeeld in kernwinkelgebied en secundair winkelgebied. Behoud van het kernwinkelgebied staat centraal. Deze onderverdeling is ook in het voorontwerpbestemmingsplan terug te vinden. Terwijl in het grootste deel van het plangebied in het geldende bestemmingsplan de bestemming Voorzieningen is, is dit onderverdeeld in Centrum -1 (kernwinkelgebied), Centrum – 2 (secundair winkelgebied).
In deze bestemmingen is ruimte voor detailhandel, dienstverlening, daghoreca en, in beperkte mate, namelijk voor zover vermeld op een bijlage in de regels, maatschappelijke voorzieningen.
In het secundair winkelgebied is een binnenplanse afwijkingsmogelijkheid opgenomen om wonen op de begane grond mogelijk te maken. Deze afwijkingsmogelijkheid zit niet in de regels voor het kernwinkelgebied, dit ten behoeve van het behoud van de centrale functie als kernwinkelgebied.

Het verschil tussen Centrum - 1 en Centrum - 2 zit in de afwijkingsregels. In Centrum - 2 is een afwijkingsmogelijkheid opgenomen voor het toestaan van woningen op de begane grond. In het kernwinkelgebied (Centrum -1) wordt dat niet toegestaan – ten zij al legaal aanwezig. Daarnaast is in het kernwinkelgebied (Centrum - 1) de afwijkingsmogelijkheid voor een andere horecacategorie iets ruimer dan in het secundair winkelgebied (Centrum - 2). Bij het kernwinkelgebied moet worden getoetst of het passend is in de omgeving, terwijl in het secundair winkelgebied de ruimtelijke effecten vergelijkbaar moeten zijn met daghoreca. De beoogde regeling komt overeen met die voor het centrum van Rheden.

De Detailhandelsstructuurvisie is uiteraard ook het beleidskader als er initiatieven zijn die niet binnen het bestemmingsplan passen.

Structuurvisie Velp
De Detailhandelsstructuurvisie sluit aan op de structuurvisie (zie voorgaande).
De structuurvisie is, net als de Detailhandelsstructuurvisie, ook een beleidskader als er initiatieven zijn die niet binnen het bestemmingsplan passen.

Huisvesting arbeidsmigranten en bijzondere woonvormen
Op 28 september 2021 heeft de gemeenteraad het bestemmingsplan 'Parapluplan huisvesting arbeidsmigranten en bijzondere woonvormen' vastgesteld. Inmiddels wordt gewerkt aan een regionaal afwegingskader. Het onderhavige bestemmingsplan vervangt het paraplubestemmingsplan.
In het onderhavige bestemmingsplan is huisvesting van arbeidsmigranten niet toegestaan. Datzelfde geldt voor bijzondere woonvormen. In het onderhavige bestemmingsplan is geen binnenplanse afwijkingsmogelijkheid opgenomen, omdat deze vormen van ruimtegebruik in het centrumgebied in principe niet passend worden geacht. Een initiatief dat wordt ingediend, zal worden beoordeeld aan het beleid, mocht toch blijken dat het initiatief passend is, zal dan een buitenplanse procedure gevolgd moeten worden.

Vooroverleg met de instanties en inspraak met betrokkenen
Het voorontwerp bestemmingsplan zal voor vooroverleg worden aangeboden aan de diverse overheden en instanties, waaronder de provincie. Dit is wettelijk verplicht, in ieder geval als het voor die overheden en instanties relevant is.
Verder wordt gedurende 3 weken de mogelijkheid tot inspraak op het voorontwerp bestemmingsplan geboden. Dit zal inhouden dat het plan voor inspraak ter inzage wordt gelegd, en hierop reacties kunnen worden ingediend. Ook zal er een informatieavond worden georganiseerd. Het is wenselijk om een vorm van inspraak aan te bieden, zeker als het gaat om onderwerpen met enige impact of omvang. Bij de overige actualiseringsplannen is dit ook gebeurd. Vanwege de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari is de inspraakperiode 3 weken. Als het ontwerp ter inzage wordt gelegd, is er de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen.

5 Wat gaat het kosten?
De kosten zijn meegenomen in het beschikbare budget voor het actualiseren van de bestemmingsplannen.

6 Wat zijn de risico's?
Er worden op dit moment geen concrete risico's verwacht. Een bestemming kan na vaststelling altijd in beroep worden voorgelegd aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.
Na het vaststellen van het bestemmingsplan komt eventuele planschade voor rekening van de gemeente.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Het draagvlak zal blijken uit het traject van inspraak.
De resultaten zullen u te zijner tijd voor verdere besluitvorming worden voorgelegd.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De mogelijkheid van inspraak zal met een advertentie bekend worden gemaakt. Het voorontwerp zal worden toegezonden naar onder andere ondernemersverenigingen en Behoud Karakter Velp met een uitnodiging om hier zo nodig nog te overleggen. Daarnaast zullen alle eigenaren/bewoners die zich in het plangebied bevinden afzonderlijk worden aangeschreven om hen op het bestemmingsplan te attenderen.
Tijdens de termijn van inspraak wordt een inloopavond georganiseerd. Het voorontwerp bestemmingsplan zal beschikbaar zijn op internet.
Daarnaast wordt over de procedure gecommuniceerd via de gebruikelijke kanalen (internet, huis-aan-huisblad etc.).

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Nee.

De Steeg,

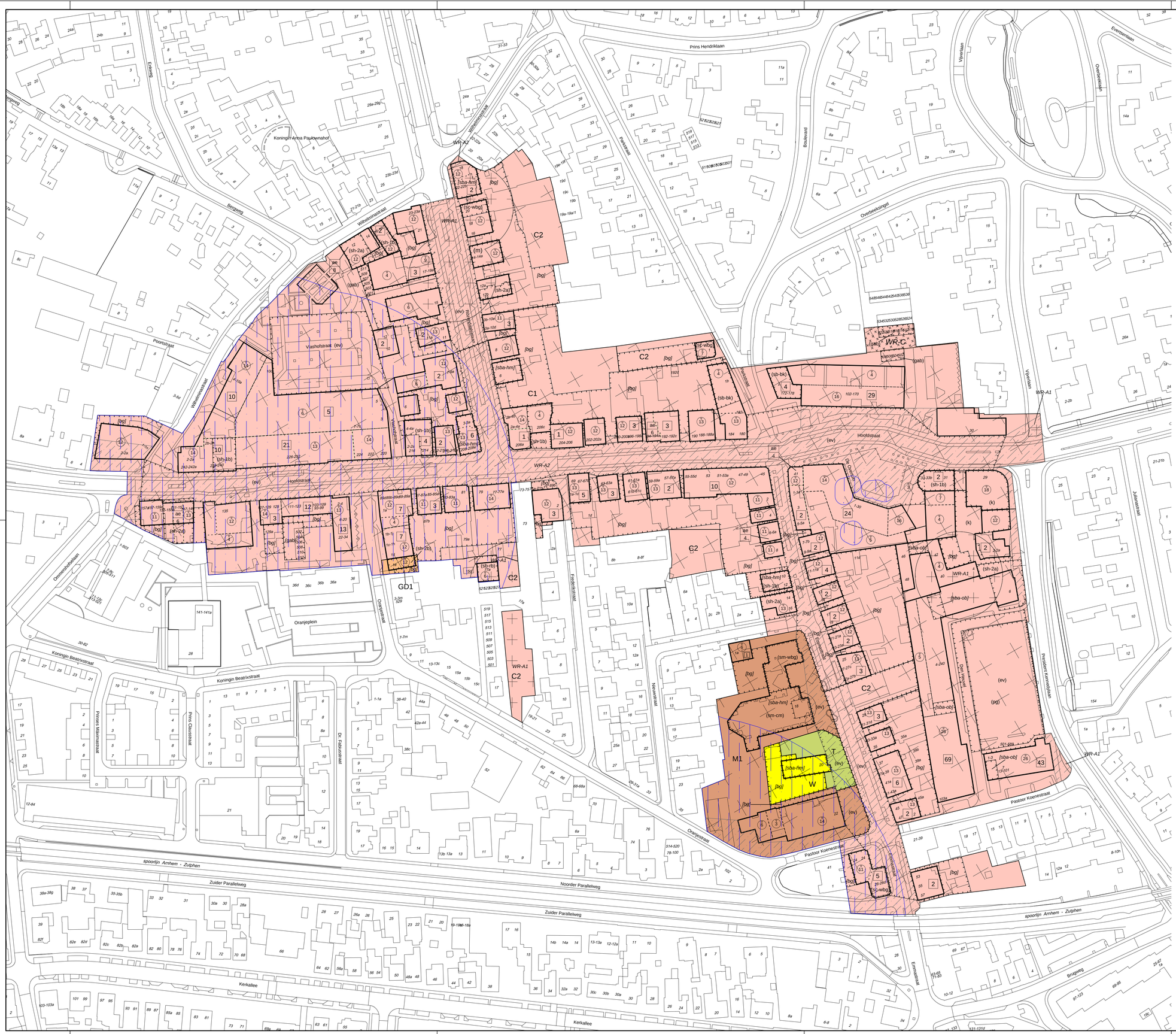

Aanduidingen

- Plangrens
- bestemmingsvlak
- bouwvlak
- ondergrond ontleend aan BGT

Enkelbestemmingen

- C1 — Centrum - 1
- C2 — Centrum - 2
- GD1 — Gemengd - 1
- M1 — Maatschappelijk - 1
- T — Tuin
- W — Wonen

Dubbelbestemmingen

- WR-A1 — Waarde - Archeologie 1
- WR-A2 — Waarde - Archeologie 2
- WR-C — Waarde - Cultuurhistorie

Gebiedsaanduidingen

- overige zone - stedenbouwkundig waardevol
- veiligheidszone - niet-gesprongen explosieven

Functieaanduidingen

- (ev) — evenemententerrein
- (gab) — garagebox
- (k) — kantoor
- (m) — maatschappelijk
- (pg) — parkeergarage
- (sb-bk) — specifieke vorm van bedrijf - bedrijven en kantoren
- (sb-rb) — specifieke vorm van bedrijf - reparatiebedrijf
- (sc-wbg) — specifieke vorm van centrum - wonen begane grond
- (sh-1b) — specifieke vorm van horeca - 1b
- (sh-2a) — specifieke vorm van horeca - 2a
- (sh-2b) — specifieke vorm van horeca - 2b
- (sm-cm) — specifieke vorm van maatschappelijk - cultureel medegebruik
- (sm-wbg) — specifieke vorm van maatschappelijk - wonen begane grond

Bouwaanduidingen

- [bg] — bijgebouwen
- [sba-hm] — specifieke bouwaanduiding - hoogtemaatvoering
- [sba-ob] — specifieke bouwaanduiding - overbouwing

Maatvoeringen

- 1 — maximum aantal bouwlagen
- ae 8 — maximum aantal kamers
- 3 — maximum aantal wooneenheden
- 6 — maximum bouwhoogte (m)

BESTEMMINGSPLAN VELP-CENTRUM 2017

VERBEELDING
IDENTIFICATIE NL.IMRO.0275.BPVC2017-VO001
schaal 1 : 1000 datum 11 - 10 - 2023

gemeente Rheden

Domein Ruimte
Hoofdstraat 3, 6994 AB De Steeg. Postbus 9110, 6994 ZJ De Steeg
Telefoon (026) 49 76 911. Telefax (026) 49 76 518. E-mail: gemeente@rheden.nl. Website: www.rheden.nl

Velp-Centrum 2023

Inhoudsopgave

Toelichting **5**

Hoofdstuk 1 Inleiding **6**
1.1 Leeswijzer 6
1.2 Algemeen 6
1.3 Aanleiding bestemmingsplan 7
1.4 Doelstelling 7
1.5 Aanpak 7
1.6 Ligging plangebied 8
1.7 Geldende bestemmingsplannen 9

Hoofdstuk 2 Beschrijving van het plangebied **11**
2.1 Ontstaansgeschiedenis en ontwikkeling 11
2.2 Cultuurhistorische waarden 12
2.3 Stedenbouwkundige karakteristiek 14
2.4 Ruimtelijke dragers 14
2.5 Bodemaspecten 15
2.6 Openbare ruimte 20
2.7 Wonen 22
2.8 Economische activiteiten 23
2.9 Voorzieningen 23
2.10 Nieuwe ontwikkelingen 23

Hoofdstuk 3 Beleidskaders **24**
3.1 Rijk 24
3.2 Provincie 24
3.3 Regio 25
3.4 Waterschap 26
3.5 Gemeente 26

Hoofdstuk 4 Beschrijving bestemmingsplan **35**
4.1 Systematiek 35
4.2 Toedeling bestemmingen 37

Hoofdstuk 5 Haalbaarheid en afweging **42**
5.1 Het rijksbelang 42
5.2 Het provinciale belang 42
5.3 Het waterschapsbelang 44
5.4 Onderzoek 44

Hoofdstuk 6 Juridische aspecten **56**
6.1 Algemeen 56
6.2 Procedure bestemmingsplan 56
6.3 Verbeelding en regels 56
6.4 Vergelijking met geldende bestemmingsplan 65
6.5 Reikwijdte bestemmingsplan 65
6.6 Handhaving 65

Hoofdstuk 7 Economische uitvoerbaarheid **66**

Hoofdstuk 8 Maatschappelijke uitvoerbaarheid **67**
8.1 Inspraak 67
8.2 Vooroverleg 67
8.3 Zienswijzen 67

Bijlagen bij de toelichting **69**
Bijlage 1 Monumentenlijst gemeente Rheden 2014 70

Regels **83**

Hoofdstuk 1 Inleidende regels **84**
Artikel 1 Begrippen 84
Artikel 2 Wijze van meten 92

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels **93**
Artikel 3 Centrum - 1 93
Artikel 4 Centrum - 2 97
Artikel 5 Gemengd - 1 101
Artikel 6 Maatschappelijk - 1 104
Artikel 7 Tuin 106
Artikel 8 Wonen 107
Artikel 9 Waarde - Archeologie 1 109
Artikel 10 Waarde - Archeologie 2 111
Artikel 11 Waarde - Cultuurhistorie 113

Hoofdstuk 3 Algemene regels **115**
Artikel 12 Anti-dubbeltelregel 115
Artikel 13 Algemene bouwregels 116
Artikel 14 Algemene gebruiksregels 117
Artikel 15 Algemene aanduidingsregels 119
Artikel 16 Algemene afwijkingsregels 121
Artikel 17 Algemene wijzigingsregels 122
Artikel 18 Algemene procedureregels 123

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels **124**
Artikel 19 Overgangsrecht 124
Artikel 20 Slotregel 125

Bijlagen **127**
Bijlage 1 Lijst gemengde activiteiten 128
Bijlage 2 Lijst bedrijfsactiviteiten centrumgebied 130
Bijlage 3 Lijst bedrijfsactiviteiten gemengd gebied 162
Bijlage 4 Lijst horeca-activiteiten 164
Bijlage 5 Lijst maatschappelijke voorzieningen 166
Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis 168
Bijlage 7 Parkeernormen 170

Toelichting

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Leeswijzer

De toelichting op een bestemmingsplan wordt binnen de gemeente volgens een vast stramien opgebouwd, en wel als volgt.

hoofdstuk	inhoud
1 Inleiding	Kort wordt ingegaan op de aanleiding en de besluitvorming die vooraf ging aan de start van de actualisering van de bestemmingsplannen voor de dorpen
2 Beschrijving van het plangebied	Hier wordt het plangebied aan de hand van diverse aspecten de huidige stand van zaken beschreven
3 Beleidskaders	Aangegeven wordt binnen welke beleidskaders en regels van het rijk, provincie, waterschap en de gemeente het bestemmingsplan is opgesteld
4 Beschrijving bestemmingsplan	Toegelicht wordt hoe is omgegaan met de geldende waarden en wanneer een bepaalde bestemming is gebruikt
5 Haalbaarheid en afweging	Hier vindt de toets plaats aan beleid en regelgeving
6 Juridische aspecten	Beschreven wordt de procedure die een bestemmingsplan doorloopt en wordt een toelichting gegeven op de regels van het bestemmingsplan, een aantal verschillen ten opzichte van het geldende bestemmingsplan komen aan bod
7 Economische uitvoerbaarheid	Toegelicht wordt of uitvoering van het bestemmingsplan voor de gemeente haalbaar is
8 Maatschappelijke uitvoerbaarheid	Hier wordt beschreven hoe de procedure is verlopen tot de vaststelling van het bestemmingsplan

1.2 Algemeen

In een bestemmingsplan worden de gebruiks- en bouwmogelijkheden van gronden en opstallen vastgelegd. Een bestemmingsplan bestaat uit een digitale verbeelding (de kaart) en regels. Uit het samenspel van de verbeelding en de regels blijkt wat het bestemmingsplan juridisch toelaat.

Door het perceel op te zoeken waarover informatie wordt gewenst, kan worden afgelezen welke bestemming het heeft en wat de mogelijkheden zijn.

Het digitale plan is bij een verschil ten opzichte van de papieren versie leidend.

Een bestemmingsplan gaat vergezeld van een toelichting. De toelichting heeft geen juridische status, echter is deze wel relevant voor de onderbouwing van de gemaakte keuzes en de interpretatie van het bestemmingsplan.

1.3 Aanleiding bestemmingsplan

Gemeenten zijn volgens de *Wet ruimtelijke ordening* verplicht om voor hun hele grondgebied bestemmingsplannen vast te stellen. Het bestemmingsplan is bindend voor zowel overheid als burgers en bedrijven. Gemeenten waren tot 2017 verplicht ingevolge de Wet ruimtelijke ordening oudere, niet-digitale bestemmingsplannen te vervangen door actuele, digitaal raadpleegbare bestemmingsplannen. Die verplichting tot actualisering is met het oog op de komst van de Omgevingswet komen te vervallen. De gemeente Rheden wil echter ook voor het centrum van Velp een actueel ruimtelijk kader hebben.

Na de inwerking van de Omgevingswet is een bestemmingsplan dat in werking is getreden, overigens onderdeel van het 'tijdelijk' omgevingsplan, totdat het (voor dat deel) wordt vervangen door een omgevingsplan-nieuwe-stijl.

1.4 Doelstelling

Dit bestemmingsplan wil een actueel juridisch-planologische kader bieden voor de mogelijkheden die in de geldende bestemmingsplannen werden geboden. Voor het overgrote deel van het plangebied geldt het bestemmingsplan *Velp-Midden*, welk plan niet één op één kan worden overgezet in een hedendaags digitaal bestemmingsplan. Ook daardoor kunnen op perceelsniveau verschillen optreden.

Verschillen kunnen ook optreden vanwege de doelstelling om wijzigingen die zich sinds de vaststelling van het geldende bestemmingsplan hebben voorgedaan in wet- en regelgeving en het beleid van de verschillende overheden, op die gebieden die van belang zijn voor dit bestemmingsplan, te verwerken. Uitgangspunt blijft een flexibel bestemmingsplan waarin de bouwmogelijkheden zijn afgestemd op de stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarden zoals die in het geldende bestemmingsplan zijn vastgelegd. Daarbij is rekening gehouden met de wijzigingen die zijn opgetreden sinds het van rechtskracht worden van de diverse plannen.

1.5 Aanpak

werkwijze

Hoe de tienjaarse actualisering van de bestemmingsplannen wordt opgepakt, is door burgemeester en wethouders vastgelegd. Deze werkwijze is ter kennis gebracht van de gemeenteraad en daarna op 11 maart 2015 gepubliceerd. Hierin is onder andere vastgelegd hoe om te gaan met bestaand en nog vast te stellen beleid. Zo nodig wordt later een herziening van het bestemmingsplan in procedure gebracht ter implementatie van nieuw of aanvullend beleid. Daarnaast zal in een standaardplanmethodiek worden beschreven hoe gehandeld wordt bij het vervaardigen van bestemmingsplannen en is een gebiedsindeling vastgelegd.

De gemeenteraad heeft op 26 mei 2015 de *Nota Standaardplanmethodiek bestemmingsplannen dorpen Rheden 2015* vastgesteld.

Daarin is onder andere beschreven:

- hoe de omzetting van de geldende bestemmingen naar de nieuwe bestemmingen plaatsvindt, waarbij ook is ingegaan op de 'vertaling' van de *Beschrijving-in-Hoofdlijnen* in de regels van de nieuwe bestemmingsplannen;
- welke wijzigingen plaatsvinden vanwege regelgeving, beleid, nieuwe inzichten;
- hoe de bestemmingsplannen vorm krijgen;
- dat de geldende mogelijkheden uitgangspunt zijn doch op perceelsniveau opnieuw een ruimtelijke afweging wordt gemaakt en dat het aantal woningen gefixeerd wordt;
- dat bij diverse onderwerpen te verwachten is dat vastgesteld beleid kan leiden tot een aanpassing in de methodiek;
- hoe wordt omgegaan met particuliere verzoeken.

In hoofdstuk 4 worden de mogelijkheden die in het bestemmingsplan worden geboden kort beschreven waarbij een vergelijk wordt gemaakt met de geldende mogelijkheden.

Tegelijk met het besluit aangaande de *Nota Standaardplanmethodiek bestemmingsplannen dorpen Rheden 2015* stelde de gemeenteraad de *Nota Milieuzonering Rheden 2015* alsmede de *Nota Parkeernormen Rheden 2015* vast zodat ook op die gebieden een actuele basis beschikbaar was voor het vervaardigen van onderhavig bestemmingsplan.

Deze drie nota's zijn op 10 juni 2015 bekendgemaakt en (ook digitaal) ter inzage gelegd.

het plangebied

Om reden van overzichtelijkheid is het uitgangspunt om te komen tot één bestemmingsplan voor het centrumgebied van Velp. Daarom worden in dit bestemmingsplan ook herzieningen en bestemmingsplannen meegenomen die jonger zijn dan 10 jaar.

De ontwikkelingen in een plangebied staan niet stil. Het is daarom mogelijk dat vóór de tervisielegging van het ontwerpbestemmingsplan nieuwe ontwikkelingen in het bestemmingsplan worden ingevoegd.

Voor de ontwikkeling van een woningbouwplan tussen Rozendaalselaan en Vlashofstraat wordt een apart bestemmingsplan opgesteld en in procedure gebracht. Het plangebied van dat plan is uit het onderhavige plan gehaald.

1.6 Ligging plangebied

Het plangebied Velp-Centrum 2023 heeft betrekking op het centrale deel van het dorp en ligt globaal ten noorden van de spoorlijn Arnhem - Zutphen en wordt aan de oostzijde globaal begrensd door de President Kennedylaan, aan de westzijde door Wilhelminastraat en aan de noordoostzijde door de Parkstraat. De centrale as van het plangebied wordt primair gevormd door de Hoofdstraat en secundair door de Emmastraat met aan weerszijden van deze wegen bebouwing. Binnen het plangebied ligt een ontwikkelingslocatie waar een apart bestemmingsplan voor wordt opgesteld en in procedure gebracht. Dit betreft gronden gelegen aan Vlashofstraat-Rozendaalselaan. Dat gebied is uit het plangebied van onderhavig bestemmingsplan gelaten.

De ligging van het totale dorp is op de volgende afbeelding weergegeven.

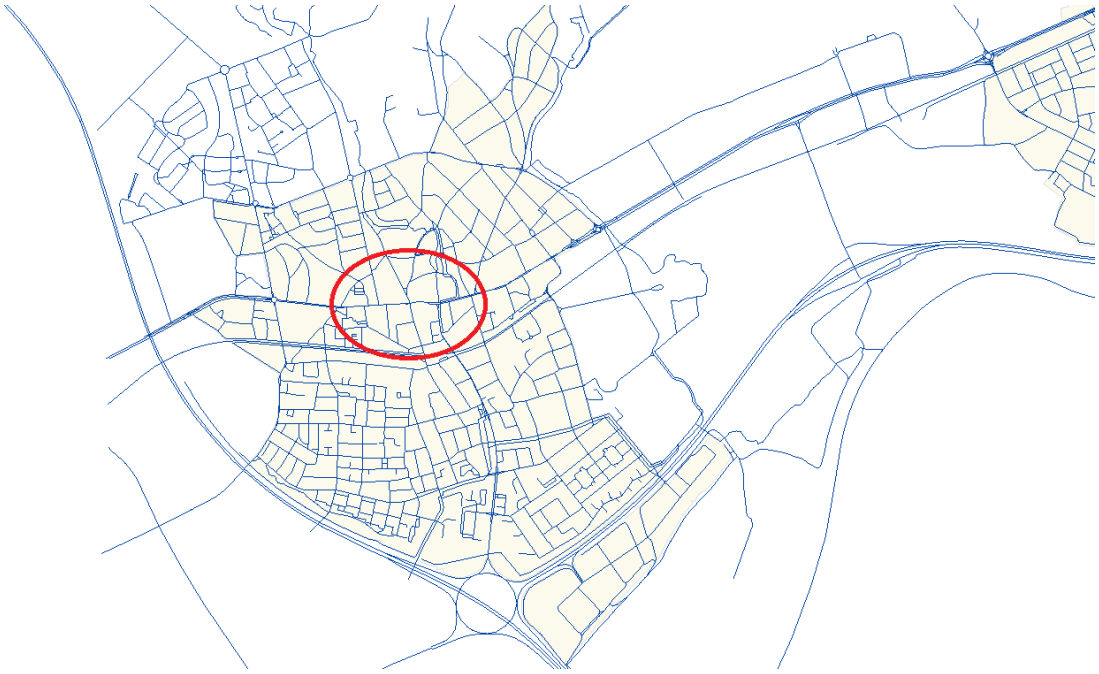

1.7 Geldende bestemmingsplannen

De begrenzing van het nieuwe plangebied is hieronder afgebeeld. Daarbinnen is met letters en cijfers aangegeven welke bestemmingsplannen nu gelden. De geldende plannen zijn opgenomen in de volgende tabel. In de tabel zijn ook algemeen geldende bestemmingsplannen - zonder een nadere aanduiding - opgenomen die voor grote delen van de gemeente Rheden gelden.

De meest voorkomende bestemmingen zijn 'Wonen', 'Voorzieningen' en 'Werken'.

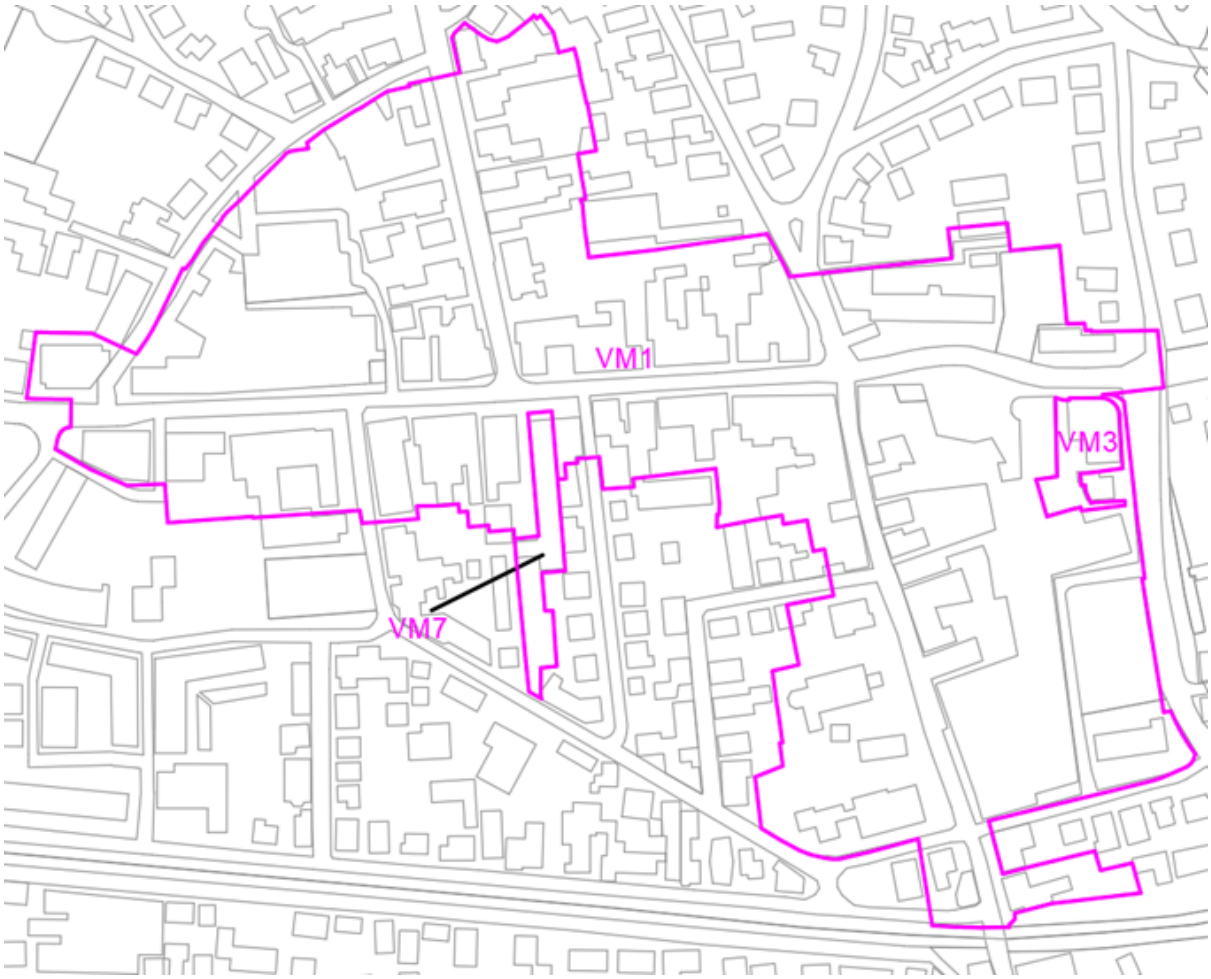

nr.	naam	vaststelling
VM1	Bestemmingsplan Velp-Midden / Bestemmingsplan '1e algehele herziening van de bestemmingsplannen Laag-Soeren, Dieren-Noord, Dieren-Zuid, Spankeren, De Steeg-Ellecom, Rheden-West, Velp-Zuid, Velp-Midden, Velp-Noord'	16-12-2008 nr. 7 29-6-2010 nr. 4
VM3	Bestemmingsplan 'Velp-Midden Locatie Hoofdstraat 29'	28-09-2010, nr. 12
(hele gebied behalve VM7)	Bestemmingsplan 'Parapluplan Archeologie Rheden 2013 en aanpassing regeling Buitenplaatsen'	15-4-2014, nr. 4
(hele plangebied)	Bestemmingsplan 'Parapluplan huisvesting arbeidsmigranten en bijzondere woonvormen	28-09-2021, nr. 5

Hoofdstuk 2 Beschrijving van het plangebied

2.1 Ontstaansgeschiedenis en ontwikkeling

De eerste bewoning van Velp vond plaats in de omgeving van de parochiekerk Oude Jan, in het huidige Velp-Zuid. Een eenvoudige agrarische nederzetting ontstond vanaf de 11e eeuw op de grens van de hoger gelegen heidegebieden en de lager gelegen weilanden (broek).

Van een echte, dichtbebouwde kern was tot diep in de 19de eeuw amper sprake: de bebouwing, vooral bestaande uit boerderijen en arbeiderswoningen, stond verspreid rondom de kerk en langs wegen en paden in de verdere omgeving met verdichtingen aan de huidige Vianenstraat en het zuidelijke deel van de IJsselstraat. De pastorie stond westelijk van de kerk op een omgracht terrein. De nederzetting werd omgeven door diverse, strategisch gelegen landgoederen, zoals *Biljoen*, *Overhagen*, *Overbeek*, *Larenstein*, *Rozenhage* en *Daalhuizen*.

Vanaf het einde van de 18de eeuw kwam een gestage transformatie op gang waarbij het accent hoe langer hoe meer verschoof van de agrarische nederzetting naar een (suburbane) woonplaats die voor een belangrijk deel was gericht op de hogere inkomensgroepen. Van groot belang voor de ontwikkeling van Velp is de verharding c.q. aanleg van de straatweg tussen Arnhem en Zutphen in 1820. In 1865 werd de spoorlijn Arnhem-Zutphen aangelegd, parallel aan de straatweg. Dan ontstaat het huidige centrum van Velp en wordt het gebied tussen de Hoofdstraat, Kerkallee en Kerkstraat bebouwd

Door de verbeterde bereikbaarheid van Velp vestigden zich veel mensen van buiten in het dorp, aangetrokken door de fraaie omgeving. In korte tijd ontstond aan weerszijden van de straatweg tussen Arnhem en Zutphen een min of meer aaneengesloten rij aanzienlijke huizen, die met elkaar wedijverden in schoonheid en verscheidenheid. Daartussen bevond zich ook het landgoed *Overbeek* met zijn deels tot fraaie waterpartijen omgevormde onderdelen van de Rozendaalse beek. Deze buurt - vroeger aangeduid als *Nieuw-Velp* - is ook thans nog het meest verdichte deel van de straatweg, namelijk tussen de Wilhelminastraat en de Vijverlaan. Eén van de verbredingen van de Hoofdstraat vond plaats in 1921 toen ruimte nodig was voor de aanleg van de rails voor de tram naar Arnhem.

Toen in 1865 de spoorlijn Velp aandeed, betekende dat de vrijwel definitieve breuk tussen het in betekenis toenemende nieuwe Velp aan de Hoofdstraat en het oude Velp bij de *Oude Jan*. Met name aan de Larensteinselaan en de Oranjestraat waren de littekens goed zichtbaar. Dat de tramverbinding met Arnhem ook nog door de Hoofdstraat liep, gaf tevens aan dat het oude Velp feitelijk niet meer meetelde.

Behalve de villabouw aan de Veluwezoom van Velp verrezen er villa's aan het spoor. Maar het waren niet uitsluitend villa's die aan het spoor verrezen. Hoe verder weg van het station (westwaarts), hoe meer vermenging met eenvoudige woningbouw er plaatsvond. Al met al ontstond er een lint dat zich duidelijk aftekende ten opzichte van de oude, al bestaande linten. De bebouwing richtte zich naar het spoor, maar ook naar de straat die tussen de bebouwing en het spoor liep.

De Hoofdstraat, die als (historische) ruggengraat door het plangebied loopt, kent van oudsher een belangrijke verkeersfunctie. Naast dat zij fungeert als invalsroute van Arnhem, vormt zij eveneens een onderdeel van de hoofdontsluiting van Velp en de hoofdontsluiting van het centrum(winkel)gebied, waarbinnen zij eveneens een substantieel aanbod aan parkeerplaatsen biedt. Naast deze belangrijke verkeersfunctie heeft de Hoofdstraat nog een dubbelrol, namelijk dat van centrumgebied met een voorzienend karakter: de Hoofdstraat is dé centrale winkelstraat in het centrum van Velp. Alle overige winkelstraten komen hier op uit. Als enige winkelstraat kent de Hoofdstraat het aanbod van publieke functies aan beide zijden van de straat. De oude vrijstaande villa's aan de Arnhemsestraatweg,

Hoofdstraat en Zutphensestraatweg zijn in de loop van de jaren onderhevig geweest aan functieverandering. De gunstige ligging en de representatieve uitstraling hebben ervoor gezorgd dat kantoren en voorzienende functies zich vestigden in de panden. Ook zijn veel panden verbouwd tot appartementencomplexen.

Velp is met ruim 18.000 inwoners het grootste dorp van de gemeente Rheden. Gezien de ligging van het dorp, tegen Arnhem, behoort Velp tot de stedelijke agglomeratie Arnhem en daarmee tot het stedelijke kerngebied van de agglomeratie.

2.2 Cultuurhistorische waarden

Ontwikkeling

De ontwikkeling van Velp kan cultuurhistorisch worden samengevat in drie fasen, de hieronder genoemde data zijn vanzelfsprekend geen harde omslagpunten:

- het agrarische dorp, de ontwikkeling tot 1832;
- het dorp van de buitenplaatsen en villa's, de ontwikkeling van 1832 tot 1965;
- het stedelijk wonen, de ontwikkeling van 1915 tot 1965.

Agrarische nederzetting

De samenhang van de agrarische nederzetting is nog aanwezig maar niet altijd zichtbaar. Het zijn de beken, de oude wegen en verspreid daaraan gelegen bebouwing en de verkaveling die verwijst naar de agrarische oorsprong. De volgende structuren en elementen die uit deze periode stammen hebben een cultuurhistorisch waarde:

- de Oude Jan, de watermolen aan de President Kennedylaan;
- de Kerkallee;
- restanten van het agrarische verleden vooral aan de IJsselstraat, Vianenstraat en Waterstraat;
- de oorspronkelijke noord-zuid lijnen.

Buitenplaatsen en villa's

De periode van buitenplaatsen en villa's heeft voor het plangebied geleid tot een lint met een cultuurhistorische waarde:

- het spoorweglint dat zich duidelijk aftekent binnen de rest van het dorp door de zich naar het spoor gerichte bebouwing; hierlangs staat rijkere villabebouwing in de buurt van het station en meer westwaarts de bebouwing van een gemengder karakter met eenvoudige woningen.

Cultuurhistorisch gezien is in Velp-Centrum het volgende van belang:

- de Arnhemsestraatweg en de Zutphensestraatweg met veel imposante villa´s: deze beide wegen hebben, samen met de Hoofdstraat, vanouds (en ook nu nog) een belangrijke functie voor de doorstroming van het verkeer;

- de Hoofdstraat, Emmastraat en de Rozendaalselaan met zijn vele statige, monumentale herenhuizen van rond de eeuwwisseling; in veel van deze huizen zijn winkels gevestigd.

Deze waardering voor aanwezige cultuurhistorische waarden komt tot uitdrukking in de aanwijzing van beschermde gebouwde monumenten. Binnen het plangebied liggen zowel beschermde rijks- als gemeentelijke monumenten. Niet zichtbaar zijn de archeologische waarden in het plangebied. In hoofdstuk 2.5 Bodemaspecten wordt hier verder op ingegaan. Gezien de voor het gemeentelijk grondgebied gemaakte archeologische verwachtingskaart bevinden zich in het plangebied terreinen met een hoge archeologische verwachting. Deze kaart is een verfijning van de Indicatieve Kaart van

Archeologische Waarden van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). In het plangebied zijn geen archeologische monumenten aanwezig. Overigens liggen er volgens de Archeologische Monumentenkaart 2014 van de RCE in het plangebied evenmin bekende, waardevol geachte, archeologische terreinen. Binnen het plangebied Velp-Centrum zijn meerdere panden aangewezen als gemeentelijk monument en als rijksmonument. De gemeentelijke monumenten (vooral villa's, herenhuizen, winkel-woonhuizen, dubbele woningen en een aantal stalhouderijen) liggen met name aan de Arnhemsestraatweg, Zutphensestraatweg en Rozendaalselaan. De rijksmonumenten liggen met name aan de Emmastraat en (eveneens) Arnhemsestraatweg. Het gaat met name om winkelpanden, woningen en villa's, maar ook een kerk en het voormalige postkantoor zijn aangewezen als rijksmonument.

In het plangebied komen de volgende gemeentelijke monumenten voor:

- Voormalig postkantoor Hoofdstraat 208-208e Velp winkel-woonhuis
- Pastorie Nieuwstraat 1 Velp pastorie
- Rozendaalselaan 3
- Herenhuis Rozendaalselaan 6 Velp woonhuis-kantoor
- Dubbel herenhuis Rozendaalselaan 22-Wilhelminatraat 18 Velp woonhuis-winkel
- Dubbel herenhuis Rozendaalselaan 22-Wilhelminatraat 18 Velp

In het plangebied komen de volgende rijksmonumenten voor:

- Emmastraat 10-12
- Emmastraat 18
- Emmastraat 20

Deze zijn reeds beschermd door de aanwijzing als monument. Verder is de maximale goot- en bouwhoogte vastgelegd door op de verbeelding voor de panden een aanduiding 'specifieke bouwaanduiding-hoogtemaatvoering' op te nemen waardoor de bestaande goothoogte en bestaande bouwhoogte moet worden gehandhaafd.

Een klein deel van het plangebied valt binnen het beschermd dorpsgezicht Villapark Overbeek. Dat is op de verbeelding aangeduid (als waarde-cultuurhistorie) en er geldt een aparte regeling voor. Bij besluit van 28 december 2011 is het Villapark Overbeek door het rijk aangewezen als beschermd dorpsgezicht. Van oorsprong behoorde dit gebied tot het grote landgoed Overbeek. In Velp was Overbeek in 1900 het eerste landgoed dat werd omgezet in een villapark. Met gebruikmaking van het bestaande padenstelsel, waterpartijen en oude bomen werd een ontwerp voor een villapark in Engelse landschapsstijl gemaakt. Rondom de bestaande waterpartij en enkele oude bomen van het landgoed werd een vijftal gebogen wegen aangelegd. De Overbeeklaan, de Boulevard, de Prins Hendrikstraat, Evertsenlaan en de Overbeeksingel, die als een beschermende schil om het landhuis Overbeek en de gracht lag.

Het villapark vormt een sterk samenhangend geheel. Karakteristiek zijn de stedenbouwkundige opzet, het groene karakter en het gevarieerde bebouwingsbeeld met vrijstaande en dubbele villa's van een vaak hoogwaardige architectuur. De villa's hebben in het algemeen twee bouwlagen met een forse kap. De grootste villa's op de ruimste kavels zijn vooral gesitueerd om en in de directe omgeving van de vijver. Jongere villa's (gebouwd vanaf 1910) zijn doorgaans veel dichter opeen gebouwd, waardoor soms zelfs de indruk ontstaat van een min of meer gesloten straatwand. Op enkele plekken is de oorspronkelijke villabebouwing vervangen, zoals aan de oostkant van de vijver. Het villapark is een goed herkenbaar gebleven voorbeeld van een villapark uit het begin van de twintigste eeuw.

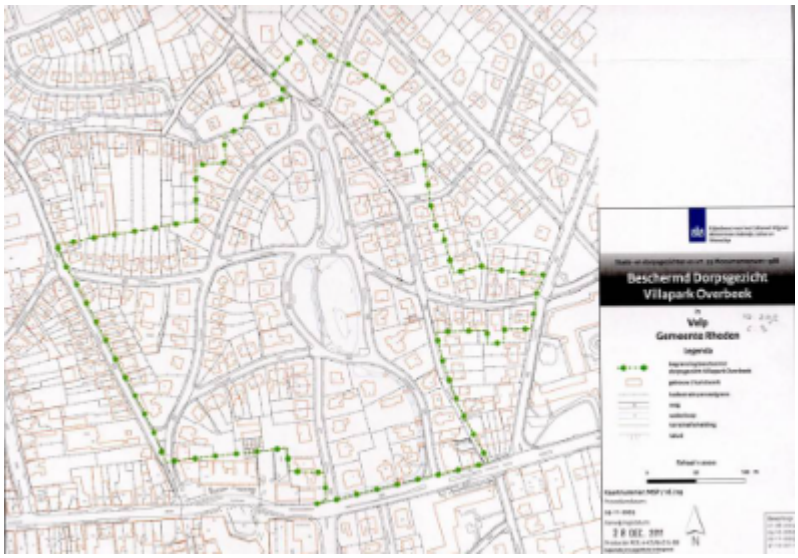

Een heel klein deel van het beschermd dorpsgezicht ligt in het plangebied.

2.3 Stedenbouwkundige karakteristiek

Voor het plangebied is ruimtelijk kenmerkend dat het historische, stedelijke centrumgebied aan beide zijden (oost en west) wordt geflankeerd door parkachtige woongebieden. De gebieden zijn alle geregen aan een infrastructurele lijn die het gebied doorsnijdt; (van west naar oost) de Arnhemsestraatweg, Hoofdstraat en Zutphensestraatweg. Deze route is de belangrijkste drager van verkeers- en (winkel)voorzieningen in Velp. De parkachtige woongebieden aan weerszijden van het centrumgebied kenmerken zich door een bebouwingsbeeld van ruim opgezette bouwvolumes in een (voornamelijk privé) groene setting. Met name de bebouwing aan de hoofdas vertoont een behoorlijk massaal beeld wat betreft omvang en hoogte. Historische villa's worden afgewisseld met naoorlogse appartementenbouw of complexen (woon-/zorginstituten). In het westelijke gedeelte van het plangebied liggen ook enkele moderne kantoorgebouwen en een kleinschalige naoorlogse woonbuurt.

Voor het historische centrum van Velp geldt dat het is opgebouwd langs de Hoofdstraat, de Rozendaalselaan en de Emmastraat. Kenmerkend voor het historische centrum is de individuele, perceelsgewijze verkaveling en bebouwing. Voor het overige bestaat het historische centrum hoofdzakelijk uit vrijstaande woningen met een kleinschalig karakter, gesitueerd langs oude routes en veldwegen. De Onze-Lieve-Vrouwekerk, enigszins terzijde gelegen aan de Emmastraat, vormt een markant oriëntatiepunt in het centrum. De Hoofdstraat heeft door de verdichting en de toenemende verkeersfunctie een stenig karakter gekregen. De overige delen van het gebied worden gekenmerkt door een groener karakter, wat vooral veroorzaakt wordt door privé-groen. De enkele flats van zeven tot tien lagen rond Den Heuvel, gesitueerd aan een groot parkeerplein, staan in schril contrast met de omgeving van vriendelijke laagbouw. Desondanks vormt dit complex een belangrijk oriëntatie- en ontmoetingspunt. Wekelijks is er een markt op het parkeerterrein.

2.4 Ruimtelijke dragers

De ruimtelijke dragers van Velp worden gevormd door wegen en straten die een belangrijke verkeerskundige dan wel structuurbepalende functie kennen. Op de hieronder staande afbeelding is te zien dat 'rond' het dorp een wegenring ligt. Met verbindingen naar Arnhem, Zutphen en de A12 en A348. In Velp-Centrum zijn de Hoofdstraat, de Rozendaalsestraat en de President Kennedylaan belangrijke verbindingen die op de wegenring aantakken.

Daarnaast is de doorsnijding van de spoorlijn niet te ontkennen in de opzet van het dorp. De spoorlijn

ligt net ten zuiden van het plangebied.



2.5 Bodemaspecten

In het kader van het bestemmingsplan Velp-Centrum 2023 is onderzocht wat de invloed van de huidige bodemkwaliteit is op de beoogde planontwikkeling.

Daartoe worden de volgende stappen doorlopen:

- Bodemambitie
- Bodemkwaliteit
- Toekomstige functie
- Afweging kwaliteit, functie en ambitie

2.5.1 Bodemambitie

Ten gevolge van de te verwachtte klimaatveranderingen is het gewenst in Velp-centrum aandacht te besteden aan hitte, wateroverlast en watertekort. Velp-centrum is nogal versteend, hierdoor zal in dit deel van Velp relatief snel overlast van hitte kan worden ondervonden. Daarnaast kan, van de helling, afstromend hemelwater snel voor (kortdurende) overlast leiden (verkeer, overlopende riolen). In Velp-centrum zal de mogelijkheid geschapen kunnen worden om er voor te zorgen dat het kan profiteren van verkoelende windstromen vanaf de Veluwe. Een zogenaamde groenblauwe structuur zou hiervoor de ruimte moeten bieden.

2.5.2 Bodemkwaliteit

Er is geen kaart toegevoegd met de resultaten van de asbestkansenkaart omdat er in Velp-centrum geen gebieden zijn waar op voorhand onderzoek naar asbest in de bodem moet worden gedaan.

Bodembeschermingsgebied

Velp-centrum ligt niet in een bodembeschermingsgebied bedoeld voor de winning van grondwater.

Gemeentelijk bodeminformatiesysteem

Verdachte locaties.

Op de volgende kaart aan de linkerkant staan de locaties in groen weergegeven waar op basis van globaal historische onderzoek van de in het verleden verleende Hinderwet- en bouwvergunningen van verwacht wordt dat de bodem verontreinigd is of waar al bodemonderzoek is uitgevoerd. In rood staan de locaties weergegeven waar op basis van globaal historisch onderzoek verwacht wordt dat de bodem sterk verontreinigd is.

Of er op de rode locaties daadwerkelijk sprake is van bodemverontreiniging, is, tenminste bij de gemeente, niet bekend.



Op basis van historisch onderzoek verdachte locaties.
Bron: Gemeentelijk bodeminformatiesysteem

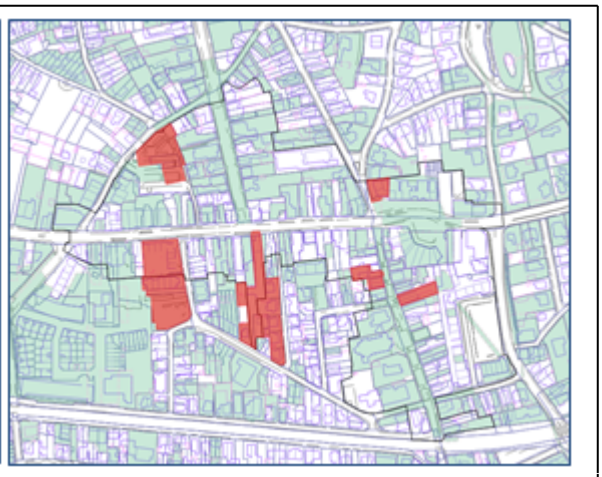

Niet afgeronde locaties waar bodemonderzoek heeft plaatsgevonden.
Bron: Gemeentelijk bodeminformatiesysteem.

Verontreinigde locaties.

Van de 301 locaties in heel Velp waar bodemonderzoek is uitgevoerd zijn de meeste afgerond. In Velp-centrum zijn vijf locaties gelegen waar op enig moment nog vervolgonderzoek nodig is. Op de voorgaande kaart aan de rechterkant staan deze locaties weergegeven. (Let op: steeds is de gehele locatie aangegeven. Het kan echter goed zijn dat slechts op een klein deel van de locatie vervolgacties moeten plaatsvinden.) Hieronder is een lijst met deze locaties opgenomen.

Locatienaam	Straat	Nr.	Ernst	Vervolg
Transportbedrijf	Emmastraat	8	potentieel ernstig	nader onderzoek
Parkeerplaats Vlashofstraat	Vlashofstraat		Potentieel ernstig	Nader onderzoek
Toegangspad/parkeerterrein achter Hoofdstraat 73/75	Hoofdstraat achter 73-75/ Oranjestraat tussen 17 en 19		Ernstig, urgentie niet bepaald	sanering
Stomerij	Hoofdstraat	117	Ernstig, geen spoed	Nader onderzoek
Garage	Parkstraat	1b en 2	Potentieel ernstig	Nader onderzoek

Globale bodemopbouw

Kenmerkend voor de gemeente zijn de stuwwallen van de *Veluwe*. Deze zijn ontstaan door opschuivende ijsmassa's in de een na laatste ijstijd. De zuidelijke *Veluwe* is een gebied waarin op relatief korte afstand grote hoogteverschillen aanwezig zijn. Het stuwwallengebied gaat in zuidoostelijke richting over in de uiterwaarden van de IJsselvallei. De bodem van dit stuwwallengebied bestaat uit matig grof tot grof zand en grind, met plaatselijk klei- of keileemlagen en aan de randen overgaand in

dekzanden. In de (deels voormalige) uiterwaarden wordt hoofdzakelijk rivierklei aangetroffen. Het gebied kan grofweg worden verdeeld in een inzijgingsgebied (het gebied gelegen op de stuwwal) en een gebied waar plaatselijk kwel voorkomt. Kwel wordt met name in de uiterwaarden en in de komkleigebieden aangetroffen.

De bodemopbouw kan van belang zijn bij verschillende afwegingen, bijvoorbeeld op het gebied van waterberging en in wat bredere zin klimaatadaptatie. Het kaartje hieronder, zoals die in het gemeentelijke bodeminformatiesysteem is opgenomen, geeft globaal de grondlagen weer van de gronden buiten het bebouwde gebied van Velp. Zo wordt geen onderscheid gemaakt tussen klei en zavel. Anderzijds wordt meer onderscheid gemaakt binnen de zandgronden.

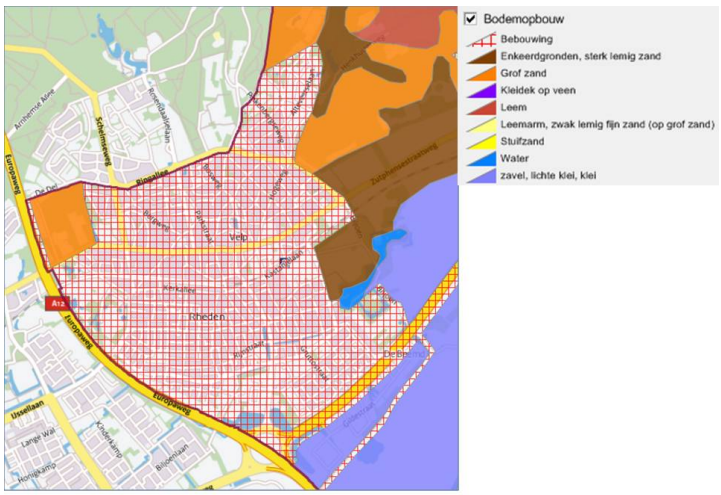

Asbestkansenkaart

Deze kaart met de resultaten van de asbestkansenkaart is niet toegevoegd. Omdat er in het plangebied geen gebieden zijn waar op voorhand onderzoek naar asbest in de bodem moet worden gedaan.

Achtergrondverontreiniging

In al lang bewoonde gebieden is bijna altijd een vorm van bodemverontreiniging aanwezig. Een duidelijke oorzaak van deze achtergrondverontreiniging is niet aan te wijzen. Uit onderzoek naar de mate van achtergrondverontreiniging is gebleken dat binnen de gemeente een aantal gebieden zijn met een onderling verschillende achtergrondverontreiniging.

De mate van verontreiniging is als volgt ingedeeld:

- voldoet aan de achtergrondwaarde;
- voldoet aan de maximale waarde wonen;
- voldoet aan de maximale waarde industrie-stedelijk wonen.

Het bestemmingsplan ligt in de zone Industrie-Stedelijk

De groen gekleurde bovengrond voldoet aan de achtergrondwaarde. Het oranje gedeelte van het plangebied voldoet wat betreft de bovengrond (bovenste meter) aan de maximale waarde wonen. De ondergrond (van 1 tot 2 meter beneden maaiveld) voldoet in het gehele plangebied aan de achtergrondwaarde.

Toekomstige functie

Daar waar het nieuwe bestemmingsplan directe mogelijkheden voor functiewijziging of uitbreidingsmogelijkheden biedt die uitstijgen boven de standaardmogelijkheden biedt en die tevens volgens de paragraaf hierboven verdacht wordt van de aanwezigheid van een ernstige bodemverontreiniging, dient bodemonderzoek te worden uitgevoerd.

Evidente functiewijziging.

Hieronder volgt een tabel met daarin alle locaties waar sprake is van een evidente functiewijziging waarbij tevens de verdenking bestaat van een ernstige bodemverontreiniging.

adres	vigerende bestemming	nieuwe bestemming	Bodem onderzoek nodig tbv bestemmingplanwijziging
Parkstraat 1b	Voorziening met aanduiding inrichting art 2.3.	Centrum-1	Bodemonderzoek uitgevoerd in 2002. Onder de betonvloer is een kleine sterke verontreiniging met lood en zink aanwezig. Zolang betonvloer in takt wordt gehouden is sanering niet nodig. Wonen op begane grond is niet toegestaan.
Parkstraat 2	Voorziening met aanduiding inrichting art 2.3.	Centrum-1	Bodemonderzoek uitgevoerd in 2007. Mogelijk ernstig geval van bodemverontreiniging. Nader onderzoek is nodig. Bij huidig gebruik geen risico. Nader onderzoek op natuurlijk moment (zoals planherziening). Graven in de bodem is zonder toestemming provincie niet toegestaan, grondwater mag niet worden gebruikt.
Emmastraat 7	Voorziening met aanduiding inrichting art 2.3.	Centrum-1	De bedrijven die hier hebben gezeten worden echter niet verdacht van ernstige bodemverontreiniging. Dus bodemonderzoek is niet nodig.
Hoofdstraat 71 / Frederikstraat 2	Voorziening met aanduiding inrichting art 2.3.	Centrum-1	De bedrijven die hier hebben gezeten worden echter niet verdacht van ernstige bodemverontreiniging. Dus bodemonderzoek is niet nodig.

2.5.3 Grondwater

Tijdens de stuwing in de ijstijd zijn grondlagen dakpansgewijs over elkaar geschoven. Sommige lagen zijn kleihoudend. Deze kleischotten houden het grondwater tegen. Aan de randen van de Veluwe kunnen boven grotere aaneengesloten slecht doorlatende lagen schijngrondwaterspiegels ontstaan, waarvan het water niet in direct contact staat met het eigenlijke grondwater. Verreweg de meeste beken op de Zuid-Veluwe worden gevoed vanuit die schijngrondwaterspiegels.

Bodembeschermingsgebied

In en nabij het plangebied ligt geen bodembeschermingsgebied. Geheel Velp ligt wel in het *intrekgebied*.

Warmte Koude Opslag (WKO) en geothermie

Uit de *WKO-kansenkaart* voor de *MRA*-gemeenten (*MRA* staat voor *Milieusamenwerking regio Arnhem*) van 26 mei 2010 blijkt dat binnen het plangebied het derde watervoerend pakket geschikt is voor de installatie van WKO systemen.

Bij een afweging of wel of niet WKO kan worden toegepast moet ook de invloed op het landschap, eventuele bodemverontreiniging, de (natte) natuur en de bodemkundige waarden(archeologie) worden betrokken. Mogelijk zijn er in het plangebied al WKO installaties in gebruik. Nieuwe WKO installaties moeten met de al bestaande installaties rekening houden.

2.5.4 Archeologie

Niet zichtbaar zijn de archeologische waarden in het plangebied. Gezien de voor het gemeentelijk grondgebied gemaakte archeologische verwachtingskaart bevinden zich in het plangebied terreinen met een hoge archeologische verwachting. Deze kaart is een verfijning van de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden 2014 van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). In het plangebied zijn geen archeologische monumenten aanwezig. Overigens liggen er volgens de Archeologische Monumentenkaart van de RCE in het plangebied evenmin bekende, waardevol geachte, archeologische terreinen. Gebouwde monumenten zijn wel aanwezig.

Uit de beschrijving in hoofdstuk 2.2 Cultuurhistorische waarden blijkt dat in het plangebied de geschiedenis herkenbaar is. Niet zichtbaar zijn de archeologische waarden in het plangebied. Voor het gehele grondgebied van de gemeente zijn de archeologische verwachtingen in kaart gebracht. Uit deze archeologische verwachtingskaart blijkt dat dit plangebied voornamelijk een middelhoge archeologische verwachting kent (Waarde Archeologie 2) en enkele locaties met Waarde Archeologie 1 (hoge archeologische verwachting of bekende vindplaats). In het plangebied zijn geen archeologische monumenten aanwezig. Wel zijn er locaties bekend van archeologische vindplaatsen, waar in de bodem archeologische relicten aanwezig zijn of waren. Rondom deze locaties wordt aangenomen dat de kans op verdere vondsten groter is. De bescherming voor archeologische waarden is al geregeld in het Parapluplan Archeologie Rheden 2013 en aanpassing. Deze bescherming is ongewijzigd overgenomen in dit plan.



Archeologische Beleidskaart met plangebied
Waarde - Archeologie 1
Waarde - Archeologie 2
Waarde - Archeologie 3
Bestemmingsplangebied

2.5.5 Ontplofbare oorlogsresten

Uit de in 2016 opgestelde *Rapportage van het historisch vooronderzoek naar de aanwezigheid van* ontplofbare oorlogsresten binnen de gemeente Rheden zijn een aantal verdachte gebieden aangewezen.

De verdachte locaties binnen het plangebied zijn weergegeven op onderstaande kaart. De grijze gebieden zijn verdacht van de aanwezigheid van raketten en de roze gebieden zijn verdacht van de aanwezigheid van gedumpte munitie.

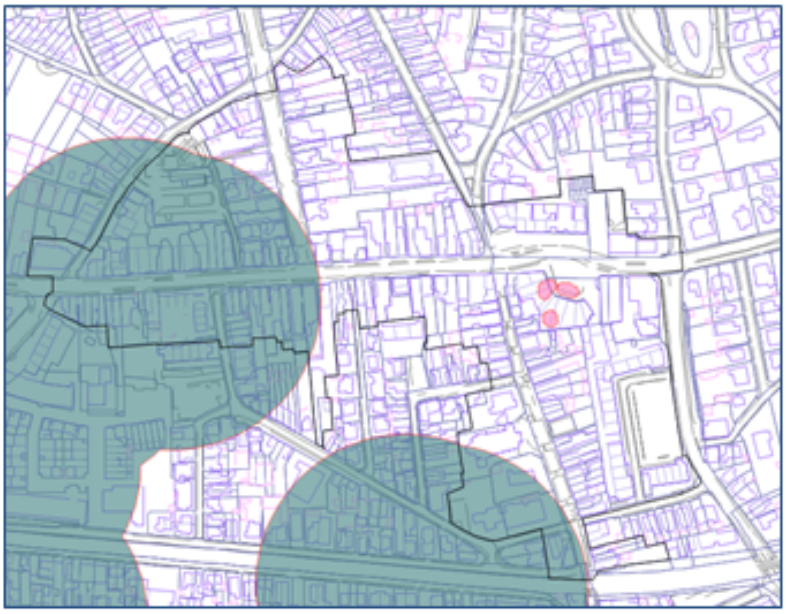

Bron: Historisch vooronderzoek naar de aanwezigheid van conventionele explosieven gemeente Rheden 2016.

Daar waar na de oorlog gebouwd en gegraven is, is de kans op nog niet ontdekte niet-gesprongen explosieven vanzelfsprekend veel kleiner.

2.5.6 Leidingen

Binnen het plangebied ligt geen hogedruk-gasleiding of andere relevante leiding waarvoor in het bestemmingsplan een regeling moet worden opgenomen.

2.6 Openbare ruimte

In de beleving van het plangebied overheerst een compact dorps karakter tot uitdrukking komende in smalle woonstraten.

2.6.1 Verkeer

Velp wordt doorsneden door twee hoofdverbindingen tussen Arnhem en Dieren-Zutphen: de Hoofdstraat en de spoorlijn (met station). Alleen de Hoofdstraat valt in het bestemmingsplan Velp-Centrum. Verder bevat het plangebied een belangrijke gebiedsontsluitingsweg in noord-zuidrichting: President Kennedylaan. Ook de Arnhemse- en Zutphensestraatweg en Hoofdstraat zijn aangewezen als gebiedsontsluitingswegen. Op deze wegen is een maximum snelheid van 50 km/uur toegestaan. De Hoofdstraat valt in het bestemmingsplan binnen de bestemming 'Centrum -1'. De overige wegen maken deel uit van het verblijfsgebied. Op deze erftoegangswegen heeft het autoverkeer een meer gelijkwaardige functie met de overige weggebruikers en is verder de snelheidslimiet meestal 30 km/uur of stapvoets op woonerven.

Velp-Centrum wordt bediend door een aantal buslijnen. Deze verbinden het dorpsdeel met Arnhem, Dieren en Dieren/Apeldoorn.

De trein heeft ten zuidoosten van het plangebied een halte.

2.6.2 Groen

Mede als gevolg van zijn centrumfunctie kenmerkt Velp-Centrum zich door een stenige omgeving. Het weinige groen bestaat uit groenaccenten en bomen. Particuliere tuinen spelen vanwege de beperkte aanwezigheid van openbaar groen een belangrijke rol in de beleving van het gebied.

2.6.3 Spelen

Begin 2022 heeft de raad de Beleidsnota 'Buitenspelen 2022-2026' vastgesteld. Waar vorige nota's over Spelen zich vooral richten op de hoeveelheid en kwaliteit van speelvoorzieningen (speelplekken, toestellen e.d.), is de focus van het nieuwe beleid breder: niet de hoeveelheid speelplekken is een doel, maar kinderen zoveel mogelijk buiten laten spelen en jongeren buiten in beweging brengen is het doel. Het creëren, behouden en vernieuwen van speelruimtes is nog steeds een belangrijk onderdeel van het beleid. Daarbij wil de gemeente zoveel mogelijk aansluiten bij de behoeften van verschillende doelgroepen (3-23 jaar). De doelgroepen kunnen worden onderverdeeld in: - de groep 3-12 jaar; hiervoor zijn de speelplaatsen bedoeld; - de groep 13-23 jaar; hiervoor zijn de trapvelden, basketbalvelden, skatevoorzieningen en de jongerenontmoetingsplaatsen (jop`s) bedoeld. Voor beide doelgroepen moeten in de dorpen voorzieningen aanwezig zijn. De aanleg hiervan gebeurt in overleg met belanghebbenden (wijkraden, SWR, politie, inwoners). Naast deze meer traditionele speelplekken zien we ook dat kinderen en jongeren op steeds creatievere manieren buiten spelen en bewegen. Zo kunnen allerlei plekken in de openbare ruimte aanmoedigen om te spelen. Denk aan skaten over obstakels of een jachtspel in de openbare ruimte zoals 'Jachtseizoen'. Om dit te stimuleren is ruimte (bijvoorbeeld brede trottoirs) en een veilige omgeving (o.a. verkeer, sociale veiligheid, verlichting) belangrijk. Voor de doelgroep jongeren 12-23 jaar zijn Urban Sports in de buitenruimte erg in trek. Denk aan sporten zoals 3x3 basketbal of calisthenics.

In het plangebied zijn uitsluitend voor de doelgroep 3-12 jaar enige speelplaatsen aanwezig. Een voorbeeld hiervan is de speelplek aan de Nieuwstraat. Dit speelterrein heeft een open karakter en bestaat uit gras met daarop vijf speeltoestellen. Het terrein is met name bedoeld voor kinderen van 3-6 jaar en is omsloten door een haag. Op dit speelterrein zijn verschillende spelfuncties aanwezig zoals een bewegingsspel (glijbaan, duikelrek, wip, draaischijf), socialisatiespel (draaischijf, glijbaan) en verkenningsspel. Voor de doelgroep 13-23 jaar zijn in het plangebied nu geen voorzieningen aanwezig. Bij herontwikkeling en op inbreidingslocaties dient hier rekening mee gehouden te worden en dient – waar mogelijk - te worden voorzien in deze behoefte. Een goed voorbeeld hiervan is de herontwikkeling van het VNB-terrein. Daarbij wordt (in fase 2 van het plan) ook rekening gehouden met speelruimte voor kinderen.

2.6.4 Water en riolering

De beken en sprengen in de gemeente Rheden ontspringen op de zuidelijke Veluwe, hebben een noord-zuid verloop en monden uit in de IJssel. In en nabij het plangebied stroomt de *Rozendaalsebeek*. Dit is een beschermenswaardige sprengbeek tot de watermolen aan de President Kennedylaan. Daarna stroomt de beek ondergronds, in een duiker in de richting van Biljoen. De *Rozendaalsebeek* komt buiten het plangebied weer bovengronds.

Ook voor het bebouwde gebied van Velp-Centrum geldt dat de waterhuishouding in eerste instantie gericht is op het voorkómen van grondwateroverlast. Overtollig hemelwater wordt via straatkolken en leidingen afgevoerd. Op een aantal locaties wordt het overtollige hemelwater afgevoerd via een afzonderlijk hemelwaterriool. Dit hemelwater infiltreert op diverse plaatsen in de bodem of wordt afgevoerd naar de vijvers of watergangen. De riooloverstort loost bij hevige regenval het teveel aan rioolwater op het oppervlaktewater. Binnen het plangebied bevinden zich geen riooloverstorten.

Het ingezamelde afvalwater in het plangebied wordt afgevoerd naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie van het waterschap die het effluent uiteindelijk loost op de IJssel. In het gemeentelijk rioleringsplan (heet tegenwoordig het Watertakenplan Olburgen (WTPO)) is het rioolsysteem beschreven.

2.6.5 Natuur

Velp ligt op een korte overgangszone van het dichte bosgebied van de Veluwe en de uiterwaarden van de IJssel. Zowel de Veluwe als de uiterwaarden van de IJssel zijn aangewezen als Natura 2000-gebieden in verband met het voorkomen van internationaal belangrijke habitats en soorten. Deze gebieden en het aan de zuidoostzijde van Velp-Centrum gelegen landgoed *Biljoen* maken tevens onderdeel uit van het *Gelders natuurnetwerk* en de *Groene ontwikkelingszone*.

2.7 Wonen

Velp is het grootste dorp van de gemeente Rheden. Het telt 18.100 inwoners (CBS 2021). In de afgelopen jaren daalde het aantal inwoners in Velp, het aantal huishoudens nam licht toe. Deze daling van het aantal inwoners en lichte groei van huishoudens is het gevolg van huishoudensverdunning: vanaf de jaren '90 is de gemiddelde huishoudensgrootte gestaag gedaald.

Ten opzichte van de andere dorpen in de gemeente valt op dat Velp iets meer vergrijzing kent en meer eenpersoonshuishoudens heeft.

In algemene zin zal ook in Velp rekening moeten worden gehouden met een:

- Stabilisatie van het aantal inwoners;
- Lichte groei van het aantal huishoudens;
- Vergrijzende bevolking;
- Afname van grotere huishoudens;
- Groei van eenpersoonshuishoudens.

De gemeente Rheden heeft verhoudingsgewijs een grote huursector ten opzichte van vergelijkbare gemeenten. Het dorp Velp wijkt daarin niet af. De corporatiesector omvat 29% van de totale woningvoorraad, de particuliere huursector 13% (bij particuliere huur gaat het om zowel sociale als middeldure huurwoningen).

Velp heeft een woningvoorraad met veel appartementen. Gemiddeld is 38% van de woningvoorraad een appartement. In de hele gemeente Rheden is gemiddeld 26% een appartement.

Uit de regionale woningmarktanalyse van Companen (2019) komt naar voren dat er in onze gemeente voldoende aanbod is aan goedkope huur- en koopwoningen. Er is met name nog behoefte aan woningbouw in het middeldure en dure huur- en koopsegment. Bij nieuwbouw is het van belang te letten op levensloopgeschiktheid en duurzaamheid.

Er wordt in het plangebied niet voorzien in een verruiming van de woning-/bouwcapaciteit ten opzichte

van het geldende bestemmingsplan.

2.8 Economische activiteiten

Het plangebied omvat het winkelgebied in het centrum van Velp waar veel economische activiteiten worden ondernomen. Het winkelgebied strekt zich uit langs de Hoofdstraat, tussen de Pres. Kennedylaan in het oosten en de Wilhelminastraat in het westen. De winkelfunctie strekt zich enigszins uit in de aangrenzende straten, waaronder Den Heuvel, Emmastraat en Oranjestraat ten zuiden van de Hoofdstraat en de Rozendaalselaan en Vlashofstraat ten noorden van de Hoofdstraat. Het centrum functioneert goed.

In het centrum vindt men winkels, horecagelegenheden waaronder restaurants, eetcafé's, cafetaria's en dergelijke, kleine en grote kantoren, persoonlijke dienstverlening zijn gevestigd in het winkelgebied van het centrum van Velp. De weekmarkt in het centrum van Velp vindt plaats op Den Heuvel op donderdagochtend.

Ook aan huis worden bedrijven en beroepen uitgeoefend, maar de omvang hiervan is beperkt vanwege het lage aantal grondgebonden woningen in het gebied.

2.9 Voorzieningen

Het plangebied kent een beperkt aantal voorzieningen omdat het centrum van Velp op de eerste plaats het winkelgebied is. De volgende voorzieningen zijn aanwezig.

- *onderwijs en kinderdagverblijf*

Kindercentrum Blos is gevestigd aan Rozendaalselaan 14-14a. Scholen zijn niet aanwezig in het plangebied van het centrum;

- *religie*

Aan de Emmastraat 18a bevindt zich de Onze Lieve *Vrouwe Visitatiekerk.*

- *sport en fitness*

In het centrum van Velp zijn twee sport-fitnessscholen aanwezig.

- *Zorginstelling/-organisatie*

Alyssis Zorggroep, President Kennedylaan 180 in Velp

- *diversen*

Verspreid in het plangebied worden andere (para)medische beroepen aan huis uitgeoefend.

2.10 Nieuwe ontwikkelingen

De mogelijkheden uit de geldende bestemmingsplannen zijn overgenomen waarbij een actualisering heeft plaatsgevonden. Het plan is conserverend van aard. Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zijn niet meegenomen. Hiervoor kunnen afzonderlijke planologische procedures worden gevolgd.

Hoofdstuk 3 Beleidskaders

In dit hoofdstuk komt vooral het ruimtelijke beleid aan de orde. Bij de beoordeling van de haalbaarheid in Hoofdstuk 5 Haalbaarheid en afweging wordt ingegaan op specifiek beleid.

3.1 Rijk

Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

Op 11 september 2020 is de structuurvisie 'Nationale Omgevingsvisie (NOVI)' vastgesteld. De NOVI biedt een langetermijnperspectief op de ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland tot 2050. Met de NOVI geeft het kabinet richting aan de grote opgaven die het aanzien van Nederland de komende dertig jaar ingrijpend zullen veranderen. Denk aan het bouwen van nieuwe woningen, ruimte voor opwekking van duurzame energie, aanpassing aan een veranderend klimaat, ontwikkeling van een circulaire economie en omschakeling naar kringlooplandbouw. Alles met zorg voor een gezonde bodem, schoon water, behoud van biodiversiteit en een aantrekkelijke leefomgeving. Met de NOVI benoemt het Rijk nationale belangen, geeft het richting op de vier prioriteiten en helpt keuzes maken waar dat moet.

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

Het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) voorziet in de juridische borging van het nationaal ruimtelijk beleid. Het bevat regels die de beleidsruimte van andere overheden ten aanzien van de inhoud van ruimtelijke plannen inperken, daar waar nationale belangen dat noodzakelijk maken. Het plangebied bevat geen onderdelen die in het kader van het Barro relevant zijn. Het ruimtelijke beleid is op rijksniveau verwoord in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) die op 13 maart 2012 in werking is getreden. In de SVIR zijn diverse beleidsnota's geactualiseerd en geïntegreerd, waaronder de nota Ruimte uit 2006 en de nota Mobiliteit. In de SVIR schetst het rijk de ambities voor concurrentiekracht, bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid tot 2040 (lange termijn) en doelen, belangen en opgaven tot 2028 (middellange termijn).

De uitwerking van de Ecologische hoofdstructuur, welke in onderhavig verband van belang zou kunnen zijn, vindt plaats via de provincies. Dit aspect komt in hoofdstuk Haalbaarheid en afweging aan de orde.

Ladder duurzame verstedelijking

Door het Rijk is de ladder voor duurzame verstedelijking geïntroduceerd. Doel van de ladder is een goede ruimtelijke ordening door een optimale benutting van de ruimte in stedelijke gebieden. De ladder beoogt een zorgvuldige afweging en transparante besluitvorming bij ruimtelijke en infrastructurele besluiten. Op 1 oktober 2012 is het Besluit ruimtelijke ordening gewijzigd en is de ladder voor duurzame verstedelijking daarin als procesvereiste opgenomen. Op 1 juli 2017 is het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) gewijzigd, waarbij een nieuwe laddersystematiek geldt. De toelichting bij een bestemmingsplan dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, bevat een beschrijving van de behoefte aan die ontwikkeling, en, indien het bestemmingsplan die ontwikkeling mogelijk maakt buiten het bestaand stedelijk gebied, een motivering waarom niet binnen het bestaand stedelijk gebied in die behoefte kan worden voorzien. Dit aspect komt aan de orde in hoofdstuk 5 Haalbaarheid en afweging.

3.2 Provincie

De Omgevingsvisie Gaaf Gelderland en de hierop gebaseerde Omgevingsverordening is vastgesteld door Provinciale Staten op 19 december 2018 en is in werking getreden op 1 maart 2019. In de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland staat een gezond, veilig, schoon en welvarend Gelderland centraal. Voor een zestal thema's zijn ambities geformuleerd:

1. energietransitie

2. klimaatadaptatie
3. circulaire economie
4. biodiversiteit
5. bereikbaarheid
6. vestigingsklimaat
7. woon- en leefomgeving.

In de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland is daarnaast aangegeven welke zaken vanuit de Omgevingsvisie 2014 worden gecontinueerd. In de Omgevingsverordening Gelderland is het ruimtelijke beleid zoals dat in de omgevingsvisie van de provincie is verwoord, deels verankerd. De inzet van de verordening als juridisch instrument om de doorwerking van het provinciaal beleid af te dwingen is beperkt tot die onderdelen van het beleid waarvoor de inzet van algemene regels noodzakelijk is om provinciale belangen veilig te stellen of om uitvoering te geven aan wettelijke verplichtingen. Deze verordening is bindend voor de gemeente. De omgevingsverordening wordt regelmatig geactualiseerd. Voor onderhavig plan is gebruik gemaakt van de op 5 juli 2022 vastgestelde versie. Over detailhandel wordt gesteld dat een bestemmingsplan detailhandel op een perifere locatie alleen mogelijk als dit past binnen het vigerende Regionaal programma werklocaties. Als een ontwikkeling niet past binnen het vigerende Regionaal programma werklocaties, kan een bestemmingsplan vooruitlopend op de eerstvolgende actualisatie detailhandel op een perifere locatie toch mogelijk maken onder enkele voorwaarden, zoals dat er aantoonbaar regionale afstemming heeft plaatsgevonden over deze ontwikkeling. Verder is een specifieke vestiging van een detailhandelsvoorziening op een perifere locatie alleen mogelijk als deze voorziening vanwege specifieke ruimtelijke eisen - of veiligheidseisen binnenstedelijk moeilijk inpasbaar is. Dit is onderdeel van het verstedelijkingsbeleid, zoals aangegeven in de Omgevingsvisie. Het doel van het beleid is het behoud van een evenwichtige en toekomstbestendige detailhandelsstructuur in Gelderland die bijdraagt aan de vitaliteit van steden en dorpen. De positie van de bestaande winkelgebieden staat centraal. Het vernieuwen en aanpassen van bestaande winkelgebieden aan een afnemende vraag naar winkels en nieuwe marktontwikkelingen heeft prioriteit. De vestiging van een supermarkt is slechts toegestaan binnen of aansluitend aan een winkelcentrum. Afwijken kan in bijzondere gevallen indien onderbouwd wordt dat vestiging in een winkelcentrum redelijkerwijs niet mogelijk is. Het doel van de regel is het vitaal houden van bestaande winkelcentra en de beschikbaarheid en bereikbaarheid van detailhandelsvoorzieningen te garanderen. In de meeste gevallen zijn supermarkten ruimtelijk goed in te passen in winkelcentra. Er zijn echter gevallen denkbaar waar redelijkerwijs geen ruimte geschikt of geschikt te maken is voor de vestiging van een supermarkt in een winkelcentrum. In die gevallen wordt een vestiging van een supermarkt toegestaan op een locatie net buiten een centrum of op een goed ontsloten plek (ook voor langzaam verkeer) in een dorp of woonwijk. Dit sluit aan bij het beleid van de gemeente voor het centrum Rheden. Een nieuwe supermarkt is overigens niet aan de orde. Over 'kantoren' wordt in de omgevingsverordening gesteld dat nieuwe zelfstandige kantoorvestigingen alleen mogelijk worden gemaakt voor zover die past binnen het Regionaal Programma Werklocaties. Regionale afstemming is niet verplicht als het gaat om zelfstandige kantoren met een lokaal vestigingsgebied.

Milieu

Het onderdeel milieu van de Omgevingsverordening geeft geen aanleiding voor opmerkingen ten aanzien van deze locatie.

3.3 Regio

Woonagenda Arnhem e.o. 2017-2027

In maart 2018 is de subregionale Woonagenda Arnhem e.o. 2017-2027 vastgesteld. De subregio Arnhem en omstreken bestaat uit de gemeenten Arnhem, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rozendaal en Rheden. De kwantitatieve behoefte blijft onderdeel van de overweging en argumentatie bij

nieuwbouwprojecten, maar er wordt met name afgestemd op de kwaliteit. In de subregio mogen tot en met 2026 13.500 woningen toegevoegd worden, waarvan circa 650 in Rheden. Nieuwe initiatieven worden getoetst aan de behoefte, ook voor bijzondere doelgroepen. Er wordt getoetst aan ambities op het gebied van duurzaamheid en levensloopbestendigheid, hergebruik van bestaand vastgoed, herontwikkeling van rotte plekken, levert het een bijdrage aan een gevarieerde wijkopbouw, vroegtijdige betrokkenheid doelgroepen/woonconsument, inbreiding gaat voor uitbreiding, en eventueel de beoordeling van financieel of juridische gevolgen. Woningbouwplannen met meer dan 10 woningen worden afgestemd met de andere gemeenten in de subregio. Zo voorkomen we overaanbod in een bepaald segment en realiseren we een evenwichtige woningvoorraad.

In het plangebied is de bouw van woningen niet aan de orde.

3.4 Waterschap

Het waterschap heeft de zorg voor de waterkeringen, is verantwoordelijk voor het grond- en oppervlaktewater in het landelijke gebied en in het stedelijk gebied voor het oppervlaktewater. Daarnaast heeft het waterschap als taak het zuiveren van het afvalwater.

In de *Keur* geeft het waterschap regels ten aanzien van waterkeringen en oppervlaktewateren. In de *Legger* geeft het waterschap de gewenste staat van de watergangen en waterkeringen aan.

In het Waterbeheerprogramma voor de periode 2022 tot 2027 geeft het waterschap haar doelen aan, zoals ze deze heeft verwoord in de Watervisie 2030 (uit 2013). Voor het bestemmingsplan is van belang dat nieuwe ontwikkelingen en de benodigde ruimte voor waterbeheer op elkaar worden afgestemd.

In de Waterbeheerplannen van het waterschap Rijn en IJssel zijn geen projecten beschreven die vragen om een regeling in onderhavig plangebied. De belangen van het waterschap zijn binnen het watertoetsproces mee gewogen.

3.5 Gemeente

Voor onderhavig plangebied is het volgende gemeentelijke beleid van belang.

Structuurvisie

De structuurvisie voor Velp, met als titel 'Mijn dorp van morgen', is vastgesteld door de gemeenteraad op 31 oktober 2017. De structuurvisie maakt ruimtelijke keuzes voor de toekomst en geeft een koers aan richting 2030. De structuurvisie is ontwikkeld met inbreng van bewoners, ondernemers en vertegenwoordigers van (maatschappelijke) organisaties. De visie zal uiteindelijk, samen met de structuurvisies voor de rest van de gemeente worden gebundeld in een overkoepelende visie.

De gemeente streeft ernaar dat het in Velp prettig wonen is voor iedereen en dat het aantrekkelijker wordt voor toeristen om Velp te bezoeken. Voor het centrumgebied is de ambitie vooral het behoud van karakteristieke bebouwing en behoud van functies. Hiervoor is het gewenst de dynamiek in het gebied te vergroten. Dit wil de gemeente bereiken door in het centrumgebied voorzieningen te concentreren die een bepaalde dynamiek genereren, en door het mogelijk maken van evenementen en verblijfsrecreatie.

Velp dient een centrum met regionale uitstraling te blijven. Dat is goed voor de woonkwaliteit van Velp zelf en van de gemeente als geheel. Dit doel kan gehaald worden als het centrum:

a. Een betere verblijfskwaliteit krijgt;
b. De winkelbranche in Velp moderniseert;
c. Er meer horeca komt;
d. Er ook toeristisch/recreatief en ander bezoeksgebruik komt;
e. De uitstraling van de gevels aan de Hoofdstraat verbetert.

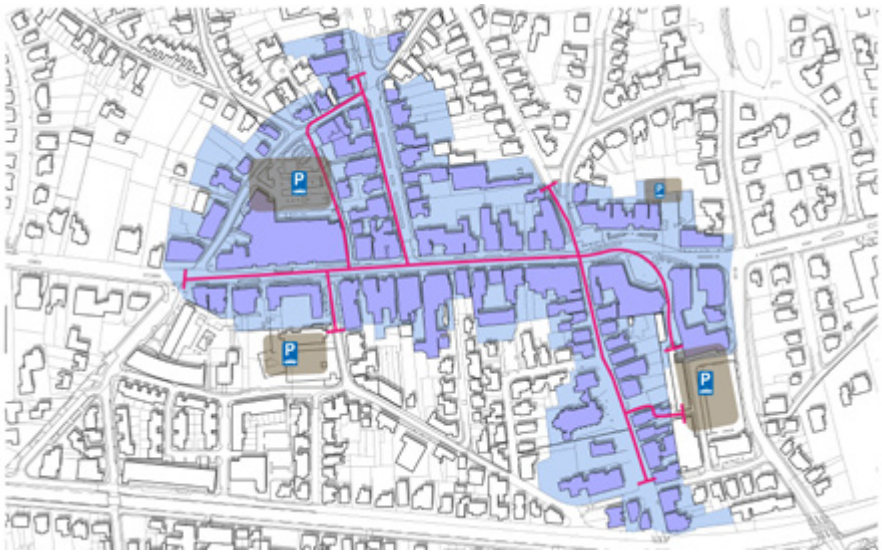

Binnen het kernwinkelgebied - Hoofdstraat vanaf het oude Postkantoor/De Overtuin tot de kruising met de Wilhelminastraat/Ommerhofselaan en de Emmastraat vanaf de Hoofdstraat tot aan de kerk - wordt niet meegewerkt aan de omvorming van winkelpanden naar woningen. Andere functies, die publiek trekken en passen bij het brede profiel van een centrumfunctie, zijn wel mogelijk.

Buiten het kernwinkelgebied is de omvorming van winkelpanden naar woonruimte wel mogelijk, mits dit binnen de gebruikelijke ruimtelijke kaders past. Overigens zijn wijkwinkelcentra, zoals Velperbroek, hiervan uitgezonderd. Er wordt met deze keuze een uitzondering op de regel gemaakt dat bedrijfsruimte in z'n algemeenheid niet voor woningen gebruikt kan worden. Deze uitzondering wordt gemaakt omdat verhuisbewegingen van winkels naar het centrum toe zo gestimuleerd worden.

Detailhandel

Het gemeentebestuur heeft in 2017 de Detailhandelsstructuurvisie Dieren, Rheden en Velp laten opstellen. Binnen de detailhandel is de afgelopen pakweg 10 jaar sprake van een sterke dynamiek. Veranderingen van consumentengedrag hebben geleid tot grote winkelvestigingen in de periferie. Internet heeft als aankoopkanaal een fors marktaandeel op de fysieke winkels veroverd. Daarnaast zijn, mede als gevolg van de afgelopen economische recessie, prijzen gedaald en marges gezakt. Consumenten hebben zich meer gericht op lage prijzen waardoor nieuwe formules voet aan de grond hebben gekregen. Een aantal winkelformules en zelfstandige ondernemers hebben bovenstaande transformatie niet kunnen bijbenen met leegstand als gevolg.

Door de nog steeds toenemende mobiliteit schromen consumenten niet naar andere soms verafgelegen winkelgebieden te trekken om daar te winkelen. Consumenten zoeken niet alleen een aankoopplaats (dat kunnen ze voor veel producten ook op internet vinden), maar zoeken ook een aangename omgeving. Parkeervoorzieningen, de aanwezigheid van (dag)horeca en de omgevingskwaliteit spelen hierin, naast het aanbod van winkels zelf, een belangrijke rol. Winkelgebieden worden hierdoor meer dan vroeger elkaars concurrent.

Met name winkelgebieden in kleine en middelgrote plaatsen dienen zich te onderscheiden om consumenten aan zich te blijven binden. Dit kan onder anderen door meer beleving te bieden (bijvoorbeeld in de vorm van aanwezige horeca of Leisure, een historische omgeving of een onderscheidend aanbod). Bij de keuze voor het doen van de dagelijkse boodschappen is het bieden van gemak en snelheid meer dan ooit van belang. trekken consumenten uit de regio.

De grootste kern binnen de gemeente Rheden is Velp. Met 280 verkooppunten en een verkoopvloeroppervlak van 24.819 m^2 (ten tijde van het vaststellen van de Detailhandelsstructuurvisie),

kent Velp ook qua detailhandel het grootste aanbod. Ten tijde van het vaststellen van de Detailhandelsstructuurvisie bedroeg het leegstandspercentage 13%, nipt boven het landelijk gemiddelde. In Velp is sprake van een bovengemiddelde winkelconcentratie.

Als uitgangspunt voor toekomstig detailhandelsbeleid voor Velp wordt geadviseerd te streven naar een compact, zoveel als mogelijk aaneengesloten en kwalitatief hoogwaardig winkelgebied. Gelet op de ontwikkelingen binnen de detailhandel en de verwachte verdere druk op exploitatiemogelijkheden van de bestaande detailhandel in Velp, wordt voorgesteld als **kernwinkelgebied** aan te wijzen de Hoofdstraat vanaf het oude Postkantoor/De Overtuin tot de kruising met de Wilhelminastraat/Ommershofselaan en de Emmastraat vanaf de Hoofdstraat tot aan de kerk.

Als **secundair winkelgebied** wordt geadviseerd aan te wijzen de Emmastraat vanaf de kerk tot aan de kruising met de Noorder Parallelweg, het gebied rond het parkeerterrein Den Heuvel (inclusief doorgang naar de Overtuin), het noordelijk deel van de Oranjestraat tot aan het parkeerterrein, het zuidelijk deel van de Rozendaalselaan (tot aan de kruising met de Wilhelminastraat).

Zie volgende afbeelding voor de ligging winkelgebied, kernwinkelgebied en secundair winkelgebied.

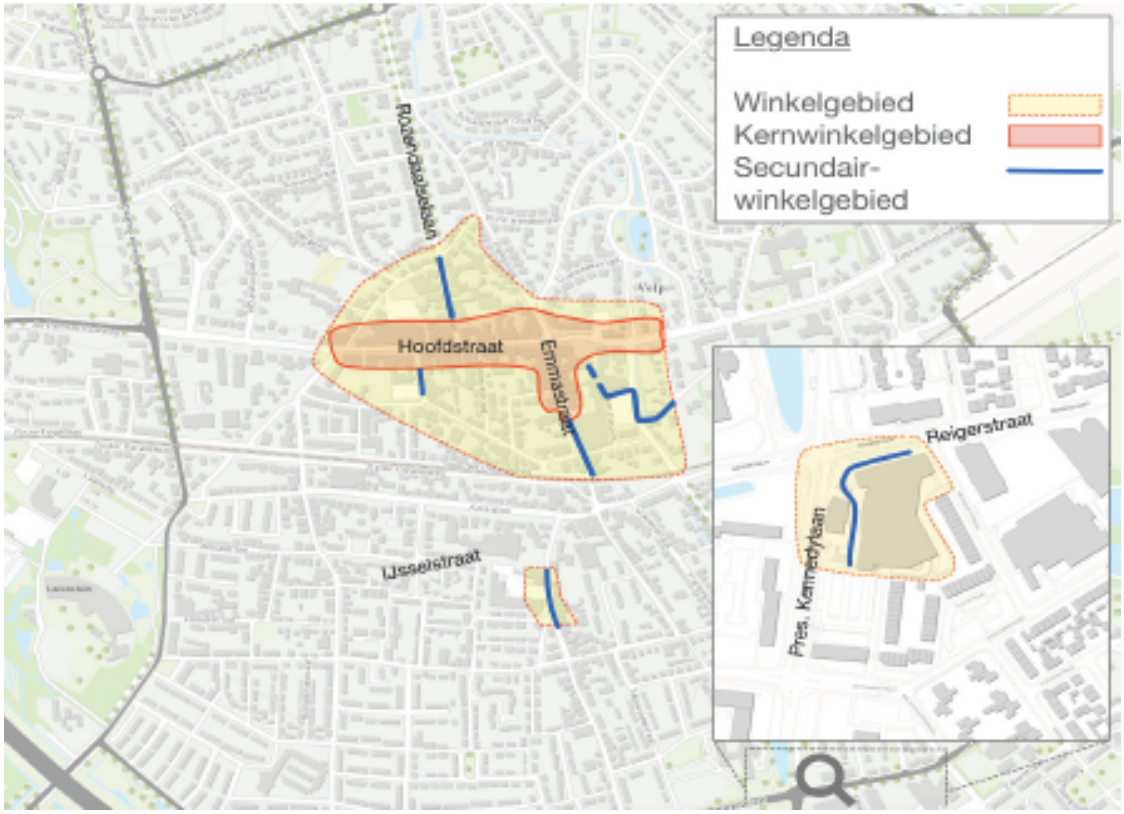

Nieuwe of uit te breiden winkellocaties buiten het kernwinkelgebied worden alleen toegestaan indien middels een effectenrapportage wordt aangetoond dat deze niet in het kernwinkelgebied gerealiseerd kunnen worden en dat vestiging hiervan buiten het kernwinkelgebied niet leidt tot een duurzame ontwrichting van de detailhandelsstructuur.

Concentratie van winkels binnen het kernwinkelgebied en eventueel het secundair winkelgebied, brengt met zich mee dat bestaande verspreide bewinkeling die wel inpasbaar is binnen het concentratiegebied dient te worden ontmoedigd. Geadviseerd wordt aan eventuele aanvragen voor uitbreiding hiervan geen medewerking te verlenen. Aanvragen voor een functieverandering van dergelijke winkels naar bijvoorbeeld wonen of dienstverlening zouden moeten worden gestimuleerd en welwillend worden benaderd.

Binnen een centrum waar het recreatief winkelen centraal staat, vervult de horeca een ondersteunende rol. Horeca (met terrassen) zorgen voor sfeer en verlengen de verblijfsduur. Binnen het kernwinkelgebied van Velp is de horeca met terrassen slechts marginaal aanwezig. Toevoeging van meer daghoreca gelegenheden (bij voorkeur geconcentreerd) is gewenst. Een "soepele" opstelling ten aanzien van

bijvoorbeeld terrasvergunningen en wintertuinen kan hierin een stimulerende rol kunnen vervullen.

Beleidsnotitie Bouwen op achterterreinen in de gemeente Rheden

Op 30 maart 2021 heeft de gemeenteraad de beleidsnotitie 'Bouwen op achterterreinen in de gemeente Rheden' vastgesteld. Dit biedt een afwegingskader voor het bouwen van woningen op achterterreinen. Dit geeft aan wanneer de gemeente in beginsel mee wil werken hieraan. Het onderhavige bestemmingsplan betreft een actualiseringsplan waarin geen nieuwe ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt. De beleidsnotitie is wel het kader bij initiatieven die niet in het bestemmingsplan passen.

Cultuurhistorisch erfgoed

Erfgoed gaat over menselijke sporen uit het verleden die zichtbaar en tastbaar zijn in het heden. Dat kunnen voorwerpen zijn, archeologische vondsten, archieven, en gebouwde en groene monumenten zoals landgoederen, begraafplaatsen en landschappen. Maar ook bepaalde gebruiken, verhalen en gewoonten horen erbij.

De gemeenteraad heeft op 30 mei 2017 de Erfgoednota 'Verbindend Verleden' vastgesteld. Daarin is het erfgoedbeleid over de jaren 2012-2016 geëvalueerd en is het beleid voor de periode 2017-2022 geformuleerd. Omdat de evaluatie geen aanleiding gaf om het eerder ingezette beleid fundamenteel te wijzigen, is besloten om het beleid te actualiseren: dezelfde visie dus, maar met nieuwe plannen in de nieuwe uitvoeringsagenda. Daarin zijn zoveel mogelijk erfgoedwensen verwerkt die in het kader van de totstandkoming van de nota zijn verzameld. In de nota is bepaald dat het cultuurhistorische erfgoed van cruciaal belang is voor de ruimtelijke en sociale karakteristiek van de gemeente Rheden. Allereerst gaat het om het in goede staat doorgeven van cultuurhistorisch erfgoed aan volgende generaties. Daarnaast willen wij ons erfgoed inzetten als (hulp-)motor om de economische, sociale en klimatologische doelen te bereiken en te dienen als verbindende schakel tussen gemeente-brede beleidsdoelstellingen. Met een proactieve houding wordt geprobeerd het voor eigenaren aantrekkelijk(er) te maken om hun erfgoed te behouden. De visie is voor de verschillende delen van het erfgoed (landschap, archeologie, bouwkunst en de verhalen) uitgewerkt in de volgende thema's:

- behoud en ontwikkeling
- kennis vermeerderen en delen
- promotie en beleving

De gemeenteraad heeft in 2008 de archeologienota 'Uitgediept' vastgesteld. Hierin is een aantal beleidsvoornemens ten aanzien van archeologie verwoord. Archeologie wordt op grond van deze nota voortaan beschermd via de bestemmingsplannen. In 2013 heeft de gemeenteraad de geactualiseerde archeologische verwachtings- en beleidskaarten met toelichting die bij de nota horen vastgesteld. Deze kaarten dienden als basis voor het geldende bestemmingsplan 'Parapluplan Archeologie Rheden 2013 en aanpassing regeling Buitenplaatsen'. De archeologische bepalingen uit dat bestemmingsplan zijn in onderhavig bestemmingsplan verwerkt. Of een vondst van archeologische resten uiteindelijk moet leiden tot behoud van deze resten of een opgraving wordt door burgemeester en wethouders bepaald op basis van het advies van de regioarcheoloog die zijn advies opstelt aan de hand van de in de archeologienota uitgewerkte selectiemethode. De regeling via het bestemmingsplan laat onverlet dat mogelijke (toevals-)vondsten bij het verrichten van werkzaamheden in de bodem altijd zijn beschermd. Er geldt een (onmiddellijke) meldingsplicht bij het vinden van (mogelijke) waardevolle zaken.

Milieuzonering

In de Nota Milieuzonering Rheden 2015 die op 26 mei 2015 door de gemeenteraad is vastgesteld, is vastgelegd hoe de gemeente omgaat met milieuzonering. De hoofdlijn is als volgt. Ten aanzien van dit aspect wordt de VNG-uitgave Bedrijven en Milieuzonering gehanteerd. In nieuwe situaties wordt getoetst aan de richtafstanden. Afwijken van die afstanden is mogelijk mits gemotiveerd (met een onderzoek). In het kader van een goede ruimtelijke ordening worden ook bestaande situaties beoordeeld. Bestaande

bedrijven worden in principe zo bestemd dat zij ten minste kunnen blijven functioneren. Tenzij sprake is van een milieuknelpunt en bedrijfsbeëindiging is gewaarborgd.

Bodemkwaliteit

De nota Bodembeheer en de achterliggende bodemkwaliteitskaart zijn op 31 mei 2011 door de gemeenteraad vastgesteld. Op de bodemkwaliteitskaart is de mate van diffuse bodemverontreiniging aangegeven. Deze diffuse bodemverontreiniging is niet toe te wijzen aan een specifieke bron zoals een tankstation of een smederij. In de nota Bodembeheer is vastgelegd hoe met deze diffuse bodemverontreiniging dient te worden omgegaan. Inmiddels is de nota en bodemkwaliteitskaart geactualiseerd (6 juni 2017). De wijze waarop met bodemverontreiniging wordt omgegaan bij het opstellen van bestemmingsplannen is door de gemeenteraad op 26 mei 2015, vastgelegd in de Nota standaardplanmethodiek dorpen Rheden 2015. Deze werkwijze is gebruikt bij de beoordeling van de aanvaardbaarheid van de gegeven bestemmingen.

Er is geen kaart opgenomen met de resultaten van de asbestkansen kaart omdat er in Velp-centrum geen gebieden zijn waar op voorhand onderzoek naar asbest in de bodem moet worden gedaan.

Nota Bodembeheer

In al lang bewoonde gebieden is bijna altijd een vorm van bodemverontreiniging aanwezig. Een duidelijke oorzaak van deze achtergrondverontreiniging is niet aan te wijzen. Uit onderzoek naar de mate van achtergrondverontreiniging is gebleken dat binnen de gemeente Rheden een aantal gebieden zijn met een onderling verschillende achtergrondverontreiniging. De mate van verontreiniging is als volgt ingedeeld:

- voldoet aan de achtergrondwaarde
- voldoet aan de maximale waarde wonen
- voldoet aan de maximale waarde industrie
- is sterker verontreinigd dan de maximale waarde industrie

Een aantal gebieden zijn niet gezoneerd. Hierop is de nota bodembeheer niet van toepassing.

Het gehele plangebied voldoet aan de maximale waarde wonen. De grond daaronder voldoet aan de achtergrondwaarde.

Geluidhinder

De Wet geluidhinder stelt regels aan de geluidsbelasting die wordt veroorzaakt door gezoneerde wegen, spoorwegen en industrieterreinen op geluidgevoelige functies in nieuwe situaties. Hoe burgemeester en wethouders in verschillende omstandigheden invulling geven aan hun bevoegdheid om hogere waarden vast te stellen dan de voorkeurswaarde, heeft het college op 27 april 2015 vastgelegd in de Nota Hogere waarden wet geluidhinder Rheden 2015. Een benodigde hogere grenswaarde moet zijn verleend voordat een bestemmingsplan wordt vastgesteld.

Verkeer

In het gemeentelijke Verkeersveiligheidsplan uit 2000 wordt een wegcategorisering beschreven voor de kern Rheden bestaande uit stroomwegen, gebiedsontsluitingswegen en verblijfsgebieden. Deze wegcategorisering is nog steeds van toepassing. Verblijfsgebieden zijn of worden ingericht als 30 km/u of 60 km/u zone. Gebiedsontsluitingswegen zijn de wegen binnen de bebouwde kom die hoofdzakelijk een doorstroomkarakter hebben en waar een snelheidslimiet van 50 km geldt. In het plangebied zijn de wegen ingericht als 30 km/u zone. Voor het parkeren vormen de bepalingen uit de Nota Parkeernormen Rheden 2015 de huidige grondslag. Het beleid is vastgelegd bij de vaststelling door de gemeenteraad op 26 mei 2015. In het bestemmingsplan is opgenomen dat voor de parkeernormen getoetst wordt aan de

op dat moment geldende parkeernormen. De nu geldende Nota Parkeernormen zijn opgenomen als bijlage bij de regels.

Groen

In het gemeentelijke Groenstructuurplan uit 2002 en de Beleidsnota Bomen uit 2005 is de leidraad dat de groene kenmerken en karakteristieken in de dorpen en deelgebieden worden versterkt. Het centrum van Velp kenmerkt zich met een stenig karakter met pleinachtige verwijdingen in het straatprofiel. Kenmerkend voor dergelijke gebieden is de slechts incidenteel aanwezige groenaccenten en solitaire bomen, met een bij het centrum passend architectonisch en representatief karakter. Op de Lijst bijzondere bomen staan in Velp centrum enkele particuliere en gemeentelijke bijzondere bomen.

Spelen

Begin 2022 is de Beleidsnota 'Buitenspelen 2022-2026' vastgesteld. Het doel van de nota is om meer kinderen en jongeren meer te laten buitenspelen en bewegen. Het creëren, behouden en vernieuwen van speelplaatsen is daar een belangrijk middel voor. Het streven hierbij is 3% (per hectare uitgegeven gebied) speelruimte te creëren en te behouden voor verschillende doelgroepen (4 - 17 jaar). Daarbij wordt het volgende onderscheid gemaakt:

- 4 - 14 jaar, hiervoor zijn de speelterreinen en speelvelden bedoeld;
- 10 - 17 jaar, hiervoor zijn openbare sport/speelplekken, zoals trapvelden, basketbalvelden, skatevoorzieningen en de jongerenontmoetingsplaatsen (jop) bedoeld. Voor alle groepen moeten in de dorpen voorzieningen aanwezig zijn. Afhankelijk van de voorziening (jop of speelplek) wordt overleg gevoerd met diverse belanghebbenden. Door de aanwezigheid van verharding en de beperkte ruimte in het winkelgebied van Velp zijn er geen speelvoorzieningen voor jeugd en jongeren.

Voor de speelplaatsen geeft het beleid aan: kwaliteit boven kwantiteit. Dat houdt in dat een goede, gevarieerde en uitdagende inrichting van speelplaatsen voorrang heeft boven veel kleinere speelplaatsen met weinig variatie en uitdaging.

Naast deze meer traditionele speelplekken spelen kinderen en bewegen jongeren tegenwoordig op steeds creatievere manieren buiten. Zo kan de hele buitenruimte, en dus ook het centrumgebied dienen als één grote speelplaats. Denk aan skaten over obstakels, een rondje fietsen, een hardloopbaantje in de openbare ruimte, toepassing van gekleurde tegels of een jachtspel in de openbare ruimte zoals 'Jachtseizoen'. Om dit te stimuleren is ruimte (bijvoorbeeld brede trottoirs) en een veilige omgeving (o.a. verkeer, sociale veiligheid, verlichting) belangrijk. Voor de doelgroep jongeren 12-23 jaar zijn Urban Sports in de buitenruimte erg in trek. Denk aan sporten zoals 3x3 basketbal of calisthenics. Met deze ontwikkelingen dient bij (her)inrichtingsplannen rekenen te worden gehouden.

Toegankelijkheid

In 2020 is de Toegankelijkheidsagenda vastgesteld door de raad. Deze nota heeft tot doel om onze maatschappij inclusief in te richten, zodat iedereen zonder drempels mee kan doen aan de samenleving. Zo ook inwoners met een beperking (visueel, lichamelijk, geestelijk). De nota gaat in op verschillende onderdelen van toegankelijkheid, waaronder communicatie, wonen, werk als ook de visuele- en fysieke toegankelijkheid van gebouwen en de openbare ruimte. Een aantal relevante richtlijnen hieruit zijn:

- In de aanlegfase van de openbare ruimte (bijvoorbeeld wegen) zorgen we ervoor dat er maximaal 2% afschot (afloop) is van de stoep naar de autoweg.
- In de aanlegfase bij nieuwe projecten voor voetgangersoversteken werken we in alle gevallen met een verlaging, zodat rolstoel- of rollator gebonden inwoners veilig kunnen oversteken.
- Daar waar gebruik kan worden gemaakt van natuurlijke gids lijnen voor visuele toegankelijkheid in plaats van geleide lijnen moet dit zoveel mogelijk worden gedaan. Behalve bij bushaltes; daar worden altijd geleide lijnen toegepast. Publieke (zoals gemeentehuis, theater of bibliotheek) of

speciale (bijvoorbeeld een zorginstelling) voorzieningen kunnen door routegeleiding veilig worden ontsloten vanaf de dichtstbijzijnde bushalte.
- We brengen alleen geleide lijnen aan om openbare gebieden (bijvoorbeeld winkelcentrum) en openbare gebouwen (zoals gemeentehuis, museum of ziekenhuis) bereikbaar te maken vanaf de dichtstbijzijnde OV-halteplaatsen. Deze gebieden en gebouwen kunnen, indien gewenst, ook onderling bereikbaar worden gemaakt door middel van (een combinatie van gidslijnen en) geleide lijnen.
- In winkelgebieden bepalen we één hoofdloopstroomroute, die door het centrum loopt en aantakt op de verschillende publieke voorzieningen.
- In de Toegankelijkheidsagenda staan de richtlijnen verder uitgewerkt.

Gezondheid

In 2017 is de meeste recente Lokale Nota Publieke Gezondheid vastgesteld. Deze heeft tot doel de vitaliteit en ervaren gezondheid van inwoners te verbeteren. De inrichtingen van de openbare ruimte en gebouwen speelt hierbij een steeds grotere rol. Belangrijke onderdelen daarvan zijn:
- De aanwezigheid van voldoende groen in de omgeving draagt bij aan gezondheid. Een groene omgeving vermindert stress en verbetert concentratie. Daarnaast zorgt groen voor verkoeling. Meer groen en daarmee koelteplekken in een versteende omgeving als het centrum van Velp wordt de komende decennia enorm belangrijk in verband met de steeds warmer worden de zomers. Voldoende groen en koelteplekken kunnen hittestress bij kwetsbare groepen (zoals ouderen of kinderen) voorkomen. Hier moet ruimte voor gemaakt worden in de bestemming.
- Ook een beweegvriendelijke omgeving is belangrijk voor de gezondheid van inwoners. Een omgeving die veilig voelt en voldoende ruimte biedt om bijvoorbeeld te fietsen, te wandelen of te hardlopen nodigt uit tot bewegen. Ook zorgt het ervoor dat kwetsbare inwoners zoals ouderen zo lang mogelijk zelfstandig op pad blijven gaan en meedoen in de maatschappij. Bij de bestemming van het centrumgebied en herinrichtingsplannen moet hier volop aandacht voor zijn. Voorbeelden hiervan zijn brede stoepen, brede fietspaden, verlaagde oversteekplaatsen, hardloopbaantjes, of autoluwe zones.

Wonen

Op 29 september 2020 heeft de raad de Woonvisie 2020-2026 “Samen wonen in Rheden” vastgesteld. Deze visie laat een toekomstbeeld zien hoe inwoners kunnen wonen en leven in de gemeente Rheden en hoe dit bereikt wordt. De focus ligt op drie speerpunten:
- leefbare wijken voor alle inwoners;
- de bestaande woningvoorraad duurzaam en toekomstbestendig maken;
- het toevoegen van de juiste kwaliteit woningen.

De woningbouwopgave voor Rheden is om 550 woningen tot 2027 te realiseren. In de planningslijst zijn voldoende woningen opgenomen om aan dit aantal te voldoen. Er is echter nog ruimte voor nieuwe initiatieven, aangezien overcapaciteit doorgaans noodzakelijk is om het gewenste aantal woningen te realiseren.

Studentenhuisvesting

Jaarlijks wordt de landelijke monitor studentenhuisvesting gemonitord. Voor de komende jaren is er een evenwicht in vraag en aanbod in de gemeente Rheden. Er is dan ook geen aanleiding om binnen de gemeente Rheden mee te werken aan initiatieven die zich richten op reguliere studenten.

Kamerverhuur

Wanneer er in een pand 3 of meer kamers worden verhuurd dan is een exploitatievergunning voor kamerverhuur nodig. Het maakt daarvoor niet uit of de kamers worden verhuurd als bedrijf of als particulier persoon. Bij de beoordeling van uw vergunningaanvraag houdt de gemeente rekening met een

aantal zaken, zoals:

- Strijdigheid met andere besluiten
- Gevolgen voor de woon- en leefomgeving
- Karakter van de straat, wijk en het woonmilieu

Visie Wonen Welzijn Zorg

Op 29 november 2016 heeft de gemeenteraad de Visie Wonen Welzijn Zorg vastgesteld. Op dit moment wordt er gewerkt aan een nieuwe woonzorgvisie zodra deze is vastgesteld is de nieuwe visie van toepassing. De visie uit 2016 heeft als hoofdlijn 'een passende woning in een passende woonomgeving'. Dit betekent dat planologische flexibiliteit gewenst is om snel in te kunnen spelen op maatschappelijke ontwikkelingen rond wonen, welzijn en zorg. Geconstateerd wordt dat het aantal intramurale verzorgingsplaatsen in de gemeente ongeveer constant moet blijven. Wel is sprake van een tijdelijke mindere behoefte aan intramurale plaatsen. Extramuralisering (minder intramurale plaatsen) en vergrijzing (meer intramurale plaatsen nodig) houden elkaar min of meer in evenwicht. In de nieuwe woonzorgvisie wordt vraag en aanbod opnieuw bekeken en mogelijk is een aanpassing in het zorgvastgoed nodig. Wat blijft is de aandacht voor de kwaliteit van het openbare gebied, met name waar het gaat om routes voor mensen met een beperking. Ook de relatie met voorzieningen en dorpshuizen is hierbij belangrijk.

Beleidsregels huisvesting arbeidsmigranten

In de "Beleidsregels afwegingkader voor huisvesting van arbeidsmigranten in de gemeente Rheden", vastgesteld door Burgemeester en Wethouders op 9 maart 2021, zijn beleidsregels opgenomen die in acht genomen moeten worden bij besluiten over het toelaten van de huisvesting van arbeidsmigranten.

Op 28 september 2021 heeft de gemeenteraad het bestemmingsplan 'Parapluplan huisvesting arbeidsmigranten en bijzondere woonvormen' vastgesteld. De beleidsregels maken onderdeel deel uit van het toetsingskader voor huisvesting van arbeidsmigranten. Inmiddels wordt gewerkt aan een regionaal afwegingskader. Het onderhavige bestemmingsplan vervangt het paraplubestemmingsplan. Bij buitenplanse initiatieven zal getoetst worden aan (onder meer) de dan geldende beleidsregels.

Toerisme

De verbinding van het dorp met zijn buitengebied en de inrichting hiervan is ook vanuit toeristisch oogpunt van belang. Het toeristisch-recreatief beleid is erop gericht meer aanbod te genereren voor toeristen en bezoekers aan de gemeente Rheden. Het Toeristisch Recreatief OntwikkelingsPlan (TROP) ‘Rheden op z'n best; tussen IJssel en Veluwezoom’ stelt zich onder meer als doel het bevorderen van de werkgelegenheid in Rheden en het behouden van natuurwaarden. Vanuit toeristisch-recreatief oogpunt is de verbinding met de gemeente Zevenaar via een veer over het water van de IJssel van groot belang. In het TROP wordt verder aangegeven dat een verbetering van de fietsverbindingen gewenst is, evenals een versterking van het winkelaanbod, en wordt een sterke nadruk gelegd op de cultuurhistorische geschiedenis en natuurwaarden van het gebied. Terzijde wordt hier nog opgemerkt dat het bestemmingsplan ook voorziet in de mogelijkheid in de woningen onder voorwaarden bed&breakfast te verstrekken, in die gevallen is uit brandveiligheidsoogpunt vergunning (voor een logiesfunctie) vereist als nachtverblijf wordt verstrekt aan meer dan 4 personen. De daadwerkelijke uitbreiding van het recreatief-toeristisch aanbod is afhankelijk van ondernemers en hun plannen voor nieuwe bedrijvigheid en de inzet van particulieren/inwoners. Inmiddels is op dit beleidsterrein door de gemeenteraad in september 2016 het Masterplan Recreatie en Toerisme Veluwezoom vastgesteld.

Economische activiteiten, algemeen

In de visie *Een actuele economische beleidsnota van en voor de gemeente Rheden* (vastgesteld door de gemeenteraad in maart 2016) wordt aangegeven dat het voor de gemeente van groot belang is dat de economie vitaal blijft voor haar inwoners en het bedrijfsleven. De visie geeft onder andere aan dat ingezet

moet worden het behouden en versterken van de bedrijvigheid en daarmee de werkgelegenheid. De Rhedense bedrijventerreinen zijn voor de werkgelegenheid belangrijke gebieden. Om de kwaliteit van de bestaande bedrijventerreinen te verhogen en knelpunten in de toekomst zoveel mogelijk te voorkomen is revitalisering noodzakelijk.

Evenementen

In de *Beleidsnota Evenementenbeleid Rheden 2017*, vastgesteld in de raadsvergadering van januari 2017, wordt een gemeentebreed algemeen beleid geformuleerd over evenementen. De nota wordt gevolgd door een uitvoeringsnota op basis waarvan een ruimtelijk kader op bestemmingsplanniveau kan worden vastgesteld. Op 28 november 2017 heeft het college het Handboek evenementen Rheden vastgesteld. Hierin staat onder meer dat het nodig is om terreinen aan te wijzen voor evenementen, daar waar het niet alleen gaat om kortdurende en incidentele evenementen. Dat kan met een omgevingsvergunning voor afwijkend gebruik van het bestemmingsplan of door een locatie aan te wijzen in het bestemmingsplan als locatie voor evenementen. In bestemmingsplannen kunnen evenemententerreinen worden aangewezen, maar er zal ook worden gewerkt aan een paraplu-bestemmingsplan, dat wil zeggen een overkoepelend bestemmingsplan voor het gemeentelijk grondgebied.

Welstandsnota

De welstandsnota vormt samen met het bestemmingsplan het (juridische) kader waaraan een omgevingsvergunning wordt getoetst ten aanzien van de ruimtelijke aanpassing van de gebouwde omgeving. Op 30 mei 2017 heeft de raad de welstandsnota geactualiseerd. Met deze welstandsnota zijn de gemeente, ondernemers en inwoners gezamenlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit van de leefomgeving. De nota is alleen daar van toepassing waar het algemeen belang van de leefomgeving groot is. Daar waar het niet nodig is, geeft de nota ruimte voor de eigen verantwoordelijkheid van de ondernemer en inwoner voor de verschijningsvorm van een bouwwerk. Hiermee wordt de regelgeving ten aanzien van welstand beperkt tot de hoogstnodige welstandscriteria zonder dat de kwaliteit van de bebouwde omgeving achteruit gaat. De nota is digitaal beschikbaar via de website www.welstandsnotas.nl/rheden. Hier kan iedereen de nota op adres raadplegen.

Hoofdstuk 4 Beschrijving bestemmingsplan

Zoals in hoofdstuk 1 al is aangehaald, kent onderhavig bestemmingsplan dat volgens de huidige digitale vereisten is opgezet, andere bestemmingen ten opzichte van het voorheen geldende bestemmingsplan. Ook zijn de laatste wijzigingen in regelgeving en beleid hierin verwerkt. Niet gewijzigd is het uitgangspunt van flexibele bestemmingsplannen. Het geldende bestemmingsplan is hiervoor als uitgangspunt gebruikt. Ook zijn enige beperkingen aangebracht (bijvoorbeeld ten aanzien van aantallen, goothoogte en bouwlagen) zoals hieronder wordt beschreven.

4.1 Systematiek

Bouwmogelijkheden

De bestaande bouwvlakken zijn overgenomen tenzij dit niet meer actueel is, dan is het bouwvlak aangepast aan een verleende vergunning.

Maatvoering

Verder geldt dat de regeling voor wat de maatvoering betreft generiek wijzigt ten opzichte van het voorheen geldende plan. In plaats van alleen een bouwhoogte zoals in de voorheen geldende bestemming *Werken* of *Voorzieningen*, wordt in de dorpen thans ook het maximale aantal bouwlagen geregeld. Dit voorkomt dat in de woonomgeving hoge plat afgedekte gebouwen worden gerealiseerd, hetgeen niet passend wordt gevonden binnen de stedenbouwkundige structuur ter plekke. Het huidig aantal bouwlagen van de bebouwing vormt hierbij het uitgangspunt.

Gebruik

Geconstateerd kan worden dat niet alle gegeven gebruiksmogelijkheden uit het geldende bestemmingsplan zijn benut. Het betreft vooral de functies die door middel van aanduidingen in een woonbestemming waren toegelaten. Panden zijn ook in zijn geheel als woonruimte in gebruik genomen. De panden waarin wonen en andere functies aan elkaar gelijk waren gesteld, worden in dit plan bestemd als *Gemengd*. Aan de hand van de actuele situatie is gekeken maar de toedeling van toegelaten ander gebruik binnen de bestemming *Gemengd*.

Waar in de loop der jaren zich een ander gebruik heeft ontwikkeld, is dit beoordeeld. Niet alleen op de stedenbouwkundige aanvaardbaarheid maar ook op vanuit andere beleidsvelden en regelgeving.

Stedenbouwkundige waarden

De stedenbouwkundige waarden die voorheen in een *Beschrijving-in-Hoofdlijnen* waren verwoord, krijgen thans waar zij als juridisch bindend zijn te beschouwen, rechtstreeks een plaats op de verbeelding en in de regels. Het instrument *Beschrijving-in-Hoofdlijnen* is namelijk niet meer opgenomen in de *Wet ruimtelijke ordening* en kan daarom niet meer worden toegepast.

- goot- en bouwhoogtes

Het stedenbouwkundige beeld wordt in zijn algemeenheid zoals hierboven al onder maatvoering is gesteld, beter geborgd door in elke bestemming te werken met bouwlagen. Zo nodig kan ook bij hoofdgebouwen gewerkt worden met goot- en bouwhoogtes als hiertoe stedenbouwkundig aanleiding toe is. Denk aan gebieden met een stedenbouwkundig waardevolle uitstraling. In die gevallen is de doelstelling het bewerkstelligen dat bij ver- of nieuwbouw optimaal wordt aangesloten op de bestaande, waardevol bevonden ruimtelijke uitstraling van een gebied. Buiten de gebieden met deze stedenbouwkundig waardevolle uitstraling blijft uitgangspunt de systematiek van bouwlagen en bouwhoogtes. Deze systematiek biedt meer architectonische variatiemogelijkheden.

In onderhavig plangebied zijn binnen de stedenbouwkundig waardevolle zones alleen de bestaande goot- en bouwhoogtes uitgangspunt als het monumenten betreft.

- onbebouwde gronden aan de openbare weg

De openheid van die onbebouwde gronden wordt in zijn algemeenheid bij woningen geborgd door de toekenning van de bestemming *Tuin* en bij overige bestemmingen door het niet aanduiden van deze gronden als een gebied waar bijgebouwen kunnen worden geplaatst.

- overige zone - stedenbouwkundig waardevol

Aan gebieden met een stedenbouwkundig waardevolle uitstraling is de aanduiding *overige zone - stedenbouwkundig waardevol* toegekend. Deze aanduiding betreft gronden langs wegen die bepalend zijn voor de stedenbouwkundige hoofdstructuur en waarbij een belangrijke mate van ruimtelijke representativiteit wordt nagestreefd. Het toekennen van deze aanduiding heeft tot doel het representatieve beeld in stand te houden en te versterken. In deze zone wordt geen gebouwen en overkappingen toegestaan, ook niet vergunningsvrij, teneinde een verdichting/samenklontering van het straat- en/of bebouwingsbeeld te voorkomen. Daarom worden ook restricties vastgelegd ten aanzien van het bouwen van erf- en perceelafscheidingen. Die mogen net zoals in de bestemming *Tuin* maar 1 meter hoog zijn. In het geval dat uit veiligheidsoverwegingen bij bedrijfsmatige en maatschappelijke functies een hoger hekwerk noodzakelijk is, kan hieraan worden meegewerkt. Ten aanzien van alle bouwwerken in deze zone kunnen nadere eisen worden gesteld.

Cultuurhistorische waarden

Vanuit cultuurhistorisch oogpunt is het herkenbaar houden van de ontwikkelingsgeschiedenis van belang. Op stedenbouwkundig schaalniveau kan dat door de hoofdstructuur, gevormd door de oude linten en later geheel nieuw aangelegde of doorgetrokken ontsluitingswegen te behouden evenals de watergangen. Het bestemmingsplan voorziet hierin. Het bestemmingsplan legt voorts het bestaande bebouwingspatroon vast in bouwvlakken en maatvoeringen.

- monumenten en beeldbepalende panden

Ter bescherming van de cultuurhistorische waarden zijn ook de maatvoeringen van de beschermde monumenten en beeldbepalende panden nader bezien. Ook hier wordt een conserverende regeling voor goothoogte en bouwhoogte geïntroduceerd om in het bestemmingsplan meer aansluiting te zoeken bij de regelgeving ten aanzien van monumenten. Monumenten en beeldbepalende panden zijn op de verbeelding te herkennen door de aanduiding *specifieke aanduiding - hoogtemaatvoering* (*sba-hm*).

- beschermd dorpsgezicht

Aan de rand van het plangebied ligt een klein deel van het beschermd dorpsgezicht Villapark Overbeek. Met een dubbelbestemming wordt dit in dit bestemmingsplan beschermd.

- archeologie

Verder valt het plangebied binnen de werkingssfeer van het bestemmingsplan *Parapluplan Archeologie Rheden 2013 en aanpassing regeling Buitenplaatsen*. De krachtens dat plan geldende dubbelbestemmingen voor archeologie zijn overgenomen in het voorliggende plan, met bijbehorend beschermingsregime. Opgemerkt wordt dat de begrenzing van de verschillende types van archeologische waarden op een aantal plekken cirkelvormig is.

Het voorliggende plan heeft geen zelfstandige, nieuwe ambities ten aanzien van de bescherming van de aanwezige waarden.

Milieuzonering

Bij de totstandkoming van de planregeling is het uitgangspunt geweest dat geen hoger niveau van potentiële overlast mag ontstaan. Om dit te bewerkstelligen, zijn de toegestane activiteiten gekoppeld aan diverse lijsten. Deze zijn zodanig van opzet dat deze activiteiten binnen het gebiedstype acceptabel worden geacht. In het bestemmingsplan wordt nu direct aangeduid tot welke milieucategorie een functie is toegelaten, er hoeft anders dan voorheen het geval was geen berekening per locatie meer te worden verricht. Dit biedt meer duidelijkheid vooraf.

Reeds aanwezige/toegelaten functies die niet passen binnen de algemene bestemmingsregeling,

worden gerespecteerd door middel van een specifieke aanduiding. Er bestaat geen aanleiding tot het 'wegbestemmen' van deze functies.

Voorts geldt dat voor alle activiteiten de parkeernormen van toepassing zijn. Dit kan gevolgen hebben voor de toelaatbaarheid van activiteiten.

Parkeernormen

Gezien de regelgeving met betrekking tot het vervallen van de stedenbouwkundige bepalingen in de *Bouwverordening*, zijn de parkeernormen thans vastgelegd in het bestemmingsplan. Ook deze zijn bezien op hun actualiteit en vloeien voort uit de *Nota Parkeernormen Rheden 2015*. Binnen de relevante bestemmingen is het gebruik gekoppeld aan parkeernormen. Deze normen, waaraan moet worden voldaan, zijn opgenomen in een bijlage bij de regels.

Algemene wijzigingsbevoegdheid bij functieaanduidingen

Nieuw is dat het plan een algemene wijzigingsbevoegdheid kent. Burgemeester en wethouders zijn bevoegd een wijzigingsplan vast te stellen waarin een gegeven functieaanduiding wordt geschrapt als het gebruik langer dan 1 jaar is beëindigd. Maar zij kunnen met het oog op flexibiliteit en voorkomen van leegstand ook een gegeven functieaanduiding wijzigen.

4.2 Toedeling bestemmingen

Bestemming Centrum - 1

Deze bestemming is gegeven aan het kernwinkelgebied van Velp. Het kernwinkelgebied In dit gebied is detailhandel, dienstverlening en lichte horeca (categorie 1a) toegelaten. Welke horeca-activiteiten dat zijn, is vastgelegd in Bijlage 4 Lijst horeca-activiteiten. Door een concentratie wordt het behoud en de versterking van deze voorzieningen voor het dorp nagestreefd.

Boven deze vestigingen zijn woningen toegelaten. Andere aanwezige functies zijn specifiek aangeduid en gekoppeld aan een vlak.

In het (openbare) gebied zijn ook standplaatsen toegelaten, evenals onder voorwaarden terrassen alsmede evenementen.

In deze bestemming wordt gewerkt met bouwlagen en een maximale bouwhoogte die is overgenomen uit het geldende bestemmingsplan. Gebouwd moet worden binnen het bouwvlak.

Bestemming Centrum - 2

Deze bestemming wordt voor het secundaire winkelgebied gebruikt. In dit gebied is detailhandel, dienstverlening en lichte horeca (categorie 1a) toegelaten. Ook al vanwege al aanwezige andere voorzieningen worden in dit gebied tevens maatschappelijke voorzieningen toegelaten. Die voorzieningen zijn opgenomen in Bijlage 5 Lijst maatschappelijke voorzieningen bij de regels. Het behoud van winkels staat hier niet voorop. Waar en in welke omvang de winkelfunctie binnen de bestemming wordt uitgeoefend, wordt niet nader bepaald. De ondernemers geven hier invulling aan.

Boven deze vestigingen zijn woningen toegelaten. Andere aanwezige functies zijn specifiek aangeduid en gekoppeld aan een vlak. In het (openbare) gebied zijn ook standplaatsen toegelaten, evenals onder voorwaarden terrassen alsmede evenementen en een weekmarkt.

Hier wordt opgemerkt dat in lijn van de detailhandelsstructuurvisie bij leegstand kan een winkelpand een andere functie krijgen; gedacht kan worden aan een ambachtelijk bedrijfje of aan woningen. Daarvoor kan een procedure nodig zijn waarbij vanzelfsprekend een ruimtelijke afweging plaatsvindt.

In deze bestemming wordt gewerkt met bouwlagen en een maximale bouwhoogte die is overgenomen uit het geldende bestemmingsplan. Gebouwd moet worden binnen het bouwvlak.

Bestemming Gemengd - 1

Op diverse plekken is sprake van een combinatie van verschillende, gelijkwaardige functies. In de geldende (thans te herziene) bestemmingsplannen is gewerkt met aanduidingen waaruit blijkt dat tevens die andere gelijkwaardige functie is toegelaten. In het overgrote deel van de gevallen gaat het om woningen die ook in zijn geheel voor andere functies mogen worden aangewend. De mate waarin andere functies werden toegelaten was per pand verschillend. Ook vallen in de thans te herziene bestemmingsplannen de geldende bestemmingen uiteen in meer bestemmingen.

- het plangebied

De bestemming *Gemengd - 1* wordt gebruikt als sprake is van de aanwezigheid of toelaatbaarheid van verschillende functies in een nagenoeg aaneengesloten gebied maar niet op zo'n schaal dat gesproken kan worden van een centrumgebied. In een dergelijke omgeving is een grotere verscheidenheid aan functies ruimtelijk aanvaardbaar.

Bij de toedeling van de bestemming *Gemengd - 1* is gelet op het gebruik dat in aanvulling op het wonen plaatsvindt. Daarbij is ook betrokken het feitelijke gebruik en is getoetst of dit (nog steeds) ruimtelijk aanvaardbaar is.

De bestemming *Gemengd - 1* is geënt op de geldende bestemming *Voorzieningen.* Het perceel mag zowel worden gebruikt voor een woning als voor maatschappelijke activiteiten, dienstverlenende activiteiten, activiteiten op het gebied van cultuur en ontspanning, lichte bedrijfsactiviteiten, lichte horeca-activiteiten en detailhandel (op de beganegrondlaag). Deze ruime mogelijkheden zijn aanvaardbaar rond deze kruising van wegen en in de nabijheid van de drukke spoorlijn.

Voor de bedrijfsmatige activiteiten wordt gebruik gemaakt van lijsten met daarin een opsomming van de toegelaten activiteiten met een vermelding van de milieucategorie. Deze lijsten zijn opgenomen als bijlagen bij de regels.

Daarnaast zijn bestaande functies aangeduid die niet vallen onder de hierboven gegeven activiteiten specifiek aangeduid. Bij de totstandkoming van de planregeling is, zoals hiervoor al is aangehaald, het uitgangspunt geweest dat geen hoger niveau van potentiële overlast mag ontstaan.

Bestemming Wonen

De bestemming *Wonen*, die in de geldende bestemmingsplannen aan alle woonvormen werd toegekend, is nu beperkt tot die vormen waar het bieden van intramurale zorg niet voorop staat. Waar dat wel het geval is, gebruikt de gemeente de bestemming *Maatschappelijk - 2*. Daarmee wordt aangesloten bij de landelijke systematiek. Hierbij is ook gelet op de actuele situatie.

De bestemming *Wonen* is gegeven aan panden waar wordt gewoond en geen andere activiteit (meer) wordt ontplooid. Dat wil zeggen geen andere activiteit dan die niet onder een beroep aan huis of een toegelaten bedrijfsmatige activiteit aan huis begrepen kan worden. Binnen de bestemming *Wonen* blijven bestaande ondergeschikte andere functies toegelaten uit het geldende bestemmingsplan. Met betrekking tot het uitoefenen van een beroep of bedrijf aan huis is de regeling geactualiseerd.

- aantal woningen

In de bestemming *Wonen* is het aantal toegelaten woningen in een bouwvlak gefixeerd op het bestaande aantal of, indien dit meer is, het bestaande planologische aantal. Aldus ligt de ruimte die geboden wordt om nieuwe woningen te bouwen in het bestemmingsplan vast en kan op een goede wijze invulling worden gegeven aan de toets aan de ladder voor duurzame verstedelijking die op grond van het *Bro* moet worden gedaan als -in een op te stellen bestemmingsplan- nieuwe stedelijke ontwikkelingen aan de orde zijn.

Als er op de verbeelding geen maximum aantal is gegeven, is het maximum aantal woningen in dat bouwvlak 1.

Bestemming Maatschappelijk - 1

De bestemming *Maatschappelijk - 1* voorziet in een vrij brede maatschappelijk bestemming. Met een lijst is aangegeven welke functies hieronder worden begrepen. Bij de totstandkoming van de lijst is de mate van hinder voor de omgeving betrokken.

Het gaat om maatschappelijk voorzieningen zoals scholen, kerken, buurthuizen, gezondheidscentra.

Daar waar ook een ander gebruik plaatsvindt, is dit door middel van een aanduiding toegelaten.

Voor zover in de bestemming functieaanduidingen zijn geplaatst, kan de algemene wijzigingsbevoegdheid van toepassing zijn. Voor de beschrijving van de bevoegdheid die burgemeester en wethouders hebben, wordt verwezen naar het hierboven gestelde bij de bestemming *Gemengd - 1*.

- *algemene wijzigingsbevoegdheid*

Nieuw is dat het plan een algemene wijzigingsbevoegdheid kent. Burgemeester en wethouders zijn bevoegd een wijzigingsplan vast te stellen waarin een gegeven functieaanduiding wordt geschrapt als het gebruik langer dan 1 jaar is beëindigd. Maar zij kunnen met het oog op flexibiliteit en voorkomen van leegstand ook een gegeven functieaanduiding wijzigen.

Die mogelijkheid is geopend voor de bestemming *Maatschappelijk - 1*. De toe te laten activiteiten moeten naar aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar zijn met reeds toegestane activiteiten. De toe te laten activiteit moet vallen onder een maatschappelijke activiteit (maar geen woonvorm betreffen die geregeld in de bestemming *Maatschappelijk - 2*), dienstverlenende activiteit of een activiteit op het gebied van cultuur en ontspanning. Het kan dus in ieder geval geen woonfunctie of een bedrijf betreffen. Een bedrijf heeft in een woonomgeving een andere uitstraling dan de wel toegelaten functies. Extra woningen worden met deze bevoegdheid niet toegelaten vanwege de plannen die al zijn opgenomen in de planningslijsten woningbouw.

Bestemming Tuin

De bestemming *Tuin* is toegekend aan perceelsgedeelten (bij woningen) waarvoor bebouwing met gebouwen/overkappingen vanwege de ruimtelijke uitstraling aldaar uitdrukkelijk niet gewenst wordt gevonden. Die perceelsgedeelten hebben in de geldende bestemmingsplannen de bestemming *Wonen* waarbij geen bijgebouwen zijn toegelaten. Door de bestemming *Tuin* wordt nadrukkelijker dan voorheen in beeld gebracht dat de betreffende gronden vrij van gebouwen dienen te blijven. Opgemerkt wordt dat inherent aan het gebruik als tuin is dat daarin mag worden geparkeerd. De bestemming *Tuin* wordt eveneens gebruikt daar waar het achtererf grenst aan het landelijke gebied en een overgang tussen dorp en de openheid van het landschap nodig wordt gevonden. Ook daar worden vergunningvrije bouwwerken vanwege de gewenste overgang nadrukkelijk als stedenbouwkundig en landschappelijk ongewenst aangemerkt.

Gezien de doelstelling van de bestemming *Tuin* wordt deze niet gebruikt om bij diepe achtertuinen op binnenterreinen de gronden aan te wijzen waarop in de geldende bestemmingsplannen geen bijgebouwen worden toegelaten. Daar is namelijk onvoldoende ruimtelijk belang aan de orde. Om die reden zijn die diepe achtertuinen thans volledig voorzien een bestemming die bijgebouwen (en daarmee ook vergunningvrije bouwwerken) toelaten.

Zoals hierboven aangegeven, is op een deel van de als *Tuin* bestemde gronden de aanduiding *overige zone - stedenbouwkundig waardevol* toegekend. Deze aanduiding betreft een verhoogde bescherming van de ruimtelijke uitstraling vanwege de stedenbouwkundige waarden ter plekke.

Kamerbewoning

De gemeente Rheden heeft een regeling met betrekking tot kamerbewoning. Dit wordt in beperkte mate toegelaten. Met deze regeling krijgt het bepaalde in de *APV* ook ruimtelijk zijn beslag en wordt dit

voorzien van een duidelijk kader. Standaard kan een huishouden in de woning aan 2 personen kamers verhuren.

In de beleidsnota ter zake van verdergaande kamerverhuur wordt een onderscheid gemaakt tussen rustige woonwijken en functioneel gemengde wijken. Dit onderscheid tussen de aanvaardbaarheid van kamerbewoning in een rustige woonwijk en in een functioneel gemengde wijk biedt voldoende handvatten voor een indeling van het plangebied en daarmee voor een ruimtelijke afweging.

In de rustige woonwijken biedt het plan daarom conform het kamerverhuurbeleid in beperkte mate de gelegenheid tot het realiseren van meer dan 2 kamers in een woning. Het verhuren moet altijd geschieden in combinatie met de bewoning door de eigenaar of huurder. Vervolgens geldt dat maximaal 1% van de woningen in de rustige woonwijken hiervoor mag worden aangewend waarbij de onderlinge afstand tussen de kamerverhuurpanden ten minste 50 m moet bedragen.

Voor het multifunctionele gebied geldt alleen de restrictie dat de kamers in een woning worden gerealiseerd en de verhuur geschiedt in combinatie met de bewoning door de eigenaar of huurder.

Zoals ook zal worden geconstateerd in hoofdstuk 5.4.1, als het gaat om gemengde gebieden bij milieuzonering, gaat het in het centrum van Velp, dus het plangebied van dit bestemmingsplan, om gemengd gebied en niet om een rustige woonwijk. Daarom wordt in dit bestemmingsplan niet de eis gesteld dat maximaal 1% van de woningen in de wijk hiervoor mag worden aangewend en ook niet dat de onderlinge afstand tussen de kamerverhuurpanden ten minste 50 meter moet bedragen, zoals dat in veel andere gebieden in de kernen is gedaan. Wel moet het verhuren van kamers dus altijd geschieden in combinatie met de bewoning door de eigenaar of huurder.

Hierbij wordt opgemerkt voor het kunnen uitoefenen van kamerverhuur (anders dan het verhuren van 2 kamers door de bewoner) wel een vergunning nodig is op grond van de *APV*. Voor grondgebonden woningen wordt geen exploitatievergunning verleend.

Vóór het beleid ten aanzien van kamerbewoning, kan meegewerkt zijn aan het volledig gebruiken van een pand voor kamerbewoning. Dus zonder dat een relatie bestaat met een aanwezige woning. Deze panden zijn specifiek aangeduid op de verbeelding door middel van de aanduiding *kamerverhuur*, daarbij is ook het vergunde aantal kamers als maximum aantal aangeduid.

Omdat in het verleden ook op basis van een bouwvergunning of een omgevingsvergunning kan zijn meegewerkt aan het volledig gebruiken van een pand voor kamerbewoning, is zekerheidshalve in de regels opgenomen dat dit gebruik in bestaande legale situaties is toegelaten.

Cultureel medegebruik

Eveneens nieuw is de aanduiding voor cultureel medegebruik. Hierdoor blijven deze activiteiten die in kerken worden uitgeoefend mogelijk.

Horeca

Bestaande legaal aanwezige horeca-activiteiten zijn positief bestemd. Dit is geschied door deze ondernemingen aan te duiden binnen een gegeven bestemming. Daarbij zijn activiteiten ingedeeld op basis van de *Lijst horeca-activiteiten* die bij de regels hoort.

Niet-gesprongen explosieven

Vanwege de zorgplicht van de gemeente ter zake van de mogelijke aanwezigheid van niet-gesprongen explosieven uit de *Tweede Wereldoorlog* is in de regels een onderzoeksplicht opgenomen voor die gebieden waarvoor die verdenking bestaat. De gebieden zijn aangeduid op de verbeelding.

Parkeren

Ten slotte zijn vanwege de regelgeving met betrekking tot het vervallen van de stedenbouwkundige

bepalingen in de *Bouwverordening*, de parkeernormen thans vastgelegd in het bestemmingsplan. Ook deze zijn bezien op hun actualiteit en vloeien voort uit de *Nota Parkeernormen Rheden 2015*. Binnen de relevante bestemmingen is het gebruik gekoppeld aan parkeernormen. Deze normen, waaraan moet worden voldaan, zijn opgenomen in een bijlage bij de regels.

Hoofdstuk 5 Haalbaarheid en afweging

Wanneer een bestemmingsplan wordt vervaardigd, dient dit plan binnen de planperiode uitvoerbaar te zijn. De uitvoerbaarheid wordt mede onderzocht door het te toetsen aan regelgeving, aan beleid van andere overheden en aan de uitkomsten van onderzoeken. In dit hoofdstuk worden de (nieuwe) mogelijkheden die onderhavig bestemmingsplan bevat, daaraan getoetst.

Ten aanzien van nieuwe stedelijke ontwikkelingen wordt verantwoording afgelegd volgens het bepaalde in artikel 3.1.6 *Bro* inzake de onderbouwing van de behoefte.

5.1 Het rijksbelang

Geconcludeerd kan worden dat in onderhavig bestemmingsplan geen onderwerpen aan de orde zijn zoals bedoeld in het *Barro*.

De mogelijkheden die het plan bevat, betreffen geen nieuwe stedelijke ontwikkelingen als bedoeld in het *Besluit ruimtelijke ordening.*

5.2 Het provinciale belang

Geconcludeerd kan worden dat de aard van het bestemmingsplan zodanig is dat het provinciale beleid, anders dan vastgelegd in de *Omgevingsverordening Gelderland*, niet aan de orde is. Gelezen de omgevingsverordening gaat het om de volgende onderwerpen.

Woningbouw

Het voorliggende bestemmingsplan voorziet niet in de bouw van nieuwe woningen. De woonfunctie binnen de bestemming Centrum - 1 en Centrum - 2 is toegestaan op de verdiepingen. In Centrum - 2 zijn ook woningen toegestaan op de begane grond daar waar dat specifiek is aangegeven. Bij de bestemming Wonen gaat het om al bestaande woningen. De bestaande mogelijkheden uit het geldende bestemmingsplan zijn overgenomen. In subregionaal verband worden de gemeentelijke woningbouwprogramma's op elkaar afgestemd. Daartoe wordt gebruik gemaakt van de planningslijsten woningbouw. Geconstateerd is dat tot 2030 nog een behoefte bestaat aan 13.500 woningen (subregionaal). In het plangebied is ontwikkeling van woningen niet aan de orde.

Ladder van duurzame verstedelijking

Het plangebied ligt binnen bestaand stedelijk gebied. Het plan maakt geen nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk zoals bedoeld in het Besluit ruimtelijke ordening.

Bodembeschermingsgebied

Nagenoeg het hele dorp Velp ligt binnen het *intrekgebied,* het grondwater in dit gebied zal binnen 1000 jaar de pompputten van het waterbedrijf bereiken. Dit gebied is met een schuine arcering op onderstaande afbeelding aangeduid. Het plangebied valt hier binnen.

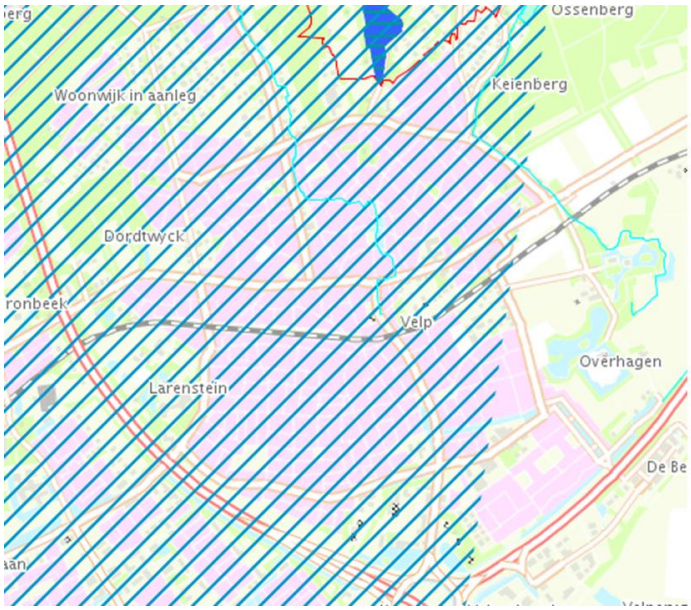

uit: Omgevingsverordening Gelderland

De in het plan gegeven bestemmingen voldoen aan hetgeen in de *Omgevingsverordening Gelderland* is gesteld voor het *intrekgebied*.

Gelders Natuurnetwerk en Groene ontwikkelingsruimte

Uit de *Omgevingsverordening Gelderland* blijkt dat het plangebied niet in de nabijheid ligt van het *Gelders Natuurnetwerk* en ook niet bij de aan de Groene *Ontwikkelingsruimte*. In paragraaf 5.4.6 Natuurwaarden wordt hier verder op ingegaan.

Nationaal landschap

In de *Omgevingsverordening Gelderland* is voorts vastgelegd de ligging van het *Nationaal Landschap* (groene arcering). Voor de gegeven bestemmingen heeft dit geen gevolgen. Het plangebied ligt op ruime afstand van het Nationaal Landschap.

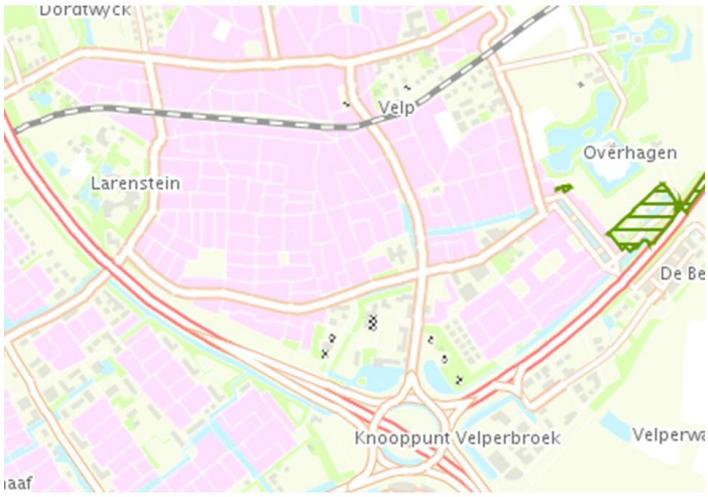

uit: Omgevingsverordening Gelderland

5.3 Het waterschapsbelang

In de *Waterbeheerplannen* van het waterschap *Rijn en IJssel* zijn geen projecten beschreven die nopen tot een regeling in onderhavig plangebied.

Of een bestemmingsplan het belang van het waterschap raakt, wordt door het waterschap getoetst.

De belangen van het waterschap zijn binnen het watertoetsproces mee gewogen.

5.4 Onderzoek

Hier wordt de afweging beschreven die gemaakt is bij het leggen van de toepasselijke bestemmingen. Indien noodzakelijk bij nieuwe ontwikkelingen, wordt ingegaan op het opgestelde rapport.

5.4.1 Milieuzonering

kader

Zowel de ruimtelijke ordening als het milieubeleid stellen zich ten doel een goede kwaliteit van het leefmilieu te handhaven en te bevorderen. Dit gebeurt onder andere door middel van milieuzonering. Onder milieuzonering wordt verstaan het aanbrengen van een voldoende ruimtelijke scheiding tussen milieubelastende bedrijven of inrichtingen enerzijds en milieugevoelige functies als wonen en recreëren anderzijds. De ruimtelijke scheiding bestaat doorgaans uit het aanhouden van een bepaalde afstand tussen milieubelastende en milieugevoelige functies. Die onderlinge afstand moet groter zijn naarmate de milieubelastende functie het milieu sterker belast.

Milieuzonering heeft twee doelen:

- het voorkomen of zoveel mogelijk beperken van hinder en gevaar bij woningen en andere gevoelige functies;
- het bieden van voldoende zekerheid aan bedrijven dat zij hun activiteiten duurzaam onder aanvaardbare voorwaarden kunnen uitoefenen.

Voor het bepalen van de aan te houden afstanden wordt gebruik gemaakt van de *VNG*-uitgave *Bedrijven en Milieuzonering* uit 2009. Deze uitgave bevat een lijst, waarin voor een hele reeks van milieubelastende activiteiten (naar *SBI*-code gerangschikt) richtafstanden zijn gegeven ten opzichte van milieugevoelige functies. De lijst geeft richtafstanden voor de ruimtelijk relevante milieuaspecten geur, stof, geluid en gevaar. De grootste van de vier richtafstanden is bepalend voor de indeling van een milieubelastende activiteit in een milieucategorie en daarmee ook voor de uiteindelijke richtafstand.

Hoe gevoelig een gebied is voor milieubelastende activiteiten, is mede afhankelijk van het omgevingstype. De richtafstanden van de richtafstandenlijst gelden ten opzichte van het omgevingstype rustige woonwijk. Een rustige woonwijk is ingericht volgens het principe van de functiescheiding: afgezien van wijkgebonden voorzieningen komen vrijwel geen andere functies voor; langs de randen is weinig verstoring door verkeer. Vergelijkbaar met de rustige woonwijk zijn rustig buitengebied, stiltegebied en natuurgebied. Daarvoor gelden dan ook dezelfde richtafstanden. Van het omgevingstype gemengd gebied is sprake in een gebied met een variatie aan functies. In de directe nabijheid zijn bijvoorbeeld winkels, horeca en bedrijven aanwezig. Ook gebieden die direct liggen langs de hoofdinfrastructuur behoren tot het omgevingstype gemengd gebied. In een dergelijk gebied bestaat al een hogere milieubelasting zodat de richtafstanden voor een rustige woonwijk daarvoor niet gebruikt hoeven te worden. Zij worden met één afstandsstap verlaagd.

In de *Nota Milieuzonering Rheden 2015* is vastgelegd hoe de gemeente omgaat met milieuzonering. Deze nota is gebruikt bij de beoordeling van de aanvaardbaarheid van inrichtingen in onderhavig plangebied en bij de indeling van de lijsten met toe te laten functies binnen de gegeven bestemmingen

beoordeling

Het plangebied kan worden gekarakteriseerd als een gebied waar sprake is van functiemenging. Aan de noord- en zuidzijde van de Hoofdstraat, aan de westzijde van de Pres.Kennedylaan, aan de west- en oostzijde van de Emmastraat, Parkstraat, Rozendaalselaan, Vlashofstraat en aan de oostzijde van de Wilhelminastraat zijn centrumfuncties aanwezig. Er is sprake van een verhoogd achtergrondniveau door de aanwezigheid van verkeer op deze wegen, winkelend publiek, horeca, parkeren en een grote verscheidenheid aan activiteiten. Ook zijn straten aan te wijzen waar kleinschalige bedrijfsmatige activiteiten en woningbouw gemengd zijn. Het zijn vaak die straten die aantakken op het centrumgebied.

Vanwege de gebiedstypering gebied met functiemenging is het mogelijk om voor één of meer milieuaspecten een kleinere afstand aan te houden dan voor een rustige woonwijk wordt geadviseerd.

In het bestemmingsplan zijn een aantal bestemmingen opgenomen die relevant zijn voor de milieuzonering. Over die bestemmingen wordt opgemerkt dat zij activiteiten toelaten die vallen onder categorie 1 of onder categorie 1 en 2. In die gevallen zijn die activiteiten passend.

Valt een activiteit onder een hogere categorie dan standaard is toegelaten binnen een bestemming, dan is deze bestaande activiteit specifiek aangeduid. Het bestaande hinderniveau is uitgangspunt en ook bij nieuwvestiging qua milieuzonering aanvaardbaar.

De bestaande inrichtingen in het plangebied vallen onder de toegelaten bestemmingen en categorieën.

conclusie

Het aspect milieuzonering vormt geen belemmering voor het vaststellen van onderhavig bestemmingsplan.

5.4.2 Bodemverontreiniging

kader

Daar waar het nieuwe bestemmingsplan directe mogelijkheden voor functiewijziging of uitbreidingsmogelijkheden die uitstijgen boven de standaardmogelijkheden biedt en die verdacht wordt van de aanwezigheid van een ernstige bodemverontreiniging, dient bodemonderzoek te worden uitgevoerd.

beoordeling

Er zijn geen locaties opgenomen in het voorliggende bestemmingsplan waar een bodemonderzoek moet worden uitgevoerd.

De overgenomen bouwmogelijkheden zijn in het kader van het geldende bestemmingsplan al beoordeeld, sindsdien hebben zich geen ontwikkelingen voorgedaan die aanleiding geven om een bodemonderzoek te vragen.

conclusie

Het aspect bodemverontreiniging vormt geen belemmering voor het vaststellen van onderhavig bestemmingsplan.

5.4.3 Ontplofbare oorlogsresten

kader

Bij het vervaardigen van bestemmingsplannen wordt zoals is vastgelegd in de *Nota*

standaardplanmethodiek bestemmingsplannen dorpen Rheden 2015 vanwege de gemeentelijke zorgplicht bij het leggen van bouwvlakken in verdachte gebieden een onderzoek gevraagd naar de aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten.

Voor de uit het vorige bestemmingsplan overgenomen bouwlocaties geldt dat dit onderzoek, indien dit aan de orde is, kan worden uitgesteld tot bij de omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen.

beoordeling

Het plan voorziet niet in nieuwe mogelijkheden. Gebiedsaanduidingen in het bestemmingsplan zorgen voor bescherming rondom bekende locaties van ontplofbare oorlogsresten.

conclusie

Het aspect ontplofbare oorlogsresten vormt geen belemmering voor de vaststelling van onderhavig bestemmingsplan.

5.4.4 Geluid

kader

De *Wet geluidhinder* (*Wgh*) heeft betrekking op nieuwe ontwikkelingen. De wet noemt geluidsbronnen die in de ruimtelijke ordening van belang zijn. Binnen de gemeente zijn dit: wegverkeer, railverkeer en gezoneerde industrieterreinen. Deze bronnen hoeven niet binnen het plangebied te liggen. Nieuwe geprojecteerde geluidgevoelige functies binnen de zone van een bron moeten op het aspect geluidbelasting getoetst worden. Wegen die deel uitmaken van een woonerf of van een 30 km-gebied zijn hiervan uitgezonderd.

De *Wgh* benoemt functies die gevoelig zijn voor geluidsbelasting van deze bronnen. Zo zijn bijvoorbeeld woningen en scholen 'geluidsgevoelige bestemmingen'.

De *Wgh* kent voorkeursgrenswaarden waarbinnen een geluidsgevoelige bestemming altijd kan worden gerealiseerd. Onder voorwaarden kan een ontheffing van de voorkeursgrenswaarde worden verleend ('hogere waarde'). Maatregelen om de geluidsbelasting aan de gevel terug te dringen moeten dan onvoldoende doeltreffend zijn of overwegende bezwaren ontmoeten van landschappelijke, stedenbouwkundige, verkeerskundige, vervoerskundige of financiële aard.

Bij een geluidsbelasting boven de maximale ontheffingswaarde zijn geluidsgevoelige bestemmingen niet toegestaan. Hierop kan een uitzondering worden gemaakt indien er gebruik wordt gemaakt van 'dove gevels'.

De grenswaarden zijn voor wegverkeer 48 dB tot en met 53 dB in buitenstedelijk gebied en in stedelijk gebied van 48 dB tot 63 dB en voor spoorweglawaai 55 dB tot en met 68 dB.

Bij een geluidsbelasting tussen de voorkeursgrenswaarde en de maximale ontheffingswaarde dient akoestisch onderzoek uitsluitsel te geven over de te verwachten geluidsbelasting en de doeltreffendheid van maatregelen om een overschrijding van grenswaarden te voorkomen.

In de op 27 april 2015 vastgestelde *Nota Hogere Waarden Wet geluidhinder Rheden 2015* hebben burgemeester en wethouders vastgelegd hoe zij omgaan met het verlenen van hogere grenswaarden.

beoordeling

Railverkeer

In de onderstaande figuur staan de geluidscontouren aangegeven van de spoorlijn in Velp.

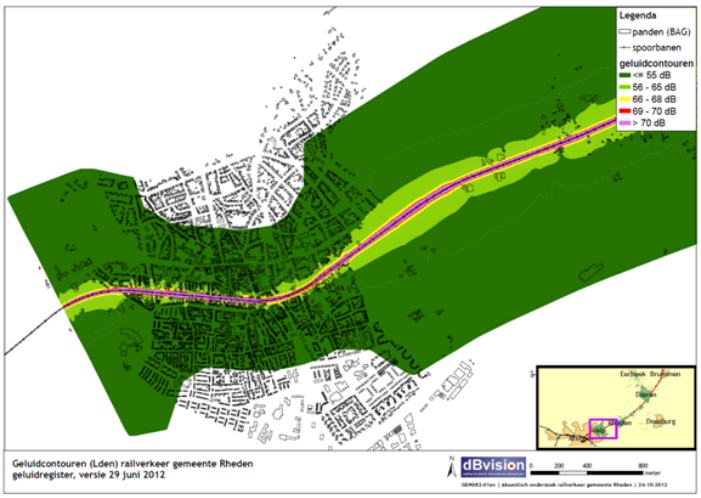

Wegverkeer

In de onderstaande figuur staan de geluidscontouren (Lden, situatie 2024) aangegeven van het wegverkeer in Velp. (Bron: *Icinity gemeente Rheden*).



legenda:



Binnen de zones van de spoorlijn en van de betreffende wegen is geen nieuwe geluidgevoelige ontwikkeling voorzien.

conclusie

Het aspect geluid vormt geen belemmering voor het vaststellen van dit bestemmingsplan.

5.4.5 Externe veiligheid

kader

Externe veiligheid gaat over het beperken van de blootstelling van mensen aan een verhoogd gevaar als gevolg van activiteiten met gevaarlijke stoffen. Denk aan de productie, het behandelen of het transport van gevaarlijke stoffen. De daaraan verbonden risico's moeten aanvaardbaar blijven. Dat kan door voldoende afstand aan te houden tussen deze activiteiten en kwetsbare objecten. Dat zijn woningen, scholen, gezondheidscentra en dagverblijven. Beperkt kwetsbare objecten zijn gebouwen/voorzieningen zoals kantoren, winkels en bedrijven.

Voor transportassen dat wil zeggen verkeerswegen, spoorwegen en vaarwegen zijn de regels vastgelegd in het *Besluit externe veiligheid transportroutes*, voor buisleidingen in het *Besluit externe veiligheid buisleidingen* (*Bevb*) en voor bedrijven in het *Besluit externe veiligheid inrichtingen* (*Bevi*).

In de *Regeling Basisnet* staat waar risicoplafonds liggen langs transportroutes en welke regels er gelden voor ruimtelijke ontwikkeling.

Al die besluiten hanteren dezelfde risicobenadering. Daarbij worden twee soorten risico beschouwd. Het gaat in de eerste plaats over de persoonlijke veiligheid van de individuele burger, oftewel het plaatsgebonden risico. Het plaatsgebonden risico (*PR*) is de berekende kans per jaar dat een persoon overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongeval bij een risicobron, aangenomen dat hij op die plaats permanent en onbeschermd verblijft. De veiligheidszone wordt gebruikt bij de toetsing of een risicovolle activiteit op een bepaalde plek mag plaatsvinden, en of in de directe omgeving mag worden gebouwd.

In de tweede plaats gaat het om het groepsrisico (*GR*). Het *GR* is een maat om de kans weer te geven op een ongeval met een bepaald aantal dodelijke slachtoffers. Tevens wordt het *GR* als maat voor de maatschappelijke ontwrichting beschouwd die kan ontstaan ten gevolge van een ongeval.

Daarnaast kan er bij het vervoer van gevaarlijke stoffen sprake zijn van een plasbrandaandachtsgebied. Dit is het gebied waarin bij het realiseren van kwetsbare objecten rekening gehouden dient te worden met de effecten van een zogenaamde plasbrand. Deze plasbrand kan ontstaan door de ontsteking van uitgestroomde brandbare vloeistof uit een schip of tankwagen. Het plasbrandaandachtsgebied wordt gemeten vanaf de rechterrijstrook in het geval van een weg of de oeverlijn in het geval van een rivier.

Voorts wordt in deze paragraaf ook aandacht besteed aan de gasdrukregel- en meetstations.

beoordeling externe veiligheid

Aan de orde is opnieuw vaststellen van een bestemmingsplan voor het centrum van Velp. In het plan zijn geen nieuwe ontwikkelingen voorzien. Het betreft reeds geldende woningbouwcapaciteit niet gelegen nabij risicovolle bronnen.

Risicoveroorzakende activiteiten

In en direct rond het plangebied is een inventarisatie gedaan naar risicoveroorzakende activiteiten. Dit heeft het volgende overzicht opgeleverd:

a. Vervoer van gevaarlijke stoffen over wegen, spoorwegen en water

Door of in de nabijheid lopen geen wegen die relevant zijn voor het plangebied. De spoorlijn maakt onderdeel uit van het plangebied. De IJssel is niet relevant.

b. Vervoer van gevaarlijke stoffen door buisleidingen

In en nabij het plangebied liggen in de gemeente Rheden geen hogedruk aardgastransportleidingen. Wel ligt er een hogedrukaardgasleiding ten westen van de A12 in de gemeente Arnhem.

c. Bedrijven die vallen onder het Bevi

Binnen het plangebied bevindt zich geen *Bevi* bedrijf. Buiten het plangebied bevindt ook geen *Bevi* bedrijf dat van invloed is op het plangebied.

conclusie

Het plan houdt in voldoende mate rekening met externe veiligheid.

5.4.6 Natuurwaarden

kader

De bescherming van gebieden is vastgelegd de *Wet natuurbescherming* en de *Omgevingsverordening Gelderland* (*Gelders Natuurnetwerk*, *Groene ontwikkelingszone*, *Waardevol open gebied*, *Nationaal landschap*). Voor de bescherming van soorten geldt de *Wet natuurbescherming*.

Gebiedsbescherming

Op grond van de *Europese Vogelrichtlijn* en *Habitatrichtlijn* zijn speciale beschermingszones aangewezen. Samen vormen zij *Natura 2000*, een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. De bescherming van de *Natura 2000*-gebieden is geregeld in de *Wet natuurbescherming*. De *Veluwe* en de *Rijntakken* zijn aangewezen als *Natura 2000*-gebieden. Binnen deze gebied mag de kwaliteit van de natuurlijke habitats en leefgebieden van aangewezen soorten niet verslechteren en mogen er geen storende factoren optreden die een significant negatief effect hebben. Dit geldt niet alleen voor de activiteiten en ingrepen in het gebied zelf, maar ook voor activiteiten en ingrepen daar buiten die invloed kunnen hebben op het gebied.

Het landelijke *Natuurnetwerk Nederland*, voorheen de *Ecologische Hoofdstructuur* (*EHS*) is binnen de provincie beschermd. Veel natuurgebieden en voor planten en dieren waardevolle cultuurlandschappen maken onderdeel uit van het *Gelders Natuurnetwerk* en de *Groene Ontwikkelingszone*. Het *Gelders Natuurnetwerk* wordt gevormd door de bestaande natuurgebieden uit de voormalige *Ecologische Hoofdstructuur*. De gebieden in de *Groene Ontwikkelingszone* zijn waardevol voor de natuur maar hebben daarnaast tevens een andere functie. Veel kleinschalige cultuurlandschappen met landschapselementen zijn aangewezen als *Groene ontwikkelingszone*.

Daarnaast wordt worden in de *Omgevingsverordening* beschermd het *Waardevol open gebied* en het *Nationaal landschap*.

Soortenbescherming

Ook de bescherming van soorten is geregeld in de *Wet natuurbescherming* (*Wnb*). Bij nieuwe ontwikkelingen moet onderzocht worden welke gevolgen dit heeft voor de aanwezige beschermde soorten en/of hun leefomgeving. Als een plan (in)direct kan leiden tot de verstoring van een beschermde soort of vernietiging van het leefgebied, een vaste rust- of verblijfplaats, kan het project strijdig zijn met de *Wnb*.

Deze wet kent drie verschillende beschermingsregimes:

- alle van nature in het wild levende vogels: de bescherming is gebaseerd op de bepalingen uit de Vogelrichtlijn;
- soorten opgenomen in bijlage IV van de *Habitatrichtlijn*, bijlage I en II van het *Verdrag van Bern* en bijlage II van het *Verdrag van Bonn*: de bescherming is gebaseerd op de bepalingen uit de *Habitatrichtlijn*;
- ander soorten genoemd in bijlage A van de *Wnb*: de bescherming van deze soorten, die veelal op de rode lijst staan, is iets minder stringent dan die van de *Vogel- en Habitatrichtlijn*.

De provincie heeft in de *Omgevingsverordening* aangegeven voor welke algemeen voorkomende soorten een vrijstelling geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen.

beoordeling

Gebiedsbescherming

Het plangebied ligt buiten het *Natura 2000*-gebied *Veluwe* en het ten zuiden van het industrieterrein *De Beemd* gelegen gebied *Rijntakken*. Het bestemmingsplan maakt geen nieuwe ontwikkelingen mogelijk die een mogelijk effect hebben op de beschermde habitattypen en leefgebieden van soorten binnen deze *Natura 2000*-gebieden.

Het plangebied omvat geen gebieden die zijn aangeduid als *Gelders Natuurnetwerk* of *Groene Ontwikkelingszone*. Het plan maakt ook geen nieuwe functies mogelijk een effect zouden kunnen zijn op de kernkwaliteiten van het *GNN* of *GO*. In onderstaande afbeelding is het *GNN* met een donkergroene kleur aangeduid, het *GO* met een lichtgroene kleur.



Soortenbescherming

Met dit bestemmingsplan worden niet direct nieuwe ontwikkelingen toegestaan. Wanneer binnen het plangebied nieuwe plannen ontwikkeld worden, zullen de aan de Wnb getoetst moeten worden.

Volledigheidshalve wordt hier nog opgemerkt dat te allen tijde rekening moet worden gehouden met de zorgplicht die voortvloeit uit de *Wet natuurbescherming*.

conclusie

Het aspect natuurwaarden is geen belemmering voor het vaststellen van het bestemmingsplan.

5.4.7 Cultuurhistorie

kader

Vanaf 2007 geldt de verplichting om bij vaststelling van een bestemmingsplan rekening te houden met de in de grond aanwezige, dan wel te verwachten monumenten.

Op 1 juli 2016 is de *Erfgoedwet* in werking getreden die onder andere de *Monumentenwet 1988* vervangt.

Ten aanzien van archeologie blijven belangrijke punten:

- nadruk op 'behoud in situ'; archeologische resten moeten zoveel mogelijk in de bodem zelf bewaard blijven;
- toepassing van het principe dat de verstoorder betaalt. De initiatiefnemer/ projectontwikkelaar betaalt de kosten voor het noodzakelijk archeologisch onderzoek;
- is het vergunningenstelsel voor opgravingen vervangen door een certificeringstelsel. Alleen conform de bepalingen van de *Erfgoedwet* gecertificeerde bedrijven en overheidsdiensten mogen een opgraving verrichten. In de wet is voorzien in een overgangsbepaling.

Daarnaast dient in deze toelichting beschreven te worden de wijze waarop met de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden rekening is gehouden.

beoordeling

De mate waarin een verwachting op het aantreffen van relicten bestaat, is vastgelegd in een paraplubestemmingsplan. Dat recente bestemmingsplan is in onderhavig bestemmingsplan geïncorporeerd.

Volledigheidshalve wordt hier nog opgemerkt dat (toevals)vondsten bij het verrichten van werkzaamheden in de bodem altijd beschermd zijn. Er geldt een meldingsplicht bij het vinden van (mogelijk) waardevolle relicten. Dat melden dient terstond te gebeuren bij de *Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed* (vondstmelding via *ARCHIS*).

Ten aanzien van de bovengrondse cultuurhistorische waarden wordt in onderhavig bestemmingsplan (wederom) op perceelsniveau de ligging van het hoofdgebouw vastgelegd. Voor bestemmingen waarbij in het geldende bestemmingsplan eerst alleen een bouwhoogte was voorgeschreven, is nu ook het aantal bouwlagen vastgelegd. De waarden worden ook beschermd door het toelaten van bijgebouwen tot een afstand van (meestal) 3 meter achter de voorgevel van het hoofdgebouw.

Voor de monumenten is een maatvoering opgenomen waarbij de bestaande goot- en bouwhoogte leidend is.

conclusie

Vanuit het aspect cultuurhistorie bestaat geen belemmering om tot vaststelling van onderhavig plan over te gaan.

5.4.8 Water

kader

Aan de hand van de *Handreiking Watertoets* is het aspect water in onderhavig plan meegenomen. Doel van het watertoetsproces is te waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze meewegen bij alle ruimtelijke plannen en besluiten die relevant zijn voor de waterhuishouding. Hierbij wordt opgemerkt dat het in dit geval het actualiseren van bestemmingsplannen betreft.

beoordeling

Dit betekent dat bestemmingen worden gelegd op bestaande bebouwing en nagenoeg altijd volgens bestaand gebruik. Bij dit plan is het omgaan met hemelwater aan de orde. In dat verband zou worden gehanteerd de volgorde: water zoveel mogelijk vasthouden, vervolgens het overtollig water tijdelijk bergen en in de laatste plaats het afvoeren van water.

Het realiseren van nieuwe watergangen is niet aan de orde, binnen het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig.

In de onderstaande tabel wordt aangegeven welke waterhuishoudkundige aspecten voor onderhavig bestemmingsplan relevant zijn.

waterhuishoudkundig aspect		**relevant**	**omschrijving**
1	veiligheid	Nee	In het plangebied liggen geen gronden die behoren tot zomer- en/of winterbed van de IJssel. Het *Barro* is aan de orde.
2	wateroverlast	ja	In het plangebied is kans op wateroverlast door extreme buien als gevolge van klimaatverandering.
3	riolering	ja	Voorkomen dient te worden dat schoon regenwater wordt afgevoerd via het riool (vasthouden-bergen-afvoeren). Zie verder de toelichting.
4	watervoorziening	nee	Het plangebied betreft bestaand bebouwd gebied. Watervoorziening voor andere functies in en nabij het plangebied speelt geen rol.
5	volksgezondheid	ja	Het plangebied betreft bestaand bebouwd gebied. Binnen het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig. Rekening moet worden gehouden met het minimaliseren van milieuhygiënische risico's.
6	bodemdaling	nee	In het plangebied gaat het hoofdzakelijk om zandige ondergrond. Eventuele zettingen zijn niet relevant.
7	grondwateroverlast	ja	In het plangebied is mogelijk sprake van slecht doorlatende lagen in de ondergrond. Hierdoor kunnen schijngrondwaterstanden aanwezig zijn.
8	oppervlaktewaterkwaliteit	nee	Er is geen oppervlaktewater in het plangebied

9	grondwaterkwaliteit	nee	Het plangebied bevat geen drinkwatervoorzieningsgebied. Velp ligt wel in het intrekgebied.
10	verdroging	nee	Het plangebied is grotendeels bestaand bebouwd gebied en verdroging speelt daarom geen rol.
11	natte natuur	nee	Het plangebied is grotendeels bestaand bebouwd gebied en bevat geen hydrologische beïnvloedingszones rond natuurgebieden of ecologische wateren.
12	inrichting en beheer	nee	Binnen het plangebied bevinden zich geen oppervlaktewateren. Rioleringswerken zijn in beheer bij de gemeente.

De uitkomsten van de tabel geeft aanleiding voor de volgende toelichting.

Ad 3 Riolering

In het plangebied wordt afvalwater ingezameld en afgevoerd via de riolering. Voor de afvoer van afvalwater naar de openbare riolering is de gemeentelijke aansluitverordening van toepassing. De riolering in het gebied moet het afvalwater doelmatig inzamelen en afvoeren. Riooloverstortingen (bij regenbuien) op oppervlaktewater moeten worden beperkt. Dit wordt onder andere bereikt door het afkoppelen van hemelwater en de aanleg van bergingsvoorzieningen. In het plangebied is overwegend een gemengd rioolstelsel aanwezig. Er is plaatselijk een gescheiden riolering aangelegd dat wil zeggen een afzonderlijk vuilwater- en hemelwaterriool.

Het is niet toegestaan grondwater af te voeren via het gemengde riool. Het streven is om ook het hemelwater niet af te voeren via het gemengde riool. Bij nieuwe ontwikkelingen moet met hemelwater worden omgegaan overeenkomstig de *Verordening afvoer hemelwater en grondwater Rheden*. Bij nieuwe ontwikkelingen dient het hemelwater op eigen terrein te worden verwerkt. Het huishoudelijk afvalwater kan worden aangesloten op het gemeentelijk rioolstelsel

In het plan zijn alle rioleringsvoorzieningen toegestaan, onder andere boven- en ondergrondse infiltratievoorzieningen, bergingskelders, rioleringen en *IBA´s* (*Individuele Behandeling Afvalwater*). Ter voorkoming van bodem- en/of grondwaterverontreiniging moeten uitlogende en verontreinigende materiaaltoepassingen vermeden worden.

Aangezien het onderhavige plan betreft het actualiseren van bestemmingsplannen voor een reeds bebouwd gebied, zal alleen in het voorkomende geval uit onderzoek moeten blijken welke maatregelen mogelijk zijn.

Ad 7 Grondwateroverlast

In het plangebied is sprake van slecht doorlatende lagen in de ondergrond. Hierdoor kunnen schijngrondwaterstanden aanwezig zijn.

Ad 9 Grondwaterkwaliteit

Binnen het in het plangebied aanwezige intrekgebied rond de drinkwaterwinningen worden geen functies toegestaan die de kwaliteit van het drinkwater negatief kunnen beïnvloeden. In het plan zijn geen vervuilende functies opgenomen.

conclusie

Vanuit het aspect water bestaan geen belemmeringen voor het vaststellen van dit bestemmingsplan.

5.4.9 Luchtkwaliteit

kader

De eisen voor de kwaliteit van de buitenlucht zijn vastgelegd in de *Wet milieubeheer* (*Wm*). Deze wet kent grenswaarden en voor enkele stoffen ook plandrempels. De *Wm* heeft tot doel het beschermen van mens en milieu tegen de negatieve effecten van luchtverontreiniging, onder andere als gevolg van het verkeer. Indien het uitoefenen van bevoegdheden, zoals het vaststellen van bestemmingsplannen, gevolgen kan hebben voor de luchtkwaliteit, kunnen bestuursorganen die bevoegdheden uitoefenen wanneer aannemelijk is gemaakt dat sprake is van één van onderstaande gevallen (artikel 5.16 *Wm*):

- het bestemmingsplan leidt niet tot het overschrijden van de in de wet genoemde grenswaarden;
- de luchtkwaliteit verbetert per saldo als gevolg van het bestemmingsplan blijft ten minste gelijk;
- het bestemmingsplan draagt niet in betekenende mate bij aan de concentratie van een stof waarvoor in de wet grenswaarden zijn opgenomen;
- de ontwikkeling is opgenomen in een vastgesteld programma, zoals het *Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit* (*NSL*)
- Bij ministeriële regeling (de *Regeling niet in betekenende mate bijdragen*) zijn categorieën van gevallen aangewezen, waarin (o.a.) het vaststellen van een bestemmingsplan dan wel het verlenen van een omgevingsvergunning voor een projectafwijking in ieder geval niet in betekenende mate bijdraagt aan de luchtverontreiniging. Wanneer een ontwikkeling valt onder de categorieën van gevallen is het niet nodig luchtkwaliteitsonderzoek uit te voeren. Voor onder meer woningbouwlocaties en kantoorlocaties zijn categorieën van gevallen aangewezen.

beoordeling

Dit bestemmingsplan is conserverend van aard: het legt de bestaande situatie vast en maakt geen nieuwe ontwikkelingen mogelijk anders dan al was toegelaten in de geldende bestemmingsplannen. Op grond van de *Wet milieubeheer* is het daarom niet nodig de luchtkwaliteit te onderzoeken. Er wordt immers voldaan aan artikel 5.16 lid b *Wm*: de luchtkwaliteit blijft ten minste gelijk ten gevolge van de vaststelling van het bestemmingsplan.

conclusie

Het aspect luchtkwaliteit vormt geen belemmering voor het vaststellen van onderhavig bestemmingsplan.

5.4.10 Milieueffectrapportage

kader

Bepaalde activiteiten kunnen belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu hebben. Welke activiteiten dat zijn is vastgelegd in het *Besluit milieueffectrapportage* (*Besluit m.e.r.*). De activiteiten zijn onderverdeeld in:

- activiteiten die belangrijke nadelige gevolgen kunnen hebben voor het milieu (onderdeel *C* van de *bijlage* bij *Besluit m.e.r.*);
- activiteiten ten aanzien waarvan het bevoegd gezag moet beoordelen of zij belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kunnen hebben milieu (onderdeel *D* van de *bijlage* bij *Besluit m.e.r.*).

Aan het merendeel van de activiteiten zijn drempelwaarden gekoppeld.

Wanneer het bestemmingsplan een activiteit mogelijk maakt die is opgenomen in onderdeel *C* van de *bijlage* bij het *Besluit m.e.r.* en de activiteit de drempelwaarde overschrijdt, geldt een m.e.r.-plicht. Wanneer het bestemmingsplan een activiteit mogelijk maakt die is opgenomen in onderdeel *D* van de *bijlage* bij het *Besluit m.e.r.* geldt een m.e.r.-beoordelingsplicht. Een m.e.r.-beoordeling is in ieder geval verplicht als de drempelwaarde wordt overschreden. De verplichting geldt (sinds 1 april 2011) ook als de drempelwaarde niet wordt overschreden maar toch niet kan worden uitgesloten dat de activiteit belangrijke nadelige gevolgen kan hebben voor het milieu.

beoordeling

Het bestemmingsplan maakt geen activiteit mogelijk die is opgenomen in onderdeel *C* of *D* van de *bijlage* bij het *Besluit m.e.r.* De conclusie is dat het kan worden uitgesloten dat het bestemmingsplan belangrijke nadelige gevolgen kan hebben voor het milieu. Er geldt daarom geen m.e.r-plicht, geen m.e.r.-beoordelingsplicht en ook is het niet noodzakelijk een vormvrije m.e.r.-beoordeling uit te voeren.

conclusie

Het aspect milieueffectrapportage vormt geen belemmering voor het vaststellen van onderhavig bestemmingsplan.

Hoofdstuk 6 Juridische aspecten

6.1 Algemeen

Een bestemmingsplan is een juridisch instrument en bestaat uit een verbeelding en regels en gaat vergezeld van een toelichting. De verbeelding en regels leggen de bouw- en gebruiksmogelijkheden vast van de grond en de opstallen. Het plan is voor iedereen juridisch bindend: burger, bedrijf of overheid.

In de digitale omgeving zijn de bestemming en de daarbij geldende regels reeds gekoppeld. Daarnaast kan gebruik worden gemaakt van een verbeelding op papier. Nadat op de verbeelding de locatie is opgezocht waarover informatie wordt gewenst, kan in de regels worden nagelezen welke mogelijkheden zijn vastgelegd. Uit het samenstel van de verbeelding en de regels blijkt wat wordt toegelaten. De digitale versie is bindend bij een verschil met de papieren versie.

De toelichting is een beschrijving van de keuzes die in het bestemmingsplan zijn gemaakt en vervat de resultaten van het overleg met gemeenten, waterschappen en diensten van de provincie en rijk wiens belangen in het plan in geding zijn.

Per 1 januari 2010 geldt de verplichting dat bestemmingsplannen volgens een landelijke digitale opzet (digitale standaarden) worden opgesteld. De *Wro* geeft voorts een aantal verplichtingen, die bij de totstandkoming van een bestemmingsplan gevolgd moeten worden. Daarmee wijkt onderhavig bestemmingsplan in de (benaming van) bestemmingen, gebruikte symbolen en de (opbouw) van regels af van de systematiek zoals die is gehanteerd bij de vaststelling van het bestemmingsplan *Velp-Midden*.

6.2 Procedure bestemmingsplan

De tervisielegging van het ontwerpbestemmingsplan met de daarbij behorende stukken en het ontwerpbesluit, moet worden gepubliceerd waarbij de gelegenheid wordt geboden om zienswijzen in te dienen bij de gemeenteraad. Nadat de gemeenteraad een besluit over de vaststelling van dit bestemmingsplan heeft genomen, ligt het plan wederom ter inzage. Belanghebbenden die een zienswijze hebben ingediend, evenals belanghebbenden die niet kunnen worden verweten geen zienswijze te hebben ingediend, kunnen dan in beroep gaan bij de *Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.* Tegen de wijzigingen die bij de vaststelling in het bestemmingsplan zijn aangebracht, kan iedere belanghebbende beroep instellen.

De herziening treedt vervolgens daags na afloop van de tervisielegging in werking als geen beroep is ingesteld.

Is wel beroep ingesteld dan treedt de herziening ook in werking, tenzij naast het indienen van een beroepschrift ook om een voorlopige voorziening is gevraagd. De schorsing van de inwerkingtreding eindigt indien de voorlopige voorziening wordt afgewezen. De procedure eindigt met het besluit van de *Afdeling bestuursrechtspraak* op het beroepschrift.

6.3 Verbeelding en regels

De verbeelding en de planregels vormen tezamen het juridisch bindend deel van het bestemmingsplan. Ze moeten in samenhang worden bezien en toegepast. De wijze waarop een bestemmingsplan vorm krijgt, is vastgelegd in landelijke standaarden.

6.3.1 Verbeelding

Op de verbeelding wordt aangegeven welke bestemmingen de gronden hebben. Dit gebeurt via een bestemmingsvlak. Ter nadere invulling c.q. verbijzondering van deze bestemmingen is de verbeelding voorzien van aanduidingen. Op basis van de aanduidingen worden functies aan de bestemming toegevoegd of verwijderd, of worden aanwijzingen gegeven ten aanzien van aantallen of maatvoeringen. De verbeelding moet worden bezien in samenhang met de regels. Voor de verdere uitleg hiervan wordt verwezen naar onderstaande uitleg onder paragraaf 6.3.2.

Voor de beschrijving van het bestemmingsplan wordt verwezen naar Hoofdstuk 4 Beschrijving bestemmingsplan.

6.3.2 Regels

De planregels zijn verdeeld over vier hoofdstukken. Deze worden kort beschreven. Daarna volgt een toelichting op enige planregels.

Inleidende regels

In dit hoofdstuk worden begrippen verklaard die in de planregels worden gebruikt (artikel 1). Dit gebeurt om een eenduidige uitleg en toepassing van de planregels te waarborgen. Ook is de wijze waarop gemeten moet worden bij het toepassen van de regels bepaald (artikel 2).

Bestemmingsregels

In dit tweede hoofdstuk zijn de bepalingen van de bestemmingen opgenomen. Dit gebeurt in alfabetische volgorde. Eerst de bestemmingsregels en vervolgens de dubbelbestemmingen.

Ieder artikel kent een vaste opzet. Eerst wordt het toegestane gebruik geformuleerd in de bestemmingsomschrijving. Vervolgens zijn bouwregels opgenomen. Aansluitend worden de (eventuele) afwijkingsmogelijkheden ten aanzien van het bouwen en het gebruik omschreven. Daarna de specifieke gebruiksregels en de vergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde (aanlegvergunningenstelsel), voor zover dit aan de orde is.

Belangrijk om te vermelden is dat naast de bestemmingsregels ook in andere regels relevante informatie staat die mede gelezen en geïnterpreteerd moeten worden. Alleen zo ontstaat een volledig beeld van hetgeen is geregeld.

Algemene regels

In dit hoofdstuk zijn regels opgenomen met een algemeen karakter. Ze gelden dus voor het hele plan. Denk aan de anti-dubbeltelregel en de regels met betrekking tot mogelijke binnenplanse afwijkingen. Een binnenplanse afwijkingsmogelijkheid is, zoals het woord het al zegt, een mogelijkheid in het bestemmingsplan zelf om af te wijken van de regels uit datzelfde bestemmingsplan. Dit in tegenstelling tot 'buitenplanse' afwijkingsmogelijkheden.

De (bestemmings)regels moeten altijd in samenhang met de algemene regels worden gelezen vóórdat op basis van de bestemmingregels interpretaties worden verricht.

In dit hoofdstuk worden ook regels gegeven over het ondergronds bouwen. Daarbij zal in voorkomende gevallen door middel van een geohydrologisch onderzoek aangetoond moeten worden dat grondwaterstromen niet worden verstoord.

De oppervlakte van een ondergrondse ruimte wordt niet meegeteld indien een maximum is gesteld.

Ten aanzien van de vereiste parkeergelegenheid op het bijbehorende terrein, wordt verwezen naar de bijlage *Parkeernormen* bij onderhavig plan. Wat voldoende is, wordt op basis van de normen van niet alleen bepaald bij de beoordeling van een bouwaanvraag, maar ook bij een wijziging in het gebruik.

Overgangs- en slotregels

In het laatste hoofdstuk wordt het overgangsrecht geregeld en wordt bepaald hoe het bestemmingsplan heet (de slotregel).

Voor zover relevant worden de planregels hierna nog artikelsgewijs nader toegelicht.

Begrippen

Voor een goede uitleg van de regels moeten de begripsbepalingen correct worden toegepast. Zij bieden uitsluitsel over de gebruikte termen en zijn doorslaggevend bij de interpretatie van de regels.

Ten aanzien van het begrip *bijgebouw* (artikel 1.19) kan nog worden opgemerkt dat expliciet niet is gekozen voor de term *bijbehorend bouwwerk* waar in de *Wet algemene bepalingen omgevingsrecht* (*Wabo*) van wordt gesproken. Dit vloeit voort uit de keuze om in beginsel geen functieonderscheid voor te schrijven tussen hoofd- en bijgebouw.

Opgemerkt wordt dat een carport onder het begrip overkapping valt.

Wijze van meten

Dit artikel geeft aan hoe dient te worden gemeten. Bij het toepassen van de betreffende regels (zoals opgenomen in de algemene aanduidingsregels van dit plan) dient dus te worden gemeten conform de aangegeven meetmethodiek.

Centrum - 1

Deze bestemming is gegeven aan het kernwinkelgebied van Velp aan de Hoofdstraat en deels aan de Emmastraat en Rozendaalselaan. In dit gebied is detailhandel, dienstverlening en lichte horeca (categorie 1a) toegelaten. Welke horeca-activiteiten dat zijn, is vastgelegd in Bijlage Lijst horeca-activiteiten. Door een concentratie wordt het behoud en de versterking van deze voorzieningen voor het dorp nagestreefd.

Boven deze vestigingen zijn woningen toegelaten. Andere aanwezige functies zijn specifiek aangeduid en gekoppeld aan een vlak. In het (openbare) gebied zijn ook standplaatsen toegelaten evenals onder voorwaarden terrassen alsmede evenementen en een weekmarkt.

In deze bestemming wordt niet gewerkt met bouwlagen, er is alleen een maximale bouwhoogte aangegeven die is overgenomen uit het geldende bestemmingsplan. Gebouwd moet worden binnen het bouwvlak.

Centrum - 2

Deze bestemming wordt voor het secundaire winkelgebied gebruikt voor de overige gronden ten zuiden en ten noorden van de Hoofdstraat met uitzondering van een deel van Emmastraat en Rozendaalselaan waar deze straten aansluiten op de Hoofdstraat. Het behoud van winkels staat hier niet voorop. Waar en in welke omvang deze winkelfunctie binnen de bestemming wordt uitgeoefend, wordt niet nader bepaald. De ondernemers geven hier invulling aan.

Boven deze vestigingen zijn woningen toegelaten. Op de begane grond zijn woningen toegestaan als dat nader is aangegeven. Andere aanwezige functies zijn specifiek aangeduid en gekoppeld aan een vlak. In het (openbare) gebied zijn ook standplaatsen toegelaten.

Hier wordt opgemerkt dat in lijn van de detailhandelsstructuurvisie een winkelpand bij leegstand een andere functie kan krijgen; gedacht kan worden aan een ambachtelijk bedrijfje of aan woningen. Daarvoor kan een procedure nodig zijn waarbij vanzelfsprekend een ruimtelijke afweging plaatsvindt.

Binnen de bestemming zijn ook standplaatsen, onder voorwaarden terrassen alsmede evenementen zijn mogelijk.

In deze bestemming wordt niet gewerkt met bouwlagen, er is alleen een maximale bouwhoogte aangegeven die is overgenomen uit het geldende bestemmingsplan. Gebouwd moet worden binnen het bouwvlak.

Gemengd - 1

Deze bestemming ziet op één perceel. Naast het wonen zijn er ook andere gebruiksmogelijkheden. Naast wonen dat ook op de begane grond mag plaatsvinden, is in dit gebied detailhandel toelaten tot een gemaximaliseerd bedrijfsvloeroppervlak. Ook hier geldt dat de ondernemer invulling geeft aan de locatie en de omvang van zijn winkel binnen de bestemmingsplanmogelijkheden. Daghoreca (categorie 1a) is altijd binnen deze bestemming toegelaten. Alsmede diverse functies op de gebieden maatschappelijk, dienstverlening en cultuur en ontspanning die zijn opgenomen in Bijlage 1 Lijst gemengde activiteiten. Activiteiten die niet op de lijst zijn vermeld maar naar aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar zijn met de genoemde activiteiten, kunnen via een afwijkingsbevoegdheid worden toegestaan. Daarbij moet het wel gaan om functies op de gebieden maatschappelijk, dienstverlening en cultuur en ontspanning; de afwijkingbevoegdheid voorziet nadrukkelijk niet in een ander type functies. Voor de omkadering van deze functies wordt verwezen naar de definities in artikel 1. Verder zijn bedrijven toegestaan welke zijn opgenomen in Bijlage 2 Lijst bedrijfsactiviteiten gemengd gebied mits zij vallen onder categorie 1. Gelet op de beoogde uitstraling van de verspreid gelegen locaties die als Gemengd - 1 zijn bestemd (een lichte dynamiek, weinig overlast, makkelijk inwisselbare activiteiten), is een hogere categorie hier niet gewenst.

Verder is het toegelaten dat een bewoner aan huis een beroep of bedrijf uitoefent. Hiervoor gelden voorwaarden. De aan huis gebonden beroepen zijn krachtens jurisprudentie standaard toegestaan; in de begripsbepalingen is aangegeven om welke beroepen het gaat (artikel 1.14). De bedrijfsactiviteiten aan huis vormen een aanvulling hierop. In Bijlage 8 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis bij de regels van dit plan is na te lezen welke bedrijven dit betreft. Als een beroep niet past binnen de begripsbepaling dan wel een bedrijf niet voorkomt op deze lijst is afwijking eventueel mogelijk mits voldaan wordt aan de aangegeven criteria.

Er is een onderscheid gemaakt tussen hoofdgebouwen en bijgebouwen. De hoofdgebouwen zijn uitsluitend toegestaan binnen het bouwvlak, de bijgebouwen (en overkappingen) mogen daarnaast ook gebouwd worden op de gronden die met bijgebouwen zijn aangeduid. Van belang is dat het verschil met het hoofdgebouw bestaat uit een bouwkundige/architectonische ondergeschiktheid. Functionele ondergeschiktheid is op basis van het bestemmingsplan uitdrukkelijk niet aan de orde. Dit volgt uit de begripsbepaling van bijgebouw zoals neergelegd in artikel 1.18.

Ten aanzien van de maatvoering van de hoofdgebouwen geldt hetzij de redelijk globale benadering van aantal bouwlagen, hetzij de meer specifieke benadering van handhaving van bestaande goothoogtes en bouwhoogtes. De globaliteit van de bouwlagen benadering maakt dat men vrij is zelf te kiezen voor de hoogte en de vorm van het dak.

Ten aanzien van bestaande afwijkingen in percentages, oppervlaktes, hoogtes en eventuele andere maten kan nog het volgende worden vermeld. Legale afwijkingen van percentages en oppervlaktes worden gerespecteerd én worden als maximale maat aangemerkt. Bij vervanging kan dus een kleiner percentage/een kleinere oppervlakte worden teruggebouwd, waarbij niettemin het generiek toegestane percentage/de generiek toegestane oppervlakte nog wordt overschreden. Dit om te voorkomen dat voor een groot gebouw geen kleiner gebouw kan worden teruggebouwd. Voor andere maten zoals hoogtematen geldt een striktere regeling. Bij vervanging kan óf de bestaande hoogte worden teruggebouwd óf moet worden voldaan aan de generieke hoogteregeling.

Maatschappelijk - 1

De maatschappelijke voorzieningen die geen instellingen betreffen zijn ondergebracht in de bestemming *Maatschappelijk - 1*. Rechtstreeks toegestaan zijn de voorzieningen welke zijn genoemd in Bijlage 5 Lijst maatschappelijke voorzieningen. Daarnaast zijn maatschappelijke voorzieningen toegestaan welke niet voorkomen op de lijst, maar naar aard en invloed vergelijkbaar zijn met de voorzieningen die wel zijn genoemd. Dit zal in het kader van een afwijkingsprocedure beoordeeld moeten worden. In alle gevallen dient het te gaan om een maatschappelijke voorziening.

Het begrip maatschappelijke voorziening is beschreven in de begripsbepalingen (artikel 1.56).

Voor uitleg van de regeling van de maatvoering van de gebouwen voor wat betreft bouwlagen benadering/goothoogte/hoogtebenadering) en de bijgebouwenregeling wordt verwezen naar hetgeen hierover is vermeld bij *Gemengd - 1*.

Verder is van belang dat ter plaatse van bepaalde aanduidingen alleen die specifiek aangeduide functie is toegelaten. Dit kan zijn vanwege de functie (begraafplaats, collectieve parkeervoorziening, verenigingsgebouw) of omvang van de bestemming (onderwijsinstelling).

Tuin

Deze bestemming ziet op gronden die als tuin in gebruik zijn en die in beginsel vrij van gebouwen dienen te blijven. Voor erf- en terreinafscheidingen geldt, dat de toegestane hoogte afhankelijk is van de situering. Als het gaat om de bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen die worden geplaatst op hoekpercelen die grenzen aan openbaar groen of wel aan de openbare weg, geldt dat de een hoogte van 2 m is toegestaan mits de afscheidingen zijn geplaatst achter de oorspronkelijke achtergevel van het hoofdgebouw en het verlengde daarvan. Door uit te gaan van de oorspronkelijke achtergevel wordt aangesloten bij het *Besluit omgevingsrecht*. In andere gevallen mogen de afscheidingen maximaal 1 m hoog zijn. Een uitzondering geldt voor afscheidingen binnen de aanduiding *overige zone - stedenbouwkundig waardevol,* alwaar in alle gevallen een maximale hoogte van 1 m geldt. Voor de duidelijkheid verwijst dit artikel door naar de betreffende bepaling.

Hierbij wordt opgemerkt dat burgemeester en wethouders een beleid hebben vastgesteld over de wijze waarop zij omgaan met hun wettelijke bevoegdheid om omgevingsvergunningen te verlenen buiten de bepalingen van het bestemmingsplan om. Deze bevoegdheid op grond van het *Besluit omgevingsrecht* is bedoeld voor zogenaamde 'kruimelgevallen'. In hun beleid hebben burgemeester en wethouders voorzien in een mogelijkheid om in bepaalde gevallen mee te werken aan hekwerken en toegangspoorten die qua maatvoering afwijken van het bestemmingsplan.

Wonen

Deze bestemming betreft de bestaande woningen (met uitzondering van de bedrijfswoningen).

Ten aanzien van kamerverhuur kan worden opgemerkt, dat bij iedere woning -maar niet in een vrijstaand bijgebouw- maximaal aan 2 personen kamers mogen worden verhuurd aan personen die niet tot het huishouden behoren (waaronder niet begrepen wordt bed en breakfast, dit valt onder de regeling van aan huis gebonden beroepen/bedrijven). Dit volgt uit de begripsbepaling van *woning* (artikel 1.82). Kamerverhuur aan meerdere personen is slechts mogelijk in zoverre de planregeling hierin voorziet.

Ingevolge de begripsbepaling van het begrip *woning* moet sprake zijn van een huishouden. Onder het begrip *huishouden* wordt niet alleen een gezin verstaan. Ook minder traditionele woonvormen verdragen zich met de bestemming *Wonen,* mits sprake is van nagenoeg zelfstandige bewoning met een zekere mate van verbondenheid tussen de bewoners. De nadruk ligt op het wonen en niet op het bieden van zorg en begeleiding. Een instelling die zich richt op bijvoorbeeld het begeleiden van mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking die in groepsverband samen wonen en gebruik maken van gemeenschappelijke voorzieningen, geen permanente begeleiding behoeven en waarbij het de bedoeling is dat zij zo zelfstandig mogelijk functioneren, ook al is 24 uur per dag begeleiding aanwezig, past binnen dit begrip. Voor de inzichtelijkheid is daartoe het begrip *bijzondere woonvorm* opgenomen in het bestemmingsplan. Een instelling waar de behandeling van de bewoners voorop staat, past derhalve niet binnen de bestemming. Wel binnen de bestemming past bijvoorbeeld een woongroep van mensen met een beperking die elders worden behandeld.

Ten aanzien van zorgwoningen kan nog worden opgemerkt, dat ook deze binnen de bestemming *Wonen* standaard mogelijk zijn. De zorgwoning is een verbijzondering van het bredere begrip *woning.*

Verder is nog sprake van een bedrijf en van een kantoor, die beide niet vallen onder de aan huis gebonden beroepen-/bedrijvenregeling (zie hierna). Vandaar dat deze specifiek zijn genoemd.

Per bouwvlak is in beginsel 1 woning is toegestaan, tenzij anders op de verbeelding is aangegeven. De aantallen zijn afgestemd op de aanwezige woningen dan wel op de bestaande planologische rechten. Ook als een bepaald aantal woningen in het bestemmingsplan is toegestaan, kan het nodig blijken dat (alsnog) een omgevingsvergunning voor wonen nodig is. De benaming van de aanduiding *maximum aantal wooneenheden* vloeit voort uit de keuze die in de landelijke standaard is gemaakt. De term 'wooneenheden' heeft in deze geen op zichzelf staande betekenis, gedoeld wordt op het aantal woningen.

Verder is het ook hier toegelaten dat een bewoner aan huis een beroep of bedrijf uitoefent. Hiervoor gelden voorwaarden. De aan huis gebonden beroepen zijn krachtens jurisprudentie standaard toegestaan; in de begripsbepalingen is aangegeven om welke beroepen het gaat (artikel 1.15). De bedrijfsactiviteiten aan huis vormen een aanvulling hierop. In de Lijst van toegelaten bedrijfsactiviteiten aan huis -opgenomen als Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis bij de regels van dit plan- is na te lezen welke bedrijven dit betreft. Als een beroep niet past binnen de begripsbepaling dan wel een bedrijf niet voorkomt op deze lijst is afwijking eventueel mogelijk mits voldaan wordt aan de aangegeven criteria.

Opgemerkt wordt dat ten aanzien van de vereiste parkeergelegenheid op het bijbehorende terrein, derhalve ook bij de uitoefening van een bedrijf of beroep aan huis, in de Bijlage 7 Parkeernormen voorwaarden zijn gesteld. In deze bijlage zijn onder andere bruikbaarheidsvereisten en de normen per functie vastgelegd. Wat voldoende is, wordt op basis van deze bijlage bepaald bij de beoordeling van een bouwaanvraag dan wel bij een functiewijziging.

Er is een onderscheid gemaakt tussen hoofdgebouwen en bijgebouwen. De hoofdgebouwen zijn uitsluitend toegestaan binnen het bouwvlak, de bijgebouwen (en overkappingen) mogen daarnaast ook gebouwd worden op de gronden buiten het bouwvlak. Van belang is dat het verschil met het hoofdgebouw bestaat uit een bouwkundige/architectonische ondergeschiktheid. Functionele ondergeschiktheid is op basis van het bestemmingsplan uitdrukkelijk niet aan de orde. Dit volgt uit de begripsbepaling van *bijgebouw* zoals neergelegd in artikel 1.19.

Ten aanzien van de maatvoering van de hoofdgebouwen geldt hetzij de redelijk globale benadering uitgedrukt in aantal bouwlagen, hetzij de meer specifieke benadering van handhaving van bestaande goothoogtes en bouwhoogtes. De globaliteit van de bouwlagen benadering maakt dat men vrij is zelf te kiezen voor de hoogte en de vorm van het dak. Bij handhaving van goothoogte/bouwhoogte is dit niet het geval. Deze laatste benadering is toegepast op panden waar dit vanuit het behoud van de (stedenbouwkundige) karakteristiek gewenst is. Ook voor monumenten geldt dit voor alle duidelijkheid. Om deze panden niet volledig 'op slot' te zetten kan hiervan met 5% worden afgeweken.

Voor de bijgebouwen en overkappingen geldt een maximaal bebouwingspercentage van het bouwperceel en een maximale goot- en bouwhoogte. Daar waar sprake is van een afwijkende maatvoering is dit specifiek geregeld.

Ten aanzien van bestaande afwijkingen in percentages, oppervlaktes, hoogtes en eventuele andere maten kan nog het volgende worden vermeld. Legale afwijkingen van percentages en oppervlaktes worden gerespecteerd én worden als maximale maat aangemerkt. Bij vervanging kan dus een kleiner percentage/een kleinere oppervlakte worden teruggebouwd, waarbij niettemin het generiek toegestane percentage/de generiek toegestane oppervlakte nog wordt overschreden. Dit om te voorkomen dat voor een groot gebouw geen kleiner gebouw kan worden teruggebouwd, dat evenwel groter is dan generiek is toegestaan. Voor andere maten zoals hoogtematen geldt een striktere regeling. Bij vervanging kan óf de bestaande hoogte worden teruggebouwd óf moet worden voldaan aan de generieke hoogteregeling.

Waarde - Archeologie 1 en 2

Deze dubbelbestemmingen zijn gebaseerd op het archeologiebeleid in de gemeente Rheden.

In de regels van de verschillende dubbelbestemmingen wordt de bescherming van de archeologische waarden geregeld via een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden (voorheen de aanlegvergunning). Zonder een dergelijke vergunning mag niet zomaar de grond worden geroerd, en daardoor blijven de (mogelijke) archeologische waarden in de grond onaangeroerd. De vergunningsplicht ziet er op toe dat éérst inzicht ontstaat in de mogelijke waarde van de bodem waarna, op basis van een afweging, alsnog een vergunning afgegeven kan worden voor het roeren van de bodem. Om inzicht in de mogelijke waarde van de bodem op het gebied van archeologie te verkrijgen is onderzoek nodig. Dit onderzoek zal vaak een archeologisch bureauonderzoek zijn gevolgd door een archeologisch booronderzoek. Deze dienen uitgevoerd te worden door deskundige onderzoekers die voldoen aan de benodigde certificeringen. Op basis van die eerste onderzoeken kan vervolgonderzoek nodig zijn (proefsleuvenonderzoek en eventueel opgraven). Indien aangetoond kan worden dat binnen (bepaalde delen van) het te onderzoeken gebied geen archeologische waarden meer aanwezig kunnen zijn, kan (met betrekking tot deze delen) worden afgezien van archeologisch onderzoek.

Voor de verschillende te onderscheiden gebieden geldt dat een omgevingsvergunning nodig is voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden (voorheen aanlegvergunning genaamd). Waarbij de oppervlakte van de bodemingreep en de diepte ervan bepalen of een omgevingsvergunning nodig is of niet. Er moet dus aan beide criteria worden voldaan voordat een omgevingsvergunning nodig is. De diepte is daarbij maatgevend op het diepste punt (dus een ingreep boven de maatgevende oppervlakte en op één punt dieper dan de maatgevende diepte is vergunningplichtig).

De volgende gebieden worden onderscheiden waarbij per gebied het maatgevend minimale oppervlakte (in vierkante meters) wordt aangegeven als ook de maatgevende diepte (in strekkende centimeters).

Verwachtingswaarde	**categorie-indeling volgens archeologische beleidskaart**	**onderzoek noodzakelijk bij bodemingrepen**	**Dubbelbestemming**
terrein van cultuurhistorische waarde, opgehoogd erf, buitenplaats, kasteelterrein, kern historische nederzetting	aandachtsgebied	groter dan 100 m^2 en dieper dan 30 cm	*Waarde - Archeologie 1*
hoge verwachting, waarschijnlijk goede conservering	aandachtsgebied	groter dan 100 m^2 en dieper dan 30 cm	*Waarde - Archeologie 1*
hoge verwachting, mogelijk goede conservering	aandachtsgebied	groter dan 100 m^2 en dieper dan 30 cm	*Waarde - Archeologie 1*
middelhoge verwachting	onderzoeksgebied	groter dan 250 m^2 en dieper dan 30 cm	*Waarde - Archeologie 2*
lage verwachting	archeologisch gebied met lage verwachting	groter dan 2500 m^2 en dieper dan 30 cm	*Waarde - Archeologie 3*
water	waterbodems	groter dan 2500 m^2 en dieper dan 30 cm	*Waarde - Archeologie 3*

bekende archeologische vindplaatsen en een straal van 25 m daaromheen		groter dan 100 m^2 en dieper dan 30 cm	*Waarde - Archeologie 1*

Waarde - Cultuurhistorie

Deze bestemming is gegeven aan gebieden met een grote cultuurhistorische waarde. Binnen deze bestemming geldt net zo zeer als binnen de aanduiding overige zone - stedenbouwkundig waardevol dat op deze percelen de erf- en perceelafscheidingen grenzend aan het openbare gebied maximaal 1 m hoog mogen zijn. Om de cultuurhistorische waarde verder te beschermen geldt dat op deze percelen in nieuwe gevallen niet vóór de voorgevel van het pand geparkeerd mag worden. Van belang is, dat het gaat om de feitelijke voorgevel. Dus niet het bouwvlak, maar de voorgevel zelf. Op deze wijze vindt een bescherming plaats van het waardevolle karakter van de betreffende gronden en het representatieve straatbeeld. Mocht het door de feitelijke situering van het hoofdgebouw niet mogelijk zijn om te komen op voldoende parkeergelegenheid op het perceel, dan kan hiervoor worden afgeweken als dit past binnen de daarvoor opgenomen criteria.

Anti-dubbeltelregel

Deze regel is opgenomen om een ongewenste verdichting van de bebouwing te voorkomen. Deze zou zich kunnen voordoen indien een deel van een bouwperceel dat al bij de berekening van een maximaal bebouwingspercentage was betrokken wederom bij een dergelijke berekening, doch nu ten behoeve van een ander bouwperceel wordt betrokken. De tekst van de regeling volgt uit het *Besluit ruimtelijke ordening*.

Algemene bouwregels

Voor diverse geringe bouwonderdelen geldt, dat deze bij de toets aan de planregels als zodanig buiten beschouwing worden gelaten. Daarnaast is een regeling voor ondergronds bouwen opgenomen. Hoofdregel is, dat hetgeen bovengronds is toegestaan, ook ondergronds kan worden toegestaan. Daarnaast zijn enkele verbijzonderingen opgenomen.

Algemene gebruiksregels

Voor de redactie van dit artikel is de algemene formulering aangehouden. Deze gaat uit van de gedachte dat het gebruik uitsluitend mag plaatsvinden in overeenstemming met de bestemming. In beginsel is de bestemmingsomschrijving van de betreffende bestemming bepalend.

In verband met het schrappen van het bordeelverbod is expliciet opgenomen dat onder strijdig gebruik als bedoeld in artikel 7.10 van de *Wet ruimtelijke ordening* in ieder geval wordt verstaan het (laten) gebruiken van gebouwen ten behoeve van een seksinrichting. Om discussie te voorkomen is dit expliciet opgenomen. Met deze regeling wordt aangesloten bij het beleid van de gemeente Rheden om dit niet toe te laten in onderhavige kern.

Voor evenementen, manifestaties, markten en standplaatsen geldt, dat de legaal bestaande situaties worden gerespecteerd.

Aan nieuwe situaties kan worden meegewerkt door het toepassen van een afwijkingsbevoegdheid, waarbij moet worden getoetst aan de aangegeven criteria. Dit laat onverlet dat daarnaast ook moet worden voldaan aan de *APV*.

Verder wordt nog voorzien in een regeling ten aanzien van het parkeren en de parkeernormen. De parkeernormen zijn voor alle bestemmingen van toepassing. Zij zijn als bijlage bij de regels opgenomen en maken als zodanig onderdeel uit van de regels van het voorliggende bestemmingsplan.

Algemene aanduidingsregels

Het plan kent de aanduiding *overige zone - stedenbouwkundig waardevol*. Van belang is dat de tuinen welke zich binnen deze zone bevinden niet worden gezien als erf bij woning of bijvoorbeeld het kantoor. Daarom kunnen hier geen vergunningvrije bouwwerken worden geplaatst. Overige bouwwerken zijn op deze gronden wél toegestaan, omdat het verbieden hiervan als te beperkend wordt gezien. Om het waardevolle karakter te kunnen borgen, kunnen aan de overige bouwwerken nadere eisen worden gesteld, waarbij onder meer gedacht moet worden aan de mate van transparantie van een bouwwerk, zodat geen gesloten zicht ontstaat en het mogelijk blijft de aanwezige openheid te ervaren.

Verder kent het plan de aanduiding *veiligheidszone - niet-gesprongen explosieven*. In de aangegeven gebieden kunnen mogelijk restanten aanwezig zijn van explosieven uit de *Tweede Wereldoorlog*. Voor het verrichten van werkzaamheden dieper dan 30 cm is daarom een vergunning nodig. Voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden geldt deze vergunningplicht niet als uit een rapport blijkt dat de kans op het alsnog aantreffen van explosieven verwaarloosbaar klein is.

Algemene afwijkingsregels

Aan burgemeester en wethouders wordt hier de bevoegdheid gegeven om af te wijken van de bestemmingsregels. Evident is dat niet alle afwijkingsregels op alle bestemmingen van toepassing zijn. Voorts is van belang dat het bestaan van de bevoegdheid niet mag leiden tot een automatisme in het afwijken: conform de *Algemene wet bestuursrecht* (*Awb*) moeten burgemeester en wethouders de rechtstreeks bij het besluit betrokken belangen afwegen. Overigens is de bevoegdheid beperkt in die zin dat geen omgevingsvergunning voor afwijken mag worden verleend indien onevenredige afbreuk wordt gedaan aan een aantal met name genoemde belangen.

Algemene wijzigingsbevoegdheid

In de algemene wijzigingsbevoegdheid wordt aan burgemeester en wethouders de bevoegdheid gegeven om aanduidingen binnen de bestemmingen *Gemengd - 1* en *Maatschappelijk-1* te verwijderen en te wijzigen. Als burgemeester en wethouders gebruik willen maken van hun bevoegdheid dan verbindt het bestemmingsplan hieraan voorwaarden.

Burgemeester en wethouders zijn niet verplicht om gebruik te maken van hun bevoegdheid.

Algemene procedureregels

Op het stellen van nadere eisen zijn de algemene procedureregels van toepassing. Het is nodig deze in het bestemmingsplan te regelen omdat de *Awb* hierin niet voorziet.

Overgangsrecht

De redactie van dit recht volgt uit het *Bro*. Bij het overgangsrecht wordt onderscheid gemaakt naar bouwwerken en gebruik.

Bij bouwwerken gaat het er om of ze op de peildatum in enigerlei opzicht afwijken van het plan. Doorgaans betreffen die afwijkingen de bouwregels. Ze mogen gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd of na een calamiteit worden herbouwd, mits de bestaande afwijkingen naar hun aard niet worden vergroot. Bij de vraag of de afwijking wordt vergroot kan ook het gebruik relevant zijn. Van de mogelijkheid tot gedeeltelijke vernieuwing of verandering zijn uitgesloten de illegale bouwwerken. Daaronder worden verstaan de bouwwerken die zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning -voor zover vereist- zijn gebouwd in strijd met het toen geldende bestemmingsplan.

Voor een vergroting van de inhoud van een bouwwerk met niet meer dan 5% kan met een omgevingsvergunning eenmalig worden afgeweken. Peildatum voor bouwwerken is het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan.

Ten aanzien van het gebruik is bepaald dat bestaand, met het plan strijdig gebruik mag worden voortgezet. Een uitsluitingsclausule is opgenomen voor gebruik dat al in strijd was met het voorheen geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan. Deze regel laat de wrakingsjurisprudentie onverlet.

6.4 Vergelijking met geldende bestemmingsplan

Er is gestreefd naar om binnen de nieuwe digitale systematiek dezelfde mogelijkheden te bieden als in het geldende bestemmingsplan. Wel met, zoals hiervoor al is aangegeven, een toets aan hedendaagse inzichten.

Los van de wijzigingen die voortvloeien uit de nieuwe landelijke digitale systematiek en de hiervoor opgesomde nieuwe woningbouwlocaties, is in onderhavig bestemmingsplan rekening gehouden met de (ruimere) mogelijkheden om aan huis een beroep of bedrijf uit te oefenen. Om die reden zijn veel activiteiten zonder nadere aanduidingen binnen de bestemming *Wonen* mogelijk.

Bestaand gebruik wordt binnen de gegeven bestemmingen toegelaten.

Voor een meer uitgebreide beschrijving van de mogelijkheden van het nu voorliggende plan kan hoofdstuk 4 geraadpleegd worden.

6.5 Reikwijdte bestemmingsplan

Om te beoordelen of een ontwikkeling kan worden gerealiseerd, is het soms niet voldoende om alleen af te gaan op de inhoud van het bestemmingsplan. Ook indien het bestemmingsplan een ontwikkeling toestaat, kan het voorkomen dat andere regelgeving of dat gesloten verdragen de daadwerkelijke uitvoering verhinderen of pas na bijvoorbeeld vergunningverlening of onderzoek mogelijk maken.

De kaders die het bestemmingsplan biedt ten aanzien van nieuwe bouwmogelijkheden/bouwplaninitiatieven, bieden geen garantie voor de te verlenen omgevingsvergunning voor het bouwen. Bouwplannen zullen naast de toets aan onderhavig bestemmingsplan tevens worden getoetst aan, en dienen te voldoen aan, zowel het landelijke *Bouwbesluit* als de bouwverordening (vastgesteld door de gemeenteraad). Waarbij de (onafhankelijke) welstandscommissie adviseert of het bouwplan op basis van de *Welstandsnota* (vastgesteld door de gemeenteraad) voldoet aan redelijke eisen van welstand.

6.6 Handhaving

Het bestemmingsplan maakt op een eenvoudige wijze duidelijk wat is toegelaten en is daarmee goed handhaafbaar.

Burgemeester en wethouders kunnen bestuursrechtelijk optreden tegen activiteiten die strijdig zijn met het bestemmingsplan. Daartoe is beleid vastgesteld.

Daarnaast kan ook via de strafrechtelijke weg worden opgetreden. Een overtreding van de regels is een strafbaar feit waarop de *Wet op de Economische Delicten* van toepassing is.

Hoofdstuk 7 Economische uitvoerbaarheid

kader

Op grond van het *Besluit ruimtelijke ordening* dient de economische uitvoerbaarheid te worden onderzocht in het kader van het bestemmingsplan. De *Wet ruimtelijke ordening* verplicht de gemeente tot het verhaal van kosten die tot de grondexploitatie behoren op basis van een exploitatieplan. De gemeente kan hiervan afzien indien:

a. het verhaal van de kosten van de grondexploitatie anderszins is verzekerd, en
b. het bepalen van een tijdvak of fasering niet noodzakelijk is, en
c. het stellen van eisen, regels of een uitwerking van regels aan het bouwrijp maken, de aanleg van nutsvoorzieningen, en het inrichten van de openbare ruimte en woningbouwcategorieën niet noodzakelijk is, of
d. één van de bij algemene maatregel van bestuur aangewezen gevallen van toepassing is, te weten:
    - het totaal der wettelijk te verhalen exploitatiebijdragen bedraagt minder dan € 10.000,00, of
    - er geen verhaalbare kosten in de zin van het Besluit ruimtelijke ordening aan de orde zijn, of
    - de verhaalbare kosten in de zin van het Besluit ruimtelijke ordening uitsluitend de aansluiting van een bouwperceel op de openbare ruimte of de aansluiting op de nutsvoorzieningen betreffen.

De Wet ruimtelijke ordening kent voorts een regeling welke voorziet in een tegemoetkoming in schade indien deze boven het normale maatschappelijke risico uitstijgt. Burgemeester en wethouders hebben ter zake van planschade een verordening vastgesteld.

beoordeling

Onderhavig bestemmingsplan betreft een actualisatie van de geldende bestemmingsplannen. In beginsel worden bestaande rechten uit deze plannen, het bestaande legale gebruik van gronden en gebouwen gerespecteerd.

conclusie

Het verhaal van kosten is voldoende verzekerd, een exploitatieplan hoeft niet te worden vastgesteld. In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat gezien de beperktheid van de aanpassingen in de regels en verbeelding en de voorbereiding van onderhavig bestemmingsplan geen zodanige waardeveranderingen worden voorzien dat zij niet gedragen kunnen worden.

Gelet op het vorenstaande is de economische uitvoerbaarheid verzekerd.

Hoofdstuk 8 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

8.1 Inspraak

kader

De gemeente kent op grond van de *Gemeentewet* een inspraakverordening. Deze verordening verplicht niet tot het geven van inspraak bij de voorbereiding van bestemmingsplannen. Gezien de gewenste participatie van inwoners, ondernemers en organisaties wordt het voorontwerpbestemmingsplan voor inspraak ter inzage gelegd. Ook zal er een inloopavond worden georganiseerd.

8.2 Vooroverleg

kader

Op grond van het *Besluit ruimtelijke ordening* wordt vooroverleg gepleegd met de besturen van de betrokken gemeenten, waterschappen en met diensten van provincie en rijk die betrokken zijn bij de zorg voor een goede ruimtelijke ordening of belast zijn met de behartiging van belangen welke in het plan in geding zijn.

Het vooroverleg vindt gelijktijdig met de inspraak plaats.

In het kader van het vooroverleg worden de volgende instanties in de gelegenheid gesteld om een reactie te geven op het voorontwerpbestemmingsplan:

a. het waterschap *Rijn en IJssel*;

b. de *Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden*;

c. de gemeente Arnhem.

Daarnaast wordt het voorontwerp toegezonden aan:

d. de *Commissie Cultuurhistorie Rheden-Rozendaal*.

8.3 Zienswijzen

Het ontwerpbestemmingsplan wordt te zijner tijd weer ter inzage gelegd, waarbij een ieder de mogelijkheid heeft een zienswijzen omtrent het ontwerpbestemmingsplan bij de gemeenteraad naar voren te brengen.

Bijlagen bij de toelichting

Bijlage 1 Monumentenlijst gemeente Rheden 2014

RIJKS- EN GEMEENTELIJKE MONUMENTEN IN DE GEMEENTE RHEDEN

Bijgewerkt 21 november 2013 (uitdraai d.d. 12-05-14)

1	Bentincklaan 04	6994 CK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Strooien Dorp (deel)
2	Bentincklaan 05	6994 CK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Strooien Dorp (deel)
3	Bentincklaan 06	6994 CK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Strooien Dorp (deel)
4	Bentincklaan 07	6994 CK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Strooien Dorp (deel)
5	Bentincklaan 08	6994 CK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Strooien Dorp (deel)
6	Bentincklaan 09	6994 CK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Strooien Dorp (deel)
7	Bentincklaan 10	6994 CK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Strooien Dorp (deel)
8	Bentincklaan 11	6994 CK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Strooien Dorp (deel)
9	Bentincklaan 12	6994 CL	De Steeg	Gemeentelijk monument	Strooien Dorp (deel),
10	Bentincklaan 13	6994 CL	De Steeg	Gemeentelijk monument	Strooien Dorp (deel),
11	Bentincklaan 14	6994 CL	De Steeg	Gemeentelijk monument	Strooien Dorp (deel)
12	Bentincklaan 15	6994 CL	De Steeg	Gemeentelijk monument	Strooien Dorp (deel)
13	Bentincklaan 16	6994 CL	De Steeg	Gemeentelijk monument	Strooien Dorp (deel)
14	Bentincklaan 17	6994 CL	De Steeg	Gemeentelijk monument	Strooien Dorp (deel)
15	Bentincklaan 18	6994 CL	De Steeg	Gemeentelijk monument	Strooien Dorp (deel)
16	Bentincklaan 19	6994 CL	De Steeg	Rijksmonument	Strooiendorp (deel) Tuinmuur = Rijksmonument
17	Diepesteeg 01	6994 CC	De Steeg	Gemeentelijk monument	Pastorie
18	Diepesteeg 02a	6994 CD	De Steeg	Rijksmonument	Huis 'Ortrud' (met Hoofdstraat 17)
19	Diepesteeg 02d	6994 CD	De Steeg	Gemeentelijk monument	Woning aan pand nr 4
20	Diepesteeg 02e	6994 CD	De Steeg	Gemeentelijk monument	Kantoorruimte in bestaand pand 2d
21	Diepesteeg 04	6994 CD	De Steeg	Gemeentelijk monument	Voormalig school met kruisgebouw
22	Diepesteeg 23	6994 CC	De Steeg	Rijksmonument	Boerderij 'Neerbosch'
23	Diepesteeg 40	6994 CD	De Steeg	Rijksmonument	"Villa Boschlust
24	Diepesteeg 42	6994 CD	De Steeg	Rijksmonument	Villa "Klein Duimpje"
25	Havikerwaard 48	6994 JH	De Steeg	Gemeentelijk monument	Dienstwoning (landarbeiderswoning)
26	Havikerwaard 49	6994 JH	De Steeg	Gemeentelijk monument	Boerderij
27	Havikerwaard 51	6994 JH	De Steeg	Rijksmonument	Voorm. boerderij, nu dubbel woonhuis (met 51a)
28	Havikerwaard 51a	6994 JH	De Steeg	Rijksmonument	Voorm. boerderij, nu dubbel woonhuis (met 51)
29	Havikerwaard 55	6994 JH	De Steeg	Gemeentelijk monument	Boerderij 'De Pol', thans tweede woning
30	Hoofdstraat 01	6994 AB	De Steeg	Rijksmonument	Woonhuis (portierswoning Rhederoord)
31	Hoofdstraat 02	6994 AR	De Steeg	Gemeentelijk monument	Woning met bedrijferuimte 'Veluwezoom'
32	Hoofdstraat 04	6994 AB	De Steeg	Gemeentelijk monument	TC, voormalig gemeentehuis
33	Hoofdstraat 05	6994 AB	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Sonneheerdt" (appartementen)
34	Hoofdstraat 05a	6994 AB	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Sonneheerdt" (appartementen)
35	Hoofdstraat 05b	6994 AB	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Sonneheerdt" (appartementen)
36	Hoofdstraat 05d	6994 AB	De Steeg	Gemeentelijk monument	villa "Sonneheerdt" (appartementen)
37	Hoofdstraat 05e	6994 AB	De Steeg	Gemeentelijk monument	villa "Sonneheerdt" (appartementen)
38	Hoofdstraat 06	6994 AB	De Steeg	Gemeentelijk monument	vm (dienst)woning bij vm. gem.huis,
39	Hoofdstraat 08	6994 AB	De Steeg	Gemeentelijk monument	vm gemeentehuis
40	Hoofdstraat 130	6994 AK	De Steeg	Gemeentelijk monument	"Villa Nova" (pension "lindenhove")
41	Hoofdstraat 136	6994 AK	De Steeg	Rijksmonument	Woonhuis bij Middachten (vm. Smidse)
42	Hoofdstraat 15	6994 AB	De Steeg	Gemeentelijk monument	R.K. Kerk
43	Hoofdstraat 17	6994 AC	De Steeg	Rijksmonument	Huis 'Ortrud' (met pand Diepesteeg 2a)
44	Hoofdstraat 19	6994 AC	De Steeg	Rijksmonument	Hotel, 'Wapen van Athlone'
45	Hoofdstraat 21	6994 AC	De Steeg	Rijksmonument	Voormalig postkantoor annex woning
46	Hoofdstraat 23	6994 AC	De Steeg	Gemeentelijk monument	Woonhuis "Welgelegen"
47	Hoofdstraat 29	6994 AC	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Casa Cara"
48	Hoofdstraat 30	6994 AH	De Steeg	Rijksmonument	Dubbel woonhuis (met 32)
49	Hoofdstraat 32	6994 AH	De Steeg	Rijksmonument	Dubbel woonhuis (met 30)
50	Hoofdstraat 34	6994 AH	De Steeg	Rijksmonument	Dubbel woonhuis (met 36)
51	Hoofdstraat 36	6994 AH	De Steeg	Rijksmonument	Dubbel woonhuis (met 34)
52	Hoofdstraat 38	6994 AH	De Steeg	Gemeentelijk monument	Huize 'Rhederpark'
53	Hoofdstraat 48	6994 AH	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Rhederdal"
54	Hoofdstraat 58	6994 AK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Kastanjeoord" (deel)
55	Hoofdstraat 60	6994 AK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Kastanjeoord" (deel)
56	Hoofdstraat 62	6994 AK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Kastanjeoord" (deel)
57	Hoofdstraat 64	6994 AK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Kastanjeoord" (deel)
58	Hoofdstraat 66	6994 AK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Kastanjeoord" (deel)
59	Hoofdstraat 68	6994 AK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Kastanjeoord" (deel)

RIJKS- EN GEMEENTELIJKE MONUMENTEN IN DE GEMEENTE RHEDEN

Bijgewerkt 21 november 2013 (uitdraai d.d. 12-05-14)

60	Hoofdstraat 70	6994 AK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Kastanjeoord" (deel)
61	Hoofdstraat 72	6994 AK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Kastanjeoord" (deel)
62	Hoofdstraat 74	6994 AK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Kastanjeoord" (deel)
63	Hoofdstraat 76	6994 AK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Kastanjeoord" (deel)
64	Hoofdstraat 78	6994 AK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Kastanjeoord" (deel)
65	Hoofdstraat 80	6994 AK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Kastanjeoord" (deel)
66	Hoofdstraat 82	6994 AK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Avondrood" (deel)
67	Hoofdstraat 84	6994 AK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Avondrood" (deel)
68	Hoofdstraat 86	6994 AK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Avondrood" (deel)
69	Hoofdstraat 88	6994 AK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Avondrood" (deel)
70	Hoofdstraat 90	6994 AK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Avondrood" (deel)
71	Hoofdstraat 92	6994 AK	De Steeg	Gemeentelijk monument	Villa "Avondrood" (deel)
72	Landgoed Middachten 03	6994 JC	De Steeg	Rijksmonument	Kasteel, Middachten
73	Landgoed Middachten 03a	6994 JC	De Steeg	Rijksmonument	Landhuis (bijgebouw kasteel), tijdelijk verblijf
74	Landgoed Middachten 07	6994 JC	De Steeg	Rijksmonument	Boerderij
75	Oversteeg	6994 AS	De Steeg	Gemeentelijk monument	Woonhuis bij Middachten
76	Oversteeg 14	6994 AT	De Steeg	Gemeentelijk monument	Boerderij "De Hoppenkamp"
77	Oversteeg 45	6994 AS	De Steeg	Rijksmonument	Boerderij "Oud Middachten"
78	Parkweg 04	6994 CN	De Steeg	Gemeentelijk monument	Schoolgebouw (voormalig MULO)
79	Parkweg 17	6994 CM	De Steeg	Rijksmonument	Tuinmanswoning van Rhederoord
80	Parkweg 19	6994 CM	De Steeg	Rijksmonument	Rhederoord+historische aanleg buitenplaats
81	Parkweg 21	6994 CM	De Steeg	Rijksmonument	Portierswoning van Rhederoord
82	Parkweg 27	6994 CM	De Steeg	Rijksmonument	Koetshuis van Rhederoord
83	Smidsallee 18	6994 BJ	De Steeg	Rijksmonument	Rentmeesterswoning bij Middachten
84	Aan ´t Veer 2	6953 BJ	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa
85	Aan ’t Veer 02	6953 BJ	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa
86	Arnhemsestraatweg 12 ,14	6953 AX	Dieren	Rijksmonument	Woning, Bombergse Huis
87	Arnhemsestraatweg 10	6953 AX	Dieren	Rijksmonument	Tuinmanswoning + schuur
88	Arnhemsestraatweg/Does-burgsedijk	6953 AX	Dieren	Rijksmonument	Tuinmuur Hof te Dieren, koningsmuur enz.
89	Armhemsestraatweg	6953 AX	Dieren	Rijksmonument	Historische buitenplaats; diverse onderdelen
90	Bernard Zweerslaan 01	6953 BM	Dieren	Gemeentelijk monument	Joodse begraafplaats
91	Harderwijkerweg 03	6953 AB	Dieren	Gemeentelijk monument	Cafe
92	Harderwijkerweg 220	6953 AR	Dieren	Gemeentelijk monument	‘Hoeve Heidelust’
93	Harderwijkerweg 52	6953 AK	Dieren	Rijksmonument	Algemene begraafplaats
94	Harderwijkerweg 66	6953 AL	Dieren	Rijksmonument	bejaardewoningen Schwer bey der Becke stichting
95	Hoflaan 01	6953 AL	Dieren	Rijksmonument	Herenhuis/winkel pakhuis
96	Hoflaan 03	6953 AL	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa
97	Hoflaan 07	6953 AL	Dieren	Gemeentelijk monument	Herenhuis
98	Hoflaan 09	6953 AL	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig pension Juliana
99	Hoflaan 11	6953 AL	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa 'Mignon'
100	Hoflaan 13	6953 AL	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbele villa (met 15 en 15a)
101	Hoflaan 15	6953 AL	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbele villa (met 13 en a5a)
102	Hoflaan 15a	6953 AL	Dieren	Gemeentelijk monument	schuur bij 13 en 15
103	Hoflaan 17	6953 AL	Dieren	Gemeentelijk monument	alleen hekwerk gem.monument
104	Hoflaan 26	6953 AM	Dieren	Rijksmonument	Villa 'Seringenhof'
105	Hoflaan 28	6953 AM	Dieren	Rijksmonument	Villa 'De Peppel'
106	Hoflaan 30	6953 AM	Dieren	Rijksmonument	Dubbele villa 'Daniél'
107	Hoflaan 32	6953 AM	Dieren	Rijksmonument	Dubbele villa 'Daniél'
108	Hoflaan 34	6953 AM	Dieren	Rijksmonument	Villa 'Boschwijk'
109	Hoflaan 36	6953 AM	Dieren	Rijksmonument	Villa 'Oldegaerde'
110	Hoflaan 38	6953 AM	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa 'Palenstein'
111	Hoflaan 40	6953 AM	Dieren	Gemeentelijk monument	alleen hekwerk gem.monument
112	Hoflaan 42	6953 AM	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa
113	Hoflaan 44	6953 AM	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa (deel, samen met Stationsplein 2)
114	Hoflaan 7a	6953 AL	Dieren	Gemeentelijk monument	alleen hekwerk gem.monument
115	Hogestraat 02	6953 AS	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa 'Schoonoord'
116	Hogestraat 02a	6953 AS	Dieren	Gemeentelijk monument	alleen hekwerk gem.monument
117	Hogestraat 04	6953 AS	Dieren	Rijksmonument	Dubbele villa (met 6)

118	Hogestraat 06	6953 AS	Dieren	Rijksmonument	Dubbele villa (met 4)
119	Hogestraat 07	6953 AN	Dieren	Rijksmonument	Dubbel woonhuis (met 9)
120	Hogestraat 08	6953 AS	Dieren	Rijksmonument	Dubbele villa (met 10)
121	Hogestraat 09	6953 AN	Dieren	Rijksmonument	Dubbel woonhuis (met 7)
122	Hogestraat 09a	6953 AN	Dieren	Gemeentelijk monument	Parkaanleg (Carolinapark) en oranjerie
123	Hogestraat 10	6953 AS	Dieren	Rijksmonument	Dubbel woonhuis (met 8)
124	Hogestraat 11	6953 AN	Dieren	Gemeentelijk monument	Herenhuis
125	Hogestraat 12	6953 AS	Dieren	Gemeentelijk monument	"Dierense Toren" (van v.m. Mariakerk)
126	Hogestraat 14	6953 AS	Dieren	Gemeentelijk monument	Herenhuis
127	Hogestraat 18	6953 AT	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met Kerkstraat 1)
128	Hogestraat 19	6953 AP	Dieren	Gemeentelijk monument	woonhuizen (met 21, 23 en 23a)
129	Hogestraat 20	6953 AT	Dieren	Gemeentelijk monument	Herenhuis
130	Hogestraat 21	6953 AP	Dieren	Gemeentelijk monument	woonhuizen (met 19, 23 en 23a)
131	Hogestraat 23	6953 AP	Dieren	Gemeentelijk monument	woonhuizen (met 19, 21 en 23a)
132	Hogestraat 23a	6953 AP	Dieren	Gemeentelijk monument	woonhuizen (met 19, 21 en 23)
133	Hogestraat 25	6953 AP	Dieren	Gemeentelijk monument	Herenhuizen (met Viëtorstraat 1)
134	Hogestraat 27	6953 AR	Dieren	Rijksmonument	Voormalig telefoonbureau (met 29)
135	Hogestraat 29	6953 AR	Dieren	Rijksmonument	Voormalig telefoonbureau (met 27)
136	Hogestraat 54	6953 AW	Dieren	Rijksmonument	Woning, Pastorie
137	Imboslaan 6	6952 JP	Dieren	Gemeentelijk monument	Crematorium
138	Kattenberg 3	6953 CW	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met nr. 5)
139	Kattenberg 5	6953 CW	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met nr. 3)
140	Kerkstraat 01	6953 BK	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met Hogestraat 18)
141	Kerkstraat 03	6953 BK	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig winkel/woonhuis
142	Kerkstraat 05	6953 BK	Dieren	Gemeentelijk monument	Woonhuis
143	Kerkstraat 41	6953 BL	Dieren	Rijksmonument	Kerk
144	Kruisstraat 12	6953 CB	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis met voormalige winkel (met nr. 14)
145	Kruisstraat 14	6953 CB	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met nr. 12)
146	Lagestraat 01	6953 BA	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met 3)
147	Lagestraat 03	6953 BA	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met 1)
148	Lagestraat 05	6953 BA	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met 7)
149	Lagestraat 07	6953 BA	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met 5)
150	Lagestraat 09	6953 BA	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met 11)
151	Lagestraat 100	6953 BB	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig pension 'IJsselzicht'
152	Lagestraat 11	6953 BA	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met 9)
153	Lagestraat 13	6953 BA	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met 15)
154	Lagestraat 15	6953 BA	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met 13)
155	Lagestraat 63	6953 BC	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met 65)
156	Lagestraat 65	6953 BC	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met 63)
157	Lagestraat 67	6953 BC	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig winkel-woonhuis, schippersbeurs (met 69)
158	Lagestraat 69	6953 BC	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig winkel/woonhuis, schippersbeurs (met 67)
159	Lagestraat 71	6953 BC	Dieren	Gemeentelijk monument	Winkel-woonhuizen (met 73 en 75)
160	Lagestraat 73	6953 BC	Dieren	Gemeentelijk monument	Winkel-woonhuizen (met 71 en 75)
161	Lagestraat 75	6953 BC	Dieren	Gemeentelijk monument	Winkel- woonhuizen (met 71 en 73)
162	Lagestraat 98	6953 BB	Dieren	Gemeentelijk monument	Woonhuis
163	Middelhovenstraat 05	6953 BV	Dieren	Gemeentelijk monument	Kleine villa (met 5a)
164	Middelhovenstraat 05a	6953 BV	Dieren	Gemeentelijk monument	Kleine villa (met 5)
165	Middelhovenstraat 09	6953 BV	Dieren	Gemeentelijk monument	Kleine villa (met 9a)
166	Middelhovenstraat 09a	6953 BV	Dieren	Gemeentelijk monument	Kleine villa (met 9)
167	Middelhovenstraat 10	6953 BV	Dieren	Gemeentelijk monument	villa
168	Middelhovenstraat 11	6953 BV	Dieren	Gemeentelijk monument	Kerkje Protestantenbond
169	Middelhovenstraat 12	6953 BV	Dieren	Gemeentelijk monument	villa
170	Middelhovenstraat 13	6953 BV	Dieren	Gemeentelijk monument	villa
171	Molenweg 14	6953 CT	Dieren	Gemeentelijk monument	School (St. Johannaschool)
172	Noorderetraat 10	6953 CE	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig houthandel (met 12 en 14)
173	Noorderetraat 20	6953 CE	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met 18)
174	Noorderstraat 09	6953 CD	Dieren	Gemeentelijk monument	Boerderij
175	Noorderstraat 12	6953 CE	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig houthandel (met 10 en 14)
176	Noorderstraat 14	6953 CE	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig houthandel (met 10 en 12)

RIJKS- EN GEMEENTELIJKE MONUMENTEN IN DE GEMEENTE RHEDEN

Bijgewerkt 21 november 2013 (uitdraai d.d. 12-05-14)

177	Noorderstraat 18	6953 CE	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met 20)
178	Noorderstraat 22	6953 CE	Dieren	Gemeentelijk monument	was woning, nu kantoor
179	Noorderstraat 24	6953 CE	Dieren	Gemeentelijk monument	gem. monument, samen met nr 22
180	Prinsenstraat 14	6953 BT	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig postkantoor (nrs. 14-46 even)
181	Prinsenstraat 16	6953 BT	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig postkantoor (nrs. 14-46 even)
182	Prinsenstraat 18	6953 BT	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig postkantoor (nrs. 14-46 even)
183	Prinsenstraat 20	6953 BT	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig postkantoor (nrs. 14-46 even)
184	Prinsenstraat 22	6953 BT	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig postkantoor (nrs. 14-46 even)
185	Prinsenstraat 23	6953 BS	Dieren	Gemeentelijk monument	Koningin Emmaschool, alleen hekwerk is gemeentelijk monument
186	Prinsenstraat 24	6953 BT	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig postkantoor (nrs. 14-46 even)
187	Prinsenstraat 26	6953 BT	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig postkantoor (nrs. 14-46 even)
188	Prinsenstraat 28	6953 BT	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig postkantoor (nrs. 14-46 even)
189	Prinsenstraat 30	6953 BT	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig postkantoor (nrs. 14-46 even)
190	Prinsenstraat 32	6953 BT	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig postkantoor (nrs. 14-46 even)
191	Prinsenstraat 34	6953 BT	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig postkantoor (nrs. 14-46 even)
192	Prinsenstraat 36	6953 BT	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig postkantoor (nrs. 14-46 even)
193	Prinsenstraat 38	6953 BT	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig postkantoor (nrs. 14-46 even)
194	Prinsenstraat 40	6953 BT	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig postkantoor (nrs. 14-46 even)
195	Prinsenstraat 42	6953 BT	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig postkantoor (nrs. 14-46 even)
196	Prinsenstraat 44	6953 BT	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig postkantoor (nrs. 14-46 even)
197	Prinsenstraat 46	6953 BT	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig postkantoor (nrs. 14-46 even)
198	Spoorstraat 34	6953 BX	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalige Synagoge
199	Stationsplein 02	6953 AB	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa (met Hoflaan 44)
200	Stationsplein 05	6953 AA	Dieren	Gemeentelijk monument	Perrongebouw met overkapping
201	Stationsplein 06	6953 AB	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa
202	Stationsplein 08	6953 AB	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa
203	Stationsplein 10	6953 AB	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa 'Welgelegen'
204	Stationsplein 18	6953 AC	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa
205	Stationsplein 20	6953 AC	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa 'Olanda'
206	Veerstoep		Dieren	Gemeentelijk monument	De veerstoep
207	Veerstraat 18	6953 BH	Dieren	Gemeentelijk monument	Woonhuis
208	Viëtorstraat 01	6953 BR	Dieren	Gemeentelijk monument	Herenhuizen (met Hogestraat 25)
209	Viëtorstraat 02	6953 BR	Dieren	Gemeentelijk monument	School no. 1
210	Viëtorstraat 03	6953 BR	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa
211	Viëtorstraat 05	6953 BR	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa
212	Viëtorstraat 07	6953 BR	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa
213	Viëtorstraat 09	6953 BR	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa
214	Viëtorstraat 11	6953 BR	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa
215	Viëtorstraat 11a	6953 BR	Dieren	Gemeentelijk monument	Vm. pakhuis
216	Viëtorstraat 13	6953 BR	Dieren	Gemeentelijk monument	Woonhuis
217	Vingerhoed 76	6953 BW	Dieren	Rijksmonument	Villa 'Acaciahof' met Zutphensestraatweg 15
218	Wilhelminaweg 08	6953 BP	Dieren	Rijksmonument	Rijwielfabriek Gazelle
219	Zuider Parallelweg 21	6953 DB	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met 22)
220	Zuider Parallelweg 22	6953 DB	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met 21)
221	Zutphensestraatweg 09	6953 CG	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa
222	Zutphensestraatweg 15	6953 CG	Dieren	Rijksmonument	Villa 'Acaciahof' (met Vingerhoed 76)
223	Zutphensestraatweg 16	6953 CK	Dieren	Gemeentelijk monument	Woonhuis (met 18)
224	Zutphensestraatweg 18	6953 CK	Dieren	Gemeentelijk monument	Woonhuis (met 16)
225	Zutphensestraatweg 19	6953 CG	Dieren	Rijksmonument	Villa (met 21)
226	Zutphensestraatweg 21	6953 CG	Dieren	Rijksmonument	Villa (met 19)
227	Zutphensestraatweg 24	6953 CL	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa
228	Zutphensestraatweg 26	6953 CL	Dieren	Rijksmonument	Villa
229	Zutphensestraatweg 28	6953 CL	Dieren	Rijksmonument	Villa
230	Zutphensestraatweg 30	6953 CL	Dieren	Rijksmonument	Villa 'Schoonzicht'
231	Zutphensestraatweg 32	6953 CL	Dieren	Rijksmonument	Villa 'Ons Plekje'
232	Zutphensestraatweg 34	6953 CL	Dieren	Rijksmonument	Villa 'Helma'
233	Zutphensestraatweg 35	6953 CH	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa
234	Zutphensestraatweg 36	6953 CL	Dieren	Rijksmonument	Villa 'Hoeketee'
235	Zutphensestraatweg 37	6953 CH	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbele villa (met 39)
236	Zutphensestraatweg 39	6953 CH	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbele villa (met 37)

237	Zutphensestraatweg 41	6953 CH	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa 'Carpe Diem'
238	Zutphensestraatweg 43	6953 CH	Dieren	Gemeentelijk monument	Villa
239	Zutphensestraatweg 48	6953 CM	Dieren	Gemeentelijk monument	Landhuis Isselborgh (met 48a/48b/48c)
240	Zutphensestraatweg 48a	6953 CM	Dieren	Gemeentelijk monument	Landhuis Isselborgh (met 48a/48b/48c)
241	Zutphensestraatweg 48b	6953 CM	Dieren	Gemeentelijk monument	Landhuis Isselborgh (met 48a/48b/48c)
242	Zutphensestraatweg 48e	6953 CM	Dieren	Gemeentelijk monument	Landhuis Isselborgh (met 48a/48b/48c)
243	Zutphensestraatweg 52	6953 CN	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met 54)
244	Zutphensestraatweg 53	6953 CJ	Dieren	Gemeentelijk monument	Woonhuis
245	Zutphensestraatweg 54	6953 CN	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met 52)
246	Zutphensestraatweg 58	6953 CN	Dieren	Gemeentelijk monument	Pension 'Ijsselzicht'
247	Zutphensestraatweg 60	6953 CN	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met 62)
248	Zutphensestraatweg 62	6953 CN	Dieren	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met 60)
249	Zutphensestraatweg 83	6953 CJ	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig winkel-woonhuis (met 83a)
250	Zutphensestraatweg 83a	6953 CJ	Dieren	Gemeentelijk monument	Voormalig winkel-woonhuis (met 83)
251	Zutphensestraatweg 85	6953 CJ	Dieren	Gemeentelijk monument	V.m. boerderij 'De Kakelhof'
252	Zutphensestraatweg 87	6953 CJ	Dieren	Gemeentelijk monument	V.m. winkel-woonhuis
253	Beimerwaard 02	6955 JJ	Ellecom	Gemeentelijk monument	Boerderij 'Groot Beimerhof'
254	Beimerwaard 02a	6955 JJ	Ellecom	Gemeentelijk monument	Boerderij 'Groot Beimerhof'
255	Binnenweg 32	6955 AX	Ellecom	Rijksmonument	Boerderij
256	Binnenweg 44	6955 AZ	Ellecom	Rijksmonument	Woning, De oude Pastorie
257	Binnenweg 45	6955 AW	Ellecom	Rijksmonument	Herenhuis, Huis Bernhalde (met 45a)
258	Binnenweg 45a	6955 AW	Ellecom	Rijksmonument	Herenhuis, huis Bernhalde (met 45)
259	Binnenweg 46	6955 AZ	Ellecom	Gemeentelijk monument	Winkel-woonhuis
260	Binnenweg 48	6955 AZ	Ellecom	Gemeentelijk monument	Winkel-woonhuis
261	Binnenweg 57	6955 AW	Ellecom	Rijksmonument	Landhuis, Huis Middendorp (met 59)
262	Binnenweg 59	6955 AW	Ellecom	Rijksmonument	Landhuis, Huis Middendorp (met 57)
263	Binnenweg 61	6955 AW	Ellecom	Rijksmonument	Woning, vm. Boerderij
264	Buitensingel		Ellecom	Gemeentelijk monument	Hekwerk langs rand van dorp Ellecom
265	Buitensingel 62	6955 BN	Ellecom	Rijksmonument	Pastorie, het Bouwhuis, vm. Boerderij
266	De Friedhof 02	6955 BP	Ellecom	Gemeentelijk monument	Kosterswoning, school ´Drietip´
267	De Friedhof 04	6955 BP	Ellecom	Gemeentelijk monument	Kosterswoning, school ´Drietip´
268	De Friedhof 05	6955 BP	Ellecom	Gemeentelijk monument	Smederij/woonhuis
269	De Friedhof 06	6955 BP	Ellecom	Rijks- en gemeentelijk monument	Kerk (rijksmonument), begraafplaats met muur (gemeentelijk monument)
270	De Friedhof 07	6955 BP	Ellecom	Gemeentelijk monument	Voormalige bewaarschool
271	De Friedhof 08	6955 BP	Ellecom	Gemeentelijk monument	Woonhuis 'Mon Repos'
272	De Friedhof 09	6955 BP	Ellecom	Gemeentelijk monument	Woonhuis
273	Dr. G. Bosplantsoen 14	6955 BS	Ellecom	Rijksmonument	Voormalig Kunstschilders atelier
274	Eikenstraat 03	6955 JB	Ellecom	Rijksmonument	Boerderij
275	Eikenstraat 05	6955 JB	Ellecom	Gemeentelijk monument	Asielzoekerscentrum
276	Fraterwaard 01	6955 JH	Ellecom	Gemeentelijk monument	Boerderij 'Noordingsbouwing'
277	Fraterwaard 02	6955 JH	Ellecom	Gemeentelijk monument	Boerderij 'Cabenter'
278	Fraterwaard 03	6955 JH	Ellecom	Gemeentelijk monument	Schuur is gem.monument
279	Hofstetterlaan 08	6955 BA	Ellecom	Gemeentelijk monument	Woonhuis
280	Kastanjelaan 01	6955 AM	Ellecom	Gemeentelijk monument	Woonhuis
281	Kastanjelaan 42	6955 AN	Ellecom	Gemeentelijk monument	Helft dubbel woonhuis
282	Kastanjelaan 44	6955 AN	Ellecom	Gemeentelijk monument	Helft dubbel woonhuis
283	Kerkallee 02	6955 JA	Ellecom	Rijksmonument	Schuur
284	Kerkallee 04	6955 JA	Ellecom	Rijksmonument	Boerderij
285	Laan van Avegoor 28		Ellecom	Gemeentelijk monument	Transformatorhuisje
286	Pieperslaan 01	6955 AP	Ellecom	Gemeentelijk monument	Woonhuis 'Sonnevanck'
287	Pieperslaan 03	6955 AP	Ellecom	Gemeentelijk monument	Woonhuis
288	Selsweg 16	6955 BJ	Ellecom	Gemeentelijk monument	Vm hotel 'Klein Bergstein'
289	Zutphensestraatweg 01a	6955 AC	Ellecom	Gemeentelijk monument	Begraafplaats
290	Zutphensestraatweg 02e	6955 AG	Ellecom	Gemeentelijk monument	Boerderij
291	Zutphensestraatweg 02f	6955 AG	Ellecom	Gemeentelijk monument	Boerderij
292	Zutphensestraatweg 04	6955 AH	Ellecom	Gemeentelijk monument	Pension 'Huize Salem'
293	Zutphensestraatweg 26	6955 AH	Ellecom	Gemeentelijk monument	Pension
294	Zutphensestraatweg 28	6955 AH	Ellecom	Gemeentelijk monument	Woonhuis
295	Zutphensestraatweg 30	6955 AH	Ellecom	Gemeentelijk monument	Woonhuis
296	Zutphensestraatweg 32	6955 AH	Ellecom	Gemeentelijk monument	Boerderij

RIJKS- EN GEMEENTELIJKE MONUMENTEN IN DE GEMEENTE RHEDEN

Bijgewerkt 21 november 2013 (uitdraai d.d. 12-05-14)

297	Zutphensestraatweg 42	6955 AJ	Ellecom	Gemeentelijk monument	Woonhuis
298	Zutphensestraatweg 44	6955 AJ	Ellecom	Gemeentelijk monument	Woonhuis
299	Zutphensestraatweg 46	6955 AK	Ellecom	Gemeentelijk monument	Woonhuis 'Sonnevanck'
300	Zutphensestraatweg 47	6955 AB	Ellecom	Rijksmonument	Woonhuis
301	Zutphensestraatweg 64	6955 AK	Ellecom	Gemeentelijk monument	Woonhuis
302	Zutphensestraatweg 70	6955 AK	Ellecom	Rijksmonument	Woonhuis, Hofstetten (buitenplaats)
303	Badhuislaan 01	6957 DB	Laag Soeren	Gemeentelijk monument	vm. Pension 'De Leeuwerik'
304	Badhuislaan 03	6957 DB	Laag Soeren	Gemeentelijk monument	woonhuis 'In 't Zunneke'
305	Badhuislaan 05	6957 DB	Laag Soeren	Gemeentelijk monument	vm. Postkantoor
306	Badhuislaan 07	6957 DB	Laag Soeren	Gemeentelijk monument	vm. Postkantoor
307	Badhuislaan 09	6957 DB	Laag Soeren	Rijksmonument	Badhuis met uitbreidingen
308	Boerhaavelaan 04	6957 AH	Laag Soeren	Gemeentelijk monument	Voormalig pension Gerbrands
309	Eerbeekseweg 03	6957 AN	Laag Soeren	Gemeentelijk monument	N.H. Kerk
310	Harderwijkerweg 08	6957 AD	Laag Soeren	Gemeentelijk monument	Boerderij, annex korenwatermolen
311	Harderwijkerweg 09	6957 AA	Laag Soeren	Gemeentelijk monument	Voormalige boerderij 'Nieuwe Nachtegaal
312	Harderwijkerweg 11	6957 AA	Laag Soeren	Gemeentelijk monument	Tuinaanleg Hotel Laag Soeren
313	Harderwijkerweg 31	6957 AB	Laag Soeren	Gemeentelijk monument	vm winkel-woonhuis
314	Harderwijkerweg 33	6957 AB	Laag Soeren	Gemeentelijk monument	vm winkel-woonhuis
315	Jut v. Breukelerwaardlaan 02	6957 AS	Laag Soeren	Gemeentelijk monument	Boerderij
316	Priesnitzlaan 06	6957 DE	Laag Soeren	Gemeentelijk monument	Boerderij
317	Priesnitzlaan 25	6957 DD	Laag Soeren	Rijksmonument	Obelisk
318	Prof. Stokvislaan 01	6957 DJ	Laag Soeren	Rijksmonument	Direkteurswoning
319	Arnhemsestraatweg 12	6991 AM	Rheden	Rijksmonument	Landhuis Huize De Valkenberg + hist. buitenplaats
320	Arnhemsestraatweg 15	6991 AD	Rheden	Gemeentelijk monument	woonhuis ’t Rozenbos”
321	Arnhemsestraatweg 167	6991 AL	Rheden	Gemeentelijk monument	Woonhuis
322	Arnhemsestraatweg 18	6991 AM	Rheden	Gemeentelijk monument	Woonhuis
323	Arnhemsestraatweg 54	6991 JG	Rheden	Rijksmonument	Landhuis (Villa Rhederhof)
324	Arnhemsestraatweg 58	6991 JG	Rheden	Gemeentelijk monument	Voormalige dienstwoning
325	Arnhemsestraatweg 67	6991 AJ	Rheden	Gemeentelijk monument	Voormalig woonhuis; uitvaartcentrum “Iris”
326	Arnhemsestraatweg 69	6991 AJ	Rheden	Gemeentelijk monument	Woonhuis
327	Arnhemsestraatweg 71	6991 AJ	Rheden	Gemeentelijk monument	Woonhuis
328	Arnhemsestraatweg 73	6991 AJ	Rheden	Gemeentelijk monument	"Villa Zandbergen"
329	Arnhemsestraatweg 79	6991 AJ	Rheden	Gemeentelijk monument	woonhuis; Rhedersteeg
330	Arnhemsestraatweg 81	6991 AJ	Rheden	Gemeentelijk monument	woonhuis; Rhedersteeg
331	Arnhemseweg 05	6991 DK	Rheden	Gemeentelijk monument	Trafohuieje
332	Arnhemseweg 49	6991 DK	Rheden	Gemeentelijk monument	pastorie St Mauritiuekerk
333	Brinkweg 24	6991 JP	Rheden	Gemeentelijk monument	"Den Haesenbergh" (gedeelte)
334	Brinkweg 26	6991 JP	Rheden	Gemeentelijk monument	"Den Haesenbergh" (gedeelte)
335	Dorpsstraat 51	6991 HE	Rheden	Rijks- en gemeentelijk monument	Kerk (Rijksmonument) hek rondom kerk is gemeentelijk monument
336	Dorpsstraat 53	6991 HE	Rheden	Gemeentelijk monument	Boerderij
337	Dorpsstraat 54	6991 HH	Rheden	Gemeentelijk monument	Woonhuis
338	Dorpsstraat 55	6991 HE	Rheden	Gemeentelijk monument	Boerderij
339	Dorpsstraat 70	6991 HH	Rheden	Gemeentelijk monument	Jonkvrouw Brantsenschool
340	Groenestraat 10	6991 GE	Rheden	Gemeentelijk monument	Boerderij
341	Groenestraat 86	6991 GH	Rheden	Gemeentelijk monument	kelder onder pand is
342	Havelandseweg 90		Rheden	Gemeentelijk monument	Muziektent
343	Heuvenseweg 01c	6991 JE	Rheden	Gemeentelijk monument	schuur is gemeentelijk monument
344	Heuvenseweg 07	6991 JE	Rheden	Rijksmonument	Noors huisje bij Heuven
345	Heuevenseweg 9	6991 JE	Rheden	Rijksmonument	Koetshuis Heuven
346	Heuvenseweg 11	6991 JE	Rheden	Gemeentelijk monument	vm. Rentmeesterswoning
347	Heuvenseweg 11a	6991 JE	Rheden	Rijksmonument	Schaapskooi

348	Laakweg 19	6991 HK	Rheden	Rijksmonument	Woonboerderij
349	Mauritiusstraat 47	6991 CA	Rheden	Gemeentelijk monument	St. Mauritiuskerk
350	Meester B.v.Leeuwenplein 07	6991 EW	Rheden	Gemeentelijk monument	Verenigingsgebouw ons Huis
351	Roggeweg 01	6991 JR	Rheden	Gemeentelijk monument	Boerderij
352	Veerweg 97	6991 GM	Rheden	Gemeentelijk monument	Woonhuis
353	Worth Rhedenseweg 30	6991 DX	Rheden	Gemeentelijk monument	Arbeiderswoning
354	Worth Rhedenseweg 32	6991 DX	Rheden	Gemeentelijk monument	Arbeiderswoning
355	Worth Rhedenseweg 34	6991 DX	Rheden	Gemeentelijk monument	Arbeiderswoning
356	Worth Rhedenseweg 36	6991 DX	Rheden	Gemeentelijk monument	Arbeiderswoning
357	Worth Rhedenseweg 38	6991 DX	Rheden	Gemeentelijk monument	Arbeiderswoning
358	Worth Rhedenseweg 40	6991 DX	Rheden	Gemeentelijk monument	Arbeiderswoning
359	Worth Rhedenseweg 42	6991 DX	Rheden	Gemeentelijk monument	Arbeiderswoning
360	Worth Rhedenseweg 44	6991 DX	Rheden	Gemeentelijk monument	Arbeiderswoning
361	Worth Rhedenseweg 46	6991 DX	Rheden	Gemeentelijk monument	Arbeiderswoning
362	Worth Rhedenseweg 48	6991 DX	Rheden	Gemeentelijk monument	Arbeiderswoning
363	Worth Rhedenseweg 50	6991 DX	Rheden	Gemeentelijk monument	Arbeiderswoning
364	Worth Rhedenseweg 52	6991 DX	Rheden	Gemeentelijk monument	Arbeiderswoning
365	Worth Rhedenseweg 54	6991 DX	Rheden	Gemeentelijk monument	Arbeiderswoning
366	Worth Rhedenseweg 56	6991 DX	Rheden	Gemeentelijk monument	Arbeiderswoning
367	Worth Rhedenseweg 58	6991 DX	Rheden	Gemeentelijk monument	Arbeiderswoning
368	Worth Rhedenseweg 60	6991 DX	Rheden	Gemeentelijk monument	Arbeiderswoning
369	Worth Rhedenseweg 62	6991 DX	Rheden	Gemeentelijk monument	Arbeiderswoning
370	Worth Rhedenseweg 64	6991 DX	Rheden	Gemeentelijk monument	Arbeiderswoning
371	Beukenlaan 02	6956 CB	Spankeren	Gemeentelijk monument	boerderij 'Gronouwe'
372	Bockhorstweg 01	6956 CA	Spankeren	Gemeentelijk Monument	Voormalige boerderij
373	Bockhorstweg 08	6956 CA	Spankeren	Rijksmonument	Woning (Burgershoeve) voormalige boerderij
374	Bockhorstweg 12	6956 CA	Spankeren	Gemeentelijk monument	Kolommen toegangshek landgoed "DE BOCKHORST"
375	Bockhorstweg 12-14-16	6956 CA	Spankeren	Gemeentelijk monument	Koetshuis
376	Bockhorstweg 14	6956 CA	Spankeren	Rijksmonument	Woning, Havezate De Bockhorst
377	Bockhorstweg 14-16	6956 CA	Spankeren	Gemeentelijk monument	Garage
378	Dorpsweg 78	6956 AR	Spankeren	Rijksmonument	Boerderij
379	Kerkplantsoen 02	6956 AH	Spankeren	Gemeentelijk monument	Muziektent
380	Kerkweg 02	6956 CG	Spankeren	Rijks- en gemeentelijk monument	N.H.Kerk, beschreven graven zijn gemeentelij monument
381	Kerkweg 06	6956 CG	Spankeren	Gemeentelijk monument	vm. Boerderij
382	Zutphensestraatweg 04	6956 AC	Spankeren	Rijksmonument	Dienstwoning met schuur
383	Zutphensestraatweg 06	6956 AC	Spankeren	Rijksmonument	Dienstwoning
384	Zutphensestraatweg 06a	6956 AC	Spankeren	Rijksmonument	Orangerie
385	Zutphensestraatweg 08	6956 AC	Spankeren	Rijksmonument	Gelderse Toren
386	Zutphensestraatweg 10	6956 AC	Spankeren	Rijksmonument	koetshuis
387	Achtsprong 02	6881 HA	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
388	Achtsprong 06	6881 HA	Velp	Gemeentelijk monument	Voormalig boerderij
389	Alteveerselaan 24	6881 AW	Velp	Rijksmonument	Woning (v.m uitspanning) Biljoen/Beekhuizen
390	Arnhemsestraatweg 10	6881 NG	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
391	Arnhemsestraatweg 17	6881 NB	Velp	Gemeentelijk monument	Voormalig villa
392	Arnhemsestraatweg 18	6881 NG	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
393	Arnhemsestraatweg 19	6881 NB	Velp	Gemeentelijk monument	Voormalige villa
394	Arnhemsestraatweg 20	6881 NG	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
395	Arnhemsestraatweg 21	6881 NC	Velp	Gemeentelijk monument	Voormalig villa
396	Arnhemsestraatweg 33	6881 ND	Velp	Gemeentelijk monument	Voormalige villa
397	Arnhemsestraatweg 340	6881 NK	Velp	Gemeentelijk monument	Landhuis (huize Dortwijk)
398	Arnhemsestraatweg 342	6881 NK	Velp	Rijksmonument	"Villa Pavorite"
399	Arnhemsestraatweg 35	6881 ND	Velp	Gemeentelijk monument	Voormalig villa
400	Arnhemsestraatweg 354	6881 NK	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
401	Arnhemsestraatweg 37	6881 ND	Velp	Rijksmonument	Oorspronkelijk dubbel woonhuis (met nr. 39)
402	Arnhemsestraatweg 39	6881 ND	Velp	Rijksmonument	Oorspronkelijk dubbel woonhuis (met nr. 37)
403	Beekhuizenseweg 8-10	6881 AJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woonhuis
404	Beekhuizenseweg 19	6881 AB	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
405	Beekhuizenseweg 20	6881 AJ	Velp	Rijksmonument	Woning, Muldershuis

406	Beekhuizenseweg 44	6881 AK	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
407	Berg en Heideweg 02	6881 PK	Velp	Gemeentelijk monument	Oranjerie
408	Berg en Heideweg 08	6881 PK	Velp	Gemeentelijk monument	Voormalig tuinmanswoning (met 10)
409	Berg en Heideweg 10	6881 PK	Velp	Gemeentelijk monument	Voormalig tuinmanswoning (met 8)
410	Bergweg 03	6881 LL	Velp	Gemeentelijk monument	Woning (met 3a)
411	Bergweg 03a	6881 LL	Velp	Gemeentelijk monument	Bovenverdieping woning nr 3 (geen aparte woning)
412	Biesdelselaan 39	6881 CB	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
413	Biljoen 01	6881 JH	Velp	Rijksmonument	Kasteel met bijgebouwen enz.
414	Biljoen 01	6881 JH	Velp	Rijksmonument	Historische buitenplaats Biljoen/Beekhuizen
415	Biljoen 02	6881 JH	Velp	Rijksmonument	Rentmeesterswoning
416	Biljoen 07	6881 JH	Velp	Gemeentelijk monument	vm. Zalmkwekerij
417	Biljoen 09	6881 JH	Velp	Gemeentelijk monument	vm. Zalmkwekerij
418	Bosweg 02	6881 KK	Velp	Gemeentelijk monument	winkel-woonhuis (met Dennenweg 1 en 3)
419	Boulevard 01	6881 HN	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
420	Boulevard 03	6881 HN	Velp	Gemeentelijk monument	villa Aansah
421	Boulevard 04	6881 HR	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
422	Boulevard 11	6881 HN	Velp	Rijksmonument	Woonhuis
423	Boulevard 17	6881 HP	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
424	Boulevard 19	6881 HP	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
425	Boulevard 21	6881 HP	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
426	Boulevard 23	6881 HP	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
427	Boulevard 29	6881 HP	Velp	Gemeentelijk monument	woning Klein Molenbeek
428	Brugweg 15	6883 HW	Velp	Gemeentelijk monument	Opslag / Magazijn
429	de Ruijterlaan 14	6881 GT	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
430	de Ruijterlaan 16	6881 GT	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
431	de Ruijterlaan 27	6881 GS	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
432	den Bruijl 35	6881 AP	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
433	Dennenweg 01	6881 KA	Velp	Gemeentelijk monument	winkel-woonhuis (met 3 en Bosweg 2)
434	Dennenweg 03	6881 KA	Velp	Gemeentelijk monument	winkel-woonhuis (met 1 en Bosweg 2)
435	Dr. Fabiusstraat 12	6881 RZ	Velp	Gemeentelijk monument	Kerk
436	Egmondstraat 01	6881 MK	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
437	Egmondstraat 02	6881 MK	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
438	Egmondstraat 03	6881 MK	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 5,7 en 7a)
439	Egmondstraat 04	6881 MK	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 6, 8 en Torckstraat 27)
440	Egmondstraat 05	6881 MK	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 3, 7 en 7a)
441	Egmondstraat 06	6881 MK	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 4, 8 en Torckstraat 27)
442	Egmondstraat 07	6881 MK	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 3, 5 en 7a)
443	Egmondstraat 07a	6881 MK	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 3, 5 en 7)
444	Egmondstraat 08	6881 MK	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 4, 6 en Torckstraat 27)
445	Egmondstraat 09	6881 MK	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 11)
446	Egmondstraat 10	6881 MK	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 12)
447	Egmondstraat 11	6881 MK	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 9)
448	Egmondstraat 12	6881 MK	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 10)
449	Egmondstraat 13	6881 MK	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 15 en Ringallee 81)
450	Egmondstraat 14	6881 MK	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
451	Egmondstraat 15	6881 MK	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 13 en Ringallee 81)
452	Emmastraat 10	6881 ST	Velp	Rijksmonument	vm. Dubbel winkelpand (met 12)
453	Emmastraat 12	6881 ST	Velp	Rijksmonument	vm. Dubbel winkelpand (met 10)
454	Emmastraat 18	6881 ST	Velp	Rijksmonument	Kerk
455	Emmastraat 18a	6881 ST	Velp	Gemeentelijk monument	pastorie (met Nieuwstraat 1), is bovenwoning
456	Emmastraat 20	6881 SV	Velp	Rijksmonument	vm. Pastorie o.l.v. visitatie
457	Emmastraat 28	6881 SV	Velp	Gemeentelijk monument	winkel-woonhuis (met 30)
458	Emmastraat 30	6881 SV	Velp	Gemeentelijk monument	winkel-woonhuis (met 28)
459	Emmastraat 34	6881 SV	Velp	Gemeentelijk monument	winkel/woohuis
460	Enkweg 35	6881 LX	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met Hertogetraat 2)
461	Enkweg 37	6881 LX	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met Torckstraat 1)
462	Enkweg 39	6881 LX	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met Torckstraat 2)
463	Evertsenlaan 03	6881 GA	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
464	Evertsenlaan 05	6881 GA	Velp	Gemeentelijk monument	Woning

465	Frederikstraat 06	6881 SJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
466	Frederikstraat 08	6881 SJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
467	Frederikstraat 09	6881 SJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
468	Frederikstraat 10	6881 SJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
469	Gasthuislaan 08	6881 JC	Velp	Rijksmonument	Woonhuis met prieel
470	Gravin Adalaan 01	6881 AK	Velp	Gemeentelijk monument	Villa de Merelhof
471	Gravin Adalaan 02	6881 AK	Velp	Gemeentelijk monument	Villa De Nord
472	Havelaarstraat 06	6881 WG	Velp	Rijksmonument	Woonhuis
473	Hendrikus Avelinghstraat 01	6881 VP	Velp	Rijksmonument	Woning
474	Hendrikus Avelinghstraat 03	6881 VP	Velp	Rijksmonument	Woning
475	Hendrikus Avelinghstraat 154	6881 VW	Velp	Rijksmonument	Restaurant van Lennepsmolen (watermolen)
476	Hertogstraat 02	6881 MN	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met Enkweg 35)
477	Hertogstraat 14	6881 MN	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 16 en 18)
478	Hertogstraat 16	6881 MN	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 14 en 18)
479	Hertogstraat 18	6881 MN	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 14 en 16)
480	Hertogstraat 20	6881 MN	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 22)
481	Hertogstraat 22	6881 MN	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 20)
482	Hertogstraat 24	6881 MN	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 26)
483	Hertogstraat 26	6881 MN	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 24)
484	Hertogstraat 31	6881 ML	Velp	Gemeentelijk monument	Winkel/woonhuis
485	Hobbemalaan 06	6881 CT	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
486	Hogeweg 35	6881 EB	Velp	Gemeentelijk monument	Dubbele woning (met Tromplaan 2)
487	Hogeweg 39	6881 EB	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
488	Hoofdstraat 01	6881 TA	Velp	Gemeentelijk monument	Voormalig villa (vroeger Havelaarstraat 2)
489	Hoofdstraat 12	6881 TH	Velp	Gemeentelijk monument	Bejaardentehuis
490	Hoofdstraat 14	6881 TH	Velp	Gemeentelijk monument	Herenhuizen (14 t/m 22 even)
491	Hoofdstraat 141	6881 TG	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
492	Hoofdstraat 16	6881 TH	Velp	Gemeentelijk monument	Herenhuizen (14 t/m 22 even)
493	Hoofdstraat 18	6881 TH	Velp	Gemeentelijk monument	Herenhuizen (14 t/m 22 even)
494	Hoofdstraat 20	6881 TH	Velp	Gemeentelijk monument	Herenhuizen (14 t/m 22 even)
495	Hoofdstraat 208	6881 TP	Velp	Gemeentelijk monument	Voormalig postkantoor (met Rozendaalselaan 1)
496	Hoofdstraat 22	6881 TH	Velp	Gemeentelijk monument	Herenhuizen (14 t/m 22 even)
497	Hoofdstraat 26	6881 TH	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
498	Hoofdstraat 29	6881 TB	Velp	Rijksmonument	Postkantoor
499	Jeruzalem 02	6881 JJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
500	Jeruzalem 04	6881 JJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
501	Jeruzalem 08	6881 JJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
502	Jeruzalem 12	6881 JM	Velp	Gemeentelijk monument	Samen met nr 14 (was nummer 16)
503	Jeruzalem 14	6881 JM	Velp	Gemeentelijk monument	Samen met nr 12 (was nummer 16)
504	Jeruzalem 23	6881 JK	Velp	Rijksmonument	Voormalig café
505	Jeruzalem 29	6881 JL	Velp	Rijksmonument	Woonhuis (met nr 29a)
506	Jeruzalem 29a	6881 JL	Velp	Rijksmonument	Woonhuis (met nr 29)
507	Kastanjelaan 05	6881 HX	Velp	Gemeentelijk monument	Villa 'Welgelegen'
508	Kastanjelaan 07	6881 HX	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
509	Kastanjelaan 08	6881 HX	Velp	Gemeentelijk monument	Villa 'Den Hof'
510	Kastanjelaan 09	6881 HX	Velp	Rijksmonument	Woonhuis
511	Kastanjelaan 10	6881 HZ	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
512	Kastanjelaan 11	6881 HZ	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
513	Kastanjelaan 14	6881 HZ	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
514	Kastanjelaan 16	6881 HZ	Velp	Gemeentelijk monument	Villa 'Quatre Bras'
515	Kerkstraat 11	6881 HP	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
516	Kerkstraat 13	6881 HP	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
517	Kerkstraat 15	6881 HP	Velp	Gemeentelijk monument	Woning (met 17)
518	Kerkstraat 16	6881 HT	Velp	Gemeentelijk monument	Dubbele woning (met 18)
519	Kerkstraat 17	6881 HP	Velp	Gemeentelijk monument	Woning (met 15)
520	Kerkstraat 18	6881 HT	Velp	Gemeentelijk monument	Dubbele woning (met 16)
521	Kerkstraat 23	6881 HR	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
522	Kerkstraat 32	6881 HT	Velp	Rijksmonument	Grote Kerk en Orgel Grote kerk
523	Kerkstraat 33	6881 HR	Velp	Gemeentelijk monument	Woning (met 35)

524	Kerkstraat 34	6881 HV	Velp	Gemeentelijk monument	Dubbele woning (met 36)
525	Kerkstraat 35	6881 HR	Velp	Gemeentelijk monument	Woning (met 33)
526	Kerkstraat 36	6881 HV	Velp	Gemeentelijk monument	Dubbele woning (met 34)
527	Kerkstraat 37	6881 HR	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
528	Kerkstraat 38	6881 HV	Velp	Rijksmonument	Winkel/woonhuis
529	Kerkstraat 40	6881 HV	Velp	Gemeentelijk monument	Woning (met 42)
530	Kerkstraat 42	6881 HV	Velp	Gemeentelijk monument	Woning (met 40)
531	Kerkstraat 45	6883 HS	Velp	Gemeentelijk monument	Rijenwoning (met 45 a-b-c)
532	Kerkstraat 45 a	6883 HS	Velp	Gemeentelijk monument	Rijenwoning (met 45 -b-c)
533	Kerkstraat 45 b	6883 HS	Velp	Gemeentelijk monument	Rijenwoning (met 45 a-c)
534	Kerkstraat 45 c	6883 HS	Velp	Gemeentelijk monument	Rijenwoning (met 45 a-b-)
535	Kerkstraat 51	6883 HS	Velp	Gemeentelijk monument	2 onder 1 kap met 53
536	Kerkstraat 53	6883 HS	Velp	Gemeentelijk monument	2 onder 1 kap met 51
537	Kerkstraat 54	6881 HS	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
538	Kerkstraat 55	6883 HS	Velp	Gemeentelijk monument	2 onder 1 kap (met 57)
539	Kerkstraat 56	6881 HV	Velp	Rijksmonument	Kerk oude Jan
540	Kerkstaat 57	6883 HS	Velp	Gemeentelijk monument	2 onder 1 kap (met 55)
541	Lathumse Veerweg 05	6881 DC	Velp	Rijksmonument	Veerhuis
542	Lathumse Veerweg 06	6881	Velp	Gemeentelijk monument	Voormalig stoomgemaal
543	Nieuwstraat 01	6881 SK	Velp	Gemeentelijk monument	Pastorie (met Emmastraat 18a)
544	Noorder Parallelweg 01	6881 RV	Velp	Gemeentelijk monument	Dubbele villa (met Pastoor Koenestraat 41)
545	Ommershofselaan 06	6881 RT	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 8)
546	Ommershofselaan 08	6881 RT	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 6)
547	Oranjestraat 25	6881 SC	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
548	Oranjestraat 70	6881 SG	Velp	Gemeentelijk monument	Woning (met 72)
549	Oranjestraat 72	6881 SG	Velp	Gemeentelijk monument	Woning (met 70)
550	Overbeeklaan 05	6881 HE	Velp	Gemeentelijk monument	villa Marieposa
551	Overbeeklaan 07	6881 HE	Velp	Rijksmonument	Muziektent
552	Overbeeklaan 08	6881 HG	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
553	Overbeeklaan 10	6881 HG	Velp	Gemeentelijk monument	villa 'Vijverhof'
554	Overbeeklaan 12	6881 HG	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
555	Overbeeklaan 14	6881 HG	Velp	Gemeentelijk monument	villa Welgelegen
556	Overbeeklaan bij 16	6881	Velp	Rijksmonument	Poortje overbeek
557	Overbeeksingel 15	6881 HM	Velp	Gemeentelijk monument	villa (met 17)
558	Overbeeksingel 17	6881 HM	Velp	Gemeentelijk monument	villa (met 15)
559	Overhagenseweg 61	6883 GT	Velp	Gemeentelijk monument	Hoekwoning
560	Overhagenseweg 63	6883 GT	Velp	Gemeentelijk monument	rijen woning
561	Overhagenseweg 65	6883 GT	Velp	Gemeentelijk monument	rijen woning
562	Overhagenseweg 67	6883 GT	Velp	Gemeentelijk monument	rijen woning
563	Pastoor Koenestraat 01	6881 SW	Velp	Gemeentelijk monument	Woning (met 3)
564	Pastoor Koenestraat 03	6881 SW	Velp	Gemeentelijk monument	Woning (met 1)
565	Pastoor Koenestraat 41	6881 SW	Velp	Gemeentelijk monument	Dubbele villa (met Noorder Parallelweg 1)
566	Poortstraat 05	6881 IK	Velp	Gemeentelijk monument	Stalhouderij
567	Poortstraat 06	6881 LK	Velp	Gemeentelijk monument	Stalhouderij
568	Poortstraat 08	6881 LK	Velp	Gemeentelijk monument	Stalhouderij
569	President Kennedylaan 16	6881 AN	Velp	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met 18)
570	President Kennedylaan 18	6881 AN	Velp	Gemeentelijk monument	Dubbel woonhuis (met 16)
571	Prins Hendriklaan 04	6881 HW	Velp	Gemeentelijk monument	villa (met 6)
572	Prins Hendriklaan 06	6881 HW	Velp	Gemeentelijk monument	villa (met 4)
573	Prins Hendriklaan 08	6881 HW	Velp	Gemeentelijk monument	villa (met 10)
574	Prins Hendriklaan 10	6881 HW	Velp	Gemeentelijk monument	villa (met 8)
575	Prins Hendriklaan 12	6881 HW	Velp	Gemeentelijk monument	villa (met 14)
576	Prins Hendriklaan 14	6881 HW	Velp	Gemeentelijk monument	villa (met 12)
577	Prins Hendriklaan 16	6881 HX	Velp	Gemeentelijk monument	villa (met 18)
578	Prins Hendriklaan 18	6881 HX	Velp	Gemeentelijk monument	villa (met 16)
579	Reinaldstraat 18b	6881 HN	Velp	Rijksmonument	Begraafplaats (gemeentelijk) grafkelder Hardenbroek van Spaan en fam. Hallo (rijksmonument)
580	Ringallee 35a	6881 MX	Velp	Gemeentelijk monument	Wiardihoeve
581	Ringallee 77	6881 MX	Velp	Gemeentelijk monument	woningen (met 79)
582	Ringallee 79	6881 MX	Velp	Gemeentelijk monument	woningen (met 77)

583	Ringallee 81	6881 MZ	Velp	Gemeentelijk monument	woningen (met Egmondstraat 13 en 15)
584	Rozendaalselaan 01	6881	Velp	Gemeentelijk monument	voormalig postkantoor (met Hoofdstraat 208)
585	Rozendaalselaan 06	6881 LC	Velp	Gemeentelijk monument	Herenhuis
586	Rozendaalselaan 22	6881 LC	Velp	Gemeentelijk monument	herenhuis (met Wilhelminastraat 18)
587	Rozendaalselaan 33	6881 KZ	Velp	Gemeentelijk monument	villa Pretoria (met 35)
588	Rozendaalselaan 35	6881 KZ	Velp	Gemeentelijk monument	villa Pretoria (met 33)
589	Rozendaalselaan 41	6881 KZ	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
590	Rozendaalselaan 45	6881 LA	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
591	Rozendaalselaan 51	6881 LB	Velp	Gemeentelijk monument	dubbel woning (met 53)
592	Rozendaalselaan 53	6881 LB	Velp	Gemeentelijk monument	dubbele woning (met 51)
593	Rozendaalselaan 55	6881 LB	Velp	Gemeentelijk monument	Dubbele woning (met 57)
594	Rozendaalselaan 57	6881 LB	Velp	Gemeentelijk monument	Dubbele woning (met 55)
595	Rozendaalselaan 61	6881 LB	Velp	Rijksmonument	landhuis St. Jozef
596	Rozenhagelaan 04	6881 RC	Velp	Rijksmonument	Woonhuis
597	Rozenhagelaan 18	6881 RC	Velp	Gemeentelijk monument	Voormalig tuinmanswoning
598	Schonenbergsingel 03	6881 NL	Velp	Gemeentelijk monument	villa
599	Schonenbergsingel 04	6881 NP	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
600	Schoolstraat 12	6881 NS	Velp	Rijksmonument	Schoolgebouw
601	Stationsplein 36	6881 WC	Velp	Gemeentelijk monument	Villa Rose Cottage
602	Stationsstraat 01	6881 VX	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
603	Stationsstraat 03	6881 VX	Velp	Rijksmonument	Woning
604	Stationsstraat 42	6881 WB	Velp	Rijksmonument	Woonhuis
605	Torckstraat 01	6881 MH	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met Enkweg 37)
606	Torckstraat 02	6881 MJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met Enkweg 39)
607	Torckstraat 03	6881 MH	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 5 en 7)
608	Torckstraat 04	6881 MJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 6 en 8)
609	Torckstraat 05	6881 MH	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 3 en 7)
610	Torckstraat 06	6881 MJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 4 en e)
611	Torckstraat 07	6881 MH	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 3 en 5)
612	Torckstraat 08	6881 MJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 4 en 6)
613	Torckstraat 09	6881 MH	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 11 en 13)
614	Torckstraat 10	6881 MJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 12 en 14)
615	Torckstraat 11	6881 MH	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 9 en 13)
616	Torckstraat 12	6881 MJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 10 en 14)
617	Torckstraat 13	6881 MH	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 9 en 11)
618	Torckstraat 14	6881 MJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 10 en 12)
619	Torckstraat 15	6881 MH	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 17 en 19)
620	Torckstraat 16	6881 MJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 18 en 20)
621	Torckstraat 17	6881 MH	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 15 en 19)
622	Torckstraat 18	6881 MJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 16 en 20)
623	Torckstraat 19	6881 MH	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 15 en 17)
624	Torckstraat 20	6881 MJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 16 en 18)
625	Torckstraat 21	6881 MH	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 23 en 25)
626	Torckstraat 22	6881 MJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 24 en 26)
627	Torckstraat 23	6881 MH	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 21 en 25)
628	Torckstraat 24	6881 MJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 22 en 26)
629	Torckstraat 25	6881 MH	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 21 en 23)
630	Torckstraat 26	6881 MJ	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 22 en 24)
631	Torckstraat 27	6881 MH	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met Egmondstraat 4, 6 en 8)
632	Tramstraat 54	6881 HD	Velp	Gemeentelijk monument	Dubbele woning (met 56)
633	Tramstraat 56	6881 HD	Velp	Gemeentelijk monument	Dubbele woning (met 54)
634	Tromplaan 02	6881 GK	Velp	Gemeentelijk monument	Dubbele woning (met Hogeweg 35)
635	Tromplaan 12	6881 GL	Velp	Gemeentelijk monument	woning
636	Tromplaan 20	6881 GL	Velp	Rijksmonument	Woonhuis
637	Van Pallandtstraat 01	6881 MS	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 3)
638	Van Pallandtstraat 02	6881 MT	Velp	Gemeentelijk monument	Woningen (met 4)
639	Van Pallandtstraat 03	6881 MS	Velp	Gemeentelijk monument	woningen (met 1)
640	Van Pallandtstraat 04	6881 MT	Velp	Gemeentelijk monument	woningen (met 2)
641	Van Pallandtstraat 05	6881 MS	Velp	Gemeentelijk monument	woningen (met 7)
642	Van Pallandtstraat 06	6881 MT	Velp	Gemeentelijk monument	woningen (met 8)

643	Van Pallandtstraat 07	6881 MS	Velp	Gemeentelijk monument	woningen (met 5)
644	Van Pallandtstraat 08	6881 MT	Velp	Gemeentelijk monument	woningen (met 6)
645	Van Pallandtstraat 09	6881 MS	Velp	Gemeentelijk monument	woningen (met 11)
646	Van Pallandtstraat 10	6881 MT	Velp	Gemeentelijk monument	woningen (met 12)
647	Van Pallandtstraat 11	6881 MS	Velp	Gemeentelijk monument	woningen (met 9)
648	Van Pallandtstraat 12	6881 MT	Velp	Gemeentelijk monument	woningen (met 10)
649	Van Pallandtstraat 13	6881 MS	Velp	Gemeentelijk monument	Woning
650	Van Pallandtstraat 14	6881 MT	Velp	Gemeentelijk monument	woningen (met 16)
651	Van Pallandtstraat 16	6881 MT	Velp	Gemeentelijk monument	woningen (met 14)
652	Van Pallandtstraat 18	6881 MT	Velp	Gemeentelijk monument	woningen (met 20)
653	Van Pallandtstraat 20	6881 MT	Velp	Gemeentelijk monument	woningen (met 18)
654	Vijverlaan 07	6881 HK	Velp	Rijksmonument	Woonhuis
655	Vijverlaan 13	6881 HK	Velp	Gemeentelijk monument	villa Noorderkwartier (met 15)
656	Vijverlaan 15	6881 HK	Velp	Gemeentelijk monument	villa Noorderkwartier (met 13)
657	Vijverlaan 17	6881 HK	Velp	Gemeentelijk monument	villa Zwanezicht
658	Vijverlaan 23	6881 HL	Velp	Rijksmonument	Woonhuis
659	Wilhelminastraat 18	6881 LJ	Velp	Gemeentelijk monument	dubbele woning (met Rozendaalselaan 22)
660	Zoutmanlaan 05	6881 GM	Velp	Rijksmonument	Woonhuis
661	Zuider Parallelweg 09	6881 AC	Velp	Gemeentelijk monument	villa Stephana
662	Zuider Parallelweg 10	6881 AC	Velp	Gemeentelijk monument	villa Tana-Sira
663	Zuider Parallelweg 41	6881 AG	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
664	Zuider Parallelweg 42	6881 AG	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
665	Zuider Parallelweg 45	6881 AG	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
666	Zutphensestraatweg 03	6881 WN	Velp	Gemeentelijk monument	Boerderij
667	Zutphensestraatweg 05	6881 WN	Velp	Gemeentelijk monument	Boerderij
668	Zutphensestraatweg 07	6881 WN	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
669	Zutphensestraatweg 17	6881 WN	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
670	Zutphensestraatweg 26	6881 WS	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
671	Zutphensestraatweg 28	6881 WS	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
672	Zutphensestraatweg 36	6881 WS	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
673	Zutphensestraatweg 38	6881 WS	Velp	Gemeentelijk monument	villa (met 40)
674	Zutphensestraatweg 40	6881 WS	Velp	Gemeentelijk monument	villa (met 38)
675	Zutphensestraatweg 42	6881 WS	Velp	Gemeentelijk monument	Villa
676	Zutphensestraatweg 44	6881 WS	Velp	Gemeentelijk monument	voormalige villa

Regels

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

In deze regels wordt verstaan onder:

1.1 plan

het bestemmingsplan Velp-Centrum 2023 van de gemeente Rheden;

1.2 bestemmingsplan

de geometrisch bepaalde planobjecten als vervat in het GML-bestand NL.IMRO.0275.BPVC2022-ON01 met de bijbehorende regels en de daarbij behorende bijlagen;

1.3 aanduiding

een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels, regels worden gesteld ten aanzien van het gebruik en/of het bebouwen van deze gronden;

1.4 aanduidingsgrens

de grens van de aanduiding indien het een vlak betreft;

1.5 aanduidingsvlak

een vlak, door aanduidingsgrenzen van andere vlakken gescheiden;

1.6 achtergevel

de gevel van een gebouw, die is gesitueerd tegenover de voorgevel van het betreffende gebouw;

1.7 arbeidsmigrant

persoon die uit een ander land (tijdelijk) naar Nederland komt met als doel (handen)arbeid te verrichten en inkomen te verwerven;

1.8 bebouwing

één of meer gebouwen en/of bouwwerken, geen gebouw zijnde;

1.9 bed and breakfast

het tegen betaling bieden van kortstondig toeristisch verblijf en ontbijt aan huis;

1.10 bedrijf

een onderneming waarbij het accent ligt op het vervaardigen, bewerken, installeren,

inzamelen en verhandelen van goederen, waarbij eventueel detailhandel uitsluitend plaatsvindt als ondergeschikt onderdeel van de onderneming in de vorm van verkoop dan wel levering van ter plaatse vervaardigde, bewerkte of herstelde goederen dan wel goederen die in rechtstreeks verband staan met de uitgeoefende handelingen, en waarbij de bijbehorende kantoorfunctie niet meer dan 30% van het bedrijfs- vloeroppervlak in beslag neemt;

1.11 bedrijfsgebouw

een gebouw dat dient voor de uitoefening van een bedrijf;

1.12 bedrijfsvloeroppervlak

de gezamenlijke vloeroppervlakte van verkoopruimten, magazijnen, bergingen, kantoren en verblijfsruimten en de overige voor de bedrijfsvoering benodigde vloeroppervlakte. Dit wordt gemeten in het pand, op de vloer van de ruimten die (kunnen) worden gebruikt voor bedrijfsmatige activiteiten;

1.13 bedrijfswoning

een woning in of bij een gebouw op een terrein kennelijk slechts bedoeld voor (het huishouden van) een persoon, wiens huisvesting daar gelet op de bestemming van het gebouw of het terrein noodzakelijk is;

1.14 begeleid wonen

24-uurs zorg, begeleiding en ondersteuning (inclusief toezicht) welke in hetzelfde gebouw wordt gecombineerd met bijbehorende woon- en verblijfsvormen, bestemd voor personen waarvoor 24-uurs zorg, begeleiding en ondersteuning, is vastgelegd in een besluit (Awb) afgegeven door de gemeente; bij het vervallen van de genoemde wet en regelgeving, treedt hiervoor in de plaats de wet- of regelgeving welke dient ter opvolging van deze wet en regelgeving op dit onderdeel;

1.15 beroep aan huis

een juridisch, administratief, verzorgend, ontwerptechnisch, kunstzinnig, therapeutisch of (para)medisch beroep, alternatieve geneeswijzen daaronder begrepen, of daarmee gelijk te stellen activiteiten die in een woning dan wel (vrijstaand) bijgebouw worden uitgeoefend, inclusief ondergeschikte detailhandel;

1.16 bestaand

zoals legaal aanwezig ten tijde van de terinzagelegging van het ontwerp van het bestemmingsplan;

1.17 bestemmingsgrens

de grens van een bestemmingsvlak;

1.18 bestemmingsvlak

een geometrisch bepaald vlak met eenzelfde bestemming;

1.19 bijgebouw

uitbreiding van een hoofdgebouw dan wel functioneel met een zich op hetzelfde perceel bevindend hoofdgebouw verbonden, daar al dan niet tegen aangebouwd gebouw, of ander bouwwerk, met een dak; functionele ondergeschiktheid is niet vereist;

1.20 bijzondere maatschappelijke voorzieningen

voorzieningen al dan niet op non-profit basis op het gebied van welzijn, gezondheidszorg en buurtfuncties zoals (para)medische voorzieningen, kinderopvang, bibliotheek, een (deels) zorggerelateerd restaurant, zorggerelateerde kleinschalige detailhandel en zorggerelateerde activiteiten gericht op uiterlijke verzorging dan wel een postagentschap;

1.21 bijzondere woonvorm

een woonvorm waar bewoners zelfstandig wonen met verzorging, verpleging en/of (al dan niet 24-uurs) begeleiding, en daar niet verblijven met het doel om ter plekke therapeutisch behandeld te worden;

1.22 bouwen

het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk, alsmede het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen van een standplaats;

1.23 bouwgrens

de grens van een bouwvlak;

1.24 bouwlaag

een doorlopend gedeelte van een gebouw dat door op gelijke of bij benadering gelijke hoogte liggende vloeren is begrensd;

1.25 bouwperceel

een aaneengesloten stuk grond, waarop ingevolge de regels een zelfstandige, bij elkaar behorende bebouwing is toegelaten;

1.26 bouwperceelsgrens

de grens van een bouwperceel;

1.27 bouwvlak

een geometrisch bepaald vlak, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels bepaalde gebouwen en bouwwerken geen gebouwen zijnde zijn toegelaten;

1.28 bouwwerk

elke constructie van enige omvang van hout, steen metaal of ander materiaal die (in)direct met de grond is verbonden hetzij (in)direct steun vindt in of op de grond en bedoeld is om ter plaatse te functioneren;

1.29 bovenbouw

een gedeelte van een hoofdgebouw dat moet passen binnen de contour die ontstaat door:

a. een verticale verlenging van twee zijden van het op de verbeelding aangegeven bouwvlak met 1,20 meter, gerekend vanaf de bovenkant van de onderliggende bouwlaag, gevolgd door een schuin vlak met een binnenhoek van 60 graden, en
b. een verticale verlenging van de overige zijden;

en welke contour slechts mag worden doorbroken door dakkapellen.
(Binnen deze contour kunnen zich mogelijk één of meer bouwlagen bevinden die niet worden meegeteld bij het aantal bouwlagen bedoeld in de artikelen in hoofdstuk 2 van deze regels);

1.30 cultuur en ontspanning

het bedrijfsmatig verrichten van activiteiten gericht op spel, vermaak en ontspanning;

1.31 daghoreca

een type horecabedrijf dat is gericht op het hoofdzakelijk overdag verstrekken van kleinere maaltijden, broodjes, hapjes, ijs, gebak, koffie, thee, niet-alcoholische dranken en zwak alcoholische dranken en ondersteunend is aan en wat openingstijden betreft in het algemeen vergelijkbaar is met winkels, zoals een ijssalon, koffiehuis of tearoom;

1.32 detailhandel

het bedrijfsmatig te koop aanbieden, waaronder begrepen het uitstallen ten verkoop, het verkopen of bewaren van goederen aan diegenen die deze goederen kopen voor gebruik, verbruik of aanwending anders dan in de uitoefening van een beroeps- of bedrijfsactiviteit; dienstverlening door een horecabedrijf wordt hieronder niet begrepen, al dan niet in combinatie met ondergeschikte daghoreca welke direct gerelateerd is aan de ter plaatse aanwezige detailhandel; hieronder wordt eveneens niet begrepen een niet voor particulieren toegankelijk detailhandelsbedrijf dat zich uitsluitend toelegt op postorderactiviteiten en/of verkoop via Internet.

1.33 detailhandel in weggebonden artikelen

detailhandel in een assortiment goederen dat is gebaseerd op de behoeftes van een automobilist of diens passagiers

1.34 deskundig archeoloog

de door burgemeester en wethouders aangewezen regioarcheoloog alsmede bedrijven die zijn gecertificeerd overeenkomstig de bepalingen van de Erfgoedwet;

1.35 dienstverlening

het bedrijfsmatig verlenen van diensten, waarbij het publiek rechtstreeks (al dan niet via een balie) te woord wordt gestaan en geholpen, zoals bankfilialen, reisbureaus, stomerij; detailhandel wordt hieronder niet begrepen;

1.36 diepwortelende beplanting

beplanting met een wortelstelsel dat meer dan 0,5 m onder het maaiveld reikt of dat naar verwachting in de toekomst zal doen;

1.37 dove gevel

een bouwkundige constructie waarin geen te openen delen aanwezig zijn en met een in NEN 5077 bedoelde karakteristieke geluidwering die ten minste gelijk is aan het verschil tussen de geluidsbelasting van die constructie en 33 dB onderscheidenlijk 35 dB(A), alsmede een bouwkundige constructie waarin alleen bij uitzondering te openen delen aanwezig zijn, mits de delen niet direct grenzen aan een geluidsgevoelige ruimte;

1.38 evenement

een publieke activiteit met een tijdelijk, plaatsgebonden en van het reguliere gebruik afwijkend karakter, plaatsvindend in de open lucht of in tijdelijke onderkomens en in het algemeen bedoeld ter ontspanning en/of vermaak, waaronder begrepen commerciële, culturele, religieuze en/of sportieve, of daarmee gelijk te stellen activiteiten zoals markten, braderieën, beurzen, kermissen, festiviteiten, wedstrijden, bijeenkomsten en festival;

1.39 gebouw

elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt;

1.40 hogere waarde

een bij een bestemmingsplan in acht te nemen maximale waarde voor de geluidsbelasting van geluidsgevoelige ruimten of geluidsgevoelige terreinen, die hoger is dan de voorkeursgrenswaarde en die in een concreet geval kan worden vastgesteld op grond van de Wet geluidhinder en/of het Besluit geluidhinder;

1.41 hoofdgebouw

een gebouw, of een gedeelte daarvan, dat noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de geldende of toekomstige bestemming van een perceel en, indien meer gebouwen op het perceel aanwezig zijn, gelet op die bestemming het belangrijkst is;

1.42 horecabedrijf

een bedrijf gericht op het verstrekken van logies, maaltijden, spijzen of van dranken, met daaraan ondergeschikt het exploiteren van zaalruimten inclusief de daarbij behorende terrassen, zoals een hotel, restaurant, afhaalcentrum, cafetaria of café;

1.43 hotel

een accommodatie met slaapplaatsen voor logiesverstrekking in overwegend één- en tweepersoonskamers tegen boeking per nacht, waar afzonderlijke maaltijden, kleine etenswaren en dranken kunnen worden verstrekt aan gasten en passanten. Ook appartementen met hoteldienstverlening worden hieronder begrepen;

1.44 hovenier

het beroepshalve ontwerpen, aanleggen en onderhouden van tuinen en groenobjecten;

1.45 huishouden

een alleenstaande dan wel twee of meer personen die een duurzame gemeenschappelijke huishouding voeren waarbij sprake is van continuïteit is in samenstelling en onderlinge verbondenheid;

1.46 huisvestingslocatie

een gebouw of complex van gebouwen, niet zijnde een woning/woningen, dat wordt gebruikt voor de huisvesting van arbeidsmigranten;

1.47 instellingswonen

24-uurs zorg, begeleiding en ondersteuning (inclusief toezicht) welke in hetzelfde gebouw wordt gecombineerd met bijbehorende woon- en verblijfsvormen bestemd voor personen waarvoor 24-uurs zorg, begeleiding en ondersteuning in een instelling als bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet langdurige zorg is vastgesteld in een indicatiebesluit van het Centrum indicatiestelling zorg dan wel in een daartoe strekkend gemeentelijk besluit voortvloeiende uit de Wet maatschappelijke ondersteuning, en waar naast (eventuele) privéruimten ook gemeenschappelijke ruimten en zorgruimten aanwezig zijn; bij het vervallen van de genoemde wet en regelgeving, treedt hiervoor in de plaats de wet- of regelgeving welke dient ter opvolging van deze wet en regelgeving op dit onderdeel;

1.48 internetdetailhandel

detailhandel waarbij het te koop aanbieden van goederen plaatsvindt via het internet;

1.49 jongerenontmoetingsplek

een openbare voorziening voor jongeren met een zitgelegenheid en een beschutting tegen regen en wind;

1.50 kamerverhuur

het geheel of gedeeltelijk verhuren van een woning of woongebouw -niet zijnde een ruimte in een vrijstaand bijgebouw- via kameruitgifte, waarbij kamers geen zelfstandige woonruimte vormen door het ontbreken in deze kamers van de al dan niet gedeeltelijke combinatie van een kookgelegenheid, een wasgelegenheid (sanitair en/of witgoedvoorzieningen) en een toilet, en waarbij geen sprake is van voorzieningen voor verzorging en begeleiding;

1.51 kantoor

een ruimte, of bij elkaar horende ruimten, die bestemd zijn om voornamelijk te worden gebruikt voor administratieve werkzaamheden of dienstverlening zoals een accountantskantoor, adviesbureau of een ontwerpbureau;

1.52 kap

een geheel of gedeeltelijke niet horizontale dakconstructie gevormd door ten minste twee schuin hellende dakschilden;

1.53 kleinschalig ambachtelijk bedrijf

bedrijf waarbij niet meer dan drie mensen individuele goederen voor een belangrijk deel in handwerk vervaardigen, bewerken of herstellen geheel naar de specifieke wensen van de opdrachtgever tevens eindgebruiker. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van toestellen of machinaal gereedschap, echter de productie vindt niet gestandaardiseerd plaats, er is geen massa- of serieproductie en de goederen worden niet geproduceerd voor verdere toepassing in een ander bedrijf;

1.54 kwekerij

een agrarisch bedrijf dat is gericht op het telen van laan- en sierbomen, vruchtbomen en (sier)heesters;

1.55 maaiveld

de bovenkant van het aansluitende afgewerkte terrein dat een bouwwerk omgeeft, met dien verstande dat in geaccidenteerd terrein het gemiddelde van die bovenkanten wordt aangehouden;

1.56 maatschappelijke voorzieningen

voorzieningen van sociale, culturele, (para-)medische, educatieve dan wel levensbeschouwelijke aard;

1.57 maximum aantal wooneenheden

op de verbeelding weergegeven aanduiding welke bepalend is voor het maximum toegestane aantal woningen;

1.58 nadere eis

een nadere eis als bedoeld in artikel 3.6 lid 1 onder d van de Wet ruimtelijke ordening;

1.59 natuurwaarde

de aan een gebied toegekende waarde, gekenmerkt door onderlinge samenhang en

beïnvloeding van de levende en niet-levende natuur, zoals geologische, geomorfologische, bodemkundige en/of biologische elementen;

1.60 nutsvoorziening

een voorziening ten behoeve van de telecommunicatie en de gas-, water- en electriciteitsdistributie alsmede soortgelijke voorzieningen van openbaar nut, waaronder in ieder geval worden begrepen transformatorhuisjes, pompstations, gemalen, telefooncellen en zendmasten;

1.61 onderbouw

een gedeelte van een gebouw dat wordt afgedekt door een vloer waarvan de bovenkant minder dan 1,20 meter boven maaiveld is gelegen (en waarbinnen zich één of meer bouwlagen kunnen bevinden die niet worden meegeteld bij het aantal bouwlagen zoals bedoeld in de artikelen in hoofdstuk 2 van deze regels);

1.62 ondergeschikte dakkapel

dakkapel welke door zijn maatvoering als ondergeschikt deel van een gebouw kan worden aangemerkt, zijnde een dakkapel welke niet breder is dan 50% van de breedte van het betreffende gebouw tot een maximale breedte van 3 m, en met een fronthoogte van niet meer dan 1,75 m gemeten vanaf de voet dakkapel tot aan het hoogste punt van de dakkapel;

1.63 ondergeschikte detailhandel

detailhandel die voortvloeit uit een andere ter plaatse toegelaten bedrijfs- of beroepsactiviteit en daarmee een directe relatie heeft bijvoorbeeld omdat de producten ter plaatse worden vervaardigd of gebruikt, waarbij de detailhandel in ruimtelijk, functioneel en inkomensverwervend opzicht duidelijk ondergeschikt is aan de bedrijfs- of beroepsactiviteit die qua aard, omvang en verschijningsvorm overwegend of nagenoeg geheel als zodanig herkenbaar blijft;

1.64 oorspronkelijke achtergevel van een hoofdgebouw

de achtergevel van het hoofdgebouw zoals deze ten tijde van de afronding van de bouwwerkzaamheden, overeenkomstig de voor het hoofdgebouw verleende vergunning, is opgeleverd met uitzondering van in bouwkundige zin van het hoofdgebouw te onderscheiden aangebouwde bouwwerken waarin slechts ondergeschikte functies plaatsvinden;

1.65 opslag

het opbergen van goederen - inclusief (vloei)stoffen en materialen - met de bedoeling en op een dergelijke wijze, dat men later weer over de goederen kan beschikken;

1.66 overkapping

een bouwwerk, geen gebouw zijnde, dat een overdekte ruimte vormt zonder dan wel met ten hoogste één wand;

1.67 overige bouwwerken

bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

1.68 pension

een accommodatie met slaapplaatsen voor logiesverstrekking in overwegend één- en tweepersoonskamers tegen boeking per nacht, waar afzonderlijke maaltijden, kleine etenswaren en dranken kunnen worden verstrekt aan gasten maar niet aan passanten, en niet zijnde een hotel. Onder een pension wordt in elk geval niet begrepen (tijdelijk) wonen al dan niet in de vorm van niet-toeristische kamerverhuur;

1.69 permanente bewoning

gebruik van (een deel van) een gebouw als hoofdverblijf;

1.70 productiegebonden detailhandel

detailhandel in goederen die ter plaatse worden vervaardigd, gerepareerd en/of toegepast in het productieproces, waarbij de detailhandelsfunctie ondergeschikt is aan de productiefunctie;

1.71 professioneel vuurwerk

vuurwerk, niet zijnde consumentenvuurwerk;

1.72 seksinrichting

een inrichting, bestaande uit een of meer voor publiek toegankelijke besloten ruimten, waarin bedrijfsmatig of op een daarmee vergelijkbare wijze, seksuele handelingen worden verricht of vertoningen van erotisch-pornografische aard plaatsvinden; onder een hiervoor bedoelde inrichting worden in elk geval verstaan: een bordeel, seksbioscoop, seksautomatenhal, sekstheater, parenclub en erotische massagesalon, al of niet in combinatie met elkaar;

1.73 speelveld

een openbaar terrein zoals een trapveld, basketbalterrein of skatevoorziening dan wel een terrein van vergelijkbare omvang waarop diverse speelvoorzieningen aanwezig zijn;

1.74 standplaats

het vanaf een vaste plaats op een openbare en in de openlucht gelegen plaats te koop aanbieden, verkopen of afleveren van goederen of het anderszins aanbieden van goederen en diensten, gebruikmakend van fysieke middelen zoals een kraam, een wagen of een tafel;

1.75 straatmeubilair

hieronder wordt mede verstaan: (ondergrondse) inzamelbakken voor huishoudafval, - papier, glas-, kleding en andere afvalbakken, toegangsconstructies voor ondergrondse voorzieningen, werken van beeldende kunst, speeltoestellen en draagconstructies voor reclame, alsmede abri's en kleinschalige bouwwerken ten behoeve van (openbare) nutsvoorzieningen;

1.76 terras

een voor het publiek toegankelijk onbebouwd, onoverdekt buitenterrein dat onderdeel uitmaakt van een (horeca)bedrijf;

1.77 tuincentrum

detailhandelsbedrijf dat is gericht op het bedrijfsmatig te koop aanbieden, al dan niet overdekt, van producten waarvan het hoofdaccent ligt op de volgende artikelen:

- (detail)handel in bloemen, planten, overige tuinartikelen en - benodigdheden;
- detailhandel in branchegerelateerde artikelen- en benodigdheden;
- verhuur van machines, gereedschappen en aanhangers ten behoeve van de aanleg en het onderhoud van tuinen, het aanbieden van activiteiten op het gebied van tuinarchitectuur;

1.78 verkoopvloeroppervlakte

de voor het publiek zichtbare en toegankelijke (besloten) winkelruimte ten behoeve van de detailhandel;

1.79 volkstuinen

een samenhangend geheel van tuinen, waarop als liefhebberij voedings- en siergewassen worden geteeld;

1.80 voorgevel

de naar de weg gekeerde gevel van een gebouw of, indien een perceel met meerdere zijden aan een weg grenst, de als zodanig door burgemeester en wethouders aan te wijzen gevel;

1.81 wijziging

een wijziging als bedoeld in artikel 3.6 lid 1 onder a van de Wet ruimtelijke ordening.

1.82 woning

een complex van ruimten bedoeld voor de huisvesting van één huishouden, bijzondere woonvormen daaronder begrepen alsmede in combinatie daarmee de verhuur van kamers aan maximaal twee personen welke niet tot het huishouden behoren en welke geen duurzame huishouding voeren, en niet zijnde een woonwagen;

1.83 woonwagen

een voor de huisvesting van personen bestemde woonruimte die is geplaatst op een woonwagenstandplaats en die in zijn geheel of in delen kan worden verplaatst;

1.84 zakelijke dienstverlening

kantoor met baliefunctie ten behoeve van publiekrechtelijke commerciële en/of maatschappelijke dienstverlening;

1.85 zorgaccommodatie

een accommodatie met de zorgfunctie als hoofdtaak waarbij de sociaal-medische opvang van personen, welke ter plaatse niet woonachtig zijn, wordt gecombineerd met activiteiten in het kader van dagopvang, en waarbij al dan niet ter plekke sprake is van de huisvesting van een huishouden waarvan één of meerdere personen invulling geven aan de betreffende zorgfunctie van de accommodatie;

1.86 zorgwoning

woning die blijkens aard en inrichting is geschikt en bedoeld voor het verlenen van professionele zorg annex professionele ondersteuning aan de bewoners.

Artikel 2 Wijze van meten

Bij toepassing van deze regels wordt als volgt gemeten:

2.1 de dakhelling

langs het dakvlak ten opzichte van het horizontale vlak;

2.2 de goothoogte van een bouwwerk

vanaf het maaiveld tot aan de bovenkant van de goot, c.q. de druiplijn, het boeibord, of een daarmee gelijk te stellen constructiedeel, tenzij in deze regels anders is bepaald, waarbij de goot ter plaatse van een dakafronding in de zin van een wolfseindendak niet wordt meegerekend en met uitzondering van ondergeschikte dakkapellen;

2.3 de inhoud van een bouwwerk

tussen de onderzijde van de begane grondvloer, de buitenzijde van de gevels (en/of het hart van de scheidingsmuren) en de buitenzijde van daken en dakkapellen;

2.4 de bouwhoogte van een bouwwerk

vanaf het maaiveld tot aan het hoogste punt van een gebouw of van een bouwwerk, geen gebouw zijnde, tenzij in deze regels anders is bepaald, met uitzondering van:

a. ondergeschikte bouwonderdelen, zoals schoorstenen, antennes, en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwonderdelen;
b. ondergeschikte dakkapellen;

2.5 de oppervlakte van een bouwwerk

tussen de buitenwerkse gevelvlakken en/of het hart van de scheidingsmuren, neerwaarts geprojecteerd op het maaiveld ter plaatse van het bouwwerk, tenzij in deze regels anders is bepaald;

2.6 het bebouwingspercentage

de in procenten uitgedrukte verhouding van de oppervlakte van de bebouwing in een bouwvlak dan wel aanduidingsvlak tot de oppervlakte van dat bouwvlak dan wel aanduidingsvlak, per bouwperceel.

2.7 het verlengde van de achtergevel van een gebouw

de evenwijdig aan de achtergevel doorgetrokken lijn van de feitelijke achtergevel van een gebouw tot aan de perceelsgrens van het perceel waarop het gebouw is geplaatst.

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 3 Centrum - 1

3.1 Bestemmingsomschrijving

a. De voor 'Centrum - 1' aangewezen gronden zijn bestemd voor:
   1. detailhandel en dienstverlening op de begane grond;
   2. horeca-activiteiten van categorie 1a genoemd in Bijlage 4 Lijst horeca-activiteiten op de begane grond;
   3. maatschappelijke voorzieningen als genoemd in Bijlage 5 Lijst maatschappelijke voorzieningen en behorend tot categorie 1;
   4. woningen op de verdiepingen;
   5. gebruik van de openbare ruimte voor standplaatsen, terrassen en evenementen;
   6. een beroep aan huis als genoemd in artikel 1.15 of een bedrijfsactiviteit genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis;
   7. kamerverhuur aan meer dan twee personen, met dien verstande dat kamerverhuur uitsluitend is toegestaan in aanvulling op het gebruik als woning als bedoeld in artikel 1.82 tenzij de regels dit middels de aanduiding '**kamerverhuur**' toestaan;
      a. kamerverhuur uitsluitend is toegestaan in aanvulling op het gebruik als woning als bedoeld in artikel 1.82 tenzij de regels dit middels de aanduiding '**kamerverhuur**' toestaan;
      b. niet meer dan 1% van de woningen in het plan mag worden aangewend voor kamerverhuur;
      c. de onderlinge afstand tussen de kamerverhuurpanden niet minder dan 50 m mag bedragen.

b. In aanvulling op het bepaalde in lid a zijn de gronden tevens bestemd voor:
   1. kantoren ter plaatse van de aanduiding '**kantoor**';
   2. bedrijven en kantoren ter plaatse van de aanduiding '**specifieke vorm van bedrijf - bedrijven en kantoren**', waarbij bedrijven slechts toegestaan zijn mits in Bijlage 2 Lijst bedrijfsactiviteiten centrumgebied is vermeld dat zij past in de bestemming;
   3. horeca-activiteiten van categorie 1b genoemd in Bijlage 4 Lijst horeca-activiteiten op de begane grond ter plaatse van de aanduiding '**specifieke vorm van horeca - 1b**', waarbij geldt dat:
      - per aanduidingsvlak niet meer dan 1 horecabedrijf is toegelaten;
   4. horeca-activiteiten van categorie 1b en 2a genoemd in Bijlage 4 Lijst horeca-activiteiten op de begane grond ter plaatse van de aanduiding '**specifieke vorm van horeca - 2a**', waarbij geldt dat:
      - een hotel of pension niet is toegelaten;
      - per aanduidingsvlak niet meer dan 1 horecabedrijf is toegelaten;
   5. ter plaatse van de aanduiding '**specifieke bouwaanduiding - overbouwing**' zijn op de begane grond geen gebouwen toegestaan.
   6. ter plaatse van de aanduiding '**evenement**' zijn jaarlijks terugkerende, een- of meerdaagse, evenementen en weekmarkten toegestaan.
   7. kamergewijze verhuur zonder een relatie met het gebruik als woning, ter plaatse van de aanduiding '**kamerverhuur**' tot maximaal het aantal kamers aangeduid op de verbeelding, dan wel voor zover legaal bestaand op het tijdstip van de vaststelling van dit plan.
   8. garageboxen uitsluitend ten behoeve van de stalling van motorvoertuigen, ter plaatse van de aanduiding '**garagebox**'.

c. De gronden zijn tevens bestemd voor wegen, verkeers- en parkeervoorzieningen, groenvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, voorzieningen voor hemelwaterinfiltratie en -berging, rioleringswerken, watergangen en waterpartijen, straatmeubilair en andere bijbehorende voorzieningen.

3.2 Bouwregels

Op de voor 'Centrum - 1' aangewezen gronden mogen gebouwen en overige bouwwerken worden gebouwd.

3.2.1 Hoofdgebouwen

Voor hoofdgebouwen gelden de volgende regels:

a. Een hoofdgebouw dient binnen een bouwvlak te worden gebouwd.
b. Het aantal woningen per bouwvlak mag niet meer dan 1 bedragen, dan wel het aangegeven aantal ter plaatse van de aanduiding '**maximum aantal wooneenheden**'.
c. De bouwhoogte mag niet meer bedragen dan 10 m.
d. In afwijking van het bepaalde onder lid c mag de bouwhoogte ter plaatse van de aanduiding '**maximum bouwhoogte (m)**' niet meer bedragen dan de aangegeven bouwhoogte;
e. Ter plaatse van de aanduiding '**specifieke bouwaanduiding - hoogtemaatvoering**' geldt in afwijking van het gestelde onder c dat de bestaande goothoogte en de bestaande bouwhoogte moet worden gehandhaafd.
f. Een hoofdgebouw mag bestaan uit:
    1. een onderbouw;
    2. niet meer dan 2 bouwlagen;
    3. een bovenbouw.
g. Afwijkingen in maten en aantallen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan gelden als maximale maat/aantal.

3.2.2 Bijgebouwen en overkappingen

Voor bijgebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

a. Bijgebouwen en overkappingen dienen binnen een bouwvlak dan wel ter plaatse van de aanduiding '**bijgebouwen**' te worden gebouwd.
b. Het bebouwingspercentage van de bijgebouwen en overkappingen ter plaatse van de aanduiding '**bijgebouwen**' mag per bouwperceel niet meer dan 40 bedragen.
c. In afwijking van het bepaalde onder b geldt ter plaatse van de aanduiding **'maximum bebouwd oppervlak (m2)'** geldt dat de oppervlakte van bijgebouwen en overkappingen niet meer mag bedragen dan de aangegeven oppervlakte.
d. De goothoogte van een bijgebouw mag niet meer dan 3,5 m.
e. De bouwhoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 5 m bedragen.
f. De bouwhoogte van overkappingen mag niet meer dan 3,5 m bedragen.
g. Afwijkingen in maten en aantallen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan gelden als maximale maat/aantal.
h. In afwijking van het bepaalde onder b geldt dat gronden die zijn aangeduid als '**garagebox**' niet meetellen in het bebouwingspercentage. Op deze gronden mag worden gebouwd, waarbij:
    1. De bouwhoogte mag niet meer dan 3,50 m bedragen.
    2. Een gebouw dient te zijn voorzien van een platte dakafdekking.
    3. Afwijkingen in maten zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan gelden als maximale maat.

3.2.3 Overige bouwwerken

Voor overige bouwwerken gelden de volgende regels:

a. Voor overige bouwwerken -niet zijnde overkappingen- gelden de volgende regels:
    1. Vrijstaande reclame-uitingen zijn niet toegelaten.
    2. De bouwhoogte van erf- en perceelsafscheidingen mag niet meer dan 2,50 m bedragen.
b. Luifels in het openbare gebied zijn toegelaten voor zover bestaand en tot de bestaande bouwhoogte.
c. In overige gevallen mag de bouwhoogte niet meer dan 6 m bedragen.

3.3 Afwijken van de bouwregels

3.3.1 Afwijking hoogtemaatvoering

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in:
1. lid 3.2.1 onder c, d. en e en lid 3.2.2 onder d en f ten behoeve van een vermeerdering van de aangegeven hoogtemaatvoering met niet meer dan 5%.
2. lid 3.2.2 onder e voor een vermeerdering van de bouwhoogte tot 6m ten behoeve van een kapconstructie mits het bijgebouw ondergeschikt blijft aan het hoofdgebouw
b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:
1. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek van het straat- en bebouwingsbeeld;
2. geen onevenredige aantasting plaats vindt ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden van de

aangrenzende gronden;
3. de vermeerdering dan wel vermindering bijdraagt aan een substantiële verbetering van de architectonische dan wel technische situatie dan wel aan de ruimtelijke aansluiting op de belendende percelen.

3.4 Specifieke gebruiksregels

a. Gebruik van ruimten binnen de woning dan wel een (vrijstaand) bijgebouw ten behoeve van de uitoefening van een beroep aan huis of een bedrijfsactiviteit als genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis is toegestaan mits;
   1. de activiteit wordt uitgeoefend door in ieder geval de bewoner van de woning, en naast de bewoner is tegelijkertijd niet meer dan 1 persoon werkzaam;
   2. de ruimte(n) waar de activiteiten plaatsvinden niet groter is dan 50 m², gemeten vanaf de binnenzijde van (scheidings)muren;
   3. buiten de ruimte als bedoeld onder 2 geen opslag plaatsvindt en geen beroeps- of bedrijfsactiviteiten worden uitgeoefend, met uitzondering van activiteiten die verband houden met het uitoefenen van een bed and breakfast of van gastouderschap;
   4. de uiterlijke verschijningsvorm van de woning behouden blijft waarbij reclame uitingen zich beperken tot een onverlichte oppervlakte van niet meer dan 0,50 m^2 en deze niet hoger worden aangebracht dan tot 1,5 m boven het maaiveld;
   5. het gebruik geen nadelige gevolgen voor het woon- en leefmilieu heeft;
   6. ten behoeve van de activiteit wordt voldaan aan het gestelde in artikel 14.2 Parkeren;
   7. het gebruik geen nadelige invloed heeft op de normale afwikkeling van het verkeer.
b. Behoudens het gestelde onder a is het verboden vrijstaande bijgebouwen ten dienste van functies als bedoeld in lid 3.1 onder a en b, voor zover gelegen buiten het bouwvlak en niet behorende bij woningen, anders te gebruiken dan als stallings- of opslagruimte.
c. Voor het gebruik van de buitenruimte voor terrassen bij horeca van categorie 1a geldt dat:
   1. de terrassen moeten zijn gesitueerd voor het hoofdgebouw dan wel voor het verlengde van de achterzijde van het hoofdgebouw;
   2. het bepaalde in artikel 14.2 Parkeren onverkort van toepassing is.
d. Voor het gebruik van de buitenruimte voor terrassen bij horeca van categorie 1b en hoger geldt dat:
   1. de terrassen moeten zijn gesitueerd voor het hoofdgebouw dan wel voor het verlengde van de achterzijde van het hoofdgebouw;
   2. de oppervlakte van het terras is maximaal zoals bestaand;
   3. het bepaalde in artikel 14.2 Parkeren onverkort van toepassing is.
e. Tot een gebruik strijdig met deze bestemming wordt in ieder geval gerekend het gebruik van niet bebouwde grond vóór de bebouwing aan de wegzijde als opslagterrein.

3.5 Afwijken van de gebruiksregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in;
   1. lid 3.1 om een vorm van horeca toe te staan die niet is genoemd in de Bijlage 4 Lijst horeca-activiteiten of die volgens die lijst van een hogere categorie is, voor zover de betrokken horeca-activiteit naar aard en invloed op de omgeving geacht kunnen worden te behoren tot de reeds toegelaten categorie;
   2. lid 3.1 en een beroep aan huis toestaan dat naar aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar is met de beroepen aan huis als genoemd in genoemd in artikel 1.15, waarbij het gestelde in lid 3.4 onder a sub 1 tot en met 7 van overeenkomstige toepassing is;
   3. lid 3.1 en een activiteit toestaan die niet is genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis en die naar aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar is met de bedrijfsactiviteiten die wel in die lijst zijn opgenomen, waarbij het gestelde in lid 3.4 onder a sub 1 tot en met 7 van overeenkomstige toepassing is.
   4. lid 3.4 lid d. voor het vergroten van een terras bij horeca van categorie 1b en hoger mits uit onderzoek blijkt dat dit geen onevenredig negatieve effecten heeft op het woon- en leefklimaat van de omgeving.

b. Afwijkingen als bedoeld onder a kunnen alleen worden verleend voor zover geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:
1. het straat- en bebouwingsbeeld;
2. de milieusituatie;
3. de verkeersveiligheid;
4. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
5. de sociale veiligheid;
6. de externe veiligheid.

Artikel 4 Centrum - 2

4.1 Bestemmingsomschrijving

a. De voor 'Centrum - 2' aangewezen gronden zijn bestemd voor:
   1. detailhandel en dienstverlening op de begane grond;
   2. horeca-activiteiten van categorie 1a genoemd in Bijlage 4 Lijst horeca-activiteiten;
   3. maatschappelijke voorzieningen als bedoeld in Bijlage 5 Lijst maatschappelijke voorzieningen en behorend tot categorie 1;
   4. woningen op de verdiepingen;
   5. gebruik van de openbare ruimte voor standplaatsen, terrassen, evenementen en een weekmarkt;
   6. een beroep aan huis als genoemd in artikel 1.15 of een bedrijfsactiviteit genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis;
   7. kamerverhuur aan meer dan twee personen, met dien verstande dat kamerverhuur uitsluitend is toegestaan in aanvulling op het gebruik als woning als bedoeld in artikel 1.82 tenzij de regels dit middels de aanduiding '**kamerverhuur**' toestaan;
      d. kamerverhuur uitsluitend is toegestaan in aanvulling op het gebruik als woning als bedoeld in artikel 1.82 tenzij de regels dit middels de aanduiding '**kamerverhuur**' toestaan;
      e. niet meer dan 1% van de woningen in het plan mag worden aangewend voor kamerverhuur;
      f. de onderlinge afstand tussen de kamerverhuurpanden niet minder dan 50 m mag bedragen.

b. In aanvulling op het bepaalde in lid a zijn de gronden tevens bestemd voor:
   1. horeca-activiteiten van categorie 1b genoemd in Bijlage 4 Lijst horeca-activiteiten op de begane grond ter plaatse van de aanduiding '**specifieke vorm van horeca - 1b**', waarbij geldt dat:
      - per aanduidingsvlak niet meer dan 1 horecabedrijf is toegelaten;
   2. horeca-activiteiten van categorie 1b en 2a genoemd in Bijlage 4 Lijst horeca-activiteiten op de begane grond ter plaatse van de aanduiding '**specifieke vorm van horeca - 2a**', waarbij geldt dat:
      - een hotel of pension niet is toegelaten;
      - per aanduidingsvlak niet meer dan 1 horecabedrijf is toegelaten;
   3. een woning op de begane grond ter plaatse van de aanduiding '**specifieke vorm van centrum - wonen begane grond**';
   4. ter plaatse van de aanduiding '**specifieke bouwaanduiding - overbouwing**' zijn op de begane grond geen gebouwen toegestaan.
   5. ter plaatse van de aanduiding '**maatschappelijk**' is op de begane grond een kinderdagverblijf toegestaan.
   6. ter plaatse van de aanduiding '**evenement**' zijn jaarlijks terugkerende, een- of meerdaagse, evenementen en weekmarkten toegestaan.
   7. ter plaatse van de aanduiding '**specifieke vorm van bedrijf - reparatiebedrijf**' is een reparatiebedrijf, excl. reparatie van auto's en motoren, en meubelmakerij toegestaan.
   8. kamergewijze verhuur zonder een relatie met het gebruik als woning, ter plaatse van de aanduiding '**kamerverhuur**' tot maximaal het aantal kamers aangeduid op de verbeelding, dan wel voor zover legaal bestaand op het tijdstip van de vaststelling van dit plan.

c. De gronden zijn tevens bestemd voor wegen, verkeers- en parkeervoorzieningen, groenvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, voorzieningen voor hemelwaterinfiltratie en -berging, rioleringswerken, watergangen en waterpartijen, straatmeubilair en andere bijbehorende voorzieningen.

4.2 Bouwregels

Op de voor 'Centrum - 2' aangewezen gronden mogen gebouwen en overige bouwwerken worden gebouwd.

4.2.1 Hoofdgebouwen

Voor hoofdgebouwen gelden de volgende regels:

a. Een hoofdgebouw dient binnen een bouwvlak te worden gebouwd.
b. Het aantal woningen per bouwvlak mag niet meer dan 1 bedragen, dan wel het aangegeven aantal ter plaatse van de aanduiding '**maximum aantal wooneenheden**'.
c. De bouwhoogte mag niet meer bedragen dan 10 m.
d. In afwijking van het bepaalde onder lid c mag de bouwhoogte ter plaatse van de aanduiding '**maximum bouwhoogte (m)**' niet meer bedragen dan de aangegeven bouwhoogte.
e. Ter plaatse van de aanduiding '**specifieke bouwaanduiding - hoogtemaatvoering**' geldt in afwijking van het gestelde onder c dat de bestaande goothoogte en de bestaande bouwhoogte moet worden gehandhaafd.
f. Een hoofdgebouw mag bestaan uit:
    1. een onderbouw;
    2. niet meer dan 2 bouwlagen;
    3. een bovenbouw.
g. Afwijkingen in maten en aantallen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan gelden als maximale maat/aantal.
h. In afwijking van het bepaalde in 4.2.1 onder a tot en met f is ter plaatse van de aanduiding '**parkeergarage**' een ondergrondse parkeergarage toegestaan met een diepte van maximaal 3 meter.

4.2.2 Bijgebouwen en overkappingen

Voor bijgebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

a. Bijgebouwen en overkappingen dienen binnen een bouwvlak dan wel ter plaatse van de aanduiding '**bijgebouwen**' te worden gebouwd.
b. Het bebouwingspercentage van de bijgebouwen en overkappingen ter plaatse van de aanduiding '**bijgebouwen**' mag per bouwperceel niet meer dan 40 bedragen.
c. In afwijking van het bepaalde onder b geldt ter plaatse van de aanduiding '**maximum bebouwd oppervlak (m2)**' geldt dat de oppervlakte van bijgebouwen en overkappingen niet meer mag bedragen dan de aangegeven oppervlakte.
d. De goothoogte van een bijgebouw mag niet meer dan 3,5 m.
e. De bouwhoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 5 m bedragen.
f. De bouwhoogte van overkappingen mag niet meer dan 3,5 m bedragen.
g. Afwijkingen in maten en aantallen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan gelden als maximale maat/aantal.

4.2.3 Overige bouwwerken

Voor overige bouwwerken gelden de volgende regels:

a. Voor overige bouwwerken -niet zijnde overkappingen- gelden de volgende regels:
    1. Vrijstaande reclame-uitingen zijn niet toegelaten.
    2. De bouwhoogte van erf- en perceelsafscheidingen mag niet meer dan 2,50 m bedragen.
b. Luifels in het openbare gebied zijn toegelaten voor zover bestaand en tot de bestaande bouwhoogte.
c. In overige gevallen mag de bouwhoogte niet meer dan 6 m bedragen.

4.3 Afwijken van de bouwregels

4.3.1 Afwijking hoogtemaatvoering

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in:
1. lid 4.2.1 onder c, d en e en lid 4.2.2 onder d en f ten behoeve van een vermeerdering van de aangegeven hoogtemaatvoering met niet meer dan 5%.
1. lid 4.2.2 onder e voor een vermeerdering van de bouwhoogte tot 6m ten behoeve van een kapconstructie mits het bijgebouw ondergeschikt blijft aan het hoofdgebouw
b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:
    1. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek van het straat- en bebouwingsbeeld;
    2. geen onevenredige aantasting plaats vindt ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
    3. de vermeerdering dan wel vermindering bijdraagt aan een substantiële verbetering van de

architectonische dan wel technische situatie dan wel aan de ruimtelijke aansluiting op de belendende percelen.

4.4 Specifieke gebruiksregels

a. Gebruik van ruimten binnen de woning dan wel een (vrijstaand) bijgebouw ten behoeve van de uitoefening van een beroep aan huis of een bedrijfsactiviteit als genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis is toegestaan mits;
   1. de activiteit wordt uitgeoefend door in ieder geval de bewoner van de woning, en naast de bewoner is tegelijkertijd niet meer dan 1 persoon werkzaam;
   2. de ruimte(n) waar de activiteiten plaatsvinden niet groter is dan 50 m², gemeten vanaf de binnenzijde van (scheidings)muren;
   3. buiten de ruimte als bedoeld onder 2 geen opslag plaatsvindt en geen beroeps- of bedrijfsactiviteiten worden uitgeoefend, met uitzondering van activiteiten die verband houden met het uitoefenen van een bed and breakfast of van gastouderschap;
   4. de uiterlijke verschijningsvorm van de woning behouden blijft waarbij reclame uitingen zich beperken tot een onverlichte oppervlakte van niet meer dan 0,50 m^2 en deze niet hoger worden aangebracht dan tot 1,5 m boven het maaiveld;
   5. het gebruik geen nadelige gevolgen voor het woon- en leefmilieu heeft;
   6. ten behoeve van de activiteit wordt voldaan aan het gestelde in artikel 14.2 Parkeren;
   7. het gebruik geen nadelige invloed heeft op de normale afwikkeling van het verkeer.
b. Behoudens het gestelde onder a is het verboden vrijstaande bijgebouwen ten dienste van functies als bedoeld in lid 4.1 onder a en b, voor zover gelegen buiten het bouwvlak en niet behorende bij woningen, anders te gebruiken dan als stallings- of opslagruimte.
c. Voor het gebruik van de buitenruimte voor terrassen geldt dat:
   1. de terrassen moeten zijn gesitueerd voor het hoofdgebouw dan wel voor het verlengde van de achterzijde van het hoofdgebouw;
   2. het bepaalde in artikel 14.2 Parkeren onverkort van toepassing is.
d. Voor het gebruik van de buitenruimte voor terrassen bij horeca van categorie 1b en hoger geldt dat:
   1. de terrassen moeten zijn gesitueerd voor het hoofdgebouw dan wel voor het verlengde van de achterzijde van het hoofdgebouw;
   2. de oppervlakte van het terras is maximaal zoals bestaand;
   3. het bepaalde in artikel 14.2 Parkeren onverkort van toepassing is.
e. Tot een gebruik strijdig met deze bestemming wordt in ieder geval gerekend het gebruik van niet bebouwde grond vóór de bebouwing aan de wegzijde als opslagterrein.

4.5 Afwijken van de gebruiksregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in;
   1. lid 4.1 om een vorm van horeca toe te staan die niet is genoemd in de Bijlage 4 Lijst horeca-activiteiten of die volgens die lijst van een hogere categorie is, voor zover de betrokken horeca-activiteit naar aard en invloed op de omgeving geacht kunnen worden te behoren tot de reeds toegelaten categorie, dan wel gelet op aard en invloed passend is in de omgeving;
   2. lid 4.1 en een beroep aan huis toestaan dat naar aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar is met de beroepen aan huis als genoemd in genoemd in artikel 1.15, waarbij het gestelde in lid 4.4 onder a sub 1 tot en met 7 van overeenkomstige toepassing is;
   3. lid 4.1 en een activiteit toestaan die niet is genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis en die naar aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar is met de bedrijfsactiviteiten die wel in die lijst zijn opgenomen, waarbij het gestelde in lid 4.4 onder a sub 1 tot en met 7 van overeenkomstige toepassing is.
   4. lid 4.2.1 voor het toestaan van een woning op de begane grond indien er een aanvaardbaar woon- en leefmilieu is (waaronder inbegrepen de bodemkwaliteit).
   5. lid 4.4 lid d. voor het vergroten van een terras bij horeca van categorie 1b en hoger mits uit onderzoek blijkt dat dit geen onevenredig negatieve effecten heeft op het woon- en leefklimaat van de omgeving.
b. Afwijkingen als bedoeld onder a kunnen alleen worden verleend voor zover geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:

1. het straat- en bebouwingsbeeld;
2. de milieusituatie;
3. de verkeersveiligheid;
4. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
5. de sociale veiligheid;
6. de externe veiligheid.

Artikel 5 Gemengd - 1

5.1 Bestemmingsomschrijving

a. De voor 'Gemengd - 1' aangewezen gronden zijn bestemd voor:
   1. wonen;
   2. maatschappelijke activiteiten, dienstverlenende activiteiten en activiteiten op het gebied van cultuur en ontspanning, voor zover genoemd in Bijlage 1 Lijst gemengde activiteiten met dien verstande, dat het uitoefenen van de baliefunctie uitsluitend op de beganegrondlaag van het hoofdgebouw is toegestaan;
   3. bedrijfsactiviteiten van categorie 1 van Bijlage 3 Lijst bedrijfsactiviteiten gemengd gebied;
   4. horeca-activiteiten van categorie 1a van Bijlage 4 Lijst horeca-activiteiten op de begane grond;
   5. een beroep aan huis als genoemd in artikel 1.15 of een bedrijfsactiviteit genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis.
b. In aanvulling op het bepaalde in lid a zijn de gronden tevens bestemd voor:
   1. horeca-activiteiten van categorie 1b, 2a en 2b genoemd in Bijlage 4 Lijst horeca-activiteiten op de begane grond ter plaatse van de aanduiding '**specifieke vorm van horeca - 2b**', waarbij geldt dat:
      - een hotel of pension niet is toegelaten;
      - per aanduidingsvlak niet meer dan 1 horecabedrijf is toegelaten;
      - het gestelde in 14.2 Parkeren onverminderd van toepassing is;
c. De gronden zijn tevens bestemd voor parkeer- en groenvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, voorzieningen voor hemelwaterinfiltratie en -berging, rioleringswerken, watergangen en waterpartijen, straatmeubilair en andere bijbehorende voorzieningen, alsmede voor de ontsluiting van direct aangrenzende percelen.

5.2 Bouwregels

Op de voor 'Gemengd - 1' aangewezen gronden mogen gebouwen en overige bouwwerken worden gebouwd.

5.2.1 Hoofdgebouwen

Voor hoofdgebouwen gelden de volgende regels:

a. Een hoofdgebouw dient binnen een bouwvlak te worden gebouwd.
b. Het aantal woningen per bouwvlak mag niet meer dan 1 bedragen.
c. De bouwhoogte mag niet meer dan 10 m bedragen.
d. In afwijking van het bepaalde onder c mag de bouwhoogte ter plaatse van de aanduiding '**maximum bouwhoogte (m)**' niet meer bedragen dan de aangegeven bouwhoogte.
e. Een hoofdgebouw mag bestaan uit:
   1. een onderbouw;
   2. niet meer dan 2 bouwlagen;
   3. een bovenbouw.
f. Afwijkingen in maten en aantallen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan gelden als maximale maat/aantal.

5.2.2 Bijgebouwen en overkappingen

Voor bijgebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

a. Bijgebouwen en overkappingen dienen binnen het bouwvlak dan wel ter plaatse van de aanduiding '**bijgebouwen**' te worden gebouwd.
b. Het bebouwingspercentage van de bijgebouwen en overkappingen ter plaatse van de aanduiding '**bijgebouwen**' mag per bouwperceel niet meer dan 40 bedragen.
c. De goothoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 3,50 m bedragen.
d. De bouwhoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 5 m bedragen.
e. De bouwhoogte van overkappingen mag niet meer dan 3,50 m bedragen.
f. Afwijkingen in percentages, maten en afmetingen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de

terinzagelegging van het ontwerp mogen:
1. voor zover het betreft grotere percentages en oppervlaktes gehandhaafd worden waarbij tevens geldt dat het bestaande percentage/de bestaande oppervlakte geldt als maximale maat;
2. voor zover het betreft overige gevallen, gehandhaafd worden.

5.2.3 Overige bouwwerken

Voor overige bouwwerken - niet zijnde overkappingen - gelden de volgende regels:

a. De bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen mag niet meer dan 1 m bedragen.
b. In afwijking van het bepaalde onder a mag de bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen ter plaatse van de aanduiding '**bijgebouwen**' dan wel indien gesitueerd binnen een bouwvlak dan wel zijn gesitueerd achter de oorspronkelijke achtergevel van het hoofdgebouw en het verlengde daarvan niet meer dan 2 m bedragen.
c. De bouwhoogte van vrijstaande reclame-uitingen mag niet meer dan 1,50 m bedragen en de breedte van vrijstaande-reclame uitingen mag niet meer dan 1 m bedragen.
d. In overige gevallen mag de bouwhoogte niet meer dan 6 m bedragen.
e. Afwijkingen in afmetingen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan mogen gehandhaafd worden.

5.3 Afwijken van de bouwregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in:
   1. lid 5.2.1 onder c, d en f en 5.2.2 onder c en e ten behoeve van een vermeerdering dan wel een vermindering van de aangegeven hoogtemaatvoering met niet meer dan 5%;
   2. lid 5.2.2 onder d voor een vermeerdering van de bouwhoogte tot 6m ten behoeve van een kapconstructie mits het bijgebouw ondergeschikt blijft aan het hoofdgebouw.
b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:
   1. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek van het straat- en bebouwingsbeeld;
   2. geen onevenredige aantasting plaats vindt ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
   3. de vermeerdering dan wel vermindering bijdraagt aan een substantiële verbetering van de architectonische dan wel technische situatie dan wel aan de ruimtelijke aansluiting op de belendende percelen.

5.4 Specifieke gebruiksregels

a. Gebruik van ruimten binnen de woning dan wel een (vrijstaand) bijgebouw ten behoeve van de uitoefening van een beroep aan huis of een bedrijfsactiviteit als genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis is toegestaan mits:
   1. de activiteit wordt uitgeoefend door in ieder geval de bewoner van de woning, en naast de bewoner is tegelijkertijd niet meer dan 1 persoon werkzaam;
   2. de ruimte(n) waar de activiteiten plaatsvinden niet groter is dan 50 m², gemeten vanaf de binnenzijde van (scheidings)muren;
   3. buiten de ruimte als bedoeld onder 2 geen opslag plaatsvindt en geen beroeps- of bedrijfsactiviteiten worden uitgeoefend, met uitzondering van activiteiten die verband houden met het uitoefenen van een bed and breakfast of van gastouderschap;
   4. de uiterlijke verschijningsvorm van de woning behouden blijft waarbij reclame uitingen zich beperken tot een onverlichte oppervlakte van niet meer dan 0,50 m^2 en deze niet hoger worden aangebracht dan tot 1,5 m boven het maaiveld;
   5. het gebruik geen nadelige gevolgen voor het woon- en leefmilieu heeft;
   6. ten behoeve van de activiteit wordt voldaan aan het gestelde in artikel 14.2 Parkeren;
   7. het gebruik geen nadelige invloed heeft op de normale afwikkeling van het verkeer.
b. Behoudens het gestelde onder a, is het verboden bijgebouwen, gelegen buiten het bouwvlak, anders te gebruiken dan ten dienste van het hoofdgebouw.
c. Behoudens het gestelde onder a is het verboden vrijstaande bijgebouwen ten dienste van functies als bedoeld in lid 5.1 onder a sub 2 tot en met 5 en onder b voor zover gelegen buiten het bouwvlak en niet behorende bij woningen, anders te gebruiken dan als stallings- of opslagruimte.
d. Voor het gebruik van de buitenruimte voor terrassen geldt dat:
   1. de terrassen moeten zijn gesitueerd voor het hoofdgebouw dan wel voor het verlengde van de

achterzijde van het hoofdgebouw;
2. het bepaalde in artikel 14.2 Parkeren onverkort van toepassing is.

e. Voor het gebruik van de buitenruimte voor terrassen bij horeca van categorie 1b en hoger geldt dat:
1. de terrassen moeten zijn gesitueerd voor het hoofdgebouw dan wel voor het verlengde van de achterzijde van het hoofdgebouw;
2. de oppervlakte van het terras is maximaal zoals bestaand;
3. het bepaalde in artikel 14.2 Parkeren onverkort van toepassing is.

5.5 Afwijken van de gebruiksregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in:
1. lid 5.1 onder a sub 2 en activiteiten toestaan die niet zijn genoemd in Bijlage 1 Lijst gemengde activiteiten met dien verstande dat:
   - de activiteiten betrekking hebben op een maatschappelijke voorziening, een dienstverlenende voorziening dan wel op een voorziening op het gebied van cultuur en ontspanning;
   - de activiteiten naar aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar zijn met activiteiten die wel zijn opgenomen in Bijlage 1 Lijst gemengde activiteiten;
2. lid 5.1 onder a sub 3 en activiteiten toestaan die niet zijn genoemd in Bijlage 3 Lijst bedrijfsactiviteiten gemengd gebied of die volgens die bijlage van een hogere categorie zijn, voor zover het betrokken bedrijf naar aard en invloed op de omgeving geacht kunnen worden te behoren tot de reeds toegelaten categorie;
3. lid 5.1 onder a sub 4 en activiteiten toestaan die niet zijn genoemd in Bijlage 4 Lijst horeca-activiteiten of die volgens die volgens die bijlage van een hogere categorie zijn, voor zover de betrokken horeca-activiteiten naar aard en invloed op de omgeving geacht kunnen worden te behoren tot de reeds toegelaten categorie;
4. lid 5.1 onder a sub 5 en een beroep aan huis toestaan dat naar aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar is met de beroepen aan huis zoals genoemd in artikel 1.15 waarbij het gestelde in lid 5.4 onder a sub 1 tot en met 6 van overeenkomstige toepassing is;
5. lid 5.1 onder a sub 5 en een activiteit toestaan die niet is genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis en die naar aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar is met de bedrijfsactiviteiten die wel in die lijst zijn opgenomen, waarbij het gestelde in lid 5.4 onder a sub 1 tot en met 6 van overeenkomstige toepassing is.

b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:
1. het straat- en bebouwingsbeeld;
2. de milieusituatie;
3. de verkeersveiligheid;
4. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
5. de sociale veiligheid;
6. de externe veiligheid.

Artikel 6 Maatschappelijk - 1

6.1 Bestemmingsomschrijving

a. De voor 'Maatschappelijk - 1' aangewezen gronden zijn bestemd voor maatschappelijke activiteiten voor zover genoemd in Bijlage 5 Lijst maatschappelijke voorzieningen en wonen op de verdiepingen.
b. In aanvulling op het bepaalde onder a zijn de gronden tevens bestemd voor:
    1. cultureel medegebruik in de vorm van concerten, studiedagen, lezingen en dergelijke ter plaatse van de aanduiding '**specifieke vorm van maatschappelijk - cultureel medegebruik**';
    2. een woning op de begane grond ter plaatse van de aanduiding '**specifieke vorm van maatschappelijk - wonen begane grond**';
c. De gronden zijn tevens bestemd voor parkeer- en groenvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, voorzieningen voor hemelwaterinfiltratie en -berging, rioleringswerken, watergangen en waterpartijen, straatmeubilair en andere bijbehorende voorzieningen.

6.2 Bouwregels

Op de voor 'Maatschappelijk - 1" aangewezen gronden mogen gebouwen en overige bouwwerken worden gebouwd.

6.2.1 Hoofdgebouwen

Voor hoofdgebouwen gelden de volgende regels:

a. Een hoofdgebouw dient binnen een bouwvlak te worden gebouwd.
b. De bouwhoogte mag niet meer dan 10 m bedragen.
c. In afwijking van het bepaalde onder b mag de bouwhoogte ter plaatse van de aanduiding '**maximum bouwhoogte (m)**' niet meer bedragen dan de aangegeven bouwhoogte.
d. Ter plaatse van de aanduiding '**specifieke bouwaanduiding - hoogtemaatvoering**' geldt in afwijking van het gestelde onder c dat de bestaande goothoogte en de bestaande bouwhoogte moet worden gehandhaafd.
e. Een hoofdgebouw mag bestaan uit:
    1. een onderbouw;
    2. niet meer dan 2 bouwlagen;
    3. een bovenbouw.
f. Afwijkingen in maten, aantallen en percentages zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan gelden als maximale maat.

6.2.2 Overige bouwwerken

Voor overige bouwwerken - niet zijnde overkappingen - gelden de volgende regels:

a. De bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen mag niet meer dan 2 m bedragen.
b. De bouwhoogte van vrijstaande reclame-uitingen mag niet meer dan 1,50 m bedragen en de breedte van vrijstaande reclame-uitingen mag niet meer dan 1 m bedragen.
c. In overige gevallen mag de bouwhoogte niet meer dan 6 m bedragen.
d. Afwijkingen in afmetingen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan mogen gehandhaafd worden.

6.3 Afwijken van de bouwregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in:
    1. lid 6.2.1 onder b, c, en d ten behoeve van een vermeerdering dan wel een vermindering van de aangegeven hoogtemaatvoering met niet meer dan 5%;
b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:
    1. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek van het straat- en bebouwingsbeeld;
    2. geen onevenredige aantasting plaats vindt ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
    3. de vermeerdering dan wel vermindering bijdraagt aan een substantiële verbetering van de architectonische dan wel technische situatie dan wel aan de ruimtelijke aansluiting op de

belendende percelen.

6.4 Afwijken van de gebruiksregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in:
   1. lid 6.1 onder a en activiteiten toestaan die niet zijn genoemd Bijlage 5 Lijst maatschappelijke voorzieningen, met dien verstande dat:
      - de activiteiten betrekking hebben op een maatschappelijke voorziening;
      - de activiteiten naar aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar zijn met activiteiten die wel zijn opgenomen in Bijlage 5 Lijst maatschappelijke voorzieningen.

b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:
   1. het straat- en bebouwingsbeeld;
   2. de milieusituatie;
   3. de verkeersveiligheid;
   4. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
   5. de sociale veiligheid;
   6. de externe veiligheid.

Artikel 7 Tuin

7.1 Bestemmingsomschrijving

a. De voor 'Tuin' aangewezen gronden zijn bestemd voor tuinen.
b. De gronden zijn tevens bestemd voor waterhuishoudkundige voorzieningen, voorzieningen voor hemelwaterinfiltratie en -berging, rioleringswerken, watergangen en waterpartijen, straatmeubilair en andere bijbehorende voorzieningen, alsmede voor de ontsluiting van direct aangrenzende percelen.

7.2 Bouwregels

Op de voor 'Tuin' aangewezen gronden mogen uitsluitend overige bouwwerken worden gebouwd evenwel met uitzondering van overkappingen.

7.2.1 Overige bouwwerken

Voor overige bouwwerken - niet zijnde overkappingen - gelden de volgende regels:

a. De bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen mag niet meer dan 1 m bedragen.
b. De bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen voor zover gesitueerd op hoekpercelen welke grenzen aan openbaar groen dan wel aan de openbare weg mag niet meer dan 2 m bedragen indien deze zijn geplaatst achter de oorspronkelijke achtergevel van het hoofdgebouw en het verlengde daarvan.
c. Het bepaalde onder b is niet van toepassing op erf- en perceelafscheidingen ter plaatse van de aanduiding '**overige zone - stedenbouwkundig waardevo**l' (zie artikel 15.1).
d. De bouwhoogte van vrijstaande reclame-uitingen mag niet meer dan 1,50 m bedragen en de breedte van vrijstaande reclame-uitingen mag niet meer dan 1 m bedragen.
e. In overige gevallen mag de bouwhoogte van overige bouwwerken niet meer dan 6 m bedragen.
f. Afwijkingen in afmetingen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan mogen gehandhaafd worden.

Artikel 8 Wonen

8.1 Bestemmingsomschrijving

a. De voor 'Wonen' aangewezen gronden zijn bestemd voor:
   1. woningen;
   2. een beroep aan huis als genoemd in artikel 1.15 of een bedrijfsactiviteit genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis;
b. De gronden zijn tevens bestemd voor parkeer- en groenvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, voorzieningen voor hemelwaterinfiltratie en -berging, rioleringswerken, watergangen en waterpartijen, straatmeubilair en andere bijbehorende voorzieningen, alsmede voor de ontsluiting van direct aangrenzende percelen.

8.2 Bouwregels

Op de voor 'Wonen" aangewezen gronden mogen gebouwen en overige bouwwerken worden gebouwd.

8.2.1 Hoofdgebouwen

Voor hoofdgebouwen gelden de volgende regels:

a. Een hoofdgebouw dient binnen een bouwvlak te worden gebouwd.
b. Het aantal woningen per bouwvlak mag niet meer dan 1 bedragen.
c. De bouwhoogte mag niet meer dan 10 m bedragen.
d. Een hoofdgebouw mag bestaan uit:
   1. een onderbouw;
   2. niet meer dan 2 bouwlagen;
   3. een bovenbouw.
e. Ter plaatse van de aanduiding '**specifieke bouwaanduiding - hoogtemaatvoering**' geldt, in afwijking van het gestelde onder c en d, dat de bestaande goothoogte en de bestaande bouwhoogte moet worden gehandhaafd.

8.2.2 Bijgebouwen en overkappingen

Voor bijgebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

a. Bijgebouwen en overkappingen mogen binnen en buiten het bouwvlak worden gebouwd.
b. De gezamenlijke oppervlakte van bijgebouwen en overkappingen buiten het bouwvlak mag per bouwperceel niet meer dan 75 m^2 bedragen.
c. Het bebouwingspercentage van de bijgebouwen en overkappingen buiten het bouwvlak mag per bouwperceel niet meer dan 40 bedragen.
d. De goothoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 3,50 m bedragen.
e. De bouwhoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 5 m bedragen.
f. Afwijkingen in percentages, maten en afmetingen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp mogen:
   1. voor zover het betreft grotere percentages en oppervlaktes gehandhaafd worden waarbij tevens geldt dat het bestaande percentage/de bestaande oppervlakte geldt als maximale maat;
   2. voor zover het betreft overige gevallen, gehandhaafd worden.

8.2.3 Overige bouwwerken

Voor overige bouwwerken gelden de volgende regels:

a. De bouwhoogte van erf- en perceelscheidingen mag niet meer dan 2 m bedragen.
b. De bouwhoogte van vrijstaande reclame-uitingen mag niet meer dan 1,50 m bedragen en de breedte van vrijstaande reclame-uitingen mag niet meer dan 1 m bedragen.
c. In overige gevallen mag de bouwhoogte niet meer dan 6 m bedragen.
d. Afwijkingen in afmetingen en situering zoals die legaal bestaan op het tijdstip van terinzagelegging van het ontwerp van dit plan mogen gehandhaafd worden.

8.3 Afwijken van de bouwregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in:
   1. lid 8.2.1 onder c, d, e en g ten behoeve van een vermeerdering dan wel een vermindering van de

aangegeven hoogtemaatvoering met niet meer dan 5%;
2. lid 8.2.2 onder e en behoeve van een vermeerdering van de bouwhoogte tot 6 m ten behoeve van een kapconstructie mits het bijgebouw ondergeschikt blijft aan het hoofdgebouw.

b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:
1. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek van het straat- en bebouwingsbeeld;
2. geen onevenredige aantasting plaats vindt ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
3. de vermeerdering dan wel vermindering bijdraagt aan een substantiële verbetering van de architectonische dan wel technische situatie dan wel aan de ruimtelijke aansluiting op de belendende percelen.

8.4 Specifieke gebruiksregels

a. Gebruik van ruimten binnen de woning dan wel een (vrijstaand) bijbehorend bouwwerk ten behoeve van de uitoefening van een beroep aan huis of een bedrijfsactiviteit als genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis is toegestaan mits:
1. de activiteit wordt uitgeoefend door in ieder geval de bewoner van de woning, en naast de bewoner is tegelijkertijd niet meer dan 1 persoon werkzaam;
2. de ruimte(n) waar de activiteiten plaatsvinden niet groter is dan 50 m², gemeten vanaf de binnenzijde van (scheidings)muren;
3. buiten de ruimte als bedoeld onder 2 geen opslag plaatsvindt en geen beroeps- of bedrijfsactiviteiten worden uitgeoefend, met uitzondering van activiteiten die verband houden met het uitoefenen van een bed and breakfast of van gastouderschap;
4. de uiterlijke verschijningsvorm van de woning behouden wordt, waarbij reclame uitingen zich beperken tot een onverlichte oppervlakte van niet meer dan 0,50 m^2 en deze niet hoger worden aangebracht dan tot 1,5 m boven maaiveld;
5. het gebruik geen nadelige gevolgen voor het woon- en leefmilieu heeft;
6. ten behoeve van de activiteit wordt voldaan aan het gestelde in artikel 14.2;
7. het gebruik geen nadelige invloed heeft op de normale afwikkeling van het verkeer.

b. Behoudens het gestelde onder a, is het verboden bijbehorende bouwwerken, gelegen buiten het bouwvlak, anders te gebruiken dan ten dienste van het hoofdgebouw.

8.5 Afwijken van de gebruiksregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 8.1 onder a sub 2 en bedrijfsactiviteiten toestaan die niet zijn genoemd in Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis en die naar aard en invloed vergelijkbaar zijn met bedrijfsactiviteiten die wel in die lijst zijn opgenomen, waarbij het gestelde in lid 8.4 onder a sub 1 tot en met 7 van overeenkomstige toepassing is;

b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:
1. het straat- en bebouwingsbeeld;
2. de milieusituatie;
3. de verkeersveiligheid;
4. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
5. de sociale veiligheid;
6. de externe veiligheid.

Artikel 9 Waarde - Archeologie 1

9.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie 1' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor gronden met een hoge archeologische verwachtingswaarde en voor gronden met een bekende archeologische vindplaats.

9.2 Bouwregels

Ten aanzien van het oprichten van bebouwing gelden de volgende regels:

a. Behoudens het onder c bepaalde dient, bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het oprichten van een bouwwerk groter dan 100 m² en waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm, de aanvrager een rapport te overleggen, waarin de archeologische waarden van de gronden waarop de aanvraag betrekking heeft naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.
b. Indien uit het onder a genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het oprichten van het vergunde bouwwerk zullen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de omgevingsvergunning:
    1. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen waardoor de archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
    2. de verplichting tot het doen van opgravingen;
    3. de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring te laten begeleiden door een deskundig archeoloog;
    4. de verplichting om na beëindiging van de werken en werkzaamheden een verslag uit te brengen waaruit blijkt op welke wijze met de archeologische waarden is omgegaan.
c. Het overleggen van een rapport is niet nodig indien naar het oordeel van burgemeester en wethouders de archeologische waarde van de gronden in andere beschikbare informatie afdoende is vastgesteld. Het onder b bepaalde is van overeenkomstige toepassing.

9.3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Ter plaatse van de aangewezen gronden is het verboden om zonder of in afwijking van een door burgemeester en wethouders verleende vergunning de volgende werken en werkzaamheden groter dan 100 m² en waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm, uit te (laten) voeren:
    1. het verlagen van de bodem of het afgraven van gronden;
    2. het ophogen van de gronden met meer dan 100 cm (waarbij het in de aanhef genoemde dieper graven dan 30 cm niet geldt), tenzij die werkzaamheden voortvloeien uit een verleende omgevingsvergunning;
    3. het uitvoeren van grondbewerkingen, waartoe ook gerekend wordt woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, aanleggen van sleufdrainage, ontginnen, frezen en aanbrengen van heipalen;
    4. het aanbrengen van diepwortelende beplanting alsmede het verwijderen van stobben;
    5. het graven, verdiepen of verbreden van greppels, sloten, vijvers, beken en andere watergangen;
    6. het verlagen van het grondwaterpeil of het veranderen van de samenstelling van het grondwater;
    7. het aanbrengen of vervangen van riolering en ondergrondse transport-, energie- of telecommunicatie- of andere leidingen dan de daarmee verband houdende constructies;
    8. alle overige werkzaamheden die de archeologische waarden van het terrein kunnen aantasten en die niet worden gerekend tot het normale gebruik;
    9. het slopen van ondergrondse gebouwen of een gedeelte daarvan;
    10. het afdekken en/of overbouwen van archeologische vindplaatsen.
b. Het onder a opgenomen verbod geldt niet voor werken of werkzaamheden:
    1. welke op het tijdstip waarop het plan van kracht is, in uitvoering zijn, of mogen worden uitgevoerd krachtens een verleende vergunning;
    2. waarvoor op grond van meer specifieke regelgeving vergunning of afwijking noodzakelijk is;
    3. die van geringe omvang zijn dan wel het normale onderhoud betreffen.
c. De vergunning wordt niet verleend:

1. indien werken of werkzaamheden geen verband houden met het toegestane gebruik in de gegeven bestemming;
2. indien hierdoor, dan wel door de daarvan direct of indirect te verwachten gevolgen, de archeologische waarden van de gronden onevenredig worden of kunnen worden aangetast;
3. dan nadat een advies is ontvangen van een deskundig archeoloog of een deskundig bureau over het door de aanvrager aan burgemeester en wethouders over te leggen rapport, waarin de archeologische waarden van de gronden naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

d. In afwijking van het bepaalde in c kan de vergunning om zwaarwichtige redenen, voor een deel van de werken of werkzaamheden, alsnog worden verleend onder de voorwaarde dat voorafgaande aan de uitvoering van de vergunning adequaat archeologisch onderzoek plaatsvindt.

Artikel 10 Waarde - Archeologie 2

10.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie 2' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor gronden met een middelhoge archeologische verwachtingswaarde.

10.2 Bouwregels

Ten aanzien van het oprichten van bebouwing gelden de volgende regels:

a. Behoudens het onder c bepaalde dient, bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het oprichten van een bouwwerk groter dan 250 m² en waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm, de aanvrager een rapport te overleggen, waarin de archeologische waarden van de gronden waarop de aanvraag betrekking heeft naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.
b. Indien uit het onder a genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het oprichten van het vergunde bouwwerk zullen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de omgevingsvergunning:
    1. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen waardoor de archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
    2. de verplichting tot het doen van opgravingen;
    3. de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring te laten begeleiden door een deskundig archeoloog;
    4. de verplichting om na beëindiging van de werken en werkzaamheden een verslag uit te brengen waaruit blijkt op welke wijze met de archeologische waarden is omgegaan.
c. Het overleggen van een rapport is niet nodig indien naar het oordeel van burgemeester en wethouders de archeologische waarde van de gronden in andere beschikbare informatie afdoende is vastgesteld. Het onder b bepaalde is van overeenkomstige toepassing.

10.3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Ter plaatse van de aangewezen gronden is het verboden om zonder of in afwijking van een door burgemeester en wethouders verleende vergunning de volgende werken en werkzaamheden groter dan 250 m² en waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm, uit te (laten) voeren:
    1. het verlagen van de bodem of het afgraven van gronden;
    2. het ophogen van de gronden met meer dan 100 cm (waarbij het in de aanhef genoemde dieper graven dan 30 cm niet geldt), tenzij die werkzaamheden voortvloeien uit een verleende omgevingsvergunning;
    3. het uitvoeren van grondbewerkingen, waartoe ook gerekend wordt woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, aanleggen van sleufdrainage, ontginnen, frezen en aanbrengen van heipalen;
    4. het aanbrengen van diepwortelende beplanting alsmede het verwijderen van stobben;
    5. het graven, verdiepen of verbreden van greppels, sloten, vijvers, beken en andere watergangen;
    6. het verlagen van het grondwaterpeil of het veranderen van de samenstelling van het grondwater;
    7. het aanbrengen of vervangen van riolering en ondergrondse transport-, energie- of telecommunicatie- of andere leidingen dan de daarmee verband houdende constructies;
    8. alle overige werkzaamheden die de archeologische waarden van het terrein kunnen aantasten en die niet worden gerekend tot het normale gebruik;
    9. het slopen van ondergrondse gebouwen of een gedeelte daarvan;
    10. het afdekken en/of overbouwen van archeologische vindplaatsen.
b. Het onder a opgenomen verbod geldt niet voor werken of werkzaamheden:
    1. welke op het tijdstip waarop het plan van kracht is, in uitvoering zijn, of mogen worden uitgevoerd krachtens een verleende vergunning;
    2. waarvoor op grond van meer specifieke regelgeving vergunning of afwijking noodzakelijk is;
    3. die van geringe omvang zijn dan wel het normale onderhoud betreffen.
c. De vergunning wordt niet verleend:
    1. indien werken of werkzaamheden geen verband houden met het toegestane gebruik in de

gegeven bestemming;
2. indien hierdoor, dan wel door de daarvan direct of indirect te verwachten gevolgen, de archeologische waarden van de gronden onevenredig worden of kunnen worden aangetast;
3. dan nadat een advies is ontvangen van een deskundig archeoloog of een deskundig bureau over het door de aanvrager aan burgemeester en wethouders over te leggen rapport, waarin de archeologische waarden van de gronden naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

d. In afwijking van het bepaalde in c kan de vergunning om zwaarwichtige redenen, voor een deel van de werken of werkzaamheden, alsnog worden verleend onder de voorwaarde dat voorafgaande aan de uitvoering van de vergunning adequaat archeologisch onderzoek plaatsvindt.

Artikel 11 Waarde - Cultuurhistorie

11.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Cultuurhistorie' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor de instandhouding en bevordering van het open stedenbouwkundig karakter van de gronden en van het representatieve straatbeeld alsmede voor de instandhouding en bevordering van de aanwezige cultuurhistorische waarden. De gronden worden aldus geacht geen deel uit te maken van het erf bij het hoofdgebouw.

11.2 Bouwregels

Ten aanzien van het oprichten van bebouwing gelden -in afwijking van het hierover gestelde in de andere met de bestemming 'Waarde - Cultuurhistorie' samenvallende bestemming(en) de volgende regels:

a. De gronden met de bestemming 'Tuin' en de overige gronden gelegen tussen het openbare gebied en de gevels van de hoofdgebouwen en het verlengde hiervan, dienen vrij van gebouwen en overkappingen te blijven.
b. De bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen mag niet meer dan 1 m bedragen.
c. De bouwhoogte van vrijstaande reclame uitingen mag niet meer dan 1,50 m bedragen en de breedte van vrijstaande reclame uitingen mag niet meer dan 1 m bedragen.
d. In overige gevallen mag de bouwhoogte van andere bouwwerken niet meer dan 6 m bedragen.
e. Afwijkingen in afmetingen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan mogen gehandhaafd worden.

11.3 Nadere eisen

a. Burgemeester en wethouders kunnen nadere eisen stellen aan de plaats, afmeting en uitvoering (mate van transparantie) van de overige bouwwerken ten behoeve van de instandhouding en bevordering van het open stedenbouwkundig karakter van de gronden, het representatieve straatbeeld en de instandhouding en bevordering van aanwezige cultuurhistorische waarden.
b. Voor het stellen van een nadere eis geldt de in artikel 18 vermelde voorbereidingsprocedure.

11.4 Afwijken van de bouwregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 11 onder b ten behoeve van een vermeerdering van de bouwhoogte tot 2 m, voor zover het niet betreft de bestemming Tuin.
b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:
    1. dit noodzakelijk is uit oogpunt van beveiliging;
    2. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek, de representativiteit van het straat- en bebouwingsbeeld en de aanwezige cultuurhistorische waarden.

11.5 Specifieke gebruiksregels

a. De gronden gelegen vóór de voorgevel van het hoofdgebouw en de openbare weg mogen niet worden gebruikt voor het parkeren van motorvoertuigen.
b. Het gebruik van grond en bouwwerken dat legaal bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van dit plan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.
c. In het geval strijdigheid van bepalingen gaan de bepalingen van dit artikel voor op de bepalingen die op grond van andere artikelen op de desbetreffende gronden van toepassing zijn.

11.6 Afwijken van de gebruiksregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 11.5 onder a ten behoeve van het parkeren van motorvoertuigen op de gronden vóór de voorgevel.
b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:
    1. onvoldoende parkeermogelijkheden aanwezig zijn door de feitelijke situering van het hoofdgebouw op het perceel;
    2. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van het open stedenbouwkundig karakter en het representatieve straatbeeld en de aanwezige cultuurhistorische waarden;

3. geen onevenredige aantasting plaatsvindt ten aanzien van de gebruiks- mogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 12 Anti-dubbeltelregel

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Artikel 13 Algemene bouwregels

13.1 Algemene regels

a. Gebouwen mogen uitsluitend worden opgericht binnen bouwvlakken, tenzij in deze regels anders is bepaald.
b. Bij het bepaalde ten aanzien van het bouwen binnen een bouwvlak worden buiten beschouwing gelaten:
    1. ondergeschikte bouwdelen als funderingen, plinten, pilasters, kozijnen, gevelversieringen, dakoverstekken, ventilatiekanalen, schoorstenen, gevel- en kroonlijsten en goten mits het bouwvlak met niet meer dan 0,5 meter wordt overschreden;
    2. erkers, luifels, balkons en brandtrappen voor zover zij ondergeschikt zijn aan de gevel van het hoofdgebouw, mits het bouwvlak met niet meer dan 1,5 meter wordt overschreden;
    3. entreepartijen op de begane grond, voor zover zij ondergeschikt zijn aan de gevel van het hoofdgebouw mits het bouwvlak met niet meer dan 1,5 meter wordt overschreden.
c. Het bepaalde onder b geldt tevens in situaties waarbij hierdoor een bestemmingsgrens wordt overschreden.
d. Een bouwvlak mag volledig worden bebouwd tenzij daaraan een maximum is gesteld.
e. Bij het bepaalde ten aanzien van de bouwhoogte worden buiten beschouwing gelaten: liftschachten, trappenhuizen, balustrades, balkonhekken en opbouwen voor technische installaties en dergelijke.

13.2 Nutsvoorzieningen

Binnen de bestemmingen als gegeven in Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels zijn toegestaan gebouwen ten behoeve van (openbare) nutsvoorzieningen met een goothoogte van maximaal 3,5 meter en een bouwhoogte van maximaal 5 meter en maximale oppervlakte van 10 m².

13.3 Ondergronds bouwen

a. Binnen de bestemmingen als gegeven in Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels is het ondergronds bouwen toegestaan, voor zover uit geohydrologisch onderzoek blijkt dat geen negatieve gevolgen optreden voor het grondwatersysteem, voor:
    1. ruimten die een functionele eenheid vormen met en/of dienstbaar zijn aan de toegestane functies, tot een diepte van maximaal 4 meter;
    2. voorzieningen voor het ter plaatse bergen of infiltreren van hemelwater en/of huishoudelijk afvalwater, tot een diepte van maximaal 6 meter.
b. Constructies ten behoeve van de ontsluiting van de ondergrondse ruimte zijn slechts toegestaan binnen het betreffende bouwperceel.
c. Ondergrondse bouwwerken als bedoeld onder a en onder b worden bij het toepassen van deze regels niet betrokken bij de in de regels aangegeven maten en afmetingen, voor zover het betreft de bouwgedeeltes welke zijn gelegen onder het maaiveld, tenzij hierover in deze regels expliciet iets anders is bepaald.

Artikel 14 Algemene gebruiksregels

14.1 Strijdig gebruik

a. Als strijdig met de bestemming of het plan wordt in ieder geval aangemerkt het (doen of laten) gebruiken van gronden en bouwwerken ten behoeve van:
   1. het opslaan, lozen of storten, al dan niet ten verkoop, van onbruikbare dan wel aan hun oorspronkelijke gebruik onttrokken voorwerpen, materialen, stoffen, voer- of vaartuigen of machines;
   2. het (doen of laten) gebruiken van gebouwen ten behoeve van een seksinrichting;
   3. het gebruiken of laten gebruiken ten behoeve van kortstondige, incidentele evenementen, festiviteiten en manifestaties dan wel als markt of standplaats.
b. Gebruik dat afwijkt van het bepaalde onder a sub 3 echter waarvoor ingevolge een wettelijk voorschrift vergunning, ontheffing of vrijstelling is verleend, dan wel waarvoor een melding is gedaan, mag worden gehandhaafd.
c. Als strijdig met de bestemming of het bestemmingsplan wordt niet aangemerkt:
   1. het gebruiken of het laten gebruiken van gronden ten behoeve van kortstondige, incidentele evenementen, festiviteiten en manifestaties, indien en voor zover daarvoor ingevolge een wettelijk voorschrift vergunning, ontheffing of vrijstelling vereist is en deze is verleend, dan wel een melding is gedaan;
   2. het aanleggen of het laten aanleggen van kabels en leidingen ten behoeve van de drinkwatervoorziening, de riolering, de waterhuishouding, de energievoorziening en de datacommunicatie, met uitzondering van:
      - buisleidingen waarop het Besluit externe veiligheid buisleidingen van toepassing is, tenzij deze in het bestemmingsplan als zodanig zijn bestemd;
      - hoogspanningsleidingen, tenzij deze in het bestemmingsplan als zodanig zijn bestemd.

14.2 Parkeren

14.2.1 Terreininrichting

Onverminderd het bepaalde in de overige artikelen in deze regels mogen de gronden uitsluitend worden gebruikt overeenkomstig de bestemming indien de betreffende bouwpercelen zodanig zijn ingericht dat voldoende ruimte aanwezig is om zowel het parkeren of stallen van auto's en fietsen als ook het eventuele laden en lossen van goederen op het bijbehorende terrein te kunnen afwikkelen. Indien de bestemming van een bouwwerk of een terrein aanleiding geeft tot een te verwachten behoefte aan ruimte voor het laden of lossen van goederen van enige omvang en frequentie, moet zijn verzekerd, dat op eigen terrein wordt voorzien in voldoende ruimte voor laden en lossen, zoals neergelegd in de CROW Kennisbank in ASVV 2021.

Indien ten behoeve van het stallen of parkeren van auto's in, op of onder een gebouw ruimte wordt aangebracht zoals hierboven is beschreven, moet worden voldaan aan het gestelde in Bijlage 7 Parkeernormen.

14.2.2 Parkeergelegenheid

1. De gronden mogen enkel worden gebruikt onder voorwaarde dat ten behoeve van het parkeren of stallen van (motor)voertuigen in, op of onder het gebouw dan wel op het onbebouwde terrein dat bij het gebouw hoort, in voldoende mate parkeergelegenheid aanwezig is, zoals neergelegd in de op 26 mei 2015 door de raad vastgestelde nota 'Nota parkeernormen Rheden 2015' zoals opgenomen in Bijlage 7 Parkeernormen.
2. het bevoegd gezag kan slechts een omgevingsvergunning verlenen voor de activiteiten bouwen en/of gebruiken van gronden en/of de activiteit handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening, indien bij aanvraag wordt aangetoond dat wordt voorzien in voldoende parkeergelegenheid, zoals neergelegd in de Bijlage 7 Parkeernormen. Indien deze parkeernota gedurende de planperiode wordt gewijzigd dient te worden voldaan aan de gewijzigde parkeernormen en rekenmethode.
3. De onder 1. bedoelde plaatsen voor het stallen van voertuigen moeten afmetingen hebben die afgestemd zijn op gangbare (motor)voertuigen, zoals neergelegd in de 'Nota parkeernormen Rheden

2015'. Indien deze parkeernota gedurende de planperiode wordt gewijzigd dient te worden voldaan aan de desbetreffende wijzigingen.

14.2.3 Afwijken van de gebruiksregels

Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van de gestelde parkeernormen voor zover in die afwijkingsmogelijkheid wordt voorzien in de Parkeernormen van de gemeente Rheden. Indien gedurende de planperiode de Parkeernormen wijzigen, gelden de gewijzigde normen.

14.3 Afwijken van de gebruiksregels

Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van:

a. Het (doen of laten) gebruiken van gebouwen ten behoeve van een seksinrichting mits:
   1. het totaal aantal seksinrichtingen op het grondgebied van de gemeente niet meer dan 1 bedraagt;
   2. de totale maximale oppervlakte van de inrichting niet meer dan 250 m² bedraagt;
   3. geen onevenredige negatieve gevolgen ontstaan voor aangrenzende percelen betreffende privacy en gebruiksmogelijkheden van die percelen;
   4. de activiteiten binnen de inrichting daarbuiten niet zintuigelijk waarneembaar zijn;
   5. in de omgeving van de betreffende inrichting geen onevenredige vergroting van de verkeers- en parkeerdruk optreedt, met dien verstande dat:
      - het parkeren op eigen terrein plaatsvindt;
      - behoudens in- en uitladen, geen bedrijfsmatige activiteit in de openbare ruimte rond de inrichting mogen plaatsvinden;
   6. de activiteiten van de inrichting dor hun aard en visuele aspecten zoals reclame-uitingen en technische of andere installaties, het woon- en leefmilieu niet onevenredig aantasten;
   7. de vestiging niet plaatsvindt:
      - in een gebied waar het wonen de hoofdfunctie is;
      - binnen een straal van 200 rondom scholen, kerken en moskeeën.
b. het bepaalde in 14.1 lid a onder 3 indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:
   1. het straat- en bebouwingsbeeld;
   2. de milieusituatie;
   3. de verkeersveiligheid;
   4. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
   5. de sociale veiligheid;
   6. de externe veiligheid.
c. De gestelde parkeernormen voor zover in die afwijkingsmogelijkheid wordt voorzien in Bijlage 7 Parkeernormen.

Artikel 15 Algemene aanduidingsregels

15.1 overige zone - stedenbouwkundig waardevol

15.1.1 Omschrijving aanduiding

Ter plaatse van de aanduiding '**overige zone - stedenbouwkundig waardevol**' geldt dat die gronden -naast de andere aangewezen bestemming(en)- tevens bestemd zijn voor de instandhouding en bevordering van het open stedenbouwkundige karakter van de gronden en van het representatieve straatbeeld. De gronden worden aldus voor wat betreft het vergunningvrij bouwen geacht geen deel uit te maken van het erf bij het hoofdgebouw.

15.1.2 Bouwregels

Ten aanzien van het oprichten van bebouwing gelden -in afwijking van het hierover gestelde in de overige bestemmingsregels- de volgende regels:

a. De gronden dienen vrij van gebouwen en overkappingen te blijven.
b. De bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen mag niet meer dan 1 m bedragen.
c. De bouwhoogte van vrijstaande reclame uitingen mag niet meer dan 1,50 m bedragen en de breedte van vrijstaande reclame uitingen mag niet meer dan 1 m bedragen.
d. In overige gevallen mag de bouwhoogte van andere bouwwerken niet meer dan 6 m bedragen.
e. Afwijkingen in afmetingen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan mogen gehandhaafd worden.

15.1.3 Nadere eisen

a. Burgemeester en wethouders kunnen nadere eisen stellen aan de plaats, afmeting en uitvoering (mate van transparantie) van de overige bouwwerken ten behoeve van de instandhouding en bevordering van het open stedenbouwkundig karakter van de gronden en van het representatieve straatbeeld.
b. Voor het stellen van een nadere eis geldt de in artikel 18 vermelde voorbereidingsprocedure.

15.1.4 Afwijken van de bouwregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 15.1.2 onder b ten behoeve van een vermeerdering van de bouwhoogte tot 2 m, voor zover het niet betreft de bestemming 'Tuin'.
b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:
    1. dit noodzakelijk is uit oogpunt van beveiliging;
    2. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek en de representativiteit van het straat- en bebouwingsbeeld.

15.1.5 Specifieke gebruiksregels

In geval van strijdigheid van bepalingen gaan de bepalingen van dit artikel voor op de bepalingen die op grond van andere artikelen op de desbetreffende gronden van toepassing zijn.

15.2 veiligheidszone - niet-gesprongen explosieven

15.2.1 Omschrijving aanduiding

Ter plaatse van de aanduiding '**veiligheidszone - niet-gesprongen explosieven**' geldt dat die gronden, naast de andere aangewezen bestemmingen, tevens bestemd zijn voor de bescherming van het woon-, leef- en verblijfsklimaat in verband met de aanwezigheid van niet-gesprongen explosieven in de bodem.

15.2.2 Bouwregels

Ten aanzien van het oprichten van bebouwing gelden -in aanvulling op de hiervoor gestelde in de overige bestemmingsplanregels- de volgende regels:

a. Behoudens het onder c bepaalde dient, bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het oprichten van een bouwwerk waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm, de aanvrager een rapport in de vorm van een risicoanalyse te overleggen, waaruit naar het oordeel van burgemeester en wethouders blijkt dat de bescherming van het woon-, leef- en verblijfsklimaat in voldoende mate is

vastgesteld.
b. Het rapport als bedoeld onder a kan bestaan uit een onderzoek naar de naoorlogse (graaf)werkzaamheden op de locatie, waaruit blijkt welke grond na de oorlog zodanig geroerd is dat de kans op het alsnog aantreffen van explosieven verwaarloosbaar klein wordt.
c. Indien uit het onder a genoemde rapport blijkt dat de bescherming van het woon- en leefklimaat niet in voldoende mate is vastgesteld, dient de aanvrager aan te geven op welke wijze de risico's teniet gedaan worden. Dit kan door het indienen van:
    1. een Projectgebonden Risicoanalyse, indien nodig gevolgd door
    2. detectieonderzoek, en indien nodig gevolgd door een
    3. benadering.
d. Alle onder c genoemde onderzoeken moeten worden uitgevoerd conform de WSCS-OCE.
e. Het bepaalde onder a is niet van toepassing op bouwwerken die mogen worden opgericht krachtens een reeds verleende vergunning.

15.2.3 Specifieke gebruiksregels

In geval van strijdigheid van bepalingen gaan de bepalingen van dit artikel voor op de bepalingen die op grond van andere artikelen op de desbetreffende gronden van toepassing zijn.

15.2.4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden op ter plaatse van de aanduiding '**veiligheidszone - niet-gesprongen explosieven**' zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning werken en werkzaamheden uit te voeren waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm.
b. Het verbod als bedoeld onder a is niet van toepassing indien een rapport in de vorm van een (beperkte) risicoanalyse is overgelegd, waaruit naar het oordeel van burgemeester en wethouders blijkt dat de bescherming van het woon-, leef- en verblijfsklimaat in voldoende mate is vastgesteld.
c. Het verbod als bedoeld onder b kan bestaan uit informatie over de naoorlogse (graaf)werkzaamheden op de locatie, waaruit blijkt welke grond na de oorlog zodanig geroerd is dat de kans op het alsnog aantreffen van explosieven verwaarloosbaar klein wordt. Deze informatie hoeft niet te zijn verkregen van een gespecialiseerd bedrijf.
d. Het verbod als bedoeld onder a is tevens niet van toepassing op de volgende werken en/of werkzaamheden:
    1. werken en werkzaamheden, waarmee rechtens is of mag worden begonnen op het tijdstip van inwerkingtreding van dit plan;
    2. die mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende vergunning.
e. Ingevolge het bovenstaande is een omgevingsvergunning als bedoeld onder a vereist, indien:
    1. geen rapport als bedoeld onder b is overgelegd of
    2. uit het onder b genoemde rapport blijkt dat de bescherming van het woon- en leefklimaat niet in voldoende mate is vastgesteld.
f. Bij de aanvraag om een omgevingsvergunning dient de aanvrager aan te geven op welke wijze de risico's teniet gedaan worden. Dit kan door het indienen van:
    1. een Projectgebonden Risicoanalyse, indien nodig gevolgd door
    2. detectieonderzoek, en indien nodig gevolgd door een
    3. benadering.
g. Alle onder f genoemde onderzoeken moeten worden uitgevoerd conform de WSCS-OCE.

Artikel 16 Algemene afwijkingsregels

Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van:

a. Een bestemmingsgrens en toestaan dat het beloop of profiel van wegen of de aansluiting van wegen onderling in geringe mate wordt aangepast, indien de verkeersveiligheid en/of verkeersintensiteit daartoe aanleiding geeft.
b. De bestemmingsbepalingen en toestaan dat een bouwvlak wordt verschoven indien dit noodzakelijk is in verband met de werkelijke toestand van het terrein, of in het belang is van een technisch of ruimtelijk dan wel cultuurhistorisch beter verantwoorde plaatsing van bouwwerken, met dien verstande dat de afwijking maximaal 3 meter mag bedragen en dat de ten hoogst toelaatbare geluidbelasting als bedoeld in de Wet geluidhinder niet wordt overschreden.
c. De bestemmingsbepalingen en toestaan dat geluidwerende voorzieningen worden gerealiseerd tot een hoogte van 3 meter.
d. De bestemmingsbepalingen en toestaan dat schotelantennes worden geplaatst, waarbij aan de zijde van het openbare gebied de afwijking slechts gegeven kan worden voorzover de antenne wordt geplaatst binnen het horizontale en verticale vlak van een balkon.
e. De bestemmingen Centrum-1 en Centrum-2 en toestaan dat een jongerenontmoetingsplek wordt gerealiseerd met de daarbij behorende bouwwerken tot een hoogte van maximaal 3 meter en waarbij gebouwen een oppervlakte mogen hebben van maximaal 25 m^2.
f. Een omgevingsvergunning als bedoeld onder a tot en met d kan slechts worden verleend indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:
    1. het straat- en bebouwingsbeeld;
    2. de milieusituatie;
    3. de verkeersveiligheid;
    4. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
    5. de sociale veiligheid;
    6. de externe veiligheid.

Artikel 17 Algemene wijzigingsregels

a. Burgemeester en wethouders zijn bevoegd nadere aanduidingen met betrekking tot de functie van de verbeelding te verwijderen, indien het betreffende gebruik gedurende ten minste 1 jaar is beëindigd.
b. Burgemeester en wethouders zijn bevoegd nadere aanduidingen met betrekking tot de functie van/op de verbeelding geheel te wijzigen, met dien verstande dat:
    1. deze bevoegdheid uitsluitend van toepassing is op gronden met de bestemming 'Maatschappelijk - 1' en 'Gemengd - 1';
    2. deze strekt ter gehele vervanging van een aanduiding;
    3. de nadere aanduiding betrekking heeft op dienstverlenende activiteiten, activiteiten op het gebied van cultuur en ontspanning en maatschappelijke activiteiten exclusief de volgende maatschappelijke voorzieningen:
        - begeleid wonen;
        - instellingswonen;
        - wonen indien dit plaatsvindt ter voortzetting van een duurzaam samenleven met de voor instellingswonen geïndiceerde partner;
        - het wonen in zorgwoningen;
    4. de toe te laten activiteiten naar aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar zijn met reeds toegestane activiteiten waarvan de aanduiding wordt vervangen;
    5. voorzien wordt in voldoende parkeerplaatsen overeenkomstig het bepaalde in artikel 14.2 Parkeren;
c. De wijzigingsbevoegdheid wordt uitsluitend toegepast onder de voorwaarde dat geen onevenredige aantasting plaats vindt van:
    1. de woonsituatie;
    2. het straat- en bebouwingsbeeld;
    3. de verkeersveiligheid;
    4. de sociale veiligheid;
    5. de milieusituatie;
    6. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.
d. Een wijzigingsplan wordt niet eerder vastgesteld dan nadat is aangetoond dat het plan uitvoerbaar is, waaronder wordt begrepen de milieutechnische-, de waterhuishoudkundige-, de archeologische-, de cultuurhistorische, de ecologische-, de verkeerstechnische toelaatbaarheid en de stedenbouwkundige inpasbaarheid.

Artikel 18 Algemene procedureregels

Voor een besluit tot het stellen van een nadere eis geldt de volgende voorbereidingsprocedure:

a. Het voornemen ligt, met bijhorende stukken, gedurende twee weken ter inzage.
b. De terinzagelegging wordt vooraf bekend gemaakt in één of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen of op een andere geschikte wijze.
c. De bekendmaking houdt mededeling in van de bevoegdheid voor belanghebbenden tot het naar voren brengen van zienswijzen gedurende de onder a genoemde termijn.
d. Burgemeester en wethouders delen aan hen die zienswijzen naar voren hebben gebracht de beslissing daaromtrent mede.

Hoofdstuk 4 Overgangs-en slotregels

Artikel 19 Overgangsrecht

19.1 Bouwwerken

19.1.1 Algemeen

Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet worden vergroot:

a. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;
b. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.

19.1.2 Afwijken bij omgevingsvergunning

Burgemeester en wethouders kunnen eenmalig in afwijking van het eerste lid een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in het eerste lid met maximaal 5%.

19.1.3 Uitzondering

Het bepaalde onder 19.1.1 is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

19.2 Gebruik

19.2.1 Algemeen

Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.

19.2.2 Strijdig gebruik

Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld onder 19.2.1, te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.

19.2.3 Uitzondering

Het bepaalde onder 19.2.1 is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

19.2.4 Onderbroken gebruik

Indien het gebruik, bedoeld onder 19.2.1, na het tijdstip van inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.

Artikel 20 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als:

Regels van het bestemmingsplan Velp-Centrum 2023.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van ...

Bijlagen

Bijlage 1 Lijst gemengde activiteiten

LIJST GEMENGDE ACTIVITEITEN			
maatschappelijk **M**	M,D,C		
dienstverlening **D**			
cultuur en ontspanning **C**			
		grootste afstand	categorie
Apotheken	M	10	1
Artsenpraktijken, klinieken en dagverblijven	M	10	1
Banken, verzekeringsbedrijven, beurzen	D	10	1
Bibliotheken, musea, ateliers, e.d.	M-C	10	1
Consultatiebureaus	M	10	1
Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	D	10	1
Kleinschalige persoonlijke dienstverlening	D	10	1
Reisorganisaties	D	10	1

Bijlage 2 Lijst bedrijfsactiviteiten centrumgebied

1.3 Inrichtingenlijst

Indien in de kolom *planvoorschrift* geen artikel is vermeld, dan valt de groep van inrichtingen bedoeld onder die inrichtingscode, onder artikel 2.3 van de voorschriften. Is *n.v.t.* vermeld, dan komt betreffende bestemming niet voor in het plangebied. Is *of* vermeld dan is het onder voorwaarden (baliefunctie, etalage) passend binnen de bestemming *Voorzieningen*. Is *en* vermeld dan past die groep van inrichtingen onder twee bestemmingen.
In de kolom *buiten* geeft een * aan dat vanaf de perceelsgrens van de inrichting wordt gemeten. Is (*) vermeld dan moet afhankelijk van de situering van de opslagen en installaties worden gemeten vanaf de perceelsgrens (plaatsing buiten) of vanaf het bouwvlak (plaatsing binnen). Een ° betekent dat gemeten wordt vanaf het vul- en afgiftepunt.

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
1	**01**	**LANDBOUW EN DIENSTVERLENING T.B.V. DE LANDBOUW**								
11	0111	Akkerbouw en fruitteelt (bedrijfsgebouwen)	10	30	30	10	1	30		n.v.t.
12	0112	Tuinbouw:								n.v.t.
12.1	0112.1	- bedrijfsgebouwen	10	30	30	10	1	30		
12.2	0112.2	- kassen zonder verwarming	10	10	30	10	1	30		
12.3	0112.3	- kassen met gasverwarming	10	10	30	10	1	30		
12.4	0112.4	- champignonkwekerijen (algemeen)	30	10	30	30	1	30		
12.6	0112.6	- champignonkwekerijen met mestfermentatie	100	10	30	30	1	100		
12.7	0112.7	- bloembollendroog- en prepareerbedrijven	30	30	30	10	1	30		
12.8		- fruitteelt	30	10	30	50	1	50	*	
12.9		- teelt van boomkwekerijgewassen/siertuin-plantsoen gewassen	30	10	30	50	1	50	*	
14	0121	Fokken en houden van rundvee	100	30	30	0	1	100		n.v.t.
15	0122	Fokken en houden van overige graasdieren:								n.v.t.
15.1	0122.1	- paardenfokkerijen	50	30	30	0	1	50		
15.2	0122.2	- overige graasdieren	50	30	30	0	1	50		
16	0123	Fokken en houden van varkens	300	30	50	0	1	300		n.v.t.
17	0124	Fokken en houden van pluimvee:								n.v.t.
17.1	0124.1	- legkippen	300	30	50	0	1	300		
17.2	0124.2	- opfokkippen en mestkuikens	300	30	50	0	1	300		
17.3	0124.3	- eenden en ganzen	300	50	50	0	1	300		
17.4	0124.4	- overig pluimvee	100	30	50	0	1	100		

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
18	0125	Fokken en houden van overige dieren:								n.v.t.
18.1	0125.1	- nertsen en vossen	200	30	30	0	1	200		
18.2	0125.2	- konijnen	100	30	30	0	1	100		
18.3	0125.3	- huisdieren	30	0	50	10	1	50		
18.4	0125.4	- maden, wormen e.d.	100	0	30	10	1	100		
18.5	0125.5	- bijen	10	0	10	30	1	30		
18.6	0125.6	- overige dieren	30	10	30	0	1	30		
19.1	014	Dienstverlening t.b.v. de landbouw	30	10	50	10	1	50	*	n.v.t.
19.2	0141	Hoveniersbedrijven	10	10	10	10	1	10	*	n.v.t.
19.3	0142	KI-stations	50	10	50	0	1	50	*	n.v.t.
2	**02**	**BOSBOUW EN DIENSTVERLENING T.B.V. BOSBOUW**							*	
21	020	Bosbouwbedrijven	10	10	50	0	1	50	*	n.v.t.
5	**05**	**VISSERIJ EN VISTEELT**								
51	0502	Vis- en schaaldierkwekerijen								
51.1	0502.1	- oester-, mossel- en schelpenteeltbedrijven	100	30	50	0	1	100	*	
51.2	0502.2	- visteeltbedrijven	50	0	50	0	1	50	*	
11	**11**	**AARDOLIE- EN AARDGASWINNING**								
111.1	111	Aardolie- en aardgaswinning:								
111.11	111.1	- aardoliewinputten	100	0	200	200	2	200	*	
111.12	111.2	- aardgaswinning incl. gasbeh.inst.: < 100.000 N m3/d	30	0	500	200	1	500	*	
111.13	111.3	- aardgaswinning incl. gasbeh.inst.: >= 100.000 N m3/d	50	0	700	200	1	700	*	
14	**14**	**WINNING VAN ZAND, GRIND, KLEI, ZOUT, E.D.**								
141		Winning van zand, grind en klei	0	100	500	0	2	500	*	
141.1	1421.1	- algemeen steen-, grit- en krijtmalerijen	10	100	200	10	1	200	*	
141.2	1421.2	- steenbrekerijen	10	200	700	10	2	700	*	

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
142	145	Mergel- en overige delfstoffenwinningbedrijven	10	200	500	50	3	500	*	
15	**15**	**VERVAARDIGING VAN VOEDINGSMIDDELEN EN DRANKEN**								
151	151	Slachterijen en overige vleesverwerking:								
151.1	151.1	- slachterijen en pluimveeslachterijen	100	0	100	30	1	100		
151.2	151.2	- vetsmelterijen	700	0	100	30	2	700		
151.3	151.3	- bewerkingsinrichting van darmen en vleesafval	300	0	100	30	2	300		
151.4	151.4	- vleeswaren- en vleesconservenfabrieken	100	0	100	50	2	100		
151.5	151.4	- loonslachterijen	50	0	50	10	1	50		
152	152	Visverwerkingsbedrijven:								
152.1	152.1	- drogen	700	100	200	30	2	700		
152.2	152.2	- conserveren	200	0	100	30	2	200		
152.3	152.3	- roken	300	0	50	0	2	300		
152.4	152.4	- verwerken anderszins	300	10	50	30	2	300		
1531	1531	Aardappelprodukten fabrieken	300	30	200	50	2	300		
1532	1532	Groente- en fruitconservenfabrieken:								
1532.1	1532.1	- jam	50	10	100	10	1	100		
1532.2	1532.2	- groente algemeen	100	10	100	10	2	100		
1532.3	1532.3	- met koolsoorten	200	10	100	10	2	200		
1532.4	1532.4	- met drogerijen	300	10	200	30	2	300		
1532.5	1532.5	- met uienconservering (zoutinleggerij)	300	10	100	10	2	300		
1541	1541	Vervaardiging van ruwe plantaardige en dierlijke oliën en vetten:								
1541.1	1541.1	- productie capaciteit < 250.000 ton/jaar	200	30	100	30	2	200		
1541.2	1541.2	- productie capaciteit >= 250.000 ton/jaar	300	50	300	50	3	300		
1542	1542	Raffinage van plantaardige en dierlijke oliën en vetten:								
1542.1	1542.1	- productie capaciteit < 250.000 ton/jaar	200	10	100	100	2	200		
1542.2	1542.2	- productiecapaciteit >= 250.000 ton/jaar	300	10	300	200	3	300		
1543	1543	Margarinefabrieken:								
1543.1	1543.1	- productie capaciteit < 250.000 ton/jaar	100	10	200	30	2	200		

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
1543.2	1543.2	- productie capaciteit >= 250.000 taon/jaar	300	10	300	50	3	300		
1551	1551	Zuivelprodukten fabrieken:								
1551.1	1551.1	- gedroogde produkten, productie capaciteit >= 1,5 ton/uur	200	100	500	50	2	500		
1551.2	1551.2	- geconcentreerde produkten, verdamp. cap. >= 20 ton/uur	200	30	500	50	2	500		
1551.3	1551.3	- melkprodukten fabrieken verwerkings capaciteit < 55.000 ton/jaar	50	0	100	30	1	100		
1551.4	1551.4	- melkprodukten fabrieken verwerkings capaciteit >= 55.000 ton/jaar	100	0	300	50	2	300		
1551.5	1551.5	- overige zuivelprodukten fabrieken	50	50	300	50	2	300		
1552	1552	Consumptie-ijsfabrieken	50	0	100	50	2	100		
1561	1561	Grutterswarenfabrieken	50	100	200	50	2	200		
1561.1	1561.1	Meelfabrieken:								
1561.11	1561.11	- productiecapaciteiten < 500 ton/uur	100	50	200	50	2	200		
1561.12	1561.12	- productiecapaciteit >= 500 ton/uur	200	100	300	100	2	300		
1562	1562	Zetmeelfabrieken:								
1562.1	1562.1	- productiecapaciteit < 10 ton/uur	200	50	200	30	2	200		
1562.2	1562.2	- productiecapaciteit >= 10 ton/uur	300	100	300	50	3	300		
1571	1571	Veevoerfabrieken:								
1571.1	1571.1	- destructiebedrijven	700	30	200	50	3	700		
1571.2	1571.2	- beender-, veren-, vis-, en vleesmeelfabriek	700	100	100	30	3	700		
1571.3	1571.3	- drogerijen (gras, pulp, groenvoeder, veevoeder) cap. < 10 ton/uur water	300	100	200	30	2	300		
1571.4	1571.4	- drogerijen (gras, pulp, groenvoeder, veevoeder) cap. >= 10 ton/uur water	700	200	300	50	3	700		
1571.5	1571.5	- mengvoeder, productie capaciteit < 100 ton/uur	200	50	200	30	3	200		
1571.6	1571.6	- mengvoeder, productie capaciteit >= 100 ton/uur	300	100	300	50	3	300		
1572	1572	Vervaardiging van voer voor huisdieren	200	100	200	30	2	200		
1581	1581	Broodfabrieken, brood- en banketbakkerijen:								
1581.1	1581.1	- verwerkings capaciteit < 2500 kg meel/week	30	10	30	10	1	30		

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
1581.2	1581.2	- Brood- en beschuitfabrieken	100	30	100	30	2	100		
1582	1582	Banket, biscuit- en koekfabrieken	100	10	100	30	2	100		
1583	1583	Suikerfabrieken:								
1583.1	1583.1	- verwerkings capaciteit < 2.500 ton/jaar	500	100	300	100	2	500		
1583.2	1583.2	- verwerkings capaciteit >= 2.500 ton/jaar	1000	200	700	200	3	1000		
1584	1584	Verwerking cacaobonen en vervaardiging chocolade- en suikerwerk:								
1584.1	1584.1	- cacao- en chocoladefabrieken	500	50	100	50	3	500		
1584.2	1584.2	- suikerwerkfabrieken zonder suiker branden	100	30	50	30	2	100		
1584.3	1584.3	- suikerwerkfabrieken met suiker branden	300	30	50	30	2	300		
1585	1585	Deegwarenfabrieken	50	30	10	10	2	50		
1586	1586	Koffiebranderijen en theepakkerijen:								
1586.1	1586.1	- koffiebranderijen	500	30	200	10	1	500		
1586.2	1586.2	- theepakkerijen	100	10	30	10	1	100		
1587	1587	Vervaardiging van azijn, specerijen en kruiden	200	30	50	10	1	200		
1589	1589	Vervaardiging van overige voedingsmiddelen	200	30	50	30	2	200		
1589.1	1589.1	Bakkerijgrondstoffenfabrieken	200	50	50	50	2	200		
1589.2	1589.2	Bakmeel- en puddingpoederfabrieken	200	50	50	30	2	200		
1589.3	1589.3	Soep- en soeparomafabrieken:								
1589.31	1589.31	- zonder poederdrogen	100	10	50	10	2	100		
1589.32	1589.32	- met poederdrogen	300	50	50	50	2	300		
1591	1591	Destilleerderijen en likeurstokerijen	300	30	200	30	2	300		
1592	1592	Vervaardiging van ethylalcohol door gisting:								
1592.1	1592.1	- productie capaciteit < 5.000 ton/jaar	200	30	200	30	2	200		
1592.2	1592.2	- productie capaciteit >= 5.000 ton/jaar	300	50	300	50	3	300		
1593	1593	Vervaardiging van wijn, cider e.d.	10	0	30	0	1	30		
1596	1596	Bierbrouwerijen	300	30	100	50	2	300	*	
1597	1597	Mouterijen	300	50	100	30	2	300		
1598	1598	Mineraalwater- en frisdrankfabrieken	10	0	100	10	2	100	*	
1599		Vervaardigen voedingsmiddelen ambachtelijk	10	10	10	10	1	10		

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
16	**16**	**VERWERKING VAN TABAK**								
161	160	Tabakverwerkende industrie	200	30	50	30	1	200		
17	**17**	**VERVAARDIGING VAN TEXTIEL**								
171	171	Bewerken en spinnen van textielvezels	10	50	100	30	1	100		
172	172	Weven van textiel:								
172.1	172.1	- aantal weefgetouwen < 50	10	10	100	0	1	100		
172.2	172.2	- aantal weefgetouwen >= 50	10	30	300	50	2	300		
173	173	Textielveredelingsbedrijven	50	0	50	10	2	50		
174	174	Vervaardiging van textielwaren (geen kleding)	10	0	50	10	1	50		
175.1	175.1	Vervaardiging van Tapijt, kokos- en vloermatten, vilt, touw en netten	100	30	200	10	2	200		
175.2		Vervaardiging van band, vlechten, passement en kant	0	0	30	0	1	30		
176	176	Vervaardiging van gebreide en gehaakte stoffen en artikelen	0	10	50	10	2	50		
177	176.1	Vervaardiging van textiel en textielwaren ambachtelijk	0	0	10	0	1	10		art.2.3 of 2.4
18	**18**	**VERVAARDIGING VAN KLEDING; BEREIDEN EN VERVEN VAN BONT**								
181	181	Vervaardiging kleding van leer	30	0	50	0	1	50		
182	182	Vervaardiging van kleding en -toebehoren (excl. van leer)	10	10	30	30	2	30		
183	183	Bereiden en verven van bont; vervaardiging van artikelen van bont	50	10	10	10	1	50		
184	184	Vervaardiging van kleding e.d. op ambachtelijke wijze	10	0	10	0	1	10		
19	**19**	**VERVAARDIGING VAN LEER EN LEDERWAREN (EXCL. KLEDING)**								
191	191	Lederfabrieken	300	30	100	10	2	300		

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
192	192	Lederwarenfabrieken (excl. kleding en schoeisel)	50	10	30	10	2	50		
193	193	Schoenenfabrieken	50	10	50	10	1	50		
194	194	Vervaardiging van leer op ambachtelijke wijze	10	10	10	10	1	10		art. 2.3
20	**20**	**HOUTINDUSTRIE EN VERVAARDIGING ARTIKELEN VAN HOUT, RIET, KURK E.D.**								
201.1	2010.1	Houtzagerijen	0	50	100	10	2	100	*	
201.2		Houtconserveringsbedrijven (met zoutoplossingen)	10	30	50	10	1	50	*	
201.3	2010.21	Houtconserveringsbedrijven met creosootolie	200	30	50	10	2	200	*	
202	202	Fineer- en plaatmaterialenfabrieken	100	30	100	10	2	100		
203	203	Timmerwerkfabrieken	0	30	100	0	2	100		
205	205	Kurkwaren-, riet- en vlechtwerkfabrieken	10	30	30	0	1	30		
206.1	206	Vervaardigen overig artikelen hout, riet , kurk ed.	0	10	50	0	1	50		
206.2		Vervaardigen overig artikelen hout , riet,kurk ed. ambachtelijk	0	10	10	10	1	10		
21	**21**	**VERVAARDIGING VAN PAPIER, KARTON EN PAPIER- EN KARTONWAREN**								
211.1	2111	Vervaardiging van pulp	200	100	200	50	2	200		
211.2	2112	Papier- en kartonfabrieken:								
211.21	2112.1	Papier- en kartonfabrieken met productie capaciteit < 3 ton/uur	50	50	50	30	2	50		
211.22	2112.2	Papier- en kartonfabrieken met productie capaciteit 3 - 15 ton/uur	100	50	200	50	2	200		
211.23	2112.3	Papier- en kartonfabriekenmet productie capaciteit >= 15 ton/uur	200	100	300	100	2	300		
212	212	Papier- en kartonwarenfabrieken	30	30	100	30	2	100		
212.1	2121.2	Golfkartonfabrieken:								
212.2		Kleinschalige be- en verwerking van papier- en kartonwaren	10	0	30	0	1	30		art. 2.3 of 2.4

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
212.11	2121.21	- productie capaciteit < 3 ton/uur	30	30	100	30	2	100		
212.12	2121.22	- productie capaciteit >= 3 ton/uur	50	30	200	30	2	200		
22	**22**	**UITGEVERIJEN, DRUKKERIJEN EN REPRODUKTIE VAN OPGENOMEN MEDIA**								
221	221	Uitgeverijen (kantoren)	0	0	10	0	1	10		
222	2222	Drukkerijen (vlak- en rotatie-diepdrukkerijen)	30	0	100	10	2	100		
222.1	2222.6	Kleine drukkerijen en kopieerinrichtingen	10	0	30	0	1	30		art. 2.3 of 2.4
222.2	2223	Grafische afwerking	10	0	10	0	1	10		
222.3	2223.1	Binderijen	30	0	30	0	1	30		
222.4	2224	Grafische reproduktie en zetten	30	0	10	10	1	30		
222.5	2225	Overige grafische aktiviteiten	30	0	30	10	1	30		
223.1	223	Reproduktiebedrijven opgenomen media	10	0	10	0	1	10		
223.2	223.1	Ambachtelijke uitgeverijen,drukkerijen en reproduktie van opgenomen media	10	0	10	0	1	10		art 2.3 of 2.4
23	**23**	**AARDOLIE-/STEENKOOLVERWERK. IND.; BEWERKING SPLIJT-/ KWEEKSTOFFEN**								
231	231	Cokesfabrieken	1000	700	1000	100	3	1000		
232.1	2320.1	Aardolieraffinaderijen	1500	100	1500	1500	3	1500	*	
232.2	2320.2	Smeeroliën- en vettenfabrieken	50	0	100	30	2	100		
232.4	2320.4	Aardolieproduktenfabrieken n.e.g.	300	0	200	50	2	300		
233	233	Splijt- en kweekstoffenbewerkingsbedrijven	10	10	100	1500	2	1500		
24	**24**	**VERVAARDIGING VAN CHEMISCHE PRODUKTEN**								
2411	2411	Vervaardiging van industriële gassen:								
2411.1	2411.1	- luchtscheidingsinstallatie verwerkings capaciteit >= 10 ton/dag lucht	10	0	700	50	3	700	*	
2411.2	2411.2	- overige gassenfabrieken, niet explosief	100	0	500	50	3	500	*	
2411.3	2411.3	- overige gassenfabrieken, explosief	100	0	500	300	3	500	*	

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
2412	2412	Kleur- en verfstoffenfabrieken	200	0	200	200	3	200		
2413	2413	Anorg. chemische grondstoffenfabrieken:								
2413.1	2413.1	- niet vallend onder "post-Seveso-richtlijn"	100	30	300	300	3	300		
2413.2	2413.2	- vallend onder "post-Seveso-richtlijn"	300	50	500	700	3	700		
2414	2414	Organ. chemische grondstoffenfabrieken:								
2414.01	2414.01	- niet vallend onder "post-Seveso-richtlijn"	300	10	200	300	3	300		
2414.02	2414.02	- vallend onder "post-Seveso-richtlijn"	1000	30	500	700	2	1000		
2414.1	2414.1	Methanolfabrieken:								
2414.11	2414.11	- productie capaciteit < 100.000 ton/jaar	100	0	200	100	2	200		
2414.12	2414.12	- productie capaciteit >= 100.000 ton/jaar	200	0	300	200	3	300		
2414.2	2414.2	Vetzuren en alkanolenfabrieken (niet synthetisch):								
2414.21	2414.21	- productie capaciteit < 50.000 ton/jaar	300	0	200	100	2	300		
2414.22	2414.22	- productie capaciteit >= 50.000 ton/jaar	500	0	300	200	3	500		
2415	2415	Kunstmeststoffenfabrieken	500	300	500	500	3	500		
2416	2416	Kunstharsenfabrieken e.d.	700	30	300	500	3	700		
242	242	Landbouwchemicaliënfabrieken:								
242.1	242.1	- fabricage	300	50	100	1000	3	1000		
242.2	242.2	- formulering en afvullen	100	10	30	500	2	500		
243	243	Verf, lak en vernisfabrieken	300	30	200	300	2	300		
2441	2441	Farmaceutische grondstoffenfabrieken:								
2441.1	2441.1	- productie capaciteit < 1.000 ton/jaar	200	10	200	300	2	300		
2441.2	2441.2	- productie capaciteit >= 1.000 ton/jaar	300	10	300	500	2	500		
2442	2442	Farmaceutische produktenfabrieken:								
2442.1	2442.1	- formulering en afvullen geneesmiddelen	50	10	50	50	1	50		
2442.2	2442.2	- verbandmiddelenfabrieken	10	10	30	10	1	30		
2451	2451	Zeep-, was- en reinigingsmiddelenfabrieken	300	100	200	100	2	300		
2452	2452	Parfumerie- en cosmeticafabrieken	300	30	50	50	2	300		
2461	2461	Kruit-, munitie-, vuurwerk-, en springstoffenfabrieken	30	10	50	800	2	800		
2462	2462	Lijm- en plakmiddelenfabrieken:								
2462.1	2462.1	- zonder dierlijke grondstoffen	100	10	100	50	2	100		
2462.2	2462.2	- met dierlijke grondstoffen	500	30	100	50	2	500		

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
2464	2464	Fotochemische produktenfabrieken	50	10	100	50	2	100		
2466	2466	Chemische kantoorbenodigdhedenfabrieken	50	10	50	50	2	50		
2466.1	2466.1	Overige chemische produktenfabrieken n.e.g.	200	30	100	200	2	200		
247	247	Kunstmatige synthetische garen- en vezelfabrieken	300	30	300	200	3	300		
25	**25**	**VERVAARDIGING VAN PRODUKTEN VAN RUBBER EN KUNSTSTOF**								
251	2511	Rubberbandenfabrieken	300	50	300	100	2	300		
251.1	2512.1	Loopvlakvernieuwingsbedrijven met vloeropp. < 100 m2	50	10	30	30	1	50		
251.2	2512.2	Loopvlakvernieuwingsbedrijven met vloeropp. >= 100 m2	200	50	100	50	2	200		
251.3	2513	Rubber-artikelenfabrieken	100	10	50	50	2	100		
252	252.1	Kunststofverwerkende bedrijven zonder fenolharsen	200	50	100	100	2	200		
252.1	252.11	Kunststofverwerkende bedrijven: vervaardigen kunststof prod.d.m.v. thermovorming	30	0	30	30	1	30		
252.2	252.12	Kunststofverwerkende bedrijven: vervaardigen kunststof prod. d.m.v. spuitgieten	30	0	30	30	1	30		
252.21		Spuitgieten Kleinschalighandzame prod opp <500m2	30	0	30	10		10		
253	252.2	Kunststofverwerkende bedrijven met fenolharsen	300	50	100	200	2	300		
26	**26**	**VERVAARDIGING VAN GLAS, AARDEWERK, CEMENT-, KALK- EN GIPSPRODUKTEN**								
261	261	Glasfabrieken:								
261.1	261.1	- glas en glasprodukten, productie capaciteit < 5.000 ton/jaar	30	30	100	30	1	100	*	
261.2	261.2	- glas en glasprodukten, productie capaciteit >= 5.000 ton/jaar	30	100	300	50	2	300	*	
261.3	261.3	- glaswol en glasvezels, productie capaciteit < 5.000 ton/jaar	300	100	100	30	1	300		
261.4	261.4	- glaswol en glasvezels, productie capaciteit >= 5.000 ton/jaar	500	200	300	50	2	500		
261.5	2615	Glasbewerkingsbedrijven	10	50	50	30	1	50		
262	262	Aardewerkfabrieken:								
262.1	262.1	- vermogen elektrische ovens totaal < 40 kW	10	50	30	10	1	50	*	
262.2	262.2	- vermogen elektrische ovens totaal >= 40 kW	30	100	100	30	2	100	*	
262.3	262.3	Ambachtelijk vervaardiging glas, aardewerk, cement, kalk en gipsprodukten	10	10	10	0	1	10		art.2.3 of 2.4

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
264.1	264	Baksteen en baksteenelementenfabrieken	30	200	200	30	2	200	*	
264.2	264.1	Dakpannenfabrieken	50	200	200	30	2	200	*	
265	2651	Cementfabrieken:								
265.1	2651.1	- productie capaciteit < 100.000 ton/jaar	10	300	500	30	2	500	*	
265.2	2651.2	- productie capaciteit >= 100.000 ton/jaar	30	500	1000	30	3	1000	*	
2652	2652	Kalkfabrieken:								
2652.1	2652.1	- productie capaciteit < 100.000 ton/jaar	30	200	200	30	2	200	*	
2652.2	2652.2	- productie capaciteit >= 100.000 ton/jaar	50	500	300	30	3	500	*	
2653	2653	Gipsfabrieken:								
2653.1	2653.1	- productiecapaciteit. < 100.000 ton/jaar	30	200	200	30	2	200	*	
2653.2	2653.2	- productie capaciteit >= 100.000 ton/jaar	50	500	300	30	3	500	*	
266	2661	Betonwarenfabrieken:							*	
266.1	2661.1	Betonwarenfabrieken zonder persen, triltafels en bekistingtrillers	10	100	200	30	2	200	*	
266.2	2661.2	Betonwarenfabrieken met persen, triltafels of bekistingtrillers, p.c. < 100 ton/dag	10	100	300	30	2	300	*	
266.3	2661.3	Betonwarenfabrieken met grotere persen, triltafels of bekistingtrillers	30	200	700	30	3	700	*	
26611	26611	Kalkzandsteenfabrieken:								
26611.1	26611.2	- productiecapaciteit < 100.000 ton/jaar	10	100	100	30	2	100	*	
26611.2	26611.2	- productiecapaciteit >= 100.000 ton/jaar	30	300	300	30	3	300	*	
2662	2662	Mineraalgebonden bouwplatenfabrieken	50	100	100	30	2	100	*	
2663	2663	Betonmortelcentrales:								
2663.1	2663.1	- productiecapaciteit < 100 ton/uur	10	100	100	10	2	100	*	
2663.2	2663.2	- productiecapaciteit >= 100 ton/uur	30	200	300	10	3	300	*	
2665	2665	Vervaardiging van produkten van beton, (vezel)cement en gips:							*	
2665.1	2665.1	- productiecapaciteit. < 100 ton/dag	10	100	100	100	2	100	*	
2665.2	2665.2	- productiecapaciteit. >= 100 ton/dag	30	200	300	200	2	300	*	
267	267	Natuursteenbewerkingsbedrijven:							*	
267.1	267.1	- zonder breken, zeven en drogen	0	30	100	0	2	100	*	
267.2	267.2	- met breken, zeven of drogen, verwerkingscap. < 100.000 ton/jaar	10	100	300	10	2	300	*	

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
267.3	267.3	- met breken, zeven of drogen, verwerkingscap. >= 100.000 ton/jaar	30	200	700	10	3	700	*	
267.4		Ambachtelijke be- en verwerking van natuursteen (bv. grafsteenhouwers)	0	10	30	0	2	30	*	
2681	2681	Slijp- en polijstmiddelen fabrieken	10	50	50	10	2	50	*	
2682	2682	Bitumineuze materialenfabrieken:								
2682.1	2682.1	- productie capaciteit < 100 ton/uur	300	100	100	30	2	300	*	
2682.2	2682.2	- productie capaciteit >= 100 ton/uur	500	200	200	50	3	500	*	
2683	26821	Isolatiematerialenfabrieken (excl. glaswol):								
2683.1	26821.1	- steenwol, productie capaciteit >= 5.000 ton/jaar	100	200	300	30	2	300	*	
2683.2	26821.2	- overige isolatiematerialen	200	100	100	50	2	200	*	
2683.3	26821.3	Minerale produktenfabrieken n.e.g.	50	100	100	50	2	100	*	
2683.4	26821.4	Asfaltcentrales	100	50	200	30	2	200	*	
27	**27**	**VERVAARDIGING VAN METALEN**								
271	271	Ruwijzer- en staalfabrieken:								
271.1	271.1	- productie capaciteit < 1.000 ton/jaar	700	500	700	200	2	700	*	
271.2	271.2	- productie capaciteit >= 1.000 ton/jaar	1500	1000	1500	300	3	1500	*	
272	272	Ijzeren- en stalenbuizenfabrieken:								
272.1	272.1	- productie oppervlak < 2.000 m2	30	30	500	30	2	500	*	
272.2	272.2	- productie oppervlak >= 2.000 m2	50	100	1000	50	2	1000	*	
273	273	Draadtrekkerijen, koudbandwalserijen en profielzetterijen:								
273.1	273.1	- productie oppervlak < 2.000 m2	30	30	300	30	2	300	*	
273.2	273.2	- productie oppervlak >= 2.000 m2	50	50	700	50	3	700	*	
274	274	Non-ferro-metaalfabrieken:								
274.1	274.1	- productie capaciteit < 1.000 ton/jaar	100	100	300	30	2	300	*	
274.2	274.2	- productie capaciteit >= 1.000 ton/jaar	200	300	700	50	3	700	*	
2741	2741	Non-ferro-metaalwalserijen, -trekkerijen e.d.:								
2741.1	2741.1	- productie oppervlak < 2.000 m2	50	50	500	50	2	500	*	
2741.2	2741.2	- productie oppervlak >= 2.000 m2	200	100	1000	100	3	1000	*	
275	2751	IJzer- en staalgieterijen/ -smelterijen:								
275.1	2751.1	- productie capaciteit < 4.000 ton/jaar	100	50	300	30	2	300	*	

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
275.2	2751.2	- productie capaciteit >= 4.000 ton/jaar	200	100	500	50	3	500	*	
276	2753	Non-ferro-metaalgieterijen/ -smelterijen:								
276.1	2753.1	- productie capaciteit < 4.000 ton/jaar	100	50	300	30	2	300	*	
276.2	2753.2	- productie capaciteit >= 4.000 ton/jaar	200	100	500	50	3	500	*	
28	**28**	**VERVAARD. VAN PRODUKTEN VAN METAAL (EXCL. MACH./TRANSPORTMIDD.)**								
281	281	Vervaardigen van metalen constructiewerken, ramen, deuren en kozijnen								
281.1	281.1	- gesloten gebouw met buitenwerkzaamheden	30	30	100	30	2	100	*	
281.2		- gesloten gebouw zonder buitenwerkzaamheden	30	30	50	30	2	50		
281.3	281.2	- in open lucht, productie-oppervlak < 2.000 m2	30	50	200	30	2	200	*	
281.4	281.3	- in open lucht, productieoppervlak >= 2.000 m2	50	200	300	30	3	300	*	
282	2821	Tank- en reservoirbouwbedrijven:								
282.1	2821.1	- productie-oppervlak. < 2.000 m2	30	50	300	30	2	300	*	
282.2	2821.2	- productie-oppervlak >= 2.000 m2	50	100	500	30	3	500	*	
283	2822	Vervaardiging van verwarmingsketels, radiatoren en stoomketels	30	30	200	30	2	200		
284	284	Stamp-, pers-, dieptrek- en forceerbedrijven	10	30	200	30	2	200		
284.1		Stamp-, pers-, dieptrek- en forceerbedrijven ambachtelijk	10	30	50	30	1	50		
285	285	Metaaloppervlaktebehandelingsbedrijven:								
285.11	2851.1	algemeen	50	50	100	50	2	100		
285.12	2851.2	- scoperen (opspuiten van zink)	50	50	100	30	2	100		
285.13	2851.3	- thermisch verzinken	100	50	100	50	2	100	*	
285.14	2851.4	- thermisch vertinnen	100	50	100	50	2	100		
285.15	2851.5	- mechanische oppervlaktebehandeling (slijpen, polijsten)	30	50	100	30	2	100		
285.151		- mechanische oppervlaktebehandeling (slijpen, polijsten) ambachtelijk	10	10	50	10	1	50		
285.16	2851.6	- anodiseren, eloxeren	50	10	100	30	2	100		
285.17	2851.7	- chemische oppervlaktebehandeling	50	10	100	30	2	100		
285.18	2851.8	- emailleren	100	50	100	50	1	100		

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
285.19	2851.9	- galvaniseren (vernikkelen, verchromen, verzinken, verkoperen ed)	30	30	100	50	2	100		
285.21	2851.10	- stralen	30	200	200	30	2	200		
285.22	2851.11	- metaalharden	30	50	100	50	2	100		
285.23	2851.12	- lakspuiten en moffelen	100	30	100	50	2	100		
286	2852	Overige metaalbewerkende industrie:								
286.1		- bankwerkerij, gereedschapslijperij	10	30	50	30	2	50		
286.2	2852.1	- lasinrichting	10	30	50	30	2	50		
286.3		- grofsmederijen	50	30	100	30	2	100		
286.4	287.4	- op ambachtelijke wijze vervaardigen van metaalproducten	10	30	30	30	1	30		
287		Vervaardiging van producten van metaal (geen machines en transportmiddelen):								
287.1	287.1	- productie-oppervlak < 2.000 m2	30	50	200	30	2	200	*	
287.2	287.2	- productie-oppervlak >= 2.000 m2	50	100	500	30	3	500	*	
287.3	287.3	Overige metaalwarenfabrieken (niet eerder genoemd)	30	30	100	30	2	100	*	
29	**29**	**VERVAARDIGING VAN MACHINES EN APPARATEN**								
29.1	29.1	- productie-oppervlak < 2.000 m2	30	30	100	30	1	100		
29.2	29.2	- productieoppervlak >= 2.000 m2	50	30	200	30	2	200		
29.3	29.3	- met proefdraaien verbrandingsmotoren >= 1 MW	50	30	300	30	2	300		
29.4		- met proefdraaien verbrandingsmotoren < 1 MW	50	30	100	30	2	100		
29.5		- productie van vuurwapens en munitiehulzen	30	30	100	30	1	100		
30	**30**	**VERVAARDIGING VAN KANTOORMACHINES EN COMPUTERS**								
301	30.1	Kantoormachines- en computerfabrieken	30	10	50	30	1	50		
31	**31**	**VERVAARDIGING VAN OVER. ELEKTR. MACHINES, APPARATEN EN BENODIGDH.**								
311	311	Elektromotoren- en generatorenfabrieken	200	30	30	50	2	200		
312	312	Schakel- en installatiemateriaalfabrieken	200	10	30	50	2	200		
313	313	Elektrische draad- en kabelfabrieken	100	10	200	50	2	200		

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
314	314	Accumulatoren- en batterijenfabrieken	100	30	100	50	2	100		
315	315	Lampenfabrieken	200	30	30	300	2	300		
316.1	316	Elektrotechnische industrie n.e.g.	30	10	50	30	1	50		
316.11		Elektrotechnische industrie n.e.g.Samenstellen van Printplaten	30	10	30	10		10		
316.2	3162	Koolelektrodenfabrieken	1500	300	1000	200	3	1500		
32	**32**	**VERVAARDIGING VAN AUDIO-, VIDEO-, TELECOM-APPARATEN EN -BENODIGDH.**								
32.1	321	Vervaardiging van audio-, video- en telecom-apparatuur e.d.	30	0	50	30	1	50		
32.2	321.1	Fabrieken voor bedrukken van elektrische bedrading	50	10	50	30	2	50		
32.3	321.2	Op ambachtelijke wijze vervaardiging	30	10	30	30	1	30		art. 2.3 of 2.4
33	**33**	**VERVAARDIGING VAN MEDISCHE EN OPTISCHE APPARATEN EN INSTRUMENTEN**								
33.1	33.1	Fabrieken voor medische en optische apparaten en instrumenten e.d.	30	0	30	0	1	30		
33.2	33.2	Op ambachtelijke wijze vervaardiging	10	0	10	0	1	10		art 2.3 of 2.4
34	**34**	**VERVAARDIGING VAN AUTO'S, AANHANGWAGENS EN OPLEGGERS**								
341	341	Autofabrieken en assemblagebedrijven								
341.1	341.1	- productie omvang < 10.000 m2	100	10	200	30	2	200	*	
341.2	341.2	- productie omvang >= 10.000 m2	200	30	300	50	2	300	*	
342.1	3420.1	Carrosseriefabrieken	100	10	200	30	2	200	*	
342.2	3420.2	Aanhangwagen- en opleggerfabrieken	30	10	200	30	2	200	*	
343	343	Auto-onderdelenfabrieken	30	10	100	30	2	100	*	
35	**35**	**VERVAARDIGING VAN TRANSPORTMIDDELEN (EXCL. AUTO'S, AANHANGWAGENS)**								
351	351	Scheepsbouw- en reparatiebedrijven:							*	

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
351.1	351.1	- houten schepen	30	50	50	10	1	50	*	
351.2	351.2	- kunststof schepen	100	50	100	50	1	100	*	
351.3	351.3	- metalen schepen < 25 m	50	100	200	30	2	200	*	
351.4	351.4	- metalen schepen >= 25m en/of proefdraaien motoren >= 1 MW	100	100	500	50	3	500	*	
352	352	Wagonbouw- en spoorwegwerkplaatsen:								
352.1	352.1	- algemeen	50	30	100	30	2	100	*	
352.2	352.2	- met proefdraaien van verbrandingsmotoren >= 1 MW	50	30	300	30	2	300	*	
353	353	Vliegtuigbouw en -reparatiebedrijven:								
353.1	353.1	- zonder proefdraaien motoren	50	30	200	30	2	200		
353.2	353.2	- met proefdraaien motoren	100	30	1000	100	2	1000		
354	354	Rijwiel- en motorrijwielfabrieken	30	10	100	30	2	100		
355	355	Transportmiddelenindustrie (excl. auto´s en aanhangwagens) n.e.g.	30	30	100	30	2	100	*	
36	**36**	**VERVAARDIGING VAN MEUBELS EN OVERIGE GOEDEREN N.E.G.**								
361	361	Meubelfabrieken	50	50	100	30	2	100		
361.1	361.1	Meubelmaker ambachtelijk	10	10	30	10	1	30		art. 2.3 of 2.4
361.2	361.2	Stofferen meubels	10	10	30	10	2	30		
361.3	361.3	Stofferen meubels ambachtelijk/naaiatelier	10	10	10	10	1	10		art. 2.3 of 2.4
362	362	Fabricage van munten, sieraden e.d.	30	10	10	10	1	30		
363.1	363	Muziekinstrumentenfabrieken	30	10	30	10	2	30		
363.2	363.1	Muziekinstrumentenfabricage ambachtelijk	10	10	10	10	1	10		art. 2.3 of 2.4
364	364	Sportartikelenfabrieken	30	10	50	30	2	50		
365.1	365	Speelgoedartikelenfabrieken	30	10	50	30	2	50		
365.2	365.1	Speelgoedartikelenfabricage ambachtelijk	10	10	10	10	1	10		art.2.3 of 2.4
366	366	Vervaardiging van overige goederen n.e.g./oa glas	30	10	50	30	2	50		

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
366.1		Vervaardiging van overige goederen n.e.g. ambachtelijk	10	10	30	10	1	30		art. 2.3 of 2.4
37	**37**	**VOORBEREIDING TOT RECYCLING**								
371.1	371	Metaal- en autoschredders (herwinning van ijzer en staal)	30	100	500	30	3	500		
371.2		Autosloperij (ontmanteling) >= 10 autowrakken	50	50	200	50	2	200	*	
371.3		Autosloperij (ontmantelen) <10 autowrakken	50	30	100	50	1	100	*	
371.4	3511	Scheepssloperijen	100	200	700	100	3	700	*	
372	372	Puinbrekerijen en -malerijen:							*	
372.1	372.1	- verwerkingscapaciteit < 100.000 ton/jaar	30	100	300	10	2	300	*	
372.2	372.3	- verwerkingscapaciteit >= 100.000 ton/jaar	30	200	700	10	3	700	*	
373	372.4	Rubberregeneratiebedrijven	300	50	100	50	2	300	*	
374	6311.10	Tankercleaning	300	10	100	200	2	300	*	
375	372.5	Afvalscheidingsinstallaties	200	200	300	50	2	300	*	
40	**40**	**PRODUKTIE EN DISTRIB. VAN STROOM, AARDGAS, STOOM EN WARM WATER**								
401	401	Elektriciteitsproduktiebedrijven (vermogen >= 50 MW)								
401.1	401.1	- kolengestookt	100	700	700	200	3	700	*	
401.2	401.2	- oliegestookt	100	100	500	100	3	500	*	
401.3	401.3	- gasgestookt	30	30	500	100	3	500	*	
401.4	401.4	- kerncentrales met koeltorens	10	10	500	1500	3	1500	*	
401.5	401.5	- warmte-kracht-installaties (gas)	30	30	500	100	2	500		
41	**41**	**Elektriciteitsdistributiebedrijven, met transformatorvermogen:**							*	
41.1	41.1	- < 10 MVA	0	0	30	10	1	30		
41.2	41.2	- 10 - 100 MVA	0	0	50	30	1	50		
41.3	41.3	- 100 - 200 MVA	0	0	100	50	2	100		
41.4	41.4	- 200 - 1000 MVA	0	0	300	50	2	300		
41.5	41.5	- >= 1000 MVA	0	0	500	50	2	500		

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
42	**42**	**Gasdistributiebedrijven:**								
42.1	42.1	- gascompressorstations vermogen < 100 MW	0	0	300	100	1	300		
42.2	42.2	- gascompressorstations vermogen >= 100 MW	0	0	500	200	2	500		
42.3	42.3	- gasdrukregel- en meetruimten (kasten en gebouwen), cat. B en C	0	0	30	10	1	30	*	
42.4	42.4	- gasontvang- en -verdeelstations, cat. D	0	0	100	50	1	100	*	
43	**43**	**Warmtevoorzieningsinstallaties, gasgestookt:**								
43.1	43.1	- stadsverwarming	30	10	100	50	2	100		
43.2	43.2	- blokverwarming	10	0	30	30	1	30		
44	**44**	**WINNING EN DISTRIBUTIE VAN WATER**								
44.1	44.1	Waterwinning-/ bereidingsbedrijven:								
44.11		- zonder chloorgas of chloorbleekloog e.d. of straling	0	0	30	0	1	30	*	
44.12	44.12	- met chloorgas	50	0	50	1000	2	1000		
44.13	44.13	- bereiding met chloorbleekloog e.d. of straling	10	0	50	50	2	50	*	
44.2	444	Waterdistributiebedrijven met pompvermogen:								
44.21	444.1	< 1 MW	0	0	30	10	1	30		
44.22	444.2	- 1 - 15 MW	0	0	100	10	1	100		
44.23	444.3	- >= 15 MW	0	0	300	10	2	300		
45	**45**	**BOUWNIJVERHEID**								
45.1	45	Bouwbedrijven en aannemersbedrijven met werkplaats	10	30	50	10	1	50	*	
45.2	451	Bouwbedrijven en aannemersbedrijven zonder werkplaats (magazijn + opslag)	10	10	30	10	1	30	*	
452.1	452.1	Dakdekkers met buitenopslag	10	30	30	10	1	30	*	
452.2	452.2	Dakdekkers zonder buitenopslag	10	10	10	10	1	10		
452.3	452.3	Aannemer wegen en sportterreinen	10	30	30	10	1	30	*	
452.4	452.4	Stratenmakers zonder buitenopslag	10	10	10	10		10		
452.5	452.5	Stratenmaker met buitenopslag	10	30	30	10	1	30	*	
453.1	453	Elektroinstallatie, isolatie, loodgieter, installatiebedrijf met werkplaats	10	0	30	10	1	30		

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
453.2	453.1	Elektro installatie, isolatie, loodgieter, installatiebedrijf zonder werkplaats	10	0	10	10	1	10		
454.1	454.1	Afwerking gebouwen tegelzetters, vloerleg- en terrazzobedrijven met werkplaats	10	30	30	10	1	30		
454.2	454.2	Afwerking gebouwen tegelzetters vloerleg- en terrazzobedrijven zonder werkplaats	10	10	10	10	1	10		
454.3	454.3	Overige afwerkingsbedrijven gebouwen met werkplaats (schilders)	10	10	30	10	1	30		
454.4	454.4	Overige afwerkingsbedrijven zonder werkplaats (wel magazijn)	10	10	10	10	1	10		
455	455	Verhuur bouwmachines	10	30	30	10	1	30	*	
50	**50**	**HANDEL/REPARATIE VAN AUTO'S, MOTORFIETSEN; BENZINESERVICESTATIONS**								
501.1	501.1	Reparatie en handel bedrijfs- en pers. auto's, aanh., recr.voertuigen en motoren	10	0	30	10	1	30	*	
501.2	501.2	Handel in bedrijfs- en pers. auto's, aanhangers, recreatievoertuigen en motoren	10	0	10	10	1	10	*	
502.1	502.1	Auto-onderdelen/ accessoires bedrijven	10	0	10	10	1	10		
502.2	502.2	Autoplaatwerkerijen	10	30	50	10	1	50		
502.3	502.3	Autobeklederijen	10	10	10	10	1	10		
502.4	502.4	Autospuitinrichtingen	50	30	30	30	1	50		
502.5	502.5	Autowasserijen, autopoetsinrichtingen	10	0	30	0	1	30	*	
502.6		Autotectyleerinrichtingen	50	30	30	30	1	50		
505	505	Benzineservicestations:								
505.1	505.1	- met LPG	30	0	30	100	1	100	*	art. 2.3 of 2.4
505.2	505.2	- zonder LPG (meten vanaf afleverpunt)	30	0	30	30	1	30	*	art. 2.3 of 2.4
51	**51**	**GROOTHANDEL EN HANDELSBEMIDDELING**								
511.1	51.2	Grth in akkerbouwprodukten en veevoeders	30	30	50	30	2	30		
511.2	51.3	Grth in bloemen en planten	10	10	30	0	1	30		

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
511.3	51.4	Grth in levende dieren	50	10	100	0	1	100		
511.4	51.5	Grth in huiden, vellen en leder	50	0	30	0	1	50		
511.5	51.6	Grth in ruwe tabak, groenten, fruit en consumptie-aardappelen	30	30	30	30	1	30		
511.6	51.7	Grth in vlees, vleeswaren, zuivelprodukten, eieren, spijsoliën	10	0	30	30	1	30	*	
512.1	51.8	Grth in dranken	0	0	30	0	1	30		
512.2	51.11	Grth in koffie, thee, cacao en specerijen	30	10	30	0	1	30		
512.3	51.12	Grth in voedings- en genotmiddelen	10	10	30	30	1	30		
512.4	51.13	Grth in overige consumentenartikelen	10	10	30	10	1	30		
514		Grth in farmaceutische prod., medische en tandheelk instr en lab. benodigh.	10	0	30	10	1	30		
515	515	Grth in vaste brandstoffen:								
515.1	515.1	- klein, lokaal verzorgingsgebied	10	100	50	30	2	100	*	
515.2	515.2	- kolenterminal, opslag opp. >= 2.000 m2	50	500	500	100	3	500	*	
5151.1	5151.1	Grth in vloeibare en gasvormige brandbare stoffen:								
5151.2	5151.2	- vloeistoffen, opslagcapaciteit < 100.000 m3	50	0	50	200	2	200	*	
5151.3	5151.3	- vloeistoffen, opslagcapaciteit >= 100.000 m3	100	0	50	500	2	500	*	
5151.4	5151.4	- tot vloeistof verdichte gassen	50	0	50	300	2	300	*	
5152	5152.1	Grth in metaalertsen met opslag opp. < 2.000 m2	30	300	300	10	3	300	*	
5152.1	5152.2	Grth in metaalertsen met opslag opp. >= 2.000 m2	50	500	700	10	3	700	*	
5152.2	5152.3	Grth in (non-ferro en ferro) metalen en halffabrikaten	0	10	100	10	3	100	*	
5153	5153.1	Grth in hout en bouwmaterialen	0	10	50	10	2	50	*	
5154	5154	Grth in ijzer- en metaalwaren en verwarmingsapparatuur	0	0	50	10	2	50		
5155	5155	Grth in chemische produkten (gasvormig, vloeibaar, vast; niet brandbaar)	100	30	50	100	2	100	*	
5156	5156	Grth in textielgrondstoffen en -halffabrikaten, (oud) papier en karton	10	10	100	10	2	100	*	
5157	5157.1	Grth in afval en schroot	100	30	100	10	2	100	*	
5162	5162	Grth in machines en apparaten	0	0	30	0	2	30		
517	517	Overige grth (meubels, emballage, vakbenodigdheden e.d.)	0	0	30	0	2	30		
52	**52**	**DETAILHANDEL EN REPARATIE T.B.V. PARTICULIEREN**								

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
521.1	521	Detailhandel voor zover niet elders genoemd, alsmede fietsverhuur	0	0	10	0	1	10		artikel 2.4
521.2	521.1	Supermarkten, warenhuizen	0	0	10	10	1	10		artikel 2.4
521.3	521.2	Detailhandel vlees, vis, wild, gevogelte, met roken, koken, bakken	10	0	10	10	1	10		artikel 2.4
521.4	521.3	Detailhandel brood en banket met bakken voor eigen winkel	10	10	10	10	1	10		artikel 2.4
521.5		Bouwmarkten, tuincentra, showrooms voor keukens, etc met buitenterrein	0	10	30	10	1	30	*	art. 2.3 of 2.4
521.6		Bouwmarkten, tuincentra, showrooms voor keukens, etc zonder buitenterrein	0	0	10	0	1	10		art. 2.3 of 2.4
522	5231	Apotheken en drogisterijen	0	0	0	10	1	10		artikel 2.4
523	5249	Detailhandel in vuurwerk	0	0	10	10	1	10		artikel 2.4
524	527	Reparatie t.b.v. particulieren (excl. machines en apparaten zoals caravans, auto's, motorfietsen, aanhangwagens en grasmaaimachines)	10	0	10	10	1	10		artikel 2.4
55	**55**	**LOGIES-, MAALTIJDEN- EN DRANKENVERSTREKKING**								
551	5511	Hotels en pensions met keuken, conferentie-oorden, bed-en-breakfast	10	0	10	10	1	10		artikel 2.4
552.1	552	Kampeerterreinen, vakantiecentra, e.d. (met keuken), jeugdherbergen	30	0	50	10	1	50	*	artikel 2.5
552.2	552.1	Kamperen/vakantiecentra met minimale voorzieningen	10	0	10	0	1	10	*	artikel 2.5
553.1	553.01	Restaurants, bistro's enz.	10	0	10	0	1	10	*	artikel 2.4
553.2	553.02	Cafetaria, viskraam, oliebollenkraam , afhaalcentrum pizza's e.d.	10	0	10	0	1	10	*	artikel 2.4
553.3	553.03	Ijssalon	0	0	10	0	1	10	*	artikel 2.4
554.1	554.01	Cafe, eetcafe	0	0	30	10	1	30	*	artikel 2.4
554.2	554.02	Dancing-discotheek	0	0	50	10	1	50		artikel 2.4
554.3	554.03	Zalenverhuur (live-muziek), schouwburg	0	0	50	10	1	50		artikel 2.4
554.4	554.04	Tearooms, koffiehuis (reguliere winkeltijden)	0	0	10	10	1	10	*	artikel 2.4
554.5	554.05	Seizoen horeca zonder keuken (reguliere winkeltijden)	0	0	10	10	1	10	*	artikel 2.4
554.6	554.06	Seizoenhoreca met keuken (reguliere winkeltijden)	10	0	10	10	1	10	*	artikel 2.4
555.1	555.01	Kantines (bij sportgelegenheid)	10	0	30	10	1	30	*	artikel 2.5

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
555.2	555.02	Cateringbedrijven	10	0	10	10	1	10		
555.3	555.03	Huiskamerrestaurants	10	0	10	0	1	10		
60	**60**	**VERVOER OVER LAND**								
601	601	Spoorwegen:								
601.1	601.01	- stations	0	0	100	50	2	100	*	artikel 2.8
601.2	601.02	- rangeerterreinen, overslagstations (zonder rangeerheuvel)	30	30	300	300	2	300	*	artikel 2.8
602.1	6021	Bus-, tram- en metrostations en -remises	0	10	100	0	2	100	*	artikel 2.8
602.2	6022	Taxibedrijven	0	0	30	0	1	30	*	
603	6023	Touringcarbedrijven	10	0	100	0	1	100	*	
604	6024	Goederenwegvervoerbedrijven (zonder schoonmaken tanks)	0	0	100	30	1	100	*	
605	603	Pomp- en compressorstations van pijpleidingen	0	0	50	10	1	50		
63	**63**	**DIENSTVERLENING T.B.V. HET VERVOER**								
631	631	Laad-, los- en overslagbedrijven t.b.v. binnenvaart:								
631.1	631.01	- containers	0	10	300	50	2	300	*	
631.2	631.02	- stukgoederen	0	10	100	50	2	100	*	
631.3	631.03	- ertsen, mineralen, e.d., opslagopp. < 2.000 m2	30	200	300	30	2	300	*	
631.4	631.04	- ersten, mineralen, e.d., opslagopp. >= 2.000 m2	50	500	700	50	3	700	*	
631.5	631.05	- granen of meelsoorten , verwerkingscap. < 500 ton /uur	50	300	200	50	2	300	*	
631.6	631.06	- granen of meelsoorten, verwerkingscap. >= 500 ton /uur	100	500	300	100	3	500	*	
631.7	631.07	- steenkool, opslagopp. < 2.000 m2	50	300	300	50	2	300	*	
631.8	631.08	- steenkool, opslagopp. >= 2.000 m2	50	500	500	100	3	500	*	
631.9	631.09	- olie, LPG, e.d.	100	0	50	700	3	700	*	
632.1	6312	Veem- en pakhuisbedrijven, koelhuizen	30	10	50	30	2	50		
632.2		Opslag (binnen)	0	0	30	0	1			
632.3		Opslag (zowel binnen als op buitenterrein)	0	0	100	0	1		*	
632.4		Opslag en overslag t.b.v. vervoer over de weg (m.n. containers)	0	0	200	50	2	200	*	
633.1	6321	Autoparkeerterreinen, parkeergarages (zelfstandig geëxploiteerd), stalling max. 2 vrachtauto's	10	0	30	0	1	30	*	
633.2		Fietsenstalling (zelfstandig geëxploiteerd) al dan niet met fietsverhuur	0	0	30	0	1	30	*	artikel 2.8

633.3		Opslag van strooizout t.b.v wegen	0	0	30	0	1	30	*	
Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
633.4		Caravan stalling/opslag tbv kamperen en buitensport	0	0	10	0	1	10	*	
634	6323	Luchthavens	200	50	1500	500	3	1500	*	artikel 2.8
64	**64**	**POST EN TELECOMMUNICATIE**								
64.1	641	Post- en koeriersdiensten	0	0	30	0	1	30	*	
64.2	642	Telecommunicatiebedrijven	0	0	10	0	1	10		
64.3	642.01	TV- en radiozendstations (zie ook lijst Opslagen en Installaties: zendinstallaties)	0	0	0	30	3	30		artikel 2.4
65	**65**	**FINANCIELE INSTELLINGEN EN VERZEKERINGSWEZEN**								
65.1	65.01	Banken (met of zonder pinautomaat of loket) verzekeringsbedrijven, beurzen, e.d.	0	0	10	0	1	10		art. 2.3 of 2.4
70	**70**	**VERHUUR VAN EN HANDEL IN ONROEREND GOED**								
70.1	70.01	Verhuur van en handel in onroerend goed	0	0	10	0	1	10		art. 2.3 of 2.4
71	**71**	**VERHUUR VAN TRANSPORTMIDDELEN, MACHINES, ANDERE ROERENDE GOEDEREN**								
71.1	71.01	Personenautoverhuurbedrijven	10	0	30	10	1	30	*	
71.2	71.02	Verhuurbedrijven voor transportmiddelen (excl. personenauto's)	10	0	50	10	1	50	*	
71.3	71.03	Verhuurbedrijven voor machines en werktuigen	10	0	50	10	1	50	*	
71.4	71.04	Verhuurbedrijven voor roerende goederen n.e.g.	10	10	30	10	2	30	*	
73	**73**	**SPEUR- EN ONTWIKKELINGSWERK**								
73.1	73.01	Natuurwetenschappelijk speur- en ontwikkelingswerk	30	10	30	30	1	30		art. 2.3 of 2.4
73.2	73.02	Maatschappij- en geesteswetenschappelijk onderzoek	0	0	10	0	1	10		art. 2.3 of 2.4
74	**74**	**ZAKELIJKE DIENSTVERLENING**								

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
74.1	74.01	Dienstverlening: kantoren , computer servise, rijschool, uitzendbureaus etc.	0	0	10	0	1	10		art. 2.3 of 2.4
747	747	Reinigingsbedrijven voor gebouwen:								
747.1	7471.1	- glazenwasser	0	0	0	10	1	10		
747.2	7471.2	- schoonmaakbedrijf	0	0	0	10	1	10		
747.3	7471.3	- schoorsteenveger	0	10	10	0	1	10		
747.4	7471.4	- reinigingsbedrijven voor gebouwen overig	50	10	30	50	1	50		
748	7481.3	Foto- en filmontwikkelcentrales	10	0	30	10	1	30		
749.1	7484.3	Veilingen voor landbouw- en visserijprodukten	50	30	200	10	2	200		
749.2	7484.4	Veilingen voor huisraad, kunst e.d.	0	0	10	0	1	10		
75	**75**	**OPENBAAR BESTUUR**								
75.1	7584.5	Openbaar bestuur (kantoren e.d.)	0	0	10	0	1	10		
75.2	7584.6	Defensie-inrichtingen	30	30	200	100	1	200	*	
75.3	7584.7	Brandweerkazernes	0	0	30	0	1	30		
75.4	7584.8	Politiebureaus	0	0	30	0	1	30		
80	**80**	**ONDERWIJS**								
80.1	80.01	Scholen voor basis- en algemeen voortgezet onderwijs/kinderdagveblijf, voor- en naschoolseopvang, peuterspeelzaal	0	0	10	0	1	10		artikel 2.4
80.2	803.01	Scholen voor beroeps-, hoger en overig onderwijs	10	0	30	10	1	30	*	artikel 2.4
85	**85**	**GEZONDHEIDS- EN WELZIJNSZORG**								
85.1	8511	Ziekenhuizen	10	0	30	10	2	30		artikel 2.4
85.11		Ambulance standplaats	0	0	30	0	1	30		
85.2	8512	(Tand)artsenpraktijken, dierenartsen, klinieken en dagverblijven, fysiotherapieparijktijk	10	0	10	0	1	10		artikel 2.4
85.3	8514	Consultatiebureaus	0	0	10	0	1	10		artikel 2.4
85.4	853	Verpleeghuizen, verzorgingstehuizen, bijzondere woonvormen (begeleid wonen) en internaten	10	0	10	0	1	10		artikel 2.1
85.5	854	Overige zorginstellingen n.e.g. oa. Zorghotel	0	0	10	0	1	10		artikel 2.4

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
85.6		Overige gezondheidsondersteunende diensten, apotheek	10	0	10	0	1	10		artikel 2.4
85.7		Div. woonvormen (v.b.appartementcomplex gez. voorzieningen)	0	0	10	0	1	10		artikel 2.1
90	**90**	**MILIEUDIENSTVERLENING**								
90.1	9000.01	RWZI's en gierverwerkingsinricht., met afdekking voorbezinktanks:							*	
90.11	9000.02	- < 100.000 inwonerequivalent	200	10	100	10	1	200	*	
90.12	9000.03	- 100.000 - 300.000 inwonerequivalent	300	10	200	10	1	300	*	
90.13	9000.04	- >= 300.000 inwonerequivalent	500	10	300	10	2	500	*	
90.21	9000.21	Vuilophaal-, straatreinigingsbedrijven en dergelijke	50	30	50	10	1	50	*	
90.22	9000.22	Gemeentewerven (afval-inzameldepots)/inzamel depots kringloop	30	50	50	10	1	50	*	
90.3	9000.31	Afvalverwerkingsbedrijven:								
90.31	9000.32	- mestverwerking/korrelfabrieken	500	10	100	10	3	500		
90.32	9000.33	- kabelbranderijen	100	50	30	10	1	100		
90.33	9000.34	- verwerking radio-actief afval	0	10	200	1500	1	1500		
90.34	9000.35	- pathogeen afvalverbranding (voor ziekenhuizen)	50	10	30	10	2	50		
90.35	9000.36	- oplosmiddelterugwinning	100	0	10	30	2	100		
90.36	9000.37	- afvalverbrandingsinrichtingen, thermisch vermogen > 75 MW	300	200	300	50	3	300		
90.37	9000.38	- verwerking fotochemisch en galvano-afval	10	10	30	10	1	30		
90.38	2320.3	- recyclingbedrijven voor afgewerkte olie	300	0	100	50	2	300		
90.4	9000.4	Composteerbedrijven:							*	
90.41	9000.41	- open	700	300	200	50	2	700	*	
90.42	9000.42	- gesloten	100	50	100	50	1	100	*	
90.51	9000.39	Vuilstortplaatsen	300	300	300	10	3	300	*	
90.52	9000.310	Vuiloverslagstations	200	300	300	30	3	300	*	
91	**91**	**DIVERSE ORGANISATIES**								
91.1	9111	Bedrijfs- en werknemersorganisaties (kantoren)	0	0	10	0	1	10		
91.2	9131	Kerkgebouwen, genootschappen, e.d.	0	0	30	0	1	30		artikel 2.4
91.3		Buurt- en clubhuizen maatschappelijk								artikel 2.4
91.31	9133.1	Buurt- en clubhuizen recreatief/vrijetijd	0	0	30	0	1	30		artikel 2.5

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
92	**92**	**CULTUUR, SPORT EN RECREATIE**								
92.1	921.1	Studio's (film, TV, radio, geluid)	0	0	30	30	1	30		artikel 2.4
92.11		Fotostudio	0	0	10	0	1	10		
92.2	921.2	Bioscopen	0	0	30	0	1	30		artikel 2.4
922.1	923.1	Theaters, schouwburgen	0	0	30	0	1	30		artikel 2.4
922.2	923.2	Concertgebouwen, evenementenhallen	0	0	50	0	1	50		artikel 2.4
923.11	923.3	Pretparken, vaste kermis e.d.	30	10	300	10	3	300	*	artikel 2.5
923.12		Speeltuin met uitsluitend mechanische speelvoorzieningen	0	0	30	0	1	30	*	artikel 2.5
923.2	9253.1	Dierentuinen	100	10	50	0	1	100	*	artikel 2.5
923.3		Kinderboerderijen	10	0	30	0	1	30	*	artikel 2.5
924.1	923.4	Muziek- en balletscholen en oefenruimtes muziekverenigingen	0	0	30	0	1	30		artikel 2.4
924.2	923.41	Dansscholen	0	0	30	0	1	30		artikel 2.4
925	9251	Bibliotheken, musea, ateliers, expositieruimten e.d.	0	0	10	0	1	10		artikel 2.4
926	9261.1	Zwembaden:								
926.11	9261.11	- overdekt	10	0	30	10	1	30		artikel 2.5
926.12	9261.12	- niet overdekt	30	0	100	10	1	100	*	artikel 2.5
926.13	9304	- badhuizen en sauna-baden	10	0	30	0	1	30		artikel 2.4
926.21	9261.21	Sporthallen	0	0	50	0	1	50		artikel 2.5
926.22	9262.016	Sportscholen, fitnessruimten en gymnastiekzalen	0	0	30	0	1	30		artikel 2.5
926.23		Yoga, meditatiecentra	0	0	10	0	1	10		artikel 2.4
926.3	9261.22	Bowlingcentra en kegelbanen	0	0	30	0	1	30		artikel 2.5
926.41	9261.23	Overdekte kunstijsbanen	0	0	100	100	1	100		artikel 2.5
926.42	9261.24	Stadions en openluchtijsbanen (vaste)	0	0	300	0	2	300	*	artikel 2.5
926.43		Openluchtijsbaan (tijdelijk opgespoten terrein)	0	0	50	0	2	50	*	artikel 2.5
926.51	9261.25	Maneges	50	30	50	0	1	50	*	artikel 2.5
926.52		Paardenrenbaan	50	30	50	0	2	50	*	artikel 2.5
926.53	9261.26	Hondenrenbaan, hondendressuurterreinen	0	0	50	0	1	50	*	artikel 2.5
926.71	9261.27	Tennisbanen (met verlichting)	0	0	30	0	2	30	*	artikel 2.5
926.72	9261.28	Veldsportcomplex (met verlichting)	0	0	50	0	2	50	*	artikel 2.5
926.73	9261.29	Golfbanen	0	0	10	0	1	10		artikel 2.5
926.74	9261210	Kunstskibanen, langlaufbanen	0	0	30	0	2	30	*	artikel 2.5
926.75		Jeu de boule baan	0	0	30	0	1	30	*	artikel 2.5

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
928	9262	Schietinrichtingen:								
928.11	9262.01	- binnenbanen: geweer- en pistoolbanen	0	0	200	10	1	200		artikel 2.5
928.12	9262.02	- binnenbanen: boogbanen	0	0	10	10	1	10		artikel 2.5
928.21	9262.03	- vrije buitenbanen: kleiduiven	0	0	200	300	1	300	*	artikel 2.5
928.22	9262.04	- vrije buitenbanen: schietbomen	0	0	500	1500	1	1500	*	artikel 2.5
928.23	9262.05	- vrije buitenbanen: geweerbanen	10	0	1500	1500	1	1500	*	artikel 2.5
928.24	9262.06	- vrije buitenbanen: pistoolbanen	10	0	1500	1500	1	1500	*	artikel 2.5
928.25	9262.07	- vrije buitenbanen: boogbanen	0	0	10	200	1	200	*	artikel 2.5
928.31	9262.08	- buitenbanen met voorzieningen: schietbomen	10	0	300	500	1	500	*	artikel 2.5
928.32	9262.09	- buitenbanen met voorzieningen: geweerbanen	10	0	1000	1500	1	1500	*	artikel 2.5
928.33	9262.010	- buitenbanen met voorzieningen: pistoolbanen	10	0	1000	200	1	1000	*	artikel 2.5
928.34	9262.011	- buitenbanen met voorzieningen: boogbanen	0	0	30	30	1	30	*	artikel 2.5
929.1	9262.012	Skelterbanen, < 8 uur/week in gebruik	50	30	500	30	1	500	*	artikel 2.5
929.2	9262.013	Skelterbanen, >= 8 uur/week in gebruik	50	50	1000	30	1	1000	*	artikel 2.5
929.3	9262.014	Autocircuits, motorcrossterreinen e.d., < 8 uur/week in gebruik	100	50	700	50	1	700	*	artikel 2.5
929.4	9262.015	Autocircuits, motorcrossterreinen e.d., >=8 uur/week in gebruik	100	100	1500	50	1	1500	*	artikel 2.5
929.5	9272.2	Modelvliegtuig-velden, model auto-banen	10	0	300	100	1	300	*	artikel 2.5
93		**Diverse recreatieve inrichtingen**								
93.11	9262.017	Jachthavens met diverse voorzieningen	10	10	50	30	1	50	*	artikel 2.5
93.12		Jachthavens zonder voorzieningen	10	0	30	10	1	30	*	artikel 2.5
93.21	9271	Casino's	0	0	10	0	1	10		artikel 2.4
93.22	9272.1	Amusementshallen, biljartzaal	0	0	30	0	1	30		artikel 2.4
93.4	9273	Overige cultuur, sport en recreatie, n.e.g.	0	0	10	0		10		artikel 2.4
94	**93**	**OVERIGE DIENSTVERLENING**								
941.1	9301.1	Wasserijen en strijkinrichtingen	30	0	50	30	1	50		
941.2	9301.2	Tapijtreinigingsbedrijven	30	0	50	30	1	50		
941.3	9301.3	Chemische wasserijen en ververijen	30	0	30	30	1	30		
941.4	9301.5	Wasserettes, wassalons	10	0	10	0	1	10		artikel 2.4
942	9302	Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten, pedicure	0	0	10	0	1	10		artikel 2.4
943	9303	Begrafenisondernemingen:								

Inrichtings-code	SBI/ BIK code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten	RO code
943.1	9303.1	- uitvaartcentra	0	0	10	0	1	10		artikel 2.4
943.2	9303.2	- begraafplaatsen	0	0	10	0	1	10	*	artikel 2.4
943.3	9303.3	- crematoria	100	10	30	10	2	100		artikel 2.4
944.2	9304.1	Sexinrichtingen (gebouw)	0	0	10	0	1	10		artikel 2.4
944.3		Sexinrichingen (openlucht)	0	0	100	0	2	100	*	artikel 2.4
945	9305	Dierenasiels en -pensions	30	0	100	0	1	100	*	artikel 2.4
947	9306	Persoonlijke dienstverlening n.e.g. hondentrimsalon	0	0	10	0	1	10		artikel 2.4
948		Videotheek	0	0	10	0				artikel 2.4
949		Kleine foto-ontwikkelcentrale	10	0	10	10		10		artikel 2.4
Opslagen en installaties										
(*) betekent dat een opslag of installatie zowel binnen als buiten voor kan komen										
OI 01	**butaangas, propaangas, LPG in reservoir: 1 - bovengronds, < 2 m3**									
OI 01.1	1 - bovengronds, 0.5 tot < 2 m 3		-	-	-	30	-	30	(*)	
OI 01.2	2 - bovengronds, 2 – 8 m3		-	-	-	50	-	50	(*)	
OI 01.3	3 - bovengronds, 8 - 80 m3		-	-	-	100	2	100	(*)	
OI 01.4	4 - bovengr., 80 – 250 m3		-	-	-	300	3	300	(*)	
OI 01.5	5 - ondergronds, < 80 m3		-	-	-	50	-	50		
OI 01.6	6 - ondergr., 80 - 250 m3		-	-	-	200	-	200		
OI 01.7	niet reactieve gassen (incl. zuurstof), gekoeld		-	-	-	50	2	50	(*)	
OI 02	**gasflessen (acetyleen, butaan, propaan e.d.):**									
OI 02.1	1 - vanaf 500 liter < 10.000 liter		-	-	-	30	-	30	(*)	
OI 02.2	2 - 10.000 - 50.000 liter		-	-	-	100	-	100	(*)	
OI 02.3	3 - >= 50.000 liter		-	-	-	200	-	200	(*)	
OI 03	**brandbare vloeistoffen:**									
OI 03.1	1 - ondergronds, K1/K2/K3-klasse		10	-	-	10	-	10		
OI 03.2	2 - bovengronds, K1/K2-kl.: < 10 m3		10	-	-	50	-	50	(*)	
OI 03.3	3 - bovengronds, K1/K2-kl.: 10 - 1000 m3		30	-	-	100	3	100	(*)	

Inrichtings-code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten
OI 03.4	4 - bovengronds, K3-klasse: < 10 m3	10	-	-	30	-	30	(*)
OI 03.5	5 - bovengronds, K3-klasse: 10 - 1000 m3	30	-	-	50	3	50	(*)
OI 04	**munitie:**							
OI 04.1	1 - < 275.000 patronen en < 1 kg buskruit	-	-	-	10	-	10	
OI 04.2	2 - >= 275.000 patronen en < 3 kg buskruit	-	-	-	30	-	30	
OI 04.3	3 - > 3 kg buskruit				800		800	
OI 04.41	consumentenvuurwerk < 10000 kg	-	-	-	10	-	10	
OI 04.42	consumentenvuurwerk >= 10000 kg				50		50	
OI 04.5	professioneel vuurwerk	0	0	30	800	1	800	
OI 05	**bestrijdingsmiddelen/kunstmest/kuilvoer:**							
OI 05.11	1 - < 10.000 kg	-	-	-	10	-	10	
OI 05.12	2 - >= 10.000 kg	-	-	-	30	-	30	
OI 05.2	kunstmest, niet explosief	-	50	-	30	-	50	
OI 05.3	kuilvoer	50	10	-	0	1	50	
OI 06	**gier / drijfmest (gesloten opslag):**							
OI 06.1	1 - oppervlakte < 350 m2	50	-	-	-	-	50	
OI 06.2	2 - oppervlakte 350 - 750 m2	100	-	-	-	-	100	
OI 06.3	3 - oppervlakte >= 750 m2	200	-	-	-	1	200	
OI 07	**INSTALLATIES**							
OI 07.11	gasflessenvulinstallaties (butaan, propaan)	10	0	30	100	1	100	(*)
OI 07.12	laadschoppen, shovels, bulldozers	30	30	100	10	1	100	(*)
OI 07.2	**laboratoria:**							
OI 07.21	1 - chemisch / biochemisch	30	0	30	50	1	50	
OI 07.22	2 - medisch en hoger onderwijs	10	0	30	30	1	30	
OI 07.23	3 - lager en middelbaar onderwijs	10	0	10	10	1	10	
OI 07.3	**windturbines:**							

Inrichtings-code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten
OI 07.31	1 - wiekdiameter 20 m	0	0	100	30	2	100	*
OI 07.32	2 - wiekdiameter 30 m	0	0	200	50	2	200	*
OI 07.33	3 - wiekdiameter 50 m	0	0	300	50	3	300	*
OI 07.4	stookinstallaties:							
OI 07.41	1 - gas, vanaf 130 kW en < 2,5 MW	10	0	30	10	1	30	
OI 07.42	2 - gas, 2,5 - 50 MW	30	0	50	50	1	50	
OI 07.43	3 - gas, >= 50 MW	30	0	200	50	2	200	
OI 07.44	4 - olie, vanaf 130 kW en < 2,5 MW	30	0	30	10	1	30	
OI 07.45	5 - olie, 2,5 - 50 MW	30	10	50	30	1	50	
OI 07.46	6 - olie, >= 50 MW	50	30	200	50	2	200	
OI 07.47	7 - kolen, 2,5 - 50 MW	30	100	100	30	1	100	
OI 07.48	8 - kolen, >= 50 MW	50	300	300	50	2	300	
OI 07.5	diverse installaties							
OI 07.511	stoomwerktuigen	0	0	50	30	1	50	(*)
OI 07.512	luchtcompressoren	10	10	30	10	1	30	(*)
OI 07.513	zoutsprenkelsproei-installatie voor wegdek op brug	0	0	30	10	1	30	(*)
OI 07.514	motorbrandstofpompen zonder LPG	30	0	30	30	1	30	(*)
OI 07.515	total energy/ WKK installaties (gasmotoren) ca. 100 kW	10	0	50	10	1	50	
OI 07.516	noodaggregaten t.b.v. elektriciteitsopwekking	10	0	30	10	1	30	
OI 07.517	hydrofoorinstallaties	0	0	30	0	1	30	
OI 07.521	afvalwater- / grondwaterbehandelingsinstallaties < 100.000 inwonersequivalenten	200	10	100	10	1	200	(*)
OI 07.522	afvalverbrandingsinstallatie, kleinschalig	100	50	50	30	2	100	
OI 07.523	rioolgemalen	30	0	10	0	1	30	
OI 07.524	luchtbehandelingsinst. t.b.v. detailhandel	10	0	10	0	1	10	
OI 07.531	Keukeninrichtingen	30	0	10	0	1	30	
OI 07.532	koelinstallaties freon ca. 300 kW	0	0	50	0	1	50	
OI 07.533	koelinstallaties ammoniak ca. 300 kW	0	0	50	50	1	50	
OI 07.54	verfspuitinstallaties	30	10	30	30		30	
OI 07.541	moffel- en emailleerovens	50	30	50	50	1	50	
OI 07.551	vorkheftrucks – shovel e.d.met verbrandingsmotor	10	10	50	0	1	50	(*)
OI 07.552	vorkheftrucks, elektrisch	0	10	30	0	1	30	(*)
OI 07.561	gas: reduceer-, compressor-, meet- en regelinst. categorie A	0	0	10	10	1	10	

Inrichtings-code	OMSCHRIJVING	geur	stof	geluid	gevaar	visueel	afstand	buiten
OI 07.562	transformatoren < 1 MVA	0	0	10	10	1	10	(*)
OI 07.57	vatenspoelinstallaties	50	10	50	30	1	50	
OI 07.6	zendinstallaties:							
OI 07.61	1 -LG en MG, zendervermogen 100 kW (bij groter vermogen: onderzoek!)	0	0	0	50	3	50	(*)
OI 07.62	2 -FM en TV, hoogte >100m	0	0	0	10	3	10	*
OI 07.63	3 -GSM en UMTS steunzenders	0	0	0	10	1	10	(*)
OI 07.64	radarinstallaties	0	0	0	1500	3	1500	*
OI 07.65	hoogspanningsleidingen	0	0	0	50	2	50	*

Bijlage 3 Lijst bedrijfsactiviteiten gemengd gebied

LIJST BEDRIJFSACTIVITEITEN GEMENGD GEBIED	grootste afstand	categorie
Ateliers	10	1
Autobeklederijen	10	1
Computerservice- en informatietechnologie-bureau's e.d.	10	1
Grafische afwerking	10	1
Overige kleinschalige ambachtelijke bedrijven	10	1
Reproduktiebedrijven opgenomen media	10	1
Reparatie t.b.v. particulieren (excl. auto's en motorfietsen)	10	1
Showroom tot 50 M2	10	1
Veilingen voor huisraad, kunst e.d.	10	1
Wasserettes, wassalons	10	1
Webwinkel	10	1
Aannemersbedrijven met werkplaats: b.o.< 1000 m²	30	2
Autowasserijen	30	2
Binderijen	30	2
Cacao- en chocoladefabrieken vervaardigen van chocoladewerken met p.o. <= 200 m²	30	2
Cateringbedrijven	30	2
Consumptie-ijsfabrieken: p.o. <= 200 m²	30	2
Electrotechnische industrie (sbi code 293)	30	2
Fabrieken voor medische en optische apparaten en instrumenten e.d. incl. reparatie	30	2
Foto- en filmontwikkelcentrales	30	2
Grafische reproduktie en zetten	30	2
Handel in auto's en motorfietsen met reparatie- en servicebedrijven	30	2
Kleine drukkerijen en kopieerinrichtingen	30	2
Meubelstoffeerderijen b.o. < 200 m2	30	2
Natuurwetenschappelijk speur- en ontwikkelingswerk	30	2
Opslaggebouwen (verhuur opslagruimte)	30	2
Kleinschalige grafische aktiviteiten	30	2
Post- en koeriersdiensten	30	2
Suikerwerkfabrieken zonder suiker branden: p.o. <= 200 m²	30	2
Studio's (film, TV, radio, geluid)	30	2
Vervaardiging van kleding en -toebehoren (excl. van leer)	30	2
Vervaardiging van wijn, cider e.d.	30	2

Bijlage 4 Lijst horeca-activiteiten

LIJST HORECA- ACTIVITETEN		
Omschrijving	**grootste afstand**	**categorie**
Lichte horeca		
broodjeszaak	10	1a
croissanterie	10	1a
koffiebar	10	1a
lunchroom	10	1a
ijssalon	10	1a
tearoom	10	1a
traiteur	10	1a
Overige lichte horeca		
restaurant (zonder bezorg- en/of afhaalservice)	10	1b
hotel of pension	10	1b
cafetaria	10	1b
automatiek	10	1b
Middelzware horeca		
cafetaria met bezorgservice	30	2a
restaurant met bezorg- en/of afhaalservice	30	2a
shoarma/grillroom	30	2a
bar	30	2b
bierhuis	30	2b
biljartcentrum	30	2b
café	30	2b
proeflokaal	30	2b
zalenverhuur		
-zonder regulier gebruik ten behoeve van feesten en muziek-/dansevenementen	30	2b
3 zware horeca		
discotheek, muziekcafé	50	3
partycentrum		
-regulier gebruik ten behoeve van feesten en muziek-/dansevenementen	50	3

Bijlage 5 Lijst maatschappelijke voorzieningen

LIJST MAATSCHAPPELIJK VOORZIENINGEN		
Omschrijving	**grootste afstand**	**categorie**
Artsenpraktijken, klinieken	10	1
Apotheken	10	1
Bibliotheek	10	1
Uitvaartcentrum	10	1
Kerkgebouwen e.d.	30	2
Buurt- en clubhuizen	30	2
Scholen voor basis- en algemeen voortgezet onderwijs al dan niet in combinatie met kinderopvang, brede scholen	30	2
Scholen voor beroeps-, hoger en overig onderwijs	30	2

Bijlage 6 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis

Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis

Activiteit	**Randvoorwaarde**
Kantoor	Alleen op afspraak
Reparatie van computers en consumenten artikelen, inclusief ondergeschikte detailhandel	Geen auto's, motorfietsen, bromfietsen, caravans en boten
Haar- en schoonheids-verzorging, inclusief ondergeschikte detailhandel	Alleen op afspraak. Een pedicure of manicure valt hieronder. Sauna's, solaria enz. vallen hier niet onder net zo min als een hondentrimsalon
webwinkels	Alleen opslag en verzending. Een showroom, afgiftepunt en verkoop ter plekke is uitgesloten
Bieden van bed and breakfast	
Gastouder	Maximaal 6 kinderen. Voldaan moet worden aan de kwaliteitseisen van de Wet kinderopvang. Op de aanmelding als gastouder moet positief zijn beslist
Autorijschool	Lesvoertuigen of aanhangwagens moeten op het bijbehorende terrein worden geparkeerd
Huiswerkbegeleiding	
Het geven van cursussen	

Aangepast per 1 november 2014

Bijlage 7 Parkeernormen

Parkeernormen

A Auto's

1 Parkeernormen per functie

1.1 Bepalen parkeerbehoefte

Burgemeester en wethouders bepalen de behoefte volgens onderstaande tabellen.

Hoofdfunctie Wonen	**Eenheid**	**Norm**	**Aandeel bezoekers**
Vrijstaande woning, 2 onder 1 kapwoning	woning	1,60	0,40
Eengezinswoning, rijwoning, appartement	woning	1,40	0,40
Studio (max. 1 slaapkamer), woning voor alleenstaande	woning	0,90	
Service appartement voor zorgbehoevende	woning	0,80	
Studentenwoning	woning	0,25	
Verzorgingshuis	woning	0,50	
Verpleeginrichting	100 m² bvo	0,33	
Gezinsvervangend tehuis	100 m² bvo	0,33	

Hoofdfunctie Winkel	**Eenheid**	**Norm**	**Aandeel bezoekers**
Streekverzorgende winkel(centra)	100 m² bvo	3,50	
Dorp-, wijk-, buurtverzorgende winkel(centra)	100 m² bvo	2,50	
Fullservice supermarkt	100 m² bvo	3,00	
Discountsupermarkt	100 m² bvo	4,00	

Hoofdfunctie Bedrijven	**Eenheid**	**Norm**	**Aandeel bezoekers**
Arbeidsintensief / bezoekers extensief (industrie, werkplaats etc.)	100 m² bvo	1,70	
Arbeidsextensief / bezoekers intensief (loods, opslagruimte etc.)	100 m² bvo	0,70	
Garage servicestation	100 m² bvo	2,50	
Showroom	100 m² bvo	1,20	
Commerciële dienstverlening (kantoor met baliefunctie)	100 m² bvo	2,80	
Kantoor zonder baliefunctie	100 m² bvo	1,90	

Hoofdfunctie Horeca en (verblijfs)recreatie	**Eenheid**	**Norm**	**Aandeel bezoekers**
Restaurant	100 m² bvo	10,00	
Cafe, cafetaria	100 m² bvo	5,00	
Hotel, motel	kamer	1,10	
Discotheek	100 m² bvo	1,90	

Hoofdfunctie Maatschappelijke instellingen	Eenheid	Norm	Aandeel bezoekers
Medische en maatschappelijke diensten (arts, groene kruis, apotheek, fysiotherapie, schoonheidssalon, tandarts etc.)	100 m² bvo	2,70	
Ziekenhuis	bed	1,50	
Religiegebouw	zitplaats	0,20	
Religiegebouw (alternatieve berekeningswijze)	100 m² bvo	10,00	
Vereniging, clubgebouw	100 m² bvo	2,00	
Bioscoop, schouwburg, concertzaal, theater	zitplaats	0,30	
Museum, bibliotheek	100 m² bvo	0,70	
Begraafplaats, crematorium	begrafenis, crematie	30,00	

Hoofdfunctie Onderwijs	Eenheid	Norm	Aandeel bezoekers
Dagverblijf, creche, sociale werkplaats	Maximaal gelijktijdig aanwezig personeel (excl. kiss and ride)	0,70	
basisonderwijs	leslokaal	0,80	
Voortgezet onderwijs	leslokaal	0,80	
MBO, hoger onderwijs	leslokaal	6,00 + 20 per collegezaal	
Avondonderwijs	student	0,80	

Hoofdfunctie Recreatie	Eenheid	Norm	Aandeel bezoekers
Sporthal	100 m² bvo	2,50	
Sportveld, exclusief kantine en kleedruimtes	hectare netto terrein	20,00 +0,2 per zitplaats bij wedstrijd-functie	
Zwembad	100 m² bassin	10,00	
Sportschool, -studio, dansstudio	100 m² bvo	3,00	
Squashbaan	baan	1,50	
Tennisbaan	baan	3,00	
Manege	box	0,50	
Volkstuin	perceel	0,30	
Jachthaven	ligplaats	0,50	

1.2 Afronding

Het volgens deze tabellen berekende aantal parkeerplaatsen wordt naar boven afgerond op hele aantallen.

1.3 Toegankelijkheid aandeel bezoekers

Het bezoekersgedeelte dat onderdeel uitmaakt van de parkeernorm dient openbaar toegankelijk te zijn.

2 Parkeerplaatsverplichting

2.1 Beoordeling parkeerplaatsverplichting

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd, nadat het benodigde aantal parkeerplaatsen volgens de norm is bepaald, om de aanleg van een ander aantal parkeerplaatsen te verplichten.
Daarbij wordt gelet op de mogelijkheid om:

- parkeerplaatsen dubbel te gebruiken;
- de wijze waarop bij woningen het gebruik van de parkeerplaatsen op het bijbehorende terrein in de praktijk zal plaatsvinden.

2.2 Tabel aanwezigheidspercentages

Bij de berekening van de parkeerplaatsverplichting wordt bij het realiseren van meerdere (verschillende) functies gebruik gemaakt van onderstaande aanwezigheidspercentages.

Functies	Werkdag ochtend	Werkdag middag	Werkdag avond	Koop-avond	Werkdag nacht	Zaterdag middag	Zaterdag avond	Zondag middag
Woonruimte	50%	60%	100%	90%	100%	60%	70%	70%
Seniorenwoning	80%	80%	100%	90%	100%	80%	80%	90%
Kantoor, bedrijven	100%	100%	5%	10%	0%	5%	0%	0%
Commerciële dienstverlening	100%	100%	5%	75%	0%	5%	0%	0%
Detailhandel	30%	70%	20%	100%	0%	100%	0%	0%
Sociaal-culturele voorzieningen	10%	40%	100%	100%	5%	60%	90%	25%
Sportfuncties	30%	50%	100%	90%	0%	100%	90%	85%
Bioscoop, theater, podium	5%	25%	90%	90%	0%	50%	100%	50%
Sociaal-medische voorzieningen	100%	100%	30%	15%	0%	15%	5%	5%
Dagonderwijs	100%	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Avondonderwijs	0%	0%	100%	100%	0%	0%	0%	0%
Bibliotheek	30%	70%	100%	70%	0%	75%	0%	0%
Horeca, vermaak	30%	40%	90%	95%	5%	75%	100%	45

2.3 Reductiefactor parkeerplaatsen op bijbehorend terrein

2.3.1 De mate waarop het aanbod aan parkeerplaatsen op eigen terrein bij de hoofdfunctie 'Wonen' wordt bepaald is afhankelijk van de vraag of een garage, oprit of carport als volwaardige of gedeeltelijke parkeerplaats meetelt.

2.3.2 Burgemeester en wethouders gebruiken voor het bepalen van het aanbod op eigen terrein het berekeningsaantal behorende bij de privé parkeervoorziening zoals genoemd in onderstaande tabel.

Parkeervoorziening	Theoretisch aantal	Berekeningsaantal
Enkele oprit zonder garage	1	0,8
Lange oprit zonder garage	2	1,0
Dubbele oprit zonder garage	2	1,7
Garage zonder oprit	1	0,4
Garagebox (niet bij woning)	1	0,5
Garage met enkele oprit	2	1,0
Garage met lange oprit	3	1,3
Garage met dubbele oprit	3	1,8

2.4 Maatvoering parkeervoorziening

Een parkeervoorziening op bijbehorend terrein moet voldoen aan de volgende fysieke maatvoering:

- een enkele oprit is minimaal 5 m lang en 3,5 m breed;
- een lange oprit is minimaal 10 m lang en 3,5 m breed;
- een dubbele oprit is minimaal 5,5 meter breed (en eveneens minimaal 5 m lang);
- een garage is minimaal 5 m lang en 2,5 m breed (binnenwerks);
- een dubbele garage is minimaal 5 m lang en 4,5 m breed (binnenwerks);
- een zodanige situering dat het veilig in- en uitrijden is gewaarborgd;
- voor maatvoeringen van parkeergarages en parkeerterreinen op het bijbehorende terrein toetst de gemeente aan de publicatie ontwerpwijzer gebouwde parkeervoorzieningen (CROW publicatie 293 ontwerpwijzer parkeergarages en ASVV2012);
- bij haaks parkeren: een verhard vak van ten minste 5,00 m bij 2,50 m;
- bij langs parkeren: een verhard vak van ten minste 5,50 m bij 2,00 m.

2.5 Afronding naar volledige parkeerplaatsen

Bij de berekening van de parkeerverplichting wordt gebruikt gemaakt van de tabellen 2.1 en 2.2. Het volgens deze parkeernormen benodigde aantal parkeerplaatsen wordt naar boven afgerond op een hele parkeerplaats.

3 Aanvullende eisen

3.1 Bevoegdheid stellen aanvullende eisen

Burgemeester en wethouders beoordelen, indien de functie van een gebouw aanleiding geeft tot een te verwachten aanvullende behoefte anders dan in de parkeernormen beschreven, de onderstaande bruikbaarheidvereisten.

3.2 Aanvullende eis voor laden en lossen

3.2.1 Indien de functie van een gebouw aanleiding geeft tot een te verwachten behoefte aan ruimte voor het laden en lossen van goederen, moet in deze behoefte in voldoende mate zijn voorzien aan, in of onder dat gebouw, dan wel op of onder het onbebouwde gedeelte dat bij dat gebouw behoort.

3.2.2 Op basis van rijcurves wordt de bruikbaarheid van de laad en los mogelijkheid getoetst. Voor maatvoeringen wordt getoetst aan het gestelde in de ASVV2012.

3.3 Aanvullende eis voor scholen, kinderdagverblijven en BSO locaties

3.3.1 Naast de eis dat in de parkeerruimte voor het personeel op het bijbehorende terrein wordt voorzien, wordt ook bepaald in hoeverre het nodig is voorzieningen op te nemen voor het met de auto halen en brengen van kinderen. De hiervoor te gebruiken kiss and ride stroken zijn bedoeld voor het onmiddellijk in en uit laten stappen van passagiers. Het is niet toegestaan daarop te parkeren.

3.3.2 Het aantal kiss and ride plaatsen wordt volgens de berekeningen in onderstaande tabellen bepaald.

Benodigde aantal kiss and ride plaatsen	**Formule**
Basisschool	
- onderbouw (groep 1 tot met 3)	aantal leerlingen x % leerlingen auto halen en brengen x reductiefactor parkeerduur x reductiefactor aantal kinderen
- bovenbouw (groep 4 tot en met 8)	aantal leerlingen x % leerlingen auto halen en brengen x reductiefactor parkeerduur x reductiefactor aantal kinderen
Kinderdagverblijf en Buitenschoolse Opvang	aantal leerlingen x % leerlingen auto halen en brengen x reductiefactor parkeerduur x reductiefactor aantal kinderen

Voor de input van de formule wordt gebruik gemaakt van de volgende tabel.

Doelgroep	**% halen en brengen met de auto**	**Reductiefactor parkeerduur**	**Reductiefactor aantal kinderen per auto**
Groep 1 t/m 3	30 – 60 %	0,50	0,75
Groep 4 t/m 8	5 – 40 %	0, 25	0,85
Kinderdagverblijf en BSO	50 – 80 %	0,25	0,75

3.4 Aanvullende eis gehandicapten parkeerplaatsen

3.4.1 De gehandicaptenparkeerplaatsen maken onderdeel uit van het aantal parkeerplaatsen behorend bij de parkeerplaatsverplichting en komen dus niet boven op de berekende verplichting.

3.4.2 Bij de realisatie van de gehandicaptenparkeerplaats dient deze parkeerplaats zo dicht mogelijk bij de ingang van het gebouw te liggen. De afstand bedraagt waar mogelijk minder dan 25 meter.

3.4.3 De voor gehandicapten gereserveerde plaats bij haaks parkeren heeft een verhard oppervlak van ten minste 3,50 bij 5,00 meter.

3.4.4 Bij openbare voorzieningen wordt er naar gestreefd om 2% van de openbare parkeerplaatsen in te richten als gehandicaptenparkeerplaats.

3.5 Aanvullende eis voor kleinschalig beroep/bedrijf aan huis

3.5.1 Voor het door de bewoner aan huis uitoefenen van een beroeps- of bedrijfsactiviteit als bedoeld in het bestemmingsplan, wordt geen parkeereis gesteld.

3.5.2 Voor een personeelslid dient het op het bijbehorende terrein 1 parkeerplaats gerealiseerd te worden.

3.5.3 Burgemeester en wethouders kunnen, wanneer op het bijbehorende terrein niet voorzien kan worden in de benodigde parkeervoorziening, bij omgevingsvergunning afwijken van het

bepaalde onder 3.5.2 voor het parkeren in het openbare gebied indien aangetoond wordt dat geen sprake is van een onevenredige toename van de parkeerdruk op de omgeving.

4 Uitvoering parkeerplaatsverplichting

4.1 Voldoen aan parkeernormen

4.4.1 In, op of onder een bouwwerk dan wel op of onder het bijbehorende terrein dient blijvend voorzien te zijn in voldoende parkeergelegenheid volgens de parkeernormen.

4.1.2 De aanvrager dient ten behoeve van de berekening aan te leveren uit welke functies en bijbehorende oppervlakten zijn plan is opgebouwd.

4.1.3 Bij nieuwbouwplannen en bij algehele functiewijziging wordt de parkeerplaatsverplichting berekend aan de hand van het gestelde onder de hoofdstukken 2 en 3.

4.1.4 Bij verbouwplannen, waaronder ook uitbreidingsplannen worden begrepen, en bij gedeeltelijke functiewijzigingen wordt bij de berekening van de parkeereis ervan uitgegaan dat de huidige parkeersituatie een feit is. Een reeds aanwezig tekort komt niet voor rekening van de initiatiefnemer. Indien op een locatie een uitbreiding plaatsvindt of een functie wordt toegevoegd, zal slechts voor die extra oppervlakte of die toegevoegde functie voorzien moeten worden in de parkeernorm. Uiteraard moeten opgeheven parkeerplaatsen wel gecompenseerd worden.

4.1.5 Wanneer het totale gebouw, inclusief de uitbreiding, als geheel voldoende parkeerplaatsen heeft, voldoet het (bouw)plan eveneens aan de parkeerplaatsverplichting conform deze bijlage.

4.2 Stappenplan bepalen parkeerplaatsverplichting

4.2.1 Burgemeester en wethouders bepalen de parkeerplaatsverplichting en de invulling van deze verplichting op basis van onderstaande vier stappen.

Stap 1: bepalen parkeerbehoefte
De parkeerbehoefte wordt bepaald volgens de tabellen in hoofdstuk 2.

Stap 2: aantonen parkeren op bijbehorend terrein
Een aanvraag omgevingsvergunning dient in beginsel op het bijbehorend terrein aan de parkeerplaatsverplichting te voldoen. Met het begrip “bijbehorend terrein” in deze bijlage wordt bedoeld: de ruimte voor parkeren of stallen van auto's in, op of onder het gebouw, dan wel op of onder het onbebouwde terrein dat bij dat gebouw hoort, passend binnen het vigerende bestemmingsplan en de vigerende bestemming.

Stap 3: controle parkeren op bijbehorend terrein door gemeente
Burgemeester en wethouders controleren de bij de aanvraag ingediende parkeerbehoefte-berekening, zowel op de juiste toepassing van de parkeernormen en aanwezigheids-percentages als op de afwijkingsgronden van parkeren op eigen terrein.
(Luidt de conclusie dat voldaan kan worden aan de parkeerplaatsverplichting, dan vormt het aspect parkeren geen belemmering voor de ontwikkeling.)

Burgemeester en wethouder kunnen meewerken aan de ontwikkeling en toepassing geven aan hun afwijkingsbevoegdheid, indien uit hun controle blijkt dat:
niet kan worden voldaan aan de parkeerplaatsverplichting en de aanvraag niet zodanig aanpasbaar is dat de parkeereis in, op of onder het gebouw, dan wel op of onder het onbebouwde terrein dat bij het gebouw hoort, kan worden gerealiseerd zonder dat dit het functioneren buitensporig belemmerd.

Stap 4: onderzoek realiseren parkeerbehoefte in de openbare ruimte
Burgemeester en wethouders onderzoeken, al dan niet op verzoek van de aanvrager, indien het realiseren van parkeren op eigen terrein (deels) onmogelijk is, of het mogelijk is om in de openbare ruimte te zoeken naar een oplossing. Hierbij worden drie mogelijkheden onderzocht.

a. Parkeermogelijkheden in de directe omgeving
Wanneer is aangetoond dat er geen parkeermogelijkheden zijn op bijbehorend terrein, is parkeren op bestaande plaatsen (in de openbare ruimte) mogelijk een optie. Indien parkeercapaciteit in de openbare ruimte beschikbaar is, heeft dit gevolgen voor de inspanningsverplichting om alternatieven te zoeken. Wanneer op een andere wijze in de parkeerbehoefte wordt voorzien, door het toewijzen van parkeerplaatsen uit de openbare ruimte, dient onderzocht te worden in hoeverre er restcapaciteit van parkeergelegenheid in de openbare ruimte aanwezig is. Dit kan op twee manieren:
1. door middel van tellingen, of
2. door middel van een berekening van de theoretische parkeerbehoefte van andere functies in de directe omgeving.

Tellingen worden op verschillende tijdstippen en verschillende dagen verricht, zodat onderscheid gemaakt kan worden in het parkeren door verschillende groepen. Het doel is de maximale bezettingsgraad te bepalen. Als indicatie van de grens van de beschikbare parkeercapaciteit wordt in de verkeerskunde een bezettingspercentage van 85% gehanteerd. Ofwel: 85% van de beschikbare parkeercapaciteit mag bezet zijn. De overige 15% is nodig voor het opvangen van "zoekverkeer" en groei van het autobezit.
De maximale parkeerbezetting is richtinggevend voor de maximaal aanwezige beschikbare parkeerplaatsen voor het kunnen toewijzen als afwijking van de parkeerplaatsverplichting op bijbehorend terrein. Ook hierbij spelen loopafstanden een rol (zie tabel hieronder).
Wanneer een ingrijpende maatregel (bijvoorbeeld grootschalige nieuwbouw) plaatsvindt, kan niet altijd worden volstaan met tellingen. Dit omdat in de huidige situatie geparkeerd wordt door bewoners of gebruikers van de sloopbouw. Daarbij zijn (recente) tellingen niet altijd voorhanden. Voor nieuwbouwplannen worden in principe vanuit de gemeente geen tellingen verricht in verband met de bijkomende kosten. Voor de bestaande situatie bij deze grootschalige nieuwbouw worden daarom tellingen uitgevoerd en voor de nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen wordt de parkeervraag bepaald door middel van de normen in deze bijlage.

b. Centrale parkeervoorziening
Burgemeester en wethouders onderzoeken de mogelijkheden van het toerekenen van de parkeerplaatsverplichting van de nieuwe functie(s) aan een toekomstige openbare parkeergarage of parkeerterrein, die in de nabije omgeving wordt gerealiseerd.

c. Aanleg nieuwe parkeerplaatsen
Burgemeester en wethouders onderzoeken de mogelijkheden van het aanleggen van nieuwe parkeerplaatsen op loopafstand van de ontwikkellocatie op kosten van de aanvrager. Wat een acceptabele loopafstand is, wordt beoordeeld bij de aanvraag omgevingsvergunning en is afhankelijk van de functie, het specifieke gebied waar het bouwplan gerealiseerd wordt en een aantal ruimtelijke aspecten aan een looproute zoals sociale veiligheid en aantrekkelijkheid.

De richtlijnen van het CROW voor acceptabele loopafstanden worden de mogelijkheden onder a tot en met c als uitgangspunt gebruikt. Daarbij wordt uitgegaan van een gemiddelde loopsnelheid van 5 kilometer per uur.
Deze zijn weergegeven de volgende tabel.

Hoofdfunctie	Acceptabele loopafstanden	
Wonen	100 meter	(1,0 tot 1,5 minuten)
Winkelen supermarkt	100 meter	(1,0 tot 1,5 minuten)
Winkelen funshoppen	200 – 600 meter	(2,5 tot 7,5 minuten)
Werken	200 – 800 meter	(2,5 tot 9,5 minuten)
Ontspanning	100 meter	(1,0 tot 1,5 minuten)
Gezondheidszorg	100 meter	(1,0 tot 1,5 minuten)
Onderwijs	100 meter	(1,0 tot 1,5 minuten)

Wanneer de burgemeester en wethouders de mogelijkheid zien om parkeerplaatsen in de openbare ruimte op acceptabele loopafstand te realiseren gelden voor de aanleg van deze nieuwe parkeerplaatsen in de openbare ruimte de volgende ontwerpeisen:

- bij haaks parkeren: een verhard vak van ten minste 5,00 m bij 2,50 m;
- bij langs parkeren: een verhard vak van ten minste 5,50 m bij 2,00 m;
- bij een voor gehandicapte gereserveerde plaats bij haaks parkeren: een verhard vak van ten minst 5,00 m bij 3,50 m;
- voor maatvoeringen van grootschalige parkeergarages en parkeerterreinen toetsen burgemeester en wethouders aan de publicatie ontwerpwijzer gebouwde parkeervoorzieningen (CROW publicatie 293 ontwerpwijzer parkeergarages, ASVV2012).

4.3 Afwijkingsbevoegdheid

Burgemeester en wethouders maken gebruik van hun afwijkingsbevoegdheid indien volgens de onder stap 4 beschreven wijze de benodigde parkeerplaatsen in het openbare gebied kunnen worden aangelegd.

4.4 Hardheidsclausule

Burgemeester en wethouders kunnen, wanneer geen fysieke mogelijkheden aanwezig zijn om de parkeereis op bijbehorend terrein te realiseren of op acceptabele loopafstand in de openbare ruimte op te vangen of te realiseren conform de gestelde ontwerpeisen, de ontwikkeling toetsen aan de hardheidsclausule om mee te kunnen werken aan de voorgenomen ontwikkeling.

Stap 5: eindafweging

Het verlenen van medewerking zonder dat aan de parkeerbehoefte wordt voldaan en zonder vervangende parkeerruimte, is voorbehouden voor zeer bijzondere omstandigheden.
Van deze bevoegdheid wordt slechts gebruik gemaakt indien het voldoen aan die bepalingen door bijzondere omstandigheden op overwegende bezwaren stuit.

B Fietsen

1 Parkeernormen per functie

1.1 Bepalen parkeerbehoefte

Burgemeester en wethouders bepalen de behoefte volgens onderstaande tabel.

Functie	Eenheid	Norm
Winkels en dienstverlenende bedrijven		
- streekverzorgende winkel (centra)	100 m² bvo	2,7
- dorp-, wijk-, buurtverzorgende winkel(centra)	100 m² bvo	2,9
Kantoren		
- zonder baliefunctie	100 m² bvo	1,2
- met baliefunctie	100 m² bvo	5,0
Onderwijsinstellingen		
- basisschool	10 leerlingen	5,4
- voortgezet onderwijs	100 m² bvo	14,4
- hoger onderwijs	100 m² bvo	12,9
Sportcomplexen		
- sporthal	100 m² bvo	2,5
- sportveld met tribune	100 bezoekerscapaciteit	30
- sportveld	wedstrijdveld	30
- zwembad	100 m² bassin	20
Uitgaansgelegenheden		
- theater	100 zitplaatsen	18
- concertzaal	100 zitplaatsen	18
- bioscoop	100 m² bvo	1,4
- discotheek	100 (zit)plaatsen	18
Zorginstelling		
- ziekenhuis	100 m² bvo	0,7
- verpleeg-, verzorgingshuis	100 m² bvo	0,7

1.2 Afronding

Het volgens deze fietsparkeernormen berekende benodigde aantal parkeerplaatsen wordt naar boven afgerond tot een hele parkeerplaats.

2 Aanvullende eisen

2.1 Maatvoering

De maatvoering van een fietsparkeerplaats moet voldoende zijn om een fiets te parkeren/stallen. Ook voor het plaatsen van de fiets is voldoende (manoeuvreer)ruimte nodig.
Omtrent voorzieningen voor het parkeren en stallen van fietsen is de publicatie 230 'Ontwerpwijzer Fietsverkeer' van het CROW (2006) van toepassing.

2.2 Ligging fietsparkeervoorzieningen

De fietsparkeervoorzieningen moeten aantrekkelijk zijn gelegen. Bij solitaire bestemmingen waar men kort hoeft te zijn zoals bijvoorbeeld een supermarkt of een bank moet de afstand tussen parkeerplaats en bestemming een beperkt aantal meters zijn.
Als de verblijftijd langer is (bijvoorbeeld voor centrumbezoek – meerdere voorzieningen) dan worden langere loopafstanden eerder geaccepteerd. De fietsparkeervoorzieningen dienen in dat geval geconcentreerd op de (drukst bereden) aanrijroutes te worden gerealiseerd.

C Slotbepaling

Daar waar deze bijlage niet in voorziet, is de ASVV 2012 of publicatie 317 van het CROW (Kencijfers parkeren en verkeersgeneratie) van toepassing, dan wel een latere uitgave.
Hierbij dient als basis de stedelijkheidsgraad 'matig stedelijk' te worden aangehouden en dient uitgegaan te worden van de 'gemiddelde parkeerkencijfers' voor de stedelijke zone 'rest bebouwde kom' voor het totale grondgebied van de gemeente Rheden.

gemeente Rheden

BenW-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
P. Hofman	4. Duurzaamheid	11 Duurzame steden en gemeenschappen
b en w-vergadering	**agendapunt**	**bijlage(n)**
		1 **Definitief concept Wijkuitvoeringsplan Dieren-West**

rol raad
Ter kennisname

INHOUD VOORSTEL
1. Het definitief concept wijkuitvoeringsplan Dieren-West ter inzage leggen voor inwoners en stakeholders.
2. De Gemeenteraad hierover informeren via een Raadsinformatiebrief.

1. Wat is de aanleiding?
Op 21 april 2021 heeft de gemeenteraad de Transitievisie Warmte voor de gemeente Rheden vastgesteld en vervolgens besloten om voor de wijk Dieren-West als eerste een wijkuitvoeringsplan (WUP) op te stellen waarin meer concreet wordt aangegeven hoe, waar en wanneer de wijk aardgasvrij wordt.

2. Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
- Transitievisie Warmte gemeente Rheden
- Nationaal Klimaatakkoord (2019)
- Beleidskader "Aan de slag voor een duurzaam klimaat" (2019-2022)

3. Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Een aardgasvrij Dieren-West.

4. Wat gaan wij ervoor doen?
Met het ter inzage leggen van het definitief concept-WUP geven we inwoners van Dieren-West en stakeholders de mogelijkheid om te reageren op het conceptplan. We gaan het WUP online zetten, we sturen het per mail naar stakeholders en (reeds betrokken) inwoners. De antwoorden op de reacties verwerken we in een reactienota. Zo nodig passen we het WUP aan. De Raad informeren we hierover per Raadsinformatiebrief.

5. Wat zijn de financiële consequenties?
De kosten voor het ter inzage leggen van het werkdocument passen binnen de huidige begroting van het Energietransitieteam.

Ten aanzien van de eerste fase van uitvoering geldt dat de uitgaven passen binnen de huidige begroting van het duurzaamheidsprogramma, welke voor een groot deel wordt gefinancierd met landelijke middelen (Nationaal Isolatieprogramma, CDOKE). Daarnaast gaan we voor enkele (deel)projecten actief op zoek naar andere beschikbare middelen (zoals provincie of EU). Mocht er budgettair toch onvoldoende ruimte blijken te zijn voor (onderdelen van) de uitvoering, dan zal daartoe vantevoren een budgetaanvraag worden gedaan. In de uiteindelijke versie die in december aan de raad wordt voorgelegd is de financiële paragraaf nader uitgewerkt. Dit definitief-concept heeft dan ook nog geen directe financiële gevolgen.

Inzicht verloop beschikbaar budget:	*Structureel./ Incidenteel*	*2023*	*2024*	*2025*	*2026*
Budget:					
Af: aangegane verplichtingen:					
Bij: inkomsten:		-	-		
Beschikbaar:					
Gevraagd budget:					
Restant budget nog beschikbaar:					

6. Wat zijn de risico's?

- Mogelijk wordt er boven verwachting veel gereageerd op het definitief-concept: dit zorgt ervoor dat we veel tijd zullen moeten besteden aan het goed en zorgvuldig beantwoorden van de reacties.
- Mogelijk is het budget straks onvoldoende voor de uitvoering, vanwege de afhankelijkheid van externe geldstromen. Mocht dat zo zijn, dan zal er vooraf een aanvullend budgetaanvraag komen. Dit risico gaat pas spelen nadat de uiteindelijke versie naar de Raad gaat.

7. Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

We willen juist veel draagvlak creëren voor het definitieve WUP. Daarom hebben we inwoners en andere stakeholders uitgebreid meegenomen in het proces en een uitgebreide consultatiefase georganiseerd. Zo hebben we inloopspreekuren gehouden, een drukbezochte "Energie in de wijkbijeenkomst" georganiseerd, gesprekken gevoerd met stakeholders en de wijkwerkgroep en een vragenlijst online geplaatst. Iedereen die wilde reageren op het WUP-werkdocument, heeft dat uitgebreid kunnen doen. Met de verkregen reacties hebben we een wisselend beeld van het draagvlak onder de inwoners. Er zijn inwoners die terughoudend reageren, die twijfels hebben over de haalbaarheid en betaalbaarheid, er zijn mensen die de kat uit de boom kijken en er zijn mensen die liever vandaag dan morgen starten met het verduurzamen van hun woning.

8. Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

We gaan het WUP officieel ter inzage leggen. Ook sturen we het WUP per mail naar stakeholders en (reeds betrokken) inwoners. Met de verkregen reacties stellen we het definitief WUP op. De Raad informeren we hierover per Raadsinformatiebrief.

9. Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Over de realisatie van het WUP is pas aan het eind (2033) een evaluatie mogelijk. Wel kan voor nog op te stellen WUP'en een evaluatie gedaan worden hoe deze WUP tot stand is gekomen.

Velp,

oktober 2023

gemeente Rheden

Raadsinformatiebrief

datum	voor	Afdeling/cluster
4 oktober 2023	Gemeenteraad	
behandeld door	**ons kenmerk**	**bijlage(n)**

Onderwerp

Geachte leden van de gemeenteraad,

Onderwerp: Stand van zaken Wijkuitvoeringsplan (WUP) Dieren-West

Aanleiding
Begin juni is het eerste werkdocument van het wijkuitvoeringsplan Dieren-West ter consultatie gelegd. Inwoners en stakeholders konden drie maanden lang reageren op het werkdocument wijkuitvoeringsplan, waarin staat hoe de wijk Dieren-West over tien jaar aardgasvrij kan zijn. De consultatiefase is nu voorbij. Met de opbrengst van die consultatiefase stellen we een concept WUP op. Deze leggen we eind december aan de Raad voor. In deze Raadsinformatiebrief lichten we kort toe waar we momenteel staan.

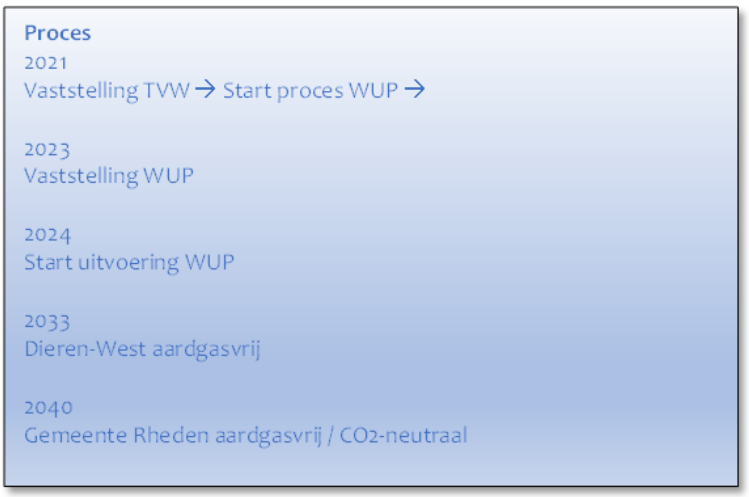

Wijkuitvoeringsplan Dieren-West in het kort
Dieren-West is met de provincie Gelderland samen gekozen als een Wijk van de Toekomst om in onze gemeente als eerste aardgasvrij te worden in 2033. Vanaf november 2021 werken we aan een wijkuitvoeringsplan. Dit doen we samen met inwoners, met de wijkvereniging en andere stakeholders in de wijk. In het plan staan vier technieken - energiebesparing, zonnepanelen, energieopslag in de wijk, uitbreiden elektriciteitsnetwerk en warmtepompen – en acht projecten om dit te bereiken (onder meer een vast aanspreekpunt in de wijk, ontzorgen van inwoners via een adviseur die het hele proces van verduurzamen van de woning kan regelen in opdracht van een bewoner). Meer informatie: Voorlopige werkdocument Wijkuitvoeringsplan (WUP) Dieren-West (watisjouwrheden.nl)

Consultatiefase
Het eerste werkdocument Wijkuitvoeringsplan Dieren-West kwam eind mei gereed. Sinds 1 juni is deze online geplaatst op www.watisjouwrheden.nl, de formele start van de consultatiefase. Inwoners van Dieren-West en andere betrokken organisaties (stakeholders) konden vanaf die datum reageren op het werkdocument. Op verschillende manieren hebben we geïnventariseerd

hoe de mensen in de wijk denken over aardgasvrij worden in het algemeen en in hun Dieren-West in het bijzonder:

- *Online*: een vragenlijst voor inwoners, die ook zonder het werkdocument gelezen te hebben, de vragen konden beantwoorden. Aantal respondenten: 34;
- *7 inloopspreekuren*: aantal bezoekers: ± 40 bewoners;
- *Energie in de Wijk 30 juni*: een mini-festival op vrijdagmiddag, begin avond op 30 juni. Aantal bezoekers: een kleine 200 bezoekers;
- *Straatgesprekken:* mensen in de wijk gedurende een vijftal middagen op straat aangesproken. Aantal bewoners: ± 50;
- *Gesprek WDDW*: bijeenkomst op 22 augustus met de mensen van WDDW en andere, bovengemiddeld geïnteresseerden. 8 bewoners;
- De projectleider heeft alle ondernemers en partneroganisaties benaderd en bijna allemaal ook gesproken, onder meer Vivare, Incluzio, Liander, Spelerij / Uitvinderij, het crematorium, basisscholen De Akker en De Vlinder;
- In de maand juli enkele winkeliers in Dieren-West gesproken.

Inloopbijeenkomst-XXL: evenement Energie in de Wijk op plein Ontmoetingskerk
Een inloopbijeenkomst is een vast element in elke consultatieronde. Voor Dieren-West hebben we het groter aangepakt in de vorm van het evenement Energie in de Wijk op 30 juni. De raad heeft hiervoor een uitnodiging en flyer ontvangen. Naast de formele discussieborden over de plannen waren er ook informatiekramen van de energiecoaches van REIJE en de Energiebank, een inwoner als biodiversiteitsambassadeur en de wijkvereniging Dieren-West. Drie ambassadeurs uit de voorbeeldwoningen in Dieren-West hielpen met beantwoorden van vragen.

Opbrengst voor de samenwerking in de wijk:

1. Meer zichtbaarheid in de wijk met een festivalachtige opzet en 100% dekking in huis-aan-huis verspreiding van de flyer, van de weg zichtbaar in de tuin voor de Ontmoetingskerk
2. Veel mensen met individuele en praktische vragen over hun eigen woning zijn direct geholpen door de energiecoaches
3. In de samenwerking voor de praktische organisatie van zo'n groter evenement hebben we de samenwerking in de wijk en de werkgroep Duurzaam Dieren-West in een volgende fase gebracht: samen actief de wijk in.
4. De sfeer was goed en we hebben veel inwoners gesproken. Er waren zo'n 200 mensen.
5. De communicatielijnen zijn gevonden (wijkkrant Goede Buur, Dieren-west.nl, ambassadeursnetwerk, contacten met REIJE, Energiebank).

Inhoudelijke opbrengst:

- De acht maatregelen omvatten ook een aanspreekpunt in de wijk, een adviseur die mensen ontzorgt van advies tot uitvoering en een inloopwinkel in Dieren-West. Hierover zijn inwoners positief.
- Over de aanpak in deelgebieden zijn veel vragen en is het onduidelijk voor inwoners. Dit kunnen we beter toelichten.
- Betaalbaarheid van de verduurzaming is voor veel mensen een zorg
- Behoefte aan hulp bij uitvoeren en duidelijk handelingsperspectief: wat kan ik zelf doen, waar begin ik?



Afb. Sfeerimpressie Energie in de Wijk bijeenkomst 30 juni

Belangrijkste aandachtspunten die we overnemen in het WUP
Aanvullende punten die we uit de consultatie overnemen in het definitieve WUP zijn:

- Hybride warmtepomp kan dienen als tussenstap naar aardgasvrij worden;
- Houtstook ontmoedigen, omdat we fossielvrij willen zijn en om schone lucht akkoord;
- Betere uitleg van de deelgebiedenaanpak;
- Fixbrigade / klussenbus inzetten, om mensen ook praktisch te helpen met uitvoering van de aanpassingen;
- Huurders handelingsperspectief expliciet toevoegen, rol van Vivare;
- Betaalbaarheid goed uitwerken; niet alleen subsidies maar ook adviseurs voor offertes aanvragen en laten uitvoeren door aannemer dan wel klussers;
- Focus ligt op de woningbouw, maar ook aandacht voor de andere partijen, sport, crematorium, de Spelerij (broodjes bakken nu op gas),
- REE – tegemoetkoming als ze advies willen hebben over hoe ze hun bedrijf kunnen verduurzamen, plusondersteuning bij concrete uitvoering over wat ze willen doen.

Vervolg
We verwerken en verzamelen alle inhoudelijke reacties in het definitief-concept WUP, dat volgens planning op 21 december a.s. aan de raad ter vaststelling zal worden aangeboden.

Hoogachtend, burgemeester en wethouders van Rheden,

Burgemeester

Secretaris

gemeente Rheden

Wijkuitvoeringsplan Dieren-West

Samen op weg naar een mooie, aardgasvrije wijk!





Afbeelding 1 Dieren-West

Colofon

Ambtelijk opdrachtgever: Gemeente Rheden, Arthur Hofstad
Proces, verkenning en eerste versie wijkuitvoeringsplan: i.s.m. Transitiereizen VOF, Carla Onderdelinden, Patricia van der Haak

Alles uit deze uitgave mag gekopieerd en gedeeld worden.

Velp, oktober 2023

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Voorwoord	4
Samenvatting	5
1. Inleiding	9
2. De wijk Dieren-West	14
3. Een aardgasvrij Dieren-West: hoe dan?	18
4. Plan van Aanpak: Hoe organiseren we dit?	25
5. Wat kost dat allemaal?	34
6. Risico's en onzekerheden	36
7. Bijlagen	39

Voorwoord

Nieuwsgierig

Samen met de inwoners van Dieren-West gaan we stappen zetten naar een Wijk van de Toekomst! Een duurzame wijk, die zonder aardgas verwarmd wordt. Voor inwoners moet het vooral een mooie wijk zijn waar ze in de toekomst comfortabel en betaalbaar wonen. Een wijk waar ze trots op zijn vanwege het volop aanwezige groen in en rond de wijk en vanwege de voorbeeldfunctie in de 'energietransitie'. Die trots ontstaat alleen als je er als inwoner zelf iets aan hebt kunnen bijdragen, als je anderen daarbij kunt helpen en als de samenwerking met de gemeente goed is, doordat deze veel aanwezig is en een helpende hand biedt. En natuurlijk vooral als de resultaten ook zichtbaar zijn en trots gedeeld worden.

Na het vaststellen van de warmtevisie in april 2021 is Dieren-West gekozen als eerste wijk om concreet mee aan de slag te gaan. Belangrijke redenen om voor Dieren-West te kiezen zijn de aanwezigheid van veel huurwoningen en een groep inwoners die actief bezig is met het thema duurzaamheid. In het proces bleek echter wel dat de samenwerking niet vanzelf tot stand komt, maar dat er nadrukkelijk aandacht besteed moet worden aan het opbouwen van relaties (elkaar kennen), het ontwikkelen van een gezamenlijke cultuur/taal (elkaar begrijpen) en het maken van duidelijke afspraken over rollen en verwachtingen. Voor het opstellen van dit concept-wijkplan is daarom extra tijd uitgetrokken en in het plan wordt ook voorgesteld hier blijvend in te investeren. In 2023 gaan we bovendien verder in gesprek met inwoners over de vraag hoe we met elkaar gaan werken aan een aardgasvrij Dieren-West. Ook gaan we verder in gesprek met woningcorporatie Vivare en netbeheerder Liander over de samenwerking.

Dit concept-wijkplan is dan ook géén plan dat van A tot Z beschrijft wat er moet gebeuren om het doel te halen. Dit plan biedt ruimte om elkaar beter te leren kennen en samen te experimenteren en te leren. Wat u aantreft is dan ook een plan waarin de nieuwsgierigheid centraal staat. Want naast kennis en inzichten die we hebben opgehaald, zijn er ook nog zoveel vragen. Bij inwoners en de gemeente, maar ook bij belangrijke partners als ondernemers, maatschappelijke instellingen, Vivare en Liander. Hoe bereiken we alle inwoners van de wijk? Hoe krijgen we nog meer inwoners in beweging? Hoe organiseren we de ondersteuning of ontzorging van de bewoners? Wat kunnen onze (maatschappelijke) partners betekenen en wat hebben ze daarvoor nodig? Wat zijn de beste technieken en welke innovatie is nog mogelijk? Deze en zoveel meer vragen schrikken ons niet af, maar maken ons juist nieuwsgierig naar de mogelijke antwoorden.

We willen leren door te doen. Denken in realistische mogelijkheden en we zijn niet bang om soms fouten te maken. Daarbij hebben we twee heldere uitgangspunten:

A. We hebben geen tijd te verliezen met alleen praten, want wat je in 2040 gerealiseerd wilt hebben, wordt vandaag en morgen al vormgegeven;
B. We kunnen het alleen samen doen: inwoners, ondernemers, woningcorporatie, verhuurders, bouwers, maatschappelijke organisaties en de gemeente.

Aan de slag!

Paul Hofman,

Wethouder gemeente Rheden

Samenvatting

De wijk Dieren-West biedt kansen om als een van de eerste wijken aardgasvrij te worden. Daarom is gemeente Rheden daar gestart met het opstellen van een wijkuitvoeringsplan (afgekort WUP) naar een mooi en aardgasvrij Dieren-West in 2033. Samen met experts en inwoners heeft gemeente Rheden het afgelopen jaar een verkenning uitgevoerd naar de manier waarop de energietransitie in Dieren-West goed opgepakt kan worden. Deze verkenning had aan de ene kant een technisch spoor waarvoor we onafhankelijk advies hebben ingewonnen: welke duurzame warmtebronnen zijn geschikt? Wat moet er in technische zin gebeuren om Dieren-West aardgasvrij te maken en welke (deel)buurten zouden geschikt zijn om te beginnen?
Aan de andere kant hebben we verkend hoe we deze technische verduurzaming het beste kunnen organiseren. Wat hebben de inwoners in Dieren-West nodig om hun woningen te isoleren en aardgasvrij te maken?

Dit wijkuitvoeringsplan beschrijft hoe de wijk Dieren-West van het aardgas af kan. Samenvattend is dit het plan:

1. **Besparen:** In de meeste woningen en overige gebouwen kan nog veel bespaard worden door (na)isolatie. Daarmee kunnen we de warmtevraag drastisch verminderen. Ook op elektriciteit kan en moet flink bespaard worden. Onder andere door te besparen op gebruik van elektrische apparatuur en door oude, onzuinige apparaten te vervangen.
2. **All electric**: Op dit moment is de individuele, elektrische warmtepomp de meest logische warmte-oplossing. Op sommige plekken is het ook mogelijk om met meerdere woningen één grote warmtepomp te nemen. Klein-collectief noemen we dat. Een belangrijke tussenstap kan de hybride warmtepomp zijn: een ‘gewone’ warmtepomp, die hulp krijgt van een ‘gewone’ cv-ketel op dagen dat het te koud is. All ellectric betekent óók dat de nog aanwezige gasfornuizen geleidelijk worden vervangen door elektrische kookplaten.
3. **Zonnepanelen**: Op zo veel mogelijk daken én op andere geschikte plekken in de wijk.
4. **Netwerk op orde:** Zonne-energie is niet altijd beschikbaar. Daarom moet ook worden ingezet op energieopslag en het slim verdelen van de beschikbare elektriciteit en ruimte op het netwerk. Bovendien zal het netwerk op veel plekken in de wijk verzwaard moeten worden.

Hoe gaan we deze verduurzamingsoperatie organiseren?
De precieze route naar een mooi en aardgasvrij Dieren-West in 2033 kan natuurlijk nog niet uitgestippeld worden. Veel weten we immers nog niet. Wat we wél weten is wat we de komende één á twee jaar gaan doen. Kortgezegd gaan we menskracht regelen om dingen in gang te zetten, gaan we inwoners helpen met isoleren van hun woningen en zetten we de wijk nóg meer in beweging:

1. **Isolatie-/verduurzamingscampagne Dieren-West:** 2033 is dichterbij dan je denkt. Geen tijd te verliezen dus om de woningen te verduurzamen! We beginnen met collectieve inkoopacties voor vloer- en glasisolatie.
2. **Aanpak in deelgebieden:** Dieren-West is op basis van een uitgebreide analyse ingedeeld in vijf deelgebieden. In één van die deelgebieden, Midden Dieren-West, willen we starten met een bijzondere wijkaanpak. Een geschikte marktpartij, die we gaan selecteren met hulp van een aanbesteding, verduurzaamt in één keer een groot aantal huur- én koopwoningen en andere (bedrijfs)gebouwen. Het voordeel van deze wijkaanpak is dat je in korte tijd veel gebouwen kunt verduurzamen, zeker als ook grote verhuurders meedoen. Deze wijkaanpak is uiteraard niet verplicht, woningeigenaren kunnen vrijwillig meedoen.
3. **Bewoners ontzorgen/kwartiermaker MEDO:** Veel inwoners in Dieren-West willen ondersteund worden bij deze uitdagende en complexe operatie. Waar mogelijk gaan we deze mensen ontzorgen. Bij het adviseren, bij de financiering én bij de uitvoering. Hoe dat ontzorgen er precies uit gaat zien, onderzoeken we de komende tijd.

Een van de manieren is een maatschappelijke energiediensten organisatie (MEDO). Dit is een coöperatieve uitvoeringsorganisatie die de wijk ondersteunt en ontzorgt bij het verduurzamen van de woningen. Het voordeel van deze aanpak is dat het verduurzamen van de woningen financieel haalbaar wordt voor veel mensen.

4. **Aanpak natuurvriendelijk isoleren:** Isoleren van de woningen is hartstikke goed voor het klimaat, net als zonnepanelen op je dak. Maar de natuur is er niet altijd even blij mee. Bij het isoleren van de spouw bijvoorbeeld of bij het plaatsen van zonnepanelen is er het risico dat nesten van kwetsbare soorten, zoals huismus en vleermuizen worden verstoord. In 2023 zijn we in alle dorpen van Rheden een uitgebreid ecologisch onderzoek gestart om uit te vinden of en waar deze kwetsbare soorten zitten. En we zijn daarmee begonnen in Dieren-West. Op basis van de uitkomsten kan geheel of gedeeltelijk ontheffing worden gegeven voor het uitvoeren van spouwmuurisolatie en het installeren van zonnepanelen. De verwachting is dat eind 2024 of begin 2025 de ontheffing kan worden verleend.
5. **Gemeentelijk projectleider WUP:** De gemeentelijk projectleider WUP zorgt er onder andere voor dat wat in Dieren-West op de planning staat in de pas loopt met andere gemeentelijke plannen en procedures en onderzoekt welke andere opgaven samen met het aardgasvrij maken kunnen worden opgepakt. Voorbeelden van deze opgaven zijn biodiversiteit, klimaatadaptatie en leefbaarheid.
6. **Communicatie- en bewustwordingscampagne:** Om meer bewoners van Dieren-West overtuigd en enthousiast te krijgen is er meer nodig dan de informatieavonden en energiecafés die we tot nu toe organiseerden. Op tal van manieren gaan we de wijk in om te laten zien wat de bedoeling is en hoe we dat de komende jaren gaan realiseren. Denk daarbij aan de wijkkrant, onlinekanalen, maar ook aan kleine infopanelen in voortuinen van enthousiaste bewoners die al stappen hebben gezet.
7. **Uitbreiding capaciteit elektriciteitsnetwerk:** Of het gaat lukken om in 2033 een aardgasvrij Dieren-West te hebben, zal voor een groot deel afhangen van de capaciteit van ons elektriciteitsnetwerk. Die is op dit moment behoorlijk kwetsbaar en die kwetsbaarheid neemt toe als we straks minder aardgas en veel meer stroom gaan gebruiken als gevolg van een toename van het elektrisch koken, elektrisch autorijden en de warmtepomp. De oplossing ligt onder andere in een uitbreiding van het netwerk. Dat kan op drie manieren: dikkere kabels en meer wijktransformatoren, een betere afstemming van vraag en aanbod van duurzame energie, én door middel van energieopslag. Samen met netbeheerder Liander en met bewoners willen we de komende tijd van start met pilots om daarmee veel ervaring op te doen.
8. **Wijknetwerkbouwer:** Een netwerkbouwer heeft als belangrijkste taak om nog meer zichtbare resultaten te boeken in de wijk. Dat doet diegene door kleine en grote projecten op te starten, door veel in de wijk aanwezig te zijn, als aanspreekpunt te dienen en de bewoners op te zoeken, door te weten wat er speelt, door bijeenkomsten en inloopspreekuren te organiseren, door buurtinitiatieven te faciliteren, door verbindingen te leggen met andere uitdagingen en kansen die aanwezig zijn in de wijk. De opdracht van de netwerkbouwer is integraal: deze persoon is niet alleen met de energietransitie bezig, maar organiseert ook het gesprek over groene, ruimtelijke en sociale wensen en doelen in de wijk. En misschien dat de netwerkbouwer ook kan starten met een wijk- of buurtklusbedrijf.

Inwoners kunnen ook kiezen voor een meer individuele aanpak, waarbij men zijn eigen tempo kiest. Met behulp van een breed palet van producten en diensten, mogelijk geleverd door een nieuw opgericht wijkbedrijf bepaalt men zelf hoe en hoe snel de woning aardgasvrij wordt gemaakt. Een goede, informatieve website, een energieloket in de wijk, de Toekomstbestendig Wonenregeling (aantrekkelijke lening), maar ook energiecafe’s maken onderdeel uit van dit brede palet.

Op de volgende pagina is in beeld gebracht hoe Dieren-West aardgasvrij wordt.

Wijkuitvoeringsplan Dieren-West

Samen op weg naar een mooie en aardgasvrije wijk in 2033



NETWERKEN OP ORDE

HOE ORGANISEREN WE DIT?

- Isolatie- en aardgas-vrijcampagne
- Bewoners ontzorgen: kwartiermaker MEDO
- Aanpak deel-gebieden
- Aanpak natuur-vriendelijk isoleren

ENERGIE BESPAREN



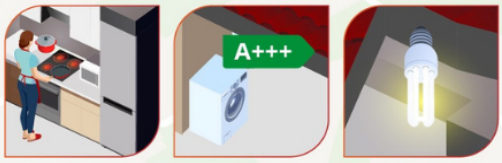

ENERGIE OPWEKKEN MET ZONNE-ENERGIE





DUURZAAM VERWARMEN MET WARMTEPOMP

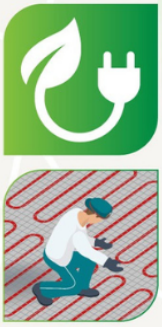





- Gemeentelijk projectleider WUP
- Uitbreiding capaciteit elekriciteitsnetwerk Liander
- Communicatie- en bewustwordings-campagne
- Wijknetbouwer

1. Inleiding

1.1 Waarom dit wijkuitvoeringsplan?

In 2050 wil Nederland aardgasvrij zijn. Dat noemen we de warmtetransitie. We gebruiken dan geen aardgas meer voor de verwarming van onze huizen, warm tapwater, koken en voor de productie van elektriciteit. De eerste stap in de warmtetransitie was de opstelling van de gemeentelijke warmtetransitievisie. Die van de gemeente Rheden is op 20 april 2021 vastgesteld door de gemeenteraad. In deze warmtetransitievisie heeft de gemeente als doel om al in 2040 klaar te zijn met de warmtetransitie.[1] Dat betekent dat alle huizen en gebouwen uiterlijk in 2040 verduurzaamd en van het aardgas afgekoppeld zijn.
Na de warmtetransitievisie was de vervolgstap om per wijk een wijkuitvoeringsplan op te stellen: een plan hoe de wijk van het aardgas af kan.

Gemeente Rheden heeft al geruime tijd de ambitie om in 2040, tien jaar eerder dan de landelijke doelstelling, CO_2-neutraal en dus aardgasvrij te willen zijn. In 2030 zouden de eerste buurten of wijken zelfs al van het aardgas moeten zijn. De urgentie van de energietransitie wordt dus zeker gevoeld, helemaal nu de prijzen voor elektriciteit en aardgas het afgelopen jaar enorm gestegen zijn. Daarom wil de gemeente de mogelijkheden die zij heeft – de gemeente is immers geen eigenaar van de woningen - optimaal benutten. Die mogelijkheden zijn er vooral op het vlak van het bieden van objectieve informatie, het inspireren (zoals het geven van goede voorbeelden), faciliteren, regisseren en organiseren. Het ontzorgen van juist die inwoners en andere partijen die het op dit moment (nog) niet kunnen of willen staat bij de gemeente dan ook hoog in het vaandel. Denk aan goede, technische informatie en advies met betrekking tot de eigen woning en betrouwbare leveranciers. Hoe dat ontzorgen er precies uit komt te zien, wordt de komende tijd onderzocht en verderop in dit wijkuitvoeringsplan toegelicht. De gemeente doet dit natuurlijk niet alleen, maar zo veel mogelijk samen met de (ervarings)deskundige inwoners en lokale organisaties in Dieren-West.

Het wijkuitvoeringsplan ingebed in:

- Landelijke doelstellingen uit het Klimaatakkoord.
- Gemeentelijke warmtetransitievisie.
- Regio: binnen de Regionale Energie Strategie (RES) werken provincie, gemeente en waterschappen samen met lokale belanghebbenden om duurzame energiedoelstellingen te realiseren in concrete projecten.
- Omgevingswet: De Omgevingswet biedt vanaf 2024 meer samenhang voor beleid in de fysieke leefomgeving, het helpt de ruimtelijke inpassing van duurzame energieprojecten en zorgt voor juridische borging van de energietransitie.

Wijkgerichte warmtetransitie

"We hebben ook in Rheden de opgave om gefaseerd het aardgasgebruik af te bouwen en voor de verwarming van onze huizen en bedrijven te kijken naar duurzame alternatieven. De uitrol van deze warmtetransitie krijgt in Rheden een extra impuls en combineren we per wijk zoveel mogelijk met de energietransitie en vergroening van de mobiliteit. We willen maatwerk leveren per wijk, de bewoners waar nodig ontzorgen en de warmte- en energietransitie voor iedereen bereikbaar houden."

Coalitieakkoord 2022-2026 Groener, Socialer, Dichterbij, gemeente Rheden

[1] Zie het Coalitieakkoord 2018 - 2021 van de gemeente Rheden.

Aan de hand van een uitgebreide analyse[2] in de warmtetransitievisie Rheden, is Dieren-West als één van de kansrijke wijken naar voren gekomen om te starten met aardgasvrij. Dit komt bijvoorbeeld omdat veel inwoners in Dieren-West al betrokken en actief zijn op het gebied van de energietransitie en de mate waarin de huizen eigendom zijn van de woningcoöperatie.
Daarom is Dieren-West één van de eerste wijken van de gemeente waar de komende tijd een wijkuitvoeringsplan voor wordt gemaakt.

Het doel van dit plan is om Dieren-West de komende jaren geleidelijk, maar uiterlijk in 2033, van het aardgas af te kunnen koppelen.

In dit wijkuitvoeringsplan staat:
- Hoe en wanneer we Dieren-West aardgasvrij willen maken.
- Wat het aardgasvrij maken betekent voor de bewoners van Dieren-West.
- Welke techniek het beste aansluit om aardgasvrij te worden.
- Hoe de financiering wordt, of kán worden geregeld.
- Wat de rol is van de gemeente én wat bewoners en andere partijen van ons mogen verwachten.

Techniek, samenwerken, ontzorgen en uitvoeren zijn belangrijke onderwerpen in dit wijkuitvoeringsplan. Het aardgasvrij maken van Dieren-West is een grote operatie, waarbij veel partijen betrokken zijn.
De aanpak hiervoor bestaat uit de volgende bouwstenen:
- Kosten
- Communicatie en ontzorgen
- Technische oplossingen
- Eventuele koppelkansen (hittestress, meer groen, etc.)
- Participatiebeweging creëren
- Leren en ontwikkelen

Het organiseren van technische oplossingen en het samenspel dat nodig is om met z'n allen het einddoel – een mooi en aardgasvrij Dieren-West in 2033 - te halen, dáár gaat dit plan over.
Want één ding is duidelijk: iedereen moet mee (kunnen) doen. Een wijk kan namelijk pas definitief van het aardgas af als ook de laatste inwoner klaar is met het verduurzamen van zijn of haar woning.

1.2 Hoe is dit wijkuitvoeringsplan tot stand gekomen?

Na vaststelling van de warmtetransitievisie in de gemeenteraad is de gemeente gestart met de voorbereidingen voor dit wijkuitvoeringsplan. Gemeentelijke middelen en capaciteit zijn vrijgemaakt en met de lokale bewonersgroep Werkgroep Duurzaam Dieren-West (WDDW) is de wijk aangemeld als Wijk van de Toekomst. Gezamenlijk is vervolgens externe procesbegeleiding gezocht en gevonden: Bureau Transitiereizen. Onder leiding van Transitiereizen is een projectgroep geformeerd, bestaande uit leden van WDDW en de gemeente Rheden.

[2] Deze multicriteria-analyse is na te lezen in de Warmtevisie van de gemeente Rheden, Zie www.rheden.nl en www.watisjouwrheden.nl

Deze is aangevuld met externe expertise, het landelijke Klimaatverbond Nederland en bureau WDW. Klimaatverbond Nederland kon met Europese subsidie (EUCF) voor heel Dieren en omgeving onderzoeken of en hoe een zogenaamde maatschappelijke energiediensten organisatie (MEDO) inwoners zo veel mogelijk kan ontzorgen om woningen aardgasvrij te maken. Ook bureau WDW, een dochteronderneming van bouwbedrijf Van Wijnen, kon met Europese subsidie (EU Horizon) voor Dieren-West onderzoeken welke technische stappen nodig zijn om aardgasvrij te worden. In september 2021 is de projectgroep gestart en via tal van overleggen, bijeenkomsten, verkenningen, webinars, energiecafe's, tussentijdse rapportages en een uitgebreide consultatiefase is dit wijkuitvoeringsplan tot stand gekomen. In onderstaand overzicht is te zien hoe de bewoners van Dieren-West tot nu toe zijn betrokken bij de opstelling van het plan.

Participatie in WUP-proces tot nu toe

- WDDW betrokken bij selectie van externe procesbegeleiding.
- WDDW mede-ondertekenaar van intentieovereenkomst samenwerking WUP Dieren-West.
- Gezamenlijke aanvraag Wijk van de Toekomst met WDDW.
- Organisatie online startbijeenkomst november 2021 (ruim 100 deelnemers).
- Drie infoavonden over wijkwarmteverkenningen (± 15 deelnemers).
- Technische infoavond over verduurzaming van de woning (ruim 40 bezoekers).
- Infoavond over de MEDO (ruim 25 bezoekers).
- Voorbeeldwoningenproject (ruim 35 aanmeldingen, 10 ambassadeurs).
- Voorbeeldwoningen met adviezen op website gemeente.
- Energiecafe november '22 (ruim 100 bezoekers).
- Huurdersinitiatief.
- Vier inloopspreekuren in de Ontmoetingskerk.
- Energiecafe februari '23 (± 25 bezoekers).

Consultatiefase

Het eerste werkdocument Wijkuitvoeringsplan Dieren-West kwam eind mei gereed. Sinds 1 juni is deze online geplaatst op www.watisjouwrheden.nl, de formele start van de consultatiefase. Inwoners van Dieren-West en andere betrokken organisaties (stakeholders) konden vanaf die datum reageren op het werkdocument. Op verschillende manieren konden mensen in de wijk reageren, meepraten en vragen stellen:

- Online: een vragenlijst voor inwoners, die ook zonder het werkdocument gelezen te hebben, de vragen konden beantwoorden. Aantal respondenten: 34.
- 7 inloopspreekuren: aantal bezoekers: ± 40 bewoners.
- Biodiversiteitswandeling door de wijk: 7 inwoners.
- Energie in de Wijk 30 juni: een mini-festival op vrijdagmiddag, begin avond. Aantal bezoekers: een kleine 200 bezoekers.
- Straatgesprekken: mensen in de wijk gedurende een vijftal middagen op straat aangesproken. Aantal bewoners: ± 50.
- Gesprek WDDW: bijeenkomst op 22 augustus met de mensen van WDDW en anderen bovengemiddeld geïnteresseerden: 8 bewoners.
- De projectleider heeft alle ondernemers en partnerorganisaties benaderd en bijna allemaal ook gesproken, onder meer Vivare, Incluzio, Liander, Spelerij/Uitvinderij, het crematorium, basisscholen De Akker en De Vlinder.
- In de maand juli enkele winkeliers in Dieren-West gesproken.

De belangrijkste reacties van inwoners en andere betrokken partijen tijdens deze consultatiefase, gingen over hoe we de mensen gaan ontzorgen, over de rol van de huurder en verhuurder(s), hoe de gemeente aankijkt tegen houtstook als vervanger van aardgas, over de betaalbaarheid, over de rol van de hybride warmtepomp en over in hoeverre bedrijven en organisaties worden betrokken. Deze punten hebben we meegenomen en verwerkt in het definitieve plan.



Afbeelding 2 Inloopbijeenkomst Energie in de Wijk, 30 juni 2023

1.3 Wat willen inwoners dat er over drie jaar is gebeurd?

Op weg naar 2033 kunnen we al veel doen. Tal van inwoners van Dieren-West hebben het afgelopen jaar aangegeven wat er - wat hun betreft - in 2026 klaar moet zijn:

- Het aardgasvrij maken van de wijk gebeurt zo veel mogelijk collectief: er is een energieforum opgestart van inwoners die kennis en ervaringen rondom energievragen uitwisselen met elkaar.
- Sociale media en andere communicatieplatforms bieden veel handige en praktische informatie.
- Er zijn regelmatig bijeenkomsten waarin kennis en ervaring worden gedeeld.
- Er worden regelmatig groeps- en straatprojecten georganiseerd. De gemeente faciliteert deze.
- Naast de energie- of warmtetransitie, gaan inwoners ook aan de slag met andere thema's, zoals veiligheid en meer groen in de wijk.

''Eigenlijk zou ik geheel duurzaam willen functioneren.
Dat je van het gas af gaat. Dat je zelf energie gaat winnen met zonnepanelen. Dat je ook opslagmogelijkheden hebt.''
– Inwoner Dieren-West

''De beste oplossing komt niet altijd van de leverancier die je belt. Die willen namelijk maar één product verkopen: hun eigen product. Dat kan goed zijn, maar misschien is het niet de beste oplossing. Deskundig advies vooraf en controle op kwaliteit achteraf, dat is belangrijk. In het plan moet deze manier van werken genoemd worden. Je kunt dan namelijk kosten besparen, want het gaat in één keer goed.''
– Inwoner Dieren-West

"Ik zou willen dat iedereen heel bewust met energie omgaat."
– Inwoner Dieren-West

Inwoners aan het woord:

Hoe ziet Dieren-West eruit in 2033?

In 2033 is de wijk Dieren-West **een mooie, diverse wijk met veel groen en een prettige sociale structuur**. De wijk is **duurzaam**. Dat betekent dat de meeste huizen en gebouwen aardgasvrij zijn. Ook is er veel groen. In de **wijk zijn veel bomen en plekken voor bloemen, bijen, insecten en andere kleine dieren**. Op sommige plekken is er nieuwbouw, met name wat hoogbouw om meer mensen van een woonplek te voorzien. **De openbare ruimte is met aandacht ingericht**. Er is op wijkniveau een ontwerp gemaakt voor buitenspelen, sporten, wandelen, elkaar ontmoeten, mobiliteit en logistiek.

In 2033 heeft de wijk meer eigen voorzieningen. Denk aan eigen energievoorzieningen, eigen energieopslag en distributie en een eigen waterberging. Onderlinge energie-uitwisseling is mogelijk. Het regenwater gaat direct de bodem in en wordt niet meer afgevoerd via het riool. De warmte uit het riool benut om de gebouwen te verwarmen. De wijk is mooi. Zowel de gemeente als de inwoners zelf onderhouden hun huizen, tuinen en de openbare ruimte. Er wordt **samengewerkt** om de wijk ook mooi en schoon te houden. De gemeente geeft daarbij het goede voorbeeld. Al jarenlang. Dat inspireert inwoners enorm om zelf ook een bijdrage te leveren aan de wijk. De huurwoningen zijn verduurzaamd en goed op orde**. Iedereen kan echt prettig wonen in Dieren-West**.

De wijk is in de loop van de jaren aanzienlijk verjongd. De gemeente en Vivare hebben hierop ingespeeld en er zijn meer voorzieningen voor kinderen gekomen. Mensen hebben aan het eind van de dag nog energie over om elkaar te ontmoeten, te sporten, van betekenis te zijn. Dit is door de tijd vanzelf zo gegroeid omdat de mensen meer contact met elkaar wilden en zelf duurzamer wilden leven. Hoogtepunt is de jaarlijkse energie neutrale barbecue die in vele straten georganiseerd wordt. **Het wij-gevoel heeft ervoor gezorgd dat de energietransitie in de wijk eigenlijk best makkelijk verlopen is**. De Ontmoetingskerk en het verenigingsleven hebben daar een belangrijke rol in gespeeld. Ook op andere thema's is het vanzelfsprekend dat mensen dingen samen organiseren. Zonder dat dit overigens verstikkend aanvoelt. **De wijk biedt ruimte om vooral jezelf te kunnen zijn**. Want ook in 2033 kan je nu eenmaal niet met iedereen in contact zijn.

Deze visie is tot stand gekomen door gesprekken met verschillende inwoners: bezoekers van energiecafés en de bewoners van de voorbeeldwoningen.

2. De wijk Dieren-West

In dit hoofdstuk schetsen we een beeld van de wijk Dieren-West: van de wijk zelf en van de isolatieopgave van de huizen en gebouwen. Ook beschrijven we de demografische en sociaaleconomische situatie van de wijk.

2.1 Dit is Dieren-West

''Er is veel groen in en rond de wijk. Dat vind ik fijn. Je kunt naar buiten, er is veel ruimte, veel rust. Je kunt de natuur in.''

''Als je naar de wijk als geheel kijkt, zie je veel goedkoop gebouwde, sociale huurwoningen. Dat spreekt mij esthetisch minder aan, maar op zich vind ik de bouwstijl van de wijk mooi.''

''Er wonen veel ouderen in de wijk, die gaan niet allemaal meer investeren.''

Dieren-West ligt tegen de Veluwezoom, vanaf het station van Dieren gezien links van de Harderwijkerweg en kent net als Dieren-Noord een ruime, groene opzet. De ongeveer 4200 bewoners (± 30% van de bevolking van het dorp Dieren) wonen in ruim 2000 woningen. Verreweg de meeste daarvan zijn gebouwd ná de Tweede Wereldoorlog. In de jaren tachtig werd verdere aantasting van de Veluwezoom verboden en kwam er een einde aan de grootschalige bouw van huizen in Dieren-West. In Dieren-West is het rijtjeshuis het overheersende woningtype. Her en der staat er ook een portiekflat en daarnaast zijn er richting de Veluwezoom en aan de noordkant van de wijk meerdere, parkachtige woonbuurtjes, met modernere, vrijstaande en twee-onder-een-kapwoningen. De Akker, Da Costa en het markante, ronde appartementencomplex aan de Julius Röntgenlaan zijn voorbeelden van meer recente nieuwbouw in de wijk.

Bedrijvigheid
De belangrijkste functie van Dieren-West is wonen. Toch zijn er niet alleen maar woningen in de wijk. Aan de randen van de wijk is er een divers aanbod van voorzieningen, zoals een Joodse begraafplaats, het crematorium, de brandweerkazerne, verschillende zorgcomplexen, basisscholen, de Ontmoetingskerk en aan de noordoostkant allerlei sportvoorzieningen. De opgave om deze gebouwen en complexen te verduurzamen is hetzelfde, de uitvoering zal vaak anders zijn. Maar daar waar mogelijk proberen we om verduurzamingsoperaties op elkaar af te stemmen.



Afbeelding 3 Admiraal Helfrichlaan

2.2 Dieren-West in cijfers

Wat is Dieren-West voor een wijk? Wanneer zijn de woningen gebouwd, hoe ziet het bezit eruit en is er iets te zeggen over de energielabels? In deze paragraaf duiken we in deze en andere cijfers en feiten. Wij maken daarbij gebruik van de Datavoorziening Wijkpaspoort Warmtetransitie. Dat is een initiatief van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Kadaster.

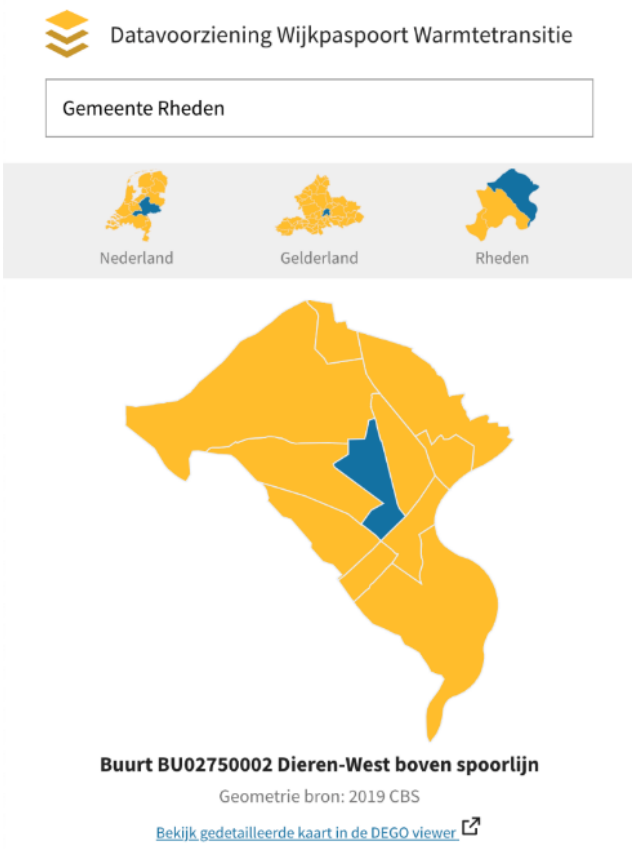

Figuur 1 Dieren-West in blauw in het dorp Dieren.

Dieren-West is de wijk in Dieren die boven de spoorlijn en links van de Harderwijkerweg ligt.

Het grootste deel van de woningen is in particulier bezit. Bijna 40% is woningcorporatiebezit. De tussenwoning is de meest voorkomende woning in Dieren-West. De gemiddelde woningwaarde in Dieren-West is € 203.000,-, terwijl het gemiddelde in Rheden € 219.000,- is. In 2019 lag in Nederland de gemiddelde woningwaarde op € 248.000,- Van het particulier bezit in Dieren-West wordt veel particulier verhuurd. Naast woningcorporatie Vivare hebben zeven particuliere verhuurders in Dieren-West zo'n 170 woningen in bezit.

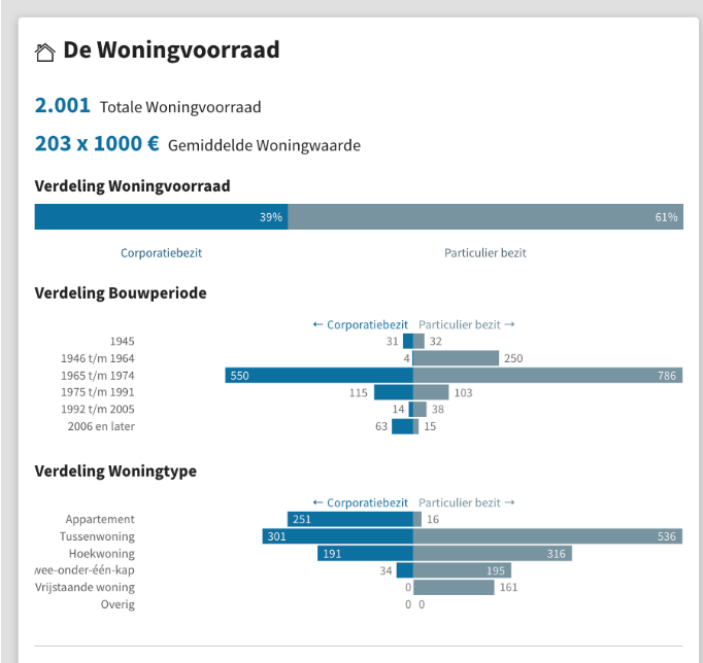

Figuur 2 Woningvoorraad in Dieren-West

Met een gemiddeld elektriciteitsverbruik van 2460 kWh per jaar verbruikt het gemiddelde huishouden in Dieren-West nét iets minder dan het Nederlands gemiddelde. Het aardgasverbruik van 1390 kubieke meter ligt wel ruim boven het landelijk gemiddelde van 1169 m^3.

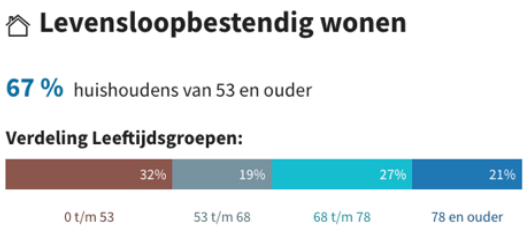

Figuur 3 Verdeling leeftijdsgroepen

Slechts één derde van de inwoners is jonger dan 53 jaar. Daarmee is Dieren-West een sterk vergrijzende wijk.

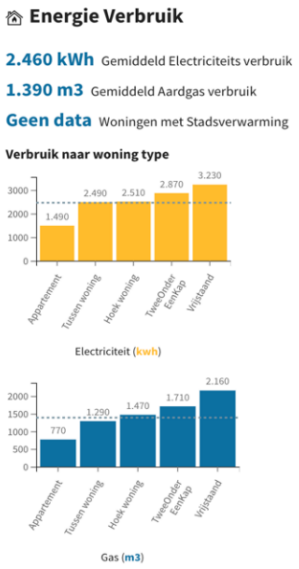

Figuur 4 Energieverbruik in Dieren-West

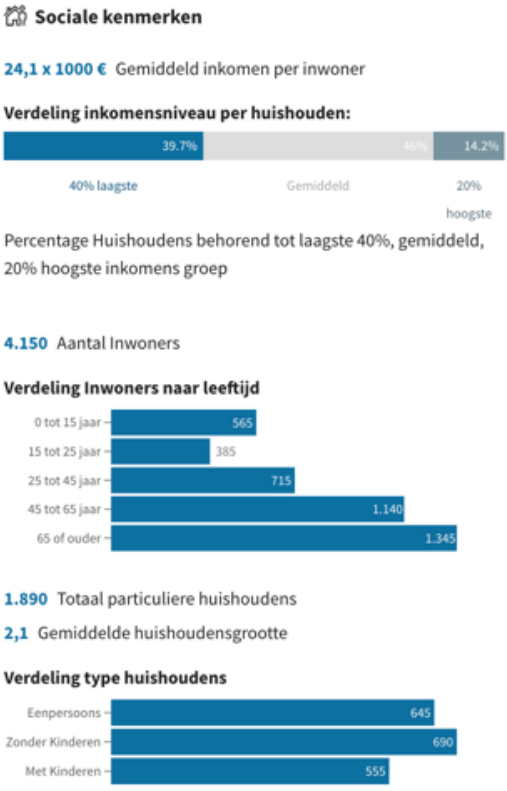

Figuur 5 Sociale kenmerken

Energielabels zeggen iets over hoe goed de woningen zijn geïsoleerd. Hoe hoger het label, hoe slechter de woningen zijn geïsoleerd. Van de helft van alle woningen in Dieren-West is het energielabel bekend. Ruim 1/3 van deze woningen heeft een label A of B en is al goed geïsoleerd. Weer een derde heeft een label C en is dus redelijk goed geïsoleerd. Tenslotte heeft ook een derde een label D, E of G. Deze woningen zijn het moeilijkst aardgasvrij te krijgen.



Figuur 6 Aanwezige utiliteitsbouw in Dieren-West

Het grootste deel van de gebouwen in Dieren-West betreft woningen. Maar er zijn ook nog genoeg andere gebouwen met andere functies. Zo zijn er nog een paar basisscholen, zorginstellingen, enkele winkels, een tweetal kantoren, 12 sportverenigingen, kerken en een crematorium.

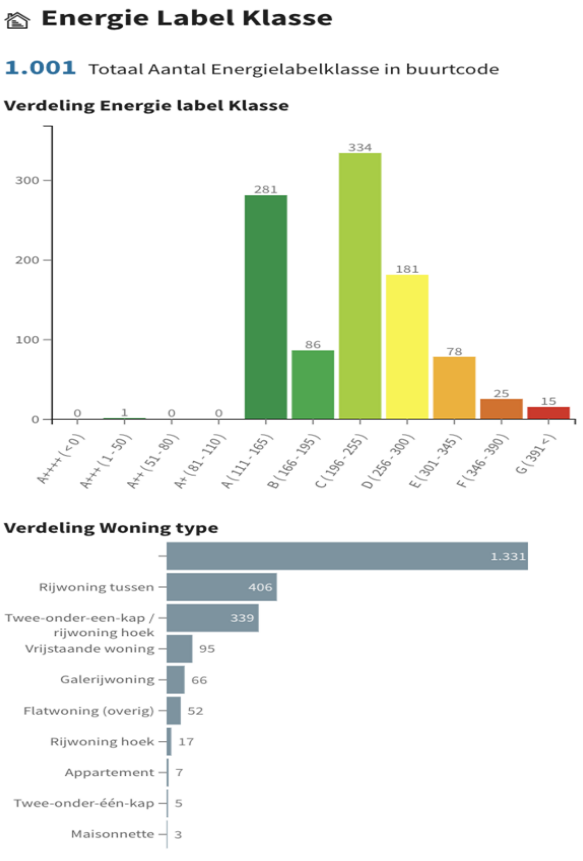

Figuur 7 Verdeling energielabels in Dieren-West

De isolatie-opgave in Dieren-West

Het grootste deel van de woningen in Dieren-West is na de Tweede Wereldoorlog gebouwd. Slechts 60 van de ruim 2000 woningen in Dieren-West zijn gebouwd in de periode 1900-1945. Voor deze oudste woningen is de isolatieopgave logischerwijs het grootst.
Van het totale aantal woningen is ca. 1.100 koopwoning, daarvan heeft circa 350 energielabel C en 650 heeft energielabel D, E of F.
De woningen met energielabel C zijn in theorie ook zonder verdere isolatie-opgave op midden-temperatuur te verwarmen Op midden temperatuur (60 á 70 graden Celsius) kunnen verwarmen betekent dat er in principe met een warmtepomp verwarmd kan worden. Dit zou wel een fors hogere energierekening en minder comfort voor deze woningen betekenen t.o.v. lage temperatuurverwarming (30 á 50 graden Celsius).
Bij elkaar hebben zo'n 200 woningen in Dieren-West (±10%), met inbegrip van een flink aantal (verhuurde) zorgappartementen, energielabel A of B. Deze woningen, allemaal vanaf 1990 gebouwd, zijn in principe direct op lage temperatuur te verwarmen, zonder extra isolatiemaatregelen. Woningen die op lage temperatuur verwarmd kunnen worden noemen we ook wel aardgasvrij ready.
75% van de woningen in Dieren-West, waaronder ook met energielabel C, D, E en F uit de periode tussen Tweede Wereldoorlog en 1990, kan met een beperkt aantal isolatiemaatregelen relatief goed geïsoleerd worden. En dus ligt er een financieel en technisch goed haalbare isolatieopgave om naar aardgasvrij ready en dus naar lage temperatuurverwarming te gaan.

Zie voor de uitgebreide wijkinformatie de bijlage "Wijkanalyse".

2.3 Conclusies

Het aantal huurwoningen in Dieren-West is hoog. Deze huurwoningen zijn hoofdzakelijk eigendom van woningcorporatie Vivare (goed voor ± 60% van de huurwoningen), maar ook van andere verhuurders, van grote partijen tot individuele, particuliere verhuurders. Voor de aanpak betekent dit een intensieve samenwerking met de verschillende verhuurders, variërend van de particuliere verhuurder, de zorginstellingen tot de woningcorporatie. Verder lijkt een collectieve of seriematige verduurzamingsaanpak zinvol, omdat er veel uniformiteit in de woningtypen zit. Door de relatief hoge, gemiddelde leeftijd van de inwoners is de wens om meer ondersteund of ontzorgd te worden ook groter. Omdat ook het inkomensniveau lager is dan gemiddeld in Rheden en Nederland, lijkt het wenselijk om op het gebied van financiering meer te ontzorgen. Daarnaast vraagt het relatief hoge aandeel bewoners met een migratieachtergrond om extra aandacht vanuit communicatie. Tenslotte voedt het hoge aandeel mensen in Dieren-West met een praktische opleiding de verwachting dat de bereidheid van bewoners om zelf de handen uit de mouwen te steken bij de verduurzamingsopgave groot is.

3. Een aardgasvrij Dieren-West: hoe dan?

In de gemeentelijke warmtetransitievisie kwam Dieren-West naar voren als kansrijk om relatief snel aardgasvrij te worden. Maar wat is nou de beste manier voor Dieren-West? Door zo snel mogelijk overal zonnepanelen te installeren? De gevels of vloeren isoleren? Gelijk met z'n allen een warmtepomp plaatsen? Op basis van de verkenningen van de experts geven we in dit hoofdstuk een beeld van wat er technisch gezien nodig is in Dieren-West om helemaal aardgasvrij te worden.

Op basis van de huidige technische inzichten en landelijke ontwikkelingen komen we tot de volgende vier bouwstenen voor een aardgasvrij Dieren-West:



Bewust gebruiken we hier de term bouwstenen in plaats van stappen, omdat het niet per se in deze volgorde hoeft plaats te vinden.
Omdat een (grootschalig) warmtenet op dit moment niet mogelijk en realistisch is voor Dieren-West, zal iedere woning of gebouw de komende jaren met elektriciteit verwarmd moeten worden in plaats van met aardgas. Huizen en gebouwen worden dan dus verwarmd met behulp van een warmtepomp. In veel gevallen zijn dat individuele warmtepompen, soms kunnen meerdere woningen op één warmtepomp worden aangesloten. Om onnodig veel elektriciteitsgebruik te voorkomen is het logisch om de woningen en gebouwen zo goed mogelijk te isoleren. Daarmee wordt de warmtevraag beperkt. Zo veel mogelijk zonnepanelen op de daken leveren de stroom die nodig is voor de warmtepompen. In de volgende paragrafen leggen we de vier bouwstenen verder uit.



3.1 Verminderen van het huidige energiegebruik

Een heel belangrijke, zo niet dé belangrijkste bouwsteen om Dieren-West aardgasvrij te krijgen, is energiebesparing. Besparen op energie kan op drie manieren:

A. Verminderen van warmteverlies
Welke oplossing voor aardgasvrij men ook kiest, het isoleren van woningen en gebouwen is de eerste én meest voordelige manier om de warmtevraag te verminderen. Hoe kleiner de warmtevraag, hoe minder warmte (duurzaam) opgewekt hoeft te worden voor het verwarmen van gebouwen en ruimten en bijvoorbeeld warm tapwater.

Aardgasvrij worden begint dan ook bijna altijd met het isoleren van woningen. Isoleren kan zowel via isolatie van het dak, de muur, de vloer, de voordeur en het glas.
Daarnaast kan door het verminderen van het warmteverlies ook beter een lagere temperatuurverwarming toegepast worden. Dit is belangrijk wanneer er een warmtepomp voor de verwarming van de woning wordt geplaatst.

Isoleren en biodiversiteit

We willen goed doen voor het klimaat en daarom is het heel goed dat we onze woningen isoleren. Maar sommige isolatiemaatregelen kunnen juist weer andere problemen veroorzaken, zoals het verstoren van nesten van kwetsbare diersoorten. Bij het isoleren van woningen moet ook rekening gehouden worden met kwetsbare diersoorten die in de woningen kunnen leven, zoals de huismus, vleermuis of de gierzwaluw.
In 2023 wordt in alle dorpen in de gemeente Rheden gestart met een ecologisch onderzoek om uit te vinden óf en wáár kwetsbare diersoorten zitten. Op basis van de uitkomsten kan geheel of gedeeltelijk ontheffing worden gegeven voor het uitvoeren van spouwmuurisolatie en het installeren van zonnepanelen. De verwachting is dat eind 2024 of begin 2025 de ontheffing kan worden verleend. Overige isolatiemaatregelen kunnen al eerder worden getroffen.

B. Bestaande warmte opnieuw gebruiken
Naast isoleren, kan warmte ook opnieuw gebruikt worden. Dit kan bijvoorbeeld door warmte terug te halen uit warm douchewater (zie afbeelding hiernaast) of uit warme ventilatielucht. Hierdoor kan de vraag naar energie/warmte flink worden verminderd.



Afbeelding 4 Voorbeeld inbouw douche WTW (bron: ako.nl)



Afbeelding 5 Voorbeeld douche-WTW (bron: Sanura.nl)

Warmteterugwinning is ook mogelijk bij de ventilatielucht. Dit vergt een uitgebreidere installatie. Bij bestaande woningen is dat soms wat lastig aan te brengen.

C. Besparen op elektriciteit

Naast isoleren en het eventueel hergebruiken van bestaande warmte, kan er ook veel bespaard worden op het huidige elektriciteitsverbruik. Dat kan bijvoorbeeld door thuis goed op te letten waar nog bespaard kan worden, maar ook door oude apparaten te vervangen door energiezuinige apparatuur, zoals koelkasten, wasmachines, vaatwassers.

Elektriciteit kan ook worden bespaard door in de zomer minder of geen gebruik te maken van airco's. Deze verbruiken, zeker wanneer ze moeten koelen, erg veel elektriciteit en belasten zo het elektriciteitsnet.

Een goed en duurzaam alternatief voor de airco is goede zonwering (screens, luiken of zonneschermen), maar ook voldoende groen (bomen, struiken) rond de woning.

Snelle besparingen in huis

- Hang de was buiten op.
- Doe de was met een volle wastrommel.
- Gebruik de ecostand bij de vaatwasser.
- Gebruik zo nodig een ventilator in plaats van een airco.
- Is die tweede, oude koelkast in de schuur wel echt nodig?
- Haal onnodige stekkers uit het stopcontact.
- Let op het standby-verbruik van je televisie en decoder.



Afbeelding 6 Diverse voorbeelden van zonwering

Door vermindering van warmteverlies, het hergebruik van warmte en het besparen op elektriciteitsverbruik wordt in de wijk de piekbelasting sterk verminderd. Daarnaast is voor een woning met een veel lager warmteverlies een kleinere en dus veelal goedkopere warmtepomp met een veel lagere aansluitwaarde (piekvraag) nodig.

3.2 Bouwsteen 2: All-electric

Voor Dieren-West is op basis van de warmteverkenningen de all-electric oplossing (met warmtepompen) momenteel de meest voor de hand liggende techniek. Dit heeft enerzijds te maken met het ontbreken van andere, kansrijke warmtebronnen (zoals duurzame, industriële restwarmte, aquathermie en geothermie), en anderzijds met de lage woningdichtheid. Er is weinig tot geen hoogbouw in Dieren-West, een belangrijke voorwaarde voor een grootschalig warmtenet. Anderzijds zijn de meeste woningen in Dieren-West relatief eenvoudig te isoleren tot een niveau waarbij all-electric mogelijk is.
Voor de meeste woningen en gebouwen gaat dit om een eigen, individuele oplossing; een lucht-waterwarmtepomp.

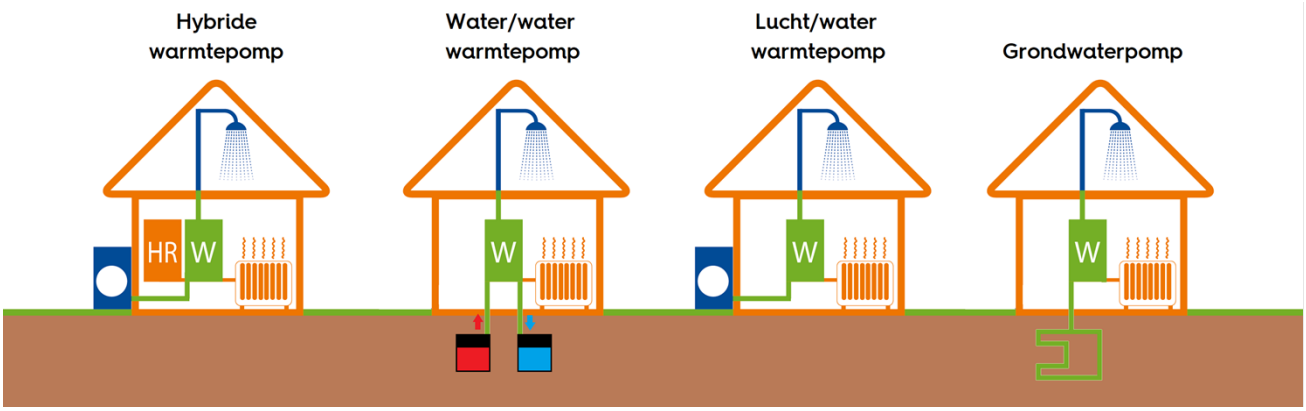

Afbeelding 7 Typen warmtepompen (bron: Thermonoord.nl)

Een lucht-waterwarmtepomp zet warmte uit de buitenlucht om in bruikbare energie voor het verwarmen en koelen van je woning en het bereiden van warm tapwater. Dat kan zelfs bij een zeer lage buitentemperatuur tot -20°C, al geldt daarbij wel dat hoe lager de buitentemperatuur, hoe lager het rendement van de warmtepomp.
Naast deze lucht/water warmtepomp zijn er nog andere typen warmtepompen, zoals de water-waterwarmtepomp. Deze maakt via een bodemlus gebruik van energie in de bodem. De installatie ervan is ingrijpender en duurder dan bij een lucht-waterwarmtepomp. Omdat Dieren-West echter in een drinkwaterbeschermingsgebied ligt, gelden er veel beperkingen en is dit type warmtepomp hier dus sowieso niet mogelijk.

Niet in alle woningen in de wijk lijkt het mogelijk om met een beperkte isolatie-opgave de warmtepomp te laten functioneren. In die gevallen komt er een tussenoplossing in beeld: de hybride warmtepomp. Hybride systemen zijn verwarmingsinstallaties die fossiele brandstof combineren (bijvoorbeeld aardgas) met hernieuwbare energie. Veel mensen denken dat een hybride systeem altijd één apparaat is die beide functies in zich heeft. Maar door systemen zelf te combineren, bijvoorbeeld een HR CV-ketel op aardgas en een lucht-warmtepomp bouw je dus in feite een eigen hybride systeem.
Het nadeel van deze tussenoplossing is dat het einddoel, een aardgasvrije wijk, later behaald wordt. Het voordeel ervan is dat we het electriciteitsnet voorlopig minder belasten.

Tenslotte is er nog de mogelijkheid om één warmtepomp voor een blok of rij woningen te nemen, in plaats van voor iedere woning een eigen warmtepomp. We noemen dit klein collectieve warmtenetten. De voordelen van deze klein collectieve systemen zijn onder andere ruimtebesparing in de woning, lagere investeringen, minder geluidsoverlast én minder belasting van het elektriciteitsnet.

Aardgasvrij verwarmen betekent ook dat koken op gas niet meer tot de mogelijkheden behoort. Daarvoor in de plaats komt het elektrisch (inductie) koken.

Dus geen waterstof of warmtenet?

Waterstof wordt al jaren als veelbelovende oplossing in de energietransitie gezien. Al te hoge verwachtingen moeten we daar op dit moment echter niet van hebben. Dat heeft in de eerste plaats te maken met de manier waarop het geproduceerd wordt. Op de duurzame manier – met wind- en zonne-energie - is er voorlopig nog maar heel weinig beschikbaar. Pas als er heel veel overaanbod van is van groene stroom kunnen we denken aan de inzet van waterstof in de energievoorziening. Dat kan dan worden ingezet voor de verwarming van de woningen, maar logischer is het om het eerst in te zetten voor de industrie en het zware transport (denk aan de luchtvaart en scheepvaart). Die sectoren kunnen immers veel moeilijker gebruik maken van elektriciteit dan (de meeste) woningen. Het verwarmen van woningen met waterstof kost daarnaast ook veel extra energie vanwege de omzetting van stroom naar gas. Dit kun je voorkomen door de woning rechtstreekser, dus elektrisch te verwarmen met een warmtepomp of door gebruik te maken van zonnecollectoren. Daar is geen elektrische omzetting voor nodig.

Ook een grootschalig warmtenet voor Dieren-West ligt met de huidige technieken niet voor de hand. Dit komt enerzijds door het ontbreken van een geschikte warmtebron, zoals geothermie of industriële restwarmte. Anderzijds is de wijk er onvoldoende geschikt voor vanwege de relatief lage bebouwingsdichtheid. Er is namelijk nauwelijks hoogbouw in de wijk. (Bron: Natuur & Milieu)

En houtstook dan?

Het lijkt aantrekkelijk; om in plaats van aardgas op houtstook over te gaan voor de verwarming van je woning. Zeker sinds de stijging van de energieprijzen is dit voor veel mensen een aantrekkelijk alternatief geworden. Logisch ook, want vaak is het een comfortabele en ook goedkope manier van verwarmen, zeker als je het hout eenvoudig kan krijgen. Toch kleven er vooral nadelen aan houtstook. Zo is een kwart van alle fijnstofuitstoot in Nederland afkomstig van houtstook. Daarom ontmoedigt gemeente Rheden het gebruik van houtkachels om woningen te verwarmen, en zet zij in op voorlichting over verantwoord stookgedrag. Maar hoe verantwoord er ook gestookt wordt, inclusief regelmatig onderhoud, juist stookmateriaal, goede rookuitvoer, en rekening houdend met het weer, gezond stoken is niet mogelijk. De gemeente heeft nog weinig mogelijkheden om te kunnen handhaven op het gebruik van houtstook. Wel wordt momenteel landelijk bekeken of er een (gedeeltelijk) verbod op houtstook kan komen via de Omgevingswet.

3.3 Bouwsteen 3: Zonnepanelen

Naast isoleren en all-electric is ook een maximale inzet van zonnepanelen een belangrijke bouwsteen om aardgasvrij te worden. Maar alleen zonnepanelen op de daken van de woningen en gebouwen in Dieren-West zijn onvoldoende om aan de vraag naar zonne-energie te voldoen. Er zal dan ook aanvullende capaciteit gevonden moeten

worden in de wijk, bijvoorbeeld op gevels, maar ook op parkeerplaatsen. Naar een eventueel plan voor zonnepanelen op parkeerplaatsen is al onderzoek gedaan voor Dieren-West.



Afbeelding 8: Voorbeeld van zonnepanelen op parkeerplaatsen. Bron: Amperapark.com. En rechts een voorbeeld van zonnepanelen op dak.

3.4 Bouwsteen 4: Uitbreiding elektriciteitsnet en energieopslag

Om de verschillen tussen het moment van opwek van energie en het gebruik van energie op te lossen, zal lokale energieopslag mogelijk moeten worden gemaakt. Warmte-koudeopslag in de bodem behoort daarbij in de wijk Dieren-West helaas niet tot de mogelijkheden vanwege de grondwaterbeschermingsgebieden.
Energieopslag is in de eerste plaats nodig voor het oplossen van de dagritme-onbalans. Daarvoor bieden individuele accu's een oplossing. In de tweede plaats is er de onbalans tussen de seizoenen.
In de winter is er minder warmte en juist meer warmtebehoefte, terwijl er in de zomer juist meer warmte is, maar minder warmtebehoefte. Het opslaan van die warmte (thermische opslag) is daartoe het beste voor seizoensopslag. Dit kan zowel individueel als ook op buurtniveau worden toegepast. Denk bijvoorbeeld aan grote boilervaten, zowel ondergronds als bovengronds. We gaan hiervoor samen met partijen als netbeheerder Liander, maar ook met groepen bewoners de komende tijd op zoek naar de meest geschikte oplossing.

Al deze bouwstenen maken dat de wijk straks als geheel veel minder, en op termijn zelfs helemaal geen aardgas meer gebruikt, maar wel veel meer elektriciteit. Hierdoor kan zogenoemde 'piekbelasting' ontstaan, momenten dat het elektriciteitsnet overvraagd wordt. Het is dan ook belangrijk om te zorgen dat daaruit geen stroomuitval kan volgen. Uit onderzoek is gebleken dat het stroomnet (van Liander) in de wijk uitgebreid moet worden om dergelijke piekbelasting te voorkomen. Het omgekeerde kan ook gebeuren: als er veel zon is en de zonnepanelen in de wijk leveren veel elektriciteit aan het net, dan kan er ook piekbelasting ontstaan. De zonnepanelen schakelen dan uit.
Tegelijkertijd met het overschakelen op nieuwe warmtebronnen, zal er dus ook geïnvesteerd moeten worden in de uitbreiding van de capaciteit op het elektriciteitsnet én zullen er mogelijkheden in de wijk moeten komen om energie op te slaan. Hier ligt een belangrijke opgave voor Liander en de gemeente.
De mate waarin het elektriciteitsnet versterkt moet worden, hangt af van de mate waarin de wijk zelf energie kan gaan opwekken en opslaan en om deze vervolgens te gebruiken op de momenten dat er veel vraag is. Dat is bijvoorbeeld als iedereen aan het begin van de avond de elektrische inductiekookplaat aanzet om te koken.

Ook is het belangrijk om een planning te maken voor grote projecten (bijvoorbeeld het verduurzamen van de huurwoningen). Te starten in die delen van de wijk waar op korte termijn het riool vervangen moet worden of waar de aardgasleidingen aan het eind van hun levensduur zijn.
Deze vier bouwstenen staan hier weliswaar volgordelijk, maar moeten in samenhang met elkaar georganiseerd worden en ook weer afgestemd met de plannen voor andere wijken en dorpen.
Hiervoor zal een collectieve planning gemaakt moeten worden, op gemeentelijk én op wijkniveau.

Energienetwerk

Netbeheerder Liander heeft 23.851 meter elektriciteits- en aardgasleidingen in Dieren-West. Er zijn geen grondroeringsgevoelige leidingen, wat betekent dat bij graafwerkzaamheden van derden de gasleidingen niet hoeven te worden vervangen.

Dieren ligt, net als nagenoeg de rest van Gelderland, in een netcongestiegebied. Dat betekent dat het elektriciteitsnet (netbeheerder Liander) de aankomende jaren onvoldoende (reserve)capaciteit heeft om verdere groei van teruglevering van elektriciteit uit opwek van zonne- en windenergie rondom Dieren en Arnhem te kunnen verwerken. Alleen voor kleinverbruikers met eigen opwek is nog ruimte, maar hier is mogelijke overlast door netcongestie de komende jaren niet uit te sluiten. Een groot zonnedak of zonnepark op een grootverbruikersaansluiting lijkt de aankomende 4 à 6 jaar niet mogelijk (bron: Liander). Om verdere groei van terug levering mogelijk te maken moet TenneT (de hoogspanningsnetbeheerder) eerst de capaciteit van de verdeelstations in Arnhem en Eerbeek vergroten, evenals het middenspanningsnet en hoogspanningsnet rondom Arnhem (waaronder Dieren). Dit staat voor de periode 2024 – 2028 gepland.

Ook de groeiende elektriciteitsvraag in en rondom Dieren levert steeds meer problemen op. De regio Arnhem zit nu al tegen haar maximale afnamecapaciteit. Dit is een belangrijk aandachtspunt om te kunnen bepalen hoe realistisch het is om Dieren-West de komende jaren aardgasvrij te maken.

Bij alternatieve warmtevoorzieningen zal rekening moeten worden gehouden met mogelijke effecten voor de elektriciteitsvraag en mogelijke piekbelastingen. Van het huidige stroomnetwerk is 7% zwaar genoeg uitgevoerd (diameter 150mm aluminium) voor een all-electric warmteoplossing. Om die reden is het interessant om te onderzoeken of een warmtenet een geschiktere warmte-oplossing is dan een all-electric warmteoplossing.
De elektriciteitsvraag is namelijk veel lager bij een warmtenet.

Voor een uitgebreide technische analyse van de wijk en de verduurzamingsmogelijkheden zie bijlage “Rapport WDW”.

4. Plan van Aanpak: Hoe organiseren we dit?

Meer dan 2000 woningen binnen 10 jaar verduurzamen en aardgasvrij maken is een enorme klus. Het is dan ook belangrijk om zo veel mogelijk in logische, behapbare stappen aan de slag te gaan en tegelijkertijd vaart te maken. In het vorige hoofdstuk beschreven we wat er technisch nodig is in Dieren-West om de wijk aardgasvrij te maken. In dit hoofdstuk leggen we uit hoe we als gemeente het komend jaar met inwoners en organisaties concreet met deze klus aan de slag gaan.

1. Isolatie-/verduurzamingscampagne Dieren-West.
2. Aanpak in deelgebieden.
3. Bewoners ontzorgen: kwartiermaker MEDO.
4. Aanpak natuurvriendelijk isoleren.
5. Gemeentelijk projectleider WUP.
6. Communicatie- en bewustwordingscampagne.
7. Uitbreiding capaciteit elektriciteitsnetwerk.
8. Wijknetwerkbouwer.

De nummering zegt niet per se iets over de volgorde. Een aantal acties kan, zal, of moet zelfs parallel uitgevoerd worden.



4.1 Isolatie- en aardgasvrijcampagne Dieren-West

4.1.1 Inkoopactie

De urgentie is groot, we weten wat er moet gebeuren om aardgasvrij te worden en veel mensen willen liever vandaag dan morgen aan de slag. Daarom starten we snel met een wijkbrede inkoopactie voor isolatie- en andere verduurzamingsmaatregelen die leiden tot een aardgasvrije wijk. Maatregelen die nu al genomen kunnen worden, nog vóórdat de natuurtoets is uitgevoerd. Denk hierbij aan vloer- en raamisolatie.
Om de inwoners van Dieren-West hiervoor extra te stimuleren vragen we de landelijke NIP-subsidie (Nationaal Isolatieprogramma) aan, waarbij de focus in eerste instantie ligt op Dieren-West. De campagne strekt zich over meerdere jaren uit. Op deze manier kunnen we de positieve energie van de laatste jaren, waarbij diverse wijkbewoners al gezamenlijk met isolatie aan de slag gingen een nieuwe impuls geven. Samen met bewoners die al verder zijn, stimuleren we andere bewoners om ook mee te doen.
De andere partijen in Dieren-West, zoals de sportverenigingen en basisscholen moedigen we aan om zo veel mogelijk mee te doen. Mocht dit niet mogelijk zijn in de reguliere besparingsacties dan zoeken we andere manieren om ondersteuning te bieden.

4.1.2 De huurder en de verhuurder

We realiseren ons dat met deze isolatiecampagne alleen de woningeigenaren mee kunnen doen.
Een aanzienlijk deel van de woningen in Dieren-West betreft echter huurwoningen. Huurders zijn in grote mate afhankelijk van de ambities van hun verhuurder. Het merendeel van deze huurwoningen behoort toe aan woningcorporatie Vivare.
Toch leggen we in onze ambities voor een aardgasvrij Dieren-West ook de nadruk op het meedoen van de huurders, want ook voor hen is het van groot belang dat zij de overgang naar duurzaamheid en aardgasvrij kunnen maken op een haalbare en betaalbare manier.

Daarom richten we ons enerzijds op concrete ondersteuning voor de huurders en anderzijds op intensief contact en overleg met Vivare over de wijze waarop we samen kunnen bijdragen aan een duurzame en toekomstbestendige wijk. Daarnaast gaan we in de nabije toekomst in gesprek met (particuliere) eigenaren (zoals Woonfonds en Pensioenfonds Metaal en techniek) van de woningen van andere huurders.

Vanaf begin 2024 kunnen huurders en woningeigenaren een beroep doen op de "fixbrigade" en het op te richten "buurtklusbedrijf" Dieren-West (zie ook par. 4.8) om hen te helpen bij het verduurzamen van hun woning. Na een eerste beoordeling door een energiecoach kunnen huurders de fixbrigade en/of het buurtklusbedrijf energiebesparende maatregelen in hun woning laten uitvoeren. Deze maatregelen worden volledig kosteloos uitgevoerd, inclusief de benodigde materialen. Bovendien zullen huurders in de Energiewinkel, gevestigd in de Ontmoetingskerk, speciale voorlichting krijgen en ondersteund worden door een wijknetwerk(er).



Afbeelding 9 Ontmoetingskerk Dieren

Gezien de uitdaging waar Vivare voor staat met betrekking tot hun gehele vastgoedportefeuille, moeten ook zij keuzes maken in hun overgang naar aardgasvrije woningen. In onze samenwerking richten we ons vooral op wat er op korte en middellange termijn wél mogelijk is én we onderzoeken creatieve kansen en oplossingen. We hebben Vivare gevraagd om een bijdrage te leveren aan dit wijkuitvoeringsplan.
Hieronder vindt u hun bijdrage.

Strategie Vivare energietransitie

Vivare maakt zich zorgen om huurders die de verwarming op koude dagen niet meer aanzetten om kosten te besparen. Wij dragen bij aan het verlagen van de energielasten door verduurzamingsmaatregelen toe te passen en huurders actief voor te lichten over de dingen die ze zelf kunnen doen. We maken ons ook zorgen om het klimaat. Daarom werken we hard aan het realiseren van een CO2 neutraal gebouwde omgeving in 2050. We doen dit stap voor stap, waarbij we ons de komende jaren richten op het terugdringen van de warmtevraag van onze woningen door middel van isoleren. Het tweede onderdeel van de energietransitie is dat we kijken, in afstemming met de gemeente (Transitievisie warmte en de Wijkuitvoeringsplannen) welke warmte-oplossing het best passend is om onze woningen aardgasvrij te maken. Onze strategie is om de komende jaren in te zetten op het isoleren van woningen. Op deze manier kunnen we de komende jaren zoveel mogelijk huurders helpen om de energielasten terug te dringen. Na 2030 komt de focus meer op aardgasvrij te liggen. Onze investeringscapaciteit en onduidelijkheid over de warmte-oplossingen maakt het niet mogelijk om woningen bij groot onderhoud en verduurzaming direct aardgasvrij te maken.

'Warme jas' aanpak
De ingezette lijn voor het isoleren van woningen zetten we de komende jaren voort. Om zo min mogelijk bij onze huurders langs te komen streven wij ernaar om direct tot de isolatiestandaard te isoleren.
Om bewoners zo min mogelijk overlast te bezorgen koppelt Vivare verduurzamingsprojecten aan natuurlijke onderhoudsmomenten zoals groot onderhoud en bij woningen met een EFG-label bij mutaties. Naast isoleren is één van de maatregelen het installeren van zonnepanelen. Vanaf 2022 leggen wij bij eengezinswoningen waar we groot onderhoud uitvoeren ook zonnepanelen. Met deze aanpak zetten we gestaag de grootste stappen richting een CO2 neutraal gebouwde omgeving in 2050. Dit noemen we de 'warme jas' aanpak. Tot en met 2028 trekt Vivare circa € 80 miljoen uit om te investeren in groot onderhoud en verduurzaming binnen gemeente Rheden. We verwachten hiermee circa 1.150 woningen aan te pakken

Individuele aanpak EFG-labels
Bovenop de 'warme jas' aanpak focust Vivare zich tot en met 2028, conform de Nationale Prestatieafspraken, extra op het verduurzamen van woningen met een EFG- energielabel. We pakken hiermee individuele woningen aan waarbij het risico op energiearmoede hoger is én we zetten belangrijke stappen op het gebied van duurzaamheid en wooncomfort. Ongeveer 50% van de woningen met een EFG-label in onze woningvoorraad bevinden zich versnipperd door onze wijken en complexen. Voor deze woningen is een complexgewijze aanpak niet mogelijk. In 2023 zijn we met een pilot gestart om ervaring op te doen in het treffen van specifieke maatregelen om deze woningen te verbeteren tot minimaal label D. Met de kennis en geleerde lessen uit deze pilot zetten we deze individuele EFG label aanpak voor het overige bezit in vanaf 2024. Voor ons bezit binnen gemeente Rheden hebben we t/m 2028 in totaal € 7,5 miljoen vrijgemaakt om circa 275 woningen met een EFG-label naar minimaal label D te brengen.

Hybride warmtepompen
In de Nationale Prestatieafspraken is afgesproken dat woningbouwcorporaties vanaf 2026 CV-installaties vervangen door een duurzaam alternatief. De transitievisie warmte van de gemeente beschrijft welke warmteoplossing in de toekomst wordt toegepast. Bij vervanging van CV-ketels anticipeert Vivare hierop., Wanneer de warmte-oplossing nog onbekend is, maakt Vivare een tussenstap met hybride warmtepompen (vanaf 2026).

Wijkuitvoeringsplan Dieren-West
De gemeente heeft Dieren-West aangewezen als eerste gasloze wijk binnen de gemeente. Het woningbezit van Vivare binnen Dieren- West is divers. Een deel is energetisch goed op de orde en een deel moeten we nog energetisch verbeteren om de woningen naar het gewenste niveau te brengen. We kijken graag samen met de gemeente naar een logische fasering in het isoleren van woningen, het vervangen van de CV installaties en vervolgens gasloos maken van Dieren-West.

4.1.3 Bedrijven en organisaties

In het gebied Dieren-West bevinden zich verschillende bedrijven en organisaties. Dit scala omvat zowel detailhandelaren, ondernemers, de brandweer, de Attent zorginstelling, een crematorium, onderwijsinstellingen, sportverenigingen, scouting, evenals De Spelerij / De Uitvinderij. Deze diversiteit aan bedrijven en organisaties heeft een aanzienlijke maatschappelijke impact op onze inwoners en onze gemeente. Ze variëren in omvang, van klein tot groot, en worden geconfronteerd met uiteenlopende en soms complexe uitdagingen en vraagstukken over verduurzaming.
De betrokken partijen vertegenwoordigen verschillende belangen en hebben hun eigen visies, mogelijke initiatieven en opvattingen met betrekking tot duurzaamheid binnen hun bedrijven of organisaties. Het is van belang om te onderzoeken hoe deze inspanningen zich verhouden tot bredere duurzaamheidsdoelen, zoals de uitbreiding van het elektriciteitsnet en de verduurzaming van woningen.
Mogelijk kunnen sommige ondernemers een rol spelen bij het verder verduurzamen van zowel particuliere woningen als huurwoningen. Dit vereist gedetailleerde informatie om een duidelijker beeld te krijgen van de mogelijkheden en beperkingen in hun specifieke situatie.
Het is noodzakelijk om maatwerkoplossingen te ontwikkelen waarvoor verdere afstemming en samenwerking vereist zijn om de specifieke behoeften en prioriteiten beter te begrijpen.
De gemeente zal in het najaar van 2023 starten met reguliere netwerkbijeenkomsten om een dieper inzicht te krijgen in de behoeften van deze bedrijven en organisaties en om te bepalen welke rol de gemeente hierin kan spelen. Dit kan variëren van het faciliteren van bijeenkomsten tot het gezamenlijk ontwikkelen van maatwerkoplossingen, het bieden van subsidiemogelijkheden, of het aangaan van samenwerkingsverbanden met sportverenigingen en brancheorganisaties.



4.2 Aanpak in deelgebieden

Natuurlijk willen we het liefst alle ruim 2000 woningen in Dieren-West zo snel mogelijk en tegelijkertijd verduurzamen. Vanwege de grootte van de wijk en de diversiteit van de woningen lijkt dat onhaalbaar. Daarom hebben de experts een indeling in vijf deelgebieden gemaakt, waarmee de wijk gefaseerd wordt verduurzaamd. *Zie de Bijlage*. Dit zal betekenen dat enkele van deze deelgebieden reeds eerder aardgasvrij worden, om uiteindelijk de andere deelgebieden ook aardgasvrij te maken in 2032-2033. Het uiteindelijke tempo wordt bepaald door landelijke beleid en regelgeving en bijbehorende financieringsstromen.
Deelgebied 1 in Dieren-West, het gebied rond de Admiraal Helfrichlaan, leent zich bij uitstek voor een collectieve wijkaanpak. Het gebied kenmerkt zich door veel hetzelfde type woningen en zijn veelal gebouwd in een beperkte periode. In de wijkaanpak willen we samen met zoveel mogelijk eigenaren een gezamenlijke uitvraag (aanbesteding) doen naar marktpartijen om tientallen, zo niet honderden woningen tegelijk met een aantrekkelijk aanbod aardgasvrijready of zelfs helemaal aardgasvrij te realiseren. Volgens de berekeningen gaat het bij het aardgasvrij maken van deelgebied 1 om een totaalinvestering van zo'n vijf miljoen euro, exclusief de subsidies. Dat is veel geld, maar voor alle bewoners een rendabele investering, die altijd wordt terugverdiend. Voor bewoners die deze investering niet in één keer kunnen ophoesten gaan we op zoek naar goede manieren om te financieren. In de volgende paragraaf (4.3) lees je hier meer over.
Door de uniformiteit van deelgebieden (bebouwing uit eenzelfde bouwperiode) kunnen aanbieders (marktpartijen) een aanbod ontwikkelen dat voor de meeste woningen geschikt zal zijn. Eventuele afwijkingen van de standaardoplossing zijn te overzien. Bovendien is de verwachting van de wijkaanpak dat marktpartijen sneller geïnteresseerd zijn door de regiefunctie van gemeente en een enkele andere partij en dat zij door de grote deelname een financieel aantrekkelijk aanbod kunnen doen.

Aardgasvrij via aanpak in fasen (deelgebieden)
Om Dieren-West aardgasvrij te maken, kan de wijk het beste worden opgedeeld in deelgebieden. Dieren-West gaat dan niet in één keer van het aardgas af, maar in stappen per deelgebied (*gefaseerd)*. Dit komt omdat de wijk Dieren-West een mix is van huur- en koopwoningen, maar ook gebouwen met andere functies, zoals zorg en onderwijs. Dieren-West kan zo worden opgedeeld in vijf verschillende deelgebieden:

1. Midden Dieren-West.
2. Sport- en Plezier.
3. Rondom de Ontmoetingskerk.
4. Noord Dieren-West.
5. Zuid Dieren-West.

Deze verdeling is gemaakt op basis van verschillende factoren, zoals de staat van gasleidingen, uniformiteit van de woningen, de belasting op het elektriciteitsnet en de invloed van diverse groepen of belanghebbenden. Er volgt dus een fasering in deelgebieden waarbij we het ene deelgebied eerder aanpakken dan het andere deelgebied.

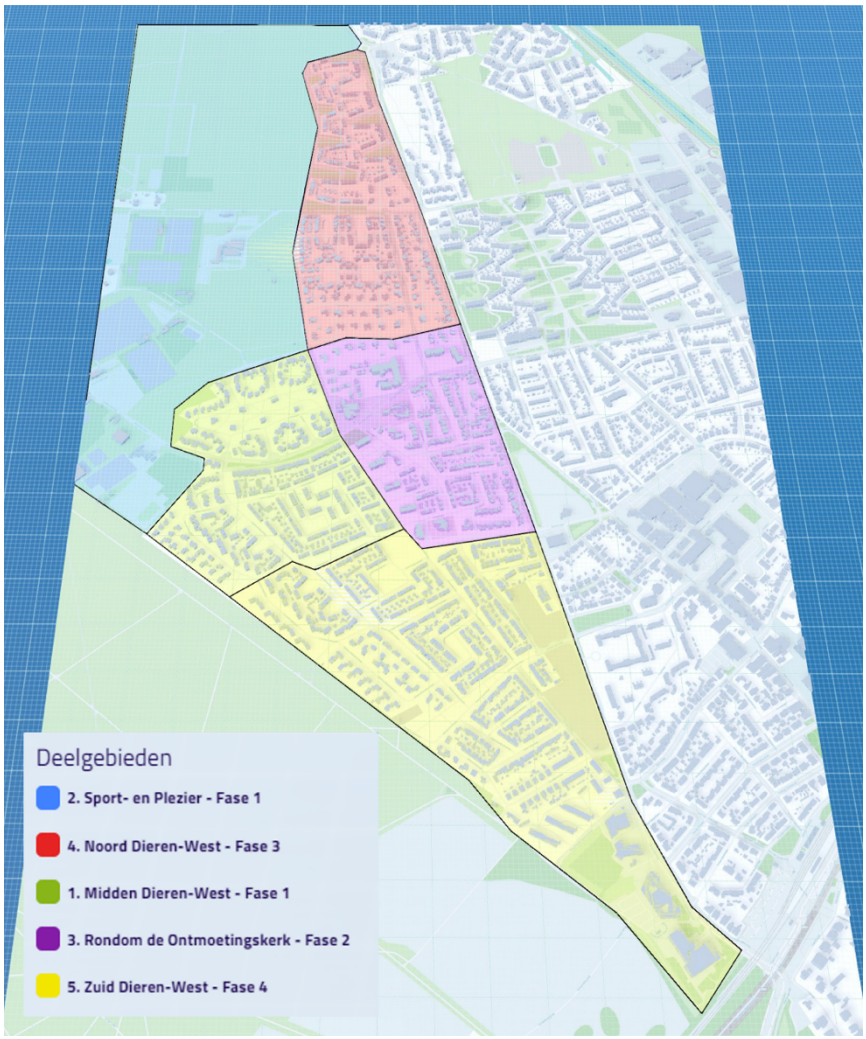

Afbeelding 10 Dieren-West in vijf deelgebieden. (bron: WDW)

De woningen en gebouwen in ieder deelgebied worden min of meer gelijktijdig aangepakt. Deze aanpak gebeurt aan de hand van een aantal stappen:

1. Eerst wordt een plan gemaakt voor een deelgebied waarin wordt beschreven hoe het deelgebied aardgasvrij gemaakt wordt en welke maatregelen worden genomen per woning.
2. Daarna wordt hierover gecommuniceerd naar de bewoners en woningeigenaren en wordt gevraagd of zij mee willen doen met de aanpak.
3. Daarna worden de maatregelen uitgevoerd en blijft de uitvoerende partij betrokken om te zien of de uitvoering het gewenste effect heeft gehad.

Het kan zijn dat een woningeigenaar (nog) niet mee wil doen. In dat geval worden de woning(en) van deze woningeigenaar dus niet meegenomen in de wijkaanpak. Dit geldt dus ook voor woningcorporatie Vivare. Als Vivare niet wil meedoen worden de woningen van Vivare niet aangepakt. De woningen van andere woningeigenaren kunnen dan wel gewoon aangepakt als de bewoners en woningeigenaren dit wel willen.

Zoals beschreven worden de deelgebieden op volgorde van de fasering aangepakt. Dit betekent dat het ene deelgebied dus eerder in de tijd wordt aangepakt dan een ander deelgebied. Hoe en wanneer de deelgebieden van Dieren-West worden aangepakt moet nog worden bepaald in een planning. In de praktijk hoeft er niet altijd even veel tijd te zitten tussen deelgebieden. Sommige deelgebieden zouden ook nog gelijktijdig aangepakt kunnen worden.



4.3 Bewoners ontzorgen: kwartiermaker MEDO

Sommige inwoners kunnen met de in hoofdstuk 3 voorstelde aanpak voldoende uit de voeten. Zij hebben de financiële middelen, benaderen zelf installatie- of isolatiebedrijven en zijn al op korte termijn aardgasvrij. Maar er zijn ook veel mensen in Dieren-West die aangeven dat zij de nodige hulp kunnen gebruiken bij hun plannen om de woning te verduurzamen. De een wat meer dan de ander; omdat ze van nature geen klusser zijn, of omdat de kosten te hoog zijn. Die hulp willen ze op het gebied van kennis, bij het aanvragen van subsidies, op financieel vlak, bij het beoordelen van offertes, maar eigenlijk bij de hele ‘klantreis’, zoals we dat noemen. Een klantreis die start bij de zoektocht naar de juiste informatie en eindigt bij een prettige, aardgasvrije woning. Een organisatie die een belangrijke rol kan spelen bij het ontzorgen van de mensen in Dieren-West is een maatschappelijke energiedienstenorganisatie (MEDO). Dit is, kortgezegd, een niet-commerciële organisatie die eigenaar-bewoners ontzorgt bij het aardgasvrij maken van de woning. *Zie het tekstkader voor een verdere uitleg*.
Een door de gemeente aangestelde MEDO-kwartiermaker gaat op basis van de eerste verkenning onderzoeken of en hoe een MEDO in Dieren-West (en in heel Rheden), de mensen gaat helpen.

Maatschappelijke Energiedienstenorganisatie (MEDO)
Een maatschappelijke energiedienstenorganisatie, ook wel MEDO genoemd, is een samenwerkingsverband tussen gemeente, (technische en maatschappelijke) partners, bedrijven en inwonersorganisaties. Een MEDO organiseert een goed verduurzamingsaanbod waarmee inwoners en vastgoedeigenaren woningen en gebouwen kunnen verduurzamen en aardgasvrij kunnen maken. Een MEDO doet dit niet enkel voor Dieren-West, maar voor de hele gemeente. De MEDO is dan verantwoordelijk voor het coördineren van het aardgasvrij maken van de wijken en het organiseren van samenwerking tussen verschillende partners en groepen. Daarnaast zijn ze er voor technische vragen en kennis. *Lees verder in bijlage* …



4.4 Aanpak natuurvriendelijk isoleren

Isoleren is een van de eerste en belangrijkste stappen naar aardgasvrij. Daarbij willen we ook zorgen voor de kwetsbare diersoorten in onze wijk, zoals de vleermuis en de gierzwaluw. Met een gemeentelijke 'Aanpak natuurvriendelijk isoleren' willen we ervoor zorgen dat we én goed bezig zijn voor het klimaat, én goed voor de natuur om ons heen. Het belangrijkste onderdeel in de aanpak is het Soortenmanagementplan (SMP). Dat brengt uitgebreid in beeld waar en hoeveel kwetsbare soorten zich in onze woonkernen bevinden en wat dat vervolgens betekent voor de isolatie-opgave. Soms kan dat betekenen dat bepaalde huizen niet, beperkt of anders geïsoleerd zullen moeten worden, of dat zonnepanelen niet in het broedseizoen van de mussen geïnstalleerd kunnen worden.



4.5 Gemeentelijk projectleider WUP

De gemeentelijk projectleider WUP zorgt er onder andere voor dat wat in Dieren-West op de planning staat in de pas loopt met andere gemeentelijke plannen en procedures en onderzoekt welke andere opgaven samen met het aardgasvrij maken kunnen worden opgepakt. Voorbeelden van zulke opgaven zijn biodiversiteit, klimaatadaptatie en leefbaarheid.



4.6 Communicatie- en bewustwordingscampagne

Om meer bewoners van Dieren-West overtuigd en enthousiast te krijgen is er meer nodig dan de informatieavonden en energiecafés die we tot nu toe organiseerden. Op tal van manieren gaan we de wijk in om te laten zien wat de bedoeling is en hoe we dat de komende jaren gaan realiseren. Denk daarbij aan de wijkkrant, onlinekanalen, maar ook aan kleine infopanelen in voortuinen van enthousiaste bewoners die al stappen hebben gezet (zie afbeelding 10). De campagne wordt zo veel mogelijk met inwoners van Dieren-West bedacht en uitgevoerd. Als er initiatieven uit de wijk komen, zullen wij die als gemeente zoveel mogelijk proberen te ondersteunen en onder de aandacht brengen. We bedienen op deze manier ook de bewoners die liever op een individuele manier ontzorgd willen worden. Waar je in een collectieve aanpak wat meer afhankelijk bent van de planning van derden, daar kan je individueel in je eigen tempo de woning verduurzamen, en meer maatwerk vragen. Ook voor die mensen wil en gaat gemeente Rheden samen met de actieve burgers en organisaties in de wijk ondersteuning bieden.

Individuele ontzorging door gemeente

- *Informeren:* online (actueel en betrouwbaar) en offline met energieloket, folders, energiecafés, etc.
- *Financieel:* lening, eventuele subsidies.
- *Faciliteren*: op het gebied van vergunningverlening.

Het 10 voorbeeldwoningenproject in Dieren-West van afgelopen jaar was een eerste onderdeel van die individuele ontzorgingsaanpak (zie www.watisjouwrheden.nl). Ook het verder uitbouwen van het energieloket maakt onderdeel uit van de aanpak, bij voorkeur een energieloket op locatie. Dat maakt het ook eenvoudiger om de ervaringsdeskundigen in de wijk aan te laten haken bij het advies aan de andere inwoners van de wijk. Maatwerkadviezen en hulp bij beoordelen van offertes kunnen ook via dit energieloket aangevraagd worden. Daarnaast is de bestaande Toekomstbestendig Wonenregeling van gemeente Rheden een belangrijk onderdeel van deze ontzorgingsaanpak. Ook op het gebied van vergunningverlening speelt de gemeente een rol. De faciliterende rol van de gemeente bestaat uit het tijdig informeren van de bewoners over nieuwe regelgeving en het waar mogelijk versnellen en makkelijker maken van procedures.

"De gemeente moet een kennisbank en vraagbaak zijn."
- Inwoner Dieren-West



Afbeelding 10 Voorbeeld van het vogelvoederhuisje met informatie over duurzame maatregelen in voortuinen van bewoners.



Afbeelding 11 Voortuinbordje



4.7 Uitbreiding capaciteit elektriciteitsnetwerk

Of het gaat lukken om in 2033 een aardgasvrij Dieren-West te hebben, zal voor een groot deel afhangen van de capaciteit van ons elektriciteitsnetwerk. Die is op dit moment behoorlijk kwetsbaar en die kwetsbaarheid neemt toe als we straks minder aardgas en veel meer stroom gaan gebruiken als gevolg van een toename van het elektrisch koken, elektrisch autorijden en de warmtepomp. De oplossing ligt onder andere in een uitbreiding van het netwerk. Dat kan op drie manieren: dikkere kabels en meer wijktransformatoren, een betere afstemming van vraag en aanbod van duurzame energie, én door middel van energieopslag. Samen met netbeheerder Liander en met bewoners willen we de komende tijd van start met pilots om daarmee veel ervaring op te doen.



4.8 Wijknetwerkbouwer

Een wijknetwerkbouwer heeft als belangrijkste taak om nog meer zichtbare resultaten te boeken in de wijk. Dat doet diegene door kleine en grote projecten op te starten, door veel in de wijk aanwezig te zijn, als aanspreekpunt te dienen en de bewoners op te zoeken, door te weten wat er speelt, door bijeenkomsten en inloopspreekuren te organiseren, door buurtinitiatieven te faciliteren, door verbindingen te leggen met andere uitdagingen en kansen die aanwezig zijn in de wijk. De opdracht van de wijknetwerkbouwer is integraal: deze persoon is niet alleen met de energietransitie bezig, maar organiseert ook het gesprek over groene, ruimtelijke en sociale wensen en doelen in de wijk. En misschien dat de wijknetwerkbouwer ook kan starten met een wijk- of buurtklusbedrijf. *Zie tekstkader*. Ook heeft de wijknetwerkbouwer heeft als taak om netwerken voor de wijk te bouwen en deze netwerken te faciliteren, zodat zij écht kunnen bijdragen aan de energietransitie in de wijk. Dit zijn netwerken van:

1. Actieve inwoners en vastgoedeigenaren van bijzondere gebouwen in de wijk.
2. Maatschappelijke partners (bijvoorbeeld Vivare en Liander).
3. Lokale leveranciers (glaszetters, aannemers, bouwbedrijven, financiers).

Zelforganisatie: het wijk- of buurtklusbedrijf

Het is het mooiste als de inwoners zichzelf meer gaan organiseren om het werk dat gedaan moet worden ook gedaan te krijgen. Het liefst in de vorm van een wijkbedrijf. Vanuit een wijkbedrijf kunnen beschikbare talenten en capaciteit in de wijk worden verbonden met het werk in de wijk. Vanuit het wijkbedrijf kunnen individuele behoeften met elkaar worden verbonden tot een collectieve vraag van bewoners. Door als inwoners te gaan samenwerken vergroot je het eigen organiserende vermogen van de wijk. Samen kan je immers veel meer dan alleen. Maar ook aan de andere kant levert dit voordeel op. Met een collectieve vraag worden de inwoners een veel interessantere klant / samenwerkingspartner voor aannemers en installateurs. Een wijkbedrijf kan alleen goed slagen als er ondernemende en verbindende inwoners mee aan de slag willen.
Het klusbedrijf in Dieren Stenfert is mogelijk een interessant eerste aanknopingspunt.

''Als de gemeente een wijkbedrijf in positie brengt, kom ik als bouwbedrijf ook in positie. Als het wijkbedrijf een gezamenlijke uitvraag op de markt kan plaatsen, dan kan ík een goed aanbod doen.''

- Christiaan Logtenberg, WDW Ontwikkelend Beheer

5.Wat kost dat allemaal?

In dit hoofdstuk geven we op hoofdlijnen inzicht in de financiële kant van de energietransitie in Dieren-West. Wat kost het allemaal en wie gaat die kosten betalen? Voor 2023 geven we een concrete begroting maar voor de lange termijn is op dit moment alleen nog een grove raming mogelijk.

5.1 Huidige energiekosten

Laten we eerst bekijken wat de jaarlijkse energiekosten zijn voor heel Dieren-West. Als we daarbij uitgaan van de maandelijkse energiekosten van een gemiddeld huishouden in Nederland in 2023, dan is dat € 224,-. Voor heel Dieren-West, met meer dan 2000 woningen, is dat jaarlijks een bedrag van ruim vijf miljoen euro.

5.2 Kosten verduurzaming

Voor deelgebied 1, met 414 woningen, is berekend wat het kost om de woningen aardgasvrijready te maken, dus klaar om van het aardgas af te gaan. Het gaat dan om het isoleren van de woning, inclusief glasisolatie, kleinere maatregelen zoals kierdichting en voldoende ventilatie. De gemiddelde kosten per woning bedragen hiervoor € 12.155,-.

Stap 1 - Aardgasvrijready

- Isoleren van de woning.
- Inclusief glasisolatie.
- Kleinere maatregelen zoals kierdichting.
- Voldoende ventilatie.

Een stap verder dan aardgasvrijready is aardgasvrij. Onder deze stap valt de plaatsing van een warmtepomp, een nieuwe, duurzame warmwatervoorziening, het inregelen van de installatie, de eventuele aanpassing aan het warmte-afgiftesysteem (bijvoorbeeld vloerverwarming) en elektrisch koken. De gemiddelde kosten per woning bedragen hiervoor € 16.478,-.

Stap 2 - Aardgasvrij

- Warmtepomp.
- Duurzame warmwatervoorziening.
- Inregelen van de installatie.
- Eventuele aanpassing aan het warmte-afgiftesysteem (bijvoorbeeld vloerverwarming).
- Elektrisch koken.

Nóg een stap verder is het plaatsen van zonnepanelen voor huishoudelijk gebruik. De kosten hiervoor bedragen € 4.000,- per woning.

Stap 3 -Zonnestroom

- Alleen voor huishoudelijk gebruik.

De laatste stap is die naar Nul op de Meter. Bij Nul op de Meter is er geen (netto)verbruik van energie van de woning en haar bewoners. Je verbruikt dan over een heel jaar net zo veel energie als je zelf op je dak (of gevel) opwekt. De gasaansluiting kan eruit. De kosten hiervoor bedragen gemiddeld € 10.449,- per woning.

Stap 4 –Nul op de Meter

- Nóg meer zonnepanelen.
- Net zo veel gebruik als opwek.
- ± 2,5 keer zo veel zonnepanelen.

Bij elkaar opgeteld bedragen de totale kosten om de woning aardgasvrij én van voldoende zonnepanelen te voorzien voor huishoudelijk gebruik per woning ongeveer € 32.000,- Om Nul op de Meter te worden bedragen de kosten gemiddeld rond de € 40.000,-. We begrijpen natuurlijk dat dit enorme bedragen zijn. Daarom gaan we, zoals al in paragraaf 4.3 vermeld, actief op zoek naar manieren om huishoudens te ondersteunen bij de financiering van de woningverduurzaming.
Een gedetailleerde onderbouwing van de kosten en uitgangspunten is te vinden in het hoofdstuk “Kosten”.

5.3 Kosten gemeente

De energietransitie is een proces van lange adem. De gemeente, provincie en het rijk zullen de komende jaren structureel moeten investeren om deze transitie vorm te geven. In Dieren-West zetten we als gemeente, vooral in de opstartfase, mensen én middelen in om samen met de wijk vooruitgang te boeken. De gemeente staat open voor initiatieven en is bereid om samen met inwoners en partners voortdurend op zoek te gaan naar de benodigde middelen voor projecten in de wijk.

Vanuit het Rijk zijn er diverse subsidies en financieringen beschikbaar gesteld voor onder andere het aanpakken van slecht geïsoleerde woningen en het ondersteunen van huurders en eigenaren bij het uitvoeren van kleine maatregelen (fixbrigade en buurtklusbedrijf). Vanzelfsprekend heeft de gemeente deze middelen bij het Rijk aangevraagd, en wachten we nu op de toekenning. Deze middelen komen direct ten goede aan de inwoners. De komende jaren zetten we in op besparingsacties, pilots, vervolgonderzoeken en concrete oplossingen. Denk hierbij aan de verkenning van een Buurt Energie Systeem, een zonneparking (een parkeerplaats met zonnepanelen), warmte-opslag in de wijk en het vraagstuk van beschikbaarheid op het net. Hoewel we hierbij in hoge mate afhankelijk zijn van landelijke en provinciale besluitvorming en financiële middelen, zullen we proactief op zoek gaan naar andere mogelijkheden van (co)financiering, waarbij we naast het rijk en de provincie ook kijken naar Europa en fondsen.

6. Risico's en onzekerheden

Wij willen in dit plan zo eerlijk mogelijk uitleggen hoe we met elkaar van Dieren-West een mooie, aardgasvrije wijk kunnen maken. In dit plan hebben we onze doelen en aanpak beschreven. Toch kan het gebeuren dat we ergens onderweg tegenslag gaan krijgen. In dit hoofdstuk noemen wij dan ook de risico's die een soepele reis naar succes in de weg zouden kunnen staan. Wel benoemen we daarbij hoe we denken deze risico's te kunnen beheersen.

6.1 Sturing en marktwerking

Het risico bestaat dat de gemeente onvoldoende middelen kan vrijspelen om de ontzorging of regierol langjarig en goed te organiseren. De consequentie hiervan zou kunnen zijn dat een groep inwoners met weinig eigen mogelijkheden (organisatorisch en financieel) niet in staat is om de woning te verduurzamen, met alle sociale en economische gevolgen van dien. Het opdrijven van de prijzen op de energiemarkt en de markt van aannemers en installateurs door een grote vraag en een tekortschietend aanbod, verergert dit probleem nog. In de begroting van het WUP zullen we dus een ruim bedrag voor de ontzorging en regierol opnemen.

6.2 Financiële problemen door hoge energierekening

Het zou kunnen dat een deel van de huishoudens in Dieren-West, maar ook sportverenigingen, zorginstellingen, eigenaren van bedrijfspanden, etc. in financiële problemen komen als de eerstvolgende jaarafrekening van de energieleverancier komt. Er zijn ondertussen verschillende potjes en regelingen om te helpen met deze energiekosten. Aan iedereen met dergelijke problemen dus de oproep tijdig hulp te zoeken! Inwoners kunnen in dat geval contact opnemen met de Energiebank regio Arnhem[3].

6.3 Communicatie

Goede communicatie is ontzettend belangrijk in een complex proces als dit, waar veel verschillende partijen met elkaar moeten samenwerken. Daarom zorgen we als gemeente voor een ruim budget. Het is een risico dat ondanks voldoende budget we toch niet iedereen bereiken, bijvoorbeeld omdat mensen niet geïnteresseerd zijn in het onderwerp of bezig zijn met urgentere zaken. Daarom is het nodig dat we dus blijven bijstellen.

6.4 Uitvoeringscapaciteit

De warmtetransitie is veel werk. Er is dan ook uitvoeringscapaciteit nodig, zowel bij de gemeente, als extern, in de wijk. Denk aan capaciteit van inwoners, ambtenaren, bedrijven en partners. Op dit moment is het organiserend vermogen van de gehele netwerkorganisatie nog gering. De gemeente is op dit moment bezig om haar eigen capaciteit uit te breiden, waarbij een deel wordt ingezet voor een betere samenwerking met het hele netwerk.

6.5 Spanning tussen de korte termijn - individuele aanpak en de lange termijn - collectieve aanpak

Nu de urgentie om te verduurzamen toeneemt als gevolg van de hoge energieprijzen, kiezen veel mensen ervoor om zelf (met lokale leveranciers) aan de slag te gaan. Hierdoor ontstaat het risico dat collectieve oplossingen die over het geheel genomen beter of goedkoper zijn, uit beeld raken of niet van de grond kunnen komen.

[3] Energiebank Arnhem – Energiebank Nederland

6.6 Belemmerende regels

De energietransitie is gebaat bij soepele werkprocessen. Denk aan procedures met betrekking tot vergunningen en aanbestedingen. Hier kan mogelijk nog een verbeterslag gemaakt worden. Het is bijvoorbeeld niet logisch om bedrijven of organisaties elk jaar opnieuw te vragen om een aanbesteding te doen wanneer de gemeente ervan overtuigd is dat zij een structurele speler in het landschap is. Ook zullen procedures met betrekking tot het aanvragen en verlenen van vergunningen (bijvoorbeeld voor isoleren van een dak – het dak wordt dan 10 cm hoger) radicaal vereenvoudigd moeten worden. Ook denken wij dat er als gevolg van de warmtetransitie nieuwe banen ontstaan om zowel intern binnen de gemeente als extern in het wijkproces de afstemming te organiseren, knelpunten weg te nemen en onnodige hindernissen weg te nemen. We gaan dus in een vroeg stadium met andere afdelingen van de gemeente in gesprek om de energietransitie tot een succes te maken.

6.7 Een ondernemende werkhouding

Ook vraagt de warmtetransitie een actieve en ondernemende houding van iedereen, niet in de laatste plaats van de gemeente zelf. Hier heeft met name de gemeentelijke organisatie een ontwikkelstap te maken en eigen en nieuwe mensen op te leiden en te werven. Er is behoefte aan integrale, soepele, naar buiten gerichte en ondernemende teams met medewerkers die lange tijd voor de gemeente (en de wijk) willen werken. In de plannen creëren we dus voldoende capaciteit voor dit project.

6.8 Vertrouwen

Een complex proces als dit is een zoektocht. We doen het voor de eerste keer. Gemeente, inwoners en partners. Er zal vast eens wat misgaan, wat ook logisch is bij nieuwe ontwikkelingen zoals deze. Dat zeggen we niet om ons alvast in te dekken, dat is gewoon het eerlijke verhaal als je met zoiets groots en nieuws aan de slag gaat. En als er een keer iets misgaat, laten we dan alvast in dit plan afspreken dat we elkaar helpen om weer te gaan staan. Want alleen samen komen we bij de finish. We zullen elkaar de hand moeten reiken, elkaar vasthouden en het vertrouwen hebben dat we er samen voor gaan, ook als het eens tegenzit.

6.9 Natuurvergunning kan vertraging oplopen

Vanuit de provincie moet elke gemeente een natuurvergunningsaanvraag indienen om bepaalde isolatiemaatregelen te kunnen nemen. Dit komt omdat er onder de daken en in de spouwen van huizen dieren kunnen nestelen zoals mussen en vleermuizen. Als we gaan isoleren dan verdwijnen deze plaatsen zodat er geen ruimte meer is voor deze dieren. Daarbij hoort ook dat we nadenken over alternatieve nestlocaties voor deze dieren. Zo kunnen we verduurzamen en tegelijkertijd ook de dieren in de wijk houden.
De doorlooptijd van een dergelijke vergunning is al gauw een jaar. We moeten er dus spoedig mee beginnen om de verduurzaming niet in de weg te zitten.
Op vele plaatsen zijn dorpen en wijken bezig met verduurzaming en iedereen heeft dus een natuurvergunning nodig. Er is dan te weinig capaciteit in de markt. Het duurt dan langer dan gebruikelijk om de vergunning te verkrijgen.
Om deze uitloop te voorkomen zouden we vrijwilligers uit de wijk in kunnen zetten om in de wijk te inventariseren waar welke dieren “wonen” en nestelen. Er zijn altijd wel mensen die zich bezighouden met flora en fauna en die vaak ook al weten hoe dat in hun wijk is. We komen graag met ze in contact!

6.10 Onvoldoende capaciteit op het stroomnet

Met de gekozen maatregelen (individueel all electric) zal er extra behoefte aan elektriciteit zijn. Het kan zijn dat hiervoor extra infrastructuur moet worden aangelegd. Als dat niet tijdig beschikbaar is, zou de energietransitie in de wijk vertraagd kunnen worden. Om dit voor te zijn, zijn we al tijdig het gesprek aangegaan met netbeheerder Liander. Hiermee kunnen we de energietransitie afstemmen met de eventueel benodigde aanpassingen aan de infrastructuur.

6.11 Afstemming met verhuurder

Om te voorkomen dat de woningcorporatie twee keer langs moet komen, hebben we nu al afstemming met Vivare. Zo kunnen ze dus eventueel onderhoudt aan de woning combineren met verduurzamen. Dit is voor zowel de bewoner als de verhuurder interessant.

7. Bijlagen

In dit hoofdstuk noemen we de bijlagen die bij dit wijkuitvoeringsplan horen en die technische, organisatorische en financiële achtergrondinformatie geven.

- Coalitieakkoord, gemeente Rheden
- Transitievisie warmte Rheden, 2021
- Wijkanalyse Dieren-West, WDW, 2021
- Toelichting op deelgebieden Dieren-West, WDW
- MEDO: Rapport woningverduurzaming Rheden businesscase, 2022
- Begrippenlijst